DOCUMENTE

privitoare la

ISTORIA ROMÂNILOR

culese de

Eudoxiu de Hurmuzaki

Publicate sub auspiciile Ministerului Cultelor și al Instrucțiunii și ale Academiei Române

---

Volumul XV

ACTE ȘI SCRISORI

DIN ARHIVELE ORAȘELOR ARDELENE

(BISTRIȚA, BRAȘOV, SIBIIU)

PUBLICATE

DUPĂ COPIILE ACADEMIEI ROMÂNE

DE

N. IORGA

PARTEA I

1358–1600

BUCUREȘTI

1911

DOCUMENTE

privitoare la

ISTORIA ROMÂNILOR

culese de

Eudoxiu de Hurmuzaki

Publicate sub auspiciile Ministerului Cultelor şi al Instrucţiunii şi ale Academiei Române

---

Volumul XV

ACTE ŞI SCRISORI

DIN ARHIVELE ORAŞELOR ARDELENE

(BISTRIŢA, BRAŞOV, SIBIIU)

PUBLICATE

DUPĂ COPIILE ACADEMIEI ROMÂNE

DE

N. IORGA

PARTEA I

1358–1600

BUCUREŞTI

1911

DOCUMENTE

privitoare la

ISTORIA ROMÂNILOR

VOLUMUL XV AL COLECȚIEI „HURMUZAKI"

ACTE ȘI SCRISORI

DIN ARHIVELE ORAȘELOR ARDELENE

(BISTRIȚA, BRAȘOV, SIBIIU)

PUBLICATE

DUPĂ COPIILE ACADEMIEI ROMÂNE

DE

N. IORGA

Sub auspiciile Ministerului Cultelor şi al Instrucţiunii şi ale Academiei Române

PARTEA I

1358–1600

BUCUREȘTI

1911

CATEVA CUVINTE PRELIMINARE

I.

Mi s'a încredinţat, în toamna trecută, de colegii miei din Academia Română, tipărirea de mult aşteptată de toţi istoricii noştri şi poate şi de vre unul din cei străini, a cópiilor de documente din Archivele săseşti, ale Braşovului, Sibiiului şi Bistriţei, singurele fonduri ardelene explorate pentru Academie.

Aş fi dorit să pot da această publicaţie în alte condiţii. De sigur că altfel se înfăţişează o recoltă documentară făcută de un cunoscător al faptelor şi situaţiilor istorice la care se referă actele, şi altfel una în adunarea căreia a hotărît numai întâlnirea menţiunii numelui ţerilor noastre şi neamului nostru. Pentru ca să avem însă o astfel de culegere ar fi trebuit să putem dispune la un anume moment de un om competent, cu mult timp liber şi care să fi întâmpinat sprijinul necesar. Aşă însă a trebuit ca Academia să se mulţumească şi cu ceia ce avem astăzi prin cercetările funcţionarilor din Archivele respective, dd. Franz Zimmermann, Albert Berger şi Friedrich Stenner.

Târziu de tot am putut revedeà copiile din Braşov, întru cât originalele se puteau aflà la timpul cuvenit. Trebuie să spun că am avut pretutindeni de restabilit ortografia caracteristică a timpului: *e* pentru *ae* (mai târziu şi ę), *ci* pentru *ti*, şi altele. Dar nu erà numai atâta de făcut. Orice lămuriri asupra scrisorii, a peceţilor şi altor elemente, de multe ori aşà de interesante, şi une ori chiar neapărate pentru o datare sau o înţelegere mai deplină, lipsiau. Şi aproape fiecare copie erà cu greşeli: unele din ele aşà de însemnate, încât stricau atâtea cercetări întemeiate pe copiile defectuoase. În sfârşit am găsit un număr destul de mare de documente care, din cauza trecerii cu vederea a legăturii lor cu istoria Românilor ori a principatelor româneşti, sau din cauza scrisorii grele — aşà o cerere a Braşovenilor către Ştefan-cel-Mare şi o scrisoare a acestuia, din cele mai preţioase acte privitoare la întreaga istorie a noastră,— nu fuseseră copiate. Cu felul cum sunt orânduite actele în multe archive de peste munţi, surprinderi, cât de mari, se pot aşteptà oricând.

Dacă aş fi putut să întru mai mult în intimitatea acestor archive, păzite, une ori, cu o explicabilă gelozie naţională! Dacă aş fi găsit în acele vremi de viaţă foarte grea pentru mine, supt toate raporturile, în care aveam însă destul răgaz pentru asemenea cercetări, — acel modest sprijin material pe care atunci, în singura călătorie ale cării cheltuieli nu le-am suportat singur, mi l-a dat, în sumă de 500 de lei, pentru drum şi o lună de lucru, ministrul de Instrucţie, care erà d. Haret! La Sibiiu n'am putut vedeà decât registrele de socoteli, din care am publicat, ca şi din acelea ale Braşovului, Bistriţei şi altor localităţi mai mici, extrase privitoare la istoria românească în volumele XI şi XII din această publicaţie şi în vol. XXI din „Analele Academiei Române". La Braşov ca şi la Bistriţa, unde am avut

norocul să văd cel d'intâiu o adevărată comoară de limbă ca şi de lămuriri istorice, am copiat în mai multe călătorii, toate actele româneşti, pe care le-am dat la lumină în *Documentele Bistriţei* şi în *Braşovul şi Românii* (face parte din „Studii şi documente" ca vol. X).

Larga şi stăruitoarea cercetare, cu sigure resultate, pe care o doriam aşă de mult şi pe care eram chemat poate, prin studiile mele de istorie a evului mediu apusean, a o face, a fost deci imposibilă. Cineva care s'o întreprindă în timp scurt nu era, de şi d. C. Moisil, unul din cei d'intâiu elevi de paleografie ai miei, dăduse o bună ediţie a câtorva din documentele latine de la Bistriţa. Pe de altă parte, astfel de izvoare se făceau tot mai necesare în desvoltarea răpede a istoriografiei noastre, şi numărul celor cari puteau avea îndemânarea de a vedea copiile păstrate în Biblioteca Academiei Române era, firește, foarte restrâns. Astfel votul pentru publicarea cópiilor aşă cum se prezintă, se înţelege foarte lesne. Cu vremea astfel de acte se vor revedea şi întregi, şi de sigur se va găsi cineva în plăcuta poziţie de a dă peste câteva decenii o nouă ediţie, cu sau fără obişnuitele critice nedrepte la adresa celui d'intâiu editor.

Acesta şi-a dat toată osteneala pentru îndreptarea, fără să aibă originalul înaintea ochilor, a locurilor, aşă de multe, care erau vădit greşite. El speră că a izbutit s'o facă în chip satisfăcător. A trebuit apoi să introducă acea punctuaţie, atentă la toate nuanţele şi suplinind la toate lipsurile, neajunsurile şi greşelile expresiei, fără de care astfel de scrisori sunt adese ori neinteligibile. A treia sarcină era a restituirii grafiei primitive, în forma, însemnată pentru atâtea conjecturi şi ipoteze, în care toţi medieviştii tipăresc astăzi culegerile lor documentare. Până la 1601 am introdus, pentru uniformitate, la toate actele caracterele osebitoare ale vremii (*e* nediftongat şi *c* înnainte de *i*, în loc de *t*). În sfârşit note erau adesea ori reclamate: le-am dat numai întru cât erau în adevăr de nevoie. În genere se pot consultă pentru înţelegerea întregului material scrierile mele *Studii şi documente*, III, Prefaţa, *Îndreptări şi întregiri*, în „Analele Academiei Române", XXVII, p. 99 şi urm., monografia mea despre Ştefan-cel-Mare, notele d-lui Bogdan — care a cuprins actele latine relative la Ştefan în colecţia sa (ce se va împărţi în curând) de acte ale acestui Domn — la documentele sale slave din Braşov, amândouă ediţiile[1], şi monografiile domneşti începute prin ale d-lui Alexandru Lăpedatu despre Radu-cel-Frumos (în *Transilvania* pe 1902) şi Vlad Călugărul (în *Convorbiri literare* pe 1903) şi, în ce priveşte relaţiile economice, noua şi frumoasa lucrare, întemeiată tocmai pe aceste acte, a d-lui I. Nistor[2].

II.

O Prefaţă ar trebui să aibă întinderea mai multor volume, şi ea n'ar da totdeauna lucruri nouă, după atâtea şi atâtea cercetări speciale, între care şi analiza amănunţită a tuturor relaţiilor noastre cu Braşovul pe care am dat-o în volumul X, citat, din „Studii şi documente". Ceia ce trebuie însă pentru mai uşoara şi pe deplin folositoarea întrebuinţare a unei publicaţii aşă de întinse şi cu un conţinut aşa de variat, e o tablă a *lucrurilor*, care să deă pentru fiecare marfă şi fiecare noţiune culturală o mică monografie. Cu această lucrare se va mântul partea a doua, care va ieşi poate chiar încă în cursul anului. De oare ce foarte adese ori scrisorile Domnilor şi boierilor noştri sunt scrise după dictare, păstrând

[1] *Documente şi regeste privitoare la Relaţiile Ţerii-Româneşti cu Braşovul şi Ungaria*, Bucureşti, 1902 şi *Documente privitoare la Relaţiile Ţerii-Româneşti cu Braşovul şi cu Ţara-Ungurească în sec. XV şi XVI*, Bucureşti, 1905.

[2] *Die auswärtigen Handelsbeziehungen der Moldau im XIV., XV. und XVI. Jahrhundert*, Gotha, 1911.

sensul special al anumitor cuvinte românești, locuții proverbiale și forme sintactice proprii, un al treilea index, — pe lângă cel de sus și cel, obișnuit, al numelor de persoane și localități, — va dă astfel de locuțiuni de oarecare preț în studiul istoric al limbii noastre.

Mi s'a cerut explicit a cuprinde și documentele tipărite, la noi sau aiurea, pentru ca să avem o colecție în adevăr completă. Multe din indicațiile unor cărți anterioare se dădeau chiar în copiile ce am avut în mână. Altele le-am adaus.

Neapărat că actele slavone editate de d. Bogdan, acte a căror dată, neexprimată, e supusă discuției, nu puteau întrá și aici. Dar ele sunt rezumate și analizate în note, pentru ca astfel oricine întrebuințează acest volum să poată găsl iute drumul spre aceste lămuriri subsidiare. Tot așà nu se dau nici actele românești din Brașov, aflătoare într'o publicație a mea specială, pe care istoricii o au la îndemână, de și s'a tras numai în 300 de exemplare: trimeteri la dânsa nu vor lipsì. În ce privește însă „Documentele Bistriței", care au ajuns una din cărțile cele mai rare, n'am procedat așà: ele se dau aici din nou cu îndreptări, — și îmi pare foarte rău că eu însumi sau o persoană cunoscătoare n'am putut călători la Bistrița pentru o revizie, și mai ales pentru copiarea integrală a unora din bucățile mai vechi pe care le notasem ori le prescurtasem numai. În partea a doua nu mai e, de alminterea, o reproducere, ci ediția întreagă, după copiile ce am păstrat, în locul rezumatului pe care, din lipsă de spațiu, fusesem silit a-l dă în mica publicație anterioară. Un oarecare număr de acte nouă, copiate de mine sau și de d. Iulian Martian, așà cum a putut-o face acest fost ofițer din Ardeal, care posedă una din cele mai frumoase colecții de vechi tipărituri, manuscripte și scrisori, s'au mai adaus.

Sute de acte bistrițene, brașovene, sibiiene le-am dat în volumul XII, consacrat războaielor și cârmuirii lui Mihai Viteazul, după ce altele apăruseră, în întregime sau ca regeste, și în partea a II-a, precum și în anexele volumului XI, care adună mai ales material privitor la Petru-Vodă Șchiopul și în genere la istoria țerilor noastre în a doua jumătate a veacului al XVI-lea, până la 1593. De o reproducere nu puteà fi vorba. Dar a le lăsà cu totul la o parte ar fi însemnat o soluție de continuitate regretabilă din unele puncte de vedere. S'a dat deci la toate vechiul rezumat din publicațiile anterioare, însă el a fost totdeauna revăzut, și adăugit mai pretutindenea.

Traduceri sigure după documente ungurești se pot căpătà cu greu. Un specialist ni lipsește, și învățații unguri cari ne-ar puteà ajutà sunt împiedecați, sau de cunoașterea neîndestulătoare a nuanțelor limbii noastre, sau de alte considerații. Și pentru acest volum, ca și pentru volumul XII, traducerile sunt făcute de o persoană care-mi stă foarte aproape și pe care studii superioare în școlile ungurești o îndreptățesc să încerce acest lucru: criticile care s'au îndreptat către această colaboratoare în prefața „Istoriei lui Mihai Viteazul de I. Sârbu", sunt cel puțin lipsite de cel mai elementar simț de delicatețà.

N. IORGA.

Iunie 1911.

TABLA MATERIILOR

1358, 28 Iunie. Ludovic, regele Ungariei, dă Braşovenilor voia de a trece pentru negoţul lor în Ţinutul dintre râurile Buzău şi Prahova, iar, altfel, dintre vărsarea Ialomiţei şi a Siretiului. No. 1, pag. 1.

1368, 20 Ianuar. Vladislav (Vlaicu), Domnul Ţerii-Româneşti, hotărăşte ce vămi vor plăti Braşovenii în ţara sa. No. 2, pag. 1.

1382, 14 Mart. Regele Ludovic opreşte exportul mărfurilor străine din Sibiiu în Ţara-Românească. No. 3, pag. 2.

1390, 17 Ianuar. Sigismund, regele Ungariei, ia măsuri împotriva celor ce ar călcă privilegiul precedent şi porunceşte Braşovenilor a opri pe negustorii ce ar voi să treacă peste munţi în paguba Sibiienilor. No. 4, pag. 3.

1395, 18 Februar. Sigismund, regele Ungariei, recunoscător pentru slujbele făcute de Braşoveni şi cu prilejul expediţiei sale în Moldova, li întăreşte privilegiile de comerţ, si în ce priveşte Ţara-Românească. No. 5, pag. 4.

1395, 11 Mart. Sigismund, regele Ungariei, opreşte pe comitele Secuilor de a pune la vamă pe Sibiienii şi Braşovenii cari trec la Munteni sau se întorc de la aceştia. No. 6, pag. 5.

1394-6, mai probabil 1396, 21 Mart. Maternus, episcop al Ardealului, către Sibiieni, despre solia ce trimete regele Sigismund la uzurpatorul Vlad-Vodă. No. 7, pag. 6.

1399, 31 Decembre. Stibor, Voevodul Ardealului, porunceşte nobililor „unguri şi români" în dregătorii la Haţeg şi Inidoara a se lăsă liberi să facă negoţ Sibiienii. No. 8, pag. 6.

1412, 21 Iulie. Stibor, Voevodul Ardealului, întăreşte vămile obişnuite de către Moldova. No. 9, pag. 7.

1413, 25 August (întărit la 1431, 28 Ianuar). Privilegiul de comerţ pentru Braşoveni al lui Mircea- cel-Bătrân. No. 10, pag. 8.

1419, 7 Iunie. Sigismund, regele Ungariei, porunceşte lui Mihail, comitele Secuilor, să nu mai supere, la luarea de el a cetăţii Branului, pe locuitorii din Crâstian şi din Codlea, aşă cum făcuseră pârcălabii lui Mircea şi Mihail-Vodă. No. 11, pag. 10.

1421, 5 Septembre. Sigismund, regele Ungariei, scuteşte pe locuitorii din Braşov, Hărman, Sâmpietru, Bod, Cisnădia, Ghimbav şi Vâlcan de cenzul regal pe un an, din cauza prădăciunilor turceşti ce au suferit. No. 12, pag. 11.

1422, 4 Iunie. Sigismund, regele Ungariei, scuteşte de cenz pe Braşoveni, păgubiţi de Turci, pentru a-şi întări cetatea. No. 13, pag. 12.

1422, 4 Iunie. Sigismund, regele Ungariei, scuteşte pe locuitorii din Braşov, Hărman, Sâmpietru, Bod, Cisnădia, Ghimbav şi Vâlcan de cenzul regal pe zece ani, din cauza prădăciunilor turceşti ce au suferit. No. 14, pag. 12.

1423, 10 Novembre. Privilegiul de comerţ acordat de Dan al II-lea Braşovenilor. No. 15, pag. 12.

1425, 4 April. Sigismund, regele Ungariei, către Dan-Vodă, poruncindu-i a nu sili pe Braşoveni să-i primească ducaţii. No. 16, pag. 14.

1427, 4 April. Sigismund, regele Ungariei, acordă privilegii de scutire pentru proviziile trebuitoare minierilor săi. No. 17, pag. 14.

1427, 19 Iunie. Sigismund, regele Ungariei, răsplăteşte pe Braşoveni şi-i despăgubeşte pentru prada lor de către Turci. No. 18, pag. 14.

1431, 14 Iunie. Alexandru-Vodă (Aldea) către Braşoveni, pentru un Grec. No. 19, pag. 15.

1431, 2 Iulie. Ladislau Apor către judele braşovean Luca Kiss, despre pornirea Moldovenilor lui Alexandru-cel-Bun asupra Ţerii-Româneşti. No. 20, pag. 15.

1432, 10 Iunie. Judele Braşovului către un prelat, despre prezenţa Turcilor în Ţara-Românească. No. 21, pag. 16.

1432, 15 Septembre. Comitele Secuilor cere ştiri de la Braşoveni. No. 22, pag. 16.

1432, 14 Decembre. Sigismund, regele Ungariei, către comitele Secuilor, Mihail Jakch, pentru pagubele ce a făcut în Scaunul Sibiiului când mergeă asupra Ţerii-Româneşti. No. 23, pag. 16.

1433, 24 Februar. Sigismund, regele Ungariei, către Clujeni şi Bistriţeni pentru paza munţilor de către Turci. No. 24, pag. 17.

1433, 15 Mart. Iliaş-Vodă al Moldovei către Braşoveni, pentru o datorie ce are de reclamat în cetatea lor Laurenţiu, bănarul domnesc. No. 25, pag. 18.

1433, 9 April. Privilegiul de comerţ al lui Iliaş, Domnul Moldovei, pentru Saşii şi Secuii din Sibiiu, Sighişoara, Nocrih, Sebeş, Şinca, Varghiaş şi Miercurea. No. 26, pag. 19.

1433, 16 Maiu. Comitele Secuilor către Braşoveni, pentru a se luă măsuri împotriva Românilor cari ajută planurile turceşti. No. 27, pag. 20.

1434, 21 April. Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, pentru plata unor boi. No. 28, pag. 20.

1434, 16 Octombre. Lămuriri despre prădăciunea şi atacul Turcilor la Braşov. No. 29, pag. 20.

1435, 7 April. Sigismund, regele Ungariei, scuteşte pe Braşoveni de un subsidiu pentru pagubele suferite de la Turci. No. 30, pag. 21.

1435, 10 April. Sigismund, regele Ungariei, ajută pe locuitorii din Ţara Bârsei a-şi reface locuinţele stricate de Turci. No. 31, pag. 21.

1435, 29 Iulie. Comitele Secuilor către Braşoveni, despre moartea lui Alexandru-Vodă Aldea şi alegerea altui Domn muntean. No. 32, pag. 21.

1436, 9 Iunie. Iliaş-Vodă al Moldovei către Braşoveni, pentru un fiu de croitor din Roman, dat la Braşov spre a învăţă meşteşugul bărbieriei. No. 33, pag. 22.

1436, 16 Iulie. Vlad-Vodă către Braşoveni, asigurându-i de prietenie. No. 34, pag. 22.

1436, 5 Septembre. Vlad-Vodă pribeagul către Braşoveni pentru a recomandă pe un trimes al său. No. 35, pag. 23.

1436, 31 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, pentru a-şi gătî contingentul spre ajutorul lui Vlad Dracul. No. 36, pag. 23.

1437, 8 Iunie. Noul comite al Secuilor, Henric Tamassy, cere Braşovenilor ştiri din Ţara-Românească despre Turci. No. 37, pag. 24.

1438, 6 Februar. Lorand Lepes, vice-Voevodul Ardealului, arată că Saşii s'au unit cu nobilii împotriva Turcilor şi a iobagilor. No. 38, pag. 24.

1438, 14 Februar. Albert, regele Romanilor, vesteşte pe Braşoveni că i-a dat în apărarea lui Vlad-Vodă. No. 39, pag. 25.

1438, 26 April. Albert, regele Romanilor, porunceşte castelanilor de la Bran să nu iea vamă

mare de la Români, pentru că apoi Braşovenii sunt supuşi la acelaşi regim în Ţara-Românească. No. 40, pag. 25.

1438, 18 Iunie. Comitele Secuilor porunceşte Braşovenilor să pedepsească aspru, cu moarte, pe Românii făgărăşeni, răsculaţi. No. 41, pag. 26.

1439, 14 Septembre. Albert, regele Romanilor, către episcopul Gheorghe de Ardeal, despre neajunsurile ce a făcut, în vremea Turcilor, iobagilor regali. No. 42, pag. 26.

1441, 16 Octombre. Voevozii Ardealului îngăduie şi mai departe Braşovenilor a bate monedă, cu toate reclamaţiile lui Vlad-Vodă. No. 43, pag. 27.

1443, 19 Mart. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre plecarea sa asupra Turcilor, cerând muniţii. No. 44, pag. 28.

1443, 6 Iunie. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre monetăria ce va deschide la Sighişoara. No. 45, pag. 28.

1443, 23 Iunie. Ioan Hunyadi cere de la Braşoveni arme şi unelte. No. 46, pag. 29.

1443, 29 Septembre. Italianul Cristofor, bănarul lui Ioan Hunyadi, dă Braşovenilor sinet pentru uneltele ce a primit. No. 47, pag. 29.

1443, 3 Decembre. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre expediţia sa împotriva Turcilor. No. 48, pag. 29.

1444, 6 Ianuar. Ioan Hunyadi povesteşte Braşovenilor luptele sale cu Turcii. No. 49, pag. 30.

1444, 2 Mart. Ştefan-Vodă, [fiul lui Alexandru], Domnul Moldovei, către Braşoveni, asigurându-i că a deschis negoţul. No. 50, pag. 31.

1444, 20 Iulie. Ioan Hunyadi către Braşoveni, cerându-li a-l ajută la gătirea de război. No. 51, pag. 31.

1444, 7 August. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti întăreşte privilegiul de comerţ al lui Mircea către Braşoveni. No. 52, pag. 31.

[1445,] 28 Maiu. Ştefan-Vodă, [fiul lui Alexandru], Domnul Moldovei, arată Braşovenilor că a încheiat luptele cu fratele său Petru, oferă satisfacţie pentru pagube şi făgăduieşte siguranţă de negoţ, cerând şi ştiri despre Ioan Hunyadi. No. 53, pag. 32.

1445, 3 Septembre. Fostul Ban de Macsó către Voevozii români de Bolea, Birtin, „Fenyöpatak", Ribiţa, pentru un proces al iobagilor din Baia-de-Criş (cu formulariu de jurământ românesc). No. 54, pag. 33.

1446, 31 Iulie. Ioan Hunyadi porunceşte lui Moga Voevodul şi pârcălabului cetăţii Baia-de-Criş să ocrotească pe bănarul sibiian. No. 55, pag. 33.

1446, 21 Decembre. Cercetare pentru slujbele datorite în Ţara-Românească de familia de Losoncz în vremea regelui Sigismund. No. 56, pag. 33.

1447, 2 Iulie. Guvernul ardelean dă Braşovenilor o mărturie cu privire la expediţia de la Nicopol, în 1445, a lui Hunyadi. No. 57, pag. 34.

1447, 20 Iulie. Ioan Hunyadi către Braşoveni, ca să îngăduie rudei sale, pribeagului Vladislav-Vodă (Vlad Ţepeş), a se aşeză la ei. No. 58, pag. 34.

1448, 7 Mart. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre noii bani cari merg şi în Ţara-Românească. No. 59, pag. 34.

1448, 31 Decembre. Vladislav-Vodă al Ţerii-Româneşti arată că nu poate veni în Ardeal din cauza ştirilor încă nehotărîte despre lupta lui Hunyadi cu Sultanul. No. 60, pag. 35.

1449, 17 Iulie. Ioan Hunyadi cere Braşovenilor ştiri despre mişcările turceşti. No. 61, pag. 35.

1449, 17 Decembre. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre nişte scrisori ale lui Vladislav-Vodă şi despre pacea ce se va tratá cu Turcii la Braşov. No. 62, pag. 36.

1449-51. Bogdan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, apărând pe nişte Unguri de învinuirea că ar fi prădat pe negustori. No. 63, pag. 36.

1452, 6 Februar. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre pacea cu Turcii, care cuprinde şi pe Vladislav-Vodă şi despre nevoia de a opri pe Vlad fiul lui Vlad Dracul. No. 64, pag. 37.

1452, 24 Septembre. Vladislav-Vodă al Ţerii-Româneşti cere Braşovenilor a observă pacea. No. 65, pag. 38.

1453, 11 April. Vladislav-Vodă roagă pe Braşoveni a se trimete prin ei, în ascuns, pe calea Brăilei, armele de care Chilia, cetatea lui Hunyady, are nevoie. No. 66, pag. 38.

1453, 24 Septembre. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre pacea cu Ţara-Românească şi solul ce trimete la Vladislav-Vodă pentru despăgubiri. No. 67, pag. 39.

1453, 26 Decembre. Ladislau, regele Ungariei, către Sibiieni, arătând că e gata a plecă asupra Turcilor. No. 68, pag. 39.

1454, 17 Mart. Solul braşovean la Viena scrie acasă despre planurile de războiu pentru anul viitor. No. 69, pag. 40.

1454, 13 April. Ladislau, regele Ungariei, porunceşte sătenilor saşi din Ţara Bârsei a lucră la întărirea Braşovului. No. 70, pag. 40.

1454, 19 Novembre. Ioan Hunyadi arată Braşovenilor ce a făcut ca regent pentru ca să apere ţara de Turci, îngăduindu-li a-şi întări oraşul. No. 71, pag. 40.

1455, 15 Novembre. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre noua pace cu Vladislav-Vodă. No. 72, pag. 41.

1455, 23 Decembre. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre călcarea păcii de către Radu Gavruţ cu Munteni. No. 73, pag. 42.

1456, 6 April. Ladislau, regele Ungariei, porunceşte Sibiienilor să lupte împotriva lui Vladislav-Vodă, care pradă posesiunile Hunyazilor. No. 74, pag. 42.

1456, 7 April. Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre răscoala Românilor din Făgăraş. No. 75, pag. 43.

1456, 26 Iunie. Ioan Hunyadi către Sibiieni, cerându-li să-l ajute împotriva Turcilor. No. 76, pag. 43.

1456, 3 Iulie. Ioan Hunyadi către Braşoveni, arătând că pleacă asupra Turcilor şi că i-a dat în seama lui Vlad-Vodă. No. 77, pag. 44.

1456, 12 August. Petru-Vodă al Moldovei îngăduie Braşovenilor negoţul în ţara lui. No. 78, pag. 44.

1456, 6 Septembre. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti se îndatoreşte la pace faţă de Ungaria. No. 79, pag. 45.

1456, 10 Septembre. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre supărări de la Turci. No. 80, pag. 45.

1456, 17 Decembre. Ladislau Hunyadi către Braşoveni, ca să ajute pe pretendentul muntean Dan-Vodă. No. 81, pag. 46.

1457, 14 Februar. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti se plânge Braşovenilor că ţin la ei pe Vlad Călugărul. No. 82, pag. 47.

1457, după 25 Novembre. Ştefan-Vodă al Moldovei arată Braşovenilor că pot veni în ţara lui să facă negoţ. No. 83, pag. 48.

1458, 3 Mart. Matiaş, regele Ungariei, către Sibiieni, ca să nu mai supere pe Vlad-Vodă. No. 84, pag. 48.

1458, 6 Mart. Mihail Szilágyi, unchiul regelui Matiaş, către Sibiieni, pentru acelaşi scop. No. 85, pag. 49.

1458, 25 Maiu. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti cere Braşovenilor nişte meşteri. No. 86, pag. 49.

1458, 13 Iunie. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, recomandându-li pe trimesul său. No. 87, pag. 49.

1459, 21 Ianuar. Basarab-Vodă, pretendent muntean, către Braşoveni, despre aplecarea sa de a-i ajută. No. 88, pag. 50.

1459, 2 April. Dan-Vodă, pretendent, face ştiut cruzimile săvârşite de Vlad şi dă voie Braşovenilor a se despăgubi cu averile oprite ale negustorilor români. No. 89, pag. 50.

1459, 10 April. Regele Matiaş opreşte a se vinde arme în Ţara-Românească. No. 90, pag. 52.

1459, 23 April. Regele Matias către comiţii Secuilor pentru averea, păstrată la Braşov, a unui „Coldra", tăiat de Ţepeş. No. 91, pag. 52.

1460, 2 Mart. Dan-Vodă, pretendent muntean, opreşte, împreună cu boierii săi, a se exercită represalii de Munteni împotriva negustorilor din Braşov şi Ţara Bârsei pentru cele sechestrate de aceştia în oraşul lor. No. 92, pag. 53.

1460, 28 April. Ioan Gereb de Vingard către Braşoveni, despre vestea că Vlad-Vodă e gata a năvăli în Ardeal. No. 93, pag. 54.

1460, 26 Maiu. Nicolae, pârcălab de Ocna Sibiiului, către Braşoveni, cerându-li să nu oprească negoţul cu Ţara-Românească. No. 94, pag. 55.

1460, 27 Maiu. Braşovenii scriu locuitorilor din Vasluiu să nu facă acte de represalii împotriva tratatului cu Ştefan-Vodă. No. 95, pag. 55.

1460, 4 Iunie. Vlad-Vodă trimete la Braşoveni pe Voicu Dobriţă, ca să-i aducă pe pribegii cari voiesc a se supune. No. 96, pag. 56.

1460, 26 Iulie. Vlad-Vodă către Braşoveni, invitându-i a fi liniştiţi, căci el are de lucru numai cu Făgărăşenii. No. 97, pag. 56.

1460, 10 August. Vlad-Vodă către Braşoveni, despre nişte afaceri de negoţ. No. 98, pag. 57.

1462, 15 August. Albert de Istenmezö, comitele Secuilor, către Braşoveni, încuviinţând ca ei şi castelanii de la Bran să ţie pacea încheiată cu noul Domn muntean (Radu-cel-Frumos). No. 99, pag. 58.

1462, 3 Decembre. Regele Matiaş dă lui Gheorghe Biró (Birăul) din Braşov, cu privilegiu de colonizare, satele făgărăşene Şercaia şi Mica, prădate de Vlad-Vodă. No. 100, pag. 58.

1463, 4 Mart. Ioan Pongrácz de Dengelegh, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre ştirile date de Radu-Vodă cu privire la pregătirile Turcilor. No. 101, pag. 59.

1464, 18 Februar. Nicolae de Wizakna către Sibiieni, despre scutirile de care trebuie să se bucure nobilii ce se află printre Sârbii aşezaţi de frica Turcilor la Sas-Sebeş. No. 102, pag. 59.

1464, 13 April. Regele Matiaş porunceşte Secuilor să nu tulbure pe Braşovenii cari fac negoţ cu Moldova. No. 103, pag. 59.

1464, 10 Iulie. Locuitorii din Orăştie arată că au ales cu toţii, Saşi, Unguri şi Români, cu voie dela rege, pe judele Mateiu. No. 104, pag. 60.

1466, 22 April. Regele Matiaş, după plângerile Saşilor, opreşte pe negustorii ardeleni, moldoveni şi munteni de a scoate din Ardeal piei nelucrate. No. 105, pag. 60.

1466, 5 Septembre. Ioan, comite de Skt.-Georg şi Pösing, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, poruncindu-li să se ţie gata pentru a răspinge plănuita năvălire a Turcilor. No. 106, pag. 61.

1466, 25 Septembre. Ioan, comite de Skt.-Georg şi Pösing, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, ca să răspingă năvălirea lui Ali-beg. No. 107, pag. 61.

1466, 28 Septembre. Locuitorii din Orăştie înştiinţează că Turci vor năvăli. No. 108, pag. 62.

1467, 18 Maiu. Regele Matiaş porunceşte Saşilor a se găti să-l ajute, căci se găteşte a porni însuşi împotriva Sultanului, care, din Serbia, vrea să năvălească. No. 109, pag. 62.

1467, 30 Maiu. Regele Matiaş opreşte abuzul de a se luă noua dare regală asupra mărfurilor pe care Saşii nu le aduc din ţerile vecine şi nu le trimet acolo. No. 110, pag. 63.

1467, 11 Iunie. Radu-Vodă cere Sibiienilor a îngădui noului său Curtean Mancea, căruia i-a dăruit pentru slujbă şepte sate, să-şi scoată de la ei familia şi averea. No. 111, pag. 64.

1467, 22 Octombre. Regele Matiaş vinde Sibiienilor cu 250 de florini satul românesc Răşinari, pe care oraşul îl zălogise lui Petru Gereb, acum tăiat pentru trădare. No. 112, pag. 64.

1467, 11 Novembre. Regele Matiaş arată castelanilor de la Bran că Braşovenii cari fac negoţ în Ţara-Românească n'au nicio vamă de plătit. No. 113, pag. 65.

1468, 3 Ianuar. Regele Matiaş acordă o scutire Braşovenilor pentru ajutorul ce i-au dat în expediţia moldovenească. No. 114, pag. 65.

1468, 23 April. Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, porunceşte Sibiienilor a-i dă ştiri despre Turci şi a se ţinea gata de războiu. No. 115, pag. 66.

1468, 11 Iunie. Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, porunceşte Sibiienilor a veni înarmaţi în tabăra de la Orăştie, împotriva Turcilor. No. 116, pag. 66.

1468, 5 Iulie. Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, arată Sibiienilor că are ştiri despre trecerea Dunării de către Ali-beg, şi li cere să-l ajute. No. 117, pag. 67.

1468, 17 Iulie. Stanciul, pârcălab de Cetatea Albă, Vlaicu, pârcălab de Hotin, Goian, Isaia, Toma, Zbiarea, Buhtea, Luca Stolnicul, Iuga Vistierul, Paşco Postelnicul, Toma Cândea, Neagu Comisul, Negrilă Păharnicul (Ceaşnicul) ş. a. trimet la Braşoveni pe „fratele" lor Iliaş. No. 118, pag. 67.

1468, 20 Iulie. „Eu Radu părintele Voevodului Ţerii-Româneşti şi alţi juzi din Cohalm" către Sibiieni, pentru nişte datorii. No. 119, pag. 68.

1468, 31 Iulie. Regele Matiaş cere lui Radu-Vodă să nu mai judece pe Braşoveni în ţara lui şi să plătească nişte soboli. No. 120, pag. 68.

1468, 6 Septembre. Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, către castelanii de Bran, ca să nu mai supere pe negustorii munteni, luându-li şi arcele, şi să lase pe Brăneni a vână, a face strajă şi a trimete la Braşov capetele hoţilor ce vor fi ucis. No. 121, pag. 69.

1469, 4 Februar. Radu-Vodă recomandă Sibiienilor pe omul ce trimete la Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului. No. 122, pag. 70.

1469, 10 Mart. Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, cerând ştiri despre gătirile de războiu ale celor doi Domni unul împotriva altuia şi arătând că a trimes pe Ioan Rhedey, vicevoevodul, pentru paza ţerii. No. 123, pag. 70.

1469, 29 Iunie. Dominic de Bethlen, vicevoevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre prădăciunile „hoţilor din Moldova", despre dieta ce a chemat la Turda şi nevoia ce este ca ei să-şi trimeată contingentul militar la Borşa pentru a plecă împotriva duşmanilor. No. 124, pag. 71.

1469, 10 Septembre. Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, îngăduie lui Macarie Vlădica de Galaţi (lângă Făgăraş) a strânge veniturile sale dela preoţii din părţile Sibiiului. No. 125, pag. 71.

1469, 3 Novembre. Diacul Ioan, cămăraş de Bălgrad, cere Sibiienilor a-i răsplăti paguba ce i-au făcut în 1467 liberând averi moldoveneşti oprite de el în cetatea lor. No. 126, pag. 72.

1469, 15 Novembre. Neagu Vornicul muntean, judecând între un Sibiian şi patru Greci, cari mărturisiseră împotriva lui pentru represaliile cerute de un Italian, îl hotărăşte pe Sas nevinovat. No. 127, pag. 73.

1470. O femeie din Ghimbav mărturiseşte cu privire la un Sas, dus în Adrianopol, pe care Turcii îl prinseseră cu prilejul prădăciunii lor la Sas-Sebeş supt Sultanul Murad al II-lea. No. 128, pag. 74.

1470, 17 Ianuar. Regele Matiaş porunceşte Guvernului său ardelean să apere pe Bistriţeni de unii Români vecini cari-şi răsbunau pentru pedepsirea de către orăşeni a conaţionalilor lor. No. 129, pag. 74.

1470, 8 Februar. Regele Matiaş porunceşte să se împiedece exportul de grâu, meiu, ovăs şi

orz pe care Românii din Ardeal îl fac în Țara-Românească, aducând astfel scumpete, și chiar foamete. No. 130, pag. 75.

1470, 18 Februar. Radu-Vodă se plânge Brașovenilor că, deși regele e în dușmănie cu Ștefan al Moldovei, totuși ei îi dau arme și-i țin spionii: îi amenință cu pâri la Curte. No. 131, pag. 75.

1471, 7 Ianuar. Sibiienii către Sașii din Șinca, pentru a se gătl de răspingerea Turcilor. No. 132, pag. 76.

1471, 7 August. Grigore, diacul lui Ștefan-Vodă, trimes la regele Matiaș, arată stăpânului său cum l-a primit de bine Albert cămărașul ocnelor ardelene. No. 133, pag. 77.

1472. Un orășean din Suceava către altul din Bistrița, cu privire la o calfă de pielar. No. 134, pag. 77.

Pe la 1472? Scrisoare de recomandație a locuitorilor din Baia către Bistrițeni. No. 135, pag. 78

Pe la 1472? Altă scrisoare de recomandație a locuitorilor din Baia către Bistrițeni. No. 136, pag. 78.

1472, „într'o Duminecă" (primăvara). Radu-Vodă cere dela Brașoveni, făgăduind de acum bună prietenie, știri despre Voevodul Ardealului, despre Ștefan-cel-Mare și despre Secui. No. 137, pag. 78.

1473, 20 Ianuar. Regele Matiaș dă Moldovenilor voie deplină de a face negoț în Ardeal. No. 138, pag. 80.

1473, 26 Maiu. Magistrul Paul, notariu, Trimes de Voevodul Ardealului la Ștefan-Vodă scrie Bistrițenilor despre negocierile cu acesta și despre solul ce trimete Domnul la Guvernul Ardealului. No. 139, pag. 80.

1473, 29 Iunie. Regele Matiaș îngăduie Sibiienilor a lărgi calea de negoț pe la Turnu-Roșu, cu condiția de a păzi la această întrare în Ardeal. No. 140, pag. 81.

1474. Regele Matiaș cere lui Radu-Vodă să dea înapoi Brașovenilor satele Șercaia și Mica pe care le ocupase ca pribeag. No. 141, pag. 82.

1474, 2 Mart. Regele Matiaș dă Bistrițenilor, pentru că și-au întărit orașul și au greutăți la hotarul de spre Moldova, un ajutor de 200 florini pe an. No. 142, pag. 82.

1474, 4 August sau 15 Septembre. Ștefan-Vodă recomandă Bistrițenilor pe omul său Nămilă, care merge la Ciceu pentru Moldovenii opriți acolo. No. 143, pag. 83.

1475, 3 Iunie. Regele Matiaș dă în seama Bistrițenilor Rodna și Valea Rodnei. No. 144, pag. 83.

1475, 8 Iunie. Regele Matiaș poruncește lui Vlasie Magyar, vicevoevodul Ardealului, să nu mai ceară dela Brașoveni plata spionilor așezați în țara Hațegului împotriva Turcilor. No. 145, pag. 84.

1475, 4 August. Vlad-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, recomandându-li pe Crâstian, pârcălabul său. No. 146, pag. 84.

1475, 9 August sau 21 Septembre. Regele Matiaș poruncește Sibiienilor a dă lui Vlad Țepeș un ajutor de 200 de florini. No. 147, pag. 86.

1475, 13 Octombre. Vlad-Vodă (Țepeș) dă chitanță Sibiienilor și Brașovenilor pentru cei 200 de florini ce i-au dat după porunca regelui. No. 148, pag. 86.

1476, 10 Ianuar. Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, către Brașoveni, despre pacea încheiată de rege cu Vodă-Basarab și nevoia de a se trimete pribegii din suita lui Vlad Țepeș după acesta. No. 149, pag. 86.

1476, 16 Ianuar. Basarab-Vodă-cel-Bătrân, Domnul Țerii-Românești, scrie Sibiienilor pentru niște maiștri caretași. No. 150, pag. 87.

1476, 25 Februar. Basarab-Vodă-cel-Bătrân, Domnul Ţerii-Românești, se plânge de supărările ce fac Sibiienii „oamenilor săi din Făgăraş". No. 151, pag. 87.

1476, 14 Mart. Pârgarul Ioan de Braşov către colegul său Paul Themerdek, despre mişcări şi atacuri turceşti la Dunăre. No. 152, pag. 88.

1476, 15 April. Basarab-Vodă-cel-Bătrân, Domnul Ţerii-Românești, se plânge Braşovenilor că-i ţin duşmanii. No. 153, pag. 89.

1476, 9 Maiu. Basarab-Vodă-cel-Bătrân, Domnul Ţerii-Românești, către Braşoveni, pentru a se goni din oraşul lor pribegii. No. 154, pag. 89.

1476, 28 Maiu. Voevodul Ardealului, plecând din ţară, dă Braşovenilor în seamă cetatea Branului. No. 155, pag. 90.

1476, 29 Maiu. Voevodul Ardealului porunceşte Braşovenilor să ajute cetatea Branului. No. 156, pag. 90.

1476, 30 Maiu. Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, opreşte pe Făgărăşeni de a face daune cu păşunatul pe pământul Saşilor. No. 157, pag. 90.

1476, Iunie. Ştefan-Vodă al Moldovei trimete un om la Braşov cu vestea că e gata de lupta cu Turcii. No. 158, pag. 91.

1476, 11 Iunie. Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, rugându-i a nu dă provizii Muntenilor, uniţi cu Turcii. No. 159, pag. 91.

1476, 14 Iunie. Basarab-Vodă al Ţerii-Românești se plânge Braşovenilor de oprirea la ei a averii unor Români. No. 160, pag. 91.

1476, 25 Iunie. Sibiienii arată Braşovenilor că Basarab-Vodă li poartă gând rău. No. 161, pag. 92.

1476, 21 Iulie. Ştefan Erdély, vicevoevod al Ardealului, către Braşoveni, poruncindu-li a-şi trimete contingentul la Turda supt comanda lui Ştefan Báthory şi Vlad Ţepeş. No. 162, pag. 92.

1476, pe la 22 Iulie. Magistrul Paul scrie Braşovenilor despre trimeterea în Ardeal a lui Vlad Ţepeş şi a lui Basarab-cel-„Mic". No. 163, pag. 93.

1476, până în August. Vlad-Vodă Ţepeş recomandă doi emisari trimeşi la Braşov. No. 164, pag. 94.

1476, 6 Septembre. Regele Matiaş porunceşte Saşilor să ajute expediţia în Ţara-Românească a lui Ştefan Báthory. No. 165, pag. 94.

1476, 20 Octombre. Prepozitul Urban vorbeşte de întâlnirea sa cu episcopul Nicolae de Knin, care avuse o misiune în Ţara-Românească. No. 166, pag. 94.

1476, 11 Novembre. Ştefan Báthory, „comandant al trupelor regale în Ţara-Românească", arată ce a isprăvit până atunci. No. 167, pag. 95.

1476, 17 Novembre. Crâstian, pârcălab de Târgovişte, arată Braşovenilor că s'au luat şi Bucureştii. No. 168, pag. 95,

1477, 5 Ianuar. Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre primejdia lui Vlad Ţepeş. No. 169, pag. 96.

1477, 26 Ianuar. Ştefan-Vodă al Moldovei recomandă Braşovenilor pe Oglendă, trimesul lui. No. 170, pag. 96.

1477, 13 Februar. Tezaurariul Ungariei, episcopul Gheorghe, despre noua împăcare cu Basarab-cel-Bătrân şi moştenirea lui Ioan Pongrácz. No. 171, pag. 97.

1477, 30 April sau 15 Iulie. Basarab-Vodă-cel-Bătrân, al Ţerii-Românești, către Braşoveni, despre negocierile sale cu trimesul lor, Ioan din Râşnov. No. 172, pag. 97.

1477, 9 August. Basarab-Vodă-cel-Bătrân, al Ţerii-Românești, către Braşoveni, cerând a nu suferi pe duşmanul său din părţile Făgăraşului. No. 173, pag. 98.

1477, 10 Decembre. Petru de Gereb, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, cerându-li să facă pază bună. No. 174, pag. 98.

1478, 28 Ianuar. Petru Gereb, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, ingăduindu-li a primi pe boierii munteni pribegi. No. 175, pag. 98.

1478, 19 Iunie. Basarab-cel-Tânăr către Braşoveni, despre negocierile pentru pacea turco-ungurească pe care o poartă prin oamenii săi şi despre drepturile sale asupra Amlaşului şi Făgăraşului. No. 176, pag. 99.

1478, 31 August. Regele Matiaş, pentru Românii cari au prădat luntrile cu sare ale locuitorilor din Dej. No. 177, pag. 99.

1479, Luni, la început. Basarab-cel-Bătrân, pribeag, cere Braşovenilor a nu opri oile şi caii ce dobândesc ai lui în ţara lui „Ţepeluş". No. 178, pag. 100.

1479, 10 April. Petru Gereb, Voevodul Ardealului, porunceşte Braşovenilor să aprovizioneze cetatea Branului. No. 179, pag. 101.

1479, 20 April. Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre grămădirea Turcilor în Ţara-Românească (cu răspunsul Braşovenilor, cari cer ajutor; 26 April). No. 180, pag. 101.

1479, 27 April. Petru Diacul din Dej, comitele Maramurăşului, către Bistriţeni, pentru o prădăciune făcută de oamenii din Valea Rodnei. No. 181, pag. 102.

1479, 3 Iulie. Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, pentru aprovizionarea Branului, dând ştiri despre gătirea Turcilor şi despre Românii ce năvălesc în Ţara Făgăraşului. No. 182, pag. 102.

1479, 10 August. Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, pentru caii prădaţi de Românii cari se află în cetatea lor. No. 183, pag. 103.

1479, 14 August. Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, întreabă pe Braşoveni despre mişcările Turcilor şi ale lui Basarab-cel-Tânăr. No. 184, pag. 103.

1479, 27 Octombre. Basarab-cel-Tânăr către Braşoveni, asigurându-i că acum, după înlăturarea lui Laiotă, nu va lăsă prin ţara lui pe Turcii prădalnici. No. 185, pag. 104.

1479, 21 Decembre. Ştefan Báthory, Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre misiunea de a-i apără pe care a căpătat-o Basarab-cel-Bătrân. No. 186, pag. 104.

1480, 22 Ianuar. Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre pregătirile turceşti. No. 187, pag. 105.

1480, 24 Februar. Regele Matiaş către Braşoveni, poruncindu-li a ţineă la ei pe Doamna lui Ţepeluş, Maria, prinsă de Basarab-cel-Bătrân. No. 188, pag. 106.

1480, 1-iu Iunie. Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, comandă platoşe la Braşov. No. 189, pag. 106.

1480, ... Ştefan Nágy, vice-comite de Timişoara, trimete Braşovenilor ştiri de la Pavel Chinezul. No. 190, pag. 106.

1480, 21 Iulie. Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre pribegii oploşiţi la ei. No. 191, pag. 107.

1480, 27 Septembre. Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre planul Turcilor de a năvăli în Secuime. No. 192, pag. 107.

1480, 22 Decembre. Ştefan Báthory cere Braşovenilor a tocmi un număr de ostaşi români dintre pribegii rămaşi în Ardeal fără rost după moartea lui Basarab-cel-Bătrân. No. 193, pag. 107.

1481, Duminecă, prin Februar. Basarab-cel-Tânăr, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre solul ce va trimete la Ştefan Báthory. No. 194, pag. 108.

1481, „Dumineca“ (data aproximativă de mai sus). Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, îngăduindu-li negoţul slobod în ţara sa. No. 195, pag. 108.

1481, 4 Februar. Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre ştirile ce i-au dat cu privire la „Basarab Ţepeluş“. No. 196, pag. 109.

1481, 9 Februar. Ştefan Báthory către Braşoveni, despre relaţiile dintre Moldoveni şi Munteni, zvonurile de năvălirea turcească şi voia ce au de a tocmi şi Români pentru apărarea lor. No. 197, pag. 109.

1481, 14 Februar. Ştefan Báthory arată Braşovenilor ce trebuie să răspundă lui Basarab, Domnul Ţării-Româneşti, care, întors de la Poartă, a cerut să i se trimeată un om al lor. No. 198, pag. 110.

1481, 25 Februar. Ştefan Báthory porunceşte Sibiienilor să iea măsuri împotriva atacului, anunţat de Ştefan-Vodă, pe care îl găteşte împotriva lor Ali-beg. No. 199, pag. 111.

1481, 25 Februar. Ştefan Báthory porunceşte Sibiienilor, ameninţaţi de năvălirea turcească, să fie cu multă pază de spre partea trimesului muntean, Tudor Logofătul, şi a negustorilor de peste munţi. No. 200, pag. 111.

1481, 7 Mart. Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, pentru un Moldovean trecut în Ardeal cu prilejul unei năvăliri turceşti. No. 201, pag. 112.

1481, 11 Mart. Ştefan Báthory recomandă Sibiienilor a nu se încrede în făgăduielile lui Basarab-Vodă, care e hotărât a năvăli cu Turcii în Ardeal. No. 202, pag. 112.

1481, 10 April. Orăşenii din Suceava către cei din Bistriţa, pentru o chezăşie. No. 203, pag. 113.

1481, 25 April. Ştefan Báthory porunceşte a se osândi răpede la cele mai grozave morţi hoţii cari supără pe locuitorii din Iad, Bistriţa-de-jos, Pintic, Aldorful-de-sus şi Satu-Nou lângă Bistriţa. No. 204, pag. 113.

1481, 27 April. Ştefan Báthory către Braşoveni, cu privire la o încercare de ucidere a lui Vlad Călugărul şi la ajutorul ce dau lui Basarab-Vodă. No. 205, pag. 114.

1481, 30 April. Ştefan Báthory către Sibiieni, despre atacul turcesc la Orşova, planul lui Basarab-Vodă asupra Chiliei şi gândul lui Ali-beg de a năvăli în Ardeal. No. 206, pag. 115.

1481, 10 Iunie. Vice-camerariul Dejului se plânge Bistriţenilor pentru nişte scânduri luate de Românii lor dela lucrătorii luntrilor regale. No. 207, pag. 115.

1481, 26 Iunie. Sandrin, fiul lui Ştefan-Vodă al Moldovei, către Braşoveni, despre nişte Turci prădaţi la Dunăre. No. 208, pag. 116.

1481 [=1480], 16 Novembre. Basarab-Vodă cel Tânăr recomandă Braşovenilor pe trimesul său Toader. No. 209, pag. 116.

1481-2. Braşovenii dau de ştire Trimeşilor lor (la rege?) că Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti s'a împăcat cu Ştefan-Vodă al Moldovei şi cu Turcii dunăreni. No. 210, pag. 117.

1482, 18 Ianuar. Alexandru, fiul lui Ştefan-Vodă, către Braşoveni, pentru nişte lucruri oprite. No. 211, pag. 117.

1482, 3 Iunie. Ştefan Báthory înştiinţează pe Braşoveni de sosirea Ienicerilor, cu tunuri, la Nicopol. No. 212, pag. 118.

1482, 17 Iunie. Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, rugându-i a nu luă vamă dela nişte cumpărături ale lui. No. 213, pag. 118.

1482, 26 Iulie. Ştefan Báthory către Braşoveni, cerându-li să fie cu pază de către Turci. No. 214, pag. 119.

1482, 18 Septembre. Ştefan Horváth, vicevoevodul Ardealului, dă Braşovenilor ştiri despre gândurile de năvălire ale Turcilor şi lupta lor cu Pavel Chinezul lângă Timişoara. No. 215, pag. 119.

1483, 22 Ianuar. Spanul de Maramureș către Bistrițeni, pentru un Român ucis de altul din Ținutul lor. No. 216, pag. 119.

1483, 5 Februar. Regele Matiaș către Bistrițeni, despre solul cneazului Moscovei care merge la Ștefan-Vodă în Moldova. No. 217, pag. 120.

1483, 9 Februar. Urban, episcop de Raab, face cunoscut Sibiienilor că după Udriște ei au căpătat Făgărașul și li cere a plăti pentru această danie cuvenitele sume. No. 218, pag. 120.

1483, 6 Iunie. Locuitorii din Sighișoara către Brașoveni, pentru mai multe abuzuri, între altele închiderea drumului care duce în Moldova. No. 219, pag. 121.

1483, 8 Iunie. Ștefan Báthory către Brașoveni, pentru un om al său prădat în Săcele la întorsul din Țara-Românească. No. 220, pag. 121.

1483, 10 Iunie. Ștefan Báthory înștiințează pe Brașoveni despre primejdia ce se gătește de peste munți și li recomandă pază bună. No. 221, pag. 122.

1483, 16 Novembre. Regele Matiaș către Sibiieni, arătând că după moartea lui Udriște a dat pe Făgărășeni Sașilor. No. 222, pag. 122.

1484, 20 Ianuar. Regele Matiaș către Brașoveni, retrăgând oprirea exportului de fier, oțel și cânepă în Țara-Românească; dar se vor dà arme numai pentru câte un singur individ. No. 223, pag. 123.

1484, 14 Iunie. Ștefan Báthory poruncește Brașovenilor a dà știri din Țara-Românească și Moldova. No. 224, pag. 123.

1484, 31 Decembre. Doi dregători regali, între cari un Camerariu, mustră pe Sibiieni pentru că nu dau știri din țerile noastre. No. 225, pag. 123.

1485, 10 Novembre. Ștefan Horváth, locțiitor de Voevod al Ardealului, către Brașoveni, cu privire la castelanul de Bran, care trebuie să plece, și la un proces pe care acesta-l are în Țara-Românească. No. 226, pag. 124.

1486, 24 Decembre. Regele Matiaș către cnezii Solomon și Slav de Recea, Hamza de Vineția și Radu de Berivoiu, poruncindu-li a stà la judecată în Cohalm cu privire la moșia lor Șercaia, pe care episcopul catolic de Ardeal, *posesor al Făgărașului,* o reclamă ca atârnând de el. No. 227, pag. 124.

1486, 30 Decembre. Regele Matiaș către locuitorii din Scaunele Șinca și Cohalm, despre aceiași afacere a moșiei Șercaia. No. 228, pag. 125.

1487, 9 Mart. Ștefan Báthory, Voevodul Ardealului, recomandă Brașovenilor pe omul trimes de dânsul la Vlad-Vodă al Țerii-Românești. No. 229, pag. 126.

1487, 6 April. Ștefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Brașoveni, cu privire la marfa oprită unui Sibiian de boierul muntean cu care avea afaceri. No. 230, pag. 126.

1487, 2 Octombre. Regele Matiaș poruncește cămărașilor sării și veniturilor regale din Ardeal să nu îngăduie exportul în Țara-Românească al fierului și berbecilor. No. 231, pag. 127.

1487, 17 Decembre. Ștefan-Vodă al Moldovei către Brașoveni, recomandându-li pe un concetățean al lor. No. 232, pag. 127.

1488, 7 Ianuar. Regele Matiaș către Brașoveni, mulțămindu-li pentru știrile despre Turci și Tatari și cerând și altele. No. 233, pag. 128.

1488, 27 Mart. Regele Matiaș către Brașoveni, întărindu-li dreptul de a nu servì decât în țerile vecine, adecă Țara-Românească și în Moldova, și anume împotriva Turcilor singuri. No. 234, pag. 129.

1488, 3 Novembre. Delegații Sibiiului către concetățenii lor, arătând că regele a poruncit să se dea arme lui Ștefan-Vodă al Moldovei, precum și despre adunarea ardeleană în care se va face noul „arunc“ de taxe asupra țerii. No. 235, pag. 130.

1489, 10 Februar. Regele Matiaş opreşte încă odată exportul de piei nelucrate în ţerile noastre, spre a nu se aduce pagube tăbăcarilor din oraşele săseşti, cari s'au plâns. No. 236, pag. 130.

1491, 15 Iulie. Paul Lonyay, fost ambasador la Sultan, cere Braşovenilor să-l ajute a-şi dobândi înapoi nişte lucruri oprite de Turci în Ţara-Românească. No. 237, pag. 131.

1491, 14 Octombre. Braşovenii către Ştefan Thelegdy, vicevoevodul Ardealului, despre zvonul că Turcii sunt gata să treacă la Brăila. No. 238, pag. 131.

1491, 4 Novembre. Regele Vladislav către Braşoveni, poruncindu-li să nu mai iea dela negustori munteni vamă pentru piper şi peşti. No. 239, pag. 132.

1491, 16 Novembre. Ştefan Thelegdy, vicevoevodul Ardealului, către Sibiieni, mustrându-i că, pe temeiu de ştiri falşe, nu se gătesc împotriva Turcilor. No. 240, pag. 132.

1492, 18 Ianuar. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre policandrul ce face un meşter al lor la Cozia. No. 241, pag. 133.

1492, 29 August. Regele Vladislav către Bistriţeni, întărindu-li Rodna şi Ţinutul vecin. No. 242, pag. 133.

1492, 30 Decembre. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti, despre gândul Turcilor de a rupe pacea, aşezarea lui Alî-beg la Semendria şi a lui Malcociu-oglu la Vidin şi nevoia de a păzi la Haţeg. No. 243, pag. 134.

1493. Ladislau de Losoncz, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, pentru ştiri despre Turci şi ajutor militar. No. 244, pag. 135.

1493, 8 Mart. Bartolomeiu Drágfy şi Ladislau de Losoncz, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, arătând numirea celui d'întâiu şi anunţând că vor ocupă Branul. No. 245, pag. 135.

1493, 29 April. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, plângându-se pentru „hoţiile" săvârşite de castelanii din Bran. No. 246, pag. 135.

1493, 23 Iunie. Bartolomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre pacea lor cu Vlad-Vodă şi dorinţa sa de a face şi el pace cu dânsul. No. 247, pag. 136.

1494, 11 Iunie. Bartolomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, aprobând pacea făcută de ei cu Vlad-Vodă şi făgăduind că nu-i vor mai supără castelanii din Bran. No. 248, pag. 136.

1493, 3 Iulie. Regele Vladislav către Bistriţeni, cerându-li venitul din Valea-Rodnei. No. 249, pag. 137.

1493, 19 Septembre. Ladislau de Losoncz şi Bartolomeiu Dragfy, Voevozii Ardealului, către Secui, despre gândul Turcilor de a intră în Ardeal cu „Vodă-Călugărul". No. 250, pag. 138.

1493, 16 Octombre. Braşovenii către Sibiieni, despre năvălirea turcească săvârşită în Ţara Bârsei şi despre gătirea altor cete la Slatina. No. 251, pag. 138.

1493, 7 Novembre. Regele Vladislav către Saşi, despre îngăduirea din parte-i a ocrotirii în Ardeal a pribegilor pe vreme de năvălire turcească. No. 252, pag. 138.

1493, 22 Decembre. Ladislau de Losoncz, vicevoevod ardelean, către Braşoveni, despre nevoia de a se ajută Belgradul cu privire la care Pavel Chinezul scrie că-l ameninţă Turcii. No. 253, pag. 139.

1494, 11 Ianuar. Nicolae Hagymásy, vicevoevod al Ardealului, către Sibiieni, despre nedreapta oprire a negoţului Muntenilor în Ardeal, de către aceştia. No. 254, pag. 140.

1494, 14 April. Sibiienii către Braşoveni, despre supărarea lui Vlad-Vodă pentru un om spânzurat în oraşul lor şi despre gândul lui de a ajută o năvălire turcească. No. 255, pag. 140.

1494, 29 Maiu. Cei doi Voevozi ai Ardealului către Sibiieni, despre adunarea Turcilor la vadul Vidinului. No. 256, pag. 141.

1494, 1-iu Iulie. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre un pretendent. No. 257, pag. 141.

1494, 26 Novembre. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oprirea unor negustori din ţara sa. No. 258, pag. 142.

1494, 20 Decembre. Locuitorii din Orăştie către Sibiieni, pentru un proces dintre văduva lui Ion Turcul şi „Vornicul muntean". No. 259, pag. 142.

1495, 5 Ianuar. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oprirea unui om al său la Bran. No. 260, pag. 143.

1495, 2 Maiu. Regele Vladislav către Bartolomeiu Drágfy, Voevod al Ardealului, despre nişte Români din posesiunile săseşti, cari vreau să ieă cu sila moşiile altora, ce fuseseră osândiţi. No. 261, pag. 143.

1495, 21 August. Bartolomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre un Român oprit la Bran şi inelul furat unui Grec închis în acelaşi castel. No. 262, pag. 144.

1495, 1-iu Novembre. Regele Vladislav către pretendentul Vlad, fiul lui Ţepeş, oprindu-l de a mai năvăli în Ţara-Românească, şi chiar de a mai stă în Ardeal în paguba Saşilor. No. 263, pag. 144.

1496, 5 April. Ştefan Istvánffy, cămăraşul ocnelor ardelene, către Sibiieni, despre strecurarea de mărfuri fără vamă de către oamenii lor de la Turnu-Roşu. No. 264, pag. 145.

1496, 11 April. Regele Vladislav către Sibiieni, despre solia ce trimisese la Ştefan-Vodă al Moldovei. No. 265, pag. 145.

1496, 7 Iunie. Regele Vladislav către Guvernul Ardealului, despre asprele măsuri ce dă voie a se luă împotriva Românilor ce turbură pe Saşi. No. 266, pag. 146.

1496, 21 Octombre. Bartolomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre solia ce trimete la Radu-Vodă. No. 267, pag. 146.

1497. Ioan Barcsai, sol regal la Radu-Vodă, arată Sibiienilor că trecătorile sunt închise şi li cere a nu lăsă pe Mihnea să năvălească. No. 268, pag. 147.

1497, 9 Septembre. Barthołomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre ajutorul pe care-l cere Ştefan-Vodă. No. 269, pag. 147.

1497, 16 Octombre. Regele Vladislav către Voevodul Ardealului Bartolomeiu Drágfy şi către cămăraşul ţerii, ca să nu se mai păgubească Saşii la ieşirea trupelor regale din Moldova. No. 270, pag. 148.

1497, 30 Novembre. Regele Vladislav porunceşte din nou Voevodului Ardealului, Bartolomeiu Drágfy, să nu fie supăraţi Saşii la retragerea trupelor din Moldova. No. 271, pag. 148.

1498, 12 Septembre. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre pricina conflictului său cu Ungaria, care e episcopul de Alba şi „domnii Gereb". No. 272, pag. 149.

1498, 5 Decembre. Regele Vladislav întăreşte drepturile Bistriţenilor peste Valea-Rodnei. No. 273, pag. 150.

1499, 15 Februar. Locuitorii din Orăştie către cei din Sibiiu, pentru un iobag ardelean ce are o datorie la Barbu Craiovescul. No. 274, pag. 150.

1499, 18 Februar. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre o ceartă de bani a „iobagului" său Gherghină cu un orăşean. No. 275, pag. 151.

1499, 20 Iunie. Petru de Skt.-Georg şi Pösing, Voevod ardelean, către Sibiieni, cerându-li a conduce acasă pe un sol muntean. No. 276, pag. 151.

1500, 17 Februar. Petru de Skt.-Georg şi Pösing, Voevodul Ardealului, către Petru Soklosy,

castelan de Deva, cu zvonul de pregătiri turceşti la Dunăre şi în Ţara-Românească. No. 277, pag. 152.

1500, 31 Mart. Regele Vladislav către Voevodul Ardealului, despre Ţiganii cetăţii Branului. No. 278, pag. 152.

1500, 12 April. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, pentru un proces mixt. No. 279, pag. 152.

1500, 12 April. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, pentru aceiaşi afacere. No. 280, pag. 153.

1500, 25 April. Sibiienii fixează un soroc pentru judecarea procesului de care se interesează Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti. No. 281, pag. 154.

1500, 31 Maiu. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, pentru acelaşi proces mixt, cerând a se recunoaşte judecata făcută de el. No. 282, pag. 154.

1500, 18 Septembre. Locuitorii din Sighişoara către cei din Sibiiu, pentru solul ce trimete regele la Ştefan-Vodă spre a se plânge de jaful făcut de pârcălabii lui la bâlciul din Cetatea-de-Baltă. No. 283, pag. 155.

1500, 16 Novembre. Regele Vladislav către Sibiieni, despre mărfurile lor oprite de pârcălabul moldovenesc din Cetatea-de-Baltă. No. 284, pag. 155.

1501, 19 Mart. Gavriil Polnar, episcop de Bosnia, către Braşoveni, despre gândul de războiu cu Turcii pe care-l are regele. No. 285, pag. 156.

1501, 12 August. Regele Vladislav către Sibiieni, despre ştirile cu privire la Turci pe care le-a cerut dela Radu-Vodă. No. 286, pag. 156.

1502, 9 Ianuar. Vicevoevodul Ardealului cere dela Braşoveni ştiri despre Turci. No. 287, pag. 157.

1502, 6 April. Petru, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre curierul lor trimes în Moldova. No. 288, pag. 157.

1502, 20 Iunie. Orăşenii din Baia către cei din Bistriţa, pentru afacerea privată a unui Negrilă. No. 289, pag. 158.

1502, 7 Iulie. Braşovenii către Sibiieni, despre nişte platoşe ale lui Ştefan-Vodă. No. 290, pag. 158.

1502, 19 Iulie. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oalele de aramă ce-i trebuie. No. 291, pag. 159.

1502, 14 Novembre. Regele Vladislav către Voevodul Ardealului, despre apărarea de Turci a graniţei ardelene. No. 292, pag. 159.

1502, 23 Novembre. Petru, conte de Skt.-Georg şi Pösing, Voevodul Ardealului, către Nicolae Firley, căpitan de Lublin, despre „ce lucrează Domnul Moldovei în Polonia". No. 293, pag. 159.

1503, 2 Ianuar. Regele Vladislav către dregătorii făgărăşeni, pentru satele săseşti arse de Români. No. 294, pag. 160.

1503, 5 Iulie. Regele Vladislav, despre zăbava veniturilor din Valea-Rodnei. No. 295, pag. 160.

1503, 21 Septembre. Regele Vladislav către vicevoevodul Ardealului, despre Românii cari liberează lângă Cluj pe un cetăţean din mânile unui nobil. No. 296, pag. 161.

1503, 27 Septembre. Regele Vladislav dă Saşilor, ca răsplată pentru pagubele făcute de Români, Ţara Oltului, foastă a episcopului Sigismund de Fünfkirchen. No. 297, pag. 161.

1503, 12 Octombre. Paul Thomory către Braşoveni, despre un împrumut făcut de Marcu Horváth, sol în Moldova. No. 298, pag. 162.

1503, 19 Octombre. Ioan Bornemisza, Tezaurariul Ungariei, către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete regele la solii săi în Moldova. No. 299, pag. 162.

1503, 27 Octombre. Paul Thomory către Bistriţeni, despre scrisorile regale ce se trimet lui Ştefan-Vodă. No. 300, pag. 163.

1503, 3 Novembre. Nicolae, episcop de Ardeal, către Bistriţeni, despre o cerere a lui Ştefan-Vodă. No. 301, pag. 163.

1504, 25 Februar. Regele Vladislav către Saşi, despre boala lui Ştefan-Vodă şi nevoia de a luă măsuri de asigurare contra Turcilor. No. 302, pag. 164.

1504, 18 Iulie. Radu-Vodă al Ţării-Româneşti către Sibiieni, despre nunta nepotului său Pârvul cu fata lui Dimitrie Jaksić. No. 303, pag. 164.

1504, 20 Iulie. Leonard Barlabassy, vicevoevodul Ardealului, către Braşoveni, cu vestea că Turcii se gătesc asupra Moldovei. No. 304, pag. 165.

1504, 25 Iulie. Regele Vladislav către Voevodul Ardealului, despre obârşia satului românesc Miercurea. No. 305, pag. 165.

1504, 30-31 Iulie. Ioan Bornemisza, Tezaurariul Ungariei, către Sibiieni, despre veşti dela Turci şi chemarea Domnului muntean la Poartă. No. 306, pag. 166.

1504, 26 August. Locuitorii din Orăştie către cei din Sibiiu, despre înecarea în Mureş, de Românii din Pricaz, a unui nobil. No. 307, pag. 167.

1504, 16 Septembre. Petru, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre fiul de Domn moldovenesc ce este la ei. No. 308, pag. 168.

1504, 17 Septembre. Petru, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre „Domnii Moldovei şi Ţerii-Româneşti". No. 309, pag. 168.

1504, 22 Octombre. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre ştirile lor şi ce se va întâmplă în Ungaria după moartea regelui. No. 310, pag. 168.

1504 (1404?), 1-iu Novembre. Ulric Pergauer şi Giurgea Vistiernicul către Bistriţeni, pentru o afacere de bani. No. 311, pag. 169.

1504, 24 Decembre. Regele Vladislav către comitele Secuilor, despre caii trecuţi de Secui la Munteni. No. 312, pag. 169.

1505. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre cererile Turcilor şi apropiata sa călătorie la Poartă. No. 313, pag. 169.

1505 (?), 27 Ianuar. Ioan Bornemisza, castelan de Buda, despre lupta lui Bogdan-Vodă cu rivalul său. No. 314, pag. 170.

1505, 29 Iulie. Regele Vladislav către Sibiieni, despre cercetarea asprilor turceşti. No. 315, pag. 170.

1505, 29 Iulie. Vicevoevozii Ardealului către Bistriţeni, despre gătirile turceşti la Turnu. No. 316, pag. 172.

1505, 20 August. Regele Vladislav către Bistriţeni, despre solul ce trimete la Bogdan-Vodă al Moldovei. No. 317, pag. 172.

1505, 4 Septembre. Cămărăşul Ardealului către Sibiieni, despre solii trimeşi de rege în principate. No. 318, pag. 173.

1505, 21 Novembre. Bogdan-Vodă al Moldovei către Sibiieni, pentru amânarea sosirii pârcălabului său. No. 319, pag. 174.

1506, 4 Maiu. Petru Postelnicul, castelan de Ciceu, încheie o învoială cu Bistriţenii pentru mergerea la oraş a iobagilor săi. No. 320, pag. 174.

1506, 4 August. Regele Vladislav către Sibiieni, pentru iobagii acestora, din Ibaşfalău şi Waldorf, cari pradă. No. 321, pag. 174.

1507, 13 Ianuar. Alexie, pârcălab de Cetatea-de-Baltă, către Sibiieni, despre „lotrul" pe care Domnul său îl cere dela ei. No. 322, pag. 175.

1507, 17 April. Radu-Vodă către Braşoveni, despre trimeterea la ei a solului său Alexe. No. 323, pag. 175.

1507, 4 August. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, pentru un sol al său. No. 324, pag. 176.

1507, 15 Septembre. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre un sol al său. No. 325, pag. 176.

1507, 25 Octombre. Însemnare de mărfuri din vama Braşovului. No. 326, pag. 176.

1507, 3 Decembre. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti încheie tratatul său cu Ungaria. No. 327, pag. 177.

1508, 10 Ianuar. Regele Vladislav către viitorii soli în Moldova şi Ţara-Românească şi dregătorii ardeleni, ca să nu supere pe Saşi cu cheltuiala. No. 328, pag. 179.

1508, 29 Februar. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre conducerea medicului său şi veştile ce i-au sosit. No. 329, pag. 180.

1508, 12 Mart. Regele Vladislav către Saşi, despre boala lui Radu-Vodă şi măsurile ce trebuiau luate, No. 330, pag. 180.

1508, 6 April. Regele Vladislav către Emeric Czobor, „ambasadorul" său, cerând ştiri despre schimbarea de Domn din Ţara-Românească. No. 331, pag. 181.

1508, 3 Maiu. Regele Vladislav către Sibiieni, despre schimbarea de Domn din Ţara-Românească. No. 332, pag. 182.

1508, 9 Maiu. Ioan Lulay, comandantul trupelor ardelene, către Sibiieni, despre ce e de făcut cu privire la Mihnea-Vodă. No. 333, pag. 183.

1508, 5 Iunie. Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti despre Sibiieni, despre aşezarea sa în Scaun şi legăturile ce a avut cu Ungaria. No. 334, pag. 183.

1508, 24 Iunie. Regele Vladislav către nobilii Ardealului cari ieau iobagii Clujenilor. No. 335, pag. 184.

1508, 24 Iunie. Regele Vladislav către Sibiieni, pentru negustorii moldoveni cari nu vreau să plătească vama. No. 336, pag. 185.

1508, 29 Iulie. Regele Vladislav către Bistriţeni, mustrându-i că supără pe negustorii moldoveni veniţi la bâlciurile lor. No. 337, pag. 185.

1508, 7 Septembre. Benedict Batthyányi, Tezaurariul regal, către Sibiieni, despre mulţămirea regelui cu ştirile lor. No. 338, pag. 186.

1508, 7 Septembre. Regele Vladislav către Sibiieni, mulţămindu-li pentru ştirile ce trimet ei din Ţara-Românească. No. 339, pag. 186.

1508, 13 Septembre. Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre veştile ce se schimbă. No. 340, pag. 187.

1508, 17 Octombre. Ioan de Skt.-Georg şi Pösing, Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre procesul unor Făgărăşeni. No. 341, pag. 187.

1508, 5 Novembre. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, pentru un casnic al său. No. 342, pag. 187.

1508, 10 Novembre. Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre veştile sigure ce va da despre Turci. No. 343, pag. 188.

1509. Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre nişte zăberiri. No. 444, pag. 188.

1509, 1-iu Ianuar. Braşovenii către Sibiieni, despre măcelărirea boierilor de Mihnea-Vodă şi alte cruzimi ale lui. No. 345, pag. 189.

1509, 15 Ianuar. Orăşenii din Dej către cei din Bistriţa, despre pieile luate de nişte Români. No. 346, pag. 190.

1509, 18 Ianuar. Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre reclamaţiile de plată ale unui Turc. No. 347, pag. 190.

1509, 25 Ianuar. Iacob de Mediaş către Sibiieni, pentru un Român întemniţat. No. 348, pag. 191.

1509, 8 Februar. Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre plângerile unora din ai lor. No. 349, pag. 191.

1509, 20 Mart. Regele Vladislav către Sibiieni, despre trimeterea lui Emeric Czobor la amândoi Domnii. No. 350, pag. 192.

1509, 8 April. Petru de Skt.-Georg şi Pösing, Voevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre gândul lui Mihnea-Vodă de a prădă Ţara Bârsei şi a Oltului. No. 351, pag. 192.

1509, 26 Maiu. Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre plângerile lui Paul Thomory, castelanul de Făgăraş. No. 352, pag. 193.

1509, 14 Iunie. Tudor Logofătul către Sibiieni, despre vama ce i s'a luat pe nedrept. No. 353, pag. 193.

1509, 15 Iunie. Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, cu plângeri pentru tratarea supuşilor săi. No. 354, pag. 194.

1509, 6 Iulie. Regele Vladislav către Sibiieni, despre Emeric Csobor, trimes ca sol în Ţara-Românească şi în Moldova. No. 355, pag. 194.

1509, 23 August. Emeric Perényi, Palatinul Ungariei, către Martin Erdély, despre pagubele făcute de Românii pe cari i-a colonizat. No. 356, pag. 195.

1509, 23 Octombre. Emeric Perényi, Palatinul şi regentul Ungariei, către Voevodul Ardealului, Petru de Skt.-Georg şi Pösing, despre arderea unui sat în Ţinutul Cohalmului şi tulburările făcute de Români. No. 357, pag. 195.

1509, 20 Decembre. Paul Thomory, castelanul de Făgăraş, către Braşoveni, despre procesul lui Stroie cu un Câmpulungean. No. 358, pag. 196.

1510, 6 Mart. Mihail Horváth, castelanul de Făgăraş, către Sibiieni, despre un Făgărăşean fugar la Munteni, unde a fost despoiat. No. 359, pag. 197.

1510, 14 Mart. Petru de Skt.-Georg şi Pösing, Voevod al Ardealului, către Ardeleni, despre uciderea lui Mihnea-Vodă. No. 360, pag. 197.

1510, 15 Mart. Ştefan din Galaţi către Bistriţeni, despre uciderea lui Mihnea-Vodă. No. 361, pag. 199.

1510, 24 Mart. Regele Vladislav către Sibiieni, cu păreri de rău despre uciderea lui Mihnea-Vodă şi recomandaţii în favoarea Doamnei lui. No. 362, pag. 200.

1510, 6 Maiu. Francisc Varday, episcop ales de Vácz, către Sibiieni, despre Ioan Horváth, sol regal, care trece prin Ţara-Românească la Poartă. No. 363, pag. 201.

1510, 15 Maiu. Regele Vladislav către Sibiieni, despre protecţia ce întinde asupra văduvei, fiului şi a întregii familii a lui Mihnea-Vodă. No. 364, pag. 201.

1510, 20 Maiu. Regele Vladislav către Sibiieni, despre cererile de ajutor ale lui Bogdan-Vodă împotriva Tatarilor. No. 365, pag. 202.

1510, 30 Maiu. Orăşenii din Baia către Bistriţa, despre un concetăţean al lor. No. 366, pag. 203.

1510, 5 Iulie. Ana Pazmány, soţia lui Ioan Horváth, către Sibiieni, despre oile luate de cnezul sibiian din Sălişte iobagilor ei din Suptcetate. No. 367, pag. 203.

1510, 10 Iulie. Trotuşan, Vistierul Moldovei, către Bistriţeni, despre pagube făcute oamenilor Domnului. No. 368, pag. 204.

1510, 25 Septembre. Pavel Barcsay, secretariul Voevodului ardelean, către Sibiieni, despre o datorie de bani în legătură cu ajutorul cerut în Moldova. No. 369, pag. 204.

1510, 26 Septembre. Bogdan-Vodă al Moldovei către Sibiieni, despre ajutorul ce au să-i dea împotriva Tatarilor. No. 370, pag. 205.

1510, 28 Septembre. Leonard Barlabassy, vicevoevod ardelean, către Sibiieni, despre ajutorul ce trebuie dat lui Bogdan-Vodă. No. 371, pag. 205.

1510, 11 Octombre. Vlad-Vodă al Ţerii-Românești către Sibiieni, despre trimesul său Benedict Pitarul. No. 372, pag. 206.

1510, 9 Novembre. Leonard Barlabassy, vicevoevod ardelean, către Sibiieni, despre ajutorul cerut de Bogdan-Vodă. No. 373, pag. 206.

1510, 26 Novembre. Vlad-Vodă al Ţerii-Românești către Sibiieni, pentru plângerile lui Bratul din Argeș. No. 374, pag. 207.

1510, 1-iu Decembre. Vlad-Vodă al Ţerii-Românești către Sibiieni, despre oprirea exportului de grâu din Ţinutul Sibiiului în Ţara-Românească. No. 375, pag. 207.

1510, 7 Decembre. Emeric Perényi, Palatinul și regentul Ungariei, către Sibiieni, despre ajutorul ce trebuie dat, după porunca regelui, Domnului Moldovei. No. 376, pag. 208.

1510, 8 Decembre. Benedict Batthyányi, Tezaurariul Ungariei, către Sibiieni, ca să ajute pe Bogdan-Vodă. No. 377, pag. 208.

1511, 10 Ianuar. Barnaba de Bela, Banul Severinului, către Sibiieni, despre primirea de ei a lui Mircea-Vodă. No. 378, pag. 209.

1511, 10 Ianuar. Vlad-Vodă al Ţerii-Românești către Sibiieni, despre pacea ce a făcut cu Barnaba Bélay și despre femeile luate cu sine de Doamna Voica. No. 379, pag. 210.

1511, 20 Iunie. Nicolae Herendy, „administrator regal", către Sibiieni, pentru apărarea Moldovei de Tatari. No. 380, pag. 210.

1511, 1-iu August. Emeric Perény, Palatinul Ungariei și regent, către Brașoveni, despre ajutorul ce se cade a se dă lui Bogdan-Vodă, împotriva Tatarilor. No, 381, pag. 211.

1511, 4 August. Regele Vladislav către Sibiieni, despre armele cerute de Vlad-Vodă al Ţerii-Românești. No. 382, pag. 211.

1511, 8 August. Vlad-Vodă al Ţerii-Românești către Sibiieni, despre omul ce trimete la ei. No. 383, pag. 212.

1511, 9 August. Voica Doamna către Sibiieni, despre buna primire ce a avut de la ei. No. 384, pag. 212.

1511, 17 August. Vlad-Vodă al Ţerii-Românești făgăduiește pace și prietenie regelui Ungariei, și mai ales Brașovenilor. No. 385, pag. 213.

1511, 5 Septembre Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre frica de Tatari în Moldova. No. 386, pag. 214.

1511, 6 Septembre. Ioan Zápolya, comite de Zips, Voevod al Ardealului, către Voica Doamna, despre adăpostul ei și legăturile cu Domnul Moldovei. No. 387, pag. 215.

1511, 24, 26 ori 27 Septembre. Vlad-Vodă al Ţerii-Românești către Sibiieni, despre niște scrisori regale către el. No. 388, pag. 215.

1511, 13 Novembre. Voica Doamna către Sibiieni, despre o datorie pe care o reclamă. No. 389, pag. 216.

1511, 21 Novembre. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre niște pretenţii bănești ale Doamnei Voica. No. 390, pag. 216.

1512, 17 Ianuar. Nicolae Turóczy, vicevoevod al Ardealului, către Sibiieni, despre lupta lui Vlad-Vodă cu dușmanii săi. No. 391, pag. 217.

1512, 27 Ianuar. Leonard Barlabassy, Voevodul Ardealului, către locuitorii din Sighișoara, despre pagubele ce aduc oierii români la ogoarele Sașilor. No. 392, pag. 217.

1512, 1-iu Februar. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre trimeterea la ei a lui Ştefan Spătarul. No. 393, pag. 218.

1512, 14 Februar. Regele Vladislav către Sibiieni, despre uciderea lui Vlad-Vodă şi aşezarea în Scaun a lui Neagoe. No. 394, pag. 218.

1512, 3 Mart. Emeric Perényi, Palatinul Ungariei, către Saşi, despre ajutorul de bani ce dă regele, din taxele lor, lui Bogdan-Vodă. No. 395, pag. 219.

1512, 25 Mart. Bogdan-Vodă al Moldovei către Sibiieni, despre solul său la rege. No. 396. pag. 219.

1512, 11 April. Nicolae Turóczy, vicevoevod al Ardealului, către Sibiieni, despre solul trimes de rege la Sultan. No. 397, pag. 219.

1512, 21 April. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre veştile din Turcia şi reclamaţia unui om al său. No. 398, pag. 220.

1512, 19 Iulie. Ioan Zápolya, Voevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre fuga spre Ciceu a lui Mircea-Vodă pretendentul. No. 399, pag. 220.

1512, 17 August. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre trimeterea la ei a lui Dan Spătarul. No. 400, pag. 221.

1512, 4 Decembre. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre dorinţa sa de a trăi cu ei în pace, precum au trăit şi Craioveştii, unchii săi. No. 401, pag. 221.

1512, 9 Decembre. Nicolae Gerendy, Tezaurariul regal, către Sibiieni, despre veştile turceşti. No. 402, pag. 222.

1513, 7 Mart. Leonard Barlábassy, vicevoevod ardelean, către Sibiieni, despre planul Turcilor de a năvăli cu Muntenii în Ardeal. No. 403, pag. 222.

1513, 18 Iunie. Regele Vladislav către Sibiieni, despre pregătirile Sultanului împotriva cetăţilor Severin şi Orşova şi proviziile ce se cer acolo. No. 404, pag. 223.

1513. 4 August. Regele Vladislav către Sibiieni, despre proviziile ce se vor trimete la cetăţile Severin şi Orşova. No. 405, pag. 223.

1513, 9 August. Regele Vladislav întăreşte oprirea exportului de piei crude în părţile noastre. No. 406, pag. 224.

1514, 1-iu Ianuar. Paul Thomory, castelan de Făgăraş, către Sibiieni, pentru averea Doamnei Voica. No. 407, pag. 225.

1514, 30 Mart. Stan, şoltuzul de Suceava, către Bistriţeni, despre un proces. No. 408, pag. 226.

1514. 23 April. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către administratorii Cetăţii-de-Baltă, pentru nişte soli braşoveni. No. 409, pag. 227.

1514, 26 Maiu. Sibiienii către Braşoveni, despre banii ce trebuie daţi lui Ştefan Thelegdy, trimes de rege în Moldova. No. 410, pag. 227.

1514, 26 Maiu. Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre răscoala Curuţilor. No. 411, pag. 227.

1514, 3 Iunie. Ioan Zápolya către Braşoveni, despre plecarea sa în Bulgaria. No. 412, pag. 228.

1515, 1-iu April. Paul Thomory, castelanul de Făgăraş, către Braşoveni, despre o judecată, cu însemnarea unor nume româneşti din părţile făgărăşene. No. 413, pag. 228.

1515, 3 Iunie. Francisc Várday, episcop al Ardealului, către Sibiieni, despre tulburările făcute de Românii din Orăştie. No. 414, pag. 229.

1515, 5 Iunie. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre gândul Turcilor de a năvăli pe la Haţeg. No. 415, pag. 229.

1515, 28 Iunie. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, despre trecerea Dunării de către Turci. No. 416, pag. 230.

1515, 2 Septembre. Paul Thomory, castelan de Făgăraş, către Braşoveni, despre datoriile ce reclamă la ei Bogdan-Vodă. No. 417, pag. 230.

1515, 20 Decembre. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre aurul ce se duce pe furiş din Moldova la ei. No. 418, pag. 230.

1516, 16 Ianuar. Regele Vladislav către Braşoveni, despre nişte lucruri ale Doamnei Ruxanda şi despre vama prea mare ce se iea de la negustorii moldoveni. No. 419, pag. 231.

1516, 24 Ianuar. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre fuga unui om al pârcălabului Pavel şi puştile ce-i trebuie. No. 420, pag. 231.

1516, 30 Ianuar (?). Regele Vladislav către Braşoveni, despre împiedecarea celor ce spală aurul peste hotarul muntean. No. 421, pag. 232.

1516, 20 Februar. Bogdan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre trimeterea unui om al său. No. 422, pag. 232.

1516, după 4 April. Ioan Zápolya către Braşoveni, despre nevoia ştirilor cu privire la Turci. No. 423, pag. 232.

1516, 14 Maiu sau 5 Iunie. Regele Ludovic către Braşoveni, despre averea Doamnei Ruxanda pe care o reclamă de la ei Bogdan-Vodă. No. 424, pag. 232.

1516, 15 Iunie. Regele Ludovic către Guvernul ardelean, despre prădăciunile săvârşite de Românii de lângă Lipova şi Şoimuş, în dauna unor negustori saşi din Sibiiu. No. 425, pag. 233.

1516, 15 Iunie. Regele Ludovic către Ştefan Báthory, despre prădarea aceloraşi negustori saşi de către Românii de la Baia-de-Criş, No. 426, pag. 233.

1516, 25 Octombre. Ioan Zápolya către Sibiieni, poruncindu-li a-şi rechemă negustorii din Ţara-Românească. No. 427, pag. 234.

1516, 14 Decembre. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre mărfurile lui Staico. No. 428, pag. 234.

1517, ... Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre Stan, al doilea Logofăt, pe care-l trimete la ei. No. 429, pag. 235.

1517, 26 Mart. Doi orăşeni din Braşov către Magistrat, despre ştirile privitoare la Turci. No. 430, pag. 235.

1517, 4 Novembre. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre argintarul Celestin. No. 431, pag. 236.

1518, 7 Novembre. Regele Ludovic către Braşoveni, despre exportul peste munţi al pieilor. No. 432, pag. 237.

1518, 18 Decembre. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre argintarii ce i s'au trimes. No. 433, pag. 237.

1519, 18 Ianuar. Ioan Zápolya către Braşoveni, despre primejdiile cele mari ce ameninţă, din partea Turcilor, Moldova. No. 434, pag. 238.

1519, 10 Maiu. Barnaba de Bela, Trimesul regal la Poartă, către Sibiieni, despre pacea cu Turcii. No. 435, pag. 239.

1519, 30 Maiu. Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre căznirea unui supus al său. No. 436, pag. 239.

1519, 13 Octombre. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre meşterii chemaţi la el. No. 437, pag. 240.

1519, 20 Octombre. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre peirea lui Miloş-Vodă. No. 438, pag. 240.

1519, 29 Novembre. Regele Ludovic către Bistriţeni şi Românii din Rodna, pentru o crimă. No. 439, pag. 241.

1519, 9 Decembre. Locuitorii din Orăştie către cei din Sibiiu, despre un conflict dintre Români. No. 440, pag. 242.

1520, 6 Mart. Gheorghe Batthyányi, cămărașul ocnelor din Ardeal, și Paul Thomory, castelanul de Făgăraș, certifică primirea taxei de la Bistriţeni. No. 441, pag. 242.

1520, 25 Mart. Paul Beldy către Braşoveni, plângându-se că au izgonit pe un cetăţean care abia putuse fi oprit de a trece în Ţara-Românească. No. 442, pag. 243.

1520, 26 April. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti pofteşte pe Braşoveni la sfinţirea unei biserici a lui şi-i asigură că e gata să ajute cu oaste mare pe regele Ungariei. No. 443, pag. 243.

1520, 29 Maiu. Filip More, trimes regal, către Braşoveni, despre banii ce i-au fost împrumutaţi când a mers în Moldova ca sol regal. No. 444, pag. 244.

1520, 9 Iunie (= Iulie). Versiune germană, târzie, a actului de hotărnicie între Ardeal şi Ţara-Românească, încheiat de Basarab-Vodă Neagoe. No. 445, pag. 244.

1520, 4 Iulie. Regele Ludovic către Tezaurariul Ungariei şi Bistriţeni, despre scutirea de taxă pe care o acordă Rodnenilor dacă vor reîncepe lucrul minelor lor. No. 446, pag. 247.

1520, 10 Septembre. Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre o reclamaţie de boi de la un Italian. No. 447, pag. 248.

1521. Plângeri ce se vor aduce de Trimeşii braşovenii la rege pentru că Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti nu admite apelul la Sfat. No. 448, pag. 248.

1521, 8 Ianuar. Ladislau, episcop de Vácz, cancelariu regal, către Braşoveni, despre legătura de familie între cei doi Domni şi ştiri de la Turci, precum şi despre noua monedă turcească. No. 449, pag. 248.

1521, 10 Februar. Universitatea săsească mărturiseşte pentru un proces al lui Celestin, argintarul lui Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti. No. 450, pag. 249.

1521, 23 April. Bistriţenii către Braşoveni, despre încercările Rodnenilor de a se desface de oraşul lor. No. 451, pag. 249.

1521, 9 Maiu. Leonard Barlabássy, vice-Voevod ardelean, către Braşoveni, despre planurile lui Mehemed-beg de Nicopol împotriva Ardealului. No. 452, pag. 250.

1521, 17 Maiu. Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre oameni opriţi în calea lor spre Moldova. No. 453, pag. 250.

1521, 29 Maiu. Regele Ludovic către Bistriţeni, despre scutirea Rodnenilor, de care ei par a nu se folosi pentru reluarea lucrului în mine. No. 454, pag. 250.

1521, 11 Iunie. Regele Ludovic către Sibiieni, despre veştile cu privire la Sultan pe care le-a trimes Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti. No. 455, pag. 251.

1521, 21 Iunie. Ioan Bornemissa, castelan de Buda, către Braşoveni, despre cutremurul din Ţara-Românească şi măsurile de siguranţă ce au de luat, şi faţă de Şcheii lor. No. 456, pag. 251.

1521, 29 Iunie. Regele Ludovic către Braşoveni, despre veştile cu privire la Turci şi măsurile luate pentru siguranţa lor. No. 457, pag. 252.

1521, 22 Iulie. Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre vameşul Ştefan, pe care-l trimete la ei. No. 458, pag. 252.

1521, 26 Iulie. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, chiamă pe Braşoveni în tabăra de la Sas-Sebeş. No. 459, pag. 253.

1521, 4 August. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre Marcu Horváth, trimes de rege la cei doi Domni. No. 460, pag. 253.

1521, 8 August. Leonard Barlabássy către Braşoveni, despre veşti şi măsuri de apărare. No. 461, pag. 253.

1521, 12 August. Regele Ludovic către Braşoveni, despre ştirile lor cu privire la Turci şi la Domnul muntean şi nevoia ce este ca ei să-şi apere oraşul. No. 462, pag. 253.

1521, 6 Septembre. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre uneltele de război ce-i trebuie de la ei. No. 463, pag. 253.

1521, 24 Octombre. Regele Ludovic către Sibiieni, despre lupta dintre Teodosie-Vodă, al Ţerii-Româneşti, şi călugărul Dragomir, pretendent. No. 464, pag. 254.

1521, 25 Octombre. Nicolae Thomory, castelanul de Făgăraş, către Ştefan Báthory, vicevoevodul Ardealului, despre biruinţa lui Mehemed-beg, prezenţa lui în Scaunul muntean şi gândul de năvălire ce are. No. 465, pag. 255.

1521, 7 Decembre. Ştefan Báthory, vicevoevodul Ardealului, către Braşoveni, despre un pretendent, Dan-Vodă, pe care-l trimete. No. 466, pag. 256.

1521, 29 Decembre. Ştefan-Báthory, vicevoevod al Ardealului, cere Braşovenilor ştiri despre Turci. No. 467, pag. 256.

1522, 4 Ianuar. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre oprirea de a trece arme în Ţara-Românească. No 468, pag. 256.

1522, 10 Februar. Regele Ludovic către Braşoveni, despre planurile turceşti. No. 469, pag. 257.

1522, 13 Februar. Ştefan-Vodă al Moldovei catre Bistriţeni, despre nişte fugari din Moldova. No. 470, pag. 257.

1522, 25 Februar. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre îndemnurile lui Mehemed-beg către Braşoveni de a se supune Sultanului. No. 471, pag. 257.

1522, 25 Februar. Braşovenii din Baia-Mare către cei din Bistriţa, despre nişte negustori din Maramureş, cari trec pentru a cumpără boi în Moldova. No. 472, pag. 258.

1522, 9 Mart. Sibiienii către Bistriţeni, despre luarea aurului şi argintului din Rodna de cămăraşii de la Baia-Mare. No. 473, pag. 259.

1522, 18 Mart. Ştefan Báthory, vicevoevod al Ardealului, către Braşoveni, despre oprirea lui Marcu, solul său la Munteni. No. 474, pag. 259.

1522, 24 Mart. Leonard Barlabássy, vicevoevod al Ardealului, către Braşoveni, despre veştile cu privire la Mehemed-beg. No. 475, pag. 260.

1522, 2 April. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre platoşele comandate de Ştefan-Vodă al Moldovei. No. 476, pag. 260.

1522, 21 April. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre întrarea Turcilor în Ţara-Românească. No. 477, pag. 261.

1522, 2 Maiu. Judele sibiian Marcu Pempflinger către Braşoveni, despre un Trimes al regelui în Moldova. No. 478, pag. 261.

1522, 14 Maiu. Sibiienii către Braşoveni, despre trupele de ajutor ce dau lui Zápolya în Ţara-Românească. No. 479, pag. 262.

1522, 18 Iunie. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, amână o judecată pentru data întoarcerii lui din Ţara-Românească. No. 480, pag. 262.

1522, 5 Decembre. Locuitorii din Sighişoara către juzii lor, despre nişte lucruri luate prin sate la întorsul din noua expediţie munteană. No. 481, pag. 263.

1523, 3 Ianuar. Locuitorii din Mediaş către Braşoveni, despre Mihail, episcopul catolic de Milcov. No. 482, pag. 264.

1523, 12 Mart. Ştefan Thomory, vicevoevodul Ardealului, către Braşoveni, despre armele şi muniţiile lăsate la ei de Zápolya când s'a întors de peste munţi. No. 483, pag. 264.

1523, 22 Mart. Leonard Barlabássy şi Ştefan Thomory, vicevoevozii Ardealului, către Braşoveni, despre cererea lui Radu-Vodă de a i se trimete Doamna. No. 484, pag. 264.

1523, 29 Mart. Ştefan Báthory, locotenent regal, către Marcu Pempflinger, despre solul regal ce merge la Radu-Vodă. No. 485, pag. 265.

1523, 1-iu April. Sibiienii către Braşoveni, despre averea lui Valentin Crusius, scoasă în vânzare după cererea unor Români. No. 486, pag. 265.

1523, 17 April. Leonard Barlabássy, vicevoevod al Ardealului, către Braşoveni, despre nevoia de a se trimete în ţară familia lui Radu-Vodă. No. 487, pag. 266.

1523, 29 April. Leonard Barlabássy şi Ştefan Thomory, vicevoevozii Ardealului, către Braşoveni, despre răpezile schimbări în Ţara-Românească. No. 488, pag. 267.

1523, 9 Maiu. Ştefan Thomory, vicevoevod al Ardealului, către Braşoveni, despre primirea ce se va face fugarului Radu-Vodă şi pribegilor. No. 489, pag. 267.

1523, 15 Maiu. Ştefan Thomory, vicevoevod al Ardealului, către Braşoveni, despre voia ce are boierul muntean, Giura, chemat la Doamna Despina, a veni la ea în Braşov. No. 490, pag. 268.

1523, 1-iu Iunie. Alexiu Thurzo din Beclean, Tezaurariul Ungariei, despre porunca regală de a se dă lui Ştefan-Vodă al Moldovei taxa lor de o mie de florini. No. 491, pag. 269.

1523, 19 Iulie. Regele Ludovic dă Bistriţenilor aceleaşi privilegii pentru mărfurile aduse de peste munţi, de care se bucură Braşovenii şi Sibiienii. No. 492, pag. 269.

1523, 19 Iulie. Regele Ludovic către Ioan Bornemisza, castelanul de Buda, despre dregătorul ce trimete în Ardeal pentru ca să împace pe Saşi cu castelanul şi Românii din Făgăraş. No. 493, pag. 270.

1523, 2 August. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre porunca regală ca Doamna Despina să fie trimeasă la Sibiiu. No. 494, pag. 271.

1523, 29 Septembre. Bistriţenii dau loc de făcut mănăstire lângă Telciu şi Hordău „popilor"-călugări Mateiu, Şandor şi Petru. No. 495, pag. 271.

1523 (Septembre-Octombre). Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre gândul său de a trece în Ţară. No. 496, pag. 272.

1523, 5 Octombre. Leonard Barlabássy, vicevoevodul Ardealului, către Sibiieni, despre trecerea lui Radu-Vodă spre Sibiiu. No. 497, pag. 272.

1523, 22 Octombre. Leonard Barlabássy, vicevoevodul Ardealului, despre pribegii moldoveni. No. 498, pag. 273.

1523, 9 Novembre. Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre turburarea de pace pricinuită de Trotuşan. No. 499, pag. 274.

1523, 16 Novembre. Archiepiscopul Paul Thomory către Sibiieni, despre certele acestora cu dregătorii din Făgăraş. No. 500, pag. 275.

1523, 31 Decembre. Ioan Vitez, căpitan de Caransebeş, către Sibiieni, despre planul lui Balì-beg şi Ferhad-Paşa de-a atacă Severinul. No. 501, pag. 276.

1524. Regele Ludovic către Sibiieni, despre nevoia de ştiri sigure de peste munţi, şi în ce priveşte pe Radu-Vodă. No. 502, pag. 276.

1524, 11 Februar. Locuitorii din Câmpulungul muntean către Braşoveni, pentru o afacere particulară. No. 503, pag. 277.

1524, 11 Februar sau 10 Mart. Paul Varday, episcop de Veszprém, Tezaurariu, către Sibiieni, despre plata ajutorului dat lui Radu-Vodă. No. 504, pag. 278.

1524, 5 April. Regele Ludovic către Sibiieni, despre venirea Turcilor în Ţara-Românească şi o nouă emisiune de bani pentru cheltuieli la apărarea Severinului. No. 505, pag. 278.

1524, 29 April. Regele Ludovic către Braşoveni, pentru a nu fi supăraţi de ei negustorii străini. No. 506, pag. 279.

1524, 1-iu Maiu. Regele Ludovic către Saşi, despre ajutorul dat de ei lui Radu-Vodă. No. 507, pag. 280.

1524, 16 Maiu. Leonard Barlabássy, vicevoevod al Ardealului, despre o neînţelegere cu Românii din părţile Haţegului. No. 508, pag. 280.

1524, 29 Iulie. Ştefan Thomory, vicevoevod al Ardealului, către Braşoveni, ca să nu ţie la Vladislav-Vodă. No. 509, pag. 281.

1524, 10 Septembre. Nicolae Thomory, castelan de Făgăraş, către Sibiieni, despre aprovizionarea cetăţii Poienari. No. 510, pag. 281.

1524, 8 Octombre. Leonard Barlabássy, vicevoevod al Ardealului, către Sibiieni, despre pregătirile turceşti pentru a luă Severinul. No. 511, pag. 282.

1524, 10 Decembre. Sfatul sibiian arată că a primit dela ţehul tâmplarilor un împrumut pentru apărarea de Turci. No. 512, pag. 282.

1525, Luni ... Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre banii ce i-a dat regele şi solia ce trimete la el. No. 513, pag. 283.

1525, 17 Februar. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre opriri şi pagube între cele două ţeri. No. 514, pag. 283.

1525, 23 Februar. Radu-Vodă către Sibiieni, despre solul ce trimete la ei pentru afaceri. No. 515, pag. 284.

1525, 1-iu Mart (?). Un casnic al judelui Marcu Pempflinger către Sibiieni, despre calul ce i s'a furat în expediţia munteană. No. 516, pag. 284.

1525, 20 April. Regele Ludovic către Bistriţeni, despre ajutorul ce a dat lui Ştefan-Vodă al Moldovei din cenzul lor. No. 517, pag. 284.

1525, 28 August. Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre ajutorul ce i-a făgăduit regele. No. 518, pag. 285.

1525, 5 Decembre. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „împăciuitorii" ce ar fi de nevoie pentru potolirea gâlcevilor cu cetatea lor. No. 519, pag. 285.

1525, 20 Decembre. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre trimeterea secretarului său Ioan Zalánczy. No. 520, pag. 286.

1525, 2 Ianuar. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre apropiata nuntă a lui Radu-Vodă cu fiica mai tânără a lui Vodă-Basarab. No. 521, pag. 286.

1526, 13 Ianuar. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre aceiaşi nuntă. No. 522, pag. 287.

1526, 25 Februar. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre datoria ce are faţă de unul din ei negustorul Stoica Gonce (?) din Câmpulung. No. 523, pag. 287.

1526, 25 Februar. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre primejdia turcească. No. 524, pag. 288.

1526, 22 April. Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre trimeterea în Ţara-Românească a lui Nicolae Gerendy, secretar regal. No. 525, pag. 288.

1526, 24 Maiu. Regele Ludovic către nobilii comitatului Doboca, despre supărările ce sufăr de la ei Saşii de lângă Bistriţa, pentru furt de cai. No. 526, pag. 288.

1526, 13 Iunie. Ioan Zápolya către Braşoveni, ca să se dea pârcălabului de Poienari, Petru Off, banii încredinţaţi lor de rege. No. 527, pag. 289.

1526, 31 Iulie. Sibiienii către Bistriţeni, despre o datorie. No. 528, pag. 289.

1526, 1-iu Octombre. Braşovenii către Bistriţeni, despre uciderea unui călător lângă Bran. No. 529, pag. 290.

1526, 5 Octombre. Reteganii către Bistriţeni, despre negustorul Adrian din Baia. No. 530, pag. 290.

1526, 14 Novembre. Radu-Vodă ai Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre „lotrul" Sigismund Sasul, care a năvălit în ţară şi a prădat o biserică. No. 531, pag. 291.

1526, 12 Decembre. Protonotariul Pavel Barcsay către Sibiieni, despre acelaşi Sigismund, care a prădat mănăstirea Bistriţa. No. 532, pag. 291.

1527, Duminecă. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre trimeterea la ei a lui Petru Farkas. No. 533, pag. 292.

1527, 11 Februar. Sfatul Sucevei către al Bistriţei, despre un proces al unui Bistriţean cu un om din Baia. No. 534, pag. 292.

1527, 26 Februar. Sfatul din Baia către Bistriţeni, despre o ceartă cu privire la nişte porci. No. 535, pag. 293.

1527, 1-iu Mart. Petru Perényi către Bistriţeni, despre primejdia unei năvăliri turceşti. No. 536, pag. 293.

1527, 13 Mart. Nicolae de Macedonia, vicevoevod al Ardealului, către Sibiieni, despre răscoala lui Ivan, „Omul Negru". No. 537, pag. 294.

1527, 1-iu April. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o ceartă privitoare la nişte peşte sărat. No. 538, pag. 294.

1527, 12 April. Episcopul de Ardeal către Braşoveni şi Sibiieni, despre cruzimile „Omului Negru". No. 539, pag. 295.

1527, 14 April. Petru Perényi, Voevodul Ardealului, către Sibiieni şi Bistriţeni, despre acelaşi Ivan. No. 540, pag. 295.

1527, 8 Maiu. Petru Perényi, Voevodul Ardealului, către Braşoveni şi Bistriţeni, despre intrarea Ţarului Ivan în Haţeg. No. 541, pag. 296.

1527, 19 Iunie. Ieremia, Vistier şi Mare-Vameş, Tadeu cămăraş şi vice-vameş de Suceava, către Bistriţeni, despre Dragotă ce stă închis la ei. No. 542, pag. 297.

1527, 3 Iulie. Laurenţiu Thomory către Sibiieni, despre zvonul venit din Ţara-Românească cu privire la un apropiat atac al Turcilor. No. 543, pag. 297.

1527, 4 Iulie. Ieremia, Mare-Vameş al Moldovei, şi Toader, vameş de Suceava, către Bistriţeni, despre voia ce au negustorii lor de a veni în Moldova. No. 544, pag. 298.

1527, 4 August. Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre răscoala „Omului Negru" şi expediţia sa împotriva regelui Ferdinand. No. 545, pag. 298.

1527, 21 August. Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre cesiunea de drepturi ce a făcut în chip trecător pe pământul lor lui Petru-Vodă al Moldovei. No. 546, pag. 298.

1527, 24 August. Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre pagubele aduse de vameşii lor Muntenilor. No. 547, pag. 299.

1527, 4 Decembre. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un proces al Vistierului Sava şi al Neacşului de Câmpulung. No. 548, pag. 299.

1527, 6 Decembre. Vincenţiu, jude al Bistriţei, către Sibiieni, despre omul său trimes după ştiri în Moldova şi cele petrecute la Gherla. No. 549, pag. 300.

1527, 20 Decembre. Dieta ardeleană către Bistriţeni, despre motivul adunării: şi pentru ştiri din Moldova. No. 550, pag. 300.

1527, 24 Decembre. Nicolae Thomory, castelan de Făgăraş, către Braşoveni, pentru „lucrul lui Stroie". No. 551, pag. 301.

1528, 14 Februar. Reteganii şi diacul domnesc Ştefan către Bistriţeni, despre grâne ce se trimet în Moldova. No. 552, pag. 301.

1528, 15 Februar. Toma, pârcălab de Ciceu, către Bistriţeni, despre Ţiganii lui Vodă. No. 553, pag. 302.

1528, 23 Februar. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre neîndreptăţitele lor călcări de pace. No. 554, pag. 302.

1528, 3 April. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oprirea negoţului în cetatea lor şi pacea lui cu Moldova. No. 555, pag. 303.

1528, după 1-iu Maiu. Braşovenii către Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti, despre omul său Pârvu, trimes pentru cumpărături. No. 556, pag. 304.

1528, 8 Maiu. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre fuga unui medic al său, cu bani. No. 557, pag. 304.

1528, 25 Maiu. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre închiderea la ei a lui Ioan postăvarul din Suceava. No. 558, pag. 305.

1528, 23 Iunie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte Ţigani ai lui fugari. No. 559, pag. 305.

1528, 2 Iulie. Ştefan Majláth către Braşoveni, despre aşezarea sa în cetatea Făgăraşului. No. 560, pag. 305.

1528, 3 Iulie. Ştefan Majláth către Braşoveni, despre procesul între un Român din Şinca şi alţii din Zârneşti. No. 561, pag. 306.

1528, 30 Iulie. Toma, pârcălab de Ciceu, către Bistriţeni, despre Ţiganii domneşti. No. 562, pag. 306.

1528, 2 August. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un caretaş de la ei venit la dânsul. No. 563, pag. 306.

1528, 24 Septembre. Nicolae Gerendy, episcop de Ardeal, către Braşoveni, despre veştile de la Turci. No. 564, pag. 307.

1528, 3 Novembre. Nobilii din Maramureş către Bistriţeni, despre unul dintre ei, Gavrilă, bănuit de omor. No. 565, pag. 307.

1528, 27 Novembre. Locuitorii din Orăştie către Sibiieni, despre recunoaşterea lui Ioan Zápolya în ţara Haţegului. No. 566, pag. 307.

1528, 21 Decembre. Sibiienii către Braşoveni, despre ajutorul moldovenesc şi muntean ce aşteaptă Ioan Zápolya şi despre dispoziţiile locuitorilor din Lugoj şi Caransebeş. No. 567, pag. 308.

1528, 22 Decembre. Locuitorii din Câmpulungul muntean către Bistriţeni, despre un argintar din oraşul lor. No. 568, pag. 309.

1528, 31 Decembre. Alexie de Bethlen, vicevoevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre trupele de care ar avea nevoie, putând fi şi Români între ele. No. 569, pag. 309.

1529, 20 Ianuar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea omului său Adrian. No. 570, pag. 310.

1529, 1-iu Februar. Nicolae Gerendy, episcop de Alba-Iulia, către Sibiieni, despre năvălirea Moldovenilor şi ştirile de la Munteni. No. 571, pag. 310.

1529, 2 Februar. Alexie de Bethlen, vicevoevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre năvălirea Moldovenilor. No. 572, pag. 311.

1529, 2 Februar. Orăşenii din Cohalm către Sibiieni, despre prada ce fac Moldovenii. No. 573, pag. 311.

1529, 4 Februar. Alexie de Bethlen, vicevoevod al Ardealului, către Sibiieni, despre primejdia din Moldova. No. 574, pag. 312.

1529, 4 Februar. Braşovenii către Sibiieni, despre năvălirea lui Petru-Vodă. No. 575, pag. 312.

1529, 8 Februar. Braşovenii către Sibiieni, despre plecarea lui Petru-Vodă. No. 576, pag. 313.

1529, 14 Februar. Alexie de Bethlen, vicevoevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre ce-i scrie pârcălabul de Ciceu cu privire la o solie bistriţeană la Petru-Vodă. No. 577, pag. 313.

1529, 14 Februar. Toma, pârcălabul de Ciceu, către Bistriţeni, despre un cal găsit. No. 578, pag. 314.

1529, 5 Mart. Toma, pârcălabul de Ciceu, către Bistriţeni, despre lucrurile lui Simon curălarul. No. 579, pag. 314.

1529, 23 Mart. Regele Ferdinand către Braşoveni, despre atacul moldovenesc în Ardeal. No. 580, pag. 315.

1529, 25 Mart. Nicolae Apaffy către Braşoveni, despre o datorie a lui Petru-Vodă, cu pomenirea cetăţii Unguraşului. No. 581, pag. 315.

1529, 3 April. Tezaurariul Nicolae Gerendy către Braşoveni, despre legăturile lor cu Moise-Vodă al Ţerii-Româneşti. No. 582, pag. 315.

1529, 4 April. Nicolae Apaffy către Braşoveni, despre partea ce datoresc ei pentru preţul de răscumpărare către Petru-Vodă. No. 583, pag. 316.

1529, 5 April. Petru-Vodă către Bistriţeni, despre cenzul, cedat de regele Ludovic, pe care i-l datoresc. No. 584, pag. 317.

1529, 9 April. Nicolae Apaffy către Braşoveni, despre noul Domn muntean. No 585, pag. 317.

1529, 21 April. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea omului său Adrian. No. 586, pag. 317.

1529, 16 Maiu. Petru-Vodă către Bistriţeni, despre meşterul zidar ce-i trebuie la Cetatea Neamţului. No. 587, pag. 317.

1529, 23 Maiu. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre caii ce i s'au furat supusului său Ţigan. No. 588, pag. 318.

1529, 23 Maiu. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a Sucevea-nului Solomon. No. 589, pag. 318.

1529, 31 Maiu. Ştefan Majláth către Braşoveni, despre veştile turceşti dela Munteni. No. 590, pag. 318.

1529, 2 Iunie. Sibiienii către Braşoveni, despre somaţiile de supunere ale lui Petru-Vodă. No. 591, pag. 319.

1529, 6 Iunie. Valentin Török, comandantul Ardealului şi Ungariei-de-jos, către Braşoveni, despre ameninţătoarea primejdie. No. 592, pag. 319.

1529, 7 Iunie. Nicolae Gerendy către Braşoveni, despre soarta rea ce va avea „Moldoveanul". No. 593, pag. 320.

1529, 15 Iunie. Tezaurariul Nicolae Gerendy şi Valentin Török, comite de Timişoara, către Braşoveni, despre veştile din Moldova şi pregătirile ce se fac în Ardeal. No. 594, pag. 320.

1529, 18 Iunie. Tezaurariul Nicolae Gerendy către Braşoveni, despre felul cum trebuie să se apere Ardealul. No. 595, pag. 321.

1529, 18 Iunie. Saşii făgăduesc căpitanilor oştii muntene, Neagu Vornicul şi Drăgan, că se vor supune lui Zápolya dacă acesta va birui şi va stă în Scaun. No. 596, pag. 321.

1529, 18 Iunie. Tezaurariul Nicolae Gerendy şi Valentin Török, comite de Timişoara, către Braşoveni, despre ştirile ce trebuie să aibă aceştia din Ţara-Românească. No. 597, pag. 322.

1529, 18 Iunie. Wolfgang de Zezerma către Bistriţeni, despre năvălirea nouă a Moldovenilor. No. 598, pag. 322.

1529, 19 Iunie. Wolfgang de Zezerma către Bistriţeni, despre aceiaşi năvălire moldovenească, cu Danciul Pârcălabul şi Barbovschi, Portar de Suceava. No. 599, pag. 323.

1529, 21 Iunie. Tezaurariul Nicolae Gerendy şi Valentin Török, comite de Timişoara, către Braşoveni, despre nădejdea că vor birui pe „tiranul" moldovean. No. 600, pag. 324.

1529, 24 Iunie. Bistriţenii către Sibiieni, despre sosirea Moldovenilor la Ciceu. No. 601, pag. 324.

1529, 1-iu Iulie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre datoria lor de a dă cetatea Ungurașul lui Dracşin şi Simion, pârcălabii de Ciceu, precum şi despre zidarii ce au fost la el. No. 602, pag. 325.

1529, 2 Iulie. Sibiienii către Bistriţeni, despre nevoia de o apărare viteză împotriva lui Petru-Vodă. No. 603, pag. 325.

1529, 15 Iulie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cedarea către el, de Ioan Zápolya, a Bistriţei şi cetăţii Unguraş. No. 604, pag. 326.

1529, 24 Iulie. Tezaurariul Nicolae Gerendy către Braşoveni, despre veştile din Moldova şi Ţara-Românească. No. 605, pag. 326.

1529, 29 Iulie. Petru-Vodă către Braşoveni, despre datoria lor de a se supune lui Ioan Zápolya. No. 606, pag. 327.

1529, 13 August. Sibiienii către Bistriţeni, despre datoria ce au toţi Saşii de a rămâneă credincioşi regelui Ferdinand. No. 607, pag. 327.

1529, 17 August. Mihail, pârcălabul de Cotnari şi pârcălabul Solomon către Bistriţeni, despre solia lor la Ştefan Báthory, locotenent regal. No. 608, pag. 328.

1529, 18 August. Simion Dracşin, pârcălabul de Ciceu, către Bistriţeni, despre muniţiile cerute de Petru-Vodă. No. 609, pag. 328.

1529, 18 August. Ştefan Báthory, locotenent regal, către Bistriţeni, despre plângerile lor că „i-au ocupat Moldovenii". No. 610, pag. 329.

1529, 19 August. Trei cetăţeni din Bistriţa către Jude şi Sfat, despre năvălirea Muntenilor cu Turcii. No. 611, pag. 329.

1529, 22 August. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre soarta grozavă ce şi-ar gătl, prin neascultarea lor. No. 612, pag. 329.

1529, 23 August. Tezaurariul Nicolae de Gerendy către Braşoveni, despre atitudinea lui Petru-Vodă şi a Muntenilor. No. 613, pag. 330.

1529, 26 August. Sibiienii către Bistriţeni, despre putinţa de a birui împotriva lui Petru-Vodă şi a Turcilor. No. 614, pag. 330.

1529, 4 Septembre. Neagoe Vornicul şi Drăgan Postelnicul, căpăteniile oştirii muntene întrate în Ardeal, încheie un tractat cu Ardelenii. No. 615, pag. 331.

1529, 4 Septembre. Tezaurariul Nicolae Gerendy, Török, Apaffy, Majláth, ş. a. către Braşoveni, despre pacea făcută cu Neagoe şi Drăgan. No. 616, pag. 332.

1529, 5 Septembre. Tomşa Vistiernicul către Bistriţeni, pentru o afacere de negoţ. No. 617, pag. 332.

1529, 6 Septembre. Sibiienii către Braşoveni, despre prădăciunile Muntenilor. No. 618, pag. 333.

1529, 26 Septembre. Valentin Almady către Bistriţeni, despre trădarea care a făcut pe Domnul moldovenesc a cere şi a căpătă Bistriţa. No. 619, pag. 334.

1529, 26 Septembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, cu dezaprobarea prădăciunilor făcute la ei. No. 620, pag. 334.

1529, 27 Septembre. Marcu Pemflinger către Tezaurariul Nicolae Gerendy, despre nevoile ce au Sibiienii şi ştirile despre Munteni. No. 621, pag. 335.

1529, 2 Octombre. Sibiienii către Braşoveni, despre solia pârcălabului de Cetatea-de-Baltă. No. 622, pag. 336.

1529, 6 Octombre. Mihai şi Solomon pârcălabii, „Frissa", Ioan Dijmarul, Gole, Toma Aurarul, Dragoş Rotumpan îndeamnă la pace, pentru Domnul lor, cu Bistriţa. No. 623, pag. 336.

1529, 11 Octombre. Anastase Vlădica, Dracşin pârcălabul de Ciceu şi Tomşa oferă Bistriţenilor pace. No. 624, pag. 337.

1529, 14 Octombre. Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, cerându-li a se supune. No. 625, pag. 337.

1529, 18 Octombre. Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre un iobag al său întors din Moldova. No. 626, pag. 338.

1529, 25 Octombre. Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, cu ameninţări dacă nu se supun. No. 627, pag. 338.

1529, 31 Octombre. Petru-Vodă către Bistriţeni, despre supunerea ce-i datoresc, cu ameninţări. No. 628, pag. 339.

1529, Novembre. Propunerile Braşovenilor către Petru-Vodă al Moldovei. No. 629, pag. 339.

1529, 1-iu Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, dând salv-conduct Trimeşilor oraşului. No. 630, pag. 340.

1529, 3 Novembre. Sibiienii către Braşoveni, despre zvonul sosirii lui Moise-Vodă Munteanul. No. 631, pag. 340.

1529, 3 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre ce a făcut în Ţara Bârsei. No. 632, pag. 341.

1529, 5 Novembre. Braşovenii către Bistriţeni, despre războiul şi pacea cu Moldova. No. 633, pag. 342.

1529, 5 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, cerându-li a se supune. No. 634, pag. 342.

1529, 7 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre Gaşpar diacul trimes de el. No. 635, pag. 342.

1521, 12 Novembre. Sibiienii către Braşoveni, despre ştirile cu privire la Turci venite din Ţara-Românească. No. 636, pag. 343.

1529, 13 Novembre. Ştefan Majláth către Braşoveni, despre ştirile cu privire la Turci. No. 637, pag. 343.

1529, 14 Novembre. Petru-Vodă către Braşoveni, pentru nişte porci. No. 638, pag. 343.

1529, 22 Novembre. Moise-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre trimeterea ca sol a lui Ioan Pitarul. No. 639, pag. 344.

1529, 26 Novembre. Sibiienii către Braşoveni, despre năvălirea apropiată a lui Moise-Vodă Munteanul. No. 640, pag. 344.

1529, 26 Novembre. Sibiienii către Braşoveni, despre apropiatul atac muntean la Bran. No. 641, pag. 345.

1529, 29 Novembre. Petru-Vodă către Bistriţeni, despre îndărătnicia lor, care va fi aspru pedepsită. No. 642, pag. 345.

1529, 29 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre porcii reclamaţi de el. No. 643, pag. 345.

1529, 6 Decembre. Sibiienii către Braşoveni, despre năvălirea munteană temută. No. 644, pag. 346.

1529, 14 Decembre. Giurgea Pârcălabul, Sava, Ioan Pârcălabul, Solomon, Şendrea, Toma Voevod, Husar Andrica, etc., către Bistriţeni, despre încetarea de arme. No. 645, pag. 346.

1530, 21 Ianuar. Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre primejdia ce-i ameninţă. No. 646, pag. 347.

1530, 21 Ianuar. Clujenii către Bistriţeni, despre suferinţile acestora. No. 647, pag. 347.

1530, 25 Ianuar. Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre nişte lucruri de argint ale Bistriţenilor săi furate şi duse la cetatea lor. No. 648, pag. 347.

1530, 30 Ianuar. Locuitorii din Sighişoara către Sibiieni, despre prada moldovenească şi solii lui Petru-Vodă, precum şi despre pacea făcută cu acesta. No. 649, pag. 348.

1530, 2-3 Februar. Toma Bethlen către Bistriţeni, despre cazul lui Nicolae Vlad de Săliște. No. 650, pag. 348.

1530, 5 Februar. Locuitorii celor cinci oraşe maramureşene către Bistriţeni, despre cazul lui Nicolae Vlad de Săliște. No. 651, pag. 349.

1530, 6 Februar. Mihul, Portar de Suceava, Danciul pârcălab de Neamţ şi „ceilalţi boieri aleşi şi osebiţi“ către Bistriţeni, despre pacea făcută cu ei şi liberarea prinşilor. No. 652, pag. 349.

1530, 6 Februar. Mihul, Portar de Suceava, şi Danciul, pârcălab de Neamţ, cu alţi „boieri aleşi“, către Bistriţeni, despre vameşul Teleagă, închis la ei. No. 653, pag. 350.

1530, 7 Februar. Clujenii către Bistriţeni, despre chemarea la Ştefan Báthory a unor cetăţeni ai lor. No. 654, pag. 350.

1530, 7 Februar. Locuitorii celor cinci oraşe maramureşene către Bistriţeni, despre încălcările boierului Nicolae Vlad de Silişte. No. 655, pag. 351.

1530, 8 Februar. Mihul, pârcălab de Suceava, către Bistriţeni, despre neţinerea păcii de către aceştia. No. 656, pag. 351.

1530, 13 Februar. Regele Ioan Zápolya către Sibiieni, despre solia sa la Domnul Moldovei. No. 657, pag. 352.

1530, 15 Februar. Episcopul Nicolae Gerendy către Bistriţeni, despre desfacerea împresurării moldoveneşti şi datoria lor militară. No. 658, pag. 352.

1530, 16 Februar. Sibiienii către Bistriţeni, despre contingentul lor, care ar fi să li se trimeată acuma înapoi. No. 659, pag. 353.

1530, 24 Februar. Ştefan Báthory către Petru-Vodă al Moldovei, despre atitudinea trădătoare şi nesupusă a Braşovenilor. No. 660, pag. 354.

1530, 2 Mart. Simion Dracşin, pârcălab de Ciceu, către Bistriţeni, despre prada husarilor lor. No. 661, pag. 354.

1530, 10 Mart. Rodnenii către Bistriţeni, despre prigonirea din partea unuia dintre ai lor şi porunca venită pentru el dela Petru-Vodă. No. 662, pag. 355.

1530, 16 Mart. Mihul, Portar de Suceava, Ioan Diacul, Dragoş Rotompan, liberaţi de Bistriţeni, îi asigură că n'au nicio pretenţie asupra lor. No. 663, pag. 355.

1530, 22 April. Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, poruncindu-li din nou a se supune lui Petru-Vodă. No. 664, pag. 356.

1530, 14 Iunie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre răspunderile pentru tăiarea lui Wolfgang Forster. No. 665, pag. 356.

1530, 17 Iulie. Margareta Verböczy către Bistriţeni, despre urmările uciderii unui Român din Bârgău şi exportul de peşte. No. 666, pag. 356.

1530, 31 August. Nicolae Gerendy, episcop de Alba-Iulia, către Bistriţeni, despre intervenţia sa la Domnul Moldovei ca să nu mai facă prădăciuni în Ardeal. No. 667, pag. 357.

1530, 13 Octombre. Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un şoim ce ar dori dela dânşii. No. 668, pag. 358.

1530, 24 Octombre. Matiaş, Vistiernicul moldovean, către Bistriţeni, despre proviziile de care Domnul său are nevoie. No. 669, pag. 358.

1530, 3 Decembre. Gotthard Kuen către Braşoveni, despre înrâurirea pe care Domnii români o au asupra politicei lor şi sumele ce datoresc acestora. No. 670, pag. 358.

1530, 3 Decembre. Francisc Kendy, vicevoevod al Ardealului, către Braşoveni, despre stăruinţi politice ale lui Vlad-Vodă şi cereri de bani ale lui Petru Domnul Moldovei. No. 671, pag. 359.

1530, 24 Decembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, cerând ca nişte mărfuri pentru Curtea lui să fie scutite de vamă. No. 672, pag. 360.

1531, 10 Ianuar. Nobilii din Maramurăş către Bistriţeni, despre pagubele făcute lui Gavrilă de Vişăul-de-sus, unul din ei. No. 673, pag. 360.

1531, 12 Februar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre averea lui Wolfgang Forster, tăiat din porunca lui. No. 674, pag. 361.

1531, 17 Mart. Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre omul ce trimete la Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti. No. 675, pag. 361.

1531, 2 April. Petru-Vodă al Moldovei către regele Ioan Zápolya, despre iertarea ce a căpătat pentru Braşoveni. No. 676, pag. 362.

1531, 8 April. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Ştefan Diacul. No. 677, pag. 362.

1531, 24 April. Pârcălabii de la Turnu-Roşu către Sibiieni, cu ştiri din Ţara-Românească despre Turci. No. 678, pag. 362.

1531, 19 Maiu. Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre solii munteni ce au fost la el. No. 679, pag. 363.

1531, 5 Iulie. Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre trimeterea, prin Ţara-Românească, la Poartă a lui Tranquillus Andronicus. No. 680, pag. 363.

1531, 24 Septembre. Ioan, castelanul de Făgăraş, către Braşoveni, despre iobagii săi fugiţi în Zârneşti, Tohan şi în Şcheii Braşovului. No. 681, pag. 364.

1532, 22 Ianuar. Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre un cetăţean al lor fugit în Moldova, care cere plata unei datorii a oraşului către el. No. 682, pag. 364.

1532, 31 Maiu. Ludovic Gritti, guvernator al Ungariei, către Braşoveni, despre arderea suburbiilor lor de către Moldoveni. No. 683, pag. 364.

1532, 24 Decembre. Coloman Schneider, unul din pârcălabii Turnului-Roş, către Sibiieni, despre propunerea de a „fură“ în Ţara-Românească pe care i-a făcut-o episcopul de Ardeal. No. 684, pag. 365.

1533, 14 Februar. Sfatul bistriţean întăreşte în mânile călugărului Ilarion privilegiul de mănăstire acordat Românilor. No. 685, pag. 366.

1533, 14 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trădătorul său Vincenţiu, cruţat de ei. No. 686, pag. 367.

1533, 9 Decembre. Nobilii maramureşeni către Bistriţeni, despre procesul de omor început împotriva lui Gavrilă din Vişăul-de-sus, unul din ei. No. 687, pag. 367.

1534, 19 Ianuar. Sibiienii către [Braşoveni?], despre un proces al Doamnei Despina, pentru o cunună de aur. No. 688, pag. 367.

1534, 28 Ianuar, Ştefan Báthory, Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre veştile ce au dat ei cu privire la Petru-Vodă al Moldovei. No. 689, pag. 368.

1534, după 24 Maiu. Hans Kirschner (Cojocarul) către fratele său din Braşov, despre afaceri de familie. No. 690, pag. 368.

1535, 14 Ianuar. Ioan Teleagă, cămăraș de Rodna, către Bistrițeni, despre dorința sa de a se arestă Luca de Sângiordz. No. 691, pag. 369.

1535, 17 Ianuar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre două sate ce se țin, după arătarea Vistiernicului Matiaș, de posesiunea sa, Bistrița. No. 692, pag. 369.

1535, 14 Februar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre datornicii negustorului moldovean Grigore. No. 693, pag. 370.

1535, 16 April. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimeterea la ei a lui Ioan Vrânceanul. No. 694, pag. 370.

1535, 18 Maiu. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimeterea la ei a lui Ioan Diacul. No. 695, pag. 370.

1535, 19 Novembre. Wolfgang Sommerer către un Bistrițean, despre un proces pentru aur. No. 696, pag. 370.

1535, 22 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, cerând a i se aduce tributul prin obișnuita solie. No. 697, pag. 371.

1536, 18 Ianuar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre risipirea, de Toma Pielarul, a averii lui Adrian Zidarul. No. 698, pag. 371.

1536, 16 Maiu. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre răspunsul ce dă prin Iacob Măcelarul și despre o ocnă de sare. No. 699, pag. 372.

1536, 4 Iunie. Ștefan Majláth, Voevodul Ardealului, către Bistrițeni, despre gătirile lui Petru-Vodă al Moldovei. No. 700, pag. 372.

1536, 8 Iunie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimesul său Iacob. No. 701. pag. 372.

1536, 9 Octombre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre uciderea fără dreptate a lui Wolfgang Forster. No. 702, pag. 373.

1536, 9 Octombre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre uciderea de el după o pără a lui Wolfgang Forster. No. 703, pag. 373.

1536, 18 Octombre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre chemarea la el a lui Toma Waldorfer. No. 704, pag. 374.

1536, 10 Novembre. Ștefan Majláth, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre o plângere în legătură cu datoria lor de bani față de Petru-Vodă al Moldovei și față de regatul Ungariei. No. 705, pag. 374.

1537, 10 Ianuar. Albotă, Postelnicul lui Petru-Vodă al Moldovei, către Bistrițeni, despre cei 2.000 de florini din cenz ce a primit. No. 706, pag. 375.

1537-1540. Însemnarea cheltuielilor cu soliile brașovene trimese în Moldova, la Petru-Vodă. No. 707, pag. 375.

1537, 21 April. Ștefan Majláth, Voevodul Ardealului, către Brașoveni, despre niște Țigani fugari din Țara-Românească. No. 708, pag. 376.

1538, 3 Mart. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre o pără nedreaptă. No. 709, pag. 376.

1538, 25 Iulie. Grigore Vaida și Sfatul din Caransebeș către Sibiieni, despre corăbiile turcești ce umblă pe Dunăre. No. 710, pag. 376.

1538, 1-iu August. Sibienii către Brașoveni, despre planul turcesc de a trece Dunărea la Chilia spre a lovi Ardealul. No. 711, pag. 377.

1538, 1-iu August. Regele Ioan Zápolya către Sibiieni, despre un proces al Doamnei Despina. No. 712, pag. 377.

1538, 7 August. Brașovenii către Sibiieni, despre plecarea Sultanului împotriva lui Petru-Vodă al Moldovei. No. 713, pag. 378.

1538, 16 August. Regele Ioan Zápolya către Sibiieni, despre veştile date de Domnul muntean cu privire la gătirea Sultanului asupra Moldovei. No. 714, pag. 379.

1538, 14 Septembre. Emeric Bebek, comitele Secuilor, către Braşoveni, despre primejdia faţă de Turci a prelungirii drumului spre Bran. No. 715, pag. 379.

1538, 17 Septembre. Ştefan Majláth, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre hrana strajei dela Oituz. No. 716, pag. 380.

1538, 27 Septembre. Judele de Vaşarheiu către Bistriţeni, despre sosirea lui Petru-Vodă al Moldovei. No. 717, pag. 380.

1538, 1-iu Octombre. Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre purtarea ce trebuie să aibă faţă cu Petru-Vodă. No. 718, pag. 381.

1538, 5 Octombre. Episcopul Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre paza munţilor spre Moldova şi închiderea trecătorilor. No. 719, pag. 381.

1538, 7 Octombre. Emeric Balassa, Voevod al Ardealului, şi episcopul Gheorghe către Bistriţeni, despre Românii ce trimet în Moldova. No. 720, pag. 381.

1538, 20 Novembre. Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, cu porunca de a liberá pe un Moldovean şi averea celorlalţi. No. 721, pag. 382.

1538, 6 Decembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, în afacerea lui Wolfgang Forster. No. 722, pag. 382.

1538, 15 Decembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre arestarea lui Ioan Diacul, trădătorul său. No. 723, pag. 382.

1538, 22 Decembre. Ioan, diacul lui Petru-Vodă, îşi dă mărturia în afacerea lui Wolfgang Forster. No. 724, pag. 383.

1539, 24 Ianuar. Ioan Zalanchy către Bistriţeni, despre cearta dintre Petru-Vodă şi diacul său Ioan. No. 725, pag. 383.

1539, 29 Ianuar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cazul lui Wolfgang Forster No. 726, pag. 384.

1539, 14 Februar. Judele şi delegaţii Bistriţei către orăşeni, despre nunta regelui şi ştirile cu privire la Turci. No. 727, pag. 384.

1539, 2 Mart. Emeric Balassa, Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre măsurile ce trebuie să iea împotriva „unor duşmani din Ţara-Românească". No. 728, pag. 385.

1539, 25 Septembre. Ioan Zalanchy către Bistriţeni, despre averea lui Ioan Diacul din Moldova. No. 729, pag. 386.

1539, 25 Octombre. Emeric Balassa, Voevod al Ardealului, către locuitorii din Sighişoara, despre împăciuirea lor cu Muntenii. No. 730, pag. 386.

1539, 2 Decembre. Notarul Bistriţei şi Grigore Rosenberger, pârcălab de Cotnari, arată ce spune Mihail Uşerul lui Ştefan-Vodă al Moldovei despre cazul lui Wolfgang Forster. No. 731, pag. 387.

1540, 1-iu—2 Ianuar. Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre banii ce trebuie să dea lui Ioan Nagy din Timişoara, care merge în Turcia cu Petru-Vodă. No. 732, pag. 388.

1540, 2 Februar. Petru-Vodă al Moldovei către Toma Waldorfer din Bistriţa, rugându-l să-i sprijine „copiii şi nevasta" în lipsa lui. No. 733, pag. 388.

1540, 24 Februar. Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre tăierea lemnelor în munţi pentru Turci. No. 734, pag. 388.

1540, 14 Mart. Ştefan Majláth, Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre vestea, dată de Domnul muntean, că Sultanul Soliman a pornit numai la vânătoare. No. 735, pag. 389.

1540, 16 Maiu. Valentin Török, comandantul oştilor regale, către Braşoveni, despre asediul

Făgărașului și întoarcerea din Țara-Românească a lui Dimitrie Majláth, care se gătește a merge ca sol în Moldova. No. 736, pag. 389.

1540, 12 Iunie. Regele Ioan Zápolya către Adrian, vicariul de Alba-Iulia, despre Românii din Ținutul bistrițean cari au bătut pe preotul Ioan. No. 737, pag. 390.

1540, 23 Iunie. Petru-Vodă al Moldovei către Toma Waldorfer din Bistrița, cerând știri despre ai săi. No. 738, pag. 390.

1540, 27 Iunie. Grigore Rosenberger, pârcălab de Cotnari, către Toma Waldorfer, cu vești despre Petru-Vodă și rugăminte de a se îngriji de ai lui. No. 739, pag. 391.

1540, 30 Iunie. Grigore R[osenberger], pârcălab de Cotnari, către Toma Waldorfer, despre dorința lui de a ști ceva cu privire la cele din Ardeal. No. 740, pag. 391.

1540, 7 Septembre. Ștefan Majláth, „căpitan al Ardealului", către Brașoveni, despre sosirea în Țara-Românească a solului trimes de Sultan în Ungaria. No. 741, pag. 392.

1540, 12 Septembre. Petru-Vodă al Moldovei către Toma Waldorfer, recomandând pe ai săi de acasă. No. 742, pag. 392.

1540, 14 Septembre. Grigore Rosenberger, pârcălab de Cotnari, către Toma Waldorfer, despre grija cailor lui Petru-Vodă. No. 743, pag. 393.

1540, 15 Septembre. Ecaterina Despotovna (Elena), Doamna Moldovei, către judele Bistriței, despre inelul ce i-a furat Teodor Grecul, trimes de Petru-Vodă la dânsa. No. 744, pag. 393.

1540, 2 Octombre. Ștefan Majláth, „căpitanul Ardealului", către Bistrițeni, cerând a i se dă lui, în lipsa lui Petru-Vodă, calul acestuia. No. 745, pag. 394.

1540, Novembre. Sultanul Soliman către magnații unguri, despre asediul Budei și datoria lor. No. 746, pag. 394.

1540, pe la 15 Decembre *(sic?)*. Sultanul Soliman către „regele Ștefan" (Ioan Sigismund Zápolya), despre atacul regelui Ferdinand contra Budei. No. 747, pag. 395.

1541, 14 Ianuar. Mai mulți nobili către Brașoveni, despre apropiata întrare a Turcilor cu Domnul Țerii-Românești. No. 748, pag. 396.

1541, 14 Ianuar. Ștefan Majláth, „căpitanul Ardealului", către Brașoveni, despre ridicarea Secuilor. No. 749, pag. 396.

1541, 28 Ianuar. Petru-Vodă al Moldovei către Toma Waldorfer, despre sosirea lui la Dunăre și banii ce-i trebuie. No. 750, pag. 396.

1541, 8 Februar. Ștefan Majláth, „căpitanul Ardealului", iea asupră-și răspunderea pentru calul lui Petru-Vodă ce i l-au încredințat Bistrițenii. No. 751, pag. 397.

1541, 12 Februar. Cristofor Nagy, castelan de Ciceu, despre dorința Doamnei de a primi știri cu privire la Petru-Vodă. No. 752, pag. 397.

1541, 20 Mart. Ștefan Majláth, „căpitanul Ardealului", către Sibiieni, despre cererile făcute de Petru-Vodă Bistrițenilor. No. 753, pag. 398.

1541, 25 Mart. Locuitorii din Sighișoara către Universitatea Sașilor, despre cearta dintre doi negustori ardeleni, cari duseseră vin la Trotuș. No. 754, pag. 399.

1541, 6 Maiu, Toma Zugravul din Suceava arată că a primit de la Bistrițeni niște lucruri ale lui Petru-Vodă. No. 755, pag. 400.

1541, 9 Iunie. Petru-Vodă al Moldovei către Brașoveni, despre împrumutul cerut de dânsul. No. 756, pag. 400.

1541, 12 Iunie. Brașovenii către Sibiieni, despre gătirea de război a lui Petru-Vodă. No. 757, pag. 401.

1541, 17 Iunie. Brașovenii către Ștefan Majláth, despre vestea dela Radu-Vodă că năvălesc Turcii. No. 758, pag. 401.

1541, 18 Iunie. Ştefan Majláth, „căpitanul-general al Ardealului", către Universitatea Saşilor despre apropierea Turcilor şi gândul lui Petru-Vodă asupra Bistriţei. No. 759, pag. 402.

1541, 18 Iunie. Ştefan Majláth, „căpitanul-general al Ardealului", către Sibiieni, despre solul muntean venit la ei. No. 760, pag. 403.

1541, 22 Iunie. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre năvala Turcilor, datoria amânduror Domnilor de a-i urmă şi nevoia sa de bani. No. 761, pag. 404.

1541, 27 Iunie. Ştefan Majláth, „căpitanul-general al Ardealului", către Sibiieni, despre răspunsul ce trebuie dat Domnului muntean şi despre făgăduielile făcute lui Petru-Vodă ca să nu năvălească. No. 762, pag. 404.

1541, 29 Iunie. Sibiienii către Braşoveni, despre gătirile împotriva lui Petru-Vodă şi a Turcilor. No. 763, pag. 405.

1541, 5 Iulie. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre trimeterea lui Filip şi negocierile sale cu Turcii. No. 764, pag. 406.

1541, 5 Iulie. Ştefan Majláth, „căpitanul-general al Ardealului", către Sibiieni, despre măsurile de apărare a ţerii. No. 765, pag. 406.

1541, 18 August. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre Opre Scurtul pe care-l trimete la ei. No. 766, pag. 407.

1541, 22 Septembre. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre trimeterea la ei a lui Radu Logofătul. No. 767, pag. 407.

1541, 17 Novembre. Despina, văduva lui Basarab-Vodă, către Sibiieni, despre omul ei Radu, trimes la dânşii. No. 768, pag. 408.

1541, 21 Novembre. Bistriţenii către Sibiieni, despre Wolfgang Forster cel tăiat de Petru-Vodă. No. 769, pag. 408.

1542, pe la 15 Februar. Întrebări ale Bistriţenilor către Petru-Vodă în chestia lui Wolfgang Forster. No. 770, pag. 410.

1542, 15 Februar. Universitatea Saşilor către rege, în afacerea tăierii lui Wolfgang Forster. No. 771, pag. 410.

1542, 29 April. Nicolae Dogarul şi alte două persoane către judele Sibiiului, despre un proces în legătură cu călcarea păcii dintre Ardeal şi Ţara-Românească. No. 772, pag. 415.

1542, Sâmbătă (Iunie). Locuitorii din Mediaş către Sibiieni, despre atitudinea lor faţă de năvălirea lui Petru-Vodă. No. 773, pag. 416.

1542, 20 Iunie. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Sibiieni, despre datoria de a se pregăti împotriva lui Petru-Vodă al Moldovei. No. 774, pag. 416.

1542, 28 Iunie. Ioan Diacul din Lugoj către Sibiieni, despre nişte reclamaţii de bani, în legătură, se pare, cu stăruinţile ardelene pe lângă Domnii români, pentru liberarea lui Ştefan Majláth. No. 775, pag. 417.

1542, 18 Iulie. Regina Izabela hotărăşte în procesul pentru Wolfgang Forster. No. 776, pag. 418.

1542, 17 August. Ladislau Mykola, vicevoevod al Ardealului, Paul Murány şi Paul Bank către Bistriţeni, despre planul de năvălire al lui Petru-Vodă. No. 777, pag. 419.

1542, 22 Septembre. Dimitrie Gerdey, castelan de Făgăraş, către Bistriţeni, pentru cearta între păstorii lor şi ai Muntenilor. No. 778, pag. 419.

1542, 2 Octombre. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Ladislau Mykola, vicevoevodul Ardealului, despre porunca turcească de a întră în Ardeal, unde are moşii date de regele răposat. No. 779, pag. 420.

1542, 10 Octombre. Braşovenii către Sibiieni, despre gătirile de năvălire ale lui Petru-Vodă. No. 780, pag. 420.

1542, 14 Octombre. Ladislau Mykola, vicariu al locotenentului regal, către Sibiieni, despre sosirea oamenilor de la Regină şi măsurile de apărare ce se impun. No. 781, pag. 421.

1542, 16 Octombre. Petru Regény, jude al Bistriţei, către Sibiieni, despre întrarea lui Matiaş Vistiernicul în ţară supt cuvânt că merge la Ciceu. No. 782, pag. 422.

1542, 27 Octombre. Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre gătirile de nevoie şi planul lui Petru-Vodă al Moldovei de a atacă Mediaşul. No. 783, pag. 422.

1542, 30 Octombre. Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre măsurile ce trebuie să se iea pentru apărarea Ţerii. No. 784, pag. 423.

1542, 31 Octombre. Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre atacul ce găteşte Petru-Vodă al Moldovei asupra Mediaşului. No. 785, pag. 423.

1542, 4 Novembre. Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre jafurile duşmanilor şi apropiata lui sosire. No. 786, pag. 424.

1542, 8 Novembre. Locuitorii din Mediaş către Sibiieni, despre tabăra lui Petru-Vodă în Ardeal. No. 787, pag. 424.

1542, 16 Novembre. Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre sosirea lui şi nevoia de a se unì cu el. No. 788, pag. 425.

1542, 20 Novembre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Sibiieni, despre sosirea lui apropiată împotriva lui Petru-Vodă. No. 789, pag. 426.

1542, 20 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Ştefan Bărbierul. No. 790, pag. 427.

1542, 20 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea lui Gheorghe pârcălabul de Cotnari în afacerea lui Ştefan Bărbierul. No. 791, pag. 427.

1542, 23 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Pătraşcu Păharnicul şi Gheorghe pârcălabul de Cotnari. No. 792, pag. 427.

1542, 24 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a doi boieri, Hrăbor Postelnicul şi Gheorghe pârcălabul de Cotnari. No. 793, pag. 428.

1542, 24 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Gheorghe Comisul. No. 794, pag. 428.

1542, 24 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Gheorghe Sebessy şi a lui Baran Diacul. No. 795, pag. 428.

1542, 24 Novembre. Petru-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a Diacului Gheorghe. No. 796, pag. 429.

1542, 25 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un cal şchiop ce trimete cu potcovarul. No. 797, pag. 429.

1542, 25 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea omului său, Luca, pentru bani. No. 798, pag. 429.

1542, 25 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre boierii ce trimete la ei. No. 799, pag. 429.

1542, 21 Decembre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre calul lui Petru-Vodă. No. 800, pag. 430.

1542, 21 Decembre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre solul turc ce merge în Moldova. No. 801, pag. 430.

1542, 27 Decembre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre iertarea de contribuţie ce li se acordă în vederea pagubelor avute de la duşmani. No. 802, pag. 430.

1543, 21 Ianuar. Regina Izabela către Bistriţeni, despre schimbarea de prinşi cu Petru-Vodă al Moldovei. No. 803, pag. 431.

1543, 6 Februar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o comunicaţie a lor. No. 804, pag. 431.

1543, 15 Mart. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre suma de 2.000 florini şi o reţea ce-i trebuie. No. 805, pag. 431.

1543, 7 April. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre partea din cenz ce li iartă pentru jafurile suferite de la Petru-Vodă. No. 806, pag. 432.

1543, 23 April. Petru-Vodă al Moldovei către un Bistriţean, chemându-l să-i lucreze la cetatea Sorocăi. No. 807, pag. 432.

1543, 20 August. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte postav luat Moldoveanului Teodor de vameşii lor. No. 808, pag. 432.

1543, 21 August. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Tomşa „Svântul". No. 809, pag. 433.

1543, 2 Septembre. Gheorghe Fabri, diacul lui Petru-Vodă, către Bistriţeni, despre sulița ce i s'a dat, suma datorită lui Petru-Vodă şi folosul mare ce pot avea de la acesta. No. 810, pag. 433.

1543, 23 Septembre. Ştefan, judele de Rodna, şi juraţii oraşului către Bistriţeni, despre o cerere a fostului jude din Rodna şi un proces înaintea lui Petru-Vodă. No. 811, pag. 434

1543, 5 Octombre. Regina Izabela către Bistriţeni, despre asediul moldovenesc la Ciceu, cu privire la care s'a zvonit. No. 812, pag. 434.

1543, 7 Octombre. Ladislau Mykola, vicariu de locotenent regal, către Bistriţeni, despre nevoia de a trimete ştiri cu privire la Moldoveni. No. 813, pag. 434.

1543, 21 Octombre. Petru-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Cristea Oräş. No. 814, pag. 435.

1543, 21 Octombre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre proviziile ce-i trebuie, pe bani. No. 815, pag. 435.

1543, 30 Octombre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre sosirea lui apropiată împotriva lui Petru-Vodă. No. 816, pag. 436.

1543, 10 Novembre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, cu asigurări că nu trebuie să se teamă de Petru-Vodă. No. 817, pag. 436.

1543, 11 Novembre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Braşoveni, despre năvălirea lui Petru-Vodă şi sosirea a doi ceauşi turci. No. 818, pag. 437.

1544, 21 Ianuar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea lui Grigore Rosenberger pentru a luà mia de florini la care în 1543 li-a scăzut datoria. No. 819, pag. 437.

1544, 11 Iunie. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Sibiieni, despre unul din ai lor pe care Petru-Vodă îl ţinuse închis în Cetatea-de-Baltă şi-l dase apoi lui Ştefan Majláth. No. 820, pag. 437.

1544, 14 Iunie. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre planu Moldovenilor de a luà Ciceul şi ajutorul ce trebuie să deà lui Paul Bank. No. 821, pag. 438.

1545. Măsuri luate de Sibiieni în ce priveşte pe negustorii români şi negoţul cu amândouă ţerile de peste munte, cu o menţiune despre satul Avrig. No. 822, pag. 439.

1545, 24 Ianuar. Braşovenii către Sibiieni, despre înlocuirea lui Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti cu Mircea şi recăpătarea Domniei de cel d'intâiu. No. 823, pag. 439.

1545, 12 Februar. Petru-Vodă către un Bistriţean, despre biserica pe care voieşte s'o ridice. No. 824, pag. 440.

1545, 22 Februar. Sfatul Bistriței, despre măsurile de apărare luate pe vremea încunjurării de oștirea moldovenească. No. 825, pag. 440.

1545, 18 Iulie și urm. Socoteli bistrițene pentru solli în Moldova. No. 826, pag. 441.

1545, 3 August. Sibiienii către Brașoveni, despre gătirea de războiu a amânduror Domnilor români și oprirea în Țara-Românească a solilor Brașovului. No. 827, pag. 443.

1545, 11 August. Brașovenii către Sibiieni, despre zvonul de năvălire a Muntenilor. No. 828, pag. 443.

1545, 15 August. Magdalina Bánffy de Losoncz, văduva lui Mihail Kesserü, către Sibiieni, despre un iobag român al ei fugar de la Turci. No. 829, pag. 444.

1545, 1-iu Octombre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistrițeni, despre Ioan Drávay, trimes de el în Moldova. No. 830, pag. 445.

1545, 2 Octombre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Brașoveni, despre trimeterea în Țara-Românească a lui Ludovic Mutnoky. No. 831, pag. 445.

1545, 26 Octombre. Sibiienii către Universitatea Săsească, în procesul lui Petru-Vodă al Moldovei cu niște concetățeni ai lor, pentru o datorie de bani. No. 832, pag. 445.

1546, 9 Februar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre zidarul care trebuiă să-i facă o biserică de piatră și a greșit-o. No. 833, pag. 447.

1546, 4 Mart. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre zidarii ce-i trebuie. No. 834, pag. 447.

1546, 11 April. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre zidarul Ioan, chemat de dânsul. No. 835, pag. 448.

1546, 18 April. Petru Gerendy, șpan de Alba, către Bistrițeni, despre pagubele suferite de la hoți de prietenul său Teodor, boier de Maramureș. No. 836, pag. 448.

1546, 29 Maiu. Parohul din Terpiiu către Bistrițeni, despre un zidar trimes în Moldova și planurile Sultanului asupra Poloniei. No. 837, pag. 449.

1546, 1-iu Iunie. Parohul din Terpiiu către Bistrițeni, mai ales despre ceaușii turci trimeși în Polonia. No. 838, pag. 450.

1546, 2 Iunie. Sibiienii către Bistrițeni, despre porunca de năvălire dată de Sultan Domnilor români. No. 839, pag. 451.

1546, 5 Iunie. Bistrițenii către Sibiieni, despre starea de lucruri din Moldova și solii trimeși de Sultan la regele Poloniei pentru tribut. No. 840, pag. 452.

1546, 2 Iulie. Petru-Vodă către Bistrițeni, despre cearta sa cu Ioan Zidarul. No. 841, pag. 453.

1546, 19 Iulie. Petru-Vodă către Bistrițeni, despre alegerea lui Tarasie episcop de Vad. No. 842, pag. 453.

1546, 20 Iulie. Sibiienii către Bistrițeni, despre vești din Moldova. No. 843, pag. 453.

1546, 6 Septembre. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre ajungerea lui în Domnie si planul ce li se atribuie lor de a atacă părțile Rodnei. No. 844, pag. 454.

1546, 16 Septembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre o datorie a lui Ioan Zidarul. No. 845, pag. 454.

1546, 29 Octombre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Sibiieni, despre nevoia de a se trimete un sol în Țara-Românească, pentru a se întrebă ceaușul turc despre motivele plecării sale. No. 846, pag. 455.

1546, 1-iu Novembre. Iliaș-Vodă către Bistrițeni, despre o datorie față de părintele său. No. 847, pag. 455.

1546, 18 Decembre. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre un hoț care pradă pe la Dumitra-Mare. No. 848, pag. 456.

1547, 5 Ianuar Regina Izabela, despre casa lui Petru-Vodă în Bistriţa. No. 849, pag. 456

1547, 6 Ianuar. Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cercetarea începută de şpani împotriva supuşilor săi din Feldru. No. 850, pag. 457.

1547, 13 Ianuar, Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte peşte oprit la ei pentru o iapă furată. No. 851, pag. 457.

1547, 24 Ianuar. Judecata în procesul intentat de Ambrosie Kobak din Huşi unui Sas pentru nişte boi, cu pomenirea unui om din Agiud. No. 852, pag. 458.

1547, 24 Ianuar. Braşovenii către Sibiieni, despre măsurile de apărare ce trebuie luate faţă de Turci şi cele două ţeri de peste munte. No. 853, pag. 459.

1547, 13 Februar. Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Mateiu, vameşul de Suceava. No. 854, pag. 459.

1547, 28 Februar. Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre urmărirea lui Ioan Zidarul şi nevoia ce are de alţi meşteri. No. 855, pag. 460.

1547, 20 Mart. Iliaş-Vodă către Bistriţeni, despre nişte prădăciuni ale supuşilor săi din Feldru. No. 856, pag. 460.

1547, 30 Mart. Sibiienii către Braşoveni, despre veştile din Ţara-Românească. No. 857, pag. 461.

1547, 25 Maiu. Bistriţenii către Sibiieni, despre veştile cu privire la Turci pe care le-au putut culege în Moldova. No. 858, pag. 461.

1547, 29 Maiu. Sibiienii către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Turci căpătate din Moldova şi Ţara-Românească. No. 859, pag. 462.

1547, 30 Maiu. Sibiienii către Braşoveni, despre zvonul de năvălire a „duşmanilor", primit din Bistriţa. No. 860, pag. 462.

1547, 22 Iunie. Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea lui Matiaş Greb din părţile Rodnei. No. 861, pag. 463.

1547, 27 Novembre. Locuitorii din Sighişoara către Sibiieni, despre procesul fostului pribeag muntean Drag Clucerul cu gazda sa din acel oraş. No. 862, pag. 463.

1547, 21 Decembre. Ioan, cămărăşul de Rodna, către Bistriţeni, despre uciderea unui iobag moldovenesc din Sângeordz. No. 863, pag. 464.

1548, 18 Mart. Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a omului său Grigore. No. 864, pag. 465.

1548, 2 April. Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre zidarul Luca, de care mai are nevoie pentru lucrul bisericii din Roman. No. 865, pag. 465.

1548, 27 Maiu. Ana Nadásdy, soţia lui Ştefan Majláth, către Sibiieni, despre boierii săi Barcean şi Balea, pe cari-i trimete la dânşii. No. 866, pag. 466.

1548, 1-iu Iunie. Antoniu de Sighet, vice-şpan de Maramureş, către Bistriţeni, despre Românii veniţi la ei se cumpere berbeci. No. 867, pag. 466.

1548, 8 Iunie. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi întăreşte măsurile luate în ce priveşte pe Românii făgărăşeni. No. 868, pag. 467.

1548, 2 Iulie. Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a boierilor Ioan Moţoc, Vornic şi Teodor Băloş, Logofăt. No. 869, pag. 469.

1548, 19 Octombre. Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre hotarele satului Iad, pe care le va cercetă şi cămărăşul Rodnei, şi despre cazul zidarului Ioan. No. 870, pag. 469.

1548, 14 Novembre. Iliaş-Vodă către Bistriţeni, despre un atac al Bârgăoanilor asupra oamenilor săi. No. 871, pag. 470.

1548, 19 Novembre. Gheorghe Braşoveanul către Bistriţeni, despre trimeterea lui Moţoc Vornicul pentru o judecată. No. 872, pag. 470.

1548, 20 Decembre. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre reclamația sa împotriva lui Ioan Zidarul. No. 873, pag. 470.

1549, 13 Ianuar. Iliaș-Vodă către Bistrițeni, despre afacerea lui Ioan Zidarul, vânzând lui Paul Budaker casa căpătată în Bistrița. No. 874, pag. 471.

1549, 3 Februar. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistrițeni, despre diploma ce trebuie să se elibereze lui Budaker. No. 875, pag. 471.

1549, 10 Februar. Petru Uşerul dă chitanță lui Paul Budaker, pentru plata casei lui Iliaș-Vodă în Bistrița, No. 876, pag. 472.

1549, 11 Februar. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Scaunele săsești, despre vama ce trebuie să plătească negustorii români. No. 877, pag. 472.

1549, 30 April. Nemeșii din Inidora și Hațeg către Sibiieni, pentru procesul unuia dintre ei. No. 878, pag. 473.

1549, 7 Maiu. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre uciderea unor oameni ai săi. No. 879, pag. 473.

1549, 21 Iunie. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre acei oameni ai lui uciși lângă Bârgău. No. 880, pag. 474.

1549, 7 August. Iliaș-Vodă către Bistrițeni, despre plângerea locuitorilor din Feldru că sunt opriți de a tăià pădurea pentru arături. No. 881, pag. 474.

1549, 27 August. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, pentru hotarul Feldrului. No. 882, pag. 475.

1549, 27 Novembre. Ana Nadásdy, văduva lui Ștefan Majláth, către Sibiieni, despre trimeterea unor boieri făgărășeni. No. 883, pag. 475.

1549, 27 Novembre. Mateiu Daczó, castelan de Făgăraș, către Sibiieni, despre o afacere a oamenilor săi. No. 884, pag. 476.

1550, 5 Ianuar. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre numirea episcopului de Vad, Gheorghe. No. 885, pag. 476.

1550, 9 April. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre o cerere către ei a supușilor săi din Rodna. No. 886, pag. 477.

1550, 4 Iulie. Ioan, cămăraș de Rodna, către Bistrițeni, despre lemnele ce se taie pentru cetatea Gherlei. No. 887, pag. 477.

1550, 24 Septembre. Sultanul Soliman către Regina Izabela, despre poruncile de intervenție ce s'au dat și Domnilor români. No. 888, pag. 478.

1550, 26 Septembre. Ioan Cămărașul de Rodna către Bistrițeni, despre niște oi furate. No. 889, pag. 479.

1550, 31 Octombre. Regina Izabela către Bistrițeni, despre chemarea unei diete la Turda. No. 890, pag. 479.

1550, 6 Novembre. Nicolae Schneider, judele Mediașului, către concetățenii săi, despre gătirile pentru apărarea țerii și veștile de atac moldovenesc. No. 891, pag. 480.

1550, 13 Decembre. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimeterea la ei a lui Petru dregătorul de Cetatea-de-Baltă. No. 892, pag. 480.

1551, 29 Ianuar. Iliaș-Vodă către Bistrițeni, despre procesul ce se purtà de un om din Valea Rodnei pentru un cal. No. 893, pag. 481.

1551, 2 Mart. Ioan Stroici, cămăraș de Rodna, către Bistrițeni, despre un proces între un om dela Sângiordz și altul dela Rebra-Mică. No. 894, pag. 481.

1551, 10 Maiu. Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre nevoia ce are de a se împrumutà grâu pentru lucrătorii săi de la Rodna. No. 895, pag. 482.

1551, 24 Maiu. Ştefan-Vodă, Domn al Moldovei, către Bistriţeni, despre nişte oi găsite la Mogâldea Logofătul. No. 896, pag. 482.

1551, 5 Iunie. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre monedele false care se bat la Rodna. No. 897, pag. 483.

1551, 14 Iunie. Ştefan-Vodă (Rareş) al Moldovei către Bistriţeni, trimeţând la ei pe Petru dregătorul de Cetatea-de-Baltă. No. 898, pag. 483.

1551, 9 Iulie. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre fuga unui servitor al lui „Francisc, boier moldovean" (cf. la data de 2 Decembre). No. 899, pag. 484.

1551, 25 Septembre. Francisc Kendy către Bistriţeni, despre trimeterea sa cu Nadásdy pentru „a ascultă la părţile moldoveneşti". No. 900, pag. 484.

1551, 12 Novembre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre străjerii ce s'au aşezat în munte. No. 901, pag. 485.

1551, 2 Decembre. Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre Francisc Dobokay, pe care-l trimete în Moldova. No. 902, pag. 485.

1551, 9 Decembre. Bistriţenii către Sibiieni, despre un proces al pribeagului moldovean Teodor. No. 903, pag. 485.

1552, 1-iu April. Sibienii dau împuternicire Românului Neagu a opri pe iobagii nobililor de la lucrul câmpului în Ticuş. No. 904, pag. 486.

1552, 2 Iunie. Cercetarea locuitorilor din Ocna-Sibiiului cu privire la un cioban care a tăiat oile stăpânului. No. 905, pag. 487.

1552, 8 Iunie. Locuitorii din Sighişoara către Sibiieni, despre gătirea de năvălire, la Trotuş, a Domnului Moldovei, cu Turci şi Tatari. No. 906, pag. 488.

1552, 12 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei (Lăpuşneanu) către Bistriţeni, despre solia la ei a lui Ioan din Bistriţa şi înlocuirea lui Vodă-Joldea. No. 907, pag. 488.

1552, 15 Novembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre două cară ce a comandat la ei şi nişte şofran ce-i trebuie. No. 908, pag. 489.

1552, 24 Novembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre porci exportaţi din ţara sa şi pentru un ceasornic. No. 909, pag. 489.

1553, 1-iu Ianuar. Radu-Vodă (Iliaş) al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre trimeterea lui Petru Gerendy cu un om domnesc. No. 910, pag. 490.

1553, 17 Februar. Ioan-Baptist Castaldo, generalul împărătesc din Ardeal, către Sibiieni, despre prietenia şi nevoia de înţelegere cu Radu-Vodă. No. 911, pag. 490.

1553, 6 Mart. Francisc Kendy către Sibiieni, despre datoria de a primi bine pe Socol, Stolnicul muntean, cu ai lui, care e gata a-şi vărsă sângele pentru creştini. No. 912, pag. 490.

1553, 25 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a se lăsă la dânsul lucrători străini, căci în ţară a fost ciumă, şi despre ceasornicul său. No. 913, pag. 491.

1553, 20 Maiu. Mircea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre un jaf al lui Panigrad, fost pârcălab de Târgovişte. No. 914, pag. 492.

1553, 24 Maiu. Mărturii, şi de Români din Gealmar, Jeledinţi şi Pischinţi, despre nişte pământuri de la Romos, cu pomenirea năvălirii turceşti în acele părţi. No. 915, pag. 492.

1553, 12 Iunie. Judele de Sas-Sebeş către tezaurariul Petru Haller, despre intrarea sa în Vinţ, pe care-l ţine pentru rege. No. 916, pag. 494.

1553, 15 Iunie. Bistriţenii către Sibiieni, despre somaţia ce li s'a făcut de către Alexandru-Vodă al Moldovei de a se supune lui Ioan-Sigismund şi despre Ioan Zidarul. No. 917, pag. 495.

1553, 15 Iunie. Castelanul de Inidora, Ioan Fanchy, către Sibiieni, despre preotul Ioan din Peşteana, numit Vlădică românesc, care merge la Târgovişte pentru hirotonie. No. 918, pag. 495.

1553, 16 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre omul ce trimete pentru a urmări datoriile ce are la Ioan Zidarul. No. 919, pag. 496.

1553, 28 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre cele 4.500 de cingători ce i-au lucrat şi plata ce o va face în boi. No. 920, pag. 496.

1553, 12 August. Bistriţenii către —, despre datoria lui Ioan Zidarul faţă de Domnia Moldovei. No. 921, pag. 496.

1553, 3 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre omul său Grigore Brănişteanul, pe care-l trimete la ei. No. 922, pag. 497.

1553, 9 Septembre. Regele Ferdinand către Sibiieni, despre lucrurile oprite de la Radu-Vodă pe care Voevozii Ardealului l-au oprit de a trece. No. 923, pag. 498.

1553, 26 Septembre. Cheltuieli ale oraşului Bistriţa pe vremea năvălirii moldoveneşti în Ardeal. No. 924, pag. 498.

1553, 29 Septembre. Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Sibiieni, despre fuga Moldovenilor şi datoria de a opri lucrurile Muntenilor. No. 925, pag. 500.

1553, 29 Septembre. Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozi ai Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a păzi drumul spre Moldova. No. 926, pag. 500.

1553, 9 Octombre. Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimete spioni în Moldova. No. 927, pag. 501.

1553, 14 Octombre. Ştefan Dobó, Voevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre meşterul de tunuri regal ce trimete la ei. No. 928, pag. 501.

1553, 27 Octombre. Ştefan Dobó, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Gheorghe Bărbierul din Moldova şi nevoia de a închide încă un drum. No. 929, pag. 502.

1553, 8 Novembre. Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Sibiieni, despre nevoia ce este ca pribegii să treacă spre Cluj, Dej şi alte părţi de sus. No. 930, pag. 503.

1553, 14 Novembre. Regele Ferdinand către Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, despre ruşinea ce ar fi să se mai caute averile lui Radu-Vodă şi ale boierilor lui. No. 931, pag. 503.

1553, 14 Novembre. Ştefan Dobó, Voevod ardelean, către Bistriţeni, despre scândurile ce-i trebuie în războiu. No. 932, pag. 504.

1554, 14 April. Locuitorii din Sas-Sebeş către cei din Sibiiu, despre procesul unor aderenţi ai lui Radu-Vodă Iliaş. No. 933, pag. 504.

1554, 17 April. Regele Ferdinand către Saşi, despre datoria lor de a se întări şi a păzi de Moldoveni şi Munteni trecătorile. No. 934, pag. 505.

1554, 23 Maiu. Braşovenii către Sibiieni, despre gătirile de războiu ale lui Alexandru-Vodă al Moldovei şi ale lui Pătraşcu-Vodă al Ţerii-Româneşti. No. 935, pag. 506.

1554, 25 Maiu. Regele Ferdinand către Sibiieni, despre gătirile Domnilor români şi sangeacilor pentru cauza zápolyană. No. 936, pag. 506.

1554, 13 Iunie. Regele Ferdinand către Ladislau Vass, administratorul veniturilor ardelene, despre cenzul satelor româneşti ale Sibiiului: Săliştea, Galeşul, Voila, Cacova, Sibiielul şi Tilişca. No. 937, pag. 507.

1554, 14 August. Ioan Banul lui Socol, Marele-Vornic muntean, Barbu Clucerul din Buzău, frate cu Moga, şi Stoica, omul lui Vlad, Comisul-cel-Mare, către Bistriţeni, despre lucrurile depuse, pe care le-au primit pentru cei ce i-au trimes. No. 938, pag. 508.

1554, 17 Octombre. Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre pacea ce e bine să aibă cu Moldovenii şi datoria de a trimete pe pribegi la Cluj. No. 939, pag. 509.

1554, 17 Octombre. Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre averea lui Stoica Banul. No. 940, pag. 509.

1554, 1-iu Decembre. Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre adunarea ce se va ţinea la Râşnov pentru împăcarea cu Muntenii. No. 941, pag. 509.

1554, 16 Decembre. Paul Bornemisza, episcopul de Ardeal, către Sibiieni, despre ştirile din Ţara-Românească. No. 942, pag. 510.

1554, 24 Decembre. Regele Maximilian către Braşoveni, despre nevoia de a se restabili legăturile de negoţ cu Ţara-Românească. No. 943, pag. 510.

1555, 8 Ianuar. Petru Haller, judele Sibiiului, către Braşoveni, despre căsătoria lui Toma Oláh, nepotul arhiepiscopului de Gran. No. 944, pag. 511.

1555, 14 Mart. Pătraşcu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre plângerea Vistierului Tudor „de Orbaş". No. 945, pag. 511.

1555, 29 April. Regele Maximilian către Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, despre negustorii din Caransebeş, cari, înţeleşi cu Greci, Români şi Turci, fac negoţul lor încunjurând Braşovul şi Sibiiul. No. 946, pag. 512.

1555, 3 Iunie. Mărturia Aiudenilor în procesul lui Ioan Zidarul. No. 947, pag. 513.

1555, 9 Iunie. Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre veştile ce-i trebuie de la Turci şi din ţerile noastre. No. 948, pag. 513.

1555, 25 Octombre. Braşovenii către Bistriţeni, cu alte mărturii în procesul lui Ioan Zidarul. No. 949, pag. 514.

1555, 16 Decembre. Sibiienii către rege, cu judecata Universităţii Săseşti în procesul lui Ioan Zidarul. No. 950, pag. 515.

1555, 31 Decembre. Mărturii ale locuitorilor Bistriţei în procesul lui Ioan Zidarul. No. 951, pag. 517.

Pe la 1556. Cercetarea în procesul lui Ioan Zidarul cu Bistriţa. No. 952, pag. 518.

1556, 16 Ianuar. Nicolae Gereb de Szentmihály, „conducătorul Românilor moldoveni", către Bistriţeni, despre datoria lor de a li dă provizii. No. 953, pag. 519.

1556, 19 Mart. Hotărârea Impăratului Ferdinand în procesul pentru casa ce fusese a lui Ioan Zidarul în Bistriţa. No. 954, pag. 520.

1556, 18 Iunie. Tămaş, jude de Cotnari, către Bistriţeni, despre un om din Rodna. No. 955, pag. 521.

1556, 24 Iunie. Petru Petrovici, regentul Ungariei, către locuitorii comitatului Albei, despre scutirea de care trebuie să se bucure Sălişteа. No. 956, pag. 522.

1556, 30 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Sibiieni, despre porunca ce are de la Sultan de a restabili pe Izabela şi pe fiul ei. No. 957, pag. 522.

1557, 7 Ianuar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre redeschiderea drumului de negoţ. No. 958, pag. 523.

1557, 2 Maiu. Locuitorii din Sighişoara către Universitatea Saşilor, despre procesul sătenilor din Romos pentru ogoare. No. 959, pag. 524.

1557, 27 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nerecunoştinţa reginei Izabela, care nu dă voie a i se primi scrisorile închise şi despre zvonurile de năvălire moldovenească. No. 960, pag. 525.

1557, 1-iu Iunie. Regina Izabela a Ungariei către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete pentru Ivaşcu, Armeanul din Lemberg, care merge în Rusia. No. 961, pag. 526.

1557, 12 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre rădvanele ce a comandat. No. 962, pag. 526.

1557, 23 Iulie. Regina Izabela către Bistriţeni, despre legăturile lor cu Domnul Moldovei. No. 963, pag. 526.

1557, 29 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre casa de oaspeţi (hanul) ce ridică în munţii Câmpulungului. No. 964, pag. 527.

1557, 6 August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte rădvane ce a comandat la ei. No. 965, pag. 527.

1557, 31 August. Regina Izabela către Bistriţeni, despre nevoia de a se observă pasurile şi a se prinde scrisori. No. 966, pag. 528.

1557, 18 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre preţul rădvanelor ce i s'au făcut. No. 967, pag. 528.

1557, 5 Novembre. Regina Izabela către Bistriţeni, despre măsurile ce trebuie luate pentru primirea Moldovenilor. No. 968, pag. 529.

1557, 6 Novembre. Regina Izabela către Bistriţeni, despre omul pe care-l trimete în Moldova. No. 969, pag. 529.

1557, 11 Novembre. Regina Izabela către Bistriţeni, despre întoarcerea solului moldovenesc şi trimeterea lui Stanislav Niszowski în Moldova. No. 970, pag. 529.

1557, 12 Novembre. Sibiienii către Bistriţeni, despre chemarea în ajutor, de Regină, a Moldovenilor şi Muntenilor. No. 971, pag. 530.

1557, 15 Novembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre prietenia ce îi păstrează şi măsurile ce le-a luat împotriva Germanilor. No. 972, pag. 531.

1557, 15 Decembre. Regina Izabela către Bistriţeni, despre scrisorile lui Alexandru-Vodă al Moldovei şi prietenia acestuia. No. 973, pag. 531.

1557, 22 Decembre. Regina Izabela către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete la Alexandru-Vodă şi la Hatmanul Moldovei. No. 974, pag. 532.

1558, 13 Ianuar. Nicolae Gereb de Szentmihály către sătenii din Dipşa, despre proviziile ce trebuie să gătească pentru Români. No. 975, pag. 532.

1558, 14 Ianuar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre ştafeta ce trimete la Regină. No. 976, pag. 532.

1558, 15 Ianuar. Nicolae Gereb de Szentmihály, „călăuzul ostaşilor moldoveni", către Bistriţeni, despre un trimes al său. No. 977, pag. 533.

1558, 23 Ianuar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte porci îngrăşaţi ce trimete spre vânzare. No. 978, pag. 533.

1558, 23 Ianuar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre boala sa de ochi şi medicul Andreiu ce i s'a trimes. No. 979, pag. 533.

1558, 30 Ianuar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a Uşerului său Bolea şi a Logofătului lui Mircea-Vodă, Domnul muntean. No. 980, pag. 534.

1558, 2 Februar. Alexandru-Vodă al Moloovei către Bistriţeni, despre sosirea la ei a ceauşului Abdi. No. 981, pag. 534.

1558, 12 Februar. Regina Izabela către Bistriţeni, despre ceauşul turc ce vine la ei şi „jimblele proaspete" ce doreşte însuşi. No. 982, pag. 534.

1558, 25 Februar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Bolea Uşerul. No. 983, pag. 535.

1558, 2 Maiu. „Radu fiul lui Socol Munteanul" către Bistriţeni, despre restituirea averii păstrate la Bistriţa a tatălui său. No. 984, pag. 535.

1558, 6 Maiu. Sibiienii către Bistriţeni, despre poruncile de năvălire ale Turcilor către Mircea-Vodă Munteanul şi zvonurile că au întrat Moldovenii în ţară. No. 985, pag. 536.

1558, 22 Maiu. Sibiienii către Braşoveni, despre sosirea lui Alexandru-Vodă al Moldovei la Trotuş. No. 986, pag. 536.

1558, 31 Maiu. Regina Izabela către Bistriţeni, despre ştirile cu privire la Moldoveni, ce trimete. No. 987, pag. 537.

1558, 2 Iunie. Sibiienii către Bistriţeni, despre veştile cu privire la năvălirea Moldovenilor. No. 988, pag. 537.

1558, 7 Iunie. Antoniu Vass de Sighet, vice-şpan de Maramureş, către Bistriţeni, despre popa Teodor din Giuleşti, gazdă de hoţi. No. 989, pag. 538.

1558, 15 Iunie. Locuitorii din Sighet către Bistriţeni, despre afacerea lui popa Teodor, care e tras în ţeapă. No. 990, pag. 538.

1558, 20 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un vas de vin, jimble şi prune ce-i trebuie. No. 991, pag. 539.

1558, 6 Octombre. Hotărîrea reginei Izabela de a se dă minele Rodnei lui Wolfgang Forster fiul. No. 992, pag. 540.

1559, 26 Ianuar. Sibiienii către Bistriţeni, despre zvonurile de năvălire şi nevoia de a se luă ştiri din Moldova. No. 993, pag. 540.

1559, 7 Februar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Luca pârcălabul de Cetatea-de-Baltă. No. 994, pag. 541.

1559, 21 Mart. Regina Izabela către Sibiieni, despre fugarul muntean Mircea, care a murit la ei. No. 995, pag 541.

1559, 24 Mart. Sibiienii către Bistriţeni, despre veştile de la Turci. No. 996, pag. 542.

1559, 31 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Jitian cu porci de vândut. No. 997, pag. 542.

1559, 22 April. Gheorghe de Revelles secretarul moldovenesc, Bistriţenilor, despre aplecarea sa de a-i îndatorî. No. 998, pag. 543.

1559, 22 April. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre darurile ce i s'au făcut. No. 999, pag. 543.

1559, 27 April. Cristofor Oräş, dregătorul „locului pustiu" al Ciceului, către Bistriţeni, despre rândul unor hoţi prinşi şi pedepsiţi de dânsul. No. 1000, pag. 543.

1559, 6 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre porcii ce a trimes să se vândă. No. 1001, pag. 544.

1559, 6 Maiu. George de Revelles, secretarul lui Alexandru-Vodă al Moldovei, către Bistriţeni, despre porcii trimeşi spre vânzare de Vodă prin Jitian. No. 1002, pag. 545.

1559, 5 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, în aceiaşi chestie a porcilor, cu arătarea boilor şi porcilor îngrăşaţi ceruţi de el pentru fier. No. 1003, pag. 546.

1559, 5 August. Alexandru-Vodă Lăpuşneanu către Bistriţeni, despre plângerea unui om din Câmpulung împotriva lui Ion Lehaciu din Sângeordz. No. 1004, pag. 546.

1559, 22 August. Regina Izabela către Bistriţeni, despre nevoia ca ei să fie gata de luptă. No. 1005, pag. 547.

1559, 7 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nevoia de a se înoi vechile legături de negoţ. No. 1006, pag. 547.

1559, 15 Septembre. Regina Izabela către Bistriţeni, despre intervenţia sa pe lângă Alexandru-Vodă al Moldovei în chestia minei de la Rodna. No. 1007, pag. 548.

1559, 18 Septembre. Sibiienii către Bistriţeni, despre moartea reginei Izabela şi nevoia de pază bună către Moldova. No. 1008, pag. 548.

1559, 26 Septembre. Regele Ioan-Sigismund către Bistriţeni, despre îngăduirea ca Tudor Logofătul să poate locui lângă oraşul lor. No. 1009, pag. 549.

1559, 27 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un vas cu vin ce-i trebuie la sfinţirea mănăstirii sale. No. 1010, pag. 549.

1559, 5 Octombre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre Stroie (Stroici?) Vistiernicelul, trimes la ei. No. 1011, pag. 549.

1559, 1-iu Novembre. Un Vistier al Moldovei către Gechö, părcălab de Rodna, despre cele ce a făcut în folosul acestuia. No. 1012, pag. 550.

1559, 26 Novembre. Regele Ioan-Sigismund către Bistriţeni, despre pribegii munteni adăpostiţi la ei, cari gătesc năvălire. No. 1013, pag. 550.

De la 1560. Sultanul Soliman către Alexandru-Vodă al Moldovei, pentru ajutarea lui Ioan-Sigismund Zápolya. No. 1014, pag. 551.

1560. Tudor Vameşul şi Marcu Armeanul, Vameşul-cel-Mare al Moldovei, către Bistriţeni, despre voia de negoţ pentru ai lor în Moldova. No. 1015, pag. 552.

1560, 10 Ianuar. Melchior Pogan, vice-şpanul Maramurăşului, către „părcălabul" Bistriţei, despre prinderea popei din Giuleşti şi paguba lui Ioan Domba. No. 1016, p. 552.

1560, 22 Ianuar. Regele Ioan-Sigismund către Sibiieni, pentru primirea averii pribegilor munteni. No. 1017, pag. 553.

1560, 2 Februar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre medicul ce-i trebuie pentru o umflătură la picior. No. 1018, pag. 553.

1560, 5 Februar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre prunele uscate ce-i trebuie. No. 1019, pag. 553.

1560, 12 Februar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre medicul ce-i este de nevoie. No. 1020, pag. 554.

1560, 26 Februar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea medicului lor şi deschiderea drumului pentru exportul de boi, cari se pot schimbă cu postav şi altele. No. 1021, pag. 554.

1560, 5 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre solul lor, trimeterea la ei a lui Albert Bistriţeanul şi starea sănătăţii sale. No. 1022, pag. 555.

1560, 10 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii pietrari ce-i trebuie, la el fiind rari. No. 1023, pag. 556.

1560, 20 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea unui om ca să-i dea floci de lână şi lucruri pentru zidirea mănăstirii, precum şi despre pergamentul ce ar dorì pentru vinul ce a trimes. No. 1024, pag. 556.

1560, 6 April. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii pietrari ce-i trebuie pentru o fântână. No. 1025, pag. 557.

1560, 13 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii pietrari ce-i trebuie şi despre berarul lor cel ce pune ierburi alese în bere. No. 1026, pag. 557.

1560, 13 Maiu. Alexandru-Vodă către Bistriţeni, despre pietrari şi un vas de vin. No. 1027, pag. 558.

1560, 14 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre untdelemnul de mâncare ce-i trebuie şi plata ce se va face din vinul său. No. 1028, pag. 558.

1560, 18 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea la ei a „medicului de răni" Andreiu, No. 1029, pag. 559.

1560, 28 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre vinul ce i s'a dat şi arama ce-i trebuie. No. 1030, pag. 559.

1560, 6 Iunie. Iacob Heraclidul (Despot) către Braşoveni, despre cele ce a suferit de la Alexandru-Vodă al Moldovei. No. 1031, pag. 560.

1560, 7 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre dorinţa de a se urmă cu vechea prietenie. No. 1032, pag. 560.

1560, 10 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre oprirea de bani făcută de un om al lor unui Sucevean. No. 1033, pag. 561.

1560, 24 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi unui om din Sucevita. No. 1034, pag. 561.

1560, 30 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea lui Andreiu Bărbierul. No. 1035, pag. 562.

1560, 4 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea lui Ionaşcu Uşerul ca să-i aducă un medic din Sibiiu şi sosirea lui Crăstea dregător de Iaşi. No. 1036, pag. 562.

1560, 1-iu August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea medicului lor Andreiu. No. 1037, pag. 563.

1560, . . . Octombre. Sibiienii către Bistriţeni, pentru nevoia ştirilor din Moldova. No. 1038, pag. 563.

1560, 21 Octombre. Sibiienii către Bistriţeni, despre zvonul că o oaste ardeleană e gata a năvăli în Moldova. No. 1039, pag. 564.

1560, 31 Octombre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Luca pârcălabul de Cetatea-de-Baltă. No. 1040, pag. 564.

1560, 31 Octombre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte păslă de acoperit trăsurile, ce-i trebuie. No. 1041, pag. 564.

1560, 1-iu Novembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Rodneni, despre trimeterea la ei a Uşerului „Kefei". No. 1042, pag. 565.

1560, 1-iu Novembre. Regele Ioan-Sigismund către Bistriţeni, cu porunca de a prinde pe fugarul Despot. No. 1043, pag. 565.

1560, 29 Novembre. Alexandru-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea lui Neagoe pârcălab de Hotin. No. 1044, pag. 565.

1560, 5 Decembre. Regele Ioan-Sigismund către Bistriţeni, despre nevoia de a conduce spre ţara lui pe un trimes al Domnului Moldovei. No. 1045, pag. 566.

1561, 1-iu Ianuar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre pierderile ce sufăr negustorii moldoveni la schimbul banilor şi admiterea de el a circulaţiei „banilor albi". No. 1046, pag. 566.

1561, 13 Ianuar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre apa de trandafir ce doreşte să aibă în seama banilor pentru vinurile sale. No. 1047, pag. 566.

1561, 18 Februar. Alexandru-Vodă către Bistriţeni, despre rănirea unui om al lor în Bârgău, de unul din spălătorii lui de aur. No. 1048, pag. 567.

1561, 18 Februar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Luca pârcălabul de Cetatea-de-Baltă. No. 1049, pag. 567.

1561, 31 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre şofranul ce-i trebuie. No. 1050, pag. 568.

1561, 7 April. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre roţile ferecate cu care va aduce marmură din Haţeg pentru o biserică. No. 1051, pag. 568.

1561, 22 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la „Craiu" al lui Dimitrie Vlad, pârcălab de Hotin şi a lui Iacob diacul de Trotuş. No. 1052, pag. 569.

1561, 3 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre zăbava retrimeterii meşterilor fierari. No. 1053, pag. 569.

1561, 17 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre statornicirea iarmaroacelor pentru negustorii bistriţeni. No. 1054, pag. 569.

1561, 13 Decembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, poruncindu-li a nu mai primi şi transmite pe agenţii lui Despot. No. 1055, pag. 571.

1562, 6 Ianuar. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre trimesul său la regele Poloniei, de sigur în afacerile Moldovei. No. 1056, pag. 571.

1562, 13 Ianuar. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre oamenii lui Despot opriţi la ei şi despre o năvălire de Unguri din Moldova (cu lămuriri ale Sfatului). No. 1057, pag. 572.

1562, 16 Ianuar. Sibiienii către Bistriţeni, despre veştile trimese de aceştia cu privire la lucrurile din Moldova. No. 1058, pag. 573.

1562, 18 Ianuar. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre omul lui Cristofor Hagymássy care se întoarce la el în Moldova. No. 1059, pag. 573.

1562, 24 Ianuar. Ioan-Sigismund Zápolya către Sibiieni, despre crucea de aur a lui Alexandru-Vodă, oprită la ei. No. 1060, pag. 574.

1562, 28 Ianuar. Hotărârea regală despre crucea lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu. No. 1061 pag. 574.

1562, 13 Februar. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre Grigore Lippay trimes în Moldova. No. 1062, pag. 574.

1562, 3 Mart. Ioan-Sigismund Zápolya către Sibiieni, despre crucea lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu. No. 1063, pag. 575.

1562, 17 Mart. Despot (Iacob Heraclide Basilikos) către Bistriţeni, despre trimeterea la rege a lui Ioan Vrânceanu. No. 1064, pag. 575.

1562, 24 Mart. Doi Suceveni către Bistriţeni, despre un Trimes al lor pentru afaceri. No. 1065, pag. 576.

1562, 25-6 Mart. Cheltuieli făcute de Bistriţeni pentru afacerile Moldovei. No. 1066, pag. 576.

1562, 29 Mart. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre anume gânduri rele ale lui lui Despot asupra lor. No. 1067, pag. 577.

1562, 29 Mart. Sibiienii către Bistriţeni, despre ştirile acestora din Moldova şi ale lor din Ţara-Românească. No. 1068, pag. 577.

1562, 10 April. Ioan-Sigismund Zápolya către preoţii români, despre înlocuirea lui Gheorghe de Geoagiu ca episcop românesc cu Sava. No. 1069, pag. 578.

1562, 1-iu Maiu. Albert Waldörffer, jurat al Bistriţei, către judele oraşului, despre nevoia. pazei de spre Moldova. No. 1070, pag. 578.

1562, 17 Maiu. Sibiienii către Bistriţeni, despre ştirile din Moldova şi mişcările Secuilor. No. 1071, pag. 579.

1562, 7 Iunie. Sibiienii către Bistriţeni, despre scrisorile dela Despot către aceştia. No. 1072, pag. 579.

1562, 20 Iulie. Ioan-Sigismund Zápolya către Braşoveni, despre solul său la Poartă. No. 1073, pag. 580.

1562, 25 Iulie. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre Ioachim solul lui Despot. No. 1074, pag. 580.

1562, 13 August. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre sosirea solilor lui Despot la dânsul. No. 1075, pag. 580.

1562, 8 Decembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Secui, despre datoria lor de a plăti vigezima când trec în Moldova ori Ţara-Românească. No. 1076, pag. 581.

1563, 13 Ianuar. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre nevoia de a se opri şi mai departe cei ce vin din Moldova. No. 1077, pag. 581.

1563, 29 Iunie. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre pedeştrii ce trimete la Bistriţa (în legătură cu stările de lucruri din Moldova). No. 1078, pag. 581.

1563, 5 Iulie. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre nevoia de a se păzi de o surprindere a Moldovenilor, fiind şi bâlciul afară de ziduri. No. 1079, pag. 582.

1563, 19 Iulie. Cancelariul Mihail Csáky către Bistriţeni, despre nevoia unei bune paze şi dorinţa Craiului de a i se trimete Vlădica ce este la dânşii. No. 1080, pag. 582.

1563, 16 August. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, invitându-i la nunta lui Petru-Vodă Şchiopul, Domnul Ţerii-Româneşti, cu Elena Cherepovich. No. 1081, pag. 583.

1563, 21 August. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Ioan Vrânceanul, solul lui Ştefan-Vodă al Moldovei (Tomşa), cu Ioan Daczó. No. 1082, pag. 583.

1563, 30 August. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, cerându-li contingentul pentru lupta din Moldova. No. 1083, pag. 583.

1563, 31 August. Ioan-Sigismund Zápolya către căpitanii Ladislau Radak, Mihail Rácz ş. a. despre Ioan Nyakazó, trimes ca pârcălab la Rodna. No. 1084, pag. 584.

1563, 4 Septembre. Ioan-Sigismund Zápolya, recomandând pe căpitanii ce trimete în Moldova, Ladislau Radak şi Francisc Nyakazó. No. 1085, pag. 584.

1563, 19 Septembre. Baltazar Marci către studentul din Wittenberg Andreiu Marci, despre proclamarea lui Vodă-Ştefan (Tomşa). No. 1086, pag. 585.

1563, 8 Octombre. Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cositor ce-i trebuie. No. 1087, pag. 585.

1563, 15 Octombre. Toma Daczó, comandantul unguresc înaintea Sucevei, către Bistriţeni, despre praful de tun şi de puşcă ce-i trebuie Domnului Moldovei. No. 1088, pag. 586.

1563, 16 Octombre. Ioan-Sigismund Zápolya către Braşoveni, despre nevoia de a se trimete un bărbier la Toma Daczó şi Ladislau Radak. No. 1089, pag. 586.

1563, 22 Octombre. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre nevoia de ajutor în Moldova. No. 1090, pag. 587.

1563, 26 Octombre. Francisc Nyakazó către Bistriţeni, despre graba cu cari sunt chemaţi de rege şi nevoia de casă şi de popasuri pentru ostaşii ce se întorc. No. 1091, pag. 587.

1563, 30 Octombre. Toma Daczó către Bistriţeni, despre bărbierul lor trimes la dânsul. No. 1092, pag. 588.

1563, 2 Novembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre trimeterea lui Ioan Irsey la ei într'o „afacere foarte însemnată". No. 1093, pag. 589.

1563, 9 Novembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre Emeric Nagylaky, pe care-l trimete „într'o afacere foarte însemnată", în Moldova. No. 1094, pag. 589.

1563, 12 Novembre. Cancelariul Mihai Csáky către Bistriţeni, despre cheltuielile făcute de ei cu războiul din Moldova şi despre moartea lui Despot. No. 1095, pag. 589.

1563, 15 Novembre. Gheorghe Novák, dregător de Gherla, către Bistriţeni, despre un ofiţer trimes după un tun în Moldova. No. 1096, pag. 590.

1563, 28 Novembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre boierul moldovean Crăciun, care vrea să se aşeze în cetatea lor sau la Rodna. No. 1097, pag. 590.

1563, 28 Novembre. Ioan Sigismund-Zápolya către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete căpitanului său Mihail Rácz în Moldova. No. 1098, pag. 591.

1563, 29 Novembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre boala de ochi a lui Alexandru-Vodă al Moldovei şi nevoia de a i se trimete bărbierul Andreiu. No. 1099, pag. 591.

1563, 12 Decembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre veştile din Moldova ce doreşte. No. 1100, pag. 591.

1563, 27 Decembre, Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre nişte lucruri oprite unui Rodnean întors din Moldova. No. 1101, pag. 592.

1564—1568 (1564?). Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre lucrurile curteanului Nicolae Raţ rămase la Andreiu Bărbierul şi ştirile ce doreşte despre pribegi. No. 1102, pag. 592.

1564, 14... Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre „cânepa" (vata) ce i-au dat pentru ochi şi despre omul ce trimete în Hust la prietenul său Cristofor Hagymássy. No. 1103, pag. 593.

1564, „Duminecă". Francisc Nyakazó, căpitan ardelean, către Bistriţeni, despre lucruri din Rodna şi Baia-Mare. No. 1104, pag. 593.

1564, 19 Ianuar. Gheorghe Daczó, dregător de Făgăraş, către Braşoveni, despre oile luate unui Român făgărăşean din Vineţia. No. 1105, pag. 594.

1564, 4 Februar. Mitropolitul Grigorie, despre un sălaş de Ţigani al Moldoviţei trecuţi la ei, pe cari-i reclamă Toader Păharnicul. No. 1106, pag. 594.

1564, 4 Februar. Bistriţenii către Sibiieni, despre ceata ce se adunase pentru a prădă mănăstirea Putna şi despre spionii ce au în Moldova. No. 1107, pag. 595.

1564, 4 Februar. Sibiienii către Bistriţeni, despre bucata de coroană, inelele şi mărgăritarele lui Despot îngropate la Terpiiu. No. 1108, pag. 595.

1564, 13 Februar. Baltazar Marci către fratele său, student în Wittenberg, despre lupta dintre Alexandru-Vodă şi Ştefan-Vodă (Tomşa). No. 1109, pag. 596.

1564, 2 Mart. Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre veştile cu privire la fuga lui Tomşa, ce doreşte. No. 1110, pag. 596.

1564, 10 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, cerând a i se trimete bărbierul Andreiu. No. 1111, pag. 597.

1564, 11 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni şi alţi negustori, despre reluarea legăturilor de negoţ după întoarcerea sa în Scaun, cu vama cunoscută. No. 1112, pag. 597.

1564, 5 April. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea bărbierului Andreiu, care nu-i poate lecui ochii. No. 1113, pag. 598.

1564, 22 April. Petru, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre oprirea negoţului cu ei cât vor ţineà la dânşii pe pribegi: nu se vor exportà din ţară oi; datoriile negustorilor săi va şti să le împlinească de la ai lor prin zăberire; de mazărea lor n'are nevoie; dacă vor prigoni pe negustorii din Ardeal, aceia sunt Greci, şi vinovaţii vor aveà să răspundă deci Sultanului. No. 1114, pag. 598.

1564, 12 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, rugând a se dà ajutor în cale până la Câmpulung soţiei lui Ioan Bálogh. No. 1115, pag. 598.

1564, 19 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii ce-i trebuie pentru baia ce face în Iaşi. No. 1116, pag. 599.

1564, 27 Maiu. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre îngăduirea, după cererea lui Alexandru-Vodă, a negoţului cu Moldova. No. 1117, pag. 599.

1564, 10 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii zidari ce-i trebuie. No. 1118, pag. 600.

1564, 12 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre apa tare ce-i trebuie pentru săpături. No. 1119, pag. 600.

1564, 17 Iunie. Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre două cară ce-i trebuie. No. 1120, pag. 601.

1564, 18 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Cristea Uşerul şi a lui Lazăr. No. 1121, pag. 601.

1564, 1-iu Iulie. Listă de nume ale Românilor din Şchei. No. 1122, pag. 602.

1564, 9 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre vata ce-i trebuie pentru ochi. No. 1123, pag. 602.

1564, 22 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre solia credinciosului său Lazăr, care se întoarce de la ei. No. 1124, pag. 602.

1564, 5 August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cercetarea ce va face cu privire la vama luată unor „săraci". No. 1125, pag. 603.

1564, 20 August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre retrimeterea unui medic al lor chemat înapoi pentru nişte cetăţeni bolnavi. No. 1126, pag. 604.

1564, 21 August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre pităreasa ce a găsit în ţară, aşă că nu-i mai trebuie pitari de la dânşii. No. 1127, pag. 604.

1564, 5 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre gătirile pe care le face, împotriva lui, ginerele lui Ioan Benckner în Ungaria. No. 1128, pag. 605.

1564, 5 Septembre. Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre darurile ce a primit de la ei: postav şi o pungă, despre şoimii pe cari nu i-a putut primi, fiind prea mici şi proşti; despre răspunsul ce va da în curând pentru deschiderea drumului de negoţ; despre porunca ce a dat Banilor săi de a căută caii de furat aduşi din Ardeal şi despre răspunsul verbal ce aduce omul lor, Mihail Toth. No. 1129, pag. 605.

1564, 6 Septembre. Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre redeschiderea drumului de negoţ, închis un timp din cauza pribegilor adăpostiţi în Braşov, fără a se îngădui însă ca iobagii acestora să li ducă merinde, şi despre hotărârea lui de a închide iarăşi drumurile dacă „pribegii vor umblă între dumneavoastră". No. 1130, pag. 605.

1564, 11 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre ginerele lui Ioan Benckner, care nu i-a adus din Polonia colorile pe care le-a plătit. No. 1131, pag. 606.

1564, 6 Octombre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete prin Moldova solul lui Ioan-Sigismund Zápolya la Poartă. No. 1132, pag. 606.

1564, 8 Octombre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nevoia ce are de a i se trimete medicul Andreiu pentru boala sa de ochi. No. 1133, pag. 607.

1564, 14 Octombre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea medicului Andreiu pentru ca să aducă anume leacuri. No. 1134, pag. 607.

1564, 20 Octombre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre porcii ce-i are de vânzare şi omul ce trimete la Cluj. No. 1135, pag. 608.

1564, 31 Octombre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre pucioasa ce a trimes să i se cumpere. No. 1136, pag. 608.

1564, 8 Novembre. Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre ştirile ce i-au trimes şi pribegii ce se opleşesc la ei. No. 1137, pag. 609.

1564, 9 Novembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre sumanele sure, ceara, mazărea, uleiul ce trimete să-i cumpere. No. 1138, pag. 609.

1564, 2 Decembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre ţiglarii ce-i trebuie pentru a învăli mănăstirea Slatina. No. 1139, pag. 610.

1564, 12 Decembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre diacul Iacob din Trotuş, pe care-l trimete la Ioan-Sigismund Zápolya. No. 1140, pag. 611.

1564, 19 Decembre. Ioan-Sigismund Zápolya dă un pas lui Ioan Vaida, pe care-l trimete în Moldova. No. 1141, pag. 611.

1565, 30 Ianuar. Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni,[5] despre nişte boi pe cari vrea să-i scutească de vamă. No. 1142, pag. 611.

1566, 5 April. Ioan-Sigismund Zápolya, despre trimeterea în Moldova a unui om al curteanului său Wolfgang Vuković. No. 1143, pag. 612.

1566, 3 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre prunele ce doreşte bolnava Doamnă Ruxandra. No. 1144, pag. 612.

1566, 10 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre gătirea la Bârgău a duşmanilor săi. No. 1145, pag. 613.

1566, 15 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre măsurile hotărâte ce trebuie să iea, cu toate puterile lor, împotriva „lotrilor şi nebunilor" pe cari-i va întâmpină cu „oaste şi strajă gătită". No. 1146, pag. 613.

1566, 20 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre duşmanii săi ascunşi în munţi, pe cari merge să-i caute omul său, Marian, şi despre aceia dintre duşmani cari au fost prinşi şi trebuie să fie puşi la chinuri spre a-şi arătă gândul pentru care „au ieşit". No. 1147, pag. 614.

1566, 21 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre răspunsul lor că au înştiinţat pe rege despre fapta duşmanilor săi adunaţi în Ţinutul lor şi că acesta a poruncit să-i urmărească Românii lor, ceia ce i-a făcut pe duşmani a se ascunde; rugându-i a stărui pentru găsirea lor, mai ales puind la chinuri pe Bârgăoani, carl ştiu de sigur unde se află aceia. No. 1148, pag. 614.

1566, 25 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete „Craiului". No. 1149, pag. 614.

1566, 25 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre duşmanii săi cari au fugit la dânşii, după întâlnirea cu ostaşii săi supt Cetatea Neamţului. No. 1150, pag. 614.

1566, după 29 Iunie. Alexandru-Vodă către Bistriţeni, despre lupta sa cu lotrii lui „Sava", ca pretendent: Ştefan-Vodă (Mâgză), veniţi de la ei, despre uciderea lor în munţi, „înecarea (necati) lor în apă", ducerea unora în Iaşi, pentru a fi decapitaţi, tăiaţi în patru bucăţi, puşi în frigare („bătuţi în frigare": „în veru verberari"), doi dintre ei arătând că i-au trimes Bistriţenii, ceia ce-l pune foarte mult în mirare; cu lămurirea că, dacă a închis şi el drumurile, a făcut-o tocmai pentru a se opri astfel de lotri şi cu amintirea faptului că „trăiesc în ţara şi Domnia mea ostaşii cari vă încunjurau odată cetatea, de mai că periaţi de foame şi sete"; sau va aduce lucrul la cunoştinţa Sultanului. No. 1151, pag. 615.

1566, Iulie-Novembre. Albert Sutor, senator al Bistriţei, către judele oraşului, despre lupta cu Ştefan-Vodă (Mâzgă) în Secuime şi urmările ei. No. 1152, pag. 615.

1566, pe la 1-iu Iulie. Bistriţenii către Alexandru-Vodă al Moldovei, despre urmărirea duşmanilor săi învinşi. No. 1153, pag. 616.

1566, 7 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre îndreptăţirile lor, prin Mateiu, cu privire la năvălirea „lotrilor" lui Ştefan-Vodă (Mâzgă). No. 1154, pag. 617.

1566, 17 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre răspunsul lor că n'au ştiut

de năvălire, dorința lui ca fugarii să fie urmăriți; despre fugarul călugăr Eftimie, compromis în răscoală, care se află la ei, ascuns la un anume Lazăr, între satele Bârgău și Sângiordz, și dorința lui de a-l prinde, precum și despre cele trei rădvane *(currus)* din lemn uscat („asseribus siccis"), roșii, fără flori, câte de opt cai, trimeţându-se în postul Crăciunului acoperite cu pânză proastă *(lodices)* neagră; despre cele două sută de sumane *(lodices vel gausape)*, albe ori negre (pentru dat de pomană la Anul Nou), și în sfârșit despre uleiul de in sau cânepă ce-i trebuie pentru aducerea unui izvor; făgăduind că, după biruința Sultanului, va deschide trecătorile. No. 1155, pag. 617.

1566, 23 Novembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre un nou dușman (Bogdan-Constantin?), zis „fecior de Domn", ce se ascunde la ei, despre oamenii trimeși ca să-i aducă lui capul dușmanului și pe cari ei i-au oprit, amenințând că altfel nu va deschide drumul pe la Suhard. No. 1156, pag. 617.

1566, 3 Decembre. Locuitorii din Sighișoara către Sibiieni, despre un proces pentru pământ al Românilor din Romos. No. 1157, pag. 617.

1567, 29 April. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre deschiderea drumului Suhardului. No. 1158, pag. 619.

1567, 1-iu Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre cireșele ce poftește bolnava doamnă Ruxanda. No. 1159, pag. 619.

1567, 5 Iunie. Locuitorii din Sighișoara către Sibiieni, despre procesul pentru pământ al Românilor din Romos. No. 1160, pag. 620.

1567, 13 Iulie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre uleiul și vata („cânepa") primite de la ei și funiile ce dorește pentru „ridicatul și trasul tunurilor". No. 1161, pag. 621.

1567, 19 August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre niște dobitoace luate de doi Moldoveni trecuți în Ardeal. No. 1162, pag. 622.

1567, 20 August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre retrimeterea medicului Andreiu și unsorile ce-i trebuie pentru ochi, adăugând și dorința de a i se dă meșteri de bere, funii și fier. No. 1163, pag. 623.

1567, 29 August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre apa distilată ce trebuie să-i aducă medicul Andreiu. No. 1164, pag. 623.

1567, 18 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimesul său Cristea Sulică. No. 1165, pag. 624.

1567, 30 Septembre. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre niște leacuri recomandate de medicul Andreiu, despre prețul unor funii și despre supușii lui păgubiți în averile lor pentru „un prins care a scăpat", — cu pomenirea procesului lui Lazăr din Vama. No. 1166, pag. 624.

1567, 2 Octombre. Ioan-Sigismund Zápolya către păstorii bisericilor reformate românești, despre plângerile Vlădicăi-superintendent Gheorghe de Sângeordz. No. 1167, pag. 625.

1567, 11 Novembre. Ioan-Sigismund Zápolya comunică hotărârile dietei în privința Vlădicăi românesc Gheorghe și a introducerii cu sila a limbii românești în Biserică. No. 1168, pag. 625.

1567, 24 Novembre. Alexandru-Vodă al Moldovei, despre un Țigan al mănăstirii Humorului. No. 1169, pag. 627.

1568, 14 Ianuar. „Popa Gheorghe și Vlădică românesc" către Bistrițeni, despre soborul popilor românești, hotărârea luată de a se face slujba în românește, exemplul dat de Brașoveni și datoria lor de a-l urmă. No. 1170, pag. 627.

1568, 15 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre nevoia ce are de medicul Andreiu. No. 1171, pag. 628.

1568, 16 Mart. Bogdan-Vodă al Moldovei, despre medicul Andreiu pe care-l retrimete, tatăl său fiind mort. No. 1172, pag. 628.

1568, 23 Maiu. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre ştirile primite de la ei. No. 1173, pag. 629.

1568, 19 Iunie. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre înlocuirea lui Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti cu Alexandru-Vodă şi voia de a nu se opri de la întors pribegii. No. 1174, pag. 629.

1568, 5 August. Ioan-Sigismund Zápolya despre Cerchezii, răscumpăraţi de la Tatari, cari trec spre Rodna. No. 1175, pag. 630.

1568, 18 Novembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre oamenii pe cari-i trimete în Moldova Wolfgang Vucević. No. 1176, pag. 630.

1568, 19 Novembre. Bogdan-Vodă către Bistriţeni, despre sodăşii din Vama păgubiţi de tatăl său, pescuitul pe apa Dornei şi cosirea fânului din livezile vecine. No. 1177, pag. 631.

1568, 23 Novembre. Bogdan-Vodă către Bistriţeni, despre paguba unor oameni din Ţinutul Cetăţii Neamţului. No. 1178, pag. 631.

1569, 11 Ianuar. Bistriţenii către Alexandru-Vodă al Moldovei, despre pagubele oamenilor din Ţinutul Cetăţii Neamţului. No. 1179, pag. 632.

1569, 12 Ianuar. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nunta surorii lui, Chiajna. No. 1180, pag. 633.

1569, 20 Ianuar. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre plângerile oamenilor din Ţinutul Cetăţii Neamţului. No. 1181, pag. 634.

1569, 21 Ianuar. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre procesul oamenilor săi din Ţinutul Cetăţii Neamţului. No. 1182, pag. 634.

1569, 8 Februar. Ioan-Sigismund Zápolya recomandă pe Vlădica românesc reformat Pavel din Turdaş. No. 1188, pag. 635.

1569, 25 April. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o pagubă a lui Teodor din Vama. No. 1184, pag. 636.

1569, 24 August. Ioan Dunca, vice-şpan de Maramureş, către Bistriţeni, despre o ceartă pentru nişte oi ale unor Români. No. 1185, pag. 636.

1569, 30 Novembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre articolele înfăţişate de Vlădica Pavel pentru organizarea bisericilor româneşti reformate. No. 1186, pag. 638.

1570, 11 Ianuar. Ioan-Sigismund Zápolya către Braşoveni, despre vigezima mărfurilor venite din Moldova, Ţara-Românească şi Caransebeş, arendată Braşovenilor. No. 1187, pag. 639.

1570, 11 Mart. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre oprirea exportului pieilor, lucrate de Sibiieni, în Polonia. No. 1188, pag. 640.

1570, 16 Mart. Gaşpar Bekes către Bistriţeni, despre trimeterea în Moldova a omului său, Lazăr Nagy. No. 1189, pag. 641.

1570, 5 April. Ladislau Pop de Nádasd către Bistriţeni, despre planul de năvălire al unui „fiu de Voevod" în Moldova. No. 1190, pag. 641.

1570, 16 Maiu. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre „lotrul Ştefan-Vodă". No. 1191, pag. 642.

1570, 8 Iunie. Locuitorii din Baia către Bistriţeni, despre o datorie de bani a unuia din cetăţenii acestora. No. 1192, pag. 642.

1570, 19 August. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre Mateiu, dregător de Câmpulung, trimes să cumpere fier. No. 1193, pag. 643.

1570, 26 Septembre. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre duşmanii săi ce se gătesc a năvăli. No. 1194, pag. 643.

1570, 6 Novembre. Gheorghe (Grigore?) Kirschner, judele Băii, către Bistriţeni, despre invoiala lui Andreiu (Enderlein), medicul lor, de a lecui in paisprezece zile pe un om al lor. No. 1195, pag. 644.

1570, 18 Novembre. Ioan-Sigismund Zápolya către Secui, despre negustorii din părţile lor, ca şi despre Ardelenii şi Moldovenii cu oi şi marfă cari nu plătesc vigezima arendată Braşovenilor, No. 1196, pag. 645.

1570, 9 Decembre. „Popa Pavel din Turdaş, Vlădică românesc", către Bistriţeni, despre sinodul chemat la Cluj şi pentru ca preoţii români să-şi cumpere Psaltirea şi Liturghia românească. No. 1197, pag. 645.

1571, 17 August. Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre vigezima pe care au dreptul s'o iea la Aiud, Mediaş, Sighişoara, Cetatea-de-Baltă, Ghiertan şi Cohalm. No. 1198, pag. 646.

1571, 7 Septembre. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre pretendentul Bogdan-Vodă ce se găteşte la Bistriţa şi despre hotărârea sa de a se plânge Sultanului dacă nu se ieau măsuri. No. 1199, pag. 646.

1571, 5 Octombre. Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre trimeterea lui Gheorghe Barbély, cu ostaşi, impotriva pretendentului Ştefan, care se găteşte lângă Gilău. No. 1200, pag. 647.

1571, 5 Octombre. Ştefan Báthory întăreşte pe Vlădica românesc Eftimie. No. 1201, pag. 647.

1571, 7 Octombre. Paul Bánffy de Losoncz către Bistriţeni, despre pretendentul moldovenesc care trebuie prins. No. 1202, pag. 648.

1571, 26 Octombre. Ştefan Báthory către Braşoveni, despre veştile din Moldova şi vama Breţcului. No. 1203, pag. 649.

1572, 29 Ianuar. Ştefan Báthory către dregătorii ardeleni, şi mai ales către pârcălabii de Varhégy, pentru contrabanda ce se face de peste munte. No. 1204, pag. 650.

1572, 5 Iunie. Ioan-Vodă al Moldovei (cel Cumplit) către Bistriţeni, despre o oprire de boi vaci, cai, făcută în Ţinutul lor. No. 1205, pag. 650.

1572, 15 Iunie. Ioan-Vodă al Moldovei (cel Cumplit) către Bistriţeni, despre păgubirea unui supus al său. No. 1206, pag. 651.

1572, 12 Iulie. Ioan-Vodă al Moldovei (cel Cumplit) către Bistriţeni, despre aşezarea sa în Scaun şi voia de negoţ ce li dă. No. 1207, pag. 651.

1572, 25 Iulie. Locuitorii din Sighişoara către Braşoveni, despre primejdia ciumei. No. 1208, pag. 652.

1572, 25 Iulie. Ştefan Báthory dă un pas călugărului Avram care se întoarce în Moldova. No. 1209, pag. 652.

1572, 30 Iulie. Ştefan, diacul Domniei moldoveneşti, către Bistriţeni, despre fuga unui copil de casă, Veveriţă. No. 1210, pag. 652.

1572, 3 August. Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre întărirea la Ipec (Peć) a Vlădicăi românesc Eftimie. No. 1211, pag. 653.

1572, 12 Septembre. Cristofor Báthory porunceşte în numele fratelui său Voevodul să se dea ascultare Vlădicăi românesc Eftimie. No. 1212, pag. 654.

1572, 5 Octombre. Ioan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte scrisori ale lui către Ştefan Báthory. No. 1213, pag. 654.

1572, 12 Octombre. Ştefan Báthory dă un pas lui Frederic Pongrácz de Ovár, care merge în Moldova pentru a luà nişte oi. No. 1214, pag. 655.

1573, 13 Februar. Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre întărirea Vlădicăi Eftimie de către Patriarhul de Ipec. No. 1215, pag. 655.

1573, 17 Mart. Episcopul de Oradea-Mare către Bistriţeni, despre Dimitrie Rácz, care merge din nou în Ţara-Românească. No. 1216, pag. 656.

1573, 13 April. Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre omul ce au trimes la Domnul Moldovei şi oprirea de a mai face de la sine. No. 1217, pag. 657.

1573, 22 Iunie. Ioan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre plângerea supuşilor săi Văscan şi Avram de Baia împotriva supuşilor lor, popa Ioan şi popa Trifu. No. 1218, pag. 657.

1574, 27 April. Hotărâre a Sibiienilor şi Universităţii Saşilor într'un proces al „obştii Românilor din Orăştie" cu fostul jude, Valentin Molday. No. 1219, pag. 658.

1574, 5 Maiu. Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre ştirile ce-i trebuie din Moldova. No. 1220, pag. 659.

1574, 6 Iunie. Ştefan Báthory întăreşte pe Vlădica românesc Cristofor, urmaşul lui Eftimie. No. 1221, pag. 659.

1559-92 (de fapt: Iunie 1574-91). Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre paguba de oi a unui om al său. No. 1222, pag. 660.

După 1574, 15 August. Cristea Armeanul şi Sfatul din Baia către Bistriţeni, despre caii furaţi lui Hagymassy. No. 1223, pag. 660.

1574, 11 Septembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte Armeni din Suceava. No. 1224, pag. 661.

1575, 24 Februar. Cristofor Báthory către Sibiieni, despre fuga unui iobag din Alămor la Bungard. No. 1225, pag. 662.

1575, 9 Maiu. Reteganii către Bistriţeni, despre nişte Români fugari în Moldova cari au pus să se ardă târgul. No. 1226, pag. 663.

1575, 1-iu Iulie. Ioan Giczy către Bistriţeni, despre nevoia de a se închide drumurile ca să nu fugă pe la ei duşmanii prinţului. No. 1227, pag. 663.

1575, 17 Iulie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte duşmani ai lui prinşi de dânşii. No. 1228, pag. 664.

1576, 29 Mart. Cristofor Báthory către un om al lui Cristofor Hagymásy, comite de Solnoc, care merge la Suceava. No. 1229, pag. 664.

1576, 26 Septembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cai opriţi. No. 1230, pag. 665.

1577, 21 Ianuar. Cristofor Báthory către Braşoveni, despre nobilul Dimitrie Furcă, fiul Martei Majláth. No. 1231, pag. 665.

1577, 6 Mart. Ioan Gerendy, jude de Alţina, declară liber pe morarul Ion Mohor, crescut între Saşi. No. 1232, pag. 665.

1577, 19 April. Cristofor Báthory către Bistriţeni, cerând pe „prinsul român de la ei". No. 1233, pag. 666.

1577, 28 April. Cristofor Báthory mută, după cererea Sibiienilor, locul de depozit al mărfurilor de peste munţi de la Tălmaciu la Şelimber. No. 1234, pag. 666.

1577, 2 Maiu. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o reclamaţie privată. No. 1235, pag. 667.

1577, 3 Maiu. Petru-Vodă al Moldovei către Ştefan, pârcălabul de Bistriţa, despre prinderea unor hoţi. No. 1236, pag. 667.

1577, 26 Maiu. Tanczy Bártos, birău de Rodna, către Bistriţeni, despre nişte hoţi de cai. No. 1237, pag. 668.

1577, 10 Iunie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cearta între un călugăr de la Moldoviţa şi nişte oameni ai lor. No. 1238, pag. 668.

1577, 24 Iunie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii ce-i trebuie pentru a lucră la mănăstirea Galata. No. 1239, pag. 669.

1577, 14 Septembre. Cristofor Báthory, Voevodul Ardealului, ordonă Bistriţenilor a prinde pe „un Român anume Ivan, care se ziceă coborâtor al Voevozilor Moldovei" (Ioan Potcoavă), care, năvălind în Moldova, a fost bătut şi izgonit. No. 1240, pag. 669.

1577, 29 Novembre. Ioan-Vodă al Moldovei (Potcoavă) către Bistriţeni, despre „întoarcerea sa în Domnie". No. 1241, pag. 670.

1577, 2 Decembre. Cristofor Báthory, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, dându-li ordine cu privire la un „nou Voevod", care, după ştiri de la Petru-Vodă, a năvălit în Moldova şi care, dacă a fost învins, nu trebuie lăsat să treacă; adăugindu-se şi scrisori către Gaşpar Kornis în acelaşi sens. No. 1242, pag. 670.

1577, 28 Decembre. Ioan-Vodă al Moldovei (Potcoavă) către Bistriţeni, despre întărirea lui de Turci. No. 1243, pag. 670.

1578. Mărturie românească din Maramureş, despre hotarele bistriţene spre Moldova (regest). No. 1244, pag. 671.

1578, 5 Ianuar. Ahmed-Ceauş către Bistriţeni, despre zăbovirea sa, la întorsul din Polonia, de luptele din Moldova. No. 1245, pag. 672.

1578, 30 Iunie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un hoţ de cai de la dânşii. No. 1246, pag. 672.

1578, 19 Iulie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un hoţ de la ei care a făcut pagube mari. No. 1247, pag. 673.

1578, 13 August. Cristofor Báthory către Braşoveni, despre vinul şi argintul ce vrea să treacă prin Moldova în Polonia. No. 1248, pag. 673.

1578, 23 Octombre. Cristofor Báthory judecă fuga unor Români din Turdaş, Romos şi Pricaz. No. 1249, pag. 674.

1578, 28 Novembre. Cristofor Báthory, în aceiaşi afacere. No. 1250, pag. 674.

1579, 28 Septembre. Cristofor Báthory, pentru datoria unui negustor din Suceava. No. 1251, pag. 675.

1579, 29 Octombre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un cal schimbat de unul dintre supuşii săi. No. 1252, pag. 676.

1579, 10 Decembre. Cristofor Báthory către Bistriţeni, despre doi ostaşi, cari au fost şi în Polonia şi se întorc prin Moldova. No. 1253, pag. 676.

1580, 12 Februar. Gheorghe Borbély, căpitan de Chioara, către Bistriţeni, despre o datorie în Moldova. No. 1254, pag. 677.

1580, 24 Februar. Cristofor Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oprirea în Bistriţa a unor Moldoveni de către Ştefan diacul din Dej şi Ilie Nemeşul. No. 1255, pag. 677.

1580, 10 April. Iancu-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte hoţi din ţara lui, pe cari e gata să-i pedepsească. No. 1256, pag. 678.

1580, 3 Mart. Iancu-Vodă către Bistriţeni, despre nişte supuşi ai lui opriţi acolo pentru reclamaţii. No. 1257, pag. 679.

1580, 29 Octombre. Iancu-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte oameni răi ai lor fugiţi în ţara lui. No. 1258, pag. 680.

1580, 31 Decembre. Nicolae Szabó către Bistriţeni, despre nişte porci ce a vrut să cumpere în Moldova şi un suman uitat de trimesul Domnului acelei ţeri. No. 1259, pag. 680.

1581, 11 Februar. Cristofor Báthory, Voevodul Ardealului, despre întoarcerea lui Toma Nagy, căpitanul străjii ungurești în Moldova. No. 1260, pag. 681.

1581, 10 Mart. Cristofor Báthory, Voevodul Ardealului, către Bistrițeni, poruncindu-li a opri pe Iancu-Vodă, dacă, sprijinit de Ungurii din straja sa, ar încercă să fugă, fie și în Maramureș, pe drumul întrebuințat odată de Anton Székely: un ceauș a venit să-l zugrume ori să-l ducă la Poartă. No. 1261, pag. 681.

1581, 31 Mart. Andreiu Lazăr de Gurghiu către Bistrițeni, despre hoții ce trec în Moldova și pe cari va căută să-i oprească. No. 1262, pag. 682.

1581, 15 April. Toma Nagy, căpitanul (hotnogul) străjii ungurești a Domnului Moldovei, către Bistrițeni, despre o scrisoare ce trimete și despre niște cai opriți. No. 1263, pag. 683.

1581, 17 Octombre. Iancu-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre hoții din cele două părți cari se vor pedepsì. No. 1264, pag. 684.

1582, 8 Ianuar. Sigismund Báthory, principe al Ardealului, despre vigezima, culeasă de Brașoveni, asupra mărfurilor din Moldova și Țara-Românească. No. 1265, pag. 685.

1582 (?), 1-iu April. Nicolae Gavay către Bistrițeni, despre un spion din Moldova ce a fost trimes la Bălgrad. No. 1266, pag. 685.

1582, 3 Iulie. Gașpar Kornis, șpan de Maramureș, către Brașoveni, despre nevoia de a se zăbovi adunarea pentru hotar, căci e zvon de fuga Domnului Moldovei și el e trimes pentru pază. No. 1267, pag. 686.

1582, 4 Iulie. Patru locuitori din Grossdorf către Bistrițeni, despre ivirea unor cete dușmane de Moldoveni. No. 1268, pag. 687.

1582, 10 Iulie. Gașpar Kornis, șpan de Maramureș, către Bistrițeni, despre gândul de năvălire la Bistrița al Domnului Moldovei. No. 1269, pag. 687.

1582, 19 Iulie. Gașpar Kornis către Bistrițeni, despre strașnica pază ce fac ca să nu poată fugì Domnul Moldovei pe la ei. No. 1270, pag. 688.

1582, 14 August. Luca Hirschel, judele Brașovului, către Gașpar Budaker, jude al Bistriței, recomandându-i Cazania românească, tradusă și tipărită prin îngrijirea sa pentru „sădirea Cuvântului dumnezeiesc între săracul popor românesc al acestei țeri“: au aprobat-o Vlădica ardelean, Sibiienii, Cozma Horváth, domnul Făgărașului, cei doi Domni de peste munte și Vlădicii lor, cari au și cerut multe exemplare. No. 1271, pag. 689.

1582, 2 Septembre. Nicolae Gavay către Bistrițeni, despre paza ce trebuie să facă spre Moldova. No. 1272, pag. 689.

1582, 8 Septembre. Gheorghe Schorser, căpitan de hotar, către Bistrițeni, despre ostașii ce comandă și așteptarea ceaușului, cu adausul scrisorii lui Dimitrie Nagy către el. No. 1273, pag. 690.

1583, 5 Ianuar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre un om care a trecut oi în Ardeal fără a dà vamă și despre alte datorii către vama Câmpulungului. No. 1274, pag. 691.

1583, 13 Mart. Regele Ștefan al Poloniei, către judele Secuilor și castelanul Făgărașului, despre oile lor date pe pământul Sașilor. No. 1275. pag. 692.

1583, 18 Mart. Regele Ștefan al Poloniei către judele Secuilor și către castelanul de Făgăraș, despre negustorii cari-și strecoară marfa pe poteci în Țara-Românească, lăsând la o parte trecătorile cunoscute: Turnul-Roș, Branul, Teleajenul, Prahova. No. 1276, pag. 692.

1583, 6 April. Regele Ștefan Báthory al Poloniei către castelanul de Făgăraș, despre pagubele ce Românii supuși lui aduc Sașilor. No. 1277, pag. 693.

1583, 22 Septembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre lotrii ce s'au adăpostit la el. No. 1278, pag. 694.

1584, 23 April. Cozma Petricevici, castelan de Făgăraş, către Bistriţeni, despre un boier trimes de Domnul Moldovei şi care, neputând stă la el, să fie primit în Ţinutul lor. No. 1279, pag. 694.

1584, 26 Iulie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a i se scuti de vamă un leagăn şi o cocie. No. 1280, pag. 695.

1585, 16 April. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte Ţigani fugari ai Moldoviţei. No. 1281, pag. 696.

1585, 27 April. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cară şi trăsuri făcute la ei prin vameşul de Trotuş. No. 1282, pag. 696.

1585, 31 Maiu. Sigismund Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii ce trec prin Rodna în Moldova şi nevoia de a împiedecă tulburări acolo. No. 1283, pag. 697.

1585, 12 Iunie. Sigismund Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a păzì muntele, la Rodna şi aiurea. No. 1284, pag. 697.

1585, 14 Iunie. Ioan Fasching, medicul lui Petru Şchiopul, către Bistriţeni, cerând a fi rechemat de ei, fiind „sătul de această ţară" (Moldova) şi trimeţându-i două năstrape (Nahtrapen=Nasstrapen) pentru copii. No. 1285, pag. 697.

1585, 23 Iulie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre pedeapsa pe care o vor primì dregătorii Câmpulungului pentru călcare de pace. No. 1286, pag. 697.

1585, 21 August. Ioan Cheffey către Bistriţeni, despre pagubele unor Moldoveni de la „rălugări". No. 1287, pag. 699.

1585, 17 Octombre. Sigismund Báthory către Braşoveni, despre cei ce ascund averile lui Petru-Vodă Cercel (fugit prin Ardeal şi oprit la Hust) şi despre o afacere a lui Aldea Postelnicul, pribeag. No. 1288, pag. 699.

1585, 2 Novembre. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre păgubitorii lor prinşi la Câmpulung, cari, luptându-se la Suceava cu străjerii, au fugit. No. 1289, pag. 700.

1586, 28 Iulie. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre lotrii din Moldova cari trebuie răspinşi de vărul său Baltazar. No. 1290, pag. 701.

1587, 12 Decembre. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre Cazacii bătuţi de Petru Şchiopul. No. 1291, pag. 701.

1588, 2 Mart. Sigismund Báthory către Braşoveni, despre măsura ce a luat, după cererea lor, de a nu se mai culege trigezima la Varhégy de la negustorii din Moldova, lăsându-se numai vechea vigezimă, pe care o culeg ei. No. 1292, pag. 701.

1588, 6 Mart. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre oprirea drumului către Moldova. No. 1293, pag. 702.

1589, 7 Iulie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre hoţii din ţara lui ce pradă în Ţinutul lor şi măsurile ce a luat. No. 1294, pag. 702.

1589, 13 Iulie. Andreiu, Hatmanul Moldovei, către Bistriţeni, despre înlocuirea dregătorilor de Câmpulung pentru pagube făcute lor. No. 1295, pag. 702.

1590, 8 Februar. Sigismund Báthory, despre voia ce a dat lui Filip Cavac, vameşul Moldovei, de a-şi urmà afacerile de negoţ la Baia-Mare. No. 1296, pag. 703.

1590, 16 August. Sigismund Báthory către Braşoveni, despre sabia cerută grabnic de Domnul muntean. No. 1297, pag. 704.

1590, 19 Septembre. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre negustorii de peste munte cari calcă dreptul lor de primire a mărfurilor în depozit. No. 1298, pag. 704.

1591, 11 April. Husein-Ceauş către Sigismund Báthory, despre judecata lor, turcirea lui Mihnea-Vodă si darurile ce i-a făcut acestuia Sultanul. No. 1299, pag. 705.

1591, 11 April. Stan Ciucerul către Braşoveni, despre zăbava lui Radu-Vodă şi judecata lor. No. 1300, pag. 705.

1591, 11 April. Husein-Ceauş către Braşoveni, despre aşteptarea lui Radu-Vodă, judecata lor şi vinarsul ce doreşte. No. 1301, pag. 706.

1591, 13 April. Stan Clucerul către Sigismund Báthory, despre lipsa Domnului, prezenţa Ceauşului în Bucureşti şi o judecată a lor. No. 1302, pag. 707.

1591, $^{18}/_{28}$ Iulie. Filip Cavac, vameşul Moldovei, despre judecarea slugii sale Drăghici. No. 1303, pag. 708.

1591, 8 Septembre. Iacob Bakó către Bistriţeni, despre fuga lui Petru-Vodă al Moldovei, turburările din ţară şi adăpostirea unui Trimes al principelui la mănăstirea Moldoviţa. No. 1304, pag. 708.

1591, 8 Septembre. Ştefan de Sângeordz, castelan de Beclean, către Bistriţeni, despre tulburările în Moldova după fuga lui Petru-Vodă şi despre apropiata venire în ţară a lui Ştefan fiul lui Iliaş Rareş. No. 1305, pag. 709.

1591, 26 Decembre. Aron-Vodă către Braşoveni, despre suirea sa în Scaun, la Iaşi, oferind prietenie. No. 1306, pag. 710.

1592. Barnovschi Marele-Păharnic către Bistriţeni, despre o oprire de boi care va aduce răsbunare din partea lui Aron-Vodă. No. 1307, pag. 710.

1592 sau 1593, 4 Februar. Udrişte şi Toma Postelnicul vând Râşnovenilor muntele Baiul. No. 1308, pag. 711.

1592, 28 Maiu. Rodnenii către Bistriţeni, despre sosirea Turcilor la hotarele lor. No. 1309, pag. 711.

1592, 10 Iunie. V[alentin] K[irschner] către Bistriţeni, despre porunca de a se opri Aron-Vodă al Moldovei, mazil, dacă ar voi să fugă. No. 1310, pag. 712.

1592, 6 August. Nicolae Kirschner din Baia către Bistriţeni, despre caii unor Ţigani. No. 1311, pag. 713.

1592, 22 August. Sigismund Báthory către Braşoveni, despre paguba făcută de un om din Zârneşti lui Oprea Vâlcul. No. 1313, pag. 714.

1592, 26 Septembre. Vornicul Oräş către Bistriţeni, despre grija lui Petru-Vodă al Moldovei pentru oastea ardeleană de la hotar şi hotărârea lui de a luptă. No. 1312, pag. 713.

1592, 14 Decembre. Petru Binder, jude, şi alţi orăşeni din Baia, despre reclamaţia unui cetăţean al lor. No. 1314, pag. 715.

1592, 16 Decembre. Scaunul Miercurii către Sibiieni, despre hotărârea luată cu privire la „sărmanii Români" din Rod, Poiana, Cărpeniş şi Sălişte. No. 1315, pag. 716.

1593, 18 Februar. Sigismund Báthory, ascultând plângerile Bistriţenilor, hotărăşte ca Vlădicii români să nu mai cerceteze satele cu alaiu mare. No. 1316, pag. 716.

1593, 9 Mart. Aron-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre supărarea supuşilor săi de către ai lor. No. 1317, pag. 717.

1593, 28 Iunie. Aron-Vodă către Bistriţeni, despre hotarul dintre Moldova şi Ţinutul lor. No. 1318, pag. 718.

1593, 17 August. Aron-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un călugăr duşman al său fugit în Ţinutul lor. No. 1319, pag. 719.

1593, 30 August. Aron-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre hoţii ce pradă de amândouă părţile. No. 1320, pag. 719.

1593, 25 Septembre. Postscript la scrisoarea lui „Matthias Fridericus" către Ioan Erek, doctor în drept şi mai mare peste ocnele de la Baia-Mare, despre Tatarii din Moldova şi numirea lui Mihai Viteazul. No. 1321, pag. 720.

1593, 17 Octombre. Urban Weidtner, jude al Bistriţei, către orăşeni, despre paza de hoţi în munţi. No. 1322, pag. 720.

1593, 22 Decembre. Dragoş Vornicul către Bistriţeni, despre nişte hoţi şi lipsa ştirilor cu privire la Domn. No. 1323, pag. 721.

1594, 2 Maiu. Jurj Pogan, şpan de Maramureş, şi Toma, jurat, către Bistriţeni, despre năvălirea Tatarilor. No. 1324, pag. 721.

C. 1594, Maiu. „Esac Pogan, biv Vornică glutnii" către Bistriţeni, pentru un năpăstuit în folosul „Rusălor". No. 1325, pag. 722.

1594, 17 Iunie. Valentin Klein către Bistriţeni, despre pregătirile de război ale lui Aron-Vodă, despre oastea lui de Greci, Cazaci, Unguri şi Turci, gândul lui de a merge spre Braşov poate, răscoala ţerii împotriva străinilor, scăderea lefilor Ungurilor, cari depun armele, părerea de rău a Domnului, care li creşte iar leafa şi li dărueşte două vase de vin, despre bătaia la tălpi ce se dă la Curte celui ce nu se înfăţişează gata de luptă, despre felul cum se face prin Câmpulung spionagiul, cu adausul că şi Mihail Wagner, paroh la Rodna, e gata a strânge ştiri. No 1326, pag. 723.

1594, 3 Iulie. Wolfgang Kovacsócsy, Cancelariul Ardealului, către Bistriţeni, despre frica de năvălirea Tatarilor. No. 1327, pag. 723.

1594, 4 Iulie. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre paza Tatarilor în Moldova, nevoia de a se păzi pasurile şi trimesul său în acest scop, Ştefan Boer. No. 1328, pag. 723.

1594, 8 Iulie, st. n. Luca Mészáros, judele de Baia-Mare, către Bistriţeni, despre năvălirea Tatarilor. No. 1329, pag. 724.

1594, 8 Iulie. Gheorghe Vass către Bistriţeni, despre întrarea Tatarilor în Moldova. No. 1330, pag. 725.

1594, 11 Iulie. Sigismund Báthory către oraşul Bistriţa, despre trecerea Tatarilor în Polonia şi trimeterea la Gaşpar Kornis a lui Ştefan Boer. No. 1331, pag. 725.

1594, 13 Iulie. Laurenţiu Diacul, jude al Dejului, către Bistriţeni, despre trecerea Tatarilor şi biruinţa lor asupra lui Kornis. No. 1332, pag. 725.

1594, 14 Iulie. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre trecerea Tatarilor. No. 1333, pag. 726.

1594, 20 Iulie. Luca Mészáros, judele de Baia-Mare, către Bistriţeni, despre trecerea Tatarilor spre Tisa. No. 1334, pag. 726.

1594, 22 Iulie. Toma Urmeniş, jude de Suceava, către Bistriţeni, despre oamenii ucişi în munţi şi pâra lui Andreiu Pârcălabul. No. 1335, pag. 727.

1594, 17 August. Luca Mészáros, jude de Baia-Mare, către Bistriţeni, despre trecerea altui rând de Tatari. No. 1336, pag. 728.

1594, 8 Octombre. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre solul Domnului Moldovei. No. 1337, pag. 729.

1594, 7 Decembre. Pas al lui Sigismund Báthory pentru un trimis al lui Răzvan Aga. No. 1338, pag. 730.

1595. Scrisoare din Moldova către Bistriţeni, despre unirea Moldovei cu Ardealul prin aşezarea lui Ştefan-Vodă Răzvan. No. 1339, pag. 730.

1595, 17 Februar. Sigismund Báthory dă ordine Bistriţenilor pentru trecerea pe la ei a solilor obişnuiţi ai lui Mihai-Vodă. No. 1340, pag. 731.

1595, 24 Mart. Sigismund Báthory recomandă Bistriţenilor pe cei o sută de ostaşi pedeştri şi o sută călări ai săi cari merg în Moldova. No. 1341, pag. 731.

1595, 7 April. Mitropolitul Moldovei Mitrofan către Bistriţeni, despre cele ce se petrec în ţara sa: hotărârea de luptă a lui Aron-Vodă, cu 6.000 de Unguri, Cazaci şi alţi ostaşi ce are, luarea, cu măcel mare, a Ismailului, asediul Tighinei, plecarea Domnului împotriva unei cete de duşmani şi frica Turcilor de dânsul, având ştiri din Ungaria şi Germania. No. 1342, pag. 731.

1595, 10 April. Mihai-Vodă recomandă Bistriţenilor pe Martin Borbély, hotnogul de pedeştri, unul din luptătorii săi ardeleni. No. 1343, pag. 731.

1595, 10 April. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea lui Martin Borbély în Ardeal pentru a luà oaste cu plată, oferind 5 taleri pe lună pentru călăreţi, 3 pentru pedeştri, haine, carne, pâne şi „dobândă slobodă". No. 1344, pag. 731.

1595, 2 Iunie. Gaşpar Kornis către oraşul Bistriţa, despre o plângere a călugărilor de la Moldoviţa cu privire la muntele acestora, ce-l ţin de „peste două sute de ani", rugându-i, acum când „Dumnezeu a unit ţerile acestea" supt Sigismund, a nu strică pacea. No. 1345, pag. 731.

1595, 24 Iunie. Mihai Tolnay, „Hatman şi căpitan de Suceava", către birăul Bistriţei, despre nişte Cazaci ce au trecut din Polonia pe la hotare, supt cuvânt că merg în Maramureş. No. 1346, pag. 732.

1595, 24 Iulie. Ştefan-Vodă (Răzvan) către Bistriţeni, despre lipsa veştilor cu privire la Tatari, pregătirile Polonilor şi despre Cazacii ce au fost la Sătmar şi acuma vin spre Ardeal. No. 1347, pag. 732.

1595, pe la 1-iu August. Ştiri bistriţene din Moldova, despre planurile Tatarilor asupra Moldovei (gătiri a 2-3.000 de Tatari din cetăţi, cari se retrag apoi), gătirile polone şi începuturile luptei între Munteni şi Turci la Dunăre (Mihai-Vodă şi Albert Király chiamă contingentul bistriţean la ei; Bosniacii au sosit la Mihai-Vodă). No. 1348, pag. 732.

1595, 15 August. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre ostaşii ce a trimes în Ţara-Românească. No. 1349, pag. 732.

1595, 12 Septembre. Nicolae Kirschner către oraşul Bistriţa, despre starea lucrurilor în Moldova cu cei doi Domni, Ieremia în Scaun şi Ştefan la Trotuş, şi cu vecinii. No. 1350, pag. 733.

1595, 22 Septembre. Ştiri din Rodna, de la judele Tanczy Bártos, către oraşul Bistriţa, despre prezenţa în Moldova a Cazacilor, cari taie drumul spre Iaşi. No. 1351, pag. 733.

1595, Octombre-Novembre. Vlădica de Roman Agafton şi egumenul de Moldoviţa Mitrofan către Bistriţeni, despre pacea ce domneşte în Moldova şi drumul său, cu Domnul, la Sultan. No. 1352, pag. 733.

1595, 1-iu Octombre. Ştiri din Rodna, de la judele Tanczy Bártos, către oraşul Bistriţa, despre înţelegerea dintre Ieremia-Vodă şi Turci, anunţată şi călugărilor din Voroneţ, — după veşti de la spionii lor. No. 1353, pag. 733.

1595, 5 Octombre. Sigismund Báthory către orăşenii din Bistriţa, cerându-li plată şi provizii pentru contingentul lor. No. 1354, pag. 734.

1595, 9 Octombre. Sigismund Báthory către orăşenii din Bistriţa, cerând, între altele, ca ei să-şi plătească ostaşii. No. 1355, pag. 734.

1595, 28 Octombre. Nicolae Kirschner către birăul Bistriţei, despre năvălirea Hanului în Moldova, ivirea Cancelariului polon, unirea lui cu oastea moldovenească, frica Tatarilor din cari „n'ar fi rămas nici picior", „închinarea" lor către Zamoyski: „ţara e a Polonilor, cetăţile ale Turcilor şi se dă bir Turcilor ca mai înainte". No. 1356, pag. 734.

1595, 3 Novembre. Vital Chiegezi către Bistriţeni, despre nevoia pazei bune despre Moldova şi ştirilor dintr'acolo despre noul Domn şi legăturile lui cu Turcii. No. 1357, pag. 734.

1595, 10 Decembre. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre scrisoarea lui Ieremia-Vodă trimeasă de ei şi nevoia de ştiri. No. 1358, pag. 734.

1595, 13 Decembre. Andreiu Iso către Bistriţeni, despre rămânerea sa în Moldova cu Ştefan-Vodă şi despre nenorocirea ce li s'a întâmplat, silit fiind a se retrage la satul Dumitra. No. 1359, pag. 734.

1596. Bogdan, fiul „lui Ieremia Domnul Moldovei", către Bistriţeni, despre un car dus la Rodna. No. 1360, pag. 734.

1596, 11 Ianuar. Principesa Ardealului, Maria-Cristina, către Bistriţeni, anunţându-li că a oprit trecerea în Moldova. No. 1361, pag. 735.

1596, 17 Ianuar. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a face dreptate iobagilor lor. No. 1362, pag. 735.

1596, 28 Februar. Principesa Ardealului, Maria-Cristina, către Bistriţeni, despre pregătirile duşmanilor, Turci, Tatari şi Poloni, în Moldova şi nevoia de ştiri şi de ajutoare militare. No. 1363, pag. 735.

1596, 11 Mart. Principesa Ardealului, Maria-Cristina, către Bistriţeni, despre ştirile ce a primit de la ei cu privire la Moldova, cu care să se facă a mai ţinea prietenia. No. 1364, pag. 735.

1596, 23 Mart. Ştefan Bocskai către Bistriţeni, poruncindu-li a încredinţă niste Moldoveni ce vor prinde, lui „Daniil fiul Voevodului Ioan", care vine la dânşii. No. 1365, pag. 735.

1596, 28 Mart. Ştiri de la Nicolae Sonych către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Sigismund Báthory, despre solul englez la el, apropiata dietă, făgăduielile de ajutor germane şi mişcările Turcilor contra Ţerii-Româneşti, unde vreau să aşeze un nou Domn, din Moldova, pentru care s'a şi trimes lui Mihai un ajutor de 400 de trabanţi. No. 1366, pag. 735.

1596, 2 April. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre întoarcerea principelui şi supărarea ce i-a făcut lui în Ardeal un „om rău şi lotru", arătând că are legături de scrisori şi cu Bocskay. No. 1367, pag. 735.

1596, 10 Maiu. Clujenii către Bistriţeni, despre ştiri din Moldova, spre care ar veni Tatarii, şi acţiunea Turcilor în Banat, împotriva Lipovei apărate de Gheorghe Borbély. No. 1368, pag. 736.

1596, 27 Maiu. Judele Mihai Kathonay şi ceilalţi Clujeni către Bistriţeni, despre ştirile din Moldova ce au primit şi mai doresc. No. 1369, pag. 736.

1596, 27 Maiu. Nicolae Farkas către Bistriţeni, despre veştile din Moldova cu privire la Tatari, nevoia de a se păzi pădurile şi apropiata lui sosire, cu îndemnul de a strânge provizii. No. 1370, pag. 736.

1596, 2 Iunie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre un popă al lor, Lazăr, care-şi avea datorie în ţara lui la Fration. No. 1371, pag. 736.

1596, 16 Iunie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre tăierea de ai lor a unei păduri pe teritoriul său. No. 1372, pag. 736.

1596, 21 Iunie. Clujenii către Bistriţeni, despre ştiri asupra Turcilor şi Tatarilor ce au din Moldova prin scrisoarea lui Ieremia-Vodă către „starostele Skarusky din Kazon". No. 1373, pag. 736.

1596, 26 Iunie. Maria-Cristina către Bistriţeni, despre apropiarea Tatarilor, porniţi de la Nistru, cerând ştiri şi trimeterea de 200 de pedeştri puşcaşi. No. 1374, pag. 736.

1596, 2 Iulie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre niste oameni ai lor ce pretind a fi fost păgubiţi în Moldova. No. 1375, pag. 737.

1596, 7 Iulie. Ieremia Vistierul şi Bogza Logofătul către Bistriţeni, despre niste „piei de cerb văpsite frumos" şi „şese bucăţi de zeghi" ce vreau să li se trimeată de dânşii. No. 1376, pag. 737.

1596, 13 Iulie. Sigismund Báthory către Bistriţeni, mulţămind pentru ştiri din Moldova. No. 1377, pag. 737.

1596, 16 Iulie. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre ştirile căpătate de la ei. No. 1378, pag. 737.

1596, 17 Iulie. Clujenii către Bistriţeni, despre un spion din Moldova al celor din urmă, care a fost trimes la principele Ardealului, pentru a-i dă ştiri. No. 1379, pag. 737.

1596, 9 August. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nişte datorii ale supuşilor săi, hotarul ce i s'a încălcat, ceia ce ar puteà aduce şi războiu, şi trecerea Tatarilor. No. 1380, pag. 738.

1596, 20 August. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nişte oameni ai lui cari au suferit pagube de la un supus al lui Andreiu Iso în Ardeal (florini şi cinci iepe). No. 1381, pag. 738.

1596, 17 Octombre. Ştefan Bocskai către Bistriţeni, despre pregătirile ce trebuie să facă împotriva Tatarilor, păstrând prietenia cu Domnul Moldovei şi trimeţând ştiri. No. 1382, pag. 738.

1597, 27 April. Clujenii către Bistriţeni, despre nişte oameni din Moldova, ce s'a zis şi de Ieremia-Vodă, din greşeală, că sunt opriţi la ei. No. 1383, pag. 738.

1597, 7 Maiu. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre oprirea unor oi sau miei din Moldova în Ţinutul Bistriţei. No. 1384, pag. 738.

1597, 12 Maiu. Rodnenii către Bistriţeni, despre spionii, Turci, Greci din Constantinopol, ce vin din Moldova, prin Câmpulung, în Ardeal şi despre cele două poveri de bani trimese de Sultan lui Ieremia-Vodă, despre Polonii aduşi de Logofăt, despre solul moldovenesc la Ţar. No. 1385, pag. 738.

1597, 23 Iunie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nişte hoţi de cai, pe cari i-a prins şi aşteaptă pe păgubaşi, pentru a li dà ce se cuvine. No. 1386, pag. 738.

1597, 26 Iunie. Sigismund Báthory către Bistriţeni, poruncindu-li să-şi ţie, în înţelegere cu Vlasie Zabo, căpitanul de Hust, trupele gata şi să dea ştire, mai ales despre Tatari. No. 1387, pag. 739.

1597, 2 Iulie. Battista Amorosi şi Teodor Chiriac, vameşi moldoveni, către Bistriţeni, despre aplecarea lor de a păstrà vechile legături de comerţ. No. 1388, pag. 739.

1597, 2 Iulie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre legăturile de negoţ ale Moldovei cu oraşul lor şi omul ce trimete pentru vânzări şi cumpărături. No. 1389, pag. 739.

1597, 25 Iunie st. v. (5 Iulie). Căpitanul Vlasie Zabo către Bistriţeni, despre sosirea spionilor săi din Polonia cu ştiri despre Tatari şi nevoia de ajutor pentru a-i răspinge. No. 1390, pag. 739.

[1597?], 29 Iulie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre ştirile rele ce a primit din Ardeal şi nevoia de veşti sigure de la ei. No. 1391, pag. 739.

1597, [toamna]. Scrisoare din Suceava către Bistriţeni, despre luptele dintre Han şi Calga, cei 3.000 de Tatari ce au mers la Silistra, dorinţa de pace a Sultanului, nevoia de a se dà lui Mihai-Vodă 3.000 de oameni şi de a se păzi vadul Brăilei şi despre spionii turceşti din Ardeal. No. 1392, pag. 739.

1597, 4 Novembre. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre măsurile de pază ce trebuie să ieie, ştirile ce doreşte şi nevoia de a se oprì cetele, supt orice cuvânt ar pătrunde în ţară. No. 1393, pag. 739.

1598, 17 Mart. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre călugărul Dionisie (Ralli?) ce călătoreşte pe la ei. No. 1394, pag. 740.

1598, 26 Mart. Chiril Greissing, judele braşovean, către Bistriţeni, despre călugărul muntean ce călătoreşte. No. 1395, pag. 740.

1598, 9 Maiu. Principesa Ardealului, Maria-Cristina, către Bistriţeni, despre zvonurile din Moldova şi frica unei năvăliri polone în Ardeal ori Ţara-Românească. No. 1396, pag. 740.

1598, 25 Iunie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre călcarea de către ei, în dauna mănăstirii Moldoviţa, a hotarelor vechi ale Moldovei cu Ardealul, arătate încă de un act din vremea lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu. No. 1397, pag. 740.

1598, 29 Iunie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre certele în privinţa hotarului pe care

nu-l va lăsă cu niciun preţ, şi despre apropiata sosire a Hanului la Tighinea. No. 1398, pag. 740.

1598, 9 Iulie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre călcarea păcii prin închiderea călugărilor din Moldoviţa veniţi în afacerea hotarelor. No. 1399, pag. 740.

1598, 15 Iulie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre mărturia bătrânilor în cearta pentru hotar. No. 1400, pag. 740.

1598, 15 Iulie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, cu privire la 200 de măji de aramă ce-i trebuie pentru clopote. No. 1401, pag. 741.

1598, 11 August. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre comanda sa de aramă pentru clopote şi tunuri. No. 1402, pag. 741.

1598, 6 Octombre. Ştefan Bocskai către Bistriţeni, despre nevoia de a se găti de oaste şi despre veştile din Moldova de unde se zvoneşte că Domnul ar fi plecat. No. 1403, pag. 741.

1598, 7 Octombre. Albert Huetth, judele Sibiiului, către Bistriţeni, despre trupele ce se gătesc contra Turcilor şi întâmplările de peste munţi: veşti rele din Moldova şi luarea Nicopolei de Mihai-Vodă, căruia „i s'a închinat toată Bulgaria". No. 1404, pag. 741.

1598, 1-iu Novembre. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre dispoziţia sa de a face dreptate unor negustori ai lor, cari s'au plâns. No. 1405, pag. 741.

1598, 19 Novembre. Gheorghe Comnen (Γεώργιος Κομνηνός) către Bistriţeni, în favoarea lui Toma iobagul din Sângeordz. No. 1406, pag. 741.

1599, 29 Mart. Statele Ardealului, despre despăgubirea de războiu pe care Sigismund Báthory o cere Ardelenilor. No. 1407, pag. 741.

1599, 7 April. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre un om trimes pentru cumpărături de „funie sau aţă". No. 1408, pap. 742.

1599, 4 Iunie. Un Clujean, Petru Zok, către Bistriţeni, despre o afacere de hoţi şi plecarea de soli la Turci şi la Tatari: Nicolae Gavay şi Ştefan Ováry, precum şi despre gândul de năvălire tătărească. No. 1409, pag. 742.

1599, 4 Iunie. Pangratie Sennyei către Bistriţeni, despre un negustor grec, Ştefan, ce merge „cu vite" în Moldova. No. 1410, pag. 743.

1599, 23 Iunie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre solii la Poartă ai Ardealului, ce trec prin Moldova, şi scrisorile sale proprii către principe. No. 1411, pag. 743.

1599, 8 Iulie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre un om ce vine să cumpere porci în Moldova: i-a îngăduit aceasta, după straşnica boală de vite care a sărăcit Moldova. No. 1412, pag. 743.

1599, 26 Octombre. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nevoia de a se înştiinţă grabnic cardinalul Andreiu Báthory într'o afacere de taină. No. 1413, pag. 743.

1599, 27 Octombre. Ioan Budacker, judele Bistriţei, şi tovarăşii săi către orăşeni, despre intrarea lui Mihai-Vodă în ţară şi scrisorile ce îndreaptă judele către Ieremia-Vodă, de la Kornis şi Sennyey, cu porunca de a-şi trimete neîntârziat contingentul la Sibiiu. No. 1414, pag. 743.

1599, 3 Novembre. Mihai-Vodă către Orăştieni, despre un împrumut de 1000 de florini care-i e de nevoie. No. 1415, pag. 743.

1599, 3 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un împrumut de 1000 de florini care-i de nevoie. No. 1416, pag. 743.

1599, 5 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre pasul ce a dat familiei lui Gaşpar Kornis ce merge la Iernot. No. 1417, pag. 744.

1599, 6 Novembre. Mihai-Vodă către Sibiieni, despre voia ce au ei a îngriji şi mai departe de Turnu-Roş. No. 1418, pag. 744.

1599, 9 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte meşteri lăcătuşi şi rotari ce-i trebuie. No. 1419, pag. 744.

1599, 10 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre strămutarea dietei de la Cluj la Alba-Iulia. No. 1420, pag. 744.

1599, 11 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un privilegiu de negoţ cu vitele dat lui Benedict Mindszenty. No. 1421, pag. 744.

1599, 12 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre proviziile ce-i trebuie pentru vremea dietei. No. 1422, pag. 744.

1599, 14 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, mulţămind pentru scrisorile ce i-au dat în mână şi îndreptându-se la ei pentru cele pe care le-ar mai dorì. No. 1423, pag. 744.

1599, 14 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre lemnele de foc ce-i trebuie. No. 1424, pag. 744.

1599, 14 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre dregătorii săi Damian (?) Postelnicul şi Tudor Spătarul pe cari-i trimete pentru confiscarea averilor nobililor fugari după lupta din Şelimber. No. 1425, pag. 745.

1599, 15 Novembre. Banul Mihalcea către Bistriţeni, poruncind a se înfrână hoţii ce pradă pe nemeşi, aşă încât aceştia fug din Ardeal. No. 1426, pag. 745.

1599, 16 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, cerând 500 de ferdele de ovăs pentru caii săi. No. 1427, pag. 745.

1599, 17 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre postavul roşu şi vânăt de care are nevoie pentru oastea de pedeştri. No. 1428, pag. 745.

1599, 17 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, recomandându-li familia şi averea lui Gaşpar Bornemisza, distributorul său de cvartire. No. 1429, pag. 745.

1599, 22 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, dând pas oamenilor din Bistriţa ce-i aduc ştiri. No. 1430, pag. 745.

1599, 25 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre restituţia averii, ce se află la dânşii a lui Petru Huszár de Abafaia, al cărui vechil a fost omorât de oamenii din Craifalău. No. 1431, pag. 745.

1599, 25 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte oameni ce-şi ridică vitele din oraşul lor. No. 1432, pag. 746.

1599, 28 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre Gaşpar Kun, domnul de pământ la Mănăştur, Bogata-Românească şi Strâmba, ce i s'a supus, şi nu se cuvine a mai fi tulburat. No. 1433, pag. 746.

1599, 29 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre opt cară de lemne de clădit ce-i trebuie la Bălgrad. No. 1434, pag. 746.

1599, 29 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre Ştefan Bodony şi Marele-Armaş dregătorii ce-i trimete la ei pentru ca să li iea jurământul către Împărat şi către el însuşi. No. 1435, pag. 746.

1599, 4 Decembre. Armaşul Sava către Bistriţeni, despre dania domeniului Jeciu, fost al lui Sigismund Báthory, ce i s'a făcut de Mihai-Vodă, cu însemnarea tuturor localităţilor la care s'a trimes înştiinţarea. No. 1436, pag. 746.

1599, 6 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre furnituri ce-i trebuie pentru oaste: 1000 de securi, 500 de fiare pentru securi, 100 de bucăţi de taftă roşie, dacă se poate: sârbească. No. 1437, pag. 746.

1599, 26 Novembre st. v. (6 Decembre). Badea Stolnicul de Grădişte şi Iani (Iene) Comisul de Coşeşti, pârcălabi de Făgăraş, către Bistriţeni, pentru nişte postav. No. 1438, pag. 747.

1599, 12 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, pentru Martin Borbély, pe care să-l lase în pace. No. 1439, pag. 747.

1599, 15 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre armele ce-i trebuie, securi şi fiare de securi, pe bani. No. 1440, pag. 747.

1599, 16 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre proviziile (100 de ferdele de ovăs, 4 de prune uscate, 5 de morcovi, 3 de ceapă roşie, 2 de pătrunjel) şi carăle ce-i sunt de nevoie. No. 1441, pag. 747.

1599, 17 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre proviziile ce-i trebuie pentru ostaşii săi sârbi, Mihai Raţ cu 900 de cai, trimeşi într'acolo. No. 1442, pag. 747.

1599, 18 Decembre. Mihai-Vodă către tot Ardealul, recomandându-i pe Armaşul Hrizan. No. 1443, pag. 747.

1599, 18 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea la dânşii a Vornicului Dragoş. No. 1444, pag. 747.

1599, 18 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte zahereà (grâu, ovăs, orz ş. a., din dijma lor), rămasă de la Ştefan Bodony, ce-i trebuie. No. 1445, pag. 748.

1599, 22 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, dându-li chitanţă pentru suma de 158 de florini din arenda vămii lor pe anul 1600. No. 1446, pag. 748.

1599, 24 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre douăzeci de butoaie de vin ce trebuie în cetatea Chioara. No. 1447, pag. 748.

1599, 25 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre carele de lemne şi 4.000 de lumânări îndoite ce-i trebuie, în seama dijmei lor. No. 1448, pag. 748.

1599, 26 Decembre. Ştefan Bodony către Bistriţeni, despre cercetarea oştilor. No. 1449, pag. 748.

1599, 27 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nutreţul trebuitor pentru caii săi. No. 1450, pag. 749.

1599, 30 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre podul de la Várad, ce trebuie să se facă. No. 1451, pag. 749.

Către sfârşitul veacului al XVI-lea. Bistriţenii către regele Poloniei pentru ca un Polon să fie silit a plăti la mărfurile lui aduse din Moldova vigezima arendată de ei. No. 1452. pag. 749.

Sfârşitul veacului al XVI-lea (28 April). Andreiu Accesman din Suceava către Bistriţeni, despre un furt de cai. No. 1453, pag. 750.

Sfârşitul veacului al XVI-lea. Sucevenii către Bistriţeni, despre nişte oameni opriţi la ei. No. 1454, pag. 751.

Sfârşitul veacului al XVI-lea. Călugării Râşcei către Bistriţeni, despre nişte Ţigani fugari, No. 1455, pag. 752.

1600. Dragoş Vornicul către Bistriţeni, despre nişte oameni fugiţi din oastea sa, cari trebuie globiţi. No. 1456, pag. 752.

Pe la 1600. Nemţenii către Bistriţeni, despre o afacere privată (cumpărarea unui cal la târg în Neamţ). No. 1457, pag. 753.

Pe la 1600. Gheorghe de Câmpulung către Bistriţeni, într'o afacere privată de despărţenie a unui om din Sângeordz. No. 1458, pag. 754.

Pe la 1600. Scrisoarea grecească de salutare de la mai mulţi negustori greci din Moldova către vameşii din Bistriţa: Gheorghe şi Ştefan. No. 1459, pag. 754.

Pe la 1600. Bistriţenii către Sibiieni, pentru o afacere de bani a unui Ionaşcu. No. 1460, pag. 754.

1600, Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre oprirea circulaţiei pe drumul Breţcului, tri-

meterea la ei a lui Ştefan Bodony şi scrisoarea ce trebuie s'o facă ei către Ieremia-Vodă. No. 1462, pag. 755.

1600, [Ianuar]. Leca Aga, Căpitanul de Gherla şi Chioara, către Bistriţeni, cu privire la plângerea unui popă Andreiu, că i s'au oprit cinci „ferdele" de grâu la Craiu-Nimăt. No. 1463, pag. 755.

1600, 5 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, cerându-li nişte meşteri: patru rotari şi patru covaci. No. 1461, pag. 754.

1600, 10 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, întărindu-li vechiul privilegiu de comerţ. No. 1464, pag. 755.

1600, 11 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre „200 de găini, o sută de gâşte, şese vedre *(sic)* de unt curat de vacă" trebuitoare la „cuhnea" lui şi pe care ei le vor scoate din dijma ce-i sunt datori. No. 1465, pag. 755.

1600, 12 Ianuar. Mihai-Vodă dă un privilegiu la doi magistraţi muncipali: Luca Enyedy şi Albert Süvegh, acordându-li dijme de „vin, grâu, săcară, orz, meiu, ovăs, cânepă, in", etc., în mai multe sate. No. 1466, pag. 755.

1600, 13 Ianuar. Mihai-Vodă vesteşte despre o iertare de dajde, corespunzătoare la suma de 4.000 de porţi, acordată Saşilor. No. 1467, pag. 755.

1600, 16 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre mărfurile şi lăzile lui Matiaş Diacul, pe care a pus mâna Bogáthy Balázs. No. 1468, pag. 756.

1600, 18 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre ştirile ce-i trimeteau aceştia din Moldova şi despre îndemnul ce trebuie să facă străjilor moldoveneşti de a nu se apropiă de hotar, căci el nu e duşman. No. 1469, pag. 756.

1600, 20 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, cu privire la douăzeci de butoaie de vin care trebuie să se trimeată la Chioara. No. 1470, pag. 756.

1600, 28 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, cu privire la ştiri din Moldova şi la pagubele făcute de „Sârbii" Domnului. No. 1471, pag. 756.

1600, 1-iu Februar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Gheorghe Farkas, pentru iernat de trupe în satul Dumitra. No. 1472, pag. 756.

1600, 2 Februar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nevoia de a se păzî bine hotarul de către Moldova. No. 1473, pag. 756.

1600, 2 Februar. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre pricina pentru care şi-a apropiat de hotar straja. No. 1474, pag. 756.

1600, 5 Februar. Mihai-Vodă întăreşte Râşnovenilor muntele Baiului. No. 1475, pag. 757.

1600, 10 Februar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte lucruri ce-i trebuie la Curtea din Bălgrad: 5.000 de pari bătrâni, lungi de 3 stânjeni, şi 500 de ferdele de ovăs, cerând şi pe meşterul Iliaş. No. 1476, pag. 757.

1600, 14 Februar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre scrisoarea ce au primit ei de la Ieremia Movilă. No. 1477, pag. 757.

1600, 18 Februar. Mihai-Vodă către nobilii, şpanii, vicespanii, juzii şi locuitorii comitatului Doboca, despre cenzul lor de Sf. Martin, care e încă neplătit. No. 1478, pag. 757.

1600, 19 Februar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, pentru vitele oprite, la vama lor, unui negustor. No. 1479, pag. 757.

1600, 24 Februar. Mihai-Vodă către Luca Ungler, superintendentul săsesc, cerându-i să-şi dea partea la un împrumut: 10.000 florini. No. 1480, pag. 758.

1600, 4 Mart. Mihai-Vodă către Bistriţeni, chemându-i la dieta din Braşov, pe ziua de 12 Mart. No. 1481, pag. 758.

1600, 5 Mart. Mihai-Vodă către Sibiieni, pentru a plăti din dijma lor nişte postav dat din

Bistrița lui Mihai Kalmandy: 76 de bucăți de postav caragiu, câte 16 florini. No. 1482. pag. 758.

1600, 24 Februar (5 Mart). Adeverința boierului Bărcan pentru darea a 76 de bucăți de postav caragiu. No. 1483, pag. 758.

1600, 8 Mart. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre mulțămirea cu slujbele lor. No. 1484, pag. 758.

1600, 15 Mart. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre niște spioni, Francisc Köver și Grigore Donat, ce trimete în Moldova la Toma Csomortány, după o înțelegere cu Moise Székely. No. 1485, pag. 759.

1600, 16 Mart. Mihai-Vodă către Bistrițeni, pentru spionii pomeniți mai sus, ce trimete în Moldova. No. 1486, pag. 759.

1600, 18 Mart. Logofătul Teodosie către Bistrițeni, despre un cal ce i s'a făgăduit. No. 1487, pag. 759.

1600, 23 Mart. Aga Leca către Bistrițeni, despre niște ostași ce trimete, cu Francisc Lugassy, în vidicul lor. No. 1488, pag. 759.

1600, 25 Mart. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre 400 de ferdele de ovăs ce trebuie să i se trimeată. No. 1489, pag. 759.

1600, 25 Mart. Logofătul Tudose către Bistrițeni, despre calul de trăsură ce-i trebuie No. 1490, pag. 759.

1600, 26 Mart. Moise Székely către Bistrițeni, despre un om ce se trimete în Moldova, despre pielea nelucrată ce a lăsat și hamurile ce-i trebuie pentru 12 cai. No. 1491, pag. 759.

1600, 2 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre caii jupânesei lui Teodor Kolbász. No. 1492, pag. 759.

1600, 3 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre oprirea de a stă nemeși în cuprinsul orașului, reținându-li bucatele, de grâu, orz, secară și ovăs. No. 1493, pag. 760.

1600, 3 April. Mihai-Vodă către Sibiieni, despre același lucru. No. 1494, pag. 760.

1600, 10 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre nevoia de a fi, până în zece zile, trupele lor la Alba-Iulia. No. 1495, pag. 760.

1600, 12 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre îngăduirea ce a dat nemeșilor de a puteă stă în orașe. No. 1496, pag. 760.

1600, 12 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre un pârcălab Andreiu, ce trebule căutat la ei și dat pe mâna Stolnicului Ioan Nemeș. No. 1497, pag. 760.

1600, 13 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre meșteri (covaci, rotari, tâmplari) și materiale (1000 de scânduri de fierăstrău) ce sunt a se trimete la Arsenal. No. 1498, pag. 760.

1600, 16 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre numirea a doi Voevozi ai Țiganilor din Ardeal și părțile ungurești legate cu dânsul, hotnogul de călări Grigore Kis și Mateiu Bihary. No. 1499, pag. 760.

1600, 17 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre voia ce a dat nemeșilor din comitatul Dobocei de a-și scoate bucatele de prin orașe. No. 1500, pag. 761.

1600, 19 April. Mihai-Vodă către judele Bistriței, chemându-l la el, în Făgăraș, la 26 April, cu încă cinci dintre orășeni. No. 1501, pag. 761.

1600, 20 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre ce trebuie să facă din dajdea ce s'a aruncat asupra Scaunului lor. No. 1502, pag. 761.

1600, 21 April. Mihai-Vodă către Bistrițeni, recomandându-li pe Vornicul Dragoș. No. 1503, pag. 761.

1600, 28 April. Mihai-Vodă către Sibiieni, despre banii din dajde, ce-i trebuie. No. 1504, pag. 761.

1600, 21 April st. v. (1-iu Maiu). Rodnenii către Bistriţeni, despre imposibilitatea în care se află de a dă proviziile ce li se cer de Vornicul Dragoş: ovăs şi fân. No. 1505, pag. 761.

1600, 3 Maiu. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un curier al său ce trece pe la ei. No. 1506. pag. 761.

1600, 11 Maiu. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre proviziile de care are nevoie în tabără: pâne, vin, ovăs şi altele. No. 1507, pag. 762.

1600, 11 Maiu. Gheorghe Pitarul, pârcălab de Alba-Iulia, către judele Bistriţei, despre ca rele cu lemne de care are nevoie. No. 1508, pag. 762.

1600, 16 Maiu. Mihai-Vodă către „juzii regali ai celor şapte oraşe săseşti", despre voia ce au a se duce îndărăt la Braşov, de unde veniseră. No. 1509, pag. 762.

1600, 16 Maiu. Mihai-Vodă către Bistriţeni şi Sibiieni, despre biruinţa ce a câştigat în Moldova, luând ţara. No. 1510, pag. 762.

1600, 18 Maiu. Gheorghe Vadady, locţiitor de căpitan al Scaunului Murăşului, către judele Bistriţei, despre dorinţa unor nemeşi de a şti ce se petrece cu oastea în Moldova. No. 1511, pag. 762.

1600, 20 Maiu. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre cucerirea Moldovei, cu unele amănunte despre gonirea lui Ieremia-Vodă peste Nistru. No. 1512, pag. 762.

1600, 20 Maiu. Mihai-Vodă către judele Bistriţei, despre nişte scrisori româneşti ce trimete lui Aga Leca. No. 1513, pag. 762.

1600, 24 Maiu. Udrea Hatmanul către Bistriţeni, despre provizii primite. No. 1514, pag. 763.

1600, 25 Maiu (=Mart ?). Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte salitră ce-i trebuie. No. 1515, pag. 763.

1600, 26 Maiu. Gaspar Kornis către Bistriţeni, despre o scrisoare ce trimete unei rude la Iernot şi despre starea fericită a lucrurilor din Moldova. No. 1516, pag. 763.

1600, 30 Maiu. Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre tunuri, praf, cară cu „rogojini şi coviltir", ce trebuie să se trimeată lui Mihai-Vodă din oraş. No. 1517, pag. 763.

1600, 30 Maiu. Bistriţenii către orăşenii din Vaşarheiu, despre nişte cai de poştă nereclamaţi, No. 1518, pag. 763.

1600, 31 Maiu. Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre nişte lucruri de războiu ce-i trebuie: praf, gloanţe, cai de tunuri. No. 1519, pag. 763.

1600, 4 Iunie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre vitele unui Ungur, Iliaş Kakuczy. No. 1520, pag. 764.

1600, 9 Iunie. Căpitanul Petco, supus lui Aga Leca, către Bistriţeni, despre porunca de la Mihai-Vodă de a se opri ieşirea din ţară a Cazacilor. No. 1521, pag. 764.

1600, 9 Iunie. Leca Aga către Bistriţeni, despre porunca primită de dânsul de a opri pe Cazacii ce ar fi să iasă din Ardeal şi înştiinţarea despre aceasta de la Logofătul Teodosie. No. 1522, pag. 764.

1600, 10 Iunie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre urmărirea, cu Ştefan Tholdy, a unor ostaşi de-ai lui Ioan Zelestyey, apoi Cazaci, Sârbi, Români, ce rătăcesc, prădând. No. 1523, pag. 764.

1600, 13 Iunie. Balthazar Bornemisza către Bistriţeni, despre cererea dăjdii Saşilor, în sumă de 30.000 de florini, făcută de Mihai-Vodă. No. 1524, pag. 764.

1600, 17 Iunie. Logofătul Teodosie către Bistriţeni, despre porunca lui Mihai-Vodă de a se trimete, în cinsprezece zile, din oraşele săseşti ostaşi în tabăra de la Orăştie. No. 1525, pag. 764.

1600, 20 Iunie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea dăjdii pe trei luni la Gheorghe Raţ. No. 1526, pag. 764.

1600, 22 Iunie. Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre trimeterea cu strajă a dăjdii comitatului Doboca prin Nicolae Harinnay. No. 1527, pag. 765.

1600, 24 Iunie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre cinzeci de Poloni ce i-au fugit din oaste. No. 1528, pag. 765.

1600, 26 Iunie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre o ceată de soldaţi ce aşează, cu Francisc Lugassy, în Ţinutul lor, la Lechinţa şi Vermeş. No. 1529, pag. 765.

1600, 27 Iunie. Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre urmărirea, poruncită de Mihai-Vodă, a hoţilor de orice neam. No. 1530, pag. 765.

1600, Iunie-Iulie. Dragoş Vornicul către Bistriţeni, pentru nişte dezertori din contingentul lor, ceránd şi farfurii, sfeşnice, o şea şi o funie. No. 1531, pag. 765.

1600, 4 Iulie. Ioan Swlyok de Zopor către judele Bistriţei, despre 2.000 de Sârbi lefegii, al căror drum ar trebui îndreptat pe aiurea. No. 1532, pag. 765.

1600, 9 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre plângerile făcute de dânşii împotriva Cazacilor. No. 1533, pag. 765.

1600, 12 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni şi Sibiieni, chemându-i la dieta de la 20 Iulie. No. 1534, pag. 765.

1600, 13 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un om ce trimete cu lefi la ostaşii săi din Moldova. No. 1535, pag. 766.

1600, 14 Iulie. Mihai-Vodă către Sibiieni, despre nişte lucruri ce-i trebuie: saltele, perine, apă de trandafir şi de „spichinard". No. 1536, pag. 766.

1600, 20 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, ca să dea cai unui curier. No. 1537, pag. 766.

1600, 20 Iulie. Moise Székely către birăul Bistriţei, despre nişte bani trimeşi lui de Mihai-Vodă. No. 1538, pag. 766.

1600, 24 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre scutirea de bir a soţiei lui Martin Borbély. No. 1539, pag. 766.

1600, 24 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre înapoiarea unor vite, cerută de soţia lui Martin Borbély. No. 1540, pag. 766.

1600, 26 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre banii ce ei trebuie să trimeată, după arătarea lui Moise Székely. No. 1541, pag. 766.

1600, 28 Iulie. Mihai-Vodă către Comitatul Albei, despre o cercetare ce a orânduit pentru numărul porţilor (ca unitate de impozit). No. 1542, pag. 766.

1600, 28 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre treizeci de măji de praf de puşcă ce-i trebuie. No. 1543, pag. 767.

1600, 29 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre locul de păşune ce trebuie să dea unor oi aduse din Moldova. No. 1544, pag. 767.

1600, 29 Iulie. Mihai-Vodă acordă paşaport unui curier. No. 1545, pag. 767.

1600, 29 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea dăjdii lor de 6 florini. No. 1546, pag. 767.

1600, 31 Iulie. Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre nişte câble de grâu date unui Ungur. No. 1547, pag. 767.

1600, 2 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte meşteri (bărbieri, covaci, rotari, croitori, cojocari, tăbăcari, lăcătuşi, curelari ş. a.) ce-i trebuie în tabăra de la Sas-Sebeş. No. 1548, pag. 767.

1600, 3 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre o sumă de bani, 5.000 de florini, de care are nevoie neapărat, pentru plata Cazacilor. No. 1549, pag. 767.

1600, 3 August. Mihai-Vodă acordă un privilegiu pentru judele Albert Süvegh din Sibiiu. No. 1550, pag. 767.

1600, 3 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un curier al lui ce trece pe la ei. No. 1551, pag. 767.

1600, 4 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre cei 200 de trabanţi pe cari ei trebuie să-i trimeată la Inău. No. 1552, pag. 768.

1600, 11 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un trimes al său pentru a păzi pacea drumurilor. No. 1553, pag. 768.

1600, 11 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre 500 de scânduri şi 500 de luntri ce-i trebuie. No. 1554, pag. 768.

1600, 11 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre ajutorul ce trebuie să deà lui Nicolae Harinnay pentru stârpirea hoţilor. No. 1555, pag. 768.

1600, 12 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trabanţii lor, pe cari să i-i trimeată. No. 1556, pag. 768.

1600, 14 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea fără zăbavă a ostaşilor lor în lagăr la Sas-Sebeş. No. 1557, pag. 768.

1600, 14 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea sumelor ce i se cuvin. No. 1558, pag. 768.

1600, 15 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte lucruri ce-i sunt de nevoie (100 de ferdele de ovăs, 2.000 de lumânări, 4 butoaie de vin). No. 1559, pag. 768.

1600, 15 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre zece măji de praf ce sunt de trimes la Arsenal. No. 1560, pag. 769.

1600, 19 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un Trimes al său la dânşii, Nicolae Viteazul. No. 1561, pag. 769.

1600, 21 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre proviziile ce trebuie să i se trimeată în tabără: oi, boi, grâu, făină, ovăs, orz, vin ş. a. No. 1562, pag. 769.

1600, 24 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre merindele ce-i trebuie în lagăr: ovăs, grâu, orz, făină, pâne, slănină, vite, oi ş. a. No. 1563, pag. 769.

1600, 25 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, pentru curierii ce trimete Ioan Zelestey din Moldova. No. 1564, pag. 769.

1600, 25 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre carele de marfă, „cu coviltire şi rogojini", trase de şase cai, ce-i trebuie în lagăr la Sas-Sebeş. No. 1565, pag. 769.

1600, 25 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre arama ce o lăsase la dânşii Ieremia-Vodă, şi care trebuie trimeasă la Bălgrad. No. 1566, pag. 769.

1600, 25 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre merindele ce trebuie ca ei să trimeată la Bălgrad; ovăs, făină, vite, oi, găini. No. 1567, pag. 769.

1600, 27 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea unui om ca să confisce averea nemeşilor fugari. No. 1568, pag. 770.

1600, 31 August. Aga Leca către Bistriţeni, despre 700 de Cazaci ce vreau să iasă din ţară. No. 1569, pag. 770.

1600, 1-iu Septembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea unui dregător pentru confiscarea averilor nemeşilor fugari. No. 1570, pag. 770.

1600, 1-iu Septembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre averile nemeşilor fugari. No. 1571 pag. 770.

1600, 2 Septembre. Statele revoltate ale Ardealului către Bistriţeni, despre motivele de răscoală şi datoria lor de a dà ajutor. No. 1572, pag. 770.

1600, 2 Septembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre o reclamaţie particulară (un depozit). No. 1573, pag. 770.

1600, 2 Septembre. Mihai-Vodă către Sibiieni, cerându-li neapărat a dă hrană în lagărul lui. No. 1574, pag. 770.

1600, 8 Septembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, cerând pază de spre Moldova, ştiri de acolo şi oprirea averii oamenilor lui Mihai-Vodă. No. 1575, pag. 770.

1600, 9 Septembre. Sfatul din Mediaş către Ioan Regeny, despre trupele secuieşti ce trebuie să trimeată. No. 1576, pag. 771.

1600, 10 Septembre. Revoltaţii din Ardeal către Bistriţeni, despre nevoia venirii trupelor lor în lagăr şi pazei în Ţinut şi la hotare, tăindu-se orice Sârb sau Român de-ai lui Mihai-Vodă. No. 1577, pag. 771.

1600, 14 Septembre. Mihai-Vodă către Sibiieni, îndemnându-i a rămânea credincioşi şi a sfătui la credinţă şi alte oraşe săseşti, despre femeile tăiate de Secui şi nevoia lor de bani pentru lefi, poruncind a se opri averile Muntenilor. No. 1578, pag. 771.

1600, 15 Septembre. Sigismund Báthory către Ardeleni, despre apropierea sa, cu Polonii şi Ieremia, şi hotărârea de a intră în ţară. No. 1579, pag. 771.

1600, 17 Septembre. Valentin Hirscher, judele Braşovului, către Sibiieni, despre sosirea de trupe româneşti, sârbeşti şi ungureşti prin pasul Oituzului şi omorurile făcute de Secui. No. 1580, pag. 771.

1600, 18 Septembre. Sfatul din Sas-Sebeş către Sibiieni, despre înfrângerea lui Mihai-Vodă. No. 1581, pag. 771.

1600, 18 Septembre. Statele revoltate ale Ardealului către Bistriţeni, despre biruinţa asupra lui Mihai-Vodă „între Teaca şi Mirislău". No. 1582, pag. 771.

1600, 20 Septembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre luarea de prinşi, Sârbi, Greci ş. a., şi confiscarea averilor, după înfrângerea lui Mihai-Vodă. No. 1583, pag. 772.

1600, 20 Septembre. Orăşenii din Mediaş către Sibiieni, despre bucuria lor că s'a făcut unirea contra lui Mihai-Vodă, „Faraonul valah". No. 1584, pag. 772.

1600, 21 Septembre. Moise Székely către judele Bistriţei, despre nevoia de a se pregăti drumurile pentru oastea lui şi a se gătl fier de securi, potcoave şi cuie de potcoave. No. 1585, pag. 772.

1600, 24 Septembre. Statele revoltate ale Ardealului către Bistriţeni, despre nevoia ce este de a se închide drumurile. No. 1586, pag. 772.

1600, 27 Septembre. Ioan Gierëöffy către Bistriţeni, despre paza drumurilor şi dusul scrisorilor. No. 1587, pag. 772.

1600, 27 Septembre. Orăşenii din Cohalm către Sibiieni, despre frica lor de Secui şi de Mihai-Vodă, care „vrea să ucidă pe toţi Saşii". No. 1588, pag. 772.

1600, 30 Septembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre soarta lui Mihai-Vodă şi a oştirii lui şi despre nevoia de a se păzi drumul de către Moldova. No. 1589, pag. 772.

1600, 10 Octombre. Ioan Gierëöffy către judele Bistriţei, despre războiu şi deosebite afaceri de graniţă (trimetere de oi la Câmpulung, la Vornicul Grigore; cumpărare de porci graşi). No. 1590, pag. 772.

1600, 15 Octombre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre supărările ce au cu Moldova şi ce se cuvine a scrie acolo, la Vornicul de Câmpulung. No. 1591, pag. 773.

1600, 18 Octombre. Ioan Gierëöffy către Bistriţeni, despre nişte scrisori privitoare la afaceri mărunte ale războiului, despre contingentul militar al ţehurilor şi „feciorul de boier" de la Andreiu Vegh. No. 1592, pag. 773.

1600, 31 Octombre. Dimitrie Barnovschi, Păharnicul moldovean, către Bistriţeni, despre nişte afaceri de graniţă, între care şi a „feciorului de boier" prins, despre oi din Moldova şi boii duşi de negustori armeni din Suceava până la Turda. No. 1593, pag. 773.

1600, înainte de 1-iu Novembre. Cocrişel, nepotul de frate şi fiul „jurat" al lui Mogâlde Vor-

nicul, prins în Ardeal, către „tatăl“ său Spiridon şi „mama“ Costanda, despre slujba lui în oastea lui Mihai-Vodă şi robia lui. No. 1594, pag. 773.

1600, 1-iu Novembre. Ioan Gieröffy către judele Bistriţei, despre oştile ce sosesc, nevoia pazei la Bârgău şi nişte scrisori româneşti, de la Barnovschi şi Petraşcu, pentru anume oameni ai lui Ieremia Movilă aduşi de Mihai-Vodă din Moldova şi dela „Cocrişel“. No. 1595, pag. 774.

1600, 7 Novembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre o permisie de ieşire de la strajă a oamenilor lor. No. 1596, pag. 774.

1600, 4 Novembre. Ioan Gieröffy către Bistriţeni, despre ştiri privitoare la înfrângerea lui Mihai-Vodă, despre nevoia de a se deschide pasul „Armenilor şi Moldovenilor“, unii dintre cei d'întâiu fiind acuma închişi, precum şi despre o scrisoare a lui Gheorghe Galaczy. No. 1597, pag. 774.

1600, 16 Novembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre negustorii moldoveni ce se află în oraşul lor, nevoia de a se închide calea şi „feciorul de boier“ de la ei. No. 1598, pag. 774.

1600, 22 Novembre. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nişte negustori ai săi opriţi în drumurile lor. No. 1599, pag. 774.

1600, 30 Novembre. Circulară de la Clujeni, pentru boierii români Miron, Bobric, Gligore, Petraşco, închişi la ei din porunca lui Ştefan Csáky. No. 1600, pag. 774.

1600, 4 Decembre. Ieremia Movilă către Bistriţeni, pentru negustori de ai săi, Români şi Greci. No. 1601, pag. 775.

1600, 5 Decembre. Ioan-Baptist Amoroso, Mare-Vameş a toată Moldova, către Bistriţeni, despre omul său oprit, Dima Palavră. No. 1602, pag. 775.

1600, 20 Decembre. Paşaport de la Ştefan Csáky, pentru solii moldoveni ce se întorc în ţara lor. No. 1603, pag. 775.

P. S. Unele greşeli şi lipsuri s'au îndreptat în această tablă. La p. 39, nº LX, data pe margene trebuie să fie firește: 31 *Octombre*, nu *Decembre*. P. 226, nº CCCCVIII, în titlu: Suceava în loc de: Baia. P. 306, nº DLXIII, în titlu: caretaş în loc de: căruţaş. P. 327, nº DCVI, r. 2 de sus; aş cetî (cf. şi p. 329, nº DCXII, r. 3 de sus): *cornua*, pentru *comma*. *Cf. Analele Academiei Române*, XXVII, p. 132. P. 642, nº MCX, r. 5 de sus: a se pune virgulă după „iniuste“. — Altfel, vezi erata la sfârşitul întregii publicaţii.

I.

Ludovic, regele Ungariei, dă Braşovenilor voia de a trece pentru negoţul lor în Ţinutul dintre râurile Buzău şi Prahova, iar, altfel, dintre vărsarea Ialomiţei şi a Siretiului. Buda Veche, 1358, 28 Iunie.

Lodovicus, Dei gracia rex Hungarie. Fidelibus suis, iudici, iuratis et universis civibus ac hospitibus de Brasso, salutem et graciam. Noveritis quod nos vobis et vestre universitati de gracia concessimus speciali ut vos cum vestris mercimoniis et quibuslibet rebus inter Bozam et Prahow, a loco videlicet ubi fluvius Ilontha[1] vocatus in Danobium, usque locum ubi fluvius Zereth nominatus similiter in ipsum Danobium cadunt, transire possitis libere et secure, nec vos aliquis in ipso vestro transitu indebite valeat inpedire. Datum in Veteri Buda, in vigilia Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, anno Domini M^mo CCC^mo L^mo octavo.

(Braşov, Arch. Oraşului; publicată şi în Zimmermann-Werner-Müller, *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, II, Sibiiu, 1897, pp. 152-3, nº 736; după Fejér, cu greşeli, în această colecţie, I², p. 58, nº XLI.)

II.

Vladislav (Vlaicu), Domnul Ţerii-Româneşti, hotărăşte ce vămi vor plăti Braşovenii în ţara sa. 1368, 20 Ianuar.

Ladislaus, Dei et Regie Maiestatis gracia Wayvoda Transsalpinus et Banus de Zevrinio, memorie commendamus tenore presencium quibus expedit universis, quod, cum excellentissimus princeps dominus Lodowicus, inclitus rex Hungarie, naturalis dominus noster graciosus, magistrum Demetrium, dictum Lepes, Aule sue regie militem, pro perpetuo pacis vinculo inter nos, parte ab una, et universos cives et provinciales de Brasso, vicinos et amicos nostros karissimos, parte ab altera, ordinando pariter et confirmando, ad nostram delegasset presenciam, per eundem districte nobis precipiendo ut eosdem Brassovienses in universis eorum libertatibus, per eos ab antiquis in terra nostra Transsalpina habitis, conservando confirmaremus, nos igitur, regiis semper cupientes nutibus obtemperare, has libertates prefatis civibus et provincialibus de Brasso perpetue duximus concedendas; quod universi mercatores de Brassco et eius districtu per quamlibet viam terre nostre Transsalpine, excepta via Braylan, ad regna extranea transeuntes, de rebus suis mercimo-

[1] Iloncha, Ilonţa, Ialomiţa. La vărsarea apei e tîrgul Floci, care se pomeneşte la începutul veacului al XV-lea în scrisori domneşti (Bogdan, *Documente privitoare la relaţiile Ţării-Româneşti cu Braşovul şi cu Ţara Ungurească în sec. XV şi XVI*, I, Bucureşti, 1905, pp. 39, 193). Prin locul de la vărsarea Siretiului se înţelege Brăila. — Ludovic îşi îngăduie a face acte de suveranitate în ţara lui Alexandru-Vodă, şi mai ales în acest Ţinut, pe care-l privia ca al său.

nialibus tantum duo tricesima, unum scilicet transeundo et alterum redeundo, nobis solvere debebunt. Ita videlicet quod ipsi terram nostram intrando tantum unum tricesimum nobis in Longo Campo vel iuxta persolvant et, ibidem sigillo tricesimatoris nostri recepto, per terram nostram liberi et expediti transeant. Similiter autem redeundo tricesimum nobis circa Danubium solvant, et, iterum recepto sigillo, per terram nostram expediti procedant. Ipsi autem mercatores cum rebus suis mercimonialibus per dictam viam Braylam ad regna extranea procedentes tantum unum tricesimum, in Longo Campo, non transeundo, sed redeundo, nobis solvere tenebuntur. Cum autem ipsi mercatores bona mercimonialia infra terram nostram vendiderint aut mercati fuerint, nullum extunc tributum nec tricesimum de eisdem bonis nisi in Longo Campo vel iuxta, non tricesimum, sed tantum iustum et antiquum tributum nobis solvere tenebuntur. Insuper universis mercatoribus de Brasso et eius districtu tributum nostrum in Slatina omnino relaxamus. Ordinamus eciam quod nullus terricolarum nostrorum racione debitorum ad civitatem Brasso vel eius districtu sub credencia traditorum quemquam de Brasso et eius districtu arrestare vel impedire modo aliquali valeat aut presumat. In cuius rei testimonium presentes litteras nostras privilegiales concessimus, pendentis sigilli nostri maioris et autentici munimine roboratas. Vobis igitur, universis fidelibus nostris, comitibus, castellanis, judicibus, tributariis, officialibus et cuiusvis status hominibus, in terra nostra Transsalpina constitutis, disertissime precipiendo mandamus quatenus deinceps nullos mercatores de Brasso et eius districtu ad solucionem alicuius tributi aut tricesimi, preter tributa et tricesima nostra suprascripta, compellere aut quicquam ab eis exigere presumatis, nec ipsos aliqua de causa impedire, agravare vel arrestare audeatis. Secus, sic ut gravissimam indignacionem nostram incurrere formidatis, facere non ausuri. Datum anno Domini M CCCo LXo octavo, in vigilia Sancte Angnetis Virginis et Martyrys [1].

[Vo:] Treces[ima].

[Notă din veacul al XVI-lea:] Litterę Ladislai Waywodę Transalpin[i] de modo et articulis ut telonium in Transalpinis detur.

(Pecete mare, de ceară albă, ruptă în trei, atârnată de două fire de mătase roşie închisă, cu legenda: S. Ladizlav[s, Dei gracia vaivode tr]ansalpinvs, ba[nus de Zeurinio, d]vx de Fogrvs.— Pergament supţire, scris în lat după datina apuseană [2]. Corbul e cu totul sfărmat.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Zimmermann-Werner-Müller, *l. c.*, pp. 306-7, no 908; după Fejér, cu greşeli, în această colecţie, I², pp. 144-5, no cvm.)

III.

Püspökfalu, 1382, 14 Mart.

Regele Ludovic opreşte exportul mărfurilor străine din Sibiiu în Ţara-Românească.

Nos, Lodovicus, Dei gracia rex Ungarie, Polonie, Dalmacie, et cetera. Notum facimus universis presentes inspecturis quod, quia ex relacione fidelium civium nostrorum de Cybinio nobis facta percepimus quomodo nonnulli homines mercatores advene res mercimoniales ad ipsam civitatem nostram cybiniensem adducerent et deinde, cum eis placeret, ipsa mercimonia de ipsa civitate nostra cybiniensi ad partes transalpinas ducerent et apportarent, nonnulli vero mercatores piper, crocum et alia specierum genera, in medio ipsorum civium nostrorum stantes, cum minuto pondere divisim venderent et vendicioni exponerent, per que omnia ipsi civitati nostre et eius inhabitatoribus preiudicium et detrimentum evenerit valde

---

[1] Note asupra valorii acestui act, în cartea mea *Braşovul şi Românii, scrisori şi lămuriri*, Bucureşti, 1905, pp. 8-9. Să se mai însemne că prin trimeterea lui Dimitrie Lepes la Vladislav Ludovic recunoşteà că n'are dreptul de a hotărî însuşi cum se va face negoţul în Ţara-Românească.

[2] Cf. *Îndreptări şi întregiri la istoria Românilor*, în „Analele Academiei Române", XXVII, p. 105.

magnum, nos vero, cupientes incomodis et defectibus ipsius civitatis nostre obviare, volumus ut nullus hominum mercatorum extraneorum res mercimoniales quas ad ipsam civitatem nostram cybiniensem adduxerit, audeat iterum de eadem civitate ad partes transalpinas deportare, et eciam quod nullus mercatorum piper, crocum et alia specierum genera in dicta civitate cum ponderibus minutis propinare seu vendere presumant. Alioquin contrafacientes in ablacione ipsarum rerum suarum mercimonialium per venerabilem in Christo patrem, dominum Gewblinum, episcopum Ecclesie Albensis transsilvane, nobis fidelem et dilectum, prout sibi commisimus et harum serie committimus, seu per certos suos homines quos ad hoc ipse dominus episcopus deputandos duxerit, punientur. De quo nobis tandem non poterint inputare. In foris autem nundinarum ipsum piper, crocum et alias species libere vendere poterint et secure. Aliud igitur non facturi. Datum in villa Pyspuky, feria sexta proxima ante Dominicam Letare, anno Domini M°CCC°LXXX° secundo.

[Supt peçete:] Relacio domini Gewblini episcopi albensis [1].

(Sibiiu, Arch. Universităţii Săseşti; publicată şi în Zimmermann-Werner-Müller, *l. c.*, p. 55, nº 1157; publicată, cu greşeli, după Fejér, şi în această colecţie, I[2], pp. 274-5, nº CCXIII.)

IV.

Sigismund, regele Ungariei, ia măsuri împotriva celor ce ar călcă privilegiul precedent şi porunceşte Braşovenilor a' opri pe negustorii ce ar voi să treacă peste munţi în paguba Sibiienilor. Timişoara, 1390, 17 Ianuar.

Relacio domini Petri, episcopi transsilvani, ad contenta literarum domini Lodovici.

Sigismundus, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera ac marchio brandemburgensis, et cetera. Fidelibus suis, iudici iuratisque civibus in Braschowia, salutem et graciam. Gravi querimonia fidelium nostrorum, universorum mercatorum de Cybinio ad Nostre Serenitatis pervenit auditum quod, licet ipsi tales libertates et gracias a Serenissimo principe domino Lodovico rege Hungarie, bone memorie patre nostro carissimo, habuerint quod nulli mercatorum extra partes transsilvanas existentes cum rebus et mercimoniis ipsorum per dictas partes transsilvanas procedentes ultra Braschowiam predictam ad partes transalpinas transire presumant, prout hoc idem in literis domini Lodovici predicti atque nostris plenius continetur, tamen vos, contemnentes dictas literas domini Lodovici et nostras, eosdem mercatores ulterius ad partes transalpinas cum mercimoniis ipsorum transire permittitis, in grande ipsorum mercatorum nostrorum de Cybinio preiudicium et damnum satis magnum. Cumque intencionis nostre eciam firmate omnino existat ipsas literas domini Lodovici atque nostras in suo robore et firmitate solida permanere, nec eas per quempiam velimus temere violari, Fidelitati Vestre firmissimo regio precipimus sub edicto quatenus inantea prefatos mercatores extrasilvanos cum mercimoniis ipsorum in vestri medium venientes, contra premissas libertates memoratorum mercatorum de Cybinio, ulterius ad partes transalpinas procedere nullatenus permittatis, sed eos pocius, ad instanciam dictorum mercatorum de Cybinio, arestando, in eorum ulteriori transitu impedire efficaciter debeatis. Aliud igitur in premissis pro nostra gracia facere non ausuri. Alioquin, si predictos cives seu mercatores nostros de Cybinio nobis super premissis querulari contingeret, vos taliter puniri faciemus in posterum, quod vos mandata nostra violasse penitebit. Presentes autem

[1] Măsura are de scop să păstreze vânzarea cu mărunţişul şi exportul peste munţi, Sibiienilor chiar. Astfel de hotăriri sunt foarte dese, în Ardeal şi aiurea. — Una asămănătoare pleacă de la regina Maria la 3 Mart 1384 (Zimmermann-Werner-Müller, *l. c.*, pp. 589-90, nº 1190). — O întărire din partea regelui Sigismund se dă la 23 Mart 1412 (*ibid.*, III, pp. 518-9, nº 1670).

post lecturam reddi volumus presentanti. Datum in Themeswar, in die beati Anthonii Confessoris, anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo[1].

[Supt pecete:] Relacio domini Petri, episcopi transsilvani.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti ; publicată şi în Zimmermann-Werner-Müller, II, pp. 641-2, nº 1244.)

V.

Braşov, 1395, 18 Februar.

Sigismund, regele Ungariei, recunoscător pentru slujbele făcute de Braşoveni şi cu prilejul expediţiei sale în Moldova, li întăreşte privilegiile de comerţ, şi în ce priveşte Ţara-Românească.

Sigismundus, Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Comanie Bulgarieque rex, ac marchio brandemburgensis, Sacri Romani Imperii archicamararius, nec non Bohemie et Lucemburgensis heres. Omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris, presencium noticiam habituris, salutem in salutis largitore. Quoniam rex magnus super gentes suas is digne fari potest qui de pluralitatis ubertate suorum fidelium subditorum gratulatur, ut in pacis pulcritudine et quietis tranquillitate exultet civitas plena populo et vita amena ilariter perfruatur, proinde ad universorum, tam presencium, quam futurorum, noticiam tenore presencium volumus pervenire quod nos, considerantes et in acie nostre mentis revolventes fidelitates indefessas et servicia gratuita fidelium civium et mercatorum nostrorum civitatis nostre brassoviensis et aliorum civium et mercatorum nostrorum ad eandem spectancium, per ipsos nobis et sacre Corone nostre in nonnullis nostris agendis et expedicionibus, signanter in nostro regio exercitu et personali conflictu contra Stephanum, Minoris Volachie seu terre nostre moldvane Vaivodam, pridem per nos victoriose et cum votivo triumpho habito et commisso, in omni fidelitatis constancia exhibitas et inpensa[s], recensitis potissime quomodo ipsa civitas nostra brassoviensis et ad eandem pertinentes in confinibus regni nostri situate fore perhibentur et existunt, volentes ex eo ut eadem civitas nostra et pertinentes ad eandem remeliorentur numeroque et fidelitate augeantur ac rebus et bonis extraneis locupletentur et exuberentur prefatique cives et mercatores nostri in eorum processibus et negociacione perpetua securitate queant gratulari ipsamque civitatem nostram et ad eandem spectantes munire valeant et remeliorare, eisdem fidelibus civibus et mercatoribus nostris de dicta Brassovia et ad eandem pertinentibus de regie benignitatis clemencia que de pluralitate suorum fidelium subditorum gratulatur, animus et concessimus graciose ut ipsi et quilibet eorum simul vel divisim pro acquirendis victuum ipsorum necessariis cum eorum rebus et mercibus quibuscumque, quacunque causa per ipsos portandis et deferendis, per provincias et regnorum nostrorum climata ad aliorum regnorum extraneorum partes, ad quorum scilicet alias, ut referunt, liberi transire fuissent et consueti, specialiter vero nunc in Wyennam, in eundo et redeundo liberi et pacifici sint transire et secure valeant proficisci absque omni inpedimento et dampno aliquali, mandantes fidelibus nostris, universis prelatis, baronibus, comitibus, castellanis, nobilibus, officialibus, item civitatibus et liberis villis ipsarumque rectoribus, iudicibus et villicis alteriusque cuiusvis status et condicionis hominibus ubique intra ambitum regni nostri nunc constitutis et in futurum constituendis nostrisque et eorundem tributariis, firmissimo regio sub edicto, ut ipsi prefatos cives et mercatores nostros et quemlibet ipsorum cum eorum bonis, rebus et mercibus premissis, cuiusvis generis vel speciei existant, per ipsos, ut prefertur, quacunque causa portandis et deferendis, per eorum possessiones

---

[1] E încă o măsură zădarnică luată în nădejdea creşterii negoţului sibiian la noi. — Şi la 23 Mart 1412, Sigismund trebuiă s'o întărească (Zimmermann-Werner-Müller, III, pp. 519-20, nº 1671).

tenutas, honores, officiolatus ac ipsorum medium, necnon nostrorum et eorundem tributorum loca, iustis ipsorum tributis persolutis, semper in eundo et redeundo liberos, pacificos, indempnes et quietos sine molestia aliquali abire et discedere permittant, salvis ipsorum rebus et personis, sub tutela et proteccione nostra speciali. Immo eisdem, dum et ubi necessarie fuerit, per eosdemque fuerint requisiti, in huiusmodi ipsorum processibus, de securo conductu et tuto itinere sint provisuri, eorum auxiliis et conciliis ipsis asistendo opportunis, contrarium, nostre gracie intuitu, non faciendo in premissis. Volumus nihilominus ut nullus mercatorum regnorum extraneorum res suas mercimoniales ultra ipsam civitatem nostram brassoviensem ad partes transalpinas transportare et deducere queat, sed in ipsa civitate nostra deponere vel vendere aut conmutare teneantur. Siqui enim ex ipsis mercatoribus extraneis prefatas res ipsorum mercimoniales ultra ipsam civitatem nostram ad ipsas partes transalpinas transportare vellet atque niteretur, easdem in ipsa civitate reponere vel vendere recusando, extunc commisimus eisdem civibus nostris brassoviensibus ut ipsi tales mercatores ad premissa non admittant modo aliquali. Insuper universas ceras ad ipsam civitatem nostram undecunque, signanter de ipsis partibus transalpinis inportandas, in eadem civitate nostra brassoviensi liquefacere, fundere et expurgare, sicque tandem vendicioni exponere teneantur, presencium patrocinio mediante. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus eisdem literas nostras privilegiales, pendentis et authentici sigilli nostri dupplicis munimine roboratas. Datum per manus Reverendissimi in Christo patris et domini domini Iohannis archiepiscopi Ecclesie strigoniensis locique eiusdem comitis perpetui ac primatis et Apostolice Sedis legati Auleque nostre et Reginalis Maiestatum eximii cancellarii, dilecti nostri et fidelis, anno Domini millesimo CCC^mo^ nonagesimo quinto, duodecimo kalendas mensis marcii, regni autem nostri anno octavo. Venerabilibus in Christo patribus et dominis Valentino, tituli Sancte Sabine, sacrosancte romane Ecclesie presbitero cardinali et alme Ecclesie quinqueecclesiensis gubernatore, ac eodem domino Iohanne, ipsius Ecclesie strigoniensis, Nicolao Bubek, colocensi, Petro iadrensi, Andrea spalatensi et altero Andrea, ragusiensi archiepiscopis, Iohanne waradiensi, Demetrio transsilvano, Iohanne electo zagrabiensi, Stephano Cykow, agriensi, Iohanne iauriensi, Petro wacyensi, Gregorio nitriensi, Mychaele nitriensi *(sic)*, Materno wesprimiensi, Iohanne chanadiensi, Grisogono traguriensi, Francisco scardonensi, Iohanne nonensi, Anthonio sibinicensi, Paulo tininiensi, Nicolao corbaviensi et Leonardo, decretorum doctore, seniensi Ecclesiarum episcopis, Ecclesias dei feliciter gubernantibus, necnon magnificis viris Leustachio de Ilswa, regni nostri Palatino et comite albensi, Frank, filio condam Konye Bani, Vaivoda transsilvano et comite de Zonuk, comite Iohanne de Kapla, iudice Curie nostre, Detrico Bwbek, tocius regni Sclavonie, Nicolao de Gara, regnorum Dalmacie et Croacie, Stephano de Korogh et Nicolao Treutel, machoviensi Banis, honore Banatus zevri[ni]ensis vacante, Nicolao filio Iohannis de Kanisa tavarnicorum, Stephano filio eiusdem Iohannis de dicta Kanisa, comite Siculorum et magistro ianitorum, Georgio de Chichnuk, dapiferorum, Iohanne de Peren, pincernarum, Stephano pridem Palatino, agazonum nostrorum magistris, Stiboro de Stiborchich, comite posoniensi, aliisque quam pluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Zimmermann-Werner-Müller, *l. c.*, p. 116 şi urm.; cu greşeli, după Fejér, în această colecţie, I², p. 364 şi urm.)

VI.

Sigismund, regele Ungariei, opreşte pe comitele Secuilor de a pune la vamă pe Sibiienii şi Braşovenii cari trec la Munteni sau se întorc de la aceştia. Codlea, 1395, 11 Mart.

Sigismundus, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie et cetera, marchioque brandenburgensis, et cetera. Fideli suo viro, magnifico Stephano, filio

Iohannis de Kanisa, magistro ianitorum et comiti Siculorum nostrorum, salutem et graciam. Intelleximus quomodo homines tricesimatores vestri in Brassow constituti universos homines parcium transsilvanarum, signanter Cibinienses et Brassovienses, cum mercimoniis in transalpinis partibus laborantes, deindeque mercimonia deferentes, in predicta civitate nostra brassoviensi de eisdem rebus et mercibus de ipsis partibus transalpinis per ipsos deferendis ad solvendum tricesimam et tributum compellerent et compellere niterentur. Cum tamen homines et mercatores predicti, uti ex relacione civium et hospitum nostrorum dicte civitatis nostre brassoviensis percepimus, de ipsis rebus et mercibus, cuiuscunque generis existant, de ipsis partibus transalpinis deferendis tributum et tricesimam in dicta civitate nostra brassoviensi solvere nunquam fuissent consueti, quare Fidelitati Vestre firmiter mandamus quatenus, prout eciam in literis condam domini Lodovici regis preceptoriis superinde confectis videbitis contineri, amodo in antea prefatos homines seu mercatores ipsarum parcium transsilvanarum, signanter civitatum nostrarum predictarum, res et mercimonia de ipsis partibus transalpinis deferentes in dicta civitate nostra brassoviensi ad solucionem huiusmodi tributi et tricesime cogere et compellere non debeatis, nec per ipsos vestros homines et tricesimatores id facere permittatis. Et aliud non facturi. Hoc idem eciam iniungimus futuris comitibus Siculorum nostrorum et vices eorum circa premissa gerentibus. Datum in Fekethehalm, feria quinta proxima post Dominicam Reminiscere, anno Domini M^mo CCC^mo nonagesimo quinto[1].

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în Zimmermann-Werner-Müller, III, pp. 142-3, nº 1354; cu greşeli, în această colecţie, II², pp. 370-1, nº CCCXI.)

VII.

Gilău, 1394-6, mai probabil 1396, 21 Mart.

Maternus, episcop al Ardealului, către Sibiieni, despre solia ce trimete regele Sigismund la uzurpatorul Vlad-Vodă.

Providi viri, amici dilecti. Eece presencium lator, Iohannes Tatar, Aule regie cliens, per dominum nostrum regem in certis et sollemnibus legacionibus ad Wlad Vaivodam est transmissus. Hortamur igitur Amiciciam Vestram et rogamus quatenus unum prudentem et circumspectum virum idiomate olachali suffultum cum eodem Iohanne Tatar ad ipsum Wlad destinetis, et committatis ipsi nuncio vestro ut secrete et occulte scrutetur et inquirat de factis Turcorum et aliarum novitatum, quas tandem nobis renunciare velitis. Datum in Gyalw, feria III-a proxima post Dominicam Iudica.

Maternus, episcopus transilvanus.

[Vº:] Providis viris, iudici, iuratis ac senioribus civibus civitatis cybiniensis, amicis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Zimmermann-Werner, III, pp. 164-5, nº 1379.)

VIII.

Sibiiu, 1399, 31 Decembre.

Stibor, Voevodul Ardealului, porunceşte nobililor „unguri şi români" în dregătorii la Haţeg şi Inidoara a se lăsa liberi să facă negoţ Sibiienii.

Stiborius, Vaivoda transilvanus comesque in Zolnuk, universis et singulis nobilibus, tam ungaris, quam olachis, castellanis, vicecastellanis et presertim cas-

[1] Anii de Domnie ai uzurpatorului Vlad, duşmanul lui Mircea. V. *Chilia şi Cetatea-Albă*, pp. 66-7. Turcii aşezară în Scaun pe Vlad, — se pare un fecior al lui Vladislav, — care se luptă cu odrasla lui Radu; prădară pentru întâia oară la 1394 până lângă Braşov. Solia lui Ioan Tatar nu poate fi din 1394, când Sigismund însuşi vine să lupte cu Turcii şi Domnul lor, şi s'ar părea că nici din 1396, anul scoaterii lui, ci mai curând din 1395. Dar editorii saşi observă că Maternus n'a ajuns episcop decât în 1396. Şi grija de mişcările Turcilor se potriveşte cu anul 1396.

tellanis in Haczak et in Huniad constitutis, necnon aliis universis oficialibus qui presentibus fuerint requisiti, salutem cum omnis boni augmento. Committimus vobis et in Regie Maiestatis persona cuilibet vestrum strictissime precipiendo mandamus quatenus, dum et quando fideles nostri cives de Cibinio, tam pedites, quam equites, cum eorum rebus mercimonialibus ad vos et ad vestra territoria pervenerint, eosdem pretextu homicidii nunc de proximo per eosdem in familiaribus regalibus perpetrati non impediatis, arestetis nec quovismodo molestare seu perturbare presumatis. Et aliud in premissis non facturi. Datum Cibinii, feria tercia in vigilia Circumcisionis Domini, anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo nono.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în Zimmermann-Werner-Müller, III, p. 229, nº 1424.)

IX

Stibor, Voevodul Ardealului, întărește vămile obișnuite de către Moldova.

Bistrița. 1412, 21 Iulie.

Stiborius, Vaivoda transsilvanus, Trinczinii, Bistriczie, Nitrie et Solnuk comitatuum comes, ac fluvii Wag dominus perpetuus, et cetera. Harum serie literarum ad noticiam universorum, tam presencium, quam futurorum, volumus pervenire quod, cum feria quinta proxima ante festum Beati Iacobi Apostoli [21 iulii] de mandato regio in civitate bistriciensi[1] ad discuciendas singulas causas atque defectus quoslibet dicte civitatis ac districtus eiusdem, auctoritate regia plenaria fulciti, emendandos, cum magnifico viro Michaele, filio Salomonis de Nadass, comite Siculorum, nec non strenuis militibus Ladislai [Ladislas] de Nadab, vicevaivoda nostro, Thoma Farkacz, Iohanne de Doboka, Anthonio de Erdel et cum plurimis aliis nobilibus parcium transsilvanarum premissarum iudicibus, iuratis civibus et senioribus pro tribunali consedissemus, extunc iudex Andreas et Georgius Rot iuratus, in personis dicte civitatis et provincie constituti, conquerentes nobis in persona Regie Maiestatis[2] quomodo tributum vel tricesima in Rodna intrantibus vel exeuntibus Muldaviam, a tempore quo quondam Procopii fuit possessa[3] et hucusque, tributa tricesime minus iuste, cum augmento solucionis indebite, in preiudicium et gravamen ipsius civitatis, districtus et universorum mercatorum confluencium sunt exacta et de presenti onerantur et nimis aggravarentur, pro quibus gravaminibus ipsa provincia et civitas prenotata, pro non confluentibus mercatoribus, prout hactenus consuetum fuerat, pro maiori parte desolacionem pateretur, — nos vero cum domino Michaele comite Siculorum, necnon strenuis viris Ladislao[4], vicevaivoda nostro, et aliis superius nominatis deliberantes, decrevimus quod civitas Rodna, quam penitus, personaliter accedentes, invenimus desolatam, et pro reformacione ac repopulacione antedicte Rodne, Bistricie[5] et suarum pertinenciarum decrevimus, auctoritate regia previa, pristinis libertatibus tributorum atque tricesimarum, ab antiquo consuetis, iuxta informacionem et fidem ipsorum, Deo sacreque Corone debitam, per iudices, iuratos et seniores dicte civitatis et districtus bistriciensis[6] nobis fiendam, in premissis suis tributis, tricesimis et libertatibus conservare. Qui quidem iudices et iurati senioresque cum mercatoribus parcium premissarum conscienciose coram nobis (e)dictis et magnifico viro Michaele, comite Siculorum, ac Ladislao, vicevaivoda nostro, et nostris aliis assessoribus unanimiter ad premissam ipsorum fidem et scientifice sunt confessi quod tempore ab antiquo, ante predictum quondam Procopium ac suos successores, Rodnam premissam tenentes pro honore, talis infrascripta tributorum tricesimarumque solucio fuisset.

---

[1] Bistriczіensi, în întărirea regală din 1414.
[2] Nobis... conquerentes, *ibid.*
[3] A quondam Procopio fuerunt, *ibid.*
[4] De Nadab, *ibid.*
[5] Bistriczie, *ibid.*
[6] Ca mai sus.

Primo, quod de quolibet stamine panni Ypri[1] dabantur triginta duo grossi, item de stamine panni lewlensis[2] viginti quatuor grossi, item de stamine colonicali[3] medium florenum computi provincie, item de stamine polonicali undecim denarios; item de triginta porcis, vel minus duobus triginta, unum porcum recipere tenetur; si vero porci minoris fuerint numeri, de quolibet porco tenetur dare unum denarium; item de triginta ovibus, vel viginti octo, similiter unam ovem; de remissiori numero, de qualibet unum denarium; item de quolibet bove vel vacca singulos duos denarios; item equester vel pedester per Rodnam sine mercimoniis vel oneribus, vir vel mulier, absque omni tributali solucione poterit libere pertransire; item de uno lapide piperis mercator medium tenetur solvere florenum; similiter de lapide zinziberis modo premisso; item de pondere equi lanam portantis denarios quatuor; item de qualibet pecia czether vel bisso denarii duo; item de triginta piscibus piscis unus; item de pondere uno sepi denarios quatuor. Item siqui de Moldavia[4] pannum pro vestimentis sibi vel uxori sue ad vestiendum portaverit, nullum tributum solvere tenetur; item siquis de Moldavia[5] equos venales non sellatos duxerit, quatuor de uno quoque equo tenetur dare denarios. Premissamque ipsorum fassionem et recognicionem cum prenominatis nostris assessoribus, ipsa pretacta auctoritate regia, in eodem statu et eadem exaccione nunc et in evum; singulis tributariis in dicta Rodna de presenti et in futurum constitutis et constituendis nullam ulteriorem exaccionem nisi prout prescribitur, de universis et singulis mercatoribus per Rodnam hineinde transeuntibus, exigere committimus et presentibus affirmamus, roboramus, harum nostrarum literarum testimonio mediante. Datum die, loco ut supra, nostro maiori sigillo subappresso[6], anno Domini millesimo quadringentesimo duodecimo[7].

(Originalul și întărirea din 1414, de regele Sigismund, în Archivele orașului Bistrița; publicată și de Zimmermann-Werner-Müller, *l. c.*, pp. 526-9, nº 1679; cu greșeli, în această colecție, p. 491 și urm.)

X.

Câmpulung, 1413, 25 August (întărit la 1431, 28 Ianuar).

Privilegiul de comerț pentru Brașoveni al lui Mircea-cel-Bătrîn.

Nos Mirche Waiwoda transalpinus ad universorum, tam presencium, quam futurorum, noticiam cupimus pervenire quod, venientes in nostram presenciam honorabiles et providi viri, videlicet Valentinus, iudex brassoviensis, item Crus et Martinus de Villa Rosarum, seniores, etc., coram nobis autem ostendentes litteras privilegiales per magnificos viros, dominum Stiborum Way[vo]dam, etc., et Michaelem Salomonis de Nadass, comitem Siculorum, plena autoritate regia renovatas, rogantes, precibus obnixis nobis suplican[tes] quatenus iusticias et consweludines antiquas, et signanter tributorum utriusque parcium, videlicet terre nostre Walachie et Wurcie, similiter ad pristinum statum reducere et confirmare dignemur et velimus roborare, — nos autem et nostri barones, videlicet Radol Kalaca[8], pridem Banus noster, nunc autem iudex et Palatinus Curie nostre[9], item Scherban[10], item Andreas, item Radul, frater Kazan, item Waldowin[11] Lugefeth et alii nostri barones et milites terre nostre multi[12], qui cum hec agerentur erant presentes, voluntatem et assensum dedimus

---

[1] Ypres.
[2] Louvain.
[3] Colonia.
[4] Muldawia, *ibid.*
[5] Tot așà.
[6] Subappenso, *ibid.*
[7] Analiza, în Iorga, *Documentele Bistriței*, I, Prefața.
[8] Radu Calotă. Cf. Bogdan, *l. c.*, p. 307.
[9] Vornic.
[10] Fiul Bîlciarului, spune forma slavonă citată. E vre-un *bâlciar*, supraveghetor de bâlciuri?
[11] Baldovin.
[12] În forma slavonă se mai află: Stoica al Rusului și Badea al Vameșului.

peticioni ipsorum, condicione autem ista, videlicet iusticias et tributorum exacciones suo modo antiquo decrevimus confirmare et roborare. Primo ut omnes cives, hospites et incole civitatis brassoviensis et tocius districtus barczensis Walachiam cum rebus seu mercimoniis suis intrantes in tributo ad Ruffam Arborem persolvant de panno ypriensi vel gallicali XXIIIj ducatos[1], de lobiensi XVIIj, de coloniensi, XIj, de polonicali Vj[2], de panno scisso, de caligisque et mitris[3] nichil et de eisdem pannis in nullo alio loco Walachie tributum dent nisi in foro ubi predictos pannos vendiderint, et ibi tributum dent ut est preexpressum, et nisi in Dombowycza, ubi tantum medietatem tributi de supradictis pannis dare te[ne]antur[4]. De vase medonis in Ruffa Arbore XIj d., de vase vini ibidem Vj d., ceterum de feno, panno griseo, tela, lino, gladiis, bicellis, cultellis ac singulis artificiali manu factis, de arcubus, funibus, pelliciis, mastricis[5] et omnibus aliis rebus cuiuscumque generis existant, que ad Walachiam apportantur, in nullo loco Walachie tributa persolvant[6]. Sed, si cum mercimoniis suis transierint ultra Danubium, extunc in vado Danubii de centum persolvant tria, et, si sic persolverint, extunc, redeundo cum rebus suis mercimonialibus, nichil dare tenentur[7]. Insuper ipsi de Walachia exeuntes de curru piscibus vel aliis quibusvis onerato in Brayl XVIIj d., de curru piscium, in Novo Foro unum piscem, in Tergoist unum piscem, in Dombowycza de quolibet equo currui alligato unum d., de curru piscium unum piscem. De equo zomentato, quidquid portet, duo d., de equo non onerato unum d., de equestre unum d., de pedestre unum banum[8]. Hec ibi; in Ruffa Arbore de curru piscium VIj pisces et XXXVj d., de centenario cere XIj d., de bove vel vacca tres d., de castrato unum d., de porco duos, de cute cervi unum ducatum, sed de omnibus aliis cutibus nichil; de vermasio, wlgo temelturolt[9], unum d., de equo zomentato, quidquid portet, tres ducatos, de equo non onerato Ij d., de equestre duos d., de pedestre unum d., de pellibus ferinis cuiuscumque speciei, wlgariter wiltwerck, que de Walachia exportantur, de centum tres, de equo qui in Walachia emitur Vj d. Et de universis aliis nullum omnino tributum persolvere teneantur, sed ipsi venientes de marinis partibus seu trans Danubium de centum persolvant tantum tria. Volumusque ut nullus ipsorum in terra nostra Walachie ab hominibus nostris pro debitis vel delictis aliorum impignoretur aut quomodolibet impediatur. Sed quivis provideat quod cui bona sua assignat, ab eodem et valeat rehabere[10]. Datum in

---

[1] Un fertun; în forma slavonă. Erà egal cu un florin sau 14 groşi (Bogdan, *l. c.*, p. 394). În Moldova văzurăm că tariful erà *32* de groşi. *Ducat* aici = aspru (cf. *ibid.*, p. 384, la „ducat").

[2] Sunt varietăţile de postav din privilegiul bistriţean pentru Moldova. Forma slavonă arată că 18 aspri erau un perper. Un aspru muntean e 0.58 dintr'un gros moldovenesc. Postavul de Louvain dă la Moldoveni 24 groşi: vama nu corespunde nici aici în cele două ţeri; ea e mai grea cu mult în Moldova. Tot aşa şi pentru postavul de Colonia (7 groşi faţă de 6 aspri).

[3] Ciorapi şi pălării, pentru boieri. Lipsesc în privilegiul moldovenesc.

[4] Aici se pomeneşte întâiu, pe lângă vama de hotar, — la Dâmboviţa, dar nu la Rucăr (Ruffa Arbor), poate la Dragoslave, *vama de vânzare*, pe care n'o găsim în privilegiul lui Ludovic.

[5] Ambele, blăni; ultima : cojoc.

[6] Aceste fabricate lipsesc în privilegiile moldoveneşti pentru Bistriţa. Ele erau aşà de cerute de Munteni şi vânzarea lor aşà de plină de câştig pentru Braşoveni, încât se scuteşte vama.

[7] Pentru suprimarea privilegiului brăilean din veacul al XIV-lea, care prevedeà numai vama de întors, la Câmpulung, v. *Braşovul şi Românii*, p. 9 şi urm. Cf. Iorga, *Negoţul şi meşteşugurile în trecutul românesc*, Bucureşti, 1906, p. 96 şi urm. — 3 % iea locul vechii *tricesime*.

[8] Vama peştelui cuprinde plata în bani la Brăila (pe car), la Târşor şi Târgovişte în peşti (unul la car), la „Dâmboviţa" un peşte şi vama calului de la căruţă; la Rucăr însă 7 peşti şi 36 bani de fiece car, — sumă foarte mare (şi carul împovărat, cel slobod şi călăreţul dau aici un ban mai mult). — În Moldova se luà 1/30 la peşti. Pentru calul încărcat, cel slobod, pentru călăreţ şi drumeţ de la 2 la 1 ban (aspru). La Rodna nu plătiau călătorii. Calul de vânzare, fără şeà, dă 4 dinari. Cu povară de lână, 4.

[9] Brânză: *formagium* spus săseşte; cellalt nume e unguresc. — În Moldova la vite se dă un tarif de tricesimă, 1/30 (sau 1/28), iar la fiecare cap deosebit: 1 dinar de vită mică, 2 de vită mare. În Ţara-Românească numai calul luat la noi dă *6* bani.

[10] Se opresc *represaliile* şi se asigură *depozitele*.

Longo Campo, feria sexta post festum Sancti Bartholomei Apostoli, anno Domini, etc., tredecimo.

Libertates huius suprascripti tenoris magnificus dominus Dan Way[vo]da, etc., civitati brassoviensi et toti districtui, etc., de baronum suorum consilio et consensu premeante donando contulit in forma confirmacionis, prout in carta bulgarica subannotata lacius continentur, sub anno Domini M° CCCC XXX primo, dominica proxima ante festum Purificacionis, in Tergoyst. Nunccii vero huius cause extiterunt Iohannes Hoppenday, etc., et magister Leonardus, illius temporis notarius brass[oviensis], etc.

(Urmează privilegiul slavon [1].)

(Pergament.)

[Vo:] De tributo in Walachia solvendo [2].

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, n° 768.)

XI.

Caşovia, 1419, 7 Iunie.

Sigismund, regele Ungariei, porunceşte lui Mihail, comitele Secuilor, să nu mai supere, la luarea de el a cetăţii Branului, pe locuitorii din Crâstian şi din Codlea aşà cum făcuseră pârcălabii lui Mircea şi Mihail-Vodă.

Relacio domini Benedicti, prepositi albensis.

Sigismundus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie et cetera rex. Fideli nostro, dilecto, magnifico Mychaeli, filio Salamonis, Siculorum nostrorum re-

---

[1] Are pecete mică, ovală, cu două chipuri încununate, despărţite printr'un trident; cercuri de mărgăritare; inscripţia „Merche Voevode", cu patru cruciliţe. Monogramă neagră. Pe dos: „Privilegium Mertsch Wayvode super tributis variis". Forma slavonă, cu alte elemente de stil, are data de Câmpulung, 6 August (Bogdan, *l. c.*, pp. 3-4).

[2] De fapt, privilegiul sufere o *întâie interpretare* de la *Mihail* fiul lui Mircea (Bogdan, *l. c.*, pp. 6-7), în forma unei porunci către vameşii, cunoscuţi, de „Dâmboviţa cetate" şi de Rucăr (рѣкы), precum şi de Turciu (Bran). Se scutesc iarăşi, la postavuri, bucăţile, „vigurile" tăiate, începute, călţunii (калцѣ; *calze, callige*), ori bucăţile numai de 3-4 coţi (лакти). Acelaşi opreşte represaliile (*ibid.*, pp. 7-8). — O confirmare cu caracter general, de la Radu Prasnaglava, 17 Maiu 1421, *ibid.*, pp. 8-9. Braşovenii cer însă prin Ioan Reuwel şi Chrestel din Râşnov un privilegiu amănunţit, pe care-l capătă la 21 Novembre din acelaşi an (*ibid.*, pp. 11-2). Şi aici „vilarul" (*velours*) tăiat nu dă nimic, fierul se adauge la scutiri. „Şăpcile frâncesti" sânt pălăriile, „mitre" din privilegiul lui Mircea. Boboul,—*zeghea, birrus*,—e scutit (cf. *ibid.*, pp. 382-3), el fiind „pannus griseus" din privilegiul iniţial. În amănunte se înşiră mărfurile *ultramarine*, asiatice, cu vama ştiută de 3%: piper, şofran, bumbac, camelot. „cele de miel" (astrahan de miel nefătat) şi piei. Piei amestecate, din ţară, nu dau nimic, dacă se plăteşte, la export, cea de cerb. Călăreţul pe la Bran dă acum *3* (nu 2 bani). Altfel rămâne vechiul aşezământ. Dar *se înlătură dările speciale de la Rucăr*. Vama nouă de la *Câmpulung* (ca supt Vlaicu-Vodă) se înlăturase şi ea (*ibid.*, pp. 13-4). Vama de la Rucăr o ţineà ca *honor*, ca „dare de milă", prinţul bulgăresc Alexandru; cea de la Dâmboviţa eră vândută; cea de la Bran hrănià cetatea (*ibid.*, pp. 13-4).

Încă de la 23 Octombre 1422 Dan al II-lea dă un privilegiu cu totul asemenea cu al lui Radu (cf. *ibid.*, pp. 15-6 cu pp. 11-2). El revine îndată cu alte două întăriri, nedatate, care cuprind puncte nouă.

Cea din Bogdan, *l. c.*, pp. 18-19, împarte rosturile celor *două* vămi. La Dâmboviţa, se introduce şi vama „hamului", 1 ban; calului împovărat i se zice un „tar", o povară. La scutirile însemnate în privilegiul lui Mircea pentru Rucăr se adauge cânepa. Vameşul de Rucăr are tariful vechiu: la peşte se spune anume: *crapul* (tarif ca în cel de la 1413 pentru Rucăr); *morunul* (Dan are Chilia) va dă 9 perperi (162 aspri) la car şi 2 „remâce" (nu poate fi: curele), nedându-se chiar peşti. Calul „de vânzare ori de cumpărat" dă 12 aspri. Pielea de cerb e şi aici ca în actul lui Mircea orice „piele de fiară" (*Wildwerck*). „Calul slobod" dă *3* bani (nu 2). Vama de *tricesimă* se va luà şi de la pieile de „gadine": veveriţă, jder, vulpe, pisică sălbatecă, iepure. La mărfurile ultramarine se opreşte înşirarea la bumbac.

Deosebi (pp. 19—20) se dă poruncă vameşilor de „*Prahova*" (Bran, Turciu). Va fi ca la Rucăr, şi în adevăr e aceiaşi înşirare.

Până la întărirea de la 1431 a lui Dan avem pe cea de la 10 Novembre 1423. V. la acea dată. Scrisorile acestea sunt ca aceia, precedentă, pentru Bistriţa. Dar ni lipsesc scrisorile lui

galium comiti, salutem et graciam. Venientes Nostre Maiestatis in presenciam fideles nostri dilecti, circumspecti et providi Valentinus iudex et Iohannes notarius et civis civitatis nostre brassoviensis ac Iohannes de Kerezthyenfalwa et Thomas de Cydino, villarum nostrarum regalium villici, in suis ac universorum et singulorum civium et hospitum dictarum civitatis et villarum nostrarum predictarum nominibus et in personis, Nostre plurimum conquerendo detegere curarunt Serenitati quomodo castellani castri nostri Teurch vocati, per condam magnificum Merche, parcium transalpinarum olym et Mych[aelem], filium eiusdem, nunc Vayvodam, pro tempore constituti, ipsos diversimode in antiquis eorum libertatibus per nos et eciam alios nonnullos divos reges Hungarie felicium recordacionum, nostros scilicet predecessores, ipsis vigoribus *(sic)* efficaciniorum *(sic)* literalium instrumentorum graciose datis et concessis, impedivissent, ymo de personis ipsorum propriis rebusque et bonis, tam mercimonialibus, quam aliis cis dictum castrum nostrum, auctoritate eorum propria, signum tributi erigendo, solucionem tributariam inibi, a quam pluribus temporibus iam retroactis[1], exigissent et extorsissent exigique et extorquere facere non cessarent, eciam de presenti, in ipsorum preiudicium dicteque libertatis eorum (predicte) derogamen non modicum. Verum, quia nos memoratos cives et hospites civitatis et villarum nostrarum supradictarum antiquis eorum laudabilibus libertatibus illibate frui volumus et gaudere, Fidelitati igitur Vestre firmiter precipiendo mandamus quatenus memoratos cives et hospites, a tempore quo vos gubernacionem castellanatus predicti castri Thwrch adipiscimini, ab iisdem civibus et hospitibus rebusque et bonis eorum mercimonialibus et aliis quibusvis, in loco ereccionis dicti signi tributi abusivi et inconsueti, nullum tributum nullamve solucionem tributariam exigi facientes, eosdem in prescriptis eorum libertatibus conservan[tes] et per castellanos in castro nostro predicto Thwrch per vos constituendos conservari facientes, contra quoslibet impetitores et ipsos indebite inquietare volentes, simul cum eorum rebus et bonis, protegere, tueri, defensare et indemniter manutenere debeatis, auctoritate nostra regia presentibus in hac parte vobis attributa et iusticia mediante. Secus facere non ausuri, gracie nostre sub optentu, presentesque semper reddi volumus presentanti. Datum Cassovie, feria quarta proxima post festum Penthecostes, anno Domini millesimo quadringentesimo decimo nono, regnorum nostrorum anno, Hungarie et cetera XXX^mo tercio, Romanorum vero nono.

[Supt pecete:] Relacio domini Benedicti prepositi albensis.

[V° :] Litera privilegialis de theolonio in Tuertsch, de eius libertatibus.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, n° 54.)

XII.

Buda, 1421, 5 Septembre.

Sigismund, regele Ungariei, scuteşte pe locuitorii din Braşov, Hărman, Sâmpietru, Bod, Cisnădia, Ghimbav şi Vâlcan de censul regal pe un an, din cauza prădăciunilor turceşti ce au suferit.

Sigismund, regele Ungariei, către locuitorii Braşovului şi „villarum Herman, Zenthpeter, Botfalw, Helthwen, Wydembah et Wolkan vocatarum, ad eandem nostram civitatem brassoviensem spectantium... Attendentes... quantas anxietates rerum et bonorum spolaciones, depredaciones quoque et spoliaciones *(sic)*, propriarum eciam ac consortum et prolium vestrarum verberaciones, mutilaciones, interempciones et abducciones, alia quoque facinora et nephandissima scelerum opera, quas vos pridem per sevissimos Turcas, crucis Christi persecutores, qui ipsius regni nostri Hun-

---

Alexandru-cel-Bun, analoage cu ale lui Mircea, dând *cealaltă* recunoaştere vechii situaţii de vamă şi scutire.

[1] Şters: *eg*.

garie et presertim ipsarum parcium nostrarum transsilvanarum partes et limites hostiliter, veluti lupi rapaces, subintraverant, proh dolor, pertulistis. . .

Buda, feria sexta proxima ante festum Nativitatis Virginis gloriose, anno Domini Mmo CCCCo XXjo."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 59.)

XIII.

Oradea-Mare, 1422, 4 Iunie.

Sigismund, regele Ungariei, scuteşte de cens pe Braşoveni, păgubiţi de Turci, pentru a-şi întări cetatea.

Sigismund, regele Ungariei, arată că, la cererea Braşovenilor „quomodo nuperi tempore, utputa ingressus Turkorum, sacre fidei et nostrorum inimicorum, in ipsas partes nostras transsilvanas, proch dolor facti, ipsa civitas nostra brassoviensis, simul cum civibus nostris eam inhabitantibus, necnon rebus et bonis ipsorum, depredata fuisset et devastata; quam quidem civitatem nunc remanentes, seu residui cives nostri, succurrente eis auxilio Nostre Maiestatis, in certa parte muro vellent circumdare et eam municione murorum fortificare", — li dă, din partea sa, censul regal pe zece ani viitori[1].

„Datum Waradini, feria quinta proxima post festum Penthecostes, anno Domini Mo CCCCo XX secundo."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 61.)

XIV.

Oradea-Mare, 1422, 4 Iunie.

Sigismund, regele Ungariei, scuteşte pe locuitorii din Braşov, Hărman, Sâmpietru, Bod, Cisnădia, Ghimbav şi Vâlcan de censul regal pe zece ani, din cauza prădăciunilor turceşti ce au suferit.

Sigismund, regele Ungariei, arată „quod, quia nuper, tempore scilicet ingressus Turcorum in partes nostras transsilvanas facti, ex eorumdem Turcorum invasione et depredacione possessiones seu ville nostre Hermanfalw, Bothfalw, Helthwyn, Wydenbach et Walkan appellate, in pertinenciis civitatis nostre brassoviensis, parcium nostrarum transsilvanarum, situate, per ipsos Turcos, sacre ortodoxe fidei et nostros inimicos, dicuntur fuisse desolate", dă „iobagionibus et populis in predictis villis remanentibus et ad eas causa commorandi ibidem confluentibus" scutire de cens pe zece ani.

„Datum Waradini, feria quinta proxima post festum Penthecostes, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo secundo."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 62.)

XV.

Târgovişte, 1423, 10 Novembre.

Privilegiul de comerţ acordat de Dan al II-lea Braşovenilor.

Nos Daan Woyda, Dei gracia transsalpinensis et dux de terra Fogaras et de Omlas, memorie commendamus, tenore presencium significamus quibus expedit universis quod Serenissimus rex, princeps et dominus Sigismundus, Dei gracia Romanorum semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, etc., rex, dominus meus naturalis et graciosissimus, tantam nobis graciam condonavit quod

[1] La 1421 Turcii, cari aduceau pe Radu Prasnaglava, pătrunseră până la Braşov; *Îndreptări şi întregiri*, l. c., pp. 105-6. Cronica zugrăvită din Braşov cuprinde: „MCCCCXXI, Amurates II, imperator Turcarum (nu el însuşi), vulgo Murat-begh, terram barcensem vastat, senatum coronensem abducit, residuo populo in arce montis conservato" *(Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, IV, Braşov, 1903, p. 2). Cf. Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, I, Gotha, 1908, p. 390.

nos in kamera nostra fillerenes[1] vulgariter et parvos denarios faceremus. Eidem Sue Regie Maiestati immensas graciarum acciones referentes de huc *(sic)*, volentes igitur nos quod cum probis et ydoneis viribus *(sic)*, universis et singulis honestis civibus civitatis et cum ad se pertinentibus de Braso ut nos simus in bona concordia et pace tranquilla, ut idem parvi denarii in isto regno sic ambulant sicut ibi in Braso et in regno Hungarie, una cum baronibus nostris, nobis consedentibus, et fidelibus nostris universis de regno Walahie existentibus, talem hordinacionem et pacem fecimus: pro una pecie panni de Jpri triginta sex denarios pro tributo, pro uno lemni longo XXjV denarios, de Kolonia XVj denarios, pro panno bohemicali VIIj denarios; quos quidem pannos quem *(sic)* ciserunt, nullum tributum solvant; de ozittia et de caliga ordinata nil solvant; de una tunella melis que habet LXXX ornas XX denarios, de una tunella vini X denarios et de uno vase medone X denarios; qui emit equum vel qui vendit VIIj denarios; de una masa de cera XVj denarios; de piper et crocum, bombacum et de lana cameli, in quibus pillium faciunt, et de cute agneli ac alij cute, sive sit bovi sive castrati sive cuiuscunque sint, et qui mercimonia eveniunt de Mare, de centum denariis tres denarios; de lodice tres denarios; de biro unum denarium; quando portant ad regnum Volahie mastrucam, nil tributum solvant; de panno griseo, ferro et de arco, de biccello, de ligatura, de ham, de tela grosa, de len et de canapo nil tributa sint; pro uno porco IIj denarios, de bovis sex denarios, de vacca IIIj denarios et de mutone unum denarium; de cute cervi unum denarium; si fuerit aliws *(sic)* cutis secum, nil solvant tributum; pro una temlew de formagio, vulgariter, Ij denarios; pro uno equestro qui transit sub castro Thewch *(sic)* Ij denarios; pro uno pedestre unum denarium; pro cutis spiriolinis, wlpinis, leporis, mardurinis et de omnibus pellibus ferinis de triginta unum recipiant; in Braila de una masa piscis XXXVj denarios; in Traxsor, videlicet in Novo Foro, de uno curro, unum pisscem, et in Tergoistha similiter unum; unum equum suferatum, in cuiuscunque sint ponderatis, IIIj denarios, in Domboycha, in curro, quot equi sunt qui trahunt currum, quilibet unum denarium tributum solvant, et de uno curro unum piscem, et unum equum suferatum IIj denarios; et de alio mercimonio nil solvant; pro uno equo qui nil portat unum denarium; de uno pedestre homine, similiter unum denarium. Et qui transsiunt de Corona ultra Danobium ad forizandum mercimonia, in regno nostro in nullo loco nullum tributum solvat, nisi in Reker et in vadum Danobi tributum solvant. Et insuper eciam committimus et serie presencium firmiter precipiendo mandamus quatenus nullisper horum debitis neminem arestare et impedire debeat modo aliquali, nisi prius coram honestis civibus causualiter et iuridice querat et in causam adtrahat. Super quo nos committimus universis nostris baronibus, committibus, castellanis, officialibus, tributariis et in quibuscunque dignitate existentibus, sive qui synt tales qui emissent tributum de nobis, sive sint tales cui nos dedissemus pro serviciis ipsorum, eisdemque firmiter precipiendo mandamus quatenus nullus ipsorum eosdem predictos cives et hospites de Corona impedire, molestare et agravare nittentur *(mai jos:* impedire non presumpmant); extunc indignacionem nostram se senciat incursurum. In cuius rei testimonium eisdem presentes litteras nostras apposicione pendentis sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas. Datum in Thergoischa, feria sexta proxima in vigilia Sancti Martini episcopi et confessoris, anno Domini M-mo CCCC-mo XXo IIIj. — Ceterum eciam significamus tenore presencium quod nos predictam hordinacionem cum probis et discretis hominibus fecimus, videlicet cum Vallentino condam iudice et Iohanne Crispo villico de Corona et Martino iudice de Rosnio ac cum alijs multis probis et discretis hominibus, etc.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în Bogdan, *l. c.*, I, pp. 24—7.)

[1] Fileri.

XVI.

Stuhlweissenburg, 1425, 4 April.

Sigismund, regele Ungariei, către Dan-Vodă, poruncindu-i a nu sili pe Braşoveni să-i primească ducaţii.

Commissio propria domini regis.

Sigismundus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, etc., rex. Ffideli nostro dilecto, spectabili et magnifico Daan, parcium nostrarum transalpinarum Wayvode, salutem et graciam. Ex querulosa insinuacione fidelium nostrorum dilectorum, universorum civium et hospitum nostre civitatis brassoviensis et provincie Barza ad eandem civitatem nostram pertinentes ad Nostre deductum est audienciam Maiestatis quomodo vos ipsos exponentes ad recipiendum et tollendum in eorum medio ac in dictis civitate et provincia Barcza monetam vestram que in wlgari wolachali *ducat* nunccuparetur, eis invitis, et violenter conpellere niteremini et velletis. In cuius recep[t]am[1] ipsis non modicum dampnum posset procul dubio evenire. Verum, quia nos dictos nostros cives et hospites ad capiendum et recipiendum huiusmodi monetam vestram sic violenter et coactim conpelli nolumus et artari, idcirco eandem Vestram gratam Fidelitatem requirimus et hortamur, eidem firmiter committendo quatenus amodo in posterum predictos cives et hospites predictarum civitatis et provincie nostrarum ad recipiendum et acceptandum prescriptam monetam vestram sic violenter et coactim compellere et astringere nequaquam debeatis. Aliud pro nostra gracia non facturi in premissis. Presentes eciam perlectas semper reddi iubemus presentanti. Datum in Alba Regali, feria quarta proxima post Dominicam Ramispalmarum, anno Domini MCCCCXXV°, regnorum nostrorum anno, Hungarie, etc., XXXIX°, Romanorum XV° et Bohemie quinto.

(Pecete mare roşie.)

[V° :] Ut non artetur provincia ad recipiendum *ducat*.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, n° 65.)

XVII.

Câmpulung, 1427, 4 April.

Sigismund, regele Ungariei, acordă privilegii de scutire pentru proviziile trebuitoare minierilor săi.

«Datum in Hozywmezew, parcium nostrarum transalpinarum, in festo Beati Ambrosii episcopi et confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo septimo, regnorum nostrorum anno, Hungarie, etc., quadragesimo, Romanorum decimo septimo et Bohemie septimo.»

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; după întărirea lui Ludovic al II-lea din 1519; copie contemporană.)

XVIII.

Braşov, 1427, 19 Iunie.

Sigismund, regele Ungariei, răsplăteşte pe Braşoveni şi-i despăgubeşte pentru prada lor de către Turci.

Sigismund, regele Ungariei, dă Braşovenilor privilegii fiscale pentru credinţa ce au arătat-o şi «penurie ipsorum civium nostrorum quam ex tirannica invasione et violenta combustione eiusdem nostre civitatis ac ablacione et deperdicione rerum et bonorum ipsorum, eis per Turcos, crucis Christi persecutores, aliosque nostros et dicti regni nostri emulos, temporibus iam preteritis nonnulloties illata et irrogata contraxerunt..., nec minus eciam pro restituendis multiphariarum multipliciumque expenssarum et impensarum oneribus, per ipsos nostros cives, ad sustentacionem Nostre

[1] Primire.

et Reginalis Maiestatum prelatorumque, baronum et procerum nostrorum, in eadem civitate nostra, pro recuperacione ac tuicione et conservacione parcium nostrarum transalpinarum, tunc per eosdem Turcos ac quemdam Radol, alias Praznaglawa, iam fere unius medii integri anni spatio moram trahentium, cupidissime factarum et expositarum...

Datum Brassovie, predicta feria quinta proxima ante festum Nativitatis Beati Iohannis Baptiste, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo septimo."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 70.)

XIX.

Alexandru-Vodă (Aldea) către Braşoveni, pentru un Grec. Târgovişte, 1431, 14 Iunie.

Universis et singulis dominis et amicis nostris in et sub tenutis Serenissimi domini nostri regis ubilibet constitutis et existentibus, presentes visuris, Alexander Wayvoda transalpinarum parcium, salutem cum honore. Domini et amici nostri prestantissimi. Noveritis quomodo quidam Grecus, nomine Femiano, nescitur quo spiritu ductus, cum certis rebus de Camara nostra ablatis et cum quibusdam debitis nobilis viri Iohannis filii Gasparis de Longocampo, preter scitum et voluntatem nostram, tanquam proditor et infidelis noster et Serenissimi domini nostri regis et nostri recessit. Ideo prefatum Iohannem, filium Gasparis, domini nostri et nostrum continuum servitorem, ad investigandum prefatum Femianum duximus transmittendum, Vestras Dominaciones et Fraternitates cum magna attencione rogantes et requirentes quatenus, quandocumque et ubicumque prefatus Femianus per dictum nostrum et domini nostri regis familiarem inveniri poterit, infra dominia et tenuta vestra, ex parte eiusdem, eciam cum detencione persone, omnimodam impendatis satisfaccionem. Ymmo rogamus diligenter quatenus auxilium et favorem vestrum impendatis ad ipsius detencionem, et ipsum detentum manibus prefati Iohannis Gasparis assignare non recusetis. Datum Targoviste, feria quinta proxima ante festum Beatorum Viti et Modesti Martirum, anno Domini millesimo CCCC° XXXj°.

(Monogramă şi pecete cu Iw[а]нь Ѧле[ѯ]андрь Воевода.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, I, p. 312, nº CCLI.)

XX.

Ladislau Apor către judele braşovean Luca Kiss, despre pornirea Moldovenilor lui Alexandru-cel-Bun asupra Ţerii-Româneşti. Turia-de-jos, 1431, 2 Iulie.

Salutem et mei ipsius commendacionem. Egregie domine, nobis colende. Nova ista possumus Vestre Egregietati notifficare: aliqui ex nostris venerunt de Moldavia, licet magna cum industria potuerunt egredi, propter occuppacionem viarum. Et nostrj per viam Varancha[1] egressis unt et narrant ut Wayvoda moldaviensis summa cum multitudine congregatus est, et ipse Magnus Provisor[2] cum suis multipplicibus versus Puttnam venit. Tamen fama viget ut versus Transalpinas suos exercitus moveret, aliqua vero ut versus nostros aggredetur. Estimaremus ut ad nos minime veniret donec suus boyar, quem dixit mittere in congregacione nostra, in medium nostri ad feriam secundam iam proximam [3 iulii]. Quare rogamus vos uti curam ex hiis habete, quia, si evenerit ut ad nos properaverit, satis novimus crudelitatem eorum: omnia nostra dispergunt, ut amplius debilissime valemus uti,—si ipsis resistere, per magnificum Way[vo]dam nostrum, non possumus. Ceterum, aliquibus ex vestris res arestarant, et eas eliberavimus; si tempus grande non imineret, per nos

---

[1] Vrancii.
[2] Marele-Vornic.

confabularemus una vobiscum. Datum in Althorya, die Visitacionis Dive Marie, anno 1431.

Egregius Ladislaus Apor, vester in omnibus.

[Vo:] Egregio domino Luce Kys, iudici brasoviensi, domino et amico nobis colen[do], detur.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, no 5.)

XXI.

Braşov, 1432, 10 Iunie.

Judele Braşovului către un prelat, despre prezenţa Turcilor în Ţara-Românească.

Famulamen fidele iugi cum constancia. Reverendissime pater ac domine. Sicut prius Vestre nuncciavimus Venerabilitati quomodo sevissimi Turci, crucis Christi emuli, forent magna cum potencia exercituali in partibus transalpinis constituti, ita et nunc eadem pro vero et verissimo Vestre insinuamus Honorabilitati quod dicti perfidi Turci quarta feria proxima post Pentecostes [11 iunii] in Fynta[1], uno miliari a Tergowista, erunt constituti. Quare humilime et confidenter ad vestra confugimus presidia, intimo cordis ex affectu supplicantes Venerabilitatem Vestram ut ob omnipotentis Dei causam ac propter honorem vestrum et famam bonam et promissiones vestras nobis pluries litteratorie factas, quantocicius potestis in nostri auxilium dingnemini graciosius accelerare, valida ac laudabilia domino nostro regi ac sacre Corone in hoc servicia exhibendo. Datum feria tercia proxima sequenti festum Penthecostes, in crepusculo, et, tum hec prescripta, a nostro recepimus nunctio ydoneo. Anno Domini Mo CCCCo XXXIjo.

Iudex et iurati consules civitatis Brassovie, vestri servitores.

(Fără adresă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, no 1.)

XXII.

Oradea-Mare, 1432, 15 Septembre.

Comitele Secuilor cere ştiri de la Braşoveni.

„Michael Iakch, Siculorum comes", cere de la Braşoveni noutăţi pentru a şti ce să facă pentru serviciul regelui Romanilor.

Oradea-Mare, „secundo die Crucis, anno Domini millesimo quadragesimo *(sic)* tricesimo secundo".

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, no 2.)

XXIII.

Siena, 1432, 14 Decembre.

Sigismund, regele Ungariei, către comitele Secuilor, Mihail Jakch, pentru pagubele ce a făcut în Scaunul Sibiiului când mergeà asupra Ţerii-Româneşti.

Commissio propria domini regis.

Sigismundus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, etc., rex, fideli nostro magnifico, Michaeli Iakch de Cussal, comiti Siculorum nostrorum, salutem et graciam. Venientes in conspectum Nostre Maiestatis fideles nostri, providi magister Iohannes, alias Notarius, ac altei Iohannes, Lukitel, iurati cives nostre civitatis cibiniensis, necnon Iacobus de Senk, in eorum ac universorum civium et hospitum ac Saxonum nostrorum dicte civitatis nostre cibiniensis et Septem Sedium saxonicalium parcium nostrarum

[1] Locul luptei lui Mateiu Basarab cu Vasile Lupu.

transsilvanarum in personis, Nostre Maiestati gravissimam porrigentes querelam conquesti sunt eo modo, quomodo tu, anno proxime preterito, dum una cum tuis gentibus exercitualibus exercituancium more versus partes Brassovie, potencie quorundam inimicorum nostrorum, eotunc illas partes invadere machinancium, resistendo accedere et proficisci voluisses, tunc, ad Sedem Kozd veniendo, hominibus eiusdem Sedis damna ad septem milia florenorum camare[1] se extendencia cum dictis tuis gentibus exercitualibus intulisses et irrogasses, inferreque et irrogare fecisses, potencia tua mediante, in ipsorum preiudicium et damnum valde grande. Et, quia nos prefatos homines dicte Sedis Kozd per neminem minus iuste et indebite volumus quoquomodo damnificari, igitur Fidelitati Tue firmissime precipimus et, aliud habere nolentes, mandamus quatenus, receptis presentibus, omni in hac parte subterfugio relegato, pretactis nostris Saxonibus dicte Sedis Kozd super omnibus premissis damnis per te et tuos, ut prefertur, illatis et irrogatis, plenam et omnimodam satisfaccionem impendere et exhibere ipsosque superinde plenarie contentare debeas. Alioquin, serie aliarum literarum nostrarum, fidelibus nostris reverendis in Christo patribus, dominis Georgio archiepiscopo strigoniensi et Petro agriensi, necnon magnificis Nicolao de Gara, regni nostri Hungarie predicti Palatino, comiti Mathyus de Taloucz, iudici Curie nostre, Henrico magistro tavernicorum, Iohanni de Rozgon, thesaurario Nostre Maiestatis, et Paulo Bisseno, alias regni nostri Sclavonie Bano, vicariis nostris generalibus, districte precipientes commisimus ut ipsi, tam super premissis, quam aliis quibuscumque querimoniis per dictos nostros Saxones contra te et tuos eis porrigendis, iuxta eorundem Saxonum nostrorum legitimas comprobaciones eisdem, ex tui et tuorum familiarium parte, iudicium et iusticiam, omnimode et indilate satisfaccionis complementum, iure exposcente, impendere et exhibere debeant et teneantur. Secus ergo in premissis non facturi, presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in nostra imperiali civitate Senarum, die dominico proximo ante festum Beati Thome Apostoli, anno Domini M°CCCC°XXXII°, regnorum nostrorum, anno Hungarie et cetera XLVI^to, Romanorum XXIII° et Bohemie XIII°.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

XXIV.

Sigismund, regele Ungariei, către Clujeni şi Bistriţeni pentru paza munţilor de către Turci.

Siena, 1433, 24 Februar.

Sigismundus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, etc., rex, fidelibus nostris, provídis iudicibus, iuratis civibus, hospitibus ac toti communitati civitatum nostrarum Colusvar et Bystriciensis ceterisque universis et singulis Saxonibus parcium nostrarum transsilvanarum, in quibuscunque oppidis, villis et possessionibus nostris usque districtum Barcza ubilibet situatis, commorantibus, salutem et graciam. In personis fidelium nostrorum universorum Saxonum Septem Sedium predictarum parcium transsilvanarum Nostre datur intelligi Maiestati quomodo ipsi pro commodiori regimine et tuiciori conservacione ipsorum illarumque parcium saxonicalium contra insultus Turcorum fienda nonnullos exploratores cum notabilibus pecuniarum quantitatibus ad partes nostras transalpinas interdumque ad Turkyam terrasque et loca eidem connexa dirigere et destinare, immo, tempore eo dum iidem pretactos Turcos ex huiusmodi exploratorum et aliorum hominum veridicis relatibus sentirent ipsas partes hostiliter velle subintrare, non modicam gencium quantitatem pro defendendis et recludendis viis et stratis alpium illarum parcium, a pertinenciis scilicet terre Fogaras usque districtum Hatzaak existentibus, ne scilicet iidem Turci possent subintrare in eisdem alpibus, cum sumptuosis expensarum oneribus conservare consuevissent, sicut eciam

[1] De Cameră.

anno proxime preterito, tempore insultus Turcorum predictorum in prefatis alpibus duo millia hominum pro conservacione dictarum viarum et stratarum contra ipsos Turcos conservassent, pro quibus quidem exploraturis, necnon vigiliis et reclusionibus prescriptarum viarum et stratarum faciendis vos in medium dictorum Saxonum nostrorum Septem Sedium nullam opem et operam nullumque contribucionis subsidium facere et exhibere voluissetis, nec eciam velletis in futurum eisdem exinde auxiliari et cooperari, quod in ipsorum querulancium preiudicium et gravamen cedit manifestum, cum huiusmodi explorature et custodie non minus vestrum quam prenarratorum exponencium respiciant profectum et utilitatem. Unde nos, ex iam fata causa et racione memoratis Saxonibus nostris Septem Sedium in huiusmodi exploraturis contra dictos Turcos custodiisque et reclusionibus pretactarum viarum adversus insultum eorundem Turcorum faciendis per vos ope et opera auxiliari volentes, Fidelitati Vestre et vestrum cuilibet firmissimo nostro regio sub edicto precipiendo mandamus quatenus, agnita presencium noticia, amodo deinceps et inantea, ulteriori nostro mandato exinde non expectato, in huiusmodi exploraturis contra pretaxatos Turcos custodiisque et reclusionibus predictarum viarum contra impetum et insultum Turcorum eorundem modo premisso faciendis, una cum pretitulatis Saxonibus nostris Septem Sedium antedictarum, ad hec opportunis ope et opera vestris cooperari eisdemque auxiliari ac in medium ipsorum ad expensas exinde per ipsos faciendas condignam contribucionem impendere debeatis. Immo volumus ut vos in sortem illarum pecuniarum quas iidem exponentes ad conservacionem supradictorum duorum millium hominum anno, ut prefertur, proxime preterito, tempore introitus memoratorum Turcorum, necnon aliis preteritis temporibus, tam pro vestra, quam ipsorum exponencium necessitatibus, commodis et utilitatibus, per legitima documenta comprobaverint se exposuisse, in quantum huiusmodi expense pro communi, tam scilicet vestra, quam eorundem aliorum Saxonum nostrorum utilitate et commodo facte sunt et dispensate, super illa parte dictarum pecuniarum que in contribucione exinde per vos facienda ad nostram cedere debuisset porcionem, annotatis Saxonibus nostris Septem Sedium plenam impendatis satisfaccionem. Que si feceritis, bene quidem, alioquin comisimus et harum serie firmiter committimus magnifico Ladislao de Chaak, moderno, futurisque Vaivodis predictarum parcium transsilvanarum ipsorumque vicevaivodis, ut ipsi vos et vestrum quemlibet ad huiusmodi mandatorum nostrorum observacionem per remedia opportuna arctius compellant et astringant, Nostre Maiestatis in persona auctoritateque presentibus ipsis atributa mediante, modo tamen debite informacionis et inquisicionis superinde prehabito et prout iuris ac racionis ordo expostulaverit per omnia in premissis observato. Secus ergo gracie nostre sub obtentu non facturi. Presentes denique post earundem lecturam reddi iubemus presentanti. Datum in nostra imperiali civitate Senarum, parcium Italie, in festo Beati Mathie Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo tercio, Regnorum nostrorum anno, Hungarie et cetera XLVI°, Ronanorum XXIII° et Bohemie XIII°.

(Sibiiu, Archivele Universităţii Săseşti.)

XXV.

Suceava, 1433, 15 Mart.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Braşoveni, pentru o datorie ce are de reclamat în cetatea lor Laurenţiu, bănarul domnesc.

Elyas Wayvoda et dominus terre molda[vi]ensis.

Providi et honesti viri, amici nobis dilecti. Conqueritur nobis Laurencius, fusor monetarum nostrarum, quomodo quidam Iohannes filius Valentini iudicis de vestri medio sibi XXVIIj florenis auri hungaricalibus diu fuisset, et nunc esset, debitor; quos sibi pluries petenti reddere recusasset. Ymmo in tribus viis pro requisicione dictorum florenorum totidem florenos auri expendidisset. Item quidam

nomine Snych Elos XXIIj florenos auri hungaricales esset debitor. Rogamus vos quatenus, visis presentibus, exsibitori presencium [*şters:* eiusdem] super premiss[e] solucionis complementum facere velitis (velitis), nostri intuitu, ne idem Laurencius superinde queruletur. Sin autem, eundem nullum dampnum pati permittemus. In quo tandem nobis minime poteritis inputare [*şters:* datum]. Et nos similiter vestras faciemus voluntates, si hoc feceritis. Datum Zwczawye, in Dominica Oculi, anno Domini et cetera XXXIIj°.

[V° :] Providis et honestis viris iudici et iuratis civibus de Brassowya, amicis nostris dilectis.

(Pecete mică, peste hârtie, adânc săpată, având această inscripţie în litere cirilice cu caracter gotic: † Печать Iw Iamma Коевод, intre două cercuri; la mijloc: pe un scut boul cu steaua între coarne şi soarele la stânga, luna la dreapta. — Scrisoare italiană.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, n° 7.)

XXVI.

Privilegiul de comerţ al lui Iliaş, Domnul Moldovei, pentru Saşii şi Secuii din Sibiiu, Sighişoara, Nocrih, Sebeş, Şinca, Varghiaş şi Miercurea. Suceava, 1433, 9 April.

Elyas, Dei gracia Wayvoda et dominus terre moldawiensis, universis et singulis ortodoxe fidei cultoribus, presentibus pariter et futuris, noticiam presencium habituris, harum serie volumus fieri manifestum quod, accedentibus nostri in conspectum circumspectis et honestis viris Iacobo, magistro civium, Gaspero et Iohanne, civibus civitatis cibiniensis, in eorum, necnon Septem Sedium Saxonicalium terre transsilvane personis, videlicet eiusdem cybiniensis et de Ozd, Lwchkyrch, item sebessyensis, de Senk, warasiensis et de Zerdahel apellatis, supplicantes nobis ut, quia esset eorum racionabile propositum terram dominii nostri certis ipsorum mercibus negociandi causa visitare, quatenus pro ipsorum securitate et rerum eorundem mercimonialium tranquillitate, de et super tributis solvendis generosam cum eis faciemus concordiam. Volentes igitur, tam terre nostre utilitati, quam eorum commodo et securitati providere, et, certa nostra sciencia ac nostrorum baronum maturo consilio et prefatorum honestorum civium bene placito, talem concordie unionem de et super solvendis nostris tributis fecimus, immo facimus per post duraturis, quod, cum dicti cives ac universi alii mercatores dictarum Sedium aut alter eorum quicunque cum venalibus seu mercibus terram dominii nostri subintraverint, extunc in oppido nostro Egydhalma[1], conputatis eorum rebus venalibus, de qualibet marca dent quatuor grossos monete terre nostre pro tributo. Similiter, habita negociacione, dum ad propria revertuntur, alios quatuor grossos de marca, et in exitu granitiei[2] de uno equo duodecim grossos et de una caballa sex grossos, item de uno bove vel vacca duos grossos. Preterea in quacunque civitate vel oppido nostro negociati fuerint, quantum vendant, similiter de marca duos grossos. Quod, si ibidem vel alibi boves vel vaccas conpararint, debent solvere singulos duos grossos pro una peccore vel peccude, et pro equo sex grossos. Item pro scriptura equorum, peccorum vel peccudum singulum unum grossum solvere teneantur. Ceterum, ubicunque in terra dominii nostri ambulaverint, negociari non valentes, de eorum rebus nichil dent; si autem quarumlibet negocientur, de marca solvant ut supra. De paratis autem, auro vel argento, penitus nichil tenebuntur Ad que premissa observanda sub nostra ac dilecti filii Romani, necnom carissimi Stechko fratris, universorumque baronum nostrorum fidei constancia nos obligamus. In cuius rei testimonium presentibus sigillum nostrum eisdem Sedibus per post et irrevocabi-

---

[1] *Pare a fi Agiudul.*

[2] Graniţei.

liter duraturis iussimus supappendi. Datum Zwczawye, die aprilis IX, anno Domini M° CCCCXXXmo IIj.°

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

XXVII.

Gurghiu, 1433, 16 Maiu.

Comitele Secuilor către Braşoveni, pentru a se luă măsuri împotriva Românilor cari ajută planurile turceşti.

Michael Iakch, Siculorum comes.

Circumspecti viri, amici nobis dilecti. Uti nobis nuncciastis quomodo sevissimi Turci in partibus transalpinis forent constituti et Walachj partis eiusdem seu circumferenciis castrorum assistentent *(sic)* subplantandj, quare Vestras petimus Amicicias presentibus quatenus sitis constantes et vigiles ne per eosdem nephandissimos Walahos decipimini. Iam enim dies sexta est transacta quod familiaribus nostris nuncciamus ut ipsi sine mora more exercitualj accedere debeant. Quos speramus in brevi adesse, et, nisi ydem nos pervenerint, inmediate totis nostris viribus, divino auxilio mediante, vestri in succursum, non lentis passibus, sed celere equitatu progredimur. Pee (preterea?), si quas novitates ulterius habueritis, sine tarditate aliquali nobis scire detis ut celerius vestrum in succursum insistere valeamus. Scripta in castro Gergin, sabbato prius diei Rogacionis, anno, etc. XXXIIj°.

Circumspectis viris, iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, amicis nostris.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, II, n° 9; copie în colecţia lui Reschner, Bibl. Bruckenthal din Sibiiu, cu data de 1434.)

XXVIII.

Suceava, 1434, 21 April.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, pentru plata unor boi.

Stephanus Wayſvoſda et dominus terre moldawyensis.

Circumspecti [*şters:* nobiles] viri. Conqueritur nobis Stephanus cum Martino, socio suo, homines nostri, qualiter in autumpno proxime preterito Iaco[bus]. Steel, vester concivis, XXVIIj boves ipsorum tulisset, quos minime persolvisset, dampnum ipsis inferendo. Quare rogamus vos quatenus, agnitis presentibus, satisfaciatis dictis conquerentibus, ex parte Iaco[bi] prenotati. Alias ipsos dampnum pati non paciemur. Datum Zwchawye, feria quarta ante festum Georgii, anno Domini et cetera XXXIIIIj° [şters: XXXIIj].

[V° :] Circumspectis viris iudici et iuratis civibus de Brassowya, nobis dilectis.

(Pecete ca a lui Ilie, dar bourul e cu botul strivit; lângă cornul drept, un punct; din legendă apare: † Печать ... Господ ... — Scrisoarea ca la n-le 7, 8 din acea colecţie.)

(Braşov, Archiva Oraşului, col. Schnell, I, 10.)

XXIX.

Braşov, 1434, 16 Octombre.

Lămuriri despre prădăciunea şi atacul Turcilor la Braşov.

[Cercetare a unor Braşoveni despre ultima pradă turcească.] Retulerunt quod, dum ipsi post insultus Turcorum de quadam turri nostre civitatis, super quam propter securiorem ipsarum personarum conservacionem et defensionis civitatis per nos fuerunt constituti, descenderent, castrum ascendentes, turri dimissa, quidam socii qui supra ecclesiam et monasterium Sancti Petri causa defensionis eiusdem extiterunt et qui viriles et animosas defensionis resistencias contra impetum

Turcorum contra eos insistentes, opposuerunt, predictam turrim ascenderunt, res et defendicula, que in eadem invenerunt supra prefatam ecclesiam deferentes, ut, si secundario insultus contra eos fieri contingeret, ut se melius et tucius cum istis defendiculis tueri valerent; predictis autem viris a castro redeuntibus, res et bona a sociis qui supra ecclesiam, ut prefertur, fuerunt, petentibus, omnia defendicula et res ipsorum eis amicabiliter fuerunt restitute, preterquam una tunica, quam quidam Iohannes Laycada presbiter furtive et clandestine subtraxit et supra se deferebat . . .

Datum in die Sancti Galli, anno Domini millesimo CCCCo XXXIIIjo.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, no 3.)

XXX.

Sigismund, regele Ungariei, scuteşte pe Braşoveni de un subsidiu pentru pagubele suferite de la Turci. Pressburg, 1435, 7 April.

[Sigismund, regele Romanilor, către Braşoveni. Îi scuteşte de subsidiul impus la Conciliul de la Basel.] Cum per sepissimas sevissimorum Turcorum, crucis Christi persecutorum, devastaciones, hominumque utriusque sexus in miserabilem servitutem abduct[i]o[ne]s domorumque, curiarum et edificiorum vestrorum in terribiles combustiones, prout omnibus patet, sine misericordia afflicti estis et multipliciter agravati...

Datum Posonii, feria quinta proxima ante Dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 81.)

XXXI.

Sigismund, regele Ungariei, ajută pe locuitorii din Ţara Bârsei a-şi reface locuinţile stricate de Turci. Pressburg, 1435, 10 Aprli.

[Sigismund, regele Ungariei, către Braşoveni.] Quia oportunum est et utique necessarium ut domus et edificia civitatis nostre predicte, necnon opidorum, villarum et possessionum tocius terre nostre barciensis, que pridem, uti nostis, nobis eotunc in exteris regionibus constitutis, a sevissimis Turcis, qui ipsam terram nostram hostiliter invadendo depredati sunt, per ignis incendium sunt combuste, reedificentur et reformentur, [porunceşte a se dă pentru acest scop lemne din pădurile regale.]

Datum Posonii, in dominica Ramispalmarum, anno domini MCCCCXXX quinta.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 84.)

XXXII

Comitele Secuilor către Braşoveni, despre moartea lui Alexandru-Vodă Aldea şi alegerea altui Domn muntean. Bistriţa, 1435, 29 Iulie.

Michael Iakch, comes Siculorum.

Dilecti et amici nostri. De piis favoribus et gratuitis obsequiis quibus vos et vestros nuncios quos apud Cesaream Maiestatem in vestra legacione transmissos, habuissemus persecutos, gratiarum acciones refertis, unde scitote quod temporum in successu pluribus nostris favoribus indesinenter vos et vestrum quemlibet diligenter volumus persequi et illarescere *(sic)*. Infra spaciumque duorum aut trium dierum in castro Gergen constituemur. Significatis eciam quomodo Alda

Wayvoda transalpinensis suos clauserit dies extremos et quod in successionem unum alium in Wayvodam modo ficticinio *(sic)* elegissent. Super qua talismodi fama V. A. grates referimus rogamusque quatenus quidquid ex illis partibus de fama certa vigore perceperitis, nobis citissime suo modo significare debeatis. In eo autem formidare non velitis quod alter ex filiis Dan eligeretur in Wayvodam, quia, post dominum Deum, dominus noster Imperator regnum suum non deserit, nec eciam nos post generositatem domini nostri Imperatoris volumus circa illos esse confines invigil, sed ut bonus pastor circa V. A. bonam vigilemque curam cum custodia diligencius volumus obtemp[er]are. Percepimus eciam quomodo cum castellanis nostris de Therch et Kyralke tanquam fideles amici procura[re] fecissetis, unde eciam non inmerito grates habemus. Sed, quia ydem castrorum nostrorum castellani pulveribus pixidum indigenciam habent, — ideo velitis eisdem de ipsis pulveribus assignare facere. Deus altipotens contra quoslibet emulos et Christi nominis inimicos protegat et defendat et feliciter vestrum quemlibet prosperet ad vota. Scriptum Bystricie, feria sexta in festo beati regis Ladislai [1], anno Domini M CCCC XXXV°.

[V°:] Circumspectis et providis viris, iudici, iuratis civibus et universis hospitibus atque populis civitatis brassoviensis, amicis nostris grate dilectis.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, II, n° 5; publicată și în St. Nicolaescu, *Documente slavo-române*, București, 1905, pp. 309-10; traducere, în ale mele *Îndreptări și întregiri* din „Analele Academiei Române", pp. 11-10 (108-9).)

XXXIII.

Neamț, 1436, 9 Iunie.

Iliaș-Vodă al Moldovei către Brașoveni, pentru un fiu de croitor din Roman, dat la Brașov pentru a învăță meșteșugul bărbieriei.

Elyas Waywoda et dominus terre moldawyensis.

Providi et honesti viri, nobis dilecti, Ad querimoniam Iohannis sartoris nostri de Romanforo alias scripsimus Providenciis Vestris qualiter ex parte honesti viri Petri rasoris, vestri videlicet concivis, de facto filii sui, quem scilicet ad docendum rasoriam artem *[șters:* per] eidem Petro sub caucione fideiussoria assignaverat, vos iustitiam faceretis; quam iusticiam usquemodo, simulantes, nullatenus facere curastis, in eiusdem grande preiudicium et iacturam. Quare rogamus vos quatenus, agnitis presentibus, ipsi Iohanni ex parte dicti Petri plenam faciatis iusticiam, neve exinde nobis urgeatur querulari. Vel alias, vobis secus facientibus, quod non credimus, providebimus iuri suo. In quo tandem nobis minime poteritis inputare. Aliud igitur non facturi. Datum in Nempch, die sabbati proximi post festum Corporis Christi, anno Domini et cetera XXXVj°.

[V°:] Providis et honestis viris, iudici et iuratis civibus de Brassowya, nobis dilectis.

(Aceiași scrisoare ca la n° 7. Dar pecetea puțin deosebită, cu bourul mai lungăreț și mai mic, fără urechi și lună, numai cu o stea la dreapta și legenda: ✝ П[еч]ать Iѡ Иліи Во[евода].)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, I, n° 8).

XXXIV.

Făgăraș, 1436, 16 Iulie.

Vlad-Vodă către Brașoveni, asigurând-i de prietenie.

Amicabili salutacione premissa. Providi et honesti viri, fratres et amici nostri, sincere grati. Noveritis dicta et composiciones vobiscum nostros per barones, utputa Demetrium Zpatar, Sthepanum Logofethum, Kaika Hausponopolum

---

[1] Dacă s'ar ceti Lod[o]vici, ar fi: 25-6 August.

(sic) et magistrum Iohannem, concivem vestrum, in factis nostris, nobis vestrorum ex partibus plene declarata, percepisse ac nobis placuisse. Que siquidem ritu cursu, que spopondisstis in factis nostris debere et facere bene cognovisstis, propterea, modo et usque quo rexedimus in mundo, inobliviscibili fraternitate et amicicia nostram in memoriam semper retinebimus, bonaque habebimus, largiflue vobis et cuilibet vestrum pro honore expendemus et nos vestris in promissionibus nobis transslatis habiles semper erimus (ms.: supremus) et experti, harum literarum nostrarum testimonio vigore mediante. Et presentibus vos afectuose rogantes quatenus, uti nobis promississtis, atque factis et opibus adimplere velitis. In quibus cum magistrum Iohannem, prefatum nostrum specialem familiarem, Vestras transsmississe[mus] erga Fraternitates, Amicicias, dictis ipsius nostro tamquam ex ore prolatis adhibere velitis fidei creditivam, et petita admitere. Datum in Fogaras, feria secunda post festum Divisionis Apostolorum, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto.

Wlad, filius condam domini Merche,
parcium transsalpinarum Wayvoda, vester amicus.

(Pecete ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, I, p. 312, nº CCLII.)

XXXV.

Vlad-Vodă pribeagul către Braşoveni pentru a recomandă pe un trimes al său. „Roia", 1436, 5 Septembre.

Amicabili salutacione premissa. Providi et honesti viri, fratres et amici nostri sincere predilecti. Noveritis Hannes, exhibitorem presencium, certis nostris causis, factis et negociis ad presens nos urgentibus, bene ipsum in eisdem informatum oretenus vestris [=vobis] refferendum, transmisimus ad Fraternitates, Am[i]cicias [Vestras], rogantes vos presentibus affectuose quatenus dictis ipsius Iohannis fidei constanciam, nostro tamquam ex ore proprio prolatis, adhibere velitis et petita per ipsum admictere. Datum in campo de Boya[1], nostre descensionis, feria quarta proxima ante festum Nativitatis Virginis Gloriose, anno, etc., tricesimo sexto.

Wlad, Transalpinensis Wayvoda, frater et amicus vester in omnibus.

[Vº :] Providis et circumspectis viris, iudici, iuratis, senioribus ceterisque civibus brassoviensibus commorantibus, fratribus et amicis nostris predilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp., 312-3, nº CCLIII.)

XXXVI.

Guvernul ardelean către Braşoveni, pentru a-şi gătî contingentul spre ajutorul lui Vlad Dracul. Bod, 1436, 31 August.

Nos, Georgius episcopus, Mihael Iakch comes Siculorum et Lorandus viceway[vo]da transsilvani, vobis universis iudicibus, iuratis, senioribus et universis hospitibus saxonibus Brassovie et eius districtibus, simulcum terre Burcie, ubivis constitutis et comorantibus, salutem cum favore. Quia, feria quarta proxime preterita, [29] e vestri medio, in tocius Vestre Universitatis legacionibus quibusdam certis personis coram nobis constitutis, sicuti oretenus explicaverimus, literas domini nostri Imperatoris graciosissimi, vigore quarum, et auctoritate in eisdem interserta, exercituancium more, de nostris vel nostrum alterius commissionibus assurgere, debetis nobis in specie

[1] S'ar puteà să se cetească Boya = Boia, în comitatul Inidoarei? Cf. *Studii şi documente*, II, p. XV; *Îndreptări*, p. 11 (109). În acest caz însă, Vlad n'ar fi trecut graniţa ardeleană. „Descensio", *descălecare*, oprire după drum, ar aveà sensul unei pregătiri de a năvăli. V. şi nº următoare.

representare,— ideo sic presentibus iniungimus quatenus dominico die proxime veniente seu affuturo [2 septembris], matura informacione eruditos, iudicem et pociores seniores brassovienses, simulcum e Vestre Universitatis medio hospitibus notabilibus, adeo vestris intencionibus expertos, huc ad nos transmittere debeatis, ut, finali conclusione, super levacionem presentis exercitus e vestri medio pro succursu domini Wlaad Way[vo]de parcium transalpinarum fiendam, quemadmodum habetis, de auctoritate dictarum literarum domini nostri, a nobis in commissis, nobis respondere valeant atque possint. Prefatas itaque literas domini nostri, per eosdem nobis in specie presentandas, remittatis, ex eo denique, quod Deus avertat, ubi, per invigilem curam Vestre Universitatis et non sollertem levacionem exercitus vestri, quid adversitatis in comoditate tocius regni, et specialiter confinium ipsius domini[i] nostri forte occurret, presentes erga vos reservetis, ut, dum in presencia ipsius domini nostri, nostris pro expeditoriis, super Vestre Universitatis presenti amonicione petituri fieremus, nobis în specie representare valeatis. Datum in Bothfalva, in vigilia festi Beati Egidii abbatis, anno Domini M° CCCC° XXX° sexto.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, n° 7.)

XXXVII.

Bistriţa, 1437, 8 Iunie.

Noul comite al Secuilor, Henric Tamassy, cere Braşovenilor ştiri din Ţara-Românească despre Turci.

„Henricus de Thamasy, comes Siculorum, etc.", se oferă în numele Împăratului spre ajutor Braşovenilor şi cere de la ei noutăţi despre Turci: „sique nova veraciter ex parte Rame[1], videlicet Hawaschwel, pro parte adventus sevissimorum Turcorum auditis sive scitis. . .

Datum in Bezthercze, sabbato proximo ante festum Sancti Barnabe Apostoli, anno, etc., XXXVI]o.[2]"

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, n° 4.)

XXXVIII.

Turda, 1438, 6 Februar.

Lorand Lepes, vice-Voevodul Ardealului, arată că Saşii s'au unit cu nobilii împotriva Turcilor şi a iobagilor.

Nos, Lorandus Lepes de Varaskezy, vicevaivoda transsilvanus, memorie commendamus per presentes quod, cum pridem, videlicet circa festum Sancte Crucis [=14 septembris], in possessione Kapolna vocata una cum baronibus et nobilibus, necnon Saxonibus pocioribus Septem Sedium Saxonicalium et Siculorum dicte partis transsilvane, fuissemus congregati, inter cetera tracta[n]tibus uti[= de] protervie et rebellionis nefandissimorum rusticorum contricione et eradicacione, nec non sicuti contra insultus Turcorum sevissimorum has defensari partes, coram nobis et baronibus universi nobiles et Saxones prefate Sedis inter se ipsos talem fecerant unionem et fraternitatem quod, dum et quando, casu contingenti, prefati Turci has invadere, subintrare conarentur satagencium partes, tunc prefati nobiles in succursu annotatorum Saxonum mutueque sincere unionis, fraternitatis venire et

---

[1] Rama e o parte din actuala Serbie; Havasalföld, Ţara-Românească.

[2] Din acelaşi an e privilegiul, datat Târgovişte, 8 April 1437 (6945), al lui Vlad-Vodă către Braşoveni (pecetluit cu corbul, având la dreapta crucea cu două ramuri drepte şi una oblică, iar la stânga steaua şi luna; inscripţia: „S. Wlad. filius Merce transalpinis (*sic*) Vaivoda ac dominus de Fogaras"; e legat cu fire roşii şi verzi. Pe V°: „Wlad Way[vo]da, sonans de tributo dando in Walachia et modum tributi continens cuiuslibet rei, et quod non impediatur pro alio" (Braşov, Archiva Oraşului; *Urkunden*, n° 770). Privilegiul acesta slavon se află în Bogdan, *l. c.*, I, pp. 71—2.

accelerare deberent et tenerentur; predicti eciam Saxones contra emulos seu inimicos nobilium, signanter autem ad conterendum predictorum nefandissimorum rusticorum pretervione [= protervia] venire et accelerare deberent et tenerentur. Ad quod se partes sponte obligarant iuramento coram nobis. Prescripti vero nobiles et Saxones pridem Thorde, in generali congregacione nostra, videlicet in festo Purificacionis Virginis Gloriose [= 2 februarii] nunc preterito, premissam disposicionem et ordinacionem ipsorum, necnon unionem fraternitatis confirmarunt coram nobis, harum nostrarum testimonio literarum. Datum Thorde predicte, in festo Beate Dorothee Virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo tredecimo *(sic)* octavo.

(Sibiiu, Archivele Universităţii Săseşti.)

XXXIX.

Albert, regele Romanilor, vesteşte pe Braşoveni că i-a dat în apărarea lui Vlad-Vodă. Commissio propria domini regis.

Buda, 1438, 14 Februar.

Albertus, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, Austrieque et Stirie dux ac marchio Moravie, etc.

Providi et circumspecti viri, fideles nostri sincere dilecti. Commendabilem Fidelitatis Vestre constanciam Sacre regni nostri Corone hucusque illibate observatam plurimorum fidedignorum relacio Nostre patefecit Maiestati, que tanto leciori wltu audivimus, quanto itidem per temporis futuri processum, nostro felici vigente regimine, in vobis experiri peroptamus. Cupientes igitur hiis vestri suadentibus... us *[rupt]* vos pace optata gaudere a... per alias nostras [eiusdem] tenoris litteras scripsimus fideli nostro magnifico Wlad Waywode parcium nostrarum transalpinarum, ut ipse nullius vos dampnificacionis turbacione afficiat, quinymmo eciam ab aliorum insultantibus gravaminibus, signanter vero a sevissimorum Turcorum invasionibus, indempnes debeat preservare. Quapropter ipsam Vestram Fidelitatem seriose requirimus et rogamus, eidem committentes quatenus taliter vestra solita fidelitatis constancia... appareat, etc. [S'a dat comitatul Secuilor unor oameni de credinţă, cari în curând vor veni acolo.]

Datum Bude, in festo Beati Valentini Martyris, anno Domini MCCCCXXX octavo.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 10.)

XL.

Albert, regele Romanilor, porunceşte castelanilor de la Bran să nu iea vamă mai mare de la Români, pentru că apoi Braşovenii sunt supuşi la acelaşi regim în Ţara-Românească.

Viena, 1438, 26 April.

Commissio propria domini regis, ex deliberacione consiliariorum suorum Hungarie facta.

Albertus, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie et cetera, Austrieque et Stirie dux, neconon marchio Moravie, fidelibus nostris, castellanis et vicecastellanis castri nostri Therch vocati, necnon tributariis seu vicetributariis in tributis ad idem castrum nostrum spectantibus constitutis, presentes visuris, salutem et graciam. Pro parte universorum civium, hospitum et populorum nostre civitatis brassoviensis et terre nostre barcensis Celsitudini Nostre exponitur querulose quomodo vos, postposita et semota vera consuetudine in exaccione tributaria in pretactis tributis observari debenti, a singulis Volachis de partibus transsalpinis ad dictam civitatem et terram nostras cum eorum rebus et bonis venientibus superfluam indebitamque et iniustam tributi solucionem exigeretis seu exigi faceretis, — propter

quod et ipsi cives nostri ac mercatores brassovienses et dicte terre nostre barcensis, dum ad ipsas partes nostras transalpinas pro victuum acquisicione, cum ipsorum rebus et bonis proceden[tes], eos pervenire contingeret, partibus in eisdem modo simili per superflui tributi solucionem plurimum et permaxime impedirentur et dampnificarentur, in ipsorum preiudicium et dampnum manifestum. Unde nos huiusmodi indebite solucionis tributarie exaccionem, potissime ne prenotati cives et mercatores nostri propterea quoquo modo impediantur aut damnificentur in tributis nostris prenotatis, de cetero nullatenus fieri debere volentes, Fidelitati Vestre firmissime precipien[do] mandamus quatenus amodo et deinceps a quibusvis mercatoribus, Volachisque seu viatoribus, de dictis partibus nostris transalpinis eundo et ad easdem undecunque redeundo, ad loca pretactorum tributorum pervenien[do], eorumque rebus et bonis quamcunque superfluam et iniustam tributi solucionem petere seu exigere petique seu exigi facere nullatenus presumatis, nec sitis ausi modo aliquali, agentes taliter in hac parte, quod pretacti cives et mercatores nostri brassovienses et terre nostre barcensis, propter huiusmodi indebiti tributi exaccionem, in posterum, in dictis partibus transalpinis nequaquam molestentur. Et secus, pro nostra gracia, facere non ausuri. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis; quas, propter absenciam sigilli nostri, quo ut rex Hungarie utimur, sigillo nostro ducali fecimus consignari. Datum Wienne, secundo die festi beati Marci Evangeliste, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 86.)

XLI.

Şinca-Mică, 1438, 18 Iunie.

Comitele Secuilor porunceşte Braşovenilor să pedepsească aspru, cu moarte, pe Românii făgărăşeni, răsculaţi.

Michael Iakch, Siculorum comes.

Circumspecti viri, amici nobis dilecti. Vestris multum regraciamur Amiciciis de servicio domino nostro regi et huic regno fideliter per vos facto. Igitur adhuc Vestras rogamus Amicicias quatenus cum tota vostra potencia singulis diebus Alpes ascendatis et perfidos Walahos de Ffogoras penitus interficiatis, demptis pueris et mulieribus, quod captos, si apprehendere poteritis, abducetis. Nos autem ahhinc singulis diebus, dante Domino, eosdem fugamus. Scripta in descensu nostro campestrj, wltra opidum Kyssenky, feria quarta proxima post festum Sacratissimi Corporis Christi, anno Domini millesimo quadringentesimo XXXVIIjo (?).

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 7.)

XLII.

„Tydewrw," 1439, 14 Septembre.

Albert, regele Romanilor, către episcopul Gheorghe de Ardeal, despre neajunsurile ce a făcut, în vremea Turcilor, iobagilor regali.

Albertus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, etc., rex et dux Austrie etc., fidelibus nostris, Reverendo in Christo patri domino Georgio, episcopo Ecclesie transsilvane ac universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status et condicionis possessionatis hominibus parcium nostrarum transsilvanarum, presencium noticiam habituris, salutem et graciam. Ex insinuacione fidelium nostrorum, universorum et singulorum Saxonum earundem parcium nostrarum transsilvanarum Nostra intellexit Serenitas admodum displicenter quod, licet ipsi exponentes Saxones et alterius cuiusvis status homines qui de possessionibus et villis nostris regalibus ac eorum medio ad vestras aut alterius vestrum possessiones se morandi causa (se) transferre vellent, sine omni

contradiccione abire permitterent, tamen vos, nesciretur quo motivo ducti, nostros iobbagiones et iobbagionalis condicionis homines iuxta antiquam et approbatam dictarum parcium nostrarum transsilvanarum consuetudinem, habita licencia iustisque terragiis depositis, ac aliis eorum debitis persolutis, de vestris possessionibus ad possessiones nostras regales ac in medio dictorum exponencium transferre volentes moraturos abire et recedere non permitteretis, immo eciam alios iobbagiones nostros regales, qui pridem, ob metum et formidinem sevissimorum Turcorum, dum iidem Turci partes nostras transsilvanas predictas hostiliter subintrantes devastassent, ad vestras tenutas et possessiones pro tuicione personarum atque rerum suarum transtulissent, ad pristina eorum habitacula remittere hactenus recusassetis et recusaretis de presenti,— quod in Nostre Maiestatis displicenciam ac desolacionem posessionum et villarum nostrarum cederet satis grandem. Unde nos contra consuetudinem predictarum parcium nostrarum transsilvanarum talismodi preiudicia et iniurias nostris possessionibus et villis, et consequenter Nostre Maiestati, per vos inferri nolentes, Vestre Universitati et cuiuslibet vestrum fidelitati firmissime precipimus et mandamus quatenus, alio nostro mandato superinde non expectato, universos populos vestros et iobbagiones, qui, ut premittitur, iuxta predictarum parcium nostrarum transsilvanarum consuetudinem, habita licencia ac iustis terragiis depositis aliisque eorum debitis persolutis, de predictis vestris possessionibus ad possessiones nostras regales prenotatas abire et procedere permittatis. Insuper prescriptos nostros regios iobbagiones, qui, ut prefertur, se ob metum et formidinem annotatorum Turcorum ad vestras possessiones pro tuicione personarum et rerum suarum transtulissent, ad pristina eorum habitacula remittere et remitti facere modis omnibus debeatis. Alioquin commisimus, et harum serie firmiter committimus, fideli nostro magistro Desew de Losoncz, parcium nostrarum transsilvanarum Vaivode, ut ipse, scita veritate premissorum, vos et vestrum quemlibet ad predictorum mandatorum nostrorum plenariam observacionem cum solitis et opportunis gravaminibus arcius compellat et astringat, nostra auctoritate sibi presentibus in hac parte attributa et iusticia mediante. Aliud ergo nullo modo facere presummatis, gracie nostre sub obtentu. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in nostro descensu campestri prope vadum Tydewrw vocatum, in festo Exaltacionis Sancte Crucis, anno Domini MCCCC°XXXVIIII°.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

XLIII.

Voevozii Ardealului ingăduie şi mai departe Braşovenilor a bate monedă, cu toate reclamaţiile lui Vlad-Vodă.

„Wyneeph" (Vineşti, com. Aradului?), 1441, 16 Octombre.

Nicolaus de Wylak et Iohannes de Hwnyad, inter cetera Wayvode transsylvani. Seniores et prudentes viri, amici nostri honorandi. Audimus quomodo Illustris Wlaad Wayvoda transalpinus cusionis monetarum regalium in vestri medio continuacionem per Serenissimum dominum nostrum regem prelatosque et barones regni Hungarie, in defensionem eiusdem regni Hungarie, nobis deputatam, in auxilium et subsidium eiusce defensionis per nos fiende, sibi sinistr[um] fore reputaret atque grave. Super qua re vobis per eundem recolimus fuisse subintimatum: cuius scilicet rei disposicionem et decisionem unacum eodem fiendas ad terminum illuc aggressas [=ingressus] nostris [=nostri] decrevimus producend[as]. Sane quidem liquet quod ipsa regio parcium transsylvanarum in qualibet sui parte, de regie benivolencie legalitate prelatorumque et baronum Sue Serenitatis et regni conclusione, nostrorum honor[is] subiacet dicioni, gubernamini, direccioni et defensioni; proinde in tenutis honoris et regni nostrorum libera nobis adesse debet de iure et de lege facultas eiuscemodi cusionis monetarum continuacionem exequi faciendi. Unde requirimus vos, nichilominus, et serie presencium Vestris Prudenciis, firmiter precipien[tes], mandamus quatenus per homines nostros ad id speciales talismodi monetarum cusionem

vestri in medio sollerter et continue exercere permittatis, remitente obstaculo quovis retroiecto, usque ad nostrum illuc ingressum, et nec cuipiam alteri id prosequi cedatis, preterquam hominibus nostris specificatis. Scientes enim a certo quoniam sedecimo aut decimo septimo die post presencium emanacionem in vestri medio, nostri presencia personali, favente Altissimo, constituemur, quoniam, ad annotatum Wayvodam transalpinum in plurificatis legacionibus ipsius domini nostri regis, prelatorum eciam et baronum ac tocius regni Sue Serenitatis ire deputato, omnis more protraccione relagata, importune et sine intermissione sumus accessuri, pariter et profecturi; usque ad illum igitur terminum ipsam cusionem per quospiam non sinatis impediri. Et aliud in premissis facere non sitis ausi modo aliquali. Cetera lator presencium nostra intimata vobis seriosius propalanda hac vice clarius explanabit et exponet; cuius dictis nostri ex parte Vestris Prudenciis detegendis fidem liquet credulam, uti nostris sermonibus, adhibere. Scripta in descensu nostro campestri exercituali iuxta oppidum Wyneeph, in festo Beati Galli Confessoris, anno Domini millesimo, et cetera, XL primo. Ad commissionem propriam utrorumque Wayvodarum.

[V°:] Prudentibus viris, magistro civium, iudici, villico iuratisque civibus et cunctis senioribus civitatis brassoviensis, amicis nostris honorandis.

(Braşov. Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, n° 15.)

XLIV.

Mediaş, 1443, 19 Mart.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre plecarea sa asupra Turcilor, cerând muniţii.

„Scitote quod nos die nuperime intimato, duce Deo, gressus nostros exercituales abhinc removebimus.“ Cere dela ei „currus thaboriorum, simul cum bombardis, pixidibus, machinis et cunctis ingeniis . . ., alioquin totam disposicionem totumque negocium, quod Deus avertat, confundentis. . .

Scripta in Meggyes, feria tercia proxima ante festum Beati Benedicti abbatis, anno Domini, etc., XLIIJ°.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, n° 16.)

XLV.

Inidoara, 1443, 6 Iunie.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre monetăria ce va deschide la Sighişoara.

. . . . Cum nos pro nostra apprumtuacione contra insultos turcos, Christi nominis hostes pestiferos, iam proxime exercitualiter instauranda, camaram monetarum in Segeswar erigere et levare volumus fiendam, quocirca Vestris Amiciciis committimus, mandantes quatenus sufficencia laboreria, ad usum pretacte camare pertinencia, simul cum monetar[iis] in Brassovia existentibus, camar[ariis] nostris, presencium ostensoribus, exportare et exportari facere modis omnibus debeatis . . .

In Hwnyad, feria quinta proxima ante festum Penthecostes, anno Domini M°, etc., XLIIJ°.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, n° 2.)

XLVI.

Ioan Hunyadi cere de la Braşoveni arme şi unelte. Mediaş, 1443, 23 Iunie.

Cere „quadraginta lapides cum omnibus lapicidiis ibi existentibus; usque duodecem dies sculpere faciatis et fabricare . . . quadraginta puscas . . .; cum appromptuacione curruum thaboriorum, iuxta demonstracionem illius Bohemi, debitam festinanciam adhibeatis.

Scriptum in Meggyes, in vigi|li|a Nativitatis Beati Iohannis Baptiste, anno, etc., XLmo tercio."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 15.)

XLVII.

Italianul Cristofor, bănarul lui Ioan Hunyady, dă Braşovenilor sinet pentru uneltele ce a primit. 1443, 29 Septembre.

„Cristoferus Ytalicus, concivis cybiniensis, camerarius monetarum magnifici viri Iohannis de Hwnyad, Waywode transsylvaniensis", arată că a luat dela Braşoveni cele de nevoie pentru monetăria cea nouă din Sighişoara: „primo incudes octuaginta duas, longos maleos viginti quinque, forcipites scindendi viginti et forpices (*sic*) ad tenendum aptas, viginti duos, parvos maleos quadraginta quatuor, maleos magnos viginti sex . . .

In die Sancti Michaelis Archangeli, anno Domini Mº CCCCº XLIIIjº."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 6.)

XLVIII.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre expediţia sa împotriva Turcilor. Sofia, 1443, 3 Decembre.

Iohannes de Hwnyad, Waywoda transsylvanus, etc.

Circumspecti, nobis grati. Deus excelsus, oculos sue pietatis super christianum imponens populum, christiano huic exercitui victoriam et prosperitatem dare dignatus est, et deinceps de ulteriori victoria contra paganos sumenda omnem spem gerimus et habemus, quoniam Turcorum Imperator, terga vertens, fugam dedit versus Mare; cuius vestigia more hostili sequi existit summe necessarium. Requirimus itaque vos quatenus in ecclesiis vestris parochialibus faciatis Deum altissimum exorare ut dignetur Sua Divinitas christianum adiuvare exercitum et conterat nequam superbiam paganorum. Ecce autem infra sex vel octo dies constituemur in civitate Drenapoli, continuan[tes] deinceps nostrum iter, quo res exposcit. Scripta in progressu nostro exercituali, de civitate Sophie versus civitatem Drenapolim pretactam, quarto die festi Beati Andree Apostoli, anno Domini, etc., XLIIIjº.

[Vo:] Circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis brassoviensis et tocius terre Barcza, nobis sincere dilectis.

(Pecete verde.)

(Braşov, Archiva Oraşului. *Urkunden*, nº 98.)

XLIX.

Prokopie-Koprian, 1444, 6 Ianuar.

Ioan Hunyadi povesteşte Braşovenilor luptele sale cu Turcii.

Iohannes de Hwnyad, Wayvoda transsylvanus, etc.

Prudentes et magne circumspeccionis viri, amici nobis intimi et sume honorandi. Presentibus primum gratissime salutacionis eloquio presincero venerabiliter antemisso. Insignia victoriosorum triumphorum, primi contra Ezebegh, secundi cew dewtri [1] contra Twrchan, tercii contra infelicem Basa [2], puta vice-imperatorem Turcorum, et quarti circa civitatem Nys ac in arcis indaginibus triumphus, moncium sew latibulorum eiusdem, contra dictos Basa, Turchanbegh, Ezebegh ac ceterorum principum ac ducum exercitus Cesaris Turcorum, die dominica proxima post festum Omnium Sanctorum [3 novembris] immediate precedens sew retroactum, potenciam congestam et fere validam, divinitus datorum nomini christiano per nos, et hoc tempore, quo sumus nos hy, in quos fines seculorum devenerunt, litteris nostris mediantibus, nuncium quoque nostrum, hominem puta nostrorum notariorum, preceden[tem] vestris precaris industriis *(sic)* innotuere clarius et declarata fuere. Post hos itaque triumphos, quotquot licet multiplices, contra pestiferos Turcos nos habuisse contigit conflictus fere fortes; notabiliores autem et signatiores iam pridem contra solum Omorath Turcorum supremum Imperatorem et universos suos principes dampnate condicionis, eius quoque potenciam validissimam, et de Romania et de Natulya, neve partibus transmarinis, conductam atque comportatam, feria quinta proxima ante festum Beate Lucie Virginis [12 decembris] in arto et antes et ipsum . . . moncium loci ac silvis Zlatica vocati. Demumque, in vigilia testi sacratissimi Natalis Christi [24 decembris] iam retroacti, in loco Melstica cognominato, iam de terra Romanie itinere nostro eundem [= nondum] antea continuato, versus patriam retroflexo, replicata vice contra innovatam potenciam supremi Imperatoris, cui et solus intererat, duces autem et principes potencie eius principaliores, dicti: Basa et Turhan preerant. Scilicet [post] quem conflictum, ecce feria quinta, secundo videlicet die festi Anni Novi, dominice utputa Circumcisionis [2 ianuarii], cum et hungara et christiana, nostra videlicet, necnon regis atque dezpoti [3], per arta loca stricta, pariter et forcia densium silvarum atque moncium, loci Kalwanicza, ymmo verius Kalnawycza vocati, preire sive anteire pro captandis descensibus, dimissa, et eunte, remanenciam postcedencium, peditum pariter et equitum, ab inimicorum insidiis, nostro solito more, instar pastoris, de luporum rapina cew raptura suum gregem ovium custodientis, auriremus *(sic)* [= tueremur] et caveremus, en innotuit nobis, in eo tunc eramus, vestigia nostrorum sequentes, amodo valde pauci, adventus potencie satis valide perfidissimorum Basa, Turhan ac eciam nove gentis Anatolye sin *(sic;* sive) partis transmarine, et ad quantitatem septem banderiorum se extendentis, cuius erat prefectus, director ac belliductor quidam princeps Anatolye, satis strenuus et insignis, nomine Mehometh de Bruza [4], sororius supremi Turcorum Imperatoris, cuius collum ad nunc, et aliorum plurimorum notabiliorum Turcorum colla, presidiis altitonantis Dei ac altissimi conductoris tocius universi, reciaculis christianorum et nostris foret atque forent innexe, ac manibus subiugata, wlpium rapiencium more, — sequent[ibus] et supervenient[ibus], peractis quatuor alternatis aggressibus, nobis, quoque eciam nostris universis tuente Deo celi, sanis semper et salvis premanentibus, ipsa potencia per christianos viriliter semper et intrepide agressa, longe lateque usque ad quartam vigiliam noctis eo tunc subsequent[em] extitit miro modo insecuta: fecimus et inivimus. Hactenus in cunctis et singulis illis atque ceptis processibus fuimus et sumus prosperati, dirigente virtute dextere Excelsi, cuius nomen gloriosum sit be-

---

[1] Δεύτερος.

[2] E vorba de Hasan-beg, de Turacan şi de Vizir. V. Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, I. p. 433 şi urm.

[3] Gheorghe Brancovici, Despotul Serbiei.

[4] Brusa.

nedictum per secula seculorum, amen. Unde et eya itaque, amici nostri carissimi ac reverendi, et vos, pro tropheis christiano nomini talistemodo *(sic)* divinitus datis Deo celi gratibus et graciarum accionibus consignatis, studete idipsum nomen Domini humili prece deprecari ac invocare, ut largitam graciam et misericordiam nobiscum... netur diucius diutineque erga suos, nos videlicet et vos, misericordissime Sua Divinitas immensa conservare, necnon sperandos ac fiendos processus nostros futuros fortunio *(sic)* nominis christiani prosperare, suamque graciam erga id amplificare. Scripta in civitate Procopia, in festo Epiphaniarum Domini, anno Nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto.

[V°:] Viris immense sagacitatis et industrie, iudicibus, senioribus ac toti consulatui civitatis Brassovie et tocius terre Barcza, amicis nobis semper honorandis.

(Pecetea lui Ioan, cu corbul în scut, semi-lună la dreapta.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, n° 137.)

L.

Ştefan-Vodă, [fiul lui Alexandru], Domnul Moldovei, către Braşoveni, asigurându-i că a deschis negoţul. Suceava, 1444, 2 Mart.

Stephanus Way[vo]da et dominus terre moldawyensis.

Providi et honesti viri, nobis dilecti. Usque modo audacter non estis ausi cum bonis vestris subintrare. Modo assecuramus cum presentibus omnes ut subintrarent et negociarent more ab antiquo consueta *(sic)*, ac libere exeant, excepta aliqua causa guerre. In quo provide ambulent, et pro reatibus vestri Kralli, concivis vestri, nullus timeat. Datum Zwczawye, in dominica Carnisprivii, anno Domini M° CCCC° XLIII j°.

[V°:] Providis et honestis iudici et iuratis civibus de Brasso ac nobis dilectis.

(Pecete cu scut, ca la scrisorile lui Ilie; bour cu urechi; legenda: Печать Стефана Воеводы. — Scrisoare germană, foarte grăbită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, n° 21.)

LI.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, cerându-li a-l ajută la gătirea de războiu. Ludoş, 1444, 20 Iulie.

„Quia nos ad presentem in proximo fieri debemus exercitum", cere de la ei: „certa frena cum paramentis argenteis et aureis per magistros artifices vestri in medium residentes parari [faciant]", dând ca plată „octo marcas budenses".

P. S. „Solicitetis frena ut parentur...

Datum in Lwdos, in festo Beate Margarethe Virginis et Martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, n° 103.)

LII.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti întăreşte privilegiul de comerţ al luĭ Mircea către Braşoveni. Târgovişte, 1444, 7 August.

Wlad, parcium transalpinarum Wayvoda, universis et singulis civibus ceterisque senioribus incolis Brassovie, Burchia, sed et in toto regno transsilvano, cuiusvis status, condicionis existentibus et commorantibus, quibus presentes nostre litere ostenduntur, amiciciam paratam cum dileccione. Noveritis quod, quamvis Spectabilis vir dominus Merche, pie memorie Wayvoda dictarum parcium transalpinarum, noster genitor carissimus, communi contractu et una voluntate dictorum

civium et seniorum de Brassovia et Burchia, certas disposiciones et soluciones omnium rerum, quocunque vocabulo nominandarum, intra has partes importandarum et abhinc extra educendarum, per tributa fecissent ritu stratu permanere in eternum, prout in literis ipsius genitoris nostri patentibus expresse vidimus contineri, licet per quosdam tributarios et castellanos castri de Therch usque modo huiusmodi certa disposicio nostri genitoris et civium predictorum dissoluta fuisset et minime servare voluissent, ultimo et modo vir magnificus dominus Iohannes de Hunyad, Wayvoda transsilvanus, dictam literam patris nostri super huiusmodi disposicione factam pro tranquilla pace et statu perpetuo inter duo regna observanda confirmasset,—pro eo et nos, unacum nostris baronibus et proceribus harum nostrarum parcium transalpinarum, existentibus et constituendis, omnia queque scripta sunt in literis dictorum dominorum Merche beate recordacionis, genitoris nostri, et Iohannis de Hunyad, Transsalpinorum et Transsilvanie Wayvodarum, firmiter tenere et observare volentes, in nullo contradicendo, immo magis dietenus pro perpetua pace operibus adimplendo, ea que dictata sunt in literis patris nostri confirmare volentes, harum literarum nostrarum testimonio mediante, in huius rei certitudinis veritatem has patentes nostras literas sigillique nostri munimine roboratas eisdem civibus et senioribus de Brassovia et aliis suprascriptis ad cautellam dedimus et facimus consignare. Datum in Tergovistia, feria sexta proxima ante festum Beati Laurencii Martyris, anno Domini millesimo, etc., XLIIIj-mo.

(Pecete ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 313-4, nº CCLIV.)

LIII.

Vasluiu. |1445,| 23 Maiu.

Ştefan-Vodă, [fiul lui Alexandru], Domnul Moldovei, arată Braşovenilor că a încheiat luptele cu fratele său Petru, oferă satisfacţie pentru pagube şi făgăduieşte siguranţă de negoţ, cerând şi ştiri despre Ioan Hunyadi.

Stephanus Wayv[o]dda de Moldva.

Sinceri honoris incrementum. Amici nostri karissimi. Noveritis me esse Wayvodam in isto regno, videlicet in Moldwa, licet retroactis temporibus, non multum elapsis, in guerra seu discordia quam gerebamus cum Petro fratre nostro Wayvoda, sinistra manu mihi invadente, non modicum persequebamur vosmet ipsos. Nunc, Dei per graciam, sumus in regno nostro pacifice. Quare Vestre Universitatis petimus Amicicias et Fraternitates eisdemque supplicamus ex affectu, quatenus, quod cives aut hospites vestri, civitatis et provincie vestre, videlicet Barza, aliqua dampna sew iniurias et mutillaciones menbrorum in suis mercimoniis et in negociacione suarum rerum, nostro in regno veniente[s], vel transeunte[s], passi fuissent, nisi fideli probaverint testimonio, volumus satisfaccionem inpendi. De modo habebitis et habeatis sine omni impedimento negociacionem vestram in eadem libertate et paciencia sicut habuistis in tempore patris nostri Wayvode Sandri [*şters:* Sep.].

Item intunc petimus Vestras Amicicias et Fraternitates quod, si auditis vel audivistis aliquam famam de Iohanne Wayvoda, aut aliam famam, extunc nobis, causa amicicie, fideliter renunccietis. Cetera lator presencium, videlicet Stoyka, dicat, cui v[elit]is credatis, tamquam ab ore nostro prolatis. Scripta in Moldwa, in civitate Wazlo, anno in presenti, post festum Wrbani Pape feria 6a.

[Vº:] Prudentibus viris iudici iuratisque civibus ac universi[s] hospitibus de Brasso existentibus ac sibi karissimis in Christo fratribus.

(Pecete roşie, aproape cu totul ruptă; se înţelege numai: Пеиатъ...)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 5; tipărită în parte în Iorga, *Geschichte des rumänischen Volkes*, I, p. 325, nota 2.)

LIV.

Fostul Ban de Macsó către Voevozii romîni de Bolea, Birtin, „Fenyöpatak", Ribiţa, pentru un proces al iobagilor din Baia-de-Criş (cu formulariu de jurămînt românesc). Ghiula, 1445, 3 Septembre.

Nos Ladislaus de Maroth, alias Banus Machoviensis, nobilibus viris Moga, Ladislav de Bolya, Stephano de Birtin, Iohanni de Fenywpataka, Sorban et Iohanni de Ribicze, Vaivodis nostris, nobis dilectis. Noveritis quomodo nos causam racione cuiusdam terre inter nostros iobagiones de Keresbanya et Symonem monetarium florenorum cibiniensium habitam sane intelleximus. Igitur mandamus vobis quatenus dicto Symoni cum sociis suis terminum iuramenti deposicionis assignare debeatis, quo scilicet termino adveniente, ipse Symon ipsam terram, quam pro suis pecuniis emptam fore asserit, tenere debeat, et sic iurare quod ita ipsum Deus iuvet, Beata Virgo Maria et ut possit videre faciem domini nostri Iesu Christi, quod ipsa terra quam ipse tenet est per eum empta pro pecuniis et sibi pro vagio posita tamdiu quousque sibi pecunias suas reddant. Ceteri autem socii sui consimiliter iurare debeant vestri in presencia. Datum Gywlae, secundo die festi Beati Regis Stephani, anno Domini M° CCCC^mo XL quinto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, VI, p. 181.)

LV.

Ioan Hunyadi porunceşte lui Moga Voevodul şi părcălabului cetăţii Baia-de-Criş să ocrotească pe bănarul sibiian. Apold, 1446, 31 Iulie.

Nos Iohannes de Hunyad, regni Hungarie gubernator, vobis, nobilibus viris Moga Vaivoda, item officiali castri de Maroth, in oppido Keresbanya constituto, et suis pertinenciis residenti, harum serie firmiter committimus quatenus amodo et deinceps magistrum Symonem, cusorem florenorum auri in civitate cibiniensi commorantem, in laboracione et cultura, levatura auri in dicta Keresbanya habita, que sua fore perhibetur, pro nobis utputa laborantem, in nullo impedire, molestare seu quovismodo perturbare et damnificare presummatis, quinimmo huiusmodi lavaturam auri sibi libere et pacifice colere et laborare ac negocia sua ibidem exercere permittatis et permitti faciatis. Aliud non ausuri facere in premissis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in villa Apold, die dominico proximo ante festum ad Vincula Beati Petri Apostoli, anno Domini M° CCCC° XL° sexto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, VI, p. 181.)

LVI.

Cercetare pentru slujbele datorite in Ţara-Românească de familia de Losoncz în vremea regelui Sigismund. Braşov, 1446, 21 Decembre.

„Georgius, filius condam David Banj, Latzk de Zantho, necnon Nicolaus filius Luppi de Almakerek", arată că „nos maturo tempore, una cum littera prelatorum, baronum ac procerum regni Hungarie, ad civitatem Brasso contra magnificos Stephanum filium Banj de Losoncz et Ladislaum Iakch de Hadad loquentes racione debellacionum ipsorum, pye memorie tempore Serenissimi principis et domini Sigismundi imperatoris, per ipsos ad terram Transsalpinis serviend[arum] et fiend[arum], pro iusticia petendi [=petendo] accesserimus, uti in litteris dictorum prelatorum et baronum procerumque regni Hungarie continebatur, racione tali ut castrum So-

lumkew [1], in comitatu bichariensi existent[e] [=existens], egregium Georgium filium Bani de iure tangen[s], idem magnifici Stephanus filius Bani et Ladislaus Iakch de Hadad pro quorum meritorum tenuissent". Asigură pe Braşoveni că nu vor avea pagube cu acest prilej.

(Scrisoare foarte grea şi greşită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 11.)

LVII.

Turda, 1447, 2 Iulie.

Guvernul ardelean dă Braşovenilor o mărturie cu privire la expediţia de la Nicopol, în 1445, a lui Hunyady.

„Georgius de Bala ac Marcus de Herepe et Stephanus de Janusy, vicewayde transsylvani", dau mărturie câtorva cetăţeni din Braşov despre cearta ivită „tempore ingressionis exercitualis Illustris principis domini Iohannis de Hunyad, regni Hungarie gubernatoris, ad partes transalpinas, versus urbem Nykapol, proficiscentis. . .

Datum Thorde, die dominica proxima post festum Sancti Pauli, anno Domini millesimo quadringentesimo septimo.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 27.)

LVIII.

Săceni, 1447, 20 Iulie.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, ca să îngăduie rudei sale, pribeagului Vladislav-Vodă (Vlad Ţepeş), a se aşeză la ei.

Iohannes de Hwnyad, etc., regni Hungarie gubernator.

Circumspecti viri, amici nostri dilecti. Nam iste Ladislaus Walahus, proximus noster, cum omnibus rebus et bonis suis de partibus transalpinis intendit se ad regnum Hungarie conferre et conduci facere, ideo Vestras Amicicias presentibus requirimus quatenus, habitis presentibus, dum idem Ladislaus cum huiusmodi rebus suis in vestri medium pervenerit, pro descensu eiusdem unam domum in vestra civitate dare et eidem assignare, subsidiaque et auxilia iuxta humanitatem et providencias vestras sibi facere velitis, nostri singularis complacencie ob intuitum, Presentes autem, propter absenciam cancellarii et sigilli nostrorum, secreto nostro anulari fecimus consignari. Datum in Zechen, in festo Sancte Margarethe Virginis, anno Domini Mº CCCCº XLmº septimo [2].

[Vº:] Circumspectis viris iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis honorandis.

Greff Balint de Delbendorff.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 13.)

LIX.

Timişoara, 1448, 7 Mart.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre noii bani cari merg şi în Ţara-Românească.

Iohannes de Hunyad, regni Hungarie gubernator. Prudentes et circumspecti viri, grate nobis dilecti. Quia nos id disposuimus quod in partibus transalpinis, sicuti hic, nostra presens pecunia currere debeat et valeat, committimus ergo vobis quatenus cum civibus cibiniensibus et hominibus pociorum [=parcium] transsalpina-

---

[1] Şinteu.

[2] Cf. *Îndreptări*, p. 12 (110).

rum insimul convenire inter hecque diligenter tractatum habere debeatis, ut, dum vos in ipsorum medium res vestras venales quascumque adducitis, ab eisdem florenos vel vzperas[1] petere pro precio talium non debeatis, sed super premissis parvis pecuni[i]s presentibus vendere diligenter eisdem debeatis. Eisdemque nos scripsimus ut et ipsi pro precio rerum suarum quas ab eisdem comparare volueritis, premissam parvam pecuniam recipient et florenos vel vzperas pro ipsorum rebus comparabilibus non petant. Secus ergo in premissis non facturi. Datum in Themeswar, feria quinta proxima ante dominicam Iudica, anno Domini millesimo CCCCo Xo L octavo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris iudici iuratisque et ceteris civibus pocioribus civitatis brassoviensis, nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 20.)

LX.

Vladislav-Vodă al Ţerii-Româneşti arată că nu poate veni în Ardeal din cauza ştirilor încă nehotărîte despre lupta lui Hunyadi cu Sultanul. Târgovişte, 1448, 31 Decembre.

Providi et honesti viri, fratres et amici nobis sincere dilecti. Scire damus vobis quomodo egredius vir Nicolaus de Vizakona scribit nobis ad eum accedere vellemus, donec magnificus Iohannes, regni Hungarie gubernator, veniret de bello. Hoc ideo facere non possumus, quia feria tercia prope preterita [29 octobris] frater Nayph[2] de Nicopolio pervenit ad nos, certissime dixit quomodo Omrath, dominus Turcorum, in tribus diebus sine omni intermissione contra ipsum dominum Iohannem gubernatorem pugna[m] habuisset, ultima die inter curros taboritarum inclusisset, pedester solus Imperator inter yanicaros descendisset et omnes extra et intra currus taboritarum percuss[iss]ent et interfecissent. Si veniremus nunc ad eum Turci statim nos et vos destruere possent. Ideo petimus vos, sedentes pacifice, quatenus habeatis pacienciam donec videbimus processus ipsius domini Iohannis. Dubium est de vita ipsius. Si autem evaserit de bello liber, secum conveniemus, bonam pacem faciemus. Si autem nunc nobis contrari[i] fueritis, siquid tandem fiet, si(n)t in detrimento [ms.: demerita, *apoi detrementa*] animarum vestrarum, et periculum coram Deo respondeatis. Datum in Tergovistia, in vigilia Omnium Sanctorum, anno Domini etc. XLVIIjo.

Wlad, parcium transalpinarum Wayvoda, frater vester in omnibus.

[Vo:] Providis et honestis viris, iudici, iuratis civibus de Brassovia, fratribus et amicis nostris predilectis[3].

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 314-5, no CCLV.)

LXI.

Ioan Hunyadi cere Braşovenilor ştiri despre mişcările turceşti. Pesta, 1449, 17 Iulie.

Prudentes viri, nobis plurimum grati. Omnia nova que ex parte Turcorum nobis scribitis, bene audivimus; unde rogamus vos ut imposterum, quidquid de ipsis Turcis audietis, nobis intimetis, et presertim si ydem aquam Danubii hostiliter transvadere niterentur, mox, in veloci cursu equi, nobis significare velitis. Ecce enim nos cum Dei auxilio dietim paratum exercitum nostrum, et nos exhibemus de hac civitate versus opidum Naghathwan, et abinde campizare incipiemus cis Tyciam, et nos ibi reperient si necese erit. Vos eciam sitis promti ut, dum opus

---

[1] Aspri.

[2] Naipul, guvernatorul civil.

[3] Cf. *Studii şi documente*, III, pp. XXVIII-IX; *Îndreptări*, p. 12. — Pentru lupta dela Niş (17-18 Octombre), v. Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, I, pp. 451-2.

fuerit, pariter nobiscum contra Turcos memoratos ire valeatis: non enim vos deseremus, sed cum proprio capite nostro illac festinabimus pro vestri et patrie illius defensione. Et ubique in vestris pertinenciis faciatis proclamare quod quilibyt sit promtus more exercituali. Datum in Pesth, feria quinta proxima ante festum Beate Margarethe Virginis et Martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo nono.

Iohannes de Hwnyad, regni Hungarie gubernator.

[Vo:] Prudentibus et sagacibus viris iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 28.)

LXII.

Pesta, 1449, 17 Decembre.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre nişte scrisori ale lui Vladislav-Vodă şi despre pacea ce se va tratà cu Turcii la Braşov.

Prudentes et circumspecti viri, amici nobis honorandi. Ea que vobis Illustris Radozla Way[vo]da transalpinus in suis litteris vobis scripsit, ipse ad comodum et utilitatem regni huius, et non ad destruccionem eiusdem fecit, ymmo precise ad voluntatem nostram egit, quoniam et nos aput vos in Brassovia imbrevi, duce Domino, constituemur, et ibi erunt nu[n]ccii Imperatoris Turcorum, et sic concludemus factum trewge pacis inter nos et ipsum Imperatorem Turcorum. Preterea rogamus Amicicias Vestras vobisque committimus, quatenus, ex quo ad negocia regni exponere debemus, censum vestrum sine prorogacione, more alias consueto, extradetis. Aliud non facturi. Datum in Pesth, feria quarta proxima ante festum Beati Thome Apostoli, anno etc., XLmo nono.

Iohannes de Hwnyad, regni Hungarie gubernator etc.

[Vo:] Circumspectis viris, iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis honorandis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 10.)

LXIII.

Iaşi, 1449—51.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, apărând pe nişte Unguri de învinuirea că ar fi prădat pe negustori.

Circumspectis, providis, prudentibus viris, iudici, consulibus et civibus in Brasso, cunctis etiam burgensibus, vilicis et villanis, incolis in Barsa commorantibus, Bogdanus, Dei gracia Waywoda terre Moldawie, amiciciam paratam. Circumspecti, providi et prudentes viri, amici ac vicini dilecti. Noveritis quod nostram proycitur ad audienciam quomodo Demetrius de Nyoytod et Dominicus frater eius apud magnificum Georgium de Bykal, vicewayvodam Transilwanie et comitem Siculorum, occasione sinistra et s[imu]l[at]o (falso?) crimine plurimum sunt denigrati et acusati quod ipsi mercatores in viis spoliarent, vastarent et dampnarent, unde theloneum regium plurimum detrimentum pateretur. Super quo certissime sciatis quod nos memoratos viros, egregium Demetrium cum Dominico fratre suo scimus semper fuisse fideles tutores et deffensores ipsorum mercatorum omniumque viatorum et nichil horum perpetrasse, sed ipsos, ut putamus, a quibusdam delatoribus zelo invidie diffamatos; nobisque caros et dignos amicos ac fideles in omnibus approbatos. Quamobrem presentibus Vestras Amicicias requirimus diligenter quatenus

[1] Cf. *Îndreptări*, p. 13. Pacea se făcù abià la 13 April 1452 (*Acte şi fragmente*, III, p. 23 şi urm.).

sepefatos Demetrium et Dominicum salvos et expiatos de prescriptis rebus diffamie, nostrum ob respectum, velud vobis confidimus, tamquam amicis nostris dilectis. De ceteroque pactum amicicie magis ratum firmabimus et tenere promittimus, perpetue roborandum, omnibus nostras partes quacumque causa negociorum intrepidam [= intrantibus], securam, salwam et liberam indempne[m]que facultatem infallibiliter observare, non minus quam temporibus Alexandri Wayvode, patris nostri, habuistis; volumus augmentare iura iusticie, equitatis, ac de dampnis contigentibus debite satisfaccionis complementum ratificare, ita et in tantum, ut, exactis negociis, quilibet salvus in propria recipiatur. Illa tamen que usque modo illata sunt, licet non ex consensu nostro, taceantur, quia non sunt recuperabilia et transierunt. Et nos de vobis similia habere speramus semper. Datum in Fforo Filistinorum, ante Anu[n]cciacionem Beate Virginis.

(Pecete cu cap de bou, steaua între coarne, soarele la stânga, la dreapta luna, în scut legenda: † Печать Іw Богдань Кwівода. — Scrisoare de duct german.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 32; publicată în Szabó, *Székely Okléveltár*, III, pp. 62-3, nº 454.)

LXIV.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre pacea cu Turcii, care cuprinde şi pe Vladislav-Vodă şi despre nevoia de a opri pe Vlad fiul lui Vlad Dracul. Buda, 1452, 6 Februar.

Iohannes de Hwnyad, regni Hungarie gubernator, etc. Prudentes et circumspectis iudici, iuratis civibus ac toti Consilio civitatis brassowyensis, salutem cum favore. Vestris innotescat Dileccionibus quod inter regnum Hungarie et nos ac inter Imperatorem Thwrcorum per medium certorum principum [1] pacis trewga per integrorum trium annorum spacia post sese affuturorum est firmata. Ad quam trewgam eciam Illustris princeps Wladislaus Way[vo]da parcium transalpinarum est insertus, ita quod nos de hoc regno Hungarie contra ipsum Wladislaum Way[vo]dam nullam potenciam suscitari et in ipsum iuxta vires agredi permittemus. Nunc enim, ut percepimus, Illustris princips Wlad filius condam Drakwl Waywode, qui nunc hic aput nos existit, contra ipsum Wladislaum Waywodam, sine scitu et voluntate nostris, fortasse se opponere intendit. Ideo, si per illas partes prefatus Wlad contra iamfatum Wladislaum Waywodam, ad nocendum sibi et dictis partibus transalpinis intrare voluerit, extunc serie presencium firmiter precipien[do] mandamus vobis quatenus eidem Wlad in eisdem vestris partibus, nec hospicium, sed nec descensum dare, quin pocius captivare et de eisdem partibus expellere debeatis, ut prescripta in suo statu roborato infra tempus prenotatum nostri ex parte inviolabiliter observetur. Et, quia prefatus Wlad de partibus Moldwawye ad fidem nostram erga nos venit [2], ob hoc eundem per viam eandem sub fide prenotata per certos dominos nostros salve conduci faciemus. Secus igitur in premissis non facturi. Datum Bude, in festo Beate Dorothee Virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo [3].

(Pecetea.)

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 116.)

---

[1] Mai ales Gheorghe Brancovici.

[2] V. mai sus, p. 34, nº LVIII.

[3] Explicaţii, în *Îndreptări*, pp. 13-4 (111-2).

LXV.

Târgovişte, 1452, 24 Septembre.

Vladislav-Vodă al Ţerii-Româneşti cere Braşovenilor a observà pacea.

Wladislaus, parcium transsalpinarum Way[vo]da et dominus terrarum de Omlas et Fagaras, providis et honestis viris, iudici, iuratis civibus de Brassovia, fraternitatis et amicicie dileccionem. Noveritis diebus proxime elapsis colloquia pariter habuimus communi contractu et unanimiter conclusimus et perpetuam pacem fecimus, ita ex parte vestri, eciam nostri ex parte, ipsa pax litterali testimonio firmaretur. Usque modo de fut[uris] ordinac[ionibus] nichil nobis intimastis. Item eciam percepimus quod inimici nostri et familiares inimicorum nostrorum precisse vestro in medio, Brassovie, habitarent et pacifice ambulare permitteretis. Quare presentibus rogamus quatenus state in fide. Quemadmodum Septem Sedes fecerunt, ita et vos faciatis; bona illorum recipiatis et perdatis eosdem. Est eciam quidam Chernik[1] Walahus et infidelis de terra Fagaras, cum mille pecudibus de nostro exercitu pridem furatis, ad tenuta vestra, scilicet ad Fekethehalom[2], cum aliis suis sociis transsivit, et ibi moram faciet; eciam plures tales, multi sunt, sub gubernacione vestra, in territorio Burchie. Quare presentibus quo supra diligenter petimus quatenus dictas pecudes et pecora ab ipso Chernik recipiatis et nobis transmittatis, quia ad nos pertinent; ipsum Chernik perdatis cum aliis sociis suis, si wltis nobiscum bonam pacem habere et assumpsisstis nostram voluntatem facere. Secus in premissis non facturi. Nos autem, sicut promisimus, fide bona semper vobiscum bonam pacem tenebimus. Datum in Tergovistia, die dominica ante festum Beati Michaelis Archangeli, anno Domini M° CCCC° quinquagesimo secundo. Cetera Mihaela et Crista quidquid vobis dixerint, credenda[3].

(Monogramă; pecete cu legenda: Iw... Воевода и гнь.)

(Biblioteca Academiei Române, doc. 30/XL; publicată în Bogdan, *l. c.*, p. 400.)

LXVI.

Târgovişte, 1453, 11 April.

Vladislav-Vodă roagă pe Braşoveni a se trimete prin el, pe ascuns, pe calea Brăilei, armele de care Chilia, cetatea lui Hunyady, are nevoie.

Providi et honesti viri, fratres et amici nostri predilecti. Ecce modo venit ad nos famulus Stoyke Gizdavich[4] dicti et dicit nobis quomodo magnificus dominus Iohannes de Hunyad, dominus et pater noster, quasdam armas ad castrum Kilye transmittere vellett, que erga vos essent nunc. Ad que sic respondemus et dicimus vobis, propter metum Turcorum, ne nobis impedimenta fierent ex parte ipsorum Turcorum, et dicerent tandem, et nescirent, quod cum voluntate nostra forent talia. Ideo petimus vos quatenus ea(s)dem arma(s), in quacumque forma existant, caute et secrete, nostro sub nomine, adduci faciatis precisse ad Curiam et domum nostram in Tergovistia, abhinc tandem cum homine ipsius Stoyke et nostro caute et occulte ad Braillam, abhinc vero usque castrum Kilye transmittemus, propter ipsum dominum et patrem nostrum Iohannem de Hunyad. Non tantum in hiis, et pluribus, sibi fideliter serviemus et eius voluntatem facere volumus. Datum in Tergovistia, feria quarta proxima post dominicam Quasimodogeniti, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio.

Wladislaus, parcium transalpinarum Wayvoda, frater vester et amicus.

(Monogram cirilic: † Iw Влад[и]слав Кwевwда, милостїѧ божїѧ господинь.)

---

[1] Cernica.

[2] Codlea.

[3] Nu e vorba de tratatul din 20 Novembre 1451, încheiat de Hunyadi cu Turcii, pe care l-am găsit într'o copie contemporană şi l-am tipărit în *Acte şi fragmente*, III (v. şi mai sus), ci, fireşte, de pacea particulară a lui Vladislav. Cf. *Întregiri şi îndreptări*, p. 13 (111).

[4] Ghizdavăţ.

[Vo :] Providis et honestis viris iudici, iuratis civibus de Brassovia, fratribus et amicis nostris honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului; necontrolată; publicată în Bogdan, *l. c.*, p. 315, no CCLVI.)

LXVII.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre pacea cu Ţara-Românească şi solul ce trimete la Vladislav-Vodă pentru despăgubiri. Lipova, 1453, 24 Septembre.

Prudentes et circumspecti viri, nobis favorandi. Bonam et optimam cum Wayvoda parcium transalpinarum fecimus pacem: sic securi et liberi manere poteritis, et ad nos maneatis tuti. Et mittatis unum hominem vestrum ad ipsum Wayvodam, simul cum illis suis ambasiatoribus, ut ipse vobis de illis damnis que sunt illata, satisfaccionem et iusticiam impendat. Et, quidquid idem fecerit in factis vestris, nobis citissime intimetis, et nos exinde sci[t]os reddatis. Sciatis eciam quod omnes barones a domino rege iam recesserunt, et dominus. rex nisi solum nos exspectat; ad quem die et nocte festinamus. Ideo petimus vos diligenter quatenus egregium Lemmel erga nos festinanter dimittatis, facta eciam Iohannis de Hozywmeze[1] usque nostrum adventum prorogetis et statu in eodem dimittatis, quoniam nolumus quod inter vos aliqualis discordia oriatur, nam nosmet factum ipsum [in] reversionem nostram disponemus. Datum in Lippa, feria secunda proxima ante festum Beati Michaelis Archangeli, anno Domini Mo CCCCo L tercio.

Iohannes de Hwnyad, perpetuus comes byztriciensis, et cetera.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis ac senioribus civitatis cibiniensis, nobis honorandis.

[De altă mână:] Pro Iohanne de Longocampo[2].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

LXVIII.

Ladislau, regele Ungariei, către Sibiieni, arătând că e gata a plecà asupra Turcilor. Commissio domini regis. Praga, 1453, 26 Decembre.

Ladislaus, Dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, etc., rex, Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Moravie, etc. Prudentes et circumspecti fideles, nobis sincere dilecti. Intelleximus nova ex parte Teucrorum, nobis per vos intimata. Et, cum superioribus diebus ipsa eadem nova ex parte Infidelium prescriptorum eciam per alios fideles nostros iam post sese aliquotiens nobis intimata existant, in animo igitur existunt nobis res contra prefatos Teucros necessario et recisa omni mora gerende. Ad quas promovendas eciam nonnulli christiani principes, reges scilicet et duces, fratres, nobis adiumento esse velle benivolos se obtulerunt, cum quibus, Deo propicio, in brevitate remedium adhibemus contra Infideles pretactos, ut et vos pariter et alii nostri ac Corone nostre fideles et subditi ab insultibus Infidelium prescriptorum preservati, sine pavore, tranquilla et optata pace gaudebitis et fruentur. Datum Prage, in festo Beati Stephani prothomartyris, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio, regnorum autem nostrorum anno, Hungarie et cetera quartodecimo, Bohemie vero primo.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus, iuratis ceterisque civibus ac toti communitati civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nostris sincere dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

[1] Câmpulung.

[2] La 25 Ladislau asigură pe Saşi, cari-i deputaseră pe Nicolae din Ocna şi pe Ioan Lem-

LXIX.

1454, 17 Mart.

Solul braşovean la Viena scrie acasă despre planurile de război pentru anul viitor.

„Petrus, cancellarius domini Gubernatoris, veniens de Praga", i-a spus, la Viena, multe despre Ungaria şi Creştinătate, între care „quod isto anno de regno Ungarie nullus apromptuaret se super Turcis, ita esset iam conclusum, sed ad annum proxime futurum, propter pacem cum ipsis Turcis per Gubernatorem initam [1], retulit michi quomodo dominus rex, per disposicionem Gubernatoris, Renulio hispanatum [2] Siculorum contulisset, sigillatis litteris, ipso presente, et quomodo dominus Imperator Romanorum ad festum Sancti Georgii Martyris in Ratispona congregacionem omnium regum et principum christianorum, in propria ipsorum persona aut in personis suorum nunctiorum, celebrabit, pro exercitu contra Turcos, et eciam ad comprimendum et deponendum lites in Prusia inter dominos cruciferos et populum communem, qui se erexit contra eos [3]. . .

Dominica Reminiscere, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto.

Magister Iohannes Këdel, plebanus brassoviensis, vester exorator."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 12.)

LXX.

Praga, 1454, 13 April.

Regele Ladislau porunceşte sătenilor saşi din Ţara Bârsei a lucrà la întărirea Braşovului.

Regele Ladislau anunţă locuitorilor din „Voydenbach, Petersberg, Bryngendorff et Honhperg", în Ţara Bârsei, că Braşovenii, a căror cetate, „licet aliqualiter sit in muro et fossatis munita, nondum, ut necessarium esset, in omni sui parte fortificata foret", se tem „quod, si dictos Turcos, cum illo maximo, ut dicitur, appparatu exercituali, quem nunc habent, contra ipsam civitatem venire contingeret, ipsam, propter insufficienciam debite et necessarie municionis, quod Deus precaveat, capere et obtinere possent". Li porunceşte a lucrá personal la întărirea Braşovului „periculosis durantibus temporibus". La vreme de năvălire, să alerge la Braşov şi să-l apere, pentru ca „a faucibus Turcorum et aliorum hostium salva et illesa valeat remanere...

„Datum Prage, sabbato proximo ante Dominicam Ramis Palmarum, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto."

(Pergament.)

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 129.)

LXXI.

Braşov, 1454, 19 Novembre.

Ioan Hunyadi arată Braşovenilor ce a făcut ca regent pentru ca să apere ţara de Turci, îngăduindu-li a-şi întări oraşul.

Ioan Hunyadi arată că, în timpul minorităţii Regelui, a ţinut regenţa,

---

mei, jude regal, precum şi pe „magistrul orăşenesc" al Sibiiului, Iacob, cu suită, că li va păstrà privilegiile, mai ales pentru serviciile aduse: „pro defendenda vestra patria, dum necesse fuit arma capere et sevissimis Turcis, continuis vestrarum terrarum invaxoribus, vos opponere intre pidi semper extitistis" *(ibid.)*.

[1] V. mai sus, p. 36, nota 1.

[2] Spănia, comitatul.

[3] V. *Îndreptări*, p. 14 (112).

„presertim confinia ipsius regni, ubi inimici et emuli, signanter exercitus Turcorum et aliorum paganorum, quorum pedes ad effundendum sanguinem christianorum veloces existunt, subintrare et idem regnum ac eius partes igne et gladio consueverа[n]t, vigili cura et sumpma diligencia opus erat previdere". De aceia li-a ingăduit a-şi întări cetatea, distrugând „castrum brassoviense, supra ipsam civitatem fondatum et constructum".

(Pergament.)

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 142.)

LXXII.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre noua pace cu Vladislav-Vodă. Braşov, 1455, 15 Novembre.

Nos Iohannes de Hwnyad, comes perpetuus bistriciensis, etc., notum facimus universis et singulis presentes litteras nostras inspecturis quod, quamvis inter nos et Illustrem Ladislaum Waywodam parcium transsalpinarum disscensiones, discordie et inimicicie ac controversiones *(sic)* et iurgia exorte sew exorta existant, que multorum pacem parcium zelancium intervencionibus hactenus inter nos nullo modo sopiri, sedari et condescendi potuerunt, tamen nos, volentes ut regnum istud et partes eius pristina pace et tranquilitate permaneat et iocundetur, promittimus et universos libere condicionis homines in partibus transsalpinis ubilibet commorantes affidamus, assecuramus et certificamus ut eorum quilibet cum suis rebus et bonis mercimonialibus pacifice, secure, tute et sine formidine aliquali venire hicque pausare, morare, emere et vendere tandemque cum dictis suis rebus et bonis ad propria redire pacifice et sine impedimento possit atque valeat. Et nichilominus vos universos libere, pacifice et sine impedimento in regno isto et partibus eius, presertim in civitate regale brassoviensi et eius pertinenciis commorantes assecuramus et certificamus, ut quilibet vestrum cum suis rebus et bonis mercimonialibus quibuslibet ad regnum et partes transsalpinas secure, libere, pacifice ire ibique pausare, morari, emere et vendere et tandem ad propria, salvis rebus et bonis quibuslibet *[şters:* vestris], redire possit atque valeat, harum nostrarum testimonio litterarum mediante. Et hec volumus ubique per loca publica palam facere proclamari. Preterea vobis, universis nostris castellanis, comitibus, officialibus et alterius cuiuslibet status hominibus ad nos pertinentibus et ubique existentibus presencium serie firmissime committimus et mandamus quatenus, dum et quando regnicole parcium transsalpinarum cum suis rebus et bonis ad regnum istud et partes eius venerint, ipsos libere in nostris tenutis et regno isto, cum suis rebus et bonis hincinde proficisci hicque pausare, morare, emere et vendere tandemque salvis eorum rebus et bonis universis ad propria redire pacifice et sine impedimento aliquali permittatis et permitti faciatis. Et secus in premissis non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Brassovie, sabbato proximo post festum Beati Martini Episcopi, anno Domini millesimo quadragesimo [= quadringentesimo] quinquagesimo quinto [1].

(Pecetea.)

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 140.)

---

[1] V. *Îndreptări*, p. 15 (113).

LXXIII.

Bistrița, 1455, 23 Decembre.

Ioan Hunyadi către Brașoveni, despre călcarea păcii de către Radu Gavruț cu Munteni.

Circumspecti viri, nobis dilecti. Scitis quod, cum pridem inter nos et Ladislaum Waywodam parcium transsalpinarum pax et concordia firmata fuisset et ordinata, protunc vos allegastis et spopondistis ut huiusmodi pax et concordia per ipsum Ladislaum Waywodam nullo modo et nulla via infringeretur, sed inviolabiliter observetur. Nunc tamen quidam Kafrwcz Radwl de partibus transsalpinis Turcos, huius regni inimicos, ad regnum istud, una cum nonnullis Wolahijs de regno Transsalpinarum, importavit, civitatemque domini nostri regis Saan *(sic;* Bran?) vocatam et certas partes regni huius per ipsos Wolahos et Turcos spoliare fecit, ipsique Wolahij omnia spolya illarum parcium ad Wolahyam asportarunt. Pensetis igitur et consideretis si huiusmodi pax et concordia bona est vel ne. Certosque vestros nunccios ad ipsum Ladislaum Wayvodam transmittere et ab eo premissa cercius rescire debeatis, qua de causa ipsam pacem observare non intendit et huic regno prefata spolya facit, si est bonum vel ne. Preterea, quia, Deo duce, die dominico proxime venturo in opido Thorda cum universis parcium transsylvanarum convenire volumus, eapropter Vestras A[micicias] rogamus quatenus aliquos notabiles ex vobis ad dictum diem et locum in medium regni transmittere debeatis ut una cum eisdem aliisque regnicolis ea tractare waleamur, que comodum regni, domini nostri regis honorem concernant. Secus igitur in premissis non facturi. Datum Bistricie, feria tercia proxima post festum Beati Thome Apostoli, anno Domini millesimo CCCC L^mo^ quinto.

Iohannes de Hwnyad, comes bistriciensis, etc.

[V°:] Circumpectis et providis viris, iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis dilectis[1].

(Brașov, Archiva Orașului, *Urkunden*, n° 141.)

LXXIV.

Buda, 1456, 6 April.

Ladislau, regele Ungariei, poruncește Sibiienilor să lupte împotriva lui Vladislav-Vodă, care pradă posesiunile Hunyazilor.

Commissio propria domini regis.

Ladislaus, Dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie et cetera rex, ac Austrie et Stirie dux, necnon marchio Moravie, etc. Fidelibus nostris, universis et singulis Saxonibus parcium nostrarum transsilvanarum, salutem et graciam. Referente nobis fideli nostro spectabili et magnifico Iohanne de Hwnyad, comite perpetuo bistriciensi, intelleximus qualiter Illustris Wladislaus, Wayvoda transalpinus, dominia ipsius comitis Iohannis, ac eciam certas villas nostras saxonicales, invadendo, nonnullas ex eisdem villis concremasset et combussisset[2] ac eidem ulteriores guerras, inimicicias, dampna et iniurias inferre et irrogare niteretur atque vellet. Et, cum idem comes Iohannes se in cunctis que idem Wladislaus Wayvoda contra eum pretenderet, iudicio et iudicatui nostris parere, sicuti tenetur, se offert, nosque ex parte ipsius comitis Iohannis dicto Wladislao Wayvode iudicium et iusticiam facere intendamus, scripsimus igitur per alias literas nostras dicto Wladislao Way-

---

[1] V. *ibid.*, pp. 14-5 (112-3).

[2] E cauza izgonirii lui Vladislav de către Vlad Țepeș, trimesul lui Hunyadi. Acesta avea ca posesiuni nouă părțile Făgărașului și Amlașului, reclamate de Domnul muntean. Din scrisoarea ce urmează, se vede că Vladislav atacase cetatea Făgărașului însăși: Hunyadi chiamă pe Brașoveni în ajutor.

vode ut ipse ab ulterioribus guerris, iniuriis, vastitatibus, nocumentis et dampnificacionibus bonorum et possessionum nostrarum et ipsius comitis Iohannis cessare et supersedere debeat. Qui, si id facere recusaverit, Fidelitati Vestre firmiter precipiendo mandamus quatenus, visis presentibus, non obstantibus prioribus commissionibus et mandatis nostris in favorem ipsius Wladislai Wayvode, alias vobis superinde factis, iuxta informacionem ipsius comitis Iohannis, cum viribus et potencia vestris insurgere et confinia dicti regni nostri, necnon bona et possessiones dicti comitis Iohannis contra quoscunque invasores et impetitores, et presertim adversus ipsum Wladislaum Wayvodam, protegere, tueri et defendere velitis et debeatis. Secus pro nostra gracia non ausuri facere in premissis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria tercia proxima post dominicam Quasimodo, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto, regnorum autem nostrorum anno, Hungarie, etc., sextodecimo, Bohemie vero tercio[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

LXXV.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, despre răscoala Românilor din Făgăraş. Buda, 1456, 7 April.

Scire non dubitamus vos qualiter infideles Wolachy fortalicium nostrum Fogaras obsederunt et in fortalicio nostro iam plures fecerunt insultus. Volente tamen Deo, prout intendebant et eorum animus maliciose aspirabat, ipsum nostrum fortalicium minime optinere valuerunt. Prout tamen percepimus, in brevi ipsum [de novo: *şters*] nostrum fortalicium dicti inimici obsidere, consequenterque nedum ipsi nostro fortalicio, sed toti regno plura inferre pretendunt incomoda, dampna et invasiones. Et, quia ipsum fortalicium nostrum contra insultus ipsorum inimicorum pluribus armorum generibus muniri debet, idcirco Vestras Amicicias presentibus rogamus multum diligenter quatenus, si aliqua armorum genera pro tuciori conservacione ipsius fortalicii nostri necessaria fuerunt, huiusmodi arma, videlicet pixides, pulveres, sagittas et alia, castellanis ipsius fortalicii nostri, pro propriis nostris pecuniis, in vestri medio emere consentire et permittere ac eadem de vestra civitate libere educere permittatis. Et secus pro nostro favore speciali ac pro comodo parcium illarum non facturi[2]... Bude, feria quarta post dominicam Quasimode *(sic)*, etc., anno Domini millesimo CCCCLmo sexto.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 23.)

LXXVI.

Ioan Hunyadi către Sibiieni, cerându-li să-l ajute împotriva Turcilor. Cuvin, 1456, 26 Iunie.

Iohannes de Hunyad, comes bistriciensis, etc.

Circumspecte vir, nobis dilecte. Quia Serenissimus princeps et dominus, dominus Ladislaus, rex Hungarie, etc., mediantibus aliis literis suis, universitati Saxonum Septem Sedium sub nota perpetue infidelitatis et amissione omnium libertatum mandavit ut universaliter et per singula capita exercitualiter insurgere et penes nos venire deberent, tamen, ipsis literis regiis minime curatis, hucusque nec insurgere, sed nec venire voluerunt,—nunc itaque sevissimi Turcy, die crastina, videlicet feria secunda [=27-8 iunii], cum suis machinis et potenciis incomprehensibilibus atque validis hic constituentur, regnum hoc Hungarie et partes eius invasuri et castra regalia obsessuri,—ideo vobis consulimus et rogamus vos quatenus iuxta contenta regalium literarum sine omni mora insurgere et penes nos exercitualiter

[1] Cf. Bogdan, *l. c.*, p. 65.
[2] V. *Îndreptări*, p. 15 (113).

venire debeatis[1]. Alioquin sciatis quod vere nunquam Saxones a principio ita magna pericula perceperint, seu sustinuerint, sicuti hac vice ipsis continget. Datum Kewinij, sabbatho proximo post festum Nativitatis Beati Iohannis Baptiste, anno Domini millesimo CCCCLmo sexto.

[Vo:] Circumspecto viro Oswaldo, magistro civium civitatis cibiniensis, nobis grate dilecto.

(Sibiiu, Archivele Universităţii Săseşti.)

LXXVII.

Cuvin, 1456, 3 Iulie.

Ioan Hunyadi către Braşoveni, arătând că pleacă asupra Turcilor şi că i-a dat în seama lui Vlad-Vodă.

Circumspecti viri, amici nobis honorandi. Quia, sicuti per alias literas nostras Vestris Amiciciis significavimus, et quemadmodum vestri nuncii propriis luminibus intuiti sunt, iam cum Turcis facie ad faciem stamus, ideo Vestras Amicicias propter Deum, affectu maiori quo possumus, rogamus quatenus, quemadmodum Serenissimus dominus noster rex suis in literis vobis mandavit, vestros homines exercituales post nos die et nocte festinanter transmittere velitis. Et aliud, pro vestro commodo, non faciatis. Ecce enim commisimus Wlad Wayvode ut pro defensione vestra semper invigilet et intendat. Et ulterius, petimus, in premissis non faciatis. Datum Kewinij, secundo die festi Visitacionis Marie Virginis, anno Domini millesimo CCCCLmo sexto.

Iohannes de Hunyad, comes bistriciensis, et cetera.

[Vo:] Circumspectis viris, iudicibus et iuratis senioribus Septem Sedium saxonicalium parcium transsilvanarum, amicis nobis honorandis[2].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Teleky, *Hunyadiak kora*, X, p. 527.)

LXXVIII.

Suceava, 1456, 12 August.

Petru-Vodă al Moldovei îngăduie Braşovenilor negoţul în ţara lui.

Petrus, Dei gracia Woevoda dominusque terre Moldauie.

Sagacibus viris, iudicì ac iuratis civitatis Braschowie, amicis nostris grate dilectis, salutem et omnis boni augmentum. Providi amici, nostri sincere dilecti. Vestre eidem amicabili Sagacitati significamus per presentes, sub nostre katholice fidei honore, nos vobis ac cuilibet de vestris mercatoribus compromittentes, procul mota omni fraude, ut, si aliqui ex ipsis in terris nostris mercari aut negociari voluerint, quod huiusmodi mercatores libere et absque quovis impedimento nostri ex parte venientes, ipsorum negocia, ut prefertur, peragant pacifice et quiete, peragentesque, ad ipsorum mansiones vice versa in pace et securitate a nobis redeant, prout moris et consuetudinis fuit semper ab antiquis temporibus retroactis inter nostras terras ac vestras. Insuper familiaris Raphaelis, dictus Laslo, presencium ostensor, quidquid nostri ex parte vobis dixerit, eidem fidem in omnibus hiis velitis adhibere creditivam, tamquam nos ipsi vobis loqueremur propria in persona. Datum Soczawie, feria quinta proximi *(sic)* post festum Sancti Llaurencii Martiris Christi gloriosi, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto.

(Vo, nicio adresă. — Pecetea ruptă, aşa încât se mai vede numai o pată roşie. — Scrisoare italiană, deosebită de aceia din răvaşele lui Ilie şi Ştefan.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, no 14.)

---

[1] Nu e vorba de o năvălire în sprijinul încercărilor lui Vlad, ci de un atac în Banat. Până la 26 Iunie Vladislav fusese înlocuit cu Vlad (Ţepeş).

[2] Cf. Bogdan, *l. c.*, p. 57.

LXXIX.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti se îndatoreşte la pace faţă de Ungaria. Târgovişte, 1456, 6 Septembre.

Nos, Vlad, parcium transalpinarum Wayvoda et dominus terrarum de Fogaras et Omlas[1]. Memorie commendantes tenore presencium, significantes omnibus quibus expedit universis quia, considerantes nonnullorum de generacione Merche Wayvodarum, patris et fratrum nostrorum, servicia que ipsi semper et ubique regibus Hungarie et sacrosancte eorum Corone fideliter exhibuerunt ac se in deffensione ortodoxe fidei cattolice gratos et acceptos reddiderunt, nos, eorum vestigia et actus imitari volentes in adepcione prima huius Valachie dominacionis, pro maiori experiencia Serenissimo principi, domino, domino Ladislao Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie et cetera, regi, duci Austrie, domino nostro graciosissimo, sua in iuventute nostram fidelitatem ostendere et facere volentes, caput quoque nostrum et nostrorum omnium in sinum et proteccionem Sue Serenitatis inclinantes, pre timore Turcorum, in persona ipsius domini nostri regis, ad Saxones et fidem omnium civium de Brassovia et provincie Burchie commoran[cium] perfecta fide confidentes, adque Brassovien[sium], sub fide et iuramento firmissimo Georgium, condam iudicem, Gasparum aurifabrum et alterum Gasparum, magistrum carnificem, ac Thes, iudicem de Rasnava, in personis cunctorum seniorum dicte de Burchia ad nos venien[cium], cum ipsis sub iuramento et fide(i) Deo debita disposuimus et ordinavimus ut, quandocunque et quocienscunque in processu temporum, pre timore Turcorum aut expulsione nostrorum inimicorum, ad partes Hungarie et ipsorum in medio devenire contingerit, ipsi nos et nostros suscipiant, pie tractent, nutriant, et inimicis nostris inimici sint, et nos contra Turcos et aliorum ipsorum inimicorum potencias viribus et potenciis in deffensione resistere debeamus, eciam ipsi [= ipsos], quousque ipsorum in medio fuerimus, ab omnibus illicitis hominibus deffendere; et, si aliqua dampna nos et nostri inter ipsos, aut sub metis ipsorum extra, paciamur, de hiis respondere debeant. Preterea, quemadmodum ipsis priores nostri predecessores fecerunt in bonis, sic vel melius facere volentes, et, quidquam ipsi concluserunt, debito fine ea omnia firmiter tenentes, insuper addimus ut, quicunque vel quiscunque iusti ad has nostras partes venerit, vel venerint, nisi tributa persolvat, pacifice ac omni sine impedimento ambulet, ita eciam quod iusti pro iniustis non arestantur. Sed, si aliquid accipere [ms.: accenis?][2] habueri[n]t, id coram nobis aut nostris deputatis officialibus acquira[n]t. Hec omnia premissa et alia que debito ordine pertinent ad fidem et fidelitatem observandum dicto domino nostro regi ac ipsis civibus de Brassovia et senioribus de Burchia, sponte asumpsimus, et promictimus in fidem Deo debitam et humanitatem, usque mortem nostram inviolabiliter, firmiter tenere, harum literarum nostrarum et testimonio sigilli nostri quo utimur mediante. Datum in Tergovistia, feria secunda proxima ante festum Nativitatis Virginis Marie, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto[3].

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 316-7, nº CCLVII.)

LXXX.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre supărări dela Turci. Târgovişte, 1456, 10 Septembre.

Providi et honesti viri, fratres, amici et vicini nostri sincere grati. Scrie presencium vobis damus scire, quemadmodum eciam prius dedimus scire, quare[4] nunc nunccius Turcorum venit ad nos. Bene in mentem vestram recipiatis et fir-

[1] Nu era numai un titlu, ci le stăpânia, se pare, de fapt.

[2] Pare a fi rău cetit: e vorba de reclamaţiile ce ar avea de făcut Braşovenii.

[3] Cf. Bogdan, *Vlad Ţepeş*, p. 58; Iorga, *Lucruri nouă despre Vlad Ţepeş* (din „Convorbiri literare"), p. 150.

[4] În sens de: *că*.

miter teneatis: que pridem tractavimus vobiscum de fraternitate et bona pace, ea que diximus protunc, nunc et semper cum cordis nostri intencione et bona voluntate, fideliter, firmiter tenere; sicut nos pro nostris factis fatigamur et laboramus, ita, vel magis, pro vobis et vestris factis fatigari et laborare volentes. Ecce nunc venit tempus et hora que prius vobis prediximus; magna gravamina, quasi importabilia, super postes et humeros nostros ponere et nos gravare volunt Turci: non pro nobis aut nostris ita magna gravamina, sed pro vobis et vestris id ipsi Turci facere et cogere volunt. Quia de factis nostris leviter, nefforte, possemus facere pacem et bonam tranquillitatem, sed propter vos et vestros pacem cum ipsis Turcis facere non possumus, quia petunt viam exire et predare erga vos per regnum nostrum. Preterea et insuper nos cogunt in multis factis contra fidem catolicam et contra vos agere. Voluntas autem nostra, et perfecta est nullum [1] contra vos facere in malis, immo a vobis nunquam separare volentes, sicut diximus et iuravimus vobis, fidelis frater et amicus esse volentes. Hinc est quod ipsum nunccium Turcorum hic retinuimus, quousque vobis scire daremus. Considerandum est vobis: quando homo vel dominus est potens et fortis, tunc pacem potest facere sicut v[u]lt; cum autem impotens erit, forcior super eum veniet et faciet secum sicut v[u]lt. Propterea presentibus petimus vos et quemlibet vestrum presentibus afectuose quatenus, statim visis presentibus, pro vestra et nostra utilitate (id) sine mora nobis subsidia dirigatis, ducentos aut centum vel quinquaginta homines electos, usque diem dominicam proxime venientem. Dûm viderint ipsi Turci potenciam de Hungaris, moliores erunt; et dicemus quod plures venient: tunc facta nostra et vestra debito ordine disponere possumus, quousque de domino nostro rege mandatum habuerimus. Sicut supra diximus, pro bonitate, deffensione et utilitate vestrorum et nostrorum quantocius poteritis festinetis, quia, Deo teste, plus de bonitate vestra et stabilitate cogitamus quam nostra. Vos eciam considerate per viam que nobis et nostris ad honorem et profectum cadent, quia quidam sunt neforte qui cogitent erga nos mala, et agunt iniuste: talibus sitis inimici, sicut nos inimicis vestris; eis facietis sicut nunc faciemus pro vobis. Datum in Tergovistia, feria sexta proxima post festum Nativitatis Marie, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto.

Vlad, parcium transsalpinarum Wayvoda et dominus terre de Fogaras, frater, amicus vester in omnibus.

Pecete cu [Iѡ Кладь Еѡвѡда и снь кнеси] земли Ѹгг[рѡвлахии].

(Brașov, Archiva Orașului; publicată și in Bogdan, *l. c.*, I, pp. 317-8, nº CCLVIII.)

LXXXI.

Kecskemet, 1456, 17 Decembre.

Ladislau Hunyadi către Brașoveni, ca să ajute pe pretendentul muntean Dan-Vodă.

Providi et circumspecti viri, amici nobis honorandi. Non ignoratis, quanta incomoda dampnaque et molestie regno et parti transsilwano per infidelem Drakwlam Wayvodam illata sunt et quatenus Wlad Wayvoda parcium transsalpinarum, cum extra regnum suum esset, mediante fide sua, nobis et domino nostro regi multa promiserit, tamen, postquam regnum suum adeptus est, sicuti a certo intelleximus, in partibus illis plura incomoda et dampna intullit et imposterum inferre timetur, nec aliquam fidelitatem domino nostro regi et nobis, sicuti promiserat, servare intendit. Et, quia dominus noster rex, volens partes illas illesas preservare, misit hunc Daan Waywodam contra prefatum Wlad Wayvodam, ut ipsum de suo regno eicere et in regno eodem ipse Wayvoda fieri debeat qui domino

[1] „Nimic."

nostro regi omnimodam fidelitatem tenere promisit, et huic regno, ideo Vestras Amicicias presentibus rogamus multum diligenter, quatenus prefato Daan Waywode, propter nostrum favorem, cum omni auxilio et subsidio quibus poteritis, fieri velitis, et adesse, et gentes quas poteritis, penes ipsum dare velitis. Et aliud, petimus, non faciatis. Datum in Kechkemeth, feria sexta proxima ante festum Beati Thome Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto.

Commissio propria domini comitis Ladislai Bistriciensis.

Ladislaus de Hwnyad, comes bistriciensis, agazonum regalium magister ac regni Hungarie capitaneus generalis.

[V°:] Circumspectis et providis viris, iudicibus, iuratis ceterisque civibus universis civitatis brassoviensis et terre Barcza, amicis nobis honorandis[1].

Ѕ Кратокѕ.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, n° 17.)

LXXXII.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti se plânge Braşovenilor că ţin la ei pe Vlad Călugărul. Târgovişte, 1457, 14 Februar.

Nobiles, providi et circumspecti viri, domini patres, fratres, amici et vicini nostri sincere grati. Scitis bene et recordamini quales ligas et iuramenta inter nos habemus, fide firmiss[ima] roboratas; vivente nostra eas ullo nunquam tempore frangere debere[n]t, uti erga vos et apud nos in literis expressius habentur. Nostri ex parte nulla violencia fuit, neque incipitur. Sed nunc audivimus et plene intelleximus per homines ipsius sacerdotis Wolahorum qui se nominat filium Wayvode, [qui] vobiscum in secretis consiliis et factis presentes fuerunt, ut Petro Gereb de Weresmarth ac Petermano filio condam Petermani, cohabitatoribus vestris, tributa de Ruker et Brailla perpetue possidere et fructus percipere coram vobis dedisse[n]t et promississe[n]t. Recordamini de hiis: dum vagus fui et in medio vestrorum ambulavimus, non permisisstis, vestris in consiliis disposueratis per egredios dominos Iohannem Gereb de [Wyngarth] et Nicolaum de Vizaccona nos captivare in Gyod et perdere ob amorem Spectabilis domini Wladislay, harum parcium Wayvode, facere voluistis[2]. Adiuvante Deo, regno nostro sine adiutorio alterius obtento, vobiscum pacem bonam et inviolabile[m] fecimus, ita ut inimicis essetis inimici. Nunc plene intelleximus quomodo ipse sacerdos Wolahorum qui se nominat filium Wayvode in nostram veram hereditatem cum pertinenciis intromisissetis[3], et alia que contra nos fieri possi[n]t secum dietenus consiliaretis; ad Omlas introisset et se ibidem vestris de voluntatibus permaneret et conservaret. Ideo presentibus petimus vos et quemlibet vestrum pure, propter Deum et fidelitatem catolice fidei, eciam fraternitatis et amicicie, quas inter nos habemus, quatenus, visis presentibus, nobis rescribatis aut renuncietis si in eodem statu fidei et disposi[ci]one uti in literis vestris et nostris continentur, permanere wltis. Si autem nolueritis, nos certificantes, iuxta et quod nos regere et gubernare possemus. Datum in Intergoviscia *(sic)*, feria secunda proxima post festum Beati Gregorii Pape, anno, etc., LVII°.

Wlad, parcium transsalpinarum Wayvoda, frater, filius et servus vester in omnibus fidelis.

---

[1] Din Braşov, la 9 Decembre 1457 („Brassovie, feria sexta proxima post festum Concepcionis Sancte Marie Virginis"), Osvald de Rozgon, comitele Secuilor, scrie Braşovenilor că au fost totdeauna credincioşi regelui Ladislau, „in obsidione castri Dyod et bistriciensi, quam et in presenti exercituali congregacione facta contra Michaelem Zylagi de Horogzeg, devastatorem et depredatorem fidelium Vestre Serenitatis" (Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, n° 24).

[2] Cf. Bogdan, *Vlad Ţepeş*, p. 58; Iorga, *Lucruri nouă despre Vlad Ţepeş*, p. 149 şi urm.

[3] Îl aşezaseră în Amlaş. De unde, răsbunarea lui Ţepeş.

[Vo:] Nobilibus, circumspectis, providis viris, Osvaldo, magistro civium, iudici ac iuratis civibus de Chibinio, Septem Sedium saxonicalium, commorantibus omnibus, dominis nostris amicis et vicinis sincere honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Archiv für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge,* XXI, p. 351; Bogdan, *l. c.*, pp. 318-9, nº CCLIX.)

LXXXIII.

1457, după 25 Novembre. Ştefan-Vodă al Moldovei arată Braşovenilor că pot veni în ţara lui să facă negoţ.

Nos, Sthephanus, Dei adiutorio Waivoda terre moldoviensis, circumspectis viris iudicibus, iuratis ceterisque civibus, civium civitatensium[1] et omnibus ipsi fidelibus, maioribus et minoribus, scilicet ditibus et pauperibus, harum nostrarum litterarum serie patentium, salutem in Domino. Universis civibus brassoviensibus aliisque civitatibus conecela[2] iacentibus notificamus tenore presencium quod post festum Sancte Katherine Virginis ac Martyris decrevimus cum omnibus baronibus ad nos pertinentibus ut ad Vestras Sagacitates nunciare, et Circumspectiones, litteram negociacionis destinare quatenus ut[3] ad nostrum regnum venire in sinu prestine sollercionis dignaremini. Si autem timorem cumquassacionis[4] haberetis[5] veniendi ad nostram provinciam, extunc pro maiora parte transsmitere curavimus et cogitavimus litteram predictam patentem, nostro sigilo roboratam. Imo et eciam, fide nostra mediante et omnium baronum, proposuimus, imo eciam ass[e]nsimus, quod, si volueritis intrare ad nostrum regnum cum oln. [=omnibus] negociacionibus vestris, tunc liberam et securam habeatis facultandi [=facultatem][6] in omnibus civitatibus et villys negociandi ac forizandi: nullus contradicere in nostro regno valleat. Si quis autem contradixerit Vestras Circumsspecciones, extunc sentenciam habeat capitalem. Hec nostra fide mediante et omnium baronum proponimus, etcetera. Item eciam notum sit vobis, quod quidquid lator presencium dixerit, necnon certi gerulatur, fide[m] cre[d]itiva[m] adhibere dignenimi, tanquam ab ore nostro prolatas et emanatas. Vallere in Domino; et vestri valleant.

[Vo:] Littera Stephani Voyvode pro nobis in Moldaviam.

(Scrisoare de duct german; pecete roşie, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 38.)

LXXXIV.

Buda, 1458, 3 Mart. Matiaş, regele Ungariei, către Sibieni, ca să nu mai supere pe Vlad-Vodă[7].

Commissio propria domini regis.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etcetera, fidelibus nostris circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre scibiniensis, salutem et graciam. Intelleximus quod vos pluribus iam incitacionibus causam movendi iniuriam contra vos fideli nostro sincere dilecto, Illustri principi Wlad Wayvode parcium nostrarum transalpinarum dedissetis; unde vobis plurima mala et damna evenissent. De quibus vobis non mediocriter imputamus. Sed, quia nos et ipsi Wayvode per alias literas nostras superinde scripsimus ut ipse vos quiete et pace permittat, ideo et Fidelitatibus Vestris harum serie firmiter

[1] „Cetăţenilor cetăţii", opus la „credincioşii lor".

[2] *Circum illam. In*, şters înainte.

[3] Ca să. Mai sus: *ut nunciare*, să vestim.

[4] *Conquassacionis*, de supărare, tulburare.

[5] *Ext[unc]*, şters.

[6] Construit după *negociandi*, ce urmează.

[7] Cf. Bogdan, *Vlad Ţepeş*, p. 38. V. şi notiţa din această colecţie, II², p. 110, nº XCII. Cf. şi *Lucruri nouă despre Vlad Ţepeş*, *l. c.*, p. 151.

committimus et mandamus quatenus, si que iniurie et nocumenti hominibus aut subditis suis intulistis, reformare et eum reconciliare, ac deinceps cum eodem Wayvoda et ad eum pertinentibus pace et bona tranquillitate uti et frui debeatis. Quoniam sciatis quod, siquid novitatis contra eum attentaveritis, vos non iuvabimus et nec eius rei sedacioni et vestre in hac parte tutacioni partes nostras interponemus. Datum Bude, feria sexta proxima ante dominicam Oculi, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

LXXXV.

Mihail Szilágyi, unchiul regelui Matiaş, către Sibiieni, pentru acelaşi scop. Buda, 1458, 6 Mart.

Michael Zylagy de Horogzeg, nomine et in persona Serenissimi principis domini Mathie, Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie et cetera regis, gubernator, circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis scibiniensis, salutem cum dileccione. [Ca mai sus.] Datum Bude, feria secunda proxima post dominicam Oculi, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti. — Întreagă în Engel, *Geschichte der Walachey*, I, p. 174; Teleky, *Hunyadiak kora*, X, p. 582; în această colecţie, II², p. 110, nº XCII.)

LXXXVI.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti cere Braşovenilor nişte meşteri. Gherghiţa, 1458, 25 Maiu.

Wlad, Dei gracia parcium transalpinarum Wayvoda. Circumspecte vir, amice fidelisque noster karissime. Presencium serie Vestram A[miciciam] petimus quod, si necesse fuerit, artificibus pro parte nostri fideiussor fore velitis. Promittimus V[estre] A[micicie], fide nostra Deo debita mediante, precium laboris eorum plene et integre persolvi ac libere et pacifice remeari permittere et permitti facere, V[estre] A[micicie] complacen[ciam] dupplo recuperare. Datum in Gherghyche, feria quinta proxima ante solempnitatem Spiritus Domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

[Vº:] Circumspecti viro, Gaspari, villico civitatis brassoviensis, amico suo karissimo.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 319-20, nº CCLX.)

LXXXVII.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, recomandându-li pe trimesul său. „Lângă Dâmboviţa“ 1458, 13 Iunie.

Circumspecti viri, vicini nostri diligendi. Noveritis egregium Petrum Sor, exhibitorem videlicet presencium, in quibusdam legacionibus nostris vestri in medium duxisse transmittendum. Cuius verbis et dictis fidem creditivam velitis adhibere, tanquam ab ore nostro proprio prolatis. Datum iuxta fluvium aque Domboviche, feria tercia proxima post Octavas Corporis Christi, anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Wlad, Dei gracia parcium transalpinarum Wayvoda.

[Vº:] Circumspectis viris, iudici ac iuratis civibus civitatis brassoviensis commorantibus, suis vicinis diligendis.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 320, nº CCLXI.)

[1] Explicaţiile, şi mai sus.

LXXXVIII.

Lângă Sighişoara, 1459, 21 Ianuar.

Basarab-Vodă, pretendent muntean, către Braşoveni.

Salutacionem debito cum honore. Domini et amici nobis honorandy. Noveritis me in sanitate. Quam sanitatem audivi et valeo [=volo] audire semper et in omni tempore de V[estra] D[ominacione] et A[micicia]. Nos percepimus et audivimus quid Vestra Dominacio et Amicicia nobis intimastis per Cresta iudicem et per alios vestros consocios, et intimaciones libenter recepimus, et salutavimus. Et nos libenter venissemus inter Vestras Amicicias, sed bene scimus quia estis pradati et percruciati, et ergo non venimus. Ideo petimus Vestras Dilecciones quod, si abueritis talem timorem de Transsalpina(m), vel de alia parte, unde esset vobis grave[1], debetis in brevi[2] intimare. Nos volumus adiutorem, in persona[3] domini regis, vel quinque centum vel sex, vel autem plures, homines dare (?), — quantos viditis[4] quod possitis tenere. Si autem timorem proprium magnum abueritis, vos debetis intimare: nos in persona nostra erimus ibi, inter Vestras Dilecciones. Et nobis apparet quod, post Deum omnipotentem, vel morio, aut vestros malefactores et interdictos vestros recipere de vos[5]. Manete cum Deo omnipotenti, et rogate Deum quia dabit vos [quid] wltis. Datum in una vila penes Segeswar, feria: in festo Sancte Agnetis.

Et quid vobis dicet Zlaw[6] de Fogaras ex parte nostra, fidem et fabulam[7] eius credere debeatis tamquam a nostro proprio orre, etc.

Bazarab Woyvoda transsalpiniensis, amicus et minor vester in omnibus[8].

[V^{o} :|] Circumspectis viris, iudici, iuratis ceterisque civibus de Brasso, dominis et amicis nostris plurimum honorandis[9].

(Pecete mică, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *Relaţiile*, I, pp. 330-1, n^{o} CCLXXIV.)

LXXXIX.

Feldioara, 1459, 2 April.

Dan-Vodă, pretendent, face ştiut cruzimile săvârşite de Vlad şi dă voie Braşovenilor a se despăgubi cu averile oprite ale negustorilor români.

Nos Dan Wayvoda et dominus parcium transalpinarum memorie commendantes, significamus tenore presencium quibus expedit universis quod, cum nos de mandato et ordinacione Serenissimi principis et domini, domini Mathie regis Hungarie etc., domini nostri graciosissimi, de superioribus dicti regni partibus ad terram burcensem pervenissemus, providi viri, iudex, iurati, tam civitatis brassoviensis, quam tocius terre burczensis pretacte, dolentibus animis et flebilibus vocibus conquerentes, nobis declaraverunt quomodo infidelis Dracul Wayvoda[10] parcium transal-

[1] V'ar fi greu.

[2] În scurt.

[3] De hatârul, „pentru faţa".

[4] Videtis.

[5] Sensul e acesta: „Şi ni se pare că apoi, ajutând Dumnezeu, ori mor eu, ori ieau de pe voi pe făcătorii de rău şi blăstămaţii voştri."

[6] Slav.

[7] Credinţa şi cuvântul.

[8] Prietenul şi al vostru mai mic în toate.

[9] Mi se pare neîndoielnic că această scrisoare e din 1459, când Braşovenii erau păgubiţi: „prădaţi şi chinuiţi", în persoana cetăţenilor lor ce se aflau în Ţara-Românească. Şi Sighişoara-şi avea pribeagul, pe acest Basarab, care mai domnise, cu mai mulţi ani în urmă. Cf. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, p. 327 şi urm., nota 126; *Îndreptări şi întregiri*, p. 16.

[10] E interesant acest nume pe care Dan îl dă lui Ţepeş. Îl numeşte cu porecla tatălui său: mai târziu lui Basarab-cel-Tânăr i se va zice: Ţepeluş. Porecla de Ţepeş nu era deci răspândită atunci. Numele de Domnie, Vlad, nu vrea să i-l dea rivalul.

pinarum pretactarum a fidelitate Serenissimi principis prefati et eius regno declinasset subdidissetque se sevissimo domino Turcorum, ut operis per effectum heu [1] manifeste demonstrasset, malingno spiritu concepto, singulos mercatores de dicta Brascho et terra Burcza et nunccios de eadem qui tempore pacis prefatam terram transalpinam pro victuum suorum acquisicione intrassent, cepisset, diris vinculis mancipando, singula bona et res ipsorum circa se habita et inventas ab eis plene auferendo, rabiem sue infidelitatis crudeliter ostendens, in bonis ablatis non contentus, sed eosdem mercatores et nunccios crudeli et miserabili nece sine suis demeritis et culpis ullis exigentibus, interfecisset, in palos trahendo. De quo furor sue crudelitatis adhuc maiore ardore accensus, singulos mercatores et iuvenes qui pro ydeomate adipiscendo [2] in prefata terra transalpina constituti fuissent, numero tercentos vel plures, igne combussisset, suos autem homines in dicta civitate existentes occulte ad propria vocasset. Subiunxeruntque idem cives quod certe res mercimoniales hominum et mercatorum de dictis transalpinis partibus in ipsorum medio haberentur, per ipsos arrestate, petentes humiliter eis remedio providere opportuno. Hiis auditis, matura deliberacione una cum baronibus nostris prehabita, ipsos cives easdem res in ipsorum medio depositas previa racione, auctoritate nostra iussimus recipere ad refundenda dampna que ipsis, tam in bonis, quam hominum interempcione sunt illata, nullo umquam tempore easdem res vel valorem ipsarum dictis mercatoribus de transalpinis partibus fore restituend[as]. Pro quorum evidencia et testimonio presencia sigillo nostro dedimus consingnata. Datum in Fewldwar, feria secunda proxima post dominicam Quasimodogeniti, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono [3].

(Monogramă.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 324-5, nº CCLXVIII.)

---

[1] *Seu.*

[2] Pentru a căpătă ştiri: „a luà limbă". Cf. nota mea la „Lucruri nouă despre Vlad Ţepeş" şi trimeterea la aceaşi expresie în povestirile despre Vlad, Bogdan, *Vlad Ţepeş*, p. 91; *Archiv für siebenbürgische Landeskunde*, XXVII, pp. 332-3; *Acta Extera*, IV, p. 25.

[3] Din acelaşi an avem întărirea de regele Matiaş (Seghedin, 19 Ianuar) a privilegiului reginei Elisabeta şi al regelui Sigismund (1412) pentru Sibieni (originalul în Archiva din Sibiiu).

Cf. Bogdan, *l. c.*, p. 12, p. 17 şi nota 2. Braşovenii înţelegeau să capete dela Dan, pe care-l priviau ca Domn adevărat şi-l nădăjduiau stăpânitor, legalizarea despăgubirii lor.

Dan venise din nou (v. mai sus, pp. 46-7, nº LXXXI) de puţin timp în Braşov. El pare a fi petrecut prin Apus, în lumea germană, de unde şi titlul—unic—de „furteş" (Fürst), pe care şi-l iea (după exemplul: herţec, Herzog). Acest titlu i-l va fi dat „Chesarul-Craiul", de la care venise, Împăratul Frederic, care, tot el, făcù din Stipan, întemeietorul Herţegovinei, un *herţec*. Braşovenii ţineau cu Chesarul german, ales la 17 Februar 1459: de aceia ei primiau pe Domnul acestuia (Fessler, III, p. 18 şi urm.), care, ce e drept, fusese trimes în Braşov încă dela sfârşitul anului 1456 de Hunyadi cel mare, Ladislau (mai sus, *l. c.*). Femeia care-l întovărăşià, „Doamna lui Dan Voevod", e, de sigur, nu soţia sa, ci mama, pe care n'o mai aflăm pomenită aiurea (Bogdan, *Relaţiile*, I, p. 100, nº LXXVIII). Sosirea aceasta va fi fost prin Mart. — Tot de atunci pare a fi o scrisoare din Bogdan, *l. c.*, pp. 102-3, în care Dan se arată ca trimes de „rege şi de nobilii săi": „regele", ales de nobili de curând, e Frederic.

Îndată însă Dan se făcu recunoscut de *Matiaş:* noul Voevod ardelean Ioan de Skt.-Georg şi Pösing, *luase ţara în stăpânire*. În actul nostru, ca şi în scrisoarea dela 5 ale aceleiaşi luni (Bogdan, *ibid.*, p. 101, nº LXXIX), el se arată ca trimes de acesta.

În aceastălaltă scrisoare, alcătuită trei zile mai pe urmă, se spun aceleaşi lucruri ca aici. „Dracul" din actul latin e acolo „Dracule", *Drăculea*. Se socot la 41 negustorii braşoveni traşi în ţapă. 300 tocmai sunt acum tinerii din Braşov şi Ţara Bârsei înţepaţi ori arşi: se spune că ei erau la Târgovişte şi „prin toate târgurile din Ţara-Românească" (povestirea germană, p. 94—aici se socot 600—numeşte Brăila; cf. şi p. 91-2). Ca o traducere sună şi menţiunea oamenilor săi „cari fuseseră în Braşov" şi pe cari „i-a chemat în taină". Se dă aceiaşi asigurare că averea oprită de Braşoveni nu se va reclamà în urmă. Data de loc, Feldioara, lipseşte aici.

XC.

Buda, 1459, 10 April.

Regele Matiaş opreşte a se vinde arme în Ţara-Românească.

[Regele Matiaş către Braşoveni şi locuitorii din Ţara Bârsei.] Intelleximus quomodo nonnulli essent e medio vestri, qui faretram, clipeos et alia arma bellica ad partes transalpinas vel precio venderent, vel aliter ministrarent. Unde nos, volentes in hiis observari modum et consuetudinem que in tempore condam Serenissimi principis domini Sigismundi imperatoris et regis, precessoris nostri, observabantur, Fidelitati Vestre harum serie firmiter precipientes mandamus, aliud habere nolentes, quatenus, acceptis presentibus, amodo in posterum omnes tales venditores qui ex vobis huiusmodi pharetras, clipeos et alia arma bellica modo premisso venderent vel alias assignarent, taliter coerceatis ut ipsi deinceps dicta arma bellica ad ipsas partes transalpinas vendere non presumant. Si quos autem venditores armorum reperire poteritis, extunc eosdem pena illa qua temporibus dicti condam Sigismundi regis tales puniebantur, punire debeatis. Et aliud facere non presumatis. . .

Datum Bude, feria tercia proxima ante festum Beati Ambrosii Episcopi et confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 150.)

XCI.

Buda, 1459, 23 April.

Regele Matiaş către comiţii Secuilor pentru averea, păstrată la Braşov, a unui „Coldra", tăiat de Ţepeş.

[Regele Matiaş către Braşoveni şi locuitorii din Ţara Bârsei.] Exposuerunt nobis fideles nostri magnifici Iohannes de Labathlan et Ladislaus de Pakws, comites Siculorum nostrorum, qualiter nonnulle res, ad septem milia flor. auri se extendentes, per certos homines parcium transalpinarum nuper, dum videlicet nund[um] guerra et turbaciones per Wayvodam transalpinum suscitate fuissent, in medio vestri reposite extitissent, ac eedem, et quedam alie res, condam Koldra, per dictum Wayvodam decollati, ad tria milia flor. aurj se extendentes, eciam nunc in medio vestri haberentur. Que res neminem alium nisi Nostram Maiestatem ac dictos comites Siculorum nostrorum concernerent, cum iam idem Wayvoda transalpinus guerram et turbaciones contra partes nostras transsylvanas suscitaverit et inhoaverit, et pre-

---

[1] Deci, cu toată împăcarea dintre Ţepeş şi rege, Domnul muntean începuse prădăciuni în Ardeal, care rupseseră legăturile lui paşnice cu această provincie şi cu însuşi Regatul unguresc. Cum se vede şi din documentul următor, marile cruzimi ale lui Vlad sunt din primăvara acestui an 1459. Cf. Bogdan, *Vlad Ţepeş*, pp. 14-16. De aceia Dan erà la Braşov, cu voia regelui. În ce priveşte localităţile atacate, broşura germană, de origine săsească (Bogdan, *l. c.*, pp. 90-1), vorbeşte de „Holznüwdorf" şi „Holznetya". Trebuie să se înţeleagă satele de peste râul Cibinului: unul ar fi Neudorf, Noul-Săsesc. Pe linia acelaiaşi afluent al Cibinului, Haar al Saşilor, avem însă două sate compuse cu Holz: *Holzmengen* (Hosmanul) şi *Kastenholz* (Caşolţ). „Berkendorf", „Beckendorp", care ar fi în Bârsa după aceste povestiri, e de fapt Bägendorf, Bendorf pentru Români, tot în părţile Sibiiului, pe acelaşi râu Haar, mai sus de Nocrih (Leschkirch). Deci atacul s'a făcut prin Turnu-Roşu. Din pp. 47-8, nº LXXXII, se vede motivul acestei prădăciuni: Sibiienii aveau la dânşii pe pretendentul-„popă", pe Vlad Călugărul. — Până în April, Braşovenii, pentru adăpostirea lui Dan, nu suferiseră în *teritoriul* lor, ci numai se opriseră negustorii, li se luase averea. Sălbătăcia lui Vlad se arată apoi în aceia că şi ucide pe prinşi şi arde pe spioni, 300 la număr. La Braşov se oploşiseră dintre duşmanii lui Vlad şi Mihail Logofătul şi Pardoiu (Bogdan, *Relaţiile*, I, pp. 90-1). — Scrisoarea din aceiaşi culegere, pp. 93-4, în care, din Rucăr, la 1-iu Decembre, Vlad făgăduieşte Braşovenilor că va ţinea pacea cu ei, dacă o va ţinea şi Mihail Szilágyi, căruia i-a şi făgăduit aceasta, e de sigur din 1457, *înainte* de alegerea (la 24 Ianuar 1458) a lui Matiaş, când Szilágyi, care şi intervine pe lângă Vlad pentru pace (la 6 Mart; v. mai sus), *puteà vorbì, nu ca regent, ci în numele său însuşi*. Vlad erà la Rucăr fiindcă se gătià de atac împotriva Braşovenilor, cari-l *provocaseră*. Szilágyi împiedecă trecerea pe la Bran. În *Îndreptări şi întregiri*, p. 16, propusesem data, mai puţin probabilă, de 1456. Trebuì apoi noul atac al lui Dan pentru ca Braşovul să fie lovit de Munteni.

terea quod, cum pridem castellani dictorum comitum Siculorum nostrorum in Therch a quibusdam hominibus in falsa et sinistra via proficiscentibus certam quantitatem piperis ad valorem sexingentorum flor. auri se extendentem abstulissent, tunc iudex et iurati cives dicte civitatis nostre brassoviensis, necnon villicus in eadem constitutus, eosdem castellanos nostros captivassent, nec prius dimisissent donec ab eisdem huiusmodi quantitatem piperis extorsissent. Să se intrebuinţeze şi mijloace de constrângere pentru plată şi pentru restituirea acelor lucruri[1].

„Datum Bude, in festo Adalberti Episcopi et martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 151.)

XCII.

Braşov, 1460, 2 Mart.

Dan-Vodă, pretendent muntean, opreşte, impreună cu boierii săi, a se exercită represalii de Munteni împotriva negustorilor din Braşov şi Ţara Bârsei pentru cele sechestrate de aceştia în oraşul lor.

Nos Dan, Dei gracia Wayvoda transalpinensis et dominus terrarum Omulus et Fugarasch, memorie commendantes significamus tenore presencium quibus expedit, universis, quod, nobis a Serenissimo domino, domino Mathie, regi Hungarie, et eius mandato de partibus superioribus ad partes transsilvanas et ad Braschoviam et terram Burcza pro serviciis Sue Serenitatis missis, considerantibusque, una cum baronibus nostris et nobilibus pocioribus corpus dictarum parcium nostrarum representantibus, videlicet Bogdan Doboka, Palatino, Alb Thesaurario, Radul Lugefet, Berinogh, Constantin Schirban, milite, Koman Kure, Drogomir Brostus, Ywan Spotar, Dragomir, magistro pincernarum, Barlabasch, magistro agasonum, Micula, mensarum, Radul Schuple, Apostol, magistro lectorum, Besan Ruffo, Pugul, Bran, Stan Eldisch, Nan Totka ac ceteris nostris fidelibus, et in cordis nostri meditacione pensantibus enormibus iniuriis, irrecuperabilibus damnis, miserabilibus interempcionibus, mutilacionibus, affliccionibus, quibus providi et honesti viri inhabitatores civitatis braschoviensis et terre burcensis ac tota communitas eorundem in fratribus, amicis, cosangwineis, filiis et membris ipsorum ab impio et crudelissimo tyranno infideli, videlicet Dracul, qui Wlad Wayvoda parcium pretactarum nuncupatur, propter nos et nobis adherentes, afflicti, innocenter occisi, interempti, mutilati et diversorum genera tormentorum passi sunt, intendentesque fidelibus serviciis prefati domini nostri regis et defensioni parcium Sue Serenitatis, reperientes certas res et bona per inhabitatores infideles parcium nostrarum pretactarum transalpinarum, ante inchoacionem discordiarum per prefatum Dracul factarum, in civitate braschoviensi reposita(s) et deposita, — easdem et eadem, maturo nostrorum baronum pretactorum accedente consilio, recepimus et eadem in fideli servicio prefati domini nostri regis cum pluribus bonis nobis per ipsos cives et inhabitatores civitatis brassoviensis prefate et terre burcensis iam quasi per integri anni spacium datis et aministratis exposuimus pro nostra sustentacione ac recuperacione et acquisicione terre nostre prefate et dominii nostri. Quocirca fidelibus nostris universis, baronibus, nobilibus et inhabitatoribus parcium nostrarum pretactarum transalpinarum, nunc existentibus et pro quocunque futuro tempore surgendis, firmissime committimus, districcius precipien[tes] quatenus prefatos cives inhabitatores civitatis Brascho et terre Burcza aut alterum ex ipsis pretextu eorundem bonorum per nos receptorum nequaquam impedire, arrestare, molestare, gravare aut quovis modo damnificare presumant, sub nostra indignacione gravissima. Siqui autem ex nostris et nostris successoribus sive locum et dominium terre nostre gubernandis, ac aliis quibuscunque hominibus

[1] Deci regele înţelege a luă el averile oprite, ca despăgubire, de Braşoveni cu voia lui Dan. — Despre tăierea lui „Coldra", Condrea, Cădrea?, nu ştim nimic de aiurea.

in terra nostra pro presenti et quocunque futuro tempore surgendis, contra premissa ipsos cives et inhabitatores, tam civitatis brassoviensis, quam terre Burcza, arrestare, gravare presumpserint, eo facto sint ab omnipotenti Deo et Sancta Maria et sanctis angelis et electis Dei anathemisati, maledicti et blasphemati in perpetuum et sempiterne malediccionis mole una cum heredibus suis subiecti, et Deus ei in vita nullam prosperitatem concedere dingnetur, post mortem eius anima iehennali pena crucietur, corpus eius humo non recipiatur, sed canibus et brutis animalibus, ut aliud animal irracionale, proiciatur. Pro quorum testimonio presentes sigilli nostri munimine et certorum baronum nostrorum pretactorum dedimus consingnatas. Datum sabbato proximo ante dominicam qua canitur Invocavit Me, anno Domini millesimo CCCCo sexagesimo.

[Vo:] Litera Dan Vayvode propter bona Dracul recepta[1].

(Pecete cu un Domn în Scaun, lângă corbul pe stâncă, având crucea în gură, copacul îndătinat, legenda: † Печать Iw Да[на Конво]да [н] гнк; descrisă în Bogdan, *l. c.*; şi pecete ruptă a Vornicului; celelalte, fără inscripţii inteligibile.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Convorbiri literare*, XXXV, pp. 158-9; apoi în Bogdan, *Relaţiile*, I, pp. 325-7, no CCLXIX.)

XCIII.

Vingard, 1460, 28 April.

Ioan Gereb de Vingard către Braşoveni, despre vestea că Vlad-Vodă e gata a năvăli în Ardeal.

Circumspecti viri, amici nostri diligen[di]. Ex relatibus aliquorum nunc temporum hominibus aliqualiter percepimus quomodo Illustris princeps Wlaad Wayvoda, Transsalpinarum dominus, cum crudelissimis inimicis crucis Christi Turcis partes illas ad desolandum properaret et intenderet. Quod tamen alias in talibus vestris negociis nos semper avizastis per vestros nunccios et literas, pro nunc, si sunt vera, miramur de Vestris Amiciciis. Cum tamen bene scitis promissionem inter regnicolas Magnifici domini Michaelis Zilagy, et cetera, ut, dum et quando tales novitates certitudinaliter ad quamcunque partem audiret, de facto illac in subsidium unacum regnicolis intenderet, interim nos in persona sua hic usque ad adventum suum constituit, igitur, si sunt vere ille novitates, nos quanto cicius poteritis per homines vel litteras vestros scire faciatis. Et nos sine crastinacione illac statim procurabimus et transiemus. Secus non facturi. Datum in Wyngarth, feria secunda proxima post festum Beati Marci Evangeliste, anno et cetera LXo.

Iohannes Gereb de Wyngarth, et cetera.

[Vo:] Circumspectis viris, iudicibus et iuratis civibus civitatis burcensis *(sic)*, viris (?) in partibus illis existentibus, amicis nostris diligendis.

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Stenner, I, no 14.)

---

[1] În această a doua scrisoare, Dan se înfăţişează ca trimes de rege, încă din 1459, pentru a luà Scaunul Ţării-Româneşti. Boierii lui sunt: Bogdan Dobăcescul Vornic, Albu Vistierul, Radu Logofătul, Berivoiu (Berinogh-Berivogh; Bogdan, *Relaţiile*, I, p. 276, nota), Constantin Şerban stratornic, Coman Curea, Dragomir Broască (?), Ivan Spătarul, Dragomir Paharnicul, Bărlăbaş Comisul, Micul Stolnicul, Radu Şuplea, Apostol Postelnicul, Bejan Roşul, Pugul (Pahulea), Bran, Stan Aldeş, Nan Totca. — O expediţie a lui se pregătià, dar nu se face aluzie la dânsa. Peste câtevà zile Dan trecea în ţară şi aveà lupta cu Vlad. Scrisoarea din Pesta în Katona, *Historia critica regum Hungariae*, VII (XIV), pp. 337-8, o povesteşte la 22 April, arătând tragerile în ţapă care urmară. V. *Lucruri nouă despre Vlad Ţepeş*, pp. 152, 159. — Moartea lui Dan e descrisă, fără adaus de fapte, şi în poema lui Beheim, scrisă după povestirile săseşti (ed. Conduratu, p. 32).

XCIV.

Nicolae, pârcălab de Ocna Sibiiului, către Braşoveni, cerându-li să nu oprească negoţul cu Ţara-Românească. „Chestwe", 1460, 26 Maiu.

„Nicolaus senior de Vizakna, castellanus de ipsa (?)", către Braşoveni. Veşti despre pacea încheiată între Mihail Szilágyi şi rege; se tratează una cu Boemii şi guvernatorul. „Audivimus ut contra sevissimos Turcas bellum insurgere vellent. Item petimus Vestras C[ircumspecciones] diligentissime quatenus viatores super viam ambulan[tes] ex parte Transalpinorum ipsos impedire et molestare non velitis. Quia, si ipsos impediretis, nobis et vobis conqueruntur, regno nostro multe fiant (?). Et ne ipsi a via incipiant se arestare; et sic fiat nobis melius[1] . . .

Datum in Chestwe, feria secunda ante festum Pentecostes, anno Domini millesimo CCCCo sexagesimo."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 15.)

XCV.

Braşovenii scriu locuitorilor din Vasluiu să nu facă acte de represalii împotriva tratatului cu Ştefan-Vodă. Braşov, 1460, 27 Maiu.

Amicabili complacencia sedule cum honore premissa. Prudentes circumspectique viri, amici honorandi. Vestre damus scire Amicicie quod nos cum Magnifico domino Stephano Wayvode, domino vestro, tale pacis vinculum et disposicionem fecimus et, mediantibus litteris Sue Magnificencie, et similiter nostris, roboravimus, quod nullus ex vestris hominibus nostros homines in vestri medio habeat et debeat impedire, arrestare et res ac bona recipere, signanter pro debito, delicto aut excessu aliorum hominum, sed, siquis ex vobis cum nostris hominibus aliquid accionis aut querele habet, id iuridice coram nobis prosequatur et prosequi habet; similiter nos vestros homines propter debita aliorum non habemus impedire, sed quilibet suos debitores coram iudice sub quo residet, debet querere. Quidam autem ex vestris res providi viri Stephani Albi de Prasmar[2] receperunt et de presenti retinent. Petimus igitur Vestras Providencias ut eosdem informare velitis ut res receptas restituant suosque debitores, siquos in nostri medio habent, querant et iuridice contra eosdem agant et debita prosequantur; ipsis enim et singulis aliis coram nobis causantibus, ut ex officio nostro tenemur, iusticie complementum exhibebimus, iuris tamen ordine observato. Datum feria tercia proxima post diem Sancti Urbani, anno Domini millesimo CCCCo sexagesimo.

Vobis autem secus in premissis facientibus, ordinacionem domini vestri infringetis, et nos, licet inviti, eodem domino vestro querulare opportet[3].

Iudex et iurati cives civitatis Brassovie.

[Vo:] Providis et circumspectis viris, iudici et iuratis in Wazlo, parcium Moldavie, amicis nostris sinceris.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 17; parte în Bogdan, *l. c.* în notă, p. 5, nota 3.)

---

[1] Deci la sfârşitul lui Maiu Ţepeş nu pornise asupra Ardealului? E mai de crezut că atacul împotriva Braşovului, cu arderea suburbiilor şi a bisericii Sf. Vartolomeiu şi încercarea de la Codlea (Bogdan, *Vlad Ţepeş*, pp. 93-4; Conduratu, pp. 32-4, 41, 102, 106, 110-1, 115), s'au făcut îndată după uciderea lui Dan, în cea d'întâiu furie răzbunătoare a biruitorului. Ştiri documentare despre acest atac lipsesc însă cu totul. Braşovenii provocau şi mai departe însă pe Vlad, oprindu-i negustorii. Cf. şi *Îndreptări şi întregiri*, p. 16 (114).

[2] Prejmer.

[3] Încă de la Ilie (cf. mai sus, pp. 19-20), apoi de la Ştefan fiul lui Alexandru-cel-Bun, din 26.

XCVI.

Cetatea Dâmboviței, 1460, 4 Iunie.

Vlad-Vodă trimete la Braşoveni pe Voicu Dobriţă, ca să-i aducă pe pribegii cari voiesc a se supune.

Prudentes et circumspecti viri, fratres et amici nostri nobis plurimum honorandi. Quia hunc egregium Woyko Dobricha, nostrum specialem consiliarium, nobis sincere dilectum, propter illos pribagos et nobis hucusque adversarios qui eundem Woyko ore suo postularunt, duximus ad vos transmittendum, quoniam ipsis dictis pribagis per omnia de excessibus pepercimus, igitur hortamur P[rudencias] V[estras] diligenter quatenus dictos pribagos cum prefato nostro homine Woyko ad nos transmittere velitis. Si vero ipsi ad nos venire contempserint, extunc, iuxta dicta vestra, prout cum homine nostro Cristyan conclusistis, et expellere spopondistis, vestri e medio eosdem expellatis, eo quod requiem habeatis, simulcum et nos, quoniam propter ipsos et ipsis similibus non repausare possimus, — ne plures rixe et rancores causa ipsorum in nostri medio existant. Sic tamen eosdem expellatis quod is Woyko noster homo eosdem videat oculis expulsuros. Ex castro fluvii Dombovicha, feria quarta Quatuor Temporum Penthecostes Domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo.

Wlad Wayvoda parcium transalpinarum.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, fratribus atque amicis nostris, nobis plurimum honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *Relaţiile*, I, pp. 320-1, nº CCLXII.)

XCVII.

Fără loc. 1460, 26 Iulie.

Vlad-Vodă către Braşoveni, invitându-i a fi liniştiţi, căci el are de lucru numai cu Făgărăşenii.

Prudentes et circumspecti viri, fratres atque amici nostri, nobis plurimum honorandi. Ex eo quod cum hominibus nostris in nostra possessione districtus Fogorasch aliqua habemus negociari, non terrorem habeatis, quoniam omnia ex parte pacis, conclusione et unione eiusdem promissa infringibiliter erga vos et vestros quoslibeth, nisi per vos eadem conclusio pacis violari non videatur, volumus observare. Sed et vos legem antiquam, conswetudinem anteā [= antiquam], in eo quod eisdem districtui Fogorasch adiutoria et subsidia vestra nequaquam dare, nec prestare velitis, insuper quod in vestri medio illorum aliquem, si fugam dare contingeret, non fovere, neque consentire, vestra iuxta promissa, velitis, sed ipsis malifacere, quoniam nos omnia vobiscum, ut premittitur, conclusa, nisi per vos violari non videantur, rate et firme tenere volumus inconcusse. Sicut etenim nos homines vestros in ipsorum singulis agendis non molestamus, sic et vos homines nostros ad dictas nostras possessiones transmissos non molestare, nec perturbare velitis modo aliquali. Datum sabbato proximo post festum Beati Iacobi Apostoli, anno, etc., LXmo. *Wlaad Wayvoda parcium transalpinarum.*

Maiu 1435, Braşovenii aveau privilegiul, alcătuit după al lui Alexandru chiar, de a nu plăti decât *o singură vamă de intrare:* 4 groşi la povară şi *o singură vamă de ieşire:* 2 groşi la marfa în preţ de o grivnă. Peste doi ani, se adăugi că negustorii din Braşov au să dea pentru postav *12 groşi* de povară şi că negoţul cu mărunţişul li e interzis. *Ştefan oprise hotărît represaliile.* Ilie le admite însă, în 1437, dar numai pentru negustorii din teritoriul căruia sunt datornicii; deci Braşovenii nu vor dà pentru cei din Secuime. Supt Roman se plătiă numai pentru boi 2 groşi la ieşire, iar pentru altă marfă: 4 (1448). Se specifică şi plata vămii celei nouă la Suceava. Alexandru-cel-Tânăr fixează iarăşi vămi pe bucăţile de postav după provenienţă. Se supun negustorii la singura judecată a Domniei. În sfârşit chiar în Vasluiu, la 12 August 1452, Alexandru dă marele privilegiu care rezumă pe celelalte: vânzarea cu cotul nu mai e oprită. La 1455 şi Petru Aron îl întăreşte. V. Bogdan, *Documente moldoveneşti din sec. XV şi XVI în Archivul Braşovului*, Bucureşti, 1905 (din „Convorbiri literare").

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, fratribus atque amicis nostris, nobis plurimum honorandis [1].

(Pecete roşie.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *Relaţiile*, p. 321, nº CCLXIII.)

XCVIII.

Vlad-Vodă către Braşoveni, despre nişte afaceri de negoţ.

Cetatea Dâmboviţei, 1460, 10 August.

Prudentes et circumspecti viri, fratres atque amici nostri nobis plurimum honorandi. Ex parte nostri hominis cum porcis aliam non agnoscere possumus iusticie equitatem nisi de villa eadem in qua homo noster dictos porcos suos fore asserit XII homines iuramentum prestare debeant sic quod dicti porci non tempore pacis, sed discordiarum tempore essent recepti. Quod, si sic dicti iuraverunt homines XII, extunc homo noster dictis de porcis carenciam et dampnum habeat; sed, si dicti duodecim homines iuramentum pr[est]are contempserint, extunc dictos porcos nostro homini restitui facere velitis [2]. De babacis [3] autem nobis constat sic quod nos non tenemus quod ea temporibus discordiarum [4] facta et acta sint, quoniam nos illo tempore legatos et nunccios nostros apud Vestras Prudencias et Circumspecciones habuimus. Igitur hortamur V[estras] [Prudencias] et C[ircumspecciones] presentibus diligenter quatenus hominibus nostris quibuslibet iusticiariam impendere velitis satisfaccionem, prout et nos vestris quibuslibet meram impendimus iusticie equitatem. Ob hoc eciam iusticia inter nos fieri debet ne minora maiora sequantur, quoniam, ut clare videtur quod propter parva magna emergi solent, quoniam scien[dum] quod, si agnoverimus, nostris hominibus, sicut nos vestris, iusticie non impertiri equitatem, nostros in dampno nullatenus homines permittemus. Ex castro fluvii Dombavicha, dominica in die Beati Laurencii Martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo.

Wlaad Waywoda parcium transalpinarum [5].

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, fratribus atque amicis nostris, nobis plurimum honorandis.

(Pecete ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 303, publicată şi în Bogdan, *Relaţiile*, I, p. 322, nº CCLXIV.)

---

[1] Deci Vlad, trimeţând pe ostaşii săi în Ardeal, se înfăţişă numai ca herţegul de Făgăraş şi Amlaş care cere supuşilor săi de acolo să-l recunoască şi-i pedepseşte sângeros pentru împotrivire. Atunci pare să fi ars Tălmaciul, şi nu în cel d'întâiu atac asupra teritoriului sibiian (cf. Bogdan, *Vlad Ţepeş*, p. 95: povestirea germană; apoi *ibid.*, p. 102 şi Conduratu, p. 43: prădarea ţerii Făgăraşului; cf. Bogdan, *l. c.*, p. 89, nota 1 şi aici, mai sus, p. 52, nota 2; p. 55, nota 1). Ce a isprăvit în părţile făgărăşene nu ştim deplin, dar o versiune a povestirii germane vorbeşte de prada Făgăraşului întreg, de aducerea locuitorilor dincoace de munţi, de înţeparea rebelilor şi a unor prădători de Vistierie (Bogdan, *l. c.*, p. 102). Scrisoarea regală din 3 Decembre 1462 lămureşte şi ea asupra acestei jăfuiri (v. mai departe). Dar, atât din Cronica murală a Braşovului, cât şi din povestirea germană, ştim că la 24 August erà luat Amlaşul (*Quellen der Stadt Brassó*, IV, p. 4; Bogdan, *l. c.*, pp. 99-100; cf. *Lucruri nouă despre Vlad Ţepeş*, p. 153). Povestirea germană spune lămurit că el a tăiat şi tras în ţapă, nu pe Saşi, ci pe Români, cu popa în frunte, arzând şi satul, cu „30.000 de oameni" (!). *Acesta* e deci caracterul expediţiei.

[2] E cea d'întâiu menţiune a dovezii prin jurători. Se mai vede că prada de războiu rămâneà nereclamabilă.

[3] Bumbacuri.

[4] V. p. 54, nota 1.

[5] Prezenţa lui Vlad în cetatea sa de Scaun la această dată, cu câtevà zile înainte de prada Făgăraşului, arată că *nu el a condus pe jăfuitori*.

XCIX.

Cluj, 1462, 15 August.

Albert de Istenmező, comitele Secuilor, către Braşoveni, încuviinţând ca ei şi castelanii dela Bran să ţie pacea încheiată cu noul Domn muntean (Radu cel-Frumos).

Sagaci viri, amici nostri carissimi. Presencium serie rogamus Vestras Dilecciones et Prudencias quatenus trewgas pacis cum Illustri principi Radul, nunc Way[vo]da parcium transalpinarum per vos usque ad terminum prefixum dispositas firmiter et inviolabiliter observare, usque ad illud certum tempus quem disposuistis, velitis. Scripsimus enim per alias litteras nostras castellanis nostris in castro Terch constitutis ut et ipsi iuxta disposicionem vestram ipsas trewgas pacis bono modo et inviolabiliter observare debeant et teneantur; insuper hominibus nostris in quibus poteritis, petimus subveniatis. Datum in Closwar, in festo Asumpcionis Beate Marie Virginis, anno Domini et cetera, LXIj^do[1].

A dominis autem rege et Way[vo]da ac regni nobilibus nichilo formidetis in hac parte, quia aliud habent facere.

Albertus de Istenmezeye, vicecomes Siculorum, et cetera.

[Vo:] Sagacibus viris, iudici et iuratis ac universis consultantibus, in civitate brasoviensi constitutis et commorantibus, amicis nostris dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 32.)

C.

Braşov, 1462, 3 Decembre.

Regele Matiaş dă lui Gheorghe Biró (Birăul) din Braşov, cu privilegiu de colonizare, satele făgărăşene Şercaia şi Mica, prădate de Vlad-Vodă.

Commissio propria domini regis.

Nos Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus expedit universis quod nos de fide et fidelitate fidelis nostri circumspecti Georgii Byro, civis et inhabitatoris civitatis nostre brassoviensis, confisi, eidem facultatem dedimus ut ipse possessiones nostras Sarkan et Mykofalw vocatas, in districtu de Fogaras existentes et habitas, per devastacionem Wlad Wayvode desolatas, quas nos ipsi Georgio Byro, simul cum omnibus utilitatibus et pertinenciis quibuslibet sub veris metis et antiquis earundem habitis, pro honore suo, durante beneplacito nostro, duximus dandas et deputandas sub certis libertatum prerogativis, populorum et incolarum multitudine decorari valeat atque possit. Quocirca nos fideles nostros universos et singulos populos et libere condicionis homines harum serie assecuramus et certificamus ut quicunque vestrum ad pretactas possessiones nostras Sarkan et Mykofalw morandi causa venerint et descenderint, in omnibus antiquis libertatibus, iuribus, consuetudinibus et prerogativis quibus incole et inhabitatores prefatarum possessionum nostrarum alias usi sunt et gavisi, uti et gaudere permittemus. insuper in illis libertatibus, prerogativis quas prefatus Georgius Byro racione descensus vestri vobis dandas concesserit, inviolabiliter tenebimus et observari faciemus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Brassovie, feria sexta proxima post festum Beati Andree Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo[2].

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 162; şi în Albrich, *Palladium Coronense.*)

---

[1] Abiă în toamna anului 1462, în Novembre (v. Conduratu, p. 97), Vlad, descoperit de rege ca trădător, fu arestat. — Dar urmaşul său, lăsat de Turci în Iunie, eră recunoscut de Ardeleni încă din August.

[2] Deci aceste sate, din care al doilea dispare după aceasta, fuseseră nimicite de ostaşii lui Ţepeş în August 1460. Eră nevoie de o nouă colonizare a lor, locuitorii fiind ucişi sau aduşi în ţară, unde erau să fie şerbii Domniei, ca pedeapsă pentru nesupunerea lor.

CI.

Ioan Pongrácz de Dengelegh, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre ştirile date de Radu-Vodă cu privire la pregătirile Turcilor. Cluj, 1463, 4 Mart.

Prudentes et circumspecti, grate nobis dilecti. Intimat nobis Radul transalpinus Wayoda quod Thurci contra nos et regnum hoc agregantur; nos enim plenarie intimatis huiusmodi ambigimus. Ecce enim nos regnicolas harum parcium disponentes et promtuantes tenemus, ut, dum et quando foret necesse, illuc quo placuerit transire possimus. Rogamus igitur Dilecciones Vestras quatenus unum exploratorem vestrum ad partes transalpinas dirigere vosmet ipsosque more bellancium tenere et nos cum fama verissima ex parte Thurcarum certificetis sepesepius et omni tempore et, quicquid huiusmodi vestri exploratores plenarie scire poterunt, post sese per scripta vestra et nuncietis. Secus non facturi. Datum in Cluswar, feria sexta proxima post dominicam Invocavit, anno Domini millesimo quadringentesimo LXmo tercio.

Ioannes Pongracz de Dengelegh,
Way[vo]da transsylvanus Siculorumque comes.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratis ceterisque civibus in civitate brassoviensi constitutis et commorantibus, sincere et grate nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 309.)

CII.

Nicolae de Wizakna către Sibiieni, despre scutirile de care trebuie să se bucure nobilii ce se află printre Sârbii aşezaţi de frica Turcilor la Sas-Sebeş. Ocna-Sibiiului, 1464, 18 Februar.

Prudentes et circumspecti viri, fautores et amici honorandi. Nostri pervenerunt in presenciam quidam Raciani inhabitantes certas possessiones regales prope Zazsebes et circumquaque, eodem in districtu, qui metu et timore Turcorum ad predictas villas causa morandi confugerunt. Certi tamen inter ipsos nobiles et possessionati homines se fore affirmant et supportati ab exaccione imposita et solucione eiusdem similiter desiderant ut pronunciarentur. Ob hoc requirimus Vestras Dilecciones quatenus eodem quid agendum sit in facto diligenter consideretis. Nobis enim videtur quod nobiles in eisdem possessionibus residentes ad solucionem eiusmodi non sint obligati; alii autem simplices et rurales homines more ceterorum Saxonum taxam ipsis impositam persolvant. Quia pauci et non multi homines inter ipsos habentur. In his agant Vestre Circumspecciones ut profectum communis boni consideretis. Datum in Wyzakna, sabbato proximo ante dominicam Invocavit, etc., anno Domini Mo CCCCo LXIIIjo.

Uterque (sic) Nicolaus de Wyzakna, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, magistro civium ceterisque iuratis consulibus civitatis cybiniensis, fautoribus nostris grate dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Programul Gimnaziului din Sas-Sebeş pe 1876, p. 34.)

CIII.

Regele Matiaş porunceşte Secuilor să nu tulbure pe Braşovenii cari fac negoţ cu Moldova. Buda, 1464, 13 April.

Regele Matiaş „universis et singulis Siculis, necnon senioribus et capitaneis Siculorum Sedium Sepsy, necnon Orbaj, Kyzdy et Chyk vocatarum“ şi ceilalţi din Ardeal şi din Secuime. „Expositum est Maiestati Nostre in personis fidelium nostro-

rum iudicis et iuratorum civium, necnon communitatis et Saxonum civitatis vestre brassoviensis et terre Barcza qualiter vos super eos, dum ipsi vel aliqui ex eis in partes moldavienses pro aquisicione victuum suorum cum eorum rebus pergerent, vel ab eisdem partibus moldaviensibus res ducerent, quandam inconsultam solucionem exigeretis atque eos aliter quoque vario modo impediretis, ita ut propter hoc negociacionem eorum, quam alias secure exercuissent, nunc exercere libere non possent." Să nu se calce de acum înainte această hotărire.

„Datum Bude, feria sexta proxima ante festum Beatorum Tiburcii et Valeriani Martirum, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 169.)

CIV.

Orăştie, 1464, 10 Iulie.

Locuitorii din Orăştie arată că au ales cu toţii, Saşi, Unguri şi Români, cu voie dela rege, pe judele Mateiu.

Salutem omni cum humilitate honorisque reverencie exhibicione. Honorabiles, sapientesque viri, domini nostri preferendi. Noveritis quod auribus nostris incubuit quomodo rex noster graciosissimus, his diebus proxime elapsis, sue nos oculo pietatis respexit, suos munere speciali remunerando plebisanos, videlicet quod quelibet Sedes omnimodam libertatem ac voluntatem regiam eligendi iudicem habere deberet, uti litera in regali apud nos retenta continetur; de quo cuncti potenti Deo laudes, Regie Celsitati et vobis grates infinitas referamus. Quamobrem magistrum Matheum, filium prudentis viri Ladislai iudicis, voluntate cum tocius Sedis, scilicet Saxonum, Hungarorum ac Walachorum, decrevimus, eligendo nostrum in iudicem, petentes vos et quemlibet vestrum nos in libertatibus in regalibus retentos conservare, sicut et alias Sedes conservastis, ac prenotatum magistrum Matheum vobis dignemini habere recommissum, scientes, si eundem vestri e medio reiicitis, protunc alium nostra de Sede eligemus indilate, quia per nullum adventum aliquem nobilem virum nostri in medio fovere possumus, sicut nec volumus habere. Quare humillime obnixeque petimus in libertatibus, ut supra in literis regalibus contentis nos conservari. Quod si secus feceritis, flagitemus nobis non imputari quia, arripiendo iter, Regiam Celsitudinem adire accelerabimus, eandem flendo vociferacionibus rogantes supplicantesque quatenus eadem Sua Magnificencia nos miseros, hic in acie contra Turcismum constitutos, munere cum aliquali dignetur intueri ac remunerari, sicut et alias Sedes remunerantur. Ex Zazwaras, feria tercia infra octavam Visitacionis Gloriosissime Virginis Marie, anno Domini Mº CCCCº LXIIIjº.

Iudices, villicus iuratique cives oppidi Zazwaras totaque Sedes, vestri humillimi servi.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi in *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, XV, p. 193.)

CV.

Buda, 1466, 22 April.

Regele Matiaş, după plângerile Saşilor, opreşte pe negustorii ardeleni, moldoveni şi munteni de a scoate din Ardeal piei nelucrate.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie et cetera, fidelibus nostris universis et singulis mercatoribus et negociatoribus hominibus, tam de hoc regno nostro Hungarie, quam de Moldavia et partibus transalpinis existentibus, presencium noticiam habituris, salutem et graciam. Venientes Nostre Maiestatis in conspectum fideles nostri circumspecti domini Petrus Gereb de Veresmorth, ma-

gister civium, et Ladislaus Henlyn, iuratus civis civitatis nostre cibiniensis, in ipsorum et universorum Saxonum nostrorum nominibus, civitatibus, oppidis et villis in partibus nostris transsilvanis existentibus commorancium, nobis declarare curaverunt in hunc modum quod, licet alias ipsi ex antiqua consuetudine hanc libertatem habuerint quod nullus omnino mercatorum et negociatorum hominum crudas cutes animalium, scilicet per labores artificum non paratas et non laboratas, de dictis partibus transsilvanis ad exteras terras aducere et deferre potuerit, tamen nunc nonnulli essent mercatores et negociatores homines, tam de hoc regno nostro Hungarie, quam ex Moldavia et partibus transalpinis, qui huiusmodi cutes crudas absque scilicet labore artificum in curribus et per equos pondera ferre solitos contra libertatem et consuetudinem antiquam dictorum exponencium de dictis partibus transsilvanis ad exteras terras et loca in magna quantitate deferrent, per quod iidem exponentes in huiusmodi civitatibus insignem defectum et carenciam paterentur, in maximum preiudicium et damnum valde magnum. Unde supplicarunt per nos ipsis circa premissa de remedio opportuno provideri. Et, quia nos dictos exponentes in eorum antiquis libertatibus et consuetudinibus impediri non volumus, igitur vobis et cuiuslibet condicionis hominibus harum serie firmiter committimus et mandamus quatenus amodo in posterum nullus omnino vestrum contra antiquam consuetudinem et libertatem dictorum exponencium huiusmodi cutes crudas de dictis partibus transsilvanis educere et deferre audeat, neque sit ausus modo aliquali. Alioquin facultatem dedimus fidelibus nostris iudicibus et iuratis civibus quarumcunque civitatum nostrarum in eisdem partibus transsilvanis existencium ut ipsi vobis huiusmodi cutes contra consuetudinem ipsorum deferre et educere non permittant. Secus igitur non facturi. Et hoc volumus per fora et alia loca publica, ubi opus fuerit, palam facere proclamari. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria tercia proxima ante festum Georgii Martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, regni nostri octavo, coronacionis vero tercio.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti ; publicată şi în Teleky, *Hunyadiak kora*, XI, p. 156.)

CVI.

Cluj, 1466, 5 Septembre.

Ioan, comite de Skt.-Georg şi Pösing, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, poruncindu-li să se ţie gata pentru a răspinge plănuita năvălire a Turcilor.

Iohannes, comes de Sancto Georgio et Bozyn, Wayvoda transsilvanus et comes Siculorum. Prudentibus et circumspectis iudicibus et iuratis senioribus Septem Sedium saxonicalium parcium transsilvanarum, salutem cum favore. Intelleximus veridica exploratorum nostrorum ex manifestacione, sevissimos Turcos valido cum exercitu in vado Danubii fore congregatos transfretareque intendunt. Ideo Dilecctionibus Vestris in persona regia firmiter committimus et mandamus quatenus, dum et quando aliis literis nostris mediantibus vos avisaverimus, extunc pronos et paratos simul cum equitibus et peditibus vestris more exercituali velocissime vos per singula capita vestra exhibeatis, nec aliud facere presummatis. Datum in civitate Koloswar, feria sexta proxima ante festum Nativitatis Virginis Gloriose, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CVII.

Cluj, 1466, 25 Septembre.

Ioan, comite de Skt.-Georg şi Pösing, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, ca să răspingă năvălirea lui Alî-beg.

Iohannes comes de Sancto Georgio et Bozin, Wayvoda transsilvanus, Siculorumque comes, prudentibus circumspectisque viris iudicibus iuratisque senio-

ribus ac toti communitati Septem Sedium saxonicalium parcium transsilvanarum, salutem cum dileccione. Certificati sumus quomodo sevissimus Imperator Turcorum decem millia hominum de Curia sua propria pro Alybeg[1] assignavit, cum quidem [= quibus] idem Alybeg et cum ceteris[2], valida scilicet cum potencia, sub castro Bodon[3] transfretavit, hoc regum ingressurus. Quare eisdem Vestris Dileccionibus, prout eciam nuperrime Thorde[4] conclusum est, sub amissione capitum et bonorum vestrorum regia in persona firmissime committimus et mandamus, statim visis presentibus, vos per singula capita simul cum equitibus et peditibus vestris exercitualiter insurgere et iter vestrum continue versus Hathzak[5] post nos arripere modis omnibus debeatis, quum et nos iam in procinctu itineris sumus constituti. Aliud sub penis premissis facere non ausuri. Datum in Coloswar, feria quinta proxima ante festum Beati Michaelis Archangeli, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto.[6]

Commissio propria domini Wayvode.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CVIII.

Orăştie, 1466, 28 Septembre.

Locuitorii din Orăştie înştiinţează că Turcii vor năvăli.

Iudices iuratique cives oppidi Zazwaras notificamus per presentes quomodo nobilis ac agilis Ladislaus Kendefy in die Sancti Wenczeslai [28 septembris], circa horam vespertinam, ad nos, nuncio mediante, novitates minus bonas transmisit, quod sevissimi Turci, Christi inimici, in alpibus latitassent et adhuc latitarent, et intensio[7] ipsorum circa aliud non versaretur quam quod per viam que ducit ad Kelnynk[8] aut per aliam exire intendunt, terram nostram predare ac defastare. Quare requirimus vos obnixius quatinus omnes, cum equitibus ac peditibus, statim visis presentibus, prompti ac parati sitis ad vos precustodiendos. Nam secus non est: ut veniunt percepimus. Item litera ad Cibinium celeriter transmittatur. Ex Zazwaras, celeri manu, in die et hora ut supra, anno Domini M° CCCC° LX sexto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, XV, p. 194.).

CIX.

Buda, 1467, 18 Maiu.

Regele Matiaş porunceşte Saşilor a se găti să-l ajute, căci se găteşte a porni însuşi împotriva Sultanului, care, din Serbia, vrea să năvălească.

Commissio domini regis.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Fidelibus nostris, prudentibus et circumspectis septem et duarum Sedium saxonicalium, Saxonibus parcium regni nostri transsilvanarum, salutem et graciam. Frequens et consona undique predicat fama Imperatorem Turcorum cum amplissimo exercitu et variis machinarum instrumentis appropinquare ad nos in dies, et iam in Servie metis esse, tentaturum omnia quecunque ad nostram et communem omnium christianorum oppressionem, quod absit, pertinent. Cui nos, divino confisi auxilio, quod

---

[1] Ali-beg Mihaloglı, unul din begii păzitori ai Dunării.
[2] Ceilalţi begi din sângele său.
[3] Vidinul.
[4] În dieta Ardealului.
[5] Haţeg. Era temere de trecere prin pasul Vâlcanului.
[6] Ali-beg nu năvăli în Ardeal; v. *Studii şi documente*, III, p. XXXIV.
[7] *Intencio.*
[8] Călnic, în cercul Sebeşului.

nunquam nisi illos destituit qui se ipsi deserunt, et quod nobis ac regno nostro in nullis adhuc necessitatibus defuit, animose occurrere intendimus, et, sicut in tali casu decet, patriam ac fidem totis viribus defensare. Unde et brevi statuimus nos hinc personaliter ad illas movere partes, ad quas magis fuerit opportunum. Quapropter Fidelitatem Vestram hortamur et nichilominus eidem districtissime precipimus quatenus, statim acceptis presentibus, per singula capita vestra vos ita paratos tenere debeatis ut, mox visis superinde aliis literis nostris, in bellum proficisci et tempestive in loco debito constitui valeatis, nec sitis, hoc potissimum tempore, more quandoque alias consueto, vel in motu pigri, vel in apparatu negligentes, quia neutrum horum patitur et instancia periculi et magnitudo. Si autem, quod minime credimus et expectamus, aut tardos vos exhibueritis, aut ad opus milicie inutiles, noveritis vobis, pro pena irremissibili, omnium bonorum ablacionem et graviora quedam deinceps merito incurrere. Secus igitur facere nullatenus presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, secundo die festi Penthecosten *(sic)*, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo, regni nostri anno decimo, coronacionis vero quarto[1].

Lecta.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CX.

Regele Matiaş opreşte abuzul de a se luà noua dare regală asupra mărfurilor pe care Saşii nu le aduc din ţerile vecine şi nu le trimet acolo.

Buda, 1467, 30 Maiu.

Commissio domini regis.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris, egregio Iohanni Erensth, administratori vectigalis sacre Corone regni nostri vestrasque vices gerentibus, nec non cunctis aliis officialibus et exactoribus eiusdem vectigalis in partibus transsilvanis pro tempore constitutis, salutem et graciam. Exponitur nobis in personis fidelium nostrorum, universorum Saxonum septem et duarum Sedium saxonicalium, nec non communitatum et incolarum civitatum nostrarum cibiniensis, brassoviensis et bistriciensis ac districtuum earundem, gravi cum querela, quod, quamvis, antiqua eorum libertate requirente, nulli incolarum parcium illarum transsilvanarum in eisdem partibus res ementes et hinc inde per easdem partes conducentes, de eisdem rebus eorum vel sexagesimam vel tricesimam, loco cuius nunc alia quedam exaccio, vectigal Corone futuris perpetuis temporibus appellanda, instituta esset, solvere obligati fuerint, nisi illi qui de partibus Moldavie vel Transalpinorum aut de hoc regno nostro sive aliis quibuscunque exteris partibus res ad ipsas partes transsilvanas conducentes ad huiusmodi sexagesimam vel tricesimam de talibus rebus persolvendam debuerint, idque eciam nunc in novo generali decreto nostro sit similiter ordinatum, tamen nunc vos eosdem Saxones nostros et incolas dictarum civitatum nostrarum et parcium predictarum ad solvendum huiusmodi vectigal loco tricesime institutum, eciam de illis rebus quas in illis partibus transsilvanis emerent et venderent et per fora hinc inde deferrent iniuste cogeritis et compelleritis, in grande preiudicium libertatis ipsorum atque dampnum. Unde nos, prefatos Saxones nostros et incolas dictarum parcium in eorum libertatibus confirmare volentes, mandamus Fidelitati Vestre presentibus strictissime quatenus deinceps huiusmodi vectigal ab illis rebus que vel per fora in illis partibus hinc inde conducuntur vel que ibidem emuntur et venduntur exigere non presumatis, sed solummodo a talibus rebus ipsum vectigal semel duntaxat exigatis, que de partibus extraneis ad illas vel de illis ad extraneas conducuntur partes,

---

[1] Mohammed al II-lea nu năvăli nici în acest an. El avea de lucru cu Veneţienii şi Scanderbeg. V. Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, I, p. 123 şi urm.

modum et ordinem in novo generali decreto superinde edito in nullo excedentes. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, tercio die festi Sacratissimi Corporis Christi, anno eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo, regni nostri anno decimo, coronacionis vero quarto.

(Sibiiu, Archivele Universității Săsești ; publicată și în Teleky, *Hunyadiak kora*, XI, p. 264.)

CXI.

București, 1467, 11 Iunie.

Radu-Vodă cere Sibiienilor a îngădui noului său Curteań Mancea, căruia i-a dăruit pentru slujbă șepte sate, să-și scoată de la ei familia și averea.

Salutem et honoris continuum incrementum. Prudentes, egregii et circumspecti viri, fratres et amici nobis carissimi. Noveritis quomodo duximus unum militem nostrum nomine Mancha, patrem et matrem suum, cum filiis et filiabus, cum rebus ipsorum ad nos adducendis, quia idem Mancha est in domo nostra, die ac nocte studet nobis exibere servicia fidelissima. Et sibi dedimus septem villas se ad nutriendum, cum patri et matri suis, iure perpetue, cum omnibus suis pertinenciis. Eapropter Vestras [Amicicias] rogamus per presentes quatenus per vestrum castrum libere, pacifice ire et venire ducere velitis, causa nostre ob respectum, sine telonio. Si feceritis petita nostra, maioribus nos adinplebimus. Datum in castro Bokoresth, feria quinta in festo Beati Barnabe Apostoli, anno Domini M° CCCC° LXVII.

Radul Wayvoda transalpinus, amicus vester et vicinus.

[V°:] Prudentibus et egregiis circumspectis viris, magistro civium de Cibinio ac iudicibus et iuratorum civibus, fratribus et amicis suis carissimis.

(Pecete cu: Іѡ Радȣлъ Воевода гнъ [зем]ли Ѹгровлах[ии].)

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești ; publicată în Bogdan, *Relațiile*, I, pp. 327-8, n° CCLXX.)

CXII.

Sibiiu, 1467, 22 Octombre.

Regele Matiaș vinde Sibiienilor cu 250 de florini satul românesc Rășinari, pe care orașul il zălogise lui Petru Gereb, acum tăiat pentru trădare.

Nos Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie et cetera. Memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus expedit universis quod, licet quedam villa walahikalis Rosenara vocata, in territorio civitatis nostre cibiniensis sita et habita, ad eandem civitatem nostram omni iure pertinuerit, tamen tempore ingressus quondam Magnifici Michaelis Zylagy de Horogzek pie memorie ad has partes transsilvanas per magistrum civium iuratosque cives et totam communitatem eiusdem civitatis nostre, propter urgentem ipsius necessitatem, sicuti veridicis relatibus informati sumus, quondam Petro Gereb de Weresmarth pro trecentis florenis auri pignori extitisset obligata. Nunc vero, eodem Petro Gereb, propter infidelitatem suam, quam contra Nostram Maiestatem et sacram Coronam dicti regni nostri Hungarie, graviter excedendo et rebellando, incurrit, in capite truncato, nos, ad devotam et diligentem instanciam universorum civium et tocius communitatis predicte civitatis nostre predictam villam walahicalem Rosenara, que ad manus nostras regias propter notam infidelitatis annotati quondam Petri Gereb rite et legitime devoluta esse perhibetur, cum omnibus et singulis pertinenciis, ex regia nostra liberalitate pro ducentis et quinquaginta florenis auri, nobis per eosdem cives et totam communitatem plenarie exsolutis et expeditis, eisdem civibus et toti communitati sepefate civitatis nostre presentibus et futuris remisimus et relaxavimus, manusque nostras penitus de eadem excipiendo, perpetuo possidendam

immo remittimus, relaxamus et excipimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in dicta civitate nostra cibiniensi, secundo die festi Undecim Millium Virginum, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo, regni nostri anno decimo, coronacionis vero quarto.

Ad relacionem Iohannis Ernsth et cetera.

(Sibiiu, Archivele Universităţii Săseşti.)

CXIII.

Regele Matiaş arată castelanilor de la Bran că Braşovenii cari fac negoţ în Ţara-Românească n'au nicio vamă de plătit. Braşov, 1467, 11 Novembre.

Regele Matiaş „fidelibus nostris castellanis castri nostri Therch, necnon tributariis in eadem Therch ac aliis locis tributorum in provincia barcensi existentibus, pro tempore constitutis". A întărit Braşovenilor, „ob meritum fidelitatis. . ., quam nuper ipsi nobis et Sacre Corone nostre observarunt", vechiul privilegiu „ut cives, hospites et incole dicte civitatis brassoviensis et liberarum villarum provincie barcensis aut aliqui eorundem in negociacionibus seu mercanciis ad partes transalpinas et ab illinc redeuntes in tributo de prefata Therch et aliis locis tributorum in ipsa provincia barcensi existenti[bus] numquam ad solucionem alicuius tributi teneantur, nec sint obligati, sed prorsus a solucione tributi exempti habeantur[1]. . .

Datum Brasovie, in festo Beati Martini Episcopi et confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 175.)

CXIV.

Regele Matiaş acordă o scutire Braşovenilor pentru ajutorul ce i-au dat în expediţia moldovenească. Braşov, 1468, 3 Ianuar.

„Brassovie, die dominico proximo post festum Circumcisionis Domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo."

Regele Matiaş scuteşte pe Braşoveni de plata noii *vigesime*, şi pentru că, „cum in proximo partes Moldavie cum gentibus nostris ingressi fuissemus, ipsi, inter alios fideles nostros, non parcen[tes] laboribus et expensis, pro defensione honoris et status nôstri regii, cum sanguinis eorum effusione contra hostes nostros penes nos et in bello nostro usque ad extremum perseverarunt et fideliter serviverunt."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 184.)

---

[1] Dela începutul Domniei lui Radu e scrisoarea din 19 Februar — deci 1463 — prin care el cere Braşovenilor, cari fuseseră siliţi de Vlad în 1460 a restitui, din averea negustorilor munteni oprită, cu voia lui Dan, în 1459, 4.000 de florini, a răspunde şi restul de 11.500, cu privire la care se fixaseră trei soroace de plată în termin de un an, cu atât mai mult, cu cât, pentru a câştigă pe Vlad, regele însuşi dăduse — în 1460-1 — suma de nevoie. Cu banii Românilor Braşovenii plătiseră censul către acesta şi acum îndreptau pe Radu la Matiaş, ca şi cum regele ar fi luat banii. De şi făcuse pace cu acesta încă înainte de 15 August 1462, Radu nu voi să deschidă hotarele pentru negustori fără plata integrală.—Reclamaţia banilor de la văduva lui Oprea Logofătul, care trăiă încă în 1476, s'ar părea că ar fi făcut-o, nu acest Radu, ci Radu-cel-Mare (Bogdan, *Relaţiile*, I, p. 104 şi urm.). Dar pecetea hotăreşte: Radu-cel-Frumos singur îşi zice „Domn al Ţerii Ungrovlahiei". Trebuie de admis deci că numai soţia lui Oprea căutase adăpost la Braşov, el ascunzându-se aiurea.

CXV.

Reghinul-Săsesc, 1468, 23 April.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, porunceşte Sibiienilor a-i dă ştiri despre Turci şi a se ţineà gata de războiu.

Prudentes et circumspecti, amici dilecti. Cum sepius vestros homines in regno Valachie, in partibus scilicet transalpinis, missos habeatis, iidem de novitatibus carundem parcium vos continue poterunt reddere certificatos, vos autem, que in eisdem partibus transalpinis de facto Thurcorum gerantur novitates, nil nobis ex hinc intimatis. Unde et vobis non mediocriter habemus imputare. Itaque hodierna die novitates nobis ex parte dictorum Thurcorum advenere ut ipsi Thurci, conportatis in unum omnibus vadis Danubii, viribusque eorundem aggregatis, satis copiosa cum multitudine molirentur istas partes transsilvanas hostiliter subintrare. Et, quia nos, qui vice regia ex nostro officio curam parcium istarum habeamus intendere pervigilem, opus est ergo nobis huiusmodi hostium conatibus, volente Deo, remedio obviare opportuno. Mandamus ergo vobis regia in persona, quatenus homines vestros deputetis ad easdem partes transalpinas pro experienda et referenda novitatum qualitate; qui, expertis novitatibus, tam ex parte Turcorum, et aliorum, ferant et referant verissimas novitates; illico, remota dilacione, suo modo ad rem nobis intimare velitis et debeatis. Preterea et Saxones Septem Sedium, exercituancium more, cum omnibus attinenciis bellicis dispositos teneatis, ut, cum necesse fuerit, penes nos cum aliis regnicolis insurgant, una nobiscumque eant quo opus erit et necesse, pro defensione reipublice parcium istarum transsilvanarum. Hoc idem et aliis regnicolis palam indiximus et fecimus promulgari. Datum in Regen, in festo Beati Georgii Martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo LXmo octavo.

Iohannes Pongracz de Dengeleg,
Wayvoda transsilvanus et comes Siculorum.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici iuratisque civibus et consulatui civitatis cibiniensis, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archivele Universităţii Săseşti.)

CXVI.

Monoroştia, 1468, 11 Iunie.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, porunceşte Sibiienilor a veni înarmaţi în tabăra dela Orăştie, împotriva Turcilor.

Iohannes Pongracz de Dengeleg, Wayvoda transsilvanus et comes Siculorum, prudentibus et circumspectis universis Saxonibus Septem Sedium saxonicalium, salutem et honorem. Quamvis prioribus literis nostris vobis scripserimus ut, visis aliis literis nostris aut vicewayvodarum, obviam inimicorum huius regni, quo necesse fuerit, exercituando more, per singula capita vestra proficisci deberetis, ecciam certis novitatibus de novo per nostros exploratores erga nos venientes sumus satis certificati ut Thurci cum magna multitudine eorum potencia per Danubium transnavigantur et has partes subintrari machinantur. Opus est ergo ut obviam ipsorum inimicorum tempestive occurramus. Ideo vobis et vestrum cuilibet in persona regia firmiter precipientes mandamus quatenus, statim visis presentibus, nullo alio nostro mandato et literis aut signo exspectatis, sub amissione capitum rerumque et bonorum, per singula capita vestra equitibus et peditibus insurgere et versus Zazwaras citissime accedere et proficisci debeatis, et secus pena sub premissa non facturi. Datum in Monoros, sabato in profesto Sancte Trinitatis, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] De fapt, Sultanul plecà în Caramania; Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, II, p. 267 şi urm.

CXVII.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, arată Sibiienilor că are ştiri despre trecerea Dunării de către Ali-beg, şi li cere să-l ajute. Cluj, 1468, 5 Iulie.

Iohannes Pongracz de Dengeleg, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, prudentibus et circumspectis magistro civium iudicique et iuratis civibus civitatis cybiniensis ac Septem Sedium saxonicalium Saxonibus, salutem et honorem. Iterato Alybeg Wayvoda Turcorum[1], ut nobis per Dominicum Bethlen, vicewayvodam nostrum, intimatum est, per vadum transfretat Danubii: non intendit nisi istas partes transsilvanas intrare. Mandamus igitur vobis et Universitati vestre, regia in persona, firmissime quatenus, receptis presentibus, taliter vosmet ipsos simulcum universis equitibus et peditibus vestris per singula capita vestra more exercituancium bene promptos et expositos teneatis, ut, dum amodo superinde alias literas nostras videritis et acceperetis, incontinenti sine mora insurgere, iter arripere et penes nos venire valeatis. Secus non facturi. Presentes autem et contenta palam et manifeste publice proclamari faciatis. Datum Clwswar, tercia feria proxima post Visitacionem Virginis Gloriose, anno Domini et cetera, LXmo octavo.

[Vo:] Cybinio et Septem Sedium.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CXVIII.

Stanciul, pârcălab de Cetatea Albă, Vlaicu, pârcălab de Hotin, Goian, Isaia, Toma, Zbiarea, Buhtea, Luca Stolnicul, Iuga Vistierul, Paşco Postelnicul, Toma Cândea, Neagu Comisul, Negrilă Păharnicul (Ceaşnicul) ş. a. trimet la Braşoveni pe „fratele“ lor Iliaş. Suceava, 1468, 17 Iulie.

Salutacionem amicabilem, cum augumento amicicie. Noveritis quod litteras A[miciciarum] V[estrarum] plane intelleximus et intensionem Amiciciis Vestris; ideo misimus fratrem nostrum nomine Heliam, alias Heliasch. Ideo petimus Amicicias Vestras ut dignemini sibi fidem creditivam adhibere, tanquam nobis, quia sunt verba nostra. Datum Soczavie, die dominica ante festum Sancte Margarethe Virginis, anno Domini Mo CCCCo LXVIIj.

Stanczul castellanus de Albo Castro, Wlayko castellanus de Chotin[2], *Goyan*[3], *Issaya Marchio*[4], *Thoma Cancelarius*[5], *Sberra castelanus*[6], *Buchta castelanus de Kylya, Lluca Stolnig, Iwga Thezawrarius, Paschko Pestelnig, Thoma Ginda, Nag Komis, Negryla Poharnig, et cetera, et alii officiales.*

[Vo:] Honorabilibus ac circumspectis viris, domino iudici ac consulibus de Corona, amicis nobis carissimis[7].

(Cinci peceţi negre, rupte.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, no 18.)

---

[1] V. mai sus, p. 61 şi urm., şi nl precedent.

[2] E unchiul lui Ştefan-cel-Mare, fratele mamei sale Oltea. V. *Studii şi documente,* VI, p. 73, no 2.

[3] E cellalt pârcălab de Hotin *(ibid.)*.

[4] Isaia e căpitan de Margene, ca pârcălab de Chilia *(ibid.)*.

[5] Toma Logofătul e altul decât Toma Cândea (Coinde; *ibid.*, aici Ginda).

[6] Tot pârcălab de Cetatea-Albă *(ibid.)*.

[7] La sfârşitul anului 1467 Matiaş intră în Moldova pentru a pedepsi pe Ştefan care se amestecase în răscoala Ardelenilor. Domnul Moldovei, biruitor, răspunde, în primăvara anului 1468, cu prădarea Secuimii. Braşovenii erau însă cei mai siguri credincioşi ai regelui. Peste doi ani Ştefan taie, dintre cei ce iscălesc această scrisoare, pe Isaia, ajuns Vornic, pe Negrilă, rămas tot Păharnic şi pe un „Alexa“ Stolnicul, care e acest Luca (cum crede şi Ghibănescu, în *Uricariul,* XVIII, p. 519). Deci trei dintre acei cari iscălesc această scrisoare sunt trădători şi pier de urgie domnească. Punând în legătură aceste fapte, putem crede, cu sorţi de a nu ne înşela, că

CXIX.

Cohalm, 1468, 20 Iulie.

„Eu Radu părintele Voevodului Țerii-Românești și alți juzi din Cohalm" către Sibiieni, pentru niște datorii.

Sagax et prudens vir, fautor et amice noster nobis plurimum diligende. Quam pluribus vicibus scripsimus ac intimavimus vobis, ex parte debitorum fratribus et amicis nostris[1], videlicet Ywan cum suis amicis et fratribus, ex parte Ladislai Hoen, pro nunc iudex regius, prout exsolvat cum effectu. Super quo Vestram etenim rogamus Sagacitatem et Amiciciam, presentibus multum confidentes, quatenus ipsis nostris fratribus et amicis satisfaccionem impendere dignemini et velitis. Sique feceritis, bene quidem, alioquin sciendum quod fratres et amicos nostros in damno permittere nequimus. Datum in oppido nostro Repcz, die Beate Margarethe Virginis et Martyris, anno Domini millesimo CCCC sexagesimo octavo.

Ego, Radul genitor Wayvoda domini nostri parcium transalpinarum ac alii iudices de predicta Repcz, vestri amici et fratres toti.

Ea, quidquid frater et amicus noster Benedictus proposuit nostri ex parte, una rogamus fidem adhibere dignemini et velitis, tamquam corporali presencia adessemus[2].

[Vo:] Sagaci et prudenti viro Nicolao Rwz, magistro civium Cibini civitatis, fautori nostro, nobis plurimum honorando.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CXX.

Brod, 1468, 31 Iulie.

Regele Matiaș cere lui Radu-Vodă să nu mai judece pe Brașoveni în țara lui și să plătească niște soboli.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc., fideli nostro Spectabili et Magnifico Radwl Wayvode transalpino, salutem et graciam. Expositum est nobis in personis fidelium nostrorum, universorum civium, hospitum et inhabitatorum civitatis nostre brassoviensis querulose quomodo vos ipsos in iuribus, libertatibus et consuetudinibus antiquis diversimode impediretis. Presertim quod eos in certis factis et negociis eorum in illis partibus transalpinis adiudicari faceretis; quod numquam consuetum ipsis fuit. Ceterum, centum pelles sabellinas a quodam Michaele Ludevigh, similiter cive dicte civitatis nostre brassoviensis, precio sabellinorum, quarum precia hactenus eidem reddere recusassetis, recusaretisque eciam de presenti, in eorum preiudicium atque dampnum. Unde requirimus Fidelitatem Vestram, eidem committen[tes] quatenus a modo deinceps ipsos cives, hospites et inhabitatores dicte civitatis nostre brassoviensis in antiquis eorum libertatibus, con-

---

această scrisoare, venită de la atâția boieri, într'un timp când Domnul nu lipsiă și eră în Scaun, aceasta misivă așà de îngrijit pecetluită, *ca pentru un tratat*, și care totuși nu *cuprinde un singur cuvânt de lămurire*, e o scrisoare de trădare. Iliaș poartă un nume care fusese și al unui Domn din neamul lui Alexandru-cel-Bun: *ca boier, el nu se întâmpină în dregătorii*. Fostul Domn Petru Aron, pe care Matiaș îl țineà gata împotriva lui Ștefan, *fusese chemat prin iscălituri de boieri*, spune Dlugosz (XIV, p. 525), poftit la hotar și ucis de Ștefan, *în această vară a anului 1468*. Dacă nu se admite caracterul de pretendent al lui Iliaș, n'ar fi oare aceasta însăși cartea de chemare a lui Petru Aron? Și n'ar fi fost ea *o adevărată* poftire la Domnie nouă a acestuia? Soarta celor trei boieri însemnați mai sus, *cari poate să fi cerut de la Radu-cel-Frumos alt Domn*, în 1470, pare a o spune. V. și Iorga, *Istoria lui Ștefan-cel-Mare*, pp. 117-8.

[1] „Fratrum et amicorum nostrorum."

[2] Rămâne cu totul neexplicabil acest „Radu părintele Domnului muntean", care eră tocmai Radu fiul lui Vlad Dracul. Să nu fie *ianitor* pentru *genitor*? Ar însemnà: Portar. Un Benedict (Benedec) e casnicul lui Vlad Călugărul și Radu-cel-Mare (Bogdan, *Relațiile*, I, p. 362). Data însă e clară în copia Academiei, și d. archivar din Sibiiu mă asigură că lectura e bună.

suetudinibus et iuribus teneatis, nec eos in ipsis factis et negociis eorum illic adiudicari facere *[şters:* non] velitis, dictas eciam pelles sabellinas eidem Michaeli vel in specie reddere, vel precia eorum persolvere debeatis. Secus non faciatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Broda hungaricali, die dominico proximo ante festa ad Vincula Beati Petri Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, regni nostri anno undecimo, coronacionis vero quinto.

(Pecetea cea mare; fără adresă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden,* nº 186.)

CXXI.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, către castelanii de Bran, ca să nu mai supere pe negustorii munteni, luându-li şi arcele, şi să lase pe Băneni a vână, a face strajă şi a trimete la Braşov capetele hoţilor ce vor fi ucis. Vaşarheiu, 1468, 6 Septembre.

Iohannes Pongracz de Dengeleg, Wayvoda transsilvanus Siculorumque comes, nobilibus vicecastellanis nostris in castro Thercz per nos constitutis, salutem cum dileccione. Exponitur nobis in personis civium et inhabitatorum civitatis brassoviensis ad modum gravis querelle quomodo vos omnes et universos negociatores qui cum rebus eorum de Vlachya ad Brassoviam et inde iterum ad propria redeuntes plurimum impediretis resque et bona eorum iniuste, et signanter arcus eorum manuales, quos pro defensione ipsorum in latus eorum deterunt, auferretis, in preiudicium ipsorum exponencium et Vayvode transsalpinensis, nec non dampnum valde magnum; respectu cuius dictus Vayvoda transsalpinensis dictis populis brassoviensibus similia et multo maiora dampna et dispendia facere permitterit. Demum enim aquas et silvas dictis Brassoviensibus in loco alias consueto liberos uti non permitteretis, sed ipsos spoliaretis, v[u]lneraretis et valde inepte plurimum perturbare non cessaretis, rursusque populos et iobagiones in pertinenciis illius castri commorantes in silvis venare, nec per vias, semitas et cales ipsos custodire non permitteretis contra furos et latrones, nec capita latronum per ipsos amputatorum ad civitatem deferre ausi non essent, pluraque nova inter prenominatos Brassovienses et pertinencias eorum inchouaretis. Que omnia premissa in contrarium libertatum ipsorum essent, dampnum valde magnum. Cum tamen neminem nostro honori subiectos, signanter extraneos, nec per vos neque per alios quoscunque in ipsorum iustis iuribus dampnificare volumus, ideo vobis serie presencium firmiter precipien[do] mandamus quatenus, receptis presentibus, rebusque sic stantibus, amodo deinceps dictos exponentes in nullis eorum iuribus, uti premisimus, impedire, molestare, dampnificare aut quoquomodo perturbare non debeatis, ymmo pocius protegere, tueri et defensare debeatis, nostra in persona, ne de cetero racione previa ipsi nobis cogantur querularj. Et secus non facturi. Prout nostram indignacionem evitare formidatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in opido Zekelwasarhel, feria tercia proxima ante festum Nativitatis Virginis Gloriose, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo.

Commissio domini Way[vo]de.

[Vº:] Pro castellanis, ut non impediant homines mercatores, neque perturbent nostros in silvis, et cetera.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 29.)

CXXII.

București, 1469, 4 Februar.

Radu-Vodă recomandă Sibiienilor pe omul ce trimete la Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului.

Salutem et honoris continuum incrementum. Egregii, prudentes et circumspecti viri, fratres et amici nostri carissimi. Et ecce misimus hunc fidelem nostrum, nomine Michellem, ad Iohannem Pangaracz de Denkelegh, Wayvodam Transsilvanie. Super quo Vestras Amicicias presentibus rogamus quatenus, ubique loco ipsum Wayvodam sciretis, viam ad se ostendere valeatis; vel, si unum hominem secum transmitteretis, vobis regraciemus. Datum in castro Bokoresth, die sabbato proximo post festum Purificacionis Beate Marie Virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

Radwl Wayvoda transalpinensis, vicinus vestri dilectus.

[Vo:] Egregiis, prudentibus et circumspectis viris, magistro civium ac iuratis civibus cibiniensibus, amicis suis carissimis[1].

(Pecete ruptă.)

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în Bogdan, *Relațiile*, I, p. 328, nº CCLXXI.)

CXXIII.

Ceanad, 1469, 10 Mart.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, cerând știri despre gătirile de războiu ale celor doi Domni unul împotriva altuia și arătând că a trimes pe Ioan Rhedey, vicevoevodul, pentru paza țerii.

Prudentes et circumspecti, nobis dilecti. Ex intimatis certorum fide dignorum hominum nostrorum intelleximus Wayvodas parcium Moldavie et Transalpinarum se exercituando appromtuare. Ideo rogamus Dilecciones Vestras, et nihilominus in persona regia committimus eisdem quatenus, mox acceptis presentibus, certos homines vestros ad dictas partes Transalpinarum mittere debeatis, qui referant certissimas novitates et, si quas reportaverint illico, domino nostro regi et tandem nobis nunciare velitis. Ecce enim Egregium Iohannem de Rede, vicewayvodam, illac ad id deputavimus, et eum iussimus custodie illarum parcium transsilvanarum vigilare, penes quem tempore necessario exercitualiter insurgatis. Nos contra, prout ex intimatis vestris certificati fuerimus, cum totis gentibus vestris in subsidium vestri et pro defensione vestra accedemus. Ex Chanadino, feria sexta proxima ante dominicam Letare, anno Domini et cetera LXmo nono[2].

Iohannes Pongracz, Wayvoda transsilvanus et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis civibus civitatis cibiniensis, nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

---

[1] Trimeterea erà în legătură cu pregătirile lui Ștefan-cel-Mare împotriva lui Radu. V. nl următor.

[2] Această poruncă e în legătură cu informațiile date de Radu (v. nl precedent). Deocamdată Ștefan nu atacă pe vecinul său, care ceruse ajutor în Ardeal. Poate că venirea lui Rhedey la hotar contribuì la aceasta. Se poate ca planul atacului de iarnă al lui Ștefan să fi fost adus la cunoștința lui Radu de trădătorii pe cari-i taie în 1470, când atacul se și face. Astfel trebuie schimbate concluziile din *Studii și doc.*, III, p. XXXIV.

CXXIV.

Cluj, 1469, 29 Iunie.

Dominic de Bethlen, vicevoevodul Ardealului, către Bistriteni, despre prădăciunile „hoților din Moldova", despre dieta ce a chemat la Turda și nevoia ce este ca ei să-și trimeată contingentul militar la Borșa pentru a plecà împotriva dușmanilor.

Dominicus de Bethlen, vicewayvoda transsilvanus et comes Siculorum, prudentibus et circumspectis iudicibus iuratisque senioribus totique communitati civitatis bistriciensis et pertinenciarum eiusdem, salutem cum honore. Post nostrum exhinc egressum varie rerum turbaciones partibus istis evenire, et presertim moldavienses latrunculi annuatim soliti sunt incolas parcium istarum seducere, partibus istis, ut vobis notum est, non mediocriter insidiantur [= insidiantes]. Quibus huiuscemodi et aliis racionibus summopere urgentibus, statuimus congregacionem regnicolarum in oppido Thorda celebrare, ubi una vobiscum pro commodo huius regni rebus in premissis conferamus. Quapropter vobis et Universitati vestre in persona domini Wayvode requirimus committentesque eisdem firmiter quatenus, receptis presentibus, per singula capita vestra, simul cum universis equitibus et peditibus vestris, exercituancium more ad possessionem filiorum Bani de Lossoncz, Borsa vocatam, in comitatu Doboka existentem, ad sabbatum diem iam proxime venturam convenire et congregare debeatis, ut loco ab eodem contra ipsos hostes nostros, illac quo opus erit, proficisci valeamus. Secus facere non ausuri. Datum in Coluswar, feria quinta proxima in die Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, anno Domini M° CCCCLX° nono [1].

(Bistrița, Archivele Orașului.)

CXXV.

Strem, 1469, 10 Septembre.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, îngăduie lui Macarie Vlădica de Galați (lângă Făgăraș) a strânge veniturile sale dela preoții din părțile Sibiiului.

Prudentes et circumspecti, dilecti. Quia is reverendus Makarius, episcopus gallicensis, super presbyteros wolachales certam taxam et proventus suos exigere habet, igitur Vestris Dileccionibus committimus et mandamus quatenus, dum ipse Makarius episcopus huiusmodi proventus suos super dictos presbyteros wolachales in medio vestri exigere voluerit, in huiusmodi exaccione eidem omni vestro auxilio adesse debeatis. Secus non facturi. Ex castro nostro Dyod, tercio die festi Nativitatis Virginis Gloriose, anno Domini millesimo et cetera sexagesimo nono.

Iohannes Pongracz,
Wayvoda transsilvanus, et cetera [2].

[V°:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici ac iuratis senioribus civitatis cibiniensis, nobis grate dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată de Pesty, *A szörényi Bánság*, p. 347, nota 3.)

---

[1] În conflictul dintre Ștefan și Radu, Ardelenii, cari-și amintiau înfrângerea din 1467 a regelui, erau prin urmare de partea lui Radu. Altfel Bethlen nu și-ar fi amintit de călcările de pace ale Moldovenilor, despre cari vorbește cu atâta ură. Se poate ca ele să se fi făcut ca răzbunare pentru sprijinul dat lui Radu în iarnă.

[2] Apare și în 1466 (Meinhard Erdujhély, în *Katholicus Szemle*, I, 1877, p. 28 și urm., de aici în *Unirea* din Blaj, 1898, n^le 15 și urm. p. 34 și urm.). Fusese călugăr la Sf. Chiprian în Constantinopol, de unde va fi plecat în 1453, adăpostindu-se la noi. Cf. în această privință falsa scrisoare a așa-zisului Patriarh de Constantinopol Samuil și a altor episcopi, cari ar fi fost așezați la noi, către orășenii din Sibiiu. Se poate ca scrisoarea să fi fost în adevăr trimeasă Sibiienilor de un înșelător; Teutsch, în *Archiv des Vereins für sieben-*

CXXVI

Buda, 1469, 3 Novembre.

Diacul Ioan, cămăraş de Bălgrad, cere Sibiienilor a-i răsplăti paguba ce i-au făcut în 1467 liberând averi moldoveneşti oprite de el în cetatea lor.

Prudentes et circumspecti viri, nobis honorandi. Constare scimus vobis, quomodo nos, tempore quo Serenissimus dominus noster rex Moldaviam intraverat, quasdam res et bona hominum de partibus transalpinis pro debitis nostris que nobis Sua Serenitas literis mediantibus donaverat, et eciam aliis, arrestaveramus, et, tunc temporis, me in serviciis Regie Maiestatis occupato, vos, fracto sigillo meo et ipsa arrestacione non servata, prefatos homines wolahos cum rebus ipsorum pacifice abire permisistis, unde mihi dampnum centum et quadraginta florenorum auri fecistis. Et, quia hactenus, me sepius requirente, mihi nulla ex parte vestri satisfaccio impensa est, rogamus attente Amicicias Vestras quatenus de damnis meis prescriptis mihi satisfaccio impendatur. Alioquin sciatis me iuxta tenores literarum regalium et mea iura ad ulteriora procedere. Et, quidquid in hiis feceritis, huic Nicolao, magistro civium vestro, plenum dare velitis responsum. Datum Bude, tercio die festi Omnium Sanctorum, anno Domini MCCCCLX nono.

Iohannes literatus, camerarius albensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis cibiniensis, nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

bürgische Landeskunde, Neue Folge, II, p. 156 şi urm. (după copia, din veacul al XV-lea, cuprinsă în ms. lat. 3507 al Bibliotecii Regale din München, fol. 350 şi urm.).—Episcopia dela Galaţi îşi află explicarea astfel: Vlad Ţepeş supune Făgăraşul şi Amlaşul în 1460: e sigur că regele Matiaş i-a recunoscut această stăpânire, care a fost şi *preţul alipirii lui la Unguri împotriva Turcilor*. Vlad era însă unit—măcar de formă—şi luase pe o rudă catolică a regelui (Bogdan, *Vlad Ţepeş*, pp. 30 şi urm., 78 şi urm.). E explicabil deci cum el a putut face, nu în Făgăraş chiar ci dincolo de apa Oltului, în singurătatea potrivită cu o mănăstire, un asemenea lăcaş de închinare, lângă care a aşezat un episcop, un adevărat episcop canonic, sfinţit la Constantinopol, dintre Grecii sau Românii expatriaţi pe cari el i-a putut cunoaşte în Constantinopolul bizantin, pe vremea când era ostatec la Sultan pentru tatăl său Vlad Dracul (la Egrigöz în Caramania şi la Galipoli; v. *Studii şi documente*, III, pp. XII, XVII şi urm.). Acest episcop trebuie să fi fost însă dintre aderenţii soborului de Unire din Florenţa,—deci pentru aceia Ioan Pongrácz îl puteà recunoaşte şi ajutà în strângerea veniturilor. Având, supt Vlad, principatul muntean şi Amlaşul, recomandaţia de faţă către Sibiieni era pentru această posesiune.—Radu nu era în stare a-şi păstrà aceste Ţinuturi, şi încă din 1464 Matiaş dădeà Făgăraşul lui Ioan Gereb de Vingard (această colecţie, II², p. 155 şi urm., nº CXXXIV), iar Amlaşul Sibiienilor, cărora s'a văzut că li dăduse şi Răşinarii. La 1467 dieta hotărì însă că Făgăraşul, Amlaşul şi Rodna nu se vor dà nimănui, ţiindu-se ca o nadă a pretendenţilor noştri cari se vor gătì acolo pentru „descălecare“ II², p. 179, nº CLIX). Se răspingeà deci interpretarea lui Vlad că ei au dreptul de a le păstrà şi după aşezarea în Scaun (el reclamă moştenirea părintelui său, Vlad Dracul, căruia, cum se vede din nl XLI, p. 26, Făgărăşenii îi fuseseră supuşi, în 1438, cu sabia de comitele Secuilor). Îndată însă, la 1469, vicevoevodul Bethlen puse Universitatea săsească în stăpânirea Amlaşului şi Făgăraşului, cu toate protestările lui Ioan Gereb de Vingard (*ibid.*, p. 189, nº CLXXIII). La 1472 Amlaşul şi Făgăraşul se reconfirmă Saşilor, arătându-se că documentul întâii donaţii fusese furat de nişte Români la întorsul solilor din Buda (*ibid.*, p. 222 şi urm., nº CC): fiii lui Ioan Gereb sunt opriţi de a întărì *oraşul* Făgăraş, care, se vede, li rămăsese (*ibid.*, p. 224 şi urm., nº CCI).—La 25 April 1469 încă regele luase măsuri pentru ca Românii din Făgăraş şi Amlaş cari ar strică ogoarele săseşti cu turmele de oi sau de porci să fie globiţi; satele româneşti trebuiau să li dea urma (*ibid.*, p. 192 şi urm.).—Astfel şi episcopia de Galaţi trebui să cadă îndată. Cf. şi Bunea, *Vechile episcopii*, p. 7 şi urm; Iorga, *Sate şi preoţi din Ardeal*, pp. 317-9 (*astfel îmi prefac părerea de atunci că e vorba de Galaţii Bistriţei*).

La un episcop de Haliciu nu e de gândit: niciodată Ungurii, în duşmănie cu Polonii, nu l-ar fi lăsat să exercite drepturi ierarhice şi să strângă venituri în Ardealul lor. Ceia ce ho tărăşte e teritoriul unde Macarie-şi aveà dreptul de vizitaţie. Pe un Vlădică de Haliciu l-am-

CXXVII.

Neagu Vornicul muntean, judecând între un Sibiian şi patru Greci, cari mărturisiseră împotriva lui pentru represaliile cerute de un Italian, îl hotăreşte pe Sas nevinovat. Bucureşti, 1469, 15 Novembre.

Salutem et honoris continuum incrementum. Egregii, prudentes et circumspecti viri fratresque et amici nobis honorandi. Damus scire Dominacionibus Vestris quomodo sapiens vir Stephanus literatus brassoviensis in nostrum regnum venisset, videlicet Thargovistiam, causa inveniendi illos homines, videlicet Grecos, qui ad se ipsum false literam dedissent. Quos prefatus vero Stephanus literatus facie ad faciem ipsosque invenisset, iurisdiccionibus et ad legem ipsosque attraxisset[1] coram iudicibus et iuratorum civium, nomine Costa Spinchel, alter Kryako[2], eciam iuratisque civibus brassoviensibus, coram Iohanni Aurifabri et Pauli Kewer. Qui vero Stephanus literatus respondendo quesivit ipsos quatuor Grecos quod quare ad se et suam personam literam ipsorum ipso Italico dedissent, videlicet Casparo. Qui ipsi quatuor Greci respondunt in hunc modum: „Nos vero ad vestram personam literam aliud[3] minime dedimus, nisi quid nobis dixit[4] ille Italicus quomodo vos vendidissetis bona nostra, videlicet piperum nostrum. Nos non dicimus quod vos vendidissetis, quia nescimus, neque ibique fuimus, nisi tantum scimus quod ipse Italicus nobis dixit et bene constat novem et medium revolucio annualis[5]. Nos vero et hoc, ambabus partibus audientibus, insimul veniemus ad castrum Bokoresth, ad Magnificum dominum Nagh Palatinum, coram Sue Magnificencie spontanea nostrum voluntate fassi sumus, fide nostra mediante, quibus tenemur Deo omnipotenti, ut Stephanus literatus innocens esset." Nos, Nagh Palatinus, visis fidem istorum nobilium virorum, et perfecte intellectis et aliis idoneis probis viris sciscitavimus[6], simili modo fatemur, fide nostra mediante, quod ille Stephanus literatus in omnibus immunus et innocens esset contra eundem Caspar Italicum, quia nisi quesivisset una[m] calumniam falsum. Super quo Vestras Dominiciones, Fraternitates et Amicicias per presentes rogamus diligenter quatenus ipsum Stephanum literatum contra eundem Italicum quitum et expeditum dimittere velitis causa iusticie maiori. Datum in castro Bokoresth, feria quarta proxima ante festum Beati Martini Episcopi et confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

Nagh Palatinus ipsius Illustris principis Radwl Wayvode transalpinensis, vestris frater et amicus et vicinus.

[V°:] Egregiis viris, prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque civibus cibiniensibus, dominis et fratribus et amicis nostris honorandis[7].

(Pecete ruptă.)

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *Relaţiile*, I, pp. 356-7, n° CCCXI.)

---

află doar prin Maramureş. V şi monografia părintelui N. Aron asupra satului şi bisericii din Galaţi (în care, fără argumente, propunea să se aşeze epicopia), Sibiiu, 1905. Radu-Vodă întreţinea de sigur cu daruri pe acest Vlădică. Îl vedem ţinând Şercaia şi Mica, satele făgărăşene ale lui Petru Gereb, pe care de mult regele le dăduse, după tăierea acestuia, Sibiienilor (v. mai departe, la anul 1474). La 1474 regele le reclamă dela el.

[1] I-a tras la *lege*, la judecată.

[2] Cyriacus, Chiriac.

[3] Altfel.

[4] Numai *cât* ni-a spus Italianul acela că aţi vândut averea noastră, adecă piperul nostru.

[5] Acum 9 ani şi jumătate.

[6] *Pe cari* i-am cercetat.

[7] Acest Neagu Vornicul nu e altul decât puternicul Neagu de Craiova, *Craiovescul*, tatăl Craioveştilor şi, prin fiica sa, Neaga, bunicul lui Neagu-Vodă, Basarab de la începutul vea-

CXXVIII.

1470. O femeie din Ghimbav mărturiseşte cu privire la un Sas, dus în Adrianopol, pe care Turcii îl prinseseră cu prilejul prădăciunii lor la Sas-Sebeş supt Sultanul Murad al II-lea.

„Ego Elizabeth vidua, nacionis coronensis procuratrix, modo in Widenbach existens", arată „quod discretus maritus, Joerg Hoen dictus, de Villa Montesanctipetri conversatus et relatus fuit viva voce coram me persona Elisabeth in Oedrim hunc tenorem, quod hiccine desponsatus et subarratus esset uxori proprie et legittime Turci per quem detentus et observatus fuerat, qui tentor modo defunctus existit. . . Hec supra narrata audita et percepta sunt decimo anno conclusis et expletis predis et disturbiis proximis in Moellenbach, per Turcos illatis [1]. . .

Anno Subincarnacionis Domini M° quadringentesimo septuagesimo."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, n° 19.)

CXXIX.

Viena, 1470, 17 Ianuar. Regele Matiaş porunceşte Guvernului său ardelean să apere pe Bistriţeni de unii Români vecini cari-şi răsbunau pentru pedepsirea de către orăşeni a conaţionalilor lor.

Mathia[s Dei gracia rex] Hungarie, Bohemie et cetera, fidelibus nostris, magnificis Wayvodis vel vicewayvodis parcium [nostrarum transsilva]narum, salutem et graciam. Ex querelis fidelium nostrorum, civium et tocius communitatis civitatis [nostre bistricie]nsis intelleximus quomodo nonnulli Volachi illarum parcium transsilvanarum ipsos exponentes, [quia] ipsi quosdam malefactores ex ipsis Volachis, exigen[tibus] demeritis et criminibus suis dign[a punicio]ne emendassent, multipliciter impedire et molestare niterentur. Supplicatum itaque exstitit nobis ut [nos] condignum remedium adhibere dignaremur. Et, quia nolumus ipsos exponentes previa racione quomodocunque [im]pediri, ideo Fidelitati Vestre mandamus quatenus, receptis presentibus, prefatos cives nostros et communitatem contra predictos Volachos defendere ipsisque Volachis ne quicquam mali in eosdem exponentes conferre audeant sub rigore committere debeatis. Et secus facere non

---

culuí al XVI-lea. — La boierie-l ridicase Vladislav-Vodă, cum mărturisesc fiii lui, Barbu, Pârvul „şi fraţii lor", pe mormântul de la mânăstirea Dealului al acestuia *(Inscripţii,* I, p. 100, n° 198). Pe Ţepeş, înlocuitorul şi ucigaşul Domnului său, Neagu nu-l serveşte, dar vorbeşte cu despreţ de pretendentul Dan (Bogdan, *Relaţiile,* I, p. 274), şi arată că „de aceia Vlad Voevod s'a mâniat pe voi şi v'a făcut destul rău şi a început a pune oameni în ţapă şi cu foc a intrat la voi". Va fi ajutat pe Radu a-şi luă Scaunul, şi-l vedem făcând supt acesta astfel de judecăţi domneşti (Braşovenii nu le îngăduiau însă nici lui Vodă; v. mai sus, n° cxx). Dar Neagu nu dispare supt *Bătrânul* Basarab, care năvălise asupra lui Radu şi-i adusese peirea. Într'o scrisoare din vremea lui el îşi zice Neagoe al *Radului* (ne gândim la Radu Calotă, *Banul* oltean al lui Mircea) dând astfel şi numele tatălui său (Neagoe are şi un fiu Radu). V. Bogdan, *Relaţiile,* I, pp. 267-8, n° ccxxi. Ca duşman al acestui Basarab apare *cel Tânăr,* şi Neagu e şi lângă el, socru atotputernic, cu acelaşi titlu de Vornic *(ibid.,* p. 139, n° cxii). Pe soţul altei fiice a sale, Stanciul, îl face Vornic al doilea *(ibid.,* p. 139, nota 2); e Stanciul din Glogova, Glogoveanul, pe moşia căruia va perl apoi cumnatul său, acest Basarab (acelaşi, p. 183, nota la n° cl). *Caracterul oltean al acestei Domnii e evident.* Neagu e acuma „marele boier" al Domniei *(ibid.,* p. 144, n° cxvi). Al doilea boier al lui Basarab, Dragomir, fiul lui Manea, fiu al lui Udrişte, e însă un Muntean din părţile Prahovei (cf. cronica lui Constantin Căpitanul, ed. Iorga, p. iii). El ajunge apoi în duşmănie cu Neagu (Bogdan, *l. c.,* pp. 265-6, n° ccxix). Vlad, Vornicul cel nou, Cazan Vistierul arată a fi oamenii lui Neagu *(ibid.,* pp. 270-1, n° ccxxiii). Ca un vechiu şi bun prieten al Braşovenilor, a căror „pâne şi sare" o mâncase, în pribegia de supt Ţepeş, se arată el în scrisoarea din Bogdan, *l. c.,* pp. 273-4. El merge, în deosebite solii, şi la Poartă, pentru a face pacea lui Basarab *(ibid.).* Cf. şi studiile d-lui P. V. Năsturel, în *Literatură şi artă română,* anul 1908.

[1] V. *Acte şi fragmente,* III, p. 8 şi urm.

presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Vyenne, feria quarta proxima ante festum kathedre Beati Petri Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo, regni nostri anno duodecimo, coronacionis vero sexto.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CXXX.

Bruck, 1470, 8 Februar.

Regele Matiaș poruncește să se împiedece exportul de grâu, meiu, ovăs și orz pe care Românii din Ardeal îl fac în Țara-Românească, aducând astfel scumpete, și chiar foamete.

Commissio domini regis.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, et cetera. Fidelibus nostris, prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus et iuratis consulibus Septem Sedium saxonicalium parcium transsilvanarum regni nostri, salutem et graciam. Intelleximus quomodo in dictis Septem Sedibus saxonicalibus, ex eo quod Volahi ad partes transalpinas triticum, milium et avenam et alias fruges educerent, adeo magna caristia esset, ut iam in quibusdam Sedibus de avena, milio et ordeo penes necessarios conficerent, quod vobis et Saxonibus ipsarum Sedium maximam causaret turbacionem. Volentes igitur huic rei de remedio opportuno providere, Fidelitati Vestre firmiter mandamus quatenus, receptis presentibus, ubique in dictis Septem Sedibus saxonicalibus proclamari facere debeatis ut nemo triticum, milium, avenam et alias fruges de Transsilvania annotatis Volahis vendere debeat, contrafacientes vero per eorum gravamina ad id faciendum compellatis auctoritate nostra presentibus vobis in hac parte attributa, et iusticia mediante. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate Prwk, feria quinta proxima post festum Beate Dorothee Virginis et Martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo, regni nostri anno duodecimo, coronacionis vero sexto.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în Teleky, *Hunyadiak kora*, XI, p. 408.)

CXXXI.

Buzău, 1470, 18 Februar.

Radu-Vodă se plânge Brașovenilor că, deși regele e în dușmănie cu Ștefan al Moldovei, totuși ei îi dau arme și-i țin spionii: îi amenință cu pâri la Curte.

Prudentes et circumspecti viri, fratres, amici et boni vicini nostri, nobis plurimum diligendi. Notum facimus per presentes eisdem Vestris F[raternitatibus] et A[miciciis] quomodo [= quod] nobis intimastis per hominem vestrum Nicolaum Plucht nos fore *(sic)* sane et peroptime intellexisse; quia multum regraciamur vobis, tamquam (a) fautoribus nostris. Dicitis quomodo [a tempore quo] Deus nos portavit ad provinciam nostram, ab isto tempore vobis fuit pax et tranquillitas a nobis. Scitis per omnia quod fuimus vobis debito honore. Igitur dominus noster rex Sua Serenitas nullam pacem modo habet cum Moldavensibus ac cum Sthephano Woyvoda. Quia cognoscimus per homines nostros quomodo vos pacem et concordiam haberetis cum ipso Sthephano Woyvoda, quia ipse Sthephanus Woyvoda habet eciam exploratores inter vos, quia quod aliquid facerem de istis exploratoribus non possum, quia arma ipsis venditis Moldaviensibus et omnia que ipsis placent, eciam quam plura ipsis detis pro honore[1]. Igitur reducatur vestris in me-

[1] *În cinste*, fără bani. — *Quia* = că, e scris supt dictare, repetându-se în vorbirea Domnului. El trebuie suprimat pentru înțelegerea frazei.

moriam sicuti[1] vobis fuit factum cum Iohanni Groff: post Deum omnipotentem nos disposuimus omnia vestra facta erga dominum nostrum regem. Scientes[2] quod nos sumus non animo bono erga vos, sed irascamur contra vos, propterea quod mittatis[3] ambulare vestri in medium tantos exploratores ac malifactores. Dicimus vobis quod deinceps et amodo ne vestri in medium ambulant [=ambulent] tali mali homines, malifactores, exploratores. Prout[4] cum ipsis malifactores deinceps pacem ne habeatis. Si non depellitis ipsos mali homines, scientes meliorem hominem nostrum habentes in medium nostri ad regem [=Regiam] Maiestatem duximus transmittendum propter illos mali homines[5]. Sciatis per omnia quod querimoniam erga vos faciam propter ista que hic scripta sunt. Credatis quod secus non faciamus. Datum in oppido nostro Busso, in die (beati) translacionis Beati Augustini, anno Domini millesimo CCCCo septuagesimo.

Radul, Woyvoda parcium transalpinarum.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici et iuratis consulibus brassoviensibus, fratribus, amicis ac bonis vicinis nostris, nobis plurimum diligendis[6].

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 328-9, no CCLXXII.)

CXXXII.

Sibiiu, 1471, 7 Ianuar.

Sibiienii către Saşii din Şinca, pentru a se găti de răspingerea Turcilor.

Prudentes viri, fratres honorandi. Hodie literas egregii Dominici de Ikthar, vicewayvode transsilvani, accepimus, nobis insinuantes quomodo Thurcos cum valido belli apparatu in partibus Transalpino [= transalpinis] constitutos intellexerit, has partes transsilvanas subintrare nitentes, vastaturos. Quemadmodum eisdem literis mandatum strictissimum habemus, ita omnino et vobis mandantes committimus quatenus se promptos habeatis, ut, dum ex alio, aut literis, aut gladio cruentato[7], continuo requisiti fueritis, statim et sine mora, equites simulque pedites, per singula capita, exercitualiter, ipsis Thurcis occurrendum parati esse debeatis, sicut tunc, ex fidelitate sacre Corone huius regni debita, atque se ipsos tuendum, tenemini. Sub pena capitis et bonorum omnium secus non facturi. Datum Cibinii, in crastino festi Epiphaniarum Domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo LXX primo.

Magister civium, iudices et iurati consules civitatis cibiniensis, et cetera[8].

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici, villicis et iuratis senioribus Sedis Schenck, amicis et fratribus nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] În sens de: cum.

[2] Să ştiţi.

[3] Lăsaţi: *permittatis*.

[4] Precum şi că.

[5] „Să ştiţi că, dacă nu goniţi pe acei oameni răi, pe cel mai de seamă om ce avem între noi îl vom trimete la Craiul Măria Sa pentru acei oameni răi."

[6] Ştefan luase Brăila la 27 Februar. Radu aţinea calea năvălitorilor la Buzău, pe unde se mergeà şi la Bucureşti şi la Târgovişte.

[7] După datina provinciei de a se purtà sabia însângerată, — datină poate românească.

[8] Radu, fără a fi ameninţat de Ştefan, pe care el îl atacă, în Mart, chemase deci pe Turci în vederea acestei năvăliri. V. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, p. 129 şi urm. Nouă zile după această scrisoare Ştefan taie pe cei trei boieri trădători. Ştirile Vicevoevodului, într'un timp când Ardelenii ajutau Moldova, vin de acolo.

CXXXIII.

Grigore, diacul lui Ştefan-Vodă, trimes la regele Matiaş, arată stăpânului său cum l-a primit de bine Albert cămărăşul ocnelor ardelene. Gilău, 1471, 7 August.

Servicium promptum et paratum, timore et tremore, tempore in omni, uti domino suo potenter magnifico. Scire Vestre Magnificiencie non lateat tenore presencium quoniam, a Vestra Magnificencia exiens, via recta, mente et corpore sanus, perveni ad dominum Albertum camerarium salium regalium; literam eciam Vestre Magnificencie, perlegens, intelligere tenorem eedem [= eiusdem] non recusavit, meque honore decenti pertractare fecit et mandavit, atque omnia facta Vestre Magnificencie per me missa, diligenter per omnia facere, ad finem eciam debitum, pro honore Vestre Magnificencie curavit, meque, cum ipso idem solo, ad Serenissimum dominum regem transportare atque ducere voluit. Ideo Vestram Magnificenciam exoro humiliter ut de ipso idem domino Alberto curam velitis exhibere diligenciorem, in suis succurens debitis oportunis, nam in omnibus dictis suis atque factis diligenter erga Vestram Magnificenciam se ostendit ut fidelissimus, sineque ipso aliquid ad finem debitum non valeo. Comendo me Vestre Magnificencie. Ex Galu. feria quinta ante festum Beati Laurencii Martiris, anno Domini M° CCCC° LXXjo [1]

Gregorius literatus,
Vestre Magnificencie minutissimus servulus.

[V°:] Ffamosissimo principi, domino Stephani Wayvode, domino suo poenter magnifico, presente[tur].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CXXXIV.

Un orăşean din Suceava către altul din Bistriţa, cu privire la o calfă de pielar. Suceava, 1472 [2].

Meyn fryntlichen Grws. Wisset czuvor, liber Her Jerig Eyben, das ich frys wnd geswnt pyn von den Genoden Gottes des almechtigen, wnd ich auch gerne von euch wnd auch von den Eyeren gerne wold heren. Lyeber Her, ich thw auch czw wyssen myt dysem gegenwertigen Bryeff, wnd sayt flayssyklich gepeten von maynemthegen, das yr dem Gesellen wellet beholffen sayn wnd ym aynen Bryeff aussrichten von saynen Alteren. Wen worum: her hot [vi]ler Jar gedynet awff dem Gerberwerg, wnd her hott das selbige aussgedynet, wnd ym dy Mester kaynen Brieff wellen geben, swnder her mws vor haben von den Eltern eynen Bryff. Wnd was yr wyder Wort von maythegen begeründe sayn, das wil ich willichlichen thwen, wnd beret czv aller Czayt. Damyt vil gwetter Nacht. Gegeben auf der Czoczen, om Montag on X tawsent Retter *(sic)* Tag, in dem M° CCCCLXXIjo.

Johannes Rymer, eyer Ffryent.

[V°:] Dem ersamen wnd waysen Heren Jerygen Eyben, Richter von Nesen, seynem Gyner wnd Fraynt, zal der Bryef.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] E cea d'intâiu solie a lui Ştefan la rege după luptele cu el în 1467. Ea poate fi pusă în legătură cu apropiata căsătorie a Domnului, care luă la 14 Septembre pe Maria Comnena din Mangup (Bogdan, *Cronice inedite*, p. 39.)

[2] „11.000 de Fecioare" ar fi 21 Octombre, dar nu cade Luni, ci Miercuri.

CXXXV.

Pe la 1472? Scrisoare de recomandaţie a locuitorilor din Baia către Bistriţeni.

Grws wnd Gwnst solt yr wyssin won dyr Moldin, wayser Her der Rigter zu Nesin, von dyr Moldin, fon dim Her Hanschin Growin, mit sont dim ganscin Schtul, wnt mir dwn euch zu wyssin vy das vnsyr Mitwoner mit jrim Mitvonir, mit dim Nomin Emryg won Woldryf, hon Kof scholgt, wnd sy hon sig mit enandyr forenygt; so ist onsyr Mitwonir, myt dem Nomin Petry Dobry, schuldyg geblybin jrim Mitwonir Emrygin won Woldryff 9 hondyrt Fenig wnt 60 Fenig. Wnt mir dwn eyg zu wyssin wy das sy seyg gestedig, hobin mit enandyr for vns etligyn Bayl halbin, so hobin mir is gelossin of Byschay for din Maytnir wnd for din Messeyr, dy sy dy Bayl gemagt hat. Wnt was Petry Dobry of Emrigin geret hot, das hot sig Emryg gor geregt gymagt. Do mit seyt Got befollin, wayssir Her, dir Rigtyr zu Nesin.

[Vo:] Dyr Bryff zukimt dim Waysim Herin zu Nesin, Her Wincensin.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în Iorga, *Studii şi documente*, V, p. 595.)

CXXXVI.

Pe la 1472? Altă scrisoare de recomandaţie a locuitorilor din Baia către Bistriţeni.

Wnseren Gross czwvoran, erssamen, Herren vnd guten Geuirin vnt Nachpar, etcetera. Nach dem myr eyrin Bryff emphanin vnt auch vernomyn habin fon Eyr Herschof, waysyr Her, dyr Rigter in Nesin, mit sot yrim gancin Rot, mir gebin eich zu forssten, wy das sig der Emrig Mertin fon Woldrof ist komin mit onsyrim Mytwonir Petry Dobry: sy sein komin for onsyrin Sstul wnt sy hobin sig foregynt mitt enandyr; so ist dyr Petry schuldyg geblybin dim Emryg Mertin fon Woldrof 7 hondyrt Fenig on 2 Fenig. Wnt wydyron hobin sy es gelossin, bedin Telin, of Endrys Bendykin zu Woldrof wnt of Matys Webyrin, zum Got, 2 hondyrt Fenig halbin ibyr dy 7 hondyrt Fenig, dy her im schuldig ist, sy hobin sy es gelossin of dy 2 Man, zu Byschagnis wy das dy 2 Man in werdin bykenen mit eyrin Selin: wen Petre sot her hot dim Emrig gebin dy 2 hondyrt Fenig for dy selbygin 2' Leytin. Dormyt seyt Got beffollin, wayssyr Her, dyr Rigtyr zu Nesin, mit somt irin gancin Rot zu Nesin.

Dyr Bryf ist ausgen in on dim Sontag Okaly, in dir Fasten.

[Vo:] Dyr Bryf zukimt dim waysin Herin dim Rigtyr zu Nesin, mit somt dim gancim Rot.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în Iorga, *l. c.*, pp, 595-6.)

CXXXVII.

„Din tabără", 1472, „într'o Duminecă" (primăvara). Radu-Vodă cere dela Braşoveni, făgăduind de acum bună prietenie, ştiri despre Voevodul Ardealului, despre Ştefan-cel-Mare şi despre Secui.

Circumspecti et prudenti viri, amicy nobis diligendi. Noveritis quoniam affectamus de vobis aliqua servicia, sed minime fecistis, abhinc quod nullum ex vobis ad nos misistis aliqua novitates. Igitur Vestras rogamus Amicicias quatenus de statu Serenissimi domini nostri regis, ac in quo loco, ac si celebraverit pacem cum Kazimiro[1], et que nunc agere haberet; et frater noster Pongracz Wayvoda transsilvanus, si est apud regem tum in Transsilvania, ac velint cicius erga vos intrare; item eciam de statu Stephani Wayvode, hostily nostro [= hostilis nostri], et

[1] Regele Poloniei. Pentru înţelegerea împrejurărilor, v. *Studii şi documente*, III, p. xxxv.

de Layota, si voluerint exercituali[ter] venire ad desolandum regni nostri; tum eciam de Siclis duorum Sedis [= Sedium], videlicet Odwarhel et Cykh, item eciam de aliis Sedibus, si decimam homines [= hominum] suorum dederunt hosty nostro, qua parte voluerint eisdem [= eosdem] transferre [1]. Is [= id] in scriptis, in literis vestris suo modo nobis, per fidelem nostrum, Iohannem, transmittere velitis quam cicius. Et eciam cetera quam potestis audire contra quos [= nos], per fideles vestros in scriptis representare velitis. Constetque vobis, abhinc bonam vicinitatem a nobis habuistis [2]; si Deus sanitatem nobis attribuerit, in posterum habebitis. Secus non facturi, si de nobis omnia bona exspectatis. Ex castro thabor, die dominico, anno eiusdem septuagesimo secundo.

Radwl, Dei gracia Woyvoda parcium regni transalpinarum.

[Vo:] Circumspectis et prudentibus viri[s], iudicy, iurati ac consulesque de Brasso, amicy nobis diligendi [3].

(Pecete ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 329-30, nº CCLXXIII.)

---

[1] „Dacă e adevărat că au dat dijma (datorită regelui) duşmanului nostru, şi încotro vrea să-i îndrepte (ca ostaşi)."

[2] *Veţi aveà.*

[3] De Laiotă ca duşman vorbeşte şi o altă scrisoare a lui „Radul Voevod şi Domn" (Bogdan, *l. c.*, p. 110, nº LXXXV). Această intitulaţie înseamnă *acest* Radu, cel Frumos.—Radu-cel-Mare om solemn şi bisericos, zicându-şi totdeauna: *„cu mila lui Dumnezeu* Voevod şi Domn muntean" (ori „a toată Ţara-Românească"; scrisoarea cu „Io Radul Voevod şi Domn" din Bogdan, p. 231, nº CXCIII, e tot dela Radu-cel-Frumos: pecetea ruptă nu poate dovedi contrarul, iar numele lui Semca Slugerul e destul de comun). E vorba însă în acest nº LXXXV de un Domn care „e sluga Craiului şi slujeşte Craiului şi sfintei Coroane cu toate slugile lui, *căci toţi sunt slugi ale Craiului, câţi pribegesc din Ţara-Românească la Domnia Mea"*. Se aminteşte de „anume pribegi" veniţi la Braşov, „în cetatea domnului mieu Craiul şi a dumneavoastră", cărora li s'au luat cai, ce se dau apoi îndărăt. Oprirea se făcuse după cererea lui Udrişte, care ziceà că ai lui sunt caii. Pribegii aceia „fugiau de Turci" şi voiau „să slujească la creştini". Dacă nu se face dreptate acestor păgubaşi, Radu se va plânge „Voevodului Ardealului". Se pomeneşte apoi de *„oile pe care le-a mâncat Laiotă"* şi pentru care s'au oprit alţi cai. — Deci starea de lucruri care se oglindeşte în scrisoare e aceasta: Radu se află pribeag peste munţi, şi boierii cari se tem de Turcii veniţi în Ţara-Românească aleargă la dânsul. Laiotă pare a fi Domn, şi el e acum duşmanul creştinilor. Scrisoarea capătă astfel o deosebită însemnătate. *Înainte* de venirea în Domnie a lui Radu, nu poate să fie, pentru că el a venit *cu Turcii* şi *de la Turci* în 1462. Să ne amintim că Laiotă e pus de Ştefan în 1473, e izgonit de Radu cu Turcii dunăreni, dar se întoarce îndată. Vor fi urmat îndelungate lupte, al căror rezultat ultim a fost prin urmare *fuga lui Radu ca pribeag în Ardeal.* Aici fu primit pentru că Laiotă erà acum, după închinarea către Sultan, omul Turcilor. Când însă, în Septembre-Octombre, Voevodul Ardealului, Ştefan Báthory, şi Ştefan-cel-Mare atacă pe Laiotă, ei pun în loc pe Basarab-cel-Tânăr, Ţepeluş. Astfel la această dată murise Radu, acolo, în pribegie. Scrisoarea trebuie pusă deci în primăvara sau vara lui 1474. Pentru Udrişte ca sfetnic al lui Laiotă, v. şi mai sus. Această scrisoare trebuie pusă în legătură cu porunca lui Matiaş către Radu *din 1474,* pentru ca el să restituie satele Şercaia şi Mica, pe care le-a ocupat, de şi erau dăruite Braşovenilor. El se oprise deci în aceste părţi făgărăşene, unde aşteptà vremile mai bune, care nu veniră niciodată pentru dânsul.

Pentru legăturile lui Laiotă, când erà încă duşmanul Turcilor şi prietenul lui Ştefan, care-i trimeteà, în iarna de la începutul anului 1474, în solie pe logofătul Vulpaş, ca şi al Voevodului ardelean, v. scrisorile lui slavone în Bogdan, *l. c.*, p. 112 şi urm. Tot lui i-am atribui toate scrisorile în care Basarab nu e numit „cel Tânăr" (младї). Astfel cele de pe pp. 131-2, 137-8 din publicaţia d-lui Bogdan. Pecetea „Bătrânului" are numai Іωнь Басар[а]ба Воіевода мастію бжиею,— a „Tânărului" purtând şi adausul: и господин. Pentru împăcarea lui cu Turcii scrie Laiotă, — după ce li s'a înfăţişat, *cu tributul,* de Sf. Gheorghe, — la 26 Iunie *(ibid.*, p. 115, nº LXXXIX). Se pare că Braşovenii cari aveau pe Radu la ei, îi opriră solii *(ibid.*, p. 116-7, nº XC).

CXXXVIII.

Buda, 1473, 20 Ianuar.

Regele Matiaş dă Moldovenilor voie deplină de a face negoţ în Ardeal.

De commissione propria domini regis.

Nos, Mathias Dei gracia, rex Hungarie, Bohemie et cetera. Vos, u[nive]rsos et singulos Wolachos in partibus Moldavie ubivis commorantes et existentes, cum rebus et merc[ibus] hincinde proficiscentes, presencium serie assecuramus et hunc salvum conductum vobis in eo damus et concedimus, [u]t quicunque ex vobis seu aliquis vestrum cum rebus et mercibus suis partes regni nostri transsilvan[as] intrare vellent seu intraverint mercaturi, libere, pacifice et sine aliquali formidine rerum et personarum vestrarum venire seu intrare et omnia negocia vestra disponere et tandem iterum ad propria redire valeatis atque possitis, sub nostra regia proteccione et tutela speciali. Immo assecuramus salvumque conductum damus et concedimus presencium per vigorem. Quocirca vobis, fidelibus nostris, magnificis Wayvodis dictarum parcium transilvanarum vel vicewayvodis ac universis et singulis comitibus, castellanis, nobilibus ipsorumque officialibus, necnon civitatibus, oppidis et villis, earumque rectoribus, magistris civium, iudicibus et villicis, necnon tributariis et theoloniatoribus cunctisque aliis cuiusvis status et condicionis hominibus in dictis partibus regni nostri transsilvanensis ubivis existentibus, presentes visuris, harum serie firmiter committentes mandamus quatenus a modo deinceps prefatos Wolachos de dictis partibus Moldavie, qui, ut prefertur, cum eorum rebus et mercibus dictas partes nostras transsilvanas causa vendicionis empcionisque intrare volentes, libere et pacifice ac absque aliquali arestacione rerum et bonorum ipsorum seu excessibus aliorum fiendis, venire et tandem iterum ad propria redire permittatis et permitti facere debeatis; et secus, sub obtentu gracie nostre, nullo modo facere presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis [1]. Datum Bude, in festo Beatorum Fabiani et Sebastiani martirum, anno Domini mil'esimo quadringentesimo septuagesimo tercio, regnorum nostrorum anno, Hungarie quintodecimo, coronacionis nono, Boemie vero quarto [2].

I. f. (sic), m. propria.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CXXXIX.

Maier (lângă Bistriţa), 1473, 26 Maiu.

Magistrul Paul, notariu, Trimes de Voevodul Ardealului la Ştefan-Vodă, scrie Bistriţenilor despre negocierile cu acesta şi despre solul ce trimete Domnul la Guvernul Ardealului.

Prudentes viri, maiores et domini nostri honorandi. Noveritis auxilio Dei omnipotentis nos feliciter hic conscendisse. Magnificus dominus Wayvoda moldaviensis notabilem suum ambasiatorem mittit de presenti ad Magnificum dominum Blasium Wayvodam transsilvanum, cum Sua Magnificencia, simul vobiscum, super bona unione, amicicia et grata vicinitate iuxta formam nostre legacionis pertractanda. Speramus, concedente Deo, quod tota res in presenti legacioni nobis commissa in finem optate pacis deveniet. Preterea nobis videretur utique consultum quod mox et ulla sine mora, post lecturam presencium, hominem e medio vestri ad prefatum dominum nostrum Wayvodam mittere velitis, Sue Magnificencie insi-

---

[1] Represalii. — La 3 Ianuar 1472, Ştefan înoise, din Suceava, privilegiul Braşovenilor (Bogdan, *Documente moldoveneşti*, pp. 39-40).

[2] Cu Ţara-Românească se făcuse, supt Radu, o înţelegere asămănătoare, negustorii munteni putând să meargă şi până la „Varadin", încă din 1470 (Bogdan, *Relaţiile*, I, pp. 108-9). Domnul îşi rezervase însă, pentru „Vistieria" lui, negoţul cu anume blăni, „vulpi, jderi şi râşi" *(ibid.)*.

nuando adventum ambasiatoris domini moldaviensis, salvo tamen, et semper salvo, Vestrarum Prudenciarum consilio. Datum in descensu nostro prope villam Mayar, in vigilia Ascensionis Domini, anno eiusdem 1473.

Magister Paulus Iohannes, notarius vostri[1].

[Vo:] Prudentibus viris iudici et consulibus civitatis bistriciensis, dominis et maioribus nostris semper honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CXL.

Regele Matiaș îngăduie Sibiienilor a lărgi calea de negoț pe la Turnu-Roșu, cu condiția de a păzi la această intrare în Ardeal.

Buda, 1473, 29 Iunie.

De commissione propria domini regis.

Nos, Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie et cetera. Significamus tenore presencium quibus expedit universis quod inter cunctas diligencie et providencie nostre sollicitudines quibus versamur ut recte in laudem nostri nominis et commodum subditorum hoc a Deo nobis commissum imperium gubernetur, hec precipua animo nostro insidet cura, ut rebus in cunctis publicam utilitatem subditorum nostrorum preferamus eosque industria regamus, ut et nostra regia providencia apud eos laudem habere mereatur et ipsorum animus ad maiora virtutum opera magis accendatur. Accedentes itaque Nostre Maiestatis in conspectum fideles nostri circumspecti, magister Thomas Althemberger, magister civium, et Nicolaus Aurifaber, iuratus civis civitatis nostre cibiniensis, nobisque in suis ac universorum civium et inhabitatorum eiusdem civitatis nostre cibiniensis, necnon Saxonum Septem Sedium saxonicalium personis exponere curarunt in hunc modum: Quomodo quedam via prope eandem civitatem nostram cibiniensem penes quoddam castrum Weresthoren existens, ad partes transalpinas tendens, per quam res mercimoniales ad ipsam civitatem et de ipsa civitate nostra ad alia loca asportari deberent, adeo stricta esset, ut vix unus equus dumtaxat sequi alium possit, sepiusque per inundaciones aquarum et nivium in tantum obstrueretur, ut nemo per eandem viam ire neque redire possit; ex cuius vie strictitate incole eiusdem civitatis nostre et ipsi Saxones non parvum dampnum sumpmerent. Supplicatum itaque extitit Nostre Maiestati per prefatos magistrum civium et Nicolaum iuratum civem, ut premittitur, in suis et aliorum universorum et singulorum civium de eadem civitate nostra et ipsorum Saxonum personis, ut ipsis circa premissa provisionem talem, ut per ipsam viam amplior transitus omnibus hominibus per eandem transire vel redire volentibus redderetur, facere dignaremur. Nosque, qui ex suscepti nostri regiminis officio ea que comoda subditorum nostrorum concernere videntur admittere et ipsorum commoditatibus preintendere tenemur, supplicacionem huiusmodi attendentes fore iustam et consonam racioni, supplicacionibus ipsis inclinati, eisdem iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati dicte civitatis nostre cibiniensis, necnon universis et singulis Septem Sedium saxonicalium Saxonibus id graciose, sed et de plenitudine nostre regie potestatis annuendum duximus et concedendum, ut ipsi prescriptam viam in tantum dilatare, ampliare, propriis eorum sumptibus et expensis, ut per eandem universas mercancias eorum ac alias quascunque res sub quocunque genere et specie existentes, pro victu et amictu eorum necessarias, per currus et animalia ipsos currus trahencia ad ipsam civitatem nostram cibiniensem adducere seu adduci facere et de ipsa civitate nostra ad alia loca, qua maluerint, dimittere

[1] De sigur că e rău cetit. — Negocierile acestea sunt de pus în legătură cu privilegiul de negoț acordat de regele Matiaș negustorilor din Moldova. Sunt tot măsuri pregătitoare pentru marea lovitură care se dădù în Novembre împotriva lui Radu.

seu dimitti facere possint et valeant; immo annuimus et concedimus, ita tamen, ut ipsi cives omnem diligenciam et debitam custodiam adhibeant, ne exinde, per ampliacionem huiusmodi vie, regnicolis nostris illarum parcium per incursus emulorum nostrorum aliqua dampna inferantur. Harum nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum est appensum, vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude, feria tercia proxima post festum Decollacionis Beati Iohannis Baptiste, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio, regnorum nostrorum anno, Hungarie et cetera sexto decimo, Bohemie vero quinto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Teleky, *Hunyadiak kora*, XI, p. 502.)

CXLI.

1474. Regele Matiaş cere lui Radu-Vodă să dea înapoi Braşovenilor satele Şercaia şi Mica pe care le ocupase ca pribeag.

Nro. 208. Eiusdem mandatum ad Rádul Waywodam transalpinum ut possesiones Sárkány et Mikefalva, quas iam ipse occupaverat Brassoviensibus, eas iure regiae donationis possidentibus restituat. 1474. Deest. V. Inventar.[1]

(Braşov, Archiva Oraşului, Inventariul documentelor principale.)

CXLII.

Bartfa, 1474, 2 Mart. Regele Matiaş dă Bistriţenilor, pentru că şi-au întărit oraşul şi au greutăţi la hotarul de spre Moldova, un ajutor de 200 florini pe an.

De commissione propria domini regis.

Nos, Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, et cetera. Significamus tenore presencium presentibus et futuris harum noticiam habituris quibus expedit universis, quod nos, tum attentis et consideratis fidelitate et fidelibus serviciis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium et inhabitatorum ac tocius communitatis civitatis nostre bistriciensis per eos primum sacre Corone tandemque Nostre Maiestati in rebus diversis et multis adversitatum et gwerrarum temporibus sub locorum et temporum diversitate exhibitis, tumque sumptuosas expensas ipsorum civium nostrorum quas iidem in municione et fortificacione eiusdem civitatis nostre fecerunt, et nichilominus eo respectu, ut prefati cives, ex quo ipsa civitas nostra precise in confiniis et metis regni Moldavie et faucibus moldaviensibus adiacere perhibetur, eandem civitatem muro circumquaque permunire demumque nobis et successoribus nostris, regibus, et partibus transsilvanis fidelius de cetero ampliori auxilio et subsidio rerum suarum ac cum personis rebusque et ingeniis ipsorum necessitatum tempore assistere et succurrere valeant atque possint, prescriptis civibus nostris et toti communitati de corpore dicte civitatis nostre existentibus id graciose annuendum duximus et concedendum ut ipsis de omnibus et singulis taxis, tam ordinariis, quam extraordinariis, Nostre Maiestati e medio ipsorum qualitercunque provenire debentibus infra revolucionem trium integrorum annorum, a die date presencium inclusive computandorum, ad municionem et structuram dicte civitatis nostre singulis annis ducenti flor. auri nostram ad racionem relaxentur et defalcentur, immo annuimus et concedimus, defalcamusque et relaxamus presencium per vigorem. Quocirca vobis, fidelibus nostris, venerabili domino preposito ecclesie Beati Nicolai Confessoris extra murum civitatis nostre albensis fundate, necnon administratori proventuum nostrorum regalium parcium regni nostri transsilvanarum predictarum, cunctis eciam aliis dicatoribus et exactoribus taxarum nostrarum, tam ordinariarum, quam extra-

[1] V. mai sus, nº cxxv. — Pentru aceste moşii făgărăşene, mai sus, *ibid.*, nota.

ordinariorum, ac aliarum quarumcunque solucionum, presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, harum serie firmiter precipiendo mandamus quatenus, habita presencium noticia, a modo, ut premittitur, infra tres integros annos a die date presencium inclusive computandos, dumtaxat annotatis iudici et iuratis ceterisque civibus et toti communitati prefate civitatis nostre bistriciensis, presentibus et futuris, singulis annis ducentos floren. auri de taxis nostris regalibus, tam ordinariis, quam extraordinariis, e medio ipsorum nobis qualitercumque provenire debentibus, nostram ad racionem relaxare remittereque et defalcare modis omnibus debeatis eosque racione non solucionis huiusmodi ducentorum florenorum auri in personis rebusque et bonis ipsorum quibusvis contra formam premisse nostre graciose relaxacionis impedire, turbare, molestare aut quovismodo damnificare nusquam et nequaquam presumatis, et nec sitis ausi modo aliquali. Presentibus anulari sigillo nostro consignatis, perlectis, exhibenti restitutis. Datum Barthphe, feria quarta proxima post dominicam Invocavit, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, regnorum nostrorum anno, Hungarie, et cetera, decimo septimo, Bohemie vero quinto.

Lecte.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CXLIII.

Ştefan-Vodă recomandă Bistriţenilor pe omul său, Nămilă, care merge la Ciceu pentru Moldovenii opriţi acolo. Roman, 1474, 11 August sau 22 Septembre.

Stephanus Wayvoda terre moldaviensis, a nicus in omnibus. Honorabilibus ac discretis viris, iudici et iuratis in civitate Besterce commorantibus, nobis dilectis.

Salutacione premissa. Honorabiles viri, nobis plurimum dilecti. Notum facimus Vestris Honoracionibus quia missimus ad Vestras Honoraciones fidelem nostrum, videlicet Nemilum, ut ad castrum Chicho ire teneatur. Ideo petimus Vestras Honoraciones, ob respectum nostri, ut cum eo unum hominem vestrum mittatis, ut de operibus meis coram castellano prescripti castri procurare teneatur. Si feceritis, scitote quod in maioribus Vestris Honoracionibus complacere curabimus, Datum in Roma[n]vasara, feria quinta proxima ante festum beati Mathei Apostoli, anno Domini millesimo CCCCo septuagesimo IIII.

[Vo:] Copia ex litera Wayvode de Moldavia ex parte captivorum in Chicho.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CXLIV.

Regele Matiaş dă în seama Bistriţenilor Rodna şi Valea Rodnei. Buda, 1475, 3 Iunie.

Nos, Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie et cetera, memorie commendamus per presentes quod nos, volentes oppidum nostrum Radna vocatum, cum suis pertinenciis Radnawelgye vocatis, in comitatu de Doboka habitum et existens, de inopia et paupertate, in quam superioribus disturbiorum temporibus, propter creberrimos hostium incursus, devenisse perhibentur, ex nostra solita regia liberalitate, attento maxime quod fodina enim argenti in dicto oppido Radna habita per eorum diligentem provisionem, que, ut intelleximus, a multis temporibus ruinam passa est, facilius restaurari possit, relevare, hospitesque et inhabitatores eorundem favore nostro regio prosequi gracioso, ipsum oppidum et pertinencia eiusdem, de comitatu praefato de Doboka, eximendo, sicut a certis temporibus ad civitatem nostram bistriciensem, ex nostra speciali gracia erga ipsam civitatem et commodiorem statum et conservacionem ipsius oppidi et pertinenciarum suarum, annectere decreveramus, a modo in posterum eidem civitati nostre annectimus et incorporamus ac ut prefatum oppidum cum suis pertinenciis, hospitesque et incole earun-

dem universis iuribus, libertatibus, consuetudinibus, graciis et privilegiis quibus ipsa civitas nostra bistriciensis, cives et communitas eiusdem ab antiquo usa exstitit, uti perpetue et gaudere valeat atque possit. Ita tamen quod oppidum ipsum et pertinencie eiusdem dicte civitati nostre subiecta semper esse censeantur et cum civibus civitatis nostre prefate bistriciensis et suis pertinenciis connumeretur ac omnibus contribucionibus, tam ordinariis, quam extraordinariis, Nostre Maiestati provenire debentibus, taxentur, volumus omnino et decrevimus, presencium per vigorem. Quocirca fidelibus nostris, Wayvodis vel vicewayvodis parcium regni nostri transsilvanarum, aliis eciam universis et singulis quorum interest vel intererit, presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, harum serie firmissime mandamus quatenus a modo deinceps prefatum oppidum hospitesque et incolas eiusdem et pertinenciarum, presentes et futuros, per nos premisso modo (libertates) in prescriptis universis iuribus, libertatibus, consuetudinibus, graciis et privilegiis defensare, tueri et conservare futuris successivis temporibus debeant et teneantur ac ipsos contra formam premisse nostre gracie in aliquo impedire, molestare, sive ad alia iura compellere nusquam et nequaquam presumant, gracie nostre sub obtentu. Ut autem presentes litere nostre perpetue in suo vigore permaneant, easdem nostri sigilli secreti munimine roboratas dictis hospitibus duximus concedendas. Datum Bude, sabbato proximo post octavas festi Sacratissimi Corporis Christi, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, regnorum nostrorum anno, Hungarie et cetera decimo octavo, Bohemie vero septimo[1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CXLV.

Buda, 1475, 8 Iunie.

Regele Matiaș poruncește lui Vlasie Magyar, Vicevoevodul Ardealului, să nu mai ceară dela Brașoveni plata spionilor așezați în țara Hațegului împotriva Turcilor.

„Blasio Magyar, Wayvode parcium transsilvanarum regni nostri et comiti Siculorum, eiusque vicewayvodis". Brașovenii s'au plâns „qualiter vos eosdem, contra ipsorum antiquam consuetudinem, in eo maxime gravaretis quod, dum exploratores, custodes et excubias in districtu Haczak locare et disponere habetis, eosdem per singula capita, quemadmodum iobagiones aliorum nobilium, ad solucionem quam ipsis exploratoribus et custodibus facere habetis, astringeretis et compelleretis; cum tamen ipsi propriis ipsorum expensis exploratores, tam in Wolachia, Moldavia, quam eciam in Thurcia, semper tenere et habere tenentur, pro quorum exploratorum stipendio a nemine aliquod subsidium habent, et, quia iniustum nobis et admodum alienum videtur ut ipsi cives nostri duppliciter, et, maxime preter iura et antiquam eorum consuetudinem, graventur", îi poruncește a nu mai face astfel de cereri.

„Datum Bude, feria quinta proxima ante festum Beati Barnabe Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto."

(Brașov, Archiva Orașului, *Urkunden*, nº 210.)

CXLVI.

Argeș, sau Arghiș, 1475, 4 August.

Vlad-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, recomandându-li pe Crăstian, pârcălabul său.

Sapientes viri, nobis diligendi. Noveritis quomodo is lator presencium, videlicet nobilis Christian Porkolab, noster boyar specialis, accedet ad Vestras Ami-

[1] Poate că această măsură e în relație cu întrarea Ciceului, prin danie, în mânile lui Ștefan-cel-Mare.

cicias pro disponendo nobis unam domum vestri in medium, pro reformacione et augmentacione vestri honoris. Quare igitur Vestras petimus Amicicias per presentes quatenus velitis adimplere nostras peticiones ob respectum amplioris nostre amicicie, — sciendum, [=sciendo] quod, si feceritis, extunc, non in tantis, sed in multo maioribus regraciari volumus. Cetera, lator presencium oretenus quicquid dixerit nostri ex parte, fidem adhibere dignemini et velitis creditivam, tamquam nobis, acsi essemus propria in persona una vobiscum. Ex Argyas, feria sexta proxima post festum invencionis dextre Beati Stephani Protomartyris, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto.

Wladislaus Dragwlya,
Wayvoda parcium transalpinarum, vester et cetera[1].

[Vo:] Sapientibus viris, magistro civium ac iudici et iuratis ceterisque civibus in civitati cibiniensi commorantibus, amicis nobis dilectis.

(Pecete cu: „Ladislaus D. g. Wa[yvoda] terre transalpin[en]sis".)

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 322-3, nº CCLXV.)

---

[1] Cf. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, pp. 166-7; *Chilia şi Cetatea-albă*, p. 145. În vara anului 1475 (August) Matiaş făceà Domn muntean pe Vlad, trimeţându-l în Ardeal împotriva lui Laiotă (această colecţie, II, pp. 8-10, nº XI). A pătruns atunci Ţepeş numai până la satul Arghiş (Argyas), din comitatul Cojocnei, lângă Cluj, în cercul Almaşului (v. *Dicţionarul numirilor de localităţi cu poporaţiune română* de Silvestru Moldovan şi N. Togan, Sibiiu, 1909, p. 10), ori a trecut în Ţara-Românească, până la Argeşul nostru, al cărui nou pârcălab să fi fost acest Cârstian? Se ştie că, prin episcopul de Knin, Laiotă îşi făcù pacea cu Matiaş (scrisoare fără data de lună a lui Dominic prepozitul de Alba-Regală, fost sol în Moldova, în această colecţie, II, pp. 12-3, nº XV). Încă la 12 Iunie Basarab puteà să deà vestea acestei împăcări cu Ştefan Báthory vecinilor braşoveni (Bogdan, *Relaţiile*, I, pp. 129-30, nº CIII). — Cârstian pare a fi acelaşi ca vechea slugă („homo noster") a lui Vlad, din 1460 (*ibid.*, p. 320, nº CCLXII). Îl vom găsì îndată ca pârcălab *de Târgovişte* (la 17 Novembre 1476). Cârstian portarul care mergeà la Braşoveni, în 1474, cu veste dela Laiotă despre pacea cu Turcii, ar puteà fi cu greu acelaşi (*ibid.*, p. 115, nº LXXXIX). Cârstian Vornicul care se întâlneşte dela 1483 înainte e însă, probabil, acelaşi ca pârcălabul (v. o scrisoare a lui şi bogatele note adause, în Bogdan, *l. c.*, pp. 302-3, nº CCXLVII).—Un rezultat al împăcării lui Laiotă cu Matiaş e întărirea, din Târgovişte, la 11 Iulie 1475, a privilegiilor de negoţ pentru Braşoveni (*ibid.*, p. 118, nº XCI); în el pomeneşte şi pe tatăl său, „marele Voevod" Dan, deci Dan al II-lea. Arată că, „de spre treaba Turcilor, li va ţineà pace cu dreptate", dându-li măcar de ştire, la întâmplare de „silă, ferească Dumnezeu, ca să nu putem stà înaintea lor", „ca să ştiţi să vă păziţi". Actul e scris pe pergament şi întărit cu jurământ. Şi cu Sibiiul se făcù o asemenea înţelegere (*ibid.*, p. 125, nº C). Trimeterea la Braşov a boierilor Tudor şi Negre poate fi din 1-iu Februar 1475, dar şi din 1-iu Februar 1474 (*ibid.*, p. 119, nº XCII). Reclamarea pribegilor pare a fi în legătură cu această scrisoare (*ibid.*, p. 120, nº XCIII). Cererea de arme e mai potrivită însă pentru lupta cu Turcii (scrisoarea din aceiaşi colecţie, p. 121, nº XCIV). Din Iulie 1475 – Iunie 1476 pot fi biletele de trimetere de pe p. 122 şi urm., p. 131, nº CIV. Fierul se opreşte numai când se ştie, în preajma venirii Sultanului la 1476 asupra Moldovei, că el îi va ajutà; de aceia şi ameninţă că va căutà fier la Turci (*ibid.*, pp. 124-5, nº XCIX; la aceleaşi fapte se referă scrisoarea de pe p. 128, nº CII). — Numai după pacea din Iulie 1475 poate fi scrisoarea de plângere a lui Basarab către Braşoveni, datată 28 Februar; în ea se pomeneşte această pace cu Ştefan Báthory. Dar se arată că „vrăjmaşii" săi trec în Moldova şi de acolo pradă cu Secuii pe cari (această colecţie, II[2], p. 228, nº CCVI), cum ştim, Matiaş îi pusese la dispoziţia lui Ştefan. Se cere pedepsirea Secuilor şi a acelor vrăjmaşi pribegi. *De aici se vede că prin legăturile lui Vlad cu Ştefan, ca o răsbunare pentru trecerea lui Laiotă la Turci, Secuii prădau prin Râmnic şi Buzău.* Astfel se înteţi şi mai mult ura între Domnii vecini. — Din porunca lui Basarab boierul său Dragomir al Manii stăruie să se facă pace cu Braşovenii, cari să nu asculte de Ştefan, „să nu se uite la el" (*ibid.*, pp. 262-3, nº CCXVII; poate să fie însă, cum admite d. Bogdan, în legătură cu duşmănia dintre Radu-cel-Frumos şi Ştefan). Dar trebuie să se noteze că scrisoarea următoare (p. 264, nº CCXVIII), în care Dragomir, orânduit a merge la Ştefan Báthory, se îndreptăţeşte că e prea bătrân pentru aceasta, e din acelaşi timp, şi că în anii 1470 Báthory n'aveà încă niciun rost în Ardeal. Toate scrisorile lui Basarab în care Báthory apare sunt din 1475-6 (*ibid.*, p. 115 şi urm.).

CXLVII.

Buda, 1475, 9 August sau 21 Septembre.

Regele Matiaş porunceşte Sibiienilor a dă lui Vlad Ţepeş un ajutor de 200 de florini.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Mandamus tibi quatenus, statim receptis presentibus, de pecuniis tricesimalibus vel de proventibus camere Offenbanya fideli nostro Drakwlye ducentos florenos pro subsidio dare debeas ad racionem nostram. Et aliud sub nostra gravissima indignacione facere non presumpmas. Presentes autem, quas eciam pro maiori securitate tua proprie manus nostre scripto signavimus, facta restitucione eorundem ducentorum florenorum pro tua expedicione apud te conserves. Datum Bude, in festo Beati Mathei Apostoli et Evangeliste, anno et cetera LXXmo quinto, regnorum nostrorum, Hungarie et cetera anno XVIIjo, Bohemie vero septimo.

Mathias rex, manu propria.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Thome, magistro civium civitatis nostre cibiniensis et tricesimatori nostro ibidem constituto, fideli nobis dilecto [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată, după Engel, *Geschichte der Walachey*, care întrebuinţă o copie a lui Eder, p. 180, şi în această colecţie, II[2], p. 232, no ccx.)

CXLVIII.

Bălcaciu, 1475, 13 Octombre.

Vlad-Vodă (Ţepeş) dă chitanţă Sibiienilor şi Braşovenilor pentru cei 200 de florini ce i-au dat după porunca regelui.

Nos Ladislaus Dragkwlya, Wayvoda parcium transalpinensium, notificamus et recognoscimus publice per presentes, quibus incumbit universis, quomodo Spectabilis vir magister Thomas Altemberger, magister civium civitatis cibiniensis, in sua et aliorum civium civitatis predicte et brassoviensis personis, ad racionem arrendacionis vigesime, ad literatorium mandatum Graciosissimi domini nostri regis, ducentos florenos ungari[c]ales effective nobis dedit et assignavit. Super quibus ducentis florenis dictum magistrum civium et consules predictarum civitatum liberos reddimus et per omnia absolutos, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datis in Bolkach, in festo Colomani Martyris, anno Domini Mo CCCCo LXXV [2].

(Pecete cu „Ladislaus D. g. Waywoda t[er]re transalpin[en]sis".)

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 328, no CCLXVI.)

CXLIX.

Stremţ, 1476, 10 Ianuar.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre pacea încheiată de rege cu Vodă-Basarab şi nevoia de a se trimete pribegii din suita lui Vlad Ţepeş după aceasta.

Prudentes et circumspecti, nobis dilecti. Ea omnia ab homine vestro nobis declarata, intimata vestra optime intelleximus. Inter cetera optatis edoceri quo ordine regnicolas istarum parcium transsylvanarum in presenciarum relinquerimus, quemque constituerimus nostra in persona. Unde sciatis quod nos, proxime constituti cum regnicolis in Enyedino, contractavimus pariter cum eisdem, et nomine

---

[1] Cf. Bogdan, *Vlad Ţepeş*, p. 59.

[2] Pentru porunca regelui v. mai sus, no CXLVII. Cf. Bogdan, *Vlad Ţepeş*, p. 33.– Bălcaciul e în comitatul Târnavei-Mici, cercul Hususăului. Se ţinea poate de domeniul Cetăţii-de-Baltă, care era încă al regelui.

et in persona nostris, ad tempus quoadusque nos ipsi intraverimus vel viceway[vo]dam nostrum inmiserimus, Egregium Stephanum Erdely de Somker[e]k constituimus ad facta regnicolarum providend[a]. Propterea, dum opus fuerit in factis vestris, eidem Stephano Erdely facta vestra intimare poteritis; aut, [si] regnicolas pro defensione regni concitaverit, iuxta suam informacionem procedetis. Preterea dicimus vobis quod Serenissimus dominus noster rex cum Bassarab Waywoda transalpinensi unionem habet, et vos cum eodem Bassarab pacem tenere conformetis: ut victum vestrum comodius atquirere possitis, vos paci conformetis. Ceterum super eo respondemus vobis quod Valahos illos quorum uxores et filii sunt apud vos, ad Ladislaum Drakwlyam pertinentes, omnes post ipsum Drakwlyam dirigatis transeundos, solummodo illos vel illum qui litteras ipsius Drakwlya habuerint, et illorum uxores et filios ibi reservetis; alii omnes vadant post ipsum Drakwlyam, ut serviant domino nostro regi. Denique istud potissimum sciatis nos propediem et brevi tempore apud Regiam Maiestatem, quo iam, Deo volente, ad iter nos revenimus *(sic)*, constituemur, et in cunctis factis vestris pro comodo vestro ad utilitatem vestram operabimus laborare, et extollere semper honoris vestri augmentum. De dono et munere vestro nobis transmisso vobis gracias dicimus magnas, et animo gratuito acceptamus. A nobis, vita nostra comite, semper conplacenciam sitis habituri. Ex castro nostro Dyod, feria tercia proxima ante festum Beate Prisce Virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo LXX^mo^ sexto.

Iohannes Pongracz, Way[vo]da transsylvanus, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus et consulatui civitatis brassoviensis, nobis dilectis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 39.)

CL.

Basarab-Vodă-cel-Bătrân, Domnul Ţerii-Româneşti, scrie Sibiienilor pentru niște maiştri caretaşi. Gherghiţa, 1476, 16 Ianuar.

Prudentes et circumspecti viri, nobis diligendi. Putabamus esse vicinos bonos et amicos, sed hucusque non exstitit: nobis illos magistros carpentaneos non pro expensis vestris petebamus, sed pro expensis nostris. Ista petita nostra in vanum fuit apud vos. Ideo amplius abhinc neque vos complaceatis nobis, neque nos vobis, sed per viam vestram ambuletis ubicunque vultis. Datum in Girgiche, in festo cathedre Petri Apostoli, anno, etc., LXX sexto.

Bazarab Senior Wayvoda,

Dei gracia parcium regni transalpinarum dominus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, magistri civium, iudices iuratorum et consules civitatis cibiniensis, nobis diligendi.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, I, p. 331, nº CCLXXV.)

CLI.

Basarab-Vodă-cel-Bătrân, Domnul Ţerii-Româneşti, se plânge de supărările ce fac Sibiienii „oamenilor săi din Făgăraş". Gherghiţa, 1476, 25 Februar[2].

Prudentes et circumspecti viri, amici nobis diligendi. Retulerunt nobis homines nostri in Ffogaras existentes quomodo de die in diem iniuriam eisdem fa-

---

[1] Din această interesantă scrisoare se vede că Ioan Pongrácz părăsise cu totul gândul sprijinirii lui Ţepeş: oamenii acestuia trebuiau să meargă după stăpânul lor în alte întreprinderi, tot în serviciul regelui Matiaş.

[2] Postul începe la 27.

citis, ad opprobria [=opprobrium] ipsorum valde magnum; unum ex ipsis captivastis et per ipsum sedecim florenos puri auri recepistis; ac de sub Weresthoron nemo ex ipsis quiete transire non potest. Ista damnifica et iniuria nobis et hominibus nostris infecta non ibit ad finem bonum. Putabamus vos esse vicinos bonos et amicos. Igitur Vestras hortamur Amicicias quatenus de [i]is iniuriis peramplius cessare velitis; quod si non, videbitis quod vos admiramur, et erunt ad animas vestras[1]. Ex Girgiche, die dominico in Carnisprevia, anno, etc., LXX sexto.

Bazarab Senior Wayvoda,
Dei gracia parcium regni transalpinarum dominus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, magistro civium, iudices iuratorum et consules civitatis cibiniensis, amicis nobis diligendis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în Bogdan, *l. c.*, pp. 331-2, n° CCLXXVI.)

CLII.

„Ivo", 1476, 14 Mart[2].

Pârgarul Ioan de Brașov către colegul său Paul Themerdek, despre mișcări și atacuri turcești la Dunăre.

Prudens vir, domine et amice nobis honorande. Litteras vestras per latorem presencium nobis directas sane intelleximus, et de muneribus vestris grates nos reddimus Deo omnipotenti et vobis. Item intimamus has novitates: quod nunccius domini nostri venit die dominica in qua cantatur Reminiscere [10 marcii], retullit quod ambasiatores Huzunhazan[3] sunt apud Imperatorem; que revellavimus latori presencium alias novitates, quod magnum timorem habent Turcy et negociatores Turcorum, qui dicunt quod terminus ipsorum pericula [= periculi] advenit. Quidam venerunt de Tharnowa civitate, et dicunt quod Alibegh[4] esset interemptus et de domo sua res et bona aportan[de] ad Constantinopol; ac castrum Zenderew[5] Regia Maiestas subsedit: sonitus bombardorum audierunt diversy Wolachy ad Szlatina. Primo misit dominus Way[vo]da unum currum cum decim equibus et octo bombardorum et viginti pixides cum pulveribus ad adiuvamen infidelium Turcorum contra tocius Christianitatis, et commisit nunccio quod usque octavum diem reveniat. Igitur Vestram rogamus Dominacionem quatenus unum simplicem nunccium vestrum cum muneribus brevis diebus transmittatis, et, siquidem in posteerunt [=posterum] scimus, revera per latorem intimamus. Item apud dominum predicatorem Iohannem Hungarum habemus unum librum, et petatis unum florenum; si solverit, bene; quod si non, librum mittatis michi, et illum apud vos existentem vendatis quantum potestis, quia caremus multum; expensas dominus Way[vo]da non providet. Cetera dicet lator presencium, cui fidem credatis. Ex castro Iwwo[6], feria quinta, anno Domini, etc., LXX sexto.

Iohannes, soc[ius] vester.

[Vo:] Prudenti viro Paulo Themerdek, viliko de Brasso, domino et amico nobis multum honorando.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, III, n° 7.)

---

[1] „Veți vedeà lucruri de eare vă veți mirà, și să vă fie pe sufletul vostru."

[2] Pare a se înțelege Joi după Dumineca *Reminiscere*.

[3] Uzun-Hasan, Șahul turcoman al Persiei și Asiei Centrale.

[4] Mihalogli.

[5] Smederevo. E vorba de Șabaț, care se dă la 15 Februar (v. Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, II, p. 176).

[6] Cel care scrie așà despre „Vodă" („dominus Wayvoda") se află în Țara-Românească. Aș crede că e vorba de Castrum Novum, deci Gherghița. Și aș vedeà în acest Ioan pe judele de Râșnov, care și în Iulie 1477 se întorceà dela Munteni; Bogdan, *l. c.*, p. 335, n° CCLXXXII.

CLIII.

Basarab-Vodă-cel-Bătrân, Domnul Ţerii-Româneşti, se plânge Braşovenilor că-i ţin duşmanii. Gherghiţa, (Cetatea-Nouă), 1476, 15 April.

Prudentes et circumspecti viri, amicy nobis diligendi. Unde constet vobis quod nobis iuramentum prestetis et nos vobis, quod, vita nostra duratura, permanebitis et conservabimus. Primo audivimus quomodo, ex relacionibus hominis nostri, aliquos emulos nostros apud vos teneretis, in medium vestri, contra ed [in] obprobrium nostrum valde magnum. Igitur Vestras requirimus Amicicias quatenus dictum emulum nostrum, videlicet Choriya, et ceteros de medio vestri extraducere faciatis, — ne sit contra fidem vestram. Quid nobis promisistis, pocius augmentetis, et nos, quid promisimus, vita nostra durante observabimus. Ex Novo Castro, secundo die Pasce, anno, etc., LXX sexto.

Idem petimus quod arma que indiget Magnitudo[1] et clientes nostri, pace et quiete transmittere velitis causa amicicie nostre ob respectum.

Bazarab Senior Wayvoda,
Dei gracia parcium regni transalpinarum dominus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudicy, iuratores et consules civitatis brassowiensis, amicis nobis diligendis.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, I, p. 332, no CCLXXVII.)

CLIV.

Basarab-Vodă-cel-Bătrân, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, pentru a se goni din oraşul lor pribegii. Gherghiţa, (Cetatea-Nouă), 1476, 9 Maiu.

Prudentes et circumspecti viri, amicy nobis diligendi. Constetque vobis quomodo hucusque tenuitamus bonam vicinitatem et fraternitatem. Primo, nescimus quo ductu [= ducti] spiritu, fidem vestram [non] servatis. Unde scitis quomodo nobis iurastis, promisistis et fide vestra, quod nobis fidele vicinitatis tenetis. Audivimus ex relacionibus ut inimicos nostros apud vos teneretis, videlicet Opra Logofetum, cum suis pertinenciis[2], et Woyko Thathul[3] et ceteros extraneos[4] nostros, qui dabunt fugam de regno nostro et [i]is partibus nostris multa damna et pericula faciunt. Nos ignoramus in qua fide et fidelitate perseveratis; nos affectaremus quod in eadem fide et promissa qua nobis promisistis perseveraretis et maneremus sub bona pace. Igitur Vestras hortamur Amicicias quatenus de [i]is factis et rebus vos cavere, ne nobis obprobria facere velitis, sed pocius fidem vestram custodire debeatis. Cetera dicet vobis egregius Zidradin, socrus noster, cui fidem creditivam adhibere velitis, tamquam ab ore nostro prolatis. Ex Novo Castro, feria quinta post Apparicionis Sancti Michaelis Archangeli, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto. *Bazarab Senior Wayvoda,*
Dei gracia parcium regni transalpinarum dominus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris iudicy, iuratis et consules civitatis brassowiensis, amicis nobis diligendis[5].

(Pecete cu † Іωнь [Басарка] Воиводa мастно кж[нию].)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 333, no CCLXXVIII.)

---

[1] Măria Mea.

[2] Cu ai lui.

[3] Fiul lui Voico Tatul, Milea, se ridică apoi asupra lui Vlad Călugărul; v. Lăpĕdatu, *Vlad Călugărul*, Bucureşti, 1905 (din „Convorbiri literare"), cap. Pretendenţii.

[4] Pribegii.

[5] Cf. Lăpĕdatu, *Vlad Călugărul*, p. 60. Pentru soţia lui Oprea, v. şi mai sus (cf. tabla).—

CLV.

Bălgrad, 1476, 28 Maiu.

Voevodul Ardealului, plecând din țară, dă Brașovenilor în seamă cetatea Branului.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, arată Brașovenilor că, împreună cu Ștefan Janossy, unul din castelanii de Bran („Theurch") pleacă la Neapole, să aducă pe regina[1] și îi recomandă pe cellalt castelan, Emeric Zolyomy și castelul, care „nunc pertinenciis et proventibus destitutum [et] victu neccessario plurimum indiget...

Ex Albagywla, feria tercia proxima post festum Beati Urbani Pape, anno Domini millesimo, etc., LXXmo sexto."

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 18.)

CLVI.

Sas-Sebeș, 1476, 29 Maiu.

Voevodul Ardealului poruncește Brașovenilor să ajute cetatea Branului.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, poruncește Brașovenilor să ajute cetatea Branului („Thewrcz"), care are nevoie „renovacione et tecturarum reformacione[2]. . .

Datum in civitate nostra Zazsebes, feria quarta proxima post festum Beati Urbani Pape", 1476.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 40.)

CLVII.

Sas-Sebeș, 1476, 30 Maiu.

Ioan Pongrácz, Voevodul Ardealului, oprește pe Făgărășeni de a face daune cu pășunatul pe pământul Sașilor.

Iohannes Pongracz de Dengeleg, Wayvoda transsilvanus, Siculorumque comes, universis et singulis officialibus, nobilibus, keneziis ceterisque inhabitatoribus et populis terre Ffagaras, salutem. Ex significacione querulosa universorum Saxonum Septem et duarum Sedium saxonicalium parcium transsilvanarum intelleximus quomodo vos oves et pecora vestra in terris et tenutis prefatorum Saxonum pascere et nutrire faceretis, in hoc ipsis damnum non modicum inferentes. Cum tamen Regia Maiestas vobis, suis literis mediantibus, mandaverit ut ipsis Saxonibus damna et nocumenta inferre non deberetis, quapropter presentibus requirimus vos nihilominusque regia in persona mandamus vobis quatenus, visis presentibus, oves et pecora vestra de terra et tenutis ipsorum eximi et abigi facere debeatis deincepsque a turbacione molestacioneque et damnorum illacione ipsorum Saxonum regalium supersedere et desistere teneamini. Quia alias a vobis eciam Regia Maiestas, quod Saxones suos impeditis et turbatis, minusque grate acceptabit. Nos quoque post Suam Maiestatem commisimus vicewayvodis nostris parcium transsilvanarum ut ipsos Saxones regales vobis et eciam aliis quibuspiam impedire et turbare non permittant. Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Zazsebes, octavo die festi Ascensionis Domini, anno eiusdem millesimo, etc., LXXmo sexto.

(Brașov, Archiva Universității Săsești.)

Pe Sinadinos (Sinaitul), fiul unui comandant de corabie (καπετάνος) bizantin, de unde: „Capetanov" în slavonește, v. Bogdan, *l. c.*, I, p. 191, nº CLVII (c. 1484?). O scrisoare a lui, *ibid.*, pp. 287-8, nº CCXXXIII (să nu fie din vremea lui Basarab chiar? Sinadinos ieșise din Brașov pentru a trece la Domnul său).

[1] Beatricea de Aragonia.

[2] Porunca e în legătura cu zvonul despre apropiată năvălire a lui Basarab-Vodă în Ardeal. — V. și scrisoarea din 25 Iunie.

CLVIII.

Ştefan-Vodă al Moldovei trimete un om la Braşov cu vestea că e gata de lupta cu Turcii. Bârlad, 1476, Iunie.

Stefanus Waivoda, Dei gracia dominius *(sic)* terre moldaviensis.

Salutacionem amicabilem, cum affectu omnis boni. Noveritis, amici nostri dilecti, quod nos, wna cum Serenissimo domino nostro rege, abemus guerram cum infidis Turcis, et nos iam summus in campo cum omni potencia nostra, et pergimus super Turcas. Erro *(sic;* ergo) rogamus Amicicias Vestras quod nos omni ora avisetis cum novitatibus ex parte Turcorum, et eciam ex parte omniorum qui cum infidelibus Turcis sociantur. Et amplius quid servus noster fidelis Watress ex parte nostre *(sic)* Amiciciis Vestris narraverit, fidem ei adibeatis creditivam. Datum in Barlad, in die Quatuor Temporum [Penthecostes][1], anno Domini M° CCCC° LXXVj.

[V°:] Discretis ac providis viris, iudici ac iuratis civitatis [brassoviensis; *tăiat]*, amicis nostris predilectis, etc.

(Pecete mare roşie, desgolită, cu totul ştearsă. — Scrisoare italiană, foarte îngrijită, stângace.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, n° 25.)

CLIX.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, rugându-i a nu dà provizii Muntenilor, uniţi cu Turcii. Valea-Berheciului, 1476, 11 Iunie.

Stefanus Boivoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Salutacionem amicabilem cum affecto eius [= omnis] boni. Noveritis, amici nostri dilecti, litteram atque intimata vestra bene percepimus, ac magnas grates referimus Amiciciis Vestris de novitatibus quas nobis transmisistis. Et nunc rogamus Amicicias Vestras quod in futuro quascumque novitates abuieritis ab ambabus partibus, nobis cicius per fideles vestros renungcietis. Eciam rogamus Amicicias Vestras ut faciatis amore nostri, et triticum wel alia commestibilia at terram transsalpinam non permitatis ducy, quia ipsi cupiunt periculum nostrum et tocius Christianitatis, et sunt subditi Turcorum. Idcirco perfecto certamus[2] Amicicias Vestras quod, quecumque feceritis et facitis ad amorem et complacenciam nostram, nos autem cum omni bono ac amicicia perfecta volumus vobis ac omnibus vestris semper retribuere. Ergo walete in Christo. Datum in Walle Berheecz, feria tercia post festum Sancte Trinitatis, anno Domini M° CCCC° LXXVj.

[V°:] Disscretis ac providis wiris iudici ac iuratis civitatis brassoviensis, amicis nostris predilectis, presentetur littera, etc.

(Pecete peste hârtie, cu boul în scut şi legenda: печать Іѡ Єтефана воєводь[і] и гнь. Scrisoare de duct italian.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, n° 36.)

CLX.

Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti se plânge Braşovenilor de oprirea la ei a averii unor Români. Gherghiţa, 1476, 14 Iunie.

Prudentes et circumspecti viri, amici nobis diligendi. Retullerunt nobis homines et concives nostri in Castro nostro Novo existentes, videlicet Demetrius cum socio suo, quomodo res et bona ipsorum, videlicet eciam . . . in medio civitatis vestre

---

[1] Cade la 2 Iunie.

[2] „Asigurăm cu tărie."

cum consensu vestro vectigales Regie Maiestatis spoliaverunt et abstulierunt minus iuste et indebite, omnia *(sic)* sua culpa exigente. Reducatur vobis que promisistis nobis: reddere velitis. Nescimus vestras intenciones quamobrem facitis talia iniuria et damna de die in diem. Igitur Vestras hortamur Amicicias per presentes quatenus dictas res et bona dictorum concivium nostrorum reddi et restitui facere velitis. Quod si feceritis, bene quidem; alioquin nos neque homines nostros, neque vestros, nec redeuntes, nec venientes, intromittere volumus; ac dictas res et bona in dupplo recipere curabimus, — pro quo non dubitetis. Datum in Castro Novo, secundo die Sacratissimi Corporis Christi, anno Domini, etc., LXX sexto.

Bazarab Senior Wayvoda,
Dei gracia parcium regni transalpinarum dominus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudicy, iuratos *(sic)* et consules civitatis brassowiensis, amicis nobis diligendis.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 334 nº CCLXXX.)

CLXI.

Sibiiu, 1476, 25 Iunie.

Sibiienii arată Braşovenilor că Basarab-Vodă li poartă gând rău.

Prudentes et circumspecti viri, domini fratres et amici nobis honorandi. Ex scriptis Bossarab Wayvode transalpinensis et eciam ex relacione fidedignorum hominum accepimus quomodo dictus Bossarab non bonum erga Vestras Fraternitates gerit propositum, sed asseritur ut, quitquid idem in vobis facere poterit, illud prosequi nititur: qua autem occasione et quomodo illud prosequi intendit, ignoramus. Eapropter Vestras Dominaciones, tamquam fratres et amicos, in hiis occulte et secrete avisamus ut pro evitandis machinacionibus ipsius Bossarab vos providere velitis. Nunccium autem vestrum in facto theolonii waradinensis in Curia Regie Maiestatis prosequendum infra spacium duodecim dierum a data presencium omnibus modis Cibinii constituatis . . . Datum Cibinii, feria tercia proxima post festum Nativitatis Sancti Iohannis Baptiste, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto.

Magister civium, iudices et iurati consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, dominis, fratribus et amicis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 39.)

CLXII.

Şomcherec, 1476, 21 Iulie.

Ştefan Erdély, vice-voevod al Ardealului, către Braşovenii, poruncindu-li a-şi trimete contingentul la Turda supt comanda lui Ştefan Báthory şi Vlad Ţepeş.

Honoris continuum incrementum. Circumspecti viri, fratres et amici nobis adamandi. Vestris Amiciciis, Fraternitatibus multum regraciamus eo quo nos famis[1] diversis nos tenetis. Statim visis presentibus et intellectis, ad omnes comitatus scire dedimus ut per singula capita eorum in oppido Thorda, in persona Exspectabilis [= Spectabilis] et Magnifici domini Iohannis Pongracz, commisimus ut ad quintam feriam, videlicet in festo Beati Iacobi nunc proxime venturo [25 iulii], more exercituum in congregacione generali congregentur. Quia Magnifici Stephanus de Bathor et Ladislaus[2] Drakula una cum exercitibus regi[i]s hic ad dictum termi-

---

[1] Zvonuri.

[2] „Ladislaus" i se ziceà lui Vlad şi înainte de întâia lui Domnie. V. mai sus, p. 38, nº LVI. — Erà poate numele catolic al lui Vlad.

num constituuntur. Quare Vestras rogamus Amicicias et Fraternitates, immo et committimus harum serie quatenus, visis presentibus, in continenti, (et) unum aut plures ex vestris hominibus fidelibus ad Moldaviam dirigatis et mittatis, qui vobis vos et nos famis dirigere et portare teneretis [= teneretur]. Ex Somcherec, die dominico ante festum Beate Marie Magdalene, anno et cetera septuagesimo sexto.

Stephanus Erdely de Somkerek,
vicewayvoda transsilvanus.

[Vo:] Circumspectis viris, iudici. iuratis ceterisque civibus in civitate brassoviensi commorantibus, amicis nostris adamandis.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

CLXIII

Oradea-Mare, 1476, pe la 22 Iulie.

Magistrul Paul scrie Braşovenilor despre trimeterea în Ardeal a lui Vlad Ţepeş şi a lui Basarab-cel-„Mic".

„M. Paulus, vester confrater sincerus", către Braşoveni. „Novitates pridem Vestris Prudenciis iterato scribere curavi, ex quo a multis fide dignis eas tamquam veras percepi: quod Graciosissimus dominus noster rex Mathias Georgium Bethlen viceway[vo]dam in Transsilvania deputavit et Ladislaum Wlad, similiter et Parvum Bozzorab[1], cum multis gentibus et populis, versus nostras partes direxit, quibus et Stephanum Bathor pro supremo capitaneo et belli ductore constituit." Apoi despre vama din Oradea. „Item audivi in secreto quod Parvus Bozzarab ad peticiones nostras ac Stephani Wayvode vicinus noster effici potest. Ideo, quitquit Vestre Prudencie bonum vi[deritis] *(sic)*, deliberate. Non alia[2]. . .

Datum in Varadino, feria sexta festum *(sic)* Beate Marie Magdalene, anno Domini M°CCCC° LXXVI."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, n° 21.)

---

[1] Pentru ameninţările lui Basarab-cel-Bătrân şi motivul lor, v. mai sus, p. 85, nota 1.

[2] Altă scrisoare a luiPaul, mai sus, pp. 80-1, n° CXXXIX. Deci, la vestea că Basarab-cel-Bătrân (cel Mare) a trecut în Moldova cu Turcii, Matiaş trimese, în deosebi, şi pe Ţepeş şi pe Basarab „cel Mic", cu Ştefan Báthory. Ştefan-cel-Mare stăruia să se aşeze al doilea Basarab, temându-se de răsbunarea lui Vlad. Scrisoarea lui Basarab acestălalt, publicată de Bogdan, *l. c.*, pp. 131-2, n° CV, nu pare a fi din timpul năvălirii d'întâiu a pretendentului (cf. Bogdan, *Cronice inedite*, p. 40, şi *Studii şi documente*, III, pp. XXXVI-VII). Aici viitorul Ţepeluş nu se arată să fie de-a dreptul adus de Unguri; Braşovenii se împotrivesc chiar coborârii lui în ţară şi-i opresc *iunacii*, voinicii, împotriva cării purtări acest „Io Basarab Voevod din mila lui Dumnezeu Domn" protestă. Dar se poate şi mai curând ca acest Basarab, care nu-şi zice „Tânărul", şi eră de nevoie să-şi zică, să fie cel Bătrân, şi, încă mai probabil, din depărtatele vremuri când el, vorbind tocmai de aceşti voinici, se oferiă să ajute Braşovul, stând încă în Sighişoara (nici în scrisoarea slavonă el nu e în Braşov chiar). V. mai sus, la data de 21 Ianuar 1460. — Astfel scrisoarea din Vasluiu, 13 Mart [1475], după trecătoarea lui aşezare de Ştefan Báthory în Ţara-Românească (v. şi mai sus), de unde apoi îl scoase Basarab cel Bătrân, e cea d'întâiu dela „Basarab-cel-Mic" (Bogdan, *Relaţiile*, I, p. 133, n° CVI). — În opunere cu credinţa mea de până acum, mi se pare a găsi în scrisoarea din Bogdan, *l. c.*, p. 134, n° CVII, a lui Basarab, adevăratele împrejurări ale venirii lui în Domnie. Vorbeşte de vremea când a fost în Braşov (1476), apoi de *cea petrecută la Turci*: deci, văzându-se înlocuit de Vlad, el trece la aceştia. *Prin ei se pare a fi venit, şi nu prin Ştefan, în Domnie.* De aceia şi oferă Braşovenilor, dela început, să stăruie pe lângă Turci pentru ei. Şi chemarea la el a unui pârgar braşovean, cu multe asigurări că nu i se va întâmplă nimic, arată ce coloare aveà Domnia lui dela început *(ibid.*, p. 135, n° CVIII). Trimete şi o a treia scrisoare prin care îndeamnă pe vecini a face negoţ şi mai departe în ţara lui *(ibid.*, p. 136, n° CIX). O sumă de scrisori privesc aceste încete negocieri ferite cu Báthory şi Saşii *(ibid.*, n^le^ CXIV, CXV, CXVI, CXVII, CXVIII, CXIX, CXXVI). Braşovenii cerură „carte de credinţă" formală dela el *(ibid.*, p. 137, n° CX). La urmă abia, în [1478], la 13 Septembre, solul regal se întoarce dela Munteni *(ibid.*, p. 138, n° CXI).

CLXIV.

Cipău (Csapó), 1476, până în August.

Vlad-Vodă Ţepeş recomandă doi emisari trimeşi la Braşov.

Ladislaus Drakulya (salutem) omnibus nobilibus, castellanis, comitibus, iudicibus, iuratis ceterisque hominibus cuiuscunque condicionis existentibus, salutem dicit. [H]inc est quod hii exhibitores presencium, videlicet Sebastianus cum suo famulo, vadit versus Brassoviam; quos petimus libere et pacifice permitere et permiti facere, ob nostri favoris amicicieque. Ex Chappa[1], anno MCCCC 76.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 324, nº CCLXVII.)

CLXV.

Buda, 1476, 6 Septembre.

Regele Matiaş porunceşte Saşilor să ajute expediţia în Ţara-Românească a lui Ştefan Báthory.

Commissio propria domini regis.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, etc., fidelibus nostris universis et singulis Saxonibus parcium regni nostri transilvanarum, presencium noticiam habituris, salutem et graciam. Mandamus Fidelitati Vestre et cuilibet vestrum harum serie firmiter quatenus, statim visis presentibus, siqui ex vobis de presenti exercitu nostro cum fidele nostro Magnifico comite Stephano de Bathor, iudice Curie nostre, in partibus regni nostri transsilvanis contra Turcos habito, ad domus suas vel alias reversi et dispersi fuissent, rursum sine aliqua intermissione universaliter insurgere et cum eodem comite Stephano de Bathor ad partes regni nostri transalpinas transire et omnia ea que idem comes Stephanus vobis dixerit facienda, facere debeatis. Quoniam alioquin nos eidem comiti Stephano facultatem dedimus ut omnium vestrum res et bona universa [eorum] qui insurgere, et ea que idem dixerit facienda, facere nollent, occupare et eosdem in personis detinere possit et valeat. Secus ergo, prout gravissimam indignacionem nostram evitare cupitis, non facturi. Datum Bude, feria sexta proxima ante festum Nativitatis Beate Marie Virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, regnorum nostrorum Hungarie, etc., anno decimo nono, Bohemie vero octavo.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Teleky, *Hunyadiak kora*, XI, p. 563.)

CLXVI.

Sibiiu, 1476, 20. Octombre.

Prepozitul Urban vorbeşte de întâlnirea sa cu episcopul Nicolae de Knin, care avuse o misiune în Ţara-Românească[2].

„Urbanus prepositus, etc.", către câţivă Braşoveni. „Cum pridem una vobiscum versus civitatem vestram brassoviensem iturus essem, obviavit nobis dominus Nicolaus episcopus tini[ni]ensis, qui tandem me ab itinere removit." Cere să i se facă o şubă („suba") de blană la Braşov.

„Cibinio, die dominico proximo ante festum Undecim Milia Virginum, anno Domini 476."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 19.)

---

[1] Am întâlnit pe Ţepeş în 1475 la Argeş ori la Arghiş, lângă Cluj, apoi la Bălcaciu, pe Târnave. Cipăul e în aceiaşi regiune, şi crà de sigur încă un castel regal de oploşire pentru pretendent. — Scrisoarea e anterioară lui August, când se porni expediţia pentru restaurarea lui. — V. şi scrisoarea precedentă.

[2] V. p. 93, nota 2 şi vol. II[1], pp. 12-3, nº XV. — Abia în Novembre Vlad Ţepeş erà aşezat în Scaunul muntean. Episcopul va fi avut grija jurământului ce-şi făcură Vlad şi Ştefan; *Chilia şi Cetatea-Albă*, p. 151; *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, p. 185.

CLXVII.

Ştefan Báthory, „comandant al trupelor regale în Ţara-Românească", arată ce a isprăvit până atunci.

„Lângă Bucureşti", 1476, 11 Novembre.

Sapientes ac circumspecti, amici nostri honorandi. Hiis novitatibus avisare possumus quod, Deo nobis propicio, perfidum Bosorab de regno transalpino expulimus et iam ipsum regnum pro maiori parte apud nos est, quia omnes boiarones nobiscum sunt, demptis duobus, qui similiter in brevi sunt venturi, sicque erecto uno bono castello in Thergavischya, ad Bokoryschya divertimus, cui in propinquo sumus. Ceterum committimus vobis quatenus forum victualium, videlicet tantummodo panes et avenam, post nos mittere, et viam illam citissime preparare debeatis. Nec secus facturi. Ex castris gencium regalium prope ipsam Bokoryschya in festo Beati Martini Episcopi et confessoris, anno et çetera LXXmo sexto. Huius enim relatoris vestrique congaudii remuneracionem[1] Venerabili Magnifico Thome, secretario nostro et archidiacono chongradiensi, benigne contulimus.

Comes Stephanus de Bathor,
iudex Curie Regie Maiestatis supremusque capitaneus gencium regalium in Transalpinis, et cetera.

[Vo:] Sapientibus ac circumspectis magistro civium, iudici iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Teleky, *Hunyadiak kora*, XI, p. 575.)

CLXVIII.

Crâstian, pârcălabul de Târgovişte, arată Braşovenilor că s'au luat şi Bucureştii.

Târgovişte, 1476, 17 Novembre.

Prudentes viri, amici mei carissimi. Notum facio Vestris Prudenciis quomodo castrum Bocorechst lucratus in die Sabathi proximi [16 novembris]; ideo rogo Vestras Prudencias quatenus velitis Deum omnipotentem laudare cum organis et cum canticis et campanis, sicut et nos peregimus in [pro]vincia nostra, tam vestra[2]. Et scient Vestre Prudencie quod domini et barones tocius provincie se in graciam domini Wayvode Ladislao dederunt. Ex alio, rogo V[estras] P[rudencias] nobis mittere duos carpentarios[3]; et quilibet debet habere tres famulos, qui eciam possunt iuvare ipsos; et dabitur ipsis suma pecunia et pie[4] tractare potis, cibariis; ultra eos ducet solum in Tergowistia, mittet edificare domum. Scripta est litera de instimacione[5] domini Wayvode Ladislai, et huic latori presencium omnia sibi credere debent Vestre Prudencie. Datum in Tergowistia, dominica proxima, anno Domini millesimo quatuorcentesimo septuagesimo 6.

Kerstgion, porcolab in Tergowistia, vester fidelis in omnibus.

[Vo:] Prudentibus viro iudici, necnon iuratis civibus brassoviensibus, dominis suis diligentissimis.

(Pecete cu † Кр... Пе...)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 357-8, no cccxii.)

---

[1] Darul de veste bună, *evangelium*.
[2] „În ţara noastră, care e şi a voastră."
[3] În sensul de *charpentiers*, dulgheri.
[4] „După cuviinţă."
[5] Confuzie între: *intimacione* şi *instigacione*.

CLXIX.

Hârlău, 1477, 5 Ianuar.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre primejdia lui Vlad Ţepeş.

Stephanus, Dei gracia Wayvoda Moldovanie[1], etc. Amiciciam paratam, debito cum honore. Hinc est quod de facto Magnifici Lad[isla]i[2] fratre nostro in Magna Walahya[3] contigit, per vestrum nuncium, scilicet latorem presencium, hominem Martinum, sane et perfecte intelleximus: in hoc nobis multa fidelia servicia exibuistis; utinam, si Deus altissimus vitam nostram prolongaverit, talia vobis fidelia exibemus! Petimus eciam Vestras Amicicias per presentes multum diligentissime quatenus quod, si aliqua contingerint auribus vestris resonare de predicto fratre Magnifico Lad[isla]o aliquod malum, quantocicius nobis per vestrum nuncium potestis intimare, tanto cicius nobis intimetis. Hoc faciatis causa nostre amicicie. Ex Harlo, die dominico ante Epiphaniam Domini, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo[4].

[Vo:] Discretis viris iudicibus ac iuratis in Brassovia existentibus, nobis sincere dilectis.

(Pecete roşie cu ...)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, no 332.)

CLXX.

Bahluiu, (Hârlău), 1477, 26 Ianuar.

Ştefan-Vodă al Moldovei recomandă Braşovenilor pe Oglendă, trimesul lui.

Stephanus Wayvoda, Dei gracia terre Moldavie. Ecce misimus ad Vestras Discreciones et Amicicias nostrum famulum specialem, in nostris negociis sane et plene informatum, hominem Oglenda, et, quitquit Vestris dixerit Amiciciis ex parte nostri, fidem adhibere velitis creditivam, tamquam ab ore nostro prolatis. Datum Bahlovia, die dominico post festum Conversionis Sancti Pauli, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo[5].

[Vo:] Discretis ac honorabilibus viris iudi[ci] ac iuratis et senioribus in Brassovia existentibus, nobis semper honorandis, etcetera.

(Pecete roşie ca la no 28; cu totul ruptă; scrisoare mare germană.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I. no 31.)

---

[1] „Ţerii-Moldovenesti."

[2] Sau: *Ladi*, Vlad.

[3] Interesantă numire, din Moldova, a Ţerii-Româneşti ca „Romănia cea Mare". La străini, erà acest obiceiu.

[4] La această dată Ţepeş erà mort: despre felul uciderii sale se află lămuriri şi în povestirile ruseşti din Bogdan, *Vlad Ţepeş*. Din această a doua Domnie a lui Vlad avem, după scrisoarea din 8 Octombre, dată din Braşov, în care se desfiinţează întrarea printr'o singură şchele (scală: la Rucăr; vedem pe Vlad îngăduind „toate drumurile", pe care le şi enumerà: Rucărul, Prahova (Predeal), Teleajin-Bratocea, Buzăul) şi oprirea exportului cerii, restabilindu-se vechile condiţii de supt Mircea (Bogdan, *l. c.*, pp. 95-6, no LXXIV): *a)* scrisoarea prin care se dă veste despre fuga „vrăjmaşului Laiotă" la Turci şi despre alipirea Ţerii-Româneşti de Ungaria („că a dat Dumnezeu să fim o singură ţară") *(ibid.*, p. 97, no LXXV); *b)* o a doua cu vestea „închinării ţerii întregi şi a tuturor boierilor" (*ibid.*, p. 98, no LXXVI). Scrisoarea din Bogdan, *l. c.*, p. 99, no LXXVII, ni se pare şi nouă a fi din 1461-2: în 1476 Vlad nici n'avù vreme să ceară a i se îngădui, fără „jold de ducaţi", a strânge „Unguri ori Secui ori Români", căci în chip fulgerător îl răpuseră Turcii lui Laiotă şi, de sigur, boierii cari se gândiau cu groază la felul lui de a cârmui.—Cf. *Studii şi doc.*, III, p. XXXVII.

[5] Oglendă (Oglindă) aduceà de sigur vestea morţii lui Vlad, pe care Ştefan nu voià s'o dea în vileag. — Îndată Matiaş făcù pacea sa cu Laiotă, în loc să asculte de îndemnurile lui Ştefan de a-l izgoni pe acesta a doua oară.

CLXXI.

Tezaurariul Ungariei, episcopul Gheorghe, către Sibiieni, despre noua împăcare cu Basarab-cel-Bătrân şi moştenirea lui Ioan Pongrácz. Buda, 1477, 13 Februar.

Prudentes et circumspecti, amici honorandi. Miseratis ad nos hominem vestrum unacum literis vestris, in quibus inter cetera significastis nobis uti vos cum Bazarad Wayvoda transalpino mutuas treugas et disposiciones inissetis ut deambulandi liber pateretur agressus. Unde sciatis quod eciam Maiestati Regie id utile visum est, et nihil mali in eo fecistis. Preterea intencionem vestram ex parte Zazsebes intelleximus; unde dicimus vobis ad hec, quod et Venerabilis Urbanus prepositus superinde scripserat: conparebat enim eciam homo et familiaris relicte condam Magnifici Iohannis Pangracz Wayvode, per medium cuius litere misse sunt regie ipsi domine loquentes ut ipsa, visis literis regiis, pro ponenda racione ad Maiestatem Regiam venire debeat. Quare rogamus vos, nihilominus tamen in persona domini regis committimus quatenus, visis presentibus, de et super omnibus taxis et collectis, tam ordinariis quam extraordinariis, iuste vel iniuste per prefatum condam Pangracz Wayvodam et homines suos usque in hunc diem exactis et recollectis sciscitari et in registrum vestrum in scriptis habere velitis et debeatis, ut ipse racionis omnia illa computentur ad racionem et tanto facilius redimi poterit; preterea certi ex vobis eo tunc quando ipsa domina hic constituetur ad hec facta constitui debeat. Datum Bude, in festo Beati Gregorii Pape, anno Domini, etc., LXXmo septimo.

Georgius prepositus quinquecclesiensis, thesaurarius Regie Maiestatis, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis Thome Altemberg, magistro civium, necnon iudici et iuratis civibus civitatis cibiniensis, amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CLXXII.

Basarab-Vodă cel Bătrân, al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre negocierile sale cu trimesul lor, Ioan de Râşnov. Floreşti, 1477, 30 April sau 15 Iulie [1].

Debitam complacenciam, debito cum honore. Nobily viry, nobis honorandi. Vestris Nobilitatibus presencium serie notificamus qualiter nunccius vester Iohannes iudex de Rosnaw in omnibus illis negociis que Vestre Nobilitate[s] eidem expediendo commisit, multum sollicite et ffideliter executus est [et] quod in sua solert[i] expedicione premissorum Vestre [= a Vestra] Nobilitate commissorum ipsum [Vestre Nob]ilitate[s] ffidelissimum agnovimus servitorem. Et eciam, quidquid nobis intimastis per Ioh[anne]m iudicem de Rosnaw, cum honore satis intelleximus. Igitur in quibusdam certissimis factis [nostri]s unum hominem ex vobis, ffidelem vestrum, circa nos transmittere vellitis. Hoc dicimus vobis, ad ffidem nostram Deo debitam, ut ipsum cum honore tratabimus et ipsum ffacifice et sine gravamine (ipsum) pacifice permittere ac transmittere volimus. Datum in Florest, feria tercia in festo Duodecim Apostholorum, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo.

Bazzarab, Dei gracia Wayvoda parcium regni transalpinarum.

[Vo:] Nobilibus viris, iudici et iuratis ceterisque civibus commorantibus in civitate brassoviensi, nobis honorandis.

(Pecete ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 335, nº CCLXXXII.)

---

[1] Trebuie să se înţeleagă în ajunul serbătorii, care, ea însăşi, cade la 1-iu Maiu. Dar *„Divisio Apostolorum"*, 15 Iulie, e o Marţi.

CLXXIII.

Florești, 1477, 9 August

Basarab-Vodă cel Bătrân, al Țării-Românești, către Brașoveni, cerând a nu suferi pe dușmanul său din părțile Făgărașului.

Salutacione premissa, debito cum honore. Circumspecti et providi viri, nobis honorandi. Damus scire Vestris Dileccionibus quomodo hominem vestrum destinaveratis circa nos in facto paciencia [=pacis][1], et sic disposueramus cum homine vestro ut inimicum nostrum apud vos neminem vellitis inter vos servare, nec participare cum inimico nostro. Igitur nunc in presenti audivimus ut essent in possessione Ffogaras, et regnum nostrum spoliant ac desolant, et devastare volunt, et eciam sunt in partibus Kwhalom. Et, si apparet vobis ut inimicum nostrum non potestis extra pellere, tunc vellitis et dignemini ex vobis duos homines circa nos destinare, et nos extra pellimus. Datum in Florest, in vigilia Sancti Laurencii Martyris, anno Domini millesimo quatuorgentesimo septuagesimo septimo.

Bazarab, Dei gracia Wayvoda parcium regni transalpinarum.

[V°:] Circumspectis viris, iudici ac iuratis ceterisque civibus commorantibus in civitate Brassovia, nobis honorandis[2].

(Pecete cu Іѡнк Басарка Вoєвoда мастию вжиєю.)

(Brașov, Archiva Orașului; publicată și în Bogdan, *l. c.*, p. 336, n° CCLXXXIII.)

CLXXIV.

Gurghiu, 1477, 10 Decembre.

Petru de Gereb, Voevodul Ardealului, către Brașoveni, cerându-li să facă pază bună.

„Petrus Gereb, Vayvoda transsylvanus comesque Siculorum, etc.", cere stăruitor de la Brașoveni „quatenus de partibus illis ab infidelibus quibuscunque regnum hoc certis et variis vigilacionibus adesse velitis: siquid habebitis molest[ius] impedimentum, cum uno vestro homine quamcicius poteritis, ubicumque, divina clemencia volente, protunc fuerimus, inveniri facere velitis[3]...

Datum in castro Gergen, feria quarta post festum Concepcionis Beate Virginis Marie."

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, n° 44.)

CLXXV.

Șiica-Mare, 1478, 28 Ianuar.

Petru Gereb, Voevodul Ardealului, către Brașoveni, îngăduindu-li a primi pe boierii munteni pribegi.

Nos, Petrus Gereb de Wyngarth, Wayvoda transsylvanus ac comes Siculorum, vobis circumspectis iudici iuratisque consulibus civitatis brassoviensis, salutem. Comodum regni, pariter et dispendia in nostro revolventes animo, id ex nostra speciali benivolencia annuimus et concessimus, ymmo concedimus per presentes, quatenus a die datarum presencium quemcunque vel quoscumque boyaronem sew boyarones, vel alterius cuiusvis status, maioris aut minoris preeminencie homines walachos parcium regni transsalpinarum, quos scilicet volueritis as-

---

[1] E vorba de solia lui Ioan de Râșnov. V. n[1] precedent.

[2] Am crede că e vorba de Basarab-cel-Tânăr, care erà deci în Țara Făgărașului, adăpostit acolo după ce, în 1475 (v. mai sus, p. 93, n° CLXIII), fusese adus de Ștefan Báthory în Ardeal. Dar acesta se aflà la 13 Mart încă în Vasluiu, pe lângă Ștefan (Bogdan, *l. c.*, p. 133, n° CVI). Cel din Țara Făgărașului trebuie să fie deci Vlad Călugărul.

[3] Scrisoarea pare să fie în legătură, ca și prezența Voevodului în Secuime, cu izgonirea lui Basarab-cel-Bătrân de Ștefan, în folosul celui Tânăr.

securare, affidare ac in vestri medium simulcum consortibus, liberis ac tota familia eorundem, necnon rebus et bonis quibuslibet, recipere et acceptare, cum eisdemque conversare, morare, tractare, tamdiu quousque fuerit necesse, et tandem, dum maluerint, ipsos, salvis rebus et personis eorundem, absque impedimento et perturbacione, ad propria redire permittere et permitti facere, in persona et auctoritate nostris, vobis in hac parte attributa, mediante, possitis et valeatis sub confidencia presentis nostre annuencie effective vobis concesse; quam ad fidem nostram christianam pollicemur inviolabiliter observare. Caventes tamen ne aliquod tradimentum exinde vobis et regno evenire contingat modo aliquali. Datum in Nagyselk, feria quarta proxima post festum Conversionis Beati Pauli Appostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo.

[Vo:] Littera Petri Greb super salvo conducto boyer[onum] nobis data [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 37.)

CLXXVI.

Târgovişte, 1478, 19 Iunie.

Basarab-cel-Tânăr către Braşoveni despre negocierile pentru pacea turco-ungurească pe care o poartă prin oamenii săi şi despre drepturile sale asupra Amlaşului şi Făgăraşului.

Salutem cum dileccione. Prudentes et circumspecti viri, domini et amicy nostri honorandi. Noveritis homines nostros reversuros a Regia Mayestate et a Imperatore Thurcorum, ipsi Sue Dominacionis secundum optatum et desiderium nostrum nobiscum graciose fecerunt, mitetque ipsa sua Regia Mayestas homines et notabiles viros erga Nostram Magnificenciam pro pactu et unione fienda. Quare petimus Vestras Amicicias et Dominacionem quatenus, dum ipsos ambasiatores Regie Mayestatis venientes audiretis, ipsis supplicare dignemini, nostri ex parte videlicet, Amlas et Fogaras nobis relaxare dignentur; adventum eciam ipsorum nobis emendare (?) dignemini.

Ex Thargovistya, die Prothasii, anno eiusdem LXXmo octavo.

Bazarab Iunior, Wayvoda transalpinensis,
V[estrarum] A[miciciarum] dilectus.

(Braşov, Archiva Oraşului, publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 337, nº CCLXXXV.)

CLXXVII.

Buda, 1478, 31 August.

Regele Matiaş, pentru Românii cari au prădat luntrile cu sare ale locuitorilor din Dej.

Commissio propria domini regis.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, etc. Fideli nostro, Magnifico Petro Gereb, Wayvode parcium regni nostri transsilvanarum, salutem et graciam. Exponitur Maiestati Nostre in personis fidelium nostrorum, universorum civium et inhabitatorum opidi nostri Dees, quod, cum alias ipsi per aquam seu fluvium Zamos appellatum cum multis navibus sales regales more solito deorsum conducere habuissent et ad tenuta bonorum Magnificorum condam Iohannis Pangracz de Dengeleg ac Nicolai Dragfy de Belthewk et condam Iohannis Parvi de Zerdahel pervenissent, tunc nonnulli latrones et predones Wolachi et, ut ex literis Magnifici Blasii Magyar, tunc Wayvode transsilvani, inquisitorialibus coram nobis in specie

---

[1] Deci nu se mântuiseră încă tulburările pricinuite de năvălirea lui Ştefan şi de schimbarea Domnului muntean. Dacă el ar fi fost înlăturat de Unguri, ori măcar cu ştirea lor, nu s'ar fi primit pribegii. Între aceştia eră însuşi Laiotă. Cf. şi *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, p. 188.

productis, comperimus, non alii quam iobagiones wolachi predictorum Iohannis Pongracz ac Nicolai Dragfy et Iohannis Parvi de Zerdahel, ipsas naves simulcum salibus in eisdem habitis in aquam submersissent, ex populis vero et inhabitatoribus predicti opidi nostri Dees alios interfecissent, alios vero ex eis crudeliter verberassent, ubi ipsi plus quam sex milium et quingentorum florenorum auri damna percepissent. Quare supplicatum extitit Maiestati Nostre pro parte prefatorum exponencium ut ipsis circa premissa de remedio providere dignaremur opportuno. Unde nos, nolentes ipsos cives nostros taliter damnificari, mandamus igitur Fidelitati Vestre harum serie firmiter quatinus, receptis presentibus, prefatis exponentibus de bonis dictorum condam Iohannis Pangracz ac Nicolai Dragfy et Iohannis Parvi de damnis predictis iuxta veras et legitimas comprobaciones eorundem exponencium ac continenciam literarum prefati Blasii Magyar plenariam satisfaccionem impendere debeatis, auctoritate nostra presentibus tibi in hac parte attributa et iusticia mediante. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria secunda proxima post festum Decollacionis Beati Iohannis Baptistae, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo, regnorum nostrorum Hungarie, etc., anno vigesimo primo, Bohemie vero decimo.

(Dej, Archiva Comitatului.)

CLXXVIII.

Sibiiu, 1479, Luni, la început.

Basarab-cel-Bătrân, pribeag, cere Braşovenilor a nu opri oile şi caii ce dobândesc ai lui în ţara lui „Ţepeluş".

Amiciciam paratam, debito cum honore. Sapientes et circumspecti viri, amici nobis dilecti. Notum est Vestris Probitatibus quomodo, [i]is diebus elapsis, proxime preteritis temporibus, familiares nostri transsiverant ad regnum transalpinum, et de regno predicto portabant oves et equos: ide[m] vos ab ipsis recepistis. Igitur optamus ac petimus Vestras Amicicias per presentes diligenter quatenus oves et equos vellitis et dignemini reddere, et restituere vellitis familiaribus nostris. Quia [= quod] si feceritis, bene quidem; alioquin sciatis quod solusmet ipsos in dampnum non permitunt [= permittam]. Sed tamen pacem et unionem non habetis cum regno transalpino: igitur vellitis et dignemini familiares nostros ut nutrire possent se ipsos, — quia tamen Cipellus die noctuque exibit huc ad patriam vestram depredare; et hoc [= aliter] non cogitetis. Datum in Cibin, feria secunda, anno Domini millesimo quadringentesimo 7 nono.

Bazarab Maior, Wayvoda parcium regni transalpinarum [1].

[Vo:] Sapientibus et circumspectis viris, iudici, iuratis ceterisque civibus commorantibus in Brasso, amicys nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 336-7, nº CCLXXXIV.)

---

[1] Intr'o scrisoare a lui Basarab-cel-Tânăr după luarea cetăţilor din Albania (Drivasto, Sabiacco, Alessio; Sultanul se întoarce la Constantinopol în ziua de 8 Septembre 1478; Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, II, pp. 187-9), acesta se plânge Braşovenilor că „ţin pe vrăjmaşii lui între dânşii şi li dau pâne"; el se arată gata a-i urmări, când „vor ieşi", şi până la Cluj (Bogdan, *l. c.*, pp. 140-1, nº CXIII). „Nu mai pot îngădui", li strigă el în alt răvaş *(ibid.*, nl precedent). Cf. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, pp. 188-9. El se gândia şi la Udrişte (v. şi Bogdan, *l. c.*, p. 152, nº CXXIII), fiindcă e vorba într'o a treia scrisoare de acei cari au înteţit pe Ţepeş asupra lui Vladislav-Vodă, pe Sultan împotriva lui Ţepeş, pe Isac-beg împotriva Moldovei (1475), pe Turci împotriva aceleiaşi ţeri (1476) şi, în sfârşit, pe Ali-beg împotriva Ardealului (1478); *ibid.*, p. 149. — Scrisoarea din 10 August arată că Voevodul Ardealului cerù aceşti cai şi Braşovenii se temură a-i da. — La 27 Octombre regele porunceşte a nu se supune Românii din Feleac la „taxa generală", ci la aceia pe care o dau Clujenii, de cari atârnă (Cluj, Archiva Oraşului).

CLXXIX.

Petru Gereb, Voevodul Ardealului, porunceşte Braşovenilor să aprovizioneze cetatea Branului. Sibiiu, 1479, 10 April.

„Petrus Gereb de Wyngarth, Wayvoda transsylvanus", către Braşoveni. „Quia castrum Regie Maiestatis Thercz elementis (!), ut intelleximus, caret", li porunceşte să trimeată „vasa cervisiarum et sex pecora ac viginti cubulos farine... In Cibinio, in profesto Resurreccionis Domini, anno, etc., LXXo nono."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 35.)

CLXXX.

Ştefan-Vodă al Moldovei, către Braşoveni, despre grămădirea Turcilor în Ţara-Românească (cu răspunsul Braşovenilor, cari cer ajutor; 26 April). Suceava, 1479, 20 April.

Stephanus, Dei gracia Wayvoda Moldavie terre et cetera. Amiciciam paratam, vest[r]i honoris incrementum. Honorabiles ac discreti viri, amici nobis semper honorandi. Scire damus Vestris eisdem Amiciciis quomodo homines nostri venerunt de Transalpino et veraciter dicunt quod sevissimi pagani Turci iterum cum alio bello magno valde et potentissimo transfretaverunt Transalpinum, et nescimus intencionem ipsorum, quo intendunt. Quare rogamus Vestras Amicicias enixe vel manifeste, sciscitamini de intencione ipsorum paganorum. Nos vero iterum alios homines dimisimus ut sciscitarent de opere ipsorum, et, si V. A. senserit ad nos veniendos, quanto cicius potestis, tanto cicius nobis scire detis. Insuper de Alibek eciam, si quid scitis, nobis notum faciatis. Valeat V[estra] A[micicia] prelibata. Ex Suchavia, feria tercia ante festum Sancti Georgii Martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono.

[Până aici de o mână italiană, cu îngrijire; apoi de alta, germană, foarte exercitată, urât şi iute.]

Obediencia et servituti fideliter premissa. M. D. nobis plurimum, etc. Velut huiusmodi percep *(sic)* debemus Dei gratia *ffusese:* esse electam et deputatam] V. M. in gubernationem atque defensionem partium transsilvanarum esse electam et deputatam. Quas novitates generaliter affectus scire desiderat, sequuntur. Nam scire damus v[obis] quod (quod) in magnis periculis et angustiis perseveramus propter crudelissimos Turcos; precedentibus diebus lamentabile dampnum in hiis partibus transsilvanis fecerunt et peramplius facere intendunt, prout V. M. patebit. Unde hodie, videlicet feria secunda proxima post diem Sancti Marci, iterum venerunt homines missi de partibus transalpinis, ab eius [*şters:* et fidelibus] fautoribus nostris atque sacre Corone fidelibus a[d] nos, et nobis avisacionem fecerunt quo[d] veraciter credere et exspectare debeamus infidelissimos Turcos venire ad nostras partes et ad tres Sedes Siculorum ad devastandum easdem. Ideo magno desiderio et affectione rogamus V. M. ut festinare [*şters:* dignetur] et apropinquare dignetur ad has partes, ad protegendas ipsas a predictis sevissimis Turcis. Insuper intimaverunt nobis predicti fideles sacre Corone quomodo ipsi cum confratribus ipsorum violenter et per potestatem Turcorum coacti sint ad obediendum ipsis Turcis, tamquam [*şters:* quasi] a fide alienati, acsi essent Turci. Unde et prefati fideles exspectant cum suspyriis maximis V. M. Sperant enim in Magnificencia V[estra], ut ipse de potestate [*şters:* pretactorum Infidelium] atque servitute predictorum Infidelium liberabit, ut sacre Corone et christiane fidei servire possint. De quo certis

---

[1] Urmă, abiă în 1481, năvălirea lui Ali-beg în Moldova, până la Lunca-Mare (v. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, pp. 195-6; *Istoria armatei*, pp. 168-9). De două ori Basarab-cel-Tânăr arată Braşovenilor că banii lui au îndreptat pe Turci, veniţi pentru Ardeal, asupra Moldovei (Bogdan, *l. c.*, pp. 154-5, nº CXXIV; p. 167). Aici însă „prietenul" îngrozit de Turci e tocmai acest Ţepeluş.

habeamus, hoc. M. dare Vestre (?) vobis huiusmode (*sic*) percepimus. Quo graciosisimus dominus noster fe. ma. *(sic)*.

[Vo:] Honorabilibus et discretis viris iudici iuratisque in civitate Brassovia commorantibus, amicys et vicinis nobis semper plurimum honorandis [1].

(Pecete roşie mare, ruptă, cu bourul şi legenda: печа[ть Iw Стефанъ] Воєвод [и гсдинъ].)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 28.)

CLXXXI.

Hust, 1479, 27 April.

Petru Diacul din Dej, comitele Maramureşului, către Bistriţeni, pentru o prădăciune făcută de oamenii din Valea Rodnei.

Prudens et circumspecte vir, amice nobis honorande. Venerunt ad nos certi iobagiones regales in oppido Zygeth et pertinenciis eiusdem commorantes retulleruntque nobis satis querulose quomodo ipsi, dum, his retrolapsis temporibus, unacum curribus ac aliis rebus ipsorum de civitate Ryvula Dominarum [1] ad propria venire habuissent, tunc quidam latrunculi, ad ipsos iobagiones regales insurgentes, ipsosque diris verberis aficientes, resque et bona eorundem abstulentes, relinquissent. Intelleximus enim quod huiusmodi latrunculi de partibus Radnawewlghe, circa quos Thomas Wayvoda attendere deberet; cum tamen, si voluntas Vestre Amicicie affuerit, in quo non dubitamus, nescire poterit, nisi per vos Thomas Wayvoda de premissis examinetur, quare presentibus requirimus Vestram Amiciciam multum diligenter quatenus circa huiusmodi latrunculos, tam in districtu Radnawewlye, quam alias ubicunque, in partibus illis consurgentes, attendere velitis, et eciam Thome Wayvode committat ut ulterius de suis pertinenciis huiusmodi insurreccio latrunculorum fieri non contingat, ne Regie Maiestati aliquod dampnum nobisque qui vicinitate uniti sumus periculum eveniat. Nos quoque [pro] posse nostro hic circa malefactores advidere volumus. Ceterum is Valentinus Magnus, castelanus de Rona, familiaris noster specialis, presencium scilicet exhibitor, dicet Vestre Amicicie. Scripta in castro Hwzth, feria tercia proxima post festum Beati Marci Evangeliste, anno Domini, etc., LXXVIIIj.

Petrus literatus de Dees,
comes et camerarius terre inaromarusiensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Georgio, iudici civitatis bistriciensis, amico nobis honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CLXXXII.

Sibiiu, 1479, 3 Iulie.

Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, pentru aprovizionarea Branului, dând ştiri despre gătirea Turcilor şi despre Românii ce năvălesc în Ţara Făgăraşului.

Sapientes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Credimus vos non latere quomodo castrum Therch ad presens, per remutacionem castellanorum et officialium ciusdem castri, victualibus privatum et destitutum existat. Propter quod pridem eciam Vestras Dilecciones rogatas effeceramus ut ad ipsum castrum Therch castellanis nostris per nos novissime constitutis aliqua victualia dare debuissetis. Nunc igitur rursum ortamur Dilecciones Vestras presentibus obnixe quatenus ad dictum castrum Therch aliqua victualia dare et imponere et ordinare facere velitis, videlicet fruges quantas poteritis, lardaque et unum (si plus non) vas vini dare et dari facere studeatis, — quibus ipsi castellani nostri per nos novissime instituti vivere et

[1] Baia-Mare

ipsum castrum tenere valeant. Ceterum novitates has vobis intimare possumus: quomodo magna multitudo Turcorum ad partes transsalpinas advenisse dicitur et multi Volachy ad terram Fogaras [1] intrare conantur. Et ideo requirimus vos et quemlibet vestrum quatenus de novitatibus et rumoribus veris ex parte Turcorum sciscitare et nobis sine omni mora intimare, et vos ac terram vestram precustodire studeatis. Et secus nullo modo facturi. Sed dicta victualia ad dictum castrum Therch dare et vos precustodire ac novitates nobis intimare teneamini, propter nos. Datum Cibinii, secundo die festi Visitacionis Marie, anno, etc., LXXo 9o.

Stephanus de Bathor, iudex Curie Regie Maiestatis ac Wayvoda transsilvanus Siculorumque, etc., comes, etc.

[Vo:] Sapientibus et circumspectis viris, iudici iuratisque civibus et toti communitati civitatis brassoviensis, amicis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 49.)

CLXXXIII.

Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, pentru caii prădaţi de Românii cari se află în cetatea lor. Deva, 1479, 10 August.

„Stephanus de Bathor, iudex Curie Regie Maiestatis, viceway[vo]da transsylvanus Siculorumque, etc., comes", către Braşoveni. „Intelleximus quomodo vos res ac bona et equos illorum Wolachorum quos pridem în civitate vestra detinueratis, iuxta commissa nostra hominibus nostris reddere et restituere recusassetis. Eapropter requirimus vos presentibus quatenus dictas res et bona et equos dictorum Wolachorum prefatis hominibus et castellanis nostris de Therch sine defectu reddere et restituere, reddique facere velitis et debeatis [2]. . .

Datum in opido Dewa, in festo Beati Laurencii Martyris, anno, etc., LXXo 9o."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 155.)

CLXXXIV.

Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, întreabă pe Braşoveni despre mişcările Turcilor şi ale lui Basarab-cel-Tânăr. Sas-Sebeş, 1479, 14 August.

Sapientes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Ea que nobis vestris scribitis in literis, scilicet ea que nobis is homo vester, presencium lator, oretenus retulit, sane intelleximus. Quapropter hortamur Dilecciones Vestras presentibus

---

[1] Încă dela 19 Iunie 1478, cum s'a văzut, Basarab-cel-Tânăr, pus de Turci, şi nu de Ardeleni (v. nota la nl CLXIII), cereà să i se deie Amlaşul şi Făgăraşul, — şi prin solie la rege, căruia-i oferià pacea cu Turcii. Pentru această pace stăruie şi toată boierimea munteană cunoscută Ardelenilor: Dragomir al Manii sfătueşte astfel pe Braşoveni să nu asculte de Ştefan-Vodă, ci să trimeată soli la Munteni (1479), cu „popa din Şcheiu", ca să vadă Turcii, a căror oaste „e gata", că Braşovenii au pace cu Basarab *(ibid.*, pp. 262-3, no CCXVII. Poate că şi nl următor e tot de atunci: Ştefan ar fi fost atunci duşmanul cel mare al Tânărului Basarab. La Ştefan Báthory se duseră cu propunerile de pace Stan Cortofleşt şi Cârjă; regele însărcină cu negocierile pe Nicolae Bánffy şi pe vestitul Paul Chinezul; solii munteni asigură că s'a şi făcut o pace „cum n'a mai fost cu niciun Domn din Ţara-Românească, tocmai dela Radu-Vodă" *(ibid.*, p. 269, no CCXXII). Şi Mitropolitul Macarie intervine *(ibid.*, pp. 279-81, nle CCXXVII-VIII). Nu i se învoi, şi atunci el pregăti marea năvălire turcească în Ardeal, în 1479, încercând însuşi, încă din Iulie, o năvălire în Făgăraş În Făgăraş stăteà Udrişte, tovarăşul lui Laiotă, care, acesta, va fi fost cel d'intâiu găzduit acolo în pribegia sa (Udrişte stă până la 1483; v. la acest an; cf. Bogdan, *l. c.*, p. 152). Dar la 1477 în Făgăraş erà Vlad Călugărul (mai sus, la data de 9 August 1477).

[2] V. scrisoarea lui Basarab-cel-Bătrân, la începutul anului. — Laiotă plecase deci la Făgăraş, cu ai lui (v. nota precedentă).

quatenus homines et exploratores vestros ad partes transalpinas mittere pro sciscitandis novitatibus veris et nobis intimare velitis et debeatis, si videlicet aliqui Turci sint in partibus transalpinis, et si Bozorab aliquos habeat congregatos: de omnibus certos efficere nos studeatis. Datum in Zazsebes, in vigilia festi Assumpcionis Marie, anno et cetera LXXo nono.

Comes Stephanus de Bathor,
iudex Curie Regie Maiestatis Wayvodaque transsylvanus, et cetera.

[Vo:] Sapientibus et circumspectis viris, iudici iuratisque senioribus civitatibus brassoviensis, amicis dilectis.

(Pe o foaie adausă:)

Item stipendariis vestris qui sunt ex alienis nacionibus et partibus, singulos [= singulis] duos florenos dare velitis, et eos dimittere non debeatis; sicut eciam in litteris nostris eisdem scripsimus ut ipsi dispergi non debeant [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 215.)

CLXXXV.

București, 1479, 27 Octombre.

Basarab-cel-Tânăr către Braşoveni, asigurându-i că acum, după înlăturarea lui Laiotă, nu va lăsă prin ţara lui pe Turcii prădalnici.

Honoris gratum. Quemadmodum intimastis per hominem nostrum, ratum bene intelleximus, atque nos multum gaudemus atque gratificamus. Igitur in fidem nostram transmittatis negociatores vestros in regna nostra ambulare; cum omni paciencia [=pace] poterunt ambulare atque cum omni discrecione, ut possint pauperes utriusque regni nostri vivere. Quia vos bene scitis tribulacionem nostram, que per Turkos pacior; ligant quasi in cellum [2], sic ducunt quocunque voluerint. Non nostra voluntas, sed nos cum omni bona voluntate volumus pacem componere. Quia, quidquid accidit usque nunc, vel per Layotam sunt orta. Sed a modo in posterum in caput nostrum quietamus quod Turchi per terram transalpinam non poterunt viam habere. Si oporteret nos ad Chesarem [3] equitare, eciam non pigritamus. Igitur, si poterit fore, exinde multum exhoramus quatenus a Stephano Bathori lucrare dignemini fide sue cristianitatis salvum conductum, ut uti possemus hominem nostrum circa eundem intimare: nos libenter acciperemus a vobis atque gratificaremus vobis ut, uti possemus, pacem componere infra regna, ut ne venirent plura scandala.

Datum Bokarest, — de cetero autem, quitquit vobis retulerit, ratum credatis, quasi nostris, — feria quarta proxima ante festum Simonis et Iude, anno Domini LXXo nono.

Bazarab Iunior Wayvoda, parcium transsalpinarum dominus.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 337-8, no CCLXXXVI.)

CLXXXVI.

Sibiiu, 1479, 21 Decembre.

Ştefan Báthory, Voevod al Ardealului, către Braşoveni despre misiunea de a-i apără pe care a căpătat-o Basarab-cel-Bătrân.

Circumspecti amici, nobis dilecti. Misimus hunc Magnificum Bazarab Wayvodam vestri in medium, vestra pro defensione. Idcirco cum quibus novitatibus exploratores vestri venerint, eas eciam ipsi Bazarab nota faciatis, ut et ipse promptum se servare valeat. Nos quoque die noctuque cum verissimis famis teneatis,

---

[1] Eră în ajunul năvălirii turceşti în Ardeal.

[2] „Ne leagă ca în oţel"!

[3] Sultanul.

prout eciam aliis literis nostris mediantibus vobis superinde scripsimus, ut et nos, si opus fuerit, citissime illac transire valeamus. Nichilominus vos ita paratos servetis more bellico(so), ut, dum ipse Bazarab ad defensionem regni huius vobis insurgere dixerit, insurgere valeatis, et modis omnibus, dempto isto quod, si ad Transalpinos portare machinaretur, illac absque scitu nostro meare minime velitis. Secus non facturi. Ex Cibinio, in festo Beati Thome Apostoli, anno Domini, et cetera, LXXVIIIIj°.

Custodiatis vos circa festum Nativitatis Domini [25 decembris], quia tunc magis erit timendum. *Stephanus de Bathor,*

iudex Curie Regie Wayſvoſdaque transsylvanus, et cetera [1].

[V°:] Circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, nobis sincere dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, n° 216.)

CLXXXVII.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre pregătirile turceşti. Suceava, 1480, 22 Ianuar.

Nos Stephanus, Dei gracia Woywoda terre Moldavie. Notificamus Vestris Amiciciis per presentes quod scripta vestra sane intelleximus de sevissimorum congregacione Turcorum. De quibus nos Vestris Amiciciis immensas gratium acciones refundimus. Similiter et nos audivimus ac intelleximus ex relatu veridicorum meorum ambasiatorum qui novissime venerunt de infidelissimorum partibus Turcorum, qui et nobis retulerunt in hiis verbis: quomodo Magnus Baszcha [2] qui moratur ultra Mare excitatus est cum magno exercitu, similiter et solus Cesar [3], cum omnibus suis baronibus et dominis, congregatus est cum sua potencia et innumerabili populo, et tamen, quo intendunt, penitus ignoramus. Ideo sitis circumspecti, avisati, prompti et parati, et nos congregare exercitum et proclamare bellum intendimus. Eciam scripta /*şters:* nostra] ista omnia que intelleximus a nostris ambasiatoribus, scripsi et patefici ffratri nostro, domino Stephano de Bathor [4]. Insuper eciam scient Vestre Amicicie quod, si habebitis aliquas novitates cicius quam nos, tunc quanto cicius potueritis, nobis rescribere festinetis. Sic et nos scribere et facere curabimus. Alia pro nunc (?) non occurrunt. Datum in Czoczavia, in festo Sancti Vincencii, anno Domini M°CCCC° LXXX°, etc. *(sic)* [5].

[V°:] Circumspectis ac sagacibus viris et dominis, iudici iuratisque civibus civitatis Corone, nostris ac amicis plurimum honorandis, etc.

(Pecete cu bourul pe scut, ca în a lui Ilie, dar mai împodobit; scutul e pe un câmp ornat; cercurile sunt zimţuite. Legenda: † печать Iw Стефана Воєводы и гнк; litere cu duct gotic.— Scrisoare groasă, germană.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, n° 35.)

---

[1] După ce Basarab-cel-Tânăr se declarase pentru Turci cu prilejul expediţiei lui Allbeg în Ardeal, firește că bătrânul Basarab ajungeà ocrotitul Ardelenilor, cari nu se puteau hotărî însă la o năvălire în Ţara-Românească pentru a-l aşezà din nou în Scaun. Îndreptăţirea lui „Ţepeluş" a fost aceia că oamenii lui la Poartă au fost opriţi de Alì-beg ca să nu ştie nimic, că el n'aveà habar de trecerea Turcilor, că el n'a ştiut de ce-l chiamă Alì în tabără, că Turcul „silià să meargă" asupra Braşovului şi el, cu boierii, în genunchi, l-a întors spre Sibiiu, că în sfârşit l-a oprit din nou prin asigurarea că la Braşov au şi prădat Muntenii. În schimb asigură că, dacă nu i se izgonesc „vrăjmaşii şi neprietenii", „va veni însuşi să-i prade" (Bogdan, *l. c.*, pp. 147-8, n° cxx). El cereà şi restituirea pagubelor. Braşovenii se mulţămiau să spuie că Laiotă şi „hitlenii" au venit de la sine, fără ştirea lui Báthory (*ibid.*, pp. 149-50, n°. cxxi).

[2] Vizirul. Pentru împrejurările care-l chemaseră în Asia v. Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, II, pp. 184-5.

[3] De sigur Mohammed al II-lea.

[4] În curând acesta părăsì Ardealul.

[5] Îndreptat: pare a fi fost numai 1480.

CLXXXVIII.

Buda, 1430, 24 Februar.

Regele Matiaș către Brașoveni, poruncindu-li a ținea la ei pe Doamna lui Țepeluș, Maria, prinsă de Basarab-cel-Bătrân.

Commissio propria domini regis.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Iussimus uxorem Minoris Bazarab, quam nuper Senior ille Bazarab, fidelis noster dilectus, captam ex Transalpinis abduxit, manibus vestris pro custodia consignari. Mandamus igitur vobis ut ipsam dominam manibus vestris recipere et sub optima custodia conservare eam debeatis cum honore. Ex Buda, in festo Sancti Mathie Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre brassoviensis, fidelibus nobis sincere dilectis [1].

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 50.)

CXXXIX.

Câmpul-Pânii, 1480, 1-iu Iunie.

Ștefan Báthory, Voevodul Ardealului, comandă platoșe la Brașov.

„Stephanus de Bathor, Waywoda transsylvanus, etc.", către Brașoveni. Cere a i se lucrà „lorica magna".

„In campo Kenerenmezew, in festo Corporis Christi, anno eiusdem millesimo quadragesimo octuagesimo."

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Stenner, I, nº 23.)

CXC.

Timișoara. 1480, . . .

Ștefan Nágy, vice-comite de Timișoara, trimete Brașovenilor știri dela Pavel Chinezul.

„Stephanus Magnus, vicecomes themesiensis", către Brașoveni. Li trimete oameni „propter dominum nostrum magnificum Paulum de Kynis, cum certissimis suis negociis peragen[dis]. . .

Ex castro Themeswar, feria secunda post dominicam . . . (?), anno, etc., LXXX [2]."

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Stenner, I, nº 22.)

---

[1] Cu Zârnești și Tohănenii, Laiotă luase la el—pe când solii rivalului său erau încă peste munți (v. scrisoarea lui Neagoe Vornicul, care se gătia și el de cale, a lui Vladul Vornicul și Cazan Vistierul; Bogdan *l. c.*, pp. 270-1, nº ccxxiii; cf. pp. 171-4),—nu numai Vistieria munteană, dar și pe bunica și soția urmașului său, care și el oprià pe fiica aceluia și pe o Ioana. V. Bogdan, *l. c.*, pp. 151, 152 și urm. Laiotă prădase, de bună seamă, în lipsa lui Țepeluș, adusă de trecerea lui Alì-beg.—Îndată, cum se vede, prinsele de războiu fură luate de Báthory și încredințate Brașovenilor. Basarab-cel-Tânăr se grăbi să ofere pacea, de și ziceà că n'o face „de nasul lui Laiotă" (Bogdan, *l. c.*, p. 153). El dădù drumul și prinșilor de la el (*ibid.*, p. 157),—nu Ardeleni, pe cari i-ar fi răscumpărat de la Turci, ci „fata lui Laiotă" (cu a doua soție, fiica lui Sinadin; cf. pentru ascunderea acestuia, la mănăstire, *ibid.*, p. 290, nº ccxxxv), o Ioana și sora tânărului Domn (*ibid.*, pp. 271-4). Din partea lui, Báthory cereà ca preț de răscumpărare 2.000 de galbeni, adăugind că și „Bătrânului" i s'ar cuveni ceva. „Nici doi bani roșii" fu răspunsul Tânărului (*ibid.*, p. 158): nici dela „păgâni" n'a luat-o cu bani (*deci tot de la ei venise*), ci *în cinste*. Prinșii fură din nou închiși și puși „la muncă mare și ferecați". Basarab-cel-Tânăr stărui prin Ștefan-Vodă, cu care se împăcă astfel.—Doamnei Maria îi scriu Cazan, Staico Comisul și Vintilă Logofătul, cu mângâiere, prin Februar-Mart (*ibid.*, pp. 277-9 și nle ccxxv-vi). Domnul făcù același lucru, cu un dar pentru Báthory (*ibid.*, pp. 159-60, nº cxxviii). Trei răvașe ale lui Basarab-cel-Tânăr către Maria, *ibid.*, pp. 161-2.

[2] V. mai sus, p. 103, nota 1.

CXCI

Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre pribegii oploşiţi la ei.

Lângă Turnu-Roşu, 1480, 21 Iulie.

Circumspecti, nobis sincere dilecti. Scribitis nobis ex parte uxorum et filiorum boyaronum quomodo, antequam cum literis nostris ad vos pervenissent, antea ipsos, uxores et filios e civitate vestra exportassent; quod et nos vera(s)citer rescivimus. [T]andem eciam scribitis ex parte mercatorum ut esset contra libertatem civitatis vestre ut nos pro honore nostro aliqua munera exigere facimus. Sciatis tamen ut super mercatores civitatis vestre nulla munera exigere et extorquere facimus, sed super mercatores parcium transalpinarum, tanquam super infideles Regie Maiestatis et tocius Cristianitatis. Sicuti eciam in litteris nostris scripsimus et commisimus Emerico Zolyomy ut nulla munera super mercatores civitatis vestre exigere debeat. Datum în descensu nostro campestri prope Rubeam Turrim, feria sexta proxima ante festum Marie Magdalene, anno Domini, et cetera, LXXXo.

Comes Stephanus de Bathor, Wayvoda transsylvanus, et cetera.

[Vo:] Circumspectis iudici iuratisque civitatis brassoviensis, nobis sincere grateque dilectis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, no 9.)

CXCII.

Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre planul Turcilor de a năvăli în Secuime.

Sas-Sebeş, 1480, 27 Septembre.

„Stephanus de Bathor, Wayvoda transsylvanus“, către Braşoveni. „Intelleximus quomodo Turci ad terram Siculorum venire volunt. Propter quod ad vos hunc Georgium Gegeny, familiarem nostrum, exhibitorem videlicet presencium, ut ipse unacum aliis stipendiariis nostris et accolis illarum parcium defensioni earundem provideat committimus. Igitur vobis presentibus (et) mandamus quatenus ea que idem Georgius Gegeny verbo nostro vobis dixerit facienda, facere et stipendiarios vestros penes eum dare debeatis et teneamini. . .

Datum in Zaz-Sebes, feria quarta proxima ante festum Beati Michaelis, anno, etc., LXXXo.“

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 180.)

CXCIII.

Ştefan Báthory cere Braşovenilor a tocmi un număr de ostaşi români dintre pribegii rămaşi in Ardeal fără rost după moartea lui Basarab-cel-Bătrân.

Alba-Iulia, 1480, 22 Decembre.

Sapientes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Novissime ex mandatis Maiestatis Regie accepimus ut, ex quo Sua Maiestas gentibus indiget, stipend[i]arii harum parcium parati esse debeant. Intelligimus autem quomodo stipend[i]arii vestri, quos pro tuicione harum parcium vos tenere opportet, parati non essent, sed nec gentes ad id haberetis. Unde, si et dum necesse fuerit, gentes habere et dare non possetis. Cum autem Wolachy et gentes [*şters*: Bo] condam Bozorab Maioris ibi in partibus vestris ociosi sint, nec alicubi servicia habere possunt, pro eo requirimus Vestras Dilecciones presentibus, et regia in persona vobis de-

[1] Atacul împotriva lui Basarab-cel-Tânăr nu se făcù decât în 1481. Veştile de aici sunt în legătură cu năvălirea lui Basarab-cel-Bătrân în Ţara-Românească şi cu urmările ei de duşmănie nouă.

mandantes, quatenus, statim visis presentibus, prefatis Wolachis ad centum et decem equites per duos (duos) florenos peccunias vestras dare velitis. Nec secus facturi. Datum Albe, feria sexta proxima post festum Beati Thome Apostoli, anno, et cetera, LXXXmo.

Comes Stephanus de Bathor,
iudex Curie regie Wayvodaque transsylvanus, et cetera.

[Vo:] Sapientibus et circumspectis viris, iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nostris dilectis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 217.)

CXCIV.

Arges, 1481, Duminecă, prin Februar[2].

Basarab-cel-Tânăr, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre solul ce va trimete la Ştefan Báthory.

Amiciciam paratam, debito cum honore. Circumspecty et providy viri, amicy nobis honorandi. Sciatis quod literas vestras nobis missas nos cum honore intelleximus et multum gratanter accepimus a Vestre Amicicie quod multum laborastis propter nos et propter pacis et unionis. Igitur sciatis quod in brevibus temporibus destinare volimus hominem nostrum Thwdorem circa Magnificum Sthepanum de Bathor, et eciam petimus quod vellitis et dignemini duos iuratos vestros viros circa Wayvodam vestrum destinare, et ibi clarius potestis audire qua de causa usque nunc non destinavimus nunccios nostros circa Regia[m Maiesta]tem, Cetera lator dicet, cui fidem adhibeatis. Datum in Arges, dominica die, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo.

Bazarab Iunior, Wayvoda parcium regni transalpinarum.

[Vo:] Circumspectis et providis iuratis ceterisque civibus civitatis [brassoviensis], amicis nobis sincere [dilectis].

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 338-9, no CCLXXXVIII.)

CXCV.

Arges, 1481, „Duminecă" (data aproximativă de mai sus).

Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, ingăduindu-li negoţul slobod în ţara sa.

Circumspecty et providi viri, amicy nobis dilecty. Notum sit vobis per presentes nostras quomodo cum rebus vestris sitis libere et pacifice in regno nostro transalpino ambulare, et committimus vobis ad fide[m] nostra[m] cristiana[m] ut, si aliqua discordia esset in regno nostro transalpino, eciam cum rebus vestris velimus vos pacifice permittere sine gravamine alicuius. Datum in Argias, dominica die, anno domini millesimo quadringenthesimo octuagesimo primo.

Bazarab Iunior, Wayvoda parcium regni transalpinarum.

[Vo:] Circumspectis et providis viris, mercatoribus civitatis brassoviensis, amicy nobis sincere honorandi.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 339, no CCLXXXIX).

---

[1] Cf. şi *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, pp 192-3, 337.
[2] V. *ibid.*, pp. 193-4.

CXCVI.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre ştirile ce i-au dat despre „Basarab Ţepeluş". Roman, 1481, 4 Februar.

Stephanus, Dei gracia Voyvoda dominusque et heres terre moldaviensis. Egregii nobisque honorandi. Litteras Vestrarum [Egregietatum] sane ac plene intelleximus ex parte Bozorab, videlicet Cypelys. De quibus omnibus vobis grates agimus, quod nos illis in quibus estis conscii avisare non postponitis. Nos itaque vos notificamus aut certificamus quod habemus in Turcia nostros homines, et, postquam aliquid novitat[is] audierimus, vos statim in eisdem certos reddemus. Valete vestra ad vota. Ex Romanoforo, die dominico inter octavas Purificacionis Beate Virginis Gloriose, anno Domini millesimo quadringentesimo LXXXo primo [1].

[Vo:] Egregiis viris iudici iuratisque civibus brassoviensibus, amicis honorandis.

(Pecete roşie, căzută. — Scrisoare de duct germanic.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 31.)

CXCVII.

Ştefan Báthory către Braşoveni, despre relaţiile dintre Moldoveni şi Munteni, zvonurile de năvălirea turcească şi voia ce au de a tocmi şi Români pentru apărarea lor. Mediaş, 1481, 9 Februar.

Sapientes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Ea que nobis ex parte Volachorum parcium transalpinarum, prope Moldaviam, ut dicitis, castellum construere volen[cium], sed et exercitus Thurcorum in dictis partibus transalpinis existentes, vestris in literis scribitis, intelleximus. Qui scilicet Volachorum et Turcorum exercitus, prout ex certis relatibus audierimus, licet in dictis partibus transalpinis existant, tamen hodierna die homo ac nunccius Magnifici domini Stephani Wayvode moldaviensis advenit, qui nobis de construccione et edificacione dicti castelli nichil dicit. Propter quod requirimus Vestras Dilecciones presentibus, diligenter eisdem committentes, quatenus, agnitis presentibus, quocicius potestis, vestros homines sew exploratores in dictas partes transalpinas transmittatis, qui nobis certas novitates de predicti castelli construccione sew edificacione, sed et exercitibus Turcorum ac Volachorum afferant; unde, si alique novitates viguerint, nobis easdem ad Segeswar, ubi ad tunc constituemur, reintimare poteritis. Insuper requirimus vos diligenter,

---

[1] Cf. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare,* p. 195. Astfel prin aşezarea în tabără dela Roman Ştefan pregătià o nouă schimbare de Domn muntean. La 15 Mart următor, Domnul Moldovei erà în acelaşi lagăr din „Târgul-de-jos", de unde scrià, cu titlul semnificativ de „cu mila lui Dumnezeu Domn a toată ţara *Moldovlahiei* (молдовлахїискиѥ)", „tuturor boierilor, mari şi mici, şi la toţi judeţii — sau *judecii* — (жꙋдечем, жоꙋдецем) şi la toţi juzii (сѫндїам) şi la toţi sărmanii, la mic şi la mare, din toate Ţinuturile dela Buzău şi dela Râmnic" (ori dela Brăila, în alt exemplar), pentru a li dà de ştire că „fiul Domniei Sale, Mircea Voevod" vine cu putere moldovenească, să-şi „dobândească baştina lui, Ţara-Românească, căci îi este baştină dreaptă": să vie deci fără grijă la ei doi (Bogdan, *l. c.*, pp. 284-5). Poruncindu-se acestor mărginaşi din ţara lui „Ţepeluş" a se „întoarce înapoi la locurile lor", se vede că Domnul muntean începuse acum gătirea lui de oaste. — Îi răspund „boierii, cnejii şi toţi Românii" (власех) dela Brăila, zicându-i numai „Ştefan Voevod, Domn moldovenesc" (молдовски), pentru a-i spune, cu grosolănie, că n'are „cap, nici minte, nici creieri" când strică „cerneala şi hârtia" pentru un „fecior de curvă" (fecior de lele), „fiul Călţunei". Bătându-şi joc de expresia „fiul mieu", ei îi spun de ce nu şi-l lasă urmaş şi nu face din Călţuna Doamna sa, de şi „au ţinut-o toţi pescarii brăileni". „Şi-ţi învaţă ţara a te sluji, iar de noi păzeşte-te; că ţi-i găsì duşmanul, de-l cauţi." „Ţepeluş" e declarat „Domn mare şi bun", păzitor de „pace din toate părţile", — pentru care sunt gata a-şi pune şi capetele *(ibid.*, p. 282 şi urm.). — Ardelenii ţineau pe Vlad Călugărul, care nu ajunse la Domnie prin Ştefan, căci, peste câtevà luni, acesta erà să aşeze în Domnie pe Mircea, care, lepădându-se de Ţepeş, scrià Braşovenilor ca „frate al lui Radu-Vodă" (cel Frumos) *(ibid.*, p. 178).

quatenus omni et qualibet hora vestros stipendiarios per vos instar aliarum civitatum et opidorum tenere deben[tes], prout et alie civitates et opida, promptos et paratos tenere debeatis. Si autem sufficientes stipend[i]arios invenire non poteritis, eciam ex Volachis ad vestra stipendia acceptare et apreciare, et sic numerum stipend[i]ariorum per vos tenere deben[tem] ex ipsis Volachis complere debeatis. Qui quidem Volachi, ut credimus, de pauciori stipendio vestro, ymmo forsitan eorum singuli de uno (uno) floreno pro uno mense, contentantur. Nec secus, optamus, facturi. Datum in opido Megyes, feria sexta proxima ante festum Beati Gregorii Pape, anno Domini, et cetera, LXXXjmo.

Comes Stephanus de Bathor,
iudex Curie regie Wayvodaque transsilvanus[1].

[Vo:] Sapientibus et circumspectis viris, iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 53.)

CXCVIII.

Sighişoara, 1481, 14 Februar.

Ştefan Báthory arată Braşovenilor ce trebuie să răspundă lui Basarab, Domnul Ţării-Româneşti, care, întors de la Poartă, a cerut să i se trimeată un om al lor.

Prudentes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Scribitis nobis quomodo Bozorab Wayvoda parcium transalpinarum se ipsum ad regnum suum ab Imperatore feliciter revenisse dicit. Et insuper petit a vobis ut unum iuratum civem ad ipsum Bozorab mittere deberetis. In quo a nobis informacionem exquiritis. Ad que vobis sic respondemus et vobis hanc damus informacionem, committentes vobis ut aliam relacionem prefato Bozorab facere non audeatis, nisi hanc infrascriptam. Dicatis ad ipsum Bozorab: „Carissime domine Wayvoda, sciatis quod nos animo benivolo hominem et concivem nostrum ad vos mitteremus, prout cupitis, sed nos sine scitu et voluntate Magnifici domini Stephani de Bathor, Wayvode [harum *şters*] nostri, id facere non audemus, nec hominem nostrum aut aliquem ex nobis sine licencia sua ad vos mittere debemus. Si igitur vos aliquid agere habetis, aut si aliqua facta vobis disponenda incumbunt, extunc de ipsis factis cum dicto domino nostro Wayvoda tractare ac concludere ac diffinire velitis, ipseque dominus noster Wayvoda cum Maiestate Regia de ipsis factis vestris disponat et tractare habebit." Ista igitur fiat relacio vestra ad ipsum Bozorab. Nec sine scitu et voluntate nostra aliquem ex vobis ad dictum Bozorab mittere sitis ausi. Insuper committimus vobis ut ad novitates attendatis et, quitquid intelligere et audire poteritis, nobis significare studeatis. Nec secus facere audeatis. Datum in Segeswar, feria quarta proxima post festum Beati Gregorii Pape, anno, et cetera, LXXX primo.

Comes Stephanus de Bathor, Wayvoda transsylvanus et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici iuratisque civitatis brassoviensis, amicis nostris dilectis.[2]

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 54.)

---

[1] Deci se zvonia că Basarab lucrează la o cetate în hotarul Moldovei. E vorba de sigur de cetatea Crăciunei, pe care, pe urmă, în 1482, Ştefan erà s'o cucerească de la Vlad Călugărul. Marele-Vornic Cazan, ispravnic de Scaun în lipsa Domnului, chemà pe păzitorii din munte, de către Ardeal, „să vie la cetatea Crăciunei" (Bogdan, *l. c.*, p. 286, nº ccxxxi).

[2] Cf. Bogdan, *l. c.*, pp. 165-6, nº cxxxiv (scrisoare a lui Basarab către Braşoveni, în care arată că Sultanul, de la care se întoarce, i-a dat voie să fie în pace cu Ungaria şi Ardealul).

CXCIX.

Ştefan Báthory porunceşte Sibiienilor să ieà măsuri împotriva atacului, anunţat de Ştefan-Vodă, pe care-l găteşte împotriva lor Alì-beg. Cluj, 1481, 25 Februar.

Egregie amice noster dilecte. Novitates quas nobis is familiaris vester de Buda attulit, intelleximus; de quibus grates vobis dicimus. Sed novitates de partibus transalpinis has habemus, quibus per homines et oratores domini Stephani Wayvode moldaviensis novissime ad nos venientes certificati sumus, quomodo Alybeg cum ingenti multitudine et potencia Turcorum, Danubium transfretando, ad illas partes transalpinas pervenisset, has partes transsilvanas subintrare intendendo, in hoc se idem Alibeg obligando, ut urbem cibiniensem aut brassoviensem hac vice Imperatori suo dare et obtinere vellet. Propter quod committimus vobis presentibus et regia in persona mandamus, quatenus, statim visis presentibus, omnibus aliis factis vestris postpositis, ad civitatem cibiniensem reverti velitis ibique ad novitates provideatis, et, quidquid intelligere poteritis, nobis in morte equi renunciare debeatis; universos eciam equites et pedites oppidi Offombanya levare et movere velitis, — prout ista omnia is homo vester vobis clarius refferet. Secus igitur, optamus, non facturi. Datum in Koloswar, secundo die festi Mathie, prope medium noctis, anno, et cetera, LXXX primo.

Stephanus de Bathor, Wayvoda transsilvanus, et cetera.

Item committimus vobis ut, statim postquam ad medium Saxonum perveneritis, omnes Saxones per singula capita, tam equites quam pedites, levare et cum eis ad Zenthagotha condescendere debeatis. Item unam bombardam vulgo *hoffnycza* et unum *tarazk* meliores, quamlibet cum viginti lapidibus, globis, et duas massas pulverum vobiscum conducatis. Et secus nullo modo facturi.

[Vo:] Egregio magistro Thome Althemberger, magistro civium cibiniensi, amico nobis dilecto[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Teleky, *Hunyadiak kora*, XII, p. 164.)

CC.

Ştefan Báthory porunceşte Sibiienilor, ameninţaţi de năvălirea turcească, să fie cu multă pază despre partea trimesului muntean, Tudor Logofătul, şi a negustorilor de peste munţi. Cluj, 1481, 25 Februar.

Prudentes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Ea que nobis pro parte illius Thodor Legofed[2] scribitis, bene intelleximus. Unde respondemus vobis quod ipsum Thodor verbo nostro affidatis et eum ad civitatem cibiniensem secure venire permittatis; sed sine scitu et voluntate nostra eum ad propria redire ne permittatis. Preterea committimus vobis ut omnes mercatores parcium transalpinarum nunc in ipsa civitate vestra constituti sub tuta et firma custodia reservare studeatis, nec aliquem abire permittatis, et vos ab insidiis et tradicione eorum precustodiatis. Nunc enim Alibeg cum ingenti potencia Turcorum ad partes transalpinas regressus fore asseritur, qui per tradicionem ipsorum mercatorum, aut ipsam urbem vestram, aut brassoviensem obtinere et expugnare nititur. Committimus igitur vobis ut cum

---

[1] Prezenţa lui Basarab-Vodă la Argeş (v. p. 108, nr cxcv-vi) trebuià să întărească zvonul că în Ardeal, şi nu aiurea, vor năvăli Turcii. Astfel Ştefan puteà fi prins pe neprevestite.—Cf. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, p. 194.

[2] V. scrisoarea de recomandaţie pentru Logofăt, mai sus, p. 108, nr cxcv. Tudor fusese trimes în Ardeal, cu Vistierul Negre, „cu vorbe ce am trebuit să vorbim cu Domnia Voastră“ (că Turcii nu vor prădà în Ardeal, şi mai ales în Ţinutul lor) (v. scrisoarea lui Basarab din Bogdan, *l. c.*, p. 119, nr xcii; deci data e „1-iu Februar“ 1481). *Tudor* Logofătul rămase apoi în serviciul lui Vlad Călugărul, care-i dă o misiune în Ardeal la 18 Iulie (1482) (*ibid.*, pp. 195-6, nr clx).

omnibus equitibus et peditibus vestris vos paratos teneatis, quia hiis diebus, prout ex certorum nostrorum exploratorum relatibus edocti sumus, ipse Alibeg dictas vestras partes incursare sattagit. Ideo ad novitates provideatis, et nos novitatibus avisare studeatis. Et secus nullo modo facturi. Datum in Koloswar, secundo die festi Beati Mathie Apostoli, anno, et cetera, LXXXo primo.

Comes Stephanus de Bathor, Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, magistro civium iudicibusque et iuratis civibus civitatis cibiniensis, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCI.

Suceava, 1481, 7 Mart[1].

Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, pentru un Moldovean trecut în Ardeal cu prilejul unei năvăliri turceşti.

Stephanus, Dei gracia Wayvoda dominusque terre moldaviensis. Egregii ac circumspecti nobisque honorandi amici. Notificamus Vestris Egregietatibus harum serie quomodo in devastacionis tempore terre nostre per Thurcos[2] quidam homo seu aurifaber (non), nomine Anthonius, exivisset in medium vestri. Quare vos presentibus rogamus quatenus velitis eundem ad me mittere cum eiusdem voluntate, quoniam habemus aliquid cum eodem facere. De omnibus autem in quibus nobis famulaverit aut servicia exhibuerit, de omnibus eundem contentum reddemus, postremo autem, dum eius voluntati placuerit, liberum exmittemus. Ceterum, quidquid hiis [=hic] homo noster, nomine Lucas Ilizemgh *(sic)*[3], boyaro terre nostre, vobis nomine nostro retulerit, credere licet. Ex Zuchavia, in capite Ieiunii, anno, etc., LXXXo primo.

[Vo:] Egregiis famosisque viris, iudici iuratisque civibus de Biztricia, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCII.

Mediaş, 1481, 11 Mart.

Ştefan Báthory recomandă Sibiienilor a nu se încrede în făgăduielile lui Basarab-Vodă, care e hotărât a năvăli cu Turcii în Ardeal.

Prudentes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Ea que nobis ex parte Bozorab Wayvode parcium transalpinensium, scilicet castelli prope Moldaviam denuo edificandi, vestris in literis scribitis, intelleximus. Quamvis igitur vos nullum exercitum hostilem in dictis partibus transalpinis existere scribitis, tamen, prout nos ex intimatis Magnifici Stephani Wayvode moldaviensis, scilicet iudicis et iuratorum civium civitatis brassoviensis, accepimus, dictus Bozorab in dictis partibus transalpinis personaliter exstitit, ubi eciam ingens potencia et exercitus Turcorum, in locis secretis se ipsos occultantes, degent, eo proposito idem Bozorab continue vacando, ut ipse civitatem vestram cibiniensem aut Brassoviam in estate proxime affutura in manibus Turcorum det et assignet; opus est ergo ut continuis vigiliis et custodiis insistamur. Ideo requirimus vos presentibus, firmiter mandantes quatenus, agnitis presentibus, a modo in antea omni videlicet et qualibet hora vos ipsos consequenterque civitatem vestram fideli vigilia custodire et continue ad novitates audire, tandemque, si aliqua nova audieritis, nobis quam citissime rein-

---

[1] În „capul Postului" ar fi această dată. Dar până la 15 Mart Ştefan erà tot la Roman (mai sus, p. 109, nº CXCVII).

[2] În 1476.

[3] Evident rău cetit: Păharnic, Stolnic?

timare velitis et debeatis. Nec secus, optamus, facturi. Datum in oppido Megyes, in dominica Invocavit, anno Domini millesimo quadringentesimo LXXXo primo.

Comes Stephanus de Bathor,
iudex Curie Regie Wayuodaque transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, magistro civium iudicibusque et iuratis civibus civitatis cibiniensis, amicis nobis dilectis [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCIII.

Orăşenii din Suceava către cei din Bistriţa, pentru o chezăşie. Suceava, 1481, 10 April.

Vnseren fruentlichen Grües alczeit zwvor. Ersamen, Weisen Herren. Wir fuegen Ewr Weisheit vnd Erberkeit zw wissen vnd auch mit volkoemlich pekenne wir, wie Puerg ist woren der erber Peterman Fleischer, vnser Mitwoner, vor Waltesar Kuersner, ewrs Mitwoner, gegen Sahacken genant, eyn Urmenig[2]. Darawf pekenn wir wie der vorgenant Sahack dem Unsern sein Haws vnd Gueter verpoten vnd yn Gewalt hat, des vorgenanten Peterman Fleischers, dem yeczund Got Genod vnd der armen Frawen gros Vberlass gethon hat pis auf dy Czeit alls sy genomen hat der erber Thomas Fleischer, vnd dornoch von vnserem erberen Ratt ein Pekendnus pegeret yn Geschrifft von der vorgenanten Sach wegen, alls wir ym den haben vorlihen vnd gegeben ynden gegenwuertigen Puchstaben. Darauf pit wir Ewr Weisheit, dem Vnseren Recht helffen vnd thuen, alls wir den Syn haben, ewch vnd den Ewren alczeit wider yn einen soelichen pegegen. Ex Soczawia, 3a feria post Iudica, anno Domini Mo 481.

Richter vnd seyne Gesworen auf der Tczoeze.

[Vo:] Den ersamen vnd weysen Heren Richter vnd Purgeren, dem ganczen Ratt zw Noesen, wnseren pesunderen gueten Frewnten, detur presens pagina.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCIV.

Ştefan Báthory porunceşte a se osândi răpede la cele mai grozave morţi hoţii cari supără pe locuitorii din Iad, Bistriţa-de-jos, Pintic Aldorful-de-sus şi Satu-Nou lângă Bistriţa. Bistriţa, 1481, 25 April.

Nos Stephanus de Bathor, Wayvoda transsylvanus Siculorumque comes ac iudex Curie regie. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, memorie commendantes quod in personis providorum universorum incolarum ac inhabitatorum iobbagionum Regie Maiestatis in pertinenciis civitatis bistriciensis commorancium, in villis videlicet Iaad, Aszszu-Besztercze, Pyntek, Felseö-Walldorff ac Nova Villa, nobis non modica cum querela exstitit expositum quomodo a malefactoribus, furibus, predonibus et latronibus gravissima, non solum damna, sed eciam molestissima incendia percrebra paterentur, supplicantes debita cum instancia ipsis de remedio efficaciter opportuno providere regia in persona dignaremur,— attendentes precipue auctoritatis potestatem eisdem in hac parte per certa indulta quondam regia desuper concessa, scilicet malos male perdendi et malefactores occidendi, facultatibus gladium exercendi. Nos itaque, supplicacionibus huiusmodi, veluti iustis et racioni congruis, inclinati, in pacis opulenciarum favorem, et quod

---

[1] În acest timp Basarab însuşi pare a fi plecat din Argeş pentru a supraveghia lucrările cetăţii Crăciuna (cf. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, p. 194).

[2] Sahac, Armeanul.

nocendi malorum hominum compescatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentes [= innocencia], de speciali Regie Maiestatis gracia, cuius in his gerimus personam, universos et singulos tales malefactores, incendiarios, fures, predones et latrones, ipsis iobbagionibus prenotatis damna inferentes, aut rebus et personis eorum nocentes et nocere machinantes, in viis, aratis [= stratis] publicis et silvis usque metas moldaviensis terre insequendi, occidendi, persequendi, interficiendi ac gladio temporali trucidandi in eosque exercendi plenam, liberam et omnimodam in hac parte damus et concedimus facultatem atque malos male perdendi annuimus potestatem, ut sint volatilibus celi esca et bestiis terre; nullo tractabili legali super his tento iudicio, sed lex eorum hec sit prefixa cum ipsis in rem, ut premissum est, trassien. *(sic)* iudicatam, ut saltem sic, horrore mortis terribilis, malefactores revocentur a malo, nocendique ipsis aufferatur facultas. Cavendum tamen ne per huiusmodi indultum nostrum aliquam presumcionis summant occasionem occidendi innocentes et innocuos. Super quibus ipsos et animas ipsorum oneramus. Hec donamus et concedimus, imo dedimus et contulimus vigore harum literarum sigillo nostro consignatarum et testimonio mediante. Datum Bistricie, vigesima quinta die mensis aprilis, die mercurii, indiccione quarta decima, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; după o întărire a lui Ioan Zápolya, 1525, copie din veacul al XVII-lea.)

CCV.

Şarpătac, 1481, 27 April.

Ştefan Báthory către Braşoveni, cu privire la o încercare de ucidere a lui Vlad Călugărul şi la ajutorul ce dau lui Basarab-Vodă.

Circumspecti viri, amici nostri dilecti. Intelleximus quomodo quidam Wolachus qui fuisset familiaris Czypelles Wayvode, illum Wayvodam Kalager, in civitate vestra existentem, de voluntate dicti Czypelles interimere voluisset, nunc in captivitate vestra foret. Ideo committimus vobis presentibus et mandamus quatenus dictum Wolachum per vos captum sub firma custodia tenere et conservare debeatis, nec ipsum absque nostra voluntate de ipsa captivitate vestra exmittere, neque res et bona sua dilapidare audeatis. Preterea intelligimus et a certo agnovimus quomodo vos, et precipue iudex vester, sagittas seu tela, necnon ferra, arma et alias res bellicas, ac pilios [=pilos], ad illas partes transsalpinas intromittere et dare velletis, ymmo iam de facto quamplures tales res introduci fecistis. Quod vobis admodum imputamus et a vobis displicenter audimus, et accepimus quod vos hostes nostros et tocius Christianitatis talibus armis bellicis et rebus ditare studuistis. Pro eo committimus vobis presentibus et mandamus quatenus de cetero tales res et arma ac ferra aliqua ad dictas partes intromittere et dare non audeatis, si periculum vestrum evitare cupitis. Datum in Sarpathak, feria sexta post Pasca 148j.

Comes Stephanus de Bathor, Wagvoda transsylvanus, etc.

[Vo:] Circumspectis viris, iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nostris dilectis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 219.)

---

[1] Cevă mai târziu, după ce Ali-beg lovise Moldova, Basarab se plângeă Braşovenilor că oamenii săi Vintilă Logofătul şi Caloian au dat lui Vlad Călugărul — el nu-i zice cu numele domnesc, ci numai „Călugărul" — lucruri scumpe în preţ de 60.000 de aspri (Bogdan, *l. c.*, p. 167).

CCVI.

Ştefan Báthory către Sibiieni, despre atacul turcesc la Orşova, planul lui Basarab-Vodă asupra Chiliei şi gândul lui Alî-beg de a năvăli în Ardeal. Bogata, 1481, 30 April.

Egregie amice noster, sincere dilecte. Novitates ille, quas nobis pridem ex parte Hadar et Turcorum versus Orsowa iter agencium scripseratis, certe fuere. Quomodo autem illis et quid contingerit, et quo ordine in Orsowa ipsis fortuna successerit, ex literis castellanorum nostrorum castri Dewa cum presentibus vobis transmissis clare intelligere poteritis. Nunc autem novitates huiuscemodi per Brassovienses nobis significate sunt, quomodo, licet Czypelles Wayvoda parcium transalpinarum gentes et populos regni sui ea racione levaverit, ut ad castrum Kyllye, ad expugnandum idem castrum, ire haberet, tamen nunc idem Czypelles cum universo populo et gentibus suis sub alpibus constitueretur, expectans Turcorum adventum. Qui quidem Turci, postquam advenerint, statim has partes transsilvanas subintrare intendunt, quorum conatibus auxilio Dei obstare intendimus. Ideo requirimus vos presentibus et regia in persona firmissime mandantes vobis quatenus, statim visis presentibus et sine omni mora, gentes et equites tot et tantos, quot et quantos stipend[i]arios vos dare et mittere oporteret, de Saxonibus vestris ad nos ad Kywhalom, ubi et nos hiis diebus constituemur, transmittere debeatis ceterisque Saxonibus vestris committatis ut ipsi omni tempore se paratos teneant et se precustodire debeant, Sedibus eciam Zerdahel, Zazsebes et ceteris versus Hathzak existentibus commitatis ut iidem parati esse debeant, et, si ac dum per castellanos nostros castri Dewa requisiti fuerint, mox illis in auxilium accedere valeant et debeant. Secus igitur optamus non facturi. Datum in Bogath, feria secunda proxima ante festum Beatorum Philipi et Iacobi Apostolorum, anno, et cetera, LXXX primo.

Comes Stephanus de Bathor, Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Egregio viro Tome Althemberger, magistro civium civitatis cibiniensis, amico nobis sincere dilecto[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Teleky, *Hunyadiak kora*, XII, p. 173.)

CCVII.

Vice-camerariul Dejului se plânge Bistriţenilor pentru nişte scânduri luate de Românii lor dela lucrătorii luntrilor regale. Dej, 1481, 10 Iunie.

Salutem. Circumspecte vir, amice honorande. Dicit mihi Circumspectus Matheus Literatus, civis civitatis desiensis, quomodo, in anno cuius iam preterisset revolucio, idem Matheus ad laborem navium regalium asseres laborari fecisset, ad quorum quidem asserum extraccionem ad flumen Zamos, ibidem in pertinenciis civitatis bystriciensis, Radnawelge vocatum, cum quibus[dam] Valahis convencionem fecisset eisdemque plenarie persolvisset, nunc autem iidem Valahi prescriptos asseres minime exportare volunt nec curant. Rogo igitur Amiciciam Vestram quatenus prescriptos asseres prefati Mathie literati cum eisdem Valahis, quibus idem meritum persolvisset, exportare facietis, ne Regia Maiestas exinde damnum pacietur: alias vosmet ipsi pro tempore dampno regio respondebitis. Scriptum in Dees, secundo die festi Pentecosthes, anno 1481.

Petrus Ianhas, vicecamerarius desiensis.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto Iohanni Mezaros, iudici civitatis bystriciensis, amico honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Cf *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, pp. 194-5 şi *Chilia şi Cetatea-Albă*, pp. 153-4.

CCVIII.

Bacău, 1481, 26 Iunie.

Sandrin, fiul lui Ştefan-Vodă al Moldovei, către Braşoveni, despre nişte Turci prădaţi la Dunăre.

Sandrinus, Dei gracia filius Illustrissimi principis Stephani Wayvode moldaviensis. Viri famosi ac circumspecti. Harum litterarum nostrarum serie Vestris Amiciciis notificamus tenore presencium quomodo in hiis diebus nondum elapsis aliquos Turcos super fluvium Danubii [nescimus per quem; *şters*] interfecerunt resque ipsorum deportaverunt. Quare tamen, ut cognovimus per nostros, vestros homines, uti fecisset Petrus Hwzar dictus cum suis complicibus, qui quidem dictus Petrus Hwzar, ut dicitur, nobis esset nunc in medie (*sic*) vestri captivus,— ideo propter ista nephandissima facta ipsius iam dicti Petri Hwzar idem Turci abduxerunt de nostris iobagionibus et hominibus in hiis diebus quinquaginta personas hominum, qui quidem nunc sunt in captivitate ipsorum Turcorum. Quare presentibus rogamus Vestras Amicicias quatinus eundem iamdictum Petrum Hwzar velitis nobis mittere per istum nostrum famulum, videlicet Ladislaum, presencium exhibitorem, una cum rebus ipsorum Turcorum, quos idem sepedictus Petrus Hwzar despoliavit, ne nos et nostri iobagiones ac homines per talem nephandum virum indicibilis penas paciamur. Sinque res easdem deportatas non inveniretis, extunc tantum mittatis eundem Petrum ad nos. Datum Bacovie, in die Iohannis et Pauli Martirum, anno Domini M° CCCCLXXX8° [= octavo *sau* I° = 1481].

[V°:] Viris famosis ac circumspectis iudici iuratisque civibus Brassovie commorantibus, amicys nostris pregrate dilectys[1].

(Pecete roşie, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, n° 59.)

CCIX.

Bucureşti, 1481 [=1480], 16 Novembre.

Basarab-Vodă cel Tânăr recomandă Braşovenilor pe trimesul său Toader.

Circumspecti ac providi viri, amici nobis sincere honorandi. Noveritis boierum nostrum specialem nomine Thudor[2] in quibusdam certissimis factis nostris circa Vestras Amicicias destinare fecimus. Igitur, quidquid ex parte nostri oretenus Vestre Amicicie dixerit, tunc petimus ac optamus Vestras Amicicias per presentes diligenter quatenus ffidem predicti boieri nostri vellitis et dignemini sedulam adhibere, tamquam ab ore proprio nostro prolatis. Datum in Bwkurest, feria sexta proxima post festum Beati Martini Episcopi, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo.

Bazarab iunior, Wayvoda parcium regni transalpinarum.

[V°:] Circumspectis et providis viris, iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, amicys nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 338, n° CCLXXXVII.)

---

[1] Apropiind această scrisoare de acea a scrisorii dela 18 Ianuar 1482 a lui Sandrin, dată tot din Bacău (mai sus, la această dată), suntem mai dispuşi a primi data de 1481, — *la care deci trebuie raportată scrisoarea.* Propusesem aceasta, de altminterea, şi în *Analele Academiei Române,* XXVII, p. 119.

[2] „Schoder", în copia Academiei.

CCX.

Braşovenii dau de ştire Trimeşilor lor (la rege?) că Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti s'a împăcat cu Ştefan-Vodă al Moldovei şi cu Turcii dunăreni. 1481-2.

Ersamen Herren. Nach ewr Begyr daz mir ewch sullen czw vyssen thuen Alles vaz mir yn wurden, zo swlt yr vyssen daz der Wlad Vayd sich vorfryd hat mit dem Alibek vnd frolich yst yn seynem Land. Item mer yn eynem hat der Wlad Vayd vnd Steffan Vayd verden reed han mitennander: var off, daz vissen mir nit, vnd dar vm gedenckt vylt ir is dem Vayd sagen ader nith. Item mer saegt man vns daz dy Turken nicht gross Her haben, sunder Alybek reyt langs dy Dwnen alz en Rober, ober mir sullen vns nicht forchten, van dy Turken nicht gancz eys synt. Item vyst vans, etc. Dy Belger Luca vnd Nysdyne Michel seynt nach gefangen ....

Geswaren Perger der Stat Brascho.

[Vo:] Den ersamen Herren Petro Kemel vnd Petro Beer, ewren lyben Prudern vnd Frunden [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 37.)

CCXI.

Alexandru, fiul lui Ştefan-Vodă, către Braşoveni, pentru nişte lucruri oprite. Bacău, 1482, 18 Ianuar.

Allexander, filius domini Stephani, Dei gracia Wayvode regni Moldavie, etc., agili Laurencio Myko de Hydwegh, favorem. Quia ex relatu Iohannis Nagh de eadem Hydwegh, familiaris nostri, qui gravi cum querela curavit referre quomodo, diebus proxime elapsis, nescit quo ductus motivo, certas res eiusdem, videlicet duos palios, unam tunicam et unum suppellectile wlgo poplan [2], minus iuste et indebite ab eodem recepisses receptusque apud te reservas ad presens, nostri in preiudicium dampnumque ipsius exponentis manifestum, unde, quia nemo in suis propriis rebus, bonis per quempiam privari debe(n)t, pro eo hortamur te presentibus diligenter quatenus premissas res nostri familiaris, per te, sicut fertur, indebite ablatas, plene manibus prudentis viri iudicis brassoviensis, exhibitori presencium,

---

[1] În 1481 Vlad Călugărul scrie, din Târgovişte, Braşovenilor cu veste de biruinţă: a mers până lâng ă Severin şi Basarab e peste Dunăre; el chiamă la dânsul familiile pribegilor (Bogdan, *l. c.*, p. 180, nº CXLVIII). În altă scrisoare poate vesti că în lipsa lui „Ţepeluş", „de care nu se ştie nimic", boierii şi ţara i se supun, şi chiar Alì-beg „îi este cu bunăvoinţă", cerând pentru el de la Poartă „pace şi steag". Pribegii de peste Dunăre i-i trimete acelaşi puternic vecin. Are nădejde să-şi capete astfel „baştina" *(ibid.*, pp. 181-2, nº CXLIX). Pus de „părintele" său Báthory — şi numai de el, nu şi de Ştefan al Moldovei (*ibid*, p. 180, nº CXLVIII), Vlad nu puteà nădăjdui împăcarea imediată cu Turcii. Stăruinţa la Poartă, predarea pribegilor nu se puteau întâmplà decât *după moartea* lui Basarab, care se întâmplă numai spre sfârşitul anului 1482 ori după totala lui invingere. — Din 1481 e însă scrisoarea cu data de 15 Novembre prin care Vlad asigură pe Braşoveni că pot veni la el cu marfă *(ibid*, pp. 183-4, nº CLI). El se aflà atunci la Târgovişte. După luptele din Asia Turcii dela Dunăre se întorceau acuma. „Erau istoviţi de atâta drum", şi de aceia Alì se arată gata de pace. Vlad, care erà om bătrân, cereà să i se facă la Braşov un leagăn *(ibid.*, pp. 184-5, nº CLII). Uciderea la Glogova a lui Basarab, de mânile Mehedinţenilor, se anunţă prin slugile domneşti Florea şi Danciul în primăvară (după 23 Mart) (*ibid.*, pp. 182-3, nº CL). Scrisoarea cu nº CXLIX, vorbind de fuga lui „Ţepeluş", care „nu se ştie unde este", trebuie a se pune îndată poate înainte de aceasta. Avem deci ordinea aceasta: CXLVIII (poate CLV, CLVI), CLI, CLII, CXLIX, CL. Nº CLIII: asigurări de prietenie şi libertate de comerţ către Braşoveni trebuie să fi venit după o ceartă. — Ştefan luase Crăciuna încă de la Ţepeluş; deci înainte de Mart 1482 trebuie să fi intervenit această înţelegere cu Vlad, de care vorbeşte scrisoarea noastră. Şi starea negocierilor cu Alì-beg s'ar potrivi. explică şederea lui Ştefan în Roman prin aceia că tocmai în acest an s'a refăcut cetatea, arsă de Matiaş Corvinul, a Romanului. V. *Istoria armatei române,* I, p. 173.

[2] Plapomă? „Supellectile" înţeles în sensul de: lucru ce se pune pe pat.

quem presentibus tibi ad exhibendum rogamus, dare et conferre velis et tenearis; qui scilicet iudex post tuam restitucionem ipsas res dicti exponentis nobis curabit huc administrare. Si feceris, bene quidem, alioquin ipsum nostrum familiarem nostro pro poste *(sic)* in dampno non permittemus, et credimus specialibus tuis rebus cogeris ipsum contentare[1]. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Ex Bako, in festo Beate Prisce Virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo octoagesimo secundo[2].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 53; publicată şi de Szabó, *l. c.*, p. 103-4.)

CCXII.

Turda, 1482, 3 Iunie.

Ştefan Báthory înştiinţează pe Braşoveni de sosirea Ienicerilor, cu tunuri, la Nicopol.

Comes Stephanus de Bathor, Wayvoda transsylvanus, etc.

Prudentes ac circumspecti. Noveritis quod statim post recessum vestrum venit ad nos quidam homo precise de Nykapol, qui dicit quod Turci Ianchar, id est Turci pediti, fere in numero quinque milia, ad ipsum Nykapol noviter advenissent, et qui[a] illac plurimas bombardas adduxissent. Nos autem miramur de vobis cur vos illac exploratores non tenetis et talia nova non sentitis. Ideo requirimus vos, et nichilominus vobis regia in persona firmiter committimus, aliud habere nolentes continens *(sic)*, statim, agnitis presentibus, illac ad ipsam Nykapol exploratorem mittere et, statim postquam aliqua nova habueritis, nobis rescribatis. [Să-i trimeată la Ceanad cei 60 de călăreţi ceruţi.] Datum Thorde, ferie secunda proxima post festum Sancte et Individue Trinitatis, anno Domini, etc., LXXXmo secundo[3].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 68.)

CCXIII.

Roman, 1482, 17 Iunie.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, rugându-i a nu luă vamă dela nişte cumpărături ale lui.

Stephanus, Dei gracia Wayvoda et dominus ac heres terre moldaviensis. Egregii ac circumspecti nobisque honorandi. Misimus hominem nostrum Wazko erga Vestras Dominaciones ad comparandum oleum et pannum p[r]o viginti quinque florenis hungaricalibus. Quare vos petimus, tamquam amicos, quatenus de eodem nostro homine a predictis rebus tributum aliquod petere non velitis, ymo pacifici absque aliquo impedimento dimittere, nostri gracia, velitis. Datum in Romanoforo, feria secunda post festum Viti et Modesti Martyrum, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo.

[Vº:] Circumspectis ac egregiis iudici ac iuratis civibus de Brassovia, amicis honorandis.

(Pecete ca la nº 28; scrisoare aspră germană.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 34.)

---

[1] „Credem că vei fi silit a-l mulţămi cu lucrurile tale proprii".

[2] V. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, p. 199.

[3] Urmă lupta între Vlad Călugărul şi Basarab-cel-Tânăr. — Letopiseţul moldovenesc.

CCXIV.

Ştefan Báthory către Braşoveni, cerându-li să fie cu pază de către Turci. Vaşarheiu, 1482, 26 Iulie.

Circumspecti . . . *ſsters* = et prudentes] amici nostri dilecti. Diversas novitates ex parte Transalpinarum. . . vos autem tante smedltali *ſsic* = securitati] dati estis no. . . Quare committimus vobis presentibus quatenus, statim visis presentibus, paratos vos teneatis, et, quitquit novitatis intelligere poteritis, nobis in morte equi renunciare et rescribere debeatis. Dedimus enim informacionem Lazaro Soldas quomodo ad facta nostra, interim quousque nos in illis partibus barcensibus constituti fuerimus, attendat. Iuxta sua igitur dicta operari et vos ipsos precustodire studeatis. Datum in Wasarhie, in festo Beate Anne, anno, etc., LXXX secundo.

Comes Stephanus Bathor, Waywoda transsylvanus, etc.

[Vo:] Circumspectis viri iudici iuratisque civibus [civ]itatis brassoviensis, amicis nostris dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 11.)

CCV.

Ştefan Horváth, vice-Voevodul Ardealului, dă Braşovenilor ştiri despre gândurile de năvălire ale Turcilor şi lupta lor cu Pavel Chinezul lângă Timişoara. Orăştie, 1482, 18 Septembre.

Circumspecti fratres et amici nostri carissimi. Scire damus V[estris A[miciciis] quod de presenti scribit nobis dominus Waywoda ut sevissimi Turci [in] Transalpinis essent et illas partes subintrare vellent. Ideo petimus vos, nichilominusque in persona domini Waywode mandamus, quatenus, statim visis presentibus, exploratores vestros fideles [in] Transalpinis mittere velitis, et, si necessarium fuerit, extunc nos cum gentibus nostris in auxilium vestri transire volumus. Novitates intimamus vobis quomodo Imperator et princeps Turcorum missit septem millia Turcorum versus Themeswar ad devastandum illam provinciam; tunc Paulus Kynisy cum suis gentibus contra ipsos insurrexit et quasi omnes Turcas interfecit et captivavit, precipue autem capitaneum et Waywodam ipsorum Turcorum captivavit, Et hoc fuit de presenti, videlicet feria secunda proxima ante festum Exaltacionis Sancte Crucis [9 septembris]. Scripta in Zazwaros, feria quarta proxima post festum Exaltacionis Sancte Crucis, anno Domini, etc., LXXXIjo [1].

Ihesus Christus!

Stephanus Horwath, vicewaywoda.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 57.)

CCXVI.

Ţpanul de Maramureş către Bistriţeni, pentru un Român ucis de altul din Ţinutul lor. Sighet, 1483, 22 Ianuar.

Prudens et circumspecte amice dilecte. Dicit nobis Petrus Zthecz de Barthfalwa [2] quomodo, tempore superiori, quidam Theodorus, filius Andree Sartoris de Dragomerfalwa [3], per Iohannem Pap de Mayor [4], nunc inhabitatorem pertinencia-

---

[1] O altă copie între ale Academiei (aceasta e luată de editorul volumului) are data de 1486. — Pentru lupta dela Becse v. Bonfinius, ed. din 1690, p. 451, col. 2; Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, II, pp. 259-60. Prinsul erà Voevodul de Cruşevaţ, Mohammed, fost beglerbeg al Rumeliei.

[2] Berbeşti.

[3] Dragomireşti.

Maieri.

rum civitatis bistriciensis, interemptus fuisset, tandem, uti idem Petrus nobis dicit, homagium prefati Theodori super eundem Petrum recepissent insuperque bona sua propter hanc causam devastassent et super hec omnia florenos quadraginta solvisset. Quare rogamus Amiciciam Vestram quatenus super legitima comprobacione prefati Petri eidem Petro ac Georgio, Manala et Sandrino, qui prefato Petro complices sunt, ex parte dicti Iohannis Pap iusticiam administrare velitis, dictante semper iuris equitate. Exspectet simile a nobis Amicicia Vestra. Ex civitate Zygeth, feria quarta post festum Beate Agnetis, 1483o.

Dominicus Iuny, comes et camerarius terre maromorusiensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto iudici civitatis bistriciensis, amico dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCXVII.

Buda, 1483, 5 Februar.

Regele Matiaş către Bistriţeni, despre solul cneazului Moscovei care merge la Ştefan-Vodă în Moldova.

Commissio propria domini regis.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie et cetera.

Prudentes et circumspecti fideles, nobis sincere *(sic?)*. Revertuntur cum expedicione et cum bona nostra gracia et voluntate ad Illustrem principem ducem Moskue oratores eiusdem. Quare volumus et vobis strictissime committimus quatenus, dum oratores ipsi illo pervenient, eosdem honorifice suscipere et tractare ac tandem usque ad Stephanum, Moldavie Wayvodam, in vestris expensis bono modo conducere debeatis et teneamini, et aliud facere nullo modo presumatis. Datum Bude, feria quarta proxima post festum Purificacionis Marie Virginis, anno Domini, et cetera, LXXXmo tercio.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCXVIII.

Buda, 1483, 9 Februar.

Urban, episcop de Raab, face cunoscut Sibiienilor că după Udriste ei au căpătat Făgăraşul şi li cere a plăti pentru această danie cuvenitele sume.

Nobiles et prudentes viri, amici nobis honorandi. Accepimus literas et scripta vestra. Unde sciatis quod, quemadmodum nos in literis vestris rogatos habuistis, ita pro vobis apud Serenissimum dominum nostrum regem, expositis per nos Maiestati Sue vestram diligenciam et prudenciam, quam in negociis Serenissimi eiusdem domini nostri regis adhibuistis et nunc quoque habetis, Maiestas Sua cum benevolencia districtum Fogaras, quod hactenus condam boyaro Wdrysthya tenuit, vobis contulit. Pro quo direximus vobis literas Serenissimi domini nostri regis, penes quas occupare pro vobis poteritis et servare. Pro eo rogamus Dilecciones et Amicicias Vestras quatenus velitis subsidium et proventus Maiestatis Sue de medio vestri cicius exsolvi facere, ut Maiestas quoque Sua senciat celeriorem vestram diligenciam sollicitam. Datum Bude, die dominico proximo ante festum Beate Elizabeth Vidue, anno, et cetera, LXXXmo tercio.

Urbanus electus et confirmatus iauriensis, thesaurarius regius, et cetera.

---

[1] Poate să fie tot Teodor Curiţin, pe care în 1482 Ştefan îl închisese la Cetatea-Albă (*Chilia şi Cetatea-Albă*, p. 152, nota 4; cf. Bogdan, *Vlad Ţepeş*, p. 107).

Dilecti amici, vos quoque ostendatis obedienciam vestram, quam semper exhibuistis Maiestati Regie: ut cicius fieri poterit, census ordinarios per Iankonem Pachochy huc mittere velitis, ut tandem nos quoque apud Suam Maiestatem in rebus vestris diversis cum maiori fiducia laborare possimus, prout et semper fecimus.

Urbanus electus iauriensis, et cetera.

[Vo:] Nobilibus et prudentibus viris septem et duarum Sedium saxonicalium Saxonibus et terre Barcza, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCXIX.

Locuitorii din Sighişoara către Braşoveni, pentru mai multe abuzuri, între altele închiderea drumului care duce în Moldova. Sighişoara, 1483, 6 Iunie.

Prudentes et circumspecti viri, domini, amici et fautores nostri plurimum honorandi. Presentibus Vestris volumus elucescere Dominacionibus quomodo, hys transactis diebus, vigesimatores vestre civitatis quosdam familiares ipsorum nostri in medium deputandos et quandam viam sew publicam stratam a terra moldaviensi nostram ad civitatem deserviendam pertinentem per terram Siculorum nobis obstruere conantur, et in memoria hominum, nostrorum concivium, non est quod nunquam obstructa fuisset, et certos homines in foro nostro cum certis rebus, videlicet cum piscibus reperien[dis], eosdem pisces sine scitu nostri omnium abstulerunt et aduc vestro sub arresto existunt; et quid agendum sit informari volumus, et quod sit de asservacione honoris et civitatis libertatis. Quare Vestris supplicamus Prudenciis plurimum perattente quatenus nec[=nos] in libertatibus nostris fore velitis et non optare ex eisdem eripere, sed pro maiori caucione quendam hominem vobis fidelem nostri in medium mittere aut eligere, vigesimam percipere suis temporibus; in exaccione et percepcione fideliter assistenciam prebere volumus. Datum in Zegeswar, feria sexta proxima die festi Beati Anthonii Confessoris, anno Domini 1483.

Magister civium, iudices et iurati cives civitatis zegesswariensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudicibus iuratisque civibus civitatis brassoviensis, dominis nostris plurimum honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 25.)

CCXX.

Ştefan Báthory către Braşoveni, pentru un om al său prădat în Săcele la întorsul din Ţara-Românească. Sibiiu, 1483, 8 Iunie.

Prudentes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Exponitur nobis in persona providi Iohannis Hwzar, familiaris nostri, gravi cum querela quod, cum ipse hiis diebus de partibus transalpinis ad nos exire et venire habuisset, et cum ad ipsam civitatem brassoviensem pervenisset, misso quodam famulo suo cum certis suis rebus versus villam Hethfalw vocatam, et, cum de ipsa civitate idem famulus suus exivisset, tunc Petrus Werek, iudex vester, ipsum famulum prefati exponentis, simul cum ipsis suis rebus, puta peccario[1] uno, valente florenos tres, cocliariis duobus, valentibus florenos duos, quadraginta florenis (!), duabus peciis kamoka[2], duabus manutergiis parvis, alias salynka dictis, valentibus florenum unum, nec non uno kempenyek[3], et quodam equo sellato, captivasset, captumque per certos dies tenuisset et super eum sex florenos auri extorsisset, in preiudicium ipsius exponentis et dampnum valde magnum. Et, quia nos ipsum exponentem sic

[1] Păhar.

[2] Camoccato, καμουκᾶ, camhă.

[3] Chepeneag. Nu ştim ce poate fi: „salynca".

indebite dampnificari non volumus, pro eo requirimus Vestras Dilecciones, et nichilominus, in persona regia, eisdem firmiter mandamus, quatenus, agnitis presentibus, vos una cum Egregio Blasio de Fyged, castellano nostro castri Therch. quem ad id accedere iussimus, facto in premisso debitam revisionem facere, et tandem, si iuri consonum fuerit, dictas res prefati exponentis, per prefatum Petrum iudicem vestrum modo pretacto ablatas, scilicet dictos sex florenos per ipsum famulum dicti exponentis extorsos, eidem exponenti ex integro reddi et restitui facere debeatis et teneamini, ne peramplius ad nos superinde querimonie causa venire cogatur. Secus optamus non facturi. Datum Cibinii, die dominico proximo ante festum Beati Barnabe Apostoli, anno, etc., LXXXmo tercio.

Comes Stephanus de Bathor,
iudex Curie regie Wayfvoſdaque transsylvanus, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iuratis civibus civitatis brassoviensis, amicis nostris dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 181.)

CCXXI.

Sibiiu, 1483, 10 Iunie.

Ştefan Báthory înştiinţează pe Braşoveni despre primejdia ce se găteşte de peste munţi şi li recomandă pază bună.

Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni. După cererea lor, prezintată de „Blasko, castellanum nostrum castri Therch", îi scuteşte de slujba celor zece călări în cetatea aceia. „Ceterum committimus vobis ut homines vestros ad Transalpinas ad explorandum transmittatis, et ad novitates attendatis, quoniam certi sitis quod infideles hostes de illis partibus transalpinis depredaciones et decursaciones facere volunt: quitquit igitur colligere poteritis, mox ea Blasio castellano significare curabitis".

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 51.)

CCXXII.

Buda, 1483, 16 Novembre.

Regele Matiaş către Sibiieni, arătând că după moartea lui Udrişte a dat pe Făgărăşeni Saşilor.

Commissio propria domini regis.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie et cetera. Fidelibus nostris universis et singulis populis et iobagionibus ac alterius cuiusvis status et condicionis hominibus in districtu Fogaras commorantibus, presentes visuris, salutem et graciam. Cerciores redditi sumus quod Egregius Wdrischya, qui a certo tempore districtum illum de nostra voluntate tenuit, hiis diebus obiit. Quare nos districtum ipsum et consequenter vos omnes fidelibus nostris Saxonibus Septem Sedium saxonicalium, ex quo eciam alioquin super ipso districtu iidem Saxones omnia iura habent, dedimus et eisdem Sedibus applicavimus. Proinde Fidelitati Vestre et vestrum cuiuslibet serie presencium strictissime committimus et mandamus, aliud habere nullo modo volentes, quatenus a modo imposterum ad easdem Septem Sedes et consequenter magistros civium, iuratos consules iudicesque et seniores earundem Sedium attendere et eisdem in omnibus parere et obedire ac ea que vobis iusserint facere et exsequi debeatis et teneamini. Et aliud facere nulla racione presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, die dominico proximo post festum Beati Martini Episcopi et Confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; şi confirmare din 1503 a regelui Vladislav.)

[1] Udrişte, asupra căruia v. p. 103, nota 1, nu puteă să fi ţinut Făgăraşul decât numai ca zălog pentru bani împrumutaţi regelui. El nu apare vre-odată ca pretendent.

CCXXIII.

Regele Matiaş către Braşoveni, retrăgând oprirea exportului de fier, oţel şi cânepă în Ţara-Românească; dar se vor dà arme numai pentru câte un singur individ. Buda, 1484, 20 Ianuar.

Regele Matiaş către Sibiieni şi Braşoveni. „Quamvis superioribus diebus certis ex causis vobis inhibueramus ne ferrum, canapum et arma, vendicionis gracia, ad partes transalpinas importari pateremini, tamen, quia expost, ex declaracione certorum concivium vestrorum, et item nonnullorum aliorum fidelium nostrorum, accepimus quod per hanc inhibicionem nostram vos et negociatores in vestri medio commorantes graviter dampnificarentur, — quare nos, indemnitati vestre consulere volentes, vobis annuimus et concedimus per presentes ut, non obstante prefata nostra inhibicione, iuxta veterem consuetudinem vestram et illarum civitatum nostrarum, tam ferrum et calibem, quam eciam canapum, libere intromittere ad Walachiam possitis; arma tamen non aliter nisi pro una dumtaxat persona, prout eciam hactenus vos fecisse, intromittere audeatis. . .

Datum Bude, in festo Beatorum Fabiani et Sebastiani Martyrum, anno Domini millesimo quadringentesimo octoagesimo quarto."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 224.)

CCXXIV.

Ştefan Báthory porunceşte Braşovenilor a dà ştiri din Ţara-Românească şi Moldova. Mediaş, 1484, 14 Iunie.

Prudentes ac circumspecti viri, amici nostri dilecti. Nova que nobis ex parte Turcorum scribitis, intelleximus, et pro grato a vobis accepimus. Rogamus igitur Vestras Dilecciones presentibus quatenus et deinceps nova que intelligere poteritis nobis significare velitis, homines vestros, tam ad Transalpinas, quam Moldavie partes, ad resciendum veras novitates, transmittatis, quoniam Maiestas Regia nobis novissime id scripsit ut vos ad ea ammoneamus. Ideo nulli alteri nisi nobis ipsa nova significare curabitis. Nec secus, optamus, facturi. Datum in Megyes, feria secunda proxima post festum Sancte Trinitatis, anno, et cetera, LXXX quarto.

Comes Stephanus de Bathor, Wayvoda transsylvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 8.)

CCXXV.

Doi dregători regali, între cari un Camerariu, mustră pe Sibiieni pentru că nu dau ştiri din ţerile noastre. Sibiiu, 1484, 31 Decembre.

Prudens et circumspecte vir, nobis dilecte. Quia iam pleris vicibus ex parte negocia Regie Maiestatis tibi scripsimus quomodo exploratores, tam Moldaviam, quam eciam Turciam, mittere deberetis et nobis veram famam intimaretis, quod Maiestati Regie debito modo rescribere possemus; quibus adhuc. tam mandatis Regie Maiestatis, quam nostris, pauca curas; de quibus tuis pigriciis mirari non sufficimus,—qua scias veracissime quod istam tuam pigriciam et insolenciam Regie Maiestati suo modo rescripsimus. Et, si Maiestati Regie contingerit exinde aliquod periculum evenisse, quod Deus avertat, videas quid tibi exinde occurrit. Quia tamen scripseramus quod ista de pecuniis Regie Maiestatis disponas et nos ad racionem

Regie Maiestatis acciperemus, credimus enim quod, si aliquis alter tibi facere aliquid mandasset, statim disposuisset. Sed ista ardua negocia Regie Maiestatis ullo pacto disponere vis, sed neque in auribus tuis eveniunt, quod tu usque ad hec tempora nullam famam ex parte imperatoris Turcorum intimasti; videas igitur quid agis, ne cadas. Ex Cybinio, feria sexta proxima post festum Beati Iohannis Apostoli et Evangeliste, anno Domini, etc., 8 quarto.

Thomas Parvus de Lak, cubicularius Regie Maiestatis, et Stephanus Zeuld de Osthopan, etc.

[Vo:] Prudenti et circumspecto iudici civitatis brassoviensis, nobis dilecto.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 99.)

CCXXVI.

Codlea, 1485, 10 Novembre.

Ştefan Horváth, locţiitor de Voevod al Ardealului, către Braşoveni, cu privire la castelanul de Bran, care trebuie să plece, şi la un proces pe care acesta-l are în Ţara-Românească.

Prudentes et circumspecti viri, amici nostri honorandi. Credimus vobis constare quemadmodum pridie Magnificus dominus noster Wayvoda certum hominem suum pro parte cuiusdam familiaris Egregii Petri Derenchenii et quorundam quinquaginta florenorum ad Wayvodam parcium transalpinarum intromiserit. Inteleximus eciam quomodo et vos racione eiusdem facti unum ex vobis in dictas partes transalpinas intromisissetis. En autem hodierna die prefatus homo ipsius domini nostri, ab ipso Wayvoda rursus ad nos reversus, nobis dixit quomodo ipse, una cum pretacto homine vestro, in presencia ipsius Wayvode insimul fuissent constituti, sed ille Wolachus qui damna passus fuit comparere reccusasset. Nunc autem sciturі et certi sitis quod nos, interea donec hoc factum rectificabimus, castrum Therch ab ipso Petro Derenchenii auferre non possumus. Ob eam rem rogamus Vestras Amicicias et in persona prefati domini nostri hortamur easdem presentibus quatenus, agnitis presentibus, die crastina ante prandium duos ex vobis, sed et illum hominem quem, ut premittitur, in dictas partes transalpinas dro facto premisso transmiseratis, ad nos transmittere velitis, ut nos factum ipsum rectificare et tandem castrum ipsum ab ipso Petro occupare et auferre valeamus. Secus igitur petimus ne facturi. Datum in opido Feketehalom, feria quinta proxima ante festum Beati Martini Episcopi et Confessoris, anno Domini, et cetera, LXXX quinto.

Stephanus Horwath, in persona domini Wayvode constitutus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, amicis nostris honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, no 17.)

CCXXVII.

Buda, 1486, 24 Decembre.

Regele Matiaş către cnezii Solomon şi Slav de Recea, Hamza de Vineţia şi Radu de Berivoiu, poruncindu-li a stă la judecată în Cohalm cu privire la moşia lor Şercaia, pe care episcopul catolic de Ardeal, *posesor al Făgăraşului,* o reclamă ca atârnând de el.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, et cetera. Fidelibus nostris Salomoni de Heech [=Reech], Zlawo de Reech, Hrwmsa de Velenche et Radol de Berown [=Bervoy], kenezionibus, salutem et graciam. Expositum extitit Maiestati

Nostre pro parte et in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum civium civitatis nostre brassoviensis quomodo Reverendissimus in Christo pater dominus Ladislaus episcopus Ecclesie albensis transsilvane, legatus de latere, possessionem eorundem exponencium Sarkan vocatam, sub iurisdiccione possessionis eiusdem Fogaras vocate existere et ad eandem possessionem pertinere assereret. Cum tamen, uti nominibus et in personis predictorum civium civitatis nostre brassoviensis Nostre exponitur Maiestati, ipsa possessio Sarkan nunquam sub iurisdiccione dicte possessionis prefati domini episcopi, Fogoras vocate, pertinuisset, nec pertineret in presenciarum, et hoc, tam vobis, quam eciam aliis vicinis et commetaneis ipsius possessionis Sarkan constaret evidenter, unde ipsi exponentes fassionibus vestris faciendis summe forent necessarii, ideo Fidelitati Vestre harum serie firmiter precipientes mandamus quatenus, receptis presentibus, insimul convenire et ad sedem oppidi nostri Kehalom vocati personaliter accedere ibique coram iudicibus et Sedis eiusdem assessoribus qualis vobis super premissis constare poterit certitudo veritatis, ad fidem vestram Deo debitam fidelitatemque nobis et Sacre Corone nostre observandam, fateri dicereque et referre debeatis et teneamini; super qua quidem vestra fassione superinde fienda per prefatos iudices et Sedes eiusdem oppidi Kewhalon assessores literas eorum necessarias prefatis exponentibus dari volumus et mandamus. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, die dominico proximo ante festum Nativitatis Domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo octoagesimo sexto.

Ex literatorio mandato domini regis.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

CCXXVIII.

Regele Matiaş către locuitorii din Scaunele Şinca şi Cohalm, despre aceiaşi afacere a moşiei Şercaia.

Buda, 1486, 30 Decembre.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, et cetera. Fidelibus nostris, circumspectis iudicibus ac iuratis et ceteris civibus Sedium Sennk et Kewhalom, salutem et graciam. Expositum extitit Maiestati Nostre pro parte et in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum civium civitatis nostre brassoviensis quomodo Reverendissimus in Christo pater dominus Ladislaus, episcopus Ecclesie albensis transsilwane, legatus de latere, possessionem eorundem exponencium Sarkan vocatam sub iurisdiccione possessionis eiusdem Fogaras vocate existere et ad eandem possessionem pertinere assereret. Cum tamen, uti nominibus et in personis predictorum civium civitatis nostre brassoviensis Nostre exponitur Maiestati, ipsa possessio Sarkan nunquam sub iurisdiccione dicte possessionis prefati domini episcopi, Fogaras vocate, extitisset et nec ad eandem possessionem Fogaras pertinuisset, nec pertineret inpresenciarum, et hoc vobis constaret evidenter, unde ipsi fassionibus vestris superinde faciendis summe forent necessarii, ideo Fidelitati Vestre harum serie firmiter precipientes mandamus quatenus, receptis presentibus, qualis vobis super premissis constare poterit certitudo veritatis, ad fidem vestram Deo debitam fidelitatemque nobis et Sacre Corone nostre observandam sub vestro sigillo nostre personali presencie fideliter rescribatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, sabbato proximo post festum Sanctorum Innocentum Martyrum, anno Domini millesimo quadringentesimo octoagesimo sexto.

Ad relatorium mandatum domini regis.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

CCXXIX.

Gurghiu, 1487, 9 Mart.

Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, recomandă Braşovenilor pe omul trimes de dânsul la Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti.

Circumspecti viri, amici nostri dilecti. Misimus hunc hominem nostrum, presencium videlicet ostensorem, ad Magnificum Wlad Wayvodam parcium transalpinarum. Quare rogamus vos quatenus velitis et vos unum hominem vestrum qui sciat hungaricum et wolahicum ideoma cum ipso homine nostro usque ad illas partes transmittere. Qui quidem homo vester hunc nostrum hominem concomitare et, verbo vestro, in illis partibus, ab illis quibus intererit de novitatibus percunctari debeat. Nam et nos hunc hominem nostrum ea racione mittimus, ut de novitatibus sciscitetur et perscrutetur. Quitquid autem intelligere poteritis, nobis vestris in literis rescribatis. Datum in castro Gergen, feria sexta ante dominicam Reminiscere, anno, et cetera, LXXX septimo.

Cetera dicet idem homo noster.

Comes Stephanus de Bathor, Wayvoda transsylvanus, et cetera.

[Vo:] Circumspectis viris, iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nostris dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 24.)

CCXXX.

Gurghiu, 1487, 6 April.

Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, cu privire la marfa oprită unui Sibiian de boierul muntean cu care aveă afaceri.

Circumspecti viri, nobis dilecti. Expositum est nobis per Georgium Chwkas de [...] quomodo inter ipsum et quendam Koryz bocaronem et mercatorem parcium transalpinarum[1] certe mercancie ac diversa fora facta fuissent, ita ut alter alteri certis debitis obligarentur. Tamen prefatus Koryz, nulla prius postulata iusticia a Cibiniensibus, prout mos fuisset, sed pro huiusmodi suis debitis quamplures res mercimoniales quas dictus Georgius de regno Turcie ad hoc regnum deducere voluisset, in partibus transalpinis, in Argias, detineri fecisset, et eas[dem ex]portare non permitteret; unde ipse Georgius dampna non modica pati[tur], eo quod ipse res ad nundinas et foro [= fora], quo deduci debebant, deduci non potuissent. Et, quia prefatus Koryz de dictis suis debitis coram Cibiniensibus prius satisfactionem postulare et cum ipso Chwkas racionem ponere debuisset, et, si sibi satisfactio facta non fuisset, ita res ipsius Chwkas detinere potuisset, nec eum sic dampnificare debuisset, nos enim nolimus ipsum Chwkas, sicut nec quempiam alium, ad Regiam Maiestatem pertinentem, sic dampnificare,— idcirco committimus vobis quatenus, statim visis presentibus, universas et quaslibet res et bona prefati Koryz in illa civitate brassoviensi existencia et habita detinere et arestare debeatis, nec eas et ea de illa civitate exportare permittatis, donec dictas res et bona prefati Chwkas remittere faciet. Et secus nullo modo facturi. Alias sciturí quod castellanis nostris castri Therch commisimus ut ipsi aliquas res et bona prefati Koryz ad partes transalpinas importare non permittant. Datum in castro Gergen, feria sexta proxima ante dominicam Ramispalmarum, anno, et cetera, LXXX septimo[2].

Comes Stephanus de Báthor, Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, amicis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 62.)

[1] Nu eră cu neputinţă un boier şi negustor. Cariera, în Polonia şi în Moldova, a lui Mihu, dregătorul lui Ştefan-cel-Mare, o dovedeşte.

[2] Prezenţa lui Báthory prin aceste părţi, în Mart-April, e în legătură cu unele zvonuri despre Turci.

CCXXXI.

Wiener-Neustadt[1], 1487, 2 Octombre.

Regele Matiaş porunceşte cămăraşilor sării şi veniturilor regale din Ardeal să nu îngăduie exportul în Ţara-Românească al fierului şi berbecilor.

Regele Matiaş „comiti camerarum salium, necnon vectigalium nostrorum transsylvanensium exactori. . . Conqueruntur nobis fideles nostri, universi populi et incole terre nostre Barcza qualiter vos de partibus illis transsylvanis ad partes transalpinas nonnullas res, alias per nos prohibitas, et inter alias calibem et equos eciam adducere permitteretis, per quod ipsi exponentes iacturam et dampnum paterentur non mediocre. Nos vero super huiusmodi rebus educendis talem fecimus limitacionem quod calibem, equos et oves fecundas nemo educere audeat, sed ferrum et castrones aliaque similia liberam quilibet educendi habeat facultatem. Propterea volumus et Fidelitati Vestre harum serie firmissime committimus et mandamus quatenus, acceptis presentibus, proclamari faciatis ubique ne huic limitacioni et simul inhibicioni quispiam contravenire audeat. Quod si quispiam contravenisse reperti fuerint, universas talium res et bona pro nobis eo facto occupare debeatis et teneamini. Ad que exequenda si vos tepidi et negligentes comperti fueritis, extunc commisimus et per presentes striccius committimus eisdem populis dicte terre Barcza, ut ipsi prefatas res ad ipsas partes transalpinas non solum exportare non permittant, sed eciam omnino illas, atque eciam alia omnia bona illorum pro nobis occupare debeant et teneantur. . .

Datum in arce Nove Civitatis nostre australis, feria tercia proxima post festum Beati Michaelis Archangeli, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo septimo."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden,* nº 235.)

CCXXXII.

Huşi, 1487, 17 Decembre.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, recomandându-li pe un concetăţean al lor.

Iohannes Stephanus Woyewoda, Dei gracia dominus heresque terre Moldavie. Famosis dominis, iudici et iuratis civitatis brasshoviensis, vicinis et amicis nostris. Amicicie incrementum. Ffamosi domini vicini et amici nostrj dilectj. Rebus et negociis vobis per Nicolaum, concivem et iuratum Vestrarum Ffamositatum, insinuatis, plane et clare intheleximus per eundem, quod iterum ad Vestras quedam nostre mentis desideria intimamus Ffamositates. Cui in hiis referendis fidem Vestre velint adhibere Ffamositates. Datum in Huschy, decima septima mensis decembris, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo[2].

(Pecete roşie, ruptă. — Scrisoare de caracter italian.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius I, nº 342.)

---

[1] Matiaş asediase îndelungat această cetate a Împăratului Frederic.

[2] Dela 1472 până la 1490 sunt şi aceste scrisori slavone ale lui Ştefan, în colecţia citată, a d-lui I. Bogdan, de *Documente moldoveneşti din sec. XV şi XVI în Archivul Braşovului,* p. 40 şi urm.

1. La 10 Iulie (1475, îndată după noua şi solemna împăcare cu Matiaş Corvinul?) se întăreşte, nu numai Braşovenilor, ci şi *tuturor negustorilor din Ungaria,* privilegiul de a face comerţ în Moldova, chiar şi „în vreme de răzmeriţă" (pp. 41-2, nº xv).

CCXXXIII.

Viena, 1488, 7 Ianuar.

Regele Matiaș către Brașoveni, mulțămindu-li pentru știrile despre Turci și Tatari și cerând și altele.

Commissio propria domini regis.

Mathias, Dei gracia Hungarie, Bohemie, et cetera, rex, duxque Austrie. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Nova illa que nobis, tam ex parte Thartarorum, quam eciam Thurcorum, scribitis, probe saneque intelleximus, et diligenciam vestram, quam in significacione earum rerum fecistis, plurimum commendamus. Unde et rogamus ut, imposterum quoque, quitquid tale audire et intelligere ex parte illorum poteritis, significare accuratissime debeatis. Teneatis vero exploratores fidelissimos, tam versus Thartaros, quam Thurcos, et, quitquid de presenti ipsorum motu intelligere poteritis, nobis [in] dies et noctes rescribere studeatis. Quitquid autem ad huiusmodi exploratores et nuncios vestros erogabitis, vobis eciam cum fenore refundemus. Hoc autem sciatis quod propediem Magnificum Stephanum de Bathor, et cetera, pro vestra defensione remittemus. Scripsimus eciam ad vice-way[vo]dam quod, si interea aut Thartari aut Thurci ad partes illas declinare incipient, et per vos requisitus fuerit, continuo in auxilium vestrum proficiscatur. Nobis tamen non videtur verisimile quod Tharthari aut eciam Thurci impresenciarum aliquid contra nos et dominia nostra attentarent. Nichilominus vos exactam diligenciam in resciendis conatibus illorum faciatis, et, si omnino necessarium erit, providebimus quod vos et partes ille ab illorum incursionibus salvi remanebitis. Curetis tantummodo diligenter rescire quid Tharthari ipsi aut eciam Thurci facere, et quo declinare intendunt, et nos postea dies et noctes avisetis. Quod a vobis nomine gratissimi obsequii capiemus, et ad perpetuam integerrimamque fidelitatem ascribemus. Datum in arce nostra viennensi, feria secunda proxima post festum Epiphaniarum Domini, anno eiusdem, et cetera, LXXXmo octavo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis nostre brassoviensis, fidelibus nostris dilectis.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 64.)

---

2. Precum bine observă d. Bogdan, răspunsul la solia lui „Gașpar și Mihal" (Roman, — „Târgul-de-jos", 1-iu Novembre) e din 1475, aceștia fiind Gașpar de „Othwan" și Mihai Pesténvi, Trimeșii, din vara anului aceluia, ai regelui.

3-4. Nu în 1475, ci numai în 1476 zăbovì mai îndelung la Vasluiu, gata de război, Ștefan (cf. și Bogdan, *Relațiile*, I, pp. 282-3, nº ccxxix). Astfel e în adevăr din 1476, nu numai scrisoarea de pe p. 44 (nº xvii), prin care, la 18 Februar, Ștefan cere a se dà Trimesului său, meșterul Mihaiu, „săbii și arme împotriva păgânilor", ci și cea următoare, din același loc, cu aceiași dată și același scop (pp. 44-5, nº xviii).

5. Din Hârlău, la 9 Iulie, în sfârșit, Ștefan scrie despre prada Turcilor și Muntenilor în Secuime, despre noile gătiri turcești și nevoia ca Ștefan Báthory să vie la el (pp. 45-6, nº xix). E foarte probabil, după argumentele aduse, chiar din aceste scrisori latine, de d. Bogdan, din anul 1480.

CCXXXIV.

Regele Matiaş către Braşoveni, întărindu-li dreptul de a nu servi decât în ţerile vecine, adecă Ţara-Românească şi în Moldova, şi anume împotriva Turcilor singuri. Viena, 1488, 27 Mart.

Mathias, Dei gracia rex Hungarie, et cetera, memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis quod nos, cum, ad humillime supplicacionis instanciam pro parte fidelium nostrorum, prudentum et circumspectorum civium et incolarum civitatis nostre brassoviensis ac districtus terre Barcza, nobis propterea facte, tum vero pro futura eorundem quiete, eisdem civibus et universis dicti districtus incolis, presentibus et futuris, id graciose duximus annuendum et concedendum quod, si quando partes illas transylvanas [1], sive contra Thurcos, sive quoscunque alios hostes nostros et regni nostri, more exercituancium, levare et ad Hungariam evocare nos [2] contingeret, ipsi ad huiusmodi bellum, propter magnam loci distanciam, venire non teneantur, sed simpliciter exemti sint et supportati [3] habeantur, teneanturque tantummodo ibidem in partibus transsilvanis, et item ad Moldaviam et partes transalpinas, penes nos aut Wayvodas nostros earundem parcium transilvanarum, exercituare, immo annuimus et concedimus eximimusque et supportamus presencium per vigorem [4]. Quocirca vobis, fidelibus nostris, Magnifico comiti Stephano de Bathor, iudici Curie nostre et moderno Wayvode earundem parcium transilvanarum futurisque Wayvodis et vicewayvodis earundem parcium, preterea capitaneis ac quarumcunque gencium et exercituum nostrorum levatoribus pro tempore constitutis, presencium noticiam habituris, harum serie firmissime committimus et mandamus, aliud nullo modo habere volentes, quatenus a modo prefatos cives et incolas dicti districtus ad ingrediendum [5] aliquod bellum in dicto regno nostro Hungarie, qualitercunque instaurandum, exceptis tamen premissis exercituacionibus [6], arctare et compellere arctarique seu compelli facere, aut ipsos propterea, vel ipsorum alterum, in personis rebusque et bonis suis quibusvis contra formam huiusmodi graciose nostre annuencie exempcionisque impedire, turbare seu aliter quovismodo dampnificare nullatenus et nullo unquam tempore presumatis; gracie nostre sub obtentu. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in arce vestra viennensi [7], feria quinta proxima post festum Annunciacionis Beate Marie Virginis, anno Domini, millesimo quadringentesimo octogesimo octavo, regnorum nostrorum anno, Hungarie, et cetera, tricesimo primo, Bohemie vero decimo nono.

(Sibiiu, Biblioteca Bruckenthal, Reschner, *Diplomatarium*, V, p. 229; originalul, datat deplin—în copie locul a fost lăsat la o parte —, se află în Archivele din Braşov, *Urkunden*, nº 236.)

---

[1] În copia din Sibiiu e: „transalpinas". Firește însă că regele se gândește la ajutorul obişnuit al părţilor ardelene, chemat în Ungaria propriu-zisă.

[2] Acest cuvânt lipseşte în copia citată.

[3] Aşă se ceteşte în amândouă copiile. Cuvântul se întâlneşte şi mai jos în acest înţeles.

[4] Mai de curând Ardelenii ajutaseră în campania lui Matiaş împotriva lui Ştefan-cel-Mare, ca şi în toate expediţiile muntene.

[5] Aşă se ceteşte în copie: a întrâ *în* războiu.

[6] În ţerile noastre.

[7] În 1487, după un asediu de optsprezece luni, regele luă cu asalt Wiener-Neustadt. Tot anul 1488 îl petrecù el în Viena (Fessler, *Geschichte von Ungarn*, ed. Klein, III, p. 158 şi urm.).

CCXXXV.

Lângă Viena, 1488, 3 Novembre.

Delegaţii Sibiiului către concetăţenii lor, arătând că regele a poruncit să se dea arme lui Ştefan-Vodă al Moldovei, precum şi despre adunarea ardeleană în care se va face noul „arunc“ de taxe asupra ţerii.

Prudentes ac circumspecti viri, domini et amici honorandi. Noveritis nos in die Omnium Sanctorum [= 1a novembris] per Frencz literas accepisse regias, ut, sine omni mora, propter certorum oratorum adventum, ad Maiestatem Suam venire celeriter deberemus. Unde, captata benivolencia Reverendissimi domini thesaurarii, hodie iter, ut speramus, feliciter accipiemus. Ceterum, inter alia, [=iussit] mihi Maiestas Regia ut arma pro Wayvoda moldaviensi, quot habere voluerit, libere fieri et exportari permittantur. Memini Vestris Dominacionibus in proximis literis nostris, de data in Vigilia Omnium Sanctorum [= 31 octobris] emanatis scripsisse ut provinciales, more alias [consueto] circa festum Sancte Katherine Virginis [25 novembris], pro decisione causarum et aliis tractandis negociis convocari deberetis et imposicionem cum eisdem facere ad minus ad domum numeralem florenos auri 20, quoniam firmiter speramus nos obtinere posse apud Maiestatem Regiam ut, durante hoc anno, absoluti simus ab omni onere solucionis taxe. Deinde consultum mihi videtur ut post dicacionem nobilium post aliquot dies dicentur pertinencie nostre, sicuti alias consuetum fuit, nec de hiis multum memorari debet in congregacione provincialium, quoniam sub adventu nostro speramus illas pertinencias, ex indultu provincialium, pro fabrica civitatis posse obtinere. Ut ergo omnia in fine anni bono modo concludantur et omnia debita et servicia expediantur, modis omnibus imposicio fieri debebit ut superius contentum est. Bene valeant Vestre Dominaciones, et vos et vestros recommissos habete. Datum Bude, feria secunda, sub recessu nostro ad Wiennam, feria 2 post Omnium Sanctorum, 1488.

Magister Thomas Altemberger, magister civium, et Benedictus, iuratus cibiniensis, vestri.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris, magistro civium, iudicibus et iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nostris carissimis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCXXXVI.

Viena, 1489, 10 Februar[1].

Regele Matiaş opreşte încă odată exportul de piei nelucrate în ţerile noastre, spre a nu se aduce pagube tăbăcarilor din oraşele săseşti, cari s'au plâns.

Mathias, Dei gracia Hungarie, Bohemieque rex, necnon dux Austrie, et cetera, fidelibus nostris, magnifico comiti Stephano Bathori, iudici Curie nostre et Wayvode parcium regni nostri transilvanarum, suisque vicewayvodis, et item prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudicibus et iuratis ac aliis senioribus Saxonum nostrorum Septem Sedium saxonicalium, presentibus et futuris, salutem et graciam. Accepimus non sine displicencia qualiter nonnulli forent mercatores et negociatores ac alii homines, tam in illo regno nostro Hungarie, quam eciam in Moldavia et partibus transalpinis commorantes, qui pelles et cutes crudas, per artificium scilicet nondum laboratas seu politas, pro se emerent et in curribus ac equis onerariis, contra antiquam libertatem et consuetudinem illarum parcium transilvanensium, de eisdem partibus transilvanis ad exteras terras et loca in magna quantitate deferrent, quod cederet in preiudicium et damnum earundem parcium atque incolarum suorum valde magnum. Et, quia nos vetustam libertatem et con-

[1] V. p. 129, nota 7.

suetudinem earundem parcium regni nostri per neminem infringi volumus, Ffidelitati igitur Vestre serie presencium strictissime precipimus et mandamus quatenus a modo imposterum huiuscemodi cutes crudas nemini penitus contra huiuscemodi consuetudines et libertates illarum parcium emere et educere permittatis. Ubi vero aliqui huic mandato nostro ausu quodam temerario in contrarium fecerint, et vos superinde requisiti fueritis, universas eiuscemodi pelles libere pro nobis aufferre et occupare debeatis et teneamini, authoritate nostra, presentibus vobis in hac parte plenarie attributa, mediante.' Et hoc volumus per fora et alia loca publica facere proclamari. Aliud non facturi. Datum Vienne, in festo Beate Scholastice Virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo nono.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCXXXVII.

Paul Lonyay, fost ambasador la Sultan, cere Brașovenilor să-l ajute a-și dobândi înapoi niște lucruri oprite de Turci în Țara-Românească. Mediaș, 1491, 15 Iulie.

Prudens et circumspecte vir, amice honorande. Scit optime Dileccio Vestra qualiter nobis in Thurcia contigit; penitus ignoramus utrum res nostre per infidelem famulum nostrum abducte ad terram Transsilvaniarum de Thurcia reportate sint anne. Et, quia nuper eciam scripserat Regia Maiestas ad Wayvodam transalpinum pro rebus ipsis, ut, si iam apud manus suas haberentur, nobis remitteret, sin vero ad Cesarem et suos Bassas mitteret, ut inde res nostre redderentur, quia vero Maiestas Regia a Wayvoda nullam adhuc habuit relacionem superinde, deputavit ergo Sua Maiestas nos ad hoc regnum, et ad aliud eciam, pro certis negociis regni sui; commisit quoque ut vobis super hac re literas nostras mitteremus et vos quoque cum literis nostris ad Wayvodam hominem fidelem mitteretis, qui per medium illius hominis nobis certitudinaliter significaret utrum reportate forent anne, et utrum reddentur an non. Ideo rogamus Dileccionem Vestram magnopere, velit huiusmodi nostras literas domino Wayvode transalpino citissime transmittere ut usque reditum nostrum felicem queat rescire qualiter negocium se habeat, et, quamcumque relacionem senciet ipse Wayvoda, nobis vestris in literis ad Koloswar rescribatis; litere autem vestre, si tunc absentes fuerimus, reponantur apud iudicem vel vicegerentem suum; si vero, Deo favente, res remitterentur ille, similiter reponantur apud predictos. Rogamus et iterum rogamus ut, intuitu Regie Maiestatis, et eciam nostrorum serviciorum, in hac re operam habeatis ut dubium nostrum removeatur. Dileccionem Vestram valere optamus. Datum in Meggyes, in die Divisionis Apostolorum 1491.

Paulus de Lonya, alias orator ad Thurciam.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Georgio Zabo, vicemagistro civium civitatis cibiniensis, domino et amico observantissimo.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCXXXVIII.

Brașovenii către Ștefan Thelegdy, vice-voevodul Ardealului, despre zvonul că Turcii sunt gata să treacă la Brăila [1]. Brașov, 1491, 14 Octombre.

Egregie domine, nobis semper et plurimum honorande. Sciat Vestra Dominacio quod hodie, videlicet feria sexta proxima ante festum Beati Galli, vene-

[1] E încă o știre neîntemeiată.

runt homines nostri de partibus transalpinis et de Danubio, et referunt nobis quod sevissimi Turci potencialiter congregati sunt circa Danubium et disposuerunt se ad transferendum prope Brayla. — quo aut quas partes exire volunt, plene nescimus. Ideo Vestra Dominacio dignetur desuper cogitare prout melius scit et noscit. Misimus insuper homines nostros ad predictas partes transalpinas et, quidquid audiverimus, mox Vestre Dominacioni intimabimus. Datum Brassovie, die quo supra, anno Domini 1491.

Iudex et iurati cives civitatis brassoviensis.

[Vo:] Egregio viro Stephano de Thelegd, vicewayvode parcium transsilvanarum, domino nobis plurimum honorando.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești, copie.)

CCXXXIX.

Buda, 1491, 4 Novembre.

Regele Vladislav către Braşoveni, poruncindu-li să nu mai iea dela negustorii munteni vamă pentru piper şi peşti.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Fidelibus nostris, egregiis castellanis castri Thewrch, salutem et graciam. Intelleximus, non sine gravi displicencia, quod, licet subditi Wayvode parcium transalpinarum, cum questu scilicet mercimoniali utentes, de pipere et piscibus sub illo castro numquam aliquod tributum solvere obligati extiterint, tamen nunc vos, non curata huiusmodi libertate, ab omnibus mercatoribus dictarum parcium transalpinarum de pipere et piscibus tributum insolitum extorqueretis; per quam quidem insolenciam vestram seu induccionem huiusmodi abusionis vestre nos in proventibus nostris vigesimalibus non mediocre dampnum in dies pati cogeremur; et, alioquin, quicquid a talibus per vos taliter exigitur, Wayvoda illarum parcium transsalpinarum super mercatores illarum parcium transsylvanarum extorquere molitur. Quare volumus, et vobis presencium serie strictissime precipien[do] committimus et mandamus, quatenus a modo imposterum prefatos mercatores ad huiusmodi inconsuetam exaccionem tributi, quam modo premisso de pipere et piscibus exigi faceretis, cogere et compellere, aut tributum huiusmodi ab eisdem de dictis rebus et bonis extorquere nequaquam presumatis. Quod, si vos ab huiusmodi insolenciis non cessaveritis, et aliqui dictorum subditorum nostrorum previa racione alibi per dictum Wayvodam transalpinum impedimentum aut dampnum pacientur, de bonis et possessionibus vestris propriis omnibus illis dampnificatis satisfaccionem impendi faciemus. Aliud igitur non facturi. Presentibus perlectis, exibenti restitutis. Datum Bude, feria sexta proxima post festum Omnium Sanctorum, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo, regnorum nostrorum Hungarie, et cetera, anno secundo, Bohemie vero vigesimo primo.

(Braşov, Archivele Oraşului, *Urkunden*, nº 244.)

CCXL.

Sighişoara, 1491, 16 Novembre.

Ştefan Thelegdy, vice-voevodul Ardealului, către Sibiieni, mustrându-i că, pe temeiu de ştiri false, nu se gătesc împotriva Turcilor.

Circumspecte, nobis dilecte. Tercio die elapso significastis nobis quod una cum Saxonibus congregacionem habuissetis et una cum eisdem taliter conclusissetis quod, ex quo veraciter rescivissetis ut ad presens nullam famam malam turcalem haberetis, eo usque donec a Regia Maiestati nuncii reverterentur, nullam gentem dare velletis. Ex paria autem litere Brassoviensium, die isto nobis pre-

sentate, presentibus reclusa, fama que ex parte ipsorum Turcorum vigeat, intelligere poteritis. Ob hoc, siquid regno hoc contigerit, quod absit, non nos, sed vos exinde racionem daturi estis. Quia eciam Universitas Saxonum ad vos respectum habent; bene scimus enim quod vos servicia non facitis, prout eciam per vos dixistis, eciam alii ob causam prescriptam non faciunt. Bene enim considerare debeatis quid facitis, et eciam quales exploratores versus Turcos tenetis, et eciam revidere debeatis quali fama nos conservastis, ut, siquid regno hoc contigerit, quod Deus avertat, extunc non nos, sed exinde vos racionem dare habebitis. Ex Segeswar, in festo Beati Galli Confessoris, anno Domini, et cetera, LXXXXimo primo.

Stephanus de Thelegd, vicewayvoda transsilvanus.

[Vo:] Circumspecto Georgio Chwkas, magistro civium civitatis cibiniensis, nobis dilecto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCXLI.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre policandrul ce face un meşter al lor la Cozia. Bucureşti, 1492, 18 Ianuar.

Wlaad Wayvoda parcium transalpinarum.

Circumspecti amici et vicini nobis semper honorandi. Maximas grates vobis referimus quod illum magistrum ad nos transmiseratis. Nos eundem destinavimus ad claustrum nostrum Kozya, ut videat candelabrum quomodo est dispositum. Vos autem cum Kirka, concivi nostro, cum magistro illo convenite, et nobis per unum hominem nobis in literis vestris renunciate quomodo convencionem [cum eo ma]gistro fecistis. Nos autem, quando paratum fuerit, precium totaliter [solvemus]. Valete. Datum in Bwkwresth, feria quarta proxima post [festum Beati A]nthoni Confessoris, anno Domini, et cetera, 1492.

[Vo:] Circumspectis magistro [civium] et iuratis civibus civitatis cibiniensis, amicis nobis semper honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 339-40, nº ccxi.)

CCXLII.

Regele Vladislav către Bistriţeni, întărindu-li Rodna şi Ţinutul vecin. Buda, 1492, 29 August.

Wladislaus, Dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Comanie Bulgarieque rex, necnon Slesie et lucemburgensis dux, marchioque Moravie et Lusacie, et cetera. Omnibus Christi fidelibus, presentibus pariter et futuris, presencium noticiam habituris, salutem in omnium Salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire quod fidelis noster, prudens et circumspectus Martinus Krechmer dictus, iuratus civis civitatis nostre bistriciensis, Nostre Maiestatis veniens in conspectum, exhibuit nobis et presentavit quasdam literas Serenissimi principis condam domini Mathie, Dei gracia Hungarie et Bohemie, et cetera, regis, immediati predecessoris nostri felicis memorie, in pergameno privilegialiter confectas, quibus mediantibus idem condam dominus Mathias rex oppidum nostrum Rodna vocatum cum suis pertinenciis Radnawelgye vocatis, in comitatu de Doboka existentibus, habitum de eodem comitatu, sicut eciam prius ad dictam civitatem nostram bistriciensem pertinebant, eximendo, cum omnibus iuribus atque taxis, tam ordinariis, quam eciam extraordinariis, ex causis et racionibus ac modo et ordine inferius in tenore earundem literarum clarius contentis eidem civitati nostre annexisse et incorporasse dinoscebatur, tenoris infrascripti, supplicans

nobis humiliter ut easdem literas et omnia in eis contenta ratas, gratas et accepta[s] habendo literisque nostris privilegialibus de verbo ad verbum inseri faciendo, pro eadem civitate nostra bistriciensi, consequenterque civibus et habitatoribus eiusdem, presentibus et futuris, innovantes, perpetuo valituras confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor sequitur in hec verba:

[V. privilegiul mai sus, la anul 1475.]

Nos igitur, supplicacionibus prefati Martini Krechmer per eum Nostre Maiestati, modo quo supra porrectis, regia benignitate exauditis et clementer admissis, prescriptas literas prefati condam domini Mathie regis, non abrasas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes presentibusque literis nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas et articulos, eatenus quatenus eedem rite et legitime existunt emanate viribusque earundem veritas suffragatur, ratificamus, approbamus et acceptamus easdemque et omnia in eisdem contenta pro prefata civitate nostra bistriciensi et per consequens civibus et habitatoribus eiusdem, presentibus et futuris, innovantes, perpetuo valituras confirmamus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum per manus Reverendissimi in Christo patris domini Thome electi Ecclesie agriensis, Aule nostre summi et secretarii [=secreti] cancellarii, fidelis nostri dilecti. Bude, in festo Decollacionis Beati Iohannis Baptiste, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, regnorum nostrorum anno Hungarie, et cetera, tercio, Bohemie vero vigesimo secundo[1].

(Bistrița, Archiva Orașului; copie.)

CCXLIII.

București, 1492, 30 Decembre.

Vlad-Vodă al Țerii-Românești, despre gândul Turcilor de a rupe pacea, așezarea lui Ali-beg la Semendria și a lui Malcoci-oglu la Vidin și nevoia de a păzi la Hațeg.

Wlad, Dei gracia Wayvoda parcium transalpinarum.

Circumspecti amici et vicini nobis honorandi. Dabimus scire quod Thwrchi deponerent pacienciam [=pacem] cum domino rege; Cesar dedisset Wayvodatum de Zendere uno familiari qui vocatur Alibek, altero autem, qui nominatur Malkowich, dedisset Wayvodatum de Bodon, et nunc sunt cum bellis maximis, sed nescimus ad quas partes volunt transire; nos timemus ut ad Hathzak aut ad Transilwaniam non debeant transire. Pro eo vosmet custodiatis, quia volunt devastare in Hungaria. Rogamus autem diligenter ut nolite aliquibus narrare, quia, si audiveri[n]t Thwrchi, nobis perimenta[2] facietis, sed sit occulte. Et istam literam Magnifico Stephano de Bathor, quanto cicius, tanto solercius, per unum fidelem hominem vestrum, ad manibus [=manus] Magnifici Stephani de Bathor presentare dignemini et velitis: ad manibus [=manus] aliorum non debent dari. Datum in Bwkwresth, dominica proxima ante festum Sancti Silwestri Pape, anno Domini, et cetera, 1492.

[Vo:] Circumspectis magistro civium et iuratis civibus civitatis cibiniensis, amicis et vicinis nobis semper honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; în parte la Engel, *Geschichte der Walachey*, I, p. 183; Hurmuzaki, II[2], p. 332, nº ccxcvi; publicată și în Bogdan, *l. c.*, p. 340, nº ccxci, unde și pecetea[3].)

---

[1] Altă întărire, la 1-iu Septembre 1494 *(ibid.)*.

[2] „Peire."

[3] După Engel, care nu-și arată izvorul, Turcii ar fi asediat la 1492 Severinul, unde era Ban Gheorghe More *(ibid.)*.

CCXLIV.

Ladislau de Losoncz, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, pentru ştiri despre Turci şi ajutor militar. Vaşarheiu, 1493.

„Ladislaus de Losoncz, Wayvoda transylvanus", către Braşoveni. Li mulţămeşte „de vestris novitatibus ex parte Turcorum. . ., ut in tempore circa defensionem patrie huius provideamus". Să trimeată „sine mora cum decenti concomitatu et copia gencium vestrarum ad hos *(sic)* exercitualiter" şi „duo aut tres ex vobis potiores et eleganciores. . ., cum quibus specialia habemus misteria tractare...

Datum in opido Varsarhel, anno Domini, etc., LXXXXmo tercio."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 72.)

CCXLV.

Bartolomeiu Drágfy şi Ladislau de Losoncz, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, arătând numirea celui d'intâiu şi anunţând că vor ocupă Branul. „Wyzekel", 1493, 8 Mart.

„Bartholomeus Dragfy et Ladislaus Lossonczy, Way[vo]de transsylvani", anunţă Braşovenilor că „Regia Maiestas, ex benignissima collaccione, honorem Way[voda]tus nobis, una cum Magnifico Ladislao Lossonczy, contulit; proinde ad occupandum castrum Sue Maiestatis Therch vocatum hos familiares nostros... duximus... Credimus enim quod non mediocris defectus et ruina, tam victualium, quam eciam machinamentorum, in illo existat...

In possessione Wyzekel, feria sexta proxima post dominicam Reminiscere, anno 1493."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 47.)

CCXLVI.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, plângându-se pentru „hoţiile" săvârşite de castelanii din Bran. Bucureşti, 1493, 29 April.

Wlaad, Dei gracia Wayvoda parcium transalpinarum.

Circumspecti amici et vicini nobis honorandi. Reducatur in memoriam vestri quantas amicicias vobis usque nunc fecimus, et thezaurum nostrum propter vos divisimus [1]; nunc autem omnia illa oblivioni tradidistis. Quia, si non tradidissetis oblivioni, extunc certaretis, propter homicidia illa, castellanos de Therch, qua ipsi fecerunt, et propter homicidia illa clausimus vias alpinarum vestrarum, quousque latrones illos non expellerent, qui sunt in castro de Therch castellani. Et, si vobis fuerint necessum aperciones viarum, extunc transibitis ad Woyvodam transsilwaniensem,— quia nos homicidia ista in vanum non permitebimus, et Serenissimo domino Wladizlao regi nuncciabimus ut Woyvoda transsilwanensis in castro de The[r]ch tenet latrones et spoliatores, non tenet homines bonos, qualiter tenebat Sthephanus de Bator. Datum in Bwkwresth, feria secunda proxima ante festum Sanctorum Pilipi et Iacobi Apostolorum, anno Domini, etc., 1.4.9.3.

[Vo:] Circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, amicis et vicinis nobis honorandis.—Брашовѣном.]

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 340-1, nº ccxcii.)

---

[1] „Am cheltuit Vistieria noastră pentru voi."

CCXLVII.

Cohalm, 1493, 23 Iunie.

Bartolomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre pacea lor cu Vlad-Vodă şi dorinţa sa de a face şi el pace cu dânsul.

Prudentes et circumspecti viri, nobis sincere dilecti. Memorari poteritis qualiter pridem universaliter de medio vestri hominem vestrum cum litteris vestris et litteris Magnifici domini Wlad Waywode transalpinensis ad nos miseratis, et continencias litterarum, tam vestrarum, quam eciam domini Wlad Waywode, omnimode intellexeramus, et, licet eciam nos certas ob iniurias et obprobria per ipsum Wlad Woywodam passi fuerimus, nichilominus tamen, intellectis obprobriis vestris et dampnis, obprobria nostra certe vindicare postposuimus, congaudentes paci et tranquillitati vestre. Scripseramus enim seriose ipsi Wlad Waywode pro parte negociorum vestrorum, et eciam nostrorum, ita et taliter, ut ipse Wlad Waywoda exmitteret quatuor specialiores baiarones de regno suo ad civitatem brassoviensem vel locum communem alias, solito more vestro, et quod nos similiter eligeremus quatuor pociores electos nobiles parcium transsylvanarum pro parte nostra. Sed ab eo tempore nullam nobis ab ipso Wlad Waywoda reportastis relacionem. Nos enim, prout sibi scripsimus, et eciam nos ad hoc observandum et plenarie exequendum promisimus, appromptuavimus nos, et ecce iam directe cum electis arbitris nostris versus ipsam civitatem brassoviensem recto itinere proficiscimur, et ea que sibi promisimus eciam adimplere parati sumus, quia magis pacem et tranquillitatem inter ista duo regna firmari et observari desideraremus quam lites et contenciones suscitare, et, licet cum maximis expensis hoc nunc effecerimus, nichilominus tamen, ut premisimus, pro dicto comodo et utilitate tocius Reipublice optaremus pacem stabilire posse inter ista duo regna; tantummodo ut habuissemus aut haberemus de ipso Wlad Waywoda de premissis relacionem. Requirimus itaque vos, et nichilominus eciam vobis firmissime regia in persona committimus et mandamus, quatinus, acceptis presentibus, citissime, semota omni occasione et difficultate, vestrum specialem hominem ad ipsum Wlad Waywodam mittere, ab eodemque nobis in premissis finalem [reportare; *şters*] relacionem reportari facere debeatis et teneamini, quid in facto ipsius loci communis facere voluerit, si electos suos baiarones quatuor exmittere wlt aut non, et se eciam adiudicacioni et finali decisioni deliberacionique electorum arbitrorum inter nos eligendorum wlt consentire, vel si nobiscum pacem habere et observare wlt aut non, nobis omnimode relacionem faciatis citissime reportare, ut tandem et nos sciamus de futuro remedio providere vestreque paci et tranquillitati consulere. Secus ergo non facturi, quia difficile est nobis, et cum maximis eciam expensis, in partibus istis perseverare et commorari, et eciam electos arbitros nostros, quoad partem nostram electos, diu nobiscum reservare. Ex opido Kewholom, die dominico proximo ante festum Nativitatis Beati Iohannis Baptiste, anno, etc., nonagesimo tercio.

Bartholomeus Dragfy, Waywoda transsylvanus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, etc., nobis sincere grateque dilectis.

(Pecete cu Φ între două stele; supt scut: *Wo.*)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, no 45.)

CCXLVIII.

Jeciu, 1494, 11 Iunie.

Bartolomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, aprobând pacea făcută de ei cu Vlad-Vodă şi făgăduind că nu-i vor mai supăra castelanii din Bran.

Prudentes et circumspecti viri, nobis sincere grateque dilecti. Omnia scripta vestra aperte et manifeste intelleximus. Ubi imprimis scribitis qualiter, ex beni-

volencia et consensu Magnifici domini Ladislai de Lossoncz, socii et fratris nostri carissimi, cum Magnifico domino Wlad Waywoda Transalpinarum concordassetis et quo ad plenum convenissetis sub mutua et bona concordia, quemadmodum ipse Wlad Waywoda vias liberas vobis merces et res mercimoniales vestras importandi et conducendi permisisset et concessisset. De qua quidem vestra mutua concordia et disposicione certe admodum gavisi sumus optamusque. Et neque nos hanc vestram disposicionem et concordiam quam ex consensu Magnifici domini Ladislai de Lossoncz, socii nostri, fecistis et ad mutuam concordiam cum ipso Wlad Waywoda devenistis, retractare nullatenus volumus. Scribitis eciam qualiter vos castellani nostri de Teerch in viis et passibus viarum in conduccione huiusmodi rerum vestrarum mercemonialium turbarent et turbari facerent, neque huiusmodi merces vestras vobis libere importare et conducere permitterent. Unde sciatis quod ipsis castellanis nostris valde seriose scripsimus, et eciam firmissime mandavimus, quod a modo deinceps vobis huiusmodi merces vestras consuetas libere ad ipsas partes transalpinas importare et conducere permittant, absque omni perturbacione, ymmo eciam quod ipsi castellani vobis auxilio et proteccione adesse debeant, quodque vos [non] turbarent, et securas vias vobis intrandi permittant. Et sciatis quod ex parte ipsorum aliquod impedimentum non habebitis. Misimus eciam ad ipsos castellanos nostros hominem nostrum proprium cum litteris nostris, mandando ipsis ut a modo a perturbacione vestra et vestrorum quorumlibet debeant desistere. Ex castro nostro Weech, feria tercia inter octavas Corporis Christi, anno, etc., nonagesimo tercio.

Bartholomeus Dragfy, Waywoda Transsylvanus, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, nobis sincere grateque dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 73.)

CCXLIX.

Regele Vladislav către Bistriţeni, cerându-li venitul din Valea-Rodnei. Buda, 1493, 3 Iulie.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Intelligimus profecto, non sine gravi displicencia, vos in exsolucione et administracione proventuum nostrorum quinquagesimalium nobis de pertinenciis Radnawelgye provenire debencium admodum tepidos esse et negligentes, allegantes vos superinde exempcionem divorum regum. Unde sciatis ut, quemadmodum nullus omnino regum huiusmodi iustos proventus Corone aliquo pacto alienare aut quoquomodo relaxare potuit, ita et nos nullo pacto relaxare, et superinde vos supportatos et exemptos habere volumus. Quare Fidelitati Vestre presentibus firmissime mandamus, aliud habere nulla racione volentes, quatenus, acceptis presentibus, nulla ulteriori difficultate et occasione ac mora superinde habita, huiusmodi proventus nostros quinquagesimales de prescriptis pertinenciis Radnawelgye exsolvi et exactoribus ipsarum quinquagesimarum administrari facere absque omni defectu modis omnibus debeatis et teneamini. Nam alioquin commisimus fidelibus nostris Magnificis Wayvodis illarum parcium regni nostri eisdemque auctoritatem dedimus ut ipsi, semota omni ulteriori cunctacione et mora, nulloque ulteriori mandato nostro superinde exspectato, per omnia onera et gravamina ac alia quevis remedia exigi et administrari facere debeant et teneantur. Aliud ergo nullo modo facturi. Datum Bude, feria quarta proxima post festum Visitacionis Gloriose Virginis Marie, anno, et cetera, LXXXXmo tercio.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCL.

Szepmezö, 1493, 19 Septembre.

Ladislau de Losoncz şi Bartolomeiu Drágfy, Voevozii Ardealului, către Secui, despre gândul Turcilor de a intră în Ardeal cu „Vodă-Călugărul".

Ladislaus de Lossoncz et Bartholomeus Draghfy de Belthewk, Waivode transsilvani et Siculorum comites, et cetera, agilibus capitaneis, belliductoribus, cunctis eciam alterius cuiusvis status et condicionis hominibus Siculis Sedis Sepsy, salutem et favorem. Cerciores iam vos facimus quod perfidissimi Turci, cum maxima multitudine ingentique apparatu et manu forti, assumptis eciam secum Kalagyor Wayvoda ac universis Vallachis transalpinensibus, regnum hoc omni procul dubio hostiliter subintrabunt, quoniam in metis nostris inter alpes latitant. Pro eo committimus et mandamus vobis et unicuique vestrum regia in persona firmissime quatenus, mox habita presencium noticia, aliis literis nostris superinde minime exspectatis, per singula capita vestra exercitualiter, tam equites, quam pedites, confestim consurgere et more alias consueto post nos versus Cibinium die nocteque festinanter venire debeatis et teneamini. Secus sub amissionis capitum et bonorum vestrorum ac perpetue infidelitatis pena non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Zepmezew, feria quinta proxima ante festum Beati Mathei Apostoli et Evangeliste, anno Domini, et cetera, LXXXXmo tercio[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; şi în Eder, *Observationes criticae et pragmaticae*, p. 168.)

CCLI.

Braşov, 1493, 16 Octombre.

Braşovenii către Sibiieni, despre năvălirea turcească săvârşită în Ţara Bârsei şi despre gătirea altor cete la Slatina.

Prudentes et circumspecti viri, domini et amici honorandi. Sciant Vestre Dominaciones quod homines nostri venerunt de partibus transalpinis, aliqui circa mediam noctem, videlicet Galli Confessoris, et aliqui circa ortum diei, et transferunt nobis quomodo sevissimi Turci magna cum potencia iacent circa Slatinam et exspectant reversionem illorum Turcorum qui die precedenti, videlicet Hedvigis [= 15 octobris], terram Barcza intraverunt et eciam exire intendunt circa civitatem vestram Cibinium aut pertinencias vestras[2]. Ideo Vestre Dominaciones dignentur facere vigiles et desuper cogitare prout melius sciunt et valent. Datum Brassovie, ante ortum diei, videlicet Galli Confessoris, anno Domini 1493.

Iudex et iurati cives civitatis brassoviensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLII.

Buda, 1493, 7 Novembre.

Regele Vladislav către Saşi, despre îngăduirea din parte-i a ocrotirii în Ardeal a pribegilor pe vreme de năvălire turcească.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Fidelibus nostris, magnificis Bartholomeo Dragfy de Belthewk et Ladislao de Lossoncz, Wayvodis

---

[1] Erà încă un zvon neîntemeiat. E interesantă numirea lui Vlad cu singură porecla lui.

[2] Se pare deci că de fapt Ardealul a fost turburat. Nu era însă un adevărat atac al Turcilor, ci răsbunarea lui Vlad, ajutat şi de Turci, împotriva castelanilor de Bran, cari nu fuseseră scoşi. Braşovenii, cum s'a văzut, nu-i suferiau nici ei pe aceşti jăfuitori.

eorundemque vicewayvodis parcium regni nostri transsilvanarum, ac capitaneis et belliductoribus, cunctisque gentibus nostris in eisdem partibus nunc constitutis et in futurum constituendis, salutem et graciam. Intelleximus ex relatibus fidelium nostrorum, prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium civitatis nostre bistriciensis [= resp. brassoviensis] quod, licet alias barones ac nobiles et mercatores parcium terre Moldavie [= resp.: transsalpinarum], semper tempore incursus Thurcorum res et bona ipsorum in eam civitatem nostram bistriciensem [= resp.: brassoviensem] importare et apud ipsos cives nostros reponere et locare soliti fuerint, per quos ipsi quoque cives nostri, semper diversis novitatibus ex parte eorundem Thurcorum avizati, in conservacione eiusdem civitatis nostre eo cauciores extiterint, exindeque non parvum profectum et utilitatem habuerint, tamen nunc ipsi barones ac nobiles et mercatores dictarum parcium terre Moldavie [= resp.: transsalpinarum] formidarent ne huiusmodi res et bona eorum ab ipsis occuparetis ac ipsos in eorum personis impediretis, huiusmodi bona ad dictam civitatem nostram importare et per se quoque intrare non presumerent, per quod et ipsi cives nostri magnum dampnum paterentur, ex eo quod iam illis novitatibus, quemadmodum prius consuetum fuerat, non avizarentur. Unde nos, accepta superinde supplicacione eorundem iudicis et civium nostrorum, nolentes ipsos his commoditatibus que ex ingressu huiusmodi baronum, nobilium et mercatorum terre Moldavie [resp.: transsalpinorum] eidem civitati nostre obvenire solent, frustrari, eosdem barones, nobiles et mercatores, quo ipsis ad dictam civitatem nostram tucior securiorque pateat ingressus, duximus affidand[os] et assecuran[dos], affidamusque et assecuramus per presentes. Mandamus igitur Fidelitati Vestre et vestrum cuiuslibet harum serie firmiter quatenus, visis presentibus, omnes barones, nobiles et mercatores dictarum parcium terre Moldavie [= resp.: transalpinarum] in dictam civitatem nostram tempore predicto, more alias consueto, intrare resque et bona eorum libere et pacifice importare et apud ipsos cives nostros locare et reponere ac, dum voluerint iterum exportare et exportari, permittere debeatis ipsosque, aut eciam illos apud quos huiusmodi bona eorum deposuerint, in personis impedire prefatasque res per eos importatas occupare non presumatis, ne ipsi cives vestri, huiusmodi avizacione destituti, maiora damna paciantur. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria quinta proxima post festum Beate Elizabeth Vidue, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, regnorum nostrorum Hungarie, et cetera, anno quarto, Bohemie vero vigesimo tercio[1].

(Bistriţa şi Braşov, Archivele Oraşului; şi Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLIII.

Ladislau de Losoncz, vice-voevod ardelean, către Braşoveni, despre nevoia de a se ajută Belgradul despre care Pavel Chinezul scrie că-l ameninţă Turcii.

Sighişoara, 1493, 22 Decembre.

„Ladislaus de Lossoncz, Waywoda transsylvanus", ş. a., către Braşoveni. „Noviter, hac hora vesperarum diei huius, nobis allatas esse litteras Magnifici domini Pauli Kynysii, in eo nobis loquentes quod, proch dolor!, immanissimi Turci, christiani nominis hostes attrocissimi, cum ingenti atque maxima fortitudine ac multitudine de Zendrerew progressi, castrum nandoralbensem obsedissent. Igitur idem dominus Paulus Kynysy rogat nos immense ut nos, mox visis presentibus, cum omnibus gentibus nostris, scilicet tocius regni huius, ad ipsum dominum Paulum Kynysy in defensionem ipsius castri nandoralbensis festinare vellemus. . . Nos cum omnibus gentibus nostris sine mora aliquali ad ipsum dominum Paulum Ky-

[1] E de sigur în legătură cu năvălirile „turceşti" în Ardeal.

nysy festinare properabimus et universas gentes harum parcium transsylvanarum levari et post nos festinanter adduci faciemus." Să îndeplinească şi ei instrucţiile pe care castelanul de Bran, Nicolae Haghmas, învăţat de el, le va fi dat[1].

„Ex Segeswar, die dominico proximo post festum Beati Thome Apostoli, anno Domini, etc., LXXXX tercio."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 26.)

CCLIV.

Cluj, 1494, 11 Ianuar.

Nicolae Hagymásy, vice-voevod al Ardealului, către Sibiieni, despre nedreapta oprire a negoţului Muntenilor în Ardeal, de către aceştia.

Prudens et circumspecte vir, domine et amice nobis honorande. Multum pro certo super vos miramur, cur et causa qua hec facitis ut in medio vestri interdixistis ne aliquis res Volachorum emere et comparare audeant; in quo domino nostro graciosissimo et nobis preiudicium et damnum valde magnum fecistis et intulistis, quia Volachi iam res ipsorum vendere non possunt, sed tamen penes ipsos res iacent et expense. Ex quo eciam plures res huc portare nolunt, de quibus aliquod proventum vigesimale nobis eveniret, quia, si portarent, eciam nullus hominum emeret post interdiccionem vestram. Sed hactenus nos hec vestra facta domino nostro non diximus, quia bene constat vobis quod opus eciam in presenti cum eodem domino nostro graciosissimo habetis. Pro eo Vestram requirimus Dominacionem et Amiciciam presentibus quatenus per damna domini nostri graciosissimi et nostra ne gaudeatis, et a tali facto desistere velitis. Quia, si non desistitis et adhuc contra dominum nostrum graciosissimum et nos modo simili agere vultis sicut egistis, extunc certi sitis quod aures ipsius domini nostri cum eisdem latere non permittemus, quia vobis peroptime notum est ut que res hucusque venerunt et que veniunt usque terminum, dum eandem vigesimam vobis restituet, proventus illarum dominum nostrum concernit, et cetera. Ex Coloswar, sabbatho proximo post festum Epiphaniarum Domini, anno Domini 1494.

Nicolaus Hagymas, vicewayvoda transsilvanus et castellanus castri Thewrcz.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Iohanni Agotha, magistro civium civitatis cibiniensis, domino et amico nobis honorando, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLV.

Sibiiu, 1494, 14 April.

Sibiienii către Braşoveni, despre supărarea lui Vlad-Vodă pentru un om spânzurat în oraşul lor şi despre gândul lui de a ajută o năvălire turcească.

Prudentes, circumspecti viri, domini et amici nobis honorandi. Intelleximus quod Waywoda transsalpinensis, propter quendam qui aput vos, suis demeritis exigentibus, suspensus fuit, indignacionem in Vestras Dominaciones iniecerit non parvam. Nunc autem certificati sumus quod Thurci congregati sint, et quod ipsi, de voluntate dicti domini Wayvode transalpinensis, per regnum ipsius ad terram Barczam aut Siculorum irruere intendant, eos depredando. Quare avisamus Vestras Dominaciones fideliter ut, cum exploratoribus vestris in predictis partibus tenendis, simul et solicitudinem circa civitatem ac fortalicia vestra servanda vigilem custo-

---

[1] Despre aceste împrejurări v. Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, II, pp. 266-7.

diam habere velitis, ne fraude aut dolo eorum quovismodo decipiamini. Hortamur eciam easdem Dominaciones Vestras ut Siculos suo modo avisare velitis. Preterea autem, si Vestre Dominaciones aliqua similia senserint, ut nobis ea communicare velitis vos quam diligentissime rogamus. Datum Cibinii, in festo Beatorum Tiburcii et Valeriani Martyrum, 1.4.9.4.

Magister civium, iudices et iurati consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris iudici et iuratis civibus civitatis braschoviensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 28.)

CCLVI.

Cei doi Voevozi ai Ardealului către Sibiieni, despre adunarea Turcilor la vadul Vidinului. Reghinul-Săsesc, 1494, 29 Maiu.

Prudentes ac circumspecti amici, nobis dilecti. Quia ex novo cerciores effecti sumus Turcos in maxima multitudine in vado prope Bodon habito regnum hoc invasuros transfretari, quare requirimus vos, nihilominusque vobis regia in persona firmiter committimus quatenus, agnitis presentibus, aliis literis nostris superinde non exspectatis, gentes vestras antiqua consuetudine vestra appromptuare vexillumque vestre civitatis levare, quos et quod ad nos, ad Wasarhel transmittere debeatis, ut exhinc una cum eisdem, quo necessarium fore videbitur, proficisci valeamus. Secus, prout periculum vestrum evitare cupitis, non facturi. Ex Regen, in festo Sacratissimi Corporis Christi, anno eiusdem, et cetera, LXXXXº quarto.

Ladislaus de Lossonez et Bartholomeus Draghfy
de Belthewk, Wayvode transsilvani et Siculorum comites, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistro civium, necnon iudici et iuratis consulibus civitatis cibiniensis, amicis nostris dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLVII.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre un pretendent. Târgovişte, 1494, 1-iu Iulie.

Wlad, Dei gracia Wayvoda parcium transalpinarum.

Circumspecti amici et vicini nobis semper honorandi. Intimata et scripta vestra sane intellexisse propter quendam hominem. Sciant Vestre Dominaciones quod homo ille se ipsum dixisse filium Wayvode; propter hanc causam cisus est nasus illius hominis; propter aliam causam iterum, quod servierit apud Mihne, et literas suas in regnum nostrum boyaribus portasset: propter has causas cisus est nasus. Autem non fuit de regno vestro, sed fuit de hoc regno nostro, et mansionem possessionemque haberet in provincia nostra. Ista est peccata ipsius. Iterum homines nostros misimus propter Manchora *(sic;* Manchum), ut ipsum captivarent et secundum peccata sua pena puniant. Valete. Datum in Thargowista, feria tercia proxima ante festum Visitacionis Beate Marie Virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto.

[Vo:] Circumspectis magistro civium et iuratis civibus civitatis cibiniensis, amicis et vicinis nobis semper honorandis[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 342, nº CCXCIV.)

---

[1] Deci încă de atunci se ivise, încercând a smomi pe boierii, Mihnea, fiul lui Ţepeş (Bogdan, *Vlad Ţepeş*, pp. 51-2). Cellalt „fiu de Voevod" e de sigur Vlad, fiu al lui Ţepeş, care petrecea la Buda în acest an 1494, când doi soli munteni vin, în Septembre, de se plâng regelui pentru aceasta. El e „Vlad Vayvoda Valahus", care, în Ianuar 1495, pleacă din Buda cu Jozsa de Som (Engel, *Geschichte der Walachey*, I, p. 184). Cf. Lăpĕdatu, *Vlad Călugărul*, p. 51 şi urm. Şi alt pretendent, Vlad Vornicul, se va fi dat ca fiu al lui Ţepeş (*ibid.*, pp. 58-9).

CCLVIII.

Târgovişte, 1494, 26 Novembre.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oprirea unor negustori din ţara sa.

Wlad, Dei gracia Wayvoda parcium transalpinarum.

Circumspecti amici et vicini nobi honorandi. Sciant Vestre Dominaciones quod nobis non apparet bene quod hos mercatores nostros captivastis. S[c]iant Amicicie Vestre quod, si eos homines nostros non dimiseritis cum rebus eorum, ita sciatis quod vias claudere faciemus, quia homines nostri non possunt cum paciencia in medium vestri ambulare. Cum vestris semper habuimus pacem, sed vos nescimus qua de causa facietis talia. Datum in Thargowistha, feria quarta proxima post festum Sancte Katherine Virginis, anno Domini, etc., LXXXX quarto.

[Adresa:] Circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis semper honorandis.

[V°:] Litera propter captivos Valachos.

(Pecete cu: † Іѡ Влад [Воивода млстию] кжию и господинь.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 342, n° CCXCV.)

CCLIX.

Orăştie, 1494, 20 Decembre.

Locuitorii din Orăştie către Sibiieni, pentru un proces dintre văduva lui Ioan Turcul şi „Vornicul muntean".

Obsequiosum animum complacendi. Egregii circumspectique viri. Noveritis quoniam, pridem nobis more solito pro tribunali consedentibus, accesserunt nostri in presenciam relicta Iohannis Toreck Olachi, una cum filio suo, presencium videlicet ostensores, ab una, et Vornick Olachus, in ius attractus, parte ab altera, per quam relictam Iohannis Toreck una cum filio suo contra et adversus predictum Vornick Olachum propositum extitit eo modo, quoniam, elapsis temporibus, predictus Iohannes Torek, eo adhuc vivente, cum omnibus bonis suis de Transalpinis venisse mansionis causa, ubi et quosdam porcos secum adduxit, duodecim videlicet, quod et vigesimatoribus insinuasset, quod videlicet vigesimam eis extradare vellet. Non post multum tempus predictus Vornick, ex quo servus vigesimatorum fuit, dolose adiisset predictum Iohannem Toreck, in Parkas [Pricaz] tunc morantem, dicens quod vigesimatores ei de porcis suis vigesimam eidem Vornick propriassent et unum porcum ab eo rogasse pro vigesimis, quem eidem predictus Iohannes Toreck dedit, sed Vornick iterum, alio excogitato dolo, dixit se non posse pellere unicum illum porcum ad oppidum, sed cum ceteris porcis ut pellantur rogasse; quod cum predictus Iohannes Toreck anuisset et ad oppidum nostrum porcos impulissent, mox decimatores seu vigesimatores eosdem porcos receperunt et mactaverunt. Super quibus omnibus et singulis predicta relicta Iohannis Toreck sufficiens testimonium adduxit. Predictus vero Vornick dixit se nescivisse quod vigesimatores predictos porcos vellent [pellere, nec eos] dolo quoque egisse. Unde nos, intellectis proposicionibus, responsionibus et probacionibus parcium ambarum, iterum pro[ponimus] in causa suorum quod, ex quo, per machinaciones et dolos eius, porci sunt ablati, solucionem pro dictis porcis tenetur ut solvat. Ipse vero Vornick, sentencia nostra contentus, minime causam suam pro appellacionis remedio ad vestram audienciam duximus provocandam. In cuius rei testimonium presentes literas sigillo nostro duximus roborandas. Ex Saazwarusch, sabato ante Thome Apostoli, anno 1494[1].

Iudices, villicus iuratique cives oppidi Saazwarusch.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi in *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, XV, p. 225.)

---

[1] Poate să fie „Turcul" pomenit în Bogdan, *l. c.*, p. 169, n° CXXXVI; p. 188, n° CLV; p. 285, n° CCXXX.

CCLX.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oprirea unui om al său la Bran. Târgovişte, 1495, 5 Ianuar.

Wlad, Dei gracia Woywoda parcium transalpinarum. Circumspecti amici et vicini nobis honorandi. Notum sit Vestris Dominacionibus quod in p[reteritis tempori]bus captivare mercatores nostros fecistis; per eos acceperunt flor. Ic XX; nunc autem familiaris V[estre] D[ominacionis] qui esset in castro de Therch, ipse cum castellanis eiusdem castri unum mercatorem nostrum Walkan vocatum, fratrem Mihne, qui cum iusticia in medio vestri ambulavit, eum similiter familiaris vester cum castellanis captivaverunt. Nescimus que opera ista volunt esse, ut homines et mercatores nostri in medio vestri cum paciencia non possunt hinc et hanc ambulare. Sciatis quod vias claudimus, ut homines nostri ad vos non transiant, et vestri ad nos non veniant. Aut putatis quod pannum aut ferrum in aliis locis non possumus invenire? In Moldova aut in Thwrchia tantum inveniemus quantum fiet voluntas nostra. Quia hunc mercatorem nostrum familiaris vester captivavit, et, que dampna paciet, propter vos paciet. Videte quid operamini? Et quid hiis familiaris noster Benedictus dixerit, fidem adhibere velitis creditivam. Datum in Thargowistha, feria secunda proxima ante festum Epiphaniarum, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto.

[Vo:] Circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, amicis et vicinis nobis semper honorandis.

(Pecete cu: Iw. . . и господинъ.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 343, no CCXCVI.)

CCLXI.

Regele Vladislav către Bartolomeiu Drágfy, Voevod al Ardealului, despre nişte Români din posesiunile săseşti, cari vreau să ieà cu sila moşiile altora, cari fuseseră osândiţi. Visegrád, 1495, 2 Maiu.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fideli nostro Magnifico Bartholomeo Dragffy de Belthewk, Wayvode parcium regni nostri transsilvanarum, salutem et graciam. Exponitur Maiestati Nostre in personis fidelium nostrorum, prudentum et circumspectorum magistri civium ac iudicis et iuratorum civium et tocius communitatis civitatis nostre cibiniensis et Septem Sedium saxonicalium qualiter quidam Wolahi nostri illarum parcium quorundam Wolachorum qui ante decem vel sedecim annos pro eorum demeritis et maleficiis, iure et iusticia accedente et ministrante, interemti sunt, homagia super possessiones nostras saxonicales postularent eademque eciam per combustiones et depredaciones earundem exigere et extorquere minantur. Scitis autem quod, dum his diebus in illis partibus agebamus, vobis in presencia et viva voce commiseramus ne eosdem exponentes eisdem Wolachis, previa racione, quoquomodo perturbare seu damnificare permitteretis. Unde volumus, et Fidelitati Vestre rursus firmissime committimus et mandamus quatenus a modo deinceps eosdem exponentes contra et adversus prescriptos Wolachos protegere et defensare debeatis, nec huiusmodi homagia, attento potissimum quod res diuturna est, ipsis Wolachis super eosdem exponentes petere vel exigere aut alias ipsos propterea in personis et rebus turbare et damnificare permittatis. Et aliud nullo modo nullaque racione facere audeatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Wyssegrad, sabbato proximo post festum Beatorum Philippi et Iacobi Apostolorum, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXII.

Turda, 1495, 21 August.

Bartolomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre un Român oprit la Bran şi inelul furat unui Grec închis în acelaşi castel.

Prudentes et circumspecti viri, nobis grate dilecti. Et pridem scripseramus vobis pro illo homine qui de partibus transalpinis furtive in illam civitatem venisset mandaveramusque vobis ut eundem captivare et captum ad manus Georgii de Lowaghaza, castellani nostri de Thewrch, dare et assignare deberetis; vos autem, uti intelligimus, mandatis nostris minime curatis, id facere difficultatis. Ideo iterum committimus quod eundem, iuxta requisicionem ipsius castellani nostri, captivare et captum ad manus eiusdem dare et assignare debeatis. Preterea dicit nobis Grecus ille quem in castro Thewrch conservari facimus, quod tempore captivacionis sue habuisset unum annulum in digito suo, lapidem preciosum in se continentem, et eundem annulum recepissent illi ab eo, qui eum ad civitatem cibiniensem ad nos captivum anno preterito conduxerant, et dicit Grecus quod lapis in annulo esset preciosissimus, et annulus, et iam ipse iam Regie Maiestati innotuit. Ideo iterum et rursum committimus vobis quod annulum ipsum exquiratis ab illis qui Grecum ipsum ad nos in civitatem cibiniensem conduxerant: vos scitis qui fuerunt illi, et nos eciam tunc noscebamus eos, sed iam oblivioni tradidimus. Iterum atque iterum committimus ut tam hominem illum captivare, quam eciam annulum exquirere debeatis, quoniam alioquin certi sitis ut, si in premissis aliter feceritis et mandatis nostris non obtemperaveritis, extunc habemus a Regia Maiestate in mandatis quid facere debeamus. Secus ergo in premissis non facturi. Ex Thorda, feria sexta proxima post festum Beati Regis Stephani, anno Domini, etc., nonagesimo quinto.

Bartholomeus Dragfy, Waywoda transsylvanus, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, etc., nobis sincere grateque dilectis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 77.)

CCLXIII.

Ceanad, 1495, 1-iu Novembre.

Regele Vladislav către pretendentul Vlad, fiul lui Ţepeş, oprindu-l de a mai năvăli în Ţara-Românească, şi chiar de a mai stă în Ardeal în paguba Saşilor.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Magnifice fidelis nobis dilecte. Iam aliquociens ad te scripsisse meminimus ut de illis partibus regni nostri transsilvanis exire deberes. Nunc autem intelleximus, non sine displicencia, te adhuc in illis partibus esse, et plurima damna atque nocumenta presertim Saxonibus nostris irrogasse. Preterea eciam partes transalpinas contra treugas pacis iam aliquociens invasisse, quod certe et moleste ferimus et tibi graviter eciam imputamus. Unde volumus, et Fidelitati Tue harum serie districte committimus et mandamus, ut, statim et incontinenti acceptis presentibus, sine omni ulteriori mora et procrastinacione de illis partibus exire, et ad fidelem nostrum Magnificum Iosam de Som, comitem themesiensem, et cetera, venire modis omnibus debeas. Nam certus esto quod prefatis Saxonibus nostris omnimodam facultatem dedimus ut se adversum te et tuos, utcunque poterunt, defendant. Secus

---

[1] Cf. cazul unui om spânzurat la Braşov, în scrisoarea lui Radul-cel-Mare, mai sus pp. 140-1, no CCLV.

igitur non facturus. Datum Chanadini, in festo Omnium Sanctorum, anno Domini, et cetera, LXXXXmo quinto [1].

[Vo:] Magnifico Wlad Wayvode, filio condam Drakwlya, fideli nobis dilecto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXIV.

Ştefan Istvánffy, cămăraşul ocnelor ardelene, către Sibiieni, despre strecurarea de mărfuri fără vamă de către oamenii lor de la Turnu-Roşu. Turda, 1496, 5 April.

Egregii ac circumspecti domini et amici nobis honorandi. Accepimus qualiter homines vestri in Weresthoron constituti sepe sepius diversas res a vigesimatoribus nostris clandestine ad partes transalpinas iam emisisserint, de quibus usque ad hoc tempus minime cessassent, quod profecto cedit in maximam diminucionem proventuum vigesimalium Regie Maiestatis. Ideo rogamus easdem Vestras Dominaciones et Amicicias serie presencium enixe quatenus committatis eisdem hominibus vestris ut a talibus desistant et precaveant, quoniam alioquin cogimur, tam Regie Maiestati, quam eciam domino nostro Reverendissimo Thesaurario ista significare, et preterea illum hominem familiarem (seu), vigesimatorum nostrorum cibiniensium [= vigesimatorem nostrum cibiniensem], permittatis imponere ad turrim interiorem. Plura dicet vobis is vigesimator noster. Vestras Amicicias valere optamus. Ex Thorda, in magna feria tercia, 1496.

Stephanus Isthvanffy, comes
camararum salium regalium transsilvanensium.

[Vo:[Egregiis circumspectis viris magistro civium, iudici et iuratis civibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXV.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre solia ce trimsese la Ştefan-Vodă al Moldovei. Pressburg, 1496, 11 April.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie, Bohemieque, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Optabatis a Nostra Maiestate scire legacionem quam medio condam Georgii Chwkas, magistri civium vestri, ad Magnificum Stepha-

[1] Un moment, în 1494, nemulţămit cu „Călugărul", bănuit că oploşeşte pe Turci pentru a-i aruncà asupra Ardealului, Guvernul regal sprijinise ca pretendent pe Vlad, dându-l în seama lui Josza de Som, când plecă spre Ardeal, ca nou comite al Timişoarei. Vlad erà fiul lui Ţepeş cu acea rudă a lui Matiaş pe care el o luase în 1462. Acesta trebuie să fie acela din cei *doi* fii cu principesa care stăteà pe lângă „fiul Craiului", deci pe lângă pretendentul ungur, Ioan Hunyadi al doilea, fiul lui Matiaş; cellalt erà *familiar* al episcopului de Buda (Bogdan, *Vlad Ţepeş*, p. 142). Povestitorul rus (cf. *ibid.*, p. 119) pomeneşte şi pe un al treilea fiu, „cel mai mare", Mihail, care fusese la Sultan, fugise de acolo la rege şi acesta-l însurase cu o „fată" a lui. E vorba de Mihnea, născut din altă legătură a lui Ţepeş şi dat de acesta, în 1462, ca zălog la Poartă, de şi trebuie să fi fost de o vrâstă foarte tânără, căci muri abia la 1510, fără să fi rămas amintirea lui ca a unui bătrân.

De ce erau provocate năvălirile lui Vlad pretendentul dincoace de munţi? Nu de moartea lui Vlad Călugărul, de la care avem încă un act din 20 April 1496 (Lăpĕdatu, *l. c.*, p. 76), nici de ordinele Voevodului ardelean. „Călugărul" trebuie să fi fost foarte bătrân şi bolnav, şi aceasta încurajà pe cel care nădăjduià să-i fie moştenitor. Se poate însă (v. Bogdan, *Relaţiile*, p. 180, nota 1) ca documentul din April 1496, păstrat numai în traducere într'o condică, să fie rău datat; cel din urmă act original al lui Vlad poartă data de 4 Septembre 1495 (*ibid.*). De la Radu cele d'intâiu sunt din Ianuar 1496 (*ibid.*). Într'o asociare la tron mi-ar fi mai greu să cred.

num Wayvodam Transsalpinarum *(sic)* exsequi habebamus. Unde sciatis legacionem illam non fuisse magne importancie. Nos enim de ea vos per fidelem nostrum, egregium Nicolaum Prol, camerarium cibiniensem, quem certis ex causis ad nos venire fecimus, cerciores reddere curabimus. Datum in civitate nostra posoniensi, feria secunda post dominicam Quasimodo, anno, et cetera, LXXXXmo sexto.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis ceterisque civibus et senioribus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXVI.

Buda, 1496, 7 Iunie.

Regele Vladislav către Guvernul Ardealului, despre asprele măsuri ce dă voie a se luă în potriva Românilor ce turbură pe Saşi.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie, Bohemieque, et cetera, fidelibus nostris, Magnifico Bartholomeo Dragffy de Belthewk, moderno futurisque Wayvodis eorundemque vicewayvodis, parcium regni nostri transsilvanarum, salutem et graciam. Ex declaracione fidelium nostrorum, circumspectorum magistri civium ac judicis ceterorumque civium et seniorum civitatis nostre cibiniensis et totam communitatem *(sic)* Saxonum nostrorum accepimus qualiter Wolachi illarum parcium eosdem Saxones nostros variis iniuriis oppressionibusque et nocumentis afficerent, immo eciam certis possessionibus nostris combustionem minarent. Nos autem commisimus et auctoritatem dedimus eisdem Saxonibus nostris ut se omni via et modo contra huiusmodi Wolachos protegant, et, si quos ex eis comprehendere poterunt, iuxta eorundem demerita et facinora contra eosdem iuris ordine agere et procedere possint. Quare requirimus Fidelitates Vestras, et nihilominus presentibus firmissime committimus eisdem, quatenus, acceptis presentibus, dum et quando per prefatos Saxones nostros requisiti fueritis, eisdem contra prefatos Wolachos, et eciam contra quosvis alios impetitores, omni auxilio et adiuvamine ac tutela adesse debeatis et teneamini, auctoritate nostra presentibus vobis et eisdem concessa mediante. Aliud nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria tercia proxima intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto.

Relacio Reverendissimi domini Sigismundi episcopi Ecclesie quinqueecclesiensis, Thesaurarii Regie Maiestatis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXVII.

Mediaş, 1496, 21 Octombre.

Bartolomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre solia ce trimete la Radu-Vodă.

Prudentes et circumspecti, nobis sincere dilecti. Quia de voluntate et mandato Serenissimi domini nostri regis misimus certos nos[tros] familiares seu nuncios nostros, presencium scilicet ostensores, in quibusdam legacionibus erga Spectabilem et Magnificum dominum Radwl Waywodam transalpinensem, qui quidem oratores seu nuncii nostri habebunt iter continuare versus partes transalpinenses per illam civitatem brassoviensem, requirimus ergo vos, et nichilominus eciam regia in persona firmissime committimus et mandamus, quatenus, acceptis presentibus, dum iidem oratores nostri illac ad vos applicuerint, extunc mox et incontinenti, ad requisicionem ipsorum disponatis ipsis equos ponderatos sufficientes usque ad dominum Waywodam transalpinensem pro celeriori expedicione Regie Maiestatis et conduccione ipsorum oratorum nostrorum. Secus ergo, in quantum comodum et uti-

litatem regiam desideratis, non faciatis. Ex civitate Meggyes, feria sexta proxima post festum Beati Luce Evangeliste, anno Domini, et cetera, nonagesimo sexto.

Bartholomeus Dragfy de Belthewk, Wayvoda transsylvanus, etc. [1].

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, nobis sincere grateque dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 71.)

CCLXVIII.

Ioan Barcsái, sol regal la Radu-Vodă, arată Sibiienilor că trecătorile sânt inchise şi li cere a nu lăsá pe Mihnea să năvălească. Crăstianul Sibiiului, 1497.

Debito cum honore. Magnifice vir. Sciatis Regiam Maiestatem in transalpinis partibus celere et strennue negocium, quod ego indignus executurus. Audio autem viam eundi esse perviam et clausam. Quomodo igitur regiam voluntatem exequar, prorsus ambigo. Quare Tuam precor Prestanciam ut viam mihi et modum transeundi sis auxilio. Audio autem te in Thalmasch fore; quod si fuerit, gaudeo; sin autem, oro ut aliquem idoneum nuncium qui me adiuvet, dispone. Et, si Wayvoda Michne in terram transalpinam nondum intravit, celerius quo poteris eidem insinua literis ne omnino intret, quoniam Regie Maiestati magnum incommodum exinde subsequitur. Ex insula Christiana, die et hora presenti, 1497.

Item nomina horum qui proxime regii nuncii fuerunt in Valachiam rogo mihi, presencium latori, nunciari.

Bartscha Ianusch, Regie Maiestatis nuncius.

[Vo:] Honorabili viro Georgio Hecht, cibiniensis civitatis magistro civium, fautori semper honorando [2].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXIX.

Bartholomeiu Drágfy, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre ajutorul pe care-l cere Ştefan-Vodă. Braşov, 1497, 9 Septembre.

Prudentes et circumspecti, nobis sincere dilecti. Quamvis iam nos plerisque vicibus vobis regia in persona firmiter commisserimus qualiter vos bombardas ac lapides et pulveres, scilicet alias attinencias, nobis mittere deberetis, tamen vos, ignoratur quibus respectibus, ista modo eciam usque mittere neglexistis. Quare requi-

---

[1] Pe atunci trebuie să se fi întâmplat moartea lui Vlad-Vodă Călugărul, căruia îi urmează fiul său, Radu.—Cea d'intâiu scrisoare a lui către Braşoveni, oferind prietenie şi cerând un cal, pare să fie în adevăr cea din Bogdan, *Relaţiile*, pp. 211-2, nº CLXXVIII. Ei îi cerură însă „carte de credinţă", şi el se plânge de aceasta, arătând că s'au făcut şi călcări de pace (*ibid.*, pp. 213-4, nº CLXXIX).

[2] Solii precedenţi sunt cei din Octombre 1496 (v. nº precedent). În legătură cu această scrisoare e cea, slavonă, din Bogdan, *Relaţiile*, pp. 214-5, nº CLXXX. El arată, răspunzând la plângerile Braşovenilor, că în adevăr a „închis drumurile", dar nu pentru a „face răzmiriţă", ci pentru „a se păzi de acel vrăjmaş al său Mihnea, care nu de mult a venit şi umblă pe acolo, prin mijlocul nostru". Numai dacă el va fi izgonit deci din Ardeal, se va lăsă negoţul slobod; Braşovenii s'o şi ceară aceasta de la Rege, care l-a trimes pe pretendent, de şi „are pace" cu Ţara-Românească. Deocamdată Radu declară că nu ştie unde e Mihnea: la Timişoara (deci la Josza de Som), ori a plecat înapoi la Buda. El vorbeşte şi de oştile turceşti strânse la Silistra, la Brăila (cu Mezet-Paşa), şi aiurea pentru ajutorul lui Ştefan. Aceasta fixează şi o dată amânduror scrisorilor: ele sunt posterioare năvălirii lui Ioan Albert, regele Poloniei, în Moldova. La 27 August Ştefan trimetcă Poloni prinşi la Sultanul, şi în urmărirea regelui, după 19 Octombre, el aveă cu dânsul şi 2.000 de Turci (Bogdan, *Cronice inedite*, pp. 44-6). Data poate fi deci Septembre 1497.

rimus vos vice iterata quatenus, mox visis presentibus, bombardas ipsas, simul cum predictis earum attinenciis, citissime nobis mittere debeatis, quoniam eciam Magnificus dominus Stephanus Wayvoda moldaviensis nos cum omnibus gentibus nobiscum existentibus ad ipsum moldaviense regnum advocat, et hodie homo suus, per quem vocari fecit, apud nos est. Ob hoc, si in conduccione ipsarum bombardarum aliquam dilacionem facietis, extunc nos in hoc regno cum ipsis bombardis non pervenient. Eapropter iterum committimus vobis ne secus feceritis, sub pena amissionis capitum vestrorum. Ex Brassovia, sabbato proximo post festum Nativitatis Virginis Gloriose, anno Domini, et cetera, LXXXXmo septimo.

Bartholomeus Dragfy, Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis civibus civitatis cibiniensis, nobis sincere grateque dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXX.

Buda, 1497, 16 Octombre.

Regele Vladislav către Voevodul Ardealului Bartolomeiu Drágfy şi către cămărăşul ţerii, ca să nu se mai păgubească Saşii la ieşirea trupelor regale din Moldova.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris Magnifico Bartholomeo Dragffy Wayvode ac egregio Iohanni Tharczay, comiti camerarum salium regni nostri transsilvanarum, salutem et graciam. Cum intelligamus Saxones nostros ab illis gentibus nostris que ad Moldaviam sunt ingressi, damna plurima et maiora incommoda in transitu percepisse, ex quo ille gentes omnino per medium ipsorum Saxonum nostrorum iter fecerint, ideo, ne iidem Saxones nostri ab eisdem gentibus rursus in egressu molestentur, mandamus Fidelitati Vestre firmiter quatenus gentes ipsas per medium eorundem Saxonum nostrorum nullo modo educatis, sed illas, aut per medium Siculorum nostrorum, aut per alia loca commoda, vel bona nobilium, prout videbitur, educatis et eosdem exire faciatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Data Bude, in festo Beati Galli Confessoris, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo.

Ad relacionem venerabilis Georgii, prepositi Sancti Nicolai de Alba, secretarii Regie Maiestatis.

Reverendissima Dominacio Vestra dignetur istas facere sigillari.

Gyeryk [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXXI.

Buda, 1497, 30 Novembre.

Regele Vladislav porunceşte din nou Voevodului Ardealului, Bartolomeiu Drágfy, să nu fie supăraţi Saşii la retragerea trupelor din Moldova.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Magnifice fidelis, nobis sincere dilecte. Commiseramus vobis per alias nostras ut, dum de Moldavia cum exercitu rediretis, non per medium Saxonum nostrorum, sed per aliam aliquam viam exercitum illum reduceretis, neque gentes vestras vel eciam aliorum inter ipsos Saxones condescendere permitteretis, quo ipsi pauperes, qui

[1] Deci sprijinul dat de regele Ungariei lui Ştefan în lupta lui cu Polonii merse până la trimeterea de trupe în Moldova.

alioquin, ut scitis, in exitu illius exercitus non parva damna perceperunt, ab eiusmodi damnis precaveri possent; nunc vero intelligimus quod vos, non curata eiuscemodi nostra commissione, gentes illas in medio eorundem Saxonum condescendere fecistis, que gravia damna ipsis Saxonibus nostris quotidie inferunt. Quod certe nobis vehementer displicet, et mirari non sufficimus cur hec facitis, cum tamen vos predictos Saxones ex debito officii vestri defendere pocius quam offendere deberetis. Et idcirco Fidelitati Vestre harum serie firmissime committimus et mandamus, aliud habere nolentes, quatenus, statim receptis presentibus, universas gentes quas in medium dictorum Saxonum nostrorum collocastis, removere et ad alia loca mittere debeatis, neque ad eosdem aliquas gentes locare vel aliqua damna eisdem inferre ullo pacto permittatis, quin eciam commissa usque ad plenum rectificetis et rectificari faciatis, ne ipsi pauperes adeo destruantur, ut nobis rursus conqueri cogantur. Aliud, prout nobis displicere non intenditis, in hoc nulla racione faciatis. Datum Bude, in festo Beati Andree Apostoli, anno Domini, et cetera, LXXXXmo septimo [1].

[Vo:] Magnifico Bartholomeo Dragffy de Belthewk, Wayvode parcium regni nostri transsilvanarum, et cetera, fideli nobis sincere dilecto.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCLXXII.

Radu-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre pricina conflictului său cu Ungaria, care e episcopul de Alba și „domnii Gereb". — Dălga, 1498, 12 Septembre.

Radwl, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera. Circumspecti vicini et amici nobis plurimum honorandi. Ea que nobis vestris in literis, necnon per hominem vestrum, intimastis, sane intelleximus, de vestris autem benivolenciis erga nos habitis inmensas vobis referimus graciarum acciones. Notum est Vestris Dominacionibus quod presentem guerram seu litem, non nos, sed domini Gereb inceperunt. In ultima autem recepcione pignoris per nostros familiares intelleximus a vestris familiaribus quod eciam iobagiones Serenissimi regis damna sunt passi. Quapropter loquimini cum domino episcopo, et, cum primum ipse prius persolverit nobis damna illata plenarie, demum sic et nos persolvimus, tam iobagionum Regie Maiestatis, quam domini episcopi. Item Dominaciones Vestre possunt eciam Serenissimo regi conqueri contra dominum episcopum, quia presentem litem prius ipse inchoavit, demum animabus nostris instillavit quod haberetis tedium ex parte Turcorum. Quare notum sit vobis quod nullum Turcum intra regnum nostrum invenire possetis, vobis nociturum. Quam iniuriam nobis intulistis, quod contra vos Turcos duceremus! Scitis nobis boni amici, et nos vobis similiter adesse volumus. Quare sciendum pro certo quod, quemadmodum Regie Maiestati iuravimus, sic inviolabiliter observare volumus cum omni fidelitate. Valete per tempora longa. Ex Dylga, feria quarta ante festum Exaltacionis Sancte Crucis, 1498.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, vicinis et amicis nobis plurimum honorandis, et cetera [2].

(Pecete cu: † Іѡ Радꙋл [Воевода милост]ію бж[і]ю [и гос]подин.)

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în Bogdan, *l. c.*, pp. 343-4, nº CCXCVII.)

---

[1] V. nl precedent.

[2] „Domnii Gereb" aveau moșie la Merghindeal, lângă Țara Oltului (Bogdan, *l. c.*, p. 66, nota). S'ar înțelege foarte bine scrisoarea admițându-se că Mihnea fusese oploșit de ei acolo în preajma feudei Domnilor munteni. N'ar fi oare episcopul de *Alba*, și nu cel de *Buda* ocrotitorul de care vorbesc povestirile rusești, al familiei lui Țepeș (v. mai sus, p. 145, nota 1)?

CCLXXIII.

Buda, 1498, 5 Decembre.

Regele Vladislav întăreşte drepturile Bistriţenilor peste Valea-Rodnei.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, etc., fidelibus nostris, venerabili Sigismundo preposito de Lelez moderno, futurisque nostris thesaurariis, necnon egregiis dicatoribus et exactoribus quorumcunque proventuum nostrorum, tam scilicet quinquagesimalium, quam eciam pecuniarum exercitualium in partibus nostris transsilvanis et in comitatu Zolnok Interiori, quandocunque et per quemcunque constituendis, presentes visuris, salutem et graciam. Exponitur Maiestati Nostre in personis fidelium nostrorum, prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium civitatis nostre bistriciensis quod, licet alias Serenissimus princeps quondam dominus Mathias rex, predecessor noster felicis memorie, oppidum Rodnawewlgye vocatum et ceteras villas ad idem pertinentes, de comitatu illo Zolnok Interiori exemerit et illi civitati nostre bistriciensi, vigore certarum literarum suarum, per Maiestatem Nostram tandem confirmatarum, graciose applicaverit, vos tamen, nescitur quibus moti racionibus, ipsos oppidanos de Rodnawewlgye ab unitate eiusdem civitatis nostre bistriciensis, cui annexi essent, separare et segregare atque in medium illius civitatis connumerare, ad solucionem denique, tam proventuum quinquagesimalium, quam eciam pecuniarum exercitualium velletis et niteremini compellere, in eorundem exponencium preiudicium atque dampnum non modicum. Quia vero nos ipsos oppidanos de corpore illius civitatis nostre bistriciensis, cui iam annexi sunt, contra libertatem ipsis exponentibus concessam, segregare nolumus, ideo volumus et mandamus Fidelitati Vestre serie presencium strictissime ut a modo deinceps de populis et iobagionibus in prescripta Rodnawewlgye commorantibus, eos nullo modo impediatis, neque ipsos in medium illius comitatus Zolnok Interioris pro quocunque negocio debeatis connumerare, sed eos omnibus libertatibus, consuetudinibus, prerogativis et iuribus, quibus pretacta civitas nostra bistriciensis gaudet, uti et frui libere semper permittatis et permitti faciatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria quarta proxima post festum Beate Barbare Virginis et Martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo, regnorum nostrorum Hungarie, etc., anno nono, Bohemie vero vigesimo nono[1].

Relacio venerabilis Georgii, prepositi Ecclesie budensis, secretarii Regie Maiestatis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCLXXIV.

Orăştie, 1499, 15 Februar.

Locuitorii din Orăştie către cei din Sibiiu, pentru un iobag ardelean care are o datorie la Barbu Craiovescul.

Circumspecti domini, nobis semper observandi. Notificamus Dominacionibus Vestris tenore presencium quod quidem iobagio regius in possessione Ramaz[2] commorans per quendam boieronem indigenam Transalpine commorantem, Barb de Cralyewa vocata [=vocatum], temporibus nuperime elapsis esset privatus in quadraginta florenis ungaricalibus puri auri, pro quibus quadraginta florenis puri auri prefatus Nago, iobagio regius presens, territus ab eodem boiero Barb, illuc meare non audet. Quare petimus Dominaciones Vestras uti operam facere dignemini apud dominum nostrum Wayvodam transilvanensem quatenus sepefatus Nago,

[1] În ziua următoare se dau alte ordine în această privinţă (ms. Klein, *Geschichte der Deutschen im Norden von Siebenbürgen*, în Biblioteca Gimnaziului din Bistriţa; cf. *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, XIX, p. 120).

[2] Rămeţi?

iobagio regius, in dampno perseverare non valeat. Cetera lator dicet, cui Dominaciones Vestre fidem indubiam adhibere velitis. Ex Zazwaras, feria sexta post Cinerum, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono.

Iudices et iurati oppidi Zazwaras,
fideles Vestris Dominacionibus in omnibus, et cetera.

[Vo :] Circumspectis ac providis magistro civium ceterisque civibus civitatis cibiniensis, dominis nostris semper observandis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, XV, p. 236.)

CCLXXV.

Radu-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre o ceartă de bani a „iobagului" său Gherghină cu un orășean. Târgoviște, 1499, 18 Februar.

Radwl, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera. Circumspecti vicini et amici nobis plurimum honorandi. Ea que nobis vestris in literis, necnon per hominem vestrum intimastis, sane intelleximus ex parte nostri iobagionis, Gyrgyna vocati, necnon ex parte Thome Olaz, condam vestri concivi[s]. Ad que Vestris Amiciciis breviter respondemus quod genitor noster quasdam literas magistro civium, videlicet Iohanni Agata, necnon iudicibus iuratisque consulibus protunc miserat, inhibendo ibidem res et mercimonia Gyrgyne, ne Thome Olaz ad manus dare velletis, sed Vestre Amicicie, non curantes cum litera nostri genitoris, eidem Thome ad manus predictas res assignastis. Pro quibus eciam Serenissimo et Graciosissimo domino regi sepius conquesti fuimus, qui precepit suo Wayvode et vobis ut homini nostro satisfacere velitis; quas quidem usque inpresenciarum neglexistis. Sciendum autem quod hiis diebus veniunt quidam Turci quibus idem debitor exstiterat, ac eundem collo ligato oportet ad manus ipsorum dare, quia aliter non habet unde solvere[1]. Ubi enim dicitis quod primo in medio vestri idem non moretur, sed in Koloswar, ad hoc vobis respondemus quod non tantum Cibinium neque Koloswar, sed totum regnum Hungarie pertinet ad Serenissimum dominum regem. Constat enim vobis quod hucusque inpresenciarum, de undecunque venerunt ad nos postulantes iudicium et iusticiam, a quocunque in nostro regno existente, ei fecimus iudicium et iusticiam; volumusque et in posterum. Quare rogamus nunc Vestras Amicicias ut vobis non sit grave, quia debita istius Gyrgine, de undecunque petimus, sed rehabere volumus. Ceterum autem rumores ad presens non habemus quas vobis intimemus. Si autem alique erunt, procul dubio intimare volumus, ac omnem amiciciam et vicinitatem vobiscum tenere: quemadmodum genitor noster, sic et nos. Bene valere desideramus. Ex Targavistya, feria secunda proxima post dominicam Invocavit, anno Domini 1499, et cetera.

[Vo :] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, vicinis et amicis nobis honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în Bogdan, *l. c.*, pp. 344-5, nº CCXCVIII.)

CCLXXVI.

Petru de Skt.-Georg și Pösing, Voevod ardelean, către Sibiieni, cerându-li a conduce acasă pe un sol muntean. Cluj, 1499, 20 Iunie[2].

Petrus, comes de Sancto Georgio et de Bozyn, Wayvoda transsilvanus et comes Siculorum, et cetera, prudentibus ac circumspectis magistro civium, iudici

[1] Constrângere corporală pentru datorii.

[2] Dacă e vorba de tăierea capului Sf. Ioan.

iuratisque civibus civitatis cibiniensis ceterisque cunctis hominibus qui presentibus requisiti fueritis nostris, salutem et favorem. Quia is nuncius Wayvode transalpini, iam a nobis domum, erga dominum suum, redire habebit, pro eo vos requirimus vobisque regia in persona firmiter committimus quatenus, agnitis presentibus, vestrum hominem eidem nuncio, latorem [= latori] scilicet presencium, pro salvo conductu prebere debeatis et teneamini, omnique auxilio, ubi necesse fuerit, adesse velitis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Coloswar, feria quinta proxima ante festum Beati Iohannis Baptiste, anno, et cetera, LXXXXVIIIjo.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXXVII.

Bistriţa, 1500, 17 Februar.

Petru de Skt.-Georg şi Pösing, Voevodul Ardealului, către Petru Soklosy, castelan de Deva, cu zvonul de pregătiri turceşti la Dunăre şi în Ţara-Românească.

Egregie, nobis sincere dilecti. Famatur pro vero quod quoddam bellum turcinum pro nunc ultra Danubium ad partes transalpinas se transtulisset Transalpineque existeret, et ti nendum est ne ad has insultaret partes. Ideo civitati Zazsebes committere nomine nostro debeas ut omnimode attendere debeant exploratoresque habeant, ne per improvisionem ad villas et possessiones, pertinencias scilicet illius civitatis per impetum intrarent ab indeque predam captarent. Et, siquid audire valuerint, vel autem tu perceperis, die noctuque nobis rescire dent et des, quod, si necessarium erit, nos illac festinabimus, et tandem quos tu illic habere poteris et accumulare, modo simili promptus sis, ut, si insultaverint, statim subvenire possis. Secus non facturus. Ex Bistricia, feria secunda proxima post festum Beati Valentini Martyris, anno, et cetera, quingentesimo.

Petrus comes, Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Egrecio Petro Soklosy, castellano nostro castri Dewa, nobis dilecto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXXVIII.

Buda, 1500, 31 Mart.

Regele Vladislav către Voevodul Ardealului, despre Ţiganii cetăţii Branului.

Regele Vladislav către Voevodul Ardealului, pentru „certis Egipciis seu Ciganis ab antiquo pertinentibus“ la cetatea Branului („Thewrch“) şi cari nu sunt supuşi altei jurisdicţiuni decât a castelanilor.

„Datum Bude, feria tercia proxima ante dominicam Invocavit, anno Domini millesimo quingentesimo.“

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 264.)

CCLXXIX.

Târgovişte, 1500, 12 April.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, pentru un proces mixt.

Nos, Radul, Dei gracia Wayvoda Transalpini, et cetera, magistro civium ac iudici iuratisque civibus cibiniensis, salutem dicimus plurimam. Notum sit Dominacionibus Vestris quomodo fidelis noster Michne, frater Angeli, coram nobis ac circumstantibus dominis meis satis clare enodavit quomodo litigavit coram Vestris Dominacionibus cum honesta domina Nicolai Prol defuncti ex parte debitorum aliquorum. Vestre Dominaciones, ut nobis videtur, iudicaverunt secundum voluntatem domine, non autem secundum testes, et scandalisastis hominem meum, ipsum retinendo in vinculis innocenter. Noster enim prefatus Michne, rediens de Cibinio,

testes idoneos fide ac honore dignos in nostram presenciam aduxit, videlicet dominum Kyrka et dominum Michne, Georgium Grecum et Aüedik [1], qui conscienciose coram nobis fassi sunt super animas et legem eorum quod dominus Nicolaus Prol ipsis ore proprio dixit quod tenetur suprascripto domino Michne XXXI millia cultellorum [2] et IIj cantayr pyper debet exsolvere theoloniatoribus, sed Michne pretactus tenetur domino Nicolao Prol in Ij literis 200 LXXXI flor. Hec locutus est dominus Nicolaus Prol testibus prefatis, post computacionem et post literas domini Michne. Ideo mittimus dominum Kyrka ad Dominaciones Vestras, et Dragata de Ardgesch, qui eciam dabunt testimonium coram Vestris Dominacionibus et conscienciose fatentur. Insuper Vestras rogo Dominaciones quatenus Vestre Dominaciones velint prefato nostro homini, videlicet Michne, iusto succurrere iudicio, ut sua debita extorquere valeat iure mediante. Quod si feceritis, vices optemus refundere condignas. Videant Vestre Dominaciones quanti mercatores perdiderunt sua mercimonia in civitate vestra ex mercatoribus nostris: Kyrka perdidit V millia flor. Dragota perdidit 1000 et 300 flor., Niculla perdidit 3.000 flor., Gergina 600 perdidit flor., Dreyusche [3] 400 perdidit flor. Domino Kyrka prescripto solvunt fideiussores, sed satis male, alii autem omnes perdunt pecuniam eorum. Nunc enim velitis quod et noster fidelis, videlicet Michne, perderet pecuniam suam. Scitote quod hominem nostrum, videlicet Michne, in damno nolumus permittere, quoniam intelleximus quod ipse sepedictus Michne est in via recta testesque habet valde honestos, quibus eciam esset adhibenda fides coram Regia Maiestate. Insuper ea que presens [=presencium] lator, videlicet Laczko, cubicularius noster, Vestris Dominacionibus dixerit, fidem ei adhibere velitis rogo. Valete, et cetera. Datum ex Targovschtcha, proxima dominica ante Resurreccionem Domini 1500.

[Vo:] Providis ac circumspectis magistro civium ac iudici iuratisque civibus civitatis cibiniensis, fautoribus nostris specialissimis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 346-7, nº ccc.)

CCLXXX.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti, către Sibiieni, pentru aceiaşi afacere. Târgovişte, 1500, 12 April.

Nos Radul, Dei gracia Wayvoda transalpinensis, et cetera, iudici iuratisque consulibus Septem Sedium saxonicalium, salutem plurimam dicimus. Domini ac vicini mihi multum dilecti. Notum facio Dominacionibus Vestris quomodo fidelis noster Michne litigavit coram circumspectis consulibus cibiniensibus cum domina Nicolai Prol defuncti, ipsique circumspecti consules iudicaverunt secundum voluntatem domine Nicolai Prol, et nostro fideli Michne iusticiam denegaverunt. Noster prefatus Michne, rediens de Cibinio, testes idoneos, fide ac honore dignos, in nostram presenciam adduxit, videlicet dominum Kirka, dominum Michne, Georgium Grecum et Aüedik, qui conscienciose fassi sunt super animas eorum quod dominus Nicolaus Prol ipsis prescriptis testibus ore proprio dixit quod ipse Nicolaus Prol teneretur domino Michne XXXI mille cultellos et III cantayr pyper debet exsolvere teloniatoribus, sed dominus Michne tenetur domino Nicolao Prol in II literis 200 et LXXXI florenis. Hec locutus est dominus Nicolaus Prol testibus prefatis post computacionem et literas ipsius domini Michne. Ideo mittimus ad Vestras Dominaciones dominum Kyrka, fidelem nostrum, et Dragota de Ardgesch, qui facient coram Dominacionibus Vestris iuramentum. Quare rogo atque peto Vestras Dominaciones, non velint iudicare secundum voluntatem domine quondam relicte Nicolai Prol,

[1] Avedic, Armean.

[2] Pentru negoţul de cuţite v. Bogdan, *l. c.*, pp. 222-3.

[3] Drăguş.

sed secundum testimonium [1], quoniam istis testibus prefatis esset adhibenda fides eciam coram Regia Maiestate, quia meliores homines nos non habemus in territorio nostro ipsique non perderent animas eorum propter Michne, si scirent ipsum fore sinistre. Nos enim maxime dolemus et doluimus quod nostri mercatores fere omnes suas mercancias in Cibinio perdiderunt: Kirka enim perdidit V millia florenorum, Dragota perdidit 1000 et 300 flor., Nicula perdidit 3.000 flor., Gergina perdidit 600 flor., Dreyusche perdidit 400 flor. Domino Kyrka prescripto solvunt fideiussores, sed satis male, sed alii omnes perdunt suam pecuniam. Et iam fortassis velint quod et ipse prefatus Michne perderet 200 et 17 flor., quos prefatus Nicolaus Prol tenetur, sed nos nostrum fidelem Michne in damno permittere nolumus, quoniam ipsum ita novimus quod ipse sinistre non agit, testesque habet valde honestos. Insuper ea que presens lator loquitur coram Vestris Dominacionibus, ei fidem adhibere velint Dominaciones Vestre, ut ore nostro proprio rogo, quoniam cubicularius noster est. Vale. Datum ex Targovischtcha, proxima dominica ante Ressurreccionem Domini, 1500.

[V o:] Circumspectis ac providis viris, iudicibus iuratisque consulibus Septem Sedium saxonicalium, fautoribus nostris, tam dilectis quam dilectissimis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, pp. 345-6, nº ccxcix.)

CCLXXXI.

Sibiiu, 1500, 25 April.

Sibiienii fixează un soroc pentru judecarea procesului de care se interesează Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti.

Nos, magister civium, iudices et iurati seniores civitatis cibiniensis et Septem Sedium saxonicalium parcium transsilvanarum notificamus per presentes quibus incumbit universis quod nos in causa circumspecti et agilis viri Mychne, fratris Angeli de Thargovistha, inter eundem et virtuosam dominam Elizabeth, relictam condam prudentis viri domini Nicolai Proll, et cetera, certis bonis et honestis respectibus, terminum, videlicet festum Beate Katherine Virginis et Martyris, statuimus proxime venturum, ita quod una quequam parcium in predicto termino nobis coram hic, Cibinii, comparere et constitui debeat. Ubi tandem nos, Deo auxiliante, in huiusmodi causa dictarum parcium rectum iudicium et meram iusticiam facturi sumus. Datum Cibinii, in nostra generali congregacione, in festo Beati Marci Evangeliste, 1500.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXXXII.

Târgovişte, 1500, 31 Maiu.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, pentru acelaşi proces mixt, cerând a se recunoaşte judecata făcută de el.

Radwl, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera. Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Constat Vestris Circumspeccionibus quomodo inter honestam dominam Elizabet, consortem videlicet condam Nicolai Prol, ab una, ex altera vero parte Mihnem, fratrem Angeli de Targavistya, quedam lites coram vobis nobisque quarundam summarum pecuniarum exorte exstiterunt, idemque Mihne coram vobis testibus approbavit fidedignis, necnon in isto regno coram homine eiusdem domine predicte, iusque suum obtinuit. Igitur petimus Vestras Amicicias, tamquam amicas et vicinas dilectas, quatenus predicto homini nostro Mihne vocato ex parte domine

---

[1] S'a cumpătat învinuirea, cuprinsă în forma precedentă, că ei ar fi şi judecat după hatârul acesteia.

Elizabet omnimodam satisfaccionem impendere velitis et dignemini, neque eidem terminum prefigere velitis usque ad festum Sancte Katherine Virginis, — an eidem predicto Mihne ibidem satisfacere velitis, an domina Elizabet det suas literas huic nomini Mihne, vigore cuius possit et ipse sua rehabere debita. Valete. Ex Targovistia, die dominico ante festum Pentecosten, anno Domini millesimo quingentesimo, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, vicinis et amicis nobis plurimum honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXXXIII.

Locuitorii din Sighişoara către cei din Sibiiu, pentru solul ce trimete regele la Ştefan-Vodă spre a se plânge de jaful făcut de pârcălabii lui la bâlciul din Cetatea-de-Baltă. Sighişoara, 1500, 18 Septembre.

Prudentes circumspectique viri, domini nobis honorandi. Hiis exactis diebus nostri in medium adventatus egregius dominus Moyses, magister Curie domini nostri regis et Sue Serenitatis nuncius specialis, proficiscendo partes Moldavie, ex parte bonorum et rerum combustarum et vi ablatarum, que in die Beati Stephani Regis [= 15 augusti] in nundinis Kwekelewar preteritis celebratis sunt per exustionem ignis consumata, Wayvode eiusdem terre moldaviensis propalando. Idem egregius Moyses nobis, strictissime mandato regio precipiendo, mandavit ut universos incolas nostre civitatis racione dictorum bonorum et rerum combustarum et ablatarum, ut in premissis, convocari et congregari minime pretermittere deberemus. Mandatum regium obtemperare tenemur et unumquemque seorsum cum diligenti studio suam ad fidem christianam examinavimus de suis rebus et bonis in quibus damnificatus esset. Qui quidem incole nostre civitatis sub puritate suarum conscienciarum ad fidem Deo obligatam confessi sunt modum in hunc, qualiter in dictis nundinis per exustionem ignis et in aliis rebus ablatis inevitabile et irrecuperabile damnum percepissent, cum singula in unam summulam bene calculata redactis *(sic)* videlicet numero florenorum auri 1.785. Sic quemadmodum aliis Septem Sedibus singula damna registrari precepit, et registrum damnorum intitulatorum in nundinis perceptorum suum postergium ad Barcza transmitti debeat. Quare Vestris supplicamus Prudenciis presentibus plurimum perattente quatenus in talibus irrecuperabilibus illatis damnis vigilare dignentur et nobis auxiliari pro recuperandis damnis illicitis nobis et nostratibus illatis; in eo nobis rem gratissimam exhibituri. Ex Segeswar, proxima feria sexta ante festum Beati Mathei Evangeliste, anno Domini 1500.

Magister civium, iudices et iurati cives civitatis segeswariensis.

[Vo:] Prudentibus circumspectisque viris magistro civium, iudicibus et iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXXXIV.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre mărfurile lor oprite de pârcălabul moldovenesc din Cetatea-de-Baltă. Bács, 1500, 16 Novembre.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Sciatis nos vestri non fuisse im-

memores, sed medio fidelis nostri Magnifici Moysi de Bwzla, magistri Curie nostre, Spectabili et Magnifico Stephano Wayvode Moldavie nunciasse ac non modicam fecisse diligenciam quod ipse Stephanus Wayvoda res et bona vestra per castellanum castri sui Kykellewar appellati et familiares eiusdem atque eciam iobagiones ad pretactum castrum spectantes et pertinentes direptas et distracta vobis reddi et restitui faceret. Ipse autem Wayvoda Moldavie similiter et contra vos non modicas nobis fecit querelas, quod videlicet prefatum oppidum suum vestra culpa fuerit succensum atque exustum. Supplicavit igitur Maiestati Nostre ut et nos quoque ex parte vestri satisfaccionem sibi impendere dignaremur. Si igitur Spectabilis et Magnificus Petrus comes de Bozyn et de Sancto Georgio, Wayvoda noster transsilvanus ac iudex Curie nostre, in Transsilvania permanserit, commisimus eidem ut ad revisionem et rectificacionem huiusmodi damnorum utrinque illatorum ipsemet in propria sua persona una cum boiaronibus prefati Wayvode Moldavie ad certum locum et terminum per dictum Wayvodam Moldavie sive boiarones suos atque pretactum Wayvodam nostrum ibidem prefigendum ire et proficisci debeat et teneatur. Si vero ipsum Wayvodam nostrum ad nos venire contingeret, extunc ad hoc ipsum negocium fideles nostros egregios Thomam Farkas, Iohannem Erdely et Nicolaum Bethlen deputavimus. Quare ut res ipsa pro desiderio vestro ad optatum finem deduci possit, provideatis hiis qui per nos ad revisionem et rectificacionem negociorum profecturi sunt de expensis ad hoc ipsum negocium perficiendum sufficientibus ac necessariis. Datum Bachie, feria secunda proxima post festum Beati Briccii Episcopi et Confessoris, anno Domini millesimo quingentesimo.

Relacio Sigismundi Thurzo, secretarii Regie Maiestatis.
Relacio domini Moysis de Bwzla.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis universis Saxonibus nostris Septem Sedium saxonicalium, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXXXV.

Mănăştur, 1501, 19 Mart.

Gavriil Polnar, episcop de Bosnia, către Braşoveni, despre gândul de război cu Turcii pe care-l are regele.

„Gabriel Polnar, episcopus Ecclesie Boznensis, etc., consiliarius regius", către Braşoveni. Între altele arată că „omnino Maiestas Sua deliberavit vires omnium regnorum suorum movere adversus truculentissimos inimici Christi crucis hostes, scilicet Turcos, et ad festum Sancti Georgii (Deo concedente) ad dietam generalem huius regni Hungarie Budam redibit, ad concludendum modum et viam ipsos Turcos agrediendi, etc. Preterea voluntas Maiestatis Suc est ut nos quoque in Transsilvania permaneamus ob pregnantes raciones, quas perinde (superis annuentibus) suo tempore Vestre Dominaciones clare intelligunt...

Ex Colomonostra, feria sexta ante dominicam Letare 1501".

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 32.)

CCLXXXVI.

Buda, 1501, 12 August

Regele Vladislav către Sibiieni, despre ştirile cu privire la Turci pe care le-a cerut dela Radu-Vodă.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Novitates illas quas nobis per literas intimastis

gratum nobis exstitit intellexisse, de quibus vobis grates habemus. Sciatis autem quod nos fideli nostro Spectabili et Magnifico Radwl Wayvode transalpinensi medio hominis sui significavimus eumque hortati eciam sumus ut, siquid, tam de conatibus Thurcorum, quam eciam quibuscunque aliis novitatibus, habere poterit, sedulo vos de illis certificare et ea vobis intimare velit. Idcirco requirimus Fidelitates Vestras et rogamus ut, sicuti hactenus, ita eciam deinceps, tam ea que idem Wayvoda significabit, quam eciam alias novitates, si quas ex parte Thurcorum habere poteritis, nobis per literas intimare et de hiis nos certificare curetis. Datum Bude, in festo Beate Clare Virginis, anno Domini, et cetera, quingentesimo primo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis civibus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCLXXXVII.

Vice-voevodul Ardealului cere dela Braşoveni ştiri despre Turci. Vaşarheiu, 1502, 9 Ianuar.

„Paulus de Magh, vice-iudex curie regalis (?) vice-wayvodaque transsylvanus, etc." Se plânge că „ab eo tempore postquam Magnificus dominus noster Wayvoda transsylvanus, etc., nos vicewayvodam parcium earumdem prefecit, hactenus non invenistis, et nec novitates de statu Turcorum nobis intimare curastis. Cum tamen per certos exploratores nostros atque prudentes et circumspectos magistrum civium et iuratos consules civitatis cibiniensis experti et certificati sumus qualiter Cesar Turcorum nunc validum instaurare fecisset exercitum, has ad partes transsylvanas subintraturus, atque easdem depredaturus, tamen, hiis pretermissis, nos, vestri intuitu et pro amicicia vestra futura, presentem exercitum dicti domini nostri generosi Wayvode, nunc in illo vestro districtu Barcha existentem, abhinc ad alias partes removere et deduci faciemus." Să trimeată spioni pentru a căpătà la vreme ştiri despre Turci.

„Ex oppido Wasarhel, die dominico proximo post festum Epiphaniarum Domini, anno eiusdem, etc., quingentesimo secundo."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, no 33.)

CCLXXXVIII.

Petru, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre curierul lor trimes în Moldova. Dej, 1502, 6 April.

Prudentes et circumspecti viri, amici nobis sincere dilecti. Quia hunc Nicolaum cursorem nostrum [in certis et] arduissimis negociis regni erga dominum Wayvodam moldaviensem misimus, qui citiss[ime ad nos] redire habebit, vos igitur requirimus et vobis committimus quatenus, mox visis presentibus, un[um] hominem vestrum, qui linguam hungaricalem et valachalem sciat, cum codem transmittere et ipso Nicolao unum equum dare debeatis et teneamini. Homoque ipse vester, tam in eundo, quam in redeundo, cum eo sit; equum vero illi per vos datum vobis tempore sui redditus reddet. Secus non facturi. Ex oppido Dees, feria quarta proxima post festum Ambrosii, anno, et cetera, 1502.

Petrus comes, Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, amicis nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCXXXIX.

Baia, 1502, 20 Iunie.

Orăşenii din Baia către cei din Bistriţa, pentru afacerea privată a unui Negrilă.

Wnssern fruenthlichen Gruss mith Yrinerunge allis Gutts czu vor auss. An vnssere bessunder gutte Goenner vnde Nockwer, an Richter vnd geschworne Boergir der Stad Noessin, von vnss. Groffe vnd geschworne Boergir der Stad Molde. Erssame vnd weysse Herrin, wir thuen Ewir Weyssheyt czu wissin mith vnssern Briffin das, do vor vnss ist komen vnssir Mitleydir mith dem Namen genanth Negrille vnd hoth vor vnss geklagit das ym scholdick ist mith dez Namen genanth Mayroschz X ung. flor., doerumme zo schikt der egenante Negrille den Czegir dississ Briffs in sseiner Persson, mit dem Namen genanth Wlaschin, dass Ewire Weyssheyt das woldet thuen wmme vnsserin Willin, vnd woldet ym recht helffen kegin den vorgenantin Mayroschz, der do wonhafftick ist vndir ewrim Gebith, in eynem Dorffe, dass do ist genanth Rebre[1], m[ ]ss Ewir Weyssheyt der Czegir wy[ ] wegen der egenantin Zache adir scho[ ] yr ym gelawbin, das hoffin wir widir czu vordynnen wmme Ewre Weyssheyt vnd wmme dy Ewrin, Tage vnd Nacht. Domit spar euch Goth gessunt. Gegebin off der Molde, am nestin Montage vor Iohannis Baptiste, vndir vnsir stad Ssygil, 1502.

Groffe vnd gesworne Boergir der Stad Molde, ewir gutte Goenner alle Czeyt.

[Vo:[Den erssamen vnd [ ] geswornen Boergirin [ ] Stad Noessin, vnssern bessundern guttin Goennern [ ] der Briff mith Fruenthschafft.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCXC.

Braşov, 1502, 7 Iulie.

Braşovenii către Sibieni, despre nişte platoşe ale lui Ştefan-Vodă.

Prudentes et circumspecti domini et vicini honorandi. Post salutem et nostrum favorem. Misit nobis dominus Wayvoda moldaviensis hiis diebus literas ex parte loricis illis apud Vestras Dominaciones existentibus, quas quidem literas mittimus una cum presentibus; ex quibus Vestre Dominaciones melius cognoscent voluntatem Sue Magnificencie Dominacionis *(sic)*. Mittimus eciam hominem illum de Moldavia cuius sunt lorice, pro quo quidem homo noster Stephanus Arcuparius, videlicet presencium ostensor, fide iubuit [= fideiussit] domino iudici nostro et domino Iohanni Benckner; pro qua quidem fideiussione compulsus est solvere iure mediante prefatis dominis usque ad unum in unum. Quare petimus Vestras Dominaciones, tamquam dominos et vicinos nostros favorosos, velitis eisdem dare et assignare residuas loricas, ne in futurum Vestrarum Dominacionum, vel eciam homines nostri in suis bonis paciantur aliquam arrestacionem. Et Vestras Dominaciones semper valere optamus votive feliciter. Ex Brassovia, feria quinta post festum Visitacionis Sacratissime Virginis Gloriose, anno Domini millesimo quingentesimo secundo.

Iudex iuratique cives civitatis brassoviensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, necnon iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, dominis et vicinis nostris favorosis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Rebra.

CCXCI.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oalele de aramă ce-i trebuie. Târgovişte, 1502, 19 Iulie.

Radwl, Dei gracia Wayvoda transalpinensis, et cetera. Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Rogamus V[estras] A[micicias] obnixe quatinus quasdam ollas ereas nobis preparare facere velitis, videlicet ut una sit ita magna quod duos boves in ea coquere possint, alia ut unum bovem, 3a ut medium bovem coquere possint. Preterea iterum ollas ereas, ut una duos ircos, secunda ut unum ircum, 3a ut medium ircum in eisdem coquere possint. Ittem adhuc similiter ollas ereas, videlicet ut in prima ad tres scutelas, alia ad duas, et sic consequenter. Qui quinque, in uno nido existant, et quilibet valde spissitudinis existere debeat; in toto facit XI ollas. Item iterum rogamus ut duas cordas, videlicet ut una existere debeat triginta ulnarum, alia similiter. Item duo flabella pro sex fl[orenis], si paratum invenietis, extunc per familiarem nostrum, Fodor vocatum, quam cito intromittere velitis. Preterea misimus per familiarem nostrum Fodor illis magistris fl[orenos] X, ut cuilibet aliquantulum solvere debeat in primis; postquam autem erit paratum, petimus ut quam cito nobis renunciare velitis, et nos precia ollarum atque cordarum V[estris] A[micicis] remittere volumus. Item pro flabello misimus fl[orenos sex]: si potest invenire paratum, bene quidem, alias quam cito parare facere velitis. Ex Targavistia, feria 3a ante festum Sancti Elie Prophete, 1.50.2.

[Vo:] Circumspectis iudicy iuratisque civibus civitatis brassoviensis, etc., vicinis et amicis nobis honorandis, etc.

Item dedimus II marcas argenti et 8 messink.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, pp. 348-9, no cccii.)

CCXCII.

Regele Vladislav către Voevodul Ardealului, despre apărarea de Turci a graniţei ardelene. Buda, 1502, 14 Novembre.

Regele Vladislav către Voevodul Ardealului pentru trupele braşovene trimese „ad Boznam", când alte trupe săseşti s'au întors acasă. „Verendum est ne ille partes que finitime, ut scitis, existunt, ob carenciam huiusmodi gencium a Thurcis periculum aliquod et depopulacionem paciantur. . .

Datum Bude, feria secunda proxima post festum Beati Briccii Episcopi et Confessoris", 1502.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 274.)

CCXCIII.

Petru, conte de Skt.-Georg şi Pösing, Voevodul Ardealului, către Nicolae Firley, căpitan de Lublin, despre „ce lucrează Domnul Moldovei în Polonia". Sas-Sebeş, 1502, 23 Novembre.

„Petrus, comes de Sancto Georgio et de Bozyn, Wayda Transylvanie et comes Siculorum", către Nicolae Firley, căpitanul „lublensem". „Quod V. M. in isto suo iti ere non est immemor nos illarum parcium ipsorum hostium novitatibus cerciores efficere, immensas eidem agimus et habemus gracias. . . Preterea credimus V. M. non latere Wayvoda Moldavie quid in Polonia nunc operatur, vel, si id V. M. latet, ab eodem homine nostro cui hoc V. M. declarandum commisimus, abunde cognoscet[1]. . .

Ex Zazsebes, feria quarta ante festum Dive Catherine Virginis, anno Domini 1502."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, no 53.)

[1] E vorba de năvălirea lui Ştefan-cel-Mare în Pocuţia. V. *Istoria lui Ştefan-cel-Mare*, pp. 258-9.

CCXCIV.

Buda, 1503, 2 Ianuar. Regele Vladislav către dregătorii făgărășeni, pentru satele săsești arse de Români.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris nobilibus, castellanis et officialibus castri Fogaras, salutem et graciam. Ex querelis et supplicacionibus pro parte fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium civitatis nostre cibiniensis nobis porrectis intelleximus quod, cum ipsi hiis precedentibus temporibus quosdam Wolachos pro demeritis et excessibus ipsorum iudicialiter iureque et iusticia mediante pena condigna affecissent, affines et consanguinei vel propinqui talium interfectorum Wolachorum in illis pertinenciis castri Fogaras commorancium, ob vindictam talium malefactorum, nonnullas possessiones et villas nostras ad ipsam civitatem nostram cibiniensem pertinentes ignis voragine combussissent et incolas earundem villarum variis modis molestarent et impedirent. Quamvis autem super hac re fideli nostro, Spectabili et Magnifico Petro Gereb de Wyngarth, huius regni nostri Hungarie Palatino, domino scilicet vestro, nobis scribendum esset, tamen, quia ipse nunc, tam a nobis, quam a vobis longe abest, ideo Fidelitatibus Vestris harum serie firmissime precipiendo committimus et mandamus, aliud in omnem eventum habere nolentes, ut, dum per prefatos iudicem et cives dicte civitatis nostre cibiniensis cum presentibus requisiti fueritis, continuo omnes illos Wolachos qui videlicet prescriptas villas nostras combusserunt et iobagiones nostros molestia affecerunt, perquiri faciatis perquisitosque et inventos iudicialiter pena condigna afficiatis de damnisque et iniuriis illatis lesis satisfaccionem omnimodam impendere faciatis. Quoniam alioquin certi sitis quod omnia damna que dicti cives nostri cibinienses et ad ipsos pertinentes per tales Wolachos susceperunt vel in futurum susceperint de bonis domini vestri, de quibus scilicet premissa mala patrata sunt, recuperari et resarciri faciemus. Secus igitur nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria secunda proxima post festum Circumcisionis Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo tercio.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCXCV.

Buda, 1503, 5 Iulie. Regele Vladislav, despre zăbava veniturilor din Valea-Rodnei.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie, Bohemie, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Intelligimus profecto, non sine gravi displicencia, vos in exsolucione et administracione proventuum nostrorum quinquagesimalium nobis de pertinenciis Radna-Völgye provenire debencium admodum tepidos esse et negligentes, allegantes vos superinde exempcionem divorum regum habere. Unde sciatis ut, quemadmodum nullus omnino regum huiusmodi iustos proventus Corone aliquo pacto alienare aut quoquomodo relaxare potuit, ita et nos nullo pacta relaxare et superinde vos supportatos et exemptos habere volumus. Quare Fidelitatibus Vestris presentibus firmissime mandamus, aliud facere nulla racione volentes, quatenus, acceptis presentibus, nulla ulteriori difficultate [ ] superinde habita, huiusmodi proventus nostros quiquagesimales de prescriptis pertinenciis Radna-Völgye exsolvi, et exactoribus ipsarum quinquagesimalium administrari facere, absque omni defectu modis omnibus debeatis et teneamini. Nam alioquin commisimus fidelibus nostris Magnificis Wayvodis illarum parcium regni nostri eisdemque auctoritatem dedimus ut ipsi, seposita omni ulteriori cunctacione et mora, nulloque ulteriori mandato nostro superinde exspectato, per omnia onera et gravamina ac alia remedia exigi

et administrari facere debeant et teneantur. Aliud ergo nullo modo facturi. Datum Bude, feria quarta proxima post festum Visitacionis Gloriose Virginis Marie, 1503.

(Klein, *Geschichte der Deutschen im Norden von Siebenbürgen*, în Biblioteca Gimnaziului săsesc din Bistrița; cf. *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, XIX, p. 120.)

CCXCVI.

Regele Vladislav către vice-Voevodul Ardealului, despre Românii cari liberează lângă Cluj pe un cetățean din mânile unui nobil.

Buda, 1503, 21 Septembre.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fideli nostro egregio Leonardo Borlobassy, vicewayvode parcium regni nostri transsilvanarum, salutem et graciam. Gravem querelam pro parte fidelium nostrorum, prudentum et circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium civitatis nostre koloswariensis coram nobis depositam accepimus non sine displicencia qualiter in eosdem cives nostros per nobiles ipsis commetaneos atque convicinos plurime violencie atque insolencie committentur iidemque cives nostri per hos admodum turbarentur et molestarentur; inter alios autem fertur quidem nobilis Benedictus Erdewg de Eskelew eisdem indeb[ite] adversari. His namque diebus, uti intelligimus, unum ipsorum civium nostrorum ad nundinas quasdam cum rebus et mercibus proficiscentem potencia sua mediante una cum curru, equis ac rebus suis huiusmodi detinuit captumque non aliter nisi prestito super eo iuramento quod se in dicionem ac ad bona ipsius nobilis dare vellet, dimisit. Qui quidem civis noster, ex quo tandem civitatem ipsam ingressus fuisset, volens idem nobilis superinde se ulcisci, adolescentem quendam ex ipsa civitate in agrum laboratoribus cultoribusque agri cibum deferentem comprehendi fecit. Qui tamen postea, clamore exinde suborto, per quosdam Wolachos liberatus extitisse fertur; his non contentus, famulum quendam cuiusdam ipsorum, foris in campo repertum, in carceres et vincula coniici fecit, et modo quoque captum detinet. Preterea ceteri eciam nobiles, pari modo in eosdem invecti, ipsos molestare non desistunt, eisdem gravissimas minas, etc. Datum Bude, in festo Beati Mathei Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo tercio....

(Cluj, Archiva Orașului.)

CCXCVII.

Regele Vladislav dă Sașilor, ca răsplată pentru pagubele făcute de Români, Țara Oltului, foastă a episcopului Sigismund de Fünfkirchen.

Buda, 1503, 27 Septembre.

Nos Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis quod nos, attentis et fidelibus serviciis fidelium nostrorum circumspectorum universorum civium et inhabitatorum civitatis nostre cibiniensis, necnon Saxonum in Septem Sedibus commorancium Maiestati Nostre per eosdem hactenus cum omni fidelitatis constancia exhibitis et in futurum similiter exhibendis, consideratis eciam damnis et oppressionibus quas et que ipsi nobis sepius a Walachis districtum Fogaras inhabitantibus se suscepisse proposuerunt, perspectis eciam ecclesiarum Dei in eodem districtu dudum fundatarum, que nunc ab eisdem Walachis absque debita cura et reverencia tenentur, ruinis et desolacionibus, visis denique iuribus eorundem quibus prefatum districtum Fogaras et pertinencias eiusdem manifeste ad ipsos pertinere cognovimus, volentes igitur et bono statu et quieti ipsorum et ecclesiis Dei, sicut prefertur, labefactatis et desolatis consulere, ut tandem iidem ab eorundem Walachorum molestia et vexacione liberati et prescriptas ecclesias ad honorem omnipotentis Dei cum tempore restaurare rursusque ad cultum sancte katholice fidei reducere et oppida villasque dictis Septem Sedibus subiectas et nunc, ut certo didicimus, per eosdem Walachos magna ex parte desolatas, populorum multitudine

decorare, sicque ipsi ad prestanda nobis servicia et opportuna subsidia se benevolenciores paracioresque offerre et exhibere possint, prenotatum districtum Fogaras cum oppido similiter Fogarasch dicto et universis pertinenciis aliis eiusdem, a prefatis Saxonibus nostris dudum aliqualiter abalienatum et ad manus Magnifici condam domini Petri Gereb, dicti regni Hungarie Palatini, deventum, et tandem, vigore cuiusdam fassionis et obligacionis eiusdem, dum adhuc in humanis ageret, per ipsum fact[it]atis et nostro consensu roboratis, post mortem ipsius ad Reverendum in Christo patrem dominum Sigismundum, episcopum quinqueecclesiensem, devolutum et nunc de manibus eiusdem domini episcopi per nos maiori bonorum nostrorum recompensa cum difficultate recuperatum, supradictis civibus et Saxonibus nostris in prefatis civitate nostra cibiniensi et Septem Sedibus commorantibus eorumque posteris duximus remittendum et restituendum ac eisdem de novo et nove nostre donacionis titulo dandum et conferendum, immo remittimus et restituimus, damus et conferimus prefatisque civitati nostre cibiniensi et Septem Sedibus unimus et annectimus, iure perpetuo tenendum et possidendum, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas propter absenciam maioris sigilli nostri secreti annulari nostro sigillo fecimus communiri. Datum Bude, feria quarta in festo Beatorum Cozme et Damiani Martyrum, anno millesimo quingentesimo tercio.

Wladislaus rex manu propria subscripsit.

(Bistrița, Archiva Orașului; copie contemporană.)

CCXCVIII.

Turda, 1503, 12 Octombre.

Paul Thomory către Brașoveni, despre un împrumut făcut de Marcu Horváth, sol în Moldova.

Prudentes ac circumspecti domini, nobis honorandi. Quia dominus Marcus Horwath, dum de Moldavia in legacione reversus fuit, ipse tunc a domino Iohanne Benkner, concive vestro, centum florenos mutuo receperat, quos eidem ad festum Undecim Milia Virginum solvere promisit, — idcirco dominus noster graciosissimus ipsos centum florenos iussit per me illac reddi. Quare rogo Vestras Dominaciones quatenus huiusmodi centum florenos eidem Iohanni ad racionem taxarum vestrarum reddere et restituere velitis. Presentes pro vestra retineatis expedicione. Et aliud, rogamus, non facturi. Ex Thorda, feria quinta post Dyonisy Martyris, anno 1503.

[Vo:[*Paulus de Thomor, propria manu.*

Dominis meis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis detur.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 89.)

CCXCIX.

Buda, 1503, 19 Octombre.

Ioan Bornemisza, Tezaurariul Ungariei, către Bistrițeni, despre scrisorile ce trimete regele la solii săi în Moldova.

Prudentes et circumspecti, amici honorandi. Mittet ad vos Paulus Thomori, familiaris noster, unas literas Regie Maiestatis sonantes Stephano Thelegdy, Francisco Balassa et Emerico Czobor, oratoribus Regie Maiestatis ad Moldaviam deputatis, que cum, propter certas et arduas causas, ad eosdem citissime proferri debent, voluit Maiestas Sua ut vos per unum levem hominem vestrum, cui via illa moldava magis constat, ad prescriptos oratores Sue Maiestatis transmittatis. Quare rogamus vos, et, nihilominus, de mandato Maiestatis Sue committimus quatenus, acceptis presentibus, absque omni mora prescriptas literas Regie Maies-

tatis, vobis cum presentibus una exhibendas, ad prefatos oratores Sue Maiestatis dies, noctes citissime transmittere debeatis, et in hoc nullam moram facere audeatis. Datum Bude, feria quinta post festum Beati Luce Evangeliste, anno 1503.

Iohannes Bornemyza, regius thesaurarius, et cetera.

Iohannes Bornemyza, regius thesaurarius, manu propria, et cetera.

Ad expensas Regie Maiestatis dirigatis quam cicius: ante festum Omnium Sanctorum perveniat ad oratores.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis bystriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCC.

Paul Thomory către Bistriţeni, despre scrisorile regale ce se trimet lui Ştefan-Vodă. Turda, 1503, 27 Octombre.

Prudentes et circumspecti domini, nobis honorandi. Venerunt nobis litere Regie Maiestatis et domini nostri graciosissimi, qua eciam vobis ipsius domini una ex eidem sonat, mandans mihi firmissime ut has literas ad vos citissime transmitterem, quas scilicet literas Regie Maiestatis vos die noctuque, omni fatiga postposita, ad festum Omnium Sanctorum [1a novembris] ad Moldaviam celerissim erga dominos Stephanum et Franciscum Balassa dirigere. Quoniam, si secus feceritis et ipse litere ad festum prefatum ad eosdem nuncios non pervenerint, regnum ipsum Hungarie non parvum exhinc detrimentum sequitur, indignacioque Sue Maiestatis, credatis, non evadebit[is]; sed rogo, atque iterum rogo, ut, visis literis, vestrum celerimum nuncium dirigatis, ut ipsas literas ad festum Omnium Sanctorum ad manus dictorum oratorum assignare valeat. Cetera latori fidem prestetis. Ex Thorda, feria sexta, hora vesperarum, 1503.

Paulus de Thomor, et cetera, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, dominis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCI.

Nicolae, episcop de Ardeal, către Bistriţeni, despre o cerere a lui Ştefan-Vodă. Gilău, 1503, 3 Novembre.

Prudentes et circumspecti am[ici, nobis si]ncere grateque dilecti, salutem. Ea que Spectabilis e[t Magni]ficus dominus Wayvoda moldaviensis nobis scribit, ex literis e[iusdem] presentibus introclusis planius intelligere poteritis, et in hoc negocio sciatis Maiestatem quoque Regiam nobis scripsisse. Proinde rogamus Fidelitates Vestras presentibus dilligentissime, velitis sine dilacione de hoc negocio inter vos mutuo loqui et tractare, nobisque plenam relacionem dare et mittere, ut nos quoque ad literas dicti domini Wayvode presentibus inclusas responsum facere valeamus. Quas quidem literas ipsius domini Wayvode cupimus rursum nobis in specie remitti, optantes Vestras Fidelitates bene valere. Ex castro Gyalu, feria sexta inter octavas festi Omnium Sanctorum, anno Domini 1503.

Nicolaus, episcopus transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis et toti communitati civium civitatis bystrichiensis, amicis nobis sincere grateque dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCII.

Buda, 1504, 25 Februar. Regele Vladislav către Saşi, despre boala lui Ştefan-Vodă şi nevoia de a se luà măsuri de asigurare contra Turcilor.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Quoniam iam tempus veris appropinquat, et nobis varia quotidie nova, tam de adversa valetudine Wayvode moldaviensis atque conatibus Thartarorum illis partibus vicinorum, quam de aliis nonnullis locis afferuntur, que animum nostrum admodum sollicitum reddunt, ne vobis et illis partibus aliquid adversi contingat, ob id in tempore prospiciendum futuroque malo et periculo quod exinde illis partibus regni nostri consequenterque vobis omnibus evenire posset, matura provisione occurrendum statuimus. Scripsimus igitur et commisimus omnibus statibus et ordinibus illarum parcium regni nostri ut parati esse, et interea, quousque fidelem nostrum, Spectabilem et Magnificum comitem Petrum de Bozyn et de Sancto Georgio, iudicem Curie nostre ac Wayvodam transsilvanum, et cetera, quem propter certas nostras necessitates adhuc ad aliquod tempus penes nos retinuimus, ad partes illas remittere poterimus. ad requisicionem fidelis nostri Egregii Leonardi Borlobassy de Hederffa, vicewayvode nostri, e vestigio, dum opus erit et necessitas requiret, insurgere et proficisci debeant.— Fidelitati igitur Vestre harum serie firmissime committimus et mandamus quatenus vos quoque, instar aliorum fidelium nostrorum illarum parcium, gentes vestras, quas pro necessaria defensione earundem parcium servare tenemini, maiori quo fieri poterit copia paratas habere et tenere, atque, dum per prefatum vicewayvodam nostrum requisiti fueritis, iuxta eiusdem informacionem eo quo opus erit sine mora atque omni renitencia mittere ac omnia que idem nostra in persona in simili casu vobis facienda dixerit, facere eciam et exsequi modis omnibus debeatis et teneamini. His autem diebus eciam ipsum Wayvodam nostrum in persona illo remittemus. Aliud igitur nullo modo facere presumatis. Datum Bude, in dominica Invocavit, anno Domini millesimo quingentesimo quarto.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistris civium ac iudicibus et iuratis senioribus ceterisque universis Saxonibus nostris septem et duarum Sedium saxonicalium, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCIII.

Târgovişte, 1504, 18 Iulie. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre nunta nepotului său Pârvul cu fata lui Dimitrie Jaksić.

Radwl, Dei gracia Wayvoda parcium regni transalpinarum, et cetera. Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Cum omnium gaudiorum et honorum Vestras Circumspecciones participes efecimus, nunc autem constat Vestris Circumspeccionibus quomodo nepoti nostro ex sorore, videlicet Perwl vocato, filio summi secretarii nostri, Stayko Logoufeth, filiam egregii condam Demetri Iaksit legitime in coniugem copulavimus; igitur petimus easdem obnixe quatinus nupciis eiusdem interesse velitis, nostri amicicie ulterioris ob respectum. Quas quidem nos simul cum totis nostris boyaronibus cum sollenitate celebrare volumus. Ceterum is familiaris noster Daan Spatarius quecumque nomine nostro dixit, fidem velitis adhibere indubiam. Item ante festum Asumpcionis Beate Marie Virginis [15 augusti]

Vestras Amicicias tribus diebus hic in Targavistia presentes esse fieri optamus. Valete. Ex Targavistia, feria quinta ante festum Sancti Elie Prophete, 1.5.0.4[1].

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nobis plurimum honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 349, nº ccciii.)

CCCIV.

Leonard Barlabassy, vice-voevodul Ardealului, către Braşoveni, cu vestea că Turcii se gătesc asupra Moldovei. „Delos", 1504, 20 Iulie.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. De illis novitatibus quas ex parte obitus condam Magnifici domini Stephani Wayvode Moldaviensis atque eciam quod Turci ipsi, crucis Christi atrocissimi emuli, cum magna copia ad partes ipsas Moldavie invadere vellent, essentque in itinere eciam deputati, propter Magnificum dominum nostrum Wayvodam transsylvanum vobis ingentes grates referimus, petimus quoque vos presentibus quam diligentissime ut et de cetero, tam ex parte ipsius regni Moldavie, quamve ex parte ipsorum Turcorum, quitquid profecto habere poteritis, nos superinde citissime cerciores efficere curetis; pro observanda fidelitate Regie Maiestati atque dicto domino nostro Wayvode, in hiis nullam protrahere velitis moram et dilaccionem. Ceterum, licet mediantibus aliis litteris nostris, exinde confectis, id vobis in persona dicti domini nostri graciosi commiserimus, ut viam illam, qua de illis partibus vestris in partes transalpinas itur, ex quo sub vestra existunt custodia et officiolatu, ita custodire deberetis, ut incole parcium istarum transsylvanarum, scilicet ipsi Siculi, pecora ac equos et alias res indebite ablatas et recepta, seu in predam redactas et ablatas, per viam istam extraducere non permitteretis, — presertim vero illos equos equaciales[2], quos ab ipsis Siculis tempore disturbiorum abstulistis, licet eciam ad personalem revisionem dicti domini nostri Wayvode per vos ibidem reservare commiserimus, tamen vos, uti accepimus, eosdem equos equaciales pro ducentis florenis auri vendi fecissetis. Cum tamen negocium hoc et per consequens ipsa precia eorundem equorum equacialium ablatorum, non vos, sed ipsum dominum nostrum graciosum concernit, inter admitten[dum], requirimus igitur vos, et nichilominus vobis in persona dicti domini nostri Wayvode firmius iniungimus, quatenus, statim receptis presentibus, istos ducentos florenos auri per hunc ostensorem presencium et per unum fidum hominem vestrum simul cum novitatibus occurentibus primo habitis nobis transmittere velitis et debeatis. Secus non facturi. Ex possessione Delos, in festo Beate Marie Magdalene, anno, etc., quingentesimo quarto.

Leonardus Barlabasij,
vicewayv[vo]da transsylvanus et comes de Gevrgen, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis nobis sincere honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 94.)

CCCV.

Regele Vladislav către Voevodul Ardealului, despre obârşia satului românesc Miercurea. Buda, 1504, 25 Iulie.

Commissio propria domini regis.

Vladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Fideli nostro Spectabili et Magnifico Petro comiti de Bozyn et de Sancto Georgio, iudici Curie

[1] Cf. *Analele Academiei Române*, XIX, p. 207, nota 8; *Studii şi documente*, III, pp. XLIII, XLV şi Lăpedatu, *Vlad Călugărul*.

[2] De călărie!

nostre ac Wayvode parcium regni nostri transsilvanarum, et cetera, salutem et graciam. Ex querulosa significacione pro parte fidelium nostrorum, prudentum et circumspectorum universorum Saxonum Sedis nostre Zerdahel, accepimus qualiter villa illa wolachalis alias per dominos de Gereb in Sede ipsa nostra saxonicali erecta, quam scilicet Serenissimus quondam dominus Mathias rex, bone memorie, in destruccionem et detrimentum cuiusdam ville saxonicalis Gorbo vocate erectam fuisse, medio magistrorum prothonotariorum per eum ad revisionem ipsius ville protunc missorum comperiens, distrahi et aboliri fecerat, post eius obitum rursus erecta fuisset; ex qua quidem villa wolachali, cum in medio ipsorum Saxonum existat, multa admodum dampna, iniurias et oppressiones iidem nostri Saxones sibi ipsis inferri graviter queruntur, supplicatumque pro parte ipsorum extitit Maiestati Nostre ut a tali oppressione ipsos liberare dignaremur. Quorum supplicacione intellecta, volentes ipsorum indempnitati consulere, maxime cum eciam prefatus quondam dominus Mathias rex villam ipsam distrahi, ut prefertur, fecerat, annuimus ipsis et commisimus ut villam ipsam wolachalem, ex quo, ut premittitur, in medio Saxonum sita est, rursus distrahi facere, et de eadem Walachos ipsos removere et expellere ac ad eandem Saxones et christiane religionis veros cultores locare possint et valeant, annuimusque et concedimus per presentes. Volumus idcirco, et Fidelitati Vestre harum serie firmiter mandamus, quatinus prefatis Saxonibus dicte Sedis nostre Zerdahel libere prescriptam villam wolachalem modo premisso distrahere permittere debeatis, neque eosdem ob distraccionem ipsius ville ad cuiusvis instanciam impedire, turbare aut molestare, vel eciam damnificare ullo pacto presumatis, nec sitis ausi modo aliquali. Presentibus perlectis, exibenti restitutis. Datum Buda, in festo Beati Iacobi Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo quarto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCVI.

Buda, 1504, 30-31 Iulie.

Ioan Bornemisza, Tezaurariul Ungariei, către Sibieni, despre veşti dela Turci şi chemarea Domnului muntean la Poartă.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Grates vobis dicimus de novis significatis de rebus Turcorum, quoniam de rebus Siculorum, prout dicitis, a nostris servitoribus lacius quam creditur intelleximus. Unde sciatis quod bene vestri exploratores retulerunt, quoniam Turci fuerunt parati undique, tam versus Zenderew, prout scribitis, quam eciam versus alia confinia Regie Maiestatis, quoniam, ut scitis, treuge sunt confecte usque ad vitam principum vel usque septennium [1], et hec sunt cause, quas iam intelligitis. Bonum est tamen hominem esse semper tutum ab inimico; hostis laborat ut noceat semper. De Wayvoda transsalpinensi, quod vocatus est ad Portam[2], priusquam ivisset, nota fuerunt Regie Maiestati. Nunc iterum habemus nova a Moldavo[3] similia. Credere poterit quilibet quod exspectati [sunt] Turci mortem Moldavi[4] et exspectant mortem Serenissimi domini nostri regis, — quem sciatis esse sanum et sanissimum Dei adiutorio, prout is vester referre poterit. Siculi, ex utraque parte, sunt hic; quid Regia Maiestas concludet, postea a parte intelligetis; nunc condescenderunt ex utraque parte, et speramus quod Regia Maiestas taliter providebit ut de cetero nulla erit dissensio vel nocumentum fidelium Sue Maiestatis; de quibus brevi intelligetis quid Regia Maiestas concludet. Vos bene valere optamus. Ex Buda, feria tercia in profesto Sophie, 1504.

Iohannes Bornemyza, regius thesaurarius, manu propria.

---

[1] După datina turcească.

[2] Pentru mersul lui Vlad-Vodă însuşi la Poartă, unde duce haraciul („dajdea"), v. St. Nicolaescu, *Documente slavo-române*, Bucureşti, 1905, pp. 1-2.

[3] Bogdan Orbul, abiă ajuns în Domnie.

[4] Ştefan-cel-Mare.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; altă copie cu data de 1507.)

CCCVII

Locuitorii din Orăştie către cei din Sibiiu, despre înecarea în Mureş, de Românii din Pricaz, a unui nobil. Orăştie, 1504, 26 August.

Obedienciam paratam, intima cum salute. Egregii ac circumspecti viridomini et preceptores nobis plurimum honorandi grateque obsequendi. Presentibus innotescimus Egregietati Vestre quot, cum nos, more solito, simul pro tribunali consedentes, accesserunt nostri in presenciam nobiles de Alpestess, ut Benedictus Czhanath, una cum consanguineis et germanis suis, parte ab una, ab altera vero parte de possessione Parckas Walachi omnes, quorum pars prima eo modo proponere curavit quomodo ipsi Valachi irruissent super Albertum de Alpestes[1], germanus et frater eorum, qui eciam provisor Curie ipsius Petri Tharnog exstitit, ipsumque cogissent in fluvium ipsius Marosii saltare ibique per eosdem morte miserabili fuisset interemptus. Eo tamen tempore accesserunt nobiles illi ad iudicem regium nostrum, nomine Stephanus Winczi, cui asseruerunt et dixerunt sic, an vellet eciam stare et respondere pro villa videlicet Perkass an non; quibus tale facit edictum et responsum, quod vellet stare et respondere pro tota villa, demptis tribus Walachis qui dedissent saltum, et decessissent. Cum autem hiis proximis diebus Wayvoda ad nostrum devenisset oppidum, nobiles illi ut supra nominati accesserunt ipsum dominum Wayvodam sibique conquerebantur mortem germa-n[or]um suorum. Dominus autem noster graciosus Wayvoda nobis commisit et mandavit ut iusticiam et ius ipsis facere debeamus. Cum autem partes ambe coram nobis extitissent requisiti ibi, et interrogati sumus nobiles illos, unde vel qua via id approbare vellent quod isti Valachi interfecissent germanum et fratrem eorum, volebant quidem affirmare et probare literis, secundum quod ipsi in iure nobilium habent et utuntur. Quod cum nos cognovissemus, omnino hec esse contra ius Septem Sedium, retulimus sic quod approbare debeant secundum viam et tramitem nostre provincie, ubi nullam nobis prebere poterant approbacionem. Pars vero adversa, videlicet Walachi de Perkass, retulerunt et dixerunt omnino se esse inculpabiles huius neci. Nos vero, iudices et iurati, querimoniam predictorum audientes, et intelligentes, iurisque ordine in hac parte debite observato, ex quo enim Valachi asserebant omnino se esse immunes, huiuscemodi tulimus fecimusque sentenciam, secundum quod nobis cognitum est, adeo ut quivis Valachus metseptimus iuramentum prestare debeat et teneatur. Que pars nostra in sentencia minime contentus est, et causam pro ampliori declaracione per modum appellacionis in presenciam Vestrarum Sagacitatum duxit provocandam. Quare hortamur Vestras Sagacitates quatenus dignemini revidere, an bene processimus nostro in iure an non, harum literarum nostrarum vigore et testimonio mediante, sigilloque nostro antedicto. Datum ex Bross, feria secunda post festum Bartholomei, anno millesimo quingentesimo quarto.

Iudex regius et iurati cives toti consulatus.

[Vo:] Egregio magistro civium iuratisque civibus civitatis cibiniensis, heris ac preceptoribus nostris honorandis ac semper metuendis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, XV, p. 241 şi în Amlacher, *Urkundenbuch der Stadt und des Stuhles Broos*, Sibiiu, 1879, pp. 87-8.)

---

[1] Peştişul-Mare.

CCCVIII.

Cluj, 1504, 16 Septembre.

Petru, Voevodul Ardealului, către Sibieni, despre fiul de Domn moldovenesc ce este la ei[1].

Prudens ac circumspecte, benivole nobis dilecte. Quemadmodum Cibinii, medio Ladislai, secretarii nostri, te hortati fueramus, cures filio ipsius Wayvode Moldavie necessarias interim ordinarias impensas, donec a Regia Maiestate informacionem habere poterimus. Nam, si idem filius Wayvode se in aliquum alium locum evadet, et aliquid huic regno incommodabit, nemini alteri quam tibi poterit imputare. Secus igitur ne facere audeas, et bene vale. Datum in Coloswar, secundo die festi Exaltacionis Sancte Crucis, anno Domini 1504.

Petrus comes, Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto Iohanni Agotha, magistro civitatis cibiniensis, benivolo nostro grate dilecto.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCIX.

Cluj, 1504, 17 Septembre.

Petru, Voevodul Ardealului, către Brașoveni, despre „Domnii Moldovei și Țerii-Românești".

Petru, comite de Skt.-Georg și Bozyn (Pösing), Voevod al Ardealului, către Brașoveni. „Et non solum ista causa movit nos hunc nuncium nostrum ad vos mittendi, sed ut eciam novitates ex parte Turcorum ac Wayvodarum moldaviensis ac transalpinensis et illarum parcium a vobis intelligere possemus. Nam ferunt ipsos Turcos se occultate apparari et aliquid adversus subditos Regie Maiestatis molieri *(sic)*. Itaque vos plurimum hortamur regiaque in persona vobis diligentissime iniungimus ut omnia que ex parte Turcorum atque eciam utrorumque Wayvodarum, Moldavie et Transalp[in]ensis, cognoscere potestis, nobis per hunc nuncium nostrum significare velitis. . .

Datum in Coloswar, feria tercia proxima post Exaltacionis Sancte Crucis, anno Domini 1504."

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 92.)

CCCX.

Târgoviște, 1504, 22 Octombre.

Radu-Vodă al Țerii-Românești către Brașoveni, despre știrile lor și ce se va întâmplă în Ungaria după moartea regelui.

Radwl, Dei gracia Wayvoda parcium regni transalpinarum, et cetera. Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Grates referimus V[estris] A[miciciis] de novitatibus nobis scriptis; licet enim de multis locis aliter nobis scripserant, que quidem scripta nobis displicebant. Gaudemus de sanitate domini nostri graciosi; scimus bene quod post mortem eiusdem quam plures rixe orirentur, ita quia vix aliquis senium talem meminit[2], etc. Valete. Ex Targavistia, feria 3ª in die[m] Sancti Severini Episcopi et Confessoris, anno Domini 1.50.4.

[Vo:] Circumspectis iudici iuratisque consulibus civitatis brassoviensis, vicinis et amicis nobis honorandis, etc.

(Pecetea obișnuită.)

Cluj, *Erdély Muzeum;* copie în Kemény, *Apparatus epistolaris*, I; publicată și în Bogdan, *l. c.*, p. 350, nº cccv.)

---

[1] De sigur e vorba de Roman pretendentul. V. *Istoria armatei*, I, pp. 208-9.

[2] „De nici bătrânii nu-și vor aduce aminte."

CCCXI.

Ulric Pergauer şi Giurgea Vistiernicul către Bistriţeni, pentru o afacere de bani. Suceava, 1504 (?), 1-iu Novembre.

Ffrunthlichenn Gruss vnd stettenn willigenn Willenn. Wist vnsserenn Gesunth, vnd wir denn Ewerenn vnd aller der Ewerenn alczeyth gerenn erfurenn. Erssamerr, weysserr Herr der Richter, wir bittenn Ewer Weisheith alz vnsserenn guttenn Gunnerr vnde Frunth von wegenn etzlich ewer Lewth, vns vnsserenn Lewthenn schuldig sein vnd das manchmoll mewerem Mittell mit Recht genumen haben vnd bis auff hewth vns kein Aussrichtung wurdenn ist, alz mit dem Namen Marcuss Hewssell, der lange Czeith schuldig ist dem Herr Schursch von der Vister, alz in der Czall 22 vng. flor., 1 Orth, vnd widerumb Bernarth der Swerthfeger vnde Caspar Böschcz, alz denn dy Czeiger diser Briff woll wissenn, wy vil der schuldt ist, vnd alles vor lang mit Recht gewunnenn ist. Darumb bitte wir Ewer Weisheith vns vnd dem vnserenn Recht czw helffenn; geleicher Weis wir euch vnd allen den Ewerenn helffenn wollenn. Got mit ewch. Gegeben auff der Czotzaw, anno presenti 1404 *(sic)*, die vero Omnium Sanctorum.

Vlrich Pergawer vnd Schurscha
des Voyvode Schaczmeister, dy Ewern.

[Vo:] Dem erssame wolweissen Manne, Herr Ffabian, Richter czw Nozenn, vnserem gutte Gunner vnde Frundt.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCXII.

Regele Vladislav către comitele Secuilor, despre caii trecuţi de Secui la Munteni. Buda, 1504, 24 Decembre.

Regele Vladislav către comitele Secuilor. Arată că „nonnulli ex Siculis illarum parcium regni nostri transsilvanarum contra statuta et inhibicionem super expellendis equis et aliis animalibus ex hoc regno nostro ad extera regna in generali decreto nostro superinde factam et expressatam, certos equos ad partes transsalpinas expellere et per sinistras atque prohibitas vias abducere habuissent, mox homines sive familiares ipsorum exponencium [Cibiniensium et Brassoviensium] in vigesimis nostris istic constituti huiusmodi equos et tandem eciam alia animalia que hoc modo ipsi Siculi de hoc regno nostro expellere consueverant, ab eisdem abstulissent; qua ex causa sepius et frequenter ipsi Siculi eisdem exponentibus iniuriarent atque insidiarentur ipsosque exponentes in dies gravibus dampnnis afficerent, ita ut ipsi exponentes aut eorum homines nec ad nundinas liberas, sed neque ad aliqua alia negocia ipsorum peragenda ab eisdem Siculis tutum progressum habere possent. . .

Datum Bude, in vigilia festi Nativitatis Domini", 1504.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 275.)

CCCXIII.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre cererile Turcilor şi apropiata sa călătorie la Poartă. 1505.

Radwl, Dei gracia Wayvoda parcium regni transalpinarum, et cetera. Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Notificamus V[estris] A[miciciis] casum sew accidenciam que a Turcis nobis contingerit. Videlicet quedam vada simul cum teoloniis Imperator a nobis recepit, preterea quatuor vel quinque millia hominum aserit in suo registro recepisse, quos ad regnum nostrum dicit causa morandi

venisse, nunc autem a nobis tot rehabere optat[1]. Nos vero nullis maximis nostris donis sew amicorum nostrorum peticionibus Imperatorem placare potuimus. Igitur oportet nos nunc transire personaliter sine mora ad eumdem. Si enim, adiuvante Deo, poterimus ibidem aliquid boni perficere, extunc, postquam Deus nos cum sanitate reducet, mox, quoquomodo ambulaverimus[2], eisdem significare volumus. Quare rogamus easdem obnixe uti committere velitis vestris subiectis ut cum hominibus nostris, quousque redibimus, pacifice manere debeant. Reliquum est ut Deus felices vos conservare dignetur. 1.50.5.

[Vo:] Circumspectis iudici iuratisque consulibus civitatis brassoviensis, etc., vicinis et amicis nobis honorandis, etc.

(Braşov, Archiva Oraşului; copie în Cluj, *Erdély Muzeum;* altă copie în Kemény, *Apparatus epistolaris,* I; publicată şi în Bogdan, *Relaţiile,* I, pp. 350-1, nº cccv.)

CCCXIV.

Târgovişte, 1505 (?), 27 Ianuar.

Ioan Bornemisza, castelan de Buda, despre lupta lui Bogdan-Vodă cu rivalul său.

„Iohannes Bornemyza, castellanus arcis budensis, etc., manu propria", către Braşoveni. „Ceterum de novis Moldavie rogamus velitis intimare per eum [ostensorem litterarum], quoniam iam mora tanta pariter (?) generat; sed ipse Bogdan erit victor, qui cum patre in etate nostra regnavit, et miraculum esset ut, sine principe magno, talis persona tam enormiter ipsum fugare vel eicere posset. . .

Ex castro nostro Fogaras, sabbato proximo ante festum Purificacionis Beatissime Marie Virginis Gloriose, anno 1504[3]" *(sic)*.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 121.)

CCCXV.

Buda, 1505, 29 Iulie.

Regele Vladislav către Sibieni, despre cercetarea aspriior turceşti. Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis magistris civium, necnon iudicibus iuratisque civibus ac cunctis senioribus et pocioribus totique communitati Saxonum Septem et duarum Sedium saxonicalium civitatumque nostrarum bistriciensis, brassoviensis et terre Barcza presentes visuris, salutem et graciam. Quoniam percepimus, cum a rumore fidedigno, tum ab ore nunciorum vestrorum ad nos missorum, monetas illas peregrinas sive turcas quas asperas vocant et que hactenus inter vos pro usu et commerciis habite sunt, per quorundam falsariorum occultas iniquasque cusiones adeo esse depravatas, ut tercia queque aspera falsa et usui inutilis inveniatur, adeoque illas per liberam cudendi licenciam esse multiplicatas, ut nec questum de illis aliquem iam facere, nec quotidiana vite necessaria illis emere possetis, cum itaque nostra interest et quieti et utilitati vestrum omnium consulere, statuimus omnes illas asperas, tam bonas, quam malas, de medio vestri exstirpare, eo modo ut, de bonis asperis per camerarium nostrum cibiniensem redimendis, per magistros nostros monetarios quos istuc propediem missuri sumus monete hungaricales cudantur, male vero aspere, apud quoscunque invente fuerint, recipiantur, et, que sim-

---

[1] Deci Sultanul i-a cerut şi luat înaintea călătoriei la Poartă vadurile şi râurile şi, în afară de aceasta, i-a reclamat 4-5.000 de pribegi, trecuţi în registrele (tefterele) turceşti de birnici. Sultanul îl sileşte astfel a veni la el. — Copia din Braşov are 1507.

[2] „Îndată ce vom umblà = ne vom întoarce."

[3] La această dată Ştefan trăià încă. — Să fie 1509? — V. *Istoria armatei,* I, pp. 208-9.

pliciter vel de ferro, cupro, stanno, plombo, calibe vel de alio quovis impuro metallo cuse fuerint, simpliciter pereant et igne concrementur; ille vero quibus aliquid argenti inesse videbitur, igne probari et colari debeant, et quicquid argenti extractum et excolatum fuerit, id consueto in fodinis marcarum precio, videlicet pro florenis sex et denariis viginti quinque, persolvatur. Modus autem in eisdem asperis bonis redimendis talis servetur, quod ad pondus marcarum ponderari debeant, et tantum pecunie pro una marca asperarum bonarum solvatur quantum solvi consuevit in fodinis pro una marca argenti, sex scilicet florenis et denarios viginti quinque. Sicubi vero huiusmodi aspere bone infra pondus unius marce comperte fuerint, per partes marcarum, videlicet per lotones vel per piseta, ponderentur, et tandem iuxta ponderis quantitatem debita pensione redimantur. Quoniam autem huiusmodi bone aspere sic ponderate minoris pensionis esse videntur quam si numeratim qualibet aspera bona pro duobus denariis reciperetur, volumus ut medietatem damni quod ex huiusmodi ponderacione asperarum percipietur, nos sustineamus, aliam vero medietatem ferant asperarum ipsarum possessores. Ut autem huiusmodi pecunie hungaricales inter vos multiplicari possint, commisimus omne argentum quod, tam ex Radnabanya, quam ex Offumbanya proveniet, ad cusionem huiusmodi monetarum hungaricalium deinceps redimi et administrari. Quare volumus, et Fidelitati Vestre harum serie firmissime mandamus, quatenus, visis intellectisque presentibus, omnes asperas, bonas et malas, sensim et successive et per mutuas vices de omnibus civitatibus, oppidis et villis fideliter et sub recto computo per homines vestros fideles ad hoc per vos deputandos et eligendos colligere falsasque a iustis separare et ad manus prefati camerarii nostri cibiniensis bonas modo premisso redimendas, et cudendas, falsas vero, si penitus false fuerint, penitus perdendas; si vero argento mixte fuerint, colandas et iusto ac consueto precio, ut superius satis superque declaratum est, ad valorem argenti de eisdem extracti redimendas dare debeatis. Ut autem pravitas et licencia cusorum falsarum asperarum refrenetur et omnino tollatur e medio, dedimus mandatum per literas nostras, tam Wayvode nostro transsilvano eiusque vicewayvode ac comiti Siculorum, quam prefato camerario nostro cibiniensi, necnon omnium civitatum oppidorumque et villarum saxonicalium iudicibus et prefectis, qualiter unacum eorum falso artificio illi exstirpari et exterminari debeant. Quoniam autem civitates nostre prefate, cibiniensis videlicet et brassoviensis, in confinibus site sunt mutuamque, tum cum moldaviensibus, tum transalpinensibus negociatoribus in emendum vendendumque vel mercibus vel opere mechanico consuetudinem habent, illique hoc potissimum genere monetarum asperarum uti consueverunt, fore nobis consultum non videtur ut de eisdem civitatibus aspere bone omnino deleantur: perditis enim et annullatis asperis bonis, ex eisdem civitatibus questura huiusmodi forensium negociatorum periret, et per hoc eisdem civitatibus nostris ex parte Moldavie et parcium transalpinensium, via negociandi precluderetur, et exinde eedem civitates in extremam paupertatem ob pecuniarum illarum penuriam possent devenire. Volumus igitur ut de prescriptis duabus civitatibus false tantummodo et adulterine colligantur et de illis illud idem fiat quod superius de malis asperis unde licet colligendis est difinitum. Id civibus prescriptarum duarum civitatum concedentes, ut ipsi asperis bonis, tam inter se mutuo, quam cum mercatoribus extraneis, domi tamen solum, et non in medio aliorum Saxonum, libere uti possint et ut in aliis civitatibus, oppidis et villis saxonicalibus usus asperarum cicius aboleatur, et pecunie hungaricales copiosius veniant in medium. Fidelitati Vestre harum serie firmiter mandamus quatenus, visis presentibus, cum primum magistri monetarii in medium vestri profecti fuerint, extemplo per omnes civitates, oppida et villas ex mandato Maiestatis Nostre proclamari faciatis ut nemo deinceps asperis uti et illas foro vel publico vel occulto exponere audeat. Siquis autem post manifestam et promulgatam ubique prohibicionem nostram huiusmodi mandati nostri transgressor temerarius compertus fuerit, omnibus asperis suis per iudicem vel prefectum illius loci in quo hoc forte contingit absque

omni favore privari debeat. Que premissa cum ad supplicacionem vestram pro utilitate vestra futura per nos decreta sint, in eisdem secus facere non presumatis. Datum Bude, feria tercia proxima post festum Beate Anne, matris Marie, anno Domini millesimo quingentesimo quinto [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţil Săseşti.)

CCCXVI.

Thúr, 1505, 29 Iulie.

Vicevoevozii Ardealului către Bistriţeni, despre gătirile turceşti la Turnu.

Benedictus de Thwr et Ladislaus Cherthynger, castellanus castri Dewa, vicewayvode transsilvani, prudentibus et circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis biztriciensis, debitam reverenciam cum honore. Quoniam certorum exploratorum Spectabilis et Magnifici domini nostri graciosi Wayvode transsilvani atque eciam nostrorum ex relatibus revera agnovimus qualiter perfidissimi Thwrci, christiani nominis atrocissimi hostes, cum magna copia gencium iam ultra Danubium, penes castrum Kissnikapol, castra prefixissent atque laterent, ac, simul cum gentibus aliis parcium transalpinarum coadunatis more hostili, absque ulla intermissione has ad partes transsilvanas subintrare machinarentur, easdem devastaturi, rogamus itque vos, et nichilominus vobis, in persona Spectabilis et Magnifici domini nostri Wayvode transsilvani, sub amissione capitum et bonorum vestrorum firmiter committimus et mandamus quatenus, receptis presentibus, simulcum universis gentibus vestris, equitibus scilicet et peditibus, more alias vestro consueto vosmet ipsos ad modum exercituancium ita appromtuare et promptos efficere debeatis, ut, statim visis aliis literis nostris preceptoriis superinde confectis, simulcum eisdem gentibus vestris venire aut easdem mittere illuc quo in defensionem regni huius magis necessarium fore videbitur versus nos fiendum. Valeatis: absque ulla dilacione; secus, pena sub premissa, non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in possessione Thwr, in festo Deposicionis Sancti Regis Ladislai, anno Domini millesimo quingentesimo quinto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCXVII.

Buda, 1505, 20 August.

Regele Vladislav către Bistriţeni, despre solul ce trimete la Bogdan-Vodă al Moldovei.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre bistriciensis, salutem et graciam. Misimus in certis rebus et negociis nostris ac regni ad fidelem nostrum Spectabilem et Magnificum Bogdanum Wayvodam moldaviensem, et dehinc eciam ad Wayvodam transalpinensem, hos fideles nostros egregios Emericum Czobor, comitem camerarum salium nostrorum transsilvaniensium, ac Demetrium Iaxyth de Naghlak, qui, ut eo celerius ad ipsa negocia nostra et regni attingere possint, volumus et mandamus Fidelitati Vestre serie presencium firmiter quatenus, statim et incontinenti ut per prefatos oratores nostros aut homines ipsorum, presencium ostensores, cum his nostris literis

[1] „Ex castro Ffogaras, feria 3ia post Beati Laurencii (12 August) 1505", „Stefanus Bockws et Iohannes Raacz, castellani ffogarasienses", arată judelui din Prejmer că merg la Buda (Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 56).—În 1506, „feria secunda proxima post festum Visitacionis Virginis Gloriose" (6 Iulie), se întăreşte privilegiul pentru Feleac (Cluj, Archiva Oraşului; v. şi mai sus).

requisiti fueritis, eisdem de sufficientibus curribus et equis ponderariis sive onerariis pro ipsorum necessitate congruentibus ad racionem expensarum suarum providere et ordinare debeatis, ita ne ipsi per hoc istic remorari cogantur. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, in festo Beati Stephani Regis et Confessoris, anno Domini millesimo quingentesimo quinto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCXVIII.

Cămăraşul Ardealului către Sibieni, despre solii trimeşi de rege în principate. Mediaş. 1505. 4 Septembre.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Bene constat vobis quomodo feria tercia proxime transacta [2 septembris] personaliter fuimus apud vos et a vobis de voluntate Regie Maiestatis iuxta informacionem domini nostri Thesaurarii ad ardua negocia Sue Maiestatis pecunias postulavimus, quas domino Emerico Czobor et Iaksyt[1], oratoribus eiusdem, quos in legacione ad Moldaviam et partes transalpinas deputavit, pro expensis dare deberemus. Sunt eciam familiares aliorum dominorum ad nos post pecunias transmissi, qui Thorde continue pecunias exspectant, quibus Sua Maiestas istic pecunias dari deputavit: utputa familiaris domini comitis themesiensis, Michaelis Chaky, domini Palatini nonnullorumque ceterorum dominorum pecunias a nobis exspectancium, quos nequaquam retardari, sed quamprimum cum bona expedicione exmittere, prout nobis commissum est, deberemus; vos autem, protunc dum eramus apud vos, ex parte huiusmodi pecuniarum nobiscum tractastis et satis cum levi et simplici relacione nos exmisistis. Tandem venimus ad Meggyes, confidebamus enim ut ibi aliquantas pecunias de medio ipsorum efficere et disponere possemus, a quibus nequaquam potuimus plenarie intelligere an volunt dare et disponere vel non. Quibus mediantibus, ut deliberaveram, oratores Sue Maiestatis, dominum Czobor et Iaksyt, expedire debebamus, et, prout intelligimus, eciam aliquos de medio ipsorum existencium verbis corrigissetis, ut ipsi ante vos ciciusque quam Septem Sedes saxonicales solucionem facere festinassent, et talia quidem vestrates eisdem allegassent, ideo retraxerunt se ipsos habentque respectum illac,—sicque vos eritis causa efficiens retardacionis negocii Regie Maiestatis. Et videatis quid agitis, ne in indignacionem Sue Maiestatis et domini nostri Thesaurarii incurratis. Quia, si intellexerint dicti oratores Regie Maiestatis ut cicius non possemus expensas ipsas expedire, rursum, prout iam accepimus et nobis reintimaverunt, iterum reverturtur. Suo modo eciam domino nostro gracioso de facto rescribemus et ad scitum dabimus negocium vestrum. Mox in indignacionem Sue Maiestatis et domini nostri incidetis. Postea non nobis, sed pro certo vobis ipsis imputari poteritis. Rogamus igitur vos quam diligenter ut cum huiusmodi solucione pecuniarum non retardetis, sed ad diem dominicum aut ad Nativitatis Marie [8 septembris] plenarie appromptuetis, et nobis festinantissime reddatis et remittatis. Et bene valete. Ex Meggyes, feria quinta post Egidii, anno Domini 150 quinto.

Georgius Chechy, camerarius transsilvanus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis, magistro civium et iuratis civibus civitatis cibiniensis, et cetera, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Iacşici. V. nr precedent. — Pentru legăturile lui de familie cu dinastia muntenă v. *Studii şi documente*, III, p. XLV.

CCCXIX.

Suceava, 1505, 21 Novembre.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Sibiieni, pentru amânarea sosirii părcălabului său.

Bogdanus, Dei gracia heres perpetuus dominusque ac Wayvoda Moldavie. Egregii ac circumspecti amici, nobis dilecti. Sciunt Vestre Egregietates ac Circumspecciones quomodo fidelis familiaris noster Bernardus castellanus ad diem festum Katherine [25 novembris] apud vos comparere studebat ut debebat; attamen nos ipsum deputaveramus ac misimus ad Regiam Maiestatem Hungarie. Eapropter hortamur Vestras Egregietates ac Circumspecciones, velitis ob respectum nostri terminum prefatum prorogare ad eundem terminum anni futuri. Nos quoque in maioribus Vestris complacere studebimus Egregietatibus ac Circumspeccionibus. Datum in arce nostra zuchaviensi, ipso die Presentacionis Marie, anno Domini millesimo quingentesimo quinto.*

[Vo:] Egregio ac circumspectis N., magistro civium cibiniensi, ac toti senatui Septem Sedium saxonicalium, amicis sincere nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXX.

Ciceu, 1506, 4 Maiu.

Petru Postelnicul, castelan de Ciceu, încheie o învoială cu Bistriţenii pentru mergerea la oraş a iobagilor săi.

Nos, Petrus Poztolnik, castellanus castri Chyczo, notificamus presencium tenore quoniam inter iudices, iuratos aliosque consules civitatis bistriciensis talem fecimus composicionem et ordinavimus equalitatem, ut, dum et quando ex officiolatu nostro castri Chyczo iobagiones domini nostri graciosi, Spectabilis et Magnifici Bogdan, Wayvode moldaviensis, in civitatem seu districtum, suborbium eiusdem civitatis bistriciensis, causa morandi intenderint, tum Hungari, tum Walachi, illos cum suis domibus, bonis et rebus quiete et pace permittemus et permitti faciemus. Pro cuius testimonii literas nostras sigili nostro roboratas duximus. Datum in castro Chyczo, feria secunda in die Floriani Martyris, anno Domini quigesimo *(sic)* sexto[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCXXI.

Buda, 1506, 4 August.

Regele Vladislav către Sibiieni, pentru iobagii acestora, din Ibaşfalău şi Waldorf, cari prădă.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris egregiis Nicolao et Leonardo Appaffy, Nicolao Blasio Bethlen, Iohanni de Morgonda, Stephano Thabayssy et Paulo de Radas, salutem et graciam. Ex querelis et supplicacione fidelium nostrorum universorum Saxonum Septem et duarum Sedium saxonicalium accepimus admodum displicenter nonnullos colonos vestros, et sclavos[2] scilicet, et wolachos, in quibusdam locis districtibusque in partibus regni nostri transsilvanensibus habitis, utputa in possessionibus vestris fratrumque vestrorum Ebesfalwa et Waldorff appellatis, commorantes, qui, coadunatis sibi similibus latrunculis et malefactoribus, Dei et hominum timore postpositis, ab eisdem exponentibus plurima bona furarentur multaque alia damna et incommoda dietim ipsis inferrent et irrogarent, adeo ut ipsi ab eisdem minime tuti et securi esse

[1] În acest an locuitorii din satele vecine prădară pe cetăţenii din Dej. Dăm mai departe, în notă, porunca regală privitoare la acest fapt.

[2] Şchei.

vixque sese sustentare possent, nec ab illacione damnorum cessare velent. Unde nos, intellecta huiusmodi supplicacione pro parte ipsorum exponencium nobis superinde oblata, volentes nostro imprimis ac deinde ceterorum regnicolarum nostrorum commodo et quieti providere ac tantam temeritatem dictorum malefactorum adimere, mandamus Fidelitati Vestre harum serie firmiter, ut, statim acceptis presentibus, ulteriori mandato nostro superinde non expectato, prescriptos universos Sclavos et Wolachos, fures scilicet et latrones, de dictis bonis et possessionibus vestris . . . *(şters în copie)* et removere ac ad alia tuciora loca unde ab eis tanta mala causari nequeant, locare et constituere. ac loco huiusmodi perversorum et iniquorum hominum Saxones vel alias naciones bone vite et honeste fame, que scilicet iustius et salubrius vivant damnaque vobis et dictis regnicolis nostris non inferant, ad huiusmodi bona vestra condescendi facere debeatis et teneamini. Et aliud nullo modo facere presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, in vigilia festi Beatissime Marie Virginis de Nive, anno Domini millesimo quingentesimo sexto.

Relacio Magnifici domini Benedicti de Bathyan, thesaurarii Regie Maiestatis.
Relacio Magnifici domini thesaurarii Regie Maiestatis. P. Berislo.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXXII.

Alexie, pârcălab de Cetatea-de-Baltă, către Sibiieni despre „lotrul" pe care Domnul său îl cere dela ei. Cetatea-de-Baltă, 1507, 13 Ianuar.

Salutem et amiciciam cum omni honore. Egregii viri, nobis precolendi. Noveritis, pridem transactis diebus in civitate vestra vobiscum constitutus exstiti in negocio domini Wayvode Bogdan, Moldaviensis, vobis eciam mandatum eiusdem domini plenarie exposui literasque vestras cum muneribus vestris eidem domino transmisi, que per vos scribere misistis, iamque die noctuque et omni hora nuncium ac famulum nostrum cum eisdem transmissum venire puto. Quidquid superinde mihi nunciatum fuerit a domino Wayvoda Bogdan, vobis rescire dare intendo, audireque exstitit mihi per aliquos, ut nuncius vester, quem miseratis ad Regem [=Regiam] Maiestatem, reversus erga vos exstitisset et relacionem a Rege [=Regia] Maiestate plenarie importasset super eo facto de quo fui ad vos missus a domino Wayvoda moldaviensi. Igitur petimus Vestras Egregietates et Dominaciones, ob respectum domini Bogdan Wayvode nobis renunciare et vestris in literis intimare dignemini voluntatem Regie Maiestatis, quid vobis superinde facto mandavit; quod promisistis mihi nunciare de illo latrone, quis vestris in manibus est captus et detentus. Sciatis a certo quod, si domino Bogdan Wayvode benivole fueritis, vobis recompensare intendit, et a nobis servicia et omnem amiciciam recepturi. Ceterum quidquid ostensor presencium verbis nostris vobis retulerit, credere dignemini et velitis. Ex oppido Kykellw, feria quarta nupciarum *(sic)* post octavam Epiphaniarum Domini, anno Domini 1507.

Alexius, castellanus castri Kykellw, vester fidelis.

[Vo:] Egregiis dominis, magistro civium, iudici, iuratis, senioribus ceterisque civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nostris honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXXIII.

Radu-Vodă către Braşoveni, despre trimeterea la ei a solului său Alexe. Târgovişte, 1507, 17 April.

Radwl, Dei gracia Wayvoda transalpinus, etc. Circumspecti viri, vicini et amici nobis honorandi. Misimus ad V[estras] C[ircumspecciones] hunc fidelem familiarem nostrum Alexium vocatum in quibusdam nostris certis negociis, per nos eundem plene eruditum, eisdem V[estris] C[ircumspeccionibus] oretenus plenius

deferen[dis]. Igitur petimus V[estras] A[micicias] obnixe quatenus quecunque nomine nostro idem predictus familiaris noster V[estris] A[miciciis] retullerit, velitis fidem adhibere indubiam, etc. Datum in Targavistia, sabbato post Tiburci, anno Domini 1.50.7.

[V°:] Circumspecti iudici iuratisque consulibus civitatis brassoviensis, etc., vicinis et amicis nobis honorandis, etc.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 351, n° CCCVI.)

CCCXXIV.

Târgovişte, 1507, 4 August.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, pentru un sol al său.

Radwl, Dei gracia Wayvoda transalpinus, etc. Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Ea que per familiarem Vestrarum Circumspeccionum Demetrium nobis intimastis, sane intelleximus; igitur et nos nonnulla per eundem Vestris Circumspeccionibus nunciavimus, cuius dictis velitis fidem adhibere indubiam. Datum in Targavistia, feria quarta in vigilia Marie de Nive, 150.7.

[V°:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque civibus civitatis cibiniensis, etc., amicis nobis honorandis, etc.

(Pecete cu: † Iw Радѹл Воє[вода] милостию бж[е]ю и господин.)

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 351, n° CCCVII.)

CCCXXV.

Târgovişte, 1507, 15 Septembre.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre un sol al său.

Radwl, Dei gracia Wayvoda transalpinensis, etc. Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Scripta et intimata Vestrarum Circumspeccionum sane intelleximus, de quibus grates referimus, precipue ex adventu domini Wayvode transsilvanensis, etc. Igitur et nos nonnulla per Laczko, familiarem Vestrarum Amiciciarum, eisdem Vestris Circumspeccionibus (nonnulla) intimavimus, cuius dictis fidem velitis adhibere indubiam, etc. Datum in Targavistia, feria quarta post Nativitatem Beate Marie Virginis, anno Domini 1507.

[V°:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis.

(Aceiaşi pecete ca la n[l] precedent.)

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bogdan, *l. c.*, p. 352, n° CCCVIII.)

CCCXXVI.

Braşov, 1507, 25 Octombre.

Însemnare de mărfuri din vama Braşovului.

Nos, magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis, recognoscimus per presentes quod circumspectus Petrus Hoch, vigesimator noster brassoviensis, nobis medio Iohannis, filii sui, ac Pauli Wiroch, die datarum, ex prefata vigesima transmisit in ozporis[1] flor. 233, bogassy pecias 174, schamloth[2] pecias 4, sericum litter 3, nassynch pecias 2, kamoka simplex 1, thapetum 1, czysma paria 2. Datum sub sigillo domini Pauli magistri civium, feria secunda post festum XI Milium Virginum, anno Domini, et cetera, quingentesimo septimo.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] V. şi mai sus, p. 170 şi urm., n° CCCIV.

[2] Camelot.

CCCXXVII.

Radu-Vodă al Țerii-Românești încheie tratatul său cu Ungaria. Târgoviște, 1507, 3 Decembre.

Nos, Radwl, Dei gracia Wayvoda parcium regni transalpinarum, etc. Recognoscimus per presentes quod predecessores nostri sacre Corone divisque regibus semper fideles fuerunt fideliaque servicia ubique locorum semper exhibuerunt et quod eciam regnum nostrum existat de membro regni Hungarie. Igitur volumus nos imitari vestigia divorum predecessorum nostrorum, precipue quondam genitoris nostri pie memorie Wlaad Wayvode, novissime defuncti, huius regni nostri transalpinensis domini, etc., quod pacem seu treugam perpetuam quam cum Serenissimo domino Wladislao, Dei gracia Hungarie Bohemieque rege, etc., domino videlicet nostro gracioso, prelatisque et baronibus regni eiusdem, simul cum boyaronibus et nobilibus huius regni nostri transalpinensis disposuimus et conclusimus, hanc igitur treugam et pacem cum iuramento fidelium nostrorum volumus observare cum prudentibus et circumspectis viris magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus atque senioribus civitatis cibiniensis, necnon Septem Sedium saxonicalium parcium regni transsilvanarum, ita quod eisdem et provincie fideles erimus in omnibus rebus, sine omni dolo et fraude, grateque vicinitatis amenitate pacificeque cum eis uti. Item, si alique incursiones hostium, ut Thwrcorum vel aliorum, ad partes illas transsilvanas, regnum videlicet Serenissimi domini regis, domini nostri graciosi, vel hunc regnum nostrum transalpinense facere vellent, extunc nos totis viribus et potencia boyaronum nostrorum atque toto regno nostro, simul eciam cum adiutorio Cibiniensium et Septem Sedium saxonicalium resistere et obstare et nullo modo eis nocere permitti teneamur. Casu vero quo tanti essent hostes, quod eorum viribus resistere nequiremus aut non possemus, extunc nos eosdem magistros civium, iudices et iuratos consules cibinienses atque prudentes Septem Sedium saxonicalium tempestive de eo aliisque quibuscunque machinacionibus Thwrcorum aut aliorum hostium in detrimentum huius regni Hungarie vergencium avisare et cerciores reddere bona fide nostra cristiana tenemur, ut vos quo melius de opportuno cogitetis et custodire poteritis. Insuper, quod si aliqui emuli contra nos insurgere contingerit, quorum viribus nos impares esse crederemus aut resistere non valeremus, quod Deus avertat, sed abhinc ad regnum Serenissimi domini regis, Cibinienses Septem Sedium saxonicalium, nos confugere contigerit, extunc omnes civitates, castra et ville vestre nobis patefiant, simul cum domina consorte nostra liberisque atque omnibus rebus nostris, boyaronibus uxoribusque, utriusque sexus liberis eorundem, rebusque et bonis omnibus atque familia tota, intrandi, morandi, perseverandi atque exeundi liberam habeamus facultatem, quocunque maluerimus. Item si aliqui emuli insurgerent contra nos, cum quibus Vestre Circumspecciones regere nequirent aut non valerent, et hii rebus et personis nos molestare atque ad nos pertinentes intenderent, extunc Vestre Circumspecciones de talibus bona fide vestra cristiana tempestive nos avisare teneamini seu obligamini. Item quod eciam emuli nostri in pertinenciis vestris hospicia seu loca mansionum non habeant, immo neque buccellam panis; item nullus inimicorum nostrorum causa predandi cum auxilio Vestrarum Circumspeccionum ad hoc regnum nostrum fiant liberi intrare. Sed tantum nos cum auxilio Serenissimi principis domini regis Hungarie Bohemieque, et cetera, domini nostri graciosi, prelatorumque et baronum regni eiusdem simus liberi intrandi, causa predandi. In recuperacione autem dominii seu regni nostri semper teneantur domini Saxones auxilio nobis adesse. Item quod nullus ex inimicis nostris valeat seducere familiares seu homines nostros, lateri nostro adherendo; item si qui ex familiaribus nostris excesserint, extunc ex parte quorumlibet iusticiam et iudicium administrabimus. Casu vero, si qui tales essent, ex parte quorum iusticiam administrare nequiremus, extunc in talibus nobis coadiutor[es] adesse velitis, ut eorum contumaciam vestro cum auxilio refrenemus. Item si aliqui ex famulis nostris absque

voluntate nostra ad hunc regnum nostrum et ad emulum nostrum qui protunc in hoc regno nostro degeret intrare vellent, extunc Vestre Circumspecciones debeant obstare et eos intrare non permittant. Item, quamdiu moram trahimus in pertinenciis vestris, familiaribus nostris non permittemus pauperibus superflua damna inferre, sed tantum quemadmodum fuit mos antiquis temporibus aliorum dominorum, huius regni nostri predecessorum, in medio vestrarum pertinenciarum perambulandi. Dum autem dederit et annuerit Deus quod regnum nostrum recuperare valebimus seu possimus, cum auxilio Serenissimi domini nostri regis prelatorumque et baronum regni Hungarie Vestrarumque Circumspeccionum, extunc in reditu nostro omnes civitates, castra et oppida atque ville nobis aperte fiant, ita quod nos una cum domina consorte nostra liberisque et bonis omnibus, boyaronibus uxoribusque atque utriusque sexus liberis atque tota familia eorundem, ad nos pertinentes, absque omni arrestacione et molestacione aliquali nos ad propria venire libere et pacifice permittatis et permitti faciatis et usque ad regnum nostrum cum bona comitiva et honesta concomitari et sequi teneamini. Hec autem omnia prescripta ut vera et firma atque rata sint promittimus, bona fide nostra cristiana mediante, iuramusque per Deum unicum qui celum et terram creavit intemeratamque genitricem eius Virginem Mariam, per sanctam crucem sanctosque et sanctas Dei et per Evangelia sancta, quod hec omnia prescripta sine omni dolo et fraude, quousque regit spiritus artus nostros, inviolabiliter observamus et cum nostris subditis et ad nos pertinentibus observari faciemus. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras pendentis et authentici sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas. Datum in arce nostra Thargavistya, feria sexta proxima ante festum Beate Barbare Virginis et Martiris, anno Domini millesimo quingentesimo septimo, et cetera.

Et nos Gyrgina, castellanus castri de Poynar[1], Barbol Banus cum fratribus suis, Perwl Vornik et Danczwl vocati [=Vornic], Stroya Provisor Curie, Kolcza Vornik, Bagya[2] Vornik, Bagia Castellanus[3], Bagdan Summus Cancellarius[4] et secretarius, Perwl Magister Agazonum[5], Kalotha Thesaurarius, Iwan Kalinazki[6], Danczul Spatarius, Bagya Pincerna, Alb Thesaurarius, Dragicz, Kristyan et Stephanus Pytar, boyarones predicte terre transalpinensis[7], etc., penes eundem Radwl Wayvodam, dominum nostrum graciosum, promittimus fide nostra cristiana iuramusque per Deum unum, qui creavit celum et terram, et per Beatam Virginem Mariam, et per crucem sanctam, quod Magnificencia Sua omnia predicta magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus ceterisque omnibus, quo[a]d prefatam civitatem et Septem Sedes incolentes, sine omni dolo et fraude observabit, et eciam nos, quoad nostram partem, et quantum ad nos pertinet, pari modo temporibus perpetuis observabimus. In quorum omnium et robur et testimonium penes sigillum domini nostri Wayvode, domini nostri graciosi, ad has literas patentes Sue Magnific[encie] sigilla nostra appendi fecimus. Datum die et loco quibus supra, et cetera.

---

[1] Unchiul lui Radu, fratele mamei lui. Cf. Bogdan, *Relaţiile*, pp. 233-4; Nicolaescu, p. 347. O scrisoare a lui către Sibiieni, pentru un cal, *ibid.*, p. 8. Altă scrisoare în Bogdan, *l. c.*, p. 304, nº CCXLVIII.

[2] Badea.

[3] Badea Pârcălabul.

[4] Logofăt; cumnatul moldovean al Domnului.

[5] Al doilea Pârvu, Comisul.

[6] Numele, rău scris, al unei dregătorii.

[7] Badea Vornicul, Stroe Vornicul („Provisor Curie" de mai sus), Ivan *Călinescul* (întâia oară aflăm un nume de familie în loc de însemnarea dregătoriei; Călineştii, vor fi cei din Prahova), Calotă Vistierul, Vlaicul Portarul (lipseşte în actul latin), Dumitru Vornicul (aceiaşi observaţie), Stoican (aceiaşi observaţie), Drăghici, Stan Logofătul (lipseşte în actul latin) „şi ceilalţi toţi boieri munteni" se raportează la acest act pentru a cere să poată intră în Ardeal, cu voia lui Jozsa de Som (Bogdan, *l. c.*, pp. 305-7).

(Pecetea mare a Domnului, alta cu vulturul; din douăsprezece ale boierilor, trei s'au pierdut; una are un buzdugan cu semiluna alături şi жѹпань Строе Дворник. După Eder, peceţile boierilor sânt negre *(atra)*; şnururile la pecetea domnească sânt roşii-albastre, la celelalte roşii-albe.)

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Seiwert, *Akten und Daten über die gesetzliche Stellung und den Wirkungskreis der sächsischen Nationsuniversität*, p. 21 şi urm.; în Engel, *Geschichte der Walachey*, I, pp. 187-9; de aici în această colecţie, II², p. 533 şi urm.; după copia Academiei, Bogdan, *l. c.*, pp. 352-5, nº CCCIX.)

CCCXXVIII.

Regele Vladislav către viitorii soli în Moldova şi Ţara-Românească şi dregătorii ardeleni, ca să nu supere pe Saşi cu cheltuiala. Buda, 1508, 10 Ianuar.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Fidelibus nostris universis et singulis cuiuscunque status et condicionis oratoribus nostris ad Moldaviam seu ad partes transalpinas per nos pro tempore deputandis ac iudicibus et officialibus nostris in medio Saxonum nostrorum parcium regni nostri transsilvanarum nunc constitutis et in futurum constituendis, presentes nostras visuris, salutem et graciam. Expositum est Maiestati Nostre pro parte et in personis eorundem universorum Saxonum nostrorum gravi cum querela quod, dum et quandocunque aliqui oratorum nostrorum per nos ad predicta duo loca deputati fuissent et in medium ipsorum Saxonum nostrorum pervenissent, extunc ipsos Saxones et ad eos pertinentes contra iura et privilegia eorum vetusta ad indebitam quandam et inconsuetam expensarum administracionem ipsis fiendam, necnon curruum pro vectura ordinacionem, ad quam nusquam alias astricti fuisse dicuntur, cogere et compellere consuevissent, in derogamen huiusmodi iurium ipsorum Saxonum nostrorum et damnum non modicum. Quapropter nos, accepta et intellecta supplicacione ipsorum Saxonum nostrorum nobis superinde porrecta, volentes ipsos ab huiusmodi nove adinvencionis onere et servitute de cetero salvos fieri, mandamus Fidelitati Vestre et vestrum cuilibet harum serie firmissime quatinus, amodo dum et quandocunque in quibusvis legacionibus nostris ad predicta duo loca, Moldaviam videlicet et partes transalpinas, per medium ipsorum Saxonum nostrorum penetrabitis, extunc, tam in eundo, quam eciam redeundo, ipsos Saxones nostros ad ipsas inconsuetas et superfluas ipsarum expensarum administraciones, consequenterque curruum ordinaciones, artare et compellere nulla racione presumatis. Ubi vero huic mandato nostro per vos, oratores nostros, vel alterum vestrum temere contraveniretur, extunc volumus et vobis predictis officialibus seu iudicibus istic pro tempore constitutis seriosius iniungimus auctoritatemque nostram regiam per presentes damus ut temeritati huiusmodi ipsorum oratorum nostrorum resistere modis omnibus debeatis. Si qui vero vestrum officialium seu iudicum predictorum ultra expensas huiusmodi oratoribus nostris antiquo iure per eosdem Saxones elargitas dare currusque aliquos aut equos contra ipsa iura prefatorum Saxonum nostrorum absque solucione aliquali et preter ipsorum Saxonum voluntatem eisdem oratoribus ordinare attemptaret, extunc precium seu mercedem vectorum de propriis pecuniis suis, sicuti in privilegiis ipsorum Saxonum nostrorum continetur, solvere debeat, et insuper talis per eosdem Saxones nostros ab officio eciam seu iudicatu suo suspendi possit, auctoritate nostra eisdem Saxonibus nostris in hoc parte plenarie concessa mediante. Secus igitur nulla racione facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, in festo Beati Pauli Primi Heremite, anno Domini millesimo quingentesimo octavo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCXXIX.

Târgoviște, 1508, 29 Februar. Radu-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre conducerea medicului său și veștile ce i-au sosit.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Scripta Vestrarum Circumspeccionum sane intelleximus, in presentes autem eisdem referimus quod Franciscum phisicum nostrum concomitari fecistis. De novitatibus autem sciatis quod maximam curam habemus et nos. Quoad Turcos igitur, si esset timendum, extunc nos dudum Vestris Circumspeccionibus ad scitum dedissemus, licet imperator preparat se ad Rodos, an ad Persas. Habemus eum hominem illuc, qui, postquam ad nos redierit, quibusque rumoribus, extunc mox Vestris Circumspeccionibus ad scitum dabimus, et, si aliqui falsis rumoribus vos tenent, non credatis, sed, quemadmodum iuravimus Vestris Circumspeccionibus, hoc inviolabiter observabimus. Presentes post lecturam igne comburatis, et cetera. Datum in Targavistia, feria 3ª post Sancti Mathie Apostoli, anno 1.50.8.

Radwl, Dei gracia Wayvoda Transalpinarum, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nobis honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în Bogdan, *l. c.*, pp. 355-6, nº cccx.)

CCCXXX.

Buda, 1508, 12 Mart. Regele Vladislav către Sași, despre boala lui Radu-Vodă și măsurile ce trebuiau luate.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris prudentibus et circumspectis magistris civium ac iudicibus et iuratis senioribus ceterisque universis Saxonibus nostris septem et duarum Sedium saxonicalium, ac Brassoviensibus, Bistriciensibus et terre Barcza, salutem et graciam. Plures ad nos in dies rumores de variis partibus confiniorum nostrorum afferuntur, inter alia autem id quod nos magis urget allatum est ad nos, certo quidem auctore et nuncio, fidelem nostrum Spectabilem et Magnificum Radwl Wayvodam parcium regni nostri transalpinarum gravi et extrema laborare valitudine. Qua re sic stante, nullo modo a nobis negligendum est quin de statu et conservacione predicti regni nostri transalpinensis provideamus. Nam, si Wayvodam ipsum emori continget, Turcique terram illam prevenient, Wayvodamque aliquem erigent, que et quanta mala ex hoc emergi poterunt, facile est cuique animo complecti. Scripsimus igitur et commisimus fideli nostro Magnifico Iose de Som, comiti themesiensi ac generali capitaneo parcium regni nostri inferiorum, nunc istic apud vos vices persone nostre tenetis (*sic:* tenenti), ut rebus istis superintendat, neque istinc egrediatur, sed, dum ipsum Wayvodam transalpinensem decedere contigerit, sese preparet et arma sumat, copias levet vosque in eo, ut prefertur, casu insurgere faciat et vobiscum una partes illas ingrediatur et Thurcos preveniat de preficiendoque et creando aliquo Wayvoda auxilio vestro curam habeat, ne partes ille per aliquam negligenciam a sacra Corona huius regni, in periculum huius ipsius regni, et imprimis omnium vestrum, distrahantur. Propterea volumus et Fidelitati Vestre harum serie firmiter mandamus quatenus, in casu quo prefatus Wayvoda noster transalpinus

---

[1] La 12 Mart regele poruncià comitelui Timișoarei, Jozsa de Som, să treacă în țară pentru a împiedecă așezarea unui Domn de către Turci. V. vol. II² din această colecție, pp. 572-3, nrle CCCCLII-III (după Engel, *l. c.*, pp. 191-2). Cf. și *Analele Academiei Române*, XIX, p. 206. „Țara" cereà de la Unguri pe Danciul fiul lui Țepeluș, iar Turcii veniseră cu Mihnea fiul lui Țepeș.

decedet, premissorum omnium debitam racionem habere et ad prefatum comitem themesiensem audire et attendere, et, dum per ipsum requisiti fueritis, e vestigio in premisso casu iuxta consuetudinem hactenus in similibus insurreccionibus observatam eciam insurgere et arma capere et cum ipso una ad conservandas et defendendas predictas partes transalpinas ire et proficisci et, quidquid idem vobis in eo faciendum dixerit, facere et exequi modis omnibus debeatis et teneamini, et aliud nullo modo facere presumatis. Datum Budę in festo Beati Gregorii Pape, anno Domini millesimo quingentesimo octavo.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXXXI.

Regele Vladislav către Emeric Czobor, „ambasadorul" său, cerând ştiri despre schimbarea de Domn din Ţara-Românească. Buda, 1508, 6 April.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Egregie fidelis, nobis dilecte. Miramur quod tanto tempore in tantis regnorum nostrorum imminentibus periculis nihil ad nos scripseris, nihil penitus intimaveris. Iam audivimus hodie et certo, ex nuncio fidelis nostri Magnifici Iose de Som, comitis themesiensis, didicimus Wayvodam transalpinum esse mortuum, Thurcos ibidem cum ingenti exercitu, et triplici quidem, esse paratos, boiarones vero et totam provinciam transalpinam, ut ferunt, esse in magna spe et fiducia ac in constanti fidelitate erga nos et sacram Coronam nostram, qui optant quendam filium Wayvode Chypellas *(sic)* pro eorum Wayvoda. Propterea scripsimus prefato comiti ut ipse cum omnibus viribus Transsilvanie ipsis Transalpinis succurrat eosque ab aliquo Wayvoda et ab Thurcis omnibus modis defendat. Scripsimus eciam ad multos dominos et comitatus prope Transsilvaniam existentes ut ipsi omnes gentes eorum ad prefatum comitem mittant in auxilium Transalpinorum, ac eciam ad omnes dominos, tam prelatos, quam barones, et ad comitatus singulos absque mora scribere fecimus, ut et ipsi pleno numero exercitum eorum moveant omnibusque viribus nostris illis succurremus. Intimavimus autem fideli nostro Spectabili et Magnifico Wayvode Moldavie[1] ut et ipse gentibus, consilio, favore, presidio eisdem auxilium ferat. Hodie autem misimus ad Spectabilem et Magnificum comitem scepusiensem[2], qui filium Chypelews habet, ut enim eum huc mittat, quem subito cum omnibus viribus in Transalpinum mittemus. Quare des eis optimam spem horterisque eos ut in fidelitate permaneant, quia eos nullo pacto deseremus et, quicquid agendum aliud erit, et quomodocunque res et status se istic habeant, nobis quamprimum significare cures, medio tuorum vel aliquorum fidelium nostrorum. Similiter eciam ipsi comiti nostro ut ad omnia sciat esse paratus in tempore, agasque omnibus modis ut perpetuum fructum et commodum presencie tue ista nostra regna senciant, pro quo tibi et tuis omnibus sempiterna nostra gracia cumulatissima beneficia respondere studebimus. Secus non facturus. Datum Buda, feria quinta proxima ante dominicam Iudica, anno Domini millesimo quingentesimo octavo.

[Vo:] Egregio Emerico Czobor de Czoborzenthmyhal, oratori nostro fideli, nobis dilecto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi in Engel, *Geschichte der Walachey*, p. 192 şi de acolo in vol. II[2] al acestei colecţii, p. 573, nº CCCCLV.)

---

[1] Bogdan-Vodă.

[2] Ioan de Zápolya, comite de Zips.

CCCXXXII.

Buda, 1508, 3 Maiu.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre schimbarea de Domn din Țara-Românească.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris prudentibus et circumspectis magistris civium ac iudicibus et iuratis senioribus ceterisque universis Saxonibus et civibus nostris septem et duarum Sedium nostrarum saxonicalium, necnon civitatum nostrarum brassoviensis, bistriciensis et terre Barcza, salutem et graciam. Iam diu intellecta gravi et mortali egritudine fidelis nostri Spectabilis et Magnifici Radul Wayvode nostri transalpini, commiseramus vobis per literas ut ad omnem casum parati esse, et penes fidelem nostrum Magnificum Iosam de Som, comitem themesiensem ac parcium regni nostri inferiorum capitaneum generalem, plena nostra auctoritate istic in medio vestri agentem, per singula capita insurgere et ad eius requisicionem, pro regnorum nostrorum conservacione et perpetua vestra defensione et tranquillitate, ea omnia absque ulla renitencia facere et exequi deberetis que ipse comes noster in persona nostra vobis committeret. Demum rursum alia et alia nova, partim de egritudine, partim vero de morte ipsius Wayvode transalpini, acceperamus, et, ne negocia illa negligerentur, utque future quieti et tranquillitati vestre consuleretur, omnem nostram diligenciam et provisionem in omni rerum eventu, quantum nobis possibile fuit, semper fecimus, sed nunc et hac ipse die pro certo certificati sumus prefatum quondam Wayvodam nostrum transalpinum omnino obiisse, quin eciam diem et horam mortis ipsius nobis perscripserunt. Quare, ut tante rei perpetuam vestram super omnes alios conservacionem et tranquillitatem concernenti in tempore occuratur, vobis denuo firmissime committimus et mandamus, aliud nulla racione habere volentes, ut, postquam iam dictus Wayvoda mortuus est, ne regnum illud per Turcos occupetur, statim visis presentibus, absque ulla excusacione, difficultate et mora, ex quo impresenciarum Wayvoda noster illarum parcium in longinquis nostris et regnorum nostrorum negociis occupatur, penes prefatum fidelem nostrum Magnificum Iosam, comitem nostrum, ad requisicionem et iuxta informacionem eiusdem, in persona nostra isthic agentis, per eum vobis superinde nostro iussu dandam, insurgere et ea omnia pro istorum regnorum nostrorum tuicione facere debeatis et teneamini que ipse comes vobis nostro nomine iusserit faciendum. Commisimus autem hominibus Wayvode nostri transsilvani, nunc absentis, ut gentes ipsius Wayvode gravis armature, quas istic tenere debet, in pleno numero ordinare et habere debeant. Similiter eciam fidelis noster Spectabilis et Magnificus Emericus de Peren, Palatinus noster, est paratus, loco illarum, quas istinc ad presens removit, alias racione episcopatus transsilvani ordinare, et non solum istis, sed eciam aliis omnibus istic existentibus, et gentes alere debentibus, scripsimus et commisimus ut gentes eorum mittant et proficiscantur. Nos quoque maiores quas poterimus vires et copias comparabimus et illis rebus nostris ac vestris nullo pacto deerimus. Interea autem, ut premisimus, iuxta informacionem prefati comitis nostri, una cum aliis subditis illarum parcium nostrarum, ea agere et facere debeatis, que pro perpetua conservacione faciendum vobis iusserit, ne, siquid adversi, quod Deus avertat, istic contigeret, vos tot et tanta mandata nostra neglexisse et proprie saluti vestre defuisse arguamini. Aliud igitur nulla racione facere presumatis. Datum Bude, in festo Invencionis Sancte Crucis, anno Domini millesimo quingentesimo octavo.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCXXXIII.

Ioan Lulay, comandantul trupelor ardelene, către Sibiieni, despre ce e de făcut cu privire la Mihnea-Vodă.

Lângă Râşnov, 1508, 9 Maiu [1].

Prudentes et circumspecti domini honorandi. Post mei commendacionem. Que mihi Dominaciones Vestre medio huius Michaelis scripserunt, accepi, atque intellexi. Sciant Dominaciones Vestre me literas Michne Wayvode transalpinensis et suorum boyaronum Magnifico domino comiti themesiensi ostendisse, quas ego coram Sua Magnificencia legi. Fuit Sua Magnificencia multum grata Dominacionibus Vestris quod eedem hanc certificacionem sibi fecerunt; commisit tamen Sua Magnificencia Dominacionibus Vestris scribere ne eedem sine scitu et informacione Sue Magnificencie quemquam ad ipsum Wayvodam mittant, sed prius a Sua Magnificencia exspectent. Et hoc, meo iudicio; ob hanc causam quia adhuc nec Sua Magnificencia a Regia Maiestate sufficientem et omnimodam habet informacionem, an scilicet, si Regia Maiestas una cum dominis prelatis et baronibus de ipso Michna contenta scribit et ipsum in Wayvodatu relinquet. Omni hora et momento exspectat Magnificencia Sua nuncium suum a Regia Maiestate; cras eciam vel feria quinta venient insignes oratores ab ipso Michna, qui eciam iam castrum Poynar in manibus habet et ad Thergowysthya rediit.

Item ex vigesima assignavit dominus Petrus Hok manibus meis in asperis flor. 112; dixit non plures provenisse: de consilio et commissione domini comitis [2] non expendam ad stipend[i]arios plures preterquam ad unumquemque equum singulum flor. 1, ne, si fiat concordia, inanes pauperibus faciamus expensas.

Nova hec sunt, quod Thartari de regno Polonie cum maximo lucro sunt reversi et quod innumerabiles christianos duxerunt, nec aliquod obstaculum habuerunt. Iam videat et Hungaria quomodo stabit.

Reliquum est quod Dominaciones Vestras feliciter valere optamus. Hoc tamen et mihi videtur, quod Dominaciones Vestre nullo modo ad ipsum Michna interim mittant, quin prius a Regia Maiestate eedem informacionem cupiant. Datum in castris penes Roznaw, feria tercia proxima post festum Beati Bonifacii Pape, anno 1508. *Iohannes Lwlay, manu propria, et cetera.*

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, magistro civium, iudicibus et iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis et preceptoribus meis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXXXIV.

Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre aşezarea sa în Scaun şi legăturile ce a avut cu Ungaria.

Argeş, 1508, 5 Iunie.

Mihne, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera. Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Constat Vestris Circumspeccionibus quod in regno Hungarie Serenissimo domino regi prelatisque et baronibus regni Hungarie semper fideliter servivimus honoremque ab eisdem habuimus, nunc autem, ex voluntate Dei boyaronumque, huius regni nostri gubernacula suscepimus, omnesque boyarones nobiscum sunt, et omnia castra manibus nostris sunt [3]. Igitur nolumus nos esse ingrati de beneficiis quas *(sic)* in Hungaria accepimus; semper vobiscum bona amicicia frui volumus; eciam volumus quod pauperes Regie Maiestatis et nostri simul pa-

---

[1] Sf. Bonifaciu Papa I se serbează la 4 Septembre, 25 Octombre, 29 Decembre, al IV-lea la 8 şi 25 Maiu. Pare a fi în legătură cu una din aceste date. Aş crede că e: 9 Maiu.

[3] Jozsa de Som, comite de Timişoara.

[2] De aceia şi înaintase Mihnea până la Argeş.

ci fice contantur[1]. Ex parte autem Turcorum, ad fidem nostram christianam quod nullum timorem habeatis[2]! Cetera is familiaris noster nomine Benedictus Pytar nomine nostro Vestris Circumspeccionibus dicet, cuius dictis fidem velitis adhibere indubiam, et cetera. Valete feliciter. Datum in Argyas, feria secunda post Ascensionem Domini, anno Domini 1.50.8.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque civibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nobis honorandis, et cetera[3].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXXXV.

Buda, 1508, 24 Iunie.

Regele Vladislav către nobilii Ardealului cari ieau iobagii Clujenilor.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris, magnificis ac egregiis et nobilibus, universitati nobilium parcium regni nostri transsilvanarum, salutem et graciam. Quamvis superioribus his temporibus, ad supplicacionem et intercessionem vestram, annueramus vobis, si bene recordamur, ut illos colonos et iobagiones vestros, siqui a sex retroactis annis in medium Saxonum nostrorum aut alia bona nostra istic habita moraturi advenissent, reducere et ad pristina eorum habitacula collocare possetis, vosque iam de medio fidelium civium nostrorum coloswariensium certum eciam numerum talium colonorum exceperitis et ad bona vestra reduxeritis, supplicaveritisque nobis nuper, tempore felicis coronacionis Serenissimi principis et domini, domini Lodovici regis, filii nostri charissimi, medio nunciorum et oratorum vestrorum, ut eos quoque qui adhuc reducendi restarent, pari modo reducere possetis,— de quo nos, licet vobis relacionem eciam optatam dederimus et fecerimus, considerantes tamen postea tantam desolacionem ipsius civitatis nostre in perpetuam ruinam eiusdem vergere eiuscemodique desolacionem civitatis nostre, non tam incolis ipsius, quantum huic regno, et maxime partibus illis que ex municionibus talium civitatum maxime conservari opportuno tempore possunt, fore nocivam et incommodam, contenti quidem sumus de his colonis, qui, ut prefertur, per vos iam de predictis bonis nostris reducti ad bona vestra sunt, volumus tamen ut illi qui adhuc reducendi essent, previis ex causis deinceps non reducantur. Requirimus itaque Fidelitates Vestras, eisdem omnino committentes ut illis colonis vestris quos iam, ut prefertur, reduxistis, contenti esse et manere debeatis, et plures de medio ipsorum civium aut aliorum bonorum nostrorum deinceps non reducatis, neque propterea eosdem vel ipsorum alterum in rebus vel personis turbare seu dampnificare presumatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, in festo Beati Iohannis Baptiste, anno Domini millesimo quingentesimo octavo.

(Cluj, Archiva Oraşului.)

---

[1] În timpul pribegiei mai vechi, despre care amintesc documente precedente: Mihnea fusese *crescut* în Ungaria şi trecuse la catolicism.

[2] „Iar, despre parten Turcilor, pe legea noastră cea creştinească, să n'aveţi nicio teamă!" — V. Bogdan, *Vlad Ţepeş*, pp. 71-2.

[3] Şi în scrisoarea slavonă tradusă în Bogdan, *Documente* şi *regeste*, pp. 138-40, nº CXLI, Mihnea se arată prielnic Ardelenilor, mirându-se de ce i se răsping de aceştia propunerile de pace. O altă scrisoare a lui către Braşoveni priveşte negoţul de ceară (*ibid.*, p. 140, nº CXLII).

CCCXXXVI.

Regele Vladislav către Sibiieni, pentru negustorii moldoveni cari nu vreau să plătească vamă. Buda, 1508, 24 Iunie.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Fidelibus nostris, prudentibus et circumspectis magistris civium ac iudicibus et iuratis ceterisque civibus et communitatibus civitatum nostrarum cibiniensis, brassoviensis et bistriciensis, salutem et graciam. Ex querelis et supplicacione fidelium nostrorum universorum et singulorum mercatorum, tam in medio vestri, quam eciam alias in partibus regni nostri transsilvanis ubivis commorancium intelleximus qualiter mercatores de partibus Moldavie et aliis locis externis soliti essent cum rebus et mercibus eorum ad hoc regnum nostrum Hungarie exire et rursus ex hoc regno nostro alias merces et res ad propria referre, et sepius, per vias occultas et insolitas proficiscentes, nunquam vel raro vigesimas Maiestati Nostre debitas solverent, ac per hoc, non tam solucionem proventuum nostrorum vigesimalium subterfugerent, verum eciam ipsis mercatoribus exponentibus preiudicium et damnum facerent, utpote qui pro vetere illarum civitatum nostrorum consuetudine et libertate non possent ultra illas civitates nostras cum mercibus eorum progredi, sed in illis duabus civitatibus nostris, cibiniensi videlicet et brassoviensi, veluti locis deposicionis mercium, deberent et tenerent[ur] merces suas deponere et sic tandem ad propria redire. Quapropter supplicatum extitit Maiestati Nostre, in personis eorundem exponencium, ut ipsis circa premissa de remedio opportuno dignaremur providere. Quia vero nos illam antiquam et approbatam consuetudinem prefatarum civitatum nostrarum, quam in deposicionibus et commutacionibus rerum et mercium ex indultis divorum regum Hungarie, nostrorum scilicet predecessorum, habent, inviolabiliter observare intendimus, ideo Fidelitatibus Vestris id graciose duximus annuendum et concedendum, annuimusque et concedimus per presentes, ut vos de cetero penes huiusmodi libertatem vestram, quam, ut prefertur, super loco deposicionis rerum et mercium vos habere accepimus, mercatores forenses et extraneos cum rebus et mercibus eorum, dum ad loca deposicionum pervenerint, ad hoc regnum nostrum Hungarie penetrare non permittatis, sed huiusmodi mercatores forenses merces eorum apud vos deponant, et tandem, post factam huiusmodi deposicionem et commutacionem rerum et bonorum vendibilium, si ad aliquas liberas nundinas aut fora annualia libera in partibus regni nostri transsilvanis celebrari solitas, proficisci voluerint, solutis tamen proventibus nobis debitis libere et pacifice et absque omni penitus impedimento transire permittere et permitti facere possitis et valeatis, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude, in festo Beati Iohannis Baptiste, anno Domini millesimo quingentesimo octavo, regnorum nostrorum Hungarie, et cetera, anno decimo octavo, Bohemie vero tricesimo octavo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCXXXVII.

Regele Vladislav către Bistriţeni, mustrându-i că supără pe negustorii moldoveni veniţi la bâlciurile lor. Buda, 1508, 29 Iulie.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Ex querulosa significacione fidelis nostri Spectabilis et Magnifici Bogdani Wayvode nostri moldaviensis, medio hominis et nuncii sui apud nos agentis nobis facta, accepimus admodum displicenter quod, cum subditi et mercatores ipsius Wayvode nostri ad illam civitatem nostram bistriciensem, ad nundinas videlicet seu fora ibidem celebranda, cum rebus et mercibus ipsorum, illas in vestri medium vendendi gracia accedere vellent, ex-

[tunc] vos, nescitur quibus respectibus ducti, huiusmodi res et merces dictorum mercatorum et subditorum ipsius Wayvode nostri, necdum apta et designata die nundinarum adveniente, antequam illam civitatem nostram bistricensem ingressi fuissent, et nondum res et merces ipsorum vendidissent, tricesimari consuevissetis tricesimasque ipsas ex eisdem rebus et mercibus ipsorum ab eisdem extorqueri recipique et exigi faceretis, aliasque multipliciter ipsos iniuriis et incommodis afficeretis. Et, quia nos nullo modo volumus ut subditi et mercatores ipsius Wayvode nostri per vos indebite opprimantur, ideo mandamus Fidelitati Vestre harum serie firmiter quatenus, acceptis presentibus, a modo deinceps, si et quantum ius et consuetudo dicti oppidi nostri bistriciensis id requirit, huiusmodi tricesimas ab ipsis mercatoribus et subditis prescripti Wayvode nostri, nondum publicata et constituta die nundinarum istic celebrandarum adveniente, excepto si eosdem subditos et mercatores res et bona ipsorum mercimonialia interim antequam dies nundinarum adveniret et publicaretur, vendicioni exponere intellexeritis, exigere et extorquere et eosdem propterea inquietare ac damnificare nullomodo presumatis, sed in exigendo earundem tricesimarum eam consuetudinem atque modum illum qui alias in talibus iuxta illius civitatis nostre libertatem observatus fuit tenere et conservare debeatis, et aliud facere non audeatis. Datum Bude, sabbato proximo post festum Beate Anne, anno Domini millesimo quingentesimo octavo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CCCXXXVIII.

Buda, 1508, 7 Septembre.

Benedict Batthyányi, Tezaurariul regal, către Sibiieni, despre mulțămirea regelui cu știrile lor.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Ea que Serenissimo domino nostro regi Graciosissimo pro parte regni transalpini scribitis, Maiestas Sua suo modo intellexit, et sciatis quia id a vobis Maiestas Sua placidissimo animo accepit quod hec Sue Maiestati significare curastis. De cetero quoque petit vos Maiestas Sua, tamquam bonos fideles suos, ut, siquid tale vel aliquid aliud exinde intelligere potueritis, Maiestati Sue modis omnibus significare velitis. Ubi vero ex parte illius subsidii quod nunc Maiestati Sue obtulistis, scribitis, nihilominus eciam sciatis quod Maiestas Sua hoc a vobis gratissimo accepit animo, et dicit Maiestas Sua quod in futurum omni plenitudinis sua gracia illud vobis gratificare non obmittet. Valete feliciter. Ex Buda, in vigilia festi Nativitatis Beatissime Virginis Marie, anno Domini 1508. *Benedictus de Bathyan, regius thesaurarius, et cetera.*

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ceterisque iuratis civibus et senioribus civitatis cibiniensis, et cetera, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCXXXIX.

Buda, 1508, 7 Septembre.

Regele Vladislav către Sibiieni, mulțămindu-li pentru știrile ce trimet ei din Țara-Românească.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Novitates illas quas nobis ex parte Wayvode transalpinensis scripsistis, et ea que ex parte eciam subsidii nobis pro nunc per vos oblati in eisdem literis vestris significastis, plane intelleximus; pro quo habemus vobis cumulatas gracias, laudantes fidem et diligenciam

vestram quam et in his et in aliis rebus nostris et regni, omni semper dexteritate erga nos et sacram Coronam nostram ostendisse atque exhibuisse visi estis. Et certi sitis, neque desperetis, quod eiuscemodi serviciorum vestrorum immemores non erimus, sed ea erga vos ostensione omnis gracie et benevolencie nostre regie suo tempore recognoscere curabimus. Quare rogamus Fidelitates Vestras et hortamur ut, si de cetero eciam aliunde novitates huiuscemodi habueritis, curetis nos de illis in dies noctesque facere cerciores. Datum Bude, in vigilia festi Nativitatis Beatissime Virginis Marie, anno Domini millesimo quingentesimo octavo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis ceterisque civibus et senioribus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXL.

Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre veştile ce se schimbă. Bucureşti, 1508, 13 Septembre.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Scripta et nunciata Vestrarum Circumspeccionum per familiarem vestrum Matheum nobis facta sane intelleximus; igitur et nos nonnulla per eundem Vestris Circumspeccionibus nunciamus. Igitur petimus Vestras Circumspecciones uti quecumque predictus familiaris vester nomine nostro Vestris Circumspeccionibus retulerit, fidem velitis adhibere indubiam, et cetera. Quas bene valere optamus. Datum in Bocorest, feria quarta post Nativitatem Sancte Marie Virginis, anno Domini 1.50.8.

Mihne, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nobis honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXLI.

Ioan de Skt.-Georg şi Pösing, Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre procesul unor Făgărăşeni. Odorheiu, 1508, 17 Octombre.

„Comes Ioannes, comes de Sancto Georgio et de Bozyn", Voevodul Ardealului, despre procesul între „Stephanum Ztoyka, familarem egregii Georgii Ianossy de Rakos", şi „Koztha Marcus et Dobromer, necnon Martinum Bolgar, item quasdam dominas incantatrices, videlicet Anuska, Zora et Woyka". Porunceşte Braşovenilor să execute sentinţa.

„Datum in oppido Wdwarhel, in profesto Beati Luce Ewangeliste, anno Domini millesimo quingentesimo octavo."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 97.)

CCCXLII.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, pentru un casnic al său. Hârlău, 1508, 5 Novembre.

Bogdanus, Dei gracia heres perpetuus, dominus et Wayvoda moldaviensis. Prudentes et circumspecti vicini et amici nobis dilecti. Literas vestras ex parte Stephani familiaris nostri per hominem vestrum, ostensorem videlicet presencium, nobis allatas, sane concepimus. Unde noveritis nos illum cum pace omni et quiete modoque bono de regno nostro emisisse, et, dum iam in itinere versus Hungariam ire habuisset, ab eo quidam eiusdem familiaris, favorem et licenciam, patriam ad visitandum, optinens, ipsum famulum suum cum propriis, idem Stephanus, fami-

liaris noster, suis equys, duobus, sicuti sepe multis contigit, misit ad patriam; quem vos, in via comprehensum, captivastis captivumque iuxta velle vestrum tenuistis, nobis, quod tamen ex consuetudine antiqua fieri debebat, significare renuistis, ipsumque patibulo interemistis. Unde vos rogatis, et a nobis optatis, uti, quemadmodum temporibus genitoris nostris carissimi, cui Deus ipse propicius miseretur, cum bona pace et vicinitatis tranquillitate usi fuistis et cavisi, modo et inpresenciarum eodem uteremini. Vos autem in contrarium erga subditos nostros et familiares, nam presertim illos qui pro nobis se ad fidelia servicia exposuerunt et fideliter nobis serviere, cuius contrarium esse deberet, morti queritis et persequimini nece. Vellemus profecto uti, quod a nobis optatis, nobis quoque ut a vobis impenderetur. Item rogamus idcirco, subditos nostros ne aliquo nocumento persequimini et faciatis persequi, prout neque nos vestros nostro in regno fecimus, sicut nec facere volumus eciam in futurum. Et equos illos iamdictos prefato nostro familiari reddere et restitui facere velitis; alias eundem in damno non permittemus. Date ex domo nostra bahloviensi, die dominica inter octavas festi Omnium Sanctorum, anno Domini 1508.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis bistriciensis, vicinis et amicis nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în C. Moisil, *Douăsprezece scrisori domnești din Archiva Orașului Bistrița*, București, 1897, pp. 9-10; unde și n[le] CXLIII și CCI [1].)

CCCXLIII.

București, 1508, 10 Novembre.

Mihnea-Vodă al Țerii-Românești, către Sibiieni, despre veștile sigure ce va da despre Turci.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Scripta et intimata Vestrarum Circumspeccionum per hunc fidelem familiarem vestrum, videlicet Martinum Tatar, nobis facta sane intelleximus. Quare scitote quod, quemadmodum, priusquam in regnum nostrum intravimus, Vestris Circumspeccionibus scripsimus et nunciavimus, ita et nunc sciatis quod, quousque nos supervixerimus, semper veris rumoribus tenere volumus bonaque amicicia et vicinitate vobiscum conci[onare] volumus; casu vero quod si multitudo paganorum congregati fuerimus [= fuerint], quibus resistere nequiremus, extunc vox [= nos] Vestras Circumspecciones certificabimus, et hec quousque supervixerimus facere volumus. Itidem a Vestris Circumspeccionibus exspectabimus, uti pro nobis ubique laboretis, et cetera. Is familiaris Vestrarum Circumspeccionum nomine nostro Vestris Circumspeccionibus dicet, cui fidem prestetis indubiam, et cetera. Datum in Bocorest, feria sexta in profesto Sancti Martini Episcopi et Confessoris, anno Domini 1.50.8.

Mihne, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nobis honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCXLIV.

București, 1509.

Mihnea-Vodă al Țerii-Românești, către Sibiieni, despre niște zăberiri.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Scripta et intimata Vestrarum Circumspeccionum sane intelleximus, ex parte debitorum, necnon arestacionum. Quare mittatis homines vestros quibus nostri obligantur, et ex parte quorumlibet satisfaccionem inpendemus, tali condicione quod, quemadmodum nos iudicium et

[1] N[l] CXLIII trebuie datat: 4 August sau 15 Septembrie, fiind Joi *înainte* de Sf. Mateiu

iusticiam iobagionibus Regie Maiestatis aministrabimus, eodem modo iobagionibus nostris Vestre Circumspecciones iudicium et iusticiam administrare velitis, a[c] credatis quod et nostros minime in damno permittimus, et cetera. Valete. Datum in arce nostra Bocoresth, anno Domini 1.50.9.

Mihnye, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nobis honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXLV.

Braşovenii către Sibiieni, despre măcelărirea boierilor de Mihnea-Vodă şi alte cruzimi ale lui. Sibiiu, 1509, 1-iu Ianuar.

Prudentes ac circumspecti domini fratresque et amici nobis plurimum honorandi. Venerunt ad nos de pertinencia Kercz[1] et nobis sunt conquesti quomodo homines Magnifici domini Wayvode ipsos dicassent atque multis minis commisissent ut pecuniam mox exigerent, quod et in aliis pertinenciis timemus futurum. Pro eo rogamus, Amicicie Vestre velint apud dominum Wayvodam instare quo pauperes non impediantur. Ceterum retulit nobis Tatul Wolachus de Repcz[2] quod Michne illos boyarones de quibus domini Brassovienses scripserant, ad frust(r)a secare fecisset. Unde tota provincia in timore staret. Preterea et quod unum pauperem qui, cum eum accessisset et pro census taxacione supplicasset, suspendere fecisset pro eo quod, cum Michne pauperem interrogasset, an uxorem haberet, qui respondisset quod sic, tunc Wayvoda expedit: „ut mihi, ut mihi censum des". Cumque pauper replicasset dicens: „si propter uxorem[3] debeo dare censum, pocius eam dimittam". Quo audito, Wayvoda: „si tu uxorem dimittere volueris, ego te non dimittam". Sicque eum patibulo affigere fecisset. Ex Cibinio, in die Circumcisionis Domini, 1509[4].

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis Iohanni Lwlay, iudici regio ceterisque iuratis consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, dominis fratribusque et amicis nostris honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Cârţa.

[2] Cohalm.

[3] Fiind căsaş. Cei ce stăteau ca flăcăi la părinţi, „într'o casă", nu dădeau birul.

[4] Pentru omorul boierilor v. şi Iorga, *Studii şi documente*, III, p. XLIII.—În 1508, la 23 Decembre, Mihnea avea lângă dânsul pe doi Craioveşti: Barbu ca Ban, Pârvu ca Vornic, pe Tudor ca Logofăt, pe Harvat ca Spătar, pe Calotă ca Vistier, pe Badea ca Păharnic, pe Ivan ca Stolnic şi pe Danciul ca Armaş (această colecţie, VI, p. 455, nº 3). Aceiaşi boieri apar la 1 şi 11 Novembre precedent (cf. Nicolaescu, pp. 249-50; Ştefulescu, *Documente slavo-române relative la Gorj, 1406-1665*, Târgu-Jiului, 1903, pp. 61-3). Dar şi în Domniile următoare aflăm pe Craioveşti, pe Tudor şi Harvat, pe Calotă şi Badea. Cea mai mare parte din aceştia sunt şi boierii lui Radu (v. mai sus, la 3 Decembre 1507). Deci uciderea boierilor priveşte numai pe o mică parte din ei, şi nu din cei mari. E totuşi o schimbare în Sfatul domnesc: în Decembre nu mai apare Pârvu Comisul, şi Neagoe nu e Mare-Statornic, ci *Postelnic* (şi la 1-iu Novembre însă). În *Viaţa lui Nifon* de Gavriil Protul (v. ed. Iosif Naniescu; e reprodusă şi în *Cronica* Ludesculuí, *Magazin Istoric*, IV), se povesteşte cum Mihnea „munciă" pe boieri, cu tăiarea nasului şi buzelor, îi înecă şi spânzură şi îi batjocuriă casele. El ar fi făcut sfat, în pivniţa domnească, cu Stoica, pe care şi-l aveă om mai de încredere, să calce şi „cărţile de jurământ şi de afurisanie" date Craioveştilor şi să-i ucidă. Un copil, ascuns într'o bute, ar fi văzut lucrul. Atunci Craioveştii fug peste Dunăre şi Mihnea îi strică Bistriţa, ctitoria lor, cu tunurile, tăind nasul călugărilor. E o povestire de partid, pătimaşă. De fapt, credem că Neagoe trebui să plece după Decembre *pentru că unchii săi Craioveştii unelteseră înălţarea lui în Domnie*. Faptul că

CCCXLVI.

Dej, 1509, 15 Ianuar.

Orăşenii din Dej către cei din Bistriţa, despre pieile luate de nişte Români.

Salutem cum honore ac amicicie continuum incrementum. Prudentes et circumspecti viri, domini ac vicini honorandi. Exponit nobis his idoneus vir Anthonius, exhibitor presencium, quomodo his temporibus elapsis tres boves suos et unam vaccam de pascuis furassent, nunc de negocio isto iste Anthonius, commansor noster, audivisset ab aliquibus hominibus uti cutes istorum suprascriptorum huc ad civitatem vestram aliqui Wolachi conduxissent causa vendicionis, nunc vero ex Wolakhiis unum detinueramus, per fideiussoremque idem extitit. Idem Wolakhws sic asserit quod Iohanni Thymar precio condigno vendidisset, sed non fuissent ille cutes, neque coloris illius fuissent; dicit eciam quod cutes fuissent sicce, nominanter saginate, de quibus eciam noster opidaneus ore suo Vestre Dominacioni retullerit. De quibus ortamur Vestras Dominaciones et Amicicias ut vestrum concivem Iohannem Thymar animose examinetis, et testetur fide mediante qualiter fuisset istud negocium, et cuius coloris fuissent predicte cutes nobis in literis vestris rescribere debeatis, ob rectum nostre amplioris intuitum. Valeant Vestre Dominaciones. Ex Dees, feria secunda proxima ante festum Anthonii Confessoris, anno Domini millesimo quingentesimo nono.

Iudex et iurati cives de Dees,
prompti ad omnia vota V. D., et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus de Byztricia, dominis et amicis vicinisque peroptimis, et cetera, presententur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCXLVII.

Bucureşti, 1509, 18 Ianuar.

Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre reclamaţiile de plată ale unui Turc.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Allate nobis fuerunt litere Magnifici domini Vaivode transylvanensis pro parte Vestrarum Circumspeccionum, necnon castellani nostri de Poynar, quomodo idem castellanus noster minasset Vestras Circumspecciones quod, si cuidam Turco, nomine Mehmeth, gener Petri doctoris, satis non fecerint, extunc idem castellanus noster sufficiencia pignora pro eodem recipiet. Constat enim Vestris Circumspeccionibus quod quicumque veniunt ad nos, de quacumque parte, cuilibet satisfaccionem et iusticiam impendimus. Is autem Turcus predictus mercancia sua vendidit generi doctoris nostri, et fideiussor pro eodem intravit. Nunc sepissime infestat nos Turcus ut eidem ex parte doctoris u sticiam faciamus. Nonne ius est ut qui uva acerba comedunt dentes eorumdem

---

la 29 Octombre 1509 Mircea fiul lui Mihnea dă actele domneşti arată că tatăl său îi lăsase grija apărării (v. Ştefulescu, *l. c.*, p. 65). E o întărire pentru Tismana. Satul Borăşti, unde se dă actul, *fără boieri*, se află şi el în jud. Gorj. Mircea, care fugise din mănăstirea Cotmeana, pe plaiul argeşean al Oltului, trecă spre Sibiiu, unde poate se află mai de'nnainte tatăl său. Un alt act al lui Mircea, din 7 Septembre, arată că încă de atunci lui îi eră lăsată grija luptei din urmă cu Basarabeştii. Într'un al treilea act fără dată şi însemnare de loc — ceia ce arată desorganizarea şi pripa acestor ultime momente de putere —, lângă Mircea (şi deci lângă Mihnea) e un nou Divan, în care se păstrează dintre boierii cei vechi doar Tudor Logofătul; noi sunt toţi ceilalţi: Şuică Vornicul, Sibiiu Spătarul, Costea Vistierul, Diicul Comisul, Radul Păharnicul, Vlaicul,... (Nicolaescu, *Documente slavo-române*, p. 16; v. şi pp. 316-8). Mircea eră ajutat de Unguri, trimeşi din Ardeal (cf. şi *Inscripţii*, I, p. 194, menţiunea, după cronică, din veacul al XVII-lea), şi *lor* li atribuie Vlad-Vodă Vintilă prada Bistriţei şi tăierea călugărilor (Nicolaescu, *l. c.*, p. 258).

obstupescant ad[modum]? Is autem Petrus doctor est fidelis noster et boyar huius regni nostri. Num quid hunc iustum simulcum liberis et uxore propter debita generis sui possumus ligatos dare ad manus Turcorum? Nam enim Turcus debita petit a fideiussore, [videlicet] Petro doctore. Rogamus Vestras Circumspecciones valde diligenter uti generem *(sic)* doctoris vocetis in consistorium eumdemque constringatis ad satisfaciendum; quod si non wlt Turco solvere, solvat socero suo, ut ipse habeat a Turco pacem. Itaque duo regna, quemadmodum prius, contantur *(sic)* cum pace. Nam enim nos nihil preter iusticiam optamus. Ac valete. Datum in Bocorest, feria quinta post festum Sancti Anthoni Abbatis, 1509.

Mihnye, Dei gracia Vaivoda transalpinus, etc.

[Vo:] Circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis brass[oviensis], etc., vicinis et amicis nobis honorandis, etc.[1].

(Pecete roşie, cu totul ruptă.— Scrisoare de duct italian.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 103.)

CCCXLVIII.

Iacob de Mediaş către Sibiieni, pentru un Român întemniţat. Apoldul-de-Sus, 1509, 25 Ianuar.

Salutem. Prudens et circumspecte domine et amice mihi semper honorande. Ex parte Stanischor Valachi iam detenti, quoniam Vestram Dominacionem dudum, multis temporibus fluxis, ad locum sue residencie cupivit, spelissime *(sic;* = sepissime) cordulisque[2] Vestram Dominacionem et Amiciciam oro ut, sentenciam in eum deferentes, usque post crastinum diem Vestra Dominacio mei ob amorem et benivolenciam differre velit, propter certam causam quam Vestre Dominacioni crastina luce sero, seu ad diem sabbati mane, personaliter predicere curabo. Quam felicissime semper valere opto. Ex Superiori Appoldia, in die Conversionis Sancti Pauli, anno 1509.

Iacobus Midvischer, Vestre Dominacionis propalissimus (sic).

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Iohanni Lulay, camerario regio, necnon iudici regio civitatis cibiniensis, amico sibi dilecto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXLIX.

Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre plângerile unora din ai lor. Bucureşti, 1509, 8 Februar.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Litteras Vestrarum Circumspeccionum ex parte Iohannis Sermer et Cozte nobis missas intelleximus suo ordine. Igitur sciatis quod neque Iohannem Sermer, neque Coztam cognoscimus, neque eosdem minavimus, sed, quemadmodum sine numero scripsimus et nunciavimus Vestris Circumspeccionibus quod bona vicinitate vobiscum frui volumus et cum pace, inviolabiliter observabimus, in regnoque nostro, tam Iohannes Sermer, quam Cozta, secure cum eorum negociis, necnon auro et argento infinitis, secure et pacifice ambulare valeant, ad fidem nostram christianam. Cetera ex latore pre-

---

[1] Din 1508 avem o singură scrisoare slavonă dela Mihnea: una din cursul verii, în care aminteşte dovezile de prietenie ce le-a dat şi se plânge că Braşovenii opresc negoţul cu Ţara-Românească. E scrisă înainte de plecarea oştilor regale, pe care li-o prevesteşte, pomenind şi pe conducătorii lor, Jozsa de Som şi Voevodul Ardealului (Bogdan, *Documente şi regeste,* pp. 138-40). A doua dela Mihnea, cu voia cumpărării de ceară la Câmpulung *(ibid.,* p. 140, nº CXLII), e nedatabilă. V. şi mai sus, p. 189, nota 4.

[2] „Din inimă."

sencium eedem Vestre Circumspecciones lacius intelligent; cui in dicendis fidem adhibere velitis, et cetera. Datum in arce nostra Bocorest, feria quinta ante festum Sancte Apoline Virginis et Martyris, 1.50.9.

Mihnye, Dei gracia Vaivoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, et cetera, vicinis et amicis nobis honorandis, et cetera.

(Pecete peste hârtie, cu cele două chipuri lângă copac; legenda, în litere mărunte, nu se mai poate ceti.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 4.)

CCCL.

Praga, 1509, 20 Mart.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre trimeterea lui Emeric Czobor la amândoi Domnii.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. In magnis et arduis nostris negociis, statum et profectum regnorum nostrorum concernentibus, misimus oratorem hunc, fidelem nostrum, Egregium Emericum Czobor de Czobor-Zenttmyhal, ad fideles nostros Spectabiles et Magnificos Wayvodas Moldavie et Transalpine. Quare mandamus et committimus vobis serie presencium strictissime ut, quandocumque cum presentibus nostris fueritis requisiti, eidem pro more et consuetudine vestra antiqua equos et currus necessarios ordinare et disponere debeatis, ne propterea negocia nostra negligantur. Insuper, quandocumque aliquas literas, vel ex Moldavia, vel Transalpinis, ad vos miserit, Maiestati Nostre sonantes, illas sub pena perpetue infidelitatis die nocteque absque aliqua ulla mora ad Maiestatem Nostram propriis vestris expensis et cursoribus, ubicumque Deo duce erimus, mittere debeatis. Et in his aliud nulla racione facere presumatis. Ex Praga, feria tercia proxima post dominicam Letare, anno Domini millesimo quingentesimo nono.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis civibus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLI.

Baia-de-Criş, 1509, 8 April.

Petru de Skt.-Georg şi Pösing, Voevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre gândul lui Mihnea-Vodă de a prăda Ţara Bârsei şi a Oltului.

Comes Petrus, comes de Sancto Georgio et de Bozyn, iudex Curie Serenissimi principis domini Wladislai, Dei gracia regis Hungarie, Bohemie, et cetera, necnon Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, prudentibus et circumspectis viris, iudici ac iuratis civibus civitatis bistriciensis, salutem et favorem. Stupenda quedam novitas auribus nostris insonuit, ut videlicet dominus ille Myhnye Wayvoda transalpinus, coadunatis et associatis sibi Theucrorum et Volachorum copiis et exercitibus, partes istas transsilvanas invadere territoriaque brassoviensia et Fogaras cursitando vastare, incolarum quoque res et bona diripere predeque voraci exponere et eorum personas, veluti publicus sacre Corone hostis, in perpetuam captivitatem redigere decrevisset atque dietim moliretur. Cuius conatibus ut obviare et insultus illius, Dei imprimis auxilio, vestro deinde et aliorum fidelium incolarum ipsarum parcium transsilvanarum (ad quos superinde pariter scripsimus) provisione et subsidio reprimere queamus, vos presentibus requirimus diligenter, et nihilominus eisdem in persona prefati domini nostri regis, sub amissione capitum et

omnium bonorum vestrorum, firmissime committimus quatenus, statim acceptis eisdem, omni mora supterfugioque et procrastinacione ac difficultate semotis, una cum omnibus gentibus et copiis vestris meliori quo fieri poterit apparatu, more scilicet alias consueto, bello generali vos precingere coaptareque et preordinare ac parati esse debeatis atque teneamini, ut, dum per alias literas, aut Egregii Leonardi Barlabasy de Hederfaya, vicewayvode nostri transsilvanensis, superinde requisiti fueritis, mox et incontinenti illo quo necessarium erit, et ipse vicewayvoda noster scripserit, vos una cum dictis gentibus et copiis vestris movere ireque et proficisci valeatis transireque debeatis et teneamini. Et aliud nulla racione facere presumatis. Datum in oppido Keresbanya, in festo Sacratissime Resureccionis Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo nono.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCLII.

Mihnea-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre plângerile lui Paul Thomory, castelanul de Făgăraş. Bucureşti, 1509, 26 Maiu.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Scripta Vestrarum Circumspeccionum sane intelleximus ex parte Pauli Thomori, castellani castelli Fogaras, quod Serenissimo domino regi conquestus fuisset quomodo quidam Walachi e regno nostro existentes sex equos eiusdem Pauli Tomorj furati essent, et nunc Regia Maiestas ipsum liberum permi[si]sset, ut pro eisdem solu[s]que satis reciperet. Nostro enim iudicio, quemadmodum scimus et cognoscimus Serenissimum dominum regem iusticiam diligentem, non credimus hoc permitti facere, cum et nos iusticiam diligamus, et nostro a nobis iudicium ex parte quorumcunque peciit. Constat eciam Vestris Circumspeccionibus quomodo cum oratoribus vestris locuti sumus, quod, si aliqui ex nostris iobagionibus domini [regis] excesserint, extunc [v]eniant ad nos, et nos ex parte quorumlibet iusticiam administrabimus; e converso, iobagiones domini nostri regis iobagionibus nostris quitquam molestie infertur, ad Vestras Circumspecciones transmittemus, uti conscienciose eosdem iudicetis. Modo, si equos Pauli Thomori nostri sunt furati, mittat famulum suum nominetque fures, et nos sine dubio fures punire faciamus et eidem Paulo satisfaccionem inpendimus. Ex parte autem Elgye Chusa similiter, si equum vel alias res recepit a familiare eiusdem Pauli Thomorj, extunc vocet nostri in presenciam, et eidem omnem iusticiam faciemus. Paulus autem Thomorj supersedeat, ne nostrates molestet, quia sciat veraciter quod non eveniet bonum; quod, si aliquid inchoaverit, etc. Datum in Bocorest, sabbato post Urbani Pape 1509.

Mihne, Dei gracia Wayvoda transalpinus, etc.

[Vo:] Circumspectis iudici iuratisque civitatis brassoviensis, etc., vicinis et amicis nobis honorandis.

(Pecete mare roşie, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 102.)

CCCLIII.

Tudor Logofătul către Sibiieni, despre vama ce i s'a luat pe nedrept. Bucureşti, 1509, 14 Iunie.

Circumspecti domini et amici nobis honorandi. Per quemdam nepotem nostrum ex sorore, videlicet Oppre vocatum, unum kaftan et unam peciam veluti exmiseramus, uti vendere debeat. Is autem nepos noster vendere nequivit, vigesimatores autem telonium nunc a predicta kaftan et veluto petunt. Igitur petimus Vestras Circumspecciones obnixe quatenus, ob amplioris nostri amicicie respectum,

velitis vigesimam predicte kaftan et veluti nobis relaxare; nos quoque in maioribus Vestris Circumspeccionibus complacere volumus, et cetera. Datum in Bocoresth, feria quinta ante Viti et Modesti Martyrum, 1.50.9.

Thodor Logoufeth, vester in omnibus, et cetera.

[V°:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nobis honorandis, et cetera [1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCLIV.

București, 1509, 15 Iunie.

Mihnea-Vodă al Țerii-Românești către Brașoveni, cu plângeri pentru tratarea supușilor săi.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Scripta et intimata V. C. sane intelleximus ex parte debitorum, necnon arestacionum. Quare mittatis homines vestros quibus nostri obligantur, et ex parte quorumlibet iusticiam et satisfaccionem impedimus. Tali condicione, quod, quemadmodum nos iudicium et iusticiam iobagionibus Regie Maiestatis aministrabimus, eodem modo V. C. iobagionibus nostris iudicium et iusticiam administrare velitis. Alias credatis quod et nos minime nostros indampne permittere volumus; et cetera. Valete. Datum in arce nostra Bocoresth, feria sexta in die Viti et Modesti Martirum, anno Domini 1509.

Mihnye, Dei gracia Vaivoda transalpinus, et cetera.

[V°:] Circumspectis iudici iuratisque consulibus civitatis brassoviensis, et cetera, vicinis et amicis nobis honorandis, et cetera.

(Pecete cu cei doi sfinți lângă arbore și legenda: Iw Михнѣ Воевод милостию божию и господарь земли Ѹгро.)

(Brașov, Archiva Orașului.)

CCCLV.

Hradec, (Hradšin, castelul Pragei), 1509, 6 Iulie.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre Emeric Csobor, trimes ca sol în Țara-Românească și în Moldova.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Misimus aliquas literas, aliqua mandata magni ponderis post fidelem nostrum egregium Emericum Czobor, oratorem nostrum nobis sincere dilectum, per hunc Bikonem et familiarem nostrum, presencium scilicet exhibitorem, tam in Transalpinas, quam eciam Moldaviam. Ideo mandamus et committimus vobis firmissime ut, habita presencium noticia, eidem suisque comitibus et familiaribus omnia necessaria servienciaque negociis nostris, si vos in aliquo requisitos habuerit, suppeditare et administrare debeatis, ne propter alicuius rei defectum et penuriam nostra negocia, fidei sue commissa, vel intermittere vel negligere cogatur; quoniam alioquin propterea vos tempore suo, et neminem alium requirere faciemus. Secus nullo modo nullaque racione facere presumatis. Datum ex arce nostra Rhadech, feria sexta proxima post festum

---

[1] Și altă dată, la 18 Iulie, Vlad-Vodă trimete în Ardeal pe acest Tudor Logofătul (Bogdan, *l. c.*, pp. 195-6, n° CLX).— Din același an, 24 Iulie, e actul prin care Palatinul și locotenentul regal Emeric Pérenyi întărește privilegiile Românilor din Feleac („Wolakii in eadem residentes in custodiendis viis et extirpandis predonibus aliisque malis hominibus pro tutela viatorum et aliorum hominum non parvo commodo et utilitati illis partibus et earundem regnicolis essent"; „prefatam villam, consequenterque Valachos et iobagiones in eadem residentes").

Visitacionis Beatissime Virginis Marie, anno Domini millesimo quingentesimo nono.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis civibus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Archiva Universității Săsești.)

CCCLVI.

Emeric Perényi, Palatinul Ungariei, către Martin Erdély, despre pagubele făcute de Românii pe cari i-a colonizat. Buda, 1509, 23 August.

Emericus de Peren, comes et Palatinus Regieque Maiestatis locumtenens, et cetera. Egregio Martino Erdely, salutem cum favore. Conquesti sunt nobis iudex et iurati cives ac inhabitatores civitatis bistriciensis qualiter tu in bonis tuis in quodam loco deserto, cuidam possessioni Regie Maiestatis vicino et contiguo, quem videlicet nullo umquam tempore vel memoria hominum homines inhabitasse dicitur, Walachos conducere et illos istic locare velles, unde Regie Maiestati eo ac populis et incolis dicte possessionis Regie Maiestatis damnum maximum per Walachos ipsos inferretur, nec possent presertim ipsi incole (uti intelligimus) questum eorum et victum quottidianum ob ipsorum Walachorum persecuciones exercere, sed malicia talium Walachorum cogerentur de prescripta possessione regia aufugere et alia loca petere, et, quia nos nullo modo volumus ut possessio ipsa exinde desoletur et commodum tuum, quod exinde te habere posse dicis, incommodo Regie Maiestatis fomitem et occasionem prebeat, proinde volumus et auctoritate Regie Maiestatis qua fungimur tibi harum serie strictissime committimus et mandamus quatenus ab huiusmodi conatu et proposito tuo desistere, nec illo Walachos aliquos morante [=morandi] causa conducere audeas. Quoniam alioquin certus esto quod nos ipsos cives et incolas ab huiusmodi conatibus et violencia tua preservare et protegere curabimus, et alioquin eciam domino Wayvode illarum parcium scripsimus ut ipse se ab hoc proposito et Walachorum ad illum locum conduccione coerceat et cohibeat. Aliud igitur nulla racione facere audeas. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, in vigilia festi Beati Bartholomei Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo nono.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CCCLVII.

Emeric Perényi, Palatinul și regentul Ungariei, către Voevodul Ardealului, Petru de Skt.-Georg și Pösing, despre arderea unui sat în Ținutul Cohalmului și tulburările făcute de Români. Buda, 1509, 23 Octombre.

Emericus de Peren, comes perpetuus abawywariensis et regni Hungarie Palatinus, et cetera. Spectabili et Magnifico domino Petro, comiti de Bozyn et de Sancto Georgio, iudici Curie Regie Maiestatis et Wayvode transsilvano ac comiti Siculorum, et cetera, salutem et amicicie ac fraterni amoris continuum incrementum. Ex significacione magistri civium ac iudicis et iuratorum civium civitatis cibiniensis intelleximus quandam villam ad Sedem eorum Kewhalom pertinentem per quosdam malos et nocivos homines nuper igne porro exustam et concrematam exstitisse talesque malos et nocivos homines, tam ex Volachis, quam eciam iobagionibus nobilium vicinorum, adeo in medio illorum Siculorum esse multiplicatos, ut iobagionibus ipsis Saxonibus a talibus perversis hominibus graviora pericula, nisi tales quamprimum exstirpentur, minarentur et, cum Saxones ipsi pauperes ultra eorum fidelia et assidua servicia et subsidia Regie Maiestatis et regno exhi-

benda, non debeant, presertim in hac absencia Regie Maiestatis [1], desereri, neve hac oppressione malorum hominum desolari opprimique et per hoc in victu ac usu eorum libero defici, rogamus et hortamur Dominacionem Vestram fraternam et eidem nihilominus regia auctoritate, qua fungimur, committimus quatenus velit eadem omnes tales latrones ac malos et perversos homines istic ubique diligenter perquiri et, inventos, pro demeritorum qualitate pena condigna exstinguere et puniri facere, auctoritate nostra presentibus Dominacioni Vestre in hac parte plenarie concessa mediante, ne ipsi pauperes Saxones cogantur, in notabile damnum Regie Maiestatis, ea absente, alio auffugare et ad extremam deveniri paupertatem; pro quo tandem nobis et Dominacioni Vestre fraterne, qui ex officio nostro ad id providere tenemur, a Regia tandem Maiestate imputari possit. Aliud rogamus iterum Magnificenciam Vestram ne faciat. Presentibus perlectis, exibenti restitutis. Datum Bude, feria tercia proxima post festum Beatorum Undecim Milium Virginum, anno Domini millesimo quingentesimo nono [2].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti)

CCCLVIII.

Făgăraş, 1509, 20 Decembre.

Paul Thomory, castelanul de Făgăraş, către Braşoveni, despre procesul lui Stroie cu un Câmpulungean.

Prudentes ac circumspecti domini et amici honorandi. Dicit is Ztroya, domini mei magnifici iobagio, qualiter, anno proxime transacto, coram consulatu vestro, ymo coram districtu barczensi, obtinuit quandam causam contra Ragyam de Campolongo, florenos LXXXta; super quarum causarum obtencione pecunias innocentes, wlgo thyztassagoth [3], solvisset domino Iohanni Benkner, tunc iudice existente. Inpresenciarum dominus iudex vester fecit sibi relacionem, ut crastina die rursum aliud iudicium velit causa in prefata revidere, in qua constituere velit. Quapropter misimus ipsum, ut ibi constituatur. Tamen propter negocia domini nostri alio tempore mittere nequimus, nisi tempore quo portam castri reclusimus. Rogamus Vestras Dominaciones quatinus iudicio ipsius domini Iohannis Benkner velitis satisfacere hominem domini nostri. Nichil iniustum optamus. Non enim dubitamus ut dominus Iohannes quin tale fecit iudicium, quod iuri videbitur expedire.

Tandem reffert idem Ztroya, — utrum tamen si verum dicat, ignoramus —, quod essent eciam ceteri debitores sui, quos in presenciam Vestrarum Dominacionum libenter citaret. Tamen ipsum verbis dehonestatoriis afficiunt. Ego autem omnes subditos vestros cum honore exaudio, et, quantum scio rectum iudicium, facio. Optarem a Vestris Dominacionibus, ut, siqui iudicium habent, dominus iudex exaudiret benigne. Tandem, si iusticia aliquibus grave esset, non possit sibi inpingi, et michi conqueri ex iobagionibus domini mei. Quia Ztroyam nullum malum scio fecisse in terra domini nostri magnifici contra Vestras Dominaciones. Tamen quibus officialis est odiosus, et per consequens subditus. Non enim eram aliquando et ego noverca civitatis Vestrarum Dominacionum! Tamen homo libenter cambit argentum pro auro. Ex castro Fogaras, vespere, in vigilia festi Beati Thome Apostoli, 1509.

Paulus Thomory.

---

[1] Regele era în Boemia. V. şi nr CCCLV, pp. 194-5.

[2] Din Soltos, în ziua de Sf. Elisabeta, Emeric Perényi face observaţii Voevodului ardelean pentru o hotărnicie de pământuri nedreaptă pe care a făcut-o la Cohalm.

[3] Curaţi.

[Vo:] Prudentes ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, etc., dominis et amicis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 104.)

CCCLIX.

Mihail Horváth, castelanul de Făgăraş, către Sibiieni, despre un Făgărăşean fugar la Munteni, unde a fost despoiat. Făgăraş, 1510, 6 Mart.

Salutem et amiciciam. Prudens ac circumspecte vir, domini amiceque et vicine honorande. Quoniam eandem non latere credimus qualiter is, presencium exhibitor, se, temporibus postergatis, partes transalpinenses receperat, tamen rursum idem, benignitatem et favorem domini nostri erga ipsum factam premeditando, graciamque ab eodem domino nostro suo capiti, suis prolibus et liberis rebusque consecutus est, dum se de prefato regno ad pristinum locum laresque proprios recipere vellet et redire haberet, quidam exhibitoribus [*sic*: ex habitatoribus] parcium transalpinarum res ipsius prefati presencium exhibitoris universas in predam converterunt et pecunias, modoque possident. Confisi itaque in Vestra Dominacione et Amicicia, propter pristinam amiciciam et fraternitatem domini nostri, hunc ad eandem transmisimus. Igitur eandem petimus tamquam dominum et amicum confidentissimum, idem Vestra Dominacio in reacquirencia seu reoptacione rerum suarum huic velit et dignetur auxilio et opitulamine adesse, ut, dum opus fuerit, valeamus et nos eisdem sine recusacione refundere. Interim Vestras Dominaciones valere cupimus. Ex Fogaras, feria quarta post dominicam Oculi, anno Domini 1510.

Michael Horwath, castellanus prefati castri Fogaras, et cetera.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto Iacobo Zabo, magistro civium civitatis cibiniensis, et cetera, domino et amico honorando, dentur [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLX.

Petru de Skt.-Georg şi Pösing, Voevod al Ardealului, către Ardeleni, despre uciderea lui Mihnea-Vodă. Sibiiu, 1510, 14 Mart.

Nos, comes Petrus, comes de Sancto Georgio et de Bozyn, iudex Curie Serenissimi principis domini Wladislai, Dei gracia regis Hungarie, Bohemie, et cetera, necnon Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, damus pro memoria quod nobis feria quinta proxima post festum Beati Gregorii Pape [14 marcii] una cum nonnullis harum parcium transsilvanarum nobilibus, hic in civitate cibiniensi constitutis et existentibus, Iohannes Agotha de Cibinio, pro prudentibus et

[1] Acte publicate în *Analele Academiei Române*, XXXIII, p. 66 şi urm., de d. I. Puşcariu, arată că supt Mihnea fug la Munteni „unii boieri şi Români" din Făgăraş, „pentru a-i dă în mână acest Ţinut şi această cetate, cu locuitorii" („quia, anno Domini millesimo quingentesimo octavo denuo contigit Spectabilem ac Magnificum Radul Vaivodam transalpinensem ab hac vita decedere et regnum illud transalpinum manibus Michnae Vaivodae devenisse, mox et ista terra Fogaras nonulli boiarones et Valachi furtim coeperunt discedere ad ipsum Vajvodam ut hanc terram ac castrum et populum manibus suis traderent et proderent"). Între ei se deosebesc: Bârsan din Uţa, „Ziin" din Cârţişoara, Grozav din Arpaşul-de-jos, pe lângă Anca „Ziin" din Uţa, „cea mai rea trădătoare" („proditor pessima"). Ei fură osândiţi la moarte şi averile lor confiscate. Fug în Ţara-Românească pentru acelaşi motiv şi alţi fruntaşi făgărăşeni: Stan Solomon, Alde Solomon, Solomon al Oancii (sau Vancii) din Şinca *(ibid.)*. Aceasta explică pentru ce Mihnea eră rău privit în Ardeal, pentru ce se ţinea aici, împotriva lui, Danciu Ţepeluş, care eră menit încă de la moartea lui Radu să fie Domn, de ce, în sfârşit, Mihnea fugar a trebuit să ceară un salv-conduct şi de ce duşmanii lui au socotit că-l pot ucide nepedepsit.

circumspectis magistro civium iudicibusque et iuratis civibus ac consulibus et tota communitate civitatis eiusdem cibiniensis, cum sufficienti procuracionis mandato nostram venientes in presenciam, per modum protestacionis nobis significare curavit in hunc modum: Quod, licet condam Magnificus Myhnye Wayvoda transalpinensis, eo quod idem per fugam has ad partes regni transsilvanarum, consequenterque civitatem cibiniensem, sese recepisset, iuxta confederaciones illas fidemque prefati domini nostri regis dominorumque prelatorum et baronum, et sequenter nostrum eciam salvum conductum eidem et uxori ac liberis suis per nos concessum et prefatorum magistri civium ac iudicum et ceterorum consulum civitatis eiusdem cibiniensis fidem et compromissum bona pace teneri et ab aliis quoque tueri debuerit, tamen quondam Egregius Demetrius Iaxith, de consilio et unanimi voluntate Egregiorum quondam Danchwl filii condam Czyppellews et Albwyzther [1], boyeronis transalpinensis, non curatis huiusmodi fide et compromisso Maiestatis Regie ceterorumque prelatorum et baronum nostraque, sed et eiusdem sue proprie persone quam alias nobis superinde fecerat, contraque libertatem atque compromissum modo simili ipsius civitatis cibiniensis, dum et quando prefatus Mynhye Wayvoda in festo Beati Gregorii Pape proxime preterito [12 marcii] ab ecclesia parochiali civitatis pretacte in suum hospicium redire habuisset, extunc prefatus Demetrius Iaxyth, assumptis secum nonnullis familiaribus et complicibus suis, manibus armatis et potenciarie, in et ad ipsum Myhnye Wayvodam irruendo, eundem dolose et fraudulenter atque, ex preconcepta malicia, diris wlnerum plagis affecisset ipsumque nece miserabili interemisset, potencia mediante. Sed enim expost wlgares ipsius civitatis, sencientes tale opus nephandum in ipsorum medio patratum esse, quodam repleti furore et eidem Myhnye Wayvode compacientes, more quasi ipsorum inordinato, in et ad hospicia prefatorum Demetrii Iaxyth et Danchul Czyppellews irruentes, eosdem, simulcum certis ipsorum familiaribus, nece miserabili modo simili interemissent. — Facta igitur huiusmodi protestacione prefatus Iohannes Agotha, in sua ac prefatorum magistri civium iudicumque et iuratorum civium et tocius civitatis cibiniensis personis pretactum opus nephandum, si iuridice patratum sit anne, per nos ordine iudiciario revideri discutique et congruum superinde iudicium postulavit elargiri. Verum, quia prefatus Myhnye Wayvoda per antefatum Demetrium Iaxyth ex preconcepta malicia eiusdem ac prefatorum Danchwl Czyppelews et Albwyzther consilio, contra fidem prefati domini nostri regis ac ceterorum dominorum prelatorum et baronum regni Hungarie nostrumque salvum conductum et compromissum, ipsius eciam Demetrii Iaxyth fidem, quam nobis superinde solus ipse fecerat, pretacte eciam civitatis iura et libertates, prerogativas atque ipsorum siquidem civium fidem eidem Myhnye Wayvode pollicitam, ausu temerario mactatus et interemptus extitisse per hocque premissam fidem prefati domini nostri regis dominorumque prelatorum et baronum nostrumque salvum conductum, solius eciam Demetrii Iaxyth fidem atque compromissum et civitatis pretacte iura et libertates violasse evidenti experiencia atque aliorum viginti et unius civium ipsius civitatis sacramenti deposicione coram nobis super eo facta reperiebatur manifeste, propter quod prefatus Demetrius Iaxyth simul cum prememoratis Danchwl Czippellews et Albwyzther atque aliis ipsorum complicibus in huiusmodi nephandis ipsorum patratis sceleribus contra prefatum Myhnye Wayvodam tamquam subdole et traditorie, fraudulenter atque nequiciose processisse et premissam Maiestatis Regie, necnon ceterorum dominorum, prelatorum et baronum, fidem, nostrum siquidem salvum conductum, et solius Demetrii Iaxyth compromissum ac civitatis prescripte libertatem, sed et eciam fidem processisse et prefatum Myhnye Wayvodam miserabili atque turpissima nece interemisse, nobis

---

[1] Vistierul Albu. Deosebit de anonimul din vremea lui Țepeș (Bogdan, *Relațiile*, I, pp. 276, 326). Acesta mergea în numele lui Radu-cel-Mare la Brașov (*ibid.*, p. 243), și e pomenit ca Vistier al aceluiași la 1507 (*ibid.*, p. 355).

ac ceteris regni nobilibus nobiscum in iudicio et examine presentis cause existentibus perspicue agnoscebatur, corundem igitur dominorum nobilium questo et assumpto superinde consilio prematuro, memoratos Demetrium Iaxyth, Danchwl Czyppellews et Albwyzther, sed et ceteros ipsorum complices, tamquam fidei Maiestatis Regie ceterorumque dominorum prelatorum et baronum nostrique salvi conductus et assecuracionis ac solius compromissi, necnon iuris et libertatis atque fidei similiter ipsius civitatis cibiniensis violatores, tamquam subdole et fraudulenter in suis actibus procedentes, traditores et rei publice ac bone pacis turbatores, proprii siquidem honoris oblitos, penam et interitum iuste atque digne ipsis iniunctam atque commissam extitisse, decernentes et pronunciantes, immo decrevimus et pronunciavimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum loco et termino in prenotatis, anno Domini millesimo quingentesimo decimo[1].

Lecta.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; Engel, *Geschichte der Walachey*, I, pp. 195-6; de acolo în această colecție, II², pp. 610-1, nº CCCCLXXIX.)

CCCLXI.

Ștefan din Galați către Bistrițeni, despre uciderea lui Mihnea-Vodă.

Galați lângă Bistrița, 1510, 15 Mart.

Prudentes circumspectique, mihi plurimum honorandi. Scripturus sum vobis rem satis tremendam seu stupendam ac omnibus non sine cor dolendam, que in profesto Beati Gregorii Pape proxime preterita [11 marcii], hora vesperarum, contingerunt in Cibinio. Dominus Wayvoda noster eotunc exierat de civitate dicta ad pernoctandum in Naghzelendegh et inde iter suum dirigat ad Wassarhel, ibique cum nobilibus ac Siculis pocioribus determinet de exitu suo Hungariam versus, simulcum Michne Wayvoda transalpinensi, et filius Michine, nomine Mirche, dominum Wayvodam exeuntem honorifice conduxit, simulcum suis familiaribus, usque sub promontorio vinearum cibiniensium, paterque eiusdem Mirche remansit in civitate cum paucis familiaribus; sine armis, cum Gasparo Sykusd, stipulatis manibus *(sic)* ecclesiam parohialem circuentes, nullum malum verentem seu timentem, mox Demetrius Iakchyth et Chypellyws Wayda, malivolo animo inter se conspirati, simul cum suis familiaribus armatis manibus in prefatum Michnem Wayvodam transalpinensem irruentes, eundemque ipse Iakchyth atrocissime necavit, caput eius amputando. Et, cum de perpetracione facta Iakchyth et Chipellyws redirent, filius iam mortui Michne, Mircha Wayda, interim supervenit de conduccione domini Wayvode ac, illum rumorem audiens, statim prosiluit de equo simul cum suis sequacibus ad vindicandam mortem patris sui, et Cipellywus Wayda, ut vidit eundem veniendo, agressus est eum; quem filius Michne, Mirche, secavit per medium, ipsumque Iakchyt eciam cum omnibus familiaribus ipsorum crudelissime necaverunt. Isti enim Cibinienses omnes portas recluserunt et insurrexerunt simul cum magistro civium ipsorum in adiutorium Mirche, filium Michne mortui, ad ulciscendum ac vindicandum mortem patris sui. Nunc autem isti tres principes: Michne, Iakchyth et Cipellyws iacent defuncti, ac omnes familiares Iakchyth et Chipellyws. Ex istis civitatensibus sunt multi vulnerati, ac eciam familiares Mirche. Dominus autem Wayvoda noster de Naghzelendegh predicta simul cum nobilibus eotunc cum eo existentibus in predicta possessione Naghzelendegh reversi sunt in Cibinium feria quarta proxima post Gregorii [13 marcii], summo mane, ut cladem turpissimam videant et, si possit, aliqualiter in melius vertat. Si feliciora aut leciora forent pre manibus, leciora scriberem, sed rescribo ea quod totui regno vere dolendum est. Et, si aliquas novitates audire poteritis, me cerciorem reddite iterum atque iterum rogo; quod equanimiter facere promitto. Valere vos Deus faciat

[1] V., pentru uciderea lui Mihnea, nota la nº din 24 Mart următor.

simul cum illis qui valere vos desiderant. Datum in possessione Galacz, feria sexta proxima post festum Gregorii Pape, 1510.

Stephanus de Galacz, vester in omnibus.
Raptissime.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis et fautoribus meis plurimum honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCLXII.

Regele Vladislav către Sibieni, cu păreri de rău despre uciderea lui Mihnea-Vodă şi recomandaţii în favoarea Doamnei lui.

Gran, 1510, 24 Mart.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Casum et interitum Myhne Wayvode transalpini, qui nuper in illa civitate nostra cibiniensi accidit, sciatis nos gravi admodum et molesto animo intellexisse. Nihilominus, ex quo intelligimus uxorem et filios, necnon res et bona ipsius condam Wayvode istic in civitate illa nostra et medio vestri remansisse, volentes igitur ut, mortuo marito, relicta saltem ipsa, cum orphanis et rebus huiusmodi suis, periculum seu incommodum aliquod non incurrat, mandamus Fidelitati Vestre sub pena capitis et amissione cunctorum bonorum vestrorum harum serie firmissime quatenus, statim acceptis presentibus, ipsam dominam relictam cum filiis et rebus suis predictis istic in vestri medio honorifice et absque omni prorsus impedimento tenere atque contra omnes impetitores, auctoritate nostra presentibus vobis in hac parte concessa mediante, protegere et defensare modis omnibus debeatis, taliter providentes ne ipsa domina et filii eiusdem damnum aliquod in eisdem rebus et bonis ipsorum paciantur, neve minimum quid ex illis pereat deficiatque, sed omnia indemne eidem conserventur et permaneant. Aliud pena sub premissa facere nulla racione presumatis. Datum Strigonii, in dominica Ramispalmarum, anno Domini millesimo quingentesimo decimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis ceterisque universis civibus et toti communitati civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

[1] Reproducem din Engel, *l. c.*, p. 193, notiţa despre uciderea lui Mihnea: „Michne, filius Draculae, ob summam crudelitatem et tyrannidem regno transalpinensi pulsus, in civitatem cibiniensem transfugit, ubi per insidias cuiusdam Demetrii Iaxych sub arcu iuxta myropolium urbis cibiniensis ex inproviso trucidatur die XII mensis marcii, festo Gregorii Papae dicato, 1510. Iaxych parricida, cum aliis suis complicibus, a civibus cibiniensibus, orta seditione, misere caeduntur. Michne in templo S. Crucis, Fratrum Praedicatorum, honorifice tumulatur." Am dat în *Analele Academiei Române*, XXI, p. 309, o versiune a cronicei muntene care descrie omorul, de către „Dumitru a lui Iacşiciu şi cu Danciul, feciorul lui Vlad-Vodă Ţăpăluş", cari minţiau spuind că au „carte de la Craiu". Uciderea s'ar fi săvârşit „la biserica păpistaşilor. . ., Mihnea-Vodă suindu-să pe trepte. . ., acolo în strămtoare", printr'o „înjunghiare cu hangerul". Scriitorul, care nu e contemporan, asigură că „şade şi pără în zioa de astăzi capul Mihnei zugrăvit în zidi, unde l-au înjunghiet." Iacşiciu ar fi strigat din turn (?) că a făcut fapta „cu poronca lui Mătieş *(sic)* Craiul". „Un puşcaş de'i Mihnei-Vodă au pus puşca pre crăcane şi l-au lovit între sprânceni, şi făcu moarte pentru moarte. Iar pre Danciul, feciorul lui Ţăpăluş-Vodă, l-au ucis cetăţenii." În *Hungaria* sa, Nicolae Românul (Olahus) arată că Mihnea erà condus de Ştefan, tatăl scriitorului, şi de Ioan Horváth de Vingarth, precum şi de un numeros alaiu desarmat. E rănit în „trei sau patru locuri" (traducerea lui Şincai, II, p. 195). Împuşcătorul lui Iacşici ar fi fost un cetăţean.—Versurile făcute de Salius la moartea lui Mihnea sunt reproduse şi în această colecţie, II[2]. Inscripţiile de pe mormânt, în vol. XI, p. 843, nota 1.—Cf. *Analele Academiei Române*, XIX, pp. 207-8.— Acest document şi cel precedent se află în traducere românească la Şincai, anul 1510.

CCCLXIII.

Francisc Varday, episcop ales de Vácz, către Sibiieni, despre Ioan Horváth, sol regal, care trece prin Ţara-Românească la Poartă. Buda, 1510, 6 Maiu.

Prudentes et circumspecti, nobis dilecti. Misit et deputavit Serenissimus dominus noster rex hunc Egregium Iohannem Horwath, oratorem suum, ad magnum Turcorum Cesarem, qui debebit sine mora illo atti[n]gere. Idcirco requirimus vos, et vobis nihilominus auctoritate regia, qua fungimur, committimus strictissime ut, statim visis presentibus, adventum ipsius oratoris ad regnum transalpinum illis quibus opus videbitur significare tandemque ipsum oratorem cum sufficienti et decenti comitiva usque ad Wayvodam transalpinensem, aut prout idem orator voluerit et iusserit, conduci facere debeatis, quo tandem orator ipse ad Portam Cesaris salvius perveniat, incolumius. Aliud nulla racione facturi. Datum Bude, feria secunda proxima post festum Invencionis Sancte Crucis, anno, et cetera, 1510.

Franciscus de Warda, electus waciensis, regius thesaurarius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et senioribus ceterisque iuratis civibus et consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXIV.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre protecţia ce întinde asupra văduvei, fiului şi a întregii familii a lui Mihnea-Vodă. Visegrád, 1510, 15 Maiu.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Scire vos volumus, nos generosam dominam relictam ac Wayvodam Myrche, filium eius, et agilem Zthoyka [1], familiarem nostrum suumque socium, et totam prenominatorum familiam in nostram regiam proteccionem et tutelam singularem recepisse, cupereque et velle omnino ut intra dominia ac in terris et provinciis nostris tuti, securi et sub bona tranquillitate permanere possint, id quod aliis literis omnibus eciam subditis nostris commisimus et mandavimus. Itaque Fidelitati Vestre firmiter mandamus quatenus

[1] Stoica Vornicul, cu Dragomir Logofătul — cumnatul lui Mircea —, cu un Radu „şi cei doi fraţi ai unchiului mieu", cu Comisul Radoc, cu Boica, Costea Vistierul şi Radul Păharnicul, îl cereau mai târziu pe Mircea ca Domn. Stoica purtă corespondenţa între pretendent şi Doamna Voica, şi prin el îi ceruse dânsa „a merge întâiu la Craiul", dar tot el arată că Secuii sunt gata (şi Voevodul Ioan Zápolya îi dăduse arme la Braşov) şi că nu va fi nicio supărare de spre Craiu (Bogdan, *l. c.*, pp. 146-9). Cf. *Analele Academiei Române*, XIX, pp. 208-9. — Scrisoarea din Bogdan, *l. c.*, pp. 144-5, e din Septembre 1511; urmează după aceasta, prin care-şi ia rămas-bun dela Braşoveni, cea de pe p. 146 (no CXLIX), în care el arată maicei sale că a ajuns acuma la Cohalm, gata de năvălire, pe care o şi încercă. Contemporană e scrisoarea în care-şi numeşte aderenţii *(ibid.*, pp. 146-8). Nu era încă măritată sora lui, Ruxanda, şi regele Ungariei stă departe de ţara sa. Dar regele Vladislav părăsi Ungaria, de frica bolii molipsitoare, în toamna anului 1510, aflându-se la Ungarisch-Brod în ziua de 28 Septembre (Fessler, *Geschichte von Ungarn*, III, p. 290). În Ianuar 1511 era la Breslau; la 24 April regele deschideă însă dieta ungurească *(ibid.*, p. 291). Numai în 1513, după moartea Doamnei Nastasia, Bogdan-Vodă al Moldovei luă pe Ruxanda (v. aici, mai departe, şi *Studii şi documente*, vol. XVI, pp. 419-20). Prezenţa lui Mircea la Cetatea-de-Baltă, în ziua de 22 Ianuar, — ceia ce însemnă: 1514 (Bogdan, *l. c.*, pp. 148-9), — e în legătură cu înrudirea rezultată din această căsătorie: „domnişorul" muntean stăteă în cetatea de pe Târnave a cumnatului său, care-l sprijiniă. Cf. *Analele Academiei Române*, XXVII, pp. 26-7. Neagoe-Vodă (Basarab), care era atunci Domn la Munteni, răspunse la pregătirile lui Mircea, ajutate de Moldoveni, prin trimeterea peste Milcov a pretendentului Trifăilă *(Istoria armatei*, I, p. 215).

eosdem dominam relictam et Wayvodam Myrche ceterosque nominatos totamque domum et familiam eorum pacifice, secure et absque ullo impedimento istic in medio vestri conservare ac honorifice istic eos fovere, insuper vero contra quoscunque defendere et protegere ac in bona et tranquilla securitate manutenere modis omnibus debeatis et teneamini, et aliud nullo modo facere presumatis. Ex Curia nostra wyssegradiensi, feria quarta proxima ante festum Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo decimo.

[Vo] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis civibus ac senioribus totique consulatui civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Engel, *l. c.*, pp. 194-5; această colecţie, II², p. 609[1].)

CCCLXV.

Gran, 1510, 20 Maiu.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre cererile de ajutor ale lui Bogdan-Vodă împotriva Tatarilor.

Commissio propria domini regis.

Vladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris, prudentibus et circumspectis magistris civium ac iudicibus et iuratis senioribus ceterisque universis Saxonibus nostris septem et duarum Sedium nostrarum saxonicalium ac brassoviensis, bistrichiensis et terre Barcha, salutem et graciam. Dum in oppido nostro wyssegradiensi ageremus[2], supervenit celeri cursu nuncius cum literis fidelis nostri Spectabilis et Magnifici Wayvode nostri Moldavie, quibus significavit qualiter Thartari, maxima coadunati multitudine, animo et manu hostili terram nostram Moldavie invasissent eamque depopularentur cuperentque exacciones insolitas a prefato Wayvoda nostro exigere. Qui quidem nobis, partim per prefatum suum nuncium suasque literas, partim vero per oratores suos impresenciarum apud nos agentes, instantissime supplicat, auxilium nostrum, perinde ac subditus noster et sacre Corone nostre, invocans, ut eidem et provincie nostre Moldavie, in tanto tamque pernicioso constitute periculo, sine mora aliqua auxilium ferre curaremus, quia alioquin ipse tantam barbarorum et paganorum molem sustinere non posset. Scitis autem probe Moldaviam esse specialem ramum sacre Corone nostre et huius incliti regni nostri, cui quidem, si quid periculi contigerit, quod Deus avertat, vos quoque omnibus periculis undique imminentibus magis expositi essetis; cui laboranti omnino auxilium ferre statuimus. Proinde, ex quo nunc fidelis noster Spectabilis et Magnificus comes Petrus[3], Wayvoda illarum parcium regni nostri, ibidem non est, quem eciam brevi immittemus, iussimusque ut omnino iuxta nostra mandata ingrediatur, misimus istuc ad vos, et eciam ad alios fideles nostros regni nostri, hunc fidelem nostrum Egregium Sthephanum Achel, specialem nostrum cubicularium, nobis dilectum, presencium scilicet ostensorem, ut vos ac eciam alios fideles nostros regni nostri Transsilvanie iussu, nomine et auctoritate nostra iuxta informacionem vicewayvode regni nostri Transsilvanie per singula capita levet ut eidem nostro Wayvode Moldavie et consequenter prefate nostre provincie contra Thartarorum impetum et perniciem succurratis, prout lacius per eundem nostrum cubicularium vobis intimavimus, cuius verbis effectu ipso plenam et solidam fidem adhibeatis, et in hoc sub gravissima Maiestatis Vestre indignacione aliud facere nulla racione presumatis, ne quoquo pacto Moldavia ipsa, antemurale vestrum, multo sanguine parta, ac eciam penes sacram Coronam nostram conser-

---

[1] Cele două bucăţi din Engel le redăm după original, cu oarecare deosebiri de ortografie, pentru ca actele privitoare la moartea lui Mircea să fie toate împreună.

[2] V. pp., 201-2, nº CCCLXIV şi p. 201, nota 1.

[3] De Skt.-Georg şi Pösing.

vata, periclitetur. Datum Strigonii, feria secunda proxima post festum Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo decimo[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXVI.

Orăşenii din Baia către cei din Bistriţa, despre un concetăţean al lor. Baia, 1510, 30 Maiu.

Salutes plurimas, prestantissimi domini et vicini nostri. Literas quas nobis scripsistis, sane intelleximus ex parte Iacobi, filii Symon Henrich, quot non esset sufficiens artificio propter nequicias quas fecisset inter nos et in oppido nostro. Nos loquimur cum bona consciencia quod ipse se bene regit apud nos, quod nostrorum nullus, nec in toto oppido nullum malum scit loqui, nec loquitur de ipso quod aliquod malum fecisset quod esset reiiciendus de artificio; solum quod mansit domino suo Andre Obel aliqua debita: iam totaliter solvit; ea causa non est sibi prohibendum artificium. Hoc volumus protestare ubicunque nos invocaverit. Circumspecti domini et vicini nostri, aliud nihil scimus de ipso nisi quod iustus est, fecit sicut decet probo servitori. Circumspecti domini, nostri vicini, credatis quod secus non est factum; faciunt sibi iniuriam si aliquod malum loquuntur de ipso[2]. Et omnes carnifices fuerunt in presencia cum iussu nostro, et eorum misimus scribere literas. Valete cum bona sanitate. Datum in Ban, in die Corporis Christi, anno Domini 1510.

Advocatus et totus consulatus
honesti oppidi Ban, vestri vicini, fideles in omnibus.

[Vo:] Magnifico domino iudici et toto consulato Bistricie, vicinis nostris et bonis fautoribus, amicabiliter scripsimus.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCLXVII.

Ana Pazmány, soţia lui Ioan Horváth, către Sibiieni, despre oile luate de cnezul sibiian din Săliște iobagilor ei din Suptcetate. Vingard, 1510, 5 Iulie.

Circumspecti viri, domini nobis honorandi, salutem, necnon amiciciam nostram. Dicunt nobis iobagiones nostri de Waralya, quomodo, exsurgens kenezius vester, Demetrius de Selesthe, oves iobagionum nostrorum de Waralya, de montibus, videlicet de alpibus, minus iuste abegerunt, et pro nunc tenent, in preiudicium domini nostri. Rogamus igitur Vestras Dominaciones quatenus oves ipsorum per vestros homines ablatas solvi velitis; ubi enim dicitis quod de metis vestris accepissetis, nos hactenus nostrum esse scivimus, et nunc scimus; si eciam vestrum esset, plures accipere non possetis, nisi solum XII arietes, more regni, consuetudine. Igitur, propter maiorem vicinitatem, solvi velitis; si feceritis, in similibus Vestre Dominaciones, aut maioribus recompensis; alias iobagionem nostrum in damno mittere non possimus. Valeant Vestre Dominaciones. Ex Wyngarth, feria sexta post festum Visitacionis Marie, anno Domini millesimo quingentesimo decimo.

Anna Pazman, coniux Egregii Iohannis Horwath
de Wingarth, mittit Vestris Dominacionibus.

[Vo:] Ceterum sciant Vestre Dominaciones quod, si nos inimicari voluissemus seu vellemus, nos bona iobagionum vestrorum qui simul in montibus cum iobagionibus nostris commorantur, tota die abigere possemus, sed nos hoc facere nolumus propter maiorem pacem et vicinitatem, quam et a Vestris Dominacionibus exspectamus.

[1] Zvonul despre năvălirea Tatarilor era deocamdată neîntemeiat.

[2] „Îşi fac păcat dacă spun ceva rău de dânsul."

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici regio, necnon magistro civium civitatis cibiniensis, dominis et amicis nobis honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXVIII.

Bădăuţi, 1510, 10 Iulie.

Trotuşan, Vistierul Moldovei, către Bistriţeni, despre pagube făcute oamenilor Domnului.

Tattrosan, supremus thesaurarius Spectabilis et Magnifici domini Wayvode moldaviensis ac regni dicti Moldavie teloniator. Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti. Nonnulli iobagiones domini nostri persepe nobis conqueruntur quomodo magnas iniusticias eis faceretis; venit et is Iowan, iobagio dicti domini nostri de Mihalocz[1], sub modoque querele gravis nobis exposuit qualiter frater ipsius, nomine Mathec, cum certis bobus partes ad vestras exivisset vendicionis causa, cui tam[en], ut reversus, vendens boves, fuisset, quidam in itinere se associavit homo, duos ad vendendum ductus boves, rogavitque dictum Mathec, hominem et iobagionem sepedicti domini nostri, ut in vendicione illorum bovum interpres esset; qui eciam ad rogata illius factus fuit interpres, et, vendens boves illos duos hominis parcium illarum, cui dictus iobagio nostri domini se in itinere associaverat, unum bovum illorum arestaverunt ac, illum cuius erant boves ommittendum [= ommittendo], iobagionem domini nostri captivaverunt; qui solummodo ad huiusmodi supradicta rogata exstiterat interpres; et modo captivus tenetur. Perpendant igitur et videant Amicicie Vestre pro tali si meruisset homo domini nostri detrimentum tale. Quare rogamus easdem quatenus ob respectum communis iusticie et nostra pro amicicia eundem iobagionem nostri domini iuxta suam iusticiam eliberetis ullo absque detrimento ampliori, nullum damnum eidem impendendum prout neque meretur, uti protestantur eciam eius iusticiam probi viri civitatis suchwaviensis[2], videlicet Thomoz Saxo, Ztan Soltwz et Gabriel Walachus, mercator. Iterum ob id petimus ut iusticiam et illi captivo et aliis iobagionibus domini nostri semper iusticiam, sicut et fas est, Dominaciones Vestre impendere velint, nam nobis sepedictus dominus noster commisit omnibus vestris ut hominibus iusticiam administremus, sicuti fecimus, eciam et de cetero faciemus. Valete. Date ex Badocz, feria quarta post octavam festi Visitacionis Virginis Gloriose, anno eiusdem partus 1510.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis bistriciensis, amicis nobis dilectis[3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCLXIX.

Bârcea-Mică, (Nighighiş), 1510, 25 Septembre.

Pavel Barcsay, secretariul Voevodului ardelean, către Sibiieni, despre o datorie de bani în legătură cu ajutorul cerut în Moldova.

Egregie domine et amice honorande. Petit me Egregius dominus Leonardus Barlabassy, vicewayvoda transsilvanus, ut sallaria sua persolvere deberem ex eo quia modo quoque Wayvoda moldaviensis penes se subsidia ex hoc regno postulat, et ipse diversis expensis aggravari debebit, velut eadem ex literis suis clarius intelliget. Rogo igitur, Dominacio Vestra Egregia velit in sortem restitucionis illorum ducentorum florenorum quibus adhuc obligatur eidem domino vicewayvode

---

[1] Mihalce.

[2] „Suchaviensis."

[3] O scrisoare a lui Ştefan-Vodă pentru trimeterea la cumpărat în Braşov a lui „Totruşan Spatarul" (Suceava, 13 Septembre), în Bogdan, *Documente moldoveneşti*, pp. 45-6, nº XIX.

centum florenos dare, et, dum expost eadem illos plenarie restituet, promitto per presens meum cirographum alias expediciones in persona domini mei graciosi dare. Eandem quidem Dominacionem Vestram felicissime valere opto, cui me et mea servicia commendo. Ex possessione mea Kysbarcha, feria quarta proxima ante festum Beati Michaelis Archangeli, 1510.

Vester ut suus Paulus Barchay, Domini Wayvode transsilvanensis secretarius cancellarie, et cetera, manu propria.

[Vo:] Egregio Johanni Agotha magistro civium civitatis cibiniensis, et cetera, domino et amico meo honorando.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXX.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Sibiieni, despre ajutorul ce au să-i deà impotriva Tatarilor.

Bahluiu, (Hârlău), 1510, 26 Septembre.

Bogdanus, Dei gracia dominus et Wayvoda regni Moldavie. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici nobis sincere dilecti. Quia Regia Maiestas Dominaciones Vestras in auxilium nostrum nobis dedisse et eisdem scripsisse in nostri *(sic)* ut auxilium, nobis requirentibus, properent, eadem significaverat, ob id rogamus Dominaciones Vestras, tamquam bonos amicos, quatenus eedem Dominaciones Vestre per singula capita, iuxta Regie Maiestatis commissionem, sese preparent et cum universis armis bellicis aliisque ad bellum pertinenciis, ut meliori modo poterit fieri, parati sint, et sexingentos equites, sicut et Siculi fecerunt, imprimis citissime preparatos efficiant pre manibusque promptos habeant, quod, dum alias per nos Dominaciones Vestre requisite fuerint, mox et illico illos dictos sexingentos, tamquam preambulos in auxilium nostri transmittent, inpresenciarum autem ducentos pixidarios medio huius servitoris nostri Elye, exhibitoris presencium, mittere velint, Dominacionesque Vestre, ut premisimus, per singula capita dietim et horatim sint parate iuxta Regie Maiestatis, domini nostri graciosissimi, mandata, ut, quando alias eedem per nos requisite fuerint, subito valeant in auxilium nostri proficisci. Item dictis prefatis nostris servitoribus fidem adhibere rogamus, et Dominaciones Vestras ad vota valere cupimus. Date ex domo nostra in oppido nostro bahloviensi, feria quinta proxima ante festum Beati Michaelis Archangeli, anno Salutis millesimo quingentesimo decimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistris civium, iudicibus iuratisque et ceteris cuiusvis status et condicionis parcium transsilvanarum Saxonibus, amicis et vicinis nobis sincere dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXI.

Leonard Barlabassy, vice-voevod ardelean, către Sibiieni, despre ajutorul ce trebuie dat lui Bogdan-Vodă.

Idrifaia, 1510, 28 Septembre.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Credimus vos non latere quemadmodum in presenciarum ipsi immanissimi Tartari regnum Moldavie de novo devastaverunt et depredaverunt, nunc enim Wayvoda moldaviensis nos rogatum habuit ut penes ipsum, in adiutorium dicti regni Moldavie, simul cum dominis regnicolis, ingrederemus. Sicuti eciam infere *(sic:* nuper) Regia Maiestas nobis literatorie mandavit ut in adiutorium dicti regni Moldavie ingredere debeamus, quare requirimus vos, et nihilominus vobis in persona Spectabilis et Magnifici domini nostri graciosi Wayvode transsilvani, et cetera, firmiter committimus quatenus, agnitis presentibus, universos vestros stipend[i]arios more alias vestro con-

sueto, simul cum armis bellicosis, more exercituancium, appromtuare et, visis aliis literis nostris, quo necessarie fore videbitur, nobiscum transmittere debeatis. Secus non facturi. Ex Hederfaya, in profesto Beati Michaelis Archangeli, anno 1510.

Leonardus Barlabassy, vicewayvoda transsilvanus et Siculorum vicecomes.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici, iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXII.

București, 1510, 11 Octombre.

Vlad-Vodă al Ţerii-Românești, către Sibiieni, despre trimesul său Benedict Pitarul.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Misimus ad Vestras Circumspecciones hunc fidelem familiarem nostrum Benedictum Pitar vocatum, in quibusdam nostris certis negociis per nos eundem plene informatum, eisdem Vestris Circumspeccionibus oretenus plenius referenda. Igitur petimus easdem obnixe quatenus quecunque nomine nostro Vestris Circumspeccionibus dixerit, velitis fidem adhibere indubiam, et cetera. In Bocoresth, feria sexta ante festum Sancti Calixti Pape, anno Domini 1.5.10 [1].

Wlad, Dei gracia Wayvoda transalpinus.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nostris honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

CCCLXXIII.

Idrifaia, 1510, 9 Novembre.

Leonard Barlabassy, vice-voevod ardelean, către Sibiieni, despre ajutorul, cerut de Bogdan-Vodă.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Credimus vos non latere quemadmodum nuper Wayvoda moldaviensis vobis rogatum habuerat ut eidem contra immanes Tartaros ducentos homines, quilibet pixidem habentes, disponeretis; nunc enim dictus Wayvoda moldaviensis certum hominem suum de novo erga nos et Vestras Dominaciones exmisit. Quare rogamus vos presentibus diligenter, et nihilominus vobis in persona Spectabilis et Magnifici domini nostri graciosi Wayvode transsilvani, et cetera, firmiter committimus quatenus, agnitis presentibus, in sortem pecuniarum dicte [= dicto] Wayvode moldaviensi(s) ducentos homines, ut dicitur, pixides habentes, quam cicius fiendum potest, ordinare et disponere velitis. Insuper idem Wayvoda moldaviensis prefatis hominibus comedere et bibere sufficienter dabit. Ex Hederfaya, sabato proximo ante festum Beati Martini Episcopi et Confessoris, anno 1510.

Leonardus Barlabassy, vicewayvoda transsilvanus et Siculorum vicecomes.

---

[1] Cea d'intâiu scrisoare, din 4 Iunie, a noului Domn vestește Braşovenilor pe solii săi Marele-Portar Rădici şi Vistierul Dragomir, cari vin cu „colacul" aşezării lui în Scaun (Bogdan, *Documente şi Regeste*, p. 141, nº CXLIII). Tot de atunci, când el era încă amenințat, e de sigur scrisoarea prin care arată că Ştefan Pitarul vine să-i cumpere „arcuri, săgeți şi tolbe" (*ibid.*, pp. 141-2, nº CXLIV). „Prădarea" Dragoslăvenilor de către Braşoveni, la care se referă o nouă scrisoare, e din 22 Ianuar [1511] (*ibid.*, p. 143, nº CXLVI). Mai rămâne o intervenție pentru negustorii munteni Sava din Târgovişte şi Neacşul din Câmpulung (*ibid.*, p. 142, nº CXLV).

[Vo :] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici, iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXIV.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, pentru plângerile lui Bratul din Argeş. București, 1510, 26 Novembre.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Conqueritur nobis quidam familiaris noster nomine Bratul de Argyas, quomodo quidem concivis vester, nomine Gregorius Literatus, a predicto familiari nostro flor. IIIj propter debita aliorum minus iuste ac contra vetustam consuetudinem regni extorquisset. Dicitis enim quod amiciciam quam cum quondam genitore nostro[1] ac eciam Radul Wayvoda[2] tenuistis, et nobiscum tenere vultis; nam enim idem concivis vester deberet debita sua coram iudice et civibus argensibus repetere, ubi, si iusticia eidem denegata fuisset, coram nobis appellasset, et nos omnem iusticiam eidem administrassemus, sed preter omnem viam iuris familiarem nostrum damnificavit. Igitur petimus Vestras Circumspecciones obnixe uti huic familiari nostro ab eodem concive vestro satisfaccio impendatur eidemque concivi vestro ceterisque omnibus vestris in regno nostro iusticia administratur [= administretur]. Alias que amicicia inter nos fieri potest, cum nostros sic minus iuste molestatis[3] ? Et cetera. Datum in Bocoresth, feria 3a post Sancte Katherine Virginis, anno Domini 1.5.10.

Wlad, Dei gracia Wayvoda transalpinensis, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus, iuratisque civibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nostris honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXV.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre oprirea exportului de grâu din Ţinutul Sibiiului în Ţara-Românească. București, 1510, 1-iu Decembre[4].

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Conqueruntur nobis pauperes nostri quomodo Vestre Circumspecciones prohibuissent frumentum eisdem exportare, et eciam quedam alia negocia. Constat Vestris Circumspeccionibus quod caritas annone fuit eciam in partibus vestris, et non fuit vobis prohibitum exportare de regno nostro, et modo, quidquid optatis ex regno nostro educere, nullus Vestras Circumspecciones prohibet. Cum Regia Maiestate habemus pacem, et regnum nostrum unitum est cum regno Sue Maiestatis. Igitur petimus easdem obnixe ut pauperibus nostris more solito predecessorum, tam nostrorum, quam vestrorum, sit libertas comparandi ea que sunt necessaria. Nos quoque cum Vestris Circumspeccionibus vicinitatem bonam et amiciciam indissolubilem conservare volumus. Quas bene valere optamus. Datum in Bocorest, die dominico Adventus Domini, 1.5.10.

Wlad, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque civibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nostris honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Vlad Călugărul.

[2] Pe care nu-l numeşte: fratele său.

[3] „Că altfel ce prietenie poate fi între noi, dacă supăraţi cu aşà de puţină dreptate pe ai noştri?"

[4] „*Adventus*, numele celor patru săptămâni de pregătire la Crăciun, care încep, în Biserica romană, Dumineca ce cade între 27 Novembre şi 3 Decembre (1-iu Decembre în 1510). În Biserica răsăriteană încep la 15 Novembre"; Giry, *Manuel de diplomatique*, Paris, 1894, p. 259.

CCCLXXVI.

Veszprém, 1510, 7 Decembre.

Emeric Perényi, Palatinul şi regentul Ungariei, către Sibiieni, despre ajutorul ce trebuie dat, după porunca regelui, Domnului Moldovei.

Prudentes et circumspecti, nobis dilecti. Meminisse potestis qualiter Maiestas Regia benignissima, dominus noster, superioribus temporibus suas per literas ad vos superinde datas vobis commiserat ut ducentos pedites pixidarios quamprimum disponere et eosdem absque mora penes dominum Wayvodam moldavum mittere deberetis. Nunc, quemadmodum nobis datur intelligi, vos, ignoratur quali ducti temeritate, mandato Regie Maiestatis posthabito, pedites ipsos hucusque ordinare pretermisistis. Proinde vos presentibus requirimus et hortamur diligenter, et nihilominus auctoritate regia, qua impresenciarum fungimur, vobis strictissime committimus et mandamus quatenus, statim acceptis presentibus, pro vestra erga Regiam Maiestatem fidelitate et observancia, posthabita omni mora, predictos ducentos pedites pixidarios absque omni occasione difficultateque et renitencia cicius disponere ac celerius quam fieri poterit in pleno numero penes ipsum dominum Wayvodam moldavum mittere curetis et debeatis. Nec secus in his facere presumatis. Nam alioquin certi sitis quod, si Maiestati Regie, Serenissimo domino nostro, ex negligencia et desidia vestra superinde damnum aliquod evenire contigerit (quod Deus procul removeat) Maiestas Regia id super vos est requisitura, et nos quoque in persona Sue Maiestatis vos superinde requirere non pretermittemus. Ex Wesprimio, in vigilia festi Concepcionis Virginis Gloriosissime, anno Domini 1510.

Emericus de Peren, comes et Palatinus ac Regie Maiestatis locumtenens, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistris civium ac iudicibus et senioribus ceterisque iuratis civibus et consulibus septem et duarum Sedium saxonicalium Saxonibus, necnon Bistriciensibus, Brassoviensibus et terre Barcza, nobis dilectis [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXVII.

Veszprém, 1510, 8 Decembre.

Benedict Batthyányi, Tezaurariu al Ungariei, către Sibiieni, ca să ajute pe Bogdan-Vodă.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Scripseratis iam pridem Serenissimo domino nostro regi, et deinde nobis eciam, supplicantes Maiestati Sue valde instantissime ne Maiestas Sua vos cum illis ducentis pixidariis impediret, quos a vobis in auxilium Waivode moldaviensis petit, sed quod vos Maiestas Sua in hac parte supportatos relinqueret. Sciatis quod, si ad hoc tam magna et ardua atque adeo pregnantissima necessitas non compelleret, Maiestas Sua in hoc eciam, quemadmodum in aliis vestris desideriis, satisfecisset, sed, quia negocium hoc agitur de periculo maximo, aliud in hoc fieri nullo modo poterit, nisi ut omnino predictos illos ducentos pixidarios in auxilium ipsius Wayvode moldaviensis mittatis. Nam hoc, non solum ad mandata eiusdem domini nostri regis graciosissimi facere deberetis, sed ex vobismet ipsis eciam auxilio tanto illi adesse deberetis, ex quo regnum ipsum Moldavie clipeus vester est, et est contermina Transsilvanie regni, cuius existencia et adminiculo eciam regnum Transsilvanie tranquilla manet, nam, siquid adversi ipsi regno per insultaciones impiissimorum Thartarorum contingerit, quod Deus avertat, nescimus quomodo eciam regnum Transsilvanie salva perma-

[1] Nu era vorba de un ajutor impotriva Polonilor, cu cari se şi făcuse pacea, ci de sprijinirea lui Bogdan în clipa temutei năvăliri tătăreşti (v. *Istoria Armatei*, I, p. 212 şi urm.).

nebit. Animadvertentes igitur quod principiis restitendum est, omnibus viis, modis et racionibus quibus possibile est, ne graviora tandem pericula nos et vos obruant. Eam ob rem volu tas Maiestatis Sue hec est omnino ut secus in hoc facere nullo modo presumatis nisi dictos ducentos pixidarios quo cicius ordinare et ipsi Wayvode moldaviensi mittere debeatis, et, si aliter hoc fieri non posset, ad sortem futuri census sive taxe vestri quamprimum a vobis Maiestatis Sue provenire debeatis, eciam omnino disponatis, ordinantes illis ad unam angariam pecunias, et eidem mittere velitis. Nam Maiestas Sua eciam exhinc mittet eidem plures pixidarios, sed, antequam exhinc illuc perveniant, vult Maiestas Sua ut vos, semota omni vestra occasione, dictos ducentos pixidarios in omnem eventum intromittatis, ne regnum illud pereat et in manus hostium incidat, nam alioquin, si contrarium feceritis voluntati Sue Maiestatis et omnium dominorum in Consilio Sue Maiestatis existencium, quod non putamus profecto, solummodo vos eritis in causa, prout clarius ex literis Spectabilis et Magnifici domini Palatini, una cum presentibus vobis exhibendis, intelligatis et per consequens ex literis Maiestatis Sue, quas previa racione nobis misit, presentibus scilicet inclusis, voluntatem Sue Maiestatis intelligere poteritis, quod in hoc aliud fieri nullo pacto poterit. Rogamus idcirco vos, et nihilominus de voluntate et mandato prefati domini nostri regis harum serie vobis committimus firmiter quatenus illos ducentos pixidarios eidem Wayvode moldaviensi quo cicius intromittere velitis et debeatis. Aliud nulla racione facturi. Valete. Ex civitate wesprimiensi, in festo Concepcionis Sacratissime Virginis Marie, anno Domini 1510.

Benedictus de Batthyan, thesaurarius regius, et cetera.

Rogamus ut aliud non faciatis, quoniam est specialis voluntas Maiestatis Regie; agitur igitur de periculo tocius regni. Alia dicet is lator presencium, cui velitis fidem adhibere.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudicibus et senioribus ceterisque iuratis civibus et consulibus septem et duarum Sedium saxunicalium Saxonibus, necnon Bistriciensibus, Brassoviensibus et terre Barcza, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXVIII.

Barnaba de Bela, Banul Severinului, către Sibieni, despre primirea de ei a lui Mircea-Vodă. Făgăraş, 1511, 10 Ianuar.

Salutem cum honore. Prudentes et circumspecti viri et domini ac amici nostri, nobis honorandi. Significamus Vestris Dominacionibus quod, Deo volente, nunc sani et in Fagaras constituti sumus, et una cum Myrche hic presentes sumus. Licet ipsum cum magna difficultate de Brassovia promovimus, ipseque, priusquam nos ingrederemur Cibinium, sese intrare a nobis postulabat. Dicit enim quod multa agere ibi haberet. Nos enim dicebamus ut nobiscum intraret. Ideo si ipse intraverit, extunc ipsum Vestre Dominaciones cum honore recipiant et intromittant. Nam, si ab infeccione timeretis, sciant Vestre Dominaciones quod in Brassovia iam cessavit pestis. Nosque ibidem quidque [= quinque] diebus stetimus. Ob hoc intromitti facere potestis. Preterea negocia vestra ibi in Transalpino habita bono modo ordinamus. Nam, uti premissum est, ipse Wayvoda et Valachi confederacionem nullo modo servare voluerunt, donec Merche de Brassovia removeret[ur], et ob hoc primum promovere debuimus, et ducemus eum erga Regiam Maiestatem. Insuper dicunt quod Dragomer, qui habuit filiam relicte condam Myhine, quam in coniugium duxerat, nuncque, ut dicunt, salivit ad Transalpinum, res querit, bona ac argentaria, quas (eidem) condam Myhine eidem contulerat et Merche ibi, reposito modo, apud

coniugem suam, vel in medio vestri relocasset et deposuisset. Ob hoc rogamus vos et in persona Regie Maiestatis vobis committimus quod nullas res, neque de argenteriis eiusdem, si eciam reveniret, eidem reddere nullo modo debeatis, sed retineatis usque adventum nostrum apud vos. Magis est quod ipse Merche habeat, et Regie Maiestati serviat de illis bonis, quam aliquis alius exponat. Item Albizter [1] eciam habuit ibi res et bona aliqua, quas similiter arrestare velitis usque adventum nostrum illic, et secundum informacionem nostram omnia bono modo expediri potestis. Ceterum est quod vos una simul in hoc felice novoque anno valere et bene esse cupimus. Datum in Fagaras, feria sexta in festo Pauli Primi Heremite, anno Domini 1.5.1.1.

Barnabas de Bela, Banus zewreniensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium et Iohanni Lwlay, iudici regio, ac iuratis civibus cibiniensibus, dominis et amicis honorandis, et cetera.

(Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXIX.

Târgovişte, 1511, 10 Ianuar.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre pacea ce a făcut cu Barnaba Bélay şi despre femeile luate cu sine de Doamna Voica.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Superioribus diebus Egregius Barnabas Belay, orator regius, venerat ad nos ex commissioneque Regie Maiestatis Deique voluntate bonam pacem disposuimus; itaque utriusque partis pauperes pacifice ambulare cum eorum rebus valeant, neque aliqua alia arrestacio [2] inter nos fiat. Igitur quibus voluntas negociandi erit, a modo deinceps via erit libera hominibus bonis et iustis, malis autem et iniustis minime erit libera. Cetera autem eisdem scribimus quod condam Michnie quasdam ancillas et mulieres cum uxore sua exmiserat, eciam istius latoris presencium, nomine Micol, quasdam filias una cum aliis exportaverant. Igitur rogamus Vestras Circumspecciones obnixe quatenus velitis omnes eas pacifice redire ad parentes suos, quicunque voluntarie redire voluerint; qui autem redire noluerint, faciant quemadmodum sciunt. Et, quidquid is lator presencium Micol dixerit, velitis fidem adhibere. Datum in Targavistya, feria sexta in die Sancti Pauli Primi Heremite, 1.5.11.

Wlad, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque civibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nostris honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXX.

Buda, 1511, 20 Iunie.

Nicolae Herendy, „administrator regal", către Sibiieni, pentru apărarea Moldovei de Tatari.

Prudentes et circumspecti, nobis dilecti. Serenissimus dominus noster rex conducere fecit pro defensione regni moldawiensis pedites ducentos, et eosdem dedit domino Bogdan Wayvode eiusdem regni, quibus de proxime futura taxa extraordinaria Saxonum illarum parcium regni transsilvanensis pecunias ad duos menses, videlicet octingentos florenos, dari deputavit et commisit. Rogamus igitur vos, et nihilominus de voluntate et mandato eiusdem domini nostri regis eciam requirimus

[1] Vistierul Albu. V. mai sus, p. 198 şi nota 1.

[2] Zăberire.

vos, quatenus eisdem peditibus vel homini ipsorum, presencium ostensori, dictos octingentos florenos ad premissos duos menses de eadem taxa Saxonum transsilvanensium, regiam ad racionem, modis omnibus reddere et restituere velitis et debeatis. Aliud non faciatis, et presentes pro vestra superinde reservetis expedicione. Datum Bude, feria sexta post festum Sacratissimi Corporis Christi, anno 1511.

Nicolaus de Herend, administrator regius, et cetera.
Nicolaus de Herend, administrator regius, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis cibiniensis, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCLXXXI.

Emeric Perényi, Palatinul Ungariei și regent, către Brașoveni, despre ajutorul ce se cade a se dă lui Bogdan-Vodă, împotriva Tatarilor. Buda, 1511, 1-iu August.

[Prudens] et circumspecte, nobis dilecte. Potuisti audisse Maiestatem Regiam in succursum et [au]xilium domini Wayvode moldaviensis certos pedites, in numero ducentos, ordinasse, et Moldaviam versus misisse, cum quibus hunc Egregium Iohannem Challowyth, familiarem Sue Maiestatis, nos pro eorum tuciori conduccione misimus, et, paucis post diebus, Deo volente, iam ad vos usque penetr[ab]unt. Quare id tue fidei committimus, quatenus, statim acceptis presentibus, ab officialibus domini Wayvode moldaviensis in metis huius regni existentibus experiri et cerciorari debeatis: utrum illi officiales ab ipso domino Wayvoda in introducendis predictis peditibus informacionem habeant, an non. Quod, ubi hactenus informacionem non habuisse asseruerint, ille idem cum litteris tuis ad dominum Wayvodam usque ire debeat, et eidem domino Wayvode det intelligere ipsos pedites in sui regni limite introitum prestolari, si modo Sua Magnificencia ipsis prebeat aliquem qui ipsos ad locum quo maluerit, sine impedimento conducat. In hac re procedatis ne pedites contingat istic remorari et defficere. Aliud nullo modo faciatis. Datum Bude, in festo Kathedre Beati Petri Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo undecimo.

Emericus de Peren, comes et Palatinus Regieque Maiestatis locumtenens, etc.

[Vo:] Prudenti et circumspecto iudici civitatis brassoviensis, nobis sincere dilecto.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 106.)

CCCLXXXII.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre armele cerute de Vlad-Vodă al Țerii-Românești. Buda, 1511, 4 August.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Scribit nobis et supplicat fidelis noster Spectabilis et Magnificus Wlad Wayvoda parcium regni nostri Transalpinarum ut arma et defendicula ad usum bellicum necessaria illi ad educendum de regno nostro permitteremus. Nos quidem, ex quo loca illa Turcis vicina sunt et facile talia arma ad eos penetrare et in manus hostium devenire et in nos tandem converti possunt, nos libenter id Wayvode ipsi concessimus ut arma ipsa, utpote enses, arcus et alia id genus defendicula, quantum sufficere sibi videbitur, a vobis

coëmere possit. Itaque videatis et bene consideretis quantum ipsi Wayvode nostro talibus armis opus erit, et iuxta necessitatem tantummodo ipsius, pro conservacione scilicet provincie illius nostre, et non ut exportare in Turciam possint, pro hac vice concedere debeatis. Datum Bude, feria secunda proxima post festum ad Vincula Beati Petri Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo undecimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis civibus et consulatui civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXXIII.

Boişoara[1], 1511, 8 August.

Vlad-Vodă al Ţerii-Românești către Sibiieni, despre omul ce trimete la ei.

Circumspecti domini, vicini et amici nobis honorandi. Intimaveramus iam pridem medio fidelis familiaris nostri Rwhat[2] vocati, Vestris eisdem Circumspeccionibus, nunc autem intimavimus per hunc hominem vestrum, puta Bayu[3] nominatum, de quibusdam novitatibus noviter emanatis. Requirimus Vestras igitur Circumspecciones, presentibus desiderantes quatenus, quidquid hic homo vester, presencium ostensor, ut prefertur, Bayu vocitatus, nomine nostro Vestris Circumspeccionibus oretenus declaraverit, eidem in dicendo fidem adhibere velitis creditivam, et cetera. Datum in Baynasor, ipso die VIII mensis augusti, anno Domini 1.5.11, et cetera.

Wlad, Dei gracia Wayvoda regni transalpinensis, et cetera.

[Vo:] Circumspectis dominis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nobis honorandis[4].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXXXIV.

Braşov, 1511, 9 August.

Voica Doamna către Sibiieni, despre buna primire ce a avut dela ei.

Salutem plurimam. Domini prudentes et circumspecti domini et fautores mihi multum honorandi. Ego ingentas *(sic)* ago graciarum acciones Vestris Dominacionibus de pia ac reverenda suscepcione in medium Vestrarum Dominacionum, et presertim de maximis honoribus, benivolentibus et beneficiis variis mihi a Vestris Dominacionibus quotidie impensis magis quam merui. Petoque Vestras Dominaciones, tamquam dominos et fautores mihi honorandos, si aliquo modo aliquem ex Vestris Dominacionibus vel ex vestris consanguineis vel vicinis unquam agravassem vel perturbassem verbo vel facto minutissimo, inde opto veniam. Eciam in recessu meo, si aliquos ex Vestris Dominacionibus debito modo secundum optata mea valedicere non potuissem, parcite et ignoscant Vestre Dominaciones. Abhinc omnia studebo promereri a Vestris Dominacionibus. Valete. Ex Brassovia, in vigilia Divi Laurenci, anno Salutis 1511.

Woyka, domina condam Michne Wayvode,
Vestris Dominacionibus ad optata semper prona.

---

[1] Argeş, pl. Loviştе, la hotar, lângă muntele Zănoaga.

[2] De sigur rău cetit.

[3] Baiul.

[4] Din scrisoarea dela 24-7 Septembre se vede că în acest timp Vlăduţ făcù un drum în Oltenia, la Craioveşti sau, mai curând, împotriva Craioveştilor, ceia ce aduse fuga lor peste Dunăre, intervenţia turcească din iarnă şi peirea, la 23 Ianuar 1512, a lui Vlăduţ (v. *Istoria armatei*, I, p. 255).

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCLXXXV.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti făgăduieşte pace şi prietenie regelui Ungariei, şi mai ales Braşovenilor. *Dridih.* 1511, 17 August.

Nos Wlad, Dei gracia Waivoda transalpinus, cum egregiis boyaronibus ac nobilibus nostris, recognoscimus et fidem facimus per presentes, quod, quia Serenissimus princeps ac dominus noster graciosissimus Wladislaus rex una cum Illustrissimo eius primogenito Lodovico rege nos in regno paterno ac hereditario transalpino generose confirmavit confirmarique fecit et alia singula ad rem ipsam necessaria, una cum Reverendissimis ac Magnificis dominis prelatis et baronibus incliti regni Hungarie nobiscum conclusit, ideo, vestigiis predecessorum nostrorum sequi cupientes, omni fide ac inconcussa et sincera fidelitate sacre Corone incliti regni Ungarie prefatoque domino nostro Graciosissimo regi Wladislao eiusque primogenito carissimo rege Lodovico inservire et adesse perpetuo volumus, et signanter prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus ac toti communitati civitatis brassoviensis, item iudicibus, villicis iuratisque senioribus ac universitati terre Barcza, videlicit omni favore, caritate et fidei constancia, tamquam vicinis nostris charissimis, adesse volumus. Preterea, casu quo perfidi inimici crucis inclitum regnum Hungarie aut partes eidem subiectas invadere easque depopulare, desolare aut depredare quovis modo vellent ac machinarentur, extunc nos omnibus viribus conatibusque nostris eisdem resistere volumus, pariterque debebimus, et, si forte conatibus prefatorum perfidorum inimicorum nostrorum atque crucis resistere minime potuerimus, extunc in tempore congruo id omnibus et singulis, fidelibus videlicet Maiestatis Regie quibus intererit, significare et notum facere curabimus; similiter universos et singulos de civitate brassoviensi et terra Barcza huc ad regnum nostrum transalpinum negociacionis causa venientes aut vite eorum necessaria querentes, omni bona amicicia et vicinitate *[şters:* accipiemus] conservare volumus, nec eos in personis aut rebus eorum minime iuste dampnificare quovis modo permittemus. Nec eciam nova exaccionum genera in eo ipso regno nostro transalpino, quo videlicet eos quovismodo molestare aut dampnificare poterunt, statuemus aut eciam aliquo modo statuere aut excogitare permittemus, sed, sicuti priscis temporibus inter fideles Maiestatis Regie et hoc regnum nostrum transsalpinum observancia fuit, pari modo et nunc id semper observari debebit, et finaliter amicis et fautoribus Sacre Corone Hungarie semper amici et fautores esse volumus, inimicis vero et insidiatoribus eiusdem Sacre Corone perpetuo inimici et insidiatores esse debebimus et premissa sic omnia observari per nos, nostrisque simul cum boyaronibus, videlicet egregregio *(sic)* Bogdano Dwornic transalpiniensi, sive iudice, Barborii Bano cum fratri eiusdem Perbor, Dancwlo Porcolabo, Datko Ban et Horwato Wizter, Wancha Logumfeto, Marcha Postelnwkwl cum fratre suo Semka Spatar ac Kalota Vizter, Iwan Stolnyk, necnon Stephano Pythar, ac eciam Radulo Bano de Mehedencze, Kokorra Dwornik, necnon eciam Wlaykwl Satrar, cum suis fratribus, etc., bona fide nostra christiana nostrorumque boyaronum prenominatorum mediante, promittimus, iuramus per Deum vivum qui celum et terram creavit ac Beatissimam genitricem eius Virginam Mariam et Sanctam Crucem et omnes Apostolos atque sanctos et sanctas Dei, necnon per ewangelia eiusdem; in quorum singulorum premissorum efficacius testimonium et fidem fecimus has presentes litteras nostras regracionales *(sic)* nostrorumque prefatorum et iuramentales appensione sigillorum nostrorum communiri. Datum in Dedrih, die dominica post Asumpcionis Beate Virginis Marie, Hungarorum patrone confidentissime, anno Dom[in]i 1511.

[V° :] Littere Waywode transalpinensis, quibus fidelitatem promittit huic regno ac ut Brassovienses sua mercimonia libere agant sub consuetis theloniorum modis [1].

(Pecetea Domnului atârnă de două fire, cel mai gros roșu-verde, cellalt albastru, roșu și galben; celelalte de fire supțiri roșii și verzi. Legenda peceții domnești, cu corbul și crucea: Iω Бладѹлк Воевода и гнь всеи земли Ѹгровлахиской снь Блада великаго Воеводы, 2. Neagră: un băț între lună și soare; fir de trei colori. 3. Om în scaun. 4. Doi oameni prinși de mâni. 5. O camee. 6. Om și două linii curbe. 7. Pasăre și Богданъ Дворникъ. 8. O Minervă. 9. Om în picioare. 10. Semne neînțelese. 11. Vultur cu aripi desfășurate, stea: Негое. 12. Om în picioare de-asupra. 13. Veveriță și: Danciul. 14. O camee)

(Brașov, Archiva Orașului, *Urkunden*, n° 742.)

CCCLXXXVI.

Șieul-Mare, 1511, 5 Septembre.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Bistrițeni, despre frica de Tatari în Moldova.

Iohannes de Zapolya, comes perpetuus terre scepusiensis, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes. Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis ceterisque civibus et inhabitoribus civitatis bistriciensis, salutem cum favore. Quamquam rumor ille qui superioribus diebus pro parte Selymbeg, filii Cesaris Turcorum, ferebatur et pro quo vicewayvoda noster transsilvanensis per literas suas (nobis absentibus) bello vos precingere iusserat, iam evanuerit et exercitus eiusdem Selymbeg per genitorem suum profligatus et attritus fuerit [2], aliud tamen novum, non minus priore partibus istis formidabile in perniciemque tocius Christianitatis vergens, emersit, et nos die hodierna per literas domini Wayvode moldaviensis tetigit, quod scilicet Tartari, innumerabili multitudine congregati, in confinibus Moldavie condescendissent, idem regnum Moldavie primum et partes deinde transsilvanas gladio et igne devastare satagentes. Quantum autem periculi et miserie damnique rabies et sevicia tartarica regno Hungarie et partibus istis transsilvanis olim intulerit, non est opus literis rencensere, universa namque nacio harum parcium vivaci adhuc memoria superinde, non sine gravi suspirio, recordatur et ecclesiarum Dei plerisque in locis vastitas et ruina testatur. Ut igitur, Dei gloriosi imprimis adiutorio, et vestro demum ac ceterorum dominorum nobiliumque et ceterarum nacionum auxilio conatibus et insultibus ipsorum Tartarorum occurrere et seviciam eorum

---

[1] Pentru Didrih, Didrif, Dridiv, Dridov, v. Constantin Căpitanul, ediția Iorga, p. 135: „Deci, Constantin-Vodă, mergând, să împreună cu Raçoț și cu Ștefan-Vodă la *Dridov*". Podul dela Dridov e pomenit și în alt izvor; *Studii și documente,* IV, p. CCLXXI. — Și la 10 Iulie 1511 Vlăduț erà la Dridih *(ibid.,* vol. VI, p. 592). La 1524, 24 Iulie, Vladislav-Vodă dă o carte din *Dridih*, care nu e, cum credeà Hasdeu, Giurgiul *(Archiva Istorică,* I[1], p. 104). „Dridih" poate însemnà, ca și Dridov, *Dridul*. Avem însă un Dridul în județul Ilfov (Dridul-Movilă, Dridul Dealului, Dridul-Snagov). Dridovul cellalt erà însă în Ialomița, lângă Gherghița.

În ce privește pe boierii marturi, reproduc, cu adăugiri, aceste rânduri din *Analele Academiei Române,* XXVII, p. 124: „Supt îndatorirea lui Vlăduț iscălesc Craioveștii, cari-l făcuseră Domn: Barbul Banul și doi din frații săi, Pârvul și Danciul (pârcălab de Poienari, cred), înaintea cărora trece numai Vornicul Bogdan, de loc din Moldova (după nume am crede că erà un pribeag care râvnià la Domnia țerii vecine), din care Radu-cel-Mare făcuse cumnatul său și care perì în curând, ucis, tocmai pentru această aventură a Domniei lui Vlăduț. Un alt Ban, Datco, e un fost Ban, iar despre Banul Radu, poate fratele Craioveștilor numiți mai sus, se spune că e „Ban de Mehedinți". Logofăt e Oancea (Oncea), care nu rămase nici el supt Neagoe Basarab. Vistierul e Horvat, dar și un alt Vistier, mai vechiu, Calotă, se află printre marturi. Lângă Postelnicul Marcea apare fratele acestuia Semca sau Semco, cu titlul de Spatar. Stolnicul Ioan (sau Ivan), Pitarul Ștefan, Șătrarul Vlaicu, și încă un Vornic, Cocora, încheie lista."

Lipsește numele lui Neagoe Comisul, care va fi Domn, și al lui Stanciul Păharnicul, rămași poate ca ispravnici de Scaun *(Studii și documente,* vol. VI, p. 592).

[2] V. *Geschichte des osmanischen Reiches,* II, p. 311: lupta de la Sirtchioiu, Iulie 1511 (1512 e o greșeală de tipar).

reprimere queamus, vobis harum serie in persona auctoritateque Regie Maiestatis firmissime committimus et sub amissione capitum bonorumque vestrorum mandamus quatenus, acceptis presentibus, de singulis sex sessionibus saxonicalibus unum hominem exercituantis more, ad minus clipeum hastamque vel arcum manualem, et, si fieri poterit, eciam loricam ac galeam habentem, preterea duo ingenia enea ad frangendas hostium acies valencia, unum scilicet trazk et unum hwbycza[1] sermone vulgari nuncupata, simul cum magistro bombardario cum[2] pulveribus lapidibusque eciam ferreis ac ceteris attinenciis, preordinare, et, dum per alias literas nostras requisiti fueritis, mox et sine ulteriori procrastinacione ad nos, quo tunc scripserimus, tam gentes ipsas, quam ingenia prenotata mittere debeatis et teneamini. Certi namque sitis ut nos ipsas gentes vestras et aliorum quorumlibet revidere, et, si quem in eisdem defectum reperiemus, profecto non impune preteribimus. Secus itaque nulla racione facturi. Datum in possessione Naghsayo, feria sexta proxima post festum Beati Egidii Abbatis, anno Domini millesimo quingentesimo undecimo.

[Vo:] Bistriciensibus.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCLXXXVII.

Ioan Zâpolya, comite de Zips, Voevod al Ardealului, către Voica Doamna, despre adăpostul ei şi legăturile cu Domnul Moldovei[3]. Turda, 1511, 6 Septembre.

Generosa et magnifica domina, nobis honoranda. Que, hys diebus novissime elapsis, nobis istic constituentibus, una vobiscum de rebus et negociis vestris mutuo tractaveramus, ittidem et inpresenciarum vobis scribere possumus. Itaque rogamus vos quatenus provideatis rebus vestris tempestive, quo meliùs poteritis, quoniam, ut premiseramus coram, vos istic non mittemus, sed educemus, locumque vobis et honori vestro congruum ordinari volumus. Misimusque litteras Wayvode moldaviensi sonantes in rebus et negociis vestris, ad vota et commodum vestrum manantes; quas eidem mittatis, et rebus vestris, ut premissum est, curiose invigiletis. Et vos bene valere optamus. Ex Thorda, sabbato proximo ante Colomani, anno 1511.

Iohannes, comes terre scepusiensis et Wayvoda transsylvanus, etc.

[Vo:] Generose et magnifice domine Woykhe, relicte condam Magnifici Myhne Way[vo]de, etc., nobis honorande.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 107.)

CCCLXXXVIII.

Vlad-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre nişte scrisori regale către el. Mileşti[4], 1511, 24, 26 ori 27 Septembre.

Wlad, Dei gracia Wayvoda transalpinensis, dominus et heres. Prudentissimi ac circumspecti amici et vicini nobis honorandi. Supplicavimus inter cetera nostra negocia de quibusdam arduis nostris negociis domino nostro graciosissimo, Regie Maiestati, super eaque graciam suam supplicacioni nostre largiri non dedignatus est; in cuius rei fidem et testimonium nobis Sue Maiestatis literas donaverit,

[1] Treasc şi *Haubicz*.

[2] Copia are: *ad*.

[3] Bogdan, care erà să-i fie ginere, o chemà, se pare, la el. — La 7 Septembre 1511, Voica — scriind şi în numele soţului de atâta timp mort! —, cereà nişte ceşti de mult făcute la Braşov pentru zestrea fiicei sale Ruxanda (Bogdan, *l. c.*, pp. 143-4, no CXLVII). Ea scrià şi mai târziu pentru aceasta, arătând că Mircea nu-i e fiu drept (*ibid*, p. 259, no LIII).

[4] Satele cu acest nume sunt toate în Oltenia.

quas vestri in medium per fidelem familiarem Rwhat vocatum transmisimus, cuius dictis fidem indubiam adhibeatis, eo modo quod arma contra et adversus perfidos inimicos cristiane religionis sevissimos ex regno domini regis atque pertinenciis eiusdem ubilibet constitutis vestrisque ex civitatibus ad regnum nostrum comparare et adducere valeamus, et, si quibusvis indigeamus, requirimus igitur Vestras Circumspecciones presentibus diligenter quatenus commissioni domini regis, acceptis presentibus eiusdem, moregerare ac obtemperare nobisque literas vestras super hoc emanatas atque sigillo vestro consignatas velitis et dignemini. Datum in Milest, in Quatuor Temporibus ante Michaelis Archangeli, anno Domini 1.5.1.1.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, amicis ac vicinis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXXXIX

Braşov, 1511, 13 Novembre.

Voica Doamna către Sibiieni, despre o datorie pe care o reclamă.

Salutem plurimam. Domini prudentes et circumspecti domini, mihi plurimum honorandi. Maximas ago graciarum acciones Vestris Dominacionibus de cunctis honoribus, reverenciis et variis beneficiis mihi semper exhibitis, pro quibus studebo refundere largissime opere et mente cum graciarum accione Vestris Dominacionibus cunctis diebus quibus vixero. Mitto enim familiarem meum, nomine Kyrztyan, latorem presencium, ad loca Vestrarum Dominacionum ad extorquenda certa debita que habeo apud dominum Iacobum Sartorem in una summa florenos centum in asperis. Quare peto Vestras Dominaciones familiari meo prefato velitis administrare iusticiam, cui quidem do plenariam facultatem agendi et extorquendi. Insuper quidquid prefatus familiaris meus Vestris Dominacionibus retulerit, fidem creditivam ei adhibere velitis indubiam, tamquam propriis dictis. Valete. Datum Brassovie, ipso die Sancti Briccii, anno 1511.

Woycka, relicta quondam Michne Wayvode,
Vestris Dominacionibus ad optata paratissima.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis, presentibus.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXC.

Cluj, 1511, 21 Novembre.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre nişte pretenţii băneşti ale Doamnei Voica.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Significavit nobis generosa domina Woyka, relicta Magnifici condam Myhnye Wayvode transalpinensis, affinis nostra[1], certos concives illius civitatis cibiniensis eidem certa pecuniarum summa obligari, nonnullas quoque res pre manibus eorum habere; de quibus eadem domina satisfaccionem cum restitucione habere optat. Cum autem quisque de iure unicuique id quod suum est reddere astringatur, rogamus idcirco et requirimus vos, et non minus regia auctoritate firmiter committimus, quatenus, acceptis presentibus, eidem domine de omnibus et singulis debitis, quibus quoscunque concives vestros illi de iure obligari compereretis, rebus denique et bonis suis, si quas apud concives vestros existere cognoveritis, omnimodam satisfaccionem facere et impendere

[1] Aş ceti: „affinis nostri". În acest caz Mihnea ar fi un fiu al lui Ţepeş cu acea rudă a lui Matiaş Corvinul care-l îndreptă spre politica ungurească.

curetis. Secus iusticie communis ob respectum non facturi. Ex Coloswar, in festo Presentacionis Beatissime Virginis Marie, anno 1511.

Iohannes de Zapolya, comes et Wayvoda, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici regio ac magistro civium ceterisque iuratis civibus civitatis cibiniensis, et cetera, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXCI.

Nicolae Thuróczy, Vicevoevod al Ardealului, către Sibiieni, despre lupta lui Vlad-Vodă cu duşmanii săi. Deva, 1512, 17 Ianuar.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Que nobis in vestris scripsistis literis, suo modo intelleximus, et grates dicimus Vestre Amicicie de illarum novitatum nostra certificacione; de reliquis quoque emergendis rogamus pro vestra erga dominum nostrum graciosissimum observancia semper suo modo edoceri. Hesterna quoque die eedem novitates per Vestras Amicicias nobis scripte et alioquin nos attigerant, indeque accepimus Wayvodam Wlad boyarones suos partes suas foventes cum certa gencium copia contra partem adversam misisse. Qui per partem alteram, que Turcorum habet presidium in partibus Danubii, confinibus videlicet castri Bodon, profligati recitantur, ibique Dathko[1] et ceteros boyarones de parte Wayvode, fere cum quatuor aut quinque hominum milibus, cedisse indeque tandem ipsam partem adversam cum certa copia Thurcorum contra Wlad Wayvodam iter flexisse, et non est dubium illum vel has aut alias ad partes fuge capere presidium. Ne autem, si illum has contigerit petere partes, Thurci, illum insequi fingentes, ex improviso in hac domini nostri Graciosissimi absencia in hiis partibus aliquam faciant incursionem, rogamus Vestras Amicicias requirimusque, et non minus in persona domini nostri Graciosissimi illis committimus, quatenus, cum gentibus vestris parati existentes, vigilancie custodieque viarum et alpium insistere curamque gerere et invigilare debeatis, ut earum desolitati [=desolacione] commodius occurrere valeamus. Secus, rogamus, non facturi. Ex castro Dewa, in die Beati Anthonii Confessoris, anno Domini 1512.

Nicolaus Thwroczy, vicewayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium iudicibusque et iuratis consulibus civitatis cibiniensis, dominis, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXCII.

Leonard Barlabassy, Voevodul Ardealului, către locuitorii din Sighişoara, despre pagubele ce aduc oierii români la ogoarele Saşilor. Idrifaia, 1512, 27 Ianuar.

Leonardus Barlabasy de Hederfaya, vicewayvoda transsilvanus et Siculorum vicecomes, prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus ceterisque civibus et consulibus civitatis segeswariensis, debitam reverenciam cum honore. Accepimus qualiter nonnulli Valachi quamplures oves in terris Regie Maiestatis ad eandem civitatem pertinentibus inter Saxones regales, contra prerogativas, libertates eorundem hinc et hanc deambularent, illicque per huiusmodi oves ipsis Saxonibus regalibus indicibilia damna inferre non cessarent in dies. Nunc autem nos, pro defensione et custodia prescriptarum terrarum regalium atque damnorum ipsorum Saxonum Regie Maiestatis, hunc nobilem Georgium Moldway, simul cum ceteris

[1] Banul cel nou.

familiaribus nostris, deputavimus atque ad vos transmisimus. Requirimus igitur vos, nihilominusque vobis in persona Spectabilis et Magnifici domini nostri graciosi Iohannis comitis terre scepusiensis, Wayvode transsilvani et Siculorum comitis, firmiter committimus quatenus, agnitis presentibus, annotatum Georgium Moldway ad huiusmodi custodiam acceptare et deputare velitis et debeatis proventusque vestros exinde, quoad porcionem vestram, cedere debentes, pro vobis rehabendum. Secus, pro utilitate vestra, non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in possessione Hederfaya, feria 3 proxima post festum Conversionis Beati Pauli Apostoli, anno Domini 1512.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXCIII.

Târgovişte, 1512, 1-iu Februar. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre trimeterea la ei a lui Ştefan Spătarul.

Circumspecti vicini et amici honorandi. Misimus ad Vestras Circumspecciones hunc fidelem familiarem nostrum Stephanum Spatarium, in quibusdam nostris certis negociis per nos eundem plene eruditum, eidem Vestre Circumspeccioni oretenus plenius referenda. Igitur petimus easdem obnixe quatenus, quecumque nomine nostro idem predictus familiaris noster dixerit, velitis fidem adhibere indubiam, et cetera. Datum Targovistie, die dominico in vigilia Purificacionis Beate Marie semper Virginis, 1.5.1.2.

Bozorab, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium iudicibus, iuratisque civibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nostris honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXCIV.

Buda, 1512. 14 Februar. Regele Vladislav către Sibiieni, despre uciderea lui Vlad-Vodă şi aşezarea in Scaun a lui Neagoe.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Quamvis illa nova que nobis de casu et periculo quondam Wlad Wayvode transalpinensis scripsistis satis adversa sint, grato tamen a vobis animo accepimus, — non eventum ipsum, sed optimam consuetudinem vestram, qua nobis talia significare soliti estis, in ea re commendantes. Hortamur autem Fidelitates Vestras ut, siquid ulterius de ipsius Nagonis qui Sedem occupavit et Thurcorum illi adherencium conatibus, aut de aliis quibuscunque rebus significatu dignis aut necessariis persenseritis, pro fideli consuetudine vestra nobis rursus perscribatis. Datum Bude, in festo Beati Valentini Martyris, anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici, iuratis ceterisque civibus ac pocioribus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXCV.

Emeric Perényi, Palatinul Ungariei, către Saşi, despre ajutorul de bani ce dă regele, din taxele lor, lui Bogdan-Vodă. Buda, 1512, 3 Mart.

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti. Ex aliis literis Regie Maiestatis ad vos datis facile intelligetis ob quam insignes et arduas huius regni necessitates Maiestas Sua in sortem future taxe vestre per vos tria milia florenorum citissime ordinari et ad manus oratoris domini Wayvode moldaviensis dari iusserit, et, licet Sua Maiestas literis suis predictis omnem rem ita vobis expresserit et vobis ita eciam mandaverit, ut aliis literis superinde opus nihil fuerit, tamen, ex quo Maiestas Sua pro nunc ciragra aliquantisper gravatur, literis suis manu sua se subscribere non potuit, pro maiori et tuciori vestra expedicione,— mandavit ob hoc nobis Sua Maiestas penes prescriptas literas Suc Maiestatis presentes literas nostras ad vos pro pleniori expedicione vestra dari. Proinde hortamur Vestras Amicicias et easdem ex voluntate Regie Maiestatis requirimus quatenus statim, citra ullam moram, citra ullam eciam excusacionem, prescripta tria milia florenorum disponere et ad manus hominis domini Wayvode moldaviensis dare et solvere debeatis. Aliud nullo modo facturi. Presentes una cum literis Maiestatis Regie poteritis superinde pro vestra reservare expedicione. Datum Bude, feria quarta proxima post dominicam Invocavit, anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo.

Emericus de Peren, comes et Palatinus, et cetera.
Idem Emericus, comes Palatinus, et cetera, et manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistris civium ac iudicibus, consulibus, necnon pocioribus septem et duarum Sedium saxonicalium civitatum cibiniensis ac brassoviensis et terre Barcza Saxonibus, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXCVI.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Sibiieni, despre solul său la rege. Bahluiu (Hârlău), 1512, 25 Mart.

Bogdanus, Dei gracia dominus et Wayvoda regni Moldavie. Prudentes et circumspecti, nobis sincere dilecti. Hiis elapsis temporibus hunc nobilem Iohannem Gwrzo, familiarem nostrum ad vos per nos missum, ad Regiam Maiestatem pro nostris arduis et diversis negociis deputaveramus, rursus et contrario cum literis Regie Maiestatis reversus est, et versa vestigia idem Iohannes retorsit; quem quidem ipsis literis Regie Maiestatis ad easdem Prudentes Dominaciones direximus et transmisimus. Quocirca rogamus Prudentes Dominaciones, nihilominus requirimus, quatenus ipsum Iohannem, familiarem nostrum, diucius apud vos morari haud sinatis. Quidquid igitur idem nomine nostro humanius retulerit, per has fidem suam capescere et adhibere. Date ex oppido Bahlovie, feria quinta post dominicam Letare, anno illius Salutis millesimo quingentesimo duodecimo.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis, magistro civium et iudici ac iuratis chibiniensibus ceterisque primatibus, vicinis et amicis nobis sincere dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXCVII.

Nicolae Thuróczy, vice-Voevod al Ardealului, către Sibiieni, despre solul trimes de rege la Sultan. Deva, 1512, 11 April.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Mandat et committit dominus noster graciosissimus Spectabilis et Magnificus dominus Iohannes

comes et Wayvoda, et cetera, quatenus Egregius Felix, orator Regie Maiestatis erga imperatorem Thurcorum missus, per alpes ad terram Wayvode transalpini conducatur. Requirimus igitur vos, et nihilominus in persona ipsius domini nostri Graciosissimi firmiter committimus, quatenus eundem Felicem oratorem regium per ipsas alpes usque terram Wayvode transalpini cum decenti comitiva et necessaria conducere et conduci facere debeatis. Secus non facturi. Ex oppido Dewa, in die Resurreccionis Domini, anno eiusdem 1512.

Nicolaus Thwroczy, vicewayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, magistro civium iudicibusque et iuratis consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXCVIII.

București, 1512, 21 April.

Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre veştile din Turcia şi reclamaţia unui om al său.

Circumspecti vicini et amici nobis honorandi. Si enim aliquos sinistros rumores temporibus istis aliqui ad Vestras Circumspecciones deduxerunt, ex quo tante controversiones existunt Turcie, non tamen fidem omnibus adhibeatis Nam enim nos promisimus Sacre Maiestati et dominis regni Hungarie fidelitatem observare, quod et facimus. Igitur ad nos emittere velitis; casu vero si tales sinistri rumores erunt, nolumus parcere servis nostris et expensis; mox eisdem rescire dabimus. Habemus et nos maximam curam super talia. Ceterum autem is Oppre, familiaris noster, quasdam res suas apud hospitem suum miserat iamdiu, nunc autem moderni vigesimatores, uti percepimus, eundem molestare et damnificare intendunt. Igitur petimus easdem uti minus iuste eundem damnificare minime permittatis, et cetera. Datum in Bocoresth, feria quarta post dominicam Quasimodo, anno Domini 1.5.12.

Bozorab, Dei gracia Wayvoda Transalpinensis, et cetera.

[Vo:] Circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, vicinis et amicis nostris honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCXCIX.

Buda, 1512, 19 Iulie.

Ioan Zápolya, Voevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre fuga spre Ciceu a lui Mircea-Vodă pretendentul.

Iohannes de Zapolya, comes perpetuus terre scepusiensis, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus ac toti communitati civitatis bistriciensis, salutem cum favore. Accepimus Wayvodam Merche, qui hisce diebus a nobis clandestine aufugit, castrum Chycho intrasse indeque Moldaviam petere et intrare velle. Quare requirimus vos, et nihilominus regia in persona firmiter committimus, quatenus universas vias et semitas illius partis vestre ad Moldaviam intrantes diligentissime custodiri et observari eumdemque Merche detineri faciatis. Si autem necessarium fuerit, ad requisicionem presencium ostensoris cum omnibus viribus vestris insurgere eundemque Merche insequi et detinere detentumque quo idem presencium ostensor nomine nostro iusserit, deducere debeatis et teneamini. Secus sub gravi indignacione nostra, quantum Fidelitati Vestre, qua Regie Maiestati tenemini, satisfacere optatis, nullatenus faciatis. Datum Bude, in profesto Beate Margarethe Virginis, anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCC.

Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre trimeterea la ei a lui. Dan Spătarul. Argeş, 1512, 17 August.

Prudentes et circumspecti amici et vicini honorandi. Post salutem et sincerum favorem. Medio huius Egregii Dan Zpatayr, familiaris nostri, presencium ostensoris, nonnulla Vestris Dominacionibus nomine nostro referens, intimavimus. Ut igitur dictis et relatibus suis fidem creditivam adhibere velitis, tamquam dictis propriis. Ex Sede nostra argensi, feria tercia post festum Dive Assumpcionis Marie, anno Domini 1512.

Bozorab, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, amicis et vicinis nostris favorosis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCI.

Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre dorinţa sa de a trăi cu ei în pace, precum au trăit şi Craioveştii, unchii săi. Bucureşti, 1512, 4 Decembre.

Prudentes ac circumspecti vicini et amici favorosi. Post salutem et sincerum favorem. Sciant Vestre Dominaciones quod non eam spem in Vestras Dominaciones habuimus ut aliquis rancor vel discordia inter nos oriatur, sicut modo sentimus aliqualiter verba sufficiencia a Vestris Dominacionibus progressa, sed sperabamus Vestras Dominaciones maxima amicicia, fraternitate et favore adhereri nobis, ita quod et quam plures nobis exinde congratulantur de bona concordia et favore inter nos vigentibus. Sciunt enim Vestre Dominaciones ante aliquibus retroactis diebus quam magnum favorem et bonam noticiam Vestre Dominaciones habuerunt cum ipso Barbul Bano et cum Pwrwul Dwornick, postea nos eciam cognovistis. Ideo opus est inter nos habere multo magis concordiam et favorem, quam tunc temporis Vestre Dominaciones habuerunt cum prefatis Barbul et Pwrwl Dwornick. Nunc enim aliqualiter commovebar erga hominem Vestrarum Dominacionum, et in furore aliqua verba mala sibi iniecimus et loquebamur. Cum postea cum boyaronibus nostris exinde habuimus consilium et pensavimus quomodo inimicos habemus sufficientes qui nobis mala cogitant, qui optarent quod inter nos nulla concordia esset, nec fieret, sed vellent quod semper esset discordia inter nos. Cum adhuc non credimus quod illa vel talia verba sint a Vestris Dominacionibus progressa, sed mittamus quousque melius intencionem rei conspiciemus, unde ortum habeant illa verba. Pensant et Vestre Dominaciones debito modo, melius esset inter nos fieri pax et concordia cum favore, quam discordia et dissensiones. Erat enim a nobis commissum quomodo homines Vestrarum Dominacionum arestentur, ut non habeant liberum arbitrium intra regnum nostrum. Id modo dimisimus propter bonum pacis, ut et homines Vestrarum Dominacionum et nostri eciam se melius nutriant cum bona pace et tranquillitate. Ideo ut et nos habeamus pacem et concordiam inter nos, pensant Vestre Dominaciones, quia a nobis nullus erit defectus. Ex Buccurest, ipso die Beate Barbare, anno Domini 1512.

Bozorab, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, vicinis et amicis favorosis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCII.

Sighişoara, 1512, 9 Decembre.

Nicolae Gerendy, tezaurariul regal, către Sibiieni, despre veştile turceşti.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Scripta et literas vestras ad nos datas plane intelleximus, ubi scribitis nobis diversa nova ex parte Thurcorum. Scitote quod diebus proxime elapsis miseramus nos hominem nostrum in certis rebus Regie Maiestatis ad dominum Wayvodam transalpinensem, cui commiseramus interim illic sciscitari siquid mocionis seu rumoris ipsorum Thurcorum intelligere seu audire possit. Qui, in proximo ad nos rediens, nullam penitus famam adversam ex parte eorundem Thurcorum contra hoc regnum nocivam in illis partibus transalpinis audivisse et intellexisse nobis retulit, preter hoc quod vulgabatur quasdam gentes Thurcorum ultra Danubium congregatas, sed eciam illas versus Zenderew proficiscentes; nulla itaque fama in presenciarum a Thurcis nociva huic regno extitit. Igitur misimus ad vos proximis his diebus literas nostras quo ad diem dominicum proxime affuturum, pro audiendis mandatis Regie Maiestatis, que nuper ex repentina adversa novitate Thurcorum fratribus et concivibus vestris electis et huc ad nos missis explanare minime potuimus, in hanc civitatem segeswariensem eosdem electos concives vestros, quos videlicet eotunc miseratis, iterum ad nos mitteretis. Rogamus eciam vos, nihilominusque de mandato et in persona Regie Maiestatis committimus quatenus ipsos electos concives vestros ad diem dominicum predictum huc deligere et transmittere debeatis, ubi de rebus Regie Maiestatis et diversis novitatibus et famis adversis lacius tractare et omnia pro fine bono concludere possimus et valeamus. Aliud igitur ne feceritis. Datum in Segeswar, feria quinta post festum Concepcionis Beatissime Virginis Marie, anno, et cetera, 1512.

Nicolaus de Gerend, thesaurarius regius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium et iudicibus ceterisque civibus et consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCIII.

Idrifaia, 1513, 7 Mart.

Leonard Barlábassy, vice-Voevod ardelean, către Sibiieni, despre planul Turcilor de a năvăli cu Muntenii în Ardeal.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Credimus et vos non latere quales novitates ex parte ipsorum sevorum Turcorum noviter vigent, nam et nos quoque, prout ex relatibus certorum exploratorum edocemur, Turci ipsi cum magna copia gencium, simul eciam cum ceteris gentibus transalpinensibus, in presenti quadragesima has ad partes transsilvanas subintrare machinarentur, easdem depredantur [=depredaturi], eciam de facto, prout aiunt, se ipsos more exercituancium ad id appromptuassent et se movere haberent. Requirimus igitur vos presentibus diligentissime, et nihilominus vobis in persona Spectabilis et Magnifici domini nostri graciosi, domini Iohannis comitis terre scepusiensis, Wayvode transsilvani et Siculorum comitis, firmiter committimus quatenus, statim receptis presentibus, pro maiori experiencia more solito exploratores vestros fidedignos ad illas partes transalpinenses transmittere debeatis, qui partibus in illis et aliis locis necessariis de premissis certitudinaliter perscrutare et resciscitare debeant, vias quoque necessarias invigilari et custodiri facientes, et, quidquid novitatis seu rumoris exinde habere poteritis, nos quam citissime superinde cerciores reddere ne postponatis. Secus igitur, ne ex vestra negligencia aliquid mali seu periculi huic regno evenire

contingat, nulla racione facturi. Ex Hederfaya, feria secunda proxima post dominicam Letare, anno, et cetera, 1513.

Leonardus Barlabasy de Hederfaya, vicewayvoda transsilvanus et Siculorum vicecomes.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus, iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nobis honorandis.

Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCIV.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre pregătirile Sultanului împotriva cetăţilor Severin şi Orşova şi proviziile ce se cer acolo. Buda, 1513, 18 Iunie.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Significavimus vobis eciam in aliis literis nostris prout certificati sumus imperatorem Turcorum omnem conatum suum omnesque vires suas ad obsidendum et expugnandum castra nostra zewriniense atque Orsowa direxisse, que quidem loca victualibus plurimum indigent; de quibus libenter profecto illis aliunde provideremus, neque in hoc vos gravaremus, sed ita subito ut incumbens exigit necessitas, id fieri non potest, nisi a vobis qui propinquiores estis. Cum eciam oppidum Peech[1] vocatum, in pertinenciis eorundem castrorum existens, unde aliquid administrari potuisset, his diebus per Turcos est combustum atque prorsus desolatum, facere igitur aliud non possumus quin aliquid victualium in tantis et tam periculosis necessitatibus pro conservacione predictorum castrorum a vobis expetamus, quemadmodum eciam ab aliis fidelibus nostris per totum hoc regnum nostrum ad aliorum confiniorum conservacionem expedivimus. Quamobrem Fidelitatem Vestram hortamur et requirimus, et nihilominus eciam committimus, quatenus, acceptis presentibus, consideratis tantis necessitatibus predictorum castrorum, necnon eciam periculis que et vobis et toti huic regno nostro exinde evenire possent, pro tuenda salute vestra et pro amore vestro erga patriam velitis sponte, benevole, liberaliter et preter moram de omni eo genere victualium quo magis abundatis aliquam quantitatem de medio vestri ex locis vicinioribus, quo cicius et quo copiosius sine damno vestro fieri poterit, disponere atque impartiri et illam secundum informacionem et requisicionem fidelis nostri Wayvode transsilvanensis administrare et in tali loco reponere unde ad predicta castra commode et sine mora perferri et adduci possint. Secus nullo modo facturi. Datum Bude, sabbato proximo post festum Beatorum Viti et Modesti Martyrum, anno Domini millesimo quingentesimo tredecimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, necnon iudicibus et iuratis ceterisque civibus et pocioribus Septem Sedium saxonicalium, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCV.

Regele Vladislav către Sibiieni, despre proviziile ce se vor trimete la cetăţile Severin şi Orşova. Buda, 1513, 4 August.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Oblacionem vestram ex parte frumenti ad castra nostra finitima, zewreniense videlicet et Orsowa, neces-

[1] Pécs, Cinci-Biserici.

sarii, de quo vos benevole hortati fueramus, licet maiori quantitate opus fore videbatur, grato tamen animo accepimus. Intelleximus enim vos mille cubulos tritici obtulisse daturos; facitis semper in omnibus rebus, non solum nostris privatis, sed eciam publicis et communem utilitatem huius regni concernentibus, more bonorum fidelium nostrorum qui necessitatum nostrarum racionem condignam habere semper consueverunt. Verumtamen, uti accepimus, nondum huiusmodi fruges oblatas de medio vestri contribuistis; scitis autem tempus adesse quo necesse sit ipsa frumenta ad castra prefata locare. Quare rogamus Fidelitates Vestras ut, postquam, visa tanta necessitate castrorum et locorum ipsorum finitimorum, sese ad contribuenda ipsa frumenta mille cubulorum daturos obtulerunt, velint huiusmodi eorum propositum ad effectum perducere, et, statim visis presentibus, ipsas mille cubulorum fruges ad manus hominum fidelis nostri Spectabilis et Magnifici Iohannis de Zapolya, perpetui comitis scepusiensis ac Wayvode nostri transsilvanensis et comitis Siculorum nostrorum, per eum ad id deputatorum, dare et administrari facere, ut tempestive ad castra prefata locari et imponi possint, — in eo nobis rem gratissimam facturi. Datum Bude, in vigilia festi Beatissime Virginis Marie de Nive, anno Domini millesimo quingentesimo tredecimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistris civium ac iudicibus et iuratis senioribus ceterisque universis Saxonibus nostris septem et duarum Sedium nostrarum saxonicalium ac Brassoviensibus, Bistriciensibus et terre Barcza, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCVI.

Buda, 1513, 9 August.

Regele Vladislav întăreşte oprirea exportului de piei crude în părţile noastre.

Wladislaus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis mercatoribus et negociatoribus hominibus, tam in hoc regno nostro Hungarie, quam de Moldavia et partibus transalpinis existentibus, preterea cunctis officialibus et factoribus, tam in vigesima nostra cibiniensi, quam eciam alias ubilibet constitutis, presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, salutem et graciam. Pro parte et in personis fidelium nostrorum, universorum magistrorum pellificum in civitate nostra cibiniensi, ac aliis omnibus civitatibus, opidis et villis in partibus regni nostri transsilvanensibus existentibus commorancium nobis expositum extitit per modum gravis querele quod, licet ipsi hanc antiquam libertatem et approbatam consuetudinem habeant ut nullus omnino mercatorum aut negociatorum hominum, preterquam ipsi pellifices, pelles agnellinas ac alias quascunque crudas cutes animalium, et precipue ferarum, per artificium illud nondum paratas et laboratas in dictis partibus transsilvanensibus coëmere et illas ad exteras terras postea educere et educi facere valeat, tamen nonnulli nunc forent mercatores qui huiusmodi pelles et cutes crudas ac non laboratas emerent et easdem in curribus et per equos ponderatos de dictis partibus transsilvanensibus ad exteras terras et loca in magna quantitate deferrent, similiter forent officiales nonnulli qui huiusmodi pelles, et signanter animalium ferarum, dum ad Transsilvaniam importarentur, penes Rubeas Turres pro se vel eciam aliis occuparent, et sic easdem in medium dictorum pellificum ducere non permitterent, in damnum et preiudicium huiusmodi antiquarum libertatum et consuetudinum ipsorum exponencium valde magnum. Unde supplicatum nobis extitit ut eisdem exponentibus circa premissa de remedio providere dignaremur oportuno. Et, quia nos ipsos exponentes in eorum antiquis libertatibus et consuetudinibus impediri nolumus, mandamus igitur vobis et vestrum cuilibet harum serie strictissime quatenus a modo deinceps nullus omnino vestrum contra antiquam libertatem et consuetudinem dictorum exponencium huiusmodi pelles et cutes crudas in dictis partibus transsilvanensibus emere, aut easdem ad

exteras terras educere seu educi facere, vel easdem circa huiusmodi Turres occupare audeat, sed ipsas pelles et cutes crudas dictis exponentibus, ut prefertur, emere et educere, atque adductores earundem libere, sine ulla occupacione, cum eisdem in medium dictorum magistrorum pellificum venire permittatis. Nam alioquin commisimus, et facultatem dedimus, committimusque et damus per presentes fidelibus nostris magistris civium ac iudicibus et iuratis senioribus dicte civitatis nostre cibiniensis ac aliarum quarumlibet civitatum et opidorum dictarum parcium transsilvanarum, ubi videlicet premisso nostro mandato ausu temerario (quod absit) contraventum fuerit, ut ipsi prefatos exponentes huiusmodi ipsorum libertatibus et consuetudinibus contra vos et quemlibet vestrum protegant et defendant, et vobis pelles et cutes huiusmodi nullatenus emere, aut de ipsis partibus educere vel eciam occupare permittant. Quod si apud aliquos ex vobis contra hoc mandatum nostrum et contra premissam dictorum magistrorum pellificum libertatem et consuetudinem huiusmodi pelles crude invente fuerint, iidem iudices illas aufferre et duas partes earundem ipsis magistris pellificibus ad pios usus per eosdem convertendas dare, terciam vero partem pro se ipsis recipere valeant atque possint, auctoritate nostra regia presentibus ipsis in hac parte attributa mediante. Secus ergo non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, in vigilia festi Beati Laurencii Martyris, anno Domini millesimo quingentesimo tredecimo, regnorum nostrorum Hungarie, et cetera, anno vigesimo quarto, Bohemie vero quadragesimo quarto.

Relacio Reverendi domini Ladislai, electi vaciensis,
secretarii Regie Maiestatis. Ladislaus Zalkan, Vaciensis.

(Bistrița, Archiva Orașului; întărire a regelui Ludovic al II-lea, 1519, apoi a reginei Isabela, 1558.)

CCCCVII.

Paul Thomory, castelan de Făgăraș, către Sibiieni, pentru averea Doamnei Voica. Brașov, 1514, 1-iu Ianuar.

Ego, Paulus de Thomor, castellanus castri Fogaras. Recognosco per presentes quod, quia, ad mandatum Regie Maiestatis, domini nostri naturalis, graciosissimi, prudentes et circumspecti domini iudex et iurati cives civitatis brassoviensis res et bona generose domine Woyke, relicte condam Myhnye Wayvode parcium regni transalpinarum, de domo Iohannis Benkner, iudicis anni preteriti dicte civitatis, receptas et apud manus suas, tamquam fideles, assignatas, manibus meis hoc ordine, in presencia tocius consulatus, necnon egregiorum Gregorii de Koppan, Francisci Florentini, vigesimatorum regalium brassoviensium, item nobilium Iohannis Regii et Anthonii Zylaghy, assignarunt, item primo cuppas argenteas deauratas, diversis floribus ornatas, unius et eiusdem laboris, singulam marcam ad florenos decem estiman[dam], undecim, continentes in se in toto marcas budenses sexaginta octo, prisetas [= pisetas] triginta octo; item sex scutellas argenteas antiqui laboris, continentes in se in toto marcas triginta duas, prisetas viginti tres; item unum cantarum argenteum, modo fusorii simplici factum, continens in se marcas duas, prisetas triginta; item quatuor *chezes* parvas argenteas, continentes in se in toto marcas duas, prisetas sex; item sex pictoria *sellyeg* nuncupati, simplices, unius et eiusdem laboris, continentes in se marcas argenteas octo, prisetas novem; iterum tria pictoria *sellyeg*, iam dictis maiores, unius et eiusdem laboris, continentes in se in toto marcas octo, prisetas duodecim; item decem calices argenteas wolachales, continentes in se in toto marcas tredecim, prisetas sex; item balteum unum argenteum deauratum cum subductura, continens in se marcas novem, prisetas triginta unam, singulas marcas ad florenos decem computan[das]; item coclearia argentea decem, continen[te]s in se in toto marcas duas, prisetas triginta unam; item speculum unum denarios L valentem; item lapides parvas LXX

duo granati coloris ostendentes, — prout magistri aurifabri estimarunt, in toto florenos tres valentes; item unam subam purpuream deauratam turcalem, cum triginta sex nodis argenteis deauratis, subductam pellibus sobollinis antiquis, prout estimari potuit, in valore florenorum octoaginta sex; secundam subam, item purpuream, deauratam, turcalem, portatam, cum nodis argenteis triginta quinque, pellibus mardurinis subductam, — prout estimari potuit in valore florenorum quinquaginta; item terciam subam purpuream deauratam antiquam, valde subductam pellibus vulpinis ventrinis, cum nodis argenteis triginta sex, valentem florenos triginta duos; item quartam subam purpuream, dupplatam, venicensem, flavei coloris, cum nodis argenteis triginta quinque, subductam pellibus *perghwethath,* valentem florenos quadraginta; item quintam subam, de athlesio deaurato florentino, cum nodis triginta septem argenteis, subductam pellibus *perghwethath,* valentem florenos sexaginta; item quatuor vestes muliebres, duo ex eisdem de purpuribus turcalibus deauratis, tercia de athlesio deaurato, quarta flavea de athlesio simplici, omnes ad modum Wolachorum sortite, valentes florenos quinquaginta; item a magistro Paulo Burger in paratis florenos centum quinquaginta, in asparis; — super quibus rebus eosdem iudicem et iuratos cives in restitucione quittos reddo et per omnia expeditos. Preterea iamfatus Iohannes Benkner, adducens nostri ac prefatorum iudicis et consulatus, necnon dictorum nobilium in presencia ladulam unam tribus sigillis cognoscibilibus consignatis, quam aperientes, res infrascriptas in eadem comperimus: item duo baltea argentea deaurata, continencia in se marcas sedecim, prisetas quadraginta tres, item coclearia argentea quindecim, continencia marcas in se tres, prisetas triginta sex, item sex lapides *kwach* et aliquos mixtim cum cemento unitos, ponderando marcas sedecim, prisetas XVI. Quibus visis, iterato sigillis meo et domini iudicis muniendo, ad manus prefati Iohannis Benkner, iuxta commissionem regiam, coram prefatis testibus dedimus, testimonio litterarum mediante. Datum Brassovie, in die Circumcisionis Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo decimo quarto.

[Vo:] Quittancie domini Pauli Thomori super bona Woyka Wayvodisse.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, no 51.)

CCCCVIII.

Suceava, 1514, 30 Mart.

Stan, şoltuzul de Baia, către Bistriţeni, despre un proces.

Wnsseren vrentlichen Gruss. Namhaftige wnd weysse Heren wnd wnsser lyebe Nober. Vyr thwen Ewr Weyssheyt czw wysen mith dysem Schreiben wnder wnserem Sigel, das vor wns kummen isth wnser Mithwoner Salomon Schneyder wnd hoth geclagth eyn eczliche Kyrcze von Scholhthweyen, dy herr hoth von ewerem Mithwoner Peter Rymer, das der Salomon hoth gebem dem Peter Rymer czwem Kkafthan wmb czwe hunderth Phenning. Do hoth der Salomon, vor wnsserem vulkimlichem Roth, den Czeyger dysas Bryefs, mith dem Namen Ilcko, geweldig gemacht dy Scholth czw nemen von dem Peter Rymer. Drwmb bithen wyr Ewr Weyssheyt, yr wolth dysem Czeyger des Bryefs recht helffen. Wyr wellen wider Ewr Weyssheyt wnd den Ewren eyn selchen wnd eyn griesseren Dynst ewer seyn. Eczund nicht mer. Goth dem Heren seyth beffolin. Gegebin awff der Czocze, am Diensthag vor Invocavit, im Jor 1514.

Sthano Groph mith seynen geschwornen
Burgern der Schtat Czocze.

[Vo:] Den namhaftigen wnd weyssen Heren Ffabian Rechter mit seynen Heren der Schtath Nyssen czukum der Bryeff.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCCIX.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către administratorii Cetăţii-de-Baltă, pentru nişte soli braşoveni. Sas-Sebeş, 1514, 23 April.

Ioan Zápolya, Voevod al Ardealului, recomandă „villico et coassessori oppidi Kykellewar“ pe trimeşii braşoveni cari merg la Ţinutul lor pentru afaceri de bani.

„In civitate Zazsebes, in festo Beati Georgii Martiris, anno Domini millesimo quingentesimo decimo quarto.“

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 44.)

CCCCX.

Sibiienii către Braşoveni, despre banii ce trebuie daţi lui Ştefan Thelegdy, trimes de rege în Moldova. Sibiiu, 1514, 26 Maiu.

Prudentes ac circumspecti domini et amici honorandi. Scripserat nuper nobis Regia Maiestas quatenus Magnifico domino Steffano Thelegdi, qui in certis arduis causis Moldaviam petit, pro expensis suis florenos quadringentos et pro muneralibus Wayvode exhibendis cupas deauratas numero sex similiter dare et expedire debeamus strictissime demandando et committendo. Pro cuius evasione nos quendam famulum nostrum maiori qua potuimus sollicitudine ad Maiestatem Suam transmiseramus, tam Maiestati Sue, quam ceteris baronibus, scripta mittentes; qui quidem famulus hac die reversus est, et quod Maiestas Sua rescribit ex literis Sue Maiestatis, quarum paria presentibus inclusis Amiciciis Vestris transmittimus, clare intelligere poterunt, nos ab hoc onere non velle preterire. Preterea, si et in quantum indignacionem Maiestatis Sue in dictis literis expressam evitare cupitis, extunc pecunias vestras in dictis florenis octingentis in sortem vestram cedendos ad sabatum proximum ante festum Beati Quirini Martiris [6 ianuarii 1515] huc Cibinium deponere velitis, ne eundem oratorem in itinere suo morari contingat. Et reliquum est ut Vestras Amicicias optime valere affectamus. Ex Cibinio, feria sexta post festum Ascensionis Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo quarto decimo.

Magister civium, iudices et iurati consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis senioribus ceterisque consulibus civitatis brassoviensis, amicis nostris honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 53.)

CCCCXI.

Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre răscoala Curuţilor[1]. Deva, 1514, 26 Maiu.

Iohannes de Zapolya, comes perpetuus terre zepusiensis Wayvodaque transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, egregiis et nobilibus comitibus vel vicecomitibus, necnon iudicibus et universitati nobilium comitatus Zolnok Interioris. Conscripseramus vel diebus elapsis, mediantibus aliis literis nostris, quatenus die dominico post festum Sancte Trinitatis [18 iunii] per singula capita ad civitatem Megyes convenire deberetis. Verum, expost gens cruciferorum cum vulgo sibi adherente, adepta et capta civitate et castro Lyppa, ambicione ducta, iter suum per ambas partes decursus fluvii Maros ad has partes dietim continuare, insuper oppida quoque Keresbanya et Abrudbanya attigerunt et intrare festinant; verendum

[1] Curuţii lui Dózsa.

igitur erit ne per longam consultacionem huic regno periculum eveniat. Quare, ut talibus debito modo una nobiscum occurrere valeamus, eandem dietam postponentes, vos requirimus et regia in persona sub nota infidelitatis vobis firmissime mandamus quatenus, acceptis presentibus, mox per singula capita, equites et pedites more exercituali insurgere et de iobagionibus eciam vestris decimam partem levare ac, mora omni postposita, ad oppidum Enyed convenire et infra prescriptam diem dominicam post Trinitatis ibidem constitui debeatis et teneamini, ut inde ad singulas partes quo pro defensione regni erit providendum, providere valeamus. Insuper et vobis, comitibus nostris, committimus quatenus vicecomites vestri domi remaneant dietimque per comitatum procedant, et quoscunque nobiles vel ignobiles aliquem tumultum vulgi vel insureccionem incitantem reperierint, tales, tam per detencionem personarum, quam eciam alia opportuna remedia, eciam, si necessarium fuerit, per mortis supplicia, gravissime punire debeant et teneantur. Cavendum tamen ne quempiam sub amissione capitum taxare (?) presumant. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in oppido Dewa, feria sexta proxima post festum Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo decimo quarto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

CCCCXII.

Caran-Sebeş, 1514, 3 Iunie.

Ioan Zápolya către Braşoveni, despre plecarea sa în Bulgaria.

„Iohannes de Zapolya, comes perpetuus terre scepusiensis, Way[vo]daque transsylvanus", ş. a., către Braşoveni. „Constare vobis poterit quod nos ceptum iter nostrum Bwlgariam versus diebus istis (Deo optimo ita volente) iam feliciter peregimus. Nichilominus vero nobis hoc ipso itinere ad partes illas transsylvanas redeuntibus." Li porunceşte a luà parte la dieta din Mediaş.

„Ex Karan-Sebes, in vigilia Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo decimo quarto."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 113.)

CCCCXIII.

Braşov, 1515, 1-iu April.

Paul Thomory, castelanul de Făgăraş, către Braşoveni, despre o judecată, cu însemnarea unor nume româneşti din părţile făgărăşene.

„Paulus de Thomor, castellanus castrorum Mwnkach et Fogaaras", judecă între Braşoveni şi Matiaş „Maylad de Zwnyogzeg... Uno rivulo excepto, quem vocant in lingua wolachali Walya Kazylor[1], qualis decurrit precise sub possessione Zwnyogzeg. . . Item silvam aliam quercina infra metas eiusdem possessionis Zwnyogzeg habitam, quam alio vocabulo Stesary[2] appellant. . . Ita tamen si alia genera lignorum, dempta quercina et wlgo *thelghffa* ibi pro ustione reperirent." Se mai pomenesc „Wolachy vel Hungari aut Saxones extra regnum barczense existentes".

„Datum in civitate Brassovia, in dominica Ramispalmarum, anno Domini millesimo quingentesimo decimo quinto."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 59.)

---

[1] Valea Caselor.
[2] Stejari.

CCCCXIV.

Francisc Várday, episcop al Ardealului, către Sibiieni, despre tulburările făcute de Românii din Orăştie. Alba-Iulia, 1515, 3 Iunie.

Prudentes et circumspecti, amici nobis honorandi. Conquestus est nobis honorabilis magister Clemens plebanus de Alsokenyr qualiter, cum in sua parochia pauci admodum sint christiani, Valachi ad civitatem Zazwaras pertinentes ipsum multis iniuriis et damnis afficerent, ac in dies variis modis vexarent et perturbarent, denique eundem omnibus modis de medio ipsorum eiicere conarentur, ut mox ipsi sessiones christianorum pro se occupare et dictam plebaniam illinc penitus tollere valerent. Cum autem huiusmodi plebanorum proteccio, racione prelature nostre cure incumbat, rogamus Amicicias Vestras, atque hortamur, velint prefatos iudices ceterosque cives dicte civitatis Zazwaras per literas rogare ac hortari ne a prefatis Valachis ipsorum dictum plebanum opprimi permittant, quin pocius eundem atque ecclesiam ipsius ab huiusmodi Valachorum scismaticorum iniuria et perturbacione defendant, simulque ipsis Valachis seriose committere et mandare velint ut deinceps prefatum plebanum nullo modo perturbare aut damnis vel iniuria afficere presumant, sed eundem pacifice et honorifice tractare ac proventus eiusdem de medio ipsorum iuxta consuetudinem Septem Sedium saxonicalium integraliter reddere debeant. Alioquin, si prefati Valachi dictum pauperem plebanum pertinaci animo perturbare perrexerint, cogemur de remedio opportuno providere ut eundem in suis iuribus, iusticia mediante, defendamus, ne prefata plebania in diminucionem fidei catholice a dictis Valachis scismaticis pessumdetur et ex Dei templo stabulum pecorum fiat. Datum Albe, in festo Sancte Trinitatis, anno Domini 1515. *Franciscus de Warda, episcopus transsilvanus.*

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge,* XV, p. 256.)

CCCCXV.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre gândul Turcilor de a năvăli pe la Haţeg. Lipova, 1515, 5 Iunie.

Iohannes, comes perpetus terre scepusiensis, Wayvoda transsilvanus et Siculorum [comes], necnon capitaneus generalis Regie Maiestatis, et cetera, prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis Bestercze, salutem et favorem. Ex veridica relacione certorum exploratorum nostrorum accepimus Turcos, crucis Christi inimicos, conflatis ipsorum viribus, haud parvo gencium apparatu per districtum de Haczak regnum illud invadere velle preconceptamque committere illis in partibus stragem. Quibus quidem ipsorum propositis Deo optimo proficio *(sic)* anteisse pocius quam ipsorum insidiis quas intensi preoccupati videamur *(sic)*. Quocirca requirimus vos, et nihilominus harum serie regia in persona firmissime committimus et mandamus quatenus mox, statim visis et acceptis presentibus, semota omni dilacione, quartam partem gencium vestrarum, quam volumus ut omnino equestris sit, movere et dies, noctes ad districtum de Haczak mittere et dirigere debeatis et teneamini. Dedimus enim informacionem wicewayvodis nostris qui vobiscum fient quid interim, quoadusque nos quoque, Deo duce, illic constituemur, vobis faciendum liceat. Secus itaque sub amissione capitum et omnium bonorum vestrorum facere non presumatis.

Datum in Lyppa, feria tercia proxima post festum Sancte et Individue Trinitatis, anno Domini 1515.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

CCCCXVI.

Sas-Sebeş, 1515, 28 Iunie.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, despre trecerea Dunării de către Turci.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Ex veridica relacione certorum exploratorum nostrorum ista hora accepimus Thurcos, inimicos christiane religionis, magna et innumerosa gencium multitudine Danubium ad regnum transalpinense transmigrasse et has partes transsilvanas invadere machinari. Pro eo vobis harum serie, in persona Regie Maiestatis, firmissime committimus et mandamus quatenus mox et incontinenti, acceptis et intellectis literis nostris, exploratores vestros inmittere et quemadmodum res se habeat, verissime explorari facere, excubias siquidem sive vigilias vestras per omnes partes oppurtunas *(sic)* et necessarias tenere et conservare, et, quidquid undecunque attulerit seu intellexeritis, nobis dies et noctes, in morte equi, significare curetis. Et secus nulla racione facere presumatis. Ex Zazsebes, feria quinta proxima post Decollacionis Beati Iohannis Baptiste, anno 1515.

Iohannes, comes et Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis consulibus civitatis cybiniensis, et cetera, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCXVII.

Făgăraş, 1515, 2 Septembre.

Paul Thomory, castelan de Făgăraş, către Braşoveni, despre datoriile ce reclamă la ei Bogdan-Vodă.

Prudentes et circumspecti domini amicique honorandi, post salutem. Is Crysste, nunccius Magnifici domini Wayvode moldaviensis, simulcum suo socio, erga nos venit. Retullit qualiter ibidem, in medio vestri, apud nonnullos homines multa debita dominus suus haberet, sed Vestre Dominaciones ius sui domini minime hactenus administrassent. Rogant nos uti ad Vestras Dominaciones litteras nostras pro illis debitis daremus et scriberemus. Igitur rogamus quatenus, iuxta consuetudinem et libertatem civitatis vestre, de illis debitis satisfaccionem Vestre Dominaciones facere velint, ne pro illis aliqua arestacio per eosdem fiat. Ceterum Vestras Dominaciones valere cupimus. Datum ex castro Fogaras, feria quarta proxima post festum Deposicionis Beati Emerici ducis, anno Domini 1515.

Paulus de Thomor, castellanus castrorum Munkach et Fogaras, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 124.)

CCCCXVIII.

Suceava, 1515, 20 Decembre.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre aurul ce se duce pe furiş din Moldova la ei.

Bogdanus, Dei gracia dominus et Wayvoda regni Moldavie. Prudentes et circumspecti domini vicini et amici honorandi. Multi ex hominibus nostris qui in Alpibus aurum in racionem pecuniarum nostrarum fodiunt et cum illo auro sine racione et sine scitu nostro ac insalutato hospite in civitatem vestram ad vendendum portabunt, qui eciam et nobis iureiurando iurati sunt nemini cuiquam aurum vendant, nisi nobis, et iam iuramenta ipsorum nihil est. Propterea rogamus Dominaciones Vestras quatenus easdem Dominaciones Vestre de huiuscemodi hominibus cum auro nostro legem et iusticiam facere ministraretis et rursus nobis conca(m)piendum transmittere, et nemini nisi nobis venderent. Valete felices.

Datum ex arce nostra swchwawyensi, in profesto Thome Apostoli, anno millesimo quingentesimo decimo quinto.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, vicinis et amicis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în Moisil, *l. c.*, pp. 13-4, nº v.)

CCCCXIX.

Regele Vladislav către Brașoveni, despre niște lucruri ale Doamnei Ruxanda și despre vama prea mare ce se iea dela negustorii moldoveni. Buda, 1516, 16 Ianuar.

.... Scribit et conqueritur nobis fidelis noster Spectabilis et Magnificus Bogdanus, Wayvoda noster moldaviensis, qualiter essent istic apud vos et in vestri medio certe res et argenteria Spectabilis et Magnifici condam Myhe Waywode transalpinensis, que racione affinitatis ad ipsum Waywodam nostrum moldaviensem pertinerent, quas ipse a vobis nondum rehabere potuisset. Preterea a subditis eiusdem de Moldavia istic Transsylvanie superfluam vigesimam et minus usitatam exigere et extorquere cepissetis, per quam ipse et iidem sui subditi non parvum dampnum paterentur. Nos autem, nolentes maxime subditos ipsius Waywode nostri huiuscemodi superfluis et inconsuetis solucionibus ulterius vexare ipsumque rebus predictis ullo pacto frustrari, Fidelitati igitur Vestre harum serie firmissime committimus et mandamus quatinus prescriptas res et argenterea dicti condam Myhne, modo premisso in vestri medio habitas, eidem Waywode nostro moldaviensi absque omni difficultate dare ac reddere et restituere, a modo quoque ab hominibus et subditis suis, sive mercatoribus, sive aliis quibuscunque premissam superfluam et inconsuetam vigesime solucionem istic exigere seu exigi facere nequaquam presummatis, neque sitis ausi modo aliquali. Contenti autem summus ut, facta restitucione rerum predictarum eidem Waywode nostro, presentes tandem superinde pro vestra reservetis expedicione....

Datum Bude, feria quarta proxima post octavas Epiphaniarum Domini", 1516.

(Brașov, Archiva Orașului, *Urkunden*, nº 325.)

CCCCXX.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre fuga unui om al pârcălabului Pavel și puștile ce-i trebuie. Bahluiu (Hârlău), 1516, 24 Ianuar.

Bogdanus, Dei gracia dominus et Waywoda terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini vicini et amici dilecti. Hiys Paulus Porkolab conqueritur nobis quod quidem servitor suus quindecim florenis hungaricalibus in civitatem vestram confugisset. Propterea rogamus vos quatenus sibi legem et iusticiam pro pecuniis suis ablatis administrare faciatis et ut ipse de ea contentatur. Demum autem idem Paulus subditus noster in sortem pecuniarum nostrarum [s]clopetum et pixides manuales comperare misimus, et ne propter hoc sibi aliquid mali impendatis, sed emere persinatis. Datum Balovie, feria quinta ante festum Pauli Conversionis, anno millesimo quingentesimo decimo sexto.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bystrichiensibus, vicinis et amicis syncere dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului; Moisil, *l. c.*, pp 15-6, nº vi.)

CCCCXXI.

Buda, 1516, 30 Ianuar(?).

Regele Vladislav către Braşoveni, despre împiedecarea celor ce spală aurul peste hotarul muntean.

„Intelleximus ex litteris vestris fossores sive lavatores auri ex Alpibus, in quibus alias aurum quesierunt, per homines Waywode transalpinensis esse exclusos. Scripsimus itaque ipsi Waywode litteras in quibus ipsum admonuimus hortatique sumus ut loca nostris lavatoribus occupata restitui faciat et eos in locis ad nos pertinentibus laborare libere permittat; quas literas per unum hominem vestrum curetis ad illum mittendas; qui si optatum vobis responsum dabit, lavatores nostri laborent ut ceperunt; sin minus, nobis significetis ut possimus eciam aliter de remedio cogitare. Interim cohibeatis ipsos lavatores ne vim aliquam inferant Transalpinensibus, ne inde alique discordie in illis confinibus oriri contingat. . .

Datum Bude, feria quarta proxima post festum Beati Pauli Apostoli", 1516.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden.)*

CCCCXXII.

Iaşi, 1516, 20 Februar

Bogdan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre trimeterea unui om al său.

Bogdanus, Dei gracia dominus et Wayvoda terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini vicini et amici honorandi. Medio huius Gregorj, subditti et exhibitoris presencium scilicet nostrj, Vestris Dominacionibus nonnichil significandum duximus. Rogamus Dominaciones Vestras quatinus eadem *(sic)* Dominaciones Vestre dictis eiusdem, nomine nostro eisdem referendis, fidem, credenciam indubiam adhibere velint. Et easdem Dominaciones Vestras diu valere exoptamus. Datum in Yas, feria quarta post festum Valentini Martyris, anno millesimo quingentesimo sedecimo.

[V°:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis brassoviensibus, vicinis et amicis honorandis.

(Pecete ruptă cu bourul în scut şi: † пе[чать Іѡ Богда]на Воеводы и гнѣ.—Scrisoare de duct italic.)

(Braşov, Archiva Oraşului, Acte cirilice, n° 449.)

CCCCXXIII.

Trencsen, 1516, după 4 April.

Ioan Zápolya către Braşoveni, despre nevoia ştirilor cu privire la Turci.

Ioan Zápolya cere Braşovenilor noutăţi despre Turci: să trimeată cercetaşi, „precipue ad eum locum ubi ad presens ipse Imperator Turcorum residet", ca să afle „intencionem ipsius Imperatoris, quorsum videlicet se divertere velit, et quanto apparatu sit, et quid molietur. . .

Ex Trinchinio, feria — proxima post Beati Ambrosii, anno 1516."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, n° 128.)

CCCCXXIV.

Buda, 1516, 14 Malu sau 5 Iunie.

Regele Ludovic către Braşoveni, despre averea Doamnei Ruxanda pe care o reclamă de la ei Bogdan-Vodă.

. . . . Intimavit nobis per nunccios suos fidelis noster Spectabilis et Magnificus Bogdanus, Waywoda noster moldaviensis, qualiter vos res et bona domine consortis sue, alias istic Brassovie deposita, aliqua in parte restituissetis, residuum tamen adhuc istic apud vos esset in deposito. Super quo eciam, ut sibi restitui per vos faceremus, nobis idem Waywode noster moldaviensis per oratores suos

supplicavit. Quapropter Fidelitati Vestre harum serie firmissime committimus et mandamus quatinus, acceptis presentibus, residuum quoque rerum et bonorum huiusmodi istic apud vos depositorum prefato Waywode nostro moldaviensi aut homini suo per ipsum ad id deputato, presencium scilicet exhibitori, plene et integraliter reddere et restituere reddique ac restitui facere modis omnibus debeatis et teneamini . . .

Datum Bude, in die Beati Bonifacii Martiris, anno Domini millesimo quingentesimo sexto decimo."

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 326.)

CCCCXXV.

Regele Ludovic către Guvernul ardelean, despre prădăciunile săvârşite de Românii de lângă Lipova şi Şoimuş, în dauna unor negustori saşi din Sibiiu. Buda, 1516, 15 Iunie.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fideli nostro Spectabili et Magnifico Ioanni de Zapolya, comiti perpetuo scepusiensi, Wayvode nostro transsilvanensi et Siculorum nostrorum comiti, et cetera, salutem et graciam. Expositum est Maiestati Nostre pro parte fidelium nostrorum, universitatis Saxonum nostrorum transsilvanensium quod, cum superioribus diebus nonnulli ex ipsis exponentibus, circiter quadraginta, cum rebus et curribus eorum, questus gracia, ad hoc regnum nostrum Hungarie venire voluissent, tunc iobagiones vestri Wolachi in pertinenciis castrorum Solymos et Lyppa commorantes, prefatis exponentibus in via eorum insidias ponentes, predonice invasissent et nonnullos eorum vulnerassent, nonnullos interfecissent, paucis salvis evadentibus, res vero eorum in magna parte diripuissent. Nolentes itaque talia latrocinia in nostros Saxones commissa impune preterire, Fidelitati Vestre harum serie firmiter mandamus quatenus, acceptis presentibus, omnes illos iobagiones vestros in pertinenciis dictorum castrorum Solymos et Lyppa commorantes, qui prefatos Saxones nostros modo premisso depredati sunt et damnificaverunt, exquiri facere atque ex parte eorundem prefatis lesis damnificatisque Saxonibus iuxta legitimas probaciones et sufficiencia documenta eorundem super prescriptis rebus et mercibus ipsorum ablatis et depredatis ac interfeccione et vulneracione eorundem plenariam satisfaccionem impendere atque eosdem malefactores iuxta eorum excessus, iusticia id suadente, punire debeatis, quoniam certi sitis quod oppressionem Saxonum nostrorum silencio preterire et eos in tanto damno et periculo relinquere nullo pacto volumus. Aliud igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, in festo Beatorum Viti et Modesti Martyrum, anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto.

Commissio propria domini regis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCXXVI.

Regele Ludovic către Ştefan Báthory, despre prădarea aceloraşi negustori saşi de către Românii de la Baia-de-Criş. Buda, 1516, 15 Iunie.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fideli nostro Magnifico Stephano de Bathor, comiti nostro themesiensi et parcium regni nostri inferiorum capitaneo generali, salutem et graciam. Expositum est Maiestati Nostre pro parte fidelium nostrorum universitatis Saxonum nostrorum transsilvanensium quod, cum superioribus diebus nonnulli ex ipsis exponentibus, circiter quadraginta,

cum rebus et curribus eorum, questus gracia, ad hoc regnum nostrum Hungarie venire voluissent, tunc iobagiones vestri Wolachi in pertinenciis oppidi vestri Keresbanya commorantes, prefatis exponentibus in via eorum insidias ponentes, predonice invasissent et nonnullos eorum vulnerassent, nonnullos interfecissent, paucis salvis evadentibus, res vero eorum in magna parte diripuissent. Nolentes itaque talia latrocinia in nostros Saxones commissa impune preterire, Fidelitati Vestre harum serie firmiter mandamus quatenus, acceptis presentibus, omnes illos iobagiones vestros in pertinenciis dicti oppidi Keresbanya commorantes, qui prefatos Saxones nostros modo premisso depredati sunt et damnificaverunt, exquiri facere atque ex parte eorundem prefatis lesis damnificatisque Saxonibus iuxta legitimas probaciones et sufficiencia documenta eorundem super prescriptis rebus et mercibus ipsorum ablatis et depredatis ac interfeccione et vulneracione eorundem plenariam satisfaccionem impendere atque eosdem malefactores iuxta eorum excessus, iusticia id suadente, punire debeatis, quoniam certi sitis quod oppressionem Saxonum nostrorum silencio preterire et eos in tanto damno et periculo relinquere nullo pacto volumus. Aliud igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, in festo Beatorum Viti et Modesti Martyrum, anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCXXVII.

Deva, 1516, 25 Octombre.

Ioan Zápolya către Sibiieni, poruncindu-li a-şi rechemă negustorii din Ţara-Românească.

Prudentes et circumspecti amici dilecti. Requirimus vos et nihilominus harum serie in persona Regie Maiestatis, domini nostris graciosissimi, firmiter committimus, quatenus, statim receptis presentibus, omnes illos mercatores qui de ipsa civitate vestra ad presens in regno transalpino forent exire, committatis eosdemque ad hunc *(sic)* regnum revocetis, et secus nulla racione faciatis. Ex Dewa, sabbato proximo ante festum Beati Demetrii Martyris, anno 1516.

Iohannes comes et Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis consulibus civitatis cybiniensis, et cetera, amicis dilectis[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCXXVIII.

Târgovişte, 1516, 14 Decembre.

Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre mărfurile lui Staico.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini nobis honorandi. Mittimus erga Vestras prudentes Circumspecciones servitorem nostrum, videlicet Gywra, alias presencium ostensorem, simul cum homine nostro Stayko vocato, pro levandis et exquirendis certis debitis suis que a manibus Turcorum idem in credenciam levaverat, et tandem prememoratus Stayko, commansor civitatis vestre, tradidit et

[1] Poate de atunci să fie scrisoarea prin care Basarab se plânge că Braşovenii au atacat cu oaste pe ai săi şi au şi omorât pe unul din slugile domneşti trimese la ei pentru cumpărători, aşă că el însuşi e silit a-şi ţineă „săracii la posadă" (ostaşii la graniţă) (Bogdan, *l. c.*, pp. 154-6). Cf. şi altă scrisoare prin care se arată că, împotriva învoielii, Braşovenii *zăberesc (ibid*, pp. 157-8). — Se pare că se începuse cearta pentru că Braşovenii lăsaseră a năvăli un Domnişor şi purtau scrisorile lui Mircea fiul lui Mihnea, căruia Basarab îi zice: Miloş. Vodă ameninţă cu ţapa (*ibid.*, pp. 149-50). Pe „lotru" îl prinsese şi-l însemnase până la 27 Maiu [1516] (*ibid.*, p. 158, no CLIX). — Pentru zăberiri reciproce, v. *ibid.*, p. 263, nle LXV, LXVII; p. 265, no LXXIII.

vendidit. Unde nunc nonnulli commansores, ut prefertur, civitatis vestre eidem debitores dinoscuntur permansisse, et, quia nos eundem predictum Stayko nostris cum expensis a manibus Turcorum redimi fecimus, unde merces ille legitime nos concernunt, rogamus igitur Vestras prudentes Circumspecciones presentibus, desiderantes quatenus res, merces ac bona predicto modo se habentes reddere, restituere et de eisdem omnimodam satisfaccionem impendere et impendi facere, vestre complacencie ob intuitum, velitis, maiora a nobis exspectaturi. Ex Thergovistia, dominica die proxima post Lucie Virginis, anno Domini 15.1.6.

Bozorab, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici regio, necnon magistro civium ceterisque iuratibus et consulibus civitatis cibiniensis, dominis amicis, vicinis honorandis [1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCCXXIX.

Basarab-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre Stan, al doilea Logofăt, pe care-l trimete la ei. Argeș, 1517, . . .

Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis honorande. Deputavimus erga Vestram Prudenciam, Circumspeccionem hunc Stan, vicecancellarium nostrum, presencium utputa ostensorem, in certis negociis eidem nomine et verbo nostro referenti. Ut igitur eadem dictis et relatibus eius fidem dignetur adhibere creditivam, eandem obsecramus ex fiducia; quam tandem felicem valere cupimus. Ex oppido argensi, in Quatuor Temporibus, anno Domini 1517.

Bozorab, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto magistro civium civitatis cibiniensis, et cetera, domino amico et vicino honorando, et cetera[2].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCCXXX.

Doi orășeni din Brașov către Magistrat, despre știrile privitoare la Turci. Sibiiu, 1517, 26 Mart.

Prudentes et circumspecti domini, nobis plurimum honorandi. Presentibus Vestras Dominaciones scire volumus ut dominus Wayvoda transsilvanus ad proximam feriam quartam post datarum presencium [1a aprilis] generalem congregacionem trium nacionum, hoc est nobilibus, Saxonibus et Siculis, Torde celebrandam indixit. Ob eam rem domini cibinienses universitati Saxonum prefatam congregacionem scripserunt. Ut tamen Vestre Dominaciones quiete permanere valeant, decrevimus ut nos personaliter illic transire volumus; preterea non est necesse ut alios confratres nostros ad illam dietam transmittent. Multa hic sunt varia nova que ad nostrum

---

[1] Privilegiul slavon, pe pergament, din 17 Mart 7025 (1517), al lui Basarab al IV-lea,— publicat de Bogdan, *l. c.*, — poartă pe dos această însemnare:

„Des Bozoraba Prif Herrn Kunig Ludovico gesporen, auch uns, Cron und Burczelant, czu Nachperschaft, sunder vorczumercken frei uns czu handelen in seinem Lant Transalpina... und wi... ret". Pecetea Domnului e întovărășită de a Vornicului (печат... дворник), Pe altă pecete, două figuri lângă un copac. Cf. Bogdan, *l. c.*, p. 153.

[2] La 17 Mart 1517 Basarab arătà că regele Ludovic, „Laeș", l-a întărit în Domnie și că el însuși i-a jurat credință: va opri pe Turci, dacă va fi în stare; altfel, va da de știre măcar. Brașovenilor li deschide pentru negoț, plătind ei vama „cu ridicata", numai Târgoviștea, Câmpulungul și Târșorul, „iar prin alte orașe să nu fie slobozi a merge cu marfă nicăiri". Întăresc: Barbu Banul, Calotă Vornicul, Harvat Logofătul și Dumitru Vistierul (Bogdan, *l. c.*, pp. 151-3)

redditum, Deo annuente, lacius dicere possumus. Si autem Dominacio Vestra ex partibus Moldavie vel Transalpinis, seu ex Turcis, recenter nova habuerit, citissime post nos transmittatis. Secus, obnixe rogamus, non faciatis...

Ex Cibinio, feria quinta proxima ante dominicam Iudica me Deus, et cetera, anno 1517.

Iohannes Benkner et Clemens Arcupar, vester.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, iudici ceterisque iuratis civibus civitatis brassoviensis, dominis et fratribus nostris plurimum honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

CCCCXXXI.

Argeş, 1517, 4 Novembre.

Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre argintarul Celestin.

Prudentes ac circumspecti domini amici et vicini nobis honorandi. Exposuit nobis gravi conquerela [=cum querela] magister Celestinus aurisculptor, alias commansor vestre civitatis, quomodo per magistrum Iohannem aurifabrum eiusdem civitatis in XI florenos damnificatus foret; nos autem, Deum et iusticiam eius pre oculis habentes, voluimus causam illorum diiudicare et unicuique reddere quod suum est. Unde prenotatus magister Celestinus in fabricacione 17 paterarum nostrarum argentearum et ad earundem deauracionem acceperat per singulos florenos XV, restituit nobis tandem ex remansione auri florenos 12, magister autem Iohannes pro simili fabricacione paterarum adhuc petebat presupra[1] florenos XI, ubi clare intelleximus eundem in culpa fore noxium, et, ut evidencius causam in tramite recto concluderemus, iudicavimus iterato prout prenotatus magister Celestinus debeat ex nostro argento fabricare unam pateram, priori simillimam, et tantum habere florenos ad deauracionem sicut habuit prius. Tandem Vestre prudentes Circumspecciones [per] unum fidelem hominem vestrum, presente homine nostro, bene velint considerare et videre si erit similis patera pro nunc fabricata huic quam magister Iohannes fabricaverat, in excellencia ponderis, argento et deauracione; quod si fuerit, bene quidem, alioquin, et cetera. Quare Vestre prudentes Circumspecciones, si rectum videtur iudicium; sin autem, rogamus Vestras prudentes Circumspecciones presentibus ex affectu quatenus velitis negocium bene scrutare et de novo iudicare. Nec volumus latere Vestras prudentes Circumspecciones quomodo in huiusmodi negocii predicti conclusione et nostri adiudicacione idem magister Iohannes furtim se et tempore nocturno arripuit, absque licencia, in dedecorem et abhominacionem ipsius valde magnum: potuissemus enim nos ipsum transmittere et capillis eundem coram nobis consistere facere[2], si honorem vestrum non conspexissemus, confidentes tum in vobis et in civitate vestra, tamquam foret in manibus nostris. Ceterum Vestras Circumspecciones aptius [=optime] valere desideramus. Ex oppido argensi, die Emerici ducis, anno Domini 1517.

Bozorab, Dei gracia Wayvoda transalpinus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici regio, necnon magistro civium ac ceteris iudicibus civitatis cibiniensis, et cetera, dominis amicis et vicinis honorandis, et cetera[3].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

[1] „Pe de-asupra."

[2] „Şi să-l aducem de păr înaintea noastră."

[3] V., pentru Celestin şi Ioan, nota la nr. CCCCXXXIII.

CCCCXXXII.

Regele Ludovic către Braşoveni, despre exportul peste munţi al pieilor. Buda, 1518, 7 Novembre.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris, universis magistris pellificibus parcium regni nostri transsilvanarum, salutem et graciam. Ex gravi querela fidelium nostrorum magistrorum macellariorum civitatis nostre brassoviensis intelleximus quomodo forent nonnulli inter vos qui ipsos vigore quarundam literarum prohiberent ne pelles agninas que in officina ipsorum colligerentur, ad partes exteras, Moldaviam videlicet et trans Alpes, vendendi gracia educi facerent, allegantes quod in istis partibus transsilvanis per hoc magna fieret pellium carencia; ex qua quidem prohibicione eidem exponentes non mediocre damnum paterentur, maxime quum sepe fieret ut neque per vos pelles ille emerentur, neque aliorsum adduci permitterentur, sed apud eosdem exponentes neglecte computrescerent et in nihilum redigerentur. Intellecta igitur eorundem exponencium supplicacione, nolentes ipsos hoc pacto damnificari permittere, id eisdem annuendum duximus et concedendum, annuimusque et concedimus per presentes, ut, non obstantibus literis prefatorum pellificum quibuscunque, a festo Pasche usque festum Beate Margarethe Virginis nullus ipsorum exponencium pelles huiusmodi ad partes exteras ad vendendum ducere audeat, sed, adveniente ipso festo peractisque et finitis nundinis eiusdem festi Beate Margarethe Virginis, in civitate nostra Medies celebrandis, si illic precio solito vendere non potuerint, ita tandem libere ad exteras partes educere ad vendendum possint et valeant. Quocirca Fidelitati Vestre et vestrum cuilibet harum serie firmiter precipientes committimus et mandamus quatenus, acceptis presentibus, hanc nostram deliberacionem et annuenciam observare et observari facere omnino debeatis. Et secus facere nullo modo presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, die dominica proxima post festum Beati Emerici ducis, anno Domini MDXIIX[1].

(Braşov, Biblioteca Gimnaziului Săsesc. *Palladium Coronense.*)

CCCCXXXIII.

Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre argintarii ce i s'au trimes. Piteşti, 1518, 18 Decembre.

Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis honorandi. Memoramini quomodo anno transacto rogaveramus a vobis magistros aurifabros sagaciores ceteris, qui opera nostra prudenter perficerent. Vestre autem prudentes Circumspecciones elegerunt et deputaverunt nobis et ad opera nostra quasi prudenciores ceteris magistrum Iohannem et Celestinum aurifabros, qui profecto opera nostra hic in regno nostro Transalpini satis ad vota nostra perfecerunt; tandem cupas fabricando per eosdem fecimus sicuti optavimus, peregerunt; unde plenariam racionem de hiis universis nobis contulerunt et reddiderunt. Nos quoque iuxta ipsorum benemerita eosdem satis large remuneravimus, eos et conthorales ipsorum. Sed hactenus novissime autem venit ad nos prenotatus magister Celestinus aurifaber, postulans a nobis argentum ad operandum. Nos autem dedimus eidem argentum purissimum prout nobis unum turribulum fabricaret ad modum turris vestre civitatis, — ex quo nos Hungariam perlustravimus et pulchriorem turrim nusquam vidimus; elapso tempore, dum illud opus nostrum perfecisset et coram oculis nostris

[1] De Sf. Emeric (4 Novembre) 1519, regele opreşte apoi cu totul exportul pieilor crude către ţerile noastre (întărire în 1558; Bistriţa, Archiva Oraşului. Şi o mărturie a mănăstirii Clujului, după cererea blănarilor bistriţeni).

presentasset, non nobis complacuit, quoniam ad modum Ciganorum erat fabricatum; habemus nos satis magistros qui potuissent pulchriori modo perficere quam ita ipse perfecisset. Quocirca secundario idem magister Celestinus promisit nobis modo pulchriori fabricare, et a nobis argentum accepit viceversa ad manumissionem egregii Valentini Pytar et Opra Vizter; quos nunc sollicitamus nos, ad ammissionem honoris, prout turribulum vel argentum nobis reddant. Propterea usque modo, ut accepimus, idem magister Celestinus opus nostrum non perfecit, qui tum ad Pasca diu transacta perficere promiserat. Quare rogamus Vestras prudentes Circumspecciones quatenus ad hoc negocium nostrum evigilare ob intuitu[m] nostri diligenter velitis, iuxta servitoris nostri egregii, Valentini Pyttar, eloquia, cui in dicendo plenam credentem fidem adhibere velitis, et cetera. Quos tandem felices et divos valere expotamus. Ex Pytest, sabbato ante Thome, anno 1518.

Bozorab, Dei gracia Wayvoda transalpinus, dominus et heres, et cetera.

[V_o:] Prudentibus et circumspectis iudici regio, necnon magistro civium civitatis cibiniensis, dominis amicis et vicinis nobis honorandis [1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCCXXXIV.

Sighișoara, 1519, 18 Ianuar.

Ioan Zápolya către Brașoveni, despre primejdiile cele mari ce amenință, din partea Turcilor, Moldova.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Hac die venerunt ad nos rumores, atque admodum graves et difficiles, a domino Way[vo]da moldaviensi, quomodo imperator trucidissimus *(sic)* Tartarorum, viribus suis adunatis, et proprio capite, ex ista parte fluvii Nypwr, in margine regni moldaviensis, cum cunctis vicinis suis, tam Turcis, quam et aliis fidei nostre repugnantibus, presto est et paratus, illud regnum Moldavie propediem attemptare pretendens. Cum itaque regno illi siquid periculi, quod Deus avertat, modo quocumque contingat, cuilibet vestrum satis manifeste constare potest ut mox huic quoque regno transsylvanensi, immo toti Christianitati ingens periculum accidere facile possit, tum igitur ex eo, tum quia mandavit nobis sepius Maiestas Regia, dominus noster graciosissimus, ut, necessitate ingruente, dum scilicet periculum aliquod illi regno immineret, semper illi subvenire et auxilium ferre debeamus; propterea requirimus vos, et nichilominus in persona eiusdem domini nostri regis, harum serie, sub amissione capitum et bonorum vestrorum, strictius committimus, quatenus, mox et e vestigio receptis presentibus, quadringentos equites armis bellicis aptos et bene instructos appromptuare et singulis horis promptos habere debeatis, committentes illis ut unusquisque eorum commestibilia ad unum integrum mensem secum habere debeat, ut, dum alie litere nostre superinde ad vos deferentur, statim illos movere et, quo necesse fuerit, eo mittere atque dirigere possitis et valeatis. Secus pena sub premissa facere nullo modo presumatis. In civitate Segeswar, in die Beati Petri Apostoli ad Vincula, anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono.

Ioannnes comes et Waywoda transsilvanus.

[1] Dela Brașoveni Basarab cere: fier pentru arme (Bogdan, *l. c.*, p. 153, nº CLIV), ceasornice, „tipare", meșteri „manganari" pentru salbe de mărgăritare *(ibid.*, pp. 156-7, nº CLVII), sfoară, cositor, sfeșnice *(ibid.*, p. 264, nºle LXIXL-XXI), roate de car, hamuri, ștreanguri, tarniță (*ibid.*, p. 265, nº LXXVI). — Pentru „Aținani", *ibid.*, p. 262, nº LXIV. — Basarab rămase dator argintarului Celestin (*Studii și documente*, III, p. LXXXV, nº VIII). Cf. și mai jos, la data de 13 Octombre 1519.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et ceteris iuratis civibus civitatis brassoviensis, ac amicis nobis dilectis.

Littere presentes presentate sunt iudici brassoviensi circa horam decimam noctis diei Marie de Nive [5 augusti], etc.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 136.)

CCCCXXXV.

Barnaba de Bela, Trimesul regal la Poartă, către Sibiieni, despre pacea cu Turcii. Adrianopol, 1519, 10 Maiu.

Prudentes et circumspecti viri, domini et amici nostri honorandi. Post salutem et nostri commendacionem. Eisdem Vestris egregiis Dominacionibus significare poterimus quomodo res et negocia Regie Maiestatis hic, apud Imperatorem Thurcorum, habita debito modo sunt, et in bona fide stant, et nil erat in mora, sed ipse Imperator cum Sua Maiestate iam pacem concluserat, pro quibus rebus Sua Maiestas literas suas iuramentales oratori Cesaree Maiestatis [1] dederat, et in illum diu expedivit. Pro cuius rei clariori evidencia Sua Maiestas in literis significavit ut cum eo per pacem concludere debeamus Suaque Cesarea Maiestas definire voluerit, sed, ex eo quod orator Cesaree Maiestatis pariam literarum iuramentalium ipso Imperatori non misit, in hoc dificultas extitit. Nam Regia Maiestas nobis pariam misit, quas Sue Maiestati ostendimus, sed ipse vult illi credere; sed nunc de novo misit cursorem suum ad Nandoralba [2], ad oratorem suum, ut ab ipso experiatur si eodem modo litere sonant sicuti paria ad nos missa sonant, quia ipse equalem et consimilem illi Nostre Regie Maiestati dare vult. Eapropter Vestre Egregie Dominaciones sint leti et boni animi ac tute mittant mercatores et suos institores quo voluerint, sine omni metu et perturbacione. Et, quamvis nos ex Dei gracia volebamus per viam illam quam huc intraveramus, domum venire et vos visitare, sed tamen Regia Maiestas et domini voluerunt ut ad Zenderew [3] et Nandoralbam veniamus. Preterea rogamus Vestras egregias Dominaciones quod hunc famulum domini Wayvode transalpini, tam eundo, quam redeundo, pacifice dimittere velitis. Et eandem Vestram Egregietatem valere optamus. Datum Andreanopoli, feria tercia post Sztanizlai Martyris, anno 1519.

Barnabas de Bela, Banus zeverensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici regio de Cibinio, dominis et amicis honorandis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCXXXVI.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre căznirea unui supus al său. Bahluiu, (Hârlău), 1519, 30 Maiu.

Stephanus, Dei gracia dominus et Waivoda regni Moldavie. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici sincere dilecti. Refert et loquitur nobis is Matheus Desw admodum lamentabiliter, subditus noster, quomodo Dominaciones Vestre propter humicidium et mortem unius hominis dire et crudeliter supra modum simbulum [4] a dicto subditto nostro extorquerent et adhuc ulterius recipere vellent. Ideo rogamus Dominaciones Vestras veluti vicinos et amicos bonos, causa vicini-

[1] Sultanul.
[2] Belgrad.
[3] Semendria.
[4] Mărturie, mărturisire, σύμβολον.

tatis et respectu amicicie, quatenus Dominaciones Vestre subdittum nostrum cum consanguineis illius mortis concordari et discordias ipsorum sedari velint, ne ita amplius et plus propter hoc humicidium petere et torquere espectent, quia iam tantum dicit solvisse, quod amplius penitus nihil reddere potest, ita ut vix anhelatur, et omnem facultatem suam in hac re expendit. Ideo gracia nostre Amicicie sitis pacifici, et vobis maioribus studere tum opere atque[1] amicicia conabimus. Dominaciones Vestras reliquum valere optamus. Datum Balovie, in die Rogacionum, anno millesimo quingentesimo decimo nono.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistriciensibus, vicinis et amicis sincere dilectis.

(Pecete roşie, cu : печать Iw Стефань Воєводы и гнь.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; Moisil, *l. c.*, pp. 17-8, nº VII.)

CCCCXXXVII.

Târgovişte, 1519, 13 Octombre. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre meşterii chemaţi de el.

Prudentes et circumspecti, nobis plurimum honorandi. Constat vobis ut nos hos magistros lapicidas ad singulas nostras necessitates et artificiales perficiendas conduci de medio vestri feceramus; iam enim nos de officiis ipsorum quibus conveneramus in tantum satisfecimus, ut non multis ipsis obligamur. Felices (?) pro eo, et nunc rogamus Fraternitates [Vestras] presentibus diligenter quatenus ad aliquod officium ipsos dictos magistros lapicidas copulari minime debeatis, si eciam regium aliquod officium peragi evenerit. Exhortamur enim ut neque Vestre Fraternitates concedere dignarentur, nam enim certi sitis ut et Sue Maiestati Regie supplicari facere pro ipsis nusquaquam desinemus. Ceterum valere easdem optamus Dominaciones. Datum in Tergovista, feria quinta proxima ante festum Gally Confessoris, anno Domini 1519.

Bosorab Waywoda transalpinensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici regio ac ceteris civibus in civitate cybiniensi existentibus, amicis commetaneisque nostris nobis plurimum honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCXXXVIII.

Târgovişte, 1519, 20 Octombre. Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre peirea lui Miloş-Vodă.

Salutem et fraternitatem. Prudentes et circumspecti viri, nobis plurimum honorandi. Resire dare possumus eisdem Fraternitatibus Vestris procul dubio ut Mylus, filius Woyvode Myhnye, quoddam scelus contra ipso Imperatore Turcorum impetran[s][2], ipse idem Imperator Turcorum, scilicet, ob id, vinculis cesum, carceribus truculentissimis iniecy fecerat. Qui quidem in iamdictis vinculis hoc seculo emigravit et interiit. Ex quo enim idem prenominatus Mylus adversus nos

[1] La Moisil: *alias*.
[2] Patrans.

multas exercebat fatigas, ac eciam adversarius hostisque specialissimus, tam huius regni nostri, quam eciam Hungarie regni extiterat, ea de causa de obitu et interitu ipsius nos admodum gratulemur et letemur inpresenciarum. Existimamus enim et Fraternitates Vestras de omni statu nostro gaudioque similiter letari. Quia super multos efusiones sa[n]guinum minime desinere neve cessare debebat. Rogamus eciam presentibus F. V. diligenter quatenus huius tabelatoris nostri, Crystiani scilicet nomine, ore mediante nonnulla si retulerit, idem F. D. dictis et relatibus ipsius fidem adibere dignarentur indubiam. Ceterum Fraternitates Vestras valere felicissime optamus. Datum in Tergovysta, feria quinta proxima post festum Luce Evangeliste, anno Domini 1519.

Basorab Woyvoda Transalpiniensis, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterissque c[ivibus] in civitate Brassovie existentibus, amicis et fratribus commetaneisque nostris, nobis plurimum honorandis [1].

(Pecete roşie, cu cele două chipuri lângă copac, foarte stricată.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 137.)

CCCCXXXIX.

Regele Ludovic către Bistriţeni şi Românii din Rodna, pentru o crimă. Buda, 1519, 29 Novembre.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris iudici, iuratis ceterisque civibus ac toti communitati civitatis nostre bistriciensis, omnibus item Wolachis rodnensibus et aliis in pertinenciis eiusdem civitatis ubivis commorantibus et existentibus quibus presentes ostenduntur, salutem et graciam. Exponitur Maiestati Nostre in persona fidelis nostri prudentis et circumspecti Valentini Kwglar, civis dicte civitatis bistriciensis, gravi cum querela, quomodo essent nonnulli inter vos et in vestri medio, erga quos idem racione vulneracionis diebus proxime preteritis in territorio dicte civitatis more sicario sibi illate suspicione duceretur; quos in ius convenire et ex parte illorum iudicium et iusticiam sibi administrari postularet. Supplicatum itaque est Maiestati Nostre pro parte eiusdem exponentis ut, quousque res ipsa per iudices ad id per nos deputatos recognoscetur atque componetur, omnes tales sicarios detineri faceremus. Accepta itaque superinde supplicacione eiusdem exponentis, nolentes huiusmodi iniustam et indignam oppressionem ipsius obaudire, Fidelitati Vestre et vestrum cuilibet serie presencium strictissime mandamus quatenus, dum et ubicunque cum presentibus requisiti fueritis, vel alter vestrum requisitus fuerit, mox omnes illos in quos, ut prefertur, dictus exponens previa racione suspiciosus fuerit vobisque vel alteri vestrum nominandos duxerit, detineri et captivare ac ad carcerem prescripte civitatis nostre bistriciensis deferre et adducere et ibidem tamdiu detinere debeatis donec, ut premissum est, per annotatos deputatos iudices causa illa cognoscetur et componetur, auctoritate nostra regia presentibus vobis in hac parte attributa et iusticia mediante. Secus nullo modo, sub obtentu gracie nostre, facere presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, in vigilia Beati Andree Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Pentru scrisorile trimise de Mircea-Miloş boierilor munteni, v. mai sus, nota la scrisoarea lui Ioan Zápolya din 25 Octombre 1516.

CCCCXL.

Orăştie, 1519, 9 Decembre.

Locuitorii din Orăştie către cei din Sibiiu, despre un conflict dintre Români.

Prudentes et circumspecti domini nostri honorandi. Nam temporibus iam transactis quidam nostri oppidi concivis, presencium scilicet ostensor, Sigismundus Katana, cum versus Vizacna unacum curru suo petiisset pro sale, cum devenisset ad Selesti[1] pagum, ad civitatem cibiniensem attinentem, ibique boves eius solvisset, tradidit suo proprio famulo ad custodiendum, sed suus famulus unum ex bobus amisit; eumque bovem tandem in triduo quesivit, invenit autem ultimate decoriatum apud nonnullos pastores, ubi canes nocte desuper comedebant. A quibus illic in deserto corium non ausus est petere, inquit autem pastor: „Si ego illic corium rogassem, forte me interemissent". Tandem ultimate nonnullos homines de illos inquam pastores capere noster concivis iussit, et post tempus eosdem homines liberos fecit, hac condicione, ut famulus nostri concivis cum hominibus septem hic apud nos iuramentum prestaret quod is fuisset bos sui domini, quem canes inter pastores devorassent; et prestitit. In cuius rei testimonium presentes una nostro sigillo signatas damus literas et rogamus Vestras Dominaciones quatenus Vestre Dominaciones ne permitterent nostrum concivem in huiusmodi damno perseverare. Datum ex Zazwaros, secunda die post Concepcionem Beate Virginis Marie, anno Domini 1519.

Nos utrique iudices oppidi Zazwaros.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudicibus iuratisque civibus civitatis cibiniensis, dominis nostris honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge,* XV, p. 258.)

CCCCXLI.

Turda, 1520, 6 Mart.

Gheorghe Batthyányi, cămărăşul ocnelor din Ardeal, şi Paul Thomory, castelanul de Făgăraş, certifică primirea taxei dela Bistriţeni.

Nos Georgius de Bathyan, comes salium transsilvanarum, ac Paulus Thomori, castellanus castri Fogaras, etc., damus pro memoria quod domini iudex et iurati cives civitatis bistriciensis nobis ad racionem taxe florenorum XX^{m}, quam Reverendus dominus Philipus More, prepositus agriensis et secretarius Regie Maiestatis, circa dominicam Invocavit [26 februarii] proxime preteritam ad universitatem dominorum Saxonum de mandato regio imposuit, ad presentem emissionem navium salium Regie Maiestatis et ad solucionem illorum duorum milium florenorum ad eandem emissionem deputatorum, pro eorum parte solverunt florenos trecentos viginti. Super quibus eosdem quitos reddimus et expeditos, testimonio literarum mediante. Datum Thorde, feria tercia proxima post dominicam Reminiscere, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo.

Georgius de Bathyan, propria.

Paulus Thomori, ut supra, propria manu.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] Sălişte.

CCCCXLII.

Paul Beldy către Braşoveni, plângându-se că au izgonit pe un cetăţean care abia putuse fi oprit de a trece în Ţara-Românească. Budila, 1520, 25 Mart.

„Paulus Beldj de Bodola“ către Braşoveni. „Quare huiusmodi hominem specialem [Symeonem], qui inter Coronenses fuit ex senioribus unus, et ex consultibus, absque ulla culpa et sine aliquo reatu, de tam regia civitate expellitis? Quem vix potui retinere, ut ad regnum Volachorum tendebat recedere, ne recederet. . .

Datum in Bodola, die dominico Iudica, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo[1].“

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 181.)

CCCCXLIII.

Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti poftеşte pe Braşoveni la sfinţirea unei biserici a lui şi-i asigură că e gata să ajute cu oaste mare pe regele Ungariei. Târgovişte, 1520, 26 April.

Prudentes et circumspecti amicy, fratres vicin(ar)ique nobis plurimum dilecti. Deveniat mentibus eisdem ut, quanto tempore Deus altissimus in dominium neve Waywodatum regni huius transalpinensis nos elegit, quamvis digni dominio huius suficientesque minime fuissemus, actamen, secundum voluntatem divinitatis, cum ita sit actum, ab illis temporibus usque inpresenciarum omni amicicie, bone vicinitatis, qua Vestris Fraternitatibus continuis promissionibus nostris pollicity fuimus, placidis temporibus ipsosmet detinuisse ignoramus. Quapropter et ea dare rescire possumus Vicinitatibus Vestris ut, temporibus non diu elapsis, medio unius fidelis nostri servitoris, ipso Serenissimo principi et domino domino Lodovico, Dei gracia rege Hungarie et Bohemie, etc., domino nostro graciosissimo, ac insuper toto [=toti] pocius christianitate fidelia nostra servicia commendari facimus. Ita ut, dum et quando necesse fuerit, cum omni potestate nostra ac aciebus nostris arma movere, secus prenotatum Hungarie regnum, puta equitibus pedestribusque quadraginta milibus adesse volumus. Ex quo singulis boyeronibus nobilibus regni huius nostri negocium hunc faciendum certo fine determinavimus, nam Imperatorem, Cesarem Turcorum, Suam Maiestatem movere se velle inteleximus. Ad quam vero partem recepiat ipsum, penitus ignoramus. Ceterum, ut que et aput vos notum est, ecclesiam nostram neve claustrum quam noviter reedificare ad honorem omnipotentis Dei faciebamus, perfecimus secundum legem atque ritum fidei nostre. Eamdem ecclesiam notatam ad laudem Ascensionis Domini nostri Iesu Christi sanctificavimus, eius templi ad dedi[ca]cionem totum hunc regnum advenire, itaque huc misimus, congregare iussimus; causa cuius dedi[ca]cionis populos nostros revidere brevius possemus[2]. Quapropter presentibus hiis rogamus Amicicias Vestras quatenus idem F. V. e medio duodecem iuratorum civium eorundem unum fidelem hominem civitatis vestre huc erga nos relegare dignarentur racione revisionis; quin si *(sic)* summus eo animo tantoque apparatu quo et M. F. V. improbarent, commend[are] iussimus et fecimus. Ad inposterum Vestras Fraternitates feliciter vivere optamus. Exs Tergowystya, feria quinta proxima post festum Marci Ewangeliste, anno Domini 1520.

Basarab Waywoda parcium transalpinarum, etc.

---

[1] Pentru nişte „săraci“ care-şi ţinuseră vitele la „Pal din Budila“ în Secuime, plătind „gorştina“, scrie Basarab-Vodă Braşovenilor, cari li ceruseră a doua gorştină, oprindu-li o sută de porci (Bogdan, *l. c.*, p. 262, nº LXIII).

[2] Voiă să facă o cercetare de ostaşi.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudicy regio, magistro civium ac ceteris civibus, consulibus in civitate brassov[iensi] existentibus, amicys commetaneisque nostris honorandis [1].

(Pecete roşie ruptă. Scrisoare ca în răvaşele lui Radu-Vodă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 276.)

CCCCXLIV.

Sibiiu, 1520, 29 Maiu.

Filip More, trimes regal, către Braşoveni, despre banii ce i-au fost împrumutaţi când a mers în Moldova ca sol regal.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Optime meminisse poterunt Dominaciones Vestre, dum, superioribus annis elapsis, de voluntate Regie Maiestatis, Moldaviam intrassemus, et iam inde redissemus, tunc a Dominacionibus Vestris levaveramus pro expensis nostris florenos ducentos sub tali racione, ut, si nos a Reverendissimo domino episcopo waciensi, tunc thesaurario regio, literas expeditorias obtinere non possemus, de istis ducentis florenis Dominacionibus Vestris, extunc de propriis pecuniis nostris dictos florenos persolvere deberemus. Nunc tamen literas expeditoriales sive quitancionales ipsius domini episcopi waciensis, tunc thesaurarii Regie Maiestatis, super illis ducentis florenis Dominacionibus Vestris reportavimus. Optamus autem nos ut Dominaciones Vestre literas nostras obligatorias, quas apud se habent, nobis per hominem ipsorum remittere velint. Nos quoque literas expeditoriales domini episcopi waciensis per eundem hominem per quem Dominaciones Vestre literas nostras obligatorias remittent, remittemus. Tandem Dominaciones Vestras bene valere desideramus. Ex Cibinio, feria tercia [post?] Penthecostes, anno Domini 1.5.20.

Philippus More, prepositus maior agriensis, secretarius et orator regius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus et senioribus brassoviensis ac terre Barcza, amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

CCCCXLV.

Târgovişte, 1520, 9 Iunie (=Iulie).

Versiune germană, târzie, a actului de hotărnicie între Ardeal şi Ţara-Românească, încheiat de Basarab-Vodă Neagoe[2].

Wir, Bassaraba, von Gottes Gnaden Woiwoda, Herr der gantzen Wallachey undt Sohn des grossen und gutten alten seel. abgestorbenen Woiwoda Bassaraba, thun kundt hiemit, wass gestallten wir wegen der angräntzenden Berge beyder Länder, Wallachey und Siebenbürgen, mit unsern christlichen Brüdern König in Siebenbürgen [3] eins worden, und desswegen Frieden und Brüderschafft gemacht, und mit einem körperlichen Eydt bekräfftiget haben. Hierzu hat König Johannes auss seinen Hatzeger Edel-Leüthen 5 ausserwehlet, undt selbe zu denen

---

[1] Nu e vorba de biserica Argeşului, ci de una, dreasă, cu hramul Înălţării.

[2] Pentru ediţiile traducerii româneşti v. Iorga, *Studii şi doc.*, V, p. 473 şi urm., 706 şi urm.

[3] Craiul, Ioan Zápolya.

Granitzbergen geschicket. Der Erste derer war Kendes[1] János, und Kenda Laszló[2] von Rackidova[3], Saraschin Ferentz[4], von Musi[5] Nalatzi Peter[6], von Tusta[7] Nicolaj[8], von Rentbarbat[9] Jacob, von Maszesti[10] Sztantsul, Szetseli[11] Johannes. Wir haben aber auss der Wallachey Bojeren benennet, welche seyn: Sztantsul Bang, Nyagoe Szpadar und sein Bruder Radul, von Kraszna Sztantsul Postelnick, von Borestj Radul Logofett und Albul Postelnick, undt Bayensis Szokoll Logofett, und Bran Postelnick von Bollwratz[12], welche wir alle mit denen Edelleüthen geschicket, undt seyndt im Felde Schill, im Dorfe Morisa[13], zusamenkommen, und haben mittels grosser Treü undt iuramentorum beschlossen dass führohinn zwischen diesen beyden Ländern keine Zwistigkeith, Hass, Morderey, Diebstall, Zanck, sondern ein beständiger Friede undt Brüderschafft seyn solle. Wann aber jemandt, er sey Wallach oder Unger[14], [gegen] dieses Friedens-Instrument und Artickel peccieret, der soll mit dem Tode gestraffet werden. Wenn einer seinen Schuldner dieser- oder jenerseits ertappet soll, ihme nach dem Gesetz genug gethan werden[15]. Zugleichen soll eine billige undt satzmässige Taxa von denen in dem Gebürge oder anderstwo gestandenen Schaffen genommen werden, und keine Strittigkeith zwischen beyden Theilen seyn. Nachgehendts haben sie die Granitz deren beyden Ländern Berge geschieden, damit man sie wisse. Von dem Alt-Fluss biss Orsova[16], von Siebenbürgen und Wallachey. Nachgehendts die Granitz derer Berge von Wallachey und Siebenbürgen. Erstlich wo dass Wasser Fratcul[17] in den Alt gegen Orient einfliesset; gegen Occident aber wo der Bach Brodov[18] laüfft und in die Alt einfället, und in den drey Genumen[19] jetzunder Keinen fliesset, welches Dreyeck oberhalb Keinen ist, von dannen durch den Bach Brodov biss Oberhill[20], zu der Säule Niagoe[21], biss zu der Spitz des Schwartzberges. Von dannen (: dass da heist Schwartzenberg:) über den Rück des Berges gegen Occident des Berges Wointzkul[22] und von diesem Berg allezeith auf die Höhe biss zum Weissen Stein[23]. Von hier allezeith auf die Höhe biss zum Petersberg[24], von hier weiter auf die Höhe biss Megure[25]. Von dannen beständig auff die Höhe biss zum Thal Rabj[26]. Von dannen

---

[1] Cândreş.

[2] Laţco.

[3] Rechitova.

[4] Sărăcin Ferenţ („Freanţul“).

[5] Mujna.

[6] În forma românească: Laşte, Fraşte=Nalaţe (Muj*na* *Na*laţe=Mujna Laţe).

[7] Tuştea, *ibid.*

[8] Micläuş, *ibid.*

[9] Râul-lui-Bărbat.

[10] Măţeşti.

[11] Din *Szechel*, Săcel (Sătcele; variantă).

[12] Stanciul Ban, Neagoe Spătar şi Radul; din Crasna Stanciul Postelnic, din Băreşti (Bărăşti) Radul Logofăt şi Albul Postelnic, şi din Baia („bayensis“ denotă un original latin) Socol Logofăt, şi Bran Postelnic din Polovraci.

[13] La Jiiu, în Merişor.

[14] Lipseşte în versiunea românească.

[15] Neagoe scrisese Braşovenilor pentru a li spune că el nu ingăduie zăberiri (Bogdan, *Documente şi regeste*, pp. 157-8, no CLVIII).

[16] Ruşava, *ibid.*

[17] Fratova; *ibid.*

[18] După textul slavon: a Brodului=Vadului. De aceia în versiunea românească: „Brudov sau a Vadului“.

[19] Genunile de la Câineni. Versiunea românească ştie numai o genune.

[20] Ar fi Jiiul-de-sus; dar în versiunea românească: *Obârşie.*

[21] Stâlpul-lui-Neagu.

[22] Voinescul.

[23] Piatra-Albă.

[24] Muntele-lui-Pătru.

[25] Măgură.

[26] Dealul-Banului.

über die hinter den Thal Rabj biss zum Berg Tuliscu [1], an den Brunn. Undt von diesem Berg welcher sich nennet Segleu [2] und von dem Berg Szkurra [3], Draskanul [4], Platinul, Sorbele [5] und die Berge welche genennet werden die kleine und grosse Galbinj [6]. Alle diese Berge gehen biss auffs Wasser Lapusneck [7], von diesen Bergen einer nennet sich Nedea; diese Berge erstrecken sich biss zum Wasser Szekasche [8]. Von dannen dem Fluss Szekasche nach oben biss zum Berg welcher genennet wirdt Gropa Welika Nedea [9]. Undt von diesem Berg biss Krahkul [10] Szkurtelor, nachgehendts die Berge Szkurtele, und von diesen biss zum Berg Breu [11], und die Berge Branul, Nedea, Krackul Leurden [12], und die Berge Morarul, Szaneu [13] und Tatul [14], und alle diese Berge enden sich an dem Wasser Rekasche [15], wenn man über dass Wasser Rekasche biss zur See Jetzero [16]; von dannen geht mann biss zur Höhe des Berges Gross Olah Nulon [17]; von hier allezeith über die Höhe gegen Occident in den Berg des Weissen Steines oder Beliskanon [18]. Von hinnen auch allezeith über die biss zu dem Berg Krakul Mihoskan [19] und Szupenul [20]. Von dannen allezeith über die Höhe des Berges Krajova [21] genandt. Es nennet sich ein Berg Nebale [22] oder aber Babam sive Vetulam, und der Berg Opezaleu [23] und der Berg Bogdanczul [24], Loska [25] und der kleine Wlaskaltzu [26]. Es ist auch ein Berg Zli Verh oder die Schlimme Spitze [27]. Von dannen allezeith über die Höhe des Berges Pritzlopul in petra [28] und des Berges Reschia [29]. Von dannen allezeith über die Höhe des Berges auf den Berg Sztriderickul [30]. Weiter über die Höhe biss zum Weissen Fluss oder Bach [31]. Uber diese seyndt mit obbenannten Edelleüthen des Königes Johannes meine Bojeren eins worden, undt haben die Granitz undt Scheide-Stein in den Gebürgen gesetzet, undt die Berge der Wallachey von den siebenbürgischen Bergen, wie sie es nach der Billigkeit gefunden, geschieden.

Diese Convention soll fest in Ewigkeith verbleiben, dabey beyderseits

---

[1] Vărsătura-Vadului.
[2] Şăglăul, Şiglăul.
[3] Scur. În versiunea românească: Scurota, скѹр; wтк.
[4] Drăcşanul, Drăgşanul.
[5] Paltinul, Şorcele (Şoaricele).
[6] Galbeni (=Galbenul Mare şi Mic).
[7] Lăpuşnic.
[8] Secaşului, versiunea românească: Şesului.
[9] Groapa mare Nedeia. Велика e încă o urmă a textului primitiv slavon.
[10] Cracul.
[11] Părăul.
[12] Леѹрдев, Leurdelor.
[13] In versiunea românească: Zahnev, Zahneia=Zagnei (Zagna).
[14] *Ibid.*: Tătilă, Tutele.
[15] V. mai sus: Săcaşul.
[16] Iezerul.
[17] Olanul.
[18] Бѣликамен: Piatra Albă, deci iar originalul slavon la bază.
[19] Mihocului.
[20] Versiunea românească: Cupenul.
[21] Forma slavonă; a Craiului.
[22] Forma slavonă: на Баке=la Babe.
[23] „Învăluit"; versiunea românească.
[24] Bogdăneţul.
[25] Vlaşcu.
[26] Vlăşculeţul.
[27] Forma slavonă: Vârful-Rău.
[28] Prislopul-în-piatră.
[29] Roşia.
[30] Strătnicul; versiunea românească.
[31] Gârla-Albă.

Zeigen gewesen: die Herren Breda Magnus Banus Regius[1], Szkalota Droznick[2], Croatha Logofett[3], Demetrij Vistir, Radul Szpatar, Dragitsch Pincerna, etc., etc., etc., etc[4]. Gegeben in der Haupt-Stadt Tergovist, die 9. mensis iunij, anno Adamj 7028.

Nos Bassaraba Woiwoda (L. S.), per Dei gratiam dominus[5].

Copia haec communicata per dominum, dominum Fridericum Schwartz, S. C. Regiaeque Maiestatis capitaneum et architectum militarem; utut translatio ista nondum correcta et revisa, bene tamen de verbo ad verbum, ita fide mediante, apposuit.

Actum Tallmasch, den 19. Aug. 1719.

Iohannes Georgius Vette, Dr., Porkolabius ad Rubram Turrim et iudex ordinarius Sedis Tallmasch, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCCXLVI.

Regele Ludovic către Tezaurariul Ungariei și Bistrițeni, despre scutirea de taxă pe care o acordă Rodnenilor dacă vor reîncepe lucrul minelor lor.

Buda, 1520, 4 Iulie.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris venerabili Paulo de Warda, preposito Sancti Sigismundi, thesaurario nostro moderno, et futuris eciam thesaurariis nostris, necnon exactoribus censuum et taxarum posthac de medio Saxonum nostrorum transsilvaniensium nobis proveniencium, item iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis nostre bistriciensis transsilvaniensis, presentibus et futuris, salutem et graciam. Quoniam intelligimus oppidanos nostros de Radnabanya decrevisse, tam vestras fodinas informare, quam eciam novas incipere, idque tum pro commodo ac utilitate nostra et regni nostri, tum pro decore illius oppidi facere; ut igitur hoc eorum propositum tam laudabile atque utile iidem oppidani, qui satis pauperes esse dicuntur, adiuti aliquo subsidio, facilius in effectum ducere possint, omnem eorum censum et taxam quem et quam nobis annuatim solvere deberent, infra sex integrorum annorum spacia, a die datarum presencium computando, duximus eisdem graciose relaxandam et remittendam, — ita tamen, ut illi labores montanarum incipere et continuare et ea que ad culturam earundem necessaria videbuntur, facere, ac, quidquid, vel ad racionem census, vel taxe ipsorum, per hos sex annos solvere deberent, id totum ad cultum et labores montanarum fideliter exponere ac omne argentum ac aurum quod de illis percipere poterunt ad Cameram nostram de Rivulodominarum deferre et administrare debeant. Ea potissimum racione, ex hoc enim labore ipsorum bene continuato maior utilitas nobis provenire poterit quam census vel taxa ipsorum oppidanorum se extendat, et ex hac exempcione ac relaxacione censuum et taxarum eorundem lucrum pocius quam damnum speretur. Immo relaxamus et remittimus eosdemque oppidanos per hos sex annos ab omni solucione census et taxe exemptos et supportatos fieri volumus per presentes. Quocirca Fidelitati Vestre harum serie mandamus firmissime quatenus a modo, tempus infra premissum, hoc est infra sex annorum spacia a prefatis oppidanis nostris de Radnabanya nullum censum nullamque taxam petere et exigere audeatis, sed hanc presentem exempcionem nostram, ob racionem prescriptam concessam eisdem oppidanis et cuilibet eorum, inviolabiliter atque inconcusse observare et observari facere modis omnibus debeatis.

---

[1] Calotă Vornicul.

[2] Arvat (Harvat).

[3] Adecă: Hamza Comisul, Jitian Stolnicul, Bădica Postelnicul.

[4] Reprodus din textul latin ori tradus din cel slavon.

[5] Rea traducere a lui Cralevschi; de Craiova, Craiovescul.

Secus facere non presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria quarta post festum Visitacionis Beatissime Marie Virginis, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CCCCXLVII.

Suceava, 1520, 10 Septembre.

Ștefan-Vodă al Moldovei către Brașoveni, despre o reclamație de boi dela un Italian.

Stephanus Waywoda, Dei gracia dominus moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici honorandi. Questus est nobis Dragycha, subdictus noster, qualiter Vicencius Italus, gener Iacobi Itali, quum istuc regnum nostrum residebat, a subdicto nostro emisset, quatuor boves, quorum hucusque precia ipsorum recussasset. Propterea rogamus Dominaciones Vestras quatenus Dominaciones Vestre subdicti nostro de dicto Vincencio Italo legem et iusticiam faciant, ea lege ut ipsum subdictum nostrum contentum reddat, ne propterea plures fatigas vel expensas facere cogatur. Quin[1] autem Dominaciones Vestre fecerint, et nos pro eo arestare et proferre mittemus. Datum Zwchwawye, feria secunda post festum Nativitatis Marie Virginis, anno 1520.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici et iuratis brassoviensibus, vicinis et amicis honorandis.

(Pecete roșie, ruptă. Scrisoare de duct italian.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 145.)

CCCCXLVIII.

1521.

Plângeri ce se vor aduce de Trimeșii brașovenii la rege pentru că Basarab-Vodă al Țerii-Românești nu admite apelul la Sfat.

Articuli ad Budam per dominos iudicem et Anthonium aurifabrum deferendi, etc. Item suplicetur Maiestati Regie in eo quod, quomodo Sua Maiestas dat literas in variis causis ad iudices delegatos, quod tandem ab illis quorum cause per huiusmodi iudices discuciantur seu sentenciantur, de expensis factis et fiendis fieri debeant.— Item racione appellacionum illorum de regno transalpino, quorum dominus, Bozzorab Way[vo]da, huiusmodi appellaciones non wlt admittere, sed wlt quod cause ibi discuti et sentenciari debeant ubi negociaciones et commercia mutuo fieri consueverunt. . . .

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, II, nº 65.)

CCCCXLIX.

Buda, 1521, 3 Ianuar.

Ladislau, episcop de Vácz, cancelariu regal, către Brașoveni, despre legătura de familie intre cei doi Domni și știri de la Turci, precum și despre noua monedă turcească.

„Ladislaus, episcopus vaciensis, Cancellarius regius, etc.," către Brașoveni. A aflat de la ei ultimele știri, între care „de affinitate inter Vayvodas transalpinum et moldavum contracta ac de novo Cesare Thurcorum. . . . Hic vero fama est novum ipsum Cesarem Thurcorum, cuius nuncius ad presens agit hic apud Maiestatem Regiam, obiisse et iterum novum loco illius constitutum fuisse[2]."

[1] „Dacă nu."

[2] Zvon falș. Soliman erà „Sultanul cel nou".

P. S. „Scribitis Cesarem novum statuisse ut nove monete in Thurcia cudantur: hic fama est illum quoque mortuum esse; rogo significetis utrum sit verius: vivitne an est mortuus. — Manu propria.

Bude, feria tercia proxima post festum Epiphaniarum Domini, anno eiusdem 1521."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 62.)

CCCCL.

Universitatea săsească mărturiseşte pentru un proces al lui Celestin, argintarul lui Basarab-Vodă al Ţerii-Româneşti. Sibiiu, 1521, 10 Februar.

„Nos, magister civium, iudices et iurati seniores Septem Sedium saxonicalium partium transsylvanarum", arată că, „superioribus diebus, providus Celestinus, aurifaber, inhabitator comitatus megiensis[1], coram iudicibus prefate civitatis cibinensis ipsum Iohannem Flesser convenisset et ab ipso solutionem flor. quadraginta quinque postulasset, quos idem Iohannes Flesser a Woyvoda transalpinensi iuxta fassionem eiusdem domini Wayvode, percepisset; qui floreni ipsum Celestinum ratione communium laborum per ipsos binos eidem Wayvode elapsis annis elaboratorum concernerent". Urmează procesul între argintari pentru împărţirea acestei sume.

„Cibinii, feria sexta proxima ante Dominicam Esto Mihi, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo[2]."

(Copie autentificată de notariu.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 61.)

CCCCLI.

Bistriţenii către Braşoveni, despre încercările Rodnenilor de a se desface de oraşul lor. Bistriţa, 1521, 23 April.

. . . Quoniam ex veteri prescripto litterarum dominorum regum Hungarie felicium memorie oppidum Rodnense, in limitibus terre moldaviensis habitum, una cum valle eiusdem, civitati nostre bistriciensi incorporatum ac inscriptum perpetuo extitit, connumeraturque inter pertinencias eiusdem civitatis, iam vero nonnulli ex eisdem oppidanis, homines leves, novarumque rerum cupidi, se ac ceteros seducendo, nescitur quo ausu temerario suffulti, ex suggestione sinistre supplicacionis Regie Maiestati superinde facte, oppidum illud a civitate nostra, perinde membrum a capite alienare ac sequestrare nituntur. [După ce au fost pedepsiţi, se trimete judele la rege pentru ca el să ajute Bistriţa.] Res siquidem nedum nostra, sed eciam Dominacionum Vestrum agitur, quippe quum vallem hanc tanquam pro rethe omnium malefactorum habuerimus, ubi ex omnibus partibus aufugientes implicati ac illaqueati extiterunt, preterea, si huic tam malicioso conatu eorundem oppidanorum opportune preventum non fuerit, timendum est ne sic is vallis ad manus nobilium deveniat, fiatque successu temporum conventus ac receptaculum malefactorum. . .

Bistricie, ipso die Sancti Georgii Martyris", 1521.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 67.)

[1] Mediaş.

[2] V. mai sus, p. 240, nº CCCCXXXVII.

CCCCLII.

Deva, 1521, 9 Maiu.

Leonard Barlabassy, vice-Voevod ardelean, către Braşoveni, despre planurile lui Mehemed-beg de Nicopol împotriva Ardealului.

„Leonardus Barlabassy, Vicewayvoda transsylvanus, etc.," către Braşoveni. „Certo quippe ex rumore et medio certorum exploratorum accepimus et intelleximus Mehmethbegh, filium condam Alybek Thurci sic dicti, maxima vi promptum esse et paratum omnemque intencionem suam, omne denique propositum suum in hoc versare, quo partes has transylvanas invaderet ac depredaret et depopuletur." Li porunceşte a se informă bine şi a stă gata.

„Ex Dewa, in festo Ascensionis Domini, anno eiusdem 1521."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 148.)

CCCCLIII.

Bahluiu (Hârlău), 1521, 17 Maiu.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre oameni opriţi în calea lor spre Moldova.

Stephanus, Dei gracia dominus et Wayvoda regni Moldavie. Prudentes et circumspecti domini amici et vicini nobis charissimi. Hunc Paulum Dinga, servitorem nostrum, presencium videlicet exhibitorem, ad Dominaciones Vestras pro nonnullis hominibus pridem in hoc regnum ingredire volentibus, per vos autem, ut dicitur, detentis, incarceratis et plurimum dampnificatis misimus, rogantes Dominaciones Vestras quatenus eedem dictis et relatibus eiusdem, nomine nostro eisdem referentis, fidem indubiam, credenciam adhiberi velint. Reliquum vos feliciter valere optamus.

Datum Bahlovie, feria sexta proxima ante festum Pentecosten, anno Domini 1521.

[Vº :] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis Bistricie, amicis et vicinis nobis charissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în Moisil, *l. c.*, p. 19.)

CCCCLIV.

Buda, 1521, 29 Maiu.

Regele Ludovic către Bistriţeni, despre scutirea Rodnenilor, de care ei par a nu se folosi pentru reluarea lucrului în mine.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie Bohemie, et cetera, fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis nostre bistriciensis, salutem et graciam. Quamvis nos superioribus diebus cives et colonos oppidi nostri rodnensis, ad supplicacionem ipsorum, a solucione cuiuslibet census et taxe nobis e medio eorum provenire debenti ad sex annos exemerimus, et hac condicione libertaverimus ut veteres fodinas reformare et novas levare colitareque ac nobis ex fructibus illarum utilitatem prestare deberent, quia tamen intelligere plane nondum potuimus an illi aliquid laboris et studii in reformacione et levacione prescriptarum fodinarum impenderint necne, statuimus, ad explorandum et investigandum hoc, utrum aliquis fructus et aliqua utilitas nobis ex dictis fodinis laboribus prefatorum colonorum rodnensium sperandus et expectanda sit, camerarios camerarum nostrarum cibiniensis et in Rivulo Dominarum mittere atque deputare. Mandavimusque eisdem camerariis nostris per alias literas nostras ut, habita inter sese mutua intelligencia, Rodnam quamprimum accedere ibique pariter singula bono modo indagari, inquirere atque experiri, nobisque ut res se habuerit signifi-

care fideliter debeant. Si igitur per eosdem camerarios cognitum et compertum fuerit prefatos cives et colonos rodnenses laboribus eorum ex ipsis fodinis veteribus et novis uberiorem nobis fructum et utilitatem posse prestare quam solucio census et taxe ipsorum per sexennium faceret, extunc volumus, et vobis strictius mandamus, ut huiusmodi libertatem sex annorum ipsis Rodnensibus observare debeatis. Contenti autem sumus, si libertas Rodnensibus servanda erit, et per presentes concedimus vobis ut censum et taxam de medio vestri nobis provenire debentem infra expiracionem libertatis eorundem Rodnensium cum eius summe defectu, quam ipsi Rodnenses in medium vestri more alias consueto contribuere deberent, nobis solvatis. Si vero iidem Rodnenses dinoscentur fore prorsus inutiles et ex fodinis prenotatis laboribus eorum nullus fructus sperandus sit, libertatem prefatam non censemus ipsis servandam. Datum Bude, feria quarta proxima ante festum Sacratissimi Corporis Christi, anno eiusdem millesimo quingentesimo vigesimo primo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CCCCLV.

Regele Ludovic către Sibiieni, despre veștile cu privire la Sultan pe care le-a trimes Basarab-Vodă al Țerii-Românești. Buda, 1521, 11 Iunie.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles, nobis dilecti. Nova que Wayvoda noster transalpinus de conatibus Cesaris Turcorum per Dragumyr vobis significaverat, ex literis vestris per cursorem vestrum, presencium exhibitorem, ad nos datis novissime intellexi-mus; que quidem nova ex ipso eciam Dragumyr per ipsum Wayvodam transalpinensem ad nos misso iterum intelleximus. Verum cursor vester biduo eum anteceperat. Quod itaque de primis ipsius Cesaris Turcorum conatibus nos in tempore cerciores facere studuistis, et quod rebus eciam vestris, ut nobis scribitis, accepta premissa fama, invigilatis et vos preparatis, a vobis, tamquam a bonis fidelibus nostris, bono animo accipimus, et ut defensioni istius civitatis nostre totis viribus incumbite [= incumbatis] nos quoque hortamur, et eciam mandamus vobis; defensioni autem istarum parcium neque nos deerimus. Brevi igitur Wayvoda noster transsilvanus iussu nostro istuc se conferet salutique vestre et istarum parcium consulet. Vos autem, siquid acceperetis certi de progressu et conatibus Cesaris Turcorum, nobis primo quoque tempore dies noctesque significandum curetis. Bude, in festo Beati Barnabe Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici et iuratis civibus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCCLVI.

Ioan Bornemissa, castelan de Buda, către Brașoveni, despre cutremurul din Țara-Românească și măsurile de siguranță ce au de luat, și față de Șchei lor. Gran, 1521, 21 Iunie.

„Iohannes Bornemyza, comes posoniensis et castellanus budensis, etc.“, către Brașoveni. „De novitatibus huc delatis a vicewayvoda et que hic sparguntur sunt contrarie vestris. . . Ceterum intelleximus terremotum, tam in Transalpina, Fogharas et Transsylvania, et miramur de tam magno terremotu. Rogamus tamen velitis consulere civitati vestre; scimus quod in nullo deficiatis ad omnia pro conservacione civitatis necessaria, sed multum lenti sunt capitanei maiores. Tamen Regia Maiestas parat se cum gentibus, et presertim peditibus, ad ista nova occurencia,

ut illi terre vestre et vobis auxiliare posset. Scitis enim quod civitas ipsa, presertim extra muros, habet diversas naciones et linguagii et fidei homines: suspicio nunquam desistit, presertim inter diversas fidei homines. Communitas eciam valde jnsavit *(sic!)* aliquando contra maiores, ut iam sepius eciam alicubi contigit. Faciatis ordines et cehas[1], et in eisdem capitaneos et decimatores, et ita dividatis acies vestras quod nullus remaneat vagabondus, sed quilibet in acie sua maneat, et ita eciam extraneos dividatis, ne wlgus sit communis, sed quilibet ad capitaneum et decimatorem suum audiat. Quod in confluencia communitatis sepius contigit malum, et cum talibus personis, proclamari faciatis, ut timor supra omnia fiat. Et, siquis ex preconcepta malicia aliquid faceret vel incitaret, secundum demerita puniatis, prout industria hec aliaque vestra requirit. . .

Ex arce strigoniensi, feria sexta proxima ante festum Nativitatis Beati Iohannis Baptiste, anno Domini 1521."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 66.)

CCCCLVII.

Buda, 1521, 29 Iunie.

Regele Ludovic către Braşoveni, despre veştile cu privire la Turci şi măsurile luate pentru siguranţa lor.

Regele Ludovic către Braşoveni. „Nova quę nobis proxime de conatu Thurcorum scripsistis, intelleximus. Sitis boni animi: in adversitate presenti non deseremus vos. Iam enim dominum Vayvodam istinc intromisimus, qui habebit et introducet secum multas gentes et ingenia bellica, cum quibus, Deo adiuvante, hostibus resistere et patriam illam defendere poterit. Interea vos quoque sitis parati, et ante omnia civitatem custodiatis. . .

Datum Budę, in festo Beatorum Petri et Pauli Apostolorum", 1521.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, I, nº 360.)

CCCCLVIII.

În lagăr, 1521, 22 Iulie.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre vameşul Ştefan, ce trimete la ei.

Stephanus Way[vo]da, Dei gracia dominus regni moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici syncere dilecti. Per hunc Stephanum Vach, theloniatorem, servitorem et exhi[bi]torem presencium scilicet nostrum, Vestris Dominacionibus nonnichil significandum duximus, rogantes igitur easdem quatenus eedem dictis eiusdem loco persone nostre eisdem referentis fidem, creden[ciam] non dubiam adhibere velint. Datum ex loco campestro, feria secunda post festum Margarethe Virginis, anno millesimo quingentesimo vigesimo primo.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis brassoviensibus, vicinis et amicis sincere dilectis.

(Pecete cu boul având steaua în frunte şi o floare la stânga; nu mai e blazonic, ci zugrăvit; legenda: † печать [Iw] Стефана Воеводы и гнк.—Scrisoare germană.)

(Braşov, Archiva Oraşului.)

---

[1] Ţehuri de breslaşi, şi cu caracter militar.

CCCCLIX.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, chiamă pe Braşoveni în tabăra dela Sas-Sebeş. Sas-Sebeş, 1521, 26 Iulie.

Ioan Zápolya către Braşoveni. Li porunceşte foarte hotărât să vie cu oaste la Sas-Sebeş: „dies et noctes venire properareque et convenire omnem in eventum debeatis...

„Ex dicta civitate Zaazsebes, in festo Beate Anne, matris Marie, anno Domini 1521."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 149.)

CCCCLX.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre Marcu Horváth, trimes de rege la cei doi Domni. Orăştie, 1521, 4 August.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Quoniam Regia Maiestas, dominus noster graciosissimus, hunc egregium Marcum Horwath, Curie sue familiarem, erga moldaviensem et transalpinensem Wayvodas in legacione delegit, ideo vos requirimus regiaque in persona firmiter committimus ut expensas, secundum quod Sua Maiestas illi per vos dari deputavit et commisit, mox visis presentibus, eidem dare, atque insuper in ordinando curru, sed et aliis necessariis administrandis, adesse, ac eundem citissime expedire omnino velitis et debeatis. Nam res maxima opus est celeritate; curetis igitur ne vestra in hac parte negligencia rebus Maiestatis Regie et regni periculum importet. Quoniam alioquin post Maiestatem Suam neque nos id negligencia vobis impune relinquemus. Et secus facere nullo modo presumatis. Datum in oppido Zazwaros, die dominico ante festum Beate Virginis Marie de Nive, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo.

Iohannes comes et Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vº:] Prudentibus ac circumspectis magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCLXI.

Leonard Barlabassy către Braşoveni, despre veşti şi măsuri de apărare. Idrifaia, 1521, 8 August.

Leonard de Barlabassy către Braşoveni. Li porunceşte a-i da ştiri despre duşmani şi a fi gata de apărare: „et ad defensionem parati sint. . .

Ex Hederfaya, die Ciriaci, anno Gracie 1521".

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 228.)

CCCCLXII.

Regele Ludovic către Braşoveni, despre ştirile lor cu privire la Turci şi la Domnul muntean şi nevoia ce este ca ei să-şi apere oraşul. Cserd, 1521, 12 August.

Regele Ludovic către Braşoveni. „Accepimus litteras vestras, et ex eis conatus Thurci et acciones eiusdem, et eciam Woywode nostri transalpinensis, cognovimus. Et, licet hec eadem eciam aliunde intellexerimus, tamen, quod vel vos pro debito vestro erga nos et sacram Coronam fidelitatis significare ista nobis cu-

raveritis, gratissimo a vobis accipimus animo". Să trimeată şi alte veşti de acuma, şi să-şi apere cetatea, care şi de spre partea regelui va fi ajutată.

„In oppido Cerd, feria secunda proxima post festum Beati Laurencii Martiris" 1521.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 362.)

CCCCLXIII.

Cluj, 1521, 6 Septembre.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre uneltele de război ce-i trebuie dela ei.

Ioan de Zápolya cere dela Braşoveni „ingenia, pulveres, globulos ac alia ad id necessaria. . . Alioquin certi estote quod ita vos propterea punire volumus ut et ceteri de vobis exemplum recipient. . .

Ex Coloswar, feria sexta proxima ante Egidii, anno 1521."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 63.)

CCCCLXIV.

Fünfkirchen, 1521, 24 Octombre.

Regele Ludovic către Sibieni, despre lupta dintre Teodosie-Vodă, al Ţerii-Românești, şi călugărul Dragomir, pretendent.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Ex literis vestris intellexi-mus non sine ingenti molestia calamitatem illam quam Calager ille Dragamir Theodosio Wayvode transalpinensi intulit. Qui quidem Theodosius, cum sit legitimus heres et per nos quoque confirmatus Wayvoda transalpinensis, statuimus ei in omnem eventum, quo cicius fieri poterit, succurrere, et iam Wayvode nostro transsilvano commisimus ut opem illi ferat ad avertendam hanc hostilitatem. Ceterum propediem mittemus eciam homines nostros qui plenius omnia videant et intelligant, nosque doceant quo statu et cardine res et negocia ipsius Theodosii versentur, nam illi deesse nolumus. Hortamur autem vos quoque et rogamus, velitis, quatenus in vobis est, interim eidem Theodosio et rebus suis favere. In quo gratum servicium nobis facietis; hoc quoque animo gratissimo a vobis accepimus quod premissa nobis significaveritis. Datum Quinqueecclesiis, feria quinta proxima post festum Beatorum Undecim Milium Virginum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis civibus et consulibus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Engel, *Geschichte der Walachey*, p. 202, de unde în această colecţie, II[a], p. 375; cf. *ibid.*, p. 374.)

---

[1] Cf. Iorga, *Studii şi documente*, III, p. XLVI. Indată după moartea lui Neagoe (15 Septembre; *Inscripţii*, I, p. 146, nº 298) se ridică acest călugăr Dragomir, care-şi ziceà Vlad, ca fiu, probabil, al lui Vlad Călugărul şi frate a lui Vlăduţ. Cf. şi *Analele Academiei Române*, XIX, p. 209 şi nota 7. E „Radul-Vodă Călugărul, de spre partea Buzăului" din Cronică (*Magazinul istoric*, IV, p. 267; socotelile ardelene nu ştiu însă decât de *Vlad*-Vodă). Cronica înseamnă lupta lui „Raău" cu Preda, regentul, „fratele" (vărul) lui Neagoe, lângă Târgovişte, moartea lui Preda sosirea, târzie, a lui Mehemed-beg, înfrângerea şi prinderea, la Târgovişte, a uzurpatorului, prada Buzăului de Turci (2 Maiu, *sic!*), întorsul lui Mehemed la Nicopol, cu Vlad şi cu Bădica Comisul, care şi taie capul, dincolo, de Dunăre, învinsului (*ibid.*, pp. 267-8). „Frate" pentru văr vine din pomenirea vechii redacţiuni a Cronicei (*Analele Academiei Române*, XXI, pp. 310-1) că Preda Banul erà „unchiul" lui Teodosie, iar ştirea că Preda „s'au înnălţat Domn", din reaua înţe-

CCCCLXV.

Nicolae Tnomory, castelanul de Făgăraş, către Ştefan Báthory, vicevoevodul Ardealului, despre biruinţa lui Mehemed-beg, prezenţa lui în Scaunul muntean şi gândul de năvălire ce are.

Făgăraş. 1521, 25 Octombre.

Egregie domine honorande. Post salutem et nostri commendacionem. Eiusmodi periculum hostes Siculos intulerunt, satis Vestras Egregias Dominaciones audivisse estimamus; postquam ruinam ipsorum, aliquos exploratores ad Transsalpinum intromisera n; qui una voce dicunt qualiter Vladissam Wayvodam Memethbech omnino cum servitoribus illius interfecisset et loco sui solus in solio dominii resideret. Nunc Cesar misit în auxilium sui gentes septem vexillorum; sub uno vexillo quot gentes sunt, ignorant homines nostri. Nihilominus certa sit Vestra E[gregietas] quod undique gentes transalpinas idem Mahmet levavit, et iacent sub alpibus; sine dubio aliquid periculi minantur. Ex quibus non aliud coniecturari poterimus, nisi Cesar, ex quo cum commetaneis suis bellum dicitur incepisse, et sciat gentes Hungarorum congregatas in partibus Hungarie, sine dubio timet ne Nandoralbam rursus obtinerint, quousque illic bella habebit. Hinc autem Mehmet commisit partes istas perturbare, ut conatus dominorum Hungarorum cum istis perturbaret. Ita quod Vestris Egregiis Dominacionibus quidquid videtur de hac re, cogitet ne terra depopuletur. Quamvis accinxeram me itineri versus Mumkach, audito tamen presenti periculo, tam perpetrato quam eciam incumbente, intencionem mutare coactus sum. Et de intencione sua eadem me cerciorem facere velit, ut sciam me tempor[i] conformare. Quam Deus ad vota conservet. Ex Fogaras, feria sexta ante festum Sancti Demetrii, anno Domini 1521.

Nicolaus Tomory, castellanus, et cetera, castrorum Mumkach et Fogaras.

[Vo:] Egregio domino Stephano Zanyzloffy de Bathor, vicewayde transsylvanensi, etc. (?), domino meo observandissimo [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 58.)

---

legere a aceleiaşi forme primitive, care spune doar că, „fiind el (Teodosie) tânăr de vârstă, socotè că-i va purta de grijă *şi va ţinè Domnia*“.—În scrisoarea lui Teodosie către Braşoveni (Bogdan, *Documente şi regeste*, pp. 160-2) se spune că „după moartea părintelui Domniei Mele, a răposatului Basarab Voevod, s'a ridicat acel vrăjmaş Călugărul, cu hiclenii din ţara Domniei Mele, asupra capului Domniei Mele. Dar a dat Dumnezeu şi rugăciunea părintelui Domniei Mele Basarab Voevod, şi i-am pus supt picioarele Domniei Mele“ (altă scrisoare a lui Teodosie, pentru oile lui Praja, *ibid.*, pp. 266-7, nº LXXX; o a treia, *ibid.*, p. 267, nº LXXI).—La 7 Ianuar (1522) Teodosie erà în Scaun şi trimeteà la Sibiiu pe Iosif egumenul de Argeş (Nicolaescu, *l. c.*, pp. 26-7). V. şi *ibid.*, p. 33 pentru un Dragodan-Vodă, care luptă la Spinişor: dar poate fi ulterior. —Cu privire la „cellalt vrăjmaş, ridicat cu hoţi şi cu răufăcători, şi au prădat ţara, şi au ars-o fără ştirea Împăratului“, a publicat un document răp. Al. Ştefulescu într'una din foile ce se tipăriau în Târgu-Jiiului (*Amicul Poporului*, III, nº 7; de aici în Nicolaescu, *l. c.*, pp. 277-8).—„Punerea din nou în Scaun“, de către Mehemed-beg, e cea menţionată mai sus. Prada turcească fusese aşà de grozavă, încât Teodosie căută adăpost peste Olt, la Slatina (Bogdan, *l. c.*, pp. 160-2), lăsând la Târgovişte, prădată şi ea de rebeli, ca ispravnic de Scaun, pe Vornicul Radu şi pârcălabul Boico. Dela Slatina cereà Teodosie să i se trimeată de Braşoveni un „vrăjmaş“ oploşit la ei (*ibid.*).—V. şi scrisoarea ce urmează şi Socotelile Sibiiului, în vol. XI din această colecţie.

[1] Vladissa-Vlăduţă, după cât se pare, mai curând decât Vladislav. — La 10 Octombre Sibiienii aflaseră despre restituirea lui Teodosie şi moartea rivalului (vol. XI, p. 845). La 1-iu Novembre i se trimeteà un sol *la Bucureşti*, unde el se va fi aflat cu Turcii (*ibid.*), cari, spune aceiaşi notiţă de socoteli, se întorceau acum. — În socotelile Braşovului „novus Wayvoda transsalpinensis Wlad“ apare între 11 şi 12 Octombre (*Quellen*, I, p. 362). După 30 Octombre, Turcii năvălesc în Ardeal pe la Buzău (după arderea, citată în nota precedentă, a plaiurilor buzoiene; *ibid.*, p. 363). Pe la 9 Novembre se duceau puşti din Ardeal la acel pas (*ibid.*, p. 365; cf. şi p. 366). După 11 ale lunii veste de biruinţă asupra Turcilor: „qualiter Wolachi Turcos prostrassent“ (*ibid.*, p. 366). Horvat Logofătul erà, se pare, pribeag la Braşov (*ibid.*, p. 371). — Nu citez reproducerea socotelilor braşovene după vol. II³ din această colecţie, lipsind acolo datele.

CCCCLXVI.

Noşlac, 1521, 7 Decembre.

Ştefan Báthory, vice-Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre un pretendent, Dan-Vodă, pe care-l trimete.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis plurimum honorandi, post salutem. Misimus enim hunc Daan Waywodam qui nominavit se filium Way[vo]de Transsalpini fore, ad civitatem vestram, utendum et usque tempus oportunum illic se preservaturum. Rogamus igitur Vestras Dominaciones quatenus de eo velitis aliquam curam habere, ipsumque protegere et custodiri faciatis, ne quovismodo periclitetur. Vestras autem Dominaciones felicissime valere desideramus. Ex Naghlak, in crastino festi Beati Nicolai Episcopi et Confessoris, anno Domini 1521.

Stephanus Zanyzloffy de Bathor, vicewaywoda transilvanus, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis nobis plurime honorandis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 154.)

CCCCLXVII.

Şimlău, 1521, 20 Decembre.

Ştefan-Báthory, vice-Voevod al Ardealului, cere Braşovenilor ştiri despre Turci.

Prudentissimi viri et amici honorandi, post salutem. Peto Vestras Dominaciones harum serie diligenter ut, quomodo presens tempus in finibus vestris ex parte Turcarum instaret, nobis quam festine eandem *(sic)* Vestre Dominaciones et Amicicie rescribant; litteras autem Vestrarum Dominacionum et Amiciciarum nobis per Vestras Dominaciones missas ad iudicem civitatis Koloswar, eandem *(sic)* Vestre Dominaciones et Amicicie dirigant; qui nobis per suum hominem mittere curabit. Secus non facturi, rogamus. Unde felices easdem Vestras Dominaciones et Amicicias valere optamus. Ex domo nostra Somlyo, die dominico ante Quattuor Temporum Nativitatis Domini, anno eiusdem Domini millesimo quingentesimo vigessimo primo.

Stephanus Bathori, viceway[vo]da transsylvanus ac Siculorum vicecomes, etc., amicus V[estrarum] D[ileccionum].

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici ac consulibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 151.)

CCCCLXVIII.

Buda, 1522, 4 Ianuar.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre oprirea de a trece arme in Ţara-Românească.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Certa relacione fidedignorum accepimus admodum displicenter quamplures ex vobis fore negociatores, item alios eciam extra communitatem vestram, hinc et hanc commorantes, qui multa arma, loricas et id genus armorum gracia lucri ex hoc regno Hungarie in Transsylvaniam deferre, hinc ulterius in Transalpinam vendere consuevissent. Cum itaque Regia Maiestas hoc fieri omnino prohibet, ideo nos quoque volumus, vobisque in persona Sue Maiestatis, sub amissione capitum et omnium bonorum vestrorum, firmiter committimus quatenus, receptis presentibus, nullus omnino vestrum huius-

[1] E pretendentul cu privire la adăpostirea căruia în Braşov se plânge Teodosie-Vodă în scrisoarea citată.

modi arma prescripta in Transalpinam vendere vel introducere presumat. Quin pocius vos universos tales investigare et, quoscunque reperieritis, captivare et captos tandiu tenere debeatis, donec a nobis superinde aliam habueritis informacionem. Secus pena sub premissa nullo modo facturi. Datum Bude, sabbato proximo ante festum Epiphaniarum, anno 1522.

Iohannes comes et Wayvoda transsylvanus, etc.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et ceteris iuratis civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis dilectis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 172; altă formă către Bistriţeni şi Sibieni.)

CCCCLXIX.

Regele Ludovic către Braşoveni, despre planurile turceşti. Buda, 1522, 10 Februar.

Regele Ludovic către Braşoveni. A aflat dela ei „de Cesaris Turcorum in hoc regnum nostrum proposito et conatu". Să se sârguiască pentru „cognoscendis rebus Cesaris, quo sit animo et quid moliatur. . .

Bude, in die Beate Scolastice Virginis", 1522.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 354.)

CCCCLXX.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte fugari din Moldova. Suceava, 1522, 13 Februar.

Stephanus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici syncere dilecti. Nonnulli homines et laboratores nostri qui in civitate vestra insudantur, nunc, certis pecuniis nostris pro auro datis, ad civitatem vestram profugarunt. Ideo et pro hac re Thomas auricampsor, servitor noster, quendam hominem nostrum gracia extorquendi illuc ad vos dimittit. Propterea rogamus Dominaciones Vestras quatinus Dominaciones Vestre homini nostro super quos debitum extorqui querunt iusticiam et satisfaccionem administrare faciant.

Datum Zwchawye, feria quinta post festum Scolastice Virginis, anno millesimo quingentesimo vigesimo secundo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, vicinis et amicis nobis syncere delictis *(sic)*.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în Moisil, *l. c.*, pp. 20-1.)

CCCCLXXI.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre îndemnurile lui Mehemed-beg către Braşoveni de a se supune Sultanului. Buda, 1522, 25 Februar.

Prudentes ac circumspecti, amici nobis dilecti. De illis rumoribus quos, literis vestris mediantibus, nobis significastis, grato a vobis suscipimus animo, utque id ipsum eciam de cetero, diligenciori qua poteritis, vigilancia facere, et quicquid huiusmodi certo habere potueritis, nobis dies et noctes iterum significare curetis hortamur. Sed tamen, ubi ipse Mehmethbeg vos in eo avizasset quo, si censuales vos

[1] Se trimeteau paşti la Bran *(Quellen*, I, p. 377). Regele expedia un sol la Teodosie, dar în ţară erau acum iarăşi mai mulţi Domni („Wayvodarum": vol. XI din această colecţie, p. 845). Mehmed-beg şi subaşa de Vidin treceau în Februar Dunărea *(ibid.)*. Teodosie însuşi trimetea un sol la Guvernul ardelean, pe „Kalogorita" *(Quellen*, I, 410). La 28 Ianuar. oameni ai lui erau la Braşov *(ibid.*, p. 412).

ipsos Cesari exhibere velletis, efficeremini liberi; istiusmodi enim semper est hostis consuetudo, ut si quempiam terreat; verumtamen vos consiţio nostro penes ea vos ipsos tenere debeatis que ad fidelitatem Regie Maiestati observandam spectant. Quoniam, teste ewangelio, qui usque in finem perseveraverit, hic salvus erit. Non enim existimetis Transsylvaniam, tam a Regia Maiestate, quam eciam a dominis fore deserendam, immo pocius omni ope et auxilio providendam. Dum insuper nos cum Mehmethbeg, Deo favente, coram venerimus, tunc apparebit qualis inter nos concordia vel contractus fieri poterit. Interim vos feliciter valere optamus. Datum Bude, feria tercia in crastino festi Beati Mathie Apostoli, anno Domini 1522.

Iohannes comes et Wayvoda transsylvanus, et cetera.

Ceterum exploratores vestros inmittatis ad Portam Cesaris, ut veram rem et perfectam explore[n]tur, et sitis solliciti ac diligentes in custodia vestra[1].

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis brassoviensis, et cetera, amicis nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 156.)

CCCCLXXII.

Baia-Mare, 1522, 25 Februar.

Braşovenii din Baia-Mare către cei din Bistriţa, despre niște negustori din Maramureş, cari trec pentru a cumpără boi în Moldova.

Prudens et circumspecte domine, nobis plurimum honorande. Post plurimas salutes et nostram omnimodam commendacionem. Id Dominacioni Vestre intimare possumus quod, his diebus preteritis, veniens in conspectum nostrum Michael Lelezy, presencium videlicet ostensor, rogans ut eidem aliquos testes idoneos in negociis que inter ipsum et Casparum Literatum ex Maramarus orta essent, examinaremus, sicuti, ut credo, ipse de verbo ad verbum Dominacioni Vestre clarius et apercius pronunciabit, — nos autem, qui sumus ad hec et ad talia deputati, sicuti decet bonos et iustos homines, de verbo ad verbum examinavimus in hunc modum: quod unus inhabitator noster, hic in civitate nostra nobiscum commorans, qui tunc fuit consodalis et socius ipsorum, quemadmodum unus fassus est in hunc modum: quod, dum ipsi intrassent Moldaviam causa emendi aliquos certos boves, cum autem emissent et exivissent usque ad locum qui vocatur Erdekkemencze[2], et ibidem racionem posuissent, ubi invenerunt quod, omnibus computatis, utputa boves, expensis et illi sex florenos quos ipsi ad racionem omnium tenebant inter ipsos dividere, qui tum erant in moneta polonicali, et alia quoque, que erant inter ipsos exposita seu consumpta, invenissent in toto exposuisse florenos nonaginta unum, illos autem duos boves, quos dicebat Caspar Literatus pecuniis suis propriis emi(si)sse, nequaquam et nullo pacto emi(si)sset, sed illos quoque constare de pecuniis omnium ipsorum, sicuti et alii. Ideo damus has nostras literas pro maiori

---

[1] Cf. această menţiune, la data de c. 28 Ianuar 1522, din socotelile Braşovului (*Quellen*, I, p. 413): „Item pro convocacione provincialium tempore quo ille spurcissimus canis Mehemetbegk sibi censum et tributum a civitate et provincia dare et solvere postulabat". şi: „Item Gergel, expensas ad d. vicewayvodam cum litteris ex parte intimatorum ipsius Mehemetbeck" (şi la rege), şi p. 415: „Item domino Iohanni Golden, etc., quando retentus fuit in Rubea Arbore [Rucăr] per octo dies, ubi ille spurcissimus canis Mehemetbegk a Brassoviensibus et terra Barcza censum sibi dare postulaverat". Se luaseră măsuri de apărare la Bran *(ibid.)*. — La 26 Februar Doamna Milița („Waywodissa transalpinensis") aveà un sol la Braşov *(ibid.*, p. 415).— V., în sfârşit, şi p. 416, la data de c. 28 Februar: „Item cuidam Wolacho de Rosinnaw misso ad partes transsalpinas, Mehemetbegk censum repetendum".—La 16 Mart veşti despre Mehemed-beg *(ibid.*, p. 418). Dacă la aceiaşi pagină, pe la 19 Mart, se vorbeşte de „obitus Mehemetbegk", s'ar crede că e vorba de *plecarea* lui („abitus"). Dar în Mart încă se află că el „încă trăieşte" (*adhuc vivere; ibid.*, p. 422).

[2] Cuptorul Dracului.

testimonio, ex quo nos petitos habuit et accessit. Datum ex Riwlodominarum, feria tercia post Mathie Apostoli, anno Domini 1522.

Iudex et iurati cives de Riwlodominarum, vestri, et cetera.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto Martino, iudici civitatis bistriciensis, domino et amico nobis plurimum honorando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CCCCLXXIII.

Sibiienii către Bistrițeni, despre luarea aurului și argintului din Rodna de cămărașii de la Baia-Mare. Sibiiu, 1522, 9 Mart.

Prudentes et circumspecti domini ac amici nostri honorandi. Accepimus certa relacione nobilem Georgium More de Sakmar cum alio quodam eius consocio, camerarios de Rivulo Dominarum, aurum et argentum quod in valle rodnensi conflatum est pro se velle occupare et ad cameram Rivuli Dominarum appropriare, quod alias ab antiquo semper ad cameram istam cibiniensem spectavit et adhuc spectat- , prout eedem Dominaciones Vestre ex literis Maiestatis Regie arrendacionalibus percipient, quas cum domino Servacio iurato, confratre nostro, transmisimus. Quapropter rogamus easdem Amicicias Vestras, ut, si et in quantum prefati camerarii de Rivulo Dominarum dictis literis regalibus acquiescere non vellent, sed se contra illas opponere, ut interea quoniam nos Regiam Maiestatem accersiri possemus, per nuncios nostros, tam aurum, quam argentum, una cum separatorio, ad manus illius partis, neque nobis, neque illis tradere permittere velint, sed apud manus concivium vestrorum usque ad insercionem per Maiestatem Regiam faciendam conservari facere; quod erga easdem omni vicissitudine resarciri studebimus. Ex Cibinio, veloci calamo, dominica Invocavit, anno Domini 1522.

Magister civium, iudices et iurati consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis consulibus civitatis bistriciensis, dominis ac amicis nostris plurimum honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CCCCLXXIV.

Ștefan Báthory, vice-voevod al Ardealului, către Brașoveni, despre oprirea lui Marcu, solul său la Munteni. Gurghiu, 1522, 18 Mart.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis dilecti. Refert nobis querulose is Michael Koztha, incola huius civitatis brassoviensis, qualiter, retroactis diebus, dum videlicet nos quendam Marcum, familiarem nostrum, ad partes transalpinenses miseramus, vos itaque ipsum Marcum captivari facere voluissetis, ipseque Michael Koztha, ex quo penes ipsum familiarem nostrum loquisset et eundem iustificasset, vos ipsum eodem modo ut familiarem nostrum prosequeretis et prosequi faceretis, turbaretisque eciammodo. Ideo idem servitor noster in serviciis nostris et regni huius fuit, et erit eciam in futurum peracturus. Requirimus igitur vos et nichilominus vobis in persona domini nostri graciosissimi, domini Iohannis comitis et Wayvode, et cetera, firmissime committimus quatenus, agnitis presentibus, a modo deinceps prefatos Marcum familiarem nostrum et Michaelem Koztha, racione previa, tam in personis, quam in rebus ipsorum turbare et molestare aut, dampnificare nusquam et nequaquam debeatis, nec sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Ex Gewrgen, feria tercia post dominicam Reminiscere, anno Domini 1522.

Stephanus Zanyzloffy de Bathor, viceway[vo]da transsylvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 159.)

CCCCLXXV.

Idrifaia, 1522, 24 Mart.

Leonard Barlabassy, vice-Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre veştile cu privire la Mehemed-beg.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Que ex parte terre transalpine et illius Mehmeth nobis scribitis, quod fama illa quam nuper per vestrum hominem nuncciaveratis, tali casu accidisset, quod iudex de Thergowystya vobis pro omni vero nuncciasset, cuius eciam litteras ad nos in spem ad nos misistis, gaudebamus equidem et Deo altissimo gracias agebamus ingentes, et iam domino quoque nostro graciosissimo scripsimus, sed quid exinde facere possumus, sicut divine placuit Maiestati, ita fieri debuit. Nos autem pro nunc alia scribere non possumus, nisi quod prefatus dominus noster graciosissimus, iam in hiis partibus transsylvanis constitutus, indixit generalem dietam universis tribus nacionibus ad dominicam Letare proxime venturam [30 marcii], ad oppidum Enyed, prout litteras quoque Sue Sacratissime Maiestatis ad vos pervenisse credimus, quibus mediantibus cupit illo *(sic?)* certos et vobis transmitti, et eadem Sua Sacratissima Maiestas personaliter intererit. Interim tamen, si que nova in predicta terra transalpina emergunt negocia, prefato domino nostro graciosissimo aut nobis semper significare velitis. Vestras Dominaciones felices valere optamus. Ex domo nostra de Hederfaya, in vigilia festi Annunciacionis Virginis Gloriose, 1522.

Leonardus Barlabassy, vicewayfvo]da transsylvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici, iuratis ceterisque civibus ac consulibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 157.)

CCCCLXXVI

Aiud, 1522, 2 April.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Sibieni, despre platoşele comandate de Ştefan-Vodă al Moldovei.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Occurrerunt contra vos querimonie Magnifici domini Wayvode moldaviensis in eo ut certe quedam lorice sue, istic Cibinii qualitercunque detente, apud vos haberentur atque servarentur. Proinde hortamur vos, et regia in persona committimus, quatenus predictas loricas in vestra civitate, ut prefertur, detentas, dum et quamprimum superinde fueritis requisiti, e vestigio libere abducere et asportare permittatis et permitti facere debeatis atque teneamini. Secus facere nullomodo presumentes. Ex Ennyedino, feria quarta proxima ante Beati Ambrosii Doctoris, anno Domini 1522[1].

Iohannes comes et Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistro civium ac iudicibus ceterisque iuratis civibus et consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

[1] De astfel de platoşe ale lui Ştefăniţă e vorba şi în socotelile Braşovului pe 1521, către sfârşit.

CCCCLXXVII.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre intrarea Turcilor în Ţara-Românească. Sibiiu. 1522, 21 April.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Quia nos, tam ex specialibus nunciis domini Wayvode transalpinensis, quam eciam certis exploratoribus nostris, certo intelleximus Thurcos, infidelissimos Christi nominis inimicos, ingenti expedicione Danubium iam transmeasse et huc ad terram transalpinam venisse, qui quidem hoc regnum transsylvanum invadere et depopulare ac devastare niterentur, necessarium itaque est ut, pro evitandis tam imminentibus periculis, ad defensionem regni, gentes congregaremus et insurgere faceremus. Requirimus igitur vos, et nichilominus vobis harum serie, regia in persona, sub ammissione capitum et omnium bonorum vestrorum, firmiter committimus quatinus, visis presentibus, dies et noctes omni hora promti et parati ac armis bellicis bene expediti esse debeatis, ut, cum alie litere nostre post has ad vos superinde pervenerint, absque omni mora insurgere vosque movere et, quo necessitas regni postulabit, venire possitis. Secus nulla racione facturi. Datum Cibinii, secundo die festi Resurreccionis Domini 1522[1].

Iohannes comes et Wayvoda transsylvanus, et cetera.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 71.)

CCCCLXXVIII.

Judele sibiian Marcu Pempflinger către Braşoveni, despre un Trimes al regelui în Moldova. Sibiiu, 1522, 2 Maiu.

Post salutem et paratam complacenciam, favorem. Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Exposuit nobis hic exhibitor presencium, qualiter, cum superiori tempore idem exponens in certis Regie Maiestatis negociis Moldaviam et deinde Turciam profectus fuisset certaque bona sua et coniugem, necnon liberos suos, istic Brasschovie reliquisset, que tamen eatenus rehabere minime potuisset, et aduc sibi illic preservaretur, unde non parum sustulisset et sufferret dampnum; cum autem idem exponens sese in hanc civitatem cibiniensem cohabitandi et morandi gracia recipere pretendit, tumque eciam, hoc presertim tempore, tam in negociis Regie Maiestatis et Magnifici domini Waywode, quam eciam tocius provincie nostre, occupatus esse constat et existit, velocique regressu ad nos rursus redire cogitur, — rogantes Dominaciones et Amicicias Vestras quatenus eedem, premissorum ac nostri omnium intuitu, eidem exponenti, qui scilicet, ut prefertur, iam sibi istic apud nos incolatum elegisse perhibetur, universa bona sua ibidem vestri in medio in quorumcunque facultate

[1] După *Studii şi Documente*, III, p. XLVI şi urm.; *Analele Academiei Române*, XIX, p. 210; *Inscripţii*, I, pp. 149-50, v. Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, II p. 390 şi urm.; *Istoria Armatei*, I, p. 228 şi urm. Radu de la Afumaţi se luptă acum cu Turcii, şi Mehemed-beg venià pentru a trimete la Poartă pe Teodosie, a cărui slăbiciune copilărească făceà să nu mai poată conteni tulburările. — La 26 Mart Braşovenii făceau daruri „Wayvode transalpinensi“ (*Quellen*, I, p. 421). Sol muntean spre sfârşitul lunii (*ibid.*, p. 423). Pe la 12 April altul cere pe Dan, după cât se pare: „cuidam nuntio transalpino qui repetiverat Wayvodam in carceribus sedentem“ (*ibid.*, p. 423). Şi Kologirata, solul lui Teodosie, reapare pe la 18 (*ibid.*). La 21 April Doamna lui Neagoe erà la Braşov, unde i se dădeà vin, pâne, trei miei şi pentru cai ovăs (*ibid.*, p. 424). Un „sol al Domnului muntean Radul“ mergeà pe atunci în Secuime. La 25 el îşi făceà intrarea, „cu gloată multă“ (*cum multa gente*), şi se cheltuià în chip deosebit cu el. „Domnul muntean“ („Waywoda transalpinensis“; dar v. p. 427: „Waywoda *transsilvaniensis*“) căruia-i trimete pe Gallus, „factor smigmatum“, e încă Teodosie. El săptămâni stătù Radu în Braşov: Mehemed-beg îl cercà (*ibid.*, pp. 424-5 şi p. 426), şi se credeà că ar voì să năvălească în Ardeal (*ibid.*, p. 425).

habita existenti, pariter et coniugem suam, libere denunciari et restitui facere velitis, ut, eo cicius rehabitis suis bonis, cum salva et optata expedicione reverti possit et valeat. In qua nobis et toti provincie nostre rem pergratam, acceptissimam facietis. Datum Cibinii, secundo die maii, anno 1522.

Marcus Pempflynger, iudex regius civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et villico ceterisque iuratis consulibus civitatis brassoviensis, dominis amicisque honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 67.)

CCCCLXXIX.

Sibiiu, 1522, 14 Maiu.

Sibiienii către Braşoveni, despre trupele de ajutor ce dau lui Zápolya în Ţara-Românească.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Noveritis nos literas vestras, nobis medio tabellionis vestri proxime allatas, accepisse et intellexisse. Quod autem nos ad conduccionem et subordinacionem duorum millium armigerorum sive stipendariorum iuxta requisicionem Magnifici domini Wayvode submiserimus, hoc quidem sine racione factum esse minime censeatis, quoniam hac condicione onus istud assumpsimus, ut iam tandem, post illius summe nostre restitucionem, quam scilicet ipso domino Wayvode causa conduccionis prescriptorum duorum millium armigerorum prestare tenemur et polliciti sumus, gentes nostras, quas alias ad commissionem dicti domini Wayvode e medio nostri, ex Septem Sedibus, levare et transalpinas partes transmitti coacti fuissemus, domi absque ulla fatigacione tenere possimus et valeamus, nisi, quod Deus avertat, hostes nostri ex improviso sese in hoc regnum transsire[1] diverterent; tum vero quod gentes nostre, ad exercitus sui expedicionem, ad terciam usque angariam perdurantes, non minorem pecuni(ari)e summam exposuissent quam universi Saxones, posthabitis fatigiis et seposito vite ipsorum periculo, pocius se domino Wayvode in paratis daturi affirmarunt et assumpserunt. Vestre igitur Amicicie hanc sentenciam nostram non sinistram fore diiudicare, sed que (ut par est) rebus suis mature consulant et provideant. Ceterum Vestras Amicicias feliciter valere optamus. Ex Cibinio, feria quarta proxima post dominicam Cantate, anno 1522.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque consulibus civitatis brassowiensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 74.)

CCCCLXXX.

Prejmer, 1522, 18 Iunie.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, amână o judecată pentru data întoarcerii lui din Ţara-Românească.

Ioan Zápolya amână judecata între Paul „Beldy de Bodole[2]“ şi Braşoveni: „propter presentem expedicionem. . ., ad octavum diem post condescensionem et exitum presentis exercitus nostri in regno transalpinensi existentis. . .

Datum in Presmar, in profesto Sacratissimi Corporis Christi, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo.“

---

[1] Copia Academiei: „Transsilvanie“.

[2] V. mai sus, la data de 5 Mart 1520.

[Pe dos:] 1522, octavo die aprilis, belli de Transsalpino causa, introscripta prorogata est per dominum Wayda. . ., racionem ad tercium diem festi Beati Iacobi Apostoli [27 iulii] proxime venturi [1].

(Original, cu pecete.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 38.)

CCCCLXXXI.

Locuitorii din Sighişoara către juzii lor, despre nişte lucruri luate prin sate la întorsul din noua expediţie munteană. Sighişoara, 1522, 5 Decembre.

Salutem et honorem. Prudentes et circumspecti domini honorandi. Noverint Prudencie Vestre, dum nobilis Iohannes Bogathy rediisset de expedicione transalpina, descendit in Segesdt [2], incolas ibidem male tractando et eosdem taxando in cubulis 24 avenarum; in Dalya [3] et Zendtlaslo simili modo. Et, his taxacionibus non contentus, a quodam paupere de Segesdt currum optimum integrum recepit, sua vi et potencia mediante. Misimus specialem nuncium de consulatu ad villam Saros pro rogando et impetrando curru. Sed, cum non restituit responditque nuncio institum illum cuius est currus dixisse se nil curare de mandato domini Wayvode preterea nollet sibi currum restituere, nisi propria in persona veniret ad Ranoldt [4] et huiuscemodi fallaci excusacione abduxit currum in maximum damnum huius pauperis de Segesdt,—rogamus igitur Prudencie Vestre velint eam causam coram provincialibus movere taleque medium in ea observare ne pauperibus regiis ab huiusmodi iniquis nobilibus tanta vis et potencia inferatur et ut bonus homo ille damnificatus currum recuperare valeat. Hiis Prudencias Vestras valere cupimus. Datum in Segeswar, feria sexta in profesto Sancti Nicolai Presulis, 1522.

Magister civium substitutus,
iudices et iurati cives civitatis segeswariensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis Mich[aeli] Kroner, magistro civium, et Michaeli He[gyes], iudici regio civitatis segeswariensis, dominis nostris honorandis [5].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Pe la 9 Maiu se mai cheltuià cu Radu-Vodă şi Miliţa (*Quellen*, I, p. 428). Se cercetà despre Mehemed-beg (*ibid.*). Un boier merge la Zápolya (*ibid.*, p. 429). Pe la 23 Maiu Miliţa trimeteà un om al ei în Moldova (*ibid.*, p. 430). La începutul lui Iunie tabăra erà la Prejmer: se aduceau Români prinşi la Rucăr (*ibid.*, p. 432). Se pun capete de Turci în ţapă (*ibid.*, p. 435). La 22 Iunie un dar de pâne albă se făceà lui Radu dincoace de munţi (*ibid.*, p. 437), şi un sol moldovenesc căutà pe Miliţa (*ibid.*). Întâia ciocnire fu la Bran, deosebindu-se Dragul Spătarul (Nicolaescu, *l. c.*, p. 35). Lupta e cea cunoscută supt numele de lupta dela Rucăr (*Istoria armatei*, I, p. 231). De atunci e scrisoarea lui Radu din 27 Iulie (*ibid.*, pp. 33-4 = Bogdan, *l. c.*, p. 269, nº LXXXVI): e în „mare primejdie", şi cea din ziua precedentă, în care asigură că Horvat Logofătul şi „ceilalţi boieri", cari şi-au trimes „fiii şi toată averea" la Sibiiu, îi sunt prieteni şi duşmani lui Mehemed-beg (*ibid.*, pp. 35-6 = Bogdan, *l. c.*, pp. 269-70, nº LXXXIX). Tot atunci aş pune scrisoarea din 5 August, cu mulţămiri pentru un dar al Sibiienilor (*ibid.*, p. 40). Cea din 22 Septembre (*ibid.*, pp. 41-2) e acum din pribegie. Cf. şi scrisoarea din 23 Iulie, *ibid.*, pp. 46-7. Cf. şi Nicolaescu, *Documente cu privire la Radu dela Afumaţi*, Bucureşti, 1909. Actul, publicat de acelaşi şi în *Revista pentru istorie, archeologie şi filologie*, 1909, numeşte pe acest Radu: „Radu-Vodă cel Viteaz".

[2] Şaeş.

[3] Daia?

[4] Iernut.

[5] La 13 Novembre se încheiase a doua expediţie a lui Zápolya (*Istoria armatei*, I, p. 231). La 11 Decembre Radu scrià din Scaun, îngăduind Saşilor negoţul cu ţara lui (Nicolaescu, *Documente slavo-române*, p. 43). De sigur însă că scrisoarea cu poftire la nunta fiicei, din 17 Decembre, nu e a *acestui* Radu (*ibid.*, pp. 44-5; Bogdan, *l. c.*, p. 188, nº CLXXXIII).

CCCCLXXXII.

Mediaş, 1523, 3 Ianuar. Locuitorii din Mediaş către Braşoveni, despre Mihail, episcopul catolic de Milcov.

Locuitorii din Mediaş către Braşoveni. „In causa arrestacionis certorum porcorum quorundam hominum de Zenthpeter[1] per eosdem homines, coram Vestris Dominacionibus pro flor. Ijc estimatorum, pridem per Reverendum dominum Michaelem episcopum mylkoviensem, regni moldaviensis, et plebanum de Walthodia[2] factum. . .

Ex Megyes, sabbatho proximo post festum Circumcisionis Domini, anno eiusdem 1523."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 77.)

CCCCLXXXIII.

Ciuci, 1523, 12 Mart. Ştefan Thomory, vice-Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre armele şi muniţiile lăsate la ei de Zápolya când s'a întors de peste munţi.

Ştefan Thomory, vice-Voevod al Ardealului, către Braşoveni. Cere să i se restituie „ingenia seu bombarda per dictum dominum nostrum graciosum [Iohannem Waywodam] in civitate vestra relicta, simul cum globis et aliis attinenciis, in registro litteris nostris incluso". Să se trimeată toate la Cohalm: „ad oppidum Kewhalom[3]. . .

Datum in possesione Chwch, feria quinta proxima ante dominicam Oculi, anno Domini 1523."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 165.)

CCCCLXXXIV.

Idrifaia, 1523, 22 Mart. Leonard Barlabassy şi Ştefan Thomory, vice-Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre cererea lui Radu-Vodă de a i se trimete Doamna.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Tam ex litteris vestris nuper ad nos datis, quam eciam nunccio Generose et Magnifice domine conthoralis Spectabilis et Magnifici domini Radwl Wayvode voluntatem eiusdem domini Radwl intelleximus, quod scilicet ipsam dominam consortem suam pronunc erga se introduci facere vellet. Nos quidem voluntati Sue S[pectabilis] M[agnificencie] parere non recusaremus, sed per hoc in negocio huius regni una magna confusio et perturbacio succederet. Sciunt enim Vestre Dominaciones qualiter contribucionem illam pecuniarum insimul ordinavimus in subsidium ipsius domini Radwl Way[vo]de, pro conservacione gencium. Si igitur ipsa domina pronunc se

---

[1] Sâmpietrul Braşovului.

[2] Şi Iorga, *Studii şi Documente*, I-II, p. XXI. El e „episcopus moldaviensis" pomenit de câtevă ori în socotelile Braşovului (*Quellen*, I, p. 429, 520). Aceasta se dovedeşte din pomenirea la 1523 a „episcopului moldovenesc" ca residând la „Walthyd" (aceiaşi ca şi „Walthodia"=Valchid, ung. Váldhid, săs. Waldhütten, pe Târnave, în cercul Sighişoarei; azi abiă 340 de Români faţă de 1044 de Saşi). În Septembre 1523 el e în tovărăşia lui Nicolae Thomory, castelan de Făgăraş (*ibid.*, p. 526), dar trece iar la Valchid (*ibid.*) În Octombre 1523 i se zice numai pleban al satului unde se află („plebanus in Monte Petri, in Walthyt"; *ibid.*, p. 528). Apoi iarăşi e „episcopul moldovenesc" (*ibid.*, p. 529). Cf. şi p. 534.

[3] Socotelile Braşovului înseamnă la 27 Februar aducerea unor „bombardule" din Ţara-Românească (*Quellen*, I, p. 481). Altele se aduc în Maiu (*ibid.*, p. 487). În April se ieau trei tunuri din Rucăr (*ibid.* p. 512).

ipsam exinde moveret, incole harum parcium transsylvanarum, hoc videntes, pecuniam mox reservarent et non administrarent. Et exinde, tam ipsi domino Radwl Way[vo]de, quam eciam toti huic regno maximum incomodum succederet. Scripsimus itaque et eidem domino Radwl Way[vo]de et prefate domine conthorali sue ut ad pauxillum temporis spacium, saltem quodum pecunie huiusmodi iam in brevi administrabuntur, pacem cum bono animo habeant; postea vero saltem Sua S[pectabilis M[agnificencia] faciat nos superinde inveniri facere: per omnia sic fieri poterit prout Sue Dominaciones voluerint; hoc et Vestre Dominaciones illi nunciare possunt. Interim tamen Vestre Dominaciones viam et modum ac racionem teneant, ne ipsa domina infra premissi temporis spacium sese aliquorsum transferat. Et easdem bene valere optamus. Ex Hederfaya, in dominica Iudica 1528.

Leonardus Barlabassy et
Stephanus Thomori, vicewayfvo]de transsylvanenses.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis brassoviensis, amicis nobis honorandissimis [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 164.)

CCCCLXXXV.

Ştefan Báthory, locotenent regal, către Marcu Pempflinger, despre solul regal ce merge la Radu-Vodă. Buda, 1523, 29 Mart.

Egregîe amice, nobis honorande. Profiscitur ad Wayvodam transsalpinensem in factis et negociis Regie Maiestatis, statum publicum et commune bonum omnium nostrum concernentibus, is Egregius Ladislaus Pestyeny, aulicus Regie Maiestatis. Quare requirimus vos et hortamur presentibus diligenter quatenus, dum et quando prefatus Ladislaus Pestyeny ad vos pervenerit, velitis eidem omnino auxilio adesse et eidem de aliquo comite itineris qui ipsum usque ad loca tuciora conducere debeat, providere, ut idem secure et libere iter suum peragere et mandata eidem per prefatam Maiestatem Regiam, dominum nostrum graciosissimum, in negociis Sue Maiestatis, statum, ut premisimus, reipublice et commune bonum concernencia, iniuncta, debito modo exsequi possit. Aliud ne facere velitis. Ex Buda, in dominica Ramispalmarum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo tercio.

Stephanus de Bathor, comes et Palatinus
ac in absencia Regie Maiestatis locumtenens, et cetera.

[Vo:] Egregio Marco Pemfflinger, iudici regio cibiniensi, amico nobis dilecto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCLXXXVI.

Sibiienii către Braşoveni, despre averea lui Valentin Crusius, scoasă în vânzare după cererea unor Români. Sibiiu, 1523, 1-iu April.

Prudentes et circumspecti domini amicique nobis honorandi. Noveritis quod, in nostram veniens presenciam, circumspectus magister Valentinus Crusius, alias iuratus consul vester, presencium exhibitor, nobis gravi cum querela significare et exponere curavit qualiter Amicicie Vestre eidem exponenti universa bona sua, tam mobilia, quam immobilia, vestri in medio, in ipsa civitate brassoviensi, habita et

[1] E vorba de cea d'intăiu Doamnă a lui Radu, care, după Nicolaescu, erà fiica lui Vlaicu Vornicul (*Convorbiri literare* pe 1902, pp. 1036-44; cf. *Documente,* p. 46). Pentru cei 150 de florini împrumutaţi lui Radu la plecare, v. *Quellen* I, p. 477.

existencia, ad instanciam quorundam Walachorum in facto crediti arestari et sigillis obsignari recludique fecissent, ipsumque unacum coniuge sua et familia ex predictis bonis suis universis seclusissent, et modo eciam omnia bona sua sub aresto preservarentur. Cum autem ipse exponens dicit se, dummodo iuris ordine debitor compertus et convictus fuerit, ex rebus suis mobilibus, vel solummodo una domo eiusdem creditoribus pro sui parte satisfacere posse, unde reliqua bona illius de iure absolverentur, rogamus igitur Amicicias Vestras quatenus eedem, consideratis primitus pluribus ac universis serviciis que scilicet idem exponens, tum officio legacionis, quam aliis in rebus, sepe sepius Amiciciis Vestris exhibere studuit et complacere, tum vero in futurum quoque eisdem Amiciciis Vestris, atque interdum et provincie nostre, sua opera conducere posse arbitramur; attendentes denique senilem etatem ipsius ac senatus dignitatem, quam scilicet ipse exponens a pluribus annis isthic in medio vestri reverenter gessisse perhibetur, eidem exponenti domum suam, quam inhabitat, unacum rebus inibi existentibus ad usum proprium remittere ac consentire et ab arresto libere denunciare, nostri ob contemplacionem, donec scilicet et quoadusque his aliis rebus suis providere possit,—ne postremo, si causa ipsa hinc ad alia loca, ordine iudiciario observato, provocaretur devenireque contingeret, Amiciciis Vestris fortassis suspicio exinde onerosa suboriretur, aut negocium istud in alium finem, vobis contrarium, pertractaretur. Quod erga easdem longe maioribus officiis recognoscere curabimus. Quas feliciter valere optamus. Ex Cibinio, feria quarta post Palmarum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo tercio.

Magister civium, iudices et iurati consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis consulibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

CCCCLXXXVII.

Idrifaia, 1523, 17 April.

Leonard Barlabassy, vice-Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre nevoia de a se trimete în ţară familia lui Radu-Vodă.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem. Quemadmodum Vestre Dominaciones ex parte intromissionis Generose et Magnifice domine conthoralis Spectabilis et Magnifici domini Radwl Wayvode transalpini erga eundem dominum suum nobis scribunt, nos exinde, una cum Egregio domino Stephano Thomory vicewayvoda, socio nostro, loquuti sumus et tractavimus. Cur autem antea, dum itidem postulabat, non dimisera mus, non sine racionabili causa fuit. Nunc autem voto ipsius domini Radwl Way[vo]de respondere et eandem dominam conthoralem suam erga eum, una cum liberis suis, intromittendam esse decrevimus. Quare Vestras Dominaciones rogamus, et nichilominus eisdem committimus: velint et debeant eedem prefatam dominam unacum predictis liberis suis secure, pacifice et honore quo decet condigno libere dimittere. Easdem in reliquo felices valere optamus. Ex domo nostra de Hederfaya, feria sexta proxima post festum Beatorum Tiburcii et Valeriani Martirum, 1523.

Leonardus Barlabassy, vicewayfvo]da transsylvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici, necnon iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis brassoviensis, amicis nobis honorandis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 166.)

[1] E vorba de *liberi*, copii, deci (v. p. 263, nota 5) Radu n'avea fată de măritat. — O altă scrisoare în acest sens fu adusă de boierul Radu pe la 24 Mart (*Quellen*, I, p. 511); îndată, prin Mogoş, Doamna însăşi se cere la soţul ei, de la vice-Voevod (*ibid.*, p. 512).

CCCCLXXXVIII.

Leonard Barlabassy şi Ştefan Thomory, vice-Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre răpezile schimbări din Ţara-Românească. Idriţaia, 1523, 29 April.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Que nobis ex parte terre ac regni et Waywode Transalpini, scilicet Thurcorum, scribitis, sane intelligimus. Hortamur igitur vos, et nichilominus vobis harum serie, in persona Spectabilis et Magnifici domini Iohannis comitis et Waivode, et cetera, domini nostri graciosissimi, firmissime precipientes committimus et mandamus quatinus cum gentibus vestris, equitibus scilicet et peditibus, omni hora prompti et parati esse debeatis, ut, dum alie littere nostre ad vos pervenerint, mox, absque omni mora, eo quo necessitas regni postulaverit, venire possitis et valeatis. Iam enim et nos regnum hoc ex omni parte insurgere faciemus et cum eisdem regnicolis nos quoque simili modo parati erimus, et, quo oportuerit, illuc ibimus. Preterea exploratores vestros exmittatis et vigiletis ad omnes partes ne decipiamini, et quitquid undecunque, tam ab ipsis exploratoribus vestris, quam eciam aliunde intelligere potueritis, nos de illis dies et noctes, quanto cicius fieri potest, cerciores reddere teneamini. Aliud nullo modo facturi. Et Vestras Dominaciones bene valere optamus. Ex Hederfaya, feria quarta proxima ante festum Beatorum Philipi et Iacobi Apostolorum, 1523.

Leonardus Barlabassy et Stephanus Thomory, vicewayfvoſde, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ac iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis brassoviensis, amicis nobis honorandis [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 168.)

CCCCLXXXIX.

Ştefan Thomory, vice-Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre primirea ce se va face fugarului Radu-Vodă şi pribegilor. Waldorf, 1523, 9 Maiu.

Egregii domini amicique nobis honorandi. Post salutem ac nostri ipsius sinceram commendacionem. Accepta fama et intellecta ex parte Waywodatus regni transalpinensis, volumus, nichilominusque in persona domini nostri graciosi, domini Iohannis comitis et Waywode, firmiter precipientes, committimus et mandamus quatenus a modo deinceps priorem Vaywodam, Waywodam Radwl, medio vestri existentem, omni cum honore, prout decebit, conservare velitis et teneamini, boya-

[1] In Ianuar se citează Vitalis, ajutorul bucătăriei lui Vodă. Apoi „protonotariul" său Paul (*Quellen*, I, p. 505). În Februar, medicul lui Radu, care merge la Feldioara (*ibid.*, p. 506). Banul muntean merge la Zápolya în Mediaş (*ibid.* Scrisori de la acesta şi către acesta,—Şerban, „cumnatul Pârvului Banul", — în Nicolaescu, p. 57 şi urm.). Pe la 18 Februar rădvanul lui Radu e dus la Mediaş (*Quellen*, I, p. 507). Pe la 21 ale lunii văduva lui Neagoe („relicta domini condam Bozzorab, Dezpina") se află în Ardeal, păzită „şepte nopţi" de „doi străjeri" (*ibid.*). Pe la 11 Mart se află, prin Mogoş, cu bucurie că Radu şi-a făcut pacea cu Turcii („bonam pacem firmatam domini Radul Waywode transalpinensis cum Cesare Thurcorum") (*ibid.*, p. 510): Radul Grămăticul întăriă asigurarea (*ibid*). Ioan Fuchs îl vizitase (*ibid.*, pp. 509-511). La 24 April soseşte Mogoş cu vestea luării Rodosului (*ibid.*, p. 508). Se cheltuieşte cu trabanţii cari stau lângă Radu (*ibid.*, pp. 508-9); în Mart i se trimeseseră şi Secui (*ibid.*, p. 509). În sfârşit pe la 25 ale lunii vine ştirea hotărâtoare a înfrângerii: „Barthusch. . ., cum litteris ad dominos viceweywodas, una cum litteris domini Radul Waywode transsalpinensis, quando Thurci novum Waywodam Wladislaum ad regnum transalpinum introduxerunt". Îndată, la 25 Maiu, Radu vine la Braşov pentru convocarea militară a ţerii. Un sol regal soseşte acum din ţară; se readuc şi tunurile din Rucăr (*ibid.*, p. 513). La 26 se dă de veste şi regelui (*ibid.*, p. 513). Se tot trimet spioni (pp. 513-4). Poate din acest timp sunt scrisorile lui Radu din Gherghiţa, 8 Ianuar (Bogdan, *l. c.*, p. 269, nº LXXXVIII) şi 5 Februar (cată a se „curăţi de Turci"; *ibid.*, p. 270, nº XC).—Şi pe la 14 April Despina se află la Mediaş, lângă vice-Voevod (*ibid.*, p. 512).

ronesque avizetis atque exortetis, nedum quispiam coram gracia intrandi recessurus clam audeat, nam alioquin detencioni tradetur. Preterea et uxores et filij eorundem boyaronum, ne ex civitate ipsa brassoviensi effugiant, custodiantur, donec et quousque super presenti negocio ipsius novi Waywode voluntatem domini nostri graciosi, tumque nostri apercius intellexeretis; quandoquidem transactio compositiva non vos, sed dominum nostrum graciosum, vel, eo absente, personam concernit nostram. Item advertencia eciam omnium vestrum est quomodo castrum Poynar deest et caret suis utensilibus rebus; opus est enim ut et illud subveniatur; interim vero expedicio aliquo racionabili colore prorogetur. Factam itaque huiusmodi racionabilem disposicionem dominus noster graciosus et ius[=ipse] una vobiscum credimus seriosam componere posse concordiam. Ex Waldorffh, die sabbathi post Appariciouem Beati Michaelis Archangeli, anno Domini 1523°.

Stephanus Thomory de Chwez,
vicewayvoda transsylvanus et Siculorum vicecomes, etc.

[Vo:] Egregiis ac nobilibus iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis honorandis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius. I, nº 163.)

CCCCXC.

Bărcut, 1523, 15 Maiu.

Ştefan Thomory, vice-Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre voia ce are boierul muntean Giura, chemat de Doamna Despina, a venì la ea în Braşov.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Post salutem. Noveritis quod nos, fide nostra mediante, egregio Gywra, in partibus transalpinis commoranti, ad favorabilem peticionem Magnifice domine Dyspine, relicte condam Bozorab Waywode transalpini, in eo promisimus assecuramusque eundem a nullo impediturum ut ipse Brassoviam versus, erga prefatam dominam Dyspinam, venire valeat atque habeat facultatem. Tali modo, ut, cum idem Gywra ad castrum Thewrch pervenerit, mox Vestris Dominacionibus scire dare teneatur, eo modo, ut iidem Vestre Dominaciones hominem ipsorum illac ad Thewrch inmittere valeant, cum quibus civitatem ipsam brassoviensem ingrediatur, finitisque et peractis negociis suis cum eadem domina Dyspina habitis, rursum cum hiisdem hominibus vestris usque eundem castrum insequuturus existat. Rogamus igitur vos, ut, dum et quando idem Gywra ad dictum castrum Thewrch pervenerit vobisque intimaverit, mox homines vestros erga ipsum exmittere velitis, qui ipsum Gywra ad Brassoviam importent, peractis negociis suis rursum ad Thewrch cum ipsis hominibus vestris insequi facere debeatis; provideatis tamen ut idem Gywra illic in civitate vestra ubique late ac libere ne progrediatur, sed in una domo honorifice negocia sua cum eadem domina perficiat, peractis tamen rursum tantum illis rebus quibus civitatem ipsam intravit,—demptis tamen, siquid muneris nomine eadem domina eidem dederit,—exmittere velitis. Secus non facturi. Datum in Barankwth, in crastino festi Ascensionis Domini, anno eiusdem 1523.

Stephanus Thomory, vicevay[vo]da transsylvanus, et cetera.

---

[1] Pentru cele d'intâiu două scrisori ale lui Vladislav-Vodă, înlocuitorul lui Radu, v. mai jos, p. 272, nota 1. — La 6 Maiu sosesc cele d'intâiu oferte ale noului Domn (*Quellen*, I, pp. 514-5), pe când se aduceau dela Rucăr la Braşov trei tunuri ale lui Radu (*ibid.*). Vladislav cerea cele trei biruri luate de înaintaşul său („tres census"). Despina era bolnavă (*ibid.*). Îndată un Vlad merge cu scrisori ale lui Vladislav la Thomory (*ibid.*, p. 516). La 23 Maiu se primesc de Braşoveni altele, în care se oferiă „bună pace", cercetându-se despre pribegi (*ibid.*). Turcii plecaseră, trecând Dunărea, şi pribegii se întorceau din Braşov (*ibid.*, pp. 516-7). O scrisoare a boierilor lui Radu, ce se luptă cu Turcii, către Braşoveni, recomandându-li soţiile lor, *ibid.*, p. 398, nº CLXIV.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis nobis honorandis [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 161.)

CCCCXCI.

Alexiu Thurzo din Beclean, Tezaurariul Ungariei, despre porunca regală de a se dă lui Ştefan-Vodă al Moldovei taxa lor de o mie de florini. Buda, 1523, 1-iu Iunie.

Prudentes et circumspecti, amici nobis dilecti. Ex literis Regie Maiestatis, domini nostri graciosissimi, cum presentibus vobis exhibendis, intelligetis qualiter Sua Maiestas aliud non wlt, nisi ut Spectabili et Magnifico domino Stephano Wayvode moldaviensi de presenti taxa vestra extraordinaria mille florenos in antiqua moneta quam citissime dare et solvere deberetis. Quapropter nos quoque in persona Sue Maiestatis committimus vobis quatenus aliud in hoc nequaquam facere presumatis, sed iuxta contenta literarum Sue Maiestatis predictos mille florenos reddere et restituere citra omnem moram et dificultatem velitis et debeatis. Secus nulla racione faciatis. Presentes unacum predictis litteris regiis pro vestra superinde reservetis expedicione. Datum Bude, feria secunda proxima ante festum Sacratissimi Corporis Christi, anno eiusdem millesimo quingentesimo vigesimo tercio.

Alexius Thwrzo de Bethlenfalwa, thesaurarius Regie Maiestatis, etc.

Alexius Thurzo, thesaurarius regius, manu propria.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis dilectis [2].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 70.)

CCCCXCII.

Regele Ludovic dă Bistriţenilor aceleaşi privilegii pentru mărfurile aduse de peste munţi, de care se bucură Braşovenii şi Sibiienii. Buda, 1523, 19 Iulie.

Commissio propria domini regis.

Nos, Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod nos, cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicacionem per eos Nostre preterea factam Maiestati, tum vero quia intelleximus civitatem nostram bistriciensem transsilvanensem, in finibus regni sitam, civium suorum huius temporis solercia atque diligencia ad eum decoris specimen, tam meniis, quam eciam aliis municionibus, quo alie civitates nostra transsilvanenses antique ex indultis divorum regum nostrorum predecessorum aucte et ornate sunt, aspirare, volentes igitur felicibus ceptis nos quoque gracie nostre opem adicere, id eisdem civibus nostris bistriciensibus eorumque heredibus et posteritatibus universis ex gracia nostra speciali et regie potestatis plenitudine duximus annuendum et concedendum ut a modo deinceps perpetuis successivis temporibus in deposicione et vendicione mercium ac rerum quarumcunque de Moldavia ducendarum ea prerogativa hisque libertatibus, quibus cives civitatum nostrarum cibiniensis et brassoviensis ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, possint atque valeant uti, frui et gaudere. Ad annu-

[1] Giura sau Ghiura, pârcălab al lui Radu dela Afumaţi, e unul din ctitorii bisericii vâlcene din Stăneşti. Soţia lui se chemă Vilaia. Harvat, Mogoş (care scrie mai târziu Sibiienilor; Nicolaescu, *l. c.*, pp. 53-5) şi un Preda sunt fiii lui. Sora lor, Maria, luă pe Armaşul Radu Buzescul şi fù maica vestiţilor viteji (*Inscripţii*, I, p. 168 şi urm. Cf. şi Nicolaescu, *l. c.*).

[2] Şi din taxa Braşovenilor se dădură lui Ştefan 1000 de florini (*Quellen*, I, p. 518). Alţi 300 fură cedaţi pribeagului Radu-Vodă la 27 Iunie (*ibid.*, p. 519).

endum autem hoc duabus potissimum racionibus sumus inducti: partim pro augmento proventuum vigesime nostre ibidem habite, partim vero pro utilitate et commodo civium nostrorum pariterque eiusdem civitatis, immo annuimus et concedimus presencium per vigorem. Quocirea vobis, fidelibus nostris egregiis vigesimatoribus nostris in predicta vigesima nostra Bistricie habita constitutis et constituendis, necnon prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis civibus eiusdem civitatis bistriciensis presentibus et futuris harum serie mandamus firmiter quatinus hanc nostram graciosam annuenciam et concessionem ubique in locis convenientibus atque necessariis debito et opportuno quoque tempore proclamari et palam publicari faciatis, ut ea omnibus quorum interest seu intererit innotescat, et ne quis mercatorum, institorum et negociatorum internorum vel externorum, si in aliquo excesserit, possit iure queri se, non intellecta huiusmodi gracia nostra, minus iuste fuisse per vos damnificatum. Secus ne feceritis, presentes autem secreto sigillo nostro, quo ut rex Hungarie utimur, in pendenti fecimus communiri. Datum Bude, die dominico proximo ante festum Beate Marie Magdalene, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo tercio, regnorum nostrorum Hungarie et Bohemie, et cetera, anno octavo.

[Vo:] Registrata folio VIC XXV, anno, et cetera, 1.5.2.3.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

CCCCXCIII.

Buda, 1523, 19 Iulie.

Regele Ludovic către Ioan Bornemisza, castelanul de Buda, despre dregătorul ce trimete în Ardeal pentru ca să împace pe Sași cu castelanul și Românii din Făgăraș.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fideli nostro magnifico Iohanni Bornemyzza de Berzencze, castellano castri nostri budensis ac comiti posoniensi, salutem et graciam. Quemadmodum fideles Saxones nostri transsilvanenses declararunt nobis suplicacionibus eorum, sunt differencie, neque leves, neque pauce, inter ipsos et officiales vestros de Fogaras ac Walachos in pertinenciis eiusdem castri commorantes, que necessario cognoscende et terminande iure essent. Quia vero nos fidelem nostrum egregium magistrum Stephanum Henczelffy de Petrowcz, iudicis Curie nostre ac regni nostri Sclavonie protonotarium, statuimus, nacta prima occasione, ad partes Transsilvanie nostra in persona cum plena facultate cognoscendi et adiudicandi omnes differencias et lites inter eosdem Saxones nostros et nobiles illarum parcium motas et usque eiusdem magistri ingressum movendas mittere, propterea Fidelitati quoque Vestre harum serie mandamus firmiter quatenus prefatis officialibus vestris castri Fogaras per literas vestras committere debeatis ut, cum primum eundem magistrum Stephanum Henczelffy intrasse in Transsilvaniam intellexerint, mox una cum illis Walachis, cum quibus prefati Saxones nostri lites et controversias habent, coram prenominato magistro Stephano Henczelffy in loco et termino per eundem ad id constituendum et prefigendum, accepturi ius et iudicium, comparere debeant. Quibus ut id faciant, et nos serie presencium strictissime mandamus. Secus ne feceritis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, die dominico proximo ante festum Beate Marie Magdalene, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo tercio.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCCXCIV.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre porunca regală ca Doamna Despina să fie trimeasă la Sibiiu. Kove, 1523. 2 August.

Ioannes comes et Wayvoda transsylvanensis, et cetera.

Prudentes et circumspecti, nobis dilecti. Voluntas Regie Maiestatis, domini nostri graciossimi, fuit ut Generosa domina Spectabilis et Magnifici condam Bazarab Wayvode transalpinensis relicta in hunc usque diem ab ipso die eggressionis sue in medio vestrum propriam habuit residenciam. Nunc autem prefatus dominus noster rex ita statuit et decrevit ut ipsa domina omnino in civitatem Maiestatis Sue cibiniensem se recipiat moratura. Requirimus igitur vos harum serie diligenter quatenus, acceptis presentibus, prefatam dominam relictam, simul cum universis bonis et rebus ac familiaribus suis, cunctis eciam ad ipsam dominam et familiares suos pertinentibus, libere et pacifice absque omni impedimento et molestacione de ipsa civitate brassoviensi exmittere et usque in aliam civitatem, cibiniensem, honorifice, decenti caterva vestra, ipsam dominam sequi facere debeatis. Secus facere non presummatis. Cetera dicet is Georgius Basy, castellanus castrorum nostrorum Solmos et Lyppa; cui fidem indubiam prestare velitis. Ex oppido Kewy, die dominico proximo post festum ad Vincula Beati Petri Apostoli, anno Domini 1523.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis dilectis[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 167.)

CCCCXCV.

Bistriţenii dau loc de făcut mănăstire lângă Telciu şi Hordău „popilor"-călugări Mateiu, Şandor şi Petru. Bistriţa, 1523, 29 Septembre.

Nos Thomas Pellio, iudex, Martinus Sartor, Iacobus Torthler, Salomon Funipar, Bartholomeus Gros, Andreas Bewchel, Michael Pintiger, Petrus Corrigiator, Valentinus Polner, Iacobus Sartor, Demetrius Kreczmer, iurati cives civitatis bistriciensis, memorie commendamus, presentibus significantes universis et singulis quibus incumbit, quomodo, in nostram consularem residenciam venientes religiosi Mathe pap, Zandor pap et Peter pap, cum omnibus knesiis Vallis Rodnensis, nos debitis peticionibus rogantes quatenus prescriptis calloergis unum locum monasterio convenientem dare et assignare deberemus, nobis nominantes locum quendam infrascriptum, in quo similiter annis elapsis monasterium tale fuisset, cum premissum locum conspicere fecissemus, nec aliquid obstaculi esset quare peticionibus eorundem obtemperare non deberemus, ideo prelibatum locum, qui est inter villam Hordo et villam Telcz, a via ad sinistram partem, versus occidentem, in quodam colliculo prope aquam Byrckes, predictis religiosis calloergis concedimus et ad possidendum, inhabitandum ac in eodem loco edificandum pro se suisque sequacibus, presentibus et futuris, donantes, ut ibidem secundum ritum et consuetudinem eorum pacifice et quiete vivere valeant; ita tamen [quod] silvas circumiacentes sibi proprie [retinere] non debeant, aquam vero Byrckes vocatam sub ipsorum prohibicione annuentes, usque ad fluvium Salvam dictum, — ex quo aliquando voluntatem domi-

[1] Scrisoarea Despinei către Braşoveni în Bogdan, *Documente şi regeste*, p. 169, nº CLI, trebuie să fie din Sibiiu. E vorba de un Andreiaş pe care-l trimesese la Sibiiu „încă pe când imi erà Teodosie Voevod în ţară". Se mai pomeneşte şi de multe „svite" luate de Vornicul Calotă (o scrisoare a acestuia, *ibid.*, p. 225: încă din vremea lui Neagoe; cf. cele rezumate pe pp. 295-6; pentru nunta lui, *Quellen*, I, p. 280; ca judecător îl pomeneşte al doilea Spătar, Lazăr; Bogdan, *l. c.*, p. 226). Ea încheie astfel: „Rugaţi-vă lui Dumnezeu să-mi vie fiul, Teodosie Voevod, sănătos, şi nu vom lăsà pe niciun om al domniilor voastre în pagubă, ci vom plăti tot". Rezumatul scrisorii, *ibid.*, p. 267, nº LXXXII. Pentru ducerea Despinei la Sibiiu, şi *Quellen*, I, p. 533.

norum invenire valeant et possint. Super quibus omnibus et singulis premissis presentes literas nostras sigillo maiori nostre civitatis duximus concedendas, in tutelam et evidencius testimonium omnium premissorum. Datum Bistricie, feria tercia, ipso die Sancti Michaelis Archangeli, anno nostre Salutis millesimo quingentesimo vicesimo tercio.

(Bistrița, Archiva Orașului; copie din 1533; publicată și în *Analele Academiei Române*, XXVII, pp. 18-9.)

CCCCXCVI.

Tălmaciu, 1523, (Septembre-Octombre).

Radu-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre gândul său de a trece în țară.

Egregie domine et frater carissime. Rogamus Dominacionem Vestram, ut amicum et fratrem, velit nobis transitum neve transmeatum super Turrim Rubeum ordine bono et cursu celero ordinare, nam Wancha Vizter, boyero noster, una cum domino Nicolao Tomori, castelano fogarasiensi, ad regnum intravit transalpinum. Nos autem invitant citissime venire. Rogamus Dominacionem Vestram ne secus faciet. Ex Tolmach, sabatho proximo, anno Gracie 1523.

Radul, Dei gracia heres transalpinus.

[Vo:] Egregio domino Mathie Horombresther, magistro civium cibiniensi dignissimo, et cetera, domino et fratri nobis honorandissimo [1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

CCCCXCVII.

Idrifaia, 1523, 5 Octombre.

Leonard Barlabassy, vice-Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre trecerea lui Radu-Vodă spre Sibiiu.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis plurimum honorandi. Salutem cum honore. Scribunt nobis Vestre Dominaciones, ex parte negocii domini Radwl Wayvode, quod non longe a civitate Vestrarum Dominacionum pro nunc existeret, in quadam possessione Naghchyr [2] appellata, qui quidem amoneret et rogaret Vestras Dominaciones ut circa Alpes vestras, per districtum Grosdorff [3], versus Transalpinum sibi iter libere permitteretis, ut illud regnum transalpinum sibi ipsi occuparet. Optant igitur Vestre Dominaciones a nobis consilium dari, quid eedem exinde facerent. Hoc autem non latet Vestras Dominaciones quod Spectabilis et Magnificus dominus Iohannes comes et Wayvoda [4], et cetera, dominus noster graciosissimus, de voluntate Regie Maiestatis pro nunc erga Ladislaum Wayvodam

---

[1] In Septembre Radu trece de la Brașov la Sibiiu, și prin a doua jumătate a lui Septembre merge în Țara-Românească (*Istoria armatei*, I, pp. 232-3). Dar nu la această trecere a lui Radu spre Apus se referă scrisoarea înlocuitorului său Vodă-Vladislav (Bogdan, *Documente și regeste*, pp. 162-3, nº CLXIII), care se plânge că Radu și pribegii, împreună cu vice-Voevodul Ardealului, „au pornit în sus spre Severin" (Ganea și Lupul, oamenii lui Vladislav, ar fi în fiare), ci — precum se vede din dată: 15 Maiu — la venirea cealaltă a lui Radu în Ardeal (*April 1523*). La 2 Iulie el somează pe Brașoveni a fi în pace cu dânsul: altfel va face „ce va puteă" (*ibid.*, p 268, nº LXXXIII). Scrisori ale lui fără însemnătate și nedatabile, *ibid.*, p. 269, nºs LXXXIV-V. La răspunsul Brașovenilor că Radu e la Zápolya, Vladislav obiectează, în scrisoarea din 13 Iulie (*ibid.*, pp. 163-5), că, îndată ce a trecut Dunărea, bucuros că iese dintre Turci, a căutat pace cu Ungurii. La 29 Iulie, din Dridih, Vodă cel nou scrie iarăși, plângându-se pentru călcări de pace (*ibid.*, pp. 165-7, nº CLXV).

[2] Dar Nagykér e Cheriu, în comitatul Bihorului.

[3] Sălișteа.

[4] Zápolya.

transalpinum certum legatum habet. Nos tamen ignoramus, pro qua causa aut racione per Suam Magnificenciam est transmissus. Si itaque interea nos aut Vestre Dominaciones aliquam dissensionem moveremus ad illas partes absque scitu Regie Maiestatis et domini nostri Wayvode, quo animo tam Sua Maiestas, quam ipse dominus noster graciosissimus a nobis et a Vestris Dominacionibus acciperet? Hoc autem negocium nos medio hominum et literarum nostrarum eidem domino nostro graciosissimo relacionem et informacionem exspectamus quid sit in hac re faciendum. Propterea inter hec Vestre Dominaciones absque scitu et voluntate Regie Maiestatis et domini nostri Wayvode se ipsas ad hoc negocium non ingerant. Contingere enim ita poterit quod huic regno exinde maximum periculum evenire potest. Easdem in reliquo felices valere optamus. Ex domo nostra Hederfaya, in crastino festi Beati Francisci Confessoris, anno Domini 1523.

Leonardus Barlabassy, vicewayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, necnon iudicibus ac iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, dominis et amicis nobis plurimum honorandis [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

CCCCXCVIII.

Leonard Barlabassy, vice-Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre pribegii moldoveni.

Idrifaia, 1523, 22 Octombre.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandissimi. Salutem cum honore. Bene constat Vestris Dominacionibus qualiter superioribus diebus boyerones moldavienses, de propriis eorum disturbati, capita eorundem pro defensione ad hoc regnum Regie Maiestatis contulerunt; ex quibus nonnulle persone et hic in Segeswar condescenderant, plures vero ex eisdem apud Vestras Dominaciones permanserunt. Qui quidem boyerones tunc in predicta Segeswar existentes nobis instanter supplicarunt ut et ipsos circa plures eorum ad civitatem Vestrarum Dominacionum abire permitteremus ut illic insimul cum fratribus et amicis ipsorum facilius vivere possent. Quos nos libere abire permisimus, et insuper Vestris Dominacionibus scripsimus pro eis, ut eosdem pacifice teneretis. Licet quidem ipsi tali occassione sunt a nobis licenciati, sed, posteaquam exhinc abierunt, certi et quidem fidedigni homines, nobis ita dederunt intelligere qualiter ille quem ipsi Magnum Provisorem Curie, vulgo Nagh Vdwarbyro, vocant, in partibus transalpinis esset, et is vocaret istos medio hominis sui ad se, ut eos erga Thurcos et sub dominium imperatoris Thurcorum traduceret; isti igitur prefati boyerones qui in Segeswar fuerant, quamvis, ut premisimus, predicta occasione sunt a nobis licenciati, tamen, sicuti pro nunc intelligimus, se ipsos in medium Vestrarum Dominacionum circa plures eorum saltem ea de causa contulissent, ut ad predictas partes transalpinas erga prefatum Magnum Vdwarbyro sese unanimiter, facta opportunitate insimul, si non aliter, eciam per saltum transferre possent. Quod si ita fieri contingeret, Vestre Dominaciones cogitare possunt quale magnum malum periculum et huic regno transsylvano et Hungarie, imo eciam tote Christianitati exinde emergere possit. Propter quod omni diligencia opportuno et salubri remedio est occurrendum. Rogamus itaque Vestras Dominaciones presentibus accuratissime, tamquam dominos et amicos nostros honoratissimos, nichilominusque eisdem in

[1] Pe la 30 Septembre se vorbeşte în socotelile Braşovului de plecarea lui Radu spre Sibiiu: „discessus hinc domini Radul Waywode transalpini ad Cibinium“ (*Quellen*, I, p. 526). Solul lui Vladislav, de care vorbeşte scrisoarea, e Gheorghe Basy, care se întoarce la Braşov pe la 7 Octombre (*ibid.*, p. 527). Bădica Voevod se ridicase pe la 19 Octombre împotriva lui Vladislav. V. *Istoria armatei*, I, p. 232.

persona Spectabilis et Magnifici domini Iohannis comitis et Wayvode, et cetera, domini nostri graciosissimi, strictissime precipientes committimus et mandamus quatinus Vestre Dominaciones post prefatos boyerones, diligenter subaudien[tes], intentum et conatum eorum perscrutari, de voluntateque ipsorum sciscitari velint et debeant. Et possunt quidem Vestre Dominaciones intelligere: hoc enim tam occulte fieri nequit quin aut hospitibus eorum innotescat. Dum igitur eedem ipsos hoc facere velle certo comperierint, extunc Vestre Dominaciones omnes eos ad Regiam Maiestatem et prefatum dominum nostrum graciosissimum detinere debeant et teneantur, nec ipsos aut eorum alterum abire permittere audeant; preterea Vestre Dominaciones ex parte Thurcorum, siquid significatu dignum habent, nobis intimare velint, sintque prompti eedem, ut, dum necesse fuerit, ad defensionem regni Vestre Dominaciones fieri possint et valeant. Nam, sicuti nos audimus, ipsi Infideles in partibus transalpinis versantur. Vestras Dominaciones felices valere optamus. Ex domo nostra Hederfaya, in crastino festi Sanctorum Undecim Milium Virginum, anno Domini 1523.

Leonardus Barlabassy, viceway[vo]da transsylvanus, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ac iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis brassoviensis, etc., dominis et amicis nobis plurimum honorandis [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 174.)

CCCCXCIX.

Suceava, 1523, 9 Novembre.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre tulburarea de pace pricinuită de Trotuşan.

Stephanus Way[vo]da, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amicj dilecti. Pridem miseramus servitorem certum nostrum ad ducendum ferrum emptum aput vos, et Dominaciones Vestre retinuerunt, et nonnullj negociatores regnj nostri qui gracia mercandi et negocia exercendi asportandjque iverant, eos arestaverunt et mercibus retinuerunt, et non sumus sine admiracione cur Dominaciones Vestre talia faciunt; tamen mercatores libere istic mercantur vestri, et nullos eosdem impedit. Non dudum, quoniam Regia Maiestas, dominus noster graciosissimus, Magnificum dominum Gasparum Somi [2] erga nos nunccium deputaverat, eotunc locutj fuimus quod mercatores utrinque nostri libere ambulant donec Regia Maiestas miserit certum hominem suum ad cernendum et videndum iniuriarum et damnorum utrinque nostrorum. Iam fere sunt tres septimane preterite cum Ioannem Gwrzo pro hac re et certis alijs causis nostris ad Regiam Maiestatem misimus; eundem propediem expectamus, et postea differencias inter nos actas dirimantur: si quispiam subdictorum nostrorum mali quid egerint, pena mortis puniantur. Quia Thomas id quod fecit, sine scitu nostro egit, et, ut intelligimus, Tatrozan Logofetus edocuerat ipsum quod tantum vobiscum lites, guerras et discordias incipiat. Iam, cum percepimus, heri coniecimus in carcerem, tenemusque eum ad ius [3]. Propterea Dominaciones Vestre ferrum nostrum

[1] E vorba de boierii moldoveni fugiţi după răscoala împotriva lui Vodă-Ştefăniţă (v. *Istoria armatei*, I, pp. 235-6). Marele-Vornic e Petrică (v. *Uricariul*, XVIII, p. 471). Socotelile Braşovului pomenesc solul pribegilor în Ţara-Românească: „nuncium boyaronibus moldaviensibus ad partes transalpinas" (*Quellen*, I, p. 526), pe la 30 Septembre. E vorba de ei şi în Decembre (*ibid.*, p. 535).

[2] De Som; rudă cu Josza de Som.

[3] Nu pentru atâta, ci în legătură, de sigur, cu răscoala boierilor. V. şi fraza din *Letopiseţul lui Azarie*, publicat de d. I. Bogdan, în „Analele Academiei Române", XXXI, p. 100: „Dumnezeu a suflat asupralor mânia sa şi i-a împrăştiat pe căile ştiute numai de dânsul prin ţerile şi Domniile vecine. Puţini dintre dânşii şi-au căpătat apoi locurile lor, mai toţi şi-au lăsat

et mercancias subdittorum nostrorum iniby retentas dimittant, ita ut mercatores ambulent libere et tute, sicutj antea aquiritant, et frequentent mercancias. Et quitquid is Thomorj, servitor noster, nomine nostro vobis dixerit, credere velint. Datum Zwchwawye, feria secunda post festum Quatuor Coronatorum, anno M° quingentesimo XXIIjo.

[V°:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, vicinis et amicis sincere dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în Moisil, pp. 22-4; reproducere fototipică în Iorga, *Negoțul și meșteșugurile,* la p. 86.)

D.

Arhiepiscopul Paul Thomory către Sibiieni, despre certele acestora cu dregătorii din Făgăraș. Bács, 1523, 16 Novembre.

Post oraciones et solitam commendacionem. Prudentes et egregii domini et fratres in Christo honorandissimi. Accepimus literas Vestrarum Dominacionum in quibus recordantur de illa bona vicinitate olim inter Vestras Dominaciones et nos habita, tunc quasi firmata, nunc autem conqueruntur de modernis castellanis castri Fogaras, uti longe alienam vicinitatem et amiciciam cum Vestris Dominacionibus tenere solent, et quod subditi iudicio astare nollent ad instanciam oppressorum. Sciant Vestre Dominaciones quod nulla res et nullum negocium ita subditos opprimit quam cum aliqua parcium iudicio se subiicere noluerit, sed quadam arrestacione inusitatata sua iura optat rectificari. Ex talibus uno tempore inter Volachos creverant furticinia, combustiones, depredaciones illius regni, que, ut eisdem constant, cum maximis laboribus et talium interfeccionibus in bonum statum reduxeramus. De hiis itaque sepius locuti fuimus eisdem castellanis, et causam quesivimus cur non uti nos olim cum Vestris Dominacionibus convenire possent. Meminimus eisdem quali cum caritate Vestris Dominacionibus viximus, ut non secus pervideat unus civium ex vestris; fuissemus ita confidentissime, ita cum caritate maxima viximus! Licet inter tot subditos sepissime fuerunt controversiones, sed unusquisque ius suum prosecutus fuit coram suo iudice ordinario, et sic quilibet debite fuit punitus. Ad que mihi sic respondent, quod libenter scriptis nostris obtemperarent, sed ipsi proponunt quod ex parte vestri sit. Quia pure vellemus loqui quid in re ipsa intelligimus: castellani habent nobilitatem inter Saxones regios, habent et Vestre Dominaciones; signanter dominus comes cibiniensis plus quam illi, et alii ex dominis civibus; ex hiis nullus vult alteri subiici. Ille allegat se castellanum, hic autem comitem et camerarium. et inter hec semper, puta inter non *(sic)* ipsorum, sed Regie Maiestatis et Fogarasiensium medio opprimuntur iobagiones, fiunt arrestaciones, ex quibus, ut premisi, guerre insurgunt. An putant Dominaciones Vestre quod in decuplo hic non habeamus curam talium rectificacionum nos quam olim ibi habuimus? Sed inter hec nisi iusticia et caritas omnia rectificant. Omittimus nos querimonias castellanorum, que nobis scribunt ad scripta, et coram dixerunt: tantum hoc est ut Saxo preferre debet ut erat tempore nostro Wolacho; alioquin regnum illud erit cito indifferens, si equa mensura ponderatur negocium catholici ut Wolachii. Igitur, domini mei amantissimi, scripsimus, et semper scribimus, eisdem castellanis quousque in veram caritatem et rectum iudicium (si nostris obtemperabunt verbis) illos reducamus. Et in quibus nos illi patrie vestre vestrisque civitatibus inservire possumus, semper Dominaciones Vestre nos tamquam capellanum ipsorum habeant, quia sumus quasi filius vestre provincie, ubi plus quam in natali terra in hunc diem crevimus. Utinam possemus oracionibus nostris indignis amicos decessos coram Altissimo alleviare

viața în țeri străine, cu voia lui Dumnezeu". Pentru Trotușan v. și mai sus. — Gașpar de Som erà sol în Moldova la începutul lui Octombre (*Quellen,* I, p. 527).

et superviventibus inservire! Qui nos tamquam vestrum semper honorastis et tenuistis, immo maximo fuistis auxilio, ita ut cum Sapienti possemus dicere ut omnia exhinc nobis venerant. Non recusamus laborem intrare pro oppressis, nisi auxilio Dei possemus rursus ab novo Pontifice absolvi a tali onere, quali alter pie memorie nos ponderarat. Valere optamus Dominaciones Vestras semper in gracia. Ex castro nostro bachiensi, feria secunda ante Beate Elizabeth, 1523.

Frater Paulus de Thomor, Ordinis Minorum recte observancie,
Ecclesiarum colocensis et bachiensis archiepiscopus indignus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et egregiis dominis magistro civium, iudicibus et iuratis ac consulibus civitatis cibiniensis, dominis, tamquam fratribus in Christo honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DI.

Caransebeş, 1523, 31 Decembre.

Ioan Vitez, căpitan de Caransebeş, către Sibiieni, despre planul lui Balî-beg şi Ferhad-Paşa de-a atacă Severinul.

Prudentes et circumspecti domini, nobis honorandi. Post salutem. Hesterno die exploratores nostri, tam de Turcia, quam eciam de partibus transalpinis, revenerunt, qui nobis unacum retulerunt quomodo Balybek unacum Ferhath-Basa castrum zewriniense castrametari volunt statim post festum Epifaniarum Domini [= 6 ianuarii 1524], et, quia castrum ipsum sit propugnaculum tocius Transsilvanie, necesse est venire ipsi castro Dominacionibus Vestris, vel saltem duobus paciskonibus *(sic)* et aliquibus peditibus, nam in castro preter centum pedites non sunt et in terre motu per varia loca murus castri a fundamento destructa est; quod presencium ostensor Dominacionibus Vestris exponet; dictis cuius fidem adibere Dominaciones Vestre velint creditivam. Valere feliciter Dominaciones Vestras optamus. Ex Karansebes, die Silvestri Pape, anno Domini 1523[1].

Iohannes Wythez de Kyskallo,
capitaneus Regie Maiestatis in Karansebes constitutus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et consulibus ac toti senatui civitatis chybiniensis, et cetera, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DII.

Buda, 1524, 23 Ianuar.

Regele Ludovic către Sibiieni, despre nevoia de ştiri sigure de peste munţi şi în ce priveşte de Radu-Vodă.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungaria et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Fuit nobis valde gratum quod novitates ex parte Thurcorum nobis significaveritis. Mandamus Fidelitati Vestre ut fidedignos exploratores semper habeatis, sicut vestri maiores habebant, qui omnem veritatem possint ab hostibus et eorum fautoribus explorare. Parum enim proderit si communes solummodo, et illos quoque incertos, rumores nobis scripseritis. Ita igitur contendatis hoc presertim tempore, ut veras novitates de conatibus Thurcorum semper nobis scribere et significare possitis; qua in re non parcatis nec expensis, nec cursoribus vestris. Preterea quid in Moldavia quidve in partibus transalpinis agatur, quomodo successerit Radwl Wayvode, primo quoque tempore

[1] Asupra atacurilor turceşti la Severin v. *Geschichte des osmanischen Reiches*, II pp. 388, 393-4.

significetis. Quod ad differencias pertinet, que sunt orte inter Petrum et Ioannem Tabiassy et colonos nostros de Rewcken racione terrarum litigiosarum, libenter volumus illos colonos nostros in eorum iuribus defendere; super quo vobis cancellarius noster de mandato nostro lacius scribet. Preterea sitis vos quoque parati ad omnem eventum. Nam, si hostes ipsi omnino regnum nostrum invadere voluerint, Deo adiuvante, ipsis obviabimus, et ita providebimus ut nos quoque non inveniat imparatos. Datum Posonii, sabbato proximo ante festum Conversionis Beati Pauli Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici et iuratis civibus ac consulibus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DIII.

Locuitorii din Câmpulungul Muntean către Braşoveni, pentru o afacere particulară. Câmpulungul-Muntean, 1524, 11 Februar

Wyr, Richter wnd Purger ausz der Langer Aw, beckennen auf al wnsser Ere dass der erbere Ywan Woykülwy fyr wnss keygenwertich hath gestalt czwenn erbern Man, als Danschul Golthe wnd Stan Bitschor mit den Namen genanth, dy auf eyre Ere wnd auf yrem Eyd yn beckennen dass szy keygenwerthich seyn gewest yn Michele seym Hausz czu Rosenaw, als Ywan Woycküls seym Knech, dy Ysseck mit dem Guth Mychelen auf hath geantvorth, wnd her dye aufnam czw vorsorgen. Mer hath der vorgemelt Ywan yn beckant vyr wuss mith ssex vornemlichen Leutten, als den ist: Dymitre Floyre, Stoycka Plaschynthe, Stan Kosme, Nacschül Goncze, Stan Goncze, Stoycka Turckone, dy haben auf yre Szelen yn beckanth, so monicht Mol als der vorgemelthe Michele von Rosenaw yn dy Lange Aw ist kommen, dasz yn Ywan hath gefrogeth vor den ssex Leütten wmb seynen

---

[1] V. pentru noua încercare a lui Radu mai sus la: Septembre-Octombre 1523.—Pe la 19 Octombre Radu-Vodă trece „dincolo de pădurea Codlei" (*Quellen*, I, p. 528). Braşovenii primiau pe Drăghici trimesul lui Bădica. Dar la 27 ale lunii se trimeteă un sol la „noul Domn al Ţerii-Româneşti Radul" („ad novum Waywodam transalpinensem Radul"; *ibid*, p. 529). La 8 Novembre ştiri despre Bădica (*ibid.*, p. 530), şi sol la el, dar şi la Vladislav (*ibid.*). Spre sfârşitul lunii, un boier al lui Bădica e în Ardeal (*ibid.*, p. 532). Pe la 2 Decembre, trimes braşovean la el (*ibid.*), pe când Radu are la Braşov pe Radu Vătaful (*ibid.*). Gaşpar de Şom e între Codlea şi Prejmer (*ibid.*, p. 533). Lui Radu i se dau de rege, în Decembre, 300 de florini (*ibid.*, p. 555). El *năvăleşte atunci a doua oară, pe la Crăciun.* Ştirea despre decapitarea lui Bădică („qualiter Badycka Waywoda esset decollatus") vine la Braşov între 13 şi 25 Februar (*ibid.*, p. 585). La Sibiiu, care ţinea cu „Radul Bădică" şi-i denunţă mişcările celuilalt Radu, vestea soseşte la 29 Ianuar (vol. XI, p. 846). Cf. *Analele Academiei Române*, XIX, pp. 209-11, 262-6. În scrisoarea lui din 9 Ianuar (mai curând decât 19) (Bogdan, *l. c.*, pp. 167-9) Bădica, intitulându-se „Io Bădica Radul", dar având în monogramă numai „Io Radul Voevod", explică Braşovenilor răscoala lui, provocată şi de Craioveşti (v. mai departe), prin cruzimile lui Vladislav faţă de „boierii cei de frunte şi bătrâni ai Ţerii-Româneşti". De fapt, boierii lui Vladislav în Iulie 1524 sunt tot noi: Juguranul, Teodor, Capotă, Drăgan, Şerban (dar şi un Bădica Comis) (*Archiva istorică*, I, p. 104, nº 142; cf. *Studii şi Doc.*, VI, pp. 455-6, nº 5 şi pp. 593-4). În scrisoare se aminteşte îndoita închinare faţă de Ungaria şi Turci. Se fac plângeri împotriva „vrăjmaşului" Radu, venit din Braşov, fără vre-un motiv, căci Turcii au năvălit singuri, nu aduşi de el. Şi boierii scriu în acest sens (*ibid.*, pp. 227-30), cu data de 30 Novembre şi 19 Decembre. Între ei se află şi Drăgan Vornicul. Din partea lui, Radu vorbeşte cu despreţ de „Baďe", care se laudă cu sprijinul begilor din Vidin şi Nicopol (Bogdan, *l. c.*, p. 170). La 27 Ianuar 1524, acelaşi Radu povesteşte — din Târgovişte — omorul lui Bădica Voevod de Turcii veniţi cu steagul, cari ar fi recomandat boierilor a se supune lui „Radu cel de peste plaiuri". La 2 Februar se spune că Turcii aveau cu ei pe Giura pârcălabul (v. mai sus, p. 268, nota 1), pe Oancea (v. mai sus, p. 272, nº CCCCXCVI) din „Batiu"; ei scapă, cu Logofătul Radu al lui Maţil, la Pârvu. Trupul lui Bădica e îngropat la Dealu. Radu dela Afumaţi nu vrea să meargă la Giurgiu, după cererea Turcilor; el păstrează pe trabanţi şi Secui şi mai cere împotriva „câinilor de Turci" (*ibid.*, pp. 171-2).

Gütter sso beckennen dy ssex Leuth, dasz her hath gesprochen, dass ssy guth weren vorsorgeth auf rosenawer Schloss. Darwmb pitten mir Eüre Weisseth allenthalben wmb dy Gerechtikeith das yr dy vor wolt lossen geen, nicht dass wnser Mitpurger yn solchem Schaden pleyb. Darmit bevelen mir Goth eüren Rath. Gegeben auss der Langer Aw, am Donertag noch Dorothee Juncfraw wnd Mar[tyrerin], am Jar 1524.

Richter wnd XII Pürger
auss der Langer Aw, Euren Herschafften gunstigen Nachper.

[Vo:] Dem vorsichtigen weyssen Herren Richter czu Cronen wnd XII gesworen Burgern czu kwm der Priff.

(Pecete negrie, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 76.)

DIV.

Buda, 1524, 11 Februar sau 10 Mart.

Paul Varday, episcop de Veszprém, Tezaurariu, către Sibiieni, despre plata ajutorului dat lui Radu-Vodă.

Prudentes et circumspecti amici nobis honorandi. Rogatis nos per literas ut de presenti taxa vestra aliquid subsidii vobis pro conversacione earum gencium quas Wayvode Radwl in auxilium dare debebitis faceremus. Equidem quam libentissime faceremus, et dolemus quod votis in hoc vestris respondere non possumus, sed, quoniam iam diu taxam ipsam in totum deputavimus et alio convertendam commisimus, mutare iam sentenciam et aliter de ipsa taxa vestra disponere nullo modo possumus. Attamen, quicquid pro vobis facere poterimus, libentissimo, credatis, animo faciemus. Dominum Marcum Pemflynger vocari ad nos fecimus, qui, cum advenerit, agemus cum eo de omnibus illis rebus que nobis cum eodem sunt, et, facta conclusione, cogitabimus et curabimus undecunque vobis subsidium non contemnendum afferre, de quo per eundem dominum Marcum vobis significabimus. Habeatis igitur interim pacienciam, et velitis taxam ipsam quamprimum exsolvendum. Datum Bude, feria quinta ante festum Beati Gregorii Pape, anno 1524.

Paulus de Warda, episcopus wesprimiensis, thesaurarius Regie Maiestatis, et cetera.

Paulus episcopus vespriniensis, thesaurarius, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro [civium, iudicibus] et iuratis ceterisque consulibus ci[vitatis cibiniensis], amicis nobis [dilectis].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DV.

Buda, 1524, 5 April.

Regele Ludovic către Sibiieni, despre venirea Turcilor în Ţara-Românească şi o nouă emisiune de bani pentru cheltuieli la apărarea Severinului.

Nos, Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera. Recognoscimus per presentes quod, cum, ob certissima et gravissima pericula ex parte Turcorum, qui iam provinciam nostram transalpinam occuparunt, imminencia, instauracio atque municio castri nostri zewriniensis toti regno nostro et partibus eiusdem transsilvanis admodum sit necessaria, neque aliunde fieri posse videatur quam ex cusione monete Camere nostre cibiniensis, atque idipsum imprimis cura, opera et industria fidelium nostrorum civium et Saxonum nostrorum cibiniensium, eandem igitur cusionem ipsis civibus et civitati nostre cibiniensi una cum homine thesaurarii nostri, per eum ad id deputando [=deputatum], in officium contulimus, condi-

cione et articulis sequentibus. Item quod in cusione monete Cibinienses ipsi sint factores una cum homine thesaurarii nostri modis et condicionibus infrascriptis. Inprimis, ut Saxones cibinienses pro reformacione civitatis cibiniensis ex lucro cusionis, de singulis centum florenis singulos quindecim florenos percipiant; Marco quoque Penflinger pro rehabendis antiquis debitis suis, vivente adhuc felicis memorie paterna Maiestate[1], tempore vicethesaurariatus sui contractis, tantum de ipso lucro cusionis proveniat quantum, posito recto computo, tres cusores laborare et cudere possent. De residuo autem lucri cusionis cibiniensis primum et ante omnia pro reformacione castri zewriniensis Saxones ipsi quinque milia florenorum percipiant, quibus completis, lucrum in tres partes dividatur. Quarum due partes ad labores castri zewrinieniensis et solucionem bonorum peditum et equitum, iuxta contenta articulorum superinde confectorum et manu thesaurarii nostri consignatorum, necnon illorum quatuor milium florenorum thesaurario nostro ad necessitates nostras per ipsos mutuatorum ab eisdem percipiantur. Tercia vero pars iuxta voluntatem et commissionem ipsius thesaurarii nostri per hominem suum modo premisso ad id deputandum percipiatur et administretur, ita tamen ut, cum labor castri zewriniensis perficeretur factaque solucione bonorum peditum et equitum iuxta deputacionem thesaurarii nostri, exceptis illis quindecim florenis per Cibinienses modo prescripto excipiendis, salva eciam illa parte lucri Marco Penflynger provenire debente, quantum scilicet tres cusores laborare et cudere possent; quicquid tandem lucri ex ipsa cusione superfuerit, iuxta commissionem et mandatum prefati domini thesaurarii distribuatur. Ut igitur in premissis prefati cives et Saxones nostri cibinienses securiores essent, reformacio quoque ipsius Zewrinii bono modo perfici queat, promisimus eisdem in verbo nostro regio quod ipsos in huiusmodi officio cum prenotatis condicionibus ad minus infra unum annum a festo Beati Georgii Martyris proxime venturo computandum in omnium temporum et mutacionum eventu conservabimus et conservari facimus, immo conferimus, promittimus, assecuramus et certificamus harum nostrarum propria manu nostra subscriptarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude, feria tercia proxima post dominicam Misericordia, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto.

Ludovicus Rex, manu propria.
Vesprimiensis et thesaurarius[2].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, VI, p. 197.)

DVI.

Buda, 1524, 29 April.

Regele Ludovic către Braşoveni, pentru a nu fi supăraţi de ei negustorii străini.

Regele Ludovic „vigesimatoribus vigesime nostre brassoviensis", ca să nu mai supere „externos ac forenses negociandi gracia istic confluentes, variis modis exacerbantes, propter quod ipsi quoque [Brassovienses] talia ab illis et graviora, tum rerum suarum detencione et arrestacione, tum in aliis paterentur, quibus nonnisi civitatis nostre brassoviensis desolacio et proventuum nostrorum vigesimalium diminucio in dies fieret.

Bude, feria sexta ante festum Sanctorum Philippi et Iacobi Apostolorum", 1524.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 69.)

[1] Regele Vladislav.

[2] Pe la 20 Mart Sibiienii aflau de înfrângerea şi izgonirea lui Radu (vol. XI, p. 847).

DVII.

Buda, 1524, 1-iu Maiu.

Regele Ludovic către Saşi, despre ajutorul dat de ei lui Radu-Vodă.

Regele Ludovic către Saşi. „Ex querelis fidelium nostrarum circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium civitatis nostre brassoviensis et terre Barcza accepimus admodum displicenter quod, quamvis in aliis litteris nostris superiori anno vobis mandaverimus ut illos trecentos ac viginti quattuor flor., quos ipsi exponentes Radwl Wayvode transalpinensi, in subsidium et defensionem illius provincie vestre, dedissent, equaliter cum ipsis exponentibus ferre deberetis", etc. Să facă aceasta.

„Datum Bude, in festo Beatorum Philippi et Iacobi Apostolorum", 1524.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 369.)

DVIII.

Haţeg, 1524, 16 Maiu.

Leonard Barlabassy, vice-Voevod al Ardealului, despre o neînţelegere cu Românii, din părţile Haţegului.

Nos, Leonardus Barłabassy de Hederfaya, vicewayvoda transsilvanus et Siculorum vicecomes, et cetera, memorie commendamus per presentes quod providi Michael Egregiorum Iohannis More de Poklyssa [1], in Varhel [2], ac Petrus Iohannis Zerechen de Zallaspathaka [3], in eadem Varhel, et Dionisius Georgii de Brazowa [4], Volachi iobagiones in eadem Brazowa possessionibus vocatis residentes, ad legitimam ammonicionem circumspectorum Andree Iuba, Emerici Ferencz, Michaelis Balog et Iohannis Olah, iobagionum Illustrissimi domini Georgii marchionis brandemburgensis, in oppido Haczak commorancium, nostram personaliter venientes in presenciam, fide eorum mediante unanimiter fassi sunt in hunc modum, quod, dum ipsi in anno cuius revolucio circa festum Assumpcionis Virginis Gloriose noviter preteritum fuisset completa, versus oppidum Vyzakna pro deducendis salibus ire habuissent, et ad oppidum Zazwaros pervenissent, extunc predictos Andream Iuba, Emericum Ferencz, Michaelem Balog et Iohannem Olah exponentes unacum providis Iohanne Ethwes et Nicolao Pethe, iobagionibus eiusdem domini marchionis, in eodem Haczak residentibus, ad idem Vyzakna proficiscentes, ibidem in oppido Zazwaros comperissent; ubi ad aliquod tempus insimul conviventes prelibati Iohannes Ethwes et Nicolaus Pethe e medio ipsorum surrexissent et de oppido ipso Zazwaros exivissent, iamfati vero quatuor persone exponentes in eodem loco convivii cum ipsis diucius permansissent illicque convivassent, tandem insimul surrexissent et de eodem oppido insimul exivissent, et usque predictum Vyzakna ubique insimul fuissent profecti; et hiidem exponentes quatuor persone nihil mali cuiquam patrassent; demum vero, dum ad propria cum salibus reversi fuissent, extunc cives et incole ipsius oppidi Zazwaros contra annotatos quatuor personas exponentes consurrexissent eosdemque propter interempcionem cuiusdam pastoris ovium ipsorum incolarum dicti oppidi Zazwaros, nullis culpis et demeritis eorundem exigentibus, indebite et minus licite captivassent et prout ipsorum placuisset voluntati detinuissent. Cum tamen hiidem exponentes in huiusmodi nece omnino innocentes fuissent, penitusque immunes essent, memorati fatentes hec vidissent et scitu scirent, fassionibus igitur eorundem exauditis et intellectis, presentes literas nostras patentes annotatis Andree Iuba, Emerico Ferencz, Michaeli Balogh et Iohanni Olah

[1] Păclişa.
[2] Grădişte.
[3] Sărăcin de. . .
[4] Breazova.

exponentibus duximus concedendum, iuris eorundem ulteriorem ad cautelam, communi iusticia suadente. Datum in oppido Haczak predicto, in crastino festi Pentecostes, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto.

Lecta.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DIX.

Ştefan Thomory, vice-Voevod al Ardealului, către Braşoveni, ca să nu ţie la Vladislav-Vodă. Ciuci, 1524, 29 Iulie.

„Stephanus Thomory, wice[wayvo]da transsylvanus, etc.“, către Braşoveni. „Nos litteras vestras bene intelligimus, in quibus nobis scribitis de nunccio Wlad[isla]i Waivode quod iveravit (!) ad dominum suum. Bene poteritis recordare quod scripseramus vobis quod predictum nunccium Wlad[isla]i Waivode erga nos transmitteretur, ut nos quoque possemus aliquid sortiri ab eo. Certo sciatis quod usque tenetis partem Wlad[isla]i Waivode, quod tam civitatem vestram, quam eciam vosmet ipsos in maximum errorem ducitis. Intelleximus enim quod (scripsit nobis; *şters)* Wlad[isla]ws Waivoda omnia a vobis intelliget, imo pocius totj regno maximum periculum efficere poteritis. Quoniam ubicunque unus exercitus, quod Deus avertat, debellabitur, eotunc totum regnum scandalum pacietur, quia in exercituum debellacione multj homines cadere volent, aliquorum regnicolarum pater et fratres, aliquorum boni amicj et conssanguinei ceciderunt, et tales universaliter vobis inimicare intendunt. Igitur iste erit vobis ille Wlad[isla]ws Waivoda, — ut, siquid contigerit, perpetuo recordabimini [1]...

Ex possessione nostra Chwcz, feria sexta in die deposicionis Beati Ladislai Regis, 1524“.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 171.)

DX.

Nicolae Thomory, castelan de Făgăraş, către Sibiieni, despre aprovizionarea cetăţii Poienari. Arghiş, 1524, 10 Septembre.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandissimi. Post salutem. Ibunt inpresenciarum cum eorum mercibus isti ostensores presencium, qui in presenti imposicione victualium ad castrum Poynar satis magna diligencia imposuerunt, rogantes nos ut ipsis iam liber exitus pateret. Ex quo igitur eorum erga Cristianitatem animum cognovimus, rogamus easdem, velint illos, simulcum rebus ipsorum, tutari et manutenere et libere ingredi exireque permittere; senciant nostra scripta ipsis profuisse. Quibus omni amicicia recompensari curabimus. Ex Argias, sabbato post festum Nativitatis Marie, anno 1524.

Nicolaus Thomori, castellanus castri Fogaras, manu propria, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus et iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] La 1-iu Maiu, Vladislav oferia Sibiienilor pacea şi ei îi trimeteau un sol la 18 Iulie (vol. XII, p. 847).

DXI.

Idrifaia, 1524, 8 Octombre.

Leonard Barlabassy, vice-Voevod al Ardealului, către Sibiieni, despre pregătirile turceşti pentru a luă Severinul.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi, salutem cum honore. Die hodierno, ex relatibus certissimorum ac veridicorum exploratorum, certo rumore accepimus et intelleximus imperatorem Thurcorum validissimam gencium copiam et expedicionem ad expugnandum castrum zewreniense misisse et eciam Magnifico Radwl, Wayvode transalpinensi, sub pena perpetue infidelitatis strictissime mandasse ut et ipse cum totis viribus suis se ad expugnandum predictum castrum conferre debeat. Notum est autem vobis quod, si illud castrum ad manus Infidelium (quod Deus avertat) devenerit, mox de eodem et transalpinum et transsilvanum regnum periclitabitur. Requirimus igitur vos, et nihilominus vobis harum serie, in persona Spectabilis et Magnifici domini Iohannis de Zapolya, comitis et Wayvode, et cetera, domini nostri graciosissimi, sub amissione capitum et omnium bonorum vestrorum, firmissime committimus quatenus, statim visis presentibus, per singula capita vestra, tam equites, quam pedites, sine omni mora consurgere vos ipsosque movere, et, elevato vexillo, simul cum gentibus vestris ad Zazsebes properare debeatis et teneamini, ubi et nos, Deo volente, constituemur; secus pena sub premissa nulla racione facere presumentes. Datum in possessione nostra Hederfaya, sabatho in profesto Beati Dionisii Episcopi, anno Domini 1524.

Leonardus Barlabassy, vicewayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, magistro civium, necnon iudicibus ac iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, dominis et amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DXII.

Sibiiu, 1524, 10 Decembre.

Sfatul sibiian arată că a primit dela ţehul tâmplarilor un împrumut pentru apărarea de Turci.

Nos, magister civium iudicesque et iurati consules ac seniores, necnon tota communitas civitatis cibiniensis, fatemur et recognoscimus per presentes nos, presente periculosissimo tempore, quo scilicet Thurcus, ex manifesta exploratorum et aliorum fidedignorum testimonio, regnum istud Transsilvanie ad proximum verem invadere et sue potestati subiugare minatus est, ne scilicet ex improviso obrueremur, pro conservacione ac defensione istius civitatis nostre ex fraternitate sive cheha carpentariorum, concivium nostrorum, sub spe mutue et vere restitucionis percepisse et levasse florenos octo, den. o. Quos quidem eidem fraternitati quanto cicius fieri poterit reddere volumus et pollicemur. Immo compromittimus nos, et successores quoque nostros ad hoc presentibus obligamus, harum nostrarum sigillo civitatis nostre authentico maiori consignatarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Cibinii, sabbatho proximo post festum Concepcionis Beate Marie Virginis, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DXIII.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre banii ce i-a dat regele şi solia ce trimete la el. Târgovişte, 1525, Luni...

Post fraternitates ami[ci]cieque complacere. Prudentes et circomspecti domini, fratres, amici et vicinique nobis honorandi, salutem. Noverint eiusdem Dominaciones Vestre quot porecte sunt nobis literie Dominacionis Vestre. Nos quoque perlegimus dareque inteleximus totam voluntatem Dominacioni Vestre. De quibus autem pecuniis nobis scripsistis aut intimastis, siatis proffecto quod michi (sunt) date sunt a Regia Maiestate ac de domino nostro Iohanne Vaywoda, et cetera. Ego autem de pecuniis predictis gracias ago Regia Mayestate et domino nostro Iohanne Vaywoda transilvaniency et Dominacionibus Vestris, sed tamen ego curavero ante Regiam Maiestatem et ubicque eciam igitur de negociis Dominacionibus Vestris. De novo moneta, videlicet in his duobus regnis, nulo modo posunt ambulare: qua de causa? quod regnum meum sese nutrit cum hominibus Dominacionis Vestre. Igitur sy Deus Altissimus confferit, in diebus meis nulo modo relassare volo, Ceterum autem siatis quod ego cogitum habio mitere oratorem ad Regiam Mayestatem, et de his monetis curam gerrere studebimus, et orator meus tranciet pery civitatem Regie Mayestatis, et ud quod fiet Dominacionibus Vestris necesse, vos recordetis, et diligentissime in hiis laborare curabit, ex commissione meo; plurime autem et michi minime gravis erit ea causa: quam melius posum, de hiis curare studebo. Ceterum autem affecto Dominaciones Vestras valituros fore. Datum in opido Tergovista, feria prima proxima, anno eiusdem Domini 1.5.2.5.

Radul, Dei gracia Vaywoda et dominus herresque verus transalpinus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis Iohani Beucner et allis duodecim iuratibus civibus, dominis et amicis vicinisque nobis dilectis.

(Pecete mare, roşie, ruptă; scrisoarea de duct francez de la nº 39.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 40.)

DXIV.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre opriri şi pagube între cele două ţeri. Târgovişte, 1525, 17 Februar.

Post fraternitatis amicicieque complacenciam. Prudentes et circumspecti domini, fratres et amici vicinique nobis honorandi. Noverint eiusdem Dominaciones Vestre quod literas vestras perlegimus, clareque intelleximus, et negocias istorum circumspectis hominum siant Vestre Dominaciones quod sine situ meo est, sed tamen, propter Dominaciones Vestras, ego solus providere curabo in paucis diebus; si Deus autem concesserit graciam vivendi. Sed tamen damne iste, que se fecerunt in regno nostro, nos curamus providere usque obulum[1]; sed tamen Dominaciones Vestre provideant et de rebus istorum Vallachi nostri yobagionesque, ut restituantur res istas dissipatas. Siant Vestre Dominaciones quo neque ego non possum mittere yobagiones meas in toto [= tanto] damno[2]; propterea ego missi homines vestras uno cum homine meo usque ad villas in facie possesionis[3], ut provideant et porcos, quanta suma inveniunt; ubi autem carent suma porcii, ut villa ista solvet totaliter, — nisi[4] provideant et Dominaciones Vestre Egregie de damno nostro, ut restituetur. In reliquo autem de felici commendacione graciasque magnas referro; habiatis et me recomendatum com omni fidelitate, qualiter et vide-

[1] „Până într'un ban."
[2] „Să las pe iobagii mici la atâta pagubă."
[3] „La faţa locului."
[4] *Cu condiţie* ca, etc.

bunt Dominaciones. Ceterum autem cupio Dominaciones Vestras sanos fore. Datum in Targowischa, feria sexta post Valentini, anno Domini 1.5.2.5.

Radul, Dei gracia Wayvoda
herres verusque transalpinus, amicus vester dilectus.

[Vo:] Prudentibus et circomspectis magistro civium, necnon et ceteris duodecim iuratis civibus consulibus, Cibinii existentibus, et cetera, dominis fratribus ac amicis vicinisque nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DXV.

Târgovişte, 1525, 23 Februar.

Radu-Vodă către Sibiieni, despre solul ce trimete la ei pentru afaceri.

Prudentibus et circumspectis vicinisque et amicis meis dilectis, salutem ac nostri commendacionem. Deputavimus hunc hominem adque servitorem Dominacionibus Vestris de quibusdam negociis Dominacionum Vestrarum et regni vestri, nomine nostro coram presencias vestras ore mediante referentem. Rogamus igitur ut Dominaciones Vestre veli[n]t suis relatibus fidem adhibere indubiam. Quam in reliquo felicissimam valere optamus. Datis ex Targovischa, feria quinta proxima ante Mathi[e], anno eiusdem Gracie 1.5.2.5.

Radul, Dei gracia Wayvoda herres verusque transalpinus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, necnon et ceteris duodecim iuratis civibus Cibinii existentibus, et cetera, dominis fratribus ac amicis, vicinis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DXVI.

Buda, 1525, 1-iu Mart(?).

Un casnic al judelui Marcu Pempflinger către Sibiieni, despre calul ce i s'a furat în expediţia munteană.

„Georgius de Tolna, alias familiaris domini Marci Pemphlinger, iudicis regii cibiniensis", către Braşoveni. Arată că „superioribus temporibus, sub iudicatu domini Iohannis Schirmer, cum Spectabilis et Magnificus dominus Iohannes Waivoda transsylvanus cum certis exercitibus se in transalpinas acceperat partes[1], et ego servi instar cum domino Marco Pemphlinger, iudice regio civitatis cibiniensis, apud vos eram constitutus", i s'a luat un cal.

„Datum Bude, feria quarta Maioris Hebdomade quadragesimalis, anno Domini 1525".

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 71.)

DXVII.

Buda, 1525, 20 April.

Regele Ludovic către Bistriţeni, despre ajutorul ce a dat lui Ştefan-Vodă al Moldovei din cenzul lor.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Deputavimus in subsidium Spectabilis et Magnifici Stephani Wayvode nostri moldaviensis ex proximo censu vestro Sancti Martini florenos mille. Mandamus itaque vobis harum serie firmis-

[1] V. mai sus, la anul 1523.

sime ut, non obstantibus quibuscunque aliis deputacionibus nostris aut thesaurariorum nostrorum, mille florenos predictos hominibus prefati Wayvode nostri moldaviensis, qui cum presentibus atque ipsius Va[y]vode literis vos requisierint, ex censu proxime futuro Sancti Martini absque omni difficultate ad racionem nostram regiam, ea moneta que in Moldavia possit expendi, solvere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus pro vestra superinde reservatis expedicione. Datum Bude, feria quinta Maioris Ebdomade, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto.

Ludovicus rex, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DXVIII.

Ștefan-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre ajutorul ce i-a făgăduit regele. Bahluiu, (Hârlău), 1525, 28 August.

Stefanus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici sincere dilecti. Bene sciunt Dominaciones Vestre quomodo Regia Maiestas, dominus noster graciosissimus, nobis pro defensione regni nostri in subsidium de proventu Regie Maiestatis apud vos existentem dedit mile florenos hungaricales de censu Sancti Michaelis *(sic)*. Prout rogamus Dominaciones Vestras, quatenus Dominaciones Vestre illos mille florenos darent in aureo, pro amore, gracia et vicinitatis nostre; et eciam nos vobis recompensare studeremus. Et quitquid is servitor noster nomine nostro vobis dixerit, credere velint. Datum Balovie, feria secunda post festum Bartholomei Apostoli, anno millesimo quingentesimo vigesimo quinto.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, vicinis et amicis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în Moisil, p. 25.)

DXIX.

Radu-Vodă al Țerii-Românești către Brașoveni, despre „împăciuitorii" ce ar fi de nevoie pentru potolirea gâlcevilor cu cetatea lor. Târgoviște, 1525, 5 Decembre.

Prudentes et circumspecti domini fratres et amici vicinique nobis honorandissimi. Salutem ac nostri recommendacionem. Noverint Vestre Dominaciones quod litteras vestras per hunc hominem vestrum, Crestes, missas, nos perlegimus clareque intelleximus opta[ta] vestra; de quibus voluntatem Vestris Dominacionibus frangere non voluimus, et homines vestros libere et pacifice misimus, ista vice; sed tamen opto a Dominacionibus Vestris ut ex medio vestro duos concilliatores at nos mitere velitis, quam cicius potestis, ut ea negocia in bonum statum convertamus, et melius erit regni vestri Barcay[1]; quia hoc verum est ut in hac re non estis debilis[2]. Ceterum autem felicissimam valere optamus. Datum ex Targowistha, feria tercia proxima in vigilia Sancti Nicolay Episcopy, anno Gracie 1525.

Radul, Dei gracia Vayvoda et dominus herres verusque transalpinus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis Iohanni Bencner, necnon et ceteris duodecem civibus consulibusque, etc., dominis et amicis, vicinisque nobis honorandissimis.

(Pecete roșie, ruptă. Scrisoare de caracter francez, ca mai înainte.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 132.)

[1] =Barcie, Bârsa.

[2] Pare a fi: „că în asta nu sunteți datori"!

DXX.

Târgoviște, 1525, 20 Decembre.

Radu-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre trimeterea secretarului său Ioan Zalánczy.

Prudentes et circumspecti domini, fratres et amici vicinique nobis honorandi. Deputavimus hunc Egregium Iohannem Salanchy, secretarium nostrum, ad Dominaciones Vestras in quibusdam arduis nostris negociis nomine nostro coram vestra presencia ore mediante referentem. Quare Dominaciones Vestras ortamur, tum et rogamus, velitis relatibus eiusdem et dictis plenam fidem adibere. Quas in reliquo felices valere optamus. Datum Thergoviste, in profesto Beati Thome Apostoli, anno Gracie 1525.

Radul, Dei gracia dominus et Wayvoda, heresque verus transalpinus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque duodecim iuratis civibus consulibus Cibinii existentibus, fratribus et amicis vicinisque honorandis[1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DXXI.

Sibiiu, 1526, 2 Ianuar.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Bistrițeni, despre apropiata nuntă a lui Radu-Vodă cu fiica mai tânără a lui Vodă-Basarab.

Prudentes et circumspecti amici, nobis honorandi. Quanta fidelitate et amicicia Spectabilis et Magnificus dominus Radwl, Wayvoda Maiestatis Regie transalpinus, sacre Corone regie atque Maiestati Sue adhereat atque persistat, non latere vos existimamus. Accedit tamen ut regnum sui dominii contiguis parcium istarum transsilvanarum persistit vicinitatibus, et, dum ipse pacatum habuerit regnum, nos quoque illius pace quieti reddimur. De voluntate itaque Maiestatis Regie, domini nostri graciosissimi, pro adopcione optime fidelitatis sue effecimus ut puella iunior filia quondam Bazarab Wayvode sibi in consortem desponsaretur. Cuius nupcias die dominico proximo post festum Beati Pauli primi Heremite affuturum [14 ianuarii] celebrari debere decrevimus, et, ut Maiestatis Regie, regni quoque istius reverencia nosterque exigit honor et exposcit, non ab re nobis visum est vos quoque in iisdem nupciis interesse, quorum presencia Maiestatis Sue nostrumque adaugeat honorem. Quapropter easdem presentibus intime rogamus, velint adhuc ante triduum prescripte diei dominice istuc, ad Cibinium, certos ex ipsis erga nos honorifice deputare, qui nobiscum una in ipso nupciarum honore interesse possint. Facturi ex eo non parvum decoris intuitum, Maiestatique Regie et nobis gratuitum obsequium. Ut aliud ne fecerint, iterum rogamus. Ex Cibinio, in crastino festi Circumcisionis Domini, anno eiusdem 1526.

Iohannes comes et Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[1] Între actele din 1525 se află în copiile Academici și acesta, care trebuie raportat la 1475.

„Sapientes et circumspecti viri, amici nostri dilecti. Intelleximus quommodo vos res ac bona et equos illorum Wolachorum quos pridem in civitate vestra detinueratis, iuxta commissa nostra hominibus nostris reddere et restituere recusassetis. Eapropter requirimus vos presentibus quatenus dictas res et bona et equos dictorum Wolachorum prefatis hominibus et castellanis nostris de Therch sine defectu reddere et restituere reddique facere velitis et debeatis. Datum in opido Deva, in festo Beati Laurencii Martyris [10 augusti], anno, etc., LXX quinto.

Stephanus de Bathor, iudex Curie Regie Maiestatis ac Wayvoda transsilvanus Siculorumque, etc., comes.

[Vo:] Sapientibus et circumspectis viris iudici iuratisque senioribus civitatis brassoviensis, amicis nostris dilectis.

(Brașov, Archiva Orașului.)

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis nobis dilectis[1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DXXII.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Brașoveni, despre aceiași nuntă. Frâua sau Săcel, 1526, 13 Ianuar.

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti. Litteras vestras intelleximus, in quibus scribitis nobis dominum Radwl Way[vo]dam vos ad nupcias suas non invitasse, et quod non possetis huc ad ipsas nupcias venire vel mittere. Sciatis enim quod vos nos vocavimus, et non ipse dominus Radwl: forsan vos munera[2] timetis et ideo recusatis ad nupcias venire. Nos enim vos non pro muneribus vestris, sed pro honore domini nostri graciosissimi regis vos invitavimus. Nam ex omnibus nacionibus huius regni, puta dominis nobilibus, Saxonibus omnium comitatuum et singularum Sedium Siculis debebunt pro honore Sue Maiestatis in eisdem nupciis interesse. Volumus itaque, et vobis harum serie regia in persona committimus, quatinus, visis presentibus, duos ex vobis electos ad ipsas nupcias transmittatis, ita ut feria quarta proxime ventura [17 ianuarii] istic Cibinii constituantur. Nam si nos in hac parte honorem Sue Maiestatis iuxta vestrum arbitrium curaremus exequi, honori Sue Maiestatis minime videretur correspondere. Secus itaque nullo modo nullaque racione facere audeatis. Ex possessione Azzonffalwa, sabato proximo post festum Divi Pauli Primi Heremite, anno Domini 1.5.2.6.

Iohannes, comes scepusiensis, Wayvoda transsylvanensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civitatis brassoviensis, et cetera, amicis nobis d[ilectis].

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Stenner, I, nº 84.)

DXXIII.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Brașoveni, despre datoria ce are față de unul din ei negustorul Stoica Gonce (?) din Câmpulung. Sibiiu, 1526, 25 Februar.

Ioan Zápolya către Brașoveni. „Is Zthoyka Golthe de Hozywmezew venerat ad nos et nobis conquestus est quomodo providus Iohannes Kylhaus, concivis vester, ipsi certam sumam peccuniarum obligaretur, et eciam iudiciario ordine coram vobis summa illa sibi restituenda fuisset adiudicata. Pro eo vos rogamus, vobisque regia in persona firmiter committimus, quatinus prefatum Iohannem Kylhaus cogatis ad satisfaciendum ipsi Zthoyka Goltha, et ne transmittatis causam illam ad Regiam Maiestatem, cum sit ipse Zythoyka de externis regnis. Nam, siquid cause aliquando cum Transalpinensibus habebitis et ipsi quoque vobis remote ostenderint, vobis erit difficilius. Itaque volumus ut omnino satisfaccio sibi impendatur. Alias non libenter inferremus vobis damna, sed, si secus feceritis, dabimus ipsi Zthoyka facultatem ut res vestras pro illa summa detinere et arestare valeat...

Ex Cibinio, in dominica Reminiscere, anno Domini 1526."

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 183.)

[1] V., pentru nunta Domniței Ruxanda și urmările ei, și vol. II[2]. pp. 523-4; XI, p. 848. Cf. *Istoria armatei*, I, p. 236, — unde și celelalte izvoare.

[2] Darurile ce au a face.

DXXIV.

Sibiiu, 1526, 25 Februar.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre primejdia turcească.

Ioan Zápolya către Braşoveni. „Preterea hec eciam apud nos pululat rumor quod Cesar ipse Turcorum omnino contra hoc regnum moliretur.“ Să cerceteze, „ut, intellectis molicionibus ipsius Cesaris, Dei auxilio de conservacione huius patrie sciremus providere...

Ex Cibinio, in dominica Reminiscere, anno Domini 1526.“

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 75.)

DXXV.

Sas-Sebeş, 1526, 22 April.

Ioan Zápolya, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre trimeterea în Ţara-Românească a lui Nicolae Gerendy, secretar regal.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Scripseramus imprimis, et deinde eciam nunciaveramus vobis quo[d] Egregium dominum Nicolaum de Gerend, secretarium Maiestatis Regie, domini nostri graciosissimi, ad Transalpinum expediretis. Quoniam hoc negocium non parve reputacionis est, in quo ipse dominus Gerendy per Maiestatem Suam missus est, quia negocia huius regni tangit, id quoque non esset necessarium vobis perscribere, nisi negligencie vestre nos ad id coartarent. Propterea rursum vos requirimus et vobis regia in persona firmissime committimus quatenus, visis presentibus, prefatum dominum Nicolaum Gerendy expedire debeatis; nam alias, si quis defectus in negocio Sue Maiestatis acciderit et huic regno per vestram negligenciam quid contigerit, nemini nisi vestre negligencie Maiestas Sua imputabit. Secus itaque, in quantum indignacionem Sue Maiestatis evitare cupitis, ne feceritis. Ex Zazsebes, in dominica Cantate, anno 1.5.2.6.

Iohannes comes scepusiensis, Wayvoda transsilvanensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus et iuratis civibus civitatis cibiniensis, et cetera, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DXXVI.

Buda, 1526, 24 Maiu.

Regele Ludovic către nobilii comitatului Doboca, despre supărările ce sufăr de la ei Saşii de lângă Bistriţa, pentru furt de cai.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, et cetera, fidelibus nostris, egregiis et nobilibus, universitati nobilium comitatus de Doboka, salutem et graciam. Ex fidelibus nostris Egregio Marco Pemphlynger, iudice cibiniensi, et eciam ex aliis Saxonum nostrum nunciis qui nuper apud nos fuerunt, intelleximus et multum displicenter accepimus qualiter multi ex vobis et sepius vexare et damnificare soliti essent colonos nostros saxones in possessionibus nostris saxonicalibus Zenthgergh, Dypse et Legnycze[1], ad Bistriciam pertinentibus, commorantes, si quando ipsi, vel non possent, vel nollent e medio ipsorum demonstrare equorum ac aliorum pecorum et pecudum furto ablatorum, per aliquam forsan aut iuxta aliquam ipsorum possessionem abductorum, vestigia. Quoniam autem ex fidedigna relacione et supplicacione prefatorum nunciorum Saxonum nostrorum, et eciam aliunde certo intelleximus istum modum et usum investigandi animalia furto ablata inter ipsos

[1] Sângiorz, Dipşa şi Lechinţa.

Saxones nostros nusquam et nunquam fuisse observatum, sed solummodo inter vos nobiles aut Siculos et Walachos solere observari, ideo fidelitati vestre et cuilibet vestrum harum serie firmissime mandamus sub pena indignacionis nostre quatenus deinceps neque prefatos, neque alios Saxones nostros contra ipsorum antiquam consuetudinem ad demonstranda furta ablatorum equorum aut aliorum animalium vestigia compellere aut ob non demonstracionem quovismodo impedire et damnificare ipsos vel ipsorum quempiam presumatis, sed contenti sitis eo ut possitis inter ipsos talia animalia furata abducta libere et pacifice perquirere. Alioquin per alias literas nostras commisimus, et committimus eciam per presentes fideli nostro Spectabili et Magnifico Iohanni de Zapolya, Wayvode nostro transsilvano, ipsiusque vicewayvodis ut vos et quemlibet vestrum ad observandum presens mandatum nostrum pro ipsis Saxonibus, eciam cum vestro gravamine, compellant et astringant, eosdemque nostros Saxones populares in ipsorum antiquis consuetudinibus et libertatibus, contra quoslibet impetitores et oppugnatores, tueri, protegere et defendere debeant et teneantur, Maiestatis Nostre in persona et autoritate nostra regia ipsis in hac parte attributa et iusticia mediante. Secus igitur facere non presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria quinta proxima post festum Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DXXVII.

Ioan Zápolya către Braşoveni, ca să dea pârcălabului de Poienari, Petru Off, banii încredinţaţi lor de rege. Sibiiu, 1526, 13 Iunie.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Rogamus vos quatenus illos quadringentos flor., quos Maiestas Regia, dominus noster graciosissimus, ad conservacionem castri Poynar egregio Petro Off, castellano eiusdem castri, deputavit, velitis sibi restituere. Nam necessarium est pro construccione ipsius castri ut restituatis, quoniam alias castrum ipsum absque peccuniis conservari nequit. Secus iterum rogamus ne feceritis. Ex Cibinio, feria quarta, ipso die Anthonii, anno Domini 1526.

Iohannes, comes scepusiensis, Wayfvo]da transsylvaniensis, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, etc., amicis nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 72.)

DXXVIII.

Sibiienii către Bistriţeni, despre o datorie.

Prudentes et circumspecti domini amicique nobis honorandi. Salutem et amiciciam paratam cum honore. Pridem aliquando Dominacionibus Vestris ex parte ff. 200 pro expensis nomine universitatis nostre factis et ad racionem vestram restantibus scripsimus, verum tamen solucio nulla intervenit. Hortamur itaque et oramus Dominaciones Vestras et Amicicias presentibus confidentissime quatenus, consideratis nostris amiciciis et temporum istorum disturbiis, necessitatibusque, que magnam pecuniarum erogacionem indigent, illos ff. 200, preterea et alios ff. 200 racione oratoris Magnifici domini Urbani de Bathian ad Wayvodam moldaviensem missi eidemque dati similiter usque ad festum Beati Regis Stefani [= 20 Sibiiu, 1526, 31 Iulie.

[1] Se află şi ordinul regal, cu acelaşi cuprins, către Guvernul ardelean.

augusti] nunc adfuturum ad Kykelewar mittere ibidemque illos ff. 400 insimul manibus circumspecti Mathie Armbroster assignare velitis; quod si itaque Dominaciones Vestre fecerint, profecto facient nobis rem gratissimam, quam eciam futuris temporibus erga Dominaciones Vestras omni benevolencia recompensare studebimus. Nam illos ff. 400, tam ad racionem vestram, quam et aliarum civitatum et Sedium oratores nostri adhuc Bude plenarie exolverunt suaque obligacione mediante firmiter obstrinxerunt se creditoribus: ut itaque ipsi in huiusmodi suis obligacionibus indemnes preserventur, necessarium videtur Tandem Dominaciones Vestras et Amicicias optime valere optamus. Cibinii, in crastino festi Beati Petri ad Vincula, anno Domini 1526.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis nostris honorandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DXXIX.

Brașov, 1526, 1-iu Octombre.

Brașovenii către Bistrițeni, despre uciderea unui călător lângă Bran.

Prudens et circumspecte domine et amice nobis honorande. Post salutem. Quidam vir honeste vite hinc in negociis suis dominica die proxima ante festum Beati Michelis Archangheli [23 septembris] ad partes transalpinas profecturus miserabiliter ultra castrum Therch per quosdam latrones interfectus est; dicitur autem nobis quod quatuor auri sint questores, alias eciam de notorio latrocinio notati, qui prefatum bonum virum occidissent: unus Emericus Mokra, alter Thobias, tercius Valentinus Zazwarossy et quartus Lazlo. Oramus proinde Dominacionem Vestram, casu quo iidem vel ad Rodna aut alias pervenerint, mox velit illos captivari facere et tandem nobis signifficare; venturi unquam sunt illo filii et affines prefati viri interfecti, iudicium super illos latrones postea laturi, quo eciam dignam sui reatus penam consequantur. Id nos semper erga Dominacionem Vestram omni gratitudinis et amicicie genere promereri et inservire studebimus. Eandem Dominacionem Vestram optime valere exoptamus. Ex Corona, feria 2a proxima ante festum Beati Francisci Confessoris, anno Domini 1526.

Iudex iuratique cives civitatis coronensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Andree Pewechel, iudici bistriciensi, et cetera, domino et amico nobis plurimum honorando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DXXX.

Reteg, 1526, 5 Octombre.

Reteganii către Bistrițeni, despre negustorul Adrian din Baia.

Salutem. Prudens et circumspecte domine, domine nobis honorande. Noveritis vos quatenus veniens nostri in presenciam quidam Adoryan de Moldova in die festi preteriti, divi Micahelis Archangeli [29 septembris], tempore nundini nostre civitatis, quendam Stephanum Rhach arestari fecit arestavitque, pro quibusdam suis rebus et damnis, ut dicitur, ab eo emptys; ipse Stephanus Rhach dicit: „Scite Vestre Dominaciones vere et iuste se expedite redise". Asert quequam causam ipse Adorianus de Moldova contra et adversus Stephanum furtive et saliens maleque venise, id idem actor Vestrarum Dominacionum pro literarum afirmavit, similiter et ipse reus, contentus de vestra persona; igitur nos nulum iudicium scimus quomodo ipsi procedunt: tantum volumus Vestre Dominaciones relacionem habere; ideo nos in literis nostris scriptis missimus hunc Stephanum pro expedicione sui, et nos peti-

mus Vestram Dominacionem uti in literis nobis rescribatis, causa ipsa quomodo se habet, uti sciam[us] et nos iuste procedere in ea. Valete. Datum in Rethekh, feria sexta post Divi Michaelis festum, 1.5.2.6.

Georgius Zaz, iudex et cives iurati civitatis Retekh.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Andree Literato, iudici iurato biztrichiensi, domino nobis honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DXXXI.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre „lotrul" Sigismund Sasul, care a năvălit în ţară şi a prădat o biserică.

Târgovişte 1526, 14 Novembre.

Prudentes et circumspecti domini fratres vicinique nobis honorandi. Gesta et latrocinia pravaque exercicia Sigismundi Saz, alias servitoris nostri, quas idem per nos fecerit, medio ostensoris presencium nobis significatis. Nunciatis tandem nonnullos eiusdem socios apud vos esse vinctos et carceratos; quid ergo nobis proficiunt, dum solus ipse sicarius salvus a vobis remansit, quem, si voluissetis, ut initatores *(sic:* imitatores) consocios, ita et eundem habere et carcerare potuissetis? Nam per granicies et confinia terrarum vestrarum, hoc est per villam Pyen[1], montes ascendit, ubi et diebus duobus perstitit; reversus tandem e preda, rursus communibus spoliis ecclesie et nostris ad oppida vestra ad Dyznod[2] condescendit, ibique inter latrones diebus tribus persistens, bona nostra divisit et dispersit. Nunc ergo ipse salvus discessit, reliqui vero per vos detenti sunt. Ut vero cum Dominacionibus Vestris optimam pacem habere sciebamus, ad nos talia condescendere vestris de confinibus haud pensassemus. Rogamus igitur velitis eundem nobis personaliter qui caput tantorum malorum dicitur, invenire, ut ne tanta damna innumerabilia paciamur, nam revera nolumus nostris carere. Reliqua presencium ostensor Dominacionibus Vestris lucidius declarabit. Ex Thargovistia, secundo die Bricci Episcopi, anno Gracie 1526.

Radvl Waivoda et dominus transalpinus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ceterisque duodecem iuratis civibus consulibus Cibinii existentibus, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DXXXII.

Protonotariul Pavel Barcsay către Sibiieni, despre acelaşi Sigismund, care a prădat mănăstirea Bistriţa.

Barcsa, 1526, 12 Decembre.

Circumspecti domini et amici honorandi. Ex literis Dominacionum Vestrarum paucis ante diebus mihi allatis intellexeram quendam Sigismundum Nagh cum quibusdam suis complicibus monasterium wolachale bistriciense irruisse, exinde vero non parum thesauri diripuisse ferunt. Illi siquidem latrones iam per hoc regnum dispersi facinus ipsorum detegere nequeunt, autor vero tanti mali in bonis ad illam civitatem deservientibus residisse dicitur. Velint itaque Dominaciones Vestre super acquirendis illis malefactoribus talem adhibere diligenciam, ne tandem occasio istius facti quovispiam ipsis imputari possit. Ego nempe rem istam domino meo graciosissimo scripsi et utcumque potui easdem excusatas habui; ubi me statim exinde cerciorem fecerant. Et Dominaciones Vestras bene valere opto, quibus me fraterne commendo. Ex Barcha, in profesto Beate Lucie Virginis, 1526.

Paulus de Barcha, protonotarius, et cetera.

[1] Poiana Sibiiului.
[2] Cisnădia.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium iudicibusque et iuratis civibus atque consulibus civitatis cibiniensis, etc., dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DXXXIII.

Târgovişte, 1527, Duminecă. Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre trimeterea la ei a lui Petru Farkas.

. . . Prudentes et circumspecti vicini, nobis [sincere dilecti. De]putavimus hunc dominum Petrum Farkas, civem cibini[ensem, er]ga eandem Vestram Dominacionem in aliquibus nostris arduis negociis et regni vestri refferendis. Quare rogamus Dominacionem Vestram ut plenam creditivamque fidem prestare dignetur. Reliquum est ut prospiciatis incepcionem ut sese conducetur in bonum finem; quod non potest fiery. Reliquum, valete. Datum ex opido Thergowistha, proximo die dominico, anno eiusdem Gracie 1527.

Radul, Dei gracia Vayvoda et dominus verus transalpiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et ceteris duodecem iuratis civibus conssullibus brassoviensibus, etc., vicinis nostris sincere dilectis.

(Pecete roşie, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 197.)

DXXXIV.

Suceava, 1527, 11 Februar. Sfatul Sucevei către al Bistriţei, despre un proces al unui Bistriţean cu un om din Baia.

Unnsseren Gruss wysseth czw vor an, ersamer, woll weysser Herr der Rychter myth sampth den ersamen woll weyssen Herren des ganczen Rothes yn der kyniklichen Sthath Nessen. Von eurer Gesundhayth und Wollfarthen seyn wyr alle Czeyth begerende czw heren von Eueren Herrschafften als von unsseren pesunderen gutten Frynden vnd Nochperen, et cetera. Ersamen, nomhofftigen Herren, wysseth, noch dem als wyr Euer Herrschafft vor mir geschryben haben von wegen unssersch Mythburgersch Herr Salomon Wollff, etlycher Schuldt halben, dy er hath pey eurem Mythboner myt Nomen Myklosch, als nemlych 12 flor. ungar., die Herr Salomon genumen seyn worden durch Roskypen dem Meyttner von wegen des obgemelten Myklosch. Weytter vor unsseren volkhymlychen Roth khumen seyn dy 2 erliych Man Jon Czekl von der Mallda und Stoyka, unsser Mytboner, und enpokhonth haben das sy den obgemelten Myklosch vor eueren Richter getedigt haben yn der Czeyth Jacub Tortler gelossen Rychter yst gewest. Das haben Euer Herrschafft erkhonth, das der obgemelte Myklosch sollich obgemelte Schuldt schuldych yst und Euer Herrschafft yn yn das Gefencknus geseczt; uber das selbig yst auff gesthanden Thomas Rymer vnd hath yn aussgepyrgth auff eyn Czeyth sollich Geldt czw peczolen. Dy Czeyth verloffen, hath Thomas Rymer myth nycht czw peczolen hath gehath, so hath er das Haus czw Pfanth geseczt czw dem Jar das lange Czeyth vergangen yst; darum pyth wyr Euer Herrschafft helfft unssern Mythpurger Herr Salomon recht, das ym seyn 12 flor. peczolth werden, wyr der gleychen alle Czeyth den Eueren vyder dy Gerechtikayth wellen mythteylen, den wyr mygen erkhennen, das Herr Roskyp myth allem Rechtt das genummen hath, den er vor Euer Herrschafft hath lossen tedigen. Myth dem seyth Goth pefolchen. Datum auff der Socza, am Montag vor Valentini, anno 1527. *Janusch Tyschler, Groff, myth sampt zaynen geschworen Burgern auff der Socza.*

[Vo:] Dem nomhofftigen, woll weysem Herren Herr Rychter myth zampth seynen nomhofftigen weysen Herrenn des ganczen Rothes der kyniklichen Sthat Nessen, unsseren besunderen gueten Frynden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DXXXV.

Sfatul din Baia către Bistriţeni, despre o ceartă cu privire la nişte porci. Baia Moldovei, 1527, 26 Februar.

Unsseren fryntlichen Gruss und wyllygen Wyllen. Wysset von uns, Greben und Purger von der Molda, eur Gessuntheyt und Weyssheyt pegeren myr alle Czeyt von euch czu horen, als von unsseren gutten Nochperen undt Herren. Myr thuen Eur Weysseth czu wyssen, wye do komen ysth Janosch Dyak auss der Rodna vor unsseren volkumlychen Sthul uff der Molda undt wye das her het kurtcz von dem alten Her Andres etczylycher Schweyn halben das er hot gecloget, dy her [ ] hoth genomen an Recht, und Her Andres gybt dem vorgenanten Janosch Dyak Scholt vye da[ss sein] Knecht ee dor ym heth gekauffeth den Her. Uber das ysth auff gesthanden Janosch Dyak, undt hot procht den Man vor unsseren wolkumlychen Rot, der der do yst genandt myt dem Namen Jon Bosso und Dragota yn de Schohava, dy ym dy Schveyn vorkanth hoben. Uber das yst auff gesthanden unser Rychter mitssamt sseynen Herren und hoben dy 2 vorgenanten Man gefraget uff yre Seel, ob Her Andres sseyn Knecht ee het gekauffeth yn dy Schveyn den Janosch Dyak. So haben dy obe genante Man yn bekanth bey yre Sselen das keyn Mentsch hot kaufft ym dy Schveyne, den der vorgenante Janosch Dyak. Undt uber das hot procht Janosch Dyak den Meytener, der eyn Dyner yst unssersch Genedygen, und den wyrt myt dem Nomen Ad[orian], vor welchen der Kauf geschen yst. Dy bekennen auch alsso eyn uff yre Selen, das nyman[d vor] ym dy Schweyn hot kaufft den Janosch Dyak. Und uber das yst gessessen Her Andres sseyn Kneycht under Augen als Janosch Dyak dy Schweyn czolt hot, undt keyner hot keyn Wort dorczu geredt. Dorumb pytten myr euch alss unssere gutte Nochper, das yr dem vorgenant Janosch Dyak czum Rechtt wolt helffen, das ym myt Unrecht genomen yst. Und vas dy obe genant gutte Leuth yn hoben bekant, das yst unss, Groben und Purger, auch vyssendt. Do myt sseyt Got beffollen. Geben uff der Molda, am Denstog noch Mathie Apostoli, 1527.

Greben undt Purger von der Molda, eure gutte Ffreyndt und Nochper.

[Vo:] Den erschamen und weyssen Herren, dem Rychter myth ssampt sseynem geschworen Herren czu Nossen czu kumpt dysser Pryff.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DXXXVI.

Petru Perényi către Bistriţeni, despre primejdia unei năvăliri turceşti. Crăstian, 1527, 1-iu Mart.

Prudentes et circumspecti amici, nobis dilecti. Non lateat vos pronunc ad nos de partibus transalpinis ex parte Turcorum infidelium, crucis Christi infestissimorum hostium, certos, et quidem satis formidolosos, rumores pervenisse, per quos ne ex improviso preveniant. requirimus igitur vos et in persona regia vobis harum serie firmiter committimus quatenus amodo deinceps cum tota communitate vestra per singula capita, tam equites, quam pedites, armis bellicis bene expediti horis continuis ita prompti et parati esse debeatis et teneamini, ut, dum et quamprimum alie litere nostre ad vos exinde pervenerint, mox, quo regni necessitas postulaverit, vos movere et interesse possitis et valeatis. Secus facere non presumentes. Ex possessione Kereztyenzygethe, feria sexta proxima post festum Beati Mathie Apostoli, anno Domini 1527.

Petrus de Peren, comes perpetuus et Waywoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis bistriciensis, amicis nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DXXXVII.

Deva, 1527, 13 Mart.

Nicolae de Macedonia, vice-Voevod al Ardealului, către Sibiieni, despre răscoala lui Ivan, „Omul Negru".

Nicolaus de Macedonya, comes chanadyensis, vicewayvoda transsilvanus et Siculorum vicecomes, et cetera, prudentibus et circumspectis magistris civium, iudicibus ac iuratis ceterisque civibus ac consulibus septemcastrensibus saxonicalibus universis, salutem cum honore. Noveritis quod dietim ac indesinenter veniunt ad nos varii rumores teribilissimi de impietate ac crudelitate hominis nigri, alias Czar Iwan vocati, qui iam, compluribus secum adiunctis ac collectis gentibus, in partibus terre Themeskez peragrantibus universos nobiles ac ignobiles rebus temporalibus habundantes crudeli nece eosdem interimere facit, res et bona eorundem in maximam predam convertendo. Iam dominus Ladislaus Czaky capite truncatus ac decollatus est. Nititur autem inpresenciarum ad districtum de Haczak, videlicet ad hunc comitatum hwnyadiensem, facere incursiones. Ne itaque in huiusmodi manifesto periculo segnes et tepidi videamur, nos ad dominicam Ramispalmarum [14 aprilis] proxime venturam una cum dominis nobilibus, equitibus videlicet et peditibus istius comitatus, obviam illius ad oppidum Hwnyad condescendemus. Quoniam autem necesse est ut et vos universi instar aliorum comitatuum Sediumque transsilvanensium pro defensione istius regni proque vostra liberorumque vestrorum salute ac permanencia adversus huiusmodi hominem sevissimum insurgatis, requirimus igitur vos, et nihilominus vobis harum serie in persona domini nostri graciosissimi Petri de Peren, Wayvode transsilvanensis, et cetera, firmiter committimus quatenus, agnitis presentibus, per singula vestra capita, equites ac pedites, vosmet sic bellico apparatu promptos ac paratos expedire, ut, dum et quando per alias nostras literas requisiti fueritis, mox et absque dilacione aliquali ad eum quo necesse fuerit locum venire possitis et valeatis. Secus sub amissione capitum ac bonorum vestrorum facere non presumatis. Ex Dewa, feria quarta proxima post dominicam Iudica, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DXXXVIII.

Iași, 1527. 1-iu April.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre o ceartă privitoare la niște pește sărat.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini sincere dilecti. Referunt et exponunt nobis Thoma una cum socio suo, homines nostri zwchwawyenses, quomodo Bistriciam, vestram civitatem, gracia vendendi aliquos salitos pisces asportassent et deposuissent apud Sigismundum coriatorem, et, utcum vendiderit illico, precia ipsis transmitteret, et adhuc obligatur eisdem quatuordecim florenis hungaricalibus. Propterea rogamus Dominaciones Vestras quatenus Dominaciones Vestre velint eisdem iusticiam administrare ita ut contenti reddantur, ne ut pro eo plures fatigas et expensas infundant. Datum in Yas, feria secunda post Dominicam Letare, in quadragesima, anno millesimo quingentesimo vigesimo septimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, amicis et vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DXXXIX.

Episcopul de Ardeal către Braşoveni şi Sibiieni, despre cruzimile „Omului Negru". Alba-Iulia, 1527, 12 April.

Prudentes et circumspecti domini et fratres nostri honorandi. Terribiles conatus, mirabiles et inauditas crudelitates, quas Homo Niger in religione christiana in christianos exercet, non aris, non templis, non etati, non sexui parcens, Dominaciones Vestras putamus iam satis superque intellexerunt. Spargit insuper ubique litteris, nunciis, clam, imo iam publice in communitatem, et precipue in Volachos, Bulgharos, Rascianos libertatem, dominorum et nobilium in subditos seviciam, et iam, ut fama certa et constans quotidie affert, que in dies magis ac magis augescit, statuit hoc regnum, nunc domino Wayvoda viduatum, numeroso quodam exercitu, ex variis nacionibus conflato, ad predam convocato, invadere, depopulari ferro, igne vastare et variis ac crudelissimis penis usque ad unum omnes enecare. Et fortasse fines iam invasit. Proinde rogamus Dominaciones Vestras, provideant citissime unacum fratribus, amicis, subditis suis, uno eodemque animo, ut vires huius regni quam citissime in unum contrahantur, et tanto, tam aperto, tam presenti periculo, Dei clementissimi adiutorio implorato, dum tempus est, occuratur. Ne sero medicina queratur. Sintque obedientes capitaneis, precipue dominis Wayvodis et illis omnibus, qui et animo sunt parati, et in armis a puero exercitati. Quicquid in nobis erit, divina favente clemencia, religioni sancte, huic patrie, Dominacionibus Vestris omnibus usque ad ultimam spiritus nostri efflacionem non deerimus. Mittimus nunc nuncium ob eandem rem eciam ad Maiestatem Regiam, dominum nostrum clementissimum, et ad ipsum Magnificum dominum Wayvodam: periculum tamen, quod iam est intra regni viscera, adiutorium et auxilium Serenissime Sue Maiestatis, presenciam ipsius domini Wayvode non expectant. Dominaciones Vestre bene ac feliciter valeant. Et ut sibi, suis, regno huic non desint, easdem vel amore Dei, patrie ipsius ex animo hortamur. Ex Alba-Iulia, feria sexta proxima ante dominicam Palmarum, 1527.

Episcopus Transsylvanensis, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ac universis civibus civitatis brassoviensis, dominis et fratribus nostris honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 190.)

DXL.

Petru Perényi, Voevodul Ardealului, către Sibiieni şi Bistriţeni, despre acelaşi Ivan. Deva, 1527, 14 April.

Petrus de Peren, abawywariensis perpetuus ac de Baranya comitatuum et themensiensis comes, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes Sacreque regni Hungarie Corone conservator, prudentibus et circumspectis magistris civium iudicibusque et iuratis civibus, necnon senioribus et consulibus duarum Sedium saxonicalium ac universis Bystriciensibus et Brassoviensibus ac terre Barcza, salutem et amiciciam. Qualis flamma nunc in regno Hungarie ardeat et conflagret, cum et domini vicewayvode nostri prius eciam Vestris Dominacionibus intelligi dederunt, ut ad propellendum et extinguendum prompti et parati esse deberetis, eisdem Vestris Dominacionibus iam apertissime constari non dubitamus. Cum autem vestri in medium, solummodo in Kochy, festinanter venire voluissemus, vilissimus Rascianus, Czar Iowan, iter nostrum adeo obstitit et inclusit familiaribusque et equis nostris segregavit, ut in Temeswar nec intrare neque mittere potuimus, et sic quale infortunium super nos accidit, id quoque Vestris Dominacionibus minime latere credimus. Que quidem flamma, licet nunc in Hungaria seviat, non minus tamen Vestras eciam Dominaciones urere

eandem flammam arbitramur, si bene consideramus. Quoniam Walahos in Transsilvania multo plures quam Rascianos in Hungaria fore percepimus, qui cum Rascianis unam et eandem sectam profitentur senciantque, tamen, quia, prout in vulgari est proverbio: *nam tua res agitur, paries cum proximus ardet*, providendum est maturius ne vehemencius insurgat, nam Maiestatem quoque Regiam, dominum nostrum graciosum, ad supprimendam atque sopiendam eandem ipsam flammam, ubicunque iam more Thurcarum grassantem, gentes suas quas potuit iam dimovisse intelleximus, et nos quoque in hoc sumus, non parcentes rebus nec bonis nostris eciam quibusvis, sed neque vite nostre proprie, ut ab hac ipsa flamma et calamitate cum Dei adiutorio eripere statuimus. Rogamus igitur Vestras Dominaciones, et nihilominus regia in persona vobis, sub amissione capitum et bonorum vestrorum, firmissime committimus et mandamus quatenus, statim visis presentibus, mox et incontinenti exercitus vestros bono apparatu et pleno numero, cum vexillis, insuperque quintam partem universarum gencium vestrarum ubique existencium et ad vos pertinencium, levare, inter quas quingenti pixidarii cum bonis apparatibus esse teneantur, ac de singulis civitatibus vestris singula duo bombarda cum magistris et pulveribus sufficientibus ac aliis instrumentis bonis ad id necessariis, videlicet et cum equis more consueto, sine omni defectu ordinare, ac insurgere et vos movere, ac ad festum Beati Georgii Martyris proxime affuturum [=23 aprilis] in oppido Zazwarus constitui modis omnibus debeatis et teneamini. Nam alioquin negligentes et domi permanentes, nullam eiusque modi facientes mocionem, priusquam (?) tales inobedientes et domi permanentes qui comperti fuerint, pena premissa punire curabimus. Secus igitur non facturi. Datum in Dewa, in dominica Ramispalmarum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo.

[V°, de altă mână:] Exhibite per Nicolaum de Boythor, feria tercia Maioris Hebdomade [=23 aprilis], circa completorium.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DXLI.

Sas-Sebeş, 1527, 8 Maiu.

Petru Perényi, Voevodul Ardealului, către Braşoveni şi Bistriţeni, despre întrarea Ţarului Ivan în Haţeg.

Petrus de Peren, abawywariensis perpetuus ac de Baranya comitatuum comes, Wayvoda transsilvanus Siculorumque comes et Sacre regni Hungarie Corone conservator, prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis biztriciensis, salutem et favorem. Rumores et famam quas formidabamus, sepius in literis nostris vobis prescripsimus, quibus nondum quidem credidistis, sed pocius in ludicrum accepistis; iam certo cercius scribere possumus gentes nostras, quibus hactenus portas ipsas defendebamus, hesterna die de porta Waskapw eiecisset et ipsam portam sibi ipsis vendicasse, totusque exercitus ipsius Czar Iwan in Haczak existit, cuncta depredans, universos Walachos comitatus hwnyadiensis in predam convertisse, ipsos solos *(sic)* quosdam in quatuor partes desecasse, aliorum viscera, quod est horrendum, extraxisse, uxores eciam, liberos in publicum usum redigere, et certi sitis quod, si Deus optimus maximus ex sua speciali gracia et misericordia non providebit, nos quoque sagacem curam et diligenciam non adhibuerimus, eandem perniciem super nos et totum hoc regnum hiis saltem diebus iam profuturam *(sic?)* non dubitamus. Quare requirimus iam tandem pro vestra salute et patrie vestre per amorem, et nihilominus regia in persona, sub amissione capitum et bonorum vestrorum atque nota perpetue infidelitatis vobis firmissime committimus quatenus, statim visis presentibus, in pertinenciis civitatis vestre palum cruentatum ubique diferri et illico sine ulla mora per singula capita insurgere ac in unum convenire et versus Cibinium movere

faciatis, diesque et noctes una cum ipsis versus Cibinium festinare modis omnibus debeatis et teneamini. Secus, pena sub premissa, nulla racione facere presumatis. Ex Zazsebes, feria quarta proxima post dominicam Iubilate, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo.

Commissio propria domini comitis et Wayvode.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DXLII.

Ieremia, Vistier şi Mare-Vameş, Tadeu cămăraş şi vice-vameş de Suceava, către Bistriţeni, despre Dragotă ce stă închis la ei. Suceava, 1527, 19 Iunie.

Salutem et amiciciam. Circumspecti domini et nobis amici, accepimus veridica relacione quoniam hominem unum ex nostris, Dragot nomine, vestris in vinculis detinetis, suis, haud dubium, ut opinio est, demeritis. Verum, cum amicicia pro tempore absolvit debitores quoscunque, supplicamus Vestris Dominacionibus, tamquam semper nobis sinceris amicis, ut, ob respectum nostre amicicie, prefatum hominem nostrum Dragot ex vinculis vestris absolvere velitis ipsumque usque ad nos cum literis vestris, et suorum demeritorum, mittatis. Similem et maiorem amiciciam ex domino nostro gracioso et ex nobis in Dominaciones Vestras et vestrorum ex nobis in dies et semper exspectare et accipere non dubitetis. Valete felices in dies et annos multos. Datum Soczavie, in profesto Corporis Christi, anno Domini 1527.

Ieremias Wyster ac theoloneator supremus, Thadeus camerarius ac vicetheoloneator Soczavie, Magnifici principis et Wayvode terre moldaviensis officiales.

[Vo:] Circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis bystriciensis, nobis semper sinceris vicinis et amicis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DXLIII.

Laurenţiu Thomory către Sibiieni, despre zvonul venit din Ţara-Românească cu privire la un apropiat atac al Turcilor. Făgăraş, 1527, 3 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini et amici vicinique nostri semper nobis honorandissimi. Post salutem et nostram solitam commendacionem. Iam portas castri observare intendebam, quod unus noster Walakus, qui quendam fratrem in Transalpinis carnalem habet, penes Danubium, revenit et dicit certissime a suo fratre audivisse ut Thurci omnes naves eorum per Danubium deorsum miserunt et omnino, vel ad partes Vestrarum Dominacionum, vel Brassoviensium, venire conantur. Et huic nostro Walako commisit suus frater, ut dies et noctes festinet domum, quia dixit: „timeo," inquit, „ut, antequam tu domum tuam attigis, Thurci prius apud vos comparebunt". Misi ista nocte duos homines precise penes Danubium; ideo volui Vestris Dominacionibus dare in scitum. Si fama ita non erit qualiter nobis dicitur, levius nobis erit; si vero vera, habeamus curam nostre salutis et honoris. Siquid novitatis Vestre Dominaciones nunc habent vel habuerint, rogo easdem, velint nobiscum participare, sicuti semper soliti eramus. Ex castro Fogaras, secundo die serotino Visitacionis Marie, 1527.

Vester Laurencius Thomory, propria manu veloci.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis magistro civium et iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DXLIV.

Suceava, 1527, 4 Iulie.

Ieremia, Mare-Vameş al Moldovei, şi Toader, vameş de Suceava, către Bistriţeni, despre voia ce au negustorii lor de a veni în Moldova.

Unnsseren Gruss. Wysseth peforan, vorsichtiger weyser Herr, der Rychter, myth sampt den vorsichtigen weyssen Herren des ganczen Rothes czw Nesen, thun Euer Herrschafft khundt wy das wyr versthanden haben wy etlych Kaüffleyth czw euch weren und nycht wol cyrsthen czw vns khumen yns Land; so thu wyr Euer Herrschafft czw wyssen, nymanth keyn Forcht sol haben, sunder fray yn unsser Landt khumen myth yrer War: es sey wer er wel, nymant nycht gehynderth sol werden, sunder als Nochper myth eynander czw leben und Fryndt. Seyt Got pefolchen. Datum Soczawa, Donerstag noch Visitacionis Marie, anno 1527.

Jeremie Grossmeyttner und Toder Mayttner auff der Socza, dy Euren.

[Vo:] Dem vorsichtigen weysem Herren, Herr Richter myth sampt den vorsichtigen Herren des Rathes czw Nessen czwkhum der Bryff.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DXLV.

Buda, 1527, 4 August.

Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre răscoala „Omului Negru" şi expediţia sa împotriva regelui Ferdinand.

Commissio propria domini regis.

Iohannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Intelleximus et ex proxima expedicione contra Nigrum Hominem cum Wayvoda nostro transsilvano restaurata, maxime forsan propter itineris prolixitatem et difficultatem, ad propria remeasse. Verum, ex quo nunc Ferdinandus rex hoc regnum nostrum Hungarie hostili animo aggredi intendit, sumus in hoc ut Dei adiutorio totis viribus nostris illi obstamus. Ob eam rem mandamus firmissime tibi quatenus, statim acceptis presentibus, tu personaliter, citra omnem moram et difficultatem, cum omnibus gentibus tuis, armis bellicis bene instructi, dies, noctes ad nos venire festines, et aliud sub amissione capitis et omnium bonorum tuorum facere non sis ausus. Datum Bude, in profesto Beatissime Virginis Marie de Nive, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DXLVI.

Nagy-Hatván, 1527, 21 August.

Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre cesiunea de drepturi ce a făcut în chip trecător pe pământul lor lui Petru-Vodă al Moldovei.

Commissio propria domini regis.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Dedimus informacionem fideli nostro Egregio Ioanni Cheh, aulico nostro, quo pacto ipse in negociis nostris et huius regni nostri cum fidele nostro Spectabile et Magnifico Petro Wayvoda nostro moldaviensi concordare certaque bona et iura nostra possessionaria in pertinenciis istius civitatis nostre bistriciensis existencia et habita ipsi titulo pignoris obligare debebit; Fidelitati igitur Vestre, sub pena amissionis capitum et omnium bonorum vestrorum, firmissime committimus et mandamus ut illa bona et iura possessionaria in pertinenciis, ut prefertur, istius civitatis nostre bistriciensis existencia, que prefatus Ioannes Cheh ipsi Wayvode nostro moldaviensi titulo pignoris

obligaverit, eidem Wayvode nostro moldaviensi libere et pacifice pro se ipso occupare et occupari permittere manusque vestras, quousque eadem bona et iura possessionaria redimemus, de ipsis excipere modis omnibus debeatis et teneamini; brevi autem, Deo propicio, eadem bona et iura possessionaria iterum redimemus. Secus igitur, pena sub premissa, facere non presumatis. Datum in castris nostris prope oppidum Naghhathwan positis, feria quarta proxima post festum Beati Stephani, primi regis Hungarorum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, necnon iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DXLVII.

Regele Ioan Zápolya către Brașoveni, despre pagubele aduse de vameșii lor Muntenilor. Lângă Erlau, 1527, 24 August

Commissio propria domini regis.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Intelleximus ea que nobis scripsistis de quadam violencia, quam vicesimator istius civitatis nostre brassoviensis Wayvode nostro et quibusdam hominibus de Transsalpina intulisset; propter que nunc ipsi Transsalpinenses vos turbare vellent et aliqua molestia afficere Qua de re nos locuti sumus cum thezaurario nostro, qui ex mandato et commissione nostra ad ipsum tricesimatorem scribet et committet ei ut de ipsa violencia ipsis Transsalpinensibus illata eos contentos reddere et cum eisdem concordare debeat. Quare sciatis vos hac de re nulla molestia affici, neque ullum damnum incurrere. Datum ex castris prope Agriam positis, in festo Bartholomei Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis nostre brassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 196.)

DXLVIII.

Radu-Vodă al Țerii-Românești către Brașoveni, despre un proces al Vistierului Sava și al Neacșului de Câmpulung. 1527, 4 Decembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Salutem ac nostri recommendacionem. Notum est Dominacionibus Vestris quod qualiter sepius et multociens Dominacionibus Vestris nonciavi et intimavi per litteras et per nonctios et per servitores mei fidelissimos, videlicet de negocio domini Valentini, condam iudici, Gereb, quod negociom habent com Sawa thesaurario nostro et Nagczol de Campolongo, nosque satis admirari non possimus de negocio Dominacionum Vestrarum, quo et qua de causa non wlt ipsis solvere. Tamen habemus litteras Serenissimi principis Ludovici, regis Hungarie, etc., quod, qualiter ipse prefatus Valentinus tenetur eam summam rerum et mediam (?) partem ipsys solvit(t); iam autem mediam partem solutus, wlt eos predictos boyarones nostros ducere ad Cibinium, ut noviter iudicentur. Atamen Dominaciones Vestras per iusticiam et secundum legem iusticie omnino providerunt, et eas iudicastis multociens, et nobis placuit lex. Iam autem in ea lege non wlt stare, et iam wlt ipsis magnas fatigas facere ad Cibinium. Atamen recordentur Dominaciones Vestre memorie, cum erant electi oratores ex medio vestrum versus nos, tunc nos conclusimus eam racionem, ut pauperes nostri non portantur ad aliam scamnum[1] preter

[1] Alt Scaun de judecător.

Brasoviam, et iam wltis frangere priorem conclusionem. Rogo Dominaciones Vestras ut in tanto damno eos mitere non velint, quia Deus nobis testor quod nullo modo non posimus ulterius sufere, nec eos in damno mitere solimus, et in paucis usque ad unum asperum ocupare studebimus. Reliquum autem felicissime valere optamus. Datum in die Barbare Virginis et Martiris, anno Gracie 1527.

Radul Vayoda et dominus verus transalpiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque duodecim iuratis civibus, consulibus brassoviensibus, etc., amicis et vicinis nostris dilectis.

(Pecete roşie, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 193.)

DXLIX.

Bistriţa, 1527, 6 Decembre.

Vincenţiu, jude al Bistriţei, către Sibiieni, despre omul său trimes după ştiri în Moldova şi cele petrecute la Gherla.

Prudens et circumspecte domine, amice mihi plurimum honorande. Post salutem et mei commendacionem. Quia in istis temporum variis perturbacionibus et dissensionum generibus nostros homines exploratores ad omnes partes nobis timendas dispersimus, ut, eorundem relacione certificati, pericula nobis imminencia commodius evitaremus, quorum unus hodie, in reditu hominis, presencium ostensoris, de Moldavia ex Nova Civitate[1] rediens, nobis veraciter retulit qualiter Ioannes rex arcem Andree de Bathor, Eczethwarr[2], ipsi militi Gogunthar propriam donasset et ipse Gogunthar eam arcem hucusque cepisse et obtinuisse dicitur, et rex Iohannes ipsi Gogunthar in auxilium unam partem populi de Nova Civitate dedisset, quo arcem Eczethvar facilius obtineret. Verum ipse Gogunthar, in ea parte populi de Nova Civitate sibi in subsidium missa non contentus, elegit e numero sui exercitus tres pociores vel capitaneos illos, mittendos erga Novam Civitatem, et committendo illis quatenus omnem gentem Nove Civitatis per singula capita commoverent et eos versus arcem Eczethwar ducerent. Sed, quia ipsi incole Nove Civitatis, animati, nolentes populum suum commoveri permittere, illos capitaneos tres cum sua gente necarunt et interfecerunt. Illa in presens Vestre Dominacioni scribere volui, que ex certa relacione hominis exploratoris nostri habemus. Tandem Vestram Dominacionem felicissime valere opto. Datum Bistricie, in die Nicolai Episcopi, anno Domini 1527.

Vincencius Pellio, iudex bistriciensis, vester.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathei Armbruster, magistro civium civitatis cibiniensis, domino et amico honorando.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DL.

Sighişoara, 1527, 20 Decembre.

Dieta ardeleană către Bistriţeni, despre motivul adunării; şi pentru ştiri din Moldova.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Instantibus et urgentibus arduissimis regni negociis proque audiendis et intelligendis certis literis domini Ferdinandi regis plurimisque rumoribus, tam de Moldavia, quam eciam aliis ex partibus denuo adductis, visum est nobis summe necessarium esse ut ad quintum decimum diem diei datarum presencium ad oppidum Zekelwassarel univer-

[1] Gherla (Szamos-Ujvár).

[2] Ecsedvár.

sitati regnicolarum trium nacionum earundem parcium transsilvanarum una generalis dieta indiceretur celebranda. Requirimus igitur vos, et nihilominus vobis harum serie, sub pena amissionis capitum et omnium bonorum, in predicta generali congregacione universaliter indicta et imposita firmissime committimus quatenus, agnitis presentibus, ad terminum et locum predictum ad premissam generalem congregacionem more vestro alias consueto certos pociores fratres vostros, tam predicti domini regis mentem et voluntatem accepturos, quam eciam predictos rumores universos et alia regni negocia audituros et intellecturos plena cum informacione et facultate vestri de medio transmittere stipendiariosque vestros in eodem presenti loco interim more aliorum regnicolarum habere et tenere debeatis et teneamini. Nam alioquin, siqui contrarium facere attemptaverint, ex eadem congregacione statim et sine dilacione pena premissa punientur. Secus igitur sub eadem pena nulla racione facere presumentes. Ex civitate segesswariensi, feria sexta in vigilia festi Beati Thome Apostoli, 1527.

Universitas regnicolarum transsilvanensium, nobilium videlicet ac Siculorum et Saxonum, in presenti parciali dieta constituti, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ac iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et amicis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DLI.

Nicolae Thomory, castelan de Făgăraș, către Brașoveni, pentru „lucrul lui Stroe". Făgăraș, 1527, 24 Decembre.

„Ex Fogaras, in vigilia Natalis Domini", 1527.

„Nicolaus Thomory, castellanus castri Fogaras, etc.", către Brașoveni, pentru „negocio Zthroye".

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Stenner, I, nº 87.)

DLII.

Reteganii și diacul domnesc Ștefan către Bistrițeni, despre grânc ce se trimet în Moldova. Reteg, 1528, 14 Februar.

Salutem et servicium et mei commendacionem posteia *(sic)* fidelitatem. Egregie domine, amice et frater adopt[ive], mihi mi observantissime, confidentissime. Miseram duos cubulorum fruges Egregio domino Bartholomeio, notario Magnifici domini nostri Wayvode moldwanensis, insuper tres cubulorum fruges eciam ad sustentacionem nostre familie, ut educeret pisces. Quare supplico eidem Egregietati et Dominacioni ut ipsum famulum nostrum, ob intuitum nostri ulterius amicicie, cum predictibus frugibus pacifice transire et permitti faciatis, quia nos decretum vestri universitatis non inteleximus ut fruges exhinc Moldaviam intrare permitti non concedere vultis. Causa eciam hoc est, ut non in pertinentis Vestri Egregietatis Dominacionis fruges illos comparavimus, [sed] exhinc domui nostri illos misimus. Rogo Vestram Egregietatem et Dominacionem ut, quidquid lator presencium nomine [nostro] dixerit, sibi fides sit creditiva tamquam ab ore nostri prolata. Valeiat Vestra Egregietas et Dominacio [et] cum matre vestra salutetis ipsam nomine meio. Datum in Rettheg, in die Sa[ncti] Valentini Martyris, anno 1528.

Sigismundus plebanus de Rettheg, Iohannes Orws, iudex de eadem, Stephanus literatus, notarius domini Wayvode.

[Vo:] Egregio domino Vincencio, iudici byzthricensi, domino et fratri suo adoptimo [=adoptivo] observantissimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DLIII.

Ciceu, 1528, 15 Februar.

Toma, pârcălab de Ciceu, către Bistrițeni, despre Țiganii lui Vodă.

Prudens domine et amice noster honorande. Post salutem, paratam amiciciam. Cum omni bona vicinitate grates ingentes respondimus Vestris Amiciciis et Dominacionibus quod literas vestras misistis et dedistis ut pharahones Spectabilis et Magnifici Graciosissimi domini nostri salvam viam habeant erga Graciosissimum dominum nostrum. Nescimus ex cuius informacione et voluntate Elyas Wayvoda de Mayor [1] literas Vestre Amicicie et Dominacionis non honoravit, in preiudicium et damnum Spectabilis et Magnifici Graciosissimi domini nostri detinuit ex ipsis pharahonibus tres. Petimus diligenter Vestras Amicicias et Dominaciones uti dignemini et velitis ipsos eliberare pacifice et quiete amittere pro intuitis amiciciis Spectabilis et Magnifici Graciosissimi domini nostri; tandem respectis bone vicinitate nostre, in quibus placuerit nostra amicicia Vestras Amicicias et Dominaciones, in duplicibus volumus demereri Vestras Amicicias et Dominaciones, dum et quando licitum erit. In posterum Razmac Wayvode [2], servitori domini nostri, fidem indubiam prestari rogamus, tanquam ex ore nostro proprio prolatis. Vestras Amicicias et Dominaciones felicissime valere optamus. Datum ex arce Chycho, 2o die Beati Valentini Martyris, anno Domini 1528.

Thomas castellanus castri Chycho.

[Vo:] Prudenti domino Vincencio iudici de Bistricia, domino et amico nostro carissimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DLIV.

București, 1528, 23 Februar.

Radu-Vodă al Țerii-Românești către Brașoveni, despre neîndreptățitele lor călcări de pace.

Post salutem, nostri commendacionem. Prudentes et circomspecti domini, fratres et amici vicinique nostri dilecti. Nos admiramus et satis admirari non posimus qua de causa tenent invidiam et estis ira comoti super nos et super regnum nostrum transsalpinum et colones *(sic)* nostros: non sunt victualia pauca libere comparare, nec emere in civitate Regie Mayestatis, nec in medio Vestrum Dominacionum, nec in foro; racionem istam non posimus inteligere, qua racio iniurie sit inter nos; tamen homines adque colones adque negociatores Regie Mayestatis sunt liberi in regno nostro ambulare com omni pace et libertate; nobisque hominem nostrum continuistis et unum fidelem servitorem nostrum in regno nostro decolastis per terram nostram. S[c]iatis et credatis cercius ad fidem et fidem et ad fidem meam Deo debitam, quod, si negocia ista nonne desolabitur et non videbitur, habio multa agere post mortem ipsius. Ullo [=volo] modo per totum significare, per litteras et per presencium exibitorem atque servitorem nostrum, qualiter et multociens significavi, quod teneant Dominaciones Vestre bonam vicinitatem erga nos et regnum nostrum, ut ne teneantur victualia, videlicet triticum et alia victualia, que sunt necesse colonibus nostris, et aperiantur vie versus regnum nostrum. Spero ut melius erit concordia inter nos, quam uricio [3] instarent inter nos et regnum nostrum. Igitur sepius et sepissime scripsi et intimavi quod volo facere multa mala, igne, combustione et aliorum multorum verborum, sed non feci, et iam sum in ea intencione, quod mala non agerem, nec facerem aliquam devastacionem in regno Regie Maiestatis, sed, si video quod eam malam condicionem et intencionem

[1] Ilie Voevodul țigănesc din Maier.
[2] Răzvan? Alt Voevod țigănesc.
[3] „Uriciune!"

non desolabitis, et nunc viam non deliberabitis[1] ut colones nostros emant victualia, per Deum et per Deum et per Deum sanctum, quod naro per litteras nostras ut sitis dispositi et parati ad conflicionem: quia aduc vivet Iohannes rex, et iam intravit ad Budam certissime credatis, et imperator Turcorum veniet ei in adiutorium, et ipsum non desolabit. Igitur providiatis quod melius estis facturi. De quibus omnem relacionem aspectamus, etc. Datum ex Bucoresth, in vigilia Sancti Mathie Appostoli, anno Gracie 1528.

Radul, Dei gracia Vayvoda et dominus verus transalpiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circomspectis iudici, ceteris duodecem iuratis civibus, consulibus brassoviensibus, et amicis et vicinis nostris dilectis.

(Pecetea şi scrisoarea, ca mai sus.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 208.)

DLV.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oprirea negoţului în cetatea lor şi pacea lui cu Moldova.

Bucureşti, 1528, 3 April.

Post salutem, nostri commendacionem. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nostri sinceri dilecti. Hys diebus transactis venerunt ad nos miseros colones nostros et nobis naraverunt quod omnino in his concedunt Vestre Dominaciones libertatem victualia comparandy, nec triticum nec aliis victualibus frugum; nosque miramur, et satis admirari non possimus, de negociis eiusdem Vestris Dominacionibus, qua de causa regni nostri continent et nullam libertatem habent comparandi; tamen nos regnum nostrum tenemus apertum et nullam continenciam nos facimus colonibus vestris, et ipsi colones Regie Maiestatis sunt liberi in latum et in lungum in regno nostro comparare et vendere. Dominaciones Vestre tamen sint [=sciunt] bene a multo tempore qualem conclusionem fecimus com iuratis civibus vestris ex medio vestrum ad nos missos et destinatos. Superioribus autem annis, cum eramus Brassovie, recordentur Vestras Dominaciones memorie quale iuramentum feci in medio domos Concillii, nosque usque in odiernum diem tenemus memorie, et a nobis nullam non habuistis inpedicionem usque nunc. Verum autem est quod multociens fuimus comoti super Dominacionibus Vestris, et multis modis scripsimus et intimavimusque com verbis magnis, sed tamen omnino nihil fecimus: desertum; nec ignis combustione non destrucsimus regnum Regie Maiestatis, nec ullam habuimus intencionem; tamen verbis multis modis intimavimus. Igitur provideant Vestre Dominaciones quod melius est faciendi; hiis autem preteritis diebus cum venissent oratores civesque iuratos ex medio Vestrarum Dominacionum, cicut *(sic)* eo tempore fuerunt et oratores missos ad nos ex regno Moldavie, a S[pecta]bili et Magnifico domino Petro Vayvoda, et, com iam ipsis [pref]atis civibus vestris omnem relacionem inteligere dedissemus, et ipsi in ea iverunt ad ipsos oratores moldaviences in tribus [vic]ibus, et isto die pax inter nos non erat factum, nosque firmiter comissi fuimus ut nemo ex boyaronibus meis ad ipsos oratores vadat; et Dominaciones Sue iverunt ad ipsos, et nobis non dederunt per aliquem in scitu; et, per Deum, nescio qualiter fuerunt abhync expulsi, et nos in ea omnino nihil non sivimus, donek oratores moldavienses nobis no[n] dixerunt, nosque in eo statu ipsos portarones aprehensimus et eis civibus vestris ad manus dedimus, ut liberi fiant com ipsis ad quem mortem volent, et omnem libertate ipsis dedimus, et Dominaciones Sue noluerunt ipsos ullo modo damnificari facere, nosque usque ad centum et quinquaginta baculos eis dedimus, quicomque fuerunt portarones in eo ospicio oratorum, ne forte Dominaciones Vestre propterea sunt mala condicione versus nos, aut ira comoti, nosque in multis negociis

[1] „Dacă văd că nu vă lăsaţi gândul cel rău şi nu veţi slobozi calea..."

habuimus Vestris Dominacionibus advertenciam; et Amicicia Vestra nobis non concessit ut teneamus aliquam invidiam aut iracondiam versus Dominaciones Vestras. Igitur ortamur et rogamus Dominaciones Vestras, ut bono condicione erga nos esse velitis per acta negocia que sese iniecerunt et facte sunt: per literas nostras non licet nobis amplius Dominacionibus Vestris narare, quia omnia bene noscent Dominaciones Vestre, quecomque sunt facturi. Et, reliquum, autem valere optamus et cupimus. Datum ex Bucoresth, feria sexta post Dorothee Virginis et Martiris, anno Gracie 1.5.2.8.

Radul, Dei gracie (sic) Vayvoda et dominus verusque transalpiniensis.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque du[od]ecem iuratis civibus consulibus brasoviensibus, amicis et vicinis nostris honorandissimis.

(Pecete mare, roșie, cu totul ruptă. — Scrisoare de caracter francez.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, I, n° 39.)

DLVI.

Târgoviște, 1528, după 1-iu Maiu.

Brașovenii către Radu-Vodă al Țerii-Românești, despre omul său Pârvu, trimes pentru cumpărături.

Egregie domine, frater et amice nobis sincere dilecte. Salutem ac nostri recommendacionem. Quoniam hunc nostrum servitorem Perwul nomine nostro ad eandem Vestram Egregiam Dominacionem deputavimus, videlicet alliqua res et bona ad comparrandum,—quare eundem Vestram Egregiam Dominacionem ortamus et rogamus ut quidcomque in isto cedulo invenerit, ut sibi prefato servitori nostro in adiutorium esse dignetur, causa nostre prioris fraternitatis et amicicie. Nosque in maioribus morem gerrere studebimus, regraciareque curabimus. Reliquum est, felicissime valere desideramus eandem Vestram Egregiam Dominacionem. Datum ex Thergowistha, post festum Filipy et Iacobi Appostolorum, anno presenti Gracie 1528, secundo die maius.

[V°:] Egregio domino Iohanni Benckner, iurati consulario civitatis brassoviensis, etc., fratri et amico nobis plurimum dignissimo.

(Pecete peste hârtie, cu cele două chipuri lângă copac și legenda: † Іѡ Радꙋл Воевод. . . и гдин владикы; scrisoare de duct italian.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Stenner, I, n° 93.)

DLVII.

Botoșani, 1528, 8 Maiu.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre fuga unui medic al său, cu bani.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus, necnon heres terre moldaviensis. Egregii domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Speramus Vestras Dominaciones non ignorare quomodo anno preterito Egregius Logofetus de Turcarum faucibus nobis unum phyrcum [1] *(sic)* una secum adduxerat. Nunc autem, his transactis non multis preteritis diebus, se ipsum a nobis clamdestina ad vos contulit, et inibi requiescit, nos quoque eidem fidem adhibueramus et ei porreximus quinque milia aspera et duos peroptimus equus; ipse autem nos suis actis blandiciis fefellit. Quare rogamus Vestras Egregias Dominaciones ut ob contemplacionem nostrarum prefatum phyrcum *(sic)* nobis terga versus [2] mittere debeatis. Quod si feceritis et voluntatem nostram transgredi non mittetis, tempore suo bonis operibus recompensabimus. Demum Vestras Egregias Dominaciones quam felicissime valere deside-

---

[1] „Physicum ?" Medic.
[2] „Îndărăt."

ramus. Datum in opid[o] Batusan, ipso die Apparicionis Sancti Michaelis, a nato Christo millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici iuratisque consulibus bystriciensibus, amicis et vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLVIII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre închiderea la ei a lui Ioan postăvarul din Suceava. Suceava, 1528, 25 Maiu.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus, necnon heres terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Speramus Vestras Dominaciones non ignorare quomodo his transactis temporibus servitor noster Iuon pannirasor, commorans in oppido Swczwa, ad civitatem Vestre Dominacionis se ipsum tollet gracia emendi frugum, necnon aliqua mercandi. Nos autem percepimus et audivimus quomodo prefato Iuvon ocurrit fortuna mala et adversa, ut sane Vestre Dominacioni notum est; nobis videtur iure mediante prefatum non esse culpabilem. Pocius rogamus eandem Dominacionem, ob contemplacione[m] nostre amicicie, ut prefato videlicet Iuon servitori nostro ius iustum cum hospite prefati administrare velint, nos quoque vestratibus equale iura administrare curabimus. Eque valeant Vestre Dominaciones. Datum in oppido Swczwa, die Divi Urbanii, anno Christi millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

[Vo:] Prudentes et circumspectis dominis iudici iuratisque consulibus regali[s] civitatis bistriciensis, amicis et vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLIX.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte Ţigani ai lui fugari. Bahluiu (Hârlău), 1528, 23 Iunie.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus, necnon heres perpetuus terre moldwiensis. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Speramus Vestras Dominaciones non ignorare quomodo his transactis temporibus, videlicet iam prima veris, de nonullis Egibtiis receptis a famulo nostro Iohanni tezaurario nos misimus literas nostras ad Vestras Dominaciones ut eandem (*sic*) Vestre Dominaciones prefatos Egibtios nobis restitueretis. Ignoramus quam ob causam prefatus inibi retin[u]eristis iam inde recenti[1]. Rogamus Vestras Dominaciones quatenus, ob nostre bone vicinitatis, hos prefatus Egibtius nobis destinare velletis vel ad manus literarum ostensori dare velletis. Demum Vestras Dominaciones bene valere optamus. Datum in oppido Ballo, nona die kallendas Iullii, a nato Christo millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistriciensibus, amicis et vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLX.

Ştefan Majláth către Braşoveni, despre aşezarea sa în cetatea Făgăraşului. Făgăraş, 1528, 2 Iulie.

„Stephanus Maylad de Zwnyogzegh" arată Braşovenilor că în această zi a ocupat cetatea şi că nu-i lipsesc banii.

„Datum in castro Fogaras, in festo Visitacionis Beatissime Virginis Marie", 1528.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I. nº 81.)

[1] „l-aţi oprit pe aceia acum de curând."

DLXI.

Făgăraş, 1528, 3 Iulie.

Ştefan Majláth către Braşoveni, despre procesul între un Român din Şinca şi alţii din Zârneşti.

„Stephanus Maylad, Aule regie familiaris, etc.“, către Braşoveni. Li se recomandă procesul, „istius Sthancwl de Synka . . . cum iobagionibus vestris, Bad Monar[1], Man Cyce, Iwan et aliis de Zernest. . .

Ex castro Fogaras, feria sexta post festum Visitacionis Beate Marie Virginis, anno Domini 1528.“

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 79.)

DLXII.

Ciceu, 1528, 30 Iulie.

Toma, pârcălab de Ciceu, către Bistriţeni, despre Ţiganii domneşti.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis plurimum honorandi. Post salutem, paratam amiciciam. Cum omni bona vicinitate petimus Vestras Amicicias et Dominaciones confidentissime, tamquam amicos nostros carissimos, uti dignemini et velitis illos pharahones Spectabilis et Magnifici Graciosissimi domini nostri ad manus nostras iterum redare, propter Graciosissimum dominum nostrum, demum autem, intuitis amiciciis nostris, ut coram Spectabili, Magnifico, Graciosissimo domino nostro et in aliis locis licitis Vestras Amicicias et Dominaciones demereri valeamus. Ostensori presencium fidem indubiam prestari rogamus, tamquam ex ore nostro proprio prolatis. Vestras Amicicias felicissime valere optamus. Datum ex arce Chycho, feria quinta ante Beati Petri Katedre, anno Domini 1528.

Thomas, castellanus castri Chycho.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus bistriciensibus, dominis et amicis nostris honorandis.

(Bistriţa Archiva Oraşului.)

DLXIII.

Târgovişte. 1528, 2 August.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un căruţaş dela ei venit la dânsul.

Prudentes et circumspecti domini, nobis sincere dilecti. Post salutem ac nostram fidelem commendacionem. Venit ad nos quidam artifex ex civitate vestra, qui curros fabricat, et nobis narravit de aliquibus gravitatibus que a Vestris Dominacionibus habet, ut nullo modo ex civitate sine impedimento non potest venire. Quare rogamus Vestras Dominaciones nostro respectu ipsum impedire non velletis, sed pacifice ad regnum nostrum venire permitatis, ut et nos regraciare inposterum debemus. Quia, si ipsum impediretis, nos impeditis. Et alias rogo non facere velletis. Ceterum valere optamus Vestras Dominaciones felicissime. Datum ex Targowystha, dominica ante Marie de Nive, anno Domini 1528.

Radul, Dei gracia Wayvoda transalpinensis et dominus, etc.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis dominis, iudici, iuratis civibus, consulibus civitatis brassoviensis, dominis et vicinis nostris, nobis sincere dilectis.

(Pecete şi scrisoare ca de obiceiu.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 205.)

---

[1] Badea Morarul.

DLXIV.

Nicolae Gerendy, episcop de Ardeal, către Braşoveni, despre veştile de la Turci. Alba-Iulia, 1528, 24 Septembre.

„Nicolaus de Gherend, electus Ecclesie Albensis Transsylvanie, thesaurarius regius, etc.... Que ad nos Dominaciones Vestre scribunt, intelleximus. Nova que Dominaciones Vestre ad nos scribunt ex parte Turcarum, grato accepimus animo, et, siquid in futurum intellexerint, ut nobis significent plurimum rogamus, et, licet nobis quoque idem scribatur et nunctietur quod isto autumno et hyeme nihil his partibus transalpinis a Turcis timere habeamus, nunc tamen istis tamen credere debemus, ut nos sollicita diligencia regni salutis curam habeamus, quod et Do. Vestras, ut patrie salutis bonos amatores, facturos non dubitamus. Laudo consilium quod singulis diebus fori gentes sese in ista civitate ostentant, et ne ab incepto desistatis, plurimum consulo...

Ex Alba nostra Iulia, feria quinta proxima post festum Beati Mathei Apostoli et Evangeliste, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, nº 82.)

DLXV.

Nobilii din Maramureş către Bistriţeni, despre unul dintre ei, Gavrilă, bănuit de omor. Sighet, 1528, 3 Novembre.

Prudentes et circumspecti domini et amici vicinique nostri honorandi. Post salutem et nostri commendacionem. Is nobilis Hawryla de Felsewysso[1] coram nobis exponere curavit quomodo Dominaciones Vestre ipsum sub fidei promissione et caucione ad se ipsos ex parte hominis vestri inter possessiones Zelesthye[2] et Wysso interfecti sciscitature, quomodo eidem mors accidisset, medio providi Sigismundi selliparis accersiri fecissent, veritatem rei relaturus. Quare et nos eidem annuentes ut ad Vestras Dominaciones veniret. Igitur quidquid idem nobilis Hawryla de dicta Wysso, frater noster, ex parte hominis interfecti Vestris Dominacionibus retulerit, suis dictis et verbis fidem creditivam adhibeant. Quoniam, uti bene sciunt Dominaciones Vestre, ipsi de morte ipsius sunt immunes et mediante iuris (et) ordine sese exinde expurgarunt. Tandem Vestras Dominaciones bene valere optamus. Ex oppido Zygeth, feria tercia post festum Omnium Sanctorum, anno Domini 1528.

Universitas nobilium comitatus terre maromarusiensis.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, dominis amicis vicinisque suis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXVI.

Locuitorii din Orăştie către Sibiieni, despre recunoaşterea lui Ioan Zápolya în ţara Haţegului. Orăştie, 1528, 27 Novembre.

Servicia semper prona et parata. Prudentes sagacesque domini, nobis plurimum honorandi. Contigit hisce diebus quod misimus nostrum villicum ex parte quorundam negociorum que pauperibus contigerunt conplacan[dorum] ad Haczack, que eciam Deo auxilio in finem bonum deduxit. Tandem contigit quomodo villicus noster adiit ipsum nobilem virum Ladislaum Kendy, cui ex parte nostri salutem et bonam vicinitatem indixit rogavitque tum eundem, quosnam rumorem sciat;

[1] Vişăul-de-sus.
[2] Sălişte.

qui retulit quomodo veraciter sciat Ioannem Zapolianum nunc fore in Waradino ac ipsum Franciscum Chorba in Lippa fore, ac retulit quomodo ipse Gaspar Margay tulisset multas literas nobilibus a Ioanne Zapoliano, districtus Haczack, cum quo latore literarum villicus noster presens fuit; ipse eciam Ladislaus Kendy finaliter nostro villico consilium dedit quomodo nos eligamus Davidem Kyro [=Byro], quem mittamus ad Ioannem Zapolianum, nobis graciam impetrandum; quod Deus avertat. Quoniam, si hactenus Vestris Dominacionibus serviciis fuimus, volumus et in posterum omnium virium conatu serviciis huic patrie et Vestris Dominacionibus fore; non enim proditores nos fore volumus, sed fideles. Porro sciant Dominaciones Vestre comitatum Haczack omnino declinasse in partem Ioannis Zapoliani ac elegisse ipsum Ioannem Zaczaly eundo ad eundem. Ista eciam luce antefatus Gaspar Margay tulit literas eiusdem Ioannis Nicolao Gerlessy ac Ioanni Tarnack, que omnia oculis literas vidit villicus noster, ac nobis retulit; misit tamen specialiter literas nobilibus Ladislao ac Nicolao Kendeffy, Ioanni Zerechen, dominis de Barcza, Nicolao Gerlessy, Ioanni Tarnack, in nostrum preiudicium omnium. Quare Vestras Dominaciones intime petimus ut curam de his rebus gerant Vestre Dominaciones, quoniam nos, qui in faucibus sedemus, omnibus timemus: primum enim nos invadere, siquid contigerit. Ideo confidimus nos a Vestris Dominacionibus minus desertos. Insuper ipsi electi duo Nicolaus Boythory et Stanczul Maczasy [1] a districtu comitatus Haczack in congregacione que elapsa est et celebrata in Wasarhel, retulerunt quomodo Siculi insurrexissent ac Magnificum dominum Wayvodam expulissent; quod vix evasisset. Inde iam animositatem sumpserunt ipsi nobiles Haczack, et alios animare et reclinare faciunt in partem sinistram. Ideo in tempore consulere Vestris Dominacionibus opere precium est. Valere cupimus Dominaciones Vestras. Datum ex Sazwaras, feria 6 post Dive Catharine festum, anno 1528.

Iudex iuratique cives de eadem.

Sagacibus ac prudentibus magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, dominis nobis semper colendis.

(Bistrița, Archiva Orașului; copie contemporană.)

DLXVII.

Sibiiu, 1528, 21 Decembre.

Sibiienii către Brașoveni, despre ajutorul moldovenesc și muntean ce așteaptă Ioan Zápolya și despre dispozițiile locuitorilor din Lugoj și Caransebeș.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Salutem et amicicie commendacionem. Noverint Dominaciones Vestre nos literas domini vicewayvode recepisse, quarum paria cum presentibus Dominacionibus Vestris duximus mittendum. Ceterum scribit nobis quoque dominus iudex regius noster quendam exploratorem a Ioanne Zapolyano venisse, qui dixit se Ioannem vidisse in Chanadino cum Mehemetbek et iuniore fratre Ymbraym-Bassa [2], essentque Thurce in magna copia, ita ut Thurce et Rasciani cum Polonis *(sic)* aliisque copiis facerent XI milia hominum, preter certa milia ianczaronum, quos Ioannes omni die exspectaret ad se venturos: in festo Beati Nicolai [=6 decembris] exierunt ex Chanad, Temesswar versus, illud oppugnaturi. Quod si oppugnari statim non procedet, mox intrabunt huc in Transsilvaniam, omnia ferro et igne vastaturi ac hoc regnum in dicionem accepturi; quo subacto, nos omnes Saxones fuimus perditi. Nam Ioannes ipse nullam aliam spem habet quam in Transsilvania et in Thurcis. Sperat enim se, nacta Transsilvania, cum auxilio Moldaviensium et Transalpinensium, necnon potissimum Thurcarum, sufficienter domino nostro regi posse resistere. Rogamus ergo Dominaciones Vestras

[1] Din Mățești. V. mai sus, p. 245.
[2] Vizirul.

quatenus, inspecta huiusmodi extrema necessitate, ad mandatum domini vicewayvode illos pixidarios ordinare et disponere velitis, ne per negligenciam omnes obviamur. Scitis enim peroptime multos in hoc regno non esse perfecte nobiscum; quo autem animo sint Karansebesyenses et alii ipsorum vicini, scire nequimus, sed timendum est ne occulte Ioanni adhereant, sicut ex ipsorum literis cognosci potest. Secus ergo roganus ne feceritis. Easdem bene valere optamus. Cibinii, ipso die Beati Thome Apostoli, anno 1528.

Magister civium, iudices iuratique cives civitatis cibiniensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DLXVIII.

Locuitorii din Câmpulungul muntean către Bistrițeni, despre un argintar din orașul lor. Câmpulung. 1528, 22 Decembre.

Circumspecti viri iudex iuratique alme civitatis regie bistriciensis, salutem sempiternam. Notificamus presencium tenore atque testificamus unica consciencia qualiter acceperimus testimonia quorundam hominum fidelium testimentarium in agone facto[1] a quodam fideli auricultori in oppido nostro Campolongi Transalpine honorabili domino Petro Morei, Braschoviensi, tunc temporis vicem pastoralem tenens prefati oppidi: anno Domini 1524, quarta feria ante festum Sancti Laurencii [5 augusti] viva voce reliquit suo confessore peregrinacionis votum ad Christi sanguinem in Schephan venerabiliter [ ] inperfectum: devotissime perficere hanc peregrinacionem prefatus dominus Petrus [Morei], ostensor huius, votum suscepit. Ob hanc causam in testamento reliquit memo[rato] domino Petro in vestra civitate regia, apud quandam matronam nomine [ ]am Balasne florenos 3 et vestem novam de panno *begekammer*, luciflaveam, ad id iter perficiendum. In quorum testimonium et fidem [premissorum] duximus nostri oppidi sigillum apponendum. Datum ex Campolongo, tercia feria post Divi Apostoli Thome 1528.

Iudex iuratique cives Campolongi,
Vestrarum Dominacionum assidui famuli indefessi.

[Vo:] Circumspectis iudici iuratisque civitatis regie bistriciensis, dominis ac amicis nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DLXIX.

Alexie de Bethlen, vice-Voevod al Ardealului, către Bistrițeni, despre trupele de care ar avea nevoie, putând fi și Romăni între ele. Cluj, 1528, 31 Decembre.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi, salutem. Pro negocio quo medio vestrorum fratrum apud nos intercedebatis, nos apud dominum Reverendissimum satis egimus, et cum voluntate Dominacionis Sue Reverendissime ad hoc concessimus ut gentes racione sexte partis in numero centenario sexaginta mittatis, quorum viginti Walachi et cuspidarii ac sagitarii esse poterunt, reliqui vero pixidarii esse debeant, et statim versus Zazwaras dubio procul omni et procrastinacione posthabita mittantur; montani, vulgo *aranyazok*, simul cum bombardis et pulveribus, sub castrum Balwanyos[2] (si nondum misse sunt) mittantur et

[1] „Marturi in proces."
[2] Ungurașul.

prioribus vestris peditibus pecunias mensuales mittatis. Et ut secus ne feceritis firmissime in persona domini nostri Graciosissimi committimus. Ex Coloswar, in festo Beati Silvestri Pape, 1528.

Alexius de Bethlen, vicewayvoda transsilvanus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus ac consulibus civitatis bistriciensis, amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXX.

Bahluiu (Hârlău), 1529, 20 Ianuar.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea omului său Adrian.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis, prudentibus et circumspectis dominis amicis et vicinis sincere dilectis. Per hunc subditum nostrum Adrianum Vestris Dominacionibus nonnulla significanda duximus. Rogantes igitur Vestras Dominaciones quatenus Dominaciones Vestre velint fidem eiusdem adhibere. Datum Balovie, ipso die Fabiani et Sebastiani Martyrum, anno millesimo quingentesimo vigesimo nono.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et [iuratis] bistrichiensibus, amicis et . . . sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXXI.

Cluj, 1529, 1-iu Februar

Nicolae Gerendy, episcop de Alba-Iulia, către Sibiieni, despre năvălirea Moldovenilor şi ştirile dela Munteni.

Egregie domine, frater et amice observandissime. Post salutem. Audivi nunc Moldavienses ad Gyrgyo impetum fecisse; quomodo sit res transacta, nondum intelligimus; molestissimum quidem mihi fuit, hoc potissimum tempore, tot malis et bellis undique nos premi. Tamen Dei cum auxilio, ut possumus, totis viribus in hoc incumbamus, ut regnum et nos salvi maneamus. Puto quidem, si Ioannis practica non est, hactenus eos exivisse; si autem est eius practica, certe non exibit, sed ex partibus transalpinis et undique in nos irruet. Ad omnem itaque eventum parati esse debemus, et, si dominus vicewayvoda, qui pro hac re ad Ghewrghin descendit, Dominaciones Vestras requisiverit, rogo adsint eo modo quo prescribet ad defensionem salutis publice. Ad partes transalpinas Dominaciones Vestre Egregie habeant bonos exploratores, ut, si quid illinc quoque movere velint, in tempore intelligatis, ut providere possimus, ne ita preter opinionem illinc quoque, sicuti ex partibus Moldavie, in nos irruant. Preterea iam gracia Dei ad murum prope castri Balwanyos fossorum [=fossores] pervenere; pulveres nusquam invenire possum; rogo Dominacionem Vestram, velit in hoc meas aut nostrum omnium partes suscipere et dominis villico ac omnibus civibus loqui, velint dare quatuor centenaria pulverum et sine mora ad me transmittere. Promitto illi qui adducet precium quod volumine *(sic)* persolvam [=volunt ut persolvam]. Ceterum pedites omnes, nisi solvant hodie et cras, qui ad ratam Dominacionum Vestrarum pertinent, abibunt. Rogo Dominacionem Vestram de his omnibus habeat curam diligentissimam, et cum effectu, sine mora, nobis relacionem faciat et de illis item, de quibus per Ambrosium literatum, nostrum servitorem, Dominacioni Vestre nunciaveramus Eandem bene valere optamus. Ex Coloswar, prima februarii, anno 1529.

Vester frater; Nicolaus de Gherend, electus transsylvanensis et thesaurarius, manu propria.

[Vo:] Egregio domino Mathie Arembrusther, magistro civium cibiniensi, et cetera, domino et amico honorando.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DLXXII.

Alexie de Bethlen, vice-Voevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre năvălirea Moldovenilor. „Thorbozlo", 1529, 2 Februar.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Sciatis grandem gencium copiam, ut dicunt, Valachorum et Tartarorum hoc regnum de Moldavia feria sexta nunc preterita [29 ianuarii] ex duabus partibus penetrasse: Wayvoda moldavus utrum inter eos sit, nunc adhuc incertum est; Sedem Gyergyo siculicalem totaliter concremarunt, et nunc in Chyk sunt; contra quos continue congregamur, ut eos Dei auxilio viriliter repellamus. Requirimus igitur vos et in persona Spectabilis et Magnifici domini comitis Petri de Peren, comitis et Wayvode, et cetera, domini nostri Graciosissimi, strictissime committimus quatenus, agnitis presentibus, totam gentem vestram et tocius pertinencie seu provincie vestre ad bellum sine mora appromptuare, tam equites, quam pedites, per singula capita horatim paratas tenere, ut, dum et quamprimum per alias literas nostras vel aliter quovis modo requisiti fueritis, mox et illico quocunque necesse fuerit, movere et mittere valeatis. Et ne quid periculi ex alia quoque parte contingere possit, mittatis certos homines vestros ad Maramaros ad explorandum et perscrutandum, et, quidquid certi undecunque intelligere poteritis, nobis dies et noctes secare *(sic)* non negligatis. Secus sub amissione omnium bonorum et capitum vestrorum nulla racione facere presumentes. Bene valete. Ex Thorbozlo, in festo Purificacionis Virginis Gloriose, 1529.

Alexius de Bethlen, vicewayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXXIII.

Orăşenii din Cohalm către Sibiieni, despre prada ce fac Moldovenii. Cohalm, 1529, 2 Februar.

Salutem cum obsequiorum promp[t]itudine. Prudentes et circumspecti domini. Nolumus Vestras Egregias Dominaciones latere quomodo in dies et omnibus fere horis nobis et in nostram Sedem mittuntur nuncii a nobilibus dominis, videlicet Carnysch Mycloschen[1] et ceteris multis nobilibus dominis. Preterea sermo est in ore omni populo qualiter Wayvoda moldaviensis cum instructissimo exercitu, videlicet Tartaris tribus milibus et innumeris gentibus, Turcis et aliis, quas circum se habent, devastent et consument igne et ferro populentque omnes Ciculos, adeo ut iam duos Sedes, utpote Ierdgo et Schykschi[2], devastarint, iamque terciam, scilicet Kydtibe[3] et alias Sedes aggrediuntur. Veremur itaque ne eciam nos tandem ex insperato pessumdemur, nam (ut aiunt) *tua res agitur, paries cum proximus ardet.* Idcirco predicti domini a nobis indesinenter expostulant auxilium uti perniciosis eorum conatibus resistatur. Nos tamen nihil certi eisdem polliciti sumus donec Vestras Egregias Dominaciones requisiverimus, ubi nobis omne patet suffugium. Dispiciant igitur Dominaciones Vestre Egregie et consilio iuvent, significentque quintocius *(sic)* quid facturi sumus. Hiis Vestras Dominaciones felicissime

---

[1] Nicolae Kornis (Corniş).
[2] Erdö şi Ciuc.
[3] Kezdi.

valere cupimus. Raptim in Reppes, ipso die Purificacionis Beate Marie Virginis, anno Domini 1.5.29.

Iudices iuratique seniores oppidi et Sedis Reppes.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis dominis, magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, dominis nostris carissimis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DLXXIV.

Sighişoara, 1529, 4 Februar. Alexie Bethlen, vice-Voevod al Ardealului, către Sibiieni, despre primejdia din Moldova.

Prudentes. et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Credimus vobis periculum presens clare constare, per Wayvodam moldawyensem factum et perpetratum. Quare requirimus vos, et nichilominus in persona domini nostri Graciosissimi committimus vobis, quatenus, statim acceptis presentibus, tam pedites, quam eciam equites, et potissimum pixidarios, quod [=quot] fieri poterint, una cum ingeniis et instrumentis bellicis sine mora et occasione, sub amissione capitum et bonorum vestrorum, si huius regni stabilitatem et salutem cupitis, versus Brassoviam et tres Sedes siculicales movere, dies ac noctes festinare curetis; nam hostis pocius appropinquat quam exire conaretur. Igitur pena sub premissa secus nequaquam facere presumatis. Ex Segeswar, feria quinta post Purificacionis Marie, anno Domini 1.5.2.9.

Alexius de Bethlen, vicewayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus ac universis consulibus civitatis cibinyensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DLXXV.

Braşov, 1529, 4 Februar. Braşovenii către Sibiieni, despre năvălirea lui Petru-Vodă.

Prudentes et circumspecti domini amicique et fratres nostri honorandissimi. Post salutem et omnem favorem, cum vere mutue amicicie commendacione. Quamvis antehac erupcionem Petri Wayvode moldaviensis in tres Sedes Siculorum ac eorundem sevissimam exustionem Dominacionibus Vestris secaverimus, nunc tamen, cum de die in diem id mali vires sumat *(sic)* omnisque districtus earundem trium Sedium nihil preterquam fumet, omnibus in favellas redactis, cumque homines nostros in Uzon, possessionem Pauli Beldi, ad Suam Magnificenciam pro exploranda adventus sui causa miserimus, id Vestris Dominacionibus secare possumus eundem validissimo firmissimoque esse exercitu (eis quos in Chyck et Gyrgö igne absumendos habuit, heri sibi unitis), omnia hostiliter ferro et igne absumendo, villis omnibus (nulla excepta) circumquaque ardentibus, idque habere in animo ut eos omnes exstirpet qui suis hominibus ad nos mercatum venientibus damna intulerunt: ac eciam nonnullos morti tradiderunt; nisi se ipsos illi subiicerent graciam impetrantes, illis nec in corpore, nec in bonis foret nocumento futurus. At interim, quotquot ad fidem et humanitatem venerunt, omnes morti tradidit, nulli parcendo, quin, feria secunda proxime elapsa [=1a februarii], decem et octo ad fidem vocatos omnes decapitare fecit. Nobis autem, qui eundem habeamus regem et dominum quem et Sua Magnificencia, puta Serenissimum principem Ferdinandum, timendum non esse, se enim venisse eos tantummodo exstirpandum, qui se nec Regem, nec Wayvodam habere dixissent, quique pro suo libitu, nec Dei, nec iusticie re-

spectu habito, omnia licentissime patrassent. Quomodo autem ei fidere possumus, qui fidem servare negligit? Urgemur ergo vehementer vicino malo; metuendum idipsum ad nos quoque deventurum. Audimus insuper Thurcas Danubium traiicere, novum Wayvodam in partes transalpinas inducere in animo habentes. Quod si res [se] ita habet, non parum nobis timendum erit, Thurcis nobis vicinis existentibus. Rogamus ergo Dominaciones Vestras prudentes, ut, maturo adhibito consilio, in salutem conservacionemque patrie huius incumbatis omnes, curam gerentes ne una nobiscum perditum (quod Deus propicius aversetur) eatis. Optime valete, nostre communis conservacionis bene memores. Ex Brassovia, postridie Blasii Episcopi, anno Domini 1529.

Ducit secum viginti tormenta bellica non admodum magna, uno excepto, quod forte in longitudine pedum est quindecim, non magnum globum iaculans.

Iudex et iurati cives civitatis brassoviensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis civitatis cibiniensis, amicis ac fratribus nostris nobis omni honore prosequendis [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DLXXVI.

Braşovenii către Sibiieni, despre plecarea lui Petru-Vodă.

Braşov, 1529, 8 Februar.

Prudentes et circumspecti domini fratresque nobis plurimum honorandi. Literas Dominacionum Vestrarum hodie acceptas intelleximus; sane nunc rursum Dominacionibus Vestris id veraciter eisdem significantes moldaviensem Wayvodam cum cuncto suo exercitu esse in redeundo domum, confiniaque nostra ante occupata dereliquisse. An palliate fidelitatis erga Serenissimum principem nostrum Ferdinandum sit, Iohannis Zapoliani faccionibus faventibus, tempori committimus, omnia in lucem proferenti. Quas inter fratres et dominos vicinosque nostros Siculos vastaciones Moldavienses fecerint, commemorare in presens supervacaneum censemus, quod eas, cum ex literis nostris, tumque ex nunciis dominorum Siculorum liquido vobis constare perspectum habeamus. Que in partibus transalpinis nova Vestris Dominacionibus secanda sint, habemus omnino nihil, prioribus tantummodo rumoribus vigentibus. Quod si autem Dominaciones Vestre quid novi habeant, quod nobis communicari possit, eius ut nos participes efficiant precamur plurimum, ad ipsum et nos vicissim facturi. Optime valeant Dominaciones Vestre, nos commendatos habentes. Corone, pridie Appolonie Virginis, anno Domini 1529.

Iudex et iurati cives civitatis brassoviensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis fratribusque ac amicis semper honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DLXXVII.

Alexie Bethlen, vice-Voevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre ce-i scrie pârcălabul de Ciceu cu privire la o solie bistriţeană la Petru-Vodă.

Săsarma, 1529, 14 Februar.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem. Ex literis Vestrarum Dominacionum domino castellano de Chycho missis sane intelleximus quomodo certos homines erga Magnificum dominum Wayvodam molda-

[1] Cf. Iorga *Istoria Armatei*, I, p. 243 şi urm.

viensem e medio vestri delegissetis. Rogat autem nos idem castellanus uti Dominacionibus Vestris scriberemus quatenus homines et legati earundem ipsos per duos duntaxat dies prestolarent. Quare et nos itidem rogamus ut eedem reservent ipsorum nuncios per duos dies quatenus et ipse castellanus cum ipsis intrare posset. Ex Zezarma, die dominico Iudica 1529.

Alexius de Bethlen, vicewaywoda transsilvanus, et cetera.

Ipsos nuncios nequaquam usque duos dies dimittatis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, vicinis et amicis nostris honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXXVIII.

Ciceu, 1529, 14 Februar.

Toma, pârcălabul de Ciceu, către Bistriţeni, despre un cal găsit.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis plurimum honorandi. In iis diebus elapsis ordinavimus et conclusimus cum domino Sigismundo sallatore unum equum cum attinenciis, freno et salla apparatu redetur. Expense florenos XV et denarios L; dies solucionis feria quarta proxima ventura [17 februarii]. Rogamus obnixius Vestras Amicicias et Dominaciones, ut ne sit inter nos amplius procrastinacio et dilacio, uti dicitur: cras, cras. Alia dicet Urbanus comes; fidem ipsius adhibere petimus, sicuti ex ore nostrorum prolatis. Vestras Amicicias et Dominaciones felicissime valere optamus. Datum ex arce Chycho, die dominico Invocavi, anno Domini 1.5.2.9.

Thomas, castellanus castri Chycho. Iohannes, dicator censuum Spectabilis et Magnifici domini Waywode moldaviensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus bistriciensibus, dominis et amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXXIX.

Ciceu, 1529, 5 Mart.

Toma, pârcălabul de Ciceu, către Bistriţeni, despre lucrurile lui Simon curălarul.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis plurimum honorandi. Post salutes nostras, nostri solitam recommendacionem. Petimus obnixius Vestras Amicicias et Dominaciones uti dignemini et velitis res et bona ipsius Simonis pellionis mittere in pace et quiete. Quid proficit dulcia verba vestra Spectabili, Magnifico, Graciosissimo domino nostro, quomodo et nobis commenditis amiciciam bonam et vicinitatem, aliter vero refonditis preiudicium? Item plurimum rogamus Vestras Amicicias et Dominaciones, dignemini relinquere, quiete mittere res et bona ipsius prefati Simonis usque adventum domini Petri castellani, quia ipse dominus Petrus habet informacionem a Spectabili, Magnifico, Graciosissimo domino nostro in hac re et causa ipsius Simonis. Tandem fidem comitis Urbani adhibere petimus sicuti ex ore nostro proprio prolatis, procul dubio. Vestras Amicicias et Dominaciones felicissime valere optamus. Datum ex arce Cycho, feria sexta ante dominicam Letare, anno Domini 1.5.2.9.

Thomas, castellanus castri Cycho, iudex, ceteri iudices iurati oppidi Rettegh, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus bistriciensibus, dominis et amicis nobis plurimum honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXXX.

Regele Ferdinand către Braşoveni, despre atacul moldovenesc în Ardeal. Spira, 1529, 23 Mart.

Regele Ferdinand către Braşoveni. „Redditę sunt nobis litterę datę in die Beatę Agathę Virginis et Martyris [5 februarii], quibus non sine animi nostri molestia intelleximus quę Wayvoda moldaviensis in aliquot istius regni nostri subditos nuper admisit. Enimvero nihil eorum a nobis in mandatis acceperat. Quorum, licet incolarum pars aliquid tale deliquisset, nostrum erat eos punire, idque mature per vos fieri potuerat. Et quidem duriter admissam esse videmus hanc animadversionem. Super qua proinde eciam deliberavimus quid facto fuerit opus: vestrum interea erit vos (ut hactenus cum mentis nostre satisfaccione non modica fecistis) deinceps eciam fideles et promptos erga nos exhibere nihilque per huiusmodi motus, brevi duraturos, trepidare, sed vosmet ipsos temporibus et annis melioribus servare, ad hoc ut uberiorem a nobis graciam consequamini, qua vos ita quidem obtemperantes et in fide nostra constantes peculiariter ac sedulo complectemur...

Datum Spire, die XXIIj mensis martii, anno Domini MDXXIX, regnorum nostrorum tertio."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 217.)

DLXXXI.

Nicolae Apaffy către Braşoveni, despre o datorie a lui Petru-Vodă, cu pomenirea cetăţii Ungurăşului. Ibaşfalău, 1529, 25 Mart.

„Nicolaus Apaffy de Apanagffalv, etc"., către Braşoveni. „Satis late scripsi D. Vestre, tam de flor. auri per Waydam Mo[l]davie deben[dis], quam eciam de pecuniis que e medio dominorum Saxonum evenire debent, et eciam ad racionem Belwanyws; D. V. dare dixerat ista flor. Vc ebdomada provisori albensi." Să dea banii.

„Datum in Ebesfalwa, feria quinta post Ramispalmarum, anno D. 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 84.)

DLXXXII.

Tezaurariul Nicolae Gerendy către Braşoveni, despre legăturile lor cu Moise-Vodă al Ţerii-Româneşti. Cluj, 1529, 3 April.

Prudentes et circumspecti, amici nobis dilecti. Accepimus litteras vestras in quibus significastis nobis Mosen Wayvodam transalpinum primum vobis nunciasse futurum se bonum vicinum vestrum, imo in bona vicinitate et amicicia superaturum eciam predecessores suos, ita ut liberius quam antea cum rebus et mercimoniis vestris in terram Transalpinam negociaturi ire possetis et redire, negociatores quoque transalpinenses ad vos cum omni libertate irent et redirent; posterius tamen cum litteris credenciis quemdam nuncium suum ad vos misisse, per quem insinuasset vobis se a Cesare Turcorum ideo in Transalpinas Wayvodam designatum, ut Ioanni de Zapolya, ubi et quantum posset, suppecias ferre deberet, obque id se daturum operam ut omnes inimici hostesque Ioannis ferro et flamma delerentur, amici fidelesque in pace manerent. Petitis a nobis consilium, quid vos Wayvode responsuros suadeamus. Nobis hoc visum est quod respondere possitis et debeatis: vos optare ut Wayvoda in priore animo nuncioque permaneret, quo possitis et vos et transalpinenses negociatores cum rebus vestris ultro citroque in omni pace et securitate transire. Nam, quod ad Ioannem attinet, vos illi nunquam obedisse, neque obedire velle, tamquam huius regni et Christianitatis pro-

ditori, qui, quantum in eo fuit, Christianitatem Turco tradidit; immo velle vos Ioanni et eius fautoribus defensoribusque omni conatu obsistere, quamdiu ex vobis unus homo superstes erit. Ex nostra sentencia hec respondeatis. Hoc quoque addentes, ut velletis plurimum, si dominus Wayvoda transalpinus priori suo nuncio adhereret, quo antiqua bona vicinitas et eundi redeundique libertas ad regnum transalpinum salva maneret; nam paratos vos esse ad omnem bonam vicinitatem; contra, adversariis et inimicis vestris ita responsuros ut par est, neque desponderitis animum vestrum huiusmodi Transalpini terriculis. Non veniet ut vos obruat celi instar! Nam omnibus auxiliis quibus possibile est, vobis semper subveniemus. Gentes vestras mittatis, quemadmodum iam vos emissuros scribitis, si non hec vobis nunciata fuissent, ad eum locum, quo destinatum est. Non erunt longe a vobis, sed ad omnem oportunitatem aderunt pro foribus. De auxiliis eciam externis hoc scribere possumus quod Koczianer, capitaneus Regie Maiestatis, capta arce Warhel, et Simone Deac excoriato inque palo suffixo, venit dudum ad castrum Munkach ut et illud expugnet, quod propius nos est quam Ioannite dicunt, quamvis et ipsi aliter senciant. Is ad omnem casum et vocacionem nostram paratus aderit, ita ut Transalpinis facile obsistere possimus. Deinde gentes nostre et hoc totum regnum non deerit vobis, sed vos in omni casu fideles erga sacram Coronam et Regiam Maiestatem iuvabit, adeo ut ex parte transalpinensi tuti esse possitis. Solum in hoc studeatis et diligentes sitis, ut exploratores bonos et multos, superque omnia solertes et fideles, tenere debeatis, ut, quitquid acciderit, nobis semper et confestim significare possitis, nam cum Dei adiutorio ita providebimus ut securi permanere possetis. Ex Kofoswar, sabbato proximo ante dominicam Misericordias Domini, anno eiusdem 1529.

Est nobiscum dominus comes themesiensis, paratusque est ad omni modo, et Dominaciones Vestre considerent et provideant ita ut servire Regie Maiestati et regno possint.

Nicolaus de Gherend, electus transsylvanus et thesaurarius, manu propria.

Preter illas gentes, totam plebam et communitatem teneatis paratam; nihil deerit; undecumque aderimus, modo nos in tempore premoneatis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, amicis nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 105.)

DLXXXIII.

Ibaşfalău, 1529, 4 April.

Nicolae Apaffy către Braşoveni, despre partea ce datoresc ei pentru preţul de răscumpărare către Petru-Vodă.

„Nicolaus Apaffy de Apapfenfalw, etc.“, către Braşoveni. Secuii merg în ajutorul lui Zápolya. „Item iam flor. auri pro Waywoda moldaviensi undique ex Saxonibus sunt adducti: restant solummodo quibus Vestre Dominaciones tenentur. Rogamus Vestras Dominaciones absque omni procrastinacione illos vel Chibinium, vel ad nos adduci facere, ne propter illos flor. [inter] ista regna Transsylvanie et Moldavie aliquod disturbium oriatur . . . *[rupt]*. Dominaciones Vestre sunt in vicinatu Moldavie, et, si aliquid sinistri . . . Moldaviensi acciderit, inprimis Dominaciones Vestras reperiet. . .

Datum in Ebesfalwa, in vigilia Anu[n]cciacionis Marie, [matris] Domini, 1529.“

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 210.)

DLXXXIV.

Petru-Vodă către Bistriţeni, despre cenzul, cedat de regele Ludovic, pe care i-l datoresc. Huşi, 1529, 5 April.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie, prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, amicis et vicinis sincere dilectis. Serenissimus dominus Lodovicus, rex Hungarie condam pie reminiscencie graciosissimus, ex liberalitate et gracia sua nobis in defensionem regni nostri mille florenos hungaricales Bistrichie dederat, quod iam ipsi Bistrichienses nobis integre persolverunt, et satis eciam et contentum reddiderunt. Et pro eorum expedicione has literas nostras dedimus. Datum in Hwz, ipso die Annunciacionis Beate Marie Virginis, anno illius Salutis millesimo quingentesimo vigesimo nono.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXXXV.

Nicolae Apaffy către Braşoveni, despre noul Domn muntean. Ibaşfalău, 1529, 9 April.

„Nicolaus Apaffy de Apanagfalw, etc.", către Braşoveni. Îi mustră cu asprime pentru că n'au trimes bani şi trupe. „*P. S.* Item Transsalpinates habent novum Way[vo]dam [1], et certi boyerones certificaverunt quod a Cesare Turcorum haberet in commissis insultacionis ad hoc regnum facere. Dominaciones Vestre provideant ut habeant exploratores, ne propter malam provisionem aliqui insultus ad hoc regnum per illos Transsalpinates venia[n]t vel continge[n]t. . .

Ex Ebesfalwa, feria sexta post dominicam Quasimodo, anno Domini 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, 1, nº 215 a.)

DLXXXVI.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea omului său Adrian. Bahluiu (Hârlău), 1529, 21 April.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini sincere dilecti. Medio huius Adriani, servitoris et presencium nostri exhibitoris, Vestris Dominacionibus nonnulla dicta significantes diximus, rogantes igitur easdem quatenus Dominaciones Vestre velint dictis eiusdem nomine nostro fidem indubiam prestare. Datum Balovie, feria quarta ante festum Georgii Martyris, anno 1529.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, amicis et vicinis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXXXVII.

Petru-Vodă către Bistriţeni, despre meşterul zidar ce-i trebuie la Cetatea Neamţului. Suceava, 1529, 16 Maiu.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini sincere dilecti. Accepimus a subditis nostris quod Dominaciones Vestre in civitatibus vestris haberent copia[m] magistrorum lapicidarum, qui ex illis nonnulli labore ociarentur, quorum ipsorum unus expertus magisterii eius bonus ad castrum nostrum Nemch, hic, Moldavie, situm, accederet et exerceret et continuaret suum magisterium: secum conveniendo laborem, in desiderium ipsius

[1] Moise-Vodă. Scrisoarea lui despre numire are data de 30 Mart (Bogdan, *l. c.*, p. 274, nº cit).

persolveremus. Propterea rogamus Dominaciones Vestras, veluti vicinos bonos, quatenus Dominaciones Vestre velint unum magistrum lapicidam transmittere, et, quum eidem animus fuerit exeundi iterum in patriam, vel quonam voluerit, illuc ipsum tute cum bona pace absque impedimento exmittemus et exmitti faciemus. Datum Zwchwawye, ipso die Penthecosthes, anno millesimo quingentesimo vigesimo nono.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistrichiensibus, amicis et vicinis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXXXVIII.

Suceava, 1529, 23 Maiu.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre caii ce i s'au furat supusului său Ţigan.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini sincere dilecti. Refert et exponit nobis iste Cygan, subditus noster moldaviensis, quomodo, nescitur quo spiritu et respectu, in oppido vestro Yad vocato providus Faycos[1], subditus vester, ab ipso Cygan prenarrato vi, sine suo arbitrio, duos equos recepisset, quorum unum iterum restituit, alium in usum suum reservavit. Propterea rogamus Dominaciones Vestras, velint equum illius Cygan subdito nostro restitui facere, ne frequentas fatigas et expensas pro ipso equo infundat. Datum Zwchwawye, ipso die Trinitatis, anno millesimo quingentesimo vigesimo nono.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, iudici et iuratis bistrichiensibus, amicis et vi[cinis] sincere di[lectis].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DLXXXIX.

Suceava, 1529, 23 Maiu.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a Suceveanului Solomon.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini dilecti. Per nos missus iste Salomon, subditus noster zwchwawyensis, pro diversis certis rebus, et, quidquid nomine nostro vobis dixerit, credere velint. Datum Zwchwa, ipso die Trinitatis, anno 1529.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis bistriciensibus, amicis et vicinis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DXC.

Turda, 1529, 31 Maiu.

Ştefan Majláth către Braşoveni, despre veştile turceşti dela Munteni.

Prudentes et circumspecti domini et vicini mei honorandi. Post salutem et solitam recommendacionem. Litteras Dominacionum Vestrarum percepi. Nova que habetis ex Transsalpinis, Deo dante, erimus in hoc omnibus viribus nostris ut salvi Dominaciones Vestre permanent. Habemus eciam similia nova ex Waywoda moldawo: ille eciam dicit sibi commissum esse a Cesare Thurcorum, ut Iohannibek adhereat, et contra nos pugnet; quid sequetur, ignoro. Preterea in negociis

[1] În aceiaşi epocă un document muntean dă numele de Taincoş (*Studii şi documente*, V, pp. 175-6, nº 14).

Dominacionum Vestrarum laboravi apud dominos episcopum et comitem quantum magis potui. Aliud fieri non potest, nisi Dominaciones Vestre unam bombardam mittent et pro jc XIIIj personis flor. IIjc, quemadmodum intelligent Dominaciones Vestre a presencium exhibitore. Et vos bene valere optamus. Ex Thorda, feria secunda post festum Corporis Christi 1529.

Vester: Stephanus Maylad, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis brassowyensis, dominis et vicinis meis honorandis.

P. S. A transalpino et moldawo Way[vo]dis tute nobis hunc regnum exiendum erit. Extunc dominico proxime affuturo [6 iunii] Iohannembek invademus.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 109.)

DXCI.

Sibiienii către Braşoveni, despre somaţiile de supunere ale lui Petru-Vodă. Sibiiu, 1529, 2 Iunie.

Prudentes et circumspecti domini et fratres honorandi. Salutem et amicicie commendacionem. Noveritis nos ex dominis et fratribus nostris bistriciensibus percepisse qualiter Wayvoda moldaviensis suum proprium nunccium ad vos miserit, optans ut se in dicionem suam volentes subiicerent, quoniam frater suus Ioannes rex ipsos sibi cum universis pertinenciis donasset, haberet itaque eos tanquam suos proprios iobagiones et fideles, commisitque firmissime, sub amissione capitum et omnium bonorum suorum, ne quicquam illorum que in Segesswar pro tuicione ac conservacione regni sunt conclusa, extradare aut exequi presumant, neque pecuniam, neque gentes, neque tormentum bellicum, sed absque omni mora et excusacione iudex bistriciensis centum equitibus comitatus sibi Wayvode moldaviensi ad Brassoviam obviet: illac enim ipse una cum transalpino Wayvoda, Thurcis, Thartarisque fratrem suum Ioannem regem introducere velit. Quod si autem iam dicto audientes non forent, velit ipsos pertinenciasque ipsorum in cinerem redigere. Hiis ergo malis obruti, voluit dominus Reverendissimus, ad quem similem nunccium miserunt, ut nos dominum magistrum civium, iudicem regium nostros usque ad diem sabbathi proximum [5 iunii] ad Thorda mitteremus reliquosque dominos et fratres nostros ad idipsum moveremus, de summa rerum consulturi. Quod et nobis placet. Rogamus ergo Dominaciones Vestras quatenus pociores vestros nunccios ad locum terminumque prefatos mittatis. Interea vero, plebe omni avizata, et omnibus horarum momentis ad arma sit instructa, ne, tot et tantis hostibus in nos irruentibus, segnes imparatique inveniamur. Secus ergo rogamus non feceritis. Cibinii, secunda die iunii, anno Domini 1529.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis coronensis, dominis et fratribus nostris honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 100.)

DXCII.

Valentin Török, comandantul Ardealului şi Ungariei-de-jos, către Braşoveni, despre ameninţătoarea primejdie. Turda, 1529, 6 Iunie.

Valentin Therek, „generalis parcium inferiorum et huius regni transsylvaniensis", anunţă Braşovenilor „quod magna pericula huic regno transsilvaniensi isto tempore imineant". Trimete deci pe Ştefan Maylath, căruia să i se supuie în toate.

„Datum in oppido thordensi, die dominico proximo post octavas Sacratissimi Corporis Christi", 1529.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 102.)

DXCIII.

Turda, 1529, 7 Iunie.

Nicolae Gerendy către Braşoveni, despre soarta rea ce va avea „Moldoveanul".

Nicolae de Gherend către Braşoveni. Li mulţămeşte pentru ştirile dela Turci. „De Moldavo nihil timeatis: Dei gracia, malam fortunam habebit; premissus gentes omnes, nos cum domino et fratre nostro domino comite (nos) sumo mane hinc discedemus, noctes et dies versus partes illas festinabimus, omniaque, ut verbis sępe polliciti sumus, reipsa pro Vestrarum Dominacionum ac regni salute fideliter prestabimus: omni fortunę alacriter caput et vitam nostram opponemus. Dominaciones quoque Vestras rogamus velint officia bonorum christianorum et fidelium Regie Maiestatis in omnibus prestare. Deus puniet barbarum illum pro tanta sua superbia. De novis, quod aliquam ego indignacionem habuerim, hoc non credant; quę tamen mihi dicta et ad oculum sunt in quadragesima preterita ostensa, de illis satis (?) sum locutus, sed illa transeant. Dominaciones Vestrę, ut melius et diligencius sciunt ac possunt, de Turcis et Valachis omnia indagent, et nos dies ac noctes cerciores faciant, ut sciamus ad quid nos tenere debeamus." Să trimeată neapărat 200 de florini pentru plata ostaşilor.

„Ex Thorda, septimo iunii, anno 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III. nº 115.)

DXCIV.

Sighişoara, 1529, 15 Iunie.

Tezaurariul Nicolae Gerendy şi Valentin Török, comite de Timişoara, către Braşoveni, despre veştile din Moldova şi pregătirile ce se fac în Ardeal.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Accepimus litteras vestras, et intelleximus ea quę Dominacionibus Vestris per Michelem Domokos ex Moldavia nunciata sunt, et miramur plurimum quod informacionem de itinerum interclusione a nobis expectatis. Ubicunque enim hostium erupcionem prohibere potestis, nullis laboribus parcendum esse nobis videtur, quin diebus ac noctibus ubique itinera intersecentur, ne huic regno, et Dominacionibus Vestris imprimis, damnum aliquod inferatur. Ceterum, quantum ad nostram expedicionem pro vestra isthac defensione pertinet, fuimus hic per biduum, donec ex omni parte copias convocassemus, quę iam undequaque advolarunt. Crastino itaque die (Deo volente) in Repcz castrametabimus, deinde ad vos properaturi, quanto celerius exercitu moveri poterimus. Quod ad Siculos attinet, speramus et illud pro regni huius salute nos bene composituros; nihil vos interea facciosorum hominum verba moveant, sed ut ad nostrum usque adventum vigiletis itineraque omnia, quantum possibile fuerit, intercludatis. De reliquis omnibus rebus summam curam geremus. Et Dominaciones Vestras bene valere optamus. Ex Segeswar, 15 iunii 1529.

[Adaus în scrisoare, răpede:] Et Dominaciones Vestrę, tam ex Moldavia, quam transalpinis partibus, fidelem, diligentem ac continuam habeant exploracionem. Miramur quod usque ad hunc diem ad 1c equites pecunias non misistis, pedites preterea ad Themeswar expediti, ut intelleximus, ob neglectam solucionem reversi sunt, cum summo tocius regni detrimento. Ne in his quidpiam negligere vobis requirimus, nec obaudire volumus.

Nicolaus de Gherend, electus Transsylvanie et thesaurarius, manu propria, et Valentinus Therek, comes themesiensis, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis brassoviensis, dominis ac amicis nostris honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 80.)

DXCV.

Tezaurariul Nicolae Gerendy către Braşoveni, despre felul cum trebuie să se apere Ardealul. Cohalm, 1529, 16 Iunie.

„Nicolaus Gher[endi], Tr[anssylvanie electus] et thesa[urariu]s, Valentinus Thewrek, co[mes] et capit[aneus]", către Braşoveni. „Intelleximus ex ternis litteris Dominacionis Vestre progressum hostium iam in fines regni factum. Subito unum ex fratribus nostris Siculis, hic apud nos existentem, expedivimus et ut ad Dominacionem Vestram, Fraternitatem appropinquent rogavimus, et ut subito mille equites ad eandem mittatur hortati sumus. Dominacio Vestra, Fraternitas cum illis suis ac brassoviensibus gentibus videat ut precursor[ibus] primis obstare possit. Tamen in exercitum generalem Dominacio Vestra non se ante nostrum adventum immittat: si coram cum domino Lazer Dominacio Vestra constitui poterit, videat, et cum eo tractet, ut provideat ne isti de tribus Sedibus prodicionem aliquam faciant, sed si[n]t probi ubi vident nos ad omnia pro eis paratos esse. Hac nocte erimus gracia Dei in Monyoros. Dominacio Vestra, Fraternitas habeat bonos pro strasa[1]: subito illinc mittemur et nos gentes bonas ad Do. V. F.; quę valeat felix ... Iubeat suis de Fogharas ut per singula capita nos sequantur: ita eciam bonum ut plures suos Do. V. F. levet per singula capita terram Barcza et civitatis brassoviensis populum. Servato campo, civitas servabitur, Dei cum auxilio; alia via nulla. . .

Ex Kewhalom, feria sexta post Viti et Modesti, 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 96.)

DXCVI.

Saşii făgăduiesc în mâna căpitanilor oştii muntene, Neagu Vornicul şi Drăgan, că se vor supune lui Zápolya dacă acesta va birui şi va stă în Scaun. Sibiiu, 1529, 18 Iunie.

Nos, magister civium, iudex iuratique consules, item iudices et iurati seniores civitatis cibiniensis ac Septem et duarum Sedium Saxonicalium, necnon civitatum brassoviensis, bistriciensis et terre Barcza, memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus incumbit universis, quod, licet Spectabilis et Magnificus dominus Moyses Wayvoda transalpinensis magnificos Nago Wdwornyk et Dragan, capitaneos suos, aliosque boyerones suos cum valido exercitu in has partes transsylvanas miserit, qui iam ferro igneque absumere multa ceperunt, omnia eciam funditus absumpturi, si Ioanni, asserto regi, adherere nolimus, sed, quia ipsi domino Ioanni, asserto regi, dum regiam et Sacram Coronam regni Hungarie ipsumque regnum obtinuit pacificeque gubernavit, fideles fuimus obedienciamque prestavimus, postquam vero dictus dominus Ioannes per Serenissimum principem et dominum, dominum Ferdinandum, Dei gracia Hungarie, Bohemie, etc., regem, Regia Sacra Corona et regno est privatus et in aliud regnum expulsus, sicut regnum Hungarie, ita et nos ipsum dominum Ferdinandum in regem habemus. Presertim quia Saxones harum parcium transsylvanarum peculialiter Sacre Corone regni Hungarie subiacent, eumque semper habuimus, habemus et habituri sumus regem, qui in civitate budensi regiam et Sacram Coronam regni Hungarie obtinet.

[1] Strajă. — Pentru amestecul Muntenilor în războiu, v. scrisorile slavone din Bogdan, *l. c.*, pp. 173-4, nº CLXX; p. 275, nº CIV.

Quod si autem dominus Iohannes rex aut aliquis alter regnum *(sic)* Serenissimum principem, dominum nostrum, dominum Ferdinandum regem regno et Sacra Corona privaverit ac budensem civitatem, regiam, scilicet, et Sacram regni Hungarie Coronam obtinuerit, ipsumque dictum regnum pacifice et potencialiter gubernaverit, extunc pollicemur quod illi regi obedire volumus, harum nostrarum, sigillo provinciali nostro consueto et autentico consignatarum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Cibinii, feria sexta proxima post festum Beati Egidii Confessoris, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo nono. (Concept.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 107.)

DXCVII.

Pădurea Apaţa, lângă Mănerău, 1529, 18 Iunie.

Tezaurariul Nicolae Gerendy şi Valentin Török, comite de Timişoara, către Braşoveni, despre ştirile ce trebuie să aibă aceştia din Ţara-Românească.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Iam nos in itinere esse a Iohanne Hok et alio vestro servitore intelligere potuistis. Sint Dominaciones Vestre bono et lęto animo, nam Deus optimus maximus insultantis perfidi pagani caput in virtute sua conteret. Ad partes quoque transalpinas habeant Dominaciones Vestrę bonos exploratores; preterea resciant Dominaciones Vestrę, modo quo meliori poterunt, quot milia equitum ac peditum, bonos videlicet et malos, habeat Moldavus in suis castris utrisque, quę sibi premisit et que item sequentur, quot bombardas et an pixidarios; preterea, ut prius per Iohannem Hok petivimus Dominaciones Vestras, nunc item petimus, nobis utrisque velint ordinare aliqua tentoria, mensas et sedilia castrensia: precium nos solvemus. Dominaciones Vestrę expectent nos bono et lęto animo, quia nos gaudenter vadimus auxillio Dei in spem certam. Ex sylva Apacza, prope Monyoros, feria sexta post Viti et Modesti, 1529.

Nicolaus de Gherend, transsylvanus, et thesaurarius. Valentinus Thewreuk, comes th[emesiensis] et capitaneus.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, etc., amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 102.)

DXCVIII.

Săsarma, 1529, 18 Iunie.

Wolfgang de Zezerma către Bistriţeni, despre năvălirea nouă a Moldovenilor.

Egregie domine, nobis honorande. Hoc possumus Vestre Egregie Dominacioni scribere quod Anthonius Nemes de Bethlen, pronunc ad nos veniens, veraciter dixit quod ipse hodie in Rettheg fuisset, ubi iudex et cives ipsius oppidi dixissent: „Ecce", inquit, „duo Volachi venerunt de Lapos[1], qui dixerunt quod Moldavienses hodie mane irruerunt ad Lapos et ad pertinenciam eius et ad Negrefalwa et homines nostros, videlicet Iohannem Maan, et alios, qui illic in Lapos fuerunt, omnes captivaverunt, et, licet plus non viderunt de Moldaviensibus nisi sex aut octo, tamen Laposienses consurrexerunt penes eos, et illi depredant omnes quoscunque capere poterunt. et ad castrum Chycho festinant". Quamobrem rogamus Vestram Egregiam Dominacionem diligentissime, velit se cum suis movere et provinciam hanc discurrere facere et concitare et levare. Nos quoque ad bona nostra ad omnes partes misimus, mandantes omnibus ut sub amissione capitum et omnium bonorum per singula capita consurgere debeant, et velit venire Vestra Egregia Dominacio cum quibus potest, ut, summo mane, vadamus festinanter versus

[1] Lăpuş.

Chycho, et videamus quid rei sit. Venerunt enim et duo homines nostri de Maramaros, et illi hec eadem retulerunt, ut intelligimus. Thomas Wayda et Petrus Paska est ante eos. Iterum ergo rogamus; nolit eadem aliud facere. Ex Zezerma, feria sexta post Viti et Modesti, 1529.

Wolffgangus de Zezerma, et cetera.

[Vo:] Egregio domino Gregorio Erdely de Somkerek, et cetera, domino nobis honorando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DXCIX.

Wolfgang de Zezerma către Bistrițeni, despre aceiași năvălire moldovenească, cu Danciul Pârcălabul și Barbovschi, Portar de Suceava.

Săsarma, 1529, 19 Iunie.

Egregie domine honorandissime. Ab isto Wayvoda nostro clare intelligere potestis quod rumor ille quem hesterno vesperi ad Vestram Egregiam Dominacionem de adventu Volachorum scripsimus, certus et verus est, et ita se habet. Numerum eorum nullus potest certo dicere; aliqui dicunt IIIIc equitibus esse, alii vero IIm fore, et dicunt ipsis preesse Danchwl Porkolab et Barboczky de Zwchwa, et, ut intelligimus, ad castrum intrandum festinant. Qui si festinaverunt, hac nocte iam pervenire potuerunt. Propterea Vestram Egregiam Dominacionem rogamus instantissime, bonum est quidem ut Vestra Egregia Dominacio nunciet ad Bistricienses ut veniant festinanter si volunt; eadem tamen ipsos exspectare nolit. Credimus quod, si volunt, venire scient et possunt, sed, si non venient et pro nunc hic non erunt ubi necesse forent, certa sit eadem quod cum tempore penam non evadent demeritam. Heri eciam in mittendis bombardis atque pulveribus et aliis instrumentis decepti sumus per eos et per promissionem eorum; sed ista transeant pro nunc. Vestra Egregia Dominacio velit festinanter se movere, cum quibus potest. Nos quoque Sebastianum Zekel et Albertum Literatum cum gentibus nostris iam movimus et misimus. Vestra Egregia Dominacio velit festinare circa castrum et pertinenciam eius, nam et ipsi Volachi ad hoc festinant, sed bonum esset ut Vestra Egregia Dominacio prevenire et preocupare posset ne gentes pertinencie eiusdem castri ad eos trahere possent. Castrum ipsum, qui intus sunt, iam hodie ad manus nostras dedissent, si istos non senciebant venire. Isti ergo Dei omnipotentis auxilio repellendi essent, ne castrum adiuvare valerent, et sic tandem non habeant quid facere, sed dare cogerentur, sed, si adiuvare et subintrare poterunt, tunc postea frustra laborabimus. Iterum ergo rogamus, nolit eadem tardare, sed velit festinare; dummodo videant eandem surrexisse et se movisse, et alii magis surgent. Et laboret eadem eciam invitos levare. Vestra Egregia Dominacio nunciet eciam domino Francisco Erdely citissime ut, cum quibus potest, et potest quidem, quia eciam paratas gentes habere intelligimus, veniat festinanter versus Chycho. Credimus quod Deus omnipotens omnia bene dabit; tantummodo quod Vestra Egregia Dominacio ne tardet se movere et laboret gentes levare. Ex Zezerma, sabatho ante Nativitatis Iohannis Baptiste, 1529.

Volffgangus de eadem Zezerma, et cetera.

Nunciet Vestra Egregia Dominacio eciam ad Bartholomeum Makray et eciam alios et familiares domini Bethlen Farkas, et nos quoque nunciavimus eisdem, ut surgant et veniant adhuc; enim non intelligimus ut Volachi ad castrum venissent, quia pixidarii nostri adhuc illic sunt, et diligenter instant. Eos ergo deberemus adiuvari, ne aliquo modo de illinc repellerentur. Bistricienses, si non venient, profecto penitebit eos, et cetera.

[Vo:] Egregio domino Gregorio Erdely de Somkerek, et cetera, detur citissime.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DC.

Cohalm, 1529, 21 Iunie.

Tezaurariul Nicolae Gerendy şi Valentin Török, comite de Timişoara, către Braşoveni, despre nădejdea că vor birui pe „tiranul" moldovean.

Gherend şi Thewrewk către Braşoveni. „Nos hac hora intelleximus hostium progressum: gracia Dei obviam ire ac resistere, et nos ipsis festinabimus; hodie vel hac nocte omnino, Deo iuvante, in Monyoros erimus; spem certam in Deo optimo maximo habemus, Deus superbum tyrannum puniet. Dominaciones Vestrę levent et civitatis populum et terrę Barcha, ac, ubi Vestris Dominacionibus et domino Maylad visum fuerit, sitis in castris usque pleniorem intelligenciam et nostrum adventum. Dominaciones Vestrę de civitate minorem habeant curam; servatis nobis in campo ex divina clemencia, civitas quoque servabitur. Alia via salutis, nulla. Ingenia omnia educite. Preterea ad audiendum confessionem et predicandum populo mittatis hac nocte sex fratres sacerdotes de ordine Sancti Francisci, tres ex parte dominis (?), similiter tres linguam hungaricam ac germana *(sic)* callentes; processiones fiant ubique ad dicendum oraciones. . .

Ex Kewhalom, feria secunda post Viti, 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 101.)

DCI.

Bistrita, 1529, 24 Iunie.

Bistriţenii către Sibieni, despre sosirea Moldovenilor la Ciceu.

Prudentes et circumspecti domini, amici et fratres nobis perpetue honorandi. Post nostri et serviciorum nostrorum recommendacionem: Credimus Vestris Dominacionibus constare in quibus nunc stamus periculis, nam Moldavienses in magno numero per multas partes ad istas partes nostras exiverunt et egressi sunt, ad devastandum istas partes nostras. Sunt enim nunc sub Ziczo, ubi et nos gentes nostras per singula capita habemus penes dominum vicewayvodam. Dicunt nobis quod in dies eorum numerus augmentatur; det Deus optimus maximus ut bene prevideant, nam gentes nostras, quas in civitate et eciam in pertinenciis habemus. omnes, partim cum vicewayvoda, partim ad custodias, precludendum itinera et vias moldavienses habemus, ita ut undique multum formidamus, quoniam igne et ferro minantur nobis. Quare Vestras Dominaciones diligenter rogamus, tamquam dominos honorandos, velint nobis in tantis nostris periculis auxilio esse, consilio et opera, ne post illam magnam pecuniarum erogacionem, quam hactenus fideliter fecimus, nos pereamus, et nobis per hominem nostrum, presencium ostensorem, relacionem facere et informacionem dare an aliquod auxilium et consolamen alicubi habere poterimus. Nam certum est, si Dominaciones Vestre auxilio nobis non erunt, quod hostes in magno numero nos perdent. Cetera homo noster, presencium ostensor, Vestris Dominacionibus dicet quomodo sese habemus; cuius relatibus nomine nostro Vestre Dominaciones, petimus, velint fidem dare creditivam et desuper citam expedicionem homini nostro facere. Nam pericula nostra nullam moram paciuntur. De Ferdinando rege, nostro domino graciosissimo, si que nova sunt, et aliis partibus, rogamus diligentissime velint nos cerciores facere, quia populus noster ob illa pericula modo apud nos existens nescit quid facere debeat. Scribant ergo Vestre Dominaciones nobis aliquod consolamen, ut populum consolemus. Tandem Vestras Dominaciones feliciter valere optamus. Ex Bistricia, in die Ioannis Baptiste, anno Domini 1529.

Iudex iuratique cives civitatis bistriciensis.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici ceterisque iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nobis semper honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre datoria lor de a dă cetatea Ungurașul lui Dracșin și Simion, pârcălabii de Ciceu, precum și despre zidarii ce au fost la el. Botoșani, 1529, 1-iu Iulie.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti subditi nostri, sincere dilecti. Serenissimus dominus Ioannes, rex Hungarie, dominus noster graciosus, Bistriciam civitatem et castrum Balwanus nobis donavit, et adhortamur vos nihilominus, et mandamus vobis, quatenus, visis literis nostris, statim castrum Balwanus ad manus Egregiorum Draczin et Simonis, castellanorum nostrorum de Chyco, inmittere et dare debeatis, ne ulteriora verba in hac ipsa re referatis et dicatis, — et si cupitis bene vestrum. Preterea autem vos illum lapicidam magistrum, qui iam pridem ad vos portandi victualia sue uxori redierat, quem cum suo equo retinuistis, iterum cum aliquibus aliis sociis lapicidariis ad nos dimittere velitis. Et caveatis indignacionem nostram, ne talia deinceps exerceatis. Datum ex Bothosan, sabato die post festum Anne matris Marie, anno Mo Do XXIX.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis bistrichiensibus, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Orașului.)

DCIII.

Sibiienii către Bistriţeni, despre nevoia de o apărare vitează împotriva lui Petru-Vodă. Sibiiu, 1529, 2 Iulie.

Mein Grues und alles Guetz. Wist, weiser Her, das ich Eyr Weisheit Schreiben hab vernomen. Eyr Weisheit soll wissen das mir, Deitschen, ieczundt in der Hermanstat bey eiander gewesen sein und der Pischoff, Töreck Balindi, Mailadt auch sein dagewesen. Myr hetten eyren Herrn gerne geruffen: dy Czeit war czw kwrcz; sunder myr haben den Herrn bezaldt awff yr Folk flor. 1510, und nw ieczund werden mir all wnsser Volk awffheben, czw Ros und czw Fwes, und, wan yr gleichen czehen in kain Haus waren, wollen mir sie gar awffheben, und wollen kegen dy Verratt czihen, die dem Janosch keck peysten. Ich hoff mir, Deitschen, so mir frwm wöllen sein, mir wollen noch alzo vill Volk auffheben als 16 Tawsent Man mit guetem Gewer. Wan wnser Veindt werden den Ernst sen, villeicht wirtt in der Glawben entphallen. Mer die Haczaker, Karanschebescher und die nidres Gelendt sein gar pey uns mit Hilff; Goth wyrdt unser Zach noch am pesten sten. Eyr Weisheit ist wisundt das mir vormals ein Trost hetten awff die Czakel; sunder nw, so sie sein Verrater an wns worden, so ligt den Deitschen alle Purdt allein auff dem Halls, und darumb, so mir nu wollen pleiben, so mwssen mir nicz sparen, weder Guett, noch Leib, sunder wnser reichlich angreiffen, als sulch Leit, die yr Leib vnd Er wollen vorvechten bis in unser Sterben. Das ist gewis das K. Maiestat mit grosser Macht wider den tyrkischen Kazer kompt, und mir haben czwm Kozianer[1] eigen Potten geschickt. Ich hoff, er wört in kwrczen Tagen im Landt sein, und darumb tragt Sörg und Last ieczundt. Rodna und ander Zachen alle steen, und vermeidt alle cleine Schaden auff das yr möcht behallten das Land. Alle Zachen werden sich dornoch selber ordnen, und darumb was der Her wnd Her Waida schaffen wyrdt, das thuett mit Fleis. Werden mir das Veldt behallten, so sein auch die Stett behallten. Und darumb last uns Fleis ankeren: Guetter sein czw gewinen; vlies mir Er un Leib, das kan man

[1] Kazianer, generalul ferdinandist.

darnach nicht widerpringen; und Eyr Weisheit schaw gar eben das es gar enig seitt in der Stat und ausserhalb mit eyrem Volk, wen Eineskeit beheldt Leit und Landt. Was von Moldner und anderen geschen ist, das kan man nicht czwruckpringen. Schawen mir nw auff das nicht ein Ergersch gesche. Das ist ob mir wns redlich werden angreiffen, so werden mir behallten werden. Werden wyr wns sparen und werden treg sein, so werden unser Veindt fro werden. Sunder ich hoff, Got wyrtt wns geben Gnodt und den Heiligen Geist, das mir werden gedencken an wnser Er und wnser Freitumb und unser Pleiben, wnd werden nicht sparren, weder Guetter, noch Leit, wnd werden redlich wider wnser Feindt streitten; so wyrt wns Got der allemechtig behallten. Amen. Jeczundt nicz meher. Got erspar Eyr Weisheit sambt den Eyren gesundt; griesst meine Herren von Rot. Her Andres und alle guett Freindt mit mein Wordt. Aus der Hermanstat, am Abent Mariatag Heimsuechung, im Jar 1529.

Mathias Armbrust, Purgermaster, Eyr Weisheit Ginner und Freindt.

[Vo:] Dem fwrsichtigen, ersamen und weisen Herren Wolffgang Forschter, Purger czw Nosen, soll der Prieff czw Handen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCIV.

Bahluiu (Hârlău), 1529, 15 Iulie.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cedarea către el, de Ioan Zápolya, a Bistriţei şi cetăţii Unguraş.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti amici vicinique sincere dilecti. Audivimus et intelleximus quod vos subditi nostri et nonnulli nobiles diversis damnis depredacionibusque et rapinis dietim afficiunt, et cupitis a nobis eosdem corripi. Mittimus propterea ad vos Iohannem hunc, servitorem nostrum, presencium exhibitorem, certis nonnullis relatibus adhibentes, et eidem nomine nostro credere velitis. Tamen proditores et insidiatores reipublice Christianitatis a vobis propulsare debeatis, ne amplius eisdem credatis, quia decipiunt. Et coniugem Alexi Bettlenii, filiis filiabusque et filio adoptivo W[o]lfango, inibi apud vos retinere debeatis, et nullo modo de civitate vestra exmittetis. Quoniam, si secus feceritis, inpune vos non obaudiemus. Regia Maiestas Ioannes rex, dominus noster graciosissimus, sciatis ita, Bistriciam suo cum comitatu et castrum Balvanyos in perpetuum, ob amorem fraternitatis mutue, nobis donavit, et scitis [= sitis] in hac re leti, et sub tutellam et defensionem nostram vos eadem accepimus. Volumus omni favore consequi — et nil extimescatis — ea in lege conservare veluti priores domini vestri. Datum Balovie, ipso die Divisionis Apostolorum, anno millesimo quingentesimo vigesimo nono.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis bistrichiensibus, amicis et vicinis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.

DCV.

Lagărul lângă Sibiiu, 1529, 24 Iulie.

Tezaurariul Nicolae Gerendy către Braşoveni, despre veştile din Moldova şi Ţara-Românească.

Nicolae de Gerend către Braşoveni. Îi crede că nu pot trimete ajutoare, „licet credamus Siculos ad saniorem mentem redituros". E gata a răspinge pe duşmani. „Reliqua ex litteris domini Maylad Dominaciones Vestre intelligent: certa omnia, tam ex Moldavia, quam partibus transalpinis, a Vestris Dominacionibus expectamus. . .

Ex castris ad Cibinium positis, sabato post Margharetę, anno 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 111.)

DCVI.

Petru-Vodă către Braşoveni, despre datoria lor de a se supune lui Ioan Zápolya. Botoşani, 1529, 29 Iulie.

Petrus Way[vo]da, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Vos, infideles Regie Maiestatis. Audivimus quod nondum adhuc obtundistis comma vestra [1], et estis rebelles contra regem Ioannem Hungarie. Visis itaque litteris nostris, statim ad Ioannem regem declinetis et in regno suscipiatis. Et, si aliter feceritis, iam hodie contra vos, parata et magna potencia nostra, et Turcis et Tartaris eciam viribus iter arripiemus, et volumus vos, usque ad pueros vestros, ferro et igne castigare. Secus nullo modo presumatis facere. Datum in Bothisan, feria quinta post festum Anne matris Marie, anno 1529.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis brassoviensibus, nobis non multum dilectis.

(Pecete peste hârtie, cu bourul în scut şi: печать Iw Петра Воевода и гнь. — Scrisoare de duct italian, cursivă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, n° 108.)

DCVII.

Sibiienii către Bistriţeni, despre datoria ce au toţi Saşii de a rămâneà credincioşi regelui Ferdinand. Sibiiu, 1529, 13 August.

Prudentes et circumspecti domini et fratres honorandi, salutem et amicicie commendacionem. Nihil dubitamus quin, sicut apud nos, ita et vobiscum omnia sint hostilia; prout autem nos constanter fidelitatem domini nostri regis Ferdinandi tuemur et ad mortem usque tuebimur, ita quoque eam fidelitatem ex animis vestris nondum excidisse credimus. Quocirca rogamus Dominaciones Vestras ut, pro vestra maiorumque vestrorum virtute ac futura posterum vestrorum gloria, in fidelitate domini nostri regis constantissime perseveretis aut in eam redeatis, quamvis Sazsebess et Megyess cum duabus Sedibus, metu incendiorum et anihilacionis fructuum, ad hostes deficere sunt coacti. Nunc autem, cum videant apud ipsos nostros hostes nihil usquam esse sanctum, pium et iustum ac sub specie libertatis veram imminere servitutem, relictis hostibus illis, Thurcarum sociis, penes nos redierunt eandemque fidelitatem domini nostri, domini Ferdinandi regis, mordicus et ad mortem usque constantissime obituri et defensuri; quod quidem re ipsa declarant. Nam, cum nos, Septem Sedes, iam per singula capita, a minimo ad maximum, levassemus, ipsi quoque capitatim cum omni ipsorum pube penes nos contra communem libertatis nostre ac fidei christiane hostem alacres insurrexerint, habemusque iam validum exercitum, speramus ex divina clemencia nobis de hostibus nostris letam victoriam. Hortamur itaque Dominaciones Vestras ut, exemplo aliorum dominorum Saxonum, in fidelitate domini nostri regis fortiter et viriliter perseveretis, neque ad aliquas minas civitatem vestram hosti dedatis, eciam si omnes pertinencie vestre debeant igne consumi; retenta enim et salva civitate vestra, omnes pertinencie de facili possunt restaurari. In quo Dominacionibus Vestris post dominum nostrum regem maximo erimus auxilio. Ceterum sciant Dominaciones Vestre gentes domini nostri regis nuper electissimas Thurcarum copias iuxta Zegsard profligasse magnumque numerum navium cepisse ac ad regem duxisse. Eo die quo nuncius ille, qui hec nova attulit, ex Buda exivit, dominus noster rex ad Budam intrare debuit; premiserat enim fortissimas et numerosas copias, quas nullus christianorum principum in nostro aut parentum nostrorum evo habuit. Proinde petimus ut Dominaciones Vestre, si quas habuerunt novitates,

---

[1] „Că nu v'aţi tuns coama, chica", — trufia.

aut de regno Hungarie, aut de Maranmoross, aut de Moldavia, vel de Siculis, eas omnibus horarum momentis nobis significare velitis; quod nos vicissim faciemus. Quas bene valere optamus. Cibinii, feria sexta ante festum Assumpcionis Beate Virginis, anno Domini 1529.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis et fratribus honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCVIII.

Alba-Iulia, 1529, 17 August.

Mihail, pârcălabul de Cotnari și pârcălabul Solomon către Bistrițeni, despre solia lor la Ștefan Báthory, locotenent regal.

Post salutem et nostri commendacionem. Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Elapsis [i]is diebus in negociis nostri Graciosissimi domini apud easdem constituti eramus; nunc autem ad dominum Magnificum Stephanum de Bathor, locumtenentem Serenissimi regis Hungarie, sumus. Rogamus igitur Dominaciones et Amicicias Vestras, velint et vos condescendere ut de universis negociis valeatis maturius cerciorari, ut et nos plenam informacionem et relacionem nostri domini Graciosissimi valeamus importare. Rogamus tandem ut, mox visis presentibus, omni mora semota, condescendere velitis. Ex Alba-Iulia, feria 3-a post Assumpcionis Marie, 1529.

Michael, castellanus Cotnar et Salomon Porkolab.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCIX.

Ciceu, 1529, 18 August.

Simion Dracșin, pârcălabul de Ciceu, către Bistrițeni, despre munițiile cerute de Petru-Vodă.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis plurimum honorandi. Post salutem et nostri solitam recommendacionem. Significamus Vestris Amiciciis, Dominacionibus quod precepit et commisit nobis Spectabilis, Magnificus, Generosissimus dominus noster ut petamus a vobis pulveres bombardorum, tria vas[a] vegeticium, vulgo berbenche [1], et pumbleum (!) [=plumbeam] unam massam pro sua necessitate eiusdem Sue Magnifice Dominacionis. Igitur petimus diligenter Vestras Amicicias et Dominaciones ut per hunc hominem nostrum, presencium exhibitorem, pro servicio et negocio Spectabilis et Magnifici domini nostri mittatis. Secus rogamus ne sitis facturi. Vestras Amicicias et Dominaciones felicissime valere optamus. Datum ex arce Chycho, feria quarta post Assumpcionis Beatissime Virginis Marie, anno Domini 1529.

Simon Drakzin, castellanus castri Chycho, et cetera.

[Vo:] Cetera dicebit presencium ostensor, cuius fides est adhibenda, tanquam ex ore nostro proprio prolatis procul dubio, et cetera.

[Adresa:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus bistriciensibus, dominis et amicis honorandis.

(Bistrița. Archiva Orașului.)

[1] Berbânță. Apare și în veacul al XV-lea, în legăturile cu Genovezii. V. *Chilia și Cetatea-Albă*, p. 118.

DCX.

Ştefan Báthory, locotenent regal, către Bistriţeni, despre plângerile lor că „i-au ocupat Moldovenii". „Lagărul între Alba-Iulia şi Sas-Sebeş", 1529, 18 August.

Circumspecti ac providi amici dilecti. Nuper conquerebamini nobis quod Moldavi vos occupassent et in omni libertate vestra vobis derogare niterentur. Commiseramus ipsis ut erga nos venirent, similiter et vobis ut veniretis, ut negocium vestrum ita ordinaremus ut aliquod territamentum ne haberetis. Ipsi quidem venerunt, et iam per aliquot dies hic apud nos tenuimus; vos autem, qua de causa hactenus non venistis? Veniatis ergo sine mora; adhuc vel per duos dies detinebimus eos. Secus igitur ne feceritis. Ex castris nostris inter Albam et Zazsebes, feria quarta ante Beati Regis Stephani, 1529.

Stephanus Bathory de Somlyo, locumtenens Regie Maiestatis, et cetera.

[Vo:] Circumspectis ac providis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis bistriciensis, amicis nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXI.

Trei cetăţeni din Bistriţa către Jude şi Sfat, despre năvălirea Muntenilor cu Turcii. Braşov, 1529, 19 August.

Unsser Gruess zw furan. Weysser Herr, es ist des Purgermeyster Diner kume an dem Dunerschtag und sag das die Pleschlender mytt 300 Turgen kume, und sindt pey Petterstorff imb Lantt, und wider ist kume ain Pott, der ist des Törgkh, wellendt der sag das Kunig Hans in Offen ist; ist es zw glauben ader nytt, man sag es ja.

Item mer sag der Purgermeyster Diner wie die Here in der Hermestat schyer nyt wyssen was sy thun sollen, und sag warlich das sy kain Gellt nyth haben. Darumb, weysser Herr, schaw, kundt ier ain Fryden machen, es wer guett; es stett darauff das mier all zw Turghen mechen weren; es ist was daran!

Item fuer alle Ding schaff unss Zerung: mier schin schuldig wmb Haber, und das Gelt ist kaumb guett, man nymb es nytt. Nicht mier. Spar euch Gott gesundh! Geben auss K., am Dunerstag vor Barthalln, 1529.

Wolffgang Forster, Sygmundt Sattler, Mathias Kürschner, eir Pruder.

[Vo:] Dem weyssen Herren, Herr Mertten Richter und Ratt zw Nossen, unssern Herren vnd Pruedern.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre soarta grozavă ce şi-ar găti, prin neascultarea lor. Neamţ, 1529, 22 August.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Audivimus quod vos protervitate et rebellione vestra iam iterum cornua elevassetis et nobis subiicere recusaretis et iussibus Regie Maiestatis nolletis obtemperari et castellanos nostros, quos constituimus, inibi in civitatem nostram mittere et intrare recusatis. Et sciatis vos itaque Bistrichienses iam parata et magna potencia bellica contra vos iter arripiemus, et vos omnes, unacum pueris vestris maioribus et usque iunioris aliquos, nonnullos vero ferro et igne et in quatuor partibus frustrari et secari punirique faciemus, et per prius fidelitatem vos et iam infidelitatem nobis ostenditis. Et, si vultis indig-

nacionem nostram dilapidari a vobis, quamprimum videbitis literas nostras, illico castellanos nostros in civitatem nostram et medium vestrum suscipiatis. Et secus ne scitis facturi, et tandem, si quidquid is Gregorius, servitor noster, nomine nostro vobis dixerit, credere velitis. Datum in Nemch, in octava Assumpcionis Beate Marie Virginis, anno millesimo quingentesimo vigesimo nono.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis bistrichiensibus, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXIII.

Sibiiu, 1529, 23 August.

Tezaurariul Nicolae de Gerendy către Braşoveni, despre atitudinea lui Petru-Vodă şi a Muntenilor.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Litteras Dominacionum Vestrarum ad me datas intellexi, in eo quod Wayvoda moldaviensis scripsit et nunciavit de gracia facienda. Intencionem Dominacionum Vestrarum laudo. Nec gracia ulla opus esse certus sum. Tum si ad ea respondendum erit, ita ut resciat ipse Wayvoda, Dominaciones Vestre teneant tale temperamentum, ut et honori suo ac suorum satisfiat. Nec, per se a sua natura satis incitatum, Wayvodam irritent. De Transalpinensibus omnino hodie vel cras circa Sebes eos erumpturos intelligimus, ita quod aliud non fiet. Ea est causa quod de capitaneo qualem Dominaciones Vestre optarent, nunc respondere nihil possum. Nec credo aliquid [Moldavum] moliturum cum suas gentes: nescimus quidem certum [an sufficienti] numero ad partes Bystricie miserit, et iudicamus [quod, si] maiores vires mittere voluisset, non ab invicem separasset de Transalpinensibus. Quoad Deus permittit, per nos nihil negligetur, sed Dominaciones Vestre ita cogitent, ut in omnibus idem cum reliquis dominis Saxonibus faciant et intelligant. Nam, si hoc non facietis, scissio inter vos orietur; quod et periculum extremum non evadet. Et, ne id fiat, Dominaciones Vestre ut evitent, nos plurime consulimus et rogamus. Quia divisio ista nonnisi periculum afferet. Transalpini preter omne dubium hodie vel hac nocte circa Sebes erumpent: hoc certo Dominaciones Vestre sciant. De Regia Maiestate et aliis rebus nostris de partibus Hungarie nondum est quidpiam innovatum, posteaquam dominus Iohannes Hook, concivis vester, a nobis discessit; ubi quid certi intelligemus, Dominaciones Vestras cerciores fieri curabimus. Et eas bene valere optamus. Ex Cibinio, in vigilia Beati Bartholomei Apostoli, anno Domini 1529.

Nicolaus de Gherend, electus Ecclesie Albensis transsylvane, thesaurarius regius, etc. Idem, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis brassoviensis, amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 104.)

DCXIV.

Sibiiu, 1529, 26 August.

Sibiienii către Bistriţeni, despre putinţa de a birui împotriva lui Petru-Vodă şi a Turcilor.

Prudentes et circumspecti domini et fratres honorandi, salutem. Literas et nuncium Dominacionum Vestrarum accepimus, intelleximusque. Consulimus igitur ut nemini civitatem vestram dedatis, sed vos ipsi eam gubernetis; non moveant vos direpciones incendiaque villarum et pertinenciarum, ut eapropter vos uxores, liberos ipsasque villas in servitutem perpetuam precipitetis; hostes nostri

vos expugnare non possunt, si viri esse vultis, sicut speramus. Retenta autem civitate vestra, omnis districtus est retentus et in libertatem vindicatus; qua amissa, nunquam recuperabitur. Dominus noster rex, dominus noster Graciosissimus, pro ea vestra constancia, non solum tempus ad restauracionem villarum dabit, sed eciam sua gracia regia vos amplectetur. Speramus quod hostes illi nostri non diu grassari poterint; iam enim de dominio et regno Ioannis fere desperarunt, considerantes Thurcam, non Ioanni, sed sibi laborare. Confidimus tamen in Deum quod et Thurca sibi frustra laborabit, hocque tempore eciam sua amittet, dum aliena temere appetit. Ceterum de nunciis et concivibus vestris, qui perperam vos et civitatem vestram Moldavo dedere voluerunt, consulimus ut, si illi in civitatem revertentur, eos quo melius poteritis honorifice servate, ne aufugiant usque post finem presencium controversiarum, tandemque causa illa mature et iuridice revideatur, ne plures fatige et molestie ob precipitem consultacionem et factum vobis adveniant. Si protunc ad cause illius decisionem aliquos ex nostris vel fratribus nostris habere volueritis, eos quam libentissime ad vos missuri sumus; sicut enim res est magni momenti, ita magna et diligentissima revisione indiget. Cetera dicet ipse Martinus Zapanass, concivis vester, cuius verbis nomine nostro referendis fidem indubiam adhibeant Dominaciones Vestre. Quas optime valere optamus. Cibinii, feria quinta post Beati Bartholomei, anno Domini 1529.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ac ceteris civibus civitatis bistriciensis, dominis et fratribus nostris honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCXV.

Neagoe Vornicul și Drăgan Postelnicul, căpeteniile oștirii muntene întrate în Ardeal, încheie un tractat cu Ardelenii. Turnișor, 1529, 4 Septembre.

Nos, Nago Wdwornyk et Dragan Poztelnyk, speciales belli ductores Spectabilis et Magnifici domini Moysis, Dei gracia Way[vo]de transsalpinensis, necnon ceteri boyerones eiusdem regni transalpinensis, damus pro memoria quod nos cum Reverendissimo domino Nicolao de Gherend, episcopo Ecclesie albensis transsylvanensis et thezaurario regio, ac Magnificis dominis Valentino Tewrek de Enyng, comite themesiensi ac parcium inferiorum capitaneo generali, Gaspar Horwath de Wyngarth, magistro cubicularium Regie Maiestatis, Alexio de Bethlen, wice[wayvo]da transsylvano et Siculorum vicecomite, Nicolao Appafy, Stephano Maylad, domino terre Fogarass, Marco Pempfflynger, iudice regio ąc comite Camere cibiniensis, et Universitate dominorum Saxonum ad talem pacis et concordie devenimus unionem, quod videlicet ipsi, necnon Magnificus dominus Stephanus Bathory de Somlyo ac ceteri domini eidem Stephano Bathory adherentes ac singuli subditi Serenissimi domini Ioanni regis in partibus Transsylvanie existentes omnia et singula in litteris eiusdem domini Stephani Bathory et aliorum composicionalibus, feria scilicet terćia proxima post festum sacratissime Assumpcionis Virginis gloriosę [17 augusti], in castris ad Albam-Iuliam positis emanatis contenta, tam per ipsum dominum Nicolaum de Gherend, episcopum transsylvanensem, et alios dominos sibi adherentes, quam per prefatum Stephanum Bathory ac suos complices et subditos videlicet dicti domini Ioannis regis, punctis in omnibus et clausulis, interim quoad inter Serenissimos dominum Ferdinandum ac Ioannem reges, nunc de regno Hungarie disceptantes, Deus, cui regnum cedet demonstraverit, firmiter et inviolabiliter observarentur, et que per alterutram partem contra dictam composicionem facta fuissent, preterea damna omnia illata per quamlibet parcium a die datarum litterarum prefatarum composicionalium modis omnibus rectificentur, ab utraque parte. Nos, quasi in persona Spectabilis et Magnifici domini nostri domini

Moysis, Vay[vo]de transalpinensis, promisimus, et per presentes promittimus, dictis dominis ac ad eos pertinentibus, nobilibus et ignobilibus, ac Universitati dominorum Saxonum quod a prefato domino nostro et suis subditis nullum impedimentum nullumve eis bellum aut hostilitas aut damnum universis vel singulariter inferetur, et ad ea omnia et singula observanda prefatos dominos Stephanum Bathory de Somlyo ac subditos universos dicti domini Ioannis regis, necnon Spectabilem et Magnificum dominum Petrum Vay[vo]dam terre moldaviensis ac universos eiusdem officiales in partibus transsylvanis et extra existentes observan-[dum] medio tempore obligamus ac pro ipsis promittimus eosdemque dominum Nicolaum de Gherend episcopum ac alios dominos prefatos, necnon et Universitatem dominorum Saxonum infra tempus prescriptum in concordia et composicione eorumdem pridem, ut prefertur, in alterutrum facta observare sub bona fide nostra christiana, humanitateque et honore nostris mediantibus, promittimus et assumimus, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum ex castris nostris ad Nependorff positis, sabbatho proximo ante festum Nativitatis Beate Virginis Marie, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo nono[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 212; copie.)

DCXVI.

Sibiiu, 1529, 4 Septembre.

Tezaurariul Nicolae Gerendy, Török, Apaffy, Majláth, ş. a. către Braşoveni, despre pacea făcută cu Neagoe şi Drăgan.

Nicolae de Gherend, Valentin Thewrek, Gaşpar Horwath, Nicolae Apaffi, Ştefan Maylad, Marcus Penfflynger „memorie commendamus, per presentes significantes quibus expedit universis, quod nos cum Magnificis et Egregiis Nago Wdwornyk ac Dragan, speciales scilicet belliductores Spectabilis et Magnifici domini Moysis Waywode transalpinensis ac ceteris boyeronibus ad talem pacis et concordie decurimus unionem": Se va observà pacea încheiată între aderenţii lui Zápolya şi ai lui Ferdinand; hotarele să fie ca în vremea de înaintea războiului şi năvălirii *(irrupcio)* lui Ştefan Báthory; pagubele să se restituie. „Preterea quod nos ac nobiles et ignobiles, universique Saxones nobiscum una prefate Maiestati Regie servientes servireque volentes ab ipso domino Stephano Bathori de Somlyo ac aliis omnibus et singulis ad eum pertinentibus et dominum suum, necnon dominis Waywodis moldaviensi et transalpinensi ac officialibus servitoribusve quibusvis et subditis eorum mutua pax et vicinitas, tam in hijs partibus, quam eorum regnis inter nos ac ipsos firmiter observetur, sicuti domini Nago Wdwornik et Dragan, speciales scilicet belliductores Spectabilis et Magnifici domini Waywode Transalpinensis, ceterique boyerones coram promiserunt...

Datum Cibinii, sabbato proximo ante festum Nativitatis Beate Virginis Marie", 1529[2].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 98; copie.)

DCXVII.

Succava, 1529, 5 Septembre.

Tomşa Vistiernicul către Bistriţeni, pentru o afacere de negoţ.

Geben auff der Socza, 5. Septembris, anno 1529.

Meyn fryntlichen Gruss. Wysseth czwvoran, ersamer, weysser Herr der Rychter, myth sampt den ersamen weysen Herren des ganczen Rothes, von euer

---

[1] V. *Istoria armatei*, I, pp. 251-2.

[2] V. nl precedent.

Gesundhayt und Wollforth wer myr alle Czeyt lyb czw heren, als von meyn pesunderen guetten Frynden. Dergleichen mych wysset von den Genoden Gottes auch noch frysch und gesundt, — Gott geb long auff pede Tayl. Wyssett, weysse Herren, noch dem als ych auff eyn Czeytt meyn Dyner hyn auss hab geschyckt, meyn Dyner Kyrsta, myt ettlich Fannen Fyschen und etlych Gewand und etlych Schenberck yn dem selben sych pegeben hatten, das myr sollche wor verhelden yst woren durch etlyche Auffrür wegen, do doch, Gottes wes, ych alle Czeyt der euer pin und noch vyrpos gedenck czw seyn, yn was Handel es seyn kegen meyn genedigen Herren, — so pytt ych Euer Herrschafft, als meyn guette Fryndt, ych schyck czw euch meyn Dyner Thoma, pyttende euch, so moll thon woldt das selbige, das ych hynaus geschyckt hab, von dy Fysch das Geldt schycken woldt. Yst den das Gewandt und Schenwerk noch verhonden, so gebt es ym wyder yn dy Hend; meyn Vertraunus czu Euer Herrschafft hab myr sollches nycht versogen werdt, den ych der gleichen thon wyl. Weytter was czwysschen euch und meyn genedigen Herren yst, nycht entgelden woldt lossen, hoff czw Gott als guett werden wyrdtt, und, wo ych pehylfflych seyn khon, ych nicht schporen wyl czw eueren Pesten czw aller Czeyt. Und pyt euch myr meyn Knecht nyth long auff holden wol myt den ersthe ols yr khyndt: pyt euch guetten Roth pflegen woldt und myt dem genedigen Herr dem Woyden vergnygen woldt. Pefel euch Gott und y mych myt sampt euch.

Dümscha Fysterrnyk des genedigen Herren Petter Woyden, euer guetter Gynner und Freyndt.

[Vo:] Denn ersamen wohlweyssen Herren, Herr Merthin Rychtter, myth sampt dem ganczen Roth, czwkhüm dyser Brieff czw Ne-sen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXVIII.

Sibiienii către Braşoveni, despre prădăciunile Muntenilor. Sibiiu, 1529, 6 Septembre.

Sibiienii către Braşoveni. „Cum dominos et fratres vestros ad optata domini episcopi et comitis[1] ac aliorum dominorum, similiter et nostra, in medio no-tri habuistis, ecce Wayvoda transalpinensis validum exercitum contra nos, omnes Saxones, misit, ut vel Ioanni obediamus, vel omnes comburamur, trucidemur et pessum eamus; quorum primum hostes iam moliebantur, nam villas per Hungaros hostes circa Mylbach relictas, insuper et omnes possessiones domini Gaspar Horwath, ac in Sede nostra et duabus Sedibus quinque villas funditus exusserunt, reliqua omnia eciam ferro et igne consumpsissent, tandemque inter vos simili modo grassantes illac exeundum decreverant. Quorum conatus, nobis et Dominacionibus Ve-tris perniciosissimos, quia amovere per vim non licuit, precibus, donis, hospitalitate amovimus: que ad minus summam ff. IIIjm equant. Ceterum dominus Reverendissimus[2] ex commissione Regie Maiestatis fl. Ijm promisit domino comiti themesiensi se daturum; qui dominus comes, nunc abiturus, eam pecuniam instantissime exposcit." Se gătesc nouă trupe; în oraş vor păzi 500 de călări şi pedeştri; partea de plată a Braşovenilor e 1500 de florini.

„Cibinii, sexta septembris 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 109.)

[1] Episcopul Nicolae Gerendy şi comitele de Timişoara, Valentin Török.

[2] Gerendy.

DCXIX.

Şieu, 1529, 26 Septembre.

Valentin Almady către Bistriţeni, despre trădarea care a făcut pe Domnul moldovenesc a cere şi a căpătà Bistriţa.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandissimi. Post salutem et nostri commendacionem. Scimus Dominacionibus Vestris non latere quomodo is diebus elapsis ad civitatem earundem Dominacionum Vestrarum, videlicet Bistriciam, quidam seductor, Paulus Literatus nomine, qui olim fuit servitor Alexii Bethlen, intravit, in possessione Morycz quendam bonum presbyterum penitus depredavit ac spoliavit usque adeo quod iam penitus nihil habet, saltem his diebus proxime elapsis. Tamen, minus cum hoc curaremus, sed animo revolvimus quomodo ipse per partes Ferdinandi versus Moldaviam, ad Wayvodam, in legacione fuit missus, iam certe scimus quod ipsi Wayvode, licet absque voluntate dominorum qui tunc partem Ferdinandi tenebant, retulerat ut, si idem Wayvoda Ferdinando adherebit, extunc Bistriciam una cum pertinenciis sibi dabit. Ab illo enim tempore quod Wayvoda intellexit ut ipse Serenissimus rex Ioannes erit duraturus, postulavit ab eodem rege Ioanne, domino nostro Clementissimo, ut hanc civitatem bistriciensem sibi daret et perpetuo eidem serviret. Ex quo enim Regia Maiestas, dominus noster Clementissimus, intellexit quod ipse Wayvoda vellet fidelis Sue Maiestatis esse, Wayvode ipsi civitatem illam concessit usque ad modicum tempus, sed ita ut a Corona et sacro diademate civitatem illam nulla racione alienare vult, prout alias quoque a nobis intellexistis. Itaque in quo periculo modo estis, per illum Paulum Literatum seductorem sustinetis. Pro eo hortamur vos quod amplius verbis et rumoribus suis non credatis, ne Dominaciones Vestre per ipsum maiora sint pericula attentantes. Deinde scire possunt Dominaciones Vestre quid talis proditor meretur. Reliquum est quod easdem bene valere exoptamus. In Sayo, die dominico proximo post Mathei Apostoli, 1529.

Valentinus Almady, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXX.

Bahluiu (Hârlău), 1529, 26 Septembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, cu dezaprobarea prădăciunilor făcute la ei.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Audivimus in de recenti quod subditi nostri quos in recepcione et declinacione civitatis Bistrichie deputaveramus, vobis redeundo diversas depredaciones et rapinas sine arbitrio et scitu nostro effundissent et prebuissent, et hoc autem auditu eorum capitaneos et illorum nobilium nonnullos suspendi, alios in veru, nonnullos vero capitibus plecti omnino fecimus, ne alii eorum, pena considerata, ad similes depredaciones actusque nefandos se apponere presumant et resque et bona vestra violenter arrepta ad unum assem vel obulum recuperentur et remittantur. Et ob hoc autem committimus vobis nihilominus, et precipimus quatenus, visis statim presentibus, ad singula capita coadunare et congregare et ad castellanos nostros inibi existentes convenire debeatis et, quidquid in persona nostra idem vobis iubebunt, et mandabunt, id sine mora et demonstracione capescere et suscipere velitis, et iam et nos sumus parata et magna potencia, diversis ingeniis et bombardis in itinere, et intra paucos dies illuc constituemur, et nihil terrere vel extimescere debeatis, quia vobis, veluti fidelibus nostris, nihil damni et incommodi permitti sinemus, sed adhuc vobis de illatis

damnis et rapinis ius et equitatem satisfaccionemque ad desiderium vestrum ut subditis nostris coram vobis ad fidem nostram administrabimus et ad unicum obulum contentum reddemus. Secus igitur ne presumatis facere, et vestigia castellanorum vestrorum prosequimini. Datum Balovie, die dominico proximo ante festum Sancti Michaelis Archangeli, anno M° D° XXIX.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudicibus et iuratis in comitatus pertinenciis bistrichiensi[bu]s, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCXXI.

Marcu Pemflinger către Tezaurariul Nicolae Gerendy, despre nevoile ce au Sibiienii și știrile despre Munteni.

Sas-Sebeș, 1529, 27 Septembre.

Reverendissime domine, domine observandissime. Scripseram necessitates huius civitatis in aliis meis Dominacioni Vestre Reverendissime, puta capitaneo, pulveribus, unum *tharask*, sine quo civitas esse et stare non potest, quia preter duo ingenia non habet, deinde centum pixidarios. Hec cito mittantur. Timendum ne hostes insimul ad hanc civitatem irruant, quoniam de civitatensibus nulla spes; fovent plus alteri parti quam nostre, hoc certissimum; ideo causa Dei rogo provideant in tempore. Quia infirmi sunt, Mihalkew vendiderunt pro IIc florenis et quatuor equis, et castellani sunt apud monachos in monasterio; pauci probi inveniuntur, omnes fere traditores. De Mathia Nagh ut capitaneus sit, mihi multum videtur; est aptus ad hoc et semper probe et constanter tenuit castra finitima hoc suo; et hic fideliter serviet, dummodo pecunie dentur ei et provideatur cum vino et victualibus. Mitto literas inclusas ipsius fame, quas extorsi difficulter a iudicibus. Servitores domini Casparis Horvath nondum hic sunt, Draghan audio in Transalpinas rediisse, nostri vicini, Simon cum aliis, ad dietam iverunt, et dicunt fama communi ut tota congeries hostium civitatem istam oppugnandum veniret. Dominacionem Vestram Reverendissimam plurimum rogo, dignetur ista tria efficere: capitaneum, pulveres, *tharask* et centum pixidarios; absque istis civitas non poterit salva stare; utique capita illorum qui in civitate erunt una cum civitate maioris estimandi sunt quam unum *tharask*, quia illum *tharask* ad turrim ponerem. Exinde totam partem civitatis et campi defendere poterunt, et profecto plus quam necessarium erit. Si civitas ista manebit, Dei adiutorio, maior pars Saxonum, et presertim Sedis cibiniensis, manebit. Si vero in manus hostium deveniret, quod Deus precaveat, omnes partes inferiores huius regni in manibus hostium essent; exinde reliqua pars Saxonum de facili convinci posset. Dominacio Vestra Reverendissima hoc ita procuret ne defectus in hiis committatur. Nemini enim plus nocebit quam dominis Cibiniensibus, si secus facient, quia civitas ista eis tamquam unum antemurale est. Nunc non intelligunt, sed, quod absit, postea cum damno eorum intelligerent. Novitates ex servitore Viti avide audire desidero. Supplico, ex amussi mihi ea rescribere dignetur. Cui me et servicia mea commendo. Ex Zazsebes, feria 2ª post Mathei, 1529.

Servitor: Marcus Pemfflinger, manu propria.

Pixidarii qui hic sunt non habent plenariam solucionem; adhuc floreni LX deficiunt. Civitas ista eis solvere non habet, et iam recedere voluerunt. Civitas misit unum civem pro disponendis pecuniis. Dominacio Vestra det ei bona verba, et nihil tale vel hilo [= filo] ostendat.

[V°:] Reverendissimo domino, domino Nicolao de Gherend, episcopo transsilvanensi, thezaurario regio, et cetera, domino suo observandissimo.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCXXII.

Sibiiu, 1529, 2 Octombre.

Sibiienii către Braşoveni, despre solia pârcălabului de Cetatea-de-Baltă.

Prudentes et circumspecti domini et fratres honorandi. Salutem et fraternam amiciciam. Castellanum de Kykelewar Way[vo]dę moldaviensis nomine et commissione amiciciam pacemque cum Megiensibus duabusque Sedibus optasse scripsimus; quod, si neuter horum, sive castellanus, sive Way[vo]da, optatis stare voluerit, nostra culpa non est; uterque enim Walachus. Id scripsimus quod ex ore domini villici megiensis audivimus. Procul dubio et Dominaciones Vestre simile facerent. Iccirco tamen fides Dominacionibus et Fraternitatibus Vestris non est negata. Ceterum de auxil[i]o Dominacionibus Vestris prestando vigilem damus operam, iamque ad Zazsebes, Megiess, Schegesswar auxilium misimus, agentes, quatenus licet, ut hostes a longinquo arceamus: Dominacionibus quoque Vestris pro virile auxiliabimur. Rogamus autem ut reliquum pecuniarum ad Dominaciones Vestras impositarum quamprimum huc mittere curate. Norunt enim Dominaciones Vestre neminem insolutum emoveri posse. Reliqua, que in rem sunt, Dominaciones Vestre ab hoc domino et fratre vestro cognoscent. Easdem feliciter valere optamus. Cibinii, secunda octobris, anno Domini 1529.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis civibus civitatis brassoviensis, dominis et fratribus honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 110.)

DCXXIII.

Iad, 1529, 6 Octombre.

Mihai şi Solomon pârcălabii, „Frissa" Ioan Dijmarul, Gole, Toma Aurarul, Dragoş, Rotumpan îndeamnă la pace, pentru Domnul lor, cu Bistriţa.

Cum omni pace nos, Michael Porcolab, Salomon Porkolab, Frissa Ion, decimator[1] domini nostri Wayvode, Goly[2], Toma Aurarol[3], Dragoss, Rotumpan, famulus fidelis domini nostri Wayvode, nos supradicti officiales domini nostri Petri Wayvode, sciant Vestre Egregie Dominaciones quod nos literas nostras ad vos missas cerciores vos reddant ut ad nos redire et exire potestis sine omni periculo. Desuper demus quemlibet nostrorum conscienciam suam ut vos et vestri ad nos exire poterint pro procuranda pace (locum notatum); ubi si exire volueritis, circa ecclesiam Fabiani Eufner (?!), nos supra notati advenire volumus; propterea optamus ut dominus iudex et iurati: dominus Tomas Pellio, dominus Vincencius, dominus Caspar et iurati, quod nostrum *(sic)* supradicti cum eis exire debent. Rogamus ut nos cerciores esse possemus de intencione Dominacionum Vestrarum, ne tot mala nobis et vobis eveniant, quam hactenus fuerunt. Propterea optamus ut nos cerciores facere debeatis literis vestris et iuramentis tantorum virorum, ut nos supra notati cum pace habere poterimus; quod si concordiam inire poterimus, bene quidem; si vero non, omnia mala contigencia super eorum conscienciam sit qui pacem inire nolunt. Quod si concordiam inire non poterimus, vos in nomine Domini[4] ite in pace in civitatem vestram, et nos ibimus eodem nomine ad loca nostra. Desuper demus sigilla nostra pro maiori confidencia pacis. Propterea simili modo a vobis optamus valere. Datum ex Iad, feria quarta post festum Francisci Confessoris.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Dijmar, strângător de dijme domneşti.

[2] Gole, Golea (dela Golul; ca Negru=Negrea, Bunul, Bunea, etc.).

[3] Aurarul, — nu strângătorul de aur din ape, ci primitorul părţii cuvenite Domnului.

[4] „Mergeţi cu Dumnezeu!"

DCXXIV.

Anastase Vlădica, Dracşin Pârcălabul de Ciceu şi Tomşa oferă Bistriţenilor pace. Aldorful-de-sus. 1529, 11 Octombre.

Unserenn Grws mitt allenn Erenn. Wisst wns alle, als wnserenn lyebenn Herrnn wnd Freyndt, wist, lyeben Herrn, wyr pitten ewch, das Yr Weissheyt mitt sampt den unseren Herren herauss wolt kwmen auff das Felt mitt sampt alle ire Gutteren, dy do seint unseren Herren; so vollen wir auch zw ewch kwmen wnd mittpringen alle Menschen, Fyhe, das wyr haben genomen, wnd volt palt daczw thuen, das uns nit Schaden sey, das vyr lang hye lonc, das dem Wolk Schaden sey, wnd auch euch. Wnd mer vist, lyeben Herren, das myr willen stan auff dem Aydt wnd Pack[1], das unsere Herren mytt Euch haben gemacht. Wnd mer vist, lyeben Herren, wyr war das wyr nicht an Sunabent [9 Oktober] haben gewist den Frid, den Yr mit dem Michal Porkolab hat gemacht, als wyr sein kwmen. Wnd mer pytten wyr Euer Wayssheit das Yr an alle Verczygniss auff das Paldest das Yr kwndt herrauss kwmen mitt unserem Volk, auff unseren Aidt, und wyr herwyder vyllen kwmen mitt allem dem das wyr haben genomen, auff ewren Aidt. Wnd uns das thuen zw kwndt, wan wyr solen kwmen wnnd den Aidt den myr iczwnd thuen, den begeren wyr wyder won ewch, durch ewre Prieff, zw Sycherheyt des Frydes. Jecz nicht. Seyt Gott befolen. Gegeben auss Oberst-Walendorff, am Montag vor Galli, im Jar 1529.

Anatasius (sic?) Bischoff. Dracsym Porkolab won der Czyczo. Thomschy.

[Vo:] Den waissen wnd worsychtigenn Herren Rychter wnd Pwrgeren und Hundertman wnd der ganczer Gemeyn zw Nosen, et cetera, czwkwm diser Prieff[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în „Analele Academiei Române", XXVII, pp. 20-1.)

DCXXV.

Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, cerându-li a se supune. „În cale" (spre Braşov), 1529, 14 Octombre.

Petrus Way[vo]da, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti amici et vicini dilecti. Ea que nobis vos per Martinum Cerdo de negociis vestris significaveratis in altissime[3], ad unguem intelleximus, et vos adhortamur pro publico rei Christianitatis communis et pro conservacioneque vestre civitatis quatenus vos de communis iudicio vestro seniori iudicem modernum certis

---

[1] *Pactum.*

[2] „Mai înnainte."

[3] În legătură cu stăpânirea moldovenească în Ciceu e acest act din archivele Dejului, nº 1050, 1517, 111/8, a cărui copie o datoresc d-lui Iulian Marţian:

„Lodovicus, Dei gracia rex Hungarie et Bohemie, etc., fidelibus nostris egregiis Dragutha ac Dragus, castellanis castri Chycho modernis et futuris, salutem et graciam. Ex querimonia fidelium nostrorum prudencium et circumspectorum iudicis et iuratorum ceterorumque civium oppidi nostri deesiensis intelleximus qualiter vos ipsos ab usu silvarum in pertinenciis eiusdem castri Chycho existentibus, quibus semper ab antiquo libere et pacifice usi sunt, contra eorum antiquas libertates prohiberetis, per quod ingens damnum intulissetis; quod nos minime pati vobis volentes, mandamus Fidelitati Vestre harum serie firmissime ut, acceptis presentibus, prefatos cives nostros contra ipsorum antiquam libertatem ab usu prefatarum silvarum nullo modo prohibere audeatis, sed eosdem illis libere, prout alias semper usi sunt, uti permittere debeatis. Nam alioquin, ut premisimus, nullo modo volumus, nec possumus pati ut ipsi ab usu illarum silvarum contra eorum libertates cadant. Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria tercia proxima post dominicam Invocavit [1a marcii], anno Domini 1517.

Relacio Reverendissimi domini Ladislai, episcopi vaciensis, thesaurarii regii."

(Fără pecete.)

(Nu regăsesc la timp altă copie, din aceleaşi Archive, cu privire la castelanul Ciceului.— La 1530, se pomeneşte „castellanus castri Balvanus", „Ratzath".)

cum aliquibus civibus et iuratis causa concordandi et conveniendi, guerras sedandi et regi Ioanni Maiestatis declinandi subiciendique ad nos in obviam accedere et venire ad fidem nostram et consiliariorum nostrorum tute et secure presummatis, et nichil omnino extimescatis, quia iterum ad fidem nostram et consiliariorum nostrorum absque impedimento diverti et redire in civitatem Brassovie permittemus et permitti faciemus, comitandi conductori [=conductore]. Ceterum, quitquid is Martinus, concivis vester, nomine nostro vobis dixerit, credere velitis. Datum in itinere, feria quinta ante festum Galli Confessoris, anno millesimo quingentesimo XXIX.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis et senioribus civitatis brassoviensis, amicis et vicinis sincere nobis dilectis.

(Pecete peste hârtie cu boul în scut şi inscripţia: Печать Іѡ Петра Воеводь и гдпь.— Scrisoare de caracter italian.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, n° 100.)

DCXXVI.

Cluj, 1529, 18 Octombre.

Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre un iobag al său întors din Moldova.

Providi ac circumspecti, amici nobis dilecti. Intelligimus hunc providum Michelem Fysews, iobagionem nostrum, presencium ostensorem, post egressum suum de Moldavia, ad vestram civitatem brassoviensem intrasse, et nunc quoque isthic una cum sua coniuge filiisque et rebus suis persistere. Qui iam in medium sue parentele ad oppidum nostrum Debreczen se conferre pretendit. Ut igitur illi securus et liber exitus pateat et concedatur, rogamus Vestras Amicicias diligencius ut velint eundem iobagionem nostrum una cum prefata coniuge filiisque et rebus suis omnibus, multis vel minimis, libere e medio ipsorum et sine dampno dimittere et per subditos suos dimitti facere. Iterum rogamus, causa nostre amicicie et favoris, aliud ne fecerint; et amplius easdem optime valere optamus. Ex Coloswar, feria secunda, altera die festi Beati Galli Confessoris, anno Gracie 1529.

Iohannes comes et Wayvoda transsylvanus, etc.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici et ceteris iuratis civibus civitatis brassoviensis, etc., amicis nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, n° 216.)

DCXXVII.

Prejmer, 1529, 25 Octombre.

Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, cu ameninţări dacă nu se supun.

Petrus Way[vo]da, Dei gracia dominus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti amici, nobis sincere dilecti. Venimus hic contra rebelles Serenissimi domini Ioannis regis Hungarie, ita ut vos subiciamus in tutellam Regie Maiestatis, donec, ut vidimus, recusatis. Credimus vultis fovi lapidibus. Sciatis itaque: bene. Non ad tres vel quatuor ebdamadas venimus, nisi ut vos donec domare conamur, quo voti nostri compos erimus. Et recessu autem nostro hoc regnum Barche omnino ignis incendio conburremus, et terram hanc vacuam et desertam reliquemus, et in prima vere iterum vobis bellum indicimus, et segete vestre, quum in magnum creverint, rursus decalcare faciemus, ut victualibus annualis ceterum privemini. Forte vos, insapientissimi et stulti viri, consideratis, inter lapides, pene lapides rodi: hac ea obtunditis vitam vestram. Et inhermes eritis, quia Siculis interdictum ponimus ne vobis vendendi causa triticum vel alium usum, considerata pena, vendere aut portare presumant. Sepe ibi custodes habebimus. Propterea abhortamur vos quatenus, visis presentibus nostris, statim sex speciales homines ad nos dimittere causa tractandi debeatis, et ad fidem nostram bona cum pace exolvemus. Datum in sub Prasmar, in octava Luce Evangeliste, anno 1529.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis brassoviensibus, amicis nobis sincere dilectis.

(Pecete peste hârtie. — Scrisoare ca mai sus.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 118.)

DCXXVIII.

Petru-Vodă către Bistriţeni, despre supunerea ce-i datoresc, cu ameninţări. Lângă Braşov, 1529, 31 Octombre.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Non est vobis incertum, Serenissimus dominus Ioannes, rex Hungarie, dominus noster Clementissimus, [ob] obsequia diversa nostra civitatem Bistricie cum comitatu suo munificenter nobis condonavit, et non possumus considerare quo pacto adeo estis rebelles, ut nobis consentire recusatis. Arbitramur ex temeritate vestra et rebellione vestros amittere proles. Et iam sciatis pro certo nos obsidere civitatem Brassoviam, unam turrim eorum fortissimam ingeniis, Deo dante, obtinuimus et a fundamento dilapidavimus, et omnes in ea presidentes vinculis torquemus, et civitatem autem, Deo duce, habebimus. Hinc vero vertemur exercitum nostrum adversus vos, et, si illuc exspectetis adventum nostrum, sciatis bene vos, a maiore usque ad minimum, tum verubus, quam eciam ad frust(r)a dividere faciemus; sed, quoniam optatis salutem et incolumitatem vestram, ex vestris medio pocioribus et specialibus sex ad nos, causa salutis et remedii vestri, deputetis et ad fidem nostram et consiliariorum nostrorum non impediemus, et adhuc enim damna vestra in promontoriis vineaque Terpensium[1] fecerunt; iterum vina vestra recuperare mittemus, reddique faciemus exercitum illuc nostrum; revertemur iterum ad nos, et vos in pace et consuetudinibus vestris conservabimus. Datum penes Brassoviam, die dominico ante festum Omnium Sanctorum, anno 1529.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis bistrichiensibus, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXXIX.

Propunerile Braşovenilor către Petru-Vodă al Moldovei. 1529, Novembre.

Artickel mit dem [Peter, *şters*] Herren Peter Waida.

Ah mir haben vorstandenn das Sein Genadt ist des Gemiet gewest in wnser Lant czw kwmen. Also haben mir czw Seiner Genaden geschickt und lassen besüchen mit Eren. Also hat der Santpot kein entlich Antwort kinen erlangenn. Ah die, wen er wurt sein im Brecz, so solt man wyder czw jm schicken.

So haben mir wider geschickt czw Seinem Genadenn mit Eren; haben auch nix kwnen erlangen. So ist Sein Genadt gen Tortlen kwmen. Hat angehaben czw prennen. Das het wns vorwundert, das Sein Genadt sel[ch]en Verderbnuss hat auff das Lant geworffen. Mir sein der Hoffnung gewest, wens [uns; *şters*] das mir werenn beschwert worden durch die Feient, Tircken oder Taterenn, das wns Sein Genadt solt haben beschuczt und Hylff thann. So mir doch Seiner Genadt und Seiner Genadt Volck mit Eren alweg habenn begenet.

Darnoch hat Sein Genadt am negsten Donerstag sein Diener czw uns geschickt, das mir 2 ader 3 wnser Mitprider solten czw Seiner Genadt schicken; so mir dem Poten haben am Freitag frw solen Aussrichtung thwenn. So hat Sein Genadt lassen die Pastaien styrmenn.

Darnoch hat Sein Genadt der Gefangnen einen auss der Postaien geschickt und hat begert das mir sein Poten solten frey lasen und wnser eygen Menschen czw im schicken. Des haben mir thann.

[1] Terpiiu.

So hat Sein Genadt durch wnseren Poten wns entpoten, so mir deichten das ess mit wnseren Eren nit wer das mir wns dem Janusch Künig nit wolten eingriesenn, so solten mir wns weder dem Hans Künig, noch Seiner Genadt eingriesen, sunder mir solten jm xm ff. geben, und Sein Genadt wolt wns beschiczen und beschirmen vor alen wnser Feinten [und wer K[ünig]; *ştersĭ*. Wmb des sein mir Seiner Genadt danckper, und wolens wmb Sein Genadt verdienen.

So hat Sein Genadt gesagt, wer Künig wirt jm Wngerlant, Sein Genadt, wel sich nit abczyhen von der Heyligenn Kron, er wel dem Künig dienen mit sempt wns; das wolen mir auch gernn thwn: wer Künig wirt, dem des Lant dient, dem welen mir auch dienen; mir kwnen wns vom Lant nit abczyhen. Auch welen mir wnss nit abczyhen.

Czw redenn von Her Maylat seiner Derffer halben, die czw Fugrasch gehorenn.

Die Gefangnen auss czw pitenn.

Wie das Seiner Genadt Lant wnd wnser Lant alweg ist gewest ah ein Lant, und Seiner Genodt Armen und mir wns mit einander haben beholffen, und noch heit des Tags wer ess beser disess noch also geschenn.

Wie mir alweg Seiner Genadt Volck habenn beschiremt und czw K. M. und Weida geschickt.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 115.)

DCXXX.

„În lagăr" (supt Braşov), 1529, 1-iu Novembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, dând salv-conduct Trimeşilor oraşului.

Petrus Way[vo]da, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis et ceterys senioribus, amicis sincere dilectis. Cupimus a vobis, causa loquendi et tractandi, sive decem neve viginti iuratos, confidos vestros, erga nos deputetis, et promittimus ad Deum vivum et eius genitricem sanctamque crucem et omnes sanctos, atque eciam ad fidem consiliariorum nostrorum, eos prefatos deputatos iterum cum pace in civitatem Brassovie diverti absque impedimento, et conductore nostro mittemus et permitti faciemus. Datum hic, in loco castrametato, ipso die Omnium Sanctorum, anno 1529.

(Pecetea şi scrisoarea ca la nl precedent.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 103.)

DCXXXI.

Sibiiu, 1529, 3 Novembre.

Sibiienii către Braşoveni, despre zvonul sosirii lui Moise-Vodă Munteanul.

Sibiienii către Braşoveni. Împăratul a fost bătut de „domino nostro rege" [1] Ştefan Báthory şi Gothard Kwn au plecat din Ardeal. „Audimus eciam pro certo ultra Moldavum eciam Transalpinum Waydam venturum primo contra vos, deinde in nos. Scripsimus et hortamur quo maneat domi, seu perget venire, expectate: Do. Vestrarum constancie satisfieri scimus. . .

Cibinio, tercia novembris 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 97.)

---

[1] Zápolya.

DCXXXII.

Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre ce a făcut în Ţara Bârsei. Braşov, 1529, 3 Novembre.

Nos, Petrus Way[vo]da, Dei gracia dominus regni Moldavie, etc. Quoniam nos ea de causa in hanc terram Barcza cum universo exercitu nostro bellico veneramus, ut ipsos[1] Barczenses omnes, vel ad fidelitatem Iohannis regis conpelleremus, aut certe funditus omnia[2] igne ferroque consumeremus ac [tanquam; *şters*] tandem[3] infideles Regie Maiestatis[4] in totum annichilaremus. Quorum alterum eciam[5] et fecimus[6]. Sed tamen, quia brassovienses domini ac cohabitatores terre eiusdem Bercza nichil contra fidelitatem et honorem eorum, quam in hunc usque diem erga omnes dominos[7] reges pie reminiscencie Hungarie inviolatam[8] et stabilem conservaverunt, facere volentes, nos in talem cum eisdem Barczensibus[9] devenimus concordiam et unionem[10], ut quicunque verus et legittimus rex Bude solium regium presederit[11], et Sacram regni Hungarie Coronam conservaverit[12], ipsumque regnum Hungarie potencia regia rexerit[13] vel gubernaverit, ei regi deberent illi Barczenses[14] omni debita fidelitate subesse, omniaque subditorum fidelium[15] obsequia prestare. Nos autem[16] ipsos Barczenses[17] contra quosvis impetitores et molestatores defendemus ac protegemus[18], et eosdem autem ad nullam ulteriorem solucionem, aut belicam emocionem, aut quamlibet eciam aliam molestacionem compellendos. Deinde promittimus[19] cunctis negociatoribus et quibuslibet hominibus causa questus[20] in regnum[21] Moldavie[22] ac in omnes partes Transsylvanie[23] proficisci volentibus plenam ac omnimodam[24] (damus) eundi ac redeundi negociandique[25] sine ullo impedimento facultatem[26]. In quorum omnium fidem inviolabilemque conservacionem sub fide nostra boyaronumque nostrorum christiana editas, sigillo nostro, quo utimur, corroboravimus. Datum penes civitatem Brassoviam, feria quarta post Omnium Sanctorum, anno Domini 1529.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 214.)

---

[1] Eosdem, *variantă*.
[2] În alt exemplar: eorum edificia bonaque.
[3] Tanquam, *variantă*.
[4] Ioannis regis, *var*.
[5] Et, *var*.
[6] Adaus în variantă: omnia igne absumentes.
[7] Divos, *var*.
[8] *Ibid.*, după *reges:* Hungarie inviolabilem conservaverunt.
[9] Lipseşte dincolo.
[10] Lipsesc două vorbe.
[11] *Ibid.*, după *Bude:* esset.
[12] Teneret, *var*.
[13] Gubernaret, *var*.
[14] Lipseşte.
[15] Lipseşte.
[16] Vero interim, *var*.
[17] Hanc terram Barcza ac reliquam Saxonum transsylvanorum terram, et preterea cunctum districtum fagarasiense, *var*.
[18] În celalt exemplar lipseşte până la punct.
[19] *Ibid.*, pentru aceste două cuvinte: postremo.
[20] Negociacionis et questus, *var*.
[21] Adaus: nostrum.
[22] Moldaviense, *var*.
[23] *Ibid.*, şters: ex adverso ex nostro regno in hanc Transsylvaniam.
[24] *Ibid.*: dabimus.
[25] Cuvântul lipseşte.
[26] *Ibid.*, urmează: eosdem ab omni damno preservan[tes]. Ultimo promittimus quod dominos Brassovienses ac universe terre Barcze inhabitatores cum reliquis omnibus Saxonibus [şters: transsylvanis] ad nullam ulteriorem solutionem, aut bellicam insurreccionem, aut

DCXXXIII.

Braşov, 1529, 5 Novembre

Braşovenii către Bistriţeni, despre războiul şi pacea cu Moldova.

Prudentes et circumspecti domini fratresque et amici nobis dilecti. Post salutem et fraternum amorem. Noverint Dominaciones Vestre Spectabilem et Magnificum dominum, dominum Petrum Wayvodam moldaviensem, ingenti exercitu suo hiis proximis elapsis diebus in terram nostram Barcza erupisse, omnia igne absumentem. Ut ergo a maioribus incommodis damnisque nobis provideremus, in eiusmodi cum Sua Magnificencia devenimus concordie unionem, sicuti ex Sue Magnificencie paribus hiis inclusis facile Dominaciones Vestre intelligent. Easdem optime valere cupientes. Datum Brassovie, feria sexta proxima post festum Omnium Sanctorum, anno Domini 1529.

Iudex et iurati cives civitatis brassoviensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXXXIV.

Lângă Braşov, 1529, 5 Novembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, cerându-li a se supune.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Sciatis pro certo Brassoviam civitatem una cum Barcha, Deo iuvante, arma accepimus et Bistriciam civitatem Serenissimus dominus Ioannes, rex Hungarie, literis donacionalibus nobis cond[on]avit; vos autem, veluti rebelles, inobiuriam *(sic;* ob iniuriam) et damnum nostrum vobis reservatis, et vidimus donec nullo modo consentire et comparere conatis. Credimus quod vos cupitis periclitacionem vestram. Iam potenciam nostram magnam de Brassovia convertimus contra vos, et, si illuc ire exspectatis, credatis nos a maiore usque ad minimum vos capitibus plecti et ad frust(r)a faciemus. Sed, si salutabitis nobis bono votu vestro, nos divertimur exercitum nostrum in Moldaviam, et vos remanetis in pace. Et, quidquid isti Egregii Wlad, castellanus de Hathen[1], et Thomza, thesaurarius supremus, nobis sincere dilecti, nomine nostro vobis dixerint, credere velitis. Datum penes Brassoviam, feria sexta post festum Omnium Sanctorum, anno 1529.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis bistrichiensibus, fidelibus dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXXXV.

Beclean, 1529, 7 Novembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre Gaşpar diacul trimes de el.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Mittimus hunc Gasparum Literatum, servitorem et exhibitorem presencium nostrum, pro nonnullis rebus, tam nostris, quam vestris, erga vos. Rogantes igitur vos quatenus vos dictis eiusdem nomine nostro eisdem referendis fidem indubiam adhibere velint. Datum Belen[2], die dominico post festum Omnium Sanctorum, 1529.

---

eciam quamvis aliam molestacionem compellemus. Que omnia inviolabiliter custodienda fide nostra christiana ac honore et humanitate nostris promittimus. In quorum fidem ac robur efficere, has nostras litteras sigillo nostro muniendas et consigillandas duximus. Datum, etc.

[1] Hotin.

[2] Bethlen, Beclen, lângă Bistriţa.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis bistrichiensibus, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXXXVI.

Sibiienii către Braşoveni, despre ştirile cu privire la Turci venite din Ţara-Românească. Sibiiu, 1529, 12 Novembre.

Sibiienii către Braşoveni. „Litteras Dominacionum Vestrarum accepimus una cum exemplo litterarum domini Wayvode moldaviensis": Nu pot dà ajutor, fiind opriţi, „hoste multifario". Se aude „Thurcarum clades". „Ex partibus transalpinis et regno Hungarie pro vero adfertur Thurcarum Cesarem cum omnibus suis copiis esse profligatum, Ymbraym-Baza, filio ducis Venetorum[1], cum aliis permultis primoribus Thurcarum, interfectis: domini hungari penes Ioannem existentes omnes ad dominum nostrum regem dicuntur confugisse, ut Ioannes non habeat Ijc Hungaros; Thurce autem Ioannem artissime custodiunt. Fertur Cesarem periisse: aliqui eciam asserunt ipsum in quoddam castrum aufugisse; Czybak quoque graciam optat. Iunctus est cum domino comite themesiensi: uterque gentes levavit: Thurcas ex fuga redeuntes obtruncant. . .

Cibinii, postridie festi Beati Martini Episcopi, 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, no 105.)

DCXXXVII.

Ştefan Majláth către Braşoveni, despre ştirile cu privire la Turci. Făgăraş, 1529, 13 Novembre.

„Stephanus Maylad, Aule regis familiaris, etc.", către Braşoveni. „Quod Cesar Thurcarum profligatus sit, nullus iam dubitet: solus per aquam reversus est. Quid iam nobis fidelibus faciendum esset, scribit ad me dominus Reverendissimus[2]. . . Statim terram istam miseram ab istis latronibus purgare possemus. . .

Ex Fogaras, in festo Beati Briccii, anno Domini 1529."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, no 96.)

DCXXXVIII.

Petru-Vodă către Braşoveni, pentru nişte porci. Breţe, 1529, 14 Novembre.

Petrus Way[vo]da, Dei gracia dominus regni Moldavie, egregiis ac agilibus Siculis Septem Sedium siculicalium, fidelibus nobis sincere dilectis. Accepimus a dominis Brassoviensibus quod vos certas scrophas et porcos brassovienses abigi fecissetis. Propterea mandamus vobis harum serie strictissime quatenus, visis litteris nostris, statim eas scrophas et porcos brassovienses, ubique apud vos inveniuntur, restituere debeatis, et inquirere autem permittatis. Secus ne presumatis facere. Datum in Brecchy, secundo die Sancti Briccii, anno 1529.

(Pecete mare roşie, ruptă; se poate ceti numai: † Печать . . . одь и гдинь; litere groase pătrate; scrisoare germană cursivă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, no 42.)

---

[1] Aloisiu Gritti, bastard de doge. — E vorba de întoarcerea, foarte grea, a lui Soliman de'naintea Vienei (*Geschichte des osmanischen Reiches*, II, pp. 412-3).

[2] Gerendy.

DCXXXIX.

Târgoviște, 1529, 22 Novembre.

Moise-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre trimeterea ca sol a lui Ioan Pitarul.

Moyses, Dei gracia Wayvoda et dominus regni transalpinensis. Prudentes et circumspecti domini, nobis sincere dilecti. Post salutem ac nostram commendacionem. Misimus hos servitores nostros ad regnum transsilvanum, Egregium Ioannem Pythar, in aliquibus nostris arduis negociis. Quare rogamus ut libere et pacifice ex civitate et possessione vestra abire et mittere velitis. Deinde per eosdem aliqua intimavimus ex parte nostri, ex parte unius amici subducti[1], qualis fuit Zalanchi, secretarii nostri. Quare rogamus ut tunicam illam dare eis velitis, et, quid nomine nostro vobis dixerint, fidem indubiam eis adhibere velitis, sicut et nobis. Quam Deus felicissimam conservet. Datum ex Thargowyscha, in profesto Clementis Pape, anno Domini 1529.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici, iuratis civibus, consulibus civitatis cibiniensis, dominis nobis sincere dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCXL.

Sibiiu, 1529, 26 Novembre.

Sibiienii către Brașoveni, despre năvălirea apropiată a lui Moise-Vodă Munteanul.

[Sibiienii către Brașoveni.] Auxilia Dominacionibus Vestris libenter mitteremus, verum oppugnacio nobis cum Dominacionibus Vestris est communis. Nuncciat enim Wayvoda Transalpinus per Stan castellanum de Rebnek[2] se cum exercitu in Tytesd *(sic)*[3] existentem, Turrim Rubeam oppugnaturum, deinde sane civitatem cibiniensem quoque in dicionem accepturum. Nos quidem, omni qua potuimus diligencia, iam diu Turrim munivimus et providimus ut, divina auxiliante manu, Transalpinus, non modo votis frustrari debeat, sed et ignominiose ceptis desistere cogatur. Scimus et Dominaciones Vestras exactissima diligencia rebus suis prospexisse; quod si tamen hec et alie cause diverse vos non vexarent, opitulatum certe D. V. mitteremus. Siculi autem et nobiles rursum armantur; a Siculorum plebe septima pars hominum exacta est: an plebs consenserit, ignoramus. Apud nobiles vero septimus iobagio nunc levatur: conspirarunt ad internicionem Saxonum; cunabula enim non debeant esse expertes necis; iuxta Rapoldt sexingenti iam grassantur. Decrevimus autem nos Saxones similiter capitatim insurgere, si Deus forte tam acerbissimum malum prevertere dignetur. Thurcarum Cesarem eciam hostes fatentur regredi: venit quidam adolescens pridie qui asserit quendam aurigam salm. *(sic)* dixisse: tot bestie germani adveniunt, ut mirum quomodo terra sustinet. Victoria domini nostri regis uno omnium ore adfertur. Auxilia iam diu sperata venient aliquando. Cordi est domino nostro regi provincia. Dominaciones ergo Vestre spem non abiiciant.“ Tânărul arată „Ioannem[4] neminem scire ubi sit: sunt qui dicunt eum aufugisse, alii obtruncatum. . .

Cibinii, in crastino festi Beate Catharine, anno Domini 1529.

(Brașova, Archiva Orașului, colecția Schnell, III, nº 116.)

---

[1] Subdicti, subditi? —Ioan, Ianăș, Pitarul, duce la Brașov, în Iulie, scrisoarea lui Moise-Vodă pentru vitele fiilor lui Costea Marcovici, luate de jupân Begner, tatăl „marelui popă“ (Bogdan, *l. c.*, pp. 174-5, nº CLXXI).

[2] Râmnic.

[3] Pitești.

[4] Zápolya.

DCXLI.

Sibiienii către Braşoveni, despre apropiatul atac muntean la Bran. Sibiiu, 1529, 26 Novembre.

[Sibiienii către Braşoveni.] Oppugnacionem castri Therch et ex litteris Dominacionum Vestrarum et ex aliis audivimus, vel futuram, vel iam imminere. Nos igitur, una cum domino episcopo et aliis dominis hic existentibus cum oratore Wayvode transalpinensis Stan, etc., eam racionem inimus, ut hostilitatem Wayvode transalpiniensis, tam contra Dominaciones Vestras, quam et nos preconceptam avertere possimus; quod et futurum credimus. Quare, si tractatus aliqui super concordia fienda debeant celebrari, petimus ut Dominaciones Vestre finaliter nihil tractent et obligent, nisi prius tractato nostro hic celebrato liquidius intellecto. Confidimus enim rem facili aliqua via transigi posse, cuius Dominaciones Vestre brevi erunt cerciores. . .

Cibinii, in crastino festi Beate Catharine, anno Domini 1529.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 117.)

DCXLII.

Petru-Vodă către Bistriţeni, despre îndărătnicia lor, care va fi aspru pedepsită. Lângă apa Bistriţei, 1529, 29 Novembre.

Petrus Waivoda, Dei gracia dominus Moldavie. Prudentes et circumspecti, non nobis sincere dilecti. Post vindemium, circa festum Omnium Sanctorum [1-a novembris], contra rebelles Regie Maiestatis, domini nostri Clementissimi, hostiliter iveramus: ex illis nonnulli, ad quos adiunximus[1], utputa Brassovia et Segeswar civitates, primum Regie Maiestati, tandem nobis in graciam declinaverunt, et eciam multa oppida fortissime munita, et conabamur contra vos proficisci; aliqui nos aggredi verbis illis ut et vos habetis cordi et animo in graciam nostram venire, et ob hoc illam nostram voluntatem postposuimus, et misimus ad vos speciales boyarones nostros, Thomsam, thesaurarium supremum, et Wlad, castellanum de Hathen, gracia declinandi ad nos. Ut iam accepimus, ex vestra temeritate, omnino recusastis, et non vultis donec vos capitibus (com)plecti faciemus. Et sciatis pro certo iam iterum in de recenti novum exercitum causa obsidendi circumcirca Bistricie et domandi fame hyemandique causa, ut nullus vestrum exeat donec nos propria in persona illuc ibimus, mittemus; et pro vero sciatis, si ibi adventum nostrum exspectabitis, a maiore usque ad minimum ad frust(r)a desecari faciemus, et nullus vestrum spem et remedium habebit; et Michaelem castellanum ibi apud vos torquere non debeatis, sed pocius dimittatis, quia vie planicie, et nunc in alpibus, nos hospitem exspectetis, si nobis non salutabitis[2] et in dicionem nostram non declinabitis. Datum penes fluvium Bistrichie, in vigilia Sancti Andree Apostoli, anno millesimo quingentesimo vigesimo nono.

[Vº:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis seniorisbusque bistrichiensibus, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXLIII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre porcii reclamaţi de el. Lângă apa Bistriţei, 1529, 29 Novembre.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie, egregiis ac agilibus Siculis Trium Sedium Kysdy, Orbay et Sepsy, siculicalium, fidelibus nobis sincere dilectis. Conqueruntur nobis sepe et alias Brassovienses quomodo iam vos in novissima preda et discursione multa et diversa iumenta, pecora, porcos, scrophas et oves edibus vestris, et subditi quoque vestri, asportassent */şters:* asportassetis],

[1] „Am ajuns."

[2] „Nu vă veţi închină": mai sus „eingrüssen".

et essent ex vobis nonnulli qui prefata pecora petentibus nollent et recusarent restituere, adhuc precio emere dicunt. Propterea mandamus vobis nichilominus et adhortamur quatenus, visis literis nostris, statim hominibus brassoviensibus prefata iumenta et pecora, sive precio emta sint, nostra indignacione posthabita et sine aliqua demonstracione et excusacione, restituere et recuperare faciatis, ne ipsi Brassovienses Vestre Magnificencie propterea amplius conqueri cogantur, quia sunt ipsi Brassovienses, eque vobiscum, in tutella nostra, et volumus eos, Deo iuvante, defendere. Datum penes fluvium Bistriche, in vigilia Sancti Andree Apostoli, anno millesimo quingentesimo vigesimo nono.

(Fără adresă. — Pecete cu ceară roşie, latină, se pare, — din care se mai cunoaşte însă numai frumoasa întipărire a bourului.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 3.)

DCXLIV.

Sibiiu, 1529, 6 Decembre.

Sibiienii către Braşoveni, despre năvălirea munteană temută.

Sibiienii către Braşoveni. „Probamus consilium Dominacionum Vestrarum, ex litteris earundem cognitum. Nostro autem iudicio nihil formidare habetis erupcionem Wayvode transalpinensis: tantum enim cum oratore Magnificencie Sue, Stan, castellano poynariensi, tractavimus, ut obligato capite suo promisit se effecturum ne quippiam hostilitatis ex provincia illa transalpiniensi nobis omnibus evenire debeat. Speramus eciam promissa effectum sequturum. Si vero aliter contingeret, summam quam possumus curam pro virili geremus, quo auxilia Dominacionibus Vestris non desint. Ceterum adfertur Ioannem Zapolyam per Thurcarum Cesarem esse abductum pocioresque suos adherentes obtruncatos. Hostes eciam asserunt Chorba, Thornaly, Nicolaum Litteratum esse mortuos: ipsi quidem peste, alii autem gladio affirmant. Brevi a domino comite themesiensi verissimam famam speramus accepturos, quam Dominacionibus Vestris curabimus imparciendam, vicesque expectamus...

Cibinii, 6 decembris, anno 1529.“

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 110.)

DCXLV.

Aldorful-de-sus, 1529, 14 Decembre.

Giurgea Pârcălabul, Sava, Ioan Pârcălabul, Solomon, Şendrea, Toma Voevod, Husar Andrica, etc., către Bistriţeni, despre încetarea de arme.

Unnserenn Grus mitt allen Erenn vist won wns alle, et cetera. Als won myr, Jwrgz Porkolab, wnd won myr, Sawa tharista *(sic)*, und won myr, Yohan Porkolab, und won myr Salomon, wnd won myr Schetray Porkolab, und won myr Thomas Wayda, und won myr Hwssar Andricka, wnd von uns alle Porkolaben, gros wnd clein. Wnd myr lasen euch won vegen des Potten, den yr hat vorheisen czw schyckenn mit dem Sawa tharista, der sol iecz herauss kwmen auff unseren Ayd wnd Gelawben, alle sampt. Wnd yr solt visen das Fryd sol sein XIIIj Tag, also das kein Mensch won uns pay der Stat vyrt sein, nach kein Menschen fahen, nach yndert kain Laid sol verden gethan, wnd yr solt haben ein freye Ausgang czw uns wnd myr; des gleychen czw euch. Das vorsprechen wyr euch auff unseren Aydt und Glawben czw halten dy obgemelt Artikel, wnd yr solt paldt schycken ewren Potten das er mit dem Sawa tharista czihe. Jecz nicht mer. Seit Got befole alle. Geben aus Oberst-Wallendorff, am Dinstag nach Lucie, im Jar 1529.

[Vº:] Denn worsychtigen wnd weysen Herren, dem Rychter wnd ge-

schwornen Purgeren wnd den Hundertmanen und der gancze Gemeyn, et cetera, czw Nosen kwm diser Prieff.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXLVI.

Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre primejdia ce-i ameninţă. Cluj, 1530, 21 Ianuar.

Prudentes et circumspecti amici, nobis sincere dilecti. Periculum et detrimentum vestrum certe et nobis admodum molestum est. Velitis igitur quatuor pociores ex concivibus vestris cum plena informacione et auctoritate vestra ad nos mittere, qui in persona tocius civitatis valeant respondere ad ea que essent respondenda. Nos curam vestri habere volumus, si quid efficere poterimus. Mentem igitur vestram, statim visis presentibus, nobis significare velitis si in premissis persistere vultis an ne. Secus igitur, si commodum vestrum habere cupitis, nulla racione facturi. Ex civitate Colosvar, in festo Beate Agnetis Virginis, anno Domini millesimo 530.

Stephanus Bathory de Somlyo,
locumtenens Regie Maiestatis regni transsilvanensis, et cetera.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bystriciensis, amicis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXLVII.

Clujenii către Bistriţeni, despre suferinţile acestora. Cluj, 1530, 21 Ianuar.

Prudentes et circumspecti domini, amici vicinique nobis honorandi. Salutem ac amiciciam paratam. Noverint Dominaciones et Amicicie Vestre quod nos de omnibus calamitatibus Dominacionum Vestrarum condolemus et tristamur, uti amicorum calumnia. Tamen nunc Magnificus dominus Stephanus Bathory de Somlyo, Regie Maiestatis locumtenens, decrevit ut Dominaciones Vestre certos fratres vestros plena informacione et auctoritate mittant huc ad nos, in conspectum Sue Magnificencie, cum quibus Sua Magnificencia diffiniat et concludat omne bonum, quo facto tandem Sua Magnificencia ad Vestras Dominaciones personaliter descendit et omnem turbacionem vestram et calumniam sedabit. Quare rogamus Dominaciones Vestras quatenus Dominaciones Vestre rebus suis consulant atque iuxta voluntatem eiusdem domini locumtenentis faciant. Quibus tandem intellectis, Sua Magnificencia speramus omnia in bonum deducet finem atque optatum, atque ut Dominaciones Vestre a presenti calumnia eliberarentur plurimum optamus; quas et feliciter valere optamus. Ex civitate coloswariensi, feria sexta proxima post festum Beatorum Fabiani et Sebastiani Martirum, anno Domini 1530.

Iudex ac iurati cives civitatis coloswariensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus ac toti communitati civitatis bystriciensis, et cetera, dominis et amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXLVIII.

Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre nişte lucruri de argint ale Bistriţenilor săi furate şi duse la cetatea lor. Botoşani, 1530, 25 Ianuar.

Petrus Way[vo]da, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti amici, nobis sincere dilecti. Referunt nobis filii Michaelis Pellionis et

castellani nostri de Bistricia quomodo quidam servitor ipsorum certas res argenteas surripuit et eas duxit in civitatem vestram, et eciderunt in manu vestra; propterea requirimus vos quatenus vos illas res surreptas argenteas debeatis causa vestre iusticie, equitatis nobis transmittere, ut eisdem restituamus, et, quitquid vobis dicit is servitor noster, credere velitis. Datum in Bothosan, ipso die Pauli Sancti Conversionis, anno 1530.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis brassoviensibus, amicis nobis sincere dilectis.

(Pecete roşie, ruptă. — Scrisoare de duct germanic.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 220.)

DCXLIX.

Sighişoara, 1530, 30 Ianuar.

Locuitorii din Sighişoara către Sibiieni, despre prada moldovenească şi solii lui Petru-Vodă, precum şi despre pacea făcută cu acesta.

Salutem et nostri commendacionem. Prudentes et circumspecti domini nostri honorandi. Literas Dominacionum Vestrarum atque domini episcopi accepimus, quibus ut per singula capita insurgeremus nos hortatos intelleximus. Constat autem Vestris Prudenciis quomodo Wayvoda moldaviensis circa Brassoviam et omnem districtum terre Barcza devastavit, volens inde ad Sedem et civitatem nostram simile facturum progredi, sicuti per literas Sue Magnificencie et speciales suos nuncios, videlicet Dompsa, summum suum thesaurarium, et castellanum castri Kwkwlevar, nobis significavit. Unde nos medio magne summe pecunie Sedem et civitatem nostras a devastacione Moldavorum eliberavimus, ea condicione, ut pacifici esse deberemus, contra neminem insurgentes, et huic regi qui regnum Hungarie et Sacram Coronam in Sede regia gubernaret, servire; quod eciam nos facturos spopondimus. Nuper autem, dum egregii domini, iudex regius videlicet et dominus Stephanus Maylad, fuissent apud nos, misit nobis Wayvoda moldaviensis quasdam literas, quarum paria presentibus inclusa Dominacionibus Vestris mittimus. Timendum nobis est, ut, si nos modo insurgeremus, Moldavum commoveremus ut exiret in perniciem tocius provincie, sicuti in literis suis dare patet. Decrevit igitur communitas civitatis nostre ut in hac expedicione exempti esse debeamus, non ut a provincia et Dominacionibus Vestris sequestraremur, sed ob causam prenotatam. Commisimus tamen hominibus Sedis et civitatis nostre ut per singula capita parati esse debeant, quandocunque a nobis vocati insurgere valeant. Eandem intencionem nostram cupimus eciam domino episcopo communicare. Ceterum cum pecunia, quam a nobis postulatis, petimus Dominaciones Vestras pacienciam habere. Constat enim vobis quantum Moldavo dedimus et quantum aduc illi tenemur prope diem solucionis. Easdem Prudencias Vestras valere cupimus. Ex Segesvar, dominica die proxima ante festum Purificacionis Marie, anno 1530.

Magister civium, iudices et iurati cives civitatis segesvariensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudicibus et iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis nostris honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCL.

Sighet, 1530, 2-3 Februar.

Toma Bethlen către Bistriţeni, despre cazul lui Nicolae Vlad de Sălişte.

Prudens et circumspecte domine et amice honorande. Post salutem et nostri commendacionem. Scimus bene constare Vestre Dominacioni iam aliquociens misisse literas nostri comitatus pro eliberacione fratris et amici mei Nicolai

Wlad de Sczelysthie. Nunc vero iterato misimus. Rogamus igitur eandem Vestram Dominacionem summopere, dignetur eadem omni vestro auxilio eidem coram vestris complicibus, fratribus et civibus vestris, adesse ac pro eo singularem curam gerere, nostri ob respectum. Et tandem, pro quo negocio nos rogatum habuit eandem, sciat Vestra Dominacio ut curam illius rei animo benivolo prosequimur, et Vestram Dominacionem semper de vestris benemeritis beneficiis grates viceversas effundere studebimus. Quem Deus conservet ad vota. Datum in Zygeth, feria quinta in festo Purificacionis Virginis Gloriose, 1530.

Thomas Bethlyn de Veresmorth, officialis de Wrmeze, et cetera.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Thome Zewch, iudici de Bystricia, domino et amico nobis semper honorando.

(Bistriţa, Archiva, Oraşului.)

DCLI.

Locuitorii celor cinci oraşe maramureşene către Bistriţeni, despre cazul lui Nicolae Vlad de Sălişte. Sighet, 1530, 5 Februar.

Prudentes et circumspecti domini amicique et vicini nobis plurimum honoandi. Post salutem et nostri commendacionem. Dictum est nobis quod amicus et vicinus noster, nobilis Nicolaus Wlad de Zelestye, per Dominaciones Vestras captus et detentus esset propter quedam sua nocumenta et damna Dominacionibus Vestris illata, idcircoque foret futurus vita privandus. Pro quo Dominaciones Vestras perinde ac dominos amicosque et vicinos carissimos confidentissimosque oramus quatenus pro vestra solita benignitate, ob respectumque pristine amicicie vicinitatisque ab antiquo inter nos corroborate, cum eodem Nicolao Wlad bonam graciam, pro quo viceversa Dominacionibus Vestris gracias habere et agere valeamus, facere velint. Quid proderit Dominacionibus Vestris hominis unius interitus? Relacione denique optima nostros homines, presencium exhibitores, ad nos remitti petimus. Valeant Vestre Dominaciones. Ex oppido Zygeth, sabbato post Purificacionem Virginis Marie proximo, anno partus eiusdem 1.5.30.

Iudices iuratique ac universi cives
et incole quinque oppidorum maramarosiensium.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris, iudici universisque senatoribus civitatis bistrichiensis, dominis amicisque et vicinis nostris plurimum honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLII.

Mihul, Portar de Suceava, Danciul pârcălab de Neamţ şi „ceilalţi boieri aleşi şi osebiţi" către Bistriţeni, despre pacea făcută cu ei şi liberarea prinşilor. Dumitra-Mare, 1530, 6 Februar.

Salutem et amiciciam paratam. Cum omni honoris incremento intimavimus serie literarum nostrarum Vestras Amicicias et Dominaciones quod ordinem, conclusionem et unionem sicuti decrevistis et concludistis cum boyaronibus et personis nostris, quos boyarones misimus in presenciarum vestrarum in specie nostre, animo grato accepimus a Vestris Amiciciis et Dominacionibus; nobis licitum est, et bene aparet[1], et nostram promissionem, fidem christianam et humanitatem conservabimus cum perfecta conclusione. Deus Optimus et Maximus dignetur vos conservare in eadem unione. Iterum debemus ex unanimi voluntate facere unam bonam racionem, quos boyarones tenetis in manibus vestris, et nos quos similiter hic

[1] „O încuviinţăm şi ne pare bine." V. nº DCXLIV, pp. 346-7.

tenemus. Vos deliberetis nostros, et nos autem vestros, et sit laudandum inter nos amicicia. Alia dicet Anthonius, castellanus Kothnar, cuius fidem adhibere petimus, uti ex ore nostro proprio prolatis, procul dubio. In reliquo, Vestras Amicicias et Dominaciones felicissime valere optamus. Datum ex castris nostri possessionis Naghdemeteri in campo, ipso die Beate Dorothe[e], in silencio noctis, anno Salutis 1530.

Michael castellanus zuchaviensis, necnon capitaneus supremus gencium Spectabilis et Magnifici Petri Wayvode, Dei gracia moldaviensis, necnon Danchul castellanus de Namch, ceterique electi boyarones et speciales, et cetera.

[V°:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus consulis *(sic)* bistriciensis, dominis et amicis nostris honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLIII.

Dumitra-Mare, 1530, 6 Februar.

Mihul. Portarul de Suceava, şi Danciul, pârcălabul de Neamţ, cu alţi „boieri aleşi", către Bistriţeni, despre vameşul Teleagă, închis la ei.

Prudentes et circumspecti domini et amici plurimum honorandi. Salutem et amiciciam paratam. Cum omni honoris exhibicione petimus obnixius Vestras Amicicias et Dominaciones ut eliberetis nobilem Iohannem dicatorem, nomine Ctelaga[1] de captivitate vestra, ut declaret et exponet ipse prefatus Iohannes proprio ore suo omnem iusticiam et veritatem vestram. Aliud est quod debet racionem dare Graciosissimo domino nostro de decimis, et eciam de aliis que fuerunt in manibus eius. Si Vestre Amicicie et Dominaciones fecerint voluntatem nostram, pari amicicia(m) volumus demereri Vestras Amicicias et Dominaciones coram Spectabili, Magnifico, Graciosissimo domino nostro et aliis locis. Valete felices. Datum in campo ex castris nostre posessionis Naghdemeterri, ipso die Beate Dorothe[e] Virginis, anno Salutis 1530.

Michael, castelanus zuchaviensis, necnon capitaneus supremus gencium Spectabilis et Magnifici domini Petri Wayvode, Dei gracia molda[v]iensis. Castellanus Danchul de Namch, ceterique electi boyarones.

[V°:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus et consuli[bu]s bistriciensibus, dominis et amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLIV.

Cluj, 1530, 7 Februar.

Clujenii către Bistriţeni, despre chemarea la Ştefan Báthory a unor cetăţeni ai lor.

Prudentes et circumspecti domini amicique nobis honorandi. Salutem ac omnis boni incrementum. Bene recordari poterunt Dominaciones Vestre quod, dum certi fratres vestri in medio nostri detenti sedebant, omni benevolencia qua potuimus eisdem astitimus; sepius autem Vestre Dominaciones pro eorum eliberacione nobis scripserunt et per literas nobis istud assumpserunt, ut, dum et quando necessitas expostulaverit, ubicunque locorum opus erit, eosdem fratres vestros mox personaliter illic constitui procurabunt, sive coram Regia Maiestate, vel coram domino locumtente Sue Maiestatis. Nunc ergo Magnificus dominus Stephanus Bathory de Somlyo, Regie Maiestatis locumtenens, optat personaliter coram eo constitui

[1] Teleagă vameşul.—V. mai departe.

eosdem fratres vestros, videlicet dominum Wolffgangum, Sigismundum et Mathiam, simpliciter, aliud habere nolens. Quare presentibus rogamus Vestras Dominaciones, tanquam dominos et amicos honorandos, quatenus Dominaciones Vestre (iuxta assumpcionem in literis eorum factam) eosdem fratres suos huc ad nos in presenciam domini locumtenentis personaliter remittere velint, ne nobis ex hac re aliqua molestia vel detrimentum aliquod immineat. Speramus autem, nutu Dei quod omne negocium ipsorum cum domino locumtenente in prosperum et optatum deducetur finem; quod tandem, tam ipsis, quam eciam Vestris Dominacionibus proficuum erit; quas feliciter valere optamus. Ex civitate colosvariensi, feria secunda proxima post festum Beate Dorothee Virginis et Martiris, anno Domini 1530.

Iudex ac iurati cives civitatis colosvariensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus ac toti communitati civitatis bystriciensis, et cetera, dominis amicis et vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLV.

Locuitorii celor cinci oraşe maramureşene către Bistriţeni, despre incălcările boierului Nicolae Vlad din Silişte. Tecsö, 1530, 7 Februar.

Prudentes et circumspecti domini amicique et vicini nobis honorandi. Post salutem et nostri commendacionem. Intelleximus quod nobilis Nicolaus Zelestyey, Wlad vocatus, magnum damnum intulisset Dominacionibus Vestris temporibus retroactis, quamquam id, ut verum fateamur, sine consensu nostro fecit (quoniam nos Dominacionibus Vestris pro nostro posse nocumento esse numquam voluimus). Tamen quod iam factum est, infectum esse nequit; oramus igitur Vestras Dominaciones, ut, gracia nostre, et antique, et future amicicie, bone eciam vicinitatis, graciam cum eodem Nicolao Wlad, si possibile fuerit, facere velint. Quicquid autem Dominaciones Vestre fecerint in futuro, dum requisiti fuerimus, nos quoque licitam complacenciam non negabimus. Valeant Vestre Dominaciones, et hunc presencium exhibitorem bona cum relacione remitti petimus. Datum in oppido Theczew, in communi nostra congregacione, feria secunda proxima ante festum Purificacionis Virginis Marie, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo.

Iudices, iurati universitasque civium ac incole quinque oppidorum maramarosiensium, amici et vicini Vestrarum Dominacionum.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ac universo ordini senatorum civitatis bistriciensis, dominis amicisque et vicinis nostris honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLVI.

Mihul, pârcălabul de Suceava, către Bistriţeni, despre neţinerea păcii de către aceştia. Rodna, 1530, 8 Februar.

Willigenn wnd vrayntligenn Grues. Wist, weiser Her der Richter, mit sampt dem ganczen Radt wnd ganczer Gemain, wir habenn von der Gnodenn Gottes mit Eur Herrschaffth eyn guette Verainigung wnd Frainthschaffth gemacht; was Fraindtschaffth wnd Vrid ist ader das, das ainer dem anderenn saind Volck nicht fray macht? Wir saind begeren von Eur Herschaffth das yr wnser Volck, wnd wir das Eur, fray lissenn, auff ain sichere Frayung wnd Trost des gemeinen Volcks. Was wirt das fur ein Fride sein, szo wir das nicht werden thuenn? Dorumb pith

wir Eur Herschaffth, das Yr in disen Sachenn nicht wider wns wollet thuen; sunderlich pit wir Euch fur den Swn [2], das Ir in fray welt lossen. Eur Herschaffth ways wol, an den Sachen doher anbeklagt ist, das her kein Scholth hoth; dorumb pit wir Euch, lost yn frey. Her wirth die Sach vur wnserem genedigen Herren dem Waida vonn eurennt wnd wnserendt halbenn rechth ansagenn; das auff paidenn Taillenn nuczper wirth sein. Domit erspar Eur Herrschaffth Goth gesundt. Gebenn aus der Rodnaw, am Dinstag noch Dorothee, 1530.

Mihul Porkolab von der Tschucza, mit sampt seinen andren Herrenn.

[Vo:] Denn fursichtigenn wnd weissen Herrenn Richter wnd geschwornen Purger der Stadt Nosenn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLVII.

Buda, 1530, 13 Februar.

Regele Ioan Zápolya către Sibiieni, despre solia sa la Domnul Moldovei.

Commissio propria domini regis.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Literas vestras accepimus, et earum contenta, simul et vestra intimata, perspicue intelleximus, et ad omnia per hunc latorem presencium, hominem vestrum, vobis responsum dedimus. Preterea scripsimus castellano castri Chycho, ut, interim quo familiaris noster ad dominum Wayvodam moldaviensem per nos missus atque deputatus ad nos redierit, et ipse castellanus aliam informacionem ab ipso domino suo non habuerit, neminem ex vobis et ad vos pertinentibus in personis vel rebus eorum impedire audeat. Quapropter Fidelitati Vestre firmiter mandamus ut vos quoque interea temporis neminem ex subditis prefati Wayvode moldaviensis ledere vel damnificare presumatis. Reliqua ab hoc ipso famulo vestro clarius intelligetis, cuius verbis fidem adhibere debeatis. Datum Bude, in profesto Beati Valentini Episcopi et Martyris, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis, ceterisque civibus et inhabitatoribus civitatis bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLVIII.

Sibiiu, 1530, 15 Februar.

Episcopul Nicolae Gerendy către Bistriţeni, despre desfacerea împresurării moldoveneşti şi datoria lor militară.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Intellecto quod Dominaciones Vestre ac eorum civitas et tota communitas ab obsidione moldaviensi soluta et liberata sit, scientesque quod Dominacionibus Vestris non in tantum necessarii sint equites illi qui inter Dominaciones Vestras erant, misimus pro eis ut ad stipendium nostrum et fratrum nostrorum, dominorum Saxonum, venire velint, ad communem scilicet Dominacionum Vestrarum salutem defendendam ac libertatem conservandam. Rogamus igitur Dominaciones Vestras ut velint cum ipsis agere et tractare ita ut subito ad nos venire velint, et, licet scimus diversis et infinitis expensis preteritis mensibus gravatos esse, tamen, cum salus agatur communis, rogamus Dominaciones Vestras ut eisdem stipendiariis equitibus velint dare florenos quadringentos, si non plures. Rogamus Dominaciones Vestras iterum ne

---

[2] Fecior, de oaste,—nu fiu.—V. *Documentele Bistriţei*, I, pp. XXVII-VIII.

graventur hoc item ad cetera preclarissima constancie et fidei adiicere opera. Dum hec scriberemus, venerunt nuncii nostri a capitaneo Regie Maiestatis, domini nostri Clementissimi regis Ferdinandi, qui ab eodem literas attulere, iamque vires Regie Maiestatis Tibiscum omnino traiicere intelligimus. Itaque Dominaciones Vestre sint bono animo: brevi, Dei optimi maximi ex clemencia, sue fidei et constancie merita premia percipiunt. Et rogamus Dominaciones Vestras iterum atque iterum ut in his ordinandis equitibus omnem diligenciam adhibeant et votis nostris respondeant; quod prefata Maiestas Regia, dominus noster Clementissimus, sua gracia regia a Dominacionibus Vestris demerebitur, et nos post Suam Maiestatem omni fraternitate et amicicia, unacum dominis Saxonibus, fratribus Dominacionum Vestrarum, demereri contendemus. Hec de gentibus Regie Maiestatis credimus Dominaciones Vestras hactenus eciam ab aliis cercius intelligere potuisse. Rogamus preterea ut de omnibus rebus que illic agantur et eorum statu ac obsidionis solucione nos literis suis ad plenum edoceant. Et Dominaciones Vestras feliciter valere optamus. Cibinii, decima quinta februarii, anno Domini M.D.XXX.

Nicolaus de Gherend, electus Ecclesie albensis transsilvanensis, thesaurarius regius, et cetera. Idem vester frater, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bystriciensis, amicis nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCLIX.

Sibiienii către Bistrițeni, despre contingentul lor, care ar fi să li se trimeată acuma înapoi. Sibiiu, 1530, 16 Februar.

Prudentes et circumspecti domini et fratres sincere honorandi. Salutem et fraternum amorem. Quoniam gentes moldaviensis Wayvode a Dominacionibus Vestris discessisse audimus, et ob id gentes pro vestra defensione conservatas credimus non esse Vestris Dominacionibus necessarias, itaque, ad instanciam domini Reverendissimi episcopi, rogamus Dominaciones Vestras ut ipsas gentes apud vos conservatas huc penes nostras mittere velitis, ad racionem solucionis iam dicti domini episcopi nostri. Speramus enim, quicquid ille gentes pro commodo et honore nostro servierint, id Vestris Dominacionibus quoque utilitati futurum graciamque domini nostri regis cumulacius addituri. Que autem nova de domino nostro rege habuerimus, ea pridem cum quodam presbytero vestro, ex nostra annuencia bombardarium vobis ducente, Dominacionibus Vestris communicavimus et per ipsas domini nostri regis literas originales. Confidimus quod brevi plures nuncios, quos ad Maiestatem Regiam frequenter misimus et mittere non cessavimus, habebimus, et leciora audiemus. Quidquid autem allatum fuerit, id nacta opportunitate Dominacionibus Vestris significabimus. Interea vero easdem in fide et fidelitate constantes (de quo nihil dubitamus) pro vestro et omnium vestrum splendore ac felicissime valere optamus. Post has tempestates Dei adiutorio serenitas illucescet eo maior et diuturnior, quo gravius et diuturnius sumus afflicti. Cibinii, XVI februarii, anno Domini 1530.

Magister civium, iudices iuratique cives civitatis cibiniensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis et fratribus honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCLX.

Gilău, 1530, 24 Februar. Ştefan Báthory către Petru-Vodă al Moldovei, despre atitudinea trădătoare şi nesupusă a Braşovenilor.

Spectabilis et Magnifice domine et amice nobis honorande. Post salutem et nostri commendacionem. Scribit enim nobis Magnificencia Vestra ex parte Brassoviensium in eo ut, ex quo ipsi iuramentum prestiterunt Vestre Magnificencie ad prestandum fidelitatem Maiestati Regie, domini scilicet nostri Clementissimi, ut iam eosdem in questu ipsorum protegeremus et defensaremus. Magnificencia Vestra ipsis Brassoviensibus fideique ipsorum omnino locum dare ne velit, quia reducatur in memoriam Vestre Magnificencie, dum eadem Reverendum Anastasium episcopum suum in facto salviconductus ipsorum Brassoviensium impetrandi erga Maiestatem Regiam exmiserat, Sua Maiestas ad peticionem Vestre Magnificencie huiusmodi salvum conductum eisdem graciose concesserat, penes quem salvum conductum nonnullos ex ipsis Brassoviensibus, de mandato ipso regio, erga nos vocari feceramus, commissumque erat per nos iterum ipsis Brassoviensibus ut penes Siculos gentes ipsorum in auxilium dare deberent. Tamen ipsi, tanquam rebelles, nullam nobis super hysdem fecerunt relacionem, nec ullam obedienciam nobis demonstrarunt. Sciat itaque Magnificencia Vestra eosdem Brassovienses omnino partem infidelium Maiestatis Regie tenere et conservare. Quare rogamus Vestram Magnificenciam, velit eadem ipsis firmissime committere et demandare ut ipsi ad fidelitatem Maiestatis Regie flectere deberent, cum vera fidelitate, et velint Maiestatem Regiam adire, tandemque nos, post Suam Maiestatem, presto erimus et parati, iuvamine eciam Vestre Magnificencie, eosdem Brassovienses protegere et defendere ac manutenere, prout eciam commissum est nobis per Suam Maiestatem. Eandem felicissime valere desideramus. Ex castro Gyalw, in festo Beati Mathie Apostoli, anno Domini 1530.

Stephanus de Bathory de Somlyo, locumtenens Regie Maiestatis regni transsylvanensis.

[Vo:] Spectabili et Magnifico domino Petro Wayvode moldaviensi, domino et amico nobis honorando.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, no 114.)

DCLXI.

Ciceu, 1530, 12 Mart. Simion Dracşin, pârcălab de Ciceu, către Bistriţeni, despre prada husarilor lor.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Post salutem et nostri singularem recommendacionem. Significamus Vestris Amiciciis et Dominacionibus qualiter huszarones vestri depredaverunt et damnificaverunt Ladislaum Nagy, servitorem Generosissimi domini domini nostri de Beretz. Preterea rogamus Vestras Amicicias, Dominaciones diligenter ut ne pereant res et bona ipsius Ladislai, qui vobis et huszaronibus est innoxius et innocens. Non possumus ipsum tam minus iuste et indebite mittere opprimi, sed damna eiusdem rogamus redare et restituere facere velitis. Tandem Vestras Amicicias, Dominaciones felicissime valere optamus. Datum ex arce Chycho, feria quarta in capite ieiunii, anno Salutis 1530.

Dragczi Simeon, castellanus castri Chycho, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus bistriciensibus, dominis et amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XXVIII.

DCLXII.

Rodnenii către Bistriţeni, despre prigonirea din partea unuia din ai lor şi porunca venită pentru el dela Petru-Vodă. Rodna, 1530, 10 Mart.

Unsser untertanig Ghorssamkaitt mit aller Dinstparkaitt zu vor. An namhafftigen wayssen Her, den Richter. Wyr thuen Ewer Wayssheit czu wissen wie das des Her Wolffgangs Diener, Marcus Dyack, ist herauff kommen mit 3 Wegen und fuertt hyn ab illes was yn der Huetten Geczay ist und Play, auch paym Hauss do haym und yn der Muelen, auch das aysseren Geczay wil hyn nemen; soelich Guetter czu nemen von hynn, spricht er das ers hab durch ssainen Heren von Ewer Wayssheit: Vorhengnuess und gross Dreueen thuett czu der Hawen czu spissen. Als dan Ewer Wayssheit Czaiger dyss Prieffs wirt ssogen. Sso hatt uns der gnadig Her Petter Wayda eyn Prieff geschickt, das wir solich Dingk nicht sollen lassen gescheen. Dorum pitten wyr, Ewer Namhafftig Wayssheit wolt ssolich Dingk betrachten, was das vor ayn Endt wirtt nemen. Wyr verstehen das das vor uns ain Vorterbung wirtt bedeutten, et cetera. Geben yn der Rudna, am Donerstag vor Gregorii Pape, anno 1530.

Richter und Purger mit ssampt der Gemain yn der Rudna.

[Vo:] Dem namhofftigen, wayssen Heren Thomess Wolendorffer, Richter zu Noessen, yrenn gunstigen Heren, czu Hantt [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLXIII.

Mihu, Portar de Suceava, Ioan Diacul, Dragoş Rotopan, liberaţi de Bistriţeni, îi asigură că n'au nicio pretenţie asupra lor. Bistriţa, 1530, 16 Mart.

Nos, Michel Soch., Ioannes Literatus, Dragus Rothopan, una cum duobus nostris famulis Stephano et Antonio, universis quibus incumbit memorie commendamus quod, cum nos in hanc civitatem bistriciensem venissemus, sicuti prudentibus et circumspectis domino iudici et toti communitati civitatis constat, quomodo, racione multorum damnorum sub tempore federis eisdem civibus et pertinenciis illatis, in eadem civitate fuimus observati et detenti. Unde dominus noster Graciosissimus, Petrus Wayvoda, nostri causa intima[vi]t literasque dedit; cuius quidem peticionibus prelibati domini Bistricienses acquiescentes, nobis salvum ad propria recessum cum optima racione annuerunt et assenserunt. Preterea et nos, quidquid iniuriarum et violenciarum nobis illatum et impensum fuisset, sponte et benivolo animo omnibus relaxamus et indulgemus, immo remittimus et oblivioni perpetuo tradimus, promittentes, una cum famulis omnibus nostris, et nos proscribentes nulli unquam, seu pauperi seu diviti, tum civitatis, quam eius districtus, sub fide et animabus et honestatibus nostris, nunquam obiicere et exprobare velle nos, in malo recordare velle. Quibus quidem dominis pro administracione victualium nobis in hac detencione porrectarum cum magna graciarum accione promittimus daturos florenos C, quos sub nostra fide et honestate ad proxima festa pascalia ventura promittimus, nos perscribentes, daturos prudenti domino Anthonio castellano de Kothnorsperg [2], prenotatusque dominus Michael factus est fideiussor pro suis complicibus, dominus vero Anthonius pro domino Michaele. In cuius rei memoriam et testimonium et perpetuum robur presentes, sigillorum nostrorum usualium cum appressione, duximus dandas et conferendas. Date Bistricie, feria 4ta proxima post Gregorii Pape, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo vergente.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XXVIII.

[2] Cotnari.--Cf. *Documentele Bistriţei*, I, pp. XXVII-VIII şi, pentru luptele din jurul Bistriţei, Wittstock, „Die Stellung von Bistritz im Thronstreite zwischen Ferdinand I. und Johann Zápolya und sein Verhältniss zu Peter Fürsten der Moldau“ (în *Programele* Gimnaziului Săsesc din Bistriţa). Cf. şi Ursu, *Die auswärtige Politik des Peter Rareş*, Viena, 1908, pp. 65-6.

DCLXIV.

Buda, 1530, 22 April.

Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, poruncindu-le din nou a se supune lui Petru-Vodă.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis bistriciensis, salutem et graciam. Licet antea quoque mandaveramus vobis ut, ex quo nos Spectabili et Magnifico domino Petro Wayvode terre moldaviensis vos contulimus, ad ipsum dominum Wayvodam audire et attendere eidemque obedientes esse deberetis, tamen, quemadmodum intelligimus, minime velletis sibi obedientes esse; id quod nobis vehementer displicet. Quare mandamus vobis rursus, sub pena gravissime indignacionis nostre strictissime, ut, receptis presentibus, in quantum graciam nostram habere cupitis, aliud nulla racione facere audeatis, sed deinceps ad ipsum dominum Wayvodam vel officiales suos audire et attendere ipsisque obedientes esse debeatis. Nam quod, si secus facere attentaveritis, certi sitis quod gravissimam penam a nobis vobis infligendam nullo modo evadetis; aliud ergo nulla racione facere presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, feria sexta proxima post festum pascale Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo [1].

Ioannes Rex, manu propria.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLXV.

Suceava, 1530, 14 Iunie.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre răspunderile pentru tăiarea lui Wofgang Forster.

Petrus, Dei gracia dominus regni Moldavie, prudentibus et circumspectis iudici, iuratis civibus et pertinenciis nostris bistriciensibus, fidelibus sincere dilectis. Accepimus et intelleximus ex subditis nostris quod essent nonnulli ex vobis pertinenciis qui [credunt] perniciem Wolffgangi et captivitatem Vincencii ex accusacione providi Thome Pellionis, iudicis bistriciensis, cecidisse(t) et omnia vicia ipsorum eidem imputarent. Et sciatis pro certo quod ipse Thomas in hac re est innocens, et non culpabilis, quia nos eosdem propterea vicia suorum punire fecimus. Et de cetero talibus verbis obticiatis, et sibi in oculum non congeratis [2], sed supersedeatis. Datum Zwchwar, feria tercia post festum Trinitatis, anno Domini 1530.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Vidimus* din 1542.)

DCLXVI.

Jeciu, 1530, 17 Iulie.

Margareta Verbőczy către Bistriţeni, despre urmările uciderii unui Român din Bârgău şi exportul de peşte.

Prudens vir, domine et vicine carissime. Conqueruntur nobis gravi querela iobagiones Magnifici domini Cancellarii, germani fratris nostri, qualiter unum iobagionem eiusdem domini Cancellarii, de Repafalwa, Michal Balog nominatum, detineri fecissent iobagiones vestri, propter mortem et necem cuiusdam Volachi de Borgo, qui adhuc tempore Francisci Nyary, olim castellani castri Weech, cuius iam circiter tercius instaret revolucio anualis, interfectus fuisset, et a nobis, neque ab officialibus nostris aliquam iusticiam erogandam expostulastis, sed ante tempus eundem detinere fecistis, et eciam pisces duobus sportis ab eodem ibidem recipere

[1] V. *Documentele Bistriţei*, I, p. XXVIII.

[2] „Să nu-i băgaţi în ochi."

fecistis, et eciam in alpibus sexcentos pisces nobis deprehensos violenter et potencialiter accipere fecissetis, in damnum et preiudicium nostrum manifestum; que acciones et operaciones procul sunt a bona vicinitate. Imo pocius et iurgia concitant inter vicinos ipsos discordiaque maxima oriri solet,—que Deus a nobis ut avertat bene precemur; et id quidem sine mutua voluntate conservari nequit. Quare rogo Dominacionem Vestram quod predictum iobagionem n. domini Cancellarii e captivitate libere dimittere simul cum rebus suis velit, atque eciam pisces in alpibus receptos restitui facere velit Dominacio Vestra, et post adventum domini Valentini Almadi de expedicione domini Wayvode, quam nunc habet in persona Regie Maiestatis contra infideles, et, cum, Deo duce, advenerit predictus dominus Valentinus, de singulis negociis actuum potenciariorum iniustorum revidere facere poteritis, tam ex parte iobagionum vestrorum, quam nostrorum: ne interim maiora suboriantur, differenda sunt omnia, prout et Dominacionem Vestram rogo ne secus faciat. Alias cogor domino Wayvode omnia et singula rescribere, et eciam domino Cancellario. Et ipsi cogitabunt de opportuno remedio, ut non in dies iobagiones eiusdem molestabitis, pacisque remedium invenient. Et Dominacio Vestra offert servicia sua nobis, et tales actus et operaciones ad servicia non conveniunt. Unde Dominacio Vestra faciat et ostentet factis, promissionibus, et vobis [=verbis?] conveniencia. Ex castro Weech, die dominico proximo ante festum Beate Margarete Virginis, 1530.

Margaretha Werbewczy, et cetera.

[Vo:] Prudenti viro domino Thome, iudici civitatis bistriciensis, et cetera, domino et vicino nobis carissimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCLXVII.

Nicolae Gerendy, episcop de Alba-Iulia, către Bistrițeni, despre intervenția sa la Domnul Moldovei ca să nu mai facă prădăciuni în Ardeal.

Sibiiu, 1530, 31 August.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Post salutem. Literas has cum dominis et fratribus nostris scripsimus ad dominum Way[vo]dam moldaviensem in causa publica, ut scilicet Somlyay et Siculos contineret per litteras suas vel nunccios, ne residuum quoque regni peius perderent. Rogamus itaque Dominaciones Vestras, velint eas sine mora per unum certum eorum nunccium ad eum mittere; qui item relacionem afferret. Nova apud nos sunt hęc, quod Ioannes Buda pulsus esset, et hanc famam attulisse Farkasium Balasza; ex hostibus nobis nuncciatur pro certo, sed in horas cerciora et letissima expecto. Quod ubi advenerit, mox Dominaciones Vestras cerciores reddam. Cibinii, ultima augusti, 1530.

Nicolaus de Gherend, electus Transsylvanie, thesaurarius, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici, iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis nobis honorandis [1].

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, I, nº 89.)

---

[1] V., asupra lucrurilor din Ungaria, *Geschichte des osmanischen Reiches*, III, p. 413 și urm.—În vară Moise fu întocmit cu Vlad-Vodă. La 16 Septembre următor el trimeteà în Brașov pe Marele-Spătar Dragomir ca să ceară orășenilor a recunoaște pe „Craiul Ianăș" (Bogdan, *l. c.*, pp. 177-8, nº CLXXIII). Brașovenii îl ascultară, și la 25 Iunie 1531 Vlad stăruià pe lângă Zápolya să nu li ieà Branul (*ibid.*, pp. 178-80, nº CLXXIV). Scrisoarea (1-iu Septembre) în care el refuză acestor vecini suma de 100.000 de aspri pe care o reclamau ca despăgubire pentru prădăciuni turcești, e de sigur din 1523 (*ibid.*, pp. 181-2, nº CLXXVI). Cf. și *ibid.*, p. 275, nº CV.

DCLXVIII.

București, 1530, 13 Octombre. Vlad-Vodă al Țerii-Românești către Brașoveni, despre un șoim ce ar dori dela dânșii.

Wlad, Dei gracia Wayvoda et dominus verusque heres regni transalpinensis. Prudentes et circumspecti domini, fratres, amici vicinique nobis sincere dilecti. Post salutem ac fraternalis amicicie boneque vicinitatis nostre incrementum. Revellavi nobis hijs prudens vir, nomine Ioannes Carnifex, quomodo esset aput vicinum suum unus avis, videlicet falco unus. Quare rogamus Vestras Dominaciones, velitis nobis falconem illum per famulum eiusdem Ioannis mittere. Quod gracius nihil potestis isto tempore facere. De dampnis vestris curam habemus. Ea de causa retinuimus ipsum Ioannem Carnificem aput nos, et in brevi cum bona relacione ad Vestras Dominacionas remittere curamus. Deinde per Ioannem Pythar intimavimus. Quare fidem indubiam ei adhibere velitis. Quam Deus felicissimam conservet ad sua vota. Datum Bokoresth, feria quinta in profesto Colomani, anno Domini 1530.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici, iuratis civibus civitatis brassoviensis, dominis fratribus, amicis vicinisque nobis sincere dilectis.

(Pecetea și scrisul ca în răvașele lui Radu-Vodă.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 219.)

DCLXIX.

Unguraș, 1530, 24 Octombre. Matiaș, Vistiernicul moldovean către Bistrițeni, despre proviziile de care Domnul său are nevoie.

Egregie ac circumspecte, nobis sincere dilecte. Post salutem. Salute cum noveritis quoniam dominus noster Graciosissimus quantas habet indigencias ad Rodna, precipue pane et vino. Quare petimus atque in persona domini nostri Graciosissimi nihilominus committimus et mandamus quatenus, mox et statim visis presentibus, triginta currus, ubi proprius potestis disponere, disponere velitis, ut victualia, quid necesse erunt portanda famulis domini nostri Graciosissimi, ad Rodna portare fideliter debeant et velint. Igitur in premissis secus ne feceritis. Quoniam bene scitis ut dominus noster Graciosissimus, tam a nobis, quam a vobis fidelissimum servicium optabit. Igitur fideliter servire unanimiter velimus. Ceterum Vestram Egregietatem felicissime valere optamus. Datum in castro Balwanyos, feria secunda, in die Maglori, in anno 1530.

Nos, Mathias Wyzternek
seu thesaurarius Graciosissimi Petri Wayvode de Moldowa.

[Vo:] Egregio ac circumspecto Thome Pellioni, iudici bystrychyensi, fratri ac amico nobis sincere dilecto [1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCLXX.

Aiud, 1530, 3 Decembre. Gotthard Kuen către Brașoveni, despre înrâurirea pe care Domnii români o au asupra politicei lor și sumele ce datoresc acestora.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Post salutem et nostram commendacionem. Litteras Dominacionum Vestrarum intelleximus, ubi eedem scribunt nobis ut oratores Dominacionum Vestrarum erga Regiam Maiestatem [2] fuissent appromptuati, sed Magnifici domini Petrus Way[vo]da moldawiensis, Wlad transsalpinensis Vestras Dominaciones ab eorum propositibus detinere

[1] Cf. *Documentele Bistriței*, I, p. XXVII; Ursu, p. 67, nota 21. Despre Matiaș v. și mai departe.
[2] Ferdinand de Austria.

conarentur. Nostrum utile et salubre consilium, ut oratorem preparetis, et iterum, cum dominus Franciscus Kendi, viceway[vo]da transsilvanus, vobis commiserit, oratores iter accipiant. Ubi vero Dominaciones Vestre scribunt ut prefatus dominus Way[vo]da moldawiensis Prasmariensibus commisisset vobis dicari et super ipsos florenos sexingentos exigi, nostrum consilium ut dicari non velitis; nam superinde habetis expeditorem dominum Franciscum Kendi, qui commisit ipsis Prasmariensibus ut neminem alium audire, nisi Dominaciones Vestre exegerint et ipso domino Way[vo]de taxam immiserint. Credimus ut indignacionem Regie Maiestis non evadetis, sed excusacionem habere poteritis in hec verba, ut, quousque litteras Regie Maiestatis vel Way[vo]de transsilvanensis non videritis, interim dicare exigereque non audetis. Credimus enim ut Maiestas Regia oppidum Prasmar a vobis non alienabit. Credant Dominaciones Vestre ut nos eisdem semper sanum consilium dedimus et conservacionem vestram optavimus, sicut optamus eciammodo. Rogamus eciam Dominaciones Vestras, et consulimus per presentes, ut taxam Sancti Martini exigatis, exactasque Maiestati Regie restituatis, quoniam multa nova auditis, quibus fides non est adhibenda. Vestras Dominaciones Altissimus conservare dignetur. Ex oppido Enyed, sabbato proximo post festum Beati Andree Appostoli, anno 1530.

Gotthardus Kwn de Osdola, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis ceterisque civibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 91.)

DCLXXI.

Francisc Kendy, vice-Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre stăruinţi politice ale lui Vlad-Vodă şi cereri de bani ale lui Petru Domnul Moldovei.

Aiud, 1530, 3 Decembre.

Prudentes et circumspecti amici, nobis charissimi. Post salutem. Litteras vestras satis clare intelleximus, ubi scribitis nunccios vestros erga Suam Maiestatem expedire velle cum muneribus regalium, sed, ex quo Wlad Waywoda transalpinensis vobis de hac re scripserat, cum hoc detenti estis. Attamen non pro malo consilio nos quoque dicemus hactenus expedisse electos nunccios erga Suam Maiestatem, quoniam Sue Maiestati inimici fuerunt exorti, de quibus ipse Deus altissimus Suam Maiestatem Regiam eliberavit, prout intellexistis a vigesimatore vestro. Tandem, ubi nobis scribitis ex parte Petri Waywode, ut per vos florenos mille optaret, quod minime intelligemus qua causa eidem deberetis dare, ac, ubi scribitis ex parte Prasmar, ut et per illos optaret florenos sextingentos, constat vobis qualiter nos in propria nostra persona plena cum informacione per dominum nostrum Graciossimum in medium vestri fuimus deputati, vobisque nos satis manifeste ad scitum dedimus permisimusque ut Prasmarienses ac tota terra Barcza iuxta alias consuetudines in omnibus vobiscum consenciant, et ne a vobis excludantur, sed unanimes estote. Ideo committimus vobis harum serie, in persona domini nostri Graciosissimi, quod eidem Petro Waywode moldavo nullum obulum detis, nunccios autem vestros electos cum muneribus regalibus donec expedire minime debeatis erga Suam Regiam Maiestatem, nisi viso alias litteras nostras. Aliud est: cum Wlad Waywoda transsalpino optimum est vobis consentire, prout eciam iuxta disposicionem vestram determinastis qualiter vicissim eidem coacti estis. Si vero Petro Waywoda Moldavo grave licerit, perveniat ad Suam Regiam Maiestatem vel ad dominum nostrum Graciosissimum, et credimus ut relacionem exhinc habebit; sed speramus in Deo ut nunquam tale, ut per vos aliquam habeat facultatem. Insuper constat vobis, amici charissimi, quod censum ordinarium Beati Martini Episcopi dominus noster Graciosissimus ad conservacionem gencium

e medio vestri emanan[dar]um deputaverit, de quibus in litteris nostris prioribus scripseramus ut erigere atque extorquere ac nobis remittere deberetis. Ideo committimus vobis, in persona domini nostri Graciosissimi, firmiter ad fidelitatem vestram Sue Regie Maiestati debitam, quatinus statim erigere extorquereque debeatis, et a vigesimatore vestro hominem petatis, ac per unum primorem concivem vestrum nobis remitteretis. Ceterum scripsimus litteras Prasmariensibus quod in omnibus vobiscum unanimes iuxta alias consuetudinem fiant atque esse debeant: ob hoc tam de terra Barcza atque Prasmar cum ceteris censum importare debeatis et teneamini. Secus nulla racione facere presumatis. Valere vos exoptamus; quibus nos semper commendamus. Datum in oppido Enyed, die sabati post festum Beati Andree Apostoli, anno Domini 1530.

Franciscus de Kend, Vicewaywoda transsylvanus et Siculorum vicecomes, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici, vilico ceterisque iuratis civibus civitatis brassoviensis, etc., amicis nostris syncere dilectis, etc.

P. S. Tandem contra Petrum Waywodam moldavum satis habetis occasiones, prout nos personaliter in medio vestri fuimus, commisimusque vobis ac Prasmariensibus unanimiter in omnibus consentire vobiscum debeant.

De negocio Prasmariensium nos litteras misimus eisdem, et iuxta alias consuetudinem vobiscum in omnibus consenciant, et quam relacionem ad id fecerint, nobis referre velitis quam citissime.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 223.)

DCLXXII.

Bădăuţi, 1530, 24 Decembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, cerând ca nişte mărfuri pentru Curtea lui să fie scutite de vamă.

Petrus Way[vo]da, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti vicini, nobis sincere dilecti. Referunt et dicunt nobis Egregii Gabriel et Demetrius, subditi camerarii de Tatros, nobis sincere dilecti, qualiter, quum ipsi certas res in usum Curie nostre emi facerent, vel propriis arbitriis compararent, vos thelonium exigi facerent. Nos autem habemus a regibus, dominis Hungarie, predecessoribus, uti tricentorum florenorum hungaricalium thelonium de mercibus non exolvamus, et graciam utendi libertatem profiteamur; propterea rogamus vos et adhortamur nichilominus, iterum et petimus ut, si prefati egregii camerarii nostri causa emendi illuc dimittunt, libere absque gabellarum thelonii permitti faciatis, et nullum eisdem subditis impedimentum infundatis. Datum in Badoch, in profesto Nativitatis Domini, anno illius Salutis millesimo quingentesimo tricesimo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis brassoviensibus, vicinis nobis sincere dilectis.

(Pecete roşie, ruptă; slavonă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 88.)

DCLXXIII.

Sighet, 1531, 10 Ianuar.

Nobilii din Maramureş către Bistriţeni, despre pagubele făcute lui Gavrilă de Vişăul-de-sus, unul din ei.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Post salutem ac Amiciciarum Nostrarum Vicinitatumque commendacionem. Meminire poterint Vestre Dominaciones qualiter preteritis temporibus scripseramus vobis medio Egregii Ioannis Petroway pro parte damnorum et contumeliarum nobilis Havrylle de Felsew-

Wyssa per subditos vestros ipsi illatarum, eotunc Dominaciones Vestre talem fecerant relacionem, quod ipse ad vos ire deberet et ipsum iuridice contentari faceretis. Verum, quia ipse egritudine laboravit laboratque et de presenti, ad vos proficisci nequivit. Itaque rogamus Vestras Dominaciones presentibus quatenus ipsi, ut premisimus, nunc quoque sicut et tunc, bonam relacionem cum omnimoda satisfaccione impendere velitis. Alioquin nos prenominatum nobilem in damnis permittere nullo modo possumus, nec volumus, sed secus de remedio providebimus. Datum ex oppido Zygeth, feria tercia post Epiphaniarum Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo primo.

Tota universitas nobilium comitatus marosiensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis byzthriciensis, et cetera, dominis, amicis ac vicinis nobis honorandis, et cetera.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCLXXIV.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre averea lui Wolfgang Forster, tăiat din porunca lui. Botoșani, 1531, 12 Februar.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti fideles, nobis sincere dilecti. Bona illius Wlfgangy, proditoris civitatis nostre bistrichiensis, uxori et filie sue, simulcum domo, eisdem restituere integre velitis, quia ille Wlfgangws presenti nostro et nobis coram consilio nostro dixit uti iudicio et persuasione Vincencii voluerunt duos ex pocioribus Bistrichiensibus clam interficere, sed in locum eorundem sagitaverunt, cespitantem manus, servitorem quendam civitatis bistrichiensis. Propterea adhortamur vos quatenus, visis literis nostris, statim illum Vincencium, proditorem nostre civitatis, decollare et vita privare debeatis. Secus ne presumatis facere. Datum in Bothozan, die dominico Exsurge, anno 1531.

Et vos, quam civitatem nostram bistrichiensem, in perpetuum suis iuribus libertatibusque et consuetudinibus ad fidem nostram conservare volumus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis civibusque bistrichiensibus, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCLXXV.

Regele Ioan Zápolya către Brașoveni, despre omul ce trimete la Vlad-Vodă al Țerii-Românești. Cluj, 1531, 17 Mart.

Commissio propria domini regis.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc.

Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Misimus hunc hominem nostrum, presencium scilicet exhibitorem, cum litteris nostris, ad fidelem nostrum Spectabilem et Magnificum Wlad Wayvodam terre transalpinensis. Quare volumus, et vobis committimus, ut ipsum hominem nostrum usque illuc, quousque videlicet necesse erit, cum fidis hominibus vestris comitari facere, ac eciam de equo eidem providere debeatis. Aliud nulla racione facere presumatis. Datum in civitate nostra Coloswar, feria sexta proxima post dominicam Oculi, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo primo.—Christophorus est nomen exhibitoris presencium.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre brassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, no 234.)

DCLXXVI

Iași, 1531, 2 April.

Petru-Vodă al Moldovei către regele Ioan Zápolya, despre iertarea ce a căpătat pentru Brașoveni.

Serenissimo principi et domino, domino Iohanni, Dei gracia regni Hungarie, Dalmacie et Croacie, etc., domino nostro Graciosissimo. Cum omni fidelitate. Petrus Way[vo]da, Dei gracia dominus regni Moldavie. Unde ne sit incertum Sacre Maiestati Regie quomodo domini Brassovienses et tota ipsa Barcha nostro iudicio et persuassione, ut iam ita dicamus, aguntur duo anni, facciones Ferdinandi dilapidarunt, et ad fidelitatem Regie Maiestatis subversi sunt, polliciti sumus et promisimus eisdem Brassoviensibus, ad fidem nostram christianam, ut a Regia ipsa Maiestate de eorum nephariis ob erroribus graciam et veniam obtinebimus. Propterea rogamus Regiam Maiestatem, dominum nostrum Graciosissimum, quatenus dignetur ipsa, ob respectum fidelitatis nostre, et ne eciam iuramentum nostrum prestitum frangatur, omnes excessus Brassoviensium indulgere et parcere, et in priorem graciam regiam acceptare; ubi valeamus Sacre Regie Maiestati fideliter in perpetuum inservire; demum Deus omnipotens diu fortunam Regie Maiestatis felicitet et prosperet. Datum in Yas, ipso die Ramispalmarum, anno illius Salutis M° Q° *(sic)* XXXI°.

(Pecete roșie, cu cap de bou și legendă cirilică. — Scrisoare de duct italian.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, n° 230.)

DCLXXVII.

Ciceu, 1531, 8 April.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimeterea la ei a lui Ștefan Diacul.

Prudens et circumspecte domine et amice nobis plurimum honorande. Salutem cum omnis honoris augmentacione. Misimus erga Vestram Amiciciam, Dominacionem hunc Stephanum Literatum, subditum et servitorem Generosissimi domini nostri, in diversis negociis nostris referentem. Igitur petimus Vestram Amiciciam, Dominacionem ut, quidquid retulerit Vestre eidem Dominacioni, fidem adhibere velit Vestra Amicicia et Dominacio, sicuti ex ore nostro proprio prolatis. Reliquum est quod Vestram Amiciciam, Dominacionem felicissime valere optamus. Datum ex arce Chycho, sabbato magno, anno Salutis 1531.

Simeon, castellanus castri Cziczo.

[V°:] Prudenti et circumspecto domini Thome Pellioni, iudici bistriciensi, domini et amico nostro honorando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCLXXVIII.

Turnu-Roș, 1531, 24 April.

Pârcălabii dela Turnu-Roșu către Sibiieni, cu știri din Țara-Românească despre Turci.

Unserenn Dinst wysset von uns, namhafftiger vnd wuersightiger Herr, et cetera. Ewr Herschafft sol wissen, aus Worlassingh Ewr Herschafft das mir solten lassen eyn Dyner czw worspeen wye es stet in dem Bleschen Landt. So hob mir geschykt Kysch Mihalem; so hoth man im gesaght das dy Thyrken an dray Orten wber dy Thanen schyffen, sunder man kan noch nicht wyssen wue sy hyn willen czyenn, aber in kurczer Czeyt wyllen mir des ynnen werden. Mer pitten Ewr Herschafft das Ir uns volt schicken Puelver, Blay, Aerbess und den Aymer unnd eyn lang Seel. Mer wysset das mir noch nicht mer Wayn haebenn auff des Kwnigriter sein Taell alss eyn Kweff Wayn: dorumb schaw Ewr Herschafft und

schafft uns Narungh. Mir haben auch noch nicht mer alss syben Bachen; suender es duenckt, mir willen auss kwmen bis auff Sant Johannes Tag. Sueder Ewr Herschafft gedenck auff alle Dyng was eyn Notwerfft ist czwe dem Schlaess, und schafft es hay der Czeyt: nicht das ewr waysset dor noch uns beschwldigen volt. Do mitt seit Got bewollen, et cetera. Geben auss dem Rotten Türren, am Montagh noch Georgii, anno 1531.

Emericus und Kolman Schnayder, alle Czeit ewr Dyener, Burgh-graben in dem Rotten Turrenn.

[Vo:] Dem namhafftigen und wursightigen, waysen Herren, Her Steffan Clesser, Burgermayster in den Hermenstat, unsseren Herren, czw kwm dyser Pryeff.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

DCLXXIX.

Alba-Iulia, 1531, 19 Maiu.

Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre solii munteni ce au fost la el.

Ioan Zápolya către Braşoveni, „Oratores Wayvode transalpinensis qui ad nos venerant rursus remisimus; quare Fidelitati Vestre harum serie mandamus firmissime ut, dum istice pervenerint, honorifice ipsos excipere et usque ad limittes regni transalpinensis comitari ac conduci facere debeatis...

Datum Albe-Iulie, feria sexta proxima post festum Ascensionis Domini", 1531.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 369.)

DCLXXX.

Alba-Iulia, 1531, 5 Iulie.

Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre trimeterea, prin Ţara-Românească, la Poartă a lui Tranquillus Andronicus [1].

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc.

Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Misimus hunc Egregium Tranquillum, secretarium nostrum, ad felicem Portam in arduis et pregnantibus negociis nostris et regni nostri. Committimus itaque Fidelitatibus Vestris harum serie firmissime ut ei providere debeatis, presertim de societate et [custodi]a bona et competenti, ut secure possit ad fidelem nostrum Spectabilem et M[agnificum] dominum Wayvodam transsalpinensem pervenire, et eciam de equis, si quibus indiguerit, sibi providere debeatis. Ceterum equos ipsius, quos hic, interim quousque ex Constantinopoli redierit, apud vos relinquet, curate ut pabula ipsis administrentur. Et in hoc nulla racione aliud facere presumatis, in quantum graciam nostram charam habetis. Datum Albe-Iulie, feria quarta post festum Visitacionis Beate Marie Virginis, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo primo.

Ioannes rex, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre brassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 232.)

[1] V. asupra lui *Studii şi documente*, III, p. LXXV şi urm.

DCLXXXI.

Făgăraș, 1531, 24 Septembre.

Ioan, castelanul de Făgăraș, către Brașoveni, despre iobagii săi fugiți în Zârnești, Tohan și în Șcheii Brașovului.

Iohannes, prefectus castri Fogaras, etc. . . Intelleximus ex litteris Vestrarum Dominacionum quomodo homines terre nostre ex timore ire divine ac peste ista sevissima aliqui in Zernest, alii in Thohan, ceteri inter Bolgaros aufugerint. Novit Vestra Dominacio k[arissima] quod in proximam feriam terciam [26 septembris] divulgare et proclamare faciam ut singuli in territorium nostrum redeant, comisimusque eis quod nec in partes Vestrarum Dominacionum, nec alias quascumque terras se divertant, sed in montibus ac silvis se abscondant et latescant. Ceterum percepimus ex dictis Vestrarum Dominacionum quomodo homines eiusdem querimonia gravissima erga homines ac clientes domini et fratris nostri protulissent ut insolitam copiam vini ab eis exegissent ac mulierem quandam pregnantem framea in tantum percussissent ut eciam fetus in utero mortuus esset. . . Aliud est, unus ex boyaronibus nostris ibidem lesus est, in tantum ut eciam iacet in vicinia mortis, et nulla est spes sue vite. . .

Ex castro Fogaras, die dominico ante festum Michaelis, anno 1531.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, II, nº 93.)

DCLXXXII.

Sighișoara, 1532, 22 Ianuar.

Regele Ioan Zápolya către Brașoveni, despre un cetățean al lor fugit în Moldova, care cere plata unei datorii a orașului către el.

Commissio propria domini regis.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Litteras vestras intelleximus, in quibus scribitis nobis de quodam Udalrico, concive vestro, a quo certam pecunie summam ad necessitates istius civitatis nostre mutuo levassetis, qui medio filii sui, in dominio Wayvode moldaviensis commorantis, litteras ab ipso Wayvoda in favorem sui, minarum plenas, impetratas ad vos attulisset. Qua in re quid facturi sitis, informacionem a nobis petitis. Cum ergo ille externum sibi dominum et protectorem quesiverit, neque nos id probare possumus; itaque committimus vobis ut, visis presentibus, faciatis in hoc negocio iustum iudicium, et id quod ordo iuris dictaverit, debite eciam exequucioni demandare debeatis. Datum in civitate nostra Segeswar, in die Beati Vincencii Martiris, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis iudici nostro regio iuratisque civibus civitatis nostre brassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 239.)

DCLXXXIII.

Lagărul lângă Șercaia, 1532, 31 Maiu.

Ludovic Gritti, guvernator al Ungariei, către Brașoveni, despre arderea suburbiilor lor de către Moldoveni.

Nos, Ludovicus Gritti, comes perpetuus terre maromorosiensis, regni Hungarie gubernator summusque thezaurarius ac consiliarius regius, etc., memorie commendamus tenore presencium, significantes quibus expedit universis quod nos, miserti et compacientes ruine ac desolacioni regie civitatis brassoviensis villarumque regiarum in terra Barcza adiacencium et ad eandem civitatem brassoviensem pertinencium, consequenterque inopie et paupertati colonorum ac inha-

bitatorum earundem civitatis et villarum, in quam per hec impacata tempora, novissime vero per conflagracionem ac incineracionem suburbiorum ipsius civitatis et predictarum villarum ad eandem, ut prefertur, spectancium, per Wolachos moldavienses factam atque patratam, quam, experiencia teste, nos ipsi (dum in eorum medio fuimus constituti) palam agnovimus, ut igitur huiusmodi suburbia villeque desolate reformari et in pristinum prioremque statum reduci possent, universos cives et inhabitores predicte civitatis brassoviensis ac pretactarum possessionum et villarum, eiusdem scilicet civitatis pertinenciarum, ab omni et quavis taxarum extraordinariarum, nomine Regie Maiestatis, domini nostri Clementissimi, qualitercunque imponendarum ac exigendarum solucione infra spacium trium annorum integrorum a data presencium conputandorum auctoritate et in persona Suc Maiestatis, qua fungimur, benigne duximus eximendos libertandosque et supportandos, prout eximimus libertamusque et supportamus presencium per vigorem. Quocirca vobis, universis factoribus nostris, aliisque dicatoribus et exactoribus contribucionum taxarumque regiarum, presentes visuris, iniungimus, ac in persona Suc Maiestatis firmiter committimus, ut a modo deinceps, tempus infra premissum, prefatos cives ac inhabitatores prescripte civitatis brassoviensis predictarumque possessionum et villarum ad eandem civitatem pertinencium, aliqua taxa seu contribucione extraordinaria onerare gravareque aut ipsos propter non solucionem eiusdem in personis vel rebus eorum impedire turbareque aut damnificare presumatis, nec sitis ausi modo aliquali. Presentibus perlectis, exhibenti semper restitutis. Datum in castris nostris prope villam Sarkan positis atque metatis, secundo die festi Sacratissimi Corporis Christi, anno eiusdem millessimo quingentesimo tricesimo secundo.

Ludovicus Gritti, regni Hongarie gubernator, etc.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 98.)

DCLXXXIV.

Coloman Schneider, unul din pârcălabii Turnului-Roş, către Sibiieni, despre propunerea de a „furà“ în Ţara-Românească pe care i-a făcut-o episcopul de Ardeal. Turnu-Roş, 1532, 24 Decembre.

Meynen frynthligen Grus und getrayen Dinst czu vor an. Wisset, weyser Herr der Burgermester, et cetera, [n]amhafftiger Herr, ich thue Ewr Weysheit czu wissen wy das mir der Herr der Bischoff hot entbotten wy das er mir wolt schicken Bixenschucz 50 und Hussaren auch 50, das ich mit yn soll czihen rauben yn dy Wolochay. Ist das nu mit Ewr Weysheit Willen und Wissen? Das was ich nicht. So mir auff dy wuerden czihen, so dorffen mir dornoch nicht aus dem Turn czihen, und wnser Wolochen wuerden wyderumb gor berauebt und verderbt werden. Do schau nu Ewr Weysheit wy es dem besten wuerdt seyn, wnd des Pfaffen halben entbiet mir Ewr Weysheit was ich mit ym thuen soll. Und dy Knecht begeren von Ewr Weysheit Weyn; sunst wellen sy nicht dyennen, und an Knecht was ich nicht das Schlos auff czu halden. Und dorumb schaff Ewr Weysheit den Knechtea yr Gerechtykeyt, und so haben sy auch versprochen neben mir czu sterben und czu genesen. Jeczund nix mer dan alle Getrayhet, et cetera. Geben aus dem Rotten Turn, am Crist Obent, anno Domini 1532.

Colomannus Schneyder, alle Czeyt Ewr Weysheit Getrayer.

[Vº:] Dem vorsichtygen und weysen Herrn Herr Steffen Klezer, Burgermester yn der Hermanstat, soll dyser Brieff.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCLXXXV.

Bistriţa, 1533, 14 Februar. Sfatul bistriţean întăreşte în mânile călugărului Ilarion privilegiul de mănăstire acordat Românilor.

Nos, Thomas Vernerus Pellio, iudex, Martinus Sartor, Sigismundus Sellator, Michael Sartor, Martinus Berth, Demetrius Kreczmer, Mathias Zas, Petrus Regenensis, Sigismundus Lanius, Paulus Budacensis, Iheronimus Coriarius, Osvaldus Faber, Laurencius Pistor, iurati cives civitatis bistri[ci]ensis, memorie commendamus, universis et singulis quibus expedit significantes quod Reverendus episcopus Layr Iowan, nostrum accedens ad conspectum, in suo ceterorumque calloergorum nominibus et in personis exhibuit et presentavit nobis quasdam literas per prius eisdem calloergis per nos concessas subque sigillo nostro emanatas super loco quodam apto ad monasterium construendum; in quo quidem loco eciam olim tale monasterium fuit, inter villas Hordo et Telcz, a via ad partem sinistram, — versus Occidentem in quodam colliculo prope aquam Byrckess existente, habitum; supplicans nobis Reverendus Layr episcopus humiliter ut, easdem literas et omnia in eis contenta denuo ratas, gratas et acceptas habentes, aliis nostris privilegialibus ad verbum, inseri facientes, pro prefato loco ad edificandum ibidem monasterium innovantes, perpetuo valituras confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor talis est.

[V. mai sus, nl din 29 Septembre 1523.]

Nos igitur, premissa supplicacione dicti Reverendi Layr Iowan episcopi, in suo ceterorumque calloergorum nominibus et in personis modo quo supra nobis porrecta benigniter admissa, prefatas literas nostras, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, presentibus literis nostris privilegialibus de verbo ad verbum, sine diminucione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas et articulos, eatenus quatenus eedem rite et legitime existunt emanate viribusque earum veritas suffragatur, acceptamus, comprobamus, ratificamus pro prefato loco ad huiusmodi monasterium edificandum apto innovantes, perpetuo valituras confirmamus, presencium literarum nostrarum privilegialium testimonio et patrocinio mediante. Item, pro amore religionis sacre, in qua ipsi prefati calloergi religiosi, utique iuxta grecam et antiquam ecclesie normam, extra fumosas civitates, in silvis degentes vivunt, suaque domicilia in recessu ab habitaculis hominum constituunt, quo uberius in prefato loco spacium habeant, ob novum favorem quo nobis ipse prefatus Reverendus Layr Iowan commendari meruit, novum quiddam prescriptis nostris donacionibus addere curavimus: ut videlicet ipsi fratres religiosi calloergi in prefato loco habitantes illam silvam a plaga septentrionali ipsum monasterium respiciens, a montis eiusdem vertice incipiendo usque in vallem e regione monasterii iacentem, pro suis necessitatibus uti debeant, cum omnibus glandinibus aliisque utilitatibus ex eisdem silvis annuis temporibus provenientibus, simili modo ad perpetuum usum eorundem calloergorum concessimus, et aquam Byrckes vocatam, una cum molendino quod idem episcopus predictus construxit, ac piscaturis, utendum donavimus. Est insuper saltus quidam vel campus pro alendis pecoribus purgatus: illum quoque eisdem religiosis fratribus annuimus et benevole concedimus ad utendum, habendum et possidendum. Sunt denique in illis circumiacentibus locis quedam expurgate porciones vicine, que, cum venales facte essent, idem episcopus emit, quas, et pro utilitate sua possideant, iure nostro patronatus eisdem fratribus hac in parte concessa et privilegialiter donata. In quorum omnium memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas privilegiales pendentis et autentici sigilli civitatis nostre munimine roboratas duximus concedendas. Datum Bistricie, ipso die Beati Valentini Martiris, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo tercio.

Lecta et correcta per Christianum, notarium bistriciensem, coram senatu.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană; publicată şi în „Analele Academiei Române", XXVII, pp. 18-20, nº 1.)

DCLXXXVI.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trădătorul său Vincenţiu, cruţat de ei. Bretc. 1533. 14 Novembre.

Petrus Wayvoda, Dei gracia dominus regni Moldavie. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Iamdudum a vobis cupivimus ut illum Vincencium, proditorem tocius communitatis vestre bistrichiensis, decolare debuissetis, sed donec[1] in hac re voluntatem nostram non adimplevistis; sed propterea adhortamur vos quatenus vos, visis literis nostris, statim ipsum Vincencium decolare faciatis. Et secus non faciatis. Postea enim laboretis ut Andream Literatum, si poteritis, captivare intendatis, et itidem pena examinetis. Datum Balovie, feria sexta post festum Pasce, anno 1533.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis civibusque et senioribus bistrichiensibus, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLXXXVII.

Nobilii maramureşeni către Bistriţeni, despre procesul de omor început impotriva lui Havrilă din Vişăul-de-sus, unul din ei. Sighet, 1533, 9 Decembre.

Prudentes et circumspecti honorandi, salutem et amiciciam ac omnimodam recommendacionem nostri. Venit ad conspectum nostri nobilis Hewryla de Felsewwyso, conquestus est super eo quod quasdam res suas pro quodam homicidio in Zagra, pertinencia bistricziensi, sine omni via iuris arestassent, nam ipse Hewryla de dicto homicidio coram nostri se defensavit, et in iudicio eciam fuit, et versatus, ac certis [=centum?] et duobus hominibus probis coram nobis iuramento illorum se liberavit immunemque et innoxium se reddidit. Rogamus igitur Dominaciones Vestras tamquam fratres et bonos vicinos, velint eundem Hewrylam una cum rebus suis, quas in Zagra arestaverunt, libere ac pacifice permitti facere. Quod si Dominaciones Vestre votis nostris satisfecerint, in similibus, vel eciam maioribus, complacere studebimus. Ceterum Dominaciones Vestras ad vota sua valere exoptamus. Ex Zygeth, feria tercia ante Lucie, anno Domini 1533.

Universitas nobilium comitatus maramorwsyensis,
ad quevis vota Dominacionis Vestre promptissimi, et cetera.

Ceterum est: ille due possesiones in qua dictus Hewryla moratur, unus pro altero coram iudicibus nobilium se liberaverunt, et immunem Hewrylam ac cunctos illarum duarum possessionum reddiderunt.

(Pe o foaie adausă:)

Presentes autem, post earum lecturam, Dominacio Vestra reddi velit presentanti.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici bistricziensi, domino et vicino nostro honorando atque confidentissimo[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCLXXXVIII.

Sibiienii către [Braşoveni?], despre un proces al Doamnei Despina, pentru o cunună de aur. Sibiiu, 1534, 19 Ianuar.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi, salutem et nostri commendacionem. Noverint Dominaciones Vestre quomodo hiis proximis

[1] „Până acum."

[2] V. mai sus, pp. 360-1, nº DCLXXIII.

elapsis diebus Illustris domina Tespina, relicta Spectabilis et Magnifici domini Bozarab Wayvode condam transalpinensis, coram sede nostra iudiciaria in ius attraxit honestum Petrum Aurifabrum, concivem nostrum, racione cuiusdam corone auree in valore mille florenorum, quam quidem coronam ipsa domina Tespina in manus prefati Petri Aurifabri dedisset, a quo eandem in hanc usque horam nondum percepisset. E diverso prefatus Petrus Aurifaber, concivis noster, dicte domine Tespine coram sede nostra iudiciaria respondit sese non negare quod dictam coronam in domo sua habuisset, sed asseruit eandem in manus dicte domine Tespine dedisse et restituisse. Itaque, utrisque partibus exauditis, ipsa causa ad testium comprobacionem est remissa; ubi autem ex utraque parte nulli testes producti fuissent, preterquam sepedictus Petrus Aurifaber in testimonium produxit honestum Gregorium Corrigiarium. Qui tamen pro votis ipsius Petri nihil fassus est, sed saltem testabatur se vidisse utramque partem colloquentem in abscessu ipsius domine Tespine. Tandem eisdem in sede nostra iudiciaria per iudices nostros talis lata est sentencia quod prememoratus Petrus Aurifaber cum probis et honestis viris septem sese purgare et iurare debeat uti coronam ipsam de qua lis agitur in manus ipsius domine Tespine dedisset, et sic tandem absolutus esse deberet. In qua quidem nostra interlocutoria sepedicta domina Tespina, non contenta, eandem causam ad provincialem vestram sessionem provocavit et via iuris appellavit; quam eciam appellacionem nos eidem annuimus eandemque ad Dominaciones Vestras in solita clausa forma transscribendam duximus. Atque demum easdem ad vota valere optamus. Datis Cibinii, in profesto Beatorum Fabiani et Sebastiani Martyrum, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo quarto [1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; întărire de Ioan Zápolya, la 1538.)

DCLXXXIX.

Șimlău, 1534, 28 Ianuar. Ștefan Báthory, Voevod al Ardealului, către Brașoveni, despre veștile ce au dat ei cu privire la Petru-Vodă al Moldovei.

Prudentes ac circumspecti, nobis sincere dilecti. Ea que nobis ex parte quadraginta florenorum scripsistis, intelleximus, dedimusque litteras ad dominum Franciscum Dobo, ut, ex quo de illis florenis altercacio est, quisnam solvere debeat, velit habere pacienciam. Preterea, cum primum commode poterit fieri, vos cum stipendiariorium conservacione non agravabimus, sed eosdem dimittemus. Ea autem que ex parte Waywode moldaviensis scripsistis, grato a vobis accepimus animo; sed vera esse, credatis minime. Datum in domo nostra Somlyo, feria proxima post festum Conversionis Beati Pauli Apostoli, anno Domini 1534.

Stephanus de Bathor, comes et Wayvoda transsylvanus, etc.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, nobis sincere dilectis.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 244.)

DCXC.

Târgoviște, 1534, după 24 Maiu. Hans Kirscher (Cojocarul) către fratele său din Brașov, despre afaceri de familie.

„Hans Kyrscher, eur Bruder und eyn Undertan", către fratele său Iacob, din Brașov. „Wyst, Her Bruder, das ych Dymitro lest sagenn das Irm solt entpyethen,

[1] Pentru alt proces al Despinei, în 1524, cu argintarul Celestin, v. *Studii și documente*, III, p. LXXV. — De la Domnul muntean Vlad-Vintilă avem scrisori slavone privitoare la deosebite afaceri și persoane particulare (Bogdan, *l. c.*, p. 183 și urm.). Cf. *ibid.*, pp. 275-6, p. 300 și urm.

sol er worthenn mit der Woer, aber was sol er than? Er vor lengtsthes auff Euch all Tag, vnd Ir wayss woll das Ir fyll Gest habt, und jn schaffen habt myt den Gesten. Das begerth er das Ir im solt entschrebenn wye er sych sol halten. Item unsser Oem Mate hat Euch gebetten das Yr em solt schycken eyn Seytel und eyn Stuck Schlosser, kyndt yr weisset jm nyt geschycket: sso solt Ir ym auch enthpyethen. Sy haben dye Tochter dem Schneyder geben: auff Sa[n]ct Peters Tag yst dye Hochczet...

Auss der Terwesch, noch dem haylygen Fynstag, jm 1534 Jar."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 108.)

DCXCI.

Ioan Teleagă, cămăraş de Rodna, către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a se arestă Luca de Sângiorz.

Rodna, 1535, 14 Ianuar.

Egregie domine et amice nobis plurimum honorande. Post salutem nostrique fraternalis commendacionem. Rogamus Vestram Egregiam Dominacionem, tanquam dominum et amicum, quomodo Lucam de Senthjerg, antecessorem [1] seu iudicem ville, Vestra Egregia Dominacio sistere [2] seu ponere velit causa nostri rogacionis. Non adeo ardua res hec est: faciat Vestra Egregia Dominacio causa nostri, supplicamus. Si Deus ipse cunctipotens vitam prolongaverit, in duplo Vestre Egregie Dominacioni reservire studebimus, et longe maioribus. Tandem Vestram Egregiam Dominacionem in annos nestoreos valere optamus. Datum Rodne, feria quinta ante Antonii Confessoris, anno Incarnacionis Domini 1535 [3].

Iohannes Thelaga, camerarius rodnensis, vester in omnibus.

[Vo:] Egregio ac circumspecto domino Demetrio Kressmer, iudici bistriciensi, domino et amico nobis plurimum honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXCII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre două sate ce se ţin, după arătarea Vistiernicului Matiaş, de posesiunea sa, Bistriţa.

Bahluiu (Hârlău), 1535, 17 Ianuar.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus ac heres verus regni moldawiensis. Prudentes et circumspecti domini, fideles nobis sincere dilecti. Nunciavit nobis Egregius Mathias, thesaurarius noster, ex parte villarum Wermes et Terpen [4]: cum ab antiquis iure concernerent civitatem nostram bistriciensem, igitur nos quoque, volentes ita [ut] predicte ville ascultant [5] ad civitatem nostram bistriciensem, nec consentire volumus ut aliquis occupare debeat prefatas villas. Datum in oppido nostro bathowiensi, in festo Divi Anthonii Confessoris, anno a nato Christo 1535 [6].

[Vº:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Terpiiu şi Vermiş.

[2] „Să asculte de."

[3] Marele Vistier Matiaş a înălţat la 1538 biserica din Horodniceni (Iorga, *Inscripţii*, I, p. 64, nº xxx) şi încă din 1535—tot ca Vistier—mănăstirea Coşula (*Studii şi documente*, XVI, p. 279 şi urm.). Un document străin îi alipeşte ciudatul nume de „Tenekal" (Ursu, *Die auswärtige Politik des Peter Rareş*, p. 138).

[4] Antistitem.

[5] „A-l oprl."

[6] Un Dragoş Teleagă se întâmpină în aceiaşi epocă (*Uricariul*, XVIII, p. 199 şi urm.).

DCXCIII.

Iaşi, 1535, 14 Februar. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre datornicii negustorului moldovean Grigore.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus ac heres perpetuus regni moldaviensis, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, fideles nobis sincere dilecti. Sunt nonnulli viri commansores civitatis nostre bistriciensis ut qui huic Egregio Gregorio, negociatori nostro, fideli nobis dilecto, a multis temporibus obligantur, ac illi semper recusant obligamina reddere. Igitur, visis presentibus, volumus et mandamus ut illos omnes qui prefato obligantur, coarctare debeatis de satisfacione huic prenominato, ne amplius mencio fiat coram nobis de illis. Datum oppido Iazwaros, dominico Invocavit, anno 1535.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXCIV.

Bahluiu (Hârlău), 1535, 16 April. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Ioan Vrânceanul.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus ac heres verus regni moldawiensis. Prudentes et circumspecti domini, fideles nobis dilecti. Habet a nobis hii [= hic] Ioannes Waranchan, subditus noster, aliqua documenta nostra sibi data vobis exponere, nostro nomine. Igitur, quidquid dixerit, credere et ea facere debeatis. In oppido nostro Balho, feria VI proxima post dominicam Misericordia, a nato Christo 1535.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, iudici et iuratis civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXCV.

Suceava, 1535, 18 Maiu. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Ioan Diacul.

Petrus, Dei gracia Wayvoda ac verus heres terre moldaviensis. Prudentes ac circumspecti, nobis sincere dilecti. Misimus hunc Egregium Iohannem Literatum, secretarium nostrum, in certis causis nostris coram Vestris Dominacionibus exigendis una cum presencium ostensore. Quibus fidem indubiam adhibere debeatis, nec eciam secus facere attentare nec audeatis; alias indignacione nostra pervenietis. Datum ex castro nostro Sochavia, feria tercia post Penthecosten, anno 1535.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis centum iuratis ac tocius communitatis civitatis nostre bystricyensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCXCVI.

Baia, 1535, 19 Novembre. Wolfgang Sommerer către un Bistriţean, despre un proces pentru aur.

Meynen freuntlichenn Grus unnd stetenn Dinst wist von myr, ersamer vnd weysser Her: Gesuntheit Euer Weissheit wolt ich alle Czeidt geren von Euch

[1] Pare a fi acelaşi cu Ioan Vrânceanul care, în 1352, dă ştiri foarte preţioase (împreună cu Petru Vrânceanu — *Wranchyan*) despre ostea moldovenească (această colecţie, II, p. 312).

erfaren. Uber das thu ich Euer Weissheit zw wissen wy sich Benedict und Thar Peter haben getedict um das Waschberk bey Santjurgen[1]: durch Briff vnd Beczeugnus ist dem Thar Peter dy Arbeth zwgesprochenn. So hob ich vernumen das Euer Weissheit auch Tail darynne hath: so ist dy Manung unseres gnedigen Herren das Golt nyndert den yn sein Saczkamern zw kumen, bey Leib und bey Guth; daruber hob ich den Thar Peter gesweren. noch dem er mündicklich sogen wirt, das Golt zw bringen unseren Herren; wirt sich den ymancz dareyn mengen, anderley Sach halben, der hob nicht vor ubel was ym dar nach kumen wirt. Do mit vil gutter Nacht. Datum auff der Mwlda, am Tag Elizabeth, anno 1535.

Wolffgang Samerer, ewer Gunner zw alle Czeidt.

[Vo:] Dem ersamen und weyssen Herr Thomas, zw Nössenen wonende, seynem besunderen Gunner, detur.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCXCVII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, ceránd a i se aduce tributul prin obișnuita solie. Bacău, 1535, 22 Novembre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus ac heres terre moldawiensis. Prudentes et circumspecti domini ac universi fideles nobis dilecti. Scimus vobis omnibus esse nota, quam sepissime iudicem civitatis nostre [=vestre] huc ad nos venire fecimus, semper accusarunt. Quare iam volumus ut iudex civitatis nostre quatuor iuratis civibus et quatuor ex iuratis ac de districtu civitatis nostre, duos ex quatuor *greb,* sine ulla excusacione ad nos venire teneantur ac nostrum annuale tributum aducere debeant. Quibus nos promittentes, ad Deum omnipotentem ac eius gloriosam genetricem Mariam ac fidemque nostram Deo debitam, quod iterum fratres vestros mox sine ullo impedimento ad sua propria remitere volumus. Ex oppido Bako, in festo Dive Cecilie Virginis, anno Domini 1535.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iuratis civitatis nostre bystriciensis, fidelibus nostris dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCXCVIII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre risipirea, de Toma Pielarul, a averii lui Adrian Zidarul. Suceava, 1536, 18 Ianuar.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus ac heres perpetuus terre moldawiensis, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, fideles nobis sincere dilecti. Conquestus est coram hiis magister Adrianus Lapicida qualiter providus Thomas Pellio, comansor civitatis nostre bistriciensis, minus iuste suum verum heredium[2] dissipasset. Igitur, visis presentibus, volumus ut predicto iusticiam rectam cum prefori *(sic)*[3] administrare debeatis. Ex oppido zwchawiensi, in festo Prisce Virginis, anno Domini 1536.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iura[tis] civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nob[is dilectis].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

---

[1] Sângiordz, în părțile Bistriței.

[2] „Moștenirea."

[3] „Înaintea ușii."

DCXCIX.

Iaşi, 1536, 16 Maiu.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre răspunsul ce dă prin Iacob Măcelarul şi despre o ocnă de sare.

Petrus, Dei gracia Waywoda et heres terre Moldavie, et cetera. Prudentes ac circumspecti, nobis fideles dilecti. Remisimus hunc prudentem Iacobum Lanium, iuratum Dominacionum Vestrarum; ea omnia que, eodem nobis retulente, intulistis, bene intelleximus, per eundemque Dominacionibus Vestris respondimus. Idcirco, quidquid iisdem Providus Iacobus Dominacionibus Vestris nomine nostro retulerit, fidem indubiam adhibere velint. Deinde vero volimus, necnon mandamus Dominacionibus Vestris fodinam salis a prudente Demetrio Pellioni recipere debeatis, illamque in usum civitatis recipere debent. Datis ex Iaswaschar, feria tercia post Cantate, anno 1536.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bystryciensis, fidelibus nobis dilectis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCC.

Făgăraş, 1536, 4 Iunie.

Ştefan Majláth, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre gătirile lui Petru-Vodă al Moldovei.

Prudentes ac circumspecti domini, amici nobis dilecti. Salutem. Intelligimus etenim Waywodam moldaviensem in hoc regnum gentes suas armari et omnino se moturum velle. Hortamur igitur vos, nihilominusque vobis harum serie in persona regia, domini nostri Clementissimi, firmiter committimus quatenus in eadem condicione quam Sue Maiestati et huic miserrimo regno, nobis quoque prestitistis, constanter perseverare et omni apparatu tam prompti et parati sitis per singula capita vestra, ut, dum et quando per alias literas nostras, vel eciam viceweyvode nostri, requisiti fueritis, mox et incontinenter cum omnibus viribus vestris illuc quo necessitas regni exposcit interesse et in serviciis dicti regni insudare valeatis et teneamini. Nam alioquin, si in premissis aliud facere pretenditis ac fidem fidelitatemque domino nostro Clementissimo premissam, fide tamen, non saltem voce communi, perseverare nolletis, vel non curaretis, extunc certi sitis quod, si altissimus Deus nos una cum domino nostro Clementissimo et regno preservaverit, in tantum cogitare volumus quod et posteritates vestri memineri in perpetuum poterint. Vosque valere optamus, et fidelitatem vestram premissam ne obliviscamini. Datum ex Fogaras, die dominico Pentecostes, anno Domini 1536.

Stephanus Maylath, comes et Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, amicis nobis honorandis [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCI.

Suceava, 1536, 8 Iunie.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimesul său Iacob.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus ac heres perpetuus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Habet a nobis hic [3] pre-

[1] Pentru ocnele moldoveneşti şi cămăraşul lor v. Bogdan, *Documente moldoveneşti*, pp. 62-3.

[2] Lămuririle pentru situaţia politică din acest an, când Ioan Zápolya luă lui Petru cetatea Ungurașul, în *Documentele Bistriţei*, I, pp. XXX-1.

[3] În copia Academiei: *habeo*.

sencium exhibitor, videlicet nomine Iacobus. Igitur, quidquid nomine nostro vobis retulerit, fidem eius adhibere debeatis. Ex oppido Zwzwa, feria quinta post Penthekozten, anno Domini 1536.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre uciderea fără dreptate a lui Wolfgang Forster.

Bahluiu (Hârlău), 1536, 9 Octombre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus ac heres perpetuus terre moldaviensis, et cetera. Prudentibus et circumspectis dominis iudicibus parcium regni transsilvaniensium, amicis et vicinis dilectis. Contigerat quod, iis iam retroactis seculis, providus, iam pie memorie Wolffgangus Folster[1], commansor civitatis vestre bistriciensis, venerat ad nostram presenciam ad perficienda sua negocia. Thomas autem Pellio eo tempore erat iudex civitatis vestre bistriciensis; ignoramus quo spiritu ductus, miserat literas suas, presente prefato Wolffgango, quomodo idem Wolffgangus esset proditor civitatis vestre et omni iure dignus esset mortis; ubi autem superviveret longius, proderet civitatem vestram. Idem Thomas Pellio supplicaturus mediis suis scriptis nobis ut predictum Wolffgangum caput amputare faceremus. Atque fecimus ad supplicata Thome Pellionis. Demum, post mortem Wolffgangi, cognovimus quod prefatus Wolffgangus proditor civitatis vestre aut vobis non fuisset, nec quidquam coram (aut) vobis excessisset. Hec suprascripta, ad fidem et in verbo dominio nostro[2], dicimus tali modo contigisse. Ex oppido Bachlo, ipso die Divi Dionisii Confessoris, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo sexto[3].

(Bistrița, Archiva Orașului; copie din 1541-2.)

DCCIII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre uciderea de el după o pără a lui Wolfgang Forster.

Bahluiu (Hârlău), 1536, 9 Octombre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus ac heres perpetuus terre moldaviensis. Prudentes ac circumspecti domini, fideles sincere dilecti. Contigerat iam his peractis annis Providum Wolffgangum Forster in suis negociis sese contulisse coram nostra presencia, ab alia parte Thomas Pellio miserat suas literas ad nos, ad fidem suam christianam, predictum Wolffgangum fore proditorem civitatis vestre bistriciensis ac dignum omni iure caput amputare. Nos, visis literis Thome, ea fecimus. Post mortem autem Wolffgangi cognovimus et rescivimus nobis fuisse innocentem, sed probum et fidelem; ignoramus quo spiritu ductus Thomas Pellio ut per scripta sua Wolffgangus decollatus [sit]. Hec dicimus, in verbo nostro dominio[4], sic contigisse. Ex oppido Bachlo, ipso die Divi Dionisii Confessoris, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo sexto[5].

(Bistrița, Archiva Orașului; după cópii din 1541-2.)

---

[1] Forster.

[2] „Pe cuvântul nostru domnesc."

[3] În copia Academiei *ignora*.

[4] V. nl precedent. — Acesta e numai altă formă.

[5] V. mai sus, no 361, p. DCLXXIV și mai ales actele procesului, la anul 1542.

DCCIV.

Bahluiu (Hârlău), 1536, 18 Octombre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre chemarea la el a lui Toma Waldorfer.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus terre moldawiensis, et cetera. Provido Thome Woldorffer dedimus has nostras literas ad nostram fidem christianam, Deo debitam, quod, si omnia sua mala gesta contra nos ac civitatis nostre postposuerit, ac fidelem nobis exhibuerit, extunc habeat personam suam coram nobis presentare. Nos autem eundem, nec corpore, vel persona aut rebus impedire aut molestare volumus, ut, cum autem coram nobis iuramentum prestiterit, habeat libere, sine ullo impedimento, ad sua propria iterum venire. Iuramus Deo sancto quod suprascripta non violabimus. Ex oppido Balho, in festo Luce Evangeliste, anno Domini 1536.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCV.

Unguraş [1], 1536, 10 Novembre.

Ştefan Majláth, Voevodul Ardealului, către Sibiieni, despre o plângere în legătura cu datoria lor de bani faţă de Petru-Vodă al Moldovei şi faţă de regatul Ungariei.

Nos, Stephanus Maylath, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, damus pro memoria quod, cum animadverteremus hac nostra tempestate tot et tantas levinas *(sic)* ac imperfectorum perfidorumque et divagorum atque malorum hominum discursiones divagacionesque ac disuasiones, delaciones et prodiciones pasim, et quidem studiose, fieri et versari, et exinde multas cedes, clades, direpciones, verberaciones, vulneraciones, sanguinum efusiones, spoliaciones, homicidia, incendia, devastaciones, depopulaciones ac desolaciones et alia id genus omnia mala et pericula ubique evenire, cogitantes et satagentes quomodo Dei optimi auxilio oficium boni oficialis exercere administrareque et perficere et huic misere patrie, que hactenus eiusdem Altissimi clemencia inter alias Sacre Corone regni Hungarie provincias utcumque adhuc integrior permansit, secundum nostrum oficium a talibus pessimis faccionibus et periculis precavere eamque in unitatem deducere ac pacificare et quietam tranquillamque et integram conservare et Maiestati Regie, domino nostro Clementissimo, et predicte sacre Corone et huic patrie bonum et gratum servicium exibere valeremus, sicuti aliarum quoque civitatum, opidorum et villarum iudicibus, prefectis et curatoribus, sic et huic circumspecto Demetrio Crechmeer dicto, qui hiis preteritis annis iudex civitatis bisterciensis fuerat constitutus, ex quo potissimum civitas illa in confinibus regni esset situata, in persona dicti domini nostri regis specialiter et firmissime duximus semper committendum, prout et nunc comitimus, quatenus, exhibitis serviciis et persolutis censibus omnibus que et quos Sua Maiestas Regia Spectabili domino et Magnifico Wayvode moldaviensi de ipsa civitate impendi et administrare commisisset, ad omnia facta et negocia Sue Maiestatis ac huius regni et ipsius civitatis eam quam maiorem posset diligentem et solicitam curam adhiberet viasque et semitas ita custodire et observari facere deberet, ne, vel Sue Maiestati in suis iustis et legitimis, tricesimarum scilicet vel vigesimarum, proventibus damnum, vel huic regno et eidem civitati quidquam cure vel periculi aut nocumenti de illinc accideret; nam exinde non alium nisi eos qui suis semper temporibus communitatibus preessent, requireremus. Nunc autem prefatus Demetrius Crechmer, Bisterciensis, ad nos veniens, conquerendo exponit nobis quendam Iohannem Sutorem, tempore sui iudicatus, non per ipsum, sed alium, cui ex oficio magis interfuisset, iuste et rite fuisse damnificatum, unde iam ipsum indebitis impeteret litibus et damnificare damnificarique facere intenderet; suppli-

[1] V. mai sus, p. 372, nota 2.

cans nobis idem Demetrius Crechmer ut sibi in hac parte patrocinari et ipsum defendere dignaremur. Factum siquidem illud, quomodo actum sit, nobis non ante, nec aliter, nisi ut ipse nunc declarat, constitit et constat. Verum premissam curarum adhibicionem eidem nos commisisse recolimus et fatemur, quibus incumbit universis, testimonio presencium mediante. Datum in Balwanyws, feria sexta in profesto Beati Martini Episcopi, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo sexto.

Lecta.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCVI.

Albotă, Postelnicul lui Petru-Vodă al Moldovei, către Bistrițeni, despre cei 2.000 de florini din cenz ce a primit. Bistrița, 1537, 10 Ianuar.

Ego, Albotha Postylnik Spectabilis ac Magnifici domini domini Petri Waivode et heredi terre moldaviensis supremus cubicularius, recognosco presentibus quod a iudice iuratisque civibus civitatis bistriciensis accepi in solucionem census ordinarii Sancti Martini florenos bis mille in bona probataque et antiqua Mathie regis Hungarie moneta, ad presentandum Graciosissimo domino Waivode moldaviensi. In cuius rei signum et testimonium eisdem civibus civitatis bistriciensis ac iudici hasce quittancias literas, signo meo usuali consignatas, duxi concedendas. Datum Bistricie, feria quarta proxima post festum Epiphaniarum Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo septimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCVII.

Însemnarea cheltuielilor cu soliile brașovene trimese în Moldova, la Petru-Vodă. 1537—1540.

Extradata per nos, Brassovienses, nomine Universitatis dominorum Saxonum.

Anno Domini 1537, die Beatorum Philippi et Iacobi Apostolorum [1 maii], dedimus domino Michaeli Rufo, nomine Universitatis Saxonum, in legacionem ad Moldaviam misso, expense... Merces eiusdem ad dies 18... Duobus famulis cum eodem, tribus diebus... unt merces.

1539. Feria quinta ante Letare [13 marcii] Andreę Buchelches, civitatis huius famulo, [cum] literis dominorum Cibiniensium ad Petrum Waydam in Moldaviam misso, expense et [salarium], fl. 6.— Feria quarta ante Penthecostes [21 maii] Mattheo Salczpurgensi, ad Petrum Way[vo]dam in Moldaviam misso, ad referendum quod domini regnicole unanimiter vellent filio Ioannis regis servire, expense et salarium, fl. 6. — In vigilia Pentecostes [24 maii], dominus Michael Ruffus, frater noster iuratus, missus est ad Petrum Way[vo]dam cum ceteris trium nacionum oratoribus; qui nondum rediit, nescimus ergo quanta sua(?) expensa faciet, salariumque misimus fl. 25.

1540. Feria quinta proxima post Nativitatis Marie [9 septembris] domino Cristanno Hyrser, cum Philippo Porcolab, nomine trium nacionum, in Moldaviam misso, expense et salarium, fl. 26, asp. 25.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, II, nº 112.)

DCCVIII.

Făgăraş, 1537, 21 April. Ştefan Majláth, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre nişte Ţigani fugari din Ţara-Românească.

Prudentes et circumspecti domini, fratres charissimi, salutem. Misimus hunc hominem nostrum pro reportandis Czyganis illis qui nuper ex Transalpino exiverant. Rogamus igitur Dominaciones Vestras ut illos omnes ad manus istius hominis nostri dare et assignare velint. Intelligimus preterea alios quoque Czyganos extra istos apud Dominaciones Vestras esse, qui nobis hereditarii essent: pro istis quoque Dominaciones Vestras rogamus ut, una cum aliis, eos ad nos mittere velint; quorum nomina in regesto presentibus incluso assignari fecimus; pro quibus si Dominaciones Vestre aliquam pecuniam solverent, querant ab illis qui Czyganos illos Dominacionibus Vestris vendiderunt. Quos nos quoque suo tempore requirere voluimus, cum id de iure facere non potuissent. Secus igitur Dominaciones Vestre ne faciant. Quas felices valere optamus. Ex castro nostro [Fogaras], sabbato proximo ante Dominicam Iubilate, anno Domini 1537[1].

Stephanus Maylad, Wayvoda transsylvanus et Siculorum comes, etc.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, fratribus charissimis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 111.)

DCCIX.

Suceava, 1538, 3 Mart. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o pără nedreaptă.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus regni moldaviensis. Prudens et circumspecte, fidelis sincere dilecte. Intelleximus quomodo Petrus Regeni[2] ad virum providum Mathiam Greb de Iad aliqua falsa verba et ficta contulisset Tue Fidelitati; iam autem Tua Fidelitas, ut intelleximus, summam indignacionem habet ad prefatum Mathiam propter mendacia Petri Regeni. Sciat Tua Fidelitas quod idem Mathias est fidelis nobis quam Tue Fidelitati. Igitur fidem ne habeat Tua Fidelitas verbis Petri Regeni, que contulit adversum Mathiam Greb, quoniam et fide mediante possemus dicere quod predictus Mathias totus fidelis et probus. Ex arce nostra swchawiensi, tercia marcii 1538.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Thome, iudici civitatis nostre bistriciensis, dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCX.

Caransebeş, 1538, 25 Iulie. Grigore Vaida şi Sfatul din Caransebeş către Sibiieni, despre corăbiile turceşti ce umblă pe Dunăre.

Egregii ac prudentes domini nobis confidentissimi ac observandissimi, salutem servitutisque nostre cum exibicione, honoris commendacionem. Cum Cibinii apud easdem constitutus forem, possunt eedem recordari de presenti disturbii rumore nos promisisse, quidquid certitudinaliter intellexerimus, Vestras Dominaciones in literis nostris cerciores reddere. Nunc itaque naves nandoralbenses,

---

[1] Ioan „Rwssor" venise dela Munteni pentru aceşti „Egiptii"; se scrie Domnului la 23 April *(Quellen,* II, p. 516).

[2] Din Reghinul Săsesc.

Zenderw, Kwlich, Haraam, Gradisgya ac Kalambocz[1] vadatorie, que fuere, eedem victualibus sunt onerate ac per Danubium Bodon[2] versus descenderunt et navigaverunt, unusquisque eorundem secum duos modios transsilvaniensis usus ferens. Ignoramus si ad Moldaviam vel Transsilvaniam intendunt ire. Attamen feria quarta proxime elapsa [24 iulii] infra Bodon descenderunt, pontem secum in navibus ferentes. Easdem valere desideramus ad vota earundem felicissime. Datum in Karansebes, in festo Divi Iacobi Apostoli, anno Domini 1538.

Gregorius Wayda, iudex ceterique iurati cives civitatis Karansebes.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium ceterisque civibus civitatis cibiniensis, dominis nobis confidentissimis ac observandissimis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCXI.

Sibienii către Braşoveni, despre planul turcesc de a trece Dunărea la Chilia spre a lovi Ardealul. Sibiiu, 1538, 1-iu August.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi, salutem. Noveritis quod ad mandatum Regie Maiestatis, domini nostri Clementissimi, pecuniam vestras nuper hic missam, unacum nostra, ad Segeswar transmisimus, ubi, cum pecunia vestra numerata fuisset, defectus erat den. 83, quos iuratus civis noster supplevit. Nunc autem per Regiam Maiestatem hic missus est Egregius Franciscus Bachy, prepositus scepusiensis, per quem Regia Maiestas restantem pecuniam de taxa viginti quatuor millium florenorum desiderat, terminum prefixum, videlicet festum Beati Stephani Regis [15 augusti], expectare nolentes. Quare iuxta mandatum Regie Maiestatis presentibus vobis committimus ut quam citissime fieri poterit pecuniam vestram levare et importare velitis et debeatis. Ceterum intelleximus quomodo Imperator Turcharum cum copiis suis prope Keyla Danubium transfretasset, ac inde per Moldaviam erumpere nosque invadere vellet; rogamus igitur presentibus Dominaciones Vestras quatenus id ipsum per speculatores vestros citissime intelligere nosque superinde cerciores reddere velitis. Demum vos valere feliciter optamus. Datis Cibiny, in festo Vinculorum Petri, anno Domini 1538.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudicibus et iuratis civibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, no 114.)

DCCXII.

Regele Ioan Zápolya către Sibiieni, despre un proces al Doamnei Despina. Bogács, 1538, 1-iu August.

Nos, Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, damus pro memoria quod, nobis feria secunda proxima post festum Beati Iacobi Apostoli proxime preteritum [29 iulii], unacum nonnullis dominis, prelatis, baronibus, magistro protonotario regnique nostri nobilibus, Sedis utputa nostre iudiciarie assessoribus, in civitate nostra segeswariensi constitutis et in eadem sede nostra consedentibus, Franciscus Olah, pro Illustri et Magnifica domina Tespina, relicta Spectabilis et Magnifici condam domini Bazarab Wayvode transalpinensis, cum procuratoriis literis nostris, iuxta continenciam literarum nostrarum prorogatoriarum ac prudentum

[1] Corăbii din Belgrad ce merg la Semendria, „Kwlich", Haram, Grădiste şi Galambocz—Golubac

[2] Vidin.

et circumspectorum magistri civium, iudicum et iuratorum consulum civitatis nostre cibiniensis adiudicatorarium transmissionalium, coram nobis comparens, presente ibidem et modo simili personaliter adherente circumspecto sive honesto viro magistro Petro Ewthwews, cive civitatis nostre cibiniensis predicte, easdem literas adiudicatorias transmissionales, in papiro clause confectas sigilloque eorundem magistri civium, iudicum et iuratorum ab extra in margine impressive consignatas, prudentibus et circumspectis magistris civium, iudicibus ceterisque iuratis senioribus Septem Sedium saxonicalium nostrorum sonantes, Maiestati Nostre utrinque exhibuerunt et presentarunt, hunc tenorem continentes.

[Actul din 1534, 19 Ianuar.]

Quibus exhibitis et presentatis, tenoreque et continencia pretactarum literarum adiudicatoriarum, pariter et transmissionalium, per nos sane intellectis et diligenter examinatis, partes predicte per nos in premissis iuris equitatem iusticieque complementum supplicarunt elargiri. Unde, licet prefati magister civium, iudices et iurati consules antefate civitatis nostre cibiniensis, causa in premissa procedentes, dicto magistro Petro in causam attracto prescriptum iuramentum per eundem septimo se deponendum adiudicaverint, quia tamen absurdum esset, ac veritati et regni consuetudini penitus contrarium foret tantam notabilem et excellentem summam, mille utputa florenorum, iuramentis dumtaxat septem personarum[1] supprimi et a parte eam acquirenti alienari, pro eo, ex matura deliberacione prefatorum dominorum, prelatorum et baronum magistrique protonotarii et regni nostri nobilium, dicte utputa sedis nostre iudiciarie assessorum iudicancium, commisimus eo modo ut prefatus magister Petrus Aurifaber, pro ipsius restitucione predicte corone auree sive solucione summe dictorum mille florenorum, valoris utputa eiusdem corone, expurgacione pariter et expedicione iuramentum quartodecimorum probarum honestarumque et bone fame personarum, quorum primus solus, alter vero supremus magister, quinque autem alii magistri ceharum aurifabrorum dicte civitatis nostre cibiniensis, reliqui autem septem inhabitatores eiusdem civitatis nostre cibiniensis persone fieri debeant, in termino ulteriori per eosdem magistrum civium, iudices et iuratos cives iamfate civitatis nostre cibiniensis eidem magistro Petro in causam attracto prefigendo, deponere debeat et teneatur, causam parcium predeclaratam pro sui perfeccione debitaque exsecucione rursus in presenciam sepedictorum magistri civium, iudicum et iuratorum consulum memorate civitatis nostre cibiniensis duximus remittendam. Datum in oppido nostro Bogach, quarto die termini prenotati, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo octavo.

Correcta in diccione: quinque.

[Vo:] Super deliberacione cause intrascripte.

Pro Illustri et Magnifica domina Tespina, relicta Spectabilis et Magnifici condam Bazarab Wayvode transalpinensis, contra circumspectum magistrum Petrum Aurifabrum civem, in presenciam magistri civium, iudicum iuratorumque consulum civitatis nostre cibiniensis.

Promissio. Lecta per me, magistrum Posa, protonotarium, pro presencia Regie Maiestatis, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCXIII.

Brașov, 1538, 7 August.

Brașovenii către Sibiieni, despre plecarea Sultanului împotriva lui Petru-Vodă al Moldovei.

Prudentes et circumspecti domini ac amici honorandi, salutem. Novitates antehac habitas Vestris Dominacionibus scripsimus. Hesterna autem die homo

[1] După datina românească.

Regie Maiestatis, et cetera, e Turcia, immo ex castris Imperatoris Turcarum, ad nos venit, qui refert Imperatorem in propria persona cum ingenti exercitu suo Moldaviam certo fore invasurum et deinde hanc brassoviensem et mox istam cibiniensem civitates primo impetu oppugnaturum totamque Transsilvaniam in potestatem velle redigere. Et, quo copie validiores essent, omnes gentes suas militares, quas ubique, Hungariam versus, iuxta Danubium habuit, ad se per Danubium navigio descendere fecit. Isti sunt conatus hostis, quos Dominaciones Vestre ceteris dominis, fratribus nostris Saxonibus, indicare poterunt. Easdem valere optamus. Ex Brassovia, feria quarta ante Laurencii, 1538.

Iudex et iurati consules civitatis brassoviensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCXIV.

Regele Ioan Zápolya către Sibiieni, despre veştile date de Domnul muntean cu privire la gătirea Sultanului asupra Moldovei. Gerend, 1538, 16 August.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Literas vestras, quibus scribitis Wayvodam transalpinensem[1] vobis significasse Cesarem Thurcarum iam Moldaviam intrasse et inde huc in Transsilvaniam intendere, accepimus. Nos illius conatum antea quoque in hoc esse intellexeramus, et quem ordinem, ex instituto regnicolarum, conservacionis vestre constituerimus, ex literis nostris capitaneo illorum trecentorum peditum, quos antea vobiscum conducere feceramus, heri ad vos datis, intelligere potestis; nos enim ex singulis comitatibus et ex singulis Sedibus siculicalibus singulares viros in medium vestri cum regnicolis elegimus et ex regno nostro Hungarie ac externis quoque partibus copias non parvas in dies exspectamus. Quc dum venerint, capitaneorum quoque in medium vestri deligendorum racionem habituri sumus et maiorem quam possumus curam conservacionis vestre habebimus, dummodo vos quoque racionem conservacionis vestre habeatis. Quod ut faciatis, serio vobis committimus. Datum in possessione Gerend, feria sexta proxima post festum Assumpcionis Marie, anno Domini Mo Do XXXVIII.

Ioannes rex, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et iuratis consulibus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCXV.

Emeric Bebek, comitele Secuilor, către Braşoveni, despre primejdia faţă de Turci a prelungirii drumului spre Bran. Gurghiu, 1538. 14 Septembre.

Emericus Bybek de Velsevch, comes Siculorum, etc. Circumspecti viri. Notificamus vobis quomodo nunc perfidissimi Turci, fidei christiane persecutores, hostes et inimici nostri, nuper sub castro Terch viam et publicam stratam, unde prefati huc, ad oprimendum et devastandum hoc regnum, venire possent, labora-

[1] Radu Paisie. Scrisori de afaceri ale lui, în Bogdan, *l. c.*, p. 187 şi urm., 276 şi urm. Pentru aducerea steagului (de întărire, după vre una din luptele cu pretendenţii), v. *ibid.*, p. 278, no cxii. Cf. în Iorga, *Inscripţii*, II (= *Studii* şi *Documente*, XV), p. 48 şi urm., ştirile despre răscoala lui Stroe Pribeagul. Lupta dându-se în Octombre 1544, întărirea de Turci, pomenită în scrisoarea din 29 Novembre, poate fi în legătură cu acest fapt.

verunt. Ideo vobis et vestrum cuilibet firmiter precipiendo mandamus et eciam, seriose cogitando, Vestras Sagacitates amonemus quatenus prefatam viam, ob respect[u]m amoris domini nostri regis, necnon huius regni, secundum quod fideles nostri castellani declarabunt, cum fortitudine maiori et forciori potueritis, cum tali fortitudine prefatam viam laborare non prolongetis, ne aliqua desolacio huius regni ex parte prefate vie per prefatos hostes nostros fieri contingat. Et, si taliter fiat, quod Dominus Deus avertat, extunc ad nos istam causam proponere non potestis quod nos vos non amovissemus ad laborem prefatum. Si feceritis, bene quidem. Scientes revera quod nos ante communem conspectum huius regni cum Illustrissimo domino nostro rege vobis regraciari faciemus. Alioquin, si non feceritis, iram et furorem valde magnum domini nostri regis evadere nullatenus potestis. Cetera vero lator presencium vobis oretenus declarabit, cui fidem credulam adhibeatis...

Scripta in Gergin, dominica proxima in die Exaltacionis Sancte Crucis, anno Domini, etc., XXXVIIIjo.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 14.)

DCCXVI.

Turia, 1538, 17 Septembre.

Ştefan Majláth, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre hrana strajei dela Oituz.

„Stephanus Maylad, comes et Way[vo]da transsylvanus", către Braşoveni. „Cum gentes iste que ad custodiam Oythoz in castris constitute sunt, vino aliisque rebus ad victum necessariis carere non possint, volumus, et vobis auctoritate regia firmiter committimus, ut tria vasa vini et alia victualia venalia huc ad oppidum Wasarhel mittere debeatis, ne gentes ipse rebus necessariis deficiant...

Ex oppido Thoryawasara, tercio die festi Exaltacionis Sancte Crucis", 1538.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 13.)

DCCXVII.

Vaşarheiu, 1538, 27 Septembre.

Judele de Vaşarheiu către Bistriţeni, despre sosirea lui Petru-Vodă al Moldovei.

Prudens et circumspecte domine mihique plurimum honorande. Post salutem meique perpetui [=perpetuam] commendacionem. Ex quo aliquocies Dominacio Vestra me rogatum habuit ut, quandocunque novarum rerum aliquid intelligerem, Dominacioni Vestre intelligere darem, in presenciarum hoc possum certo Dominacioni Vestre scribere quod feria quinta proxime preterita [=26 septembris] ante meridiem Wayvoda moldaviensis personaliter erat in hac civitate, cum uno nobile de Cyk, amico meo, qui mihi hoc secreto significavit. Bernardum Thamasy quoque ego evocavi e sede iudiciaria, ut conveniret cum Wayvoda moldaviensi, et adhuc vinum quoque dedi e cellario meo eis. Tandem inde ierunt et prandium habuerunt apud Bernardum Thamasy. Tandem feria sexta [=27 septembris] summum [=summo] mane discessit illinc ad Cycyo. Hec certo et secreto Dominacioni Vestre scribere possum; hic apud nos nemo preterque ego et qui hanc scripsit epistolam scit. Volo apud Dominacionem Vestram quoque ad tempus secreto haberi. Dominacionem Vestram ad vota valere cupio. Ex Zekelwasarhel, feria sexta ante festum Divi Michaelis Archangeli, anno Domini 1538.

Thomas Kapecy, iudex oppidi Zekelwasarhel, et cetera[1].

[Vº:] Prudenti et circumspecto domino Thome Zwch, iudici urbis Bestercye, et cetera, domino mihi confidentissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] V., pentru lămuriri, *Documentele Bistriţei*, I, pp. XXXI-II.

DCCXVIII.

Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre purtarea ce trebuie să aibă faţă cu Petru-Vodă. Cluj, 1538, 1-iu Octombre.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Ea que de Petro Wayvoda nobis scripsisti, intelleximus; que per te nobis significata esse bono animo a te accipimus; an autem tu illum, cum te ad se vocet, convenire debeas, misimus ad eas partes thesaurarium nostrum [1], quem eius rei causa convenias, et quidquid tibi faciendum sit, ab eo intelligas. Datum in civitate nostra Coloswar, feria tercia proxima post festum Beati Michaelis Archangeli, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo octavo.

Ioannes Rex, manu propria.

[Vo:] Prudenti et ci[rcumspecto Thome] Zewch, iudici civitatis bi[striciensis, fideli] nobis dilecto [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXIX.

Episcopul Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre paza munţilor spre Moldova şi închiderea trecătorilor. Tabăra dela Reteg, 1538, 5 Octombre.

Prudens et circumspecte amice honorande, salutem. Rogamus vos ut alpes ad omnes partes bene custodiri facite. Preterea, quemadmodum et Magnificus dominus Franciscus Kendy vobis commisit, et nos, auctoritate Maiestatis domini nostri Clementissimi, committimus vobis firmissime, ut, sub amissione capitis et omnium rerum vestrarum, ex civitate ipsa bystriciensi nullum versus Moldaviam mittere presumatis, et bene superinde advigilare. Secus ne feceritis. Datum ex castris ad oppidum Rettheg, sabato post festum Sancti Francisci, anno Domini 1538.

Frater Georgius, electus varadiensis, thesaurarius et consiliarius Regie Maiestatis, et cetera.

[Vo:] Prudenti et circumspecto iudici civitatis bystriciensis, amico honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXX.

Emeric Balassa, Voevod al Ardealului, şi episcopul Gheorghe către Bistriţeni, despre Românii ce trimet în Moldova. Ciceu, 1538, 7 Octombre.

Prudens et circumspecte amice honorande, salutem. Hortamur vos et committimus ut hos Valahos, presencium ostensores, quos nos in Moldaviam transmisimus, statim visis presentibus, usque ad metas Moldavie comitari facere debeatis, ut tuto transire possint. Secus ne feceritis. Datum ex [=sub] castro Chicho, feria secunda post festum Sancti Francisci, anno Domini 1538.

Emericus Balassa de Gyarmath, comes et Wayvoda transsilvanus, et cetera. Frater Georgius, electus waradiensis, thesaurarius et consiliarius Regie Maiestatis, et cetera [3].

[Vo:] Prudenti et circumspecto iudici civitatis bystriciensis, amico dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Martinuzzi, episcopul Gheorghe.

[2] Cf. *Documentele Bistriţei, l. c.*

[3] V. *ibid.*, p. XXXIII.

DCCXXI.

Sibiiu, 1538, 20 Novembre.

Regele Ioan Zápolya către Bistriţeni, cu porunca de a liberà pe un Moldovean şi averea celorlalţi.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Commissio propria domini regis.

Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Volumus et tibi committimus ut Lucam illum Moldavum, qui nunc detentus apud te est, liberum dimittere resque omnes Moldaviensium, que apud cives tuos essent, de quibus illi bonum testimonium facere poterunt, eisdem restitui facere debeas. Secus ne feceris. Ex civitate nostra cibiniensi, secundo die festi Beate Elisabeth Vidue, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo octavo.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Thome Zewch, iudici civitatis nostre bistriciensis, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXXII.

Ciceu, 1538, 6 Decembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, in afacerea lui Wolfgang Forster.

Nos, Petrus, Dei gracia Wayvoda ac heres, dominus regni moldaviensis, significamus tenore presencium quomodo iam his retro ante [=retroactis] seculis contigerat quondam Providum Wolgangum Forzter, concivem bistriciensem, sese contulisse in nostram presenciam, Moldavie, sua negocia perficiendum; nonnulli autem sinistri fautores, tempore sue presencie accedentes ad nos, ut qui hec verba dicentes intellexisse ac audivisse ex ore providi Thome Woldorffer, protunc iudicis civitatis bistriciensis, prefatum Wolgangum omni iusta sentencia esse reum mortis, quoniam esset proditor noster. Itaque, ignoramus quo spiritu ducti, fecimus, ex furore, predicti caput (com)plecti. Inter cetera contigerat prenominatum Thomam ad nostram presenciam optasse: ut qui, stupefactus per verba nonnullorum hominum multiloquacium, recusaverat ad nostram presenciam venire, se sepius nos molestans [=ne sepius nos molestet] sue contumacie erga nos. Ubi autem hec vidissemus, concesseramus ac dederamus literas nostras ob petita et optata relicte quondam Wolgangi quomodo predictus Thomas fuisset ac esset actor et in causa prenominati mortis. Tamen, post tempora elapsa contingentarum rerum, a nonnullis fide dignis hominibus cognovimus et intelleximus Providum Thomam nullo modo ac racione fuisse causa mortis Providi quondam Wolgangi. Datum ex Cycho, Divi Nicolai, anno Salutis 1538[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXXIII.

Ciceu, 1538, 15 Decembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre arestarea lui Ioan Diacul, trădătorul său.

Salutem et amiciciam. Prudens et circumspecte vir, nobisque dilecte. Significamus vobis quod proditor ille noster Ioannes Literatus incarceratus est. Proinde precipimus et committimus tibi, statim visis literis nostris, uxorem suam ac famulos ac famulas et res nostras quam plurimas (nostras), apud eam existentes, reserventur, et ne unus ex eis aufugiat; si vero abierunt, statim perquiri faciat eam et famulos et totas res, sintque in custodia quoadusque a Regia Maiestate, domino nostro Clementissimo, aliam informacionem habueris; et ne in indigna-

[1] V. mai sus, la datele de 9 şi 18 Octombre 1536.

cionem Regie Maiestatis eadem incidat. Et secus facere nullo modo presumas. Ex Cicho, die dominico post festum Lucie, anno 1538[1].

Petrus, Wayvoda moldaviensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Tome Pellioni, iudici bistriciensi, amico nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXXIV.

Ioan, diacul lui Petru-Vodă, îşi dă mărturia în afacerea Wolfgang Forster. [Ciceu], 1538, 22 Decembre.

Ego, Ioanes Literatus, secretarius Spectabilis ac Magnifici domini domini Petri Wayvode terre moldaviensis, fateor et recognosco per presentes quod, dum ad anime mee salutem per Circumspectum Thomam Woldorffer, iudicem civitatis bistriciensis, multis coram testibus interrogatus fuissem, ut iuxta Dei omnipotentis veritatem, iustum verumque absque alicuius persone respectum dicerem, an aliquando ipse Thomas prefatus vel scripsisset aut nunciasset domino Spectabili Petro Wayvode moldaviensi, domino meo Graciosissimo, ut ipse Circumspecto quondam Wolgango Vorster, civi bistriciensi, nocere deberet aut eundem interficeret necne,— ideo, sicut ibi aperte fassus sum, presentibus quoque pro uberius testimonium recognosco quod prenominatus Circumspectus Thomas nihil unquam domino meo Graciosissimo nunciavit, sed neque iotam unam scripsit de predicto negocio et de lesione aut interfeccione ipsius quondam Wolgangi Vorster scitu meo aut intellectu. Etsi in meis necessitatibus, in quibus nunc sum, innocens hominibus, Deo sancto culpabilem autem me offero, ac, si ducerer in forum occidi, ab una parte viderem angelum sanctum, ab altera vero parte angelum malignum, ut qui pro vero aut mendacio me abduceret, secus fateri non possem. Hoc tamen addito ut, dum dominus meus Graciosissimus, ad multorum emulorum ipsius Thome Woldorffer suggestione[m], erga ipsum male esset affectus, omnibus quesitis formis ac modis quibus e medio tolli posset, medio mandato domini mei Graciosissimi per Mathiam Wyzternik sum iussus scribere, non clam, sed palam, literas quasdam sonantes quasi idem Circumspectus Thomas aliquando in morte Circumspecti Wolgangi Worster culpabilis exstitisset exque persuasione ipsius. Quod tamen non intellexi factum fuisse, nec fuit interfeccio Wolgangi prefati in causa Thomas Woldorffer; verum quidem litere scripte erant per me, ac tandem per dominum cancellarium sigillate et consignate, ut adversarii Thome eo facilius erga ipsum Thomam agere possent. Quoniam protunc et dominus meus Graciosissimus predictum Thomam, propter contumaciam suam et inobedienciam quam erga dominum ostendebat, morte quesierat; ideo ex suasione prefati Mathie Wyzternik dominus meus Clementissimus illas literas scribi fecerat ut que sonabant in perniciem prefati Thome Woldorffer. In cuius rei signum hasce meas literas recognicionales duxi concedendas. Datum dominica proxima ante Natalis Christi, millesimo quingentesimo tricesimo octavo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXXV.

Ioan Zalanchy către Bistriţeni, despre cearta dintre Petru-Vodă şi diacul său Ioan. Ungurag, 1539, 24 Ianuar.

Prudens et circumspecte domine et tanquam pater carissime. Salutem, et novus annus, quem maximus Deus Vestre Dominacioni attingere cum novo suo

[1] V. *Documentele Bistriţei*, I, pp. XXXIII-IV.

officiolatu concessit, eidem sit bene prosperatus. Vestra Dominacio intelligit, aperte quoque intellexit quomodo negocium Ioannis Literati cum suo domino versetur. Insuper promissio invencionis rerum illarum nuper per nos non repertarum tali modo se habet ut et prius. Noviter [ad] illa reperienda iter fecimus, sed frustra laboravimus. Scit igitur Vestra Dominacio ut bona sua erant de mandato Regie Maiestatis vestre custodie commissa per me; quas noviter rursum de speciali commissione Maiestatis Sue Vestre Dominacioni scribo ut ne dissipentur, sed in bona custodia Vestre Dominacionis conserventur, nisi cum ego vel litere mee Vestre Dominacioni comparuerint; alioquin nullatenus ne ad literas Ioannis Literati vel aliorum scripta, aut verba ex illis ubinam dissipentur. Habeo ego namque hec Vestre Dominacioni rescribere in mandatis: Barla[1] familiarem Ioannis Literati per manus alicuius fidi vestri hominis huc ad dominum Paulum Bank, ad castrum istum Balwanyos, mittatis, per quem volumus habere experienciam aliquam de illis rebus non inventis; quem Barla rursum per vestrum hominem ad vos mittere volumus. Quem bene valere opto. Ex Balwanyos, feria sexta in profesto Beati Pauli, anno 1539. Vestre Carissime Paternitatis

Ioannes Zalanchy, cito, manu propria.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Thome Zwch, iudici regalis civitatis bistriciensis, et cetera, tanquam patri carissimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCXXVI.

Turda, 1539, 29 Ianuar.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre cazul lui Wolfgang Forster.

Nos, Petrus, Dei gracia Wayvoda moldavus, fateor et recognosco per presentes quod, quando mors Wlpangi, civis bistriciensis, in Moldavia per nos incidit, non admonicione aut tradicione alicuius, quos, ut audimus, ut inserere velint, presertim Thomam Zewch, civem bistriciensem, cuius admonicione et tradicione hoc nostrum factum accidisse indicant et dicunt. Nam nos hoc quod fecimus, ex proprio arbitrio nostro fecimus, non ad ullorum interpelacionem. Propterea per has literas nostras proprias omnes homines et cives bistricienses, ac presertim Thomam Zewch, exceptos esse volumus et per presentes excepimus, et immunes esse fatemur, harum vigore et testimonio literarum nostrarum mediante. Datum Thorde, feria quarta proxima post festum Beati Pauli Apostoli Conversionis, anno Domini 1539.

(Bistrița, Archiva Orașului; și copie din 1592.)

DCCXXVII.

Buda, 1539, 14 Februar.

Judele și delegații Bistriței către orășeni, despre nunta regelui și știrile cu privire la Turci.

Circumspecti domini fratres. Salutem amicicieque nostre commendacionem. Magnam sollicitudinem de vobis semper habemus ne quid in absencia nostra committatur quo vos in primis ac nos quoque pudeat; ideo diligencia in omnibus opus est, presertim propter presentem necessitatem et huius temporis condicionem. Si vos ad instar nostre prospeccionis diligencieque diurne nocturneque gesseritis, procul dubio omnia bene habebunt; nostre voluntatis esset si hocce tempore duabus tantum valvis apertis uteremini, nec unicuique propter alicuius hortulum plan-

[1] Bârlea sau Burlă. Pare a fi Burlă. La 1541, „nobilis Burla" merge ca sol al lui Petru-Vodă la Lemberg în afacerea acestuia cu Sienco Popovici, fostul său om de casă (Iorga, *Relațiile cu Lembergul;* din „Economia Națională" pe 1900; p. 35 și urm.).

tareum parvas portas aperire. Ceterum rerum nostrarum statum vos nolumus ignorare. Heri cum ceteris Saxonibus dominum thesaurarium accessimus, ibique de omnibus informacionem accepimus. Nupcie tardabuntur: nondum venit regina. Ad dominicam Invocavit [=23 marcii] tantummodo nupcie celebrabuntur. Ideo porcionem istam domum misimus, racione expensarum, que, propter conventum multorum populorum, gravissime sunt; reliquam partem nobiscum retinuimus, quorum opera, inimicorum nostrorum passim circum nos volitancium gracia, carere non possumus. Hodie quoque cum domino Pesthieny collocuti sumus, qui eadem fere de nupciarum procrastinacione dicit. Multum enim temporis in residendo, in suscipiendo, in complacenciis, in ludis, in festivitatibus, in pudiciis, in coronacione, denique in eundo et regrediendo consumetur, quibus infectis nondumque consumatis, nos parum in nostris poterimus negociis proficere. In omnibus oportet nos sedulos ac vigilantes pro dignitate Regie Maiestatis, domini nostri Clementissimi, esse honoremque vestrum ac nostrum tociusque communitatis istius procurare. Novitates autem istas vobis significare possumus, idque ut diligenciores in custodia civitatis sitis. Pridie revera relatum est Regie Maiestati, domino nostro Clementissimo, simulque communi iam spargitur fama qualiter in die Beate Scholastice Virginis proxime preterito [=10 februarii] Thurce duas oncrarias naves refertas vinis syrmigiensibus, una cum pauperibus Pesthiensibus, violenter in Danubio captas, abduxerunt. Item Athynam *(sic)* quoque acceperunt, populum omnem abduxerunt. Interim quod nos hic novas continuamus amicicias et genio indulgemus, ipsi confinia Hungarie, iam olim quoque tacta, aggrediuntur. Fertur omnes illos Thurcas qui priore estate in Moldavia fuerunt, circa Danubium consedere, ut iam statim ad oppugnacionem arcis Walpo velint festinare. Sed nos timemus, dum istam fingunt oppugnacionem, ne incautos Transylwanos molestent. Iste est timor noster. Propterea maxime invigilandum vobis erit, simulatque aliqua fama vobis increbruerit, nobis diligentissime in scriptis transmittatis; sicque facietis scribere que vera sunt et ut illas literas Regie Maiestati possumus ostendere. Valete felices. Datum Bude, feria sexta ante Carnisprivium, anno Domini 1539.

Thomas Waldorffer, iudex,
Mathias Zas, Valentinus Kwglar, Christianus notarius, vestri.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis, iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, fratribus dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCXXVIII.

Emeric Balassa, Voevod al Ardealului, către Brașoveni, despre măsurile ce trebuie să iea împotriva „unor dușmani din Țara-Românească".

Amlaș, 1539, 2 Mart.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis dilecti. Salutem. Intelligimus certos hostes de partibus Moldavie et Transalpinie contra hoc regnum insurgere et invadere; quos necesse est ut vobis significemus quod secundum regni constitucionem unusquisque vestrum per singula capita vestra armis bellicis bene appromptuare et singuli viginti homines singulum unum currum cum sufficientibus victualibus habere debeant, tantis quidem expensis ac victualibus, ut in aliorum bonis nemini vestro concedere depredando frui, sed pena merita de facto punientur. Hortamur igitur vos, vobisque regia in persona, sub amissione capitum vestrorum, firmiter committimus quatenus, agnitis presentibus, vosmet ipsos et colonos vestros ita appromptuare et ita in promptu esse debeatis, ut, quandocunque per alias litteras nostras requisiti fueritis, prout tunc littere nostre sonabunt, mox eo quo necessitas

regni expostulaverit, venire et interesse valeatis et teneamini. Et bene valete. Ex castro nostro Alm[as], in Dominica Reminiscere, anno Domini 1539.

Emericus Balassa de Gyarmath, comes et Waywoda transsylvanus, etc.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis ceterisque civibus et consulibus civitatis brassoviensis, etc., amicis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, n° 257.)

DCCXXIX.

Unguraş, 1539, 25 Septembre.

Ioan Zalanchy către Bistriţeni, despre averea lui Ioan Diacul din Moldova.

Prudens et circumspecte domine et tanquam pater carissime. Salutem et meam paratissimam commendacionem. Voluntas Regie Maiestatis, domini nostri Graciosissimi, ex clemencia benignissima Maiestatis Sue id expostulat et mandat ut res et bona Ioannis Literati, secretarii domini Petri Wayvode moldaviensis, universa que ego in manibus Vestrarum Dominacionum in reposito, vestris sigillis firmatas, iam anno iterum instante idem ex mandato Maiestatis Regie confideram, uxori eiusdem Ioannis Literati cum Vestra Dominacione reddere ac restitui facere procurem, quo ipsa mulier se prolesque suos in medio Vestrarum Dominacionum de die in dies sustentare posset. Et, quia ego, in presenciarum in quibusdam negociis Regie Maiestatis, domini nostri Clementissimi, occupatus, ad Vestram Dominacionem in persona mea adire non potui, velit tamen eadem, presentibus visis, penes mandatum et voluntatem Regie Maiestatis, res omnes prefatas sub sigillis vestris habitas sepefate mulieris, uxoris videlicet Ioannis Literati, bono numero dare, ita ut, registratis rebus illis omnibus, registra bonorum suorum Vestra Dominacio apud se preservare debeat. Habeat tamen mulier custodiam ne qualiter extra voluntatem Regie Maiestatis afugere possit. Interdum Dominacionem Vestram felicem ad vota semper bene valere volo, cui me meaque servicia commendo. Datum ex castro novo Balvanyos, feria quinta ante festum Beatorum Cosme et Damiani Martirum, anno Domini 1539.

Ioannes Zalanchy, et cetera, Aule regie familiaris, et cetera [1].

[V° :] Prudenti et circumspecto domino Thome Pellifici, iudici regio civitatis bistriciensis dignissimo, et cetera, domino et tanquam patri carissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXXX.

Stremţ, 1539, 25 Octombre.

Emeric Balassa, Voevod al Ardealului, către locuitorii din Sighişoara, despre împăciuirea lor cu Muntenii.

Prudens et circumspecte amice, nobis dilecte, salutem. Diebus precedentibus miseramus erga vos quendam nostrum servitorem iuxta informacionem Regie Maiestatis, domini nostri Clementissimi, ut cum eo ad partes transalpinas accederetis damnumque vestrum ibi coram hominibus illis qui vos damnificaverunt in vero numero resciretis ac cum eodem homine nostro erga Wayvodam transalpinensem accederetis, qui vobis damna vestra rectificare paratus fuisset,— nam alioquin nos vestra damna rectificare voluissemus; similiter damna ipsorum Transalpinensium per vos eisdem illatorum [= illata] in pleno numero eisdem rectificare debuissetis, iuxta voluntatem Regie Maiestatis. Cum tamen nec ad partes transalpinas transire, neque damna transalpinensia per vos eisdem illata rectificare voluistis, unde manifeste

[1] Cf. pentru Ioan Diacul, închis în afacerea Wolfgang Forster, mai sus, la data de 15 Decembre 1538.

intelligi possumus querimoniam vestram fuisse minus iustam, volumus itaque, nihilominusque vobis harum serie, in persona Regie Maiestatis, firmiter precipientes mandamus, quatenus, visis et acceptis presentibus, mox, sine mora, omni occasione postposita, damna prefatorum hominum transalpinensium per vos illata rectificare, reddere, restituere restituique pace [= facere] debeatis et teneamini, cum pleno numero. Nam alioquin sciatis per vos ipsa damna ita et tali exemplo de rebus vestris rectificari facere restituique, ut et aliis, qui ad similes actus potenciarios manus eorum immiserunt, semper pro exemplo eritis; si secus fieri non posset, eciam cum [a]missione capitis, prout a Maiestate Regia, domino nostro Clementissimo, adhuc sumus edocti. Plures exhortaciones a nobis in hoc non exspectantes; secus non facturi. Ex castro nostro Dyod, sabbatho proximo festi Demetrii, 1539.

Emericus Balassa de Gyarmath, comes et Wayvoda transsilvanus.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis iudicibus, iuratis civibus ac consulibus oppidi Zazwaros, amicis nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCXXXI.

Bistrița, 1539, 2 Decembre.

Notarul Bistriței și Grigore Rosenberger, pârcălab de Cotnari, arată ce spune Mihail Uşerul lui Ștefan-Vodă al Moldovei despre cazul lui Wolfgang Forster.

Ego, Christianus Pomarius, iuratus notarius civitatis bistriciensis, una cum adiunctis mihi fide dignis viris coauditoribus, Prudentibus ac Circumspectis Gregorio Rosenberger de Moldavia, necnon Bartholomeo Zywgiartho, iurato cive bistriciensi, recognoscimus et fatemur per presentes quod, dum, feria tercia proxima ante festum Beati Nicolai Episcopi et Confessoris, de iure requisiti fuissemus ad audiendum examinandumque testimonium quoddam, negocium quoddam quoque Circumspecti Thome Zewch, protunc iudicis bistriciensis, ab una, ac honestam dominam, relictam quondam Circumspecti Wolfgangi Forster, tangens, productus est coram nobis agilis et nobilis Michael Hwssayrul, familiaris Magnifici domini Stephani Wayvode moldaviensis, qui, ex quo nuncius festinus venerat a Regia Maiestate, domino nostro Clementissimo, obiter sic in transcursu examinatus, iuratus, fassus est ad animam suam modo sequenti: Quod olim sedisset Petrus Wayvoda moldaviensis, tunc temporis dominus suus, in Foro Romano, venisset coram ipso famulus Ioannis camerarii radnensis, qui in persona domini sui iamdicti gravi cum querela conquestus fuisset qualiter suus dominus Ioannes camerarius nullam requiem haberet ab illo Wolfgango Bistriciensi, quoniam nuper eciam nunciasset sibi quod cum exercitu venire vellet in Radnam ipsumque camerarium crinibus protractum vellet in civitatem ducere. Quibus auditis, Petrus Wayvoda valde male fuisset affectus ac dixisset: „Ille Wolfgangus de Bistricia semel erat in manibus meis, et certe tunc habebam in animo negocia sua finire, verum multis precibus boyaronum dimisi illum; spero autem", inquit, „si fortuna forte adhuc semel incidet in manus meas, ac si tandem pacem ab ipso habebo[1]". „Hec", inquit fatens, „non ab alio, sed ego ipse audivi a Petro Wayvoda, domino meo, cui ministrabam proxime, et, post aliquot intervallum temporis, dum in aliis negociis domini mei fuissem, contigit me famam audire qualiter Wolfgangus de Bistricia venisset in Moldaviam et capite privatus esset". Aliud de suo negocio nihil sciret. Quam quidem fassionem conscienciose hisce literis mandavimus ac sigillis nostris consignavimus. Datum Bistricie, die quo supra, anno Domini 1539.

[Vo:] Pro Circumspecto Thoma Zewch, alias iudice bistriciensi, attestatoria.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

[1] „Că voiu avea în sfârșit pace din partea lui."

DCCXXXII.

Oradea-Mare, 1540, 1-iu-2 Ianuar.

Ioan Zápolya către Bistriţeni, despre banii ce trebuie să dea lui Ioan Nágy din Timişoara, care merge în Turcia cu Petru-Vodă.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Committimus tibi harum serie firmiter ut, visis statim presentibus, huic, Egregio Ioanni Nagh de Themeswar, Aule nostre familiari, qui cum Spectabili ac Magnifico Petro Wayvoda moldaviensi in Turciam ire debebit, ducentos florenos in aspris pro expensis modis omnibus dare debeas, neque ipsum propter hoc istic retardare facias. Aliud non facturus. Datum Waradini, in festo Circumcisionis Domini, anno eiusdem MDXXXX.

Volumus preterea ut eciam unam subam mardurinam eidem Ioanni Nagh dare et ordinare debeas. Datum Waradini, secundo die Circumcisionis Domini, anno eiusdem MDXXXX.

Ioannes Rex, manu propria.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto Thome Zewch, iudici civitatis nostre bistriciensis, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXXXIII.

Caransebeş, 1540, 2 Februar.

Petru-Vodă al Moldovei către Toma Waldorfer din Bistriţa, rugându-l să-i sprijine „copiii şi nevasta“ în lipsa lui.

Unnsseren Grus. Wysset czw vor an, wayser Herr Thomas, wyr pytten Euch, wollet Flays pay unsseren Khyndern und Fraw haben, was in von Netten thon wyrth, und damyt in auch etlych Geld czwgerecht wyrth auss dem Czyns; und auch pay den Ressen Flays haben; sthet Alles czw vordynen. Und wysset das es pys her noch woll gangen ist, von den Geneden Gottes: was Gott waytter geben wyrt! Domyt Gott pefolchen. Datum in Charascheb, die Purificacionis Marie, anno 1540.

[Vo:] Dem nomhofftigen, waysen Herrn Thomas Boldorffer, unsseren gutten Frayndt [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXXXIV.

Buda, 1540, 24 Februar.

Regele Ioan Zápolya către Braşoveni, despre tăierea lemnelor în munţi pentru Turci.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Accepimus litteras vestras in quibus de rumoribus certis nobis scribitis; quod nos omni gracia a vobis accepimus. Et deinceps quoque diligentes sitis ut de eiusmodi rumoribus frequenter nos cerciores faciatis. Homo noster Georgius Horwath nunc primum a Porta Cęsaris ad nos rediit, qui de succisione lignorum nihil nobis dicit; vos tamen non solum ad terram transalpinensem, sed eciam penicius hominem vestrum mittere debeatis, qui verissime omnia intelligat. Nam nos quoque, quod ad vestri et omnium subditorum nostrorum conservacionem attinet, nihil inde obmittemus. Budę, in festo Beati Matthie Apostoli, anno Domini Mo Do XXXX.

Ioannes Rex, manu propria [2].

---

[1] Al Sf. Martin, cedat lui de Zápolya.

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, pp. XXXIV-V.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis consulibus civitatis nostre brassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, nº 263.)

DCCXXXV.

Ştefan Majláth, Voevod al Ardealului, către Braşoveni, despre vestea, dată de Domnul muntean, că Sultanul Soliman a pornit numai la vânătoare. Făgăraş, 1540, 14 Mart.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini nobis honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Novitates per Dominaciones Vestras nobis scriptas salutamus, tanquam dominis et amicis nobis honorandis; habemus prius a domino transalpinensi Way[vo]da nobis ista (nobis) prescripsisse. Sed Dominaciones Vestre ne cogitent hoc quod Cesar Drinapolim causa tantum venacionis veniat: non enim paucismet solet Cesar varia hinc inde loca perlustrare. Dominaciones Vestras maxime salutamus; de cetero quoque Dominaciones Vestre non paciantur similibus novitatibus, quibus nos dignas perferendas esse, eedem censent pervenire *(sic)*. Quas in reliquo felicissime valere optamus. In Fogaras, in Dominica Iudica, anno 1540.

Stephanus Maylad, comes et Way[vo]da transsylvanus, etc[1].

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, etc., amicis nobis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 264.)

DCCXXXVI.

Valentin Török, comandantul oştilor regale, către Braşoveni, despre asediul Făgăraşului şi întoarcerea din Ţara-Românească a lui Dimitrie Majláth, care se găteşte a merge ca sol în Moldova. Lagărul de lângă Făgăraş, 1540, 16 Maiu.

Prudentes et circumspecti domini, amici dilecti. Sciatis nos ex voluntate Maiestatis Regie, domini nostri Clementissimi, esse in obsidione arcis Fogaras. Accepimus autem a Maiestate Sua, cum expediremur, vos certa nos fama certisque rebus tenere et providere. Quia autem nondum quicquam ex vobis intelleximus, quare vos requirimus et hortamur, et regia, qua fungimur, auctoritate mandamus, ha[bea]tis ad singulas partes finitimas certos homines et exploratores, et, quicquod [=quicquid] certi habere poteritis, curetis illico nobis significare. Preterea accepimus Demetrium Maylad ex Transalpinis, quo profectus fuerat, rediisse, parareque iter rursus in Moldawiam. Quare invigiletis ad singulas partes, prout eciam nos curaturi sumus, locetisque ad singulas vias finitimas homines vestros, et nobis significetis ad quam viam iturus sit. Curetis autem et id, si quo pacto in manus venire posset; nichilominus itidem et nobis cure est. Preterea, quia exercitus regius omnis generis victualium penuria laborat, vobis itaque, nomine regio, committimus ut victualium copiam singulis diebus mittere et per vestros mitti et ordinari facere debeatis. Nec secus facturi. Bene valete. Ex castris ad Fogaras positis, in die festo Penthecostes, anno 1540. *Valentinus Thewrewk de Ennyng, comes simig[iensis], exercitus Regie Maiestatis supremus capitaneus, etc*[2].

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, etc., amicis nobis dilectis[3].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, II, nº 126.)

---

[1] La 9 Februar Ioan Draway şi Petru Pitarul merg in solie la Radu-Vodă (*Quellen*, II, 665).

[2] Cf. *Geschichte des osmanischen Reiches*, III, pp. 3-5.

[3] La 19 Braşovenii trimet un sol în lagăr, la Török (*Quellen*, II, p. 666). Şi la 23 merge

DCCXXXVII.

Alba-Iulia, 1540, 12 Iunie.

Regele Ioan Zápolya către Adrian, vicariul de Alba-Iulia, despre Românii din Ţinutul bistriţean cari au bătut pe preotul Ioan.

Commissio propria domini regis.

Ioannes, Dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fideli nostro venerabili Adriano, decretorum doctori, vicario huius Ecclesie albensis transsilvane, salutem et graciam. Dicitur nobis in personis fidelium nostrorum, prudentum et circumspectorum iudicis ac iuratorum civium civitatis nostre bistriciensis qualiter quidam Ioannes presbyter eosdem exponentes racione certorum iobagionum suorum volachorum qui ipsum Ioannem presbyterum verberasse dicuntur, tui in presenciam citasset in causam; in qua tu iudicium quoque facere velles. Cum autem iuxta antiquam legem et aprobatam regni nostri Hungarie et parcium ei subiectarum consuetudinem domini terrestres ex parte colonorum ac iobagionum suorum racione quorumcunque negociorum cuilibet querulanti atque postulanti iudicium et iusticiam impendendi ac administrandi habeant facultatem,—proinde Fidelitati Tue harum serie mandamus firmissime quatenus, acceptis presentibus, in negocium discussionis et revisionis premisse, cause et differencie te ingerere ac immittere nulla racione audeas, sed causam eandem revisioni ac discussioni prenominatorum exponencium relinquere atque submittere debeas et tenearis, qui ex parte antefatorum iobagionum suorum predicto Ioanni presbytero sufficiens ius et iusticie complementum administrabunt, prout dictaverit ordo iuris. Secus igitur ne feceris. Presentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Datum Albe-Gywle, in crastino festi Sancti Barnabe Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo.

[Vo, notă contemporană:] 1540, die 17 mensis iunii, coram domino vicario pro tribunali sedente exhibite sunt presentes, quas dominus vicarius ea qua decuit reverencia recepit et, mandato Maiestatis Regie parere volens, causam introscriptarum parcium remisit ad cognicionem iudicis et iuratorum civium modo introscripto fiendam.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXXXVIII.

Constantinopol, 1540, 23 Iunie.

Petru-Vodă al Moldovei către Toma Waldorfer din Bistriţa, cerând ştiri despre ai săi.

Peter, von Gottes Geneden Wayd und Erblyng auss der Mullda.

Unnsseren Grus myt aller Fraintschafft wysset czwvoran. Ersam, wayser Herr Tnomas. Euer Gesundt wer uns lyb von Euch czw heren. Wysset das wyr czw Constantinopel seyn frysch und gesundt, Got hab Lob, und wol geholden und in Erren von Kaizerliche Maiestät und Baschen: uns nycht obget, Got hob Lob. Ob sych den dy Sach verczaycht, müssen myt Leydung hoben[1]; sunder verhoffen czw Gott und dornoch czw Kaiserlicher Maiestät, dy Sach wyrth sych in Kyrcz wondelen[2], et cetera. Wysset, lyber Herr Thomas, wyr haben dysem Thoder geben Brief an den Herr Rychter und Rot, und sunderlych an Euch, wolleth Flays haben und wollet dach eyn Weg fynden myth dem Herr Rychter und Roth das Ir genczlich sold wyssen wy es unsserer Waydyn und Khynderen get, und, wo Yr solches wol ynne werdt, den Thoder anlongen das er sych wyder myt eyner Ontburt czw uns füget, wo er heren werth das wyr sein. Wo er ober solches nycht

---

acelaşi „cu doi boieri făgărăşeni" *(ibid.,* p. 667). — Pentru aşezarea lui Majláth în Făgăraş de trupele lui Ioan Zápolya v. şi *Geschichte des osmanischen Reiches,* III, p. 4.

[1] „De se face lucrul, trebuie să fim cu răbdare."

[2] *Wandeln.*

thon woldt, so pyt wyr Euch im kheyn Weg fray in dy Mullda soll seyn, noch anderschbo hyn, den er ist ober unsseren Wyllen hyn weg, wy wol wyr Nyment myt Gewaldt hallden oder wellen, sunder seyn grosser Ed und Czwsogen gefelt hatt[1]. Mer pyt wyr Euch von wegen der Pferth, wollet Flays myt haben. Und was Ir khynd der Frauen und Khynderen Guecz thon, myt Norung und anderen Dyngen, sol Alles peczolt werden. Waytter vermon ich Euch was mayn getrayer Secretarius gemocht myt Euch und Rychter und dy Mytter[2], seyn Dyngen und Czwsogen nochkhumen ist: pyt Euch, wollet es an Euch nycht felen lossen. Ich hold dorvor, der sich werdt Recht thon. Wyr hoffen czw Got wyr wellen der sayn und eyn gresser als wyr gewest sayn; und wellen Alles in guetten vergelden. Vyl czw schrayben het dy Czayt nycht gibt. Datum czw Constatynopel, Mytboch vor Petri Pauli, anno 1540.

[Vo:] Dem ersamen, waysen Herren Thomas Boldorffer, czw Nesen, unserem gutten Frayndt[3].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCXXXIX.

Grigore Rosenberger, pârcălab de Cotnari, către Toma Waldorfer, cu veşti despre Petru-Vodă şi rugăminte de a se îngriji de ai lui. Constantinopol, 1540, 27 Iunie.

Meyn gancz wyllige Grus und Dynst. Wysseth czw vor an, ersamer, weysser Herr Schwoger, euer und alder Euerer Gesund wer myr ayn grosse Frayd czw heren; der glaychen wysset mych auch noch frysch und gesund; verlay uns Gott long, et cetera. Mer, Herr Schwoger, der Herr lest euch ser pytten, wollet in allen Sachen Flays haben. Ir sollet myr glauben, wereth es kein Schaden haben. Got wes, ich wollet Euch gern vyl schrayben, und het auch wol: dy Czayt gybt myrsch nycht; sunder was euch Petrusch sogen wyrt, Glauben gebt; vyllaycht wyrth Gott geben das ich auch pold czw Euch mecht khumen. Pyt Euer Weysshayt, wollet Euch lossen meyn arme Tochter pefolchen lossen sayn. Nycht mer, den geb Gott Euer Weysshayt was Euch lyb yst. Pyt Euch, gryst myr dy Herren[4] Müni und Lynchart ser von meynet wegen, und alle unssere Frayndt. Datum czw Constantinoppel, an Suntag [nach] Sand-Joannis Enthauptung, anno 1540.

G[regor] R[osenberger], Euer Weysshayt Schwoger alle Czayt.

[Vo:] Dem ersamen, wayssen Herr Thomas Boldorffer, czw Nessen, meynem lyben Schwoger[5].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCXL.

Grigore R[osenberger], pârcălab de Cotnari, către Toma Waldorfer, despre dorința lui de a ști ceva cu privire la cele din Ardeal. Constantinopol, 1540, 30 Iunie.

Meyn gancz wylligen Grus uud Dynst. Wysset czw vor an, ersamer, waysser Herr Thomas, Euer Gesundt und Wolforth wer myr eyne pesundere Frayd czw heren; der glaychen wysset mich noch, von den Genoden Gottes, in czymlycher Gesundhayt, Got verlay long et cetera. Meyn Pit ist an Euch, wollet Euch und

---

[1] Deci să nu-l lase pe Toader a trece în Moldova, căci ar fi împotriva jurământului şi făgăduielii ce a făcut.

[2] *Mäutner,* vameş.

[3] Cf. *Documentele Bistriței,* I, p. xxxv.

[4] *Hercze,* în copia Academiei.

[5] V. nr precedent.

der Müni[1] das arm Wessen pefolchen sey. Meyn Herr Schwoger, gerne vyl schrayben woldt: nycht thor, auch nycht myth wem yst[2]: muss inne halden. Sunder, Gott hab Lob, dy Sach guett sthet: nycht andersch gedencken soldt. Was euch der Czeyger sagen wyrth, myt Nomen Mynharth, Glauben gebt. Uns verlangt ser noch dem Schaczmester, wo er playbs[3]. So Thoder ober ymont czw ryck czaycht, schraybt myr was. Domyt Gott pefolchen. Datum czw Constantynopel, Mytboch noch Peter Pauli, anno 1549.

Greger R[osenberger].

[Vo:] Dem ersamen, wayssen Herr Thomas Bolldorffer czw Nesen, meynem lyben Schwoger.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCXLI.

Făgăraș, 1540, 7 Septembre.

Ștefan Majláth, „căpitan al Ardealului[4]", către Brașoveni, despre sosirea în Țara-Românească a solului trimes de Sultan în Ungaria.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Salutem et nostram commendacionem. Noverint Dominaciones Vestre oratorem Cesaris Turcarum Transalpinis nunc esse missum a Cesare ad hoc regnum in legacione[4]. Necessarium est ergo ut tanti principis orator per regnum audiatur. Pro eo Dominaciones Vestras rogamus, et eciam committimus, ut ad diem Beati Mathei Apostoli proxime venturum [21 septembris] quinque pociores fratres vestros ad Berthalom[5] cum omni bono curiali apparatu mittere velitis atque debeatis. Nec secus feceritis. Datum in castro nostro Fogaras, in vigilia Nativitatis Marie, anno Domini 1540.

Stephanus Maylad, capitaneus transsylvanensis, etc.[6].

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, etc., amicis et vicinis honorandis.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, no 265.)

DCCXLII.

Constantinopol, 1540, 12 Septembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Toma Waldorfer, recomandând pe ai săi de acasă.

Petrus, von Gottes Geneden eyn Woyd und Erblyng auss der Mullda.

Unnsseren Grus. Wysset czwvoran, ersamer, weysser Herr und Fraynd, Euer Gesund wer uns eyn pesundere Frayd czw heren. Dergłaychen wysset uns auch noch um den Geneden Gottes noch gesundt, et cetera. Waysser Herr Thomas, wyr pedoncken uns hoch kegen Euch des Dynst und guetten Wyllen das Ir derczaygt *(sic)* uns und unsseren Dyneren; welches wyr den versthanden haben durch unssere Dyner, undd, erschport uns Gott, wyr uns flayssen wellen, solches wyderum in allen Guetten vergelden. Den wyr trauen czw Gott das uns unsser genediger Herr der Kezer[7] nycht an eyn Sthyck Prot lossen wyrth. Weytter pytt wyr Euch, wollet dyssen unsseren Dynern pehylfflych sayn, do myt sy mechtenn

---

[1] Prieten al său, pomenit și în nl precedent.

[2] „Nu mi s'a căzut, și n'am avut cu cine."

[3] „Dorim să știm despre Tezaurariu [Gheorghe Martinuzzi, ori Matieș?], unde este."

[4] Murise Ioan Zápolya, la 22 Iulie *(Geschichte des osmanischen Reiches,* III, p. 4).

[5] Ghiertan.

[6] Pentru alegerea, la 26 August, în dieta dela Sighișoara, a lui Majláth și a lui Emeric Balassa în calitate de „căpitani ai Ardealului", v. *Quellen,* II, p. 668. — La 18 Septembre merg Petru Sarter, Mateiu Gereb și Iacob Kyrsch la Ghiertan, „ad audiendam legacionem turcalem" *(ibid.)*.

[7] *Der Kaiser,* Sultanul.

czw unsser Fyrsthin und Khynderen khummen und uns eyn Antburth und Pesched pringen wy es in get. Das sthet uns alle Czeyth wyderum Euch czw verdynen. Und was Euch unssere Dyner sogen weren, Glauben gebt. Damyt geb Euch Gott was Euch lyb yst. Datum czw Constantinoppel, Suntag vor Crucis, anno 1540.

[Vo:] Dem ersamen, wayssen Herr Thomas Boldorffer czw Nessen, unsserem pesunderen guetten Herren Gynner und Frayndt [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXLIII.

Grigore Rosenberger, pârcălab de Cotnari, către Toma Waldorfer, despre grija cailor lui Petru-Vodă. [Constantinopol], 1540, 14 Septembre.

Meyn Gruss und gancz wyllige Dynst. Wysset czw vor an, waysser Herr Schwoger, Euer und all der Eueren Gesundt wer myr eyn pesundere Frayd czw heren; der glaychen wysset mych noch von den Genoden [Gottes] noch frysch und gesundt. Herr Schwoger, der Herr lest Euer Weysshayt ser pytten des Ros halben, wollet es guett holden. Ir sold myr glauben, es wyrth Euch peczolt werden myt der Czayt: Gott hatt unsser nycht gor noch vergessen. Pyt Euch meyner Tochter halben. Pefelch Euch dem almechtigen Gott. Geben myt Eyl, am Tag Crucis, anno 1540.

Greger R[osenberger], der Euer all Czayt.

Was Euch sagen wyrth Thoder, Glauben gebt [2].

[Vo:] Dem ersamen, wayssen Herren, Herr Thomas Bolldorffer, czw Nessen, meynem lyben Schwoger.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXLIV.

Ecaterina Despotovna (Elena), Doamna Moldovei, către judele Bistriţei, despre inelul ce i-a furat Theodor Grecul, trimes de Petru-Vodă la dânsa. Ciceu, 1540, 15 Septembre [3].

Prudentes et circumspecti fratres nobis dilecti. Salutem. Proxima estate venerat a Spectabile et Magnifico domino Petro Wayvoda moldaviensi, domino et marito meo carissimo, quidam servitor suus Theodorus Grecus ad visandam familiam suam; medio cuius marito meo miseram anulum unum aureum, et eidem in expensis et pro philis aureis dederam in asperis valentibus florenos X, qui inphamus [4] vir, nondum legacione sibi functa et commissa ad Magnificum dominum, profectus est meum anulumque apud se retinet. Quare rogamus quatenus anulum per hunc servitorem Christopheri Nagh, castellani castri Cichyo, nobis eadem remittat, accipietque ab illo, asperas autem dent huic servitori domini atque mariti mei. Preterea rogamus easdem tanquam fratres carissimos, velitis nobis mittere in paratis pecuniis florenos quinquaginta, quia pecunia utensili caremus; eisdem eciam, credant eedem, reddimus, et insuper regratificari volumus quoque. Valere easdem cupimus. Ex Cicho, feria quarta Quatuor Temporum, anno 1540.

Katharina Despoth,
coniunx Magnifici domini Petri Wayvode moldaviensis.

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XXXV.

[2] V. nl precedent.

[3] De oare ce Teodor e trimes în Iunie, cele „patru timpuri" pot fi după Ziua Crucii — ceia ce s'a admis — ori după Sf. Lucia (13 Decembre) (Giry, *l. c.*, p. 271).

[4] În original ar fi: inhiamus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis Valentino Kuclar, iudici bistriciensi, ac Thome Pellioni, fratribus dilectis [1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCXLV.

Petelea, 1540, 2 Octombre.

Ștefan Majláth, „căpitanul Ardealului", către Bistrițeni, cerând a i se dă lui, în lipsa lui Petru-Vodă, calul acestuia.

Prudens ac circumspecte domine, amice honorande. Salutis nostre commendacionem. Prius eciam rogaveramus eandem ut equum Peyloo [2] nobis paulisper mutuaretis, ex quo nobis nunc admodum necessarius videatur. Eandem rogamus, velit nobis, aut per se portare, aut per alium mittere, promittentes eum, ad fidem nostram, ut, aut precium equi, aut solum equum eidem reddemus. Quod, si Petrus Wayvoda exveniet, parati sumus rursum equum Vestre Dominacioni reddere. Dominacio Vestra faciat finalem responsum nobis, et quidem optatum. In Pethelye, sabbato post Beati Michaelis Archangeli, anno 1540.

Stephanus Maylad, capitaneus transsilvanensis, et cetera.

[Vo:] Egregio domino Thome Zewch, concivi civitatis Bestercze, et cetera, amico nobis colendissimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCXLVI.

Adrianopol, 1540, Novembre.

Sultanul Soliman către magnații unguri, despre asediul Budei și datoria lor.

Interpretacio literarum Cesaree Maiestatis Budam, feria quinta ante Domini Nativitatem [=23 decembris], anno 1540, per Markonem allatarum. Dominis regni Hungarie Petro Petthrowyth, comiti themesiensi, et fratri Georgio Thesaurario. Manifestum sit vobis qualiter miseratis ad felicem Portam Maiestatis Nostre per Markonem literas vestras Ferdinandum, regem germanum, velle cum equitibus et peditibus ac bombardis ad expugnandas arces Budam venire, et nunc Strigonium, itinere a Buda unius diei, appulisse; Maylathum et Balassa Wayvodas [3] cum tota eorum dicione ad Ferdinandum defecisse: in quos ut animadvertant iam mandavimus; a Maiestate autem Nostra imploratis auxilium. Dei voluntate regnum Hungarie est regnum nostrum, gladio acquisitum; quod nos, ex eadem voluntate Dei, filio Serenissimi regis Ioanis, Stephano, contulimus, neque hoc inposterum mutabimus. Regnicoleque illius regni tributarii, magnates vero pociores servitores nostri sunt, regnum autem illud incomoditatem aut affliccionem ullam ex nostra voluntate non pacietur. Itaque ex voluntate divina commissum est sanchyaco bodoniensi ut cum sanchyacis Gywna [4], Sophia, Wyze [5], Chyrmen [6], Kerklyze [7] et zpahiis earum provinciarum et exercitu ad illas partes et in Transsilvanie regnum cum homine vestro simul eant et in regno, quod vestrum est, maneat salvum, infideles vero puniat. Sanchyacis autem Samandrie, Mehmethbeg, ex Dei voluntate, cum sanchyacis Romanie, Constantini, Crwssowczy, Pryznyny [8], Wuchyteron [9] et Boznensi, ut ipsi sanchyaci exercitu toto terra [=terre],

---

[1] Cf. *Documentele Bistriței*, I, p. XXXV.
[2] „Murgul" lui Petru-Vodă.
[3] V. mai sus, p. 392, nota 1.
[4] Conie.
[5] Visa (Viza).
[6] Cirmen.
[7] Chirclise.
[8] Din Rumelia: Chiustendil, Cruşevaț, Prizren.
[9] Vucitrn.

aliquot millibus hominum, per Danubium autem classe aliquot centum navium numero, quo cicius fieri potest ad vos accelerent et in auxilium citissime veniant. Vobis quoque mandamus, quemadmodum sanchyaco nostro Samandrie et reliquis aliis officialibus mandavimus, ut omnibus racionibus contra hostes sitis, neque sinatis in illo regno arci cuipiam vel regnicolis periculum evenire, atque huic mandato nostro omni conatu satisfacere debeatis. Ferdinandi orator Waywodycz[1] ad nos venerat, cui toto eo tempore responsum non est datum. Si Ferdinandus a suo cepto non desisterit, nos in persona nostra, cum exercitu Natolie, Romanie ac felicis Porte nostre[2] et ianiceriis nostris prodibimus; quas copias terra non leviter sustinebit, et ex Dei voluntate expedicionem nostram contra eum futuro vere movebimus. Quo tempore, si Deus nos adiuvabit, nos solum varias, sed letas quoque et cupitas mutaciones in hostes videbitis. Vos interim ut de omnibus novis rebus, minimis et maximis, quam frequentissime et citissime nos cerciores efficiatis, mandamus. Datum Constantinopoli, anno noningentesimo quadragesimo septimo, in mense Rechep[3], id est novembri.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

DCCXLVII.

Sultanul Soliman către „regele Ştefan" (Ioan Sigismund Zápolya), despre atacul regelui Ferdinand contra Budei.

Adrianopol, 1540, pe la 15 Decembre *(sic?)*.

Interpretacio literarum Cesaree Maiestatis thurcica lingua scriptarum et tercio die festi Nativitatis Domini [=28 decembris] Budam allatarum.

Nos, Zwlthan Zwlyman, ex Dei gracia multorum regnorum Cesar, et cetera, scribimus tocius ambitus regni Hungarie regi Stephano, salutem ac clemenciam cesaream et omne bonum. Nunciatum est nomine vestro regio ad magnam et felicem Portam Nostre Maiestatis quod hostes sub Budam venissent et vellent capere ac pro se ipsis obtinere. Domini vero Hungari noluerunt contra illos hostes stare, sed silencio illum exceperunt; quin nonnulli dominorum illis adheserunt auxiliumque ipsis prestiterunt, quemadmodum nobis relatum est. Regnum Hungarie ex Dei clemencia Nostre Maiestatis Cesaree est, et domini barones eiusdem regni pociores servitores nostri sunt. Itaque misimus pro defensione illarum parcium aliquos sanchyacos cum nonnullis milibus hominum, terra ac per Danubium, vobis quoque, universis dominis regni Hungarie, mandamus ut, quotquot estis, insimul conveniatis et unanimiter cum sanchyacis ac copiis nostris hostes sub arcibus depellatis, plebem in regno vestro communi consilio hosti premere aut affligere non sinatis, alienigenam quempiam in regnum nullum asciscatis, sed illud regnum, sicuti hactenus, ita deinceps vosmet ipsi soli possideatis et omni conatu vestro in unanimitatem deveniatis et regno potiamini; nam nobis ingens cura est semper de defensione regni et vestra permansione. Vos quoque, visa hac nostra clemencia, sitis unius animi et concordes, ut regnum manuteneatis sicut decet et convenit. Nam, si domini Hungari huius voluntatis et presentibus mandatis nostris hac vice obedientes non erunt, aut satis non facient, sed hosti adherebunt, nunquam erit posthac apud Maiestatem Nostram gracie ullus locus, nosque cum omni exercitu nostro ad illas partes movebimus; cuius magnitudine terra premetur et celum conturbabitur. In illos qui mandata nostra presencia [non] obaudiunt, adeo graviter animadvertemus, ut in perpetuum aliis exemplo fient. Vos autem, domini Hungari, admoneatis et hortamini reliquos dominos regni Hungarie ne equitatem et fidelitatem erga nos et regem vestrum e manu proiiciant, sed sint

---

[1] Ieronim Laski, fiu de Palatin polon şi Palatin el însuşi. V. *Geschichte des Osmanischen Reiches*, III, p. 6 şi urm.

[2] Anatolia, Rumelia şi Poarta, — cele trei împărţiri ale oştirii osmane.

[3] Regeb.

sinceri fideles et animo et ore erga Maiestatem Nostram et vestrum regem qui fie(n)t. Nos, quemadmodum hactenus, ex Dei benignitate omni nostra gracia eos prosequemur. Adrianopoli, in mense Sabaam, id est decembri, anno noningentesimo quadragesimo septimo[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

DCCXLVIII.

Lagărul de lângă Sombor, 1541, 14 Ianuar.

Mai mulţi nobili către Braşoveni, despre apropiata intrare a Turcilor cu Domnul Ţerii-Româneşti.

Mai mulţi nobili către Braşoveni, chemându-i la dieta din Turda. „Nam certas esse arbitramur Dominaciones Vestras de turcico exercitu una cum Way-[vo]da transalpinensi huc Transylvaniam ingressuro. . .

Datum ex castris sub Sombor existentibus, feria sexta post festum Beati Pauli Primi Heremite", 1541.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 122.)

DCCXLIX.

Odorheiu, 1541, 14 Ianuar.

Ştefan Majláth, „căpitanul Ardealului", către Braşoveni, despre ridicarea Secuilor.

„Stephanus Maylad, capitaneus transsylvanensis, etc.", către Braşoveni. „Ex nuncciis dominorum Siculorum qualiter omnes Sedes siculicales per singula capita, tam scilicet equitibus, quam peditibus (propter extinccionem ignis quis nunc per tales ortus sit, quy non unum quidem iobagionem in hoc regno habent), penes Segeswar in Saard Kytthe, feria tercia ventura [=18 ianuarii] constituentur; pro cuius ignis extinccione nos quoque adiutorio esse necessarios statuimus, nam in tali insurreccione talis sedicio et clades solet evenyre, que inter alias naciones maiori in parte nocumento dominorum Saxonum evenire solitum est." Din partea lor, să trimeată „cum vestro vesillo et timpano. . .

Ex oppido Wdwarhely, feria sexta post Beati Pauli Primi Heremite, anno 1541."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 130.)

DCCL.

„Silistra, la vadul Dunării", 1541, 28 Ianuar.

Petru-Vodă al Moldovei către Toma Waldorfer, despre sosirea lui la Dunăre şi banii ce-i trebuie.

Petrus, von Gottes Geneden ayn Woyd und rechter Erblyng auss der Mullda.

Unnsseren Grus. Wysset czwvoran, wayser Herr und guetter Fraynd, Euer Gesund wer uns lyb von Euch czw heren; der glaychen wysset uns nach von Genoden Gottes frysch und gesundt, et cetera. Wyr thun Euer Weissheit czw wyssen das der almechtige Gott durch seyn getliche Genod gefiget hatt das uns der unuberbyntlichiste Kezer, unsser allergenedigister Herr, und dy durchlaychtigen Basschen, unssere genedige Herren, dy Mullda, unsser Londt, wyder geben hatt, gancz wye wyr es vor geholden haben und dar czw in 7-Byrgen, was

---

[1] Atacul Germanilor contra Budei se făcù abiă în Maiu 1541 (*Geschichte des Osmanischen Reiches*, III, p. 10).

wyr vorhyn geholden haben, und uns seynes Hofffolkes 3.000 myt geben hat, Schpachy und Geniczeren, und sunst eyn grosse Summa Hersch[1] vorhonden ist, wo es uns von Netten wyrth sayn; und seyn von Irer Kezerlichen Maiestät in grossen Eren obgescheden am 9. tag Jenuari, und sayn khumen an dy Thona am 23. Tag Jenuari, und verhoffen myt der Hillffe Gottes in Kyrcz auff der Socza czw sayn. Versthen werth ins Rychtersch sayn Briffen was antrylft Czyns und ander Dyng. Pytten Euer Weissheit, wollet uns in allen czum Pesten seyn. Und wysset den Bryff den wyr durch Euer Weissheit Pot von Thorenburck geschyckt hoben, auff Euer Weissheit Worth und Czwsogen gethon haben des Czyns holben, sych pys iczt nycht pefunden hatt; dorum pyt wyr, Euer Weissheit wollet dorob seyn, das solche Rest unsser genedigen Frauen[2] czwsthelt, und nycht andersch thutt. Und thun Euer Weissheit czw wyssen fyr pos, Nymont khayn Czyns geben sold pys auff unsser weyter Untherwaysung, und wyr auch sunst gepetten haben den Rychter mytsamp den waysen Roth, wen wyr auff dy Socza khumen, uns nycht lossen wollet myt eyn 4.000 fl., den wyr des Kezersch Hofffolk myt mussen nemen pys auff dy Socza: do wyrth uns etlich Geldt auffgen. Pyt wyr Euer Weissheit, wollet dorczw helffen; sollet alle Dyng wol czw Syn nemen und pedencken. Das Czwkünfftig, pyt Euer Weissheit, des Ros holben, habt Flays. Dor myt, lest uns Gott leben, wellen es um Euer Weissheit verdynen. Und was Euer Weissheit unser Dyner sagen wyrth, Glauben gebt, und lest in Euer Weissheit pefolchen sayn. Wyr mygen versthen das man uns tod mocht, und Gott wyl uns noch Lebtag geben; myt dem sayt Gott pefolchen. Datum im Dryster, ym Uberczychen uber dy Thona, am Fraytag vor Purificacionis Marie, anno 1541.

[Vo:] Dem ersamen, waysen Herr Thomas Boldorffer czw Nessen, unsseren guetten Frayndt.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCLI.

Ştefan Majláth, „căpitanul Ardealului", iea asupră-şi răspunderea pentru calul lui Petru-Vodă ce i l-au încredinţat Bistriţenii. „Vizolya", 1541, 3 Februar.

Nos, Stephanus Maylad, capitaneus regni transsilvanensis, recognoscimus per presentes Prudentem et Circumspectum Thomam Zewch, inhabitatorem civitatis bistriciensis, pro restitucione equi Peyloo, manibus nostris assignati, quod, si idem Thomas Zewch propter illum equum aliquod damnum in futurum pateretur, promittimus nos eundem racione illius damni per omnia contentaturum, harum testimonio mediante. Ex Wyzolya, feria tercia post Beate Dorothee Virginis et Martiris, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCLII

Cristofor Nágy, castelan de Ciceu, despre dorinţa Doamnei de a primi ştiri cu privire la Petru-Vodă. Ciceu, 1540, 12 Februar.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Post salutem et nostri commendacionem. Rogo Dominaciones Vestras Egregias per presentes diligenter quatenus eedem, intuitu future amicicie mee, siquid intelligent, presertim de vo-

---

[1] *Heeres.*

[2] Izabelei, văduva lui Ioan Zápolya, mama noului rege şi regenta Ungariei? Mai curând Elenei Doamnei.

[3] Cf. *Documentele Bistriţei,* I, p. XXXVI.

luntate domini Stephani Maylad, quam eciam quid concluserint in presente congregacione, velint me participem reddere. Ipse quoque eisdem polliceor, siquid intellexero, easdem participes reddam. Deinde scio statum regni moldaviensis aperte constare: quod Magnificus Wayvoda[1] agat et moliatur, velint cerciorem reddere et, siquid eciam ex parte Magnifici domini Petri Wayvode audient, velint me certificare, quia Magnifica domina consors Sue Magnifice Dominacionis rogat me ut sciscitarem de eo, quia tristatur multum. Siquid eedem audient, rescribant mihi, et voce [=vice] earundem Sue Magnificencie dicam. Deus Vestras Egregias Dominaciones conservet. Ex Cicho, sabbato ante Valentini Martiris, anno 1541.

Cristophorus Nagh, arcis Cicho castellanus.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis Valentino Kuclar, iudici bistriciensi, ac Thome Pellioni, dominis et amicis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCLIII.

Cluj, 1541, 20 Mart.

Ștefan Majláth, „căpitanul Ardealului", către Sibiieni, despre cererile făcute de Petru-Vodă Bistrițenilor.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi, salutem et nostram commendacionem. Binas literas Dominacionum Vestrarum propter exercitus dominorum Thome de Nadasd et Nicolai Thelegdy nobis missas accepimus, quod in illis duabus Sedibus male incompositeque viveret; quibus serio mandavimus ut pecuniis, et non aliter, ex quo soluti a nobis sunt, vivant. Commisimus preterea quod, statim visis presentibus, exeant de Sedibus et veniant ad Wasarhel. Scripsimus, tam Sedi Kewhalom, quam Segeswariensibus, ut possessionatim resciant conscienciose damna ipsis per eos patrata, que nobis in scriptis statim mittant; quos racione damnorum suorum contentari volumus. Quid dominus Petrus, Wayvoda moldaviensis, a Bistriciensibus optat[2], hoc quoque nobis latet, quamque relacionem facere debeant, tam ex parte alienacionis et segregacionis ipsorum, quam ordinacionis munera secundum visa *(sic;* iussa?) nostra, in specie erga Dominaciones Vestras mitti curavimus. Intelligimus aliquos istic Bistricie partem domini Petri Wayvode fovere, quos per certos fratres vestros rogamus admoneatis ne alliceantur desiderio Petri Wayvode, sed ut ipsi quoque, non segregati, unum et idem cum Dominacionibus Vestris et toto regno senciant, iuxta veterem consuetudinem. Deo auxiliante, inde crastina die profecturi sumus ad Dees; ibi dominos externos, utputa Dragffy, Bathori et Thelegdy, conveniemus, ibique finitis bono modo negociis, futuri sumus statim Bistriciam, ea ibi tractantes que in bonum tocius regni libertatemque dominorum Saxonum erit et cedet. Nova que digna auribus Dominacionum Vestrarum perferenda fuissent, medio Petri Haller Dominacionibus Vestris nunciavimus; quas et feliciter valere semper optamus. Ex Coloswar, in dominica Oculi, anno 1541.

Stephanus Maylad, capitaneus Transsilvanie, et cetera[3].

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis civibus ac consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, amicis nostris honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

[1] Alexandru (Cornea). În acest sens e de rectificat în *Documentele Bistriței*, I, p. XXXV-VI.
[2] E vorba de cererea celor 4.000 florini. V. nr penultim.
[3] V. *Documentele Bistriței*, I, p. XXXVII.

DCCLIV.

Locuitorii din Sighişoara către Universitatea Saşilor, despre cearta dintre doi negustori ardeleni, cari duseseră vin la Trotuş. Sighişoara, 1541, 25 Mart.

Prudentes et circumspecti domini, nobis plurimum observandi. Salutem cum diligenti amicicie nostre commendacione. Comparuerunt coram nobis, nostro in consistorio die subscripto nobis simul consedentibus, Providi Stephanus Zackman, ut actor, ab una, et Anthonius Rosenayer, ut attractus, nostre civitatis cives, partibus ex altera; qui quidem Stephanus Zackman, actor, modo gravis querele contra dictum Anthonium Rosenayer proponere curavit qualiter ipse et idem Anthonius sub uno sodalicio vina certa cum nonnullis aliis rebus anno elapso ex hac provincia Moldaviam versus vendenda duxerint, cumque Moldaviam venissent, omnia vina illa et res suas absque ullo damno vendidissent. Ex quibus rebus et vinis certam partem pecunie idem Anthonius Rosenayer accepisset, aliam autem partem ipse actor apud se servasset. Redeuntibus autem illis ex regno Moldavie usque oppidum Thataros, in domo cuiusdam honesti Ioannis Farckas nominati essent hospitati. Adveniente autem vesperi, idem Anthonius se vino adeo madidasset ut temulentus et ebrius fuisset. Cumque autem actor prefatus ipsum temulentum esse vidisset, postulasset pecuniam illam, quam ipse Anthonius attractus apud se haberet; verum sepefatus attractus eidem actori pecuniam dare recusasset, sed, abiens se ad dormiendum cum pecunia, in quandam stubellam deposuisset, ibique noctu illam pecuniam ex sua incuria et temulencia amisit. In qua ipse partem suam postularet et optaret, nam et ipse actor testibus satis idoneis comprobare vellet quod pecuniam ab attracto postulasset,—petens igitur hanc causam iure per nos revideri. Ex adverso autem prefatus Anthonius Rosenayer, attractus, personaliter astans, ad proposicionem actoris respondit: „Verum est quod pecuniam illam apud me tenui et habui, sed, dum ad oppidum Thataros venimus tempore ieiuno et sobrio, pecuniam illam vobis dare volui, vos autem eam a me accipere noluistis; id quod vobismet ipso probare volo". Qui videlicet actor, a nobis ad hoc interrogatus, respondit quod altero die preterito ipsam pecuniam ei dare attractus voluisset. Lacius vero idem Anthonius Rosenayer, attractus, respondit actori: „Frater Stephane, in Thataros dum me ebrium esse vidistis, decuisset vobis, et debuissetis, mecum dormivisse et ad latus meum iacere, ac pro pecunia illa curam habuisse; forte damnum hoc potuissemus evadere; nam nihil mihi de hoc constat ut ipsam pecuniam prescriptam a me postulassetis die illo vel vesperi". Dictus vero Stephanus Zackman, actor, se testibus infrascriptis probaturum asserens quod pecuniam postulasset ab attracto, adducens preterea coram nobis Providum Gregorium Sellatorem, nostre civitatis incolam. Qui, ad petita dicti actoris per nos iuris ordine examinatus, fatebatur qualiter ipse, postquam hec causa acta esset, quoque Moldaviam, ad Thataros, ad prefatum Ioannem Farckas, hospitem dictorum dominorum litigancium, venisset, ab eo hospicium postulans. Respondisset ipse Ioannes Farckas: „Si melior mihi hospes esse volueritis quam alii Segeswarienses, qui nuper ad me venerunt, vobis hospicium dabo. Illi vero priores Segeswarienses certam pecuniam hic amiserunt, et ego audivi, dum apud me essent, quod Stephanus Zackman ab Anthonio Rosenayer pecuniam postulavit". Deinde idem actor aliud testimonium literale adduxit, quod in literis presentibus inclusis clare continetur. Unde nos, parcium ambarum prescriptarum proposicionibus, allegacionibus, responsis ac omnibus testibus probabilibusque documentis auditis, acceptis et diligenter examinatis, solum Deum et eius iusticiam pre oculis habentes, communi omnium nostrum sentencia diffinitiva decrevimus quod sepefatus Anthonius Rosenayer, attractus, ex quo pecunia ipsa ex sua incuria amissa sit, in dicta pecunia per se amissa prenominato Stephano Zackman, actori, omnem partem suam solvere et extradare debeat et teneatur, et de sua parte amissa damnum habere. In qua quidem sentencia nostra diffinitiva antelatus Anthonius Rosenayer, attractus,

non contentus, omnem causam, uberioris revisionis gracia, ad discussionem dominorum provincialium, videlicet presenciam virorum dominorum provincialium, per modum appellacionis, deduxit et provocavit. Que felices valeant, nosque commendatos habentes. Ex Segeswar, feria sexta ante dominicam Letare, anno Domini 1541.

Magister civium, iudices et iurati cives civitatis segeswariensis.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis magistris civium, iudicibus et iuratis consulibus ac senioribus septem ac duarum Sedium atque aliarum civitatum saxonicalium Cibinii congregatis, dominis nobis plurimum observandis.

[Vo, de mâna notarului provincial, Luca Trapoldinus:] Sabbato proximo ante festum Beati Nicolai [3 decembris] per dominos Saxones hec introscripta sentencia in vigore est conservata [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLV.

Suceava, 1541, 6 Maiu.

Toma Zugravul din Suceava arată că a primit dela Bistriţeni nişte lucruri ale lui Petru-Vodă.

Ego, Thomas Zograph de Chochavia, Spectabilis et Magnifici domini moldaviensis, Petri Wayvode, familiaris, fateor et recognosco per presentes quod, dum, ex mandato eiusdem Spectabilis domini mei, quedam bona cuiusdam Michaelis, quondam fratris, in scrinio consignato retenta et reposita, a Circumspectis iudice iuratisque civibus civitatis bistriciensis rogassem, iidem eadem bona in eodem scrinio reposita et de novo consignata bona fide mihi in meas assignarunt manus, ea presertim condicione ut ea universa eidem Spectabili ac Magnifico domino Petro Wayvode moldaviensi presentarem. Quod cum mei erit officii, post realem effectivamque recepcionem scrinii illius consignati, eosdem iudicem et ceteros iuratos cives ac omnes inhabitatores eiusdem civitatis bistriciensis propterea quietos et pacificos pronuncio, harum vigore et testimonio literarum mearum mediante. Quas sub consueto signo meo eisdem duxi concedendas. Datum feria sexta post Invencionem Sancte Crucis, anno Domini 1541[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCLVI.

„Tabăra lângă apa Moldovei", 1541, 9 Iunie.

Petru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre împrumutul cerut de dânsul.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie. Prudens et circumspecte domine, amice nobis sincere dilecte. Salutem cum omni favore. Nunciata medio familiaris sui optime cepimus, cuius medio rursum relacionem Dominacionibus Vestris dedimus, cui fidem creditivam adhibere potest, queque dicturus est nomine nostro, et cetera. Ceterum rogatum habuimus Dominaciones Vestras Egregias, quam studiosissime, ut in necessitate nostra nos desolare ne velitis, atque duobus milibus florenorum nobis adiumento adesse velitis; nam necessitas omnem lapidem cogit movere. Igitur neque responsum ullum commodum habere potuimus a Dominacionibus Vestris, tam et cibiniensibus dominis; nunc vero in decuplô plus proficere velimus, quia talis summa pecuniarum calculare

---

[1] Pentru bâlciurile de la Trotuş, fixate de Alexandru Lăpuşneanu la Adormirea Sf. Ioan Bogoslovul, 26 Septembre, la Soborul Sf. Mihail, 9 Novembre, la Sf. Petru în Lanţuri (S. Petrus in Vincula), 16 Ianuar şi la Dumineca a treia după Paşti (a Mironosiţelor), v. Bogdan, *Documente moldoveneşti*, p. 62.

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XXXVII.

poterit. Attamen ex voluntate summi Dei sanguinem christianum non sitimus; ita quod, si Dominaciones Vestre Egregie obviam nobis venerint in tempore, ad fidem nostram christianam nos vobis omnibus spondemus nemini contingere nulla iniuria vel periculum. Sed secus nullatenus fore potest. Oportet nos iuramento nostro, quem contraximus Potentissimo Imperatori Thurcarum, satis facere; aufferat autem Deus[1] ut violenciam ullam immitteremus in gentem christianam! Qui autem se contumaces erga nos extendere volunt, sese opere precium est ultro citroque periculum facere, et cetera. Reliquum est Dominaciones Vestras bene valere. Datum ex castris nostris prope fluvium Moldaviam, feria quinta post festum Pentecosten, anno 1541.

Prudenti et circumspecto domino Ioanni Fws, iudici civitatis brassoviensis, tum iuratis civibus, et cetera, tamquam amicis nobis sincere dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

DCCLVII.

Braşovenii către Sibiieni, despre gătirea de războiu a lui Petru-Vodă. Braşov, 1541, 12 Iunie.

Prudens ac circumspecte domine, nobis honorande, salutem et amicicie commendacionem. Homo noster, quem ex voluntate Spectabilis ac Magnifici domini domini capitanei, et cetera[2], in Moldaviam intromiseramus, hoc mane ad nos rediit, referens Petrum Wayvodam iam esse in procinctu cum suis gentibus, Tatarisque ac Turcis, ad erumpendum huc, in Transsilvaniam, precipue tamen ad infestandum civitates Brassoviam ac Cibinium. Misit insuper nobis quasdam suas literas, quarum exemplum ad Vestram Dominacionem mittere necessarium duximus[3], ut Dominacio Vestra eciam ceteros fratres nostros, dicioni Vestre Dominacionis subditos, de hac re cerciores facere possit. Oratores trium nacionum adhuc sunt in Moldavia; ex quibus si quid intellexerimus significatu necessarium, id mox ad Vestram Dominacionem perscribemus, rogantes ut et Dominacio Vestra nobiscum participare velit, siquid istuc habetur quod nos scire convenit. Dominacionem Vestram feliciter valere cupimus. Ex Brassovia, dominica Trinitatis, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

Iudex et iurati cives civitatis brassoviensis.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Matthie Ormpruster, magistro civium civitatis cibiniensis, domino et amico nobis plurimum honorando[4].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

DCCLVIII.

Braşovenii către Ştefan Majláth, despre vestea dela Radu-Vodă că năvălesc Turcii. Braşov, 1541, 17 Iunie.

Spectabilis ac magnifice domine, domine graciosissime observandissimeque. Post nostrorum serviciorum commendacionem. Intromiseramus unum hominem nostrum ad dominum Radul Wayvodam causa equorum Egregii domini Nicolai Kornys, qui, hodie ad nos reversus, dicit dominum Radul Wayvodam sibi dixisse quod ipse cum suis gentibus, ac eciam Turcis, cogeretur super nos erumpere; quicquid an-

[1] „Ferească Dumnezeu!"

[2] Lui Majláth.

[3] V. nl precedent.

[4] În acenstă zi vine spionul din Moldova cu ştirea că Petru-Vodă va năvăli, pe când prin Stoica Sârbul, trimes la boierul muntean Coadă pentru veşti, se află că şi Radu-Vodă va întră în ţară cu Turcii. Se dă vestea şi lui Majláth *(Quellen,* III, p. 101).

tehac actum fuisset, in verbis constitisset; tum vero negocium illud serio agi [1]. Hec Vestre Graciosissime Dominacioni secanda (*sic*; communicanda[2]) duximus; cetera dicet ostensor presencium, cuius verbis fidem creditivam adhiberi precamur. Deus servet Vestram Magnificam Dominacionem felicem ac incolumem. Ex Brassovia, feria sexta proxima post festum Corporis Christi, anno 1541.

Egregie Vestre Magnifice Dominacionis ad inserviendum paratissimi:

Iudex et iurati cives civitatis brassoviensis.

[V°:] Spectabili ac Magnifico domino, domino Stephano Maylad, regni transsilvaniensis capitaneo generali, et cetera, tamquam domino graciosissimo observandissimoque[3].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLIX.

Făgăraş, 1541, 18 Iunie.

Ştefan Májláth, „căpitanul-general" al Ardealului, către Universitatea Saşilor, despre apropierea Turcilor şi gândul lui Petru-Vodă asupra Bistriţei.

Prudentes et circumspecti domini, fratres et amici nobis honorandi, salutem et nostri commendacionem. Intelligimus ea que Dominaciones Vestre nobis medio Demetrii Geredey renunciarunt, ut conventum et congregacionem generalem faceremus celebrari, et illic Dominaciones Vestre quoque ad ea fierent parati que ceteris dominis regnicolis viderentur, et illam oblacionem earundem grato accepimus animo, sed celebracio conventus nullo modo fieri potest, propterea quod hostis adventat, et non est iam procul a finibus regni; si tarde consurgeremus, aut levari non posset regnum, aut fieret non sine maxima regni iactura. Licet hostis pretendat se contra servitores Reginalis Maiestatis venire, illorum tamen invasio, ex quo qualitercunque sunt in regno, sine ruina desolacioneque regni non fieret; quod et Reverendissimus dominus episcopus transsilvanensis ac alii servitores Reginalis Maiestatis, clare intelligentes, sese cum omni facultate ipsorum penes nos et nobis adherentes fortune exponere decreverunt, eruntque nobiscum. Laborandum igitur nobis erit, auxiliante Deo Clementissimo, ne ad impios hec patria quoquo modo devenire possit. Habet, ut eciam scripseramus antea, dictus Petrus Wayvoda pulverum centenaria XV, et cum illis vult expugnare Bystriciam et cetera castra Reginalis Maiestatis. Nos itaque scripsimus ad omnes comitatus nobilium, Sedes Siculorum et omnes personas principales, quibus firmiter commisimus ne quid exspectent, neque faciant aliquam dietam seu conventum, sed, statim acceptis literis, per singula ipsorum capita, pedites et equites, sub amissione capitum et bonorum suorum, absque ulla mora, bellico cum apparatu consurgere teneantur et ad locum eisdem constitutum convenire; immo sceptrum gladiumque sanguine tinctum circumferre, propter capitalis hostis propinquitatem, et ad singulas decem personas pro ferendis victualibus unum currum ordinarium commisimus. Rogamus itaque et Dominaciones Vestras, tamquam fratres et amicos honorandos, ne sese retrahere velint, neque sit mora aliqua ex parte Dominacionum Vestrarum, sed statim, iuxta antiquam consuetudinem Dominacionum Vestrarum et illius probe nacionis exigenciam, cum bombardis pulveribusque consurgere velint, et, in quantum eedem plures facerent expensas ad pulveres et bombardas, eo minori, leviori Vestre Dominaciones modo consurgant; in castellis et ceteris municionibus Dominaciones Vestre relinquant gentes competenter necessarias; sed inprimis Domina-

---

[1] „Ce a fost până acum au fost numai vorbe; iar acum e lucru serios."

[2] Abreviarea paleografică obişnuită lămureşte astfel acest cuvânt care se întâlneşte şi în acte precedente.

[3] Spionul întors din Ţara-Românească e Dumitru Ciupra („Chupra"), (*Quellen*, III, p. 102).

ciones Vestre gerant curam pro facienda solucione gentibus et peditibus Vestrarum Dominacionum apud nos existentibus. Nam istos dimittere non esset bonum, et nos pecuniam non habemus quibus faceremus ipsis solucionem: alias non parceremus pecunie nostre, ubi neque vite parcimus, ne sanguini nostro, pro patrie huius et regnicolarum defensione exponentes. Nichilominus, quantum solucionis facient Vestre Dominaciones hiis peditibus, eo minori cum numero Vestre Dominaciones consurgant; erunt et isti Dominacionum Vestrarum, sive in campo placuerit, sive in civitate, aut qualicumque alia in necessitate. Ex literis Brassoviensium Dominaciones Vestre intelligere poterunt quid de partibus transalpinis novi sit allatum[1]. Igitur nos occludere fecimus vias omnes moldavienses et transalpinenses, ne victualia efferantur, neque exploratores libere inter nos divagentur. Itaque et Dominaciones Vestre omnes vias moldavienses, quam eciam transalpinenses, faciant diligentissime custodire, neminem intromittant; si intraverit, nullum emittant absque scitu nostro, nulla victualia educere permittatis. Nam, ut prius Dominaciones Vestre exspectandum putabant ut aliquid boni ex illis partibus regno huic eveniat, iam tota spes illa videtur esse ablata. Iterum rogamus Dominaciones Vestras ne fiat mora aliqua, sed citissime eedem omnes consurgant; prestat enim esse paratos; nocuit enim semper differre paratis, et sero medicina paratur. Valeant Dominaciones Vestre feliciter. Ex castro nostro Fogaras, sabbato post festum Sacratissimi Corporis Christi, anno Domini 1541.

Stephanus Maylad, regni transsilvanensis capitaneus generalis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudici regio ceterisque senatoribus civitatis cibiniensis ac universitati dominorum Saxonum transsilvanensium, et cetera, fratribus et amicis nobis honorandis[2].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLX.

Ştefan Majláth, „căpitanul-general al Ardealului", către Sibieni, despre solul muntean venit la ei. Făgăraş, 1541, 18 Iunie.

Egregie domine, compaterque honorande et carissime, salutem et nostri commendacionem. Resalutamus Vestris Dominacionibus, et presertim eidem Dominacioni Vestre, omnia illa que pro bono Reipublice agere laborant. Nunc tamen intelligimus nuncium Wayvode transalpinensis esse in medio Vestrarum Dominacionum. Rogamus Dominacionem Vestram, eadem significare velit nobis quid ille nuncius agat, vel quali cum relacione dimittatur. Valeat Dominacio Vestra feliciter. Ex castro nostro Fogaras, sabbato post festum Sacratissimi Corporis Christi, anno Domini 1541.

Stephanus Maylad,
regni transsilvanensis capitaneus generalis, et cetera.

[Vo:] Egregio domino Matthie Arombrezther, magistro civium civitatis cibiniensis, et cetera, compatri nostro honorando[3].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Vezi pentru aceste veşti mai sus, p. 402, nota 3.

[2] Cf. şi *Documentele Bistriţei*, I, p. XXXVII.

[3] Informaţia eră greşită: niciun sol muntean nu se găsiă atunci la Braşov.

DCCLXI.

Târgoviște, 1541, 22 Iunie. Radu-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre năvala Turcilor, datoria amânduror Domnilor de a-i urmă și nevoia sa de bani.

Prudentes et circumspecti domini, nobis fratres et vicini semper honorandi. Post salutem et nostri commendacionem. Damus ad scitum Vestre Dominacionis quod iam Twrcy veniunt, et sunt in regno nostro, ac sunt iam septem decem dies quod iam in regno nostro sunt et veniunt, et in brevis diebus erimus insimul cum ipsis; ac oportet nos exire ad Transsilvaniam. Quare rogamus Vestram Dominacionem ut alias ne faciatis, sed nomen filio regis Ioanni velitis portare, ut et nos fiamus excusati ante Twrcos ut colones et subditos Vestre Dominacionis ne devasterentur ac decremarentur[1]. Et sciatis nos quod oportet illos persequi qui inimici sunt filio regis Ioanni, et insimul oportet nos esse cum Petro Wayvoda moldaviensi. Ceterum rogamus Vestram Dominacionem ut velitis nos in ista necessitate adiuvare ac accomodare cum duo milia florenos, ut, ubi oportunum fieret Vestre Dominacioni ac nobis, Twrcos munerarem, ut cristianis iterum iuvamen fieret. Ceterum rogastis nos ex parte alpibus, ut colones Vestre Dominacionis salvi cum pecudibus eorumdem ambularent; nos promitimus ad nostram fidem ut in pace ambulent insimul cum nostris colonis. Deinde rogamus Vestram Dominacionem ut quid novas rumores habetis, nobis perscribere velitis; nos eciam quid s[c]ivimus, Vestre Dominacioni notum fecimus. Deinde rogamus Vestram Dominacionem ut, quid servitor noster, Radul de Keynen[2], nomine nostro Vestre Dominacioni dixerit, fidem eius credere velitis sicut nobis. Valeat Vestra Dominacio multos annos. Datum ex Thargowysthya, feria quarta ante festum Beati Io annis Baptiste, anno Domini 1541.

Radul, Dei gracia Wayvoda
et dominus verusque heres regni transalpinensis[3].

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistri civium ac iudici regius *(sic)* ceterisque civibus civitatis cibiniensis, dominis et fratribus nostris semper honorandissimis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCLXII.

Crișturul-Săsesc, 1541, 27 Iunie. Ștefan Majláth, „căpitanul-general al Ardealului“, către Sibiieni, despre răspunsul ce trebuie dat Domnului muntean și despre făgăduielile făcute lui Petru-Vodă ca să nu năvălească.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi, salutem et omnem felicitatem. Intelleximus literas vestras et paria literarum Wayvode transalpinensis, gratoque accepimus animo quod nobis intimandum duxistis. Videtur autem nobis, unacum domino Reverendi·simo transsilvanensi, ut talem facere debeatis sibi relacionem, vos unacum universitate dominorum regnicolarum tenere ad mandatum et voluntatem Invictissimi Imperatoris Turcarum de omnibus prout Maiestas Sua per literas commiserat, et per nuncium; in quo et domini regnicole concordassent, nullum nominando, neque „filium regis“[4], nec alterum quemquam. Rogetisque Dominacionem Suam ne desideret ruinam regni, sed magis laboret in

---

[1] Cere ca ei să treacă la cauza zápolyană, „să vrea să poarte numele fiului regelui Ioan“, ca să nu fie silit a-i prădă de hatârul Turcilor.

[2] Câineni.

[3] Socotelile Brașovului inseamnă și ele, la 21, pe Ioan Sava din Târgoviște, venit dela Radu-Vodă în solie *(Quellen,* III, p. 102). Nu se inseamnă însă în ale Sibiiului (vol. XI, p. 857) sosirea lui Radu.

[4] Ioan Sigismund.

hoc ne regnum istud desoletur. Et, si Turcas fecerit retrocedere, promittite in primis eidem florenos mille, deinde 1½ m, et tandem, si aliter fieri non posset, eciam duo milia florenorum; sed ea condicione, ne permittat Turcam venire ad hoc regnum, neque solus veniat cum suis regnicolis; nam alias quid proficeret facere solucionem aliquam ipsi, si avertere non posset hostes, et regnum desolacionem pateretur? Hac igitur condicione, si promitteret regnum ab hostibus preservari, promittere illi bonum esset. Nam ex literis ipsius nondum plene intelligimus qua racione illam pecunie summam postulet a vobis. Nos quoque misimus ad Petrum Wayvodam moldaviensem cum informacione promittendi unam pecunie summam, si contineret se et suos ab ingressu regni. Quod, Deo concedente, si fieret, utrique, unacum omnibus dominis regnicolis, persolveremus. Optant Dominaciones Vestre consurgere tardius ceteris; hodie vero est tercius dies postquam prima pars et precedens exercitus prefati Petri Wayvode ad hoc regnum pervenit, et sunt in tribus Sedibus Siculorum. Timendum est ne tarda fiat, aut omnino impossibilis, consurgendi facultas, si nunc fuerit prorogata. Nos hic sumus in castris. Scripsimus ad omnes partes, et Vestras Dominaciones sollicitamus secundum quod exigit honor noster et condicio probitatis. Nihilominus Dominaciones Vestre videant quicquid melius erit: si alii consurrexerint, et Vestre Dominaciones unacum ipsis consurgant! Nos et cum sanguinis nostri effusione regno servire parati sumus, et nos exponere fortune. Si vero ex negligencia vestre consurreccionis aliquid mali in regno contigeret, nemo tandem imputare velit nobis, nam hostes, si intelligerent nos esse in armis, nemo contra nos veniret, sed, quia nos penitus nihil virium habere intelligunt, stolidi essent, nisi omnia attentarent. Dominaciones Vestras optime valere optamus. Ex castris nostri iuxta possessionem Zazkerezthwr positis, feria secunda in festo Beati Ladislai Regis, anno Domini 1541.

Stephanus Maylad,
regni transsilvanensis capitaneus generalis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis[1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCLXIII.

Sibiienii către Brașoveni, despre gătirile împotriva lui Petru-Vodă și a Turcilor. Sibiiu, 1541, 29 Iunie.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Salutem ac nostri commendacionem. Non latet Dominaciones Vestras qualem nuper in proxime preterita dominorum Saxonum generali congregacione Spectabili et Magnifico domino Stephano Mayladt, capitaneo generali regni transsilvanensis, nomine omnium Saxonum dedimus relacionem racione insurreccionis contra moldavum Wayvodam ac Turchas; nempe quod, si alie naciones una cum gentibus domini Reverendissimi episcopi transsilvanensis et capitaneis ac gentibus Reginalis Maiestatis insurgerent, extunc et nos ac tota Universitas Saxonum pro defensione regni insurgere velimus esse parati, — quam quidem relacionem iam secundario nomine omnium Saxonum eidem domino capitaneo generali dedimus[2]. Quare presentibus Dominaciones Ves-

[1] Încă de la 25 Iunie se știa la Brașov că straja, „ztraza moldaviensis", deci avangarda, e în Secuime. Se cercetă la Breţc, de orășeni. Moldovenii erau acolo. La 29 mergeau soli la Petru-Vodă în Secuime: Martin Drud și Cristian Hirscher, cu de-ale mâncării. Doi boieri moldoveni intrau în Brașov; la 30 se vedeà acolo Vodă și Gheorghe, diacul lui *(Quellen,* II, pp. 103-5).— Desfășurarea campaniei, care aduce prinderea lui Majláth, în *Istoria armatei,* I, pp. 282-3.

[2] V. mai sus, la data de 18 Iunie, scrisoarea lui Majláth însuși și extrasele de documente dela începutul anului.

tras hortamur et rogamus quatenus, dum et quando audieritis et intellexeritis nos una cum vexillo nostro more alias consueto insurrexisse, mox et sine omni mora insurgere ac modis omnibus, more alias consueto, sub vexillum nostrum ac omnium Saxonum venire velitis et debeatis. Secus nullo modo facturi. Valete. Datum Cibinii, in festo Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, anno Domini 1541.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCLXIV.

Bod, 1541, 5 Iulie.

Radu-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre trimiterea lui Filip și negocierile sale cu Turcii.

Prudentes et circumspecti domini, nobis fratres et amici honorandi. Post salutem et nostram commendacionem. Literas et nunciata Vestre Dominacionis sane intelleximus, et de omnibus animum erga nos Vestre Dominacioni gracias agimus. Et a zanchako[1] Magnifico domino Kuchug-Balibeg bonum responsum accepimus; nisi Deus ad[s]istat Vestre Dominacioni ut in illis verbis permanere velitis[2], ut nos veram excusacionem a Turcis habeamus. Ceterum rogamus Vestram Dominacionem ut nobis aliquas novas rumores rescribere velitis a superiora *(sic)* parte; pridie eciam scripseramus Vestre Dominacioni, sed nobis nihil Vestra Dominacio scripsit. Deinde rogamus Vestram Dominacionem ut quid Philipus, homo familiarius Vestre Dominacioni, nomine nostro Vestre Dominacioni dicet, fidem eius redere velitis, sicut nobis. Deinde Deus altissimus Vestram Dominacionem conservet ad sua vota. Datum ex castris nostris Bothfalwa, quinta die iulii, anno Domini 1541.

Radul, Dei gracia Wayvoda et dominus, verus heres regni transalpinensis.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis magistri civium iudicique regius ceterisque civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis semper honorandis[3].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCLXV.

Făgăraș, 1541, 5 Iulie.

Ștefan Majláth, „căpitan-general al Ardealului", către Sibiieni, despre măsurile de apărare a țerii.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi, salutem et nostri commendacionem. Intelligimus qualiter Revendissimus dominus transsilvanensis[4] Dominacionibus Vestris ex parte conventus sive congregacionis aliqualis in Kykellewwar celebrande scripsisset; nos de illa congregacione penitus nihil intelleximus, nec fuit illius fama apud nos. Quare Dominacionibus Vestris committimus firmiter ut Dominaciones Vestre ad illum conventum et ad alios, siqui fortasse preter scitum et voluntatem nostram celebrarentur per aliquos, neque ire, neque mittere debeatis. De levandis autem gentibus et mittendis tarda est iam missio, et insurreccio prius fieri debebat. Proinde nostro consilio iam Dominaciones Vestre gentes non mittant, sed magis curent communitatem preservare ab hostibus, qui iam sunt in hoc regno, depredantur, conflagrant et mala omnia omnesque atrocitates faciunt.

---

[1] Sangeacul dunărean Chiuciuc-Balibeg.

[2] „Numai Dumnezeu să vă ajute să rămâneți după vorba aceia", etc.

[3] Filip pare a fi pârcălabul care vine cu Mihail Kesserü la 1-iu Iulie în Brașov *(Quellen,* III, p. 105). — Pentru expediție, *Istoria Armatei,* I, p. 281 și urm.

[4] Episcopul de Ardeal.

Miserat quidem et dominus Reverendissimus prefatus[1] certum hominem suum ad nos, qui dicit se esse paratum ad mittendas gentes; nostro tamen consilio[2] iam et illa auxilia contra hostes videntur parva esse. Tandem qua relacione Magnificus dominus Michael Kesserew[3] a Turcis redierit, speramus ipsummet iturum ad Vestras Dominaciones et coram eisdem omnia declarabit. Valeant Dominaciones Vestre feliciter. Ex castro nostro Fogaras, feria tercia proxima post festum Visitacionis Marie, anno Domini 1541. *Stephanus Maylad,*

regni transsilvanensis capitaneus generalis, et cetera.

[De mâna lui Majláth:] Az hawasellewy wayda thaborabwl azth izenyk hogh Budath megh wettek wolna [=Din tabăra Domnului Ţerii-Românești ni se dă știre că ar fi luat Buda[4]], manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, et cetera, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXVI.

Radu-Vodă al Ţerii-Românești către Sibiieni, despre Opre Scurtul pe care-l trimete la ei. Târgoviște, 1541, 18 August.

Prudentes et circumspecti domini, fratres nobis honorandi. Salutem et nostram commendacionem. Misimus hunc Egregium Opre Zkurth cum omni informacione, cuius verbis et dictis eiusdem fidem adhibeat creditivam rogamus. Quam in reliquo bene et felicissime semper cupimus. Ex oppido nostro Thergovista, feria quinta post Assumpcione[m] Marie, 1541.

Radul, Dei gracia

dominus, heres verus Wayvodaque regni transsalpynensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici regio ac magistro civium iuratisque civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis[5].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXVII.

Radu-Vodă al Ţerii-Românești către Sibiieni, despre trimeterea la ei a lui Radu Logofătul. Târgoviște, 1541, 22 Septembre.

Prudentes et circumspecti domini, fratres nobis honorandi. Salutem et nostram commendacionem. Misimus hunc fidelem nostrum Radwl Literatum cum omni plena informacione; cuius verbis et dictis eiusdem fidem adhibeat creditivam rogamus. Quam in reliquo bene et felicissime semper cupimus. Ex oppido Horahowycza [=Thorghowycza], feria 5 post Matthei Apostoli, 1541.

Radwl, Dei gracia

dominus, heres verus Wayvodaque regni transalpynensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium ac iudici regio, dominis vicinis amicisque et tamquam fratribus honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Acelaşi episcop.

[2] „După părerea noastră."

[3] Un Kesserü, Ştefan, luă pe Doamna Zamfira, fiica lui Moise-Vodă. V. vol. XI din această colecţie, p. 854, nota 2.

[4] Abia în August Soliman ajunse înaintea Capitalei ungureşti (*Geschichte des Osmanischen Reiches,* III, p. 11).

[5] La 25 ale lunii Radu-Vodă era „in suburbio" la Braşov (*Quellen,* III, p. 113).

DCCLXVIII.

București, 1541, 17 Novembre.

Despina, văduva lui Basarab-Vodă, către Sibiieni, despre omul ei Radu, trimes la dânșii.

Prudentes et circumspecti domini, fratres nobis honorandi. Salutem et nostram commendacionem. Misimus hunc servitorem nostrum Radul erga Vestram Dominacionem cum omni plena informacione; cuius verbis et dictis eiusdem fidem adhibeat creditivam rogamus. Quam in reliquo bene et feliciter semper cupimus. Ex oppido nostro *(sic)* Bokoresth, feria quinta post Beati Martini Episcopi, anno Domini 1541.

Dezpyna, relicta condam
Spectabilis et Magnifici domini Bozarab Wayvode regni transalpynensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium ac iudici regio iuratisque civibus civitatis cibiniensis, dominis nobis honorandis[1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCLXIX.

Bistrița, 1541, 21 Novembre.

Bistrițenii către Sibiieni, despre Wolfgang Forster cel tăiat de Petru-Vodă.

Iudex et iurati cives civitatis bistriciensis prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus et iuratis consulibus civitatis cibiniensis, etc., dominis et amicis semper nobis honorandis. Prudentes et circumspecti domini amici, nobis semper observandi. Salutem et amicicie nostre commendacionem. Noverint Dominaciones Vestre qualiter, feria secunda ante diem Divi Galli [=10 octobris] nobis in consistorio nostro simul existentibus ac rei publice negocia tractantibus, comparuit coram nobis Prudens Sebastianus Pullacher, civis civitatis coloswariensis, tanquam actor, ab una, racione et pretextu magnorum incommodorum que universi heredes Wolffgangi Foster pie memorie post mortem eiusdem accepissent et perpessi essent, contra et adversus Leonardum, filium Thome Pellionis, quondam concivis nostri, ut attractum, parte ab altera, sicque proposuit qualiter nempe ex prodicione Thome Pellionis, cum dominum Wolffgangum Forster pie memorie coram Magnifico domino Petro Wayvoda moldaviensi prodidisset, scriptis mediantibus, et postulasset ut capite privaretur, passi essent post talem mortem factam ipse et universi ceteri heredes prefati Wolffgangi Forster in rebus et bonis exsistentibus in Rodna, dempta tamen fodina, ad florenos viginti mille noningentos et septuaginta duos. Attractus, auditis proposicionibus, diffusionem diei rogabat. Ad terminum itaque comparens attractus, nihil respondens aliud, presentabat tantummodo quoddam instrumentum publicum, in pergameno scriptum, in quo testimonia quorundam Volachorum ac aliorum hominum inscripta erant, qualiter Wolffgangus Forster convenisset pecunia Volachos nonnullos ad interficiendum prudentem Valentinum Kuglar, quondam iudicem bistriciensem pie reminiscencie. Que cum lecte fuissent, Prudens Iacobus Vrischer, iuratus civis noster, surgens in medio dominorum consulum, unam solemnem faciebat protestacionem super illas literas, videlicet quod illa causa Wolffgangi Forster cum prefato Valentino Kwglar olim ventilata per universos dominos Saxones in Cibinio esset et fuisset sedata et sopita sub pena iniuncta, quod, si utra pars eandem causam de novo incitaret et pactum illud infringeret quovis modo, illa pars in florenos mille mulctare deberetur. Iterum diffusio dierum dabatur ad producendos testes.

Feria igitur secunda post Emerici [=7 novembris] actor introduxit testes, quorum primus Gregorius Thorozky, facto iuramento, fassus est: Qualiter, cum

---

[1] V. mai sus, pp. 377-8, nº DCCXII.

primum intrasset Moldaviam, in itinere pervenisset et attigisset Petrum Wayvodam sedentem in vehiculo, et, cum secutus fuisset vehiculum, habuisset ipse equum unum cespitantem, qui et cespitasset sic ut capite attigisset vehiculum post tergum Wayvode; dixisset Petrus Wayvoda: „vide ne cadat equus", cumque venissent ultra quendam parvum fluvium, commisisset statim ut alter sibi datus fuisset equus, et quidem dono. Dixisset tandem Petrus Wayvoda, inter reliquos sermones, exsistentibus ibidem multis: „Dic mihi ad fidem tuam num Thomas Pellio, iudex bistriciensis, accedet nos huc, in Moldaviam?", respondisset ipse quod ignoraret, nam per longum non fuisset in civitate bistriciensi, neque ausus fuisset intrare ex parte Thome Pellionis. Iterum et terciario eodem modo interrogasset, fuissetque ibidem alter quidam nomine Lucas, qui postea Bistricie decollatus exstitisset; ille dixisset: „Magnifice domine, non intrabit". Ad hec verba Petrus Wayvoda coram omnibus dixisset, ad scripta et peticiones illius *kyne*[1] Thome Pellionis probum Wolffgangum capite privari fecisset, et Thomas ille pollicitus fuisset, quamprimum ille Wolffgangus necaretur, vellet intrare Moldaviam et se visitare; iam vero non veniret.

Adrianus Moczel, filius Petri Moczel, commansoris quondam nostri, ad fidem christianam facto iuramento, fassus est: quod fuisset in Moldavia quando Wolffgangus Forster decollatus fuisset, et ipse corpus illius Wolffgangi sepelisset; tandem auribus audivisset ex ore Petri Wayvode dummodo dixisset: causa illius canis Thome Pellionis bonum illum virum Wolffgangum decollari fecisset, et iam ad polliciteciones quas Thomas fecisset non se accederet.

Ioannes Literatus, quondam scriba et notarius Magnifici domini Petri Wayvode, prestito iuramento, fassus est quod quadam feria sexta litere a domino Thoma Pellione allate fuissent Magnifico domino Petro Wayvode moldaviensi, lingua alemannica scripte, et dominus Wolffgangus, summo mane sabbato accinctus, sese conferre debuisset domum versus, atque dominus Petrus Wayvoda reddidisset denuo Wolffgango fodinam in ipsius potestatem, et dare precepisset Wolffgango fenum et cetera necessaria ad fodinam, ipse quoque Wolffgangus emisset multa bona que exportare debuisset; adhuc illo vesperi Petrus Wayvoda fecisset vocare Albertum scribam et se quoque, et, cum Albertus ille literas vernacula lingua scriptas legere non potuisset, ipse literas legisset et fuisset in illis scriptum qualiter Wolffgangus esset proditor civitatis, et ideo dignus morte. Summo tandem mane sabbato ipsum Wolffgangum decollare fecisset. Actor iterum presentabat literas, quarum tenor talis est sine diminucione et augmento aliquali.

[Mărturia din 1536 a lui Petru-Vodă.]

Item secundas literas exhibuit actor, senatui bistriciensi sonantes, que adhuc erant consignate et nondum lecte.

[Al doilea act al aceluiaşi din 1536.]

Marcus Segeswariensis, Gregorius Thorozky, Sigismundus Ruffus, Franciscus Carbonarius, facto iuramento, fassi sunt uno ore qualiter ipsi fuissent servitores in Rodna quando Moldavus Rodnam occupasset, fuissent ibi plus quam 7.000 centenaria *gleeth*, plumbi eciam 40 et ultra, insuper equi, currus, boves et vacce, omnia instrumenta et utensilia pertinencia ad fodinam metallum, que singula nullus hominum acquirere posset pro florenis 18.000, vel eciam florenis 25.000, sed esset impossibile quasi omnia computare. Nos itaque, intellectis proposicionibus, et eciam responsionibus, que Leonardus utcunque tumultuanter fecisset, ac eciam testimoniis, pre oculis habentes Deum et eius iusticiam, talem inter partes prefatas tulimus sentenciam: quod, ex quo probatum est literale testimonio et viventibus personis quod Thomas Pellio sit causa mortis Wolffgangi Forster, attamen ex parte istius mortis nullam sentenciam tulimus. Quidquid igitur damni heredes prefati Wolffgangi post mortem suam passi sunt, utpote in metallo, plumbo et *gleeth*, instrumentis et rebus cunctis, id omnino iuxta estimacionem providorum virorum metallicorum, qui talia estimare noverunt,

[1] Câine.

Leonardus attractus illis prefatis heredibus solvere teneatur et debeat. Hac nostra sentencia attractus se gravatum existimans, pro ampliori revisione et discussione causam cum serie coram Dominacionibus Vestris ad istam sedem proponendam per viam appellacionis transumpsit; quod eidem, iustitia suadente, annuimus. Rogamus Dominaciones Vestras ut, siquid secus visum fuerit, iuxta equitatem adiudicare dignemini, et nos commendatos habere. Bene easdem valere optamus. Datum Bistricie, in die Presentacionis Marie, anno Domini 1541.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; cuprinsă într'un act regal din 1542.)

DCCLXX.

Bistriţa, 1542, pe la 15 Februar.

Întrebări ale Bistriţenilor către Petru-Vodă în chestia lui Wolfgang Forster.

Articuli interrogandi a domino Petro Moldavie Wayvoda:

An ipse Thomas Zewch, iudex nunc bistriciensis, aliquando Sue Magnificencie literas scripserit super interfeccione Circumspecti quondam Volffgangii Forster, civis bistriciensis, vel si eciam Sue Magnificencie nunciaverit ut idem interficeretur?

An ipse Thomas Zewch vel unico verbo aut nuncio Sue Magnificencie significasset, qualitercunque denique apud Suam Magnificenciam prodidisset aliquando ipsum Volfgangum Forster occasioque necis eiusdem fuisset?

Nunc in deminoracionem honoris perdicionemque capitis ipsius Thome Zewch per totam Transsilvaniam apud nobiles et Saxones dicuntur circumferri litere, Sue Magnificencie titulo extradate, que sonarent quod ipse Thomas Zewch scripsisset literas Sue Magnificencie ut Sua Magnificencia ipsum Volfgangum capite privare deberet; an ideo *(sic)* Sua Magnificencia illas literas, et cur emanare fecisset, et ad quorum suggestionem peticionemque? Vel si ex persuasione Ioannis Literati, qui munusculis ad id inductus fuisse dicitur, tales literas emanari iussisset?

Cur Sua Magnificencia ipsum Volfgangum Forster capite privari iussisset?

An Petrus Regenii laborare fecisset apud Suam Magnificenciam ut solummodo missis accusatoribus ipse tandem Petrus Regenii statim ipsum Thomam Zewch capite privari facere vellet: sic enim postea et aliter nequaquam posset Sue Magnificencie fideliter inservire.

An Petrus Regenii accusare fecisset apud Suam Magnificenciam honorabilem Ioannem Pap, plebanum in Senthgewrgh, ut e medio tolleretur, abigeretur vel interficeretur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCLXXI.

Bistriţa, 1542, 15 Februar.

Universitatea Saşilor către rege, în afacerea tăierii lui Wolfgang Forster.

Fideles iudices delegati tocius universitatis Saxonum transsilvaniensium. Sacra Regia Maiestas, domine, domine nobis semper Clementissime. Post fidelium serviciorum nostrorum perpetueque fidelitatis nostre humillimam ac devotissimam commendacionem declaramus presentibus Sacre Regie Maiestati Vestre quod, cum nos, Georgius Syweg, iudex regius civitatis cibiniensis, ac Michael Hegyes, magistri civium, et Paulus Bolkach, iudex regius civitatis segeswariensis, necnon Sigismundus Gemmarius et Ioannes Zakch, iurati cives brassovienses, item Andreas Zabo, iuratus civis civitatis cibiniensis, atque Urbanus et Quirinus Pelliones, iurati scilicet cives civitatis meggyesiensis, tanquam iudices delegati nomine et in persona tocius Universitatis Saxonum transsilvaniensium, ad civitatem bistriciensem

pro variis causis litigantibus ibidem iure mediante revidendis cum plenaria autoritate specialiter electi, deputati et transmissi fuissemus, die datarum presencium nostram accesserunt presenciam Providi et Honesti Sebastianus Pullacher, concivis civitatis coloswariensis, tanquam actor, ab una, necnon Leonardus filius Circumspecti Thome Zewch, civis civitatis quondam bistriciensis, tanquam attractus, ab altera, partibus, ubi iam dictus actor contra iam dictum attractum eo modo proposuit quomodo certam causam suam contra ipsum attractum in Sede bistriciensi habitam iure mediante obtinuisset; ex quo autem idem attractus eandem causam secundum consuetudinem regni per viam appellacionis ad sessionem Universitatis dominorum Saxonum generalem lacius revidendam transsumpsisset appellacionemque superinde exceptam Universitati Saxonum Cibinii circa festum Beate Katharine proxime preteritum [= 25 novembris 1541] in specie obtulisset; cuius quidem cause revisionem ipsa Universitas Saxonum eotunc nobis in civitate bistriciensi diffiniendam commisisset,—quod quidem propter certas excepciones ipsius Leonardi attracti ibidem factas hucusque procrastinatum et dilatum fuisset, ideoque ipse actor nunc a nobis, tanquam iudicibus delegatis Universitatis Saxonum ad hoc specialiter deputatis secundum contenta appellacionis ipsius Leonardi attracti excepte, sibi ius et iusticiam lege regni legitime administrandam desideravit. Ex adverso vero Leonardus attractus eo modo respondit quemadmodum et Cibinii quoque coram Universitate Saxonum asseruit, quod ipsam appellacionem presentem, quemadmodum et alias quoque in causis certis contra eundem Bistricie actis excipere coactus fuisset, nam violenciam timuisset a Bistriciensibus, qui testes illius examinare noluissent, ideoque neque ad presentem causam, quam eciam alias causas quidquam respondisset nisi extra ius, sic et nunc quoque iuxta hanc suam excepcionem nihil nisi extra ius respondere vellet neque posset nisi id ipsum iure decernetur. Quas quidem excepciones ipsius Leonardi attracti, cum, tam ex sufficiencia ipsius appellacionis intelligentes, quam eciam perspecta veritate publice edocti, frivolas et inanes probe intellexissemus, easdem quoque tanquam vanas et inutiles invigorosasque duximus reiiciendas et iuxta continencias appellacionis debito modo excepte nostrum iudiciarium processum lege regni dirigere curavimus in hunc qui sequitur modum. Apellacionis vero ipsius talis erat tenor.

[Actul Sfatului bistrițean din 1541, cu cele două mărturii ale lui Petru-Vodă din 1536.]

Deinde, post prescriptam appelacionem actor certa literalia testimonia per dominos Bistricienses examinata introduxit, quorum fassiones sequuntur:

Ioannes Literatus, notarius quondam domini Petri Wayvode moldaviensis, iuratus, fassus est qualiter, cum, elapsis iam aliquot annis, per Egregium Ioannem Zalanczy vinctus in compedibus ductus fuisset Bistriciam, in domum honeste relicte quondam Iacobi Sartoris, in crepusculo noctis venisset ad se Thomas Pellio, tum temporis iudex bistriciensis, ac dedisset sibi unam copiam literarum quam per Christianum, eo tempore notarium bistriciensem, scribere fecerat, ut propriis manibus eam exscribere et in debitam formam literarum redigere deberet, ut sue ipsius estimaretur esse litere, Ioannis videlicet Literati. Quas cum legisset inclinato capite supra mensam, multum flevisset ac ad uxorem que coram stetisset dixisset: „Omnipotens Deus! Quid domini isti volunt et mandant ut faciam! Ego vinctus nunc sum in ipsorum potestate et, nisi fecero, timeo mortem". Atque, pre tali timore, non sponte, sed coactus, illas literas, prout notarius bistriciensis Cristannus modum fecerat, exscripsisset, Thomas vero Pellio eas prefato domino Ioanni Zalanczy dedisset, ut Regie Maiestati eas consignandas deferret. Cum autem extra civitatem venissent, ipsi cum domino Zalanczy, dixisset ad eundem Zalanczy hec verba: „Quidquid Bistricie scripsi iuxta voluntatem Thome Pellionis, coactus, pre timore mortis, vinctus ut sum, in compedibus feci; Deus tamen mihi est testis si me mori oportebit, et protestor coram Dominacione Vestra, ille litere nihil veritatis in se habent, nam Thomas Pellio est origo et causa mortis Wolffgangi Forster. Quod, si Thomas Pellio non scripsisset Petro Wayvode, nunquam Wolff-

gangus fuisset decollatus." Hoc cum Ioannes Zalanczy audivisset ex itinere, remisisset illas literas Thome Pellioni, neque voluisset Regie Maiestati presentare, cumque venissent in castrum Balwanyos, omnia hec Egregio Paulo Bank narravisset.

Gregorius Literatus, commansor bistriciensis, iuratus fassus est ut sequitur: sedent in presencia Circumspecti Demetrius Kereczmer, Petrus Rener, Mathias Zaz, Sigismundus Lanius; hi aliquocies missi in legacione ad Petrum Wayvodam moldaviensem sciunt quid Petrus Wayvoda dicere consuetus fuit et interrogare, videlicet si Thomas Pellio aliquam haberet intencionem accedendi se, necne; nonnunquam respondisset dominus Demetrius, habet; respondisset Petrus Wayvoda: „Ah canis ille Thomas Pellio pollicitus est", dummodo Wolffgangum decollare faceret, vellet ipsum visitare, prout clarius infra patebit. Et, primum cum testis fuisset missus per Thomas Pellionem ad Petrum Wayvodam, in hoc missus fuisset ut peteret Petrum Wayvodam quatenus Vincencium Pellionem tanquam proditorem trucidare facere posset et ei concederet potestatem illam, nam, si hoc non admitteret, in brevi spacio temporis civitatem bistriciensem Hungari denuo in suam occuparent potestatem. Cum vero idiomate volachico hoc nuncium Petro Wayvode, prout decet, satis perfecte dicere pertimuisset, petiisset Albertum scribam Petri Wayvode ut ipse esset interpres. Qui, cum negocium intellexisset et singularem favorem habuisset, erga dominum Vincencium dixisset: „Tu, Gregori, quod si hec Petro Wayvode dixeris, diebus vite mee nunquam Bistriciensibus inservire volo eciam in minimo". Ipse vero, quoniam sub amissione capitis sibi mandatum fuisset, ore proprio utcunque Petro Wayvode dixisset, ac ipse Albertus multum ira commotus exstitisset. Petrus autem Wayvoda specialiter nuncium misisset Bistriciam, Nicoinam[1] videlicet theloniatorem; ille optasset ut Vincencius Pellio personaliter Moldaviam ingrederetur. Vincencius tamen Pellio, cum se simulasset esse egrotum, intrare nolluit. Non longo tempore post Thomas Pellio Vincencium Pellionem incarcerare fecisset et iterum se hunc, videlicet fatentem, misisset ad Petrum Wayvodam ut impetraret quod Vincencium capite privare posset. Petrus Wayvoda dedisset sibi literas deferendas Thome Pellioni, in quibus quid scriptum fuisset, ignoraret. Cum autem Vincencius Pellio e carcere et civitate evasisset, e contrario dominus Thomas Pellio in Moldaviam se misisset ut nunciaret quod Vincencius Pellio ex civitate aufugisset; huncque in modum Petrus Wayvoda locutus fuisset: „Canis ille Thomas semper contra meam voluntatem facit, quod, si mandassem ut Vincencium occidere deberet, servasset eum, si mandassem ut ipsum servare deberet, occidere fecisset; iam Vincencius, liber factus, ipsum Thomam persequetur usque in mortem". Item fassus est idem Gregorius qualiter Antonius quidam, de Kothnar porkolab[2], ex Moldavia portasset in capistro caput domini Wolffgangi, et dominus Thomas illud clam in sua domo usque ad triduum servasset et sub tali condicione missum fuisset caput, ut Thomas Pellio in eodem capistro caput domini Vincencii immittere deberet. Quo facto, quociesqunque aliquis venisset ad Petrum Wayvodam, interrogasset si eciam dominus Thomas ad se venire vellet necne, et, cum non veniret, dixisset Petrus Wayvoda sepius: „Canis ille Thomas Pellio per scripta sua effecit ut Wolffgangum occidere fecisset, iam autem non veniret iuxta quod promisisset. Postremo, dum Petrus Wayvoda fuisset Thorde[3], Thomas Pellio misisset ipsum, scilicet fatentem, ad Petrum Wayvodam pro impetrandis literis que sonarent contra illas literas priores quas ipsemet Petrus Wayvoda relicte Wolffgangi Forster dederat ex parte mortis Wolffgangi; tales literas si impetrare posset, spopondisset sibi unam subam vulpinam et alia dona. Cumque venisset Thordam multumque supplicasset quatenus tales literas domino Thome concedere dignaretur, quibus se

---

[1] Nicoram, Nicoară, probabil.

[2] V. mai sus, p. 391 şi urm., nr. DCCXXXIX şi urm.

[3] La începutul anului 1540.

purgare posset, quod videlicet non esset reus in morte domini Wolffgangi, sic Petrus Wayvoda dedisset sigillum Gregorio Rossenperger, qui statim ivisset ad quendam scribam, Gregorium Deak nomine, et latine cum illo locutus fuisset; qui literas scripsisset, quittancias quoque super censu; ipse vero redemisset literas uno aureo. Cumque literas domum tulisset, nec subam, nec aureum dominus Thomas sibi dedisset usque hodie. Noluisset tamen talia obticere, ne, si ipsum mori contigeret, famam sui nominis denigraret talis necis causa; nam impossibile esse putasset quod non tempore suo in lucem venisset; dixissetque omnia uti iam memoratum est Michaeli Zaaz.

Item Michael Zaaz iuratus fassus est: „Constat mihi quod dominus Wolffgangus in Moldavia decollatus est, vidique locum ubi iacuit corpus". Quomodo autem actum sit, ignorare se dicebat, nisi quod Gregorius Literatus sibi dixisset talia scilicet verba: „Fieri potest ut ego moriar, impossibile tamen est quod hec negocia in quibus ego missus fui non veniant in lucem; quare ego tibi ea clare enodabo", et dixisset omnia uti nunc supra hic memorata et scripta sunt.

Item Mathias Zaaz, iuratus bistriciensis, fassus est quod, cum una dierum venisset ex generali quadam congregacione, in itinere extra civitatem obviam sibi venisset pedester doctor Mattheus, plebanus bistriciensis, et dominus Vincencius, ibique aliquantulum collocuti fuissent, et, cum venisset in civitatem, altero die mane existentibus omnibus simul in consistorio, portatum fuisset caput domini Wolffgangi involutum panno et positum ante oculos omnium, et, cum exceptum fuisset, statim dixisset: „Prox [=proh], vereor ne hoc sit caput sororii sui Wolffgangi"; cum autem dubitasset, accepisset illud cum comis et vidisset si in fronte haberet cicatricem; qua visa, ipsius esse cognovisset, et dominus Thomas illud caput ad locum supplicii locare iussisset. Ipse tamen et Iacobus Sellator summis peticionibus petivissent ne in ignominiam tocius genealogie id facere deberet, ac ipsis insciis extra portam civitatis palo suffigere fecisset. Tandem Antonius et alter Moldavus, qui caput portaverant, ivissent in domum Wolffgangi, ad occupanda bona ipsius, ubi uxor et filie lamentabiliter multum flevissent.

Item certe due mulieres bistricienses, iuramento prestito, fasse sunt quod, dum fuissent in domo consistoriali Thomas Pellio et relicta Wolffgangi Forster quoque, ibidem deambulassent et invicem durius locuti fuissent; tunc inter cetera dixisset Thomas Pellio: „Maritus vester dominum Valentinum Kwglar devoravit". Super quibus verbis prefata relicta, male affecta, respondisset: „Hoc maritus meus [non] fecit". Tunc iterum subintulisset Thomas Pellio: „Ite in Moldaviam, et superinde interrogate Thomam Valachum".

Item Egidius Hwtter ac Mathias Literatus fassi sunt: Quod dominus Thomas dixisset ad relictam Wolffgangi Forster: „Vos Valentinum Kwglar devoratis, sic et me vultis devorare", et respondisset relicta: „Hoc ego dominis indicabo".

Item Petrus Hutter fassus est quod, dum dominus Thomas deambulasset in consistorio ante fores, dixisset ad relictam: „Sic vultis me devorare quemadmodum illum bonum virum"; nutu (?) ivimus ad ulteriorem e regione plateam.

Item Demetrius Kreczmer, iuratus civis bistriciensis, coram nobis iudicibus delegatis in testem introductus, fassus est conscienciose: Quod, dum Petrus Wayvoda supra Chycho captus fuisset, et ipse testis in negociis civitatis cum uno vehiculo expensario isthuc mitti debuisset, venisset ad eum dominus Thomas Pellio et maximis precibus petivisset ut a Petro Wayvoda sibi literas impetraret quod innocens esset in morte domini Wolffgangi Forster. Quod cum testis dudum facere noluisset, tandem ad multas preces eiusdem annuisset, et, dum ad Petrum Wayvodam venisset, inter cetera testis petivisset ex parte literarum domini Thome Pellionis. Cui Petrus Wayvoda dixisset: „Hoc esset contra honorem meum, nam ego iam alias literas dedi relicte Wolffgangi; veruntamen, ex quo ego nunc in his meis necessitatibus huius hominis Thome Pellionis carere nequaquam potero, nam ipse me una cum

uxore et filiis et servis et equis conservat et sustentat omnemque voluntatem meam tenet, ideoque ego dabo illi literas pro quibus petis, eciam si me plurimum aggravarent".

Postremo Leonardus, attractus, quoque coram nobis iudicibus delegatis sua literalia testimonia introduxit, ut sequitur, sine diminucione et augmento aliquali.

[Scrisoarea lui Petru-Vodă din 1530, 14 Iunie.]

Item secundas literas eiusdem eo modo sonantes.

[Scrisoarea aceluiași din 1539, 29 Ianuar.]

Item anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo octavo, feria tercia proxima post festum Sanctissime Trinitatis [=18 iunii], Egregius Ioannes Thelaga, camerarius rodnensis, ad puritatem consciencie sue interrogatus ut veritatem fateretur quidnam sciret de morte et interfeccione quondam Circumspecti Wolffgangi Forster, civis olim bistriciensis, qui in Moldavia iussu domini Wayvode moldaviensis capite privatus est, et in hunc modum fassus est: Quod, postquam montana rodnensia iam venissent in manus domini moldaviensis, ac „ego", inquit fatens, „illis prefectus essem, stans coram domino meo Graciosissimo interrogabat me: „Ubinam est Wolffgangus?" Et respondi: „Bistricie"; et iterum: „Venietne ad me? Voca eum, et, si, non venerit, privabis bestiam capite"; ac statim per Dragus misisset literas quibus vocasset Wolffgangum, „et ego", inquit fatens, „illas literas illi administravi". Postea venit ad me in Rodnam, et dixit: „Non probe est edificare montana", et respondi: „Verum est quoniam nos nihil scimus; proinde ingredere tu ad dominum Graciosissimum; forte tibi montana restituet". „Tandem eciam equum cum omnibus attinenciis illi dedi", inquit fatens, sicque perrexit in Moldaviam, et nondum rediit. Aliud nihil se scire aiebat. Tandem quoque fassus est: Quod quicunque mendacium illud continuasset se dixisse Thomam Zewch domino moldaviensi persuasisse, aut scripsisse, vel intimasse, ut illum Wolffgangum interimi faceret, male et pessime continuasset, neque in eternum aliquis hoc super se probare posset. Item aliam quoque scedam apposuit attractus, sic sonantem: „Feria quinta post Dionisii [=10 octobris] Circumspectus Thomas Zewch pro quadam sui purgacione intense macule, quod per quosdam dictum fuisset ipsum in causa fuisse necis olim Wolffgangi Forster per Petrum Moldavie Wayvodam interimi iussum, introduxit Egregium Ioannem Literatum, secretarium domini prefati moldaviensis, quid ad conscienciam suam fassus est tanquam coram Deo, eciam de singulis suis verbis racionem redditurus: Quod nunquam tales literas apud dominum moldaviensem legisset, quas ipse Thomas Zewch scribere fecisset, vel rogasset, vel aliquo modo traditorio occasionem dedisset ad necem illius quondam Wolffgangi Forster, quem dominus moldaviensis interimi fecisset, sed neque de tali re unquam a bonis hominibus audivisset, sed postmodum, cum dominus Petrus Wayvoda moldaviensis ira commotus fuisset erga eundem Thomam Zewch, propterea quod noluisset ad se venire, certe posset fateri quidquid dominus suus ex ira sua erga eundem Thomam habita contra ipsum scribere iussisset, scripsisset, quoniam in tantum super eo commotus fuisset, ut in dies vite sue periculum quesivisset: non solum, si potuisset, per literas ipsum perdidisset, verum eciam per omnes homines suos, tam boyeros, quam familiares alios, item episcopos, sacerdotes, castellanos castrorum suorum per omnem modum operam dedisset si quomodo interficeretur. Quod cum perfici non potuisset, perquisitis omnibus dolis, tam per totam Germaniam ac Poloniam, quibus aliquo perdi posset, tandem eciam Venecias pro aconito misisset quomodo ipsum faceret aliquo modo intoxicari. Hec omnia propterea facta fuissent, quod noluisset ad se venire; si autem venisset in Moldaviam, iuxta fidem suam nihil illi nocuisset, sed ibidem retinuisset ac in Zuchawia ipsi domum dedisset. Hec coram senatu et frequenti ordine centum virorum fassus est. Item testimonium autem literale ipsius Ioannis Literati propria manu scriptum presentibus est inclusum.

Nos igitur, ambarum premissarum parcium proposicionibus et responsis exauditis, appellacioneque premissa ac testium fassione in eadem contenta diligenter consideratis, trudinatis [=trutinatis], et intellectis insuper literaliis quoque testimoniis ipsius attracti, probe perspectis, solum Deum et eius sanctam iusticiam pre oculis habentes, prenotatam dominorum Bistriciensium sentenciam in prescripta causa latam in vigore conservandam duximus, hac sentencia nostra definitiva mediante, ea item condicione, quod, ex quo sufficienter comprobatum sit, aliis omnibus indebitis testimoniis, ut nobis videbatur, inclusis, quod Thomas Zewch causa fuerit mortis ipsius Wolffgangi Forster, ideoque ipse Leonardus attractus, filius Thome Pellionis, omnia damna heredibus ipsius Wolffgangi illata et exinde consecuta secundum estimacionem bonorum virorum, prout in sentencia dominorum Bistricensium continetur, eisdem actoribus plenarie persolvere debeat et teneatur. In qua quidem sentencia nostra actores contenti, Leonardus vero attractus non contentus, eandem suam causam ad personalem presenciam Sacre Regie Maiestatis aut Sue Maiestatis locumtenentis lacius revidendam per viam appellacionis solitam et consuetam transmittendam desideravit; cui quidem appellacioni legitime facte nos libenter detulimus ipsamque causam cum tota sua serie ad personalem presenciam Sacre Regie Maiestatis vel eiusdem Maiestatis Vestre locumtenentis pro maturiori eiusdem revisione presentibus duximus transmittendum, — committentes nihilominus ambabus partibus prenotatis ut ad sexagesimum diem a die datarum presencium computandum, hoc est ad sabbatum proximum post festum Pasce proxime futurum [=15 aprilis] coram Sacra Regia Maiestate Vestra, ubi eotunc, Deo propicio, constituta fuerit, aut eius locumtenente, pro audienda in premissis sentencia et finali discussione percipienda, debeant comparare. Demum Sacram Regiam Maiestatem Vestram diu, felicissime vivere et valere semper cupimus et exoptamus. Datum Bistricie, feria quarta proxima post dominicam Sexagesimam, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo.

(Bistrița, Archiva Orașului, cuprinsă în hotărârea din 1542 a Reginei Izabela.)

DCCLXXII.

Nicolae Dogarul și alte două persoane către judele Sibiiului, despre un proces în legătură cu călcarea păcii dintre Ardeal și Țara-Românească.

Sas-Sebeș, 1542, 29 April.

Egregie domine, nobis cum omni debita observacione semper colende, salutem et nostri commendacionem. Noverit eadem Egregia Dominacio Vestra quod litere Dominacionum Vestrarum, et quarum descripcionem et copiam cum harum presencium exhibitore Egregiis Dominacionibus Vestris mittimus, hic coram nobis et procuratoribus Magnifici domini Bornemizza, assedentibus nobis, sint lecte, et quarum testimonio et vigore nos ubique locorum coram regibus et principibus in omni comitatu contenti essemus. Verum nos timemus, ex quo duo potissimi articuli emissi sunt, quos ipsi maxime observant et urgent, et nos causam nostram tali modo insinuavimus ac confirmare voluimus, videlicet illa duo regna, Transsylvaniam et Transalpinam, in bona concordia et pace fuisse illo tempore, et iudices Zazsebes iure mediante ac voluntate et scitu tocius provincie illos latrones punivisse et damnasse, tamquam publicos malefactores. Rogamus itaque Egregiam Dominacionem Vestram, tamquam dominum et patronum nostrum observandum, quatenus istos duos prenominatos articulos inserere literis de novo a Vestris Dominacionibus Magnifico domino Bornemizza scriptis faciat, ut, cum litere Vestrarum Dominacionum legendo domino Bornemizza dabuntur, eosdem scriptos legat et audiat. Nondum enim Sua Magnificencia presente litere sunt lecte; erat enim absens. Ideo, sua absencia freti, ad Egregias Vestras Dominaciones tamquam ad sacram ancoram confugientes rogamus ne molestia aliqua Egregia Dominacio Vestra sit

affecta, ut literas denuo cum predictis duobus articulis, ad eundem modum quo priores erant scripte, scribere faciat. Quare id ab Egregia Dominacione Vestra rogamus, ex premissis intellexit. Demum eandem Egregiam Dominacionem Vestram felicissime valere optamus. Datis in Zazsebes, die Saturni ante Philippi et Iacobi Apostolorum festum, anno Domini 1542.

Nicolaus Doleator. Relicta quondam Antonii Schucki. Ioannes Farkady.

[Vo:] Egregio domino Matthie Armbruster, magistro civium cibiniensi, domino et patrono nostro plurimum observando.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXIII.

Mediaş, 1542, Sâmbătă, (Iunie).

Locuitorii din Mediaş către Sibiieni, despre atitudinea lor faţă de năvălirea lui Petru-Vodă.

Prudentes ac circumspecti domini, nobis plurimum honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Recognoscimus per presentes Vestris Dominacionibus quemadmodum hora immediate post octavam venit ad nos Egregius dominus Ioannes Thabyassy, quem Spectabilis ac Magnificus dominus vicelocumtenens regius una cum tota universitate nobilium misit, a nobis scire optantes an gentes nostras ad eorum castra pro auxilio et reservacione regni mittere velimus necne. Si gentem nostram mitteremus, bene quidem, si minus, ipsi omni modo, si gentes nostras eciam non mitteremus, bellum cum moldavo hoste instante inire velint. Ubi enim vincerent, nobis mala minantur; ubi eciam non valerent, exercitum ipsorum tamdiu pre foribus omnium contumacium regni huius servare velint ad tempus usque quod eos qui ad defensionem regni minus se movere voluissent, maxime et gravi onere punirent, fortassis privacione capitum et omnium bonorum. Et nobis nunciatum est ut Vestris Dominacionibus quam citissime eorum animum et voluntatem scribere deberemus. Quod et petimus. Igitur Vestras Dominaciones rogamus, et iterum atque iterum obsecramus, quatenus Vestre Dominaciones de remedio opportuno et consilio nobis fore velint ob futuram nostram reservacionem. Interim Vestras Dominaciones bene valere optamus satis quam citissime. Ex civitate megiensi, nocte inclinata iam, die sabathi, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo.

Vilicus, iudex iuratique seniores civitatis prefate, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis senioribus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXIV.

Unguraş, 1542, 20 Iunie.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Sibiieni, despre datoria de a se pregăti împotriva lui Petru-Vodă al Moldovei.

Prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi, salutem. Quoniam intelleximus Petrum Wayvodam moldaviensem eius esse animi et propositi, ut regnum hoc hostiliter armis invadat, contra voluntatem Invictissimi Imperatoris Thurcarum, ne igitur nos imparatos et improvisos inveniet, hortamur vos, atque eciam committimus, sub amissione capitum et omnium bonorum vestrorum, firmissime ut, statim acceptis presentibus, secundum veterem illam determinatam consuetudinem, ut videlicet singuli viginti coloni unum currum victualibus oneratum habeant, ne ex defectu victualium miseri coloni per gentes ipsas opprimantur, omnes armis et omnibus bellicis instrumentis, prout nuper in congregacione conclusum

est, parati et instructi esse debeatis, ut, cum deinde per alias literas nostras requisiti fueritis, subito et preter omnem moram atque dilacionem consurgere et vosmet cum omnibus bellicis apparatibus, eo quo necesse fuerit, contra hostem ipsum movere possitis; secus pena sub premissa facere ne presumatis. Datum ex nova arce nostra Balwanyos, feria tercia ante festum Nativitatis Beati Ioannis Baptiste, anno Domini 1542.

Frater Georgius, episcopus varadiensis ac thesaurarius et in regno Transsylvanie locumtenens regius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis magistro civium, iudici regio ceterisque iuratis consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCLXXV.

Orăștie, 1542, 28 Iunie.

Ioan Diacul din Lugoj către Sibiieni, despre niște reclamații de bani, în legătură, se pare, cu stăruințile ardelene pe lângă Domnii români, pentru liberarea lui Ștefan Majláth.

Prestantissimi ac eminentissimi domini mei observandissimi, solitam serviciorum meorum perpetuam commendacionem. Eedem Vestre Dominaciones noverint quo in periculo hac preterita estate hoc regnum per varias paganas gentes steterit et positum fuerit; quibus eciam vir ille insignis et omnibus laudibus, et quidem summus meritus, Magnificus dominus Stephanus Maylath, sub Fogaras, in castris Thwrcarum positis, qui iuxta tentorium Balybegh captivus tenebatur [1]; tunc tempore per dominos in certis legacionibus tocius Universitatis dominorum Saxonum erga Balybegh et Magnificum dominum Radwl Wayvodam transalpinensem cum plenaria informacione missus fueram, prout domini satis liquide scierint. Famulus vero meus similiter per aliam viam, non mecum, sed seorsum, cum quibusdam literis erga Petrum Wayvodam moldawyensem in tanto disturbio solitarius per dominos missus fuerit, qui, equitando, per viam in medio paganarum gencium incidisset. Quem penitus ab omnibus rebus meis exspoliassent, utpote ab eodem recipientes equum unum emptum flor. 12, et eciam cum ceteris omnibus apparatibus facientibus flor. 17, den. 19, vestes vero famuli mei noviter preparatas et emptas, flor. 3, den. 0. Ipse vero, in silencio noctis e vinculis eliberatus, velocissima fuga saltum magnum dederat, et sic e manibus paganorum in una camisia nudus evadere potuit. Item in negocio cuiusdam cause in sede iudiciaria domini Balthasar Bornemyza convinci et damnificari videbat; ut autem verius dicam, in uno homagio rusticali per adversarios damnificatus fueram. Tametsi per nequissimos iudices hec discussio iuris edicta fuisset, cuius tercialitatem domini parti adverse solvissent, dualitas vero in absencia domini Bornamyza magistro Alberto protonotario sedebat; cui domini de huiusmodi sua porcione birsagiali certa verba nunciassent, volentes eundem maiori favore prosequi et pluribus providere ac maiori auxilio quam ipse expetivisset, illi fieri velle. Qui tamen, renunciacionibus dominorum haud contentus, suam humanitatem, homo parvi precii, retrorsum mittens, nec considerans et que intuenda erant, partem iam dictam suam huius birsagii Ioanni Horwath, consanguineo domini Bornamyza, certa pecunia, utpote flor. 13, den. 33, vendidisset. Qui cum literis sentencionalibus domini Bornamyza equum unum, in terra transalpinensi emptum flor. 10, den. 0, et bovem unum, estimatum flor. 3, den. 0, a me recepisset; et sic de bonis rerum mearum, racione negociorum cause tocius Universitatis dominorum Saxonum, illi, modo iam prelibato, de flor. 13, den. 0, satisfacere coactus fuissem. Quare, florentissimi domini mei, semper honoratissimi, vestre benivolencie confisus,

[1] Fusese prins de Petru-Vodă în 1541.

eisdem Vestris Dominacionibus, ob nitum *(sic?*; meritum) perpetui servicii mei, prout dominis meis confidentissimis, humiliter supplico quatenus Vestre Dominaciones de huiusmodi damnis meis in serviciis tocius Universitatis dominorum mihi illatis me contentari ac piam et benivolam relacionem, optatis meis bene faventes, facere dignentur. In reliquo, easdem Vestras Dominaciones felici sidere valere exopto. In quorum graciam mea solita perpetua servicia recommendo. Ex Zaazwaras, in profesto Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, anno 1542.

Egregiarum Vestrarum Dominacionum
Ioannes Literatus Lwgasy, paratus servitor in omnibus, manu propria.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCLXXVI.

Alba-Iulia, 1542, 18 Iulie.

Regina Izabela hotărăște în procesul pentru Wolfgang Forster.

Nos, Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, memorie commendamus per presentes quod, feria tercia proxima ante festum Beate Margarethe Virginis et Martiris magistro nostro protonotario, una cum nonnullis dominis et regni nobilibus, pro faciendo moderativo iudicio causantibus, in sede nostra iudiciaria sedentibus, Paulus Literatus de Coloswar, pro Prudente et Circumspecto Sebastiano Pullacher, cive civitatis nostre coloswariensis, ut actore, ab una, cum nostris, ac Benedictus Myske de Hawad, pro Prudente et Circumspecto Leonardo, filio Prudentis quondam Thome Zewch, cive civitatis nostre byztriczyensis, veluti in causam attracto, similiter cum nostris literis procuratoriis, partibus ab alia, iuxta continencias literarum adiudicatoriarum et transmissionalium Prudentum et Circumspectorum iudicum delegatorum tocius communitatis Saxonum nostrorum, in figura iudicii nostri comparentes, easdem literas adiudicatorias transmissionales eidem magistro nostro protonotario utrinque exhibuerunt et presentaverunt, hunc tenorem continentes.

[Aici actul din 1542, care începe: „Fideles iudices delegati".]

Quibus exhibitis et presentatis continenciisque earundem perlectis, intellectis et sane ruminatis, partes prefate ab ipso magistro nostro protonotario in ipsa causa iudicium et iusticiam sibi ipsis supplicabant clargiri, et, quia testaciones testium prenominatorum per partes productorum non poterant iure in prescripta causa elicere veritatem, presertim ex eo quod pro parte in causam attracti nullus probatus testis et a iure admittendus inveniebatur, et, licet pro parte actoris duo testes fide digni, puta Spectabilis dominus Wayvoda moldaviensis et Ioannes Literatus, secretarius eius, apparebant, ipse tamen Ioannes Literatus primam suam testacionem fassione proprii oris retractasse, idem et dominus Wayvoda moldaviensis fecisse, qui, si eciam non fecisset una persona, iuxta decreti contenta, quantocunque [=quandocunque] preclaro honore prefulgeat, semiplenam habet probacionem et de restitucione fodine nulla fassio testium preter prefatum Ioannem Literatum, et ipsum quoque, ob premissam dicti sui retractacionem, infirmum, irritum ac annullatum exstare,—ex premissis reperiebatur manifeste ob hoc causam presentem sopiri et condescendi debere prefato magistro nostro protonotario ceterisque dominis et regni nobilibus tunc in sede nostra iudiciaria sedentibus, cernebatur manifeste. De quorum consilio prematuro et sana deliberacione causam presentem, cum ex prescriptis racionibus, tum vero aliis bonis et racionalibus de causis, presertim ob testimoniorum defectum, sopitam et condescensam ac prefatum in causam attractum ab impeticione prenominati actoris in hac presenti causa absolutum et exoneratum fore idem magister noster protonotarius iudicando decrevit et commisit, immo decernit et committit harum nostrarum vigore et testi-

monio literarum. Datum Albe-Gywle, tercio die termini prenotati, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo.

Extradata per me, Mattheum de Pernyes,
protonotarium Reginalis Maiestatis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCLXXVII.

Ladislau Mykola, vice-Voevod al Ardealului, Paul Murány şi Paul Bank către Bistriţeni, despre planul de năvălire al lui Petru-Vodă. Ungurașul-Nou, 1542, 17 August.

Prudentes ac circumspecti domini et amici honorandi. Salutem et nostram commendacionem. Audimus ex communi fama qualiter Petrus Wayvoda moldaviensis extra venire conaretur; quod negocium utrum sic se habeat vel non, nos statim rogamus certificare et curam quam diligentissimam de hoc negocio velint adhibere, nosque cum vera et fama certa tenere et observare velint, hominemque vestrum rogamus statim intromittere et revera rescire qua intencione et conatu existat, intelligere; quia, nos ut audivimus, exspectavit saltem istum festum Assumpcionis Beatissime Marie Virginis [= 15 augusti] et post istum festum exiturus esset. In quo rogamus ne secus facere velint, sed, ut premisimus, curam adhibere velint quam diligentissimam nobisque in tempore dare in scitum, ut nos quoque appromptuare nosmet valeamus. Et Vestras Dominaciones valere optamus. Ex arce Wybalwanyos, feria quinta proxima post festum Assumpcionis Marie, anno Domini 1542.

Ladislaus Mykola de Zamosfalwa, vicevayvoda transsilvanus et Siculorum vicecomes, Paulus Mwranj de Thorna, comes minerarum, et Paulus Bank, prefectus castri Wybalwanyos.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici iuratisque civibus et consulibus civitatis bistriciensis, et cetera, amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DGCLXXVIII.

Dimitrie Gerdey, castelan de Făgăraş, către Bistriţeni, pentru cearta între păstorii lor şi ai Muntenilor. Făgăraş, 1542, 22 Septembre.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Salutem et commendacionem. Literas earundem accepimus; quod certas oves istorum hominum vestrorum in Sede Senk fecissemus accipere, fecimus quidem accipere, sed nescivimus si istorum aut aliorum fuerunt. Ut autem causam huius rei intelligant Dominaciones Vestre, cum domino Wayvoda transalpinyensi habuimus talem contractum, ut et sui et nostri homines in alpibus libere et pacifice absque molestacione pascerentur oves suas. De quo literas quoque domini Wayvode habemus; vicissim et Sua Dominacio habet nostras literas. Bach[1] enim et pastores istorum hominum vestrorum, unacum aliis suis complicibus, profecti sunt ad alpes, et aliquas centum oves transalpinyenses furtim abegerunt, quas in tugurio ipsorum diviserunt inter se et comederunt. Nos enim in hoc talem iudicium administravimus, ut ita culpabiles sunt quam qui abstulerunt, et eadem punicione puniendi; adducant coram nobis istos qui perpetraverunt, et res ipsorum restitui faciemus. Si vero iudicium nostrum minus placuerit Dominacionibus Vestris, ex communi confessione in loco communi, in possessione Saros, per iudices arbitros causa ista revideatur.

---

[1] Bacii.

Si Dominaciones Vestre consenserint, de termino nos cerciorare velitis. Nos enim nolumus contra easdem agere. Dominaciones Vestras felicissime valere optamus. Ex Fogaras, in crastino Beati Mathei Apostoli, anno 1.5.4.2[1].

Demetrius Gerdey, castellanus et provisor castri Fogaras.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus iuratisque civibus et consulibus civitatis cibinyensis, et cetera, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXIX.

Piteşti, 1542, 2 Octombre.

Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Ladislau Mykola, vice-Voevodul Ardealului, despre porunca turcească de a intră în Ardeal, unde are moşii date de regele răposat.

Egregie domine, amice honorande, salutem et nostram commendacionem. Voluntas nostra erat ut per viam Orsowa incederemus. Iam vero venit unus chaws, qui [= quod] ex commissione Cesaris coactus sum versus Brassoviam exire. Vellemus tamen ut Dominacio Vestra Egregia mittere velet unum specialem hominem nostri obviam, qui semper nobiscum continuus esset, ne damna pauperibus faceremus. Per fidem nostram christianam iuramus quod sine voluntate nostra venimus, sicut Dominacioni Vestre Egregie sepissime intimavimus, sed oportet mandatis Cesaree Maiestatis obedire. Vellemus, si Dominacio Vestra Egregia in hoc laboraret, ne Petrus Wayvoda adesset, nec regnum vestrum ingrediat; nos eciam laborabimus summopere. Tamen, ut nos membrum sumus regni illius, habemus bona aliqua ibi donata per Regiam Maiestatem iam pie memorie. Commisi eis ut, per quam viam exituri erimus, nobis obviarent victualibus et triginta equitibus, qui continuo nobiscum esse debeant. Intelligimus enim mandatum habere omnes regnicole ut insurgere debeant ad necessitatem regni. Rogamus Dominacionem Vestram Egregiam, tamquam amicum confidentem, velit colonos ex bonis nostris dimittere velle ut possint apud nos constitui, tam victualibus, quam et equitibus; hic eciam regno illo servient. Nos vicissim in similibus, sive in maioribus, Dominacioni Vestre Egregie recompensare volumus. Literas productoris dignetur ei(s) dare. Et valeat Dominacio Vestra Egregia felicissime. Ex castris nostris Pythesth, feria secunda post festum Michaelis, anno Domini 1542.

Aliqua per hunc familiarem nostrum intimavimus; cuius dictis eadem credere velit.

Radul, Dei gracia dominus, verus heres Wayvodaque regni transalpinensis, et cetera.

[Vo:] Egregio domino Ladislao Mykola, vicewayvode et locumtenenti Reverendissimi domini thesaurarii Transsilvanie, domino et amico nobis honorando.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXX.

Braşov, 1542, 10 Octombre.

Braşovenii către Sibiieni, despre gătirile de năvălire ale lui Petru-Vodă.

Prudentes et circumspecti domini amicique et fratres honorandi, salutem et amicicie commendacionem. Scripsimus quidem antehac Petrum Wayvodam huc exire velle, Budam versus[2] se ascensurum asserentes [=asserentem]. Tamen, cum

[1] Pentru năvălirea lui Radu-Vodă Paisie în Ardeal, luând drumul Branului şi lăsând şi în Scaun pe ceauş, v. şi Nicolaescu, *l. c.*, pp. 74-5.

[2] Sultanul Soliman ocupase oraşul în August, izgonind pe regina Isabela şi pe fiul ei Ioan Sigismund (*Geschichte des osmanischen Reiches*, III, p. 25).

hodie tercius nuncius noster ex Moldavia, a Romano Foro, venerat, ubi Petrum Wayvodam dimisit, dicatque illum, omni dilacione semota, crastina die in Bako oppido, a Thattrus quatuor miliaribus distante, fore constituendum, ut qui, ultra id quod prius fecit, suis gentibus serio iniunxit, immo palam proclamari fecit, ut ultra solitam armorum provisionem fossaria, ligones, secures ac catenas habere debeant, que sunt indicia future obsidionis hic in Transsilvania fiende, — nam, quod Budam se ire opportere antehac dixit, non ex animo, sed dissimulanter eum id dixisse apparet, ut cui et vie longinquitas et hiemis instantis vigor obstaculo sunt,— ea omnia Vestris Prudentibus Dominacionibus scribere curavimus, ut eedem et alios dominos fratres nostros assecurare velint ut in tempore et sibi et rebus suis providere queant. Rogamusque Dominaciones Vestras ut hanc nostram admonicionem boni consulant nosque commendatos habeant. Ex Brassovia, X die mensis octobris, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo.

Iudex et iurati cives civitatis brassoviensis.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis, magistro civium iudicibusque et iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXXI.

Ladislau Mykola, vicariu al locotenentului regal, către Sibiieni, despre sosirea oamenilor dela Reginâ şi măsurile de apărare ce se impun. Turda, 1542, 14 Octombre.

Prudentes et circumspecti domini et amici observandissimi, salutem et nostri commendacionem. Noverint Dominaciones Vestre Magnificum dominum Wolffgangum de Bethlen cum Reverendo domino Emerico, archidiacono thordensi et canonico albensi, cum certis literis credencionalibus a Sacra Reginali Maiestate, domina nostra Clementissima, hodie certas legaciones et intimata super conservacione huius regni miserrimi et omnium nostrum attulisse. Quia autem Sua Maiestas, et de Dominacionibus Vestris in medio nostri precipuos nuncios vel pociores personaliter adesse arbitrata, ab eisdem dominis Wolffgango de Bethlen et Emerico archidiacono intimata prefata intelligere existimaverat, Dominacionibus itaque Vestris absentibus, coacti sumus Dominaciones Vestras convenire ut de omnibus que ad conservacionem regni et omnium nostrum spectant consultare possimus. Quare Dominaciones Vestras rogamus et, auctoritate domini nostri Graciosissimi, eciam firmissime committimus ut ad diem dominicum proximum post festum Beati Luce Evangeliste nunc proxime sequens [= 22 octobris] ad civitatem Meggyes precipuos et pociores fratres vestros mittere. Ceterum, quemadmodum cum Dominacionibus Vestris conclusimus, mille pedites pixidarios velint eedem, eo ubi nos esse audierint, statim expedire, ac ceteris eciam, qui domi remanserint, omnibus serio committere ut ipsi paratos se et armis bene instructos teneant, et statim, necessitate ipsa cogente, capitatim consurgere valeant. Nos enim cum expedicione nobilitatis movimus; de universitate dominorum nobilium pociores omnes nobiscum aderunt in prefata civitate Meggyes, cum Dominacionibus Vestris super conservacione regni unanimi voluntate tractaturi. Dominaciones Vestras iterum rogamus secus ne fecerint. Feliciter valere optamus. Ex Thorda, sabbato proximo ante festum Beati Galli Confessoris, anno Domini 1542.

Ladislaus Mykola, vicelocumtenens regius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium et iudicibus ceterisque consulibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXXII.

Bistriţa, 1542, 16 Octombre.

Petru Regény, jude al Bistriţei, către Sibiieni, despre intrarea lui Matiaş Vistiernicul în ţară supt cuvânt că merge la Ciceu.

Egregie domine observandissime, Salutem et mei comendacionem. Quotquot hactenus in regnum Moldavie misi exploratores, nullus revertitur; quo fit, penitus ignoro. Habeo tamen singularem amicum et fratrem, commansorem videlicet Radnabanya: ille hac nocte venit usque in possessionem Iad, et eo momento domum versus fuit, ne consideretur; alioquin actum esset de vita sua. Iste retullit, et mihi intimavit, quod hesterno die iterum egressus esset supremus thezaurarius Petri Way[vo]de moldaviensis, quem suo vocabulo Wizernik nominat, ac ceteri nonnulli pociores boyarones cum nonnullis equitibus, nam non haberent magnum populum, ac dicerent se venisse ea spe, quod in castrum domini sui, Chychyo videlicet, tanquam pacifici immiterentur et ingredi deberent. Venerunt tamen nunc quatuor, nunc sex, adeo ut imposterum numerus multiplicabitur. Hec Egregie Dominacioni Vestre scribere necessarium fore visum est mihi, ut eo consulcius Egregia Dominacio Vestra singula prosequi ceterosque dominos regnicolos *(sic)* avisare possit. Nempe Magnificum dominum Franciscum de Kend et Egregium dominum Ladislaum Mikola, qui forsitan non longe ab eadem Egregia Dominacione Vestra constituti sunt. Deus eandem felicem conservet. Datum Bistricie, in festo Galli, anno 1542[1].

Petrus Regeny, iudex civitatis bistriciensis, etc.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell. II, nº 143.)

DCCLXXXIII.

Turda, 1542, 27 Octombre.

Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre gătirile de nevoie şi planul lui Petru-Vodă al Moldovei de a atacă Mediaşul.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Premissa salute et nostri commendacione. Quando in possessione Parathel a Dominacionibus Vestris seiuncti sumus, statim supervenit nuncius noster a domino nostro Graciosissimo: iam Dominaciones Vestre abierant. Scribit nobis quod esset in promptu, saltim regno huic nollet expensas inanes facere, et optaret quod fama certa ipsum conservaremus. Scribit eciam quod, si assecuramus ipsum, esset in promptu cum omni sua expedicione, et haberet gentes quibus ad tres menses, nonnullis autem ad duas *(sic)* menses, solucionem fecisset, et iste gentes omni hora sunt prompti venire. Iam nos hoc scripsimus domino nostro Graciosissimo, et hominem eciam nostrum misimus ad ipsum, qui hostes propriis oculis vidit; cui fortasse iam fidem adhibet. Dominaciones igitur Vestras rogamus interim, sicut eciam in congregacione determinatum est, veniant et sint una nobiscum, et eciam pedites mittant. Quia, ut auditur, Petrus Wayvoda de civitate Meggyes sepius recordatur; ideo misimus inter ipsos Meggyesienses Egregium dominum Petrum Gerendy, qui provideat ipsis. Et de hoc curam diligentem deberemus adhibere, quod, si necesse esset, gentes ad civitatem Meggyes mitteremus. Ceterum Dominaciones Vestre bombardas minores campestres quas habent ducant secum, et Dominaciones Vestre secundum morem et consuetudinem vestram antiquam per singula capita [insurgant], et omnibus sub dicione vestra existentibus committatis ut una cum Dominacionibus Vestris veniant. Demum hoc certo possumus scribere Dominacionibus Vestris quod exercitus Germanorum iam se contulit Strigonium. Gentes comitatuum sunt domum misse, alias autem gentes, stipendarios, ut audivimus, volunt ad fortalicia

[1] În copia Academiei: 1548; o notă a mea poartă: „1547?“.— Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XL.

finitima pro fida conservacione eorum deputare, et eciam, si Deo optimo maximo placuerit, ad futuram estatem multo maiori expedicione venire volunt. Franciscus autem Kendy adhuc nondum rediit, quamvis ex servitoribus suis aliqui venerunt domum; sed adhuc solus relacionem non habuit. Dominaciones Vestras eciam atque eciam amore Dei omnipotentis rogamus ut, quanto cicius et quo meliori apparatu bellico copiosiusque et pluribus venire possunt, considerata permansione vestra, veniant sine omni procrastinacione, et quique viginti coloni unum currum debeant habere, per quem victualia sibi ipsi ad unum mensem portare debeant, pulveres eciam bombardarum et pixidum quanto plus poterunt ducant secum; et committatis omnibus undiquaque ut victualia ad castra in copia portare debeant. Hoc et nos ubique commisimus. Et easdem valere optamus. Datum Thorde, in vigilia festi Beatorum Simonis et Iude Apostolorum, anno Domini 1542.

Ladislaus Mykola de Zamosfalwa, in regno Transsilvanie vicelocumtenens, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, magistro civium, iudicibus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCLXXXIV.

Turda, 1542, 30 Octombre.

Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre măsurile ce trebuie să se iea pentru apărarea Țerii.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Premissa salute et nostri commendacione. Dominaciones Vestre me cogunt et sollicitant ut de negociis regni providerem. Nam ego nihil in hoc quod mei officii esset pretermitterem, sed constat bene eisdem eciam in preterita congregacione in Parathel facta conclusum esse ut statim Dominaciones Vestre per singula capita nobiscum constituantur. Dominaciones Vestre saltim civitatum curam gerunt [=gerant], nam et nos non minorem curam illarum habemus quam Dominaciones Vestre. Sed quid civitatibus, si campum possidere non poterimus? Rogamus igitur Dominaciones Vestras ut veniant sine mora, ut possimus unanimiter, tam civitates, quam agrum, contra hostes defendere. Exspecto eciam dominum meum Graciosissimum singulis diebus; quem expedicione maxima in subsidium huius regni venire intelleximus. Et easdem valere optamus. Thorde, feria secunda proxima ante Omnium Sanctorum, anno 1542.

Ladislaus Mykola de Zamosfalwa, in regno Transsilvanie vicelocumtenens regius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus et iuratis consulibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCLXXXV.

Turda, 1542, 31 Octombre.

Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre atacul ce gătește Petru-Vodă al Moldovei asupra Mediașului.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Premissa salute et nostri commendacione. Literas Dominacionum Vestrarum, in quibus eedem nobis scribunt quod pedites vestros ad Meggyes misissetis et quod Petrus Wayvoda civitatem illam vellet obsidere, intelleximus. Ego misi inter ipsos Meggyesienses Egregium Petrum de Gerend, qui ipsis provideret, et commisi ipsis ut pedites

ipsorum retinerent isthic; ex quo conatum Petri Wayvode ego diu ante hec intellexi. Nihilominus pedites Dominacionum Vestrarum deberent huc interesse; quia certo credant Dominaciones Vestre nulli maiorem curam de conservacione civitatis illius esse quam mihi, quia de amissione illius civitatis huic regno multa mala contingere possent. Nam, si civitatem illam obsederit, eciam tunc auxilia illi prestare poterimus. Ceterum constat optime Dominacionibus Vestris, eciam nuper, in congregacione paratheliensi facta, conclusum esse quod, non solum pedites Dominaciones Vestre mittant, sed per singula capita vestra nobiscum constituantur; quod adhuc Dominaciones Vestre facere neglexerunt. Rogamus igitur Dominaciones Vestras, nihilominus eciam, auctoritate et in persona domini nostri Graciosissimi, vobis committimus, ut, visis presentibus, statim, omni mora postposita, ad nos festinetis, nam eciam hostes quam primum viderint, nos quoque ipsis obstare velle statim tenebuntur. Dominum eciam nostrum Graciosissimum singulis diebus exspectabimus, quem iam moturum maxima expedicione intelleximus; quod Dominaciones Vestre propedie videbunt. Et easdem valere optamus. Datum Thorde, in vigilia festi Beatorum Omnium Sanctorum, anno Domini 1542.

Ladislaus Mykola, vicelocumtenens regius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus et iuratis consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXXVI.

„Lagărul de lângă Girişa," 1542, 4 Novembre.

Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre jafurile duşmanilor şi apropiata lui sosire.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Premissa salute et nostri commendacione. Non vos latet quod, creberrimis literis nostris ad vos diversis vicibus datis, vobis scripsimus et commisimus ut contra hostes qui iamdiu regnum hoc intrassent, insurgere deberetis. Cum autem novissime intelligamus ipsos hostes varias depredaciones et spoliaciones in hoc regno commisisse(t) ac in dies committere et in periculum huius regni sevire non desistere, nos quoque condescendimus ad castra et, Deo duce, volumus sine mora obviam hostium progredi. Committimus igitur vobis harum serie, auctoritate et in persona domini nostri Graciosissimi, firmissime ut, statim visis presentibus, sine omni mora, sub amissione capitum et omnium bonorum vestrorum, si patria vestra et omnium vestrorum permansio vobis cara est, prout vobis eciam prius per nos commissum erat, insurgere, et, ubicumque nos cum ceteris regnicolis nobiscum existentibus esse audieritis, die nocteque accelerare debeatis et teneamini. Secus pena sub premissa facere nullatenus presumatis. Datum ex castris nostris prope Geres positis, sabbatho proximo post festum Omnium Sanctorum, anno 1542.

Ladislaus Mykola, vicelocumtenens regius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus et iuratis consulibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXXVII.

Mediaş, 1542, 8 Novembre.

Locuitorii din Mediaş către Sibiieni, despre tabăra lui Petru-Vodă în Ardeal.

Prudentes ac circumspecti viri dominique prestantissimi, salutem ac nostri commendacionem. Recognoscimus per presentes Vestris Dominacionibus

quemadmodum hesterna die nostros certos exploratores habuimus, qui [s]ciscitarent castrametacionem Petri Wayvode, ubinam esset; qui nobis retulerunt verissime quod possessionem Hodwylag[1] usque ad pagum Epessdorff[2] castrametacione sua occupasset. An ulterius profectus sit, ignoramus. Ceterum, viri et domini observandi, sciant Vestre Dominaciones universum cetum nobilium ad nos misisse nuncios tres, videlicet Egregios dominos Martinum Gerendy, Ioannem Glozan, Sebastianum Nogh, cum ducentis equis, condicione tali, ut nobis ope et auxilio pro tuicione essent. Verendum autem cum sit ne furus [eius?] sinistre intencionis uriret *(sic)*, consilium una cum tota nostra communitate inivimus. Quo servato, relacionem condicione tali prefatis Egregiis viris dedimus, quod, cum ante aliquibus diebus elapsis nos supplicassemus eisdem nobilibus pro ducentis equitibus, qui essent nobis ac civitati nostre pro tuicione, et vos tempore illo non misissent iam fenum et pabulum equorum, et ipsis victualia minus subordinare valeremus, quare eos cum tanto populo in civitatem nostram intromittere omnino non possemus, qui, multum indignati, cum maximis murmuracionibus abierunt,—rogamus igitur Vestras Dominaciones Prestantissimas ut, si quidquid perverse intencionis erga nos concluserint, Vestre Dominaciones de remedio, consilio et auxilio nobis esse velint. Interim Vestras Dominaciones bene valere optamus. Datum ex civitate megesiensi, feria quarta ante festum Divi Martini, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo.

Villicus, iudex iuratique seniores civitatis megesiensis.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis senioribus civitatis cibiniensis, dominis nobis omni honore colendis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXXVIII.

Ladislau Mykola, vicariul locotenentului regal, către Sibiieni, despre sosirea lui şi nevoia de a se uni cu el.

Székely-Szent-Iván, 1542, 16 Novembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem et nostram commendacionem. Deliberatum est inter nos cum dominis regnicolis ut amplius hostium sevicia[m] in hoc regno exspectare non deberemus, sed statim penes vos, videlicet prope fluvium Kykellew, castra metaremus. Siculi eciam Sedis Maros iam nobiscum sunt. Supervenit eciam exercitus Reginalis Maiestatis, domine nostre Clementissime. Supervenit Magnificus quoque dominus Ladislaus Ewdenffy, cum exercitu domini nostri Graciossimi. Hactenus Dominaciones Vestre causabantur et dicebant quod, statim quam primum propius vos iremus, ad nos veni(e)retis; nos iam erimus prope vos, et nos cum tota nobilitate et regnicolis huius regni, neque mortem nostram, nec expensas, nec labores et quevis fatigia gravia penes destruccionem regni et patrie nostre tollerare recusamus, sed parati sumus ad omnia usque ad ultimum, et a Dominacionibus Vestris itidem exspectaremus, si eisdem patria et quique carissimi vestri vobis cari essent. Hortamur igitur Dominaciones Vestras, nihilominus eciam, auctoritate domini nostri Graciosissimi, eisdem, sub amissione capitum et omnium bonorum vestrorum, firmissime committimus ut statim, sine omni mora, ad diem dominicum proxime venturum [=19 novembris] cum omnibus gentibus et bellicis apparatibus vestris, quo meliori apparatu bellico potestis, videlicet ingeniis, bombardis, globulis eorumque pulveribus, ad nos veniatis et nobiscum constituamini. Eciam atque eciam easdem rogamus et hortamur ut, si patria vestra, omnes carissimi vestri vobis cari sunt, iam tandem ostendant omnem ipsorum benivolenciam erga hoc regnum, et nos quam citissime cerciores reddant si volunt nobiscum esse,

[1] Hoghilag.
[2] Ibişdorful-Săsesc.

vel non, ne amplius moram exspectacione Dominacionum Vestrarum committamus; quia eciam hucusque periculum in mora fuit. Nam, si quid periculi huic regno, quod Deus avertat, contigerit, Dominaciones Vestre erunt in causa. Speramus enim in Deo Optimo Maximo quod nos eciam sine auxilio Dominacionum Vestrarum conservabit, sed, si Dominaciones Vestre in tam gravissima necessitate nostra et regni nobis succurrere noluerint, cogitent et bene perpendant quo animo cum toto regno possumus esse erga easdem. In reliquo easdem valere optamus. Datum ex castris nostris prope Zekelzentiwan positis, feria quinta proxima ante festum Beate Elizabet Vidue, anno Domini 1542.

Ladislaus Micola, vicelocumtenens, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudici regio et senioribus iuratisque consulibus civitatis cibiniensis, amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCLXXXIX.

Uiedin, 1542, 20 Novembre.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Sibieni, despre sosirea lui apropiată împotriva lui Petru-Vodă.

Egregii domini, amici nobis honorandi. Hodie accepimus literas Vestrarum Dominacionum, quibus nos Dominaciones Vestre incusant quominus nihil literarum ad Vestras Dominaciones dederimus, sed nostram presenciam primum ab hostibus accepissent. Sciant tamen Dominaciones Vestre quod, quo tempore Waradino exivimus, ex omnibus fere hospiciis nostris, tam ad Dominaciones Vestras, quam eciam ad comitatus quoslibet scripsimus, per familiarem autem Egregii Pauli Bank privatim literas nostras Dominacionibus Vestris miseramus; in quibus omnibus iam aliquocies scripsimus nos esse in itinere ac quottidie ulterius provenire. Non possumus tamen puerili modo tribus aut decem equitibus in medium Vestrarum Dominacionum venire. Necesse fuit familiares quos a tergo reliquimus, exspectare. Hodie quoque plus ducentis equitibus advenerunt, et adhuc optima pars gencium nostrarum retro manet; quos eciam credimus iam brevi affuturos. Nos tamen illorum absencia nihil amplius morabimur, sed statim recta versus castrum Wywar promovebimus. Dominaciones Vestre interim dent operam ut gentes Wayvode, quantum fieri poterit, a depopulacione cohibeant, et homines in isto tractu, ubique, tam Siculos, quam alios quoscunque, insurgere faciant. Item petant communiter a dominis Saxonibus, ut e civitatibus aliquot bombardas et sclopetas mittere velint. Nos similiter in ista parte omnes consurgere faciemus. Dominaciones Vestre tamen rescribant nobis locum qui melior ad conveniendum simul Vestris Dominacionibus videretur. Nos certe neque vite, neque rebus nostris parcimus, sed omnibus viribus regno inservire studebimus. Vestras Dominaciones in reliquo felicissime optamus. Datum ex Banffhyhwnyadghya, in profesto Presentacionis Beate Marie Virginis, anno Domini 1542.

Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius ac locumtenens, et cetera.

[Vo:] Egregiis dominis, universitati dominorum nobilium regni transsilvaniensis, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCXC.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Ştefan Bărbierul. Mihăleşti, 1542, 20 Novembre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre moldaviensis. Prudentes et circumspecti domini, amici nobis sincere dilecti. Salutem et omne bonum. Misimus hunc hominem vestrum, nomine Stephanum Barbitonsorem, ad Dominaciones Vestras, cuius medio nonnulla referenda intimavimus. Proinde quecunque nomine nostro Dominacionibus Vestris pretulerit, eidem fidem creditivam adhibere dignemini [1]. Quos in reliquo bene valere optamus. Datum citissime, ex castris nostris circa Mihalfalwa, feria secunda post Elizabeth Vidue, 1542.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, et cetera, amicis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXCI.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea lui Gheorghe pârcălabul de Cotnari în afacerea lui Ştefan Bărbierul. Lângă Pintic, 1542, 20 Novembre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et hores verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice, pariter cum ceteris iuratis civibus, nobis sincere dilectis, salutem. His diebus misimus dilectum nostrum castelanum, Georgium de Kotnar, ad Dominaciones Vestras supplicare ex parte Stephani Barbitonsoris ut res sua cum quodam nobile componatur et ad bonum finem deduceretur, ob respectum nostre amicicie, interim quod hic erimus. Secus ne faciant, Dominaciones Vestras rogamus, cum ipse minime reus est huius negocii. Reliquum est Dominaciones Vestras bene valere. Datum ex castris nostris circa Pentek, hodie, hoc est feria secunda, 1542.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino iudici, pariterque singulis iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXCII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Pătraşcu Păharnicul şi Gheorghe pârcălabul de Cotnari. Beşeneu, 1542, 23 Novembre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre moldaviensis, et cetera. Prudens, tum circumspecte domine, nobis sincere dilecte, salutem. Misimus hos egregios dilectos nostros ad Dominacionem Vestram, nomine Petraskum pocillatorem nostrum, et Georgium prefectum cotnarensem, quorum medio nonnulla referenda nunciavimus Dominacioni Vestre. Igitur eisdem fidem creditivam adhibere dignemini. Datum in aurora, feria quinta post Presentacionem Marie, ex castris nostris positis circa villam Beschenew, anno Domini 1542.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Valentino Kwgler, iudici civitatis bistriciensis, fideli nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Bărbierul n'a fost trimes ca medic, ci, cum se vede din nr. DCCXCI, pentru o afacere a lui.

DCCXCIII.

„În lagăr", 1542, 24 Novembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a doi boieri, Hrăbor Postelnicul şi Gheorghe pârcălabul de Cotnari.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice nobis fidelis sincere dilecte, salutem. Misimus hos dilectos nostros boyarones, scilicet cubicularium nostrum nomine Harrabor[1] et Georgium castellanum kotnariensem, quorum medio nonnulla referenda eidem Dominacioni intimavimus nomine nostro. Quibus fidem creditivam adhibere velitis. Quem bene et feliciter valere optamus. Datum ex castris nostris, hodie, feria sexta, 1542.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Valentino Kugler, et cetera, iudici civitatis bistriciensis, amico nobis fideli sincereque dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXCIV.

Lagărul lângă Unguraş, 1542, 24 Novembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Gheorghe Comisul.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre moldaviensis. Prudens et circumspecte domine, amice nobis sincere dilecte. Salutem et omne bonum. Misimus hunc fidelem servitorem nostrum, nomine Georgium Chomyz, ad Vestram Dominacionem. Igitur rogamus Dominacionem Vestram, quidquid nomine nostro dixerit, eidem fidem credere et adhibere velit. Dominacionem Vestram, reliquum est, bene valere optamus. Datum ex castris nostris circa Bistricie, feria sexta post festum Elizabeth, 1542.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino iudici de Bistirce *(sic)*, amico nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXCV.

Lagărul dela Bistriţa, 1542, 24 Novembre.

Petru-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Gheorghe Sebessy şi a lui Baran Diacul.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre moldaviensis, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice nobis sincere dilecte, salutem et omne bonum. Misimus hos fideles nostros, nomine Georgium Sebessy et Baran Literatum, medio cuius nonnulla nunciavimus referenda Vestre Dominacioni, Prudencie. Igitur rogamus Dominacionem Vestram, quidquid nomine nostro protulerint, eisdem fidem creditivam adhibere velitis. Datum ex castris nostris nunc positis circa Bistricie, feria sexta post festum Elizabet Vidue, anno Domini 1542.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino iudici de Bisterce, amico nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Hrăbor Postelnicul nu era Postelnicul-cel-Mare.

DCCXCVI.

Petru-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a Diacului Gheorghe. [În lagăr], 1542, 24 Novembre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice nobis sincere dilecte, salutem. Misimus hunc fidelem et dilectum nostrum hominem, Georgium, notarium nostrum, per quem nonnulla referenda intimavimus Dominacioni Vestre. Proinde eidem fidem creditivam adhibere eadem velit. Quam bene valere optamus. Datum ex castris nostris, feria sexta, hodie, 1542.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Valentino Kugler, iudici civitatis bistriciensis, amico nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXCVII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un cal şchiop ce trimete cu potcovarul. [În lagăr], 1542, 25 Novembre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice nobis sincere dilecte, salutem. Misimus hunc fabrum nostrum cum uno elegante equo nostro claudicanti ad civitatem, ut sanaretur. Proinde rogamus eandem Dominacionem ut equus post sanacionem rursus nobis mitteretur. Equus stabit apud dominum Matthiam Zaz. Ceterum Dominacionem Vestram bene valere. Datum sabbatto, die Katharine, 1542.

[Vo] Prudenti et circumspecto domino Valentino Kugler, iudici civitatis bistriciensis, nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXCVIII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea omului său, Luca, pentru bani. [În lagăr], 1542, 25 Novembre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice nobis sincere dilecte, salutem. Misimus servitorem nostrum, nomine Lucam, ad Dominacionem Vestram, cuius medio nonnulla intimavimus, eciam ut chirographum quod dedimus super hanc summam datam, ut remittatur; ut iuxta illud chirographum extraccionem excipiemus in lingua latina. Secus facere ne audeatis. Quam bene valere optamus. Datum citissime sabbato, hoc est die Katharine, 1542.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Valentino Kugler, iudici civitatis bistriciensis, nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCXCIX.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre boierii ce trimete la ei. Beşencu, 1542, 25 Novembre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre moldaviensis, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice nobis sincere dilecte. Salutem et omne bonum. Misimus hos boierones nostros dilectos erga Vestram Dominacionem, medio cuius nonnulla nunciavimus intimando. Igitur rogamus Dominacionem Vestram, quidquid nomine nostro retulerint, eisdem fidem creditivam adhibere

velitis. In reliquum est, bene valere optamus. Datum ex castris nostris nunc positis circa Besenye, sabbato post festum [1] Caterine Virginis, anno Domini 1542.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino iudici civitatis Bistricie, amico nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCC.

Gilău, 1542, 21 Decembre.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre calul lui Petru-Vodă.

Prudentes et circumspecti amici honorandi. Salutem. Volumus, et vobis commitimus, ut equum Petri Wayvode statim, omni occasione semota, ad manus Egregii Pauli Bank, prefecti castri Balwanyos, dare et assignare, fabrum vero eiusdem Petri Wayvode et alium hominem suum, qui ibi est, extradare non debeatis, sed tamdiu retineatis, donec eciam ipse nuncios, tam Reginalis Maiestatis et regni, ac eciam meum, quem cepit, dimiserit. Aliud non faciatis, quia ego commisi Egregiis Ladislao Mykola, vicelocumtenenti nostro, et Paulo Bank ut vos, si secus feceritis, puniant. Datum in Gyalw, in festo Beati Thome Martiris, anno Domini 1542.

Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius et locumtenens, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCI.

Gilău, 1542, 21 Decembre.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre solul turc ce merge în Moldova.

Prudentes et circumspecti, amici nobis honorandi, salutem. Orator thurcus [Chawz] [2] vadit Moldaviam, ad Magnificum dominum Wayvodam moldaviensem expeditus in negociis Reginalem Maiestatem, dominam nostram Clementissimam, et hoc regnum concernentibus. Quare rogamus Dominaciones Vestras, eisdem nihilominus commitentes ut cum ipso Thurco hominem vestrum idoneum, qui ad Moldaviam conducat, dare debeatis, Aliud non facturi. Datum ex Gyalw, in festo Thome Episcopi, 1542.

Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius ac in regno Transsilvanie locumtenens regius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et consulibus civitatis bystriciensis et cetera, amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCII.

Gilău, 1542, 27 Decembre.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre iertarea de contribuţie ce li se acordă în vederea pagubelor avute de la duşmani.

Fratele Gheorghe, tezaurariul Regatului, iartă Braşovenilor vigezima acestui an, „racionem habentes earum quoque calamitatum quas et civitas illa et tota terra barcensis ex depopulacione hostium accepisset...

[1] Probabil: „hoc est festo“. Altfel ar fi: 2 Decembre.

[2] Ceaşul.

Datum in oppido Gyalw, in festo Beati Ioannis Apostoli et Evangeliste, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 133.)

DCCCIII.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre schimbarea de prinşi cu Petru-Vodă al Moldovei. Gilău, 1543, 21 Ianuar.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Conventum est inter nos ac Spectabilem et Magnificum dominum Petrum Wayvodam moldaviensem de permutacione quorundam captivorum, quos ad tricesimum diem ianuarii ultro citroque ad terminos huius regni nostri deducendos commisimus. Quo autem hec, quantum ad nos attinet, commodius et citra ullam lenitatem fiant, misimus certum numerum equitum et peditum nostrorum versus partes illas. Proinde Fidelitati Vestre harum serie firmiter committimus ut, cum presentibus nostris fueritis requisiti, extunc et vos triginta duos equites bonos cum decenti apparatu de ista civitate vestra absque ulla mora expediatis et ad fidelem nostrum Egregium Ioannem Kezy, castellanum castri nostri Gergyn, transmittere, et, aliis quoque in rebus omnibus quibus idem homo noster vos adinvenerint, eidem auxilio esse debeatis. Secus non facturi. Datum in castro Gyalw, in festo Agnetis Virginis, anno Domini MDXLIII.

Ysabella Regina, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCIV.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o comunicaţie a lor. Iaşi, 1543, 6 Februar.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici nobis sincere dilecti. Salutem et omne bonum. Intelleximus ea que nobis nunciastis per Iwonem de Burgo[2]; cuius medio rursum Vestris Dominacionibus relacionem dedimus. Quos in reliquo bene valere optamus. Datum ex oppido Ias, die Carnisprevii *(sic)*, anno Domini XLIII.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Petro Rener, iudici civitatis bistriciensis, eiusdemque iuratis civibus, amicis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCV.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre suma de 2.000 florini şi o reţea ce-i trebuie. Huşi, 1543, 15 Mart.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici nobis sincere dilecti. Salutem et favorem. Optime constat Dominacionibus Vestris summam istam residuam quam nobis debetis, mille florenorum, in auro puro nobis ordinare et procurare debetis sine mora, ita ut in promptu sint quando hominem nostrum specialem missuri

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XXXIX.

[2] Bârgău, Borgo.

erimus ad Dominaciones Vestras. Posthac, ne mora in ista expedicione sit, sed cum homine vestro speciale, scilicet Mathia de Iad, eam summam huc ad nos expediatis; medio cuius de rebus vestris cerciores vos reddere volumus. Si monitis nostris parere volueritis, bene quidem vobis. Ceterum rogamus ut rete unum mittere vel procurare nobis velitis, sexaginta cubitorum longitudine rectum: precium solvemus. Quas in reliquo bene valere optamus. Datum ex Husth, feria quinta ante Dominicam Palmarum, 1543.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Petro Regenii, iudici civitatis bistriciensis, eiusdem iuratis civibus, amicis nobis sincere dilectis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCVI.

Alba-Iulia, 1543, 7 April.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre partea din cenz ce li iartă pentru jafurile suferite de la Petru-Vodă.

Nos, Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius et locumtenens regius, et cetera, recognoscimus per presentes literas nostras quod nos, considerantes damna, calamitates variasque oppressiones civium civitatis bistriciensis pertinenciarumque eiusdem, quas a Petro Wayvoda moldaviensi superioribus temporibus accepissent, eisdem ex summa duorum millium florenorum, quam Reginali Maiestati, domine nostre Clementissime, ex censu Sancti Martini ad partem eorum solvere debuissent, ducentos florenos de voluntate Sue Maiestatis condonavimus, prout condonamus et remittimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datum Albe-Iulie, sabbato proximo ante dominicam Misericordia Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo quadragesimo tercio [2].

F[rater] thesaurarius.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCVII.

Bahluiu (Hârlău), 1543, 23 April.

Petru-Vodă al Moldovei către un Bistriţean, chemându-l să-i lucreze la cetatea Sorocăi.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et fidelis nobis, sincere dilecte. Plurimum admiramur ob quam causam eadem sese huc ad sua non revenit. Bona fide nostra eidem pollicemur omnia sua bona e converso restituere, vineam et cetera omnia que tibi constant et tua sunt; quia Fidelitas Tua maxime opus esset in labore et magisterio tuo circa arcem unam nomine Sorokam. Secus ne facias, sed quam cito revenias. Datum Bachlovie, die Divi Georgii Militis et Martiris, 1543 [3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; cuprinsă într'un act din 1555.)

DCCCVIII.

Suceava, 1543, 20 August.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte postav luat Moldoveanului Teodor de vameşii lor.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti,

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XXXIX.

[2] V. *ibid.*

[3] Pentru clădirea d'intâiu şi refacerea cetăţii Soroca, v. Iorga, *Chilia şi Cetatea-Albă*, p. 187. Ruinele, în cartea mea *Neamul românesc în Basarabia*, Bucureşti, Socec, 1905.

salutem. Paulois *(sic?;* paucis? preteritis?) temporibus quoque scripseramus Dominacionibus Vestris ex parte quondam Theodori(s) nostri, cui pannum minus iuste suum acceperunt theloniatores vestri. Igitur suum restituatur,—ne aliquis vestrum molestetur vel arrestacio superinde fiat. Quas bene in reliquo valere optamus. Datum Sochavie, feria secunda post festum Assumpcionis Virginis Marie, anno Domini 1543.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, amicis cum vicinis, iudicibus iuratisque civibus bistriciensibus, et cetera, nobis sincere dilectis[1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCIX.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimeterea la ei a lui Tomșa „Svântul". Suceava, 1543, 21 August.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice nobis sincere dilecte, salutem. Misimus hunc fidelem hominem nostrum, nomine Thomssam Swentul, ad Dominacionem Vestram, medio cuius nonnulla referenda nunciavimus Dominacioni Vestre. Igitur dictis et suis relatibus fidem dare eadem velit. Quam bene et feliciter valere optamus. Datum Schoschavie, feria tercia post Assumpcionis Virginis Marie, anno Domini 1543.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Petro Regeny, iudici civitatis bistriciensis, vicino et amico nobis sincere dilecto.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCX.

Gheorghe Fabri, diacul lui Petru-Vodă, către Bistrițeni, despre sulița ce i s'a dat, suma datorită lui Petru-Vodă și folosul mare ce pot avea de la acesta. Suceava, 1543, 2 Septembre.

Prudentes et circumspecti domini, mihi plurimum honorandi. Post salutem et perpetuorum meorum serviciorum diligentissimam commendacionem. Quam possum amanter gracias ago Dominacionibus Vestris de hasta, vulgo copia, mihi donata; semper promereri studebo et, in quo gratificari possum, in eo ac depost me nunquam defuturum esse polliceor, sed omnia optata Dominacionum Vestrarum quam percupide semper adimplere, quantum in me erit, curabo, et cetera. Ob id favorabilem admonicionem volui hic nunciare Dominacionibus Vestris, omnium propter commodum et utilitatem atque conservacionem districtus Dominacionum Vestrarum, scilicet ex parte summe pecunie quam Dominaciones Vestre debent domino meo Graciosissimo, quem ultra modum commovistis cum termino vestro, ut pecuniam mittere neglexistis. Male mihi timeo ne ruinam aliquam vel desolacionem inferat Vestris Dominacionibus, quia omnem suam indignacionem super vos iecit. Igitur videant et considerant Dominaciones Vestre consilio maturo quod nunc instat tempus quod Sua Magnifica Dominacio potest proficere multum, tum et nocere. Reddant Dominaciones Vestre eum contentum, quia in eum habere potestis post Deum omnem confidenciam et proteccionem. Ita, quo cicius poteritis mittere, eo commodius cederet vobis. In reliquo Dominaciones Vestras quam felicissime valere opto. Datum Soschavie, mense septembri 2, anno Domini 1543.

Dominacionum Vestrarum servitor

Georgius Fabri, notarius domini Moldavie, et cetera.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Petro Regeni, iudici civitatis bistriciensis, iuratisque eiusdem dominis, tum amicis mihi honorandis[2].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

[1] Cf. *Documentele Bistriței, l. c.*

[2] Cf. *ibid.*, pp. XXXIX-XL.

DCCCXI.

Rodna, 1543, 23 Septembre.

Ştefan, judele de Rodna, şi juraţii oraşului către Bistriţeni, despre o cerere a fostului jude din Rodna şi un proces înaintea lui Petru-Vodă.

Prudentes et circumspecti domini, nobis semper honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Conqueritur nobis Philippus Waiss, qui preterito anno iudex noster in Rodna exstitit, quomodo Dominaciones Vestre minime ad bona sua liberum aditum permittere velint et sub eodem sigillo civitatis vestre retenti sunt. Petimus igitur Dominaciones Vestras et favorabiles amicos nostros ut eidem Philippo illa bona sua liberare velint, ne destruerentur a tineis. Ex quo causa seratoris Egidii incepta erat coram domino nostro Graciosissimo Petro Wayvoda moldaviensi, ibidem et finiatur. Hucusque Prudenciis Vestris nihil scripsimus de eodem Egidio seratore, sed in brevi percipient Dominaciones Vestre, quando facie ad faciem apparebimus cum eo. Tandem easdem Dominaciones Vestras bene valere optamus. Datum in Rodna, dominica die proxima post festum Mathei, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tercio.

Stephanus iudex iuratique oppidi rodnensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXII.

Gilău, 1543, 5 Octombre.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre asediul moldovenesc la Ciceu cu privire la care s'a zvonit.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, salutem et graciam. Quoniam Wayvoda moldaviensis castrum nostrum Chychyo obsedisse perhibetur, ideo vobis et unicuique vestrum harum serie sub pena capitis et omnium bonorum vestrorum mandamus strictissime ut, tam equitibus, quam eciam peditibus et omne apparatu vestro bellico et ingeniis instructi esse et statim ad campum Kereztes prope Tordam convenire debeatis; et aliud in hoc, pena sub premissa, nulla racione facere presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Gyalw, feria sexta proxima post festum Beati Francisci, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tercio[1].

Ysabella Regina, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXIII.

Someşfalău, 1543, 7 Octombre.

Ladislau Mykola, vicariu de locotenent regal, către Bistriţeni, despre nevoia de a trimete ştiri cu privire la Moldoveni.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem et commendacionem. Maiestas Reginalis, domina nostra Clementissima, et domini consiliarii Sue Maiestatis mirantur magnopere, et nos quoque non possumus non mirari, quod vos, quibus ea que inter Moldavos geruntur, moliuntur, facile innotescere possunt, tantum silencium commiseritis, ut nihil penitus, vel Maiestati Sue, vel dominis consiliariis, vel saltem nobis de animis, conatibus et irrupcionibus Valachorum in hoc regnum scripseritis, vel nunciaveritis; que res, tam apud Maiestatem

[1] V. *ibid.*, p. XL.

Suam et dominos consiliarios, et apud nos quoque suspectos reddidit, ne intellectum mutuum cum Valachis habueritis. Quod enim aliud per silencium vestrum quam commercium cum Valachis reri potest? Hec satis; reliqua in aliud tempus differenda sunt; cum de voluntate Maiestatis Reginalis et dominorum consurreccione regnicolarum, et in castris constitui oporteat, necessarium est per horas de Valachis intelligere. Igitur requirimus vos, et nihilominus, auctoritate domini nostri Graciosissimi, qua fungimur, vobis committimus quatenus de illis omnibus que Valachi agunt, moliuntur et conantur, ubi sint, quo intendant, dominum Paulum Bank et nos per singula momenta et horas, per homines vestros speciales, citissime cerciores reddere debeatis; et in hoc sub pena amissionis (et) universorum bonorum vestrorum facere nullo modo presumatis. Nos vero, vel hic, in Zamosfalwa, vel in Thorda, quo pro faciendis castris regnicolarum profecturi sumus, inveniemur. Valere optamus. Ex Zamosfalwa, die dominico post Francisci Confessoris, anno 1543.

Ladislaus Mykola, vicelocumtenens regius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXIV.

Petru-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Cristea Orăş. Suceava, 1543, 21 Octombre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre moldaviensis, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti, salutem. Misimus hunc fidelem servitorem nostrum, nomine Christophorum Orrosch, ad Dominaciones Vestras. Igitur quecunque nostro nomine coram Dominacionibus Vestris protulerit, eidem fidem dare velitis. Quas in reliquo bene valere optamus. Datum Soschavie, die octobris XXI, anno 1543.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici eiusdemque iuratis civibus Bistricie, nobis sincere dilectis[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXV.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre proviziile ce-i trebuie, pe bani. Suceava, 1543, 21 Octombre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti, domini amici et vicini nobis sincere dilecti, salutem. Committimus presentibus Dominacionibus Vestris ita ut, quandocunque litere istius Bank Pauli ad vos devenient, et quecunque vobis mandaverit, ne minutissimum auscultare velitis, sed hoc facitote ut ad castra nostra que illic habemus, victualia de toto advehi facere debetis: vi nemini nihil accipient, sed eorum pecuniis solvent. Videant Dominaciones Vestre, secus ne faciant. Reliqua dicturus est presencium fidelis, adolescens noster nomine Stan, cuius verbis fidem dare velitis. Quas in reliquo bene valere optamus. Datum Soschavie, 21 die octobris, anno 1543.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, iudici eiusdemque iuratis civibus Bistricie, amicis et vicinis sincere dilectis[2].

[Slavoneşte pe Vo:] за вѣса залов, до Кистриц Станови = pentru tot vânatul de peşte, la Bistriţa, lui Stan.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XL.

[2] Pentru inaintarea avangardei lui Martinuzzi, comandată de Paul Bank, v. *Documentele Bistriţei*, I, *l. c.*

DCCCXVI.

Gilău, 1543, 30 Octombre.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre sosirea lui apropiată împotriva lui Petru-Vodă.

Prudentes ac circumspecti domini et amici nobis honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Intelligimus proxime literas vestras Reginali Maiestati misisse, in quibus Maiestatem Suam de rumoribus isthic existentibus cerciorem facitis; nobis vero nihil de ea re scripsistis. Equidem optassemus a vobis ut, si Varadini quoque fuissemus, tamen de huiusmodi rebus et rumoribus subito nos cerciores fecissetis hominemque vestrum ad nos misissetis; ad quod vel racione officii nostri obligatos vos esse putamus. Quoniam hoc tempore, Dei voluntate, defensio et cura huius regni, post Suam Maiestatem, ad nos potissimum spectat, nobisque ea cura imposita est. Proinde hortamur et committimus ut deinceps, quidquid intelligeritis, subito nobis significare debeatis, statimque hominem certum mittere debeatis, qui omnia diligenter exploret nobisque citissime referat. Non est autem ut propter adventum Wayvode perterrefiatis, nec quidquam timoris habere debeatis. Iam enim premisimus Egregium Paulum Bank ut in istis partibus sit et invigilet ne quid periculi accidat. Nos quoque, mox ubi familiares reliqui nostri, una cum Rascianis et bombardis, ex Hungaria advenirent, statim ipsum subsequemur et, Deo permittente, modis omnibus operam dabimus ut, antequam Byztricium perveniant, nos quoque is[t]hic simus, ac nosmet cum omnibus copiis nostris eidem opponamus. Interim victualia et alia pabula iumentorum, sicut facere vos intelligimus, coram ipsis precipue debeatis *(sic)*. In reliquo felicissime valere optamus. Datum ex Gyalw, feria tercia proxime [= proxima] ante Omnium Sanctorum, anno Domini 1543.

Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius ac locumtenens, et cetera.

[Pe o foiţă adausă:] Ceterum committimus ut gentibus suis quas in Radnabanya habet, nullum pabulum vel victualia ex ipsa civitate vel pertinenciis dare debeatis.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis byztriciensis, amicis nobis honorandis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXVII.

Gherla (sau Noul-Unguraş), 1543, 10 Novembre.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, cu asigurări că nu trebuie să se teamă de Petru-Vodă.

Prudens et circumspecte, domine amice honorande, salutem. Nova que nobis intimastis scripsistisque, bono animo accepimus, et regraciamur. Propterea iterum rogamus ut rursus que intellexeris nobis significare, nosque cerciores reddite. Tandem nihil timendum est a Petro Wayvoda, quia nos quoque diligentem curam habemus adhibemusque, et Dei auxilio speramus, arbitramur quod non abibit tam quiete sicuti anno preterito. Eandem valere in reliquo optamus. Datum ex Arce nostra Nova, sabbato ante Martini, anno 1543.

Frater Georgius, episcopus war[a]diensis, thesaurarius et locumtenens, et cetera [2].

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino N., iudici civitatis byztriciensis, et cetera, amico honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. nota precedentă.

[2] V. *Documentele Bistriţei*, I, pp. XL-I.

DCCCXVIII.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Braşoveni, despre năvălirea lui Petru-Vodă şi sosirea a doi ceauşi turci. Ungurașul-Nou, 1543, 11 Novembre.

[Fratele Gheorghe către Braşoveni.] Petrum Waywodam moldaviensem moliri iterum res novas intelligimus, et in hoc regnum novas gentes per locum Radna-Banya irrupisse. Quare vobis mandamus firmiter ut, una cum equitibus et peditibus vestris ac machinis bellicis, globis et pulveribus et de singulis viginti personis uno curru victualibus onerato, more alias consueto, instructi et ordinati, parati esse debeatis ut, cum aliud mandatum habueritis, prompti possitis ad defensionem reipublice convolare. Si autem impetus Petri Waywode conventum per Reginalem Maiestatem, dominam nostram Clementissimam, indictum non turbaverit, interesse debeatis. Est enim hic quidam Chawz, orator Potentissimi Imperatoris Thurcarum, cuius legacionem nos cum certis dominis regnicolis intelligimus; quam et vos in ipso conventu necessarium est intelligere. Hodie iterum alter Chawz venit: eum nondum audivimus. Quicquid et hic adferet, vobis omnia palam faciemus...

Datum in Wy-Balwanyes, in festo Beati Martini Episcopi et Confessoris, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tercio.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 216.)

DCCCXIX.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea lui Grigore Rosenberger pentru a luă mia de florini la care în 1543 li-a scăzut datoria. Bahluiu (Hârlău), 1544, 21 Ianuar.

Petrus, von Genoden Gottes ayn Woyd und rechter Erblyn in der Mulida.

Unnsseren Grus bevor an. Wysset, ersamer, woll waysser Herr der Rychter, myt sampt den woll wayssen Herren des ganzen Rothes, thun Euer Waysshеyt czw wyssen, und lot es Euer Waysshеyt yngedechtyg seyn wy das wyr pay Euer Waysshеyt seyn gewest vor eyn Jor und uns perschenlich kegen aynander versthanden haben und obgerechet, was Ir myr gebn hapt und was Ir myr noch schuldych sayt plyben. Pefunden yst 1.700 flor. Uber das Euer Waysshеyt Pit angesehen hab und gelossen auff 1000 flor. in Goldt: das selbych uns czw gesagt hapt czw schycken: pys auff dyse Czayt nycht geschen yst. Vyllaycht gedenck Yr das Ir unsser nycht auff eyn ander Czayt pedyrffen werdt. So schyck myr unsseren getrayen Gregorium Rosenberger czw Euer Waysshеyt, das Ir ym sollych Gold czwsthellen und geben wold, das er es uns czw Henden pryngt, domyt wyr guette Frayndt playben. Und was unsser getrayer Gregorius Rosenberger myt Euer Waysshеyt reden wyrth, Glauben gebpt: es sayn unsser Worth. Domyt sayt Got pefolchen. In der Bachlo, am Tag Angnetis, anno 1544.

[Vº :] Dem ersamen, wayssen Herr Rychter und dem ersamen, wayssen Roth der Sthat Nossen, unsseren Freynden [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DGCCXX.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Sibiieni, despre unul din ai lor pe care Petru-Vodă îl ţinuse închis în Cetatea-de-Baltă şi-l dase apoi lui Ştefan Majláth. Turda, 1544, 11 Iunie.

Nos, Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius et in regno Transsilvanie locumtenens regius, et cetera, memorie commendamus per presentes quod,

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLI.

cum nos ad instanciam et legitimam peticionem nobilis Georgii Orombezther[1] de Cibinio, ad infrascriptam fassionem faciendam sub onere sedecim marcarum, nostri in presenciam, testes infrascriptos citare fecissemus, qui, ad fidem eorum Deo debitam fidelitatemque Sacre regni Corone observandam per nos interrogati, fassi sunt in hunc modum. Primus testis, Egregius Petrus de Gerend, fide sua mediante fassus est se tunc Cibinii egisse et scire Thobiam, filium Prudentis ac Circumspecti Mathie Orombezther, per Spectabilem ac Magnificum dominum Petrum Wayvodam moldavyensem in castro Kykellewar captivum detentum ac servatum, tandem per eundem Spectabili ac Magnifico domino Stephano Maylath, tunc Wayvode transsilvano, traditum fuisse; qui postea per dominum Maylath matri sue dono missus est. Secundus testis, Egregius Ladislaus Banffy de Monyoro, fide mediante fassus est se tunc servitorem domini Stephani Maylath fuisse et scire Thobiam predictum ad dominum Stephanum Maylath deductum fuisse; qua tamen condicione per dominum Petrum Wayvodam domino Maylath traditus fuerit, nescit. Tercius testis, Egregius Michael Cheh, fide sua mediante fassus est se tunc servitorem domini Stephani Maylath fuisse et scire Thobiam per dominum Petrum Wayvodam domino Maylath dono missum fuisse. Quartus testis, Egregius Paulus Deway, iuratus fassus est se scire Thobiam per servitores domini Petri Wayvode nomine suo domino Stephano Maylath dono deductum ac per eundem dominum Maylath iterum matri sue dono missum fuisse. In quorum testium fassionum et attestacionum testimonium, nos presentes literas nostras dicto Georgio Orombezther, iuris sui ad cautelam, duximus concedendas, communi iusticia requirente. Datum Thorde, in vigilia festi Sacratissimi Corporis Christi, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto.

Lecta.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCCXXI.

Mănaștur, 1544, 14 Iunie.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistrițeni, despre planul Moldovenilor de a luà Ciceul și ajutorul ce trebuie să se deà lui Paul Bank.

Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius et in regno Transsilvanie locumtenens regius, et cetera, prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus ac universo senatui civitatis bystrichiensis, salutem et amiciciam paratam, cum honore. Intelligimus quosdam malefactores de partibus Moldavie consurrexisse, qui castro Chycho quodam modo insidiari conantur. Ne igitur adversus talium malefactorum violenciam (cum eciam castellanum illius castri ad vim eorum repellendam insufficientem scimus) imparati reperiamur, requirimus vos, et nihilominus vobis, harum serie, auctoritate nostra qua fungimur, firmiter committimus quatenus, acceptis presentibus, statim centum homines, armis bene instructos, pro medietate pixidarios, altera vero medietate ferreos contes, *wasrhwdakath*[2], ac upupas, *chakanokat*[3], cuneos ferreos, *galyhokath(?)*, et alia instrumenta ferrea habentes, item eciam muratores vestri de medio levare et ad feriam sextam proxime affuturam [= 20 iunii] cum victualibus quindecim vel ultra dierum ad oppidum Dees mittere velitis et debeatis. Quo si convenerint, sicut eciam de aliis certis locis eo erunt venturi, dedimus informacionem Egregio Paulo Bank, castellano arcis nostre Wywar, qui quidquid illis facere mandaverit, id sedulo exsequantur. Casu vero siqui ad id delecti sese supterfugere pretenderent, illi in amissione capitum ac omnium rerum convincantur. Secus igitur ne feceritis. Datum ex Colosmonostra,

[1] Armbruster.
[2] Drugi de fier.
[3] Cazmale.

sabbato proximo post festum Sacratissimi Corporis Christi, anno eiusdem millesimo quingentesimo quadragesimo quarto [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXXII.

Măsuri luate de Sibiieni în ce priveşte pe negustorii români şi negoţul cu amândouă ţerile de peste munte, cu o menţiune despre satul Avrig. 1545.

Item alle dy Guetter, dy die Kriechen oder Walachenn pryngen, sellenn ym Kauffhaws nyder gelegt werdenn. Und, dyweil er hye pleibt, soll er Sorg drauff tragenn; wen er aber weg czeugt, sol er dy Gytter zum Wirt unter des Hausgraffenn Sigel lassenn. Dy sol vorkaufft werdenn durch den Wyrt, mit Willen des Hausgraffenn.

Item alle dy Kremernn, die do Hanthwerker haben, sollenn auff dem Mark nicht alle Tag feyll haben, sonder alleyn am Marktag, und sollenn auch nit auff dy Doerffer mit Kremerey czyenn, alleyn auff den Yormark.

Item keyn frembdt Kauffman sol yn Bleschlandt czyen an Willenn und Wissenn der Oberkeyt, bay Straff.

Item keyn fremdt Kauffman soll vorkauffen alleyn mitt der Tonnen, als Herynk, Malwasy, Allaun, sonder am Marktag sollenn sy Paumœll mit dem Pfunt.

Item keyn Krych oder Bleschlender soll unter dray Gulden nichts vorkauffenn den Stattman, oder Teppych und Tekeltucher seyn Fraw zu seyner Nott, sonder keynem Fremdenn sol er vorkauffen.

Item keyn frembder Kauffman sol czwischen Yermerkenn fraye seyn zu vorkauffenn, alleyn mit dem Stuk und Hoffenn, sonder am Yarmark mit eynem Gulden, und nit darunter.

Item keyn Kauffman soll yn 3 Tagen Eysenn oder Stall auff dem Mark fray seyn zu kauffenn, bys der Schmit und der Stattman gekaufft. Und keyn Kauffman sol den Eysenleyttenn entgegen czyenn und kauffenn, bay 1 Mark Silber, und der Kauff soll auch nit vor sich geenn.

Item 1545 ist beschlossen das zu Frik [2] sollenn seyn 14 Heusser; dy Andrenn sollen von dannen czyenn.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; statut scris de notarul Trapoldinus.)

DCCCXXIII

Braşovenii către Sibiieni, despre înlocuirea lui Radu-Vodă al Ţerii-Româneşti cu Mircea şi recăpătarea Domniei de cel d'întâiu. Braşov, 1545, 24 Ianuar.

Prudentes et circumspecti domini amicique honorandi. Amicicie commendacionem, cum salute. Gracias agimus Dominacionibus Vestris de novitatibus nobis communicatis, faxitque Deus ut omnia ad laudem et gloriam sui nominis ac nostri e tyrannide turcica eliberacionem fiant. Ceterum novitates hic vigentes, quamvis non dubitemus Dominaciones Vestras intellexisse, tamen, ne nihil rescriberemus, voluimus ea Dominacionibus Vestris vel secare [= communicare], vel, intellecta, in memoriam revocare. Intellexerant enim Dominaciones Vestre Prudentes dominium Wayvodatus transalpinensis fuisse datum ab Imperatore Turcarum cuidam Myrtsche. Iam vero Radul Wayvoda maxima vi pecunie et ingentibus largicionibus iterum obtinuit idem dominium manetque (ut medio nostri pro-

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLI.

[2] Avrig.

prii hominis nobis secavit [= communicavit]) in suo dominio. Mittit autem ipsum Radycz Portayr ad dominum Reverendissimum locumtenentem, isthac fortassis iter facientem. Habemus preterea in Moldavia nostrum hominem, apud Petrum Wayvodam; unde siquid cognicione dignum habuerimus, id Vestris Dominacionibus curabimus significare. Hec omnia scripsimus eciam Reverendissimo domino, domino locumtenenti. Deus servet Vestras Dominaciones felices. Ex Corona, sabbato pridie festi Conversionis Beati Pauli Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto.

Iudex et iurati cives civitatis coronensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus iuratisque civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCXCXIV.

Suceava, 1545, 12 Februar.

Petru-Vodă către un Bistriţean, despre biserica pe care voieşte s'o ridice.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres terre Moldavie, et cetera. Provide, nobis sincere dilecte, salutem. Postulamus Tuam Fidelitatem ut ad nos venire ne recusare te velis, cum operis tui opus habemus, videlicet de una ecclesia ad edificandum ut sollicitares, ad instar soschaviensis ecclesie [2]. Tibi promittimus, ad fidem nostram et ad fidem episcoporum nostrorum, solvere solucionem bonam et, confectis negociis, iterum iuxta bonam suam voluntatem e converso Bistriciam mittere. Nihil volumus illegitime contra Tuam Fidelitatem committere: absit!, sed secure absque impedimento lene[3] Tuam Fidelitatem dimittemus. Datum Schoschavie, XII die mensis februarii, anno 1545.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; cuprinsă într'un act din 1555.)

DCCCXXV.

Bistriţa, 1545, 22 Februar.

Sfatul Bistriţei, despre măsurile de apărare luate pe vremea încunjurării de oştirea moldovenească.

Nos, Valentinus Kugler, iudex, Vincencius Pellio, iudex Sedis, Demetrius Kretzmer, Martinus Berth, Mathias Zas, Sigismundus Lanio, Laurencius Pistor, Iacobus Sellator, Iacobus Urescher, Martinus Pannirasor, Michael Lernescher, Gregorius Spek, Andreas Schaller et Demetrius Lanio, iurati cives civitatis bistriciensis, memorie damus tenore presencium universis et singulis quibus incumbit quod, cum anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, circa festum Beate Katharine Virginis [=25 novembris], Wayvoda moldavius potenti exercitu civitatem istam obsedisset atque die una obsidionis a plaga orientali ingens subortus ventus toti civitati perniciem minaretur et ostenderet, ac hostis ipse nobis intimaret ut, si hostiliter agere et civitatem capere et exsuperare intenderet, vellet

---

[1] La 21 Ianuar vine în Braşov Radu vraciul („Wratsch") şi „solul turcesc de la Împărat, cu Grecii" *(Quellen,* III, p. 256). La 23 li se dă o masă *(ibid.)*. La 28 se fac daruri pentru nunta lui Drăghici Portarul *(ibid.,* p. 257). — Totuşi, în Mart, la 17 ale lunii, Mircea se aşează în Scaun (v. vol. XI din această culegere, p. 1). — La 20 Decembre. . ., noul Domn mulţămeşte pentru trimeterea la el a lui „Gherghe Vraciul" şi se plânge că se opreşte în Braşov fugarul Danciul Şifarul (Bogdan, *l. c.,* pp. 192-3, nº CLXXXVIII).

[2] E vorba de biserica Sf. Dumitru, în care-şi îngropase fiul, Bogdan (Kozak, *Inschriften aus der Bukovina,* I, p. 136 şi urm.).—Biserica de care se scrie mai sus poate fi cea din Hârlău (v. *Inscripţii,* I); celelalte sunt toate mai vechi. — În scrisoarea sa din 9 Februar 1546 se pomeneşte de *refacerea* bisericii din Suceava (v. mai departe).

[3] *Leve?* Uşor.

ab illa parte unde ventus flaret, domus suburbii incendio demandare, eaque condicione nos et civitatem nostram facillime sue subiugare dicioni. Post cuius hostis discessum senatus, ordo seniorum centum virique omnes, frequenter in unum convenientes, de conservacione civitatis variis modis tractantes, considerabant quod suburbia, eque uti hostis aliquis civitati nocere et hostis pro defensione sui, expugnacione vero civitatis suburbiis tanquam propugnaculis aptissime frui possit. Maturo igitur prehabito consilio, conclusum exstitit: quod suburbia circumquaque disrumpi et confringi, homines vero inibi habitantes domus edificare intra civitatem ibique habitare deberent. Essent namque plurima loca apta domibus. Inter hec fiebant menciones de domibus altaristarum monasteriorumque, que nullos census seu tributa cuipiam solverent, nullas molestias, fatigas, custodias, labores aut nocturnas vigilias instar suorum vicinorum sustinerent, sed tantum loca et numerum complerent. Quia autem maxime exacciones illis temporibus exigebantur, restabant denique magna et varia contracta, videlicet debita tempore obsidionis, ac populus non haberet unde redderet; depopulatus enim erat omnis homo de tota pertinencia civitatis. Igitur domus altaristarum, monachorum et monialium vendicioni proclamate exstiterunt. Post quam quidem proclamacionem, iuxta communem nostrum seniorum et centum virorum consensum de domo Ordinis Sancti Francisci (quam monachi, relicto habitu, non impulsi, sed sponte, senatui, cum deposicione clavium et privilegiorum, resignaverant), domum illam lapideam edificatam in curia, ubi introitus erat per portam, provido viro Fabiano Cröcher omnimodam liberam pro florenis sexaginta quinque vendidimus ac, deposita pecunia integre, pro primo, secundo et tercio termino, eundem pacifice in eandem introduximus et nostre vendicionis titulo eidem eandem statuimus ad habendum et perpetue possidendum, cum attinenciis, videlicet curia, et iustis terminis ac stellicidiis *(sic)* contra vicinos habentibus. Quem cum introduxissemus, humili cum instancia nobis supplicavit ut, in uberiorem cautelam, ne videlicet huiusmodi emcionis sue testimonium intercideret, ac pro libera domo lites emisse videretur, literas confirmatorias sibi concedere dignaremur. Nos igitur, roborare volentes quod semel communi consilio decrevimus, presentibus declaramus quod, cum nos, ob tantas necessitates civitatis, ut premissum est, pecuniam pro data domo a pretacto Fabiano Cröcher susceptam exposuimus, eundem, prout pacifice in eandem introduximus, pacifice quoque conservare volumus. Et preterea, si, in temporum decursibus, racione eius domus aut eiusdem vendicionis controversia exoriri contingat, suadente iusticia, non ipse emtor pro se, sed senatus et tota civitas in propriis fatigiis et expensis pro eo respondere deberet, propterea quod talis pecunia in usum civitatis sit conversa. In cuius rei testimonium presentes literas nostras maiori sigillo communitas eidem duximus concedendas. Datum Bistricii, vicesima secunda die mensis februarii, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie din veacul al XIX-lea.)

DCCCXXVI.

Socoteli bistriţene pentru solii în Moldova.

1545, 18 Iulie, şi urm.

Consignacio super exposita dominorum bistriciensium, que nempe ad racionem Universitatis dominorum Saxonum imponenda censentur.

Item sabbato ante festum Beate Marie Magdalene [=18 iulii] venit in civitatem Egregius Iohannes Draway, missus in legacione ad Spectabilem dominum Petrum Wayvodam moldaviensem: ad commissionem itaque Reverendissimi thesaurarii, domini nostri Graciosissimi[2], cum dictus Draway in curru venisset, pro-

[1] V. mai sus, la anul 1529, Novembre.

[2] Martinuzzi.

vidimus pro persona sua propria, necnon famulorum, et pro importacione clitellorum, equos novem, cum attinenciis omnibus.

Misimus cum eodem, ad voluntatem et iussionem suam, duas idoneas personas, quibus iter in Moldaviam cognitum erat, et, donec iter ingrederetur, per tres dies, et post reditum per duos dies existentes nobiscum, liberis expensis eundem sustinuimus ac per specialem currum nostrum in possessionem Teke[1] vocatam devehere fecimus; racione itaque istius expedicionis exposuimus ultra flor.45.

Item, dominico die post festum Sancti Michaelis Archangeli [=4 octobris], supradictus Egregius Iohannes Draway, missus in legacione in regnum Moldavie, iterum ad commissionem Reverendissimi domini locumtenentis, providimus equos octo, cum omnibus attinenciis, prout superioribus diebus contigerat, adiunctis idoneis duabus personis, et, donec reverteret[ur], equos suos cum famulo victualibus tenere oportuit et fovere. Famulus civitatis nostre, missus cum eodem, ex infirmitate in regno Moldavie mortuus est. Exposuimus ad hanc expedicionem flor. 40.

Item ad commissionem Reverendissimi domini locumtenentis, donec Maiestas Reginalis, domina nostra Clementissima, in arce Wybalwanyos fuit, tenere nos oportuit in regno Moldavie ac in confinibus singulis hebdomatibus certos exploratores; racione cuius exploracionis exposuimus flor. 50.

Item prudens Mathias Zaaz, iuratus civis noster, missus versus Doebritz[2]. Expense cum fatigiis flor. 28.

Item feria secunda ante festum Pentechosten [=18 maii] Reginalis Maiestas misit in civitatem nostram equos rhedarios viginti octo, cum agasonibus quatuordecim, ad pabulandos equos. Agasonibus itaque istis, pro quottidiano victu, singulis diebus dedimus den. 84, fueruntque apud nos per dies quadraginta quinque, facit . . . . . flor. 37.80

Singulis diebus dedimus cubulos avenarum quinque, computando cubulum per den. 20,—tanti enim emebatur;—facit . . . . . „ 45.—

Exposuimus pro feno . . . . . „ 25.—

Unicuique agasoni par calciamentorum, per den. 32 . . . . . „ 4.48

Pro babacione equorum solvimus . . . . . „ 7.50

summa istius flor. 119.78

Abduxerunt equos in die Visitacionis Marie Virginis [=2 iulii].

Item fecimus vehere anno presenti ad voluntatem Reverendissimi domini locumtenentis versus Hwnyadinum vasa vini centum sexaginta quinque; solvimus de quoque vase pro vectura per flor. 5; facit flor. 825.

Misimus in Moldaviam, in die Divi Briccii [=13 novembris], Mathiam grebionem de Iad, racione exploracionis; habende expense cum fatigiis necesariisque, flor. 25.

Item, donec Reginalis Maiestas erat in arce Wybalwanyos, ad mandatum Sue Maiestatis ac Reverendissimi domini locumtenentis, pro necessitate Curie Reginalis Maiestatis misimus vina, avenam, panes, semellas aliaque id genus necessarium, ac racione variarum vecturarum solvimus exposuimusque ultra florenos centum viginti quinque.

Item venerat ex regno Moldavie chaws quidam; perseveravit in suburbiis nostris usque ad quartum diem; quem usque in arcem Wybalwanyos conducere fecimus; exposuimus super eundem et familiam ipsius ultra flor. 12.

Item conducere et vehere fecimus in Rodnam captivos Wayvode moldaviensis manumissos, videlicet ex castro Fogaras[3], expensasque dedimus; exposuimus itaque flor. 6.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Teaca.

[2] Dobriţin.

[3] Prinşi odată cu Majláth, în 1541.

DCCCXXVII.

Sibiienii către Braşoveni, despre gătirea de războiu a amânduror Domnilor români şi oprirea în Ţara-Românească a solilor Braşovului.

Sibiiu, 1545, 3 August.

Prudentes et circumspecti, domini et amici nobis honorandi. Salutem ac nostri commendacionem. Noverint Dominaciones Vestre quod ista hora ex Transalpinis rediit quidam concivis noster, Mathias Rapolthy, qui nobis retulit veraciter quomodo propriis oculis vidisset quod Way[vo]da transalpinus feria quinta proxime preterita [=30 iulii] nunccios vestros intromissos captivare fecit, atque celerrime festinat gentes suas congregare. Immo pridie et heri dictus concivis noster vidisset exercitum validum citissime convenisset. Quique pro certo affirmat eundem erumpere velle atque brevi Dominaciones Vestras ac pertinencias vestras invadere. Insuper intellexit ipsum Way[vo]dam transalpinensem dixisse quod Petrus Way[vo]da moldaviensis eundem evocaret; qui eciam ad erumpendum esset paratus. Quare, ob amorem Ihesu Christi, Dominaciones Vestras rogamus quatenus in dies et in horas diligentem curam adhibere velint, citissimeque perscrutari facere, quid moliatur Moldavus, nobisque idipsum citissime signifficare ut et nos in tempore populum avisare et levare valeamus. Ceterum hoc quoque Dominacionibus Vestris scribere poterimus, quod, cum nuper quidam Thurcha castrum Bech [1] in manus Imperatoris a domino Thezaurario exoptasset, nunc autem validus exercitus Thurcharum sub eodem castro castrametatus est. Reliqua a domino Deo optimo maximo expectabimus. Datum Cibinii, 3 augusti, anno Domini 1545.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, dominis amicisque nobis honorandis [2].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 129.)

DCCCXXVIII.

Braşovenii către Sibiieni, despre zvonul de năvălire a Muntenilor.

Braşov, 1545, 11 August.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Salutem amicicieque commendacionem. Scribunt nobis Vestre Prudentes Dominaciones Sacram Maiestatem Reginalem dominis nostris circumspectis, Universitati Saxonum, scripsisse ac mandasse ut, certos ob rumores, omnes, tam pedites, quam equites, bellico apparatu instructi, et cetera, sub amissione (si secus fieret) capitum et omnium bonorum, ita parati esse debeamus, ut, quum altere litere Sue Maiestatis, vel domini locumtenentis, venirent, absque ulla mora contra hostes insurgere possemus; nosque monent ut ad idem Sue Maiestatis mandatum tenere vellemus. Noverint itaque Dominaciones Vestre quod, cum nos rumorem de erupcione transalpinensi intellexissemus, in duobus duarum continue sese sequencium septimanarum foris publice proclamari fecimus ut omnes ita armis muniti esse deberent, ut, quandocunque necessitas postularet, absque omni dilacione et subterfugio insurgere possent. Iam tamen iram ac indignacionem Myrche Wayvode transalpinensis per Magnificum dominum Petrum Wayvodam moldaviensem confidimus esse mitigatam illumque nobis placaciorem esse factum. Ubi vero Dominaciones Vestre scribunt ut dominum iudicem nostrum cum certis pocioribus fratribus nostris, cum plena auctoritate ac informacione, ad diem Beati Bartolomei Apostoli [= 24 augusti] istuc in congrega-

---

[1] Vécs, Jeciu?

[2] Vestea o dăduseră Sibiienii încă de la 22 Iulie, prin Ioan Diacul (v. vol. XI din această colecţie, p. 859). După mai multe solii, Braşovenii trimeteau lui Mircea-Vodă, la 21 Iulie, sfeşnice „cu zugrăveala lui Gheorghe Pictorul" (*Quellen*, III, p. 273). — Scrisori ale lui Mircea către Sibiieni, în Nicolaescu, *l. c.*, pp. 77-84.

cionem mitteremus, intelleximus sane. Noverint autem Dominaciones Vestre quod nec dominus iudex noster, nec pociores fratres nostri iurati hac vice, sufficientibus racionabilibusque de causis, venire poterunt. Mittemus tamen aliquos fratres nostros iuratos, vocacioni Dominacionum Vestrarum satisfacere cupientes. Quas felicissime valere optamus. Ex Corona, XI die mensis augusti, anno Domini 1545.

Iudex et iurati cives civitatis Corone.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, magistro civium, iudicibus iuratisque civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis multum honorandis [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCXXIX.

Vingard, 1545, 15 August.

Magdalina Bánffy de Losoncz, văduva lui Mihail Kesserü, către Sibiieni, despre un iobag român al ei fugar dela Turci.

Egregie domine, nobis honorande, salutem et nostri commendacionem. Dominacioni Vestre hec significare possimus quod adhuc olim iam habet ferme sedecim annos quando Turci iobagionem nostrum Opra Bakan [2] captivum adduxerant in Alpiniense [3]. Ipse miser iobagio noster eliberabitur e captivitate Turcorum, cum multos annos in regno alpiniensi habitasset. Intra se cogitare cupit una cum fratre suo (nam ibidem habuit iobagio noster unum fratrem) ut in locum et terram nostram, videlicet ad possessionem Feketewyz [4], denuo reverterentur: in una die ipsi exsurgunt simul cum fratre suo, ibunt erga custodes viarum et moncium, videlicet zoldonarhos [5], ibique licenciabunt ab ipsis, ut eos pacifice ex alpiniensi in terram suam venire, unacum rebus suis, permitterent. Et permiserunt, ac polliciti sunt, ad caput eorum, ut eos una cum rebus suis pacifice permitterent. Cum autem se movissent cum rebus et ovibus suis et vaccis, — oves in numero fuerunt CXXX, boves cum vaccis XXXX, porci VI, — illos omnes detinuerunt in meta Vestre Dominacionis. Iobagiones vero qui detinuerunt, in possessione Syliste [6] habitant. Quare rogamus, tamquam dominum et vicinum nobis carissimum, ut res ac bona iobagionis nostri reddi facere velit. Nam pater eius, Dan Bakan, fuit libertinus noster, et predictus iobagio filius eius fuit. Pocius Vestra Dominacio tueret ac protegeret iobagiones nostros quam quod eos perturbari eadem permittit. Nos ex parte illius iobagionis nostri legere, administrare faciemus ut illa bona proprie ipsius fuerunt, et iustus in omnibus negociis suis. Quod si eadem, gracia nostre fraternitatis, id fecerit, eciam in maioribus regraciare conabimur.

Nomina custodes viarum hec sunt: Petre Poponye, Koman Blesde [7]. Isti sunt qui eos detinuerunt in via eorum. In reliquo eandem valere felicissime exoptamus. Datum ex castro Wyngarth, in die Assumpcionis Marie, anno Domini 1545.

Magdalena Banffy de Lossoncz,
relicta quondam Magnifici Michaelis Kesserew.

---

[1] V. nr precedent. — Pentru spioni în Ţara-Românească, şi pe Teleajin, v. *Quellen*, III, pp. 273-4. Popa Toma din Braşov şi Sava Furcă merg la Mircea-Vodă în ziua de 27 Iulie *(ibid.*, p. 274). La 29 sosesc Trimeşii lui Petru-Vodă la Poartă, cu ceaşul Ischender; Radu, Spătarul muntean, e cu dânşii *(ibid.)*. Scrisorile lui Petru le duce lui Mircea la 4 August Dumitru, fratele lui „Bosa" *(ibid.*, p. 275).

[2] În copia Academiei: Sakan. Dar v. mai jos în acest act.

[3] Transalpinense regnum.

[4] Apa-Neagră.

[5] Joldunari, dela jold = soldă. Deci soldaţi.

[6] Săliştea Sibiiului.

[7] Popone şi Blejde.

[Vo:] Egregio domino Petro Haller, magistro civium civitatis cibiniensis, domino nobis semper observando.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

DCCCXXX.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre Ioan Drávay, trimes de el în Moldova. Gilău, 1545, 1-iu Octombre.

Prudens et circumspecte, amice honorande. Committimus vobis ut huic Egregio Ioanni Drawa, quem ad dominum Wayvodam moldaviensem in legacione misimus, pro expensis viginti florenos dare debeatis; presentes pro vestra expedicione reservantes. Datum in Gyalw, feria quinta post Sancti Michaelis, 1545[1].

Frater Georgius, episcopus varadiensis, thesaurarius, locumtenens et iudex generalis.—F[rater] thesaurarius.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino iudici civitatis bistriciensis, amico honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXXXI.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Braşoveni, despre trimeterea în Ţara-Românească a lui Ludovic Mutnoky. Turda, 1545, 2 Octombre.

Fratele Gheorghe porunceşte Braşovenilor să dea 32 de florini „huic egregio Ludovico Mwtnoky, quem nos ad terram transalpinam misimus[2]...

Datum Thorde, feria sexta post festum Cosme et Damiani, anno Domini 1545."

Acelaşi face să se dea 180 de „aureos florenos" lui Emeric Byka, fost ambasador la Sultan, şi un cal de zece florini lui „Aly Chawz", Trimes turcesc („feria quinta proxima ante festum Galli abbatis"; 15 Octombre).

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nr 137, 139.)

DCCCXXXII.

Sibiienii către Universitatea Săsească, în procesul lui Petru-Vodă al Moldovei cu nişte concetăţeni ai lor, pentru o datorie de bani. Sibiiu, 1545, 26 Octombre.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi, salutem ac nostri commendacionem. Noverint Dominaciones Vestre quod, coram sede nostra iudiciaria iudicibus nostris consedentibus, comparuerunt Providi et Honesti viri Paulus Gereb de Bonesdorff, officialis Magnifici domini Petri Wayvode moldaviensis, tamquam actor, ab una, necnon Georgius et Christophorus Armbruster ac Iacobus Farkas et Ioannes Scherer, concives nostri atque heredes Prudentis et Circumspecti domini Mathie Armbruster, magistri civium condam nostri, tamquam attracti, ab altera partibus; ubi iamdictus actor contra iamdictos attractos eo modo proposuit quomodo, transactis certis temporibus, Magnificus dominus Petrus Wayvoda moldaviensis, dominus suus Graciosissimus, memorato domino Mathie Armbruster,

---

[1] Pentru acest Ioan Drávay, v. şi socotelile bistriţene de mai sus, la data de „15 Iulie 1545 şi urm.".

[2] Ludovic Mutnoky soseşte în ziua de 6 Octombre abiă la Braşov: Martin Thot îl conduce la Mircea-Vodă (*Quellen*, III, p. 231). La 19 ale lunii el se întorsese acolo (*ibid.*, p. 232).

parenti dictorum attractorum, quadringentos florenos in monetis paratis assignari fecisset, uti in sortem illorum ex camera cementi auri florenos quadringentos in auro subordinare et disponere deberet. Quos cum hucusque sepius a dicto domino Mathia Armbruster repetivisset, neque tamen unquam acquirere potuisset, ideoque eosdem a prescriptis attractis, heredibus suis, iure mediante rehabere vellet et pretenderet, ius et iusticiam in hoc sibi administrari exoptans, — quemadmodum in literis ipsius domini Wayvode moldaviensis presentibus lacius continetur; ex adverso vero predicti attracti eo modo responderunt quod eisdem de prescriptis debitis prememorati parentis eorundem nihil constaret, sed, dato casu quod prefata debita per prefatum parentem eorundem fuissent contracta, nihilominus crederent eadem esse persoluta, vel in paratis, vel alia via, quod ipsos lateret; sed hoc scirent quod prememoratus Magnificus dominus Petrus Wayvoda moldaviensis, per officiales suos in Kykellowar, Thobiam Armbruster, fratrem eorundem, captivari fecisset[1]. Quem tandem, ad petita Magnifici domini Stephani Mayladt, Wayvode condam regni huius transsilvaniensis, emisisset, ita ut, eciamsi prefata debita adhuc fuissent insoluta, ipsi prememorati attracti percepissent (uti non secus crederent) ipsum Thobiam Armbruster, fratrem eorundem, per dictum dominum Wayvodam moldaviensem dicto domino Stephano Mayladt, Wayvode transsilvaniensi, unacum prescriptis debitis dono esse donatum. Ideoque eidem nihil persolvere possent, nec vellent, cum eisdem de nullis debitis constaret. Utrisque itaque partibus exauditis, datus est terminus certus ad testimonia procedenda [= producenda]. Quo adveniente, testimonia literaliter presentibus inclusa iudicibus nostris in specie sunt exhibita. Quibus quidem bene et mature consideratis et perpensis, post ambarum prescriptarum parcium proposicionem et responsionem, ipsi domini iudices nostri inter easdem partes in prescripta causa talem tulerunt sentenciam, quod, ex quo attracti non sufficienter comprobarent ipsum Thobiam Armbruster, fratrem condam eorundem, per prememoratum dominum Petrum Wayvodam moldaviensem prememorato domino Mayladt, Wayvode transsilvaniensi, una cum dictis debitis, fuisse dono donatum, et per actorem uno teste comprobatur ipsa debita prefata adhuc ibidem fore insoluta,—ideoque prefatus Paulus Gereb, actor, in persona domini sui, iuxta testem, metseptimus iurare debeat quod prefata debita adhuc forent ibidem insoluta, neque per dominum Petrum Wayvodam moldaviensem domino Mayladt donata, neque remissa; quo facto ipsi attracti prescripta debita iure persolvere debeant et teneantur. In qua quidem sentencia dominorum iudicum nostrorum actor, contentus, attracti vero, non contenti, ipsam causam lacius revidendam nostram in presenciam, per viam appellacionis, provocari curaverunt. Nos igitur, ambarum premissarum parcium proposicionibus et responsis diligenter exauditis, sentenciaque dominorum iudicum nostrorum intellecta, solum Deum et eius iusticiam pre oculis habentes, talem in premissa causa tulimus sentenciam, quod, ex quo ipsemet princeps et Wayvoda moldaviensis iuramento affirmat in literis suis presentibus inclusis ipsa prememorata debita nondum esse soluta, neque donata, ideoque sepedictus Paulus Gereb, officialis suus, iuxta iuramentum domini sui, saltem metsextus iurare debeat prescripta debita adhuc ibidem forent insoluta, neque domino Mayladt una cum Thobia donata vel remissa; quo facto, ipsi attracti prescripta debita persolvere debeant et teneantur. In qua quidem sentencia nostra actor, contentus, attracti vero, non contenti, ipsam causam suam cum tota sua serie lacius revidendam per viam appellacionis more solito ad Dominaciones Vestras provocavit. Cui quidem appellacioni nos libenter detulimus, rogantes easdem ut in premissis ambabus partibus omnimodam iusticiam administrare velint. Quas eciam ad vota valere optamus. Datum Cibinii, XXVI octobris, anno Domini 1545.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis cibiniensis.

[1] Cf. mai sus, la data de 11 Iunie 1544.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, magistris civium, iudicibus et iuratis civibus ac senioribus septem et duarum Sedium saxonicalium, necnon toti Universitati Saxonum transsilvaniensium, dominis amicisque nobis honorandis.

Appellacio pro heredibus domini Mathie Armbruster.

[Pe dos, de aceiaşi mână a notarului Luca Trapoldinus:]

1541, 1 decembris, hec introscripta sentencia dominorum Cibiniensium per Universitatem Saxonum est in vigore conservata. Ex quo autem nulla ulterior appellacio facta est, ideo Paulus Greb iurare debet ad feriam terciam proximam post feriam secundam iuratam.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCXXXIII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre zidarul care trebuiă să-i facă o biserică de piatră şi a greşit-o. Succava, 1546, 9 Februar.

Petter Wayd, von Gottes Gnaden eyn Herr yn der Molda, schreyben czw Ewer Herrschafft und dem ganczen Ratt, und thun Euch czw wyssen ym den Hanss Maurer, der bey Euch yst, her yst doch unser Mon gewest, und yst auch noch unser. Vor der Czeytt hab ych ym geben 1000 und 500 fl. heydnysch, dass her myr sol machen eyn stenern Kyrch, und her hott ssy gemacht, und hott sy berett. So wyssen wyr nyt wy her sy hott gemacht und berett, dy Kyrchen yst cyngefallen: so haben myr eyn ander Temelye gekraben [1], und haben eyn ander Kyrch gemacht, yn eynem andern Stel. Vor dass sselbygen wegen haben wyr yn czeyttlych czw uns geruffen; und sal ssych nycht forchtten: nyt ym anderss, nur alleyn dass her dy andern Maurer sol leren, — wen wyr haben mytt Gottess Hylff fyl Kyrchen angefangen; und her wyl nycht czw unss kummen. Wyr wyssen nychtt worump her ssych forcht. Darump bytten wyr Ewer Herrschafft, alss unser getrewe Gynner, dass Yr ym wollt vermonen dass her czw unss kumm, und sal sych nycht forchtten auff meyn Ttrew und auff meyn Ssel. Wo her jo nycht wyl kummen, so bytten wyr Ewr Herrschafft dass Yr ym eynen Tag wol sseczen dass her unss dy 1.500 fl. heyd[n]ysch wol czalen, wen wyr wellen dass Gellt kurczab nytt lassen. Dass wyr das schreyben, wen ych wyl dass unser fol haben yst; unss keyn Ssynd nycht, ssunder, wyrtt her kummen, so ssol ess ym gar geschanckt seyn und keyn Led wyderfarn, yn keynem Dyng nycht; und her wyrtt Gnod von unss haben und Mylle [2], alss her auch vor hott gehabtt. Her dorff mytt sseynen Henden nytt arbetten, nur dass her Andern untterweyss. Her yst unser Mon gewest, und yst auch noch unser. Und was unser getbrewer Dyner Matthe Mauttner wyrtt sagen, dass ssollt ym Ewer Herrschafft glauben, wen ess sseyn unser Wortt alle. Domytt spor euch Gott gessuntt. Datum auff der Ssocza, am 9. Tag Februarii, ym Jar 1546.

[Vo:] Dem namhafftygen weysen Herrn, Herr der Rychter, mytt ssamptt dem ganczen Rott czw Nesen, czwkum dysser Bryff [3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXXXIV.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre zidarii ce-i trebuie. Roman, 1546, 4 Mart.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte, salutem. Intelleximus integritatem vestram erga nos ex fidele nostro Georgio

---

[1] „Nu ştiu cum a făcut de s'a năruit biserica: deci am săpat altă temelie."

[2] Milă.

[3] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLII.

Scriba, — id quod libenter audivimus. Ceterum est quod ab illo postulamus ut lapicidas admonitos eadem habere velit, qui pecuniam levaverunt a magistro Luca, scilicet Adrianus, Georgius et Andreas, ut se in tempore huc se conferre velint, ne hic apud nos labor et in secandis lapidibus labor negligetur per illorum absenciam. Ideo secus ne faciant omnino; ut veniant. Georgius autem inter illos qui est[1], ut quoscunque secum adducere potest, secum adducat, qui huiuscemodi artificio satis edocti sunt. Ceterum est eandem bene valere. Datum ex Romano Foro, Lucii Episcopi, anno Domini 1546.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Zaz, iudici civitatis bistriciensis, et cetera, fideli nobis sincere dilecto.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCXXXV.

Huși, 1546, 11 April.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre zidarul Ioan, chemat de dânsul.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Salutem, omni cum favore. Quamvis sepissime Dominacionibus Vestris ex parte magistri Ioannis Muratoris, nostri subditi, qui iam in medio Dominacionum Vestrarum resedit, blandis verbis et ad fidem nostram christianam et filiorum nostrorum, et cetera, ut illum admonere velitis ut ad nos veniret secure absque ullo metu, sed hactenus frustra omnia illa fuerunt,—iam iterum scribimus [ad] radicem cordis nostri ut Dominaciones Vestre bene perficiant et, quos amice rogavimus, ut diligenciam adhibeant ut illum magistrum Ioannem inducere velitis ut ad verba et fidem nostram ad nos venire velit. Nam maxime illius opus habemus in edificanda tantum una ecclesia in Romano Foro; non ut ipse laboret, sed ceteris indicet, quia vestrates non noverunt iuxta consuetudinem nostram edificare. Ad fidem nostram christianam, tum filiorum nostrorum ac episcoporum nostrorum, itidem et boyaronum, promittimus vobis illum in pace dimissurum, confectis negociis; insuper illi dimittemus debitum quod nobis debet; eciam quoque laborem suum honorifice[2] solvemus. Pollicemur iterum Dominacionibus Vestris cum omni tranquillitate illum referre. Quid nobis cum sua morte, — auferat Deus[3]! Certe malam ecclesiam edificaremus cum sanguinem innocentem effunderemus: pulchra res esset! Igitur misimus hunc fidelem nostrum et dilectum Gregorium Rosemberger castellanum ad Dominaciones Vestras, qui fusius mentem nostram declarabit. Cui fidem dare velitis que nomine nostro dixerit, nam nostra sunt verba. In reliquo Dominaciones Vestras bene valere optamus. Datum ex oppido Hust, dominica Iudica 1546[4].

(Bistrița, Archiva Orașului; copie într'un act din 1555.)

DCCCXXXVI.

Alțina, 1546, 18 April.

Petru Gerendy, șpan de Alba, către Bistrițeni, despre pagubele suferite de la hoți de prietenul său Teodor, boier de Maramureș.

Egregii viri, domini fratres amicique nobis in Christo observandi. Post salutem nostrique commendacionem. Reducant in memoriam Vestre Dominaciones

[1] „Și care e între ei Gheorghe. . .“

[2] „Cu cinste.“

[3] „Ce să avem noi cu moartea lui, — ferească Dumnezeu!“

[4] Cf. *Documentele Bistriței*, I, p. XLII. Biserica din Roman e însăși Episcopia. Inscripția slavonă, redactată de Vlădica Macarie — la Melchisedec, *Cronica Romanului*, I, p. 183 —, spune că s'a început biserica, de Domn și de fiii săi „Ștefan și Constantin“ la „anul 7050“, isprăvindu-se abia la 1550 (anul e dat așă, dela Hristos, după anul dela Facerea Lumii). Numele lui Ilie e ras în amândouă locurile, pentru trecerea lui la legea păgână. Același caz se întâlnește la biserica lui Rareș din Târgu-Frumos (Iorga, *Inscripții*, II, p. 291).

quod in his precedentibus temporibus, videlicet iam biennis annis, per unum malefactorem, quando [=quidam] noster amicus unus boher a Maramaros, nomine Tiwadar, multa damna passus exstiterat; pro qua parte in hoc preterito anno cum Vestris Dominacionibus personaliter simul constituti fueramus, eotunc de omnibus rebus ac negociis suis ad optimam partem inducti decreveramus. Quapropter iam pronunc unum hominem nostrum valahonem, nomine Petrum, plebanum de Eorke, ad Vestras Dominaciones transmisimus; per quem rogamus Vestras Dominaciones quatenus res et bona illius boher, videlicet amici nostri iam supradicti, quas apud vos reservastis, absque omni dilacione ac procrastinacione ad nos remittere velitis. Insuper is homo noster, videlicet presencium exhibitor, quidquid Vestris Dominacionibus nomine nostro retulerit, in omnibus eidem fidem adhibere dignemini velitis. Reliquum Vestras Dominaciones valere felicissime optamus. Ex Olczona, in dominica ultima intervalli, videlicet Carnisprivii, anno Domini 1546.

Petrus Gerendi, comes comitatus albensis.

[Vo:] Egregiis dominis iudici ceterisque civibus civitatis de Beszterczc, dominis fratribus ac amicis nobis in Christo observandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCXXXVII.

Parohul din Terpiiu către Bistrițeni, despre un zidar trimes în Moldova și planurile Sultanului asupra Poloniei. Alba-Iulia, 1546, 29 Maiu.

Prudentes et circumspecti domini, amici et patroni observandissimi. Salutem et mei commendacionem. Ea que potui nunc, divina accedente clemencia, prestare in Dominacionum Vestrarum negociis, officiosissime, ut debeo, semper sum exsecutus. Franciscus Zabo, iuxta demeritum, quia abusus sit literis domini vicarii, falsificando et invertendo ipsarum literarum, in exsecucione contenta captus detinetur; vereor ne litere ipse quibus male usus est, comburantur in illius capite. Preterea condemnata est pars citans in expensas citatorum; quod Dominaciones Vestre fusius ex signatura missa eisdem per hunc Clementem intelligent. In causa murarii moldaviensis[1] nihil non attentabo; crastina die, volente Domino Deo, mittam ad Dewa, ubi Reginalis Maiestas, domina nostra Clementissima, est, domino Urbano a Batthyan, vel forte eciam per proprium servitorem meum, literas, et agam omnis studii integritate rem Dominacionum Vestrarum in negocio, et murarii, et quinquagesime; fortunet Deus conatum! Nova diversa feruntur, sed incerta sunt. Dicunt Cesarem Turcorum sternere super Danubio, prope lacum Barilla[2], tres pontes, et regnum Polonie invasurum. Dominus locumtenens[3] dicitur esse Cassovie, venturus in Trassilvaniam ad festum Sancte Trinitatis [= 20 iunii]. Fertur esse apud Carolum Cesarem quendam hominem mirabilem, callentem septuaginta duas linguas atque adeo perfecte ut videatur unaqueque illi esse nativa. Dominus vicelocumtenens[4] hodie ad noctem exspectatur huc Albam, et hic mansurus, referente domino vicario, usque ad reditum Reginalis Maiestatis, qui dicitur fore ad festum Nativitatis Beati Ioannis Baptiste [= 24 iunii]; quid autem hic interim sit facturus, non possum intelligere. De re procuratoria significavi quedam Dominacionibus Vestris per Clementem; scio Dominaciones Vestras non defuturas rebus suis omnibus. Ego quoque, iuxta et receptum et debitum, illis ita inserviam, Domino Deo adiuvante, ut nemo sit qui accusare queat me de non prestata offi-

[1] V. nl penultim.
[2] Brăila.
[3] Nu Petrovici, comite de Timișoara, ci Martinuzzi. V. nl următor.
[4] Ladislau Mykola.

ciorum promptitudine. Cupio Dominaciones Vestras una cum ornatissima vestra re publica semper felicissime valere. Albe, 29. maii, 1546.

Ad vota Dominacionum Vestrarum

Petrus Coloswarinus, et cetera, parochus treppensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis consulibus civitatis bistriciensis, dominis amicis et patronis meis observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCXXXVIII.

Alba-Iulia, 1546, 1-iu Iunie.

Parohul din Terpiiu către Bistrițeni, mai ales despre ceaușii turci trimeși in Polonia.

Prudentes et circumspecti domini, amici et patroni mihi colendi. Salutem et mei commendacionem. Postquam intellexissem hunc presencium latorem istuc iter facere, non potui me continere quin ad Dominaciones Vestras perscriberem ea que post [abscessum] Clementis servitoris earundem contigerunt. Affuit hic Albe dominus Ladislaus. Mykola, vicelocumtenens, at longe tempestivius quam scripseram protulit literas domini Reverendissimi locumtenentis, scriptas Waradini, ni fallor, die vicesima mensis preteriti, in quibus continebatur se non potuisse petere Cassoviam ob ardua quedam impedimenta, quin parare ingressum in Transsilvaniam. Item bona fere omnia dominorum Balassa per Turcas combusta et populum communem abductum in perpetuam servitutem; item esse in castris prope Nitriam germanos quosdam et hispanos pedites, ad tria milia, et equites ungaros et bohemos ad duo milia, habentes secum bombardas maiores ad consternendos muros et minores ad campestrem pugnam ordinatas usque ad viginti octo, ac eciam vehi in curribus naves pro sternenda ponte quatuordecim, cum quibusdam aliis bellicis instrumentis, sed non constare quorsum et quid velint. Item Imperatorem Turcarum insignem suum chawz misisse ad regem Polonie seniorem[1] cum huiusmodi mandato, quoniam Poloni regni sui gravem intulerint iniuriam confederatis suis Tartaris, contra pactum inter se fedus, eam ob rem, nisi rex Polonie cum suis pro iniuria et damnis illatis mox solverint trecenta milia florenorum, et denique nisi eos ipsos Polonos, a maiori ad minimum, qui in inferendis damnis et iniuria interfuerunt, assignaverit in manus, dubio procul statim invasurum et in cineres redacturum regnum Polonie. Item finitimi omnes officiales turcici cum omni apparatu convenerunt in campum Rakos, habentes nonnihil ingeniorum secum, sed nescitur quorsum et quid velint. Item rex Ferdinandus, infestissimus nomini lwtherano, scribitur a dominica Letare [=4 aprilis] ultra duo milia hominum diversis penis iussisse interfici ob evangelii confessionem. Item concilium inchoatum Tridenti dissolutum est re infecta: accusantur Lwtherani; dicunt quidam quod ob Cesaris metum, quidam quod ob Lwtheri mortem, clam discessisse, sed ego ignoro verumne sit; tamen scribitur quod Carolus, Ratispone exsistens, data cesarea fide, iussit tute eos convenire et rem fidei agere et determinare. Sed Deus scit num hoc quoque verum sit.

Die dominica proxime preterita [=30 maii], cum pranderem cum domino vicario, ecce adfuerunt litere Emerici Byka, scripte in Zazsebes, quarum contenta ignoro; scio autem quod, acceptis et perlectis illis, facies domini vicarii in diversos, et quidem tristiores colores subinde mutabatur, cum antea lete convivaremur. Hic Emerikus Byka debebat agere continuum oratorem apud Turcarum Imperatorem, sed neque dominus vicarius, ob tam celerem reditum ipsius Byka, cum quo eciam venerunt Turce quidam, dicit boni quidpiam sperare posse. Turce cum ipso Byka

[1] Sigismund.

exsistentes heri Albam venerunt, sed ipse Byka est apud Reginalem Maiestatem in Hwnyad; quo et dominus vicarius hodie ibit. Diversa ab omnibus super hoc senciuntur et coniiciuntur; faxit Deus omnia vertantur in prospera!

Franciscus Zabo ad multorum preces dimissus est ex carcere, datis tamen fideiusssoribus se nunquam pro quopiam procuraturum, neque se quesiturum aut excitaturum aliorum lites, sive istic in bistriciensi districtu, sive alibi in regno Transsilvanie, salvis autem propriis causis suis, si que fortasse emerserint.

Scripsi et misi Ioannem meum ad dominum Batthyany pro solo negocio Dominacionum Vestrarum et cum murario moldavo et cum quinquagesimatoribus; expecto optatam relacionem. Posthac, volente Domino Deo, ex nundinis cnyediensibus mox veniam ad Dominaciones Vestras et oves Christi in Treppen, de beneficio et vocacione earundem mihi divinitus concreditas. Cupio Dominaciones Vestras et ornatissimam istius civitatis vestre districtusque rem publicam semper et felicissime valere; quibus iterum atque iterum mea officia commendo. Datum Albe-Iulie, die prima mensis iunii 1546.

Dominacionum Vestrarum ad vota:

Petrus Coloswarinus, et cetera, parochus treppensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis consulibus civitatis bistriciensis, dominis amicis et patronis observandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCXXXIX.

Sibiienii către Bistrițeni, despre porunca de năvălire dată de Sultan Domnilor români. Sibiiu, 1546, 2 Iunie.

Prudentes ac circumspecti domini et amici honorandi, salutem. Pro temporis presentis periculosissimo statu ad Transalpinas et ultra Danubium homines nostros perspiciendi considerandique gracia miseramus, qui redeuntes certa fide retulerunt: Ambobus scilicet Valachis per Thurcarum Imperatorem esse mandatum ut, cum secundo requisiti fuerint, sine mora cum universis suis gentibus in procinctu esse debeant; et unicuique Vaivodarum, tam moldaviensi, quam eciam transalpinensi, duo zanschak addendi destinati essent; ex istis duo cum instructo exercitu ad fluenta Danubii residerent aliique duo dietim suas copias congregarent. Hec fere nova cum nos hodie percepissemus, e vestigio successerunt litere Reverendissimi domini locumtenentis, qui nobis in hunc scribit modum: Quod homo quem ad Ferdinandum regem iam olim expedivisset, rediisset, ipsum regem Romanorum Olomucii reliquisset, inde tamen Pragam iturus esset ac postmodum exinde, coactis regnicolis Bohemie, Moravorum, comicia celebraturus; quibus completis, illico Ratisponam ascensurus, ubi et Carolus Cesar num constitutus esset; ad quem Imperii principes confluerent. Ceptum denique fuisset in negocio religionis per collocutores agi, verum, audito adventu Cesaris, soluta concio esset; Cesar tamen ingressus subito revocandos esse censuisset. Ceterum scribit Sua Reverendissima Dominacio plena fama ferri Thurcas adventare, et iudex albensis-regalis, quem prius Imperator vocare fecerat, nonnihil itineris una cum exercitu se confecisse, affirmatis verbis asseruisset, qui dixisset usque quinquaginta milia Thartarorum precedere, quos completo exercitu ipse Beglerbek [1] consequeretur; qui non alia causa nisi ut regnum devastent emissos esse. Diciturque procul dubio ipsum Imperatorem Thurcarum in propria persona accelerare, aut ad hoc regnum, vel in Poloniam; occulte tamen dicitur apparatum adventus sui firmare ut omnino inopinate quod intendit efficiat, et ideo Emericum Byka a Porta sua absolvit (qui nuper, rediens ex Constantinopoli, nobiscum collocutus est), ne aliquid certo istinc posset nobis signi-

[1] Beglerbegul Rumeliei.

ficare. Hec nova sunt quidem satis illepida duraque, nihilominus ea omnia putavimus Dominacionibus Vestris cum primis significanda, ut, ea scientes, modis omnibus civitati vestre prospiciatis. Ceterum rogantes hortamur Vestras Dominaciones quatenus diligentissima cura advigiletis simulque curetis, siquid ex istis partibus vel ex Moldavia vel aliunde intelligere poteritis, celeriter nobis quoque significetis. Nos simili modo nunc rursus exploratores nostros ad diversas partes dimisimus; quidquid vero redeuntes adduxerint, vobiscum de facto communicabimus. Reliquum est, pecuniam illam quam circa universitatem dominorum Saxonum pro sorte vestra adhuc obligamini, sine ulteriori procrastinacione mittatis. Cupimus easdem felicissimas valere. Datum Cibinii, feria quarta proxima ante festum Ascensionis Domini, 1546.

Magister civium iudicesque ac consules civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis consulibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXL

Bistriţa, 1546, 5 Iunie.

Bistriţenii către Sibiieni, despre starea de lucruri din Moldova şi solii trimeşi de Sultan la regele Poloniei pentru tribut.

Prudens et circumspecte domine et amice nobis honorande. Salutem et nostri commendacionem. Postquam superioribus diebus Reverendissimus dominus locumtenens, dominus noster Graciosissimus, nobis commiserat ut continue certos in regno Moldavie habeamus exploratores, cuius mandatis paruimus unumque et alterum misimus explorandum, atque heri rediit unus, qui pacem et tranquillitatem illius regni esse dicit; licet Wayvoda gentem congregari fecisset, eam tamen ad perficiendos labores quarundam ecclesiarum coegisset [1]. Ceterum imperator Turcarum precipuum Bassam in legacione ad regem Polonie misisset, postulandum tributum; quod rex Polonie, uti christianum decet principem, se nullis modis facturum intimavit. Rediisset secundus legatus, qui, eodem responso accepto, ad Cesarem reversus esset. Venisset nunc tercius, excellencior prioribus, stipatus plurimis equitibus, missus in eadem legacione: toti regno et cunctis inhabitatoribus, infantulis et decrepitis interitum minatus esset et devastacionem, nisi redderent tributum. Hunc rex in carceres coniecisset, populum vero domum redire promisisset. Dicit preterea quod rex Polonie et proceres sui summis conatibus et omni bellico ornatu se accingat ad adventum Imperatoris. Hec sunt que nuncius retulit; quamprimum et alterum quidam redierit, siquid scitu dignum referet, id omne Dominacioni Vestre communicare curabimus. Quam bene valere cupimus. Datum Bistricie, die quinta iunii, anno Domini 1546 [2].

Mathias Zaaz, iudex, et iurati cives civitatis bistriciensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Petro Haller, magistro civium civitatis cibiniensis, et cetera, domino et amico honorando.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] V. mai sus, la data de 11 April 1546.

[2] Copia Academiei are data de 1540: legăturile cu ştirile precedente despre soliile turceşti în Polonia arată însă că data pusă *în fruntea* acelei cópii e cea adevărată. — Şi Petru Haller era jude de Sibiiu pe *acest* timp. Cf., pentru solul polon la Poartă, Bogdan, *l. c.*, pp 191-2.

DCCCXLI.

Petru-Vodă către Bistriţeni, despre cearta sa cu Ioan Zidarul. Bahluiu (Hârlău), 1546, 2 Iulie.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Salutem. Gracias ago vobis de cerasis quas nobis misistis, quamvis manu nullam attigimus. Postulamus ut Dominaciones Vestre iusticiam administrent, vestra auctoritate, cum Ioanne, subdito nostro, quem audimus fugam dedisse inde domum, et cetera attinencia domus ad sortem nostram arrestarunt [=arrestarent]. ut exinde solucio nobis fiet; debitum vero: quindecim centum floreni nostre terre usuales. Ceterum Vestras Dominaciones valere optamus. Datum Bachlovie, Visitacionis Virginis Marie, anno Domini 1546.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici iuratisque bistriciensibus, et cetera, amicis et vicinis sincere dilectis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXLII.

Petru-Vodă către Bistriţeni, despre alegerea lui Tarasie episcop de Vad. Botoşani, 1546, 19 Iulie.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre moldaviensis, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte. Salutem et favorem. Elegimus hunc episcopum nostrum nomine Tharasi ad episcopatum wadiensem. Igitur rogamus Vestram Dominacionem, Prudenciam quatenus teneatis honorifice, et, in pertinenciis vestris ubique fuerint presbyteri Walacorum, ex mandato Dominacionis Vestre ipsum audire et ei obedire velint; qualiter fuit et antea. Et, quidquid nomine nostro dixerit, ut eidem fidem credere et adhibere velitis. Ceterum bene valere optamus. Datum in oppido nostro Botossan, feria secunda ante festum Magdalene, anno Domini 1546.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino iudici civitatis Bistircie *(sic)*, amico et vicino nobis sincere dilecto [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în „Analele Academiei Române", XXVI, p. 21.)

DCCCXLIII.

Sibiienii către Bistriţeni, despre veşti din Moldova. Sibiiu, 1546, 20 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini et amici honorandi, salutem. De novis ex Moldavia cognitis gratus sum. Apud nos nihil rerum novarum est; homines quippe quos [ad] longinquiora loca misimus, nondum rediere; post, ubi redierint, ac cognito quidpiam dignum attulerint, Dominacionibus Vestris significare pergemus. Ceterum de tanta Dominacionum Vestrarum in mittenda pecunia illa negligencia non possum non admirari, cum tamen, eo tempore cum eadem Universitati nostre imposita esset, Enyedini de facto pro Vestris Dominacionibus, ceteris quoque partibus coactus eram ex proprio deponere. Rogaverant quidem Dominaciones Vestre non pridem ut secundo super ea pecunia roganda mihi nullas insumerem operas; sed non monuissem iam quarto, nisi negligenciam vestram monitricem haud cognovissem effectam. Cupio Dominaciones Vestras felices valere. Datum Cibinii, ipso die Beate Virginis Margarethe, anno Domini 1546.

Petrus Haller, magister civium civitatis cibiniensis.

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLII.

[2] Data e 19, nu 20. Cf. *Documentele Bistriţei*, I, pp. XLII-III. Documentul publicat in aceleaşi „Anale" la p. 20 cu privire la mănăstirea „bistriţeană" nu priveşte Bistriţa Ardealului, ci mănăstirea olteană cu acest nume. V. şi mai sus, la data de 12 Decembre 1526.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXLIV

Suceava, 1546, 6 Septembre.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre ajungerea lui în Domnie şi planul ce li se atribuie lor de a atacă părţile Rodnei.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Salutem, omni cum favore. Perlatus est rumor ad nos parum gratus, id quod non spectat ad bonos vicinos, si res sic se habent, quod post obitum parentis nostri Dominaciones Vestre, manu collecta, incursionem facere velint ad villas nostras rodnenses et illas alienare ab nobis; id quod impossibile est. Si quis hoc consulerit Dominacionibus Vestris, male consulit: illum auscultare non debetis; seductor est, et cetera. Iam parens noster e vivis discessit, cuius anima in sinu Dei sit et memoria eius in benediccione! Ex quo autem Deus optimus nos elegit, et proceres tocius terre nostre, cum voluntate Cesaree Maiestatis, in dominum, ita nos et nostros gerere et bona nostra protegere et conservare nitebimur, sicuti parens noster, et augmentare. Bonam denique vicinitatem cum omnibus contrahere curabimus; sed, si quis talia attemptaverit que non decent, milites terre nostre supervivunt; tenorem [1] patris nostri volumus tenere: bonis bonus esse volumus, semper attamen emulis nostris instare volumus. Ceterum est Dominaciones Vestras bene valere. Datum Soschavie, sexto mensis septembris, anno Domini 1546.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Zaz, iudici civitatis bistriciensis, iuratisque, suis amicis et vicinis sincere dilectis [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXLV.

Roman [3], 1546, 16 Septembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o datorie a lui Ioan Zidarul.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti, nobis sincere dilecti, salutem. Scripsimus iam sepius

---

[1] Ţinutul.

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, pp. XLIII, XLV, CXIII. Încercasem acolo a lămuri prin schimbarea datei de: Septembre în Decembre nepotrivirea între această scrisoare şi cea, dela Petru-Vodă însuşi, cu data de 16 Septembre, care urmează. Se ştie că în cronici data morţii lui Petru e: Septembre,—la Macarie: 3 Septembre, Bogdan, *Cronicele moldoveneşti*, p. 163; la Azarie, aceiaşi dată, Bogdan în „Analele Academiei Române", XXXI, p. 166; la Ureche „Septemvrie în 4, Vineri, la miază-noapte", adăugându-se că Sâmbătă la 5 Iliaş a fost proclamat, p. 205; deci, ţinând seamă că Vineri a fost *3*, nu 4 Septembre şi că o proclamare de Domn se făceà în chip mai solemn Dumineca, putem hotări data de 3 Septembrie *spre 4*, la mijlocul nopţii, pentru moartea lui Petru-Vodă. Şi însemnarea pe pereţii bisericii Păpăuţilor de lângă Botoşani are 3 Septembre, „ceasul al doilea" (?); *Studii şi Documente*, XVI, p. 273.—Faptul că Iliaş vorbeşte de întărirea turcească se poate explică printr'o asociare la tron, îndată după întoarcerea dela Constantinopol din cauza bolii părintelui său.—Cât priveşte scrisoarea lui Petru din 16 Septembre 1546, observ că în copia Academiei *6* e îndreptat peste *O:* deci ar fi 1540. S'ar mai puteà crede că data de 16 Septembre 1546 trebuie înţeleasă 1545, anul fiind crescut la 1-iu Septembre după computul bizantin. Însă şi scrisoarea de la 2 Iulie pomeneşte, ca şi cum s'ar face întâia oară, datoria de 1.500 de florini a lui Ioan. Deci ar fi de schimbat *luna*, greşită poate de diac (August pentru Septembre).—La Sibiiu vestea noii Domnii o duse boierul Maxin în *Novembre* (vol. XI al acestei colecţii, p. 860). Cu câtevà zile înainte, la 9, acest Trimes fusese la Braşov, arătând că lui Iliaş i s'a trimes „steagul cu calul, frâul şi şeaua şi încă şi o scufie *(zkofy)*": cuca *(Quellen*, III, p. 358). Maxin se întorceà prin Braşov la 18 *(ibid.)*.

[3] V. nl precedent şi nota.

ex parte hominis nostri, scilicet Ioannis Lapicide, vel ut eundem autoritate vestra es alienum, videlicet quindecim centum florenorum, ad solvendum compellere velitis, vel eum ad nos expedire; confecto labore, eundem iterum pacifice dimitteremus et summam istius debiti relaxaremus, insuper illi de suo labore honorifice solveremus; hoc ad nostram fidem et ad Deum vivum et ad animam filiorum nostrorum illi et Dominacionibus Vestris promittimus et astringimus: nullum impedimentum vel periculum habebit. Si autem omnino venire ad nos recusaverit, pecuniam solvat plerumque, et post solucionem nequaquam illum dimittemus,—quia noster est subditus et cuius bona Soschavie et alias in pace previduntur *(sic)* usque ad adventum suum. Terminum vero et diem quem Dominaciones Vestre prefixistis homini nostro Mathie teloniatori suschaviensi ut compareat ut iuramentum accipiat a Ioanne Lapicida coram Dominacionibus Vestris, pariter cum uxore sua, in pretorio vestro, id nequaquam fieri potest, neque permitti faciemus; Cesares et reges nobis fidem adhibuerunt, et iuramentum illius maius esset quam verba nostra? Non illi opus est iurare; nihil aliud optamus preter id quod nostrum est. A presenti scilicet homine Mathia Wamosch[1] maiorem partem pecunie istius debiti accepit; cuius verbis Dominaciones Vestre fidem dare velitis, que nostro nomine coram protulerit. Quas in reliquo bene valere optamus. Datum ex oppido Romano Foro, mensis septembris 16, anno Domini 1546.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino iudici Valentino Kugler eiusdemque iuratis civibus civitatis bistriciensis, nobis sincere dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCXLVI.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Sibieni, despre nevoia de a se trimete un sol în Țara-Românească, pentru a se întrebă ceaușul turc despre motivele plecării sale. Alba-Iulia, 1546, 29 Octombre.

Prudens et circumspecte, amice honorande. Salutem et nostri commendacionem. Rogamus Dominacionem Vestram ut cum his literis nostris velit statim unum hominem suum post Franciscum Zylassy in Transalpinam mittere, quem cito ire iubeat ut chawstum[2], qui sine scitu nostro discessit, ibidem reperiat et scisciteturdiligenter, que sit causa discessus illius et quare amplius manere non potuerit; poterit Dominacio Vestra annulos suos remittere, et occasione istius de his rebus percunctari potest. Eandem valere in reliquo felicissime optamus. Datum Albe-Iulie, in crastino Beatorum Simionis et Iude Apostolorum, anno Domini 1546.

Frater Georgius,
episcopus waradiensis, thesaurarius ac locumtenens, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspecto domino magistro civium civitatis cibiniensis, amico nobis honorando[3].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCCXLVII.

Iliaș-Vodă către Bistrițeni, despre o datorie față de părintele său. Iași, 1546, 1-iu Novembre.

Helias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti.

---

[1] Vameșul.

[2] *Chawssum*, ceaușul.

[3] E vorba de Ceaușul Schender, care erà dus la Căineni în ziua de 26 (vol. XI din această colecție, p. 860). Dar și la 4 Novembre se pomenește conducerea lui acolo *(ibid.)*.

Salutem et omne bonum. Exstant debita quedam nostra in medio vestrum, super que debita parens noster interdictum fecit. Igitur postulamus a Dominacionibus Vestris ut in eodem interdicto permaneant. Insuper nos quoque interdictum super domum et super cetera bona faciemus Ioannis Muratoris; videatis ne secus mutetur hoc edictum, sed sic permaneat,—ne vestri homines super id molestentur vel solucio illa a vestris accipietur. Bene Dominaciones Vestras valere cupimus. Datum ex oppido Ias, in die Omnium Sanctorum, anno Domini 1546 [1].

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Zas, iudici civitatis bistriciensis, eiusdem iuratis civibus, amicis et vicinis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; cuprinsă şi intr'un act din 1555.)

DCCCXLVIII.

Suceava, 1546, 18 Decembre.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un hoţ care pradă pe la Dumitra-Mare.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine dilecte. Salutem. Conquirimur a subditis nostris de Feldro [2], sicuti ex prioribus literis nostris intellexistis, terrentur a Dominacionibus Vestris propter unum latronem qui victualia et securim vel lancem accepit a pastore demetriensi [3]. Iste autem latro qui talia fecit in pastorem vestrum, non de subditis nostris reperitur. Dominaciones Vestre Demetriensibus adiudicaverunt ut ducentos florenos a subditis nostris accipiant. Id fieri nequaquam debet, neque illos mollestare citra voluntatem nostram in minimo audeatis, neque spanos [4] ad bona nostra permitti iubeatis. Si autem occasio malarum rerum esse voluerit, apud vos perpendatis: quid futurum erit, vice pro vice reddemus. In reliquo eundem bene valere cupimus. Datum Soschavie, sabbato ante Thome, anno 1546.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Zas, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino dilecto [5].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXLIX.

Alba-Iulia, 1547, 5 Ianuar.

Regina Izabela, despre casa lui Petru-Vodă in Bistriţa.

Nos, Ysabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod nos, cum, ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicacionem, per eos pro parte Prudencium et Circumspectorum Mathie Zewch, iudicis, ac iuratorum civium civitatis nostre bistriciensis Maiestati Nostre factam, tum vero ex gracia nostra speciali qua delinquentibus veniam et lapsis sublevamen solemus impartiri ac rigorem iusticie lenitate misericordie consuevimus temperare, eisdem igitur Mathie Zewch, iudici, ac iuratis civibus et universis inhabitatoribus dicte civitatis nostre bistriciensis rebusque et bonis eorum quibusvis, super eo quod, quamvis nos anno adhuc superiore eisdem vigore literarum nostrarum mandaverimus ut ipsi Provido Ioanni Kymywes domum quandam in dicta civitate nostra, in vicinitate domuum Providorum Martini Warga et Luce Monaar erectam, quam Magnificus olim Petrus Wayvoda moldaviensis racione cuiusdam debiti iure mediante obtinuisset, reddere et remittere deberent, iidem tamen iudex et iurati cives,

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLIII.
[2] Feldru.
[3] Din Dumitra-Mare.
[4] Şpani.
[5] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p XLV.

racionabilibus causis accedentibus, domum illam, non solum non remisissent, verum eciam literas ipsas nostras surda aure preteriissent mandataque nostra utcunque neglexissent, graciam et misericordiam duximus faciendam, ea tamen condicione ut se a simili neglecione mandatorum nostrorum immunes studeant de cetero preservare, immo facimus presencium per vigorem. Quocirca vobis, fidelibus nostris, Reverendissimo domino fratri Georgio episcopo varadiensi, thesaurario et locumtenenti nostro ac Illustrissimi filii nostri et in Hungaria ac Transsilvania iudici generali, necnon Egregiis Ladislao Mykola de Zamosffalwa, vicelocumtenenti, ac Matheo, magistro protonotario, ceterisque iuratis assessoribus sedis nostre iudiciarie, cunctis eciam aliis iudicibus et iusticiariis huius regni nostri, ecclesiasticis videlicet et secularibus, modernis et futuris, presencium noticiam habituris, harum serie mandamus firmiter quatenus nullus omnino vestrum prefatos Mathiam Zewch ac iuratos cives universosque inhabitatores dicte civitatis nostre bistriciensis ob neglectum nostrum mandatum premissum contra formam gracie nostre premisse ad quorumvis instanciam, intra vel extra iudicium, in personis rebusque et bonis eorum prenotatis turbare, impedire, molestare aut quovis modo damnificare presumat, nec sit ausus modo aliquali, gracie nostre sub obtentu. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Gyule, in profesto die Epiphaniarum Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo quadragesimo septimo.

Ysabella regina, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCL.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cercetarea începută de spani împotriva supuşilor săi din Feldru. Suceava, 1547, 6 Ianuar.

Helias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice, vicine nobis sincere dilecte, salutem. Scripsimus ante hisce temporibus quoque Dominacionibus Vestris de negociis subditorum nostrorum de Fewldro, ne illos molestarentur, vel illos molestari permitti paciatis, propter nonnullos latrones; quod, si hoc feceritis, rem nobis gratam et vestris honoribus dignam facietis,—ne incursiones et predaciones ultro citroque invicem exerceamus; sicuti in prioribus nostris literis scripsimus. Dicit Dominacio Vestra rem dilatatam esse[1] usque ad hispanos (ut vocant); illos requirant; illi hispani rursum dicunt negocium hoc in Dominacionem Vestram situm esse. Igitur postulamus ut pax et finis disrumpatur in illis negociis, ne ultro citroque miseri subditi nostri vexantur. Quem in reliquo bene valere cupimus. Datum Sochavie, in die Epiphaniarum Domini, eiusdem anno 1547.

[V°:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Zas, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino sincere dilecto[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLI.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte peşte oprit la ei pentru o iapă furată. Suceava, 1547, 13 Ianuar.

Helias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine sincere dilecte, salutem.

[1] „A ajuns până la."

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLV.

Presens subditus noster queritur super quendam servitorem vestrum, nomine Geczow, qui illegitime duos clitellos piscium accepit ab illo propter equam unam, sicuti presencium ostensor fusius coram narrabit. Postulamus ut iusticiam et solucionem administretis illi; vestri, occasione offerente, iusticiam reportaturi. Quem in reliquo valere cupimus. Datum Soschavie, feria quinta post Epiphaniarum Domini, anno Domini 1547.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Zas, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino sincere dilecto[1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCLII.

Brașov, 1547, 24 Ianuar.

Judecata în procesul intentat de Ambrosie Kobak din Huși unui Sas pentru niște boi, cu pomenirea unui om din Agiud.

Am Montag am Abent Pauli Bekerung, sein vor uns erschynen am Rechten in unserem Rothaws Kobak Ambrus aus der Molda, vom Hustwar; hat angeklagt auf den Kelemen von Armdorff, das er im vor eczlichen Jaren (wol czven Jaren) jm het gelawen hundert und fier fl., das er im Oxen solt kauffen. So wer diser Ambrus czu Schaden kumen und het das Gelt nicht gar dem Kelemen mügen beczalen. So wer diser Kelemen nach etlichen Jaren hierinen kummen, in dy Molda, und hat disen Ambrusen nach Ordnung des Rechtes geczwungen das er yn soll betzalen. Und, als der Ambrus kein Gelt het gehot, so hett der Schulteis mit seinen Burgeren ym genomen sein Haws und auch den Waingarten, und hetten dasselb Haus und Waingarten dem Kelemen von Armdorff, vor die Scholt dy der Ambrus schuldig wer pliben, in dy Hend und Gewalt gegeben; das der Kelemen gancz und gar vergenüegt wer warden. Und darnach het Kelemen widerum dem Ambrusen Gelt gelawen das er Oxen solt kauffen in der Molda und solt Theil haben im dem Gewyn. Das het er der Ambrus auch geton, und het das Fych gekauft, und dem Kelemen in seine Gewalt gegeben. So wer nu der Kelemen da und het, der erster Schult haben, einem anderem Moldner, mit Namen Antal vom Edgethallem[2] gesant, und het 20 guet Oxen, wol fl. je ungerisch wert, von ym genomen und verkauft, da er kein Recht czu het gehot.

Kelemen hot geantwort, und dises alles nach bekant; allein das hot er gelaugnet, das man ym des Ambrusen Haws und Waingarten nicht het gegeben vor dy Schult dy Ambrus schuldig war pliben. Und darum het er auch mit der Gewalt der Richter und Spanie[3] des Stuels Sepsy dy 20 Oxen von dem Antal vom Edgethallom genomen.

Derweil aber Kelemen hot geleugnet das man ym das Haus und Waingarten vor dy Scholt des Ambruses het gegeben, so hot der Ambrus und Antal das bewert mit ij Prieffen; der ein ist aussgegeben vom Rehter und Radt der Mark Hustwar, der ander vom Radt des Egyethallom, — welche vorhanden sein.

So haben mir solchen Sentenz aussgesprochen, derweil das der Kelemen mit genugsamen Bewernus der czwayer Prief ist yberwunden worden im Rechten vor uns, das ym des Korbak Ambrus sein Haws und Waingarten vor dy Scholt ist eingegeben, und er auch da mit vorgeniegt ist worden, so solt er sich an sein Faust haben gehalten und niemanden anders haben aufgehalten; derweil er aber den Antal hot aufgehalten, der doch nicht vom Hussissen Markt ist, sonder vom Eggethallom, und dem Kelemen weder schuldig ist gewest, noch Pirg vor

---

[1] Cf. *Documentele Bistriței*, I, p. XLIII.

[2] Egyedhalma, Agiud.

[3] Șpani. V. la data de 6 Ianuar.

den Ambrus ist worden, so sol der Kelemen von Armdorf dem Antal dy 20 Oxen beczalen und ym des Schades halben an seinem Willen kumen.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, III, nº 143.)

DCCCLIII.

Braşovenii către Sibiieni, despre măsurile de apărare ce trebuie luate faţă de Turci şi cele două ţeri de peste munte. Braşov, 1547, 24 Ianuar.

Prudentes et circumspecti domini amicique honorandi. Salutem et amicicie commendacionem. Deploratum huius regni statum, ad interitus inclinacionem spectantem, nemo est qui non videat; qui vero succurrere possit, solus ipse est Deus, cuius iram erga nos nostris peccatis commeruimus. Ad quem si a viis nostris pessimis fuerimus conversi, penitenciam male acte vite agentes, penitebit et illum mali quod nobis infligere statuit; non enim mortem peccatoris, sed conversionem ac resipiscenciam exoptat, et cetera. Quod autem Dominaciones Vestre in novis, iisque tristissimis, ad nos perscribendum suam operam et curam omittere non voluerunt, gracias agimus diligentissimas, id simili gratificandum officio pensaturi. Ubi vero rogant adhortanturque ut aliquem cautum, prudentem ac fidelem nuncium nostrum, vel ad ipsam usque Imperatoris Portam mittere debeamus, qui, non audita, sed visa certissimaque referre possit,—noverint Vestre Dominaciones tales exploratores hic habere non posse, et, quem antehac habuimus, ille nec nostre spei, nec eciam suis promissis respondit, vanis verbis nos lactando. Nihilominus tamen, ne nihil illinc rei certe habere queamus, habemus duos nostros famulos, non simul et semel, sed unum post alterum, per intervalla, ex commissione Reverendissimi domini, domini locumtenentis, una cum Sue Graciosissime Dominacionis literis, ad ipsam usque Imperatoris Portam hinc a nobis missos; ex quibus huc reversis, quicquid habuerimus certi, id, vel scribere, vel nunciare non sumus posthabituri. In Moldaviam similiter ac Transalpinam eciam curam geremus, si quid illinc habere poterimus cognitu dignum, ut Dominaciones Vestras desuper cerciores reddere possimus. Rogamus autem et Dominaciones Vestras diligenter ut in perscribendis ad nos certis novis officiosi esse dignentur. Quas Deus servet felices. Ex Corona, pridie festi Conversionis Beati Pauli Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo septimo.

Iudex et iurati cives civitatis Corone.

[Vº:] Prudentibus ac circumspectis dominis magistro civium, iudicibus iuratisque civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCLIV.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Mateiu, vameşul de Suceava. Iaşi, 1547, 13 Februar

Helias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte, salutem. Misimus hunc egregium et fidelem nostrum servitorem nomine Matheum theloniatorem sochaviensem, cum nonnullis nostris verbis ad Dominacionem Vestram. Quidquid nomine nostro protulerit, illi fidem eadem adhibere velit. Quem in reliquo bene valere optamus. Datum ex oppido Ias, mensis februarii XIII, anno 1547.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Matthie Zas, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino dilecto [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLV.

Iaşi, 1547, 28 Februar. Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre urmărirea lui Ioan Zidarul şi nevoia ce are de alţi meşteri.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens, circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte, salutem. Intelleximus Ioannem Muratorem Cibinium mutasse domumque suam Bistricie vendidisse. Bene constat Dominacioni Vestre quomodo arrestacionem, vestra auctoritate, super domum et cetera bona sua fecissemus; eadem quoque se pollicebatur in administranda iusticia super id nobis auxilio esse. Displiceret nobis si se res haberet; oporteret nobis aliunde modum solucionis nostre invenire et excogitare [2]. Muratores postulamus ut Vestre Dominaciones huc ad nos intromittant, ut conficiant suum laborem [3]. Quem in reliquo bene valere cupimus. Datum ex oppido Ias, feria secunda Carnisprivii, anno Domini 1547.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; cuprinsă într'un act din 1555.)

DCCCLVI.

Vasluiu, 1547, 20 Mart. Iliaş-Vodă către Bistriţeni, despre nişte prădăciuni ale supuşilor săi din Feldru.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Salutem et omne bonum. Literas Dominacionum Vestrarum intelleximus, ex parte Feldro Dominaciones Vestras maximam indignacionem contra ipsos concepisse, propter securim unum et duobus panibus et propter unam lanceam. Nihilominus, si male actum est, mittant Dominaciones Vestre hominem suum specialem ad nos, qui nobis indicat rem male actam. Volumus amice hanc controversiam (intellectam [4]) componere. Postulamus ne talia perpetrare velitis cum illis que ad bonam amiciciam et vicinitatem pertinere non vide[n]tur, ne, postquam factum fuerit malum, malo recompensemus. Volumus, et in hoc sumus, bonam vicinitatem vobiscum contrahere. Quos in reliquo bene valere optamus. Datum ex oppido Wazlo, Letare, anno 1547.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Zaz, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino dilecto [5].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLIII.

[2] Adecă din represalii asupra Bistriţenilor celorlalţi.

[3] Iliaş lucrà la isprăvirea bisericilor tatălui său.

[4] Parenteza, în text.

[5] V. mai sus, la data de 6 Ianuar 1547. Socotelile Bistriţei (*Studii şi documente*, I-II, pp. 4-5) pomenesc în Mart, Septembre şi Octombre darurile de păhare, linguri, cupe, hangere, cuţite, prune de Damasc făcute lui Iliaş, fratelui său Ştefan şi boierilor.

DCCCLVII.

Sibiienii către Braşoveni, despre veştile din Ţara-Românească. Sibiiu, 1547, 30 Mart.

Prudentes et circumspecti domini amicique honorati. Salutem et amicicię nostrę commendacionem. Maximas Dominacionibus Vestris agimus gracias quod nobis ea quę ex parte Turcę, tocius Christianitatis hoste communi, ex relacione fidedignorum hominum percepistis, in tempore communicaverunt. Quę quidem fama nos non minima tristicia meroreque et animos nostros concussit, cum, non multos ante dies, iam exhilarati eramus ex nuncciacionibus nobis porrectis ex transalpinensibus partibus, ab amicis nostris quos illic beneficiis familiaritateque nostra devinctos habemus, quipe qui ad sua capita affirmantibus nos hoc anno nullum Turcarum bellum [= bello] inferendo molestaturos, neque Turcam hanc terram bello petiturum. Verum talium hominum relacionibus, tanquam Valachorum relacionibus, fidem adhibere solemus[1]. Porro siquid de his rebus per nostros nuncios certe habuerimus, ea statim cum Dominacionibus Vestris communicabimus. Itidem eciam rogamus Dominaciones Vestras, etc. Datum Cibinii, die 30 marcii, anno Domini 1547.

Magister civium, iudices iuratique consules cibinienses.

[Braşovenilor [2].]

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 142.)

DCCCLVIII.

Bistriţenii către Sibiieni, despre veştile cu privire la Turci pe care le-au putut culege în Moldova. Bistriţa, 1547, 25 Maiu.

Prudentes et circumspecti domini ac amici honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Constat Dominacionibus Vestris commissum nobis esse per Reverendissimum dominum locumtenentem, dominum nostrum Graciosissimum, etc., quod frequentes in regno Moldavie habere deberemus exploratores. Quibus commissis parere studuimus: hactenus tamen nihil certi aut scitu dignum intelligere potuimus. Proximis vero diebus paucis elapsis, miseramus unum ex fratribus nostris iuratis, quo tandem, si quid foret, perscrutare possemus. Hic hodie rediit, hecque nova suę fidei per supremum Wayvode consiliarium, Hauptman[3] Wartyk nomine[4], commissa attulit. Quod nempe Imperator Turcarum tempore isto personaliter quidem non esset venturus, aliunde siquidem occupatus; nihilominus Mehemet-Bassam cum certis zanziacis ad expugnandam istam Dominacionum Vestrarum civitatem certo certissime missurus; omnia instrumenta bellica, utpote quattuor ingentes naves onuste cum globulis et pulveribus, trecenti currus cum ligonibus et bidentibus atque id genus instrumentorum, premissi; starent in procinctu: expectaretur saltem tempus messis, quando populus[5] occupatus negociis et laboribus foret. Preterea esse apud Cesarem presbyterum quendam christianum, qui certis annis in ista Dominacionum Vestrarum civitate egisset; hic omnia secreta, omnes oportunitates et commoditates expugnandi civitatem Cesari et Bassis indicasset, atque in caput suum pollicitus esset se demonstraturum loca ubi civitas facillime, idque in spacio potissimum quattuor

---

[1] *Nolumus?*—Adică îi dă numai atâta credinţă câtă se poate da unor spuse de Valah.

[2] Socotelile Sibiiului (vol. XI din această colecţie, pp. 860-1) pomenesc un sol în Turcia, pe Românul trimes la Dunăre, pe Panigrad care merge la Mircea-Vodă, pe alt sol la Dunăre şi, în sfârşit, pe alt spion.

[3] Cuvânt de Hatman se întrebuinţă deci încă de atunci pentru Portarul Sucevei.

[4] Vartic fu ucis la 7 April 1548 de Iliaş, în Huşi, făcându-i-se loc de îngropare la Pobrata (Ureche, p. 206). Cf. Cronica lui Eftimie, în Bogdan, *Cronicile moldoveneşti*, p. 164. Pe mormântul lui nu s'a pus nicio piatră de amintire.

[5] Cel din Ardeal.

hebdomadarum, expugnare et occupare possit. Hec tam vera esse, quod nil sit cercius; Deus avertat istorum conatus! Nostrum est convertere ad Dominum, clamare et orare absque cessacione, et miserebitur nostri.

Ceterum, intelleximus ex fratribus et dominis nostris iuratis Dominaciones Vestras esse a Reginali Maiestate, domina nostra Clementissima, invitatas ad nupcias, ubi munera offerenda erunt; licet nos a Sua Maiestate invitati non sumus, attamen Egregii Nicolaus Banffy ac Stephanus Erdely, nobis vicini, nos invitarunt; ob quorum vicinitatem munera seorsum mittere cogebimur. Unde nos in solucionem munerum Dominaciones Vestras non immitemus [= imitemus]. Bene Dominaciones Vestras valere cupimus. Datum Bistricie, feria quarta ante festum Pentechostes, anno Domini 1547.

Iudex et iurati cives civitatis bistriciensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus et iuratis consulibus civitatis cibiniensis, etc., dominis et amicis honorandis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, no 135.)

DCCCLIX.

Sibiiu, 1547, 29 Maiu.

Sibiienii către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Turci căpătate din Moldova şi Ţara-Românească.

Prudentes et circumspecti domini amicique honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Gratum fuit nobis quod de rebus turcicis que ex Moldavia Dominaciones Vestre acceperant, nos fecerunt cerciores, quamvis non multum leticie, sed plus meroris nobis attulerunt. Audieramus iamdudum de apparatu bellico Turcarum, et quidem per crebras nunciaciones Thurcas in armis esse perceperamus; sed quo tempestas illa tenderet, hactenus intelligere certo non potuimus. Etsi quoque his diebus elapsis nobis a fratribus et amicis quos in transalpinensibus partibus habemus[1], erat nunciatum Thurcam presenti anno nos ulla belli mole non infestaturum, evidencia quedam documenta adducentes, porro illis fidem dare semper non consuevimus[2]. Rogamus autem Dominaciones Vestras, eciam ulterius in iis expiscandis diligenciam habere velint; nos quoque, de premissis certitudinem veritatis exquirentes, nostros nuncios paratos habebimus. Quod, siquid intellexerimus, easdem cerciores reddemus. Ceterum Deus Dominaciones Vestras tueatur. Ex Cibinio, die Pentecostes, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo septimo.

Magister civium, iudices et iurati cives civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis nobis honorandis[3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLX.

Sibiiu, 1547, 30 Maiu.

Sibiienii către Braşoveni, despre zvonul de năvălire a „duşmanilor", primit din Bistriţa.

Sibiienii către Braşoveni. „Nova per famulum cerciores fecerunt: leto enim accepimus animo quę idem nobis retulit. Nam proximo sabbatho preterito [= 28

---

[1] V. nl precedent.

[2] V. p. 461, nota 1.

[3] La 27 Maiu Sibiienii căpătau dela „un boier", prin emisari ai lui, vestea că Sultanul va merge în Asia şi că proviziile strânse în Ţara-Românească se vor împărţi (vol. XI din această colecţie, p. 861). — Dar numai la 29 Mart 1548 Soliman trecù în Anatolia *(Geschichte des osmanischen Reiches,* III, p. 119).

maii] famam tristissimam de adventu hostium et obsidione huius nostre civitatis futura ex Bistricia acceperamus; quę plurimum nos turbaverat." Cer a fi necontenit informaţi despre aceasta.

„Ex Cibinio, feria secunda Pentecostes", 1547 [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 142.)

DCCCLXI.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea lui Matiaş Greb din părţile Rodnei. Suceava, 1547, 22 Iunie.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte, nobis sincere dilecte, salutem. Nunciavimus Dominacioni Vestre per hunc providum Matthiam Greb ex parte Rodne, cui que protulerit, fidem dare velitis. Quem bene valere cupimus. Datum Szoczavie, mensis iuni 22, anno Domini 1547.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Matthie Zas, iudici civitatis bistriciensis, et cetera [2].

(Bistriţa, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCLXII.

Locuitorii din Sighişoara către Sibiieni, despre procesul fostului pribeag muntean Drag Clucerul cu gazda sa din acel oraş. Sighişoara, 1547, 27 Novembre.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi, salutem et amiciciam, cum honoris incremento, et cetera. Noveritis quod, cum, superioribus temporibus, circa festum Sancti Francisci [=4 octobris] pariter in consistorio nostro congregati consedissemus, coram nobis comparuit honesta domina Elizabet, relicta cuiusdam Mathie Mensiparis, parte ab una, ut actor, ab altera vero Excelsus dominus Dragh Clwczerh, bayero transalpinensis, contra quem prelibata Elizabeth proposuit eo modo, quod, cum superioribus annis ac temporibus bayerones e Transalpina eiecti civitatem nostram segeswaryensem intrassent, et prelibatus dominus Dragh Clwczer apud se, pro hospicio rogando, venisset, eamque ipsum hospicio accipere vidisset involuntariam, pro tunc idem spopondisset, seque in eo obligasset specialiter (nam ceteri bayerones similiter illo modo magistratui obligassent), quod, si ullum damnum seu molestia per servitores seu familiam suam eidem inferretur, pro tunc ipsam absque damno servare vellet illamque molestiam seu damnum restaurare ac erigere. Itaque non longo temporum spacio post eidem omnia clynodia vasaque argentea, disruptis et perfractis fenestris ac reservaculis, essent accepta, relictis tamen omnibus rebus bayeronum in pace. Ideoque illud damnum per neminem alium quam per familiam suam sibi esset illatum. Ad que attractus respondit: servitores suos captivari fecisset ultraque tempus legitimum ac consuetum in vinculis detinuisset, cumque super ipsos probare nihil potuisset, liberos dimisisset. Tandemque, attracto ipso coram iudicio, ubi eidem ad iuramentum relictum fuisset quo et se purgasset, innoxiumque fecisset,—rebus itaque peractis, causa hec finem haberet. Actor respondit: verum quidem coram iudicio eidem ad iuramentum fuisset remissum, sed nullum iuramentum ab eo suscipere voluisset. Itaque, re adhuc in lite pendente, partem rerum suarum in civitate brassowyensi reperiisset, per servitores suos et hominem eorundem generum [=generis] et ideomatis ven-

---

[1] V. nota precedentă.

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLV.

dita. Igitur per neminem hoc damnum sibi esset allatum quam per familiam suam, aut per complices familie sue; ipsa quomodo potuisset omnium nunciorum suorum adveniencium et abeuncium habere noticiam? Ad que attractus respondit: possibile quidem ut aliquis Vallachorum res istas vendiderit, hocque adhuc loqueretur per familiam suam nequaquam esse vendita, eique difficilis res videretur, ut ipse, maiori damno accepto, res alterius persolvere teneatur debeatque condemnari. Actor respondit, siquidem ipse, tam pro se, quam pro familia sua, ut prefertur, non spopondisset eique se non specialiter obligasset, pro tunc ipsum exponentem nequaquam hospicio suscipere voluisset, sicque pro illato damno custodire potuisset, idcirco res suas ablatas a nemine sciret repetere quam a se; nam servitoribus suis, perlustratis et exploratis omnibus retinaculis, tam publicis, quam privatis, domus sue, hoc damnum intulissent. — Nos itaque, exauditis saneque intellectis ambarum parcium proposicionibus ac responsionibus, tam actoris, quam attractoris, sibi per nos, causis in premissis, finalem peticionem elargire petentes, igitur, post maturam inter nos deliberacionem habitam, nos, Deum et eius iusticiam pre oculis habentes, sentenciam decrevimus quod, quia prelibatus Dragh Clwczer, bayero transalpinensis, se obligavit damnum erecturum, si ullum inferetur, resque ille per hominem ipsorum generis, seu sue familie, dignoscuntur fuisse vendita, ut his [=hic] bayero dicte domine Elisabeth damnum acceptum teneatur restaurare, erigere et recompensare, hac sentencia nostra mediante. De qua sentencia nostra actor quidem contentus exstitit, attractus vero causam suam per modum appellacionis in presenciam Dominacionum Vestrarum, et consequenter domini provinciales, discuciendum provocavit. Quibus pro termino comparacionis proximam sessionem iudiciariam, per Dominaciones Vestras, et consequenter dominos provinciales, Cibinii celebrandam, deputavimus. Hec itaque, ad instantem postulacionem attractorum, pro iuris uberioris inquisicione Dominacionum Vestrarum, fideliter rescribere curavimus. Tandem cupientes easdem felicissime valere. Datum ex civitate segeswariensi, dominica proxima post festum Sancte Catherine, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo septimo.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis segeswaryensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, magistro civium, iudicibus ceterisque iuratis consulibus ac senioribus civitatis cibiniensis et Septem Sedium saxonicalium, dominis nobis omni honore observandis.

[Pe o foiță adausă:] Insuper prelibatus Dragh Clwczer, attractus, ex parte rerum suarum, quas cum rebus actoris abstulisse dicit, pro testificacione statuit bayerones tres, videlicet Thwdor Wyzthernyk ac Zpythar Dragmyr et Mayna Kotta [1], sed, quia illi prelibato Dragh in lite frequenter a latere fuere, ideo nobis visum fuerat illos ipse non posse testificare.

[Vo:] 8 Decembris, boyero complacuit mulieri, vestimentis datis [2].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCCLXIII.

Rodna, 1547, 21 Decembre.

Ioan, cămărașul de Rodna, către Bistrițeni, despre uciderea unui iobag moldovenesc din Sângeorz.

Prudens et circumspecte domine vicineque nobis plurimum honorande. Post salutem nostrique commendacionem. Presentibus significamus Vestre Prudenti Dominacioni quomodo audivimus uti unum ex iobagionibus domini nostri Gracio-

[1] Manea. . .

[2] La 11 Decembre se menționează într'o hotărâre bistrițeană măsura de dărâmare a suburbiilor luată în 1542 cu prilejul asediului moldovenesc (Bistrița, Archiva Orașului).

sissimi, Gabrielem videlicet nomine, de Sent-Ierg, occiderunt, ipsum autem mortuum invenerunt in vicinatu civitatis, in territorio vestro. Vero de hac re multum miramur. Nos illum hominem scimus fuisse hominem probum et rectum, omni sinistra suspicione carentem. Quare rogamus Vestram Prudentem Dominacionem egre ferre non velit eadem, sed, ut lex et iusticia regni exigit, easdem nos querere oportet, quia in locis et tenutis Vestrarum Prudentum Dominacionum ipsum invenerunt: nos causa Vestrarum Prudentum Dominacionum in dies facere curam habemus ut damnum seu periculum unius denarii vestratibus non accideret[1]. Videat igitur eadem quomodo melius et saucius intelliget, sic faciendum erit; nos talia tolerare minime possimus. Si de hoc negocio non curaveritis, nos domino nostro Graciosissimo ad intelligendum dare oportet. Tandem, quidquid presencium ostensor Vestre Prudenti Dominacioni nomine nostro retulerit, in omnibus fidem indubiam adhibere dignemini. Cum his eandem feliciter valere desideramus. Ex Rodna, die Sancti Severini Episcopi, anno Salutis Domini 1547.

Ioannes, et cetera, camerarius rodnensis, Vestre Prudentis Dominacionis ad omnia paratus[2].

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Sass, et cetera, iudici bistriciensi, domino vicinoque nobis honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXIV.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a omului său, Grigore. Vasluiu, 1548, 18 Mart.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte, salutem et omne bonum. Agimus gracias ingentes Dominacioni Vestre de muneribus. Cetera presens egregius vester officialis, nomine Gregorius, que a nobis accepit, dicet nomine nostro; cui postulamus fidem adhibere. Quem in reliquo bene valere cupimus. Datum citissime, ex oppido Wazlo, dominica Iudica, anno Domini 1548.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio N., iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXV.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre zidarul Luca, de care mai are nevoie pentru lucrul bisericii din Roman. Huşi, 1548, 2 April.

Helias, Dei gracia Vaivoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine et amice vicineque nobis sincere dilecte. Salutem et omne bonum. Notum sit Vestre Dominacioni qualiter in his diebus miseramus literas nostras ad Vestram Dominacionem ex parte magistri Luce Lapicide, ut veniret ad perficiendam ecclesiam nostram in Romano Foro, et non venit ipse, vero se excusavit sub tali condicione quia episcopus[3] ipsum male tractasset, neque bibere, neque edere sibi dedisset. Igitur rogamus Vestram Dominacionem, tanquam amicum nobis dilectum, ut venire ad nos mittatis. Iam nolumus ut Ladica[4] de

---

[1] E datina românească de a se plăti de către satul sau târgul întreg mortul găsit în hotar.

[2] Pare a fi tot Ioan Stroici, pomenit mai sus.

[3] Macarie.

[4] Vlădica.

manibus suis quidpiam ad edendum vel bibendum ei daret, sed eligimus unum ex baieronibus nostris: ille erit apud ipsum procurator[1], qui sufficienter edere et bibere eis dabit, secundum affectacionem cordis eorum[2], cum suis sodalibus. Ceterum, qualiter convencionem fecerat una cum Magnifico domino et patre nostro, similem eidem solvere integralem volumus, volumus ad fidem nostram christianam. Alioquin, quidquid fidelis servitor noster, nomine Balczad Wyzternycel[3], Dominacioni Vestre nomine nostro protulerit, fidem credere et adhibere velitis. Reliquum est, bene et optime valere desideramus. Datum in oppido nostro foro Hwzt, secundo die Resurreccionis Christi, anno 1548.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino iudici de Bistricia, amico et vicino nobis sincere dilecto[4].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXVI.

Făgăraş, 1548, 27 Maiu.

Ana Nadásdy, soţia lui Ştefan Majláth, către Sibieni, despre boierii săi Barcean şi Balea, pe cari-i trimete la dânşii.

Prudentes et circumspecti, domini nobis honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Misimus erga easdem hos agiles Barczanum et Ballyam, boyerones nostros[5], pro nonnullis certis negociis nostris eisdem referentes. Quare rogamus Dominaciones Vestras ut, quicquid nomine nostro dixerint, fidem indubiam adhibere velint. Et easdem quam felicissime valere exoptamus. Datum ex arce Fogaras, die dominica proxima ante festum Corporis Christi, anno 1548.

Anna de Nadasd, consors Spectabilis et Magnifici Stephani Maylath.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium ceterisque iuratis civitatis cibiniensis, et cetera, dominis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCLXVII.

Sighet, 1548, 1-iu Iunie.

Antoniu de Sighet, vice-şpan de Maramureş, către Bistriţeni, despre Românii veniţi la ei să cumpere berbeci.

Prudentes et circumspecti domini, amici vicinique mihi observandi. Salute premissa serviciique mei commendacione oficiosissima. Accepi literas Vestrarum Dominacionum, in quibus Vestre Dominaciones scribunt quosdam duos homines de Iaad, de pertinencia civitatis vestre, aliquos Wolachos pro coemendis vervecibus huc, in comitatum istum maramarosiensem, misisse; a quibus verveces emtos iudex nobilium superioris processus[6] accepisset; et ut illos restitui et reddi curarem. Quod ego, si in mea potestate situm esset, lubens equidem facerem. Tamen poterunt Vestre Dominaciones meminisse constitucionis et diffinicionis mee cum eisdem his superioribus diebus, pro ampliori quiete ac tranquillitate, tum istius comitatus nostri, quum terre Vestrarum Dominacionum, facte; quo, si nostratum vel vestratum quispiam pro quibusvis rebus, ovibus, vervecibus, pellibus, bobus, vaccis et alia id generis coemendis vellent proficisci vel venire, extunc, causa omnis dubii et differencie evitande, quilibet literis dominorum suorum

---

[1] *Ispravnic* al clădirii.
[2] „După pofta inimii."
[3] Bălţat Vistiernicelul.
[4] Cf. mai sus, pp. 454-5, no DCCCXLV şi *Documentele Bistriţei*, I, p. LXIV.
[5] De Făgăraş.
[6] Vidicul-de-Sus.

perambularent et per illas domini eorum a quibus res coemerentur, requirerentur et certificarentur. In hunc tamen usque diem nullus vestratum dominum prefectum nostrum vel saltem me literis Vestrarum Dominacionum requisivit vel adinvenit, sed contra constitucionem et diffinicionem utriusque nostri plus quam mille oves ex hac terra educte sunt. Quod cum ad scitum domini prefecti ventum fuisset, firmissime mihi commisit quo, ubicunque res tales invenirentur, iuri detinerentur; ego autem similiter iudicibus nobilium istius comitatus serio commisi ut secus nullo modo auderent facere. Eam ob rem iurato illi nihil est imputandum, voluntatem domini sui facienti, neque mihi; nam voluntas domini nostri prefecti[1] est ut, iure mediante, discernetur cuius vicio hec predicta contigerint; neque mee potestatis est ut verveces ipsos sine scitu domini prefecti nostri dimitti facere possim. Consului tamen homini Vestrarum Dominacionum qui literas Vestrarum Dominacionum attulerat, quoad dominum prefectum nostrum descenderet ac impetraret informacionem; se de hac re non habere dixit. Nihilominus tamen, intuitu Vestrarum Dominacionum ac vicinitatis bone conservacione, illis quibus in racionem vervecum homines Vestrarum Dominacionum pecunias suas dederant commisi ne ullo modo pecunias ipsas dilapident et exponant, sed reservent ut hominibus Vestrarum Dominacionum restituere valeant. Quod tamen officio et honori meo non detrahere videbitur, omnia causa Vestrarum Dominacionum facere paratus sum et ero. Quod superest, Vestras Dominaciones feliciter valere desidero. Ex Zygeth, feria sexta proxima post festum Corporis Christi, anno Domini 1548.

Anthonius Zygethy, vicecomes comitatus maramorosiensis.

Multi Wolachi nomine Vestrarum Dominacionum comitatum hunc peragrant, dicentes quod hominibus pertinencie civitatis vestre coemunt. Cum tamen perplurimi sunt qui de pertinenti Radna veniant et sine literis perambulent, sicuti et iste qui hos verveces emit, quod theloneatores istius comitatus, ut acceperunt, pro detinendis et arrestandis vervecibus miserunt.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis Vincencio Zewcz, iudici ac iuratis civibus civitatis Bistricie, et cetera, dominis amicis vicinisque mihi observandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCLXVIII.

Turda, 1548, 8 Iunie.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi întărește măsurile luate în ce privește pe Românii făgărășeni.

Nos, Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius, locumtenens Reginalis Maiestatis eiusque Serenissimi filii ac in regno Hungarie et Transsylvanie iudex generalis, et cetera, memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod Prudentes et Circumspecti domini Ioannes Weres, iudex regius, et Petrus Haller, cives civitatis cibiniensis, in suis ac aliorum universorum Saxonum septem et duarum Sedium personis, nostram venientes in presenciam, exhibuerunt et presentaverunt nobis quosdam articulos in simplici papiro conscriptos, qui pacem et concordiam inter ipsos universos Saxones et totam terram Fogaras continere dinoscebantur, tenoris infrascripti, supplicantes nobis iidem iudex regius et Petrus Haller, nominibus quibus supra, ut, eosdem articulos literis nostris ad verbum ad unum inscribi facientes, pro ipsis Saxonibus ipsorumque posteris in testimonium future inter eos et constitute ac terram Fogaras pacis confirmare dignaremur.

Quorum quidem articulorum inscripcio talis est: *Instituta dominorum Saxo-*

[1] Spanul.

num cum terra Fogaras super reformacione observacionum quibus pax inter habitantes terras [= terre] durare possit. Tenor vero articulorum hoc modo sequitur: Inprimis Wolachus fogarasiensis non educat oves suas in territorium Saxonum, nisi habita convencione coram iudice possessionis; et, si convencio celebrata fuerit, iudex dabit in [= ei] literas, quas perferat ad castellanum et, e converso, castellanus dabit literas satisdacionales sive fideiussoriales, in quibus cavebit castellanus pro domino ovium et pastore et numero ovium, quorum nomina utrinque in literis conscribantur, et sic educet oves suas in territorium eiusmodi possessionis, una cum literis iudici exhibendis. Item, si, citra indultum Saxonum, in terram eorum oves convexerint, aut citra favorem intertenuerint, primum denuncient illi Saxones per hominem iudicis ut depellant oves; si pastor non fuerit obediens mandato, ex uno grege accipiantur oves quatuor. Si adhuc contumax erit pastor, mulctetur in dupplo; et, si adhuc temerarius erit, sedecim oves auferant; et, si superaddet amplius, capiatur, et non dimittatur nisi soluto homagio [1]. Et, si maluerit Saxo, liberam interficiendi pastorem habet facultatem. Item, ubi pecora in damno reperta fuerint, impellantur, et iudex possessionis, habita proborum estimacione, de ovibus satis, faciat Saxoni damnificato. Et, si pastor vi vel manu armata oves defendere voluerit iudex faciat eum capere, et Saxo producat testes de violencia; vel, si testes defuerint, iuxta legem regni stet ad caput eius cum septem coniuratoribus, et, habita fidei deposicione et criminis in caput eius coacervacione, subeat sentenciam capitalem. Ubi vero aufugerit pastor, castellanus eum iuri statuat, et procedatur contra eum ordine immediate suprascripto. Ubi vero pastor incendium minatus fuerit, sive ignem excitaverit, si repertus fuerit in territorio Saxonum, ordine prescripto celebretur in caput eius iudicium, et interficiatur. De aliis vero casibus criminalibus, si capi poterit pastor, puniatur, habito iusto iudicio, et sentencia per bona merita cause elicita et eliminata. Si vero aufugerit, castellanus sistat eum iuri in foro Fogaras, hoc est in sede iudiciaria de Fogaras. Attamen, propter casum incendii, si dominus suum pastorem in iudicium non exhibuerit, vel exhibere non poterit, iudicium nihilominus in pastorem transigatur, et testes recipiantur, si non defuerint. Si vero penuria testium fuerit, Saxo iuret septimo se in caput pastoris, et dominus pro eo interficiatur. Item Volachus qui possessionem taxaverit et descripserit, capiatur, et, introducto et recepto testimonio fide digno, capite puniatur; si vero testes defuerint, in caput eius iuramentum iuxta legem regni celebretur, et interficiatur. Et, si transfugerit in terram Fogaras, castellanus ordine suprascripto celebret in caput eius iudicium. Item silvam prohibitam ovibus pastores desecare non debeant; quod si fecerint, tales pastores capiantur et convincantur in solucione homagiorum suorum; aliter non dimittantur. Et, si violenciam et armatam manum inferet, ordo servetur prescriptus in puniendo pastore; si vero aufugerit, et pastor oves reliquerit, iudex de homagio pastorum accipiat satisfaccionem. Si vero oves quoque abstulerit secum, et discesserit, castellanus servet in hoc processum superius prescriptum. Ubi vero ad excitandum ignem arbores prohibitas pastor desecaverit, solvat pastor birsagium silve prohibite in medio possessionis ab antiquo observatum. Item Valachi qui de presenti oves suas in terra Saxonum [habent] infra decimum quintum diem a die presenti, hoc est feria quarta proxima post dominicam Oculi [= 27 marcii], computandum super pastura ovium cum illis quibus interest concordare debeant; alioquin prescripte pene subiaceant. Nos itaque, iusta et legitima supplicacione annotatorum iudicis regii et Petri Haller, Cibiniensis, nomine Universitatis Saxonum nobis porrecta, exaudita et admissa, prescriptos articulos, non abrasos, non cancellatos, presentibus literis nostris, sine diminucione et augmento aliquali, insertos, quod omnes eorum continencias, in quantum scilicet rite et legitime existunt emanati viribusque illorum veritas suffragatur, ratos habentes et acceptos, pro ipsis universis Saxonibus ipsorumque heredibus et posteritatibus uni-

[1] Răscumpărarea umană.

versis confirmamus, eosque pro eisdem perpetuo valituros auctoritate nostra declaramus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datum Thorde, feria sexta proxima post octavas festi Corporis Christi, anno eiusdem millesimo quingentesimo quadragesimo octavo.

Lecta.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; şi întărirea regală din 1571.)

DCCCLXIX.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a boierilor Ioan Moţoc, Vornic şi Teodor Băloş, Logofăt. Suceava, 1548, 2 Iulie.

Elias, Dei gracia Waivoda, dominus et heres terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Salutem et omnis felicitatis continuum incrementum. Mittimus ad Dominaciones Vestras hic [= hos] dilectos et egregios nostros boyarones Ioannem Mochok, Provisorem nostre Curie, et Theodorum Bolos, Cancellarium nostrum, medio quorum nonnulla nunciavimus. Itaque postulamus, que nostro nomine coram protulerint, illis Dominaciones Vestre fidem adhibere velint. Quos in reliquo bene et feliciter valere desideramus. Datum Soczavie, feria secunda post festum Beatorum Petri et Pauli, anno Domini Mo Do XLVIII[1].

[Vo:] Prudentibus et circumspectis domino iudici eiusdemque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXX.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre hotarele satului Iad, pe care le va cercetă şi cămăraşul Rodnei, şi despre cazul zidarului Ioan. Iaşi, 1548, 19 Octombre.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte. Salutem et omne bonum. Nunciata Vestre Dominacionis sane intelleximus per hominem Vestre Dominacionis Prudentis, ex parte metarum videlicet de Yaad. Hoc intelligendo, misimus literas nostras camerario nostro de Radna-Banya quatenus ne talia peragat; magis[2] bonam concordiam et pacem teneat ex parte Vestre Dominacionis. Et, quidquid furtim vel violenter acceperunt aliqui de iobagionibus nostris, ut omnia restituere et persolvere debeat. Ceterum rogamus diligenter Vestram Dominacionem, tanquam amicum et vicinum nobis dilectum, ut illam summam pecunie Ioannis Lapicide nobis mittere velitis. Et, quidquid hic ostensor presencium nomine nostro protulerit, ut eidem credere et adhibere velitis. Datum ex oppido nostro in foro Yaz, secundo die Luce Evangeliste, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo octavo.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio, iudici de Bistirche, amico et vicino nobis sincere dilecto[3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Pentru Moţoc, v. şi mai sus, iar pentru Toader Băloş, Gh. Coriolan, în *Neamul Românesc literar*, II, pp. 111, 124-5. El se făcù călugăr la Moldoviţa, supt numele de Teofilact *(ibid.)*.

[2] „Ci mai curând...“

[3] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLV.

DCCCLXXI.

Roman, 1548, 14 Novembre.

Iliaş-Vodă către Bistriţeni, despre un atac al Bârgăuanilor asupra oamenilor săi.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti, salutem. Perlatus est ad nos rumor de violenta invasione subditorum Vestrarum Dominacionum ex Burgo in subditos nostros, qui et interfecti sunt, — quinque scilicet persone. Qui non vulgarem summam pecunie secum habuerant. Itaque postulamus diligenter investigare et modis omnibus explorari faciatis per quem clade hac subditi nostri affecti sunt; summa et nos diligencia inquiremus quinam autores istius facinoris erunt; que res et ab amicicia nostra est aliena et federibus recens iunctis contraria. Nihilominus postulamus ut omnia subditis nostris sarciantur que damna illis ultra mortem eorum allata sunt; maluimus de tali[bu]s Vestrarum Dominacionum subditis apud eos queri quam ipsi nos de iniuria vindicare; resque direptas restitui mandetis, ac de vi ab eis facta eos puniatis, ut, pena in eos dedita, ceteri coerceantur, ne impunitate latrocinia crescant. Rem nobis optime gratam facturi et ad bonam vicinitatem retinendam necessariam. Quos in reliquo bene valere desideramus. Datum ex Romano Foro, feria quarta post Martini Confessoris, anno Domini 1548.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio N., iudici civitatis bistriciensis, eiusque iuratis civibus, et cetera, amicis et vicinis sincere dilectis[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXXII.

Roman, 1548, 19 Novembre.

Gheorghe Braşoveanul către Bistriţeni, despre trimeterea lui Moţoc Vornicul pentru o judecată.

Prudentes et circumspecti domini, mihi honorandi. Salutem et serviciorum meorum diligentissimam commendacionem. Literas Dominacionum Vestrarum accepi; nullam aliam expedicionem super id nanciscere potui pro parte optata Dominacionum Vestrarum preter quod dominus meus Graciosissimus emissurus est Mochok Wornik[2]; eius medio controversia illa modo bono componetur. Nisi resisterint, male se habebunt isti subditi nostri: iam in accinctu est Mochok. Me commendo. Datum citissime Romano Foro, die Beate Elizabet Vidue, anno Domini 1548.

Georgius Coronensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio, iudici civitatis bistriciensis, eiusdemque iuratis civibus, dominis et amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXXIII.

Neamţ, 1548, 20 Decembre.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre reclamaţia sa împotriva lui Ioan Zidarul.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti, salutem. Optime Dominacionibus Vestris constat quomodo domum cuiusdam subditi

---

[1] V. nota precedentă.

[2] V. mai sus, la data de 2 Iulie 1548.

nostri, magistri Ioannis Muratoris, iure obtinuimus, ob certam pecuniarum summam quam a parente nostro levavit, et cetera, videlicet usuales terre nostre quingentos florenos et mille. Itaque postulamus Dominaciones Vestras huic nostro fideli servitori, nomine Petro Hescharell[1], auxilio esse velitis in vendendam domum illam quo melius et carius poteritis. Ex parte vero magistri Luce, concivis vestri, quoque informacionem dedimus presencium nostro ostensori; cui fidem adhibere postulamus, que nostro nomine coram protulerit. Nam is magister Lucas quoque plus levavit quam quod debuit. Reliquum est Dominaciones Vestras bene valere. Datum ex oppido Nems, in vigilia Thome Apostoli, anno Domini 1548.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, et cetera, et vicinis nobis sincere dilectis[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXXIV.

Iliaş-Vodă către Bistriţeni, despre afacerea lui Ioan Zidarul, vânzând lui Paul Budaker casa căpătată în Bistriţa. Suceava, 1549, 13 Ianuar.

Nos, Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera, significamus presentibus universis et singulis, cuivis hominum illas visuris et lecturis atque audituris, salutem et favorem. Dominus Illustrissimus parens noster, cuius anima Deo vivat, Petrus Wayvoda, certum habuit negocium cum quodam murario, subdito protunc nostro, magistro Ioanne, ita ut conficeret in foro soczaviensi ecclesiam lapideam. Idem vero magister Ioannes, cum levasset octodecim milia asperorum, promptam pecuniam, nondum negociis confectis se contulit Bistriciam; parens vero noster eundem iure requisivit, et devictus exstitit murarius. Domum lapideam quam emit Bistricie civitate, parens noster iure obtinuit, et ei dicatus est. Itaque nunc domum istam vendimus cuidam civi bistriciensi nomine Paulo Bwdeker florenis ducentis, maius florenis 60, eundemque super id assecuramus, plenipotentem reddimus, tanquam hereditatem suam propriam, et eciam posteri sui sic fruantur. Si vero insurgerent nonnulli causa litigacionis eiusdem domus, in nos accipiemus omnia talia gravamina. In cuius rei vigore et testimonio subimprimere duximus sigillum nostrum. Datum Soczavie, octava Epiphaniarum Domini, eiusdem anno 1549[3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi copie din 1555.)

DCCCLXXV.

Episcopul-Tezaurariu Martinuzzi către Bistriţeni, despre diploma ce trebuie să se elibereze lui Budaker. Alba-Iulia, 1549, 3 Februar.

Prudens et circumspecte domine, amice honorande, salutem. Rogavit me per literas suas et Magnificus dominus Wayvoda moldaviensis ut in causa vendite domus murarii illius qui iure contra eius parentem convinctus fuerat, literas meas emptori illius domus, quo securius illam possideret, darem. Tamen cum emptori illi mee litere in hac re proficue non sint, sed Dominacionis Vestre, hortamur ipsam, velit pro lata a se in causa domus sentencia literas suas ipsi emptori domus dare, quo liberius illam possideat. Albe-Iulie, secundo die Purificacionis Marie, anno Domini 1549.

Frater Georgius,
episcopus waradiensis, thesaurarius et locumtenens, et cetera.

---

[1] Uşărel.

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, pp. XLIV-V.

[3] Cf. *ibid.*, p. XLIV.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Pellioni, iudici bistriciensi, amico honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXXVI.

Bistriţa, 1549, 10 Februar

Petru Uşerul dă chitanţă lui Paul Budaker, pentru plata casei lui Iliaş-Vodă în Bistriţa.

Ego Petrus Osserul, alias ostiarius Spectabilis et Magnifici domini Elye Wayvode moldaviensis, domini mihi Graciosissimi, fateor et recognosco per presentes quod Prudentes et Circumspecti domini iudex et ceteri iurati cives civitatis bistriciensis iuxta contractum factum de empcione domus magistri Iohannis Lapicide, quondam in ista civitate habite, manibus meis assignaverunt florenos monete usualis ducentos et sexaginta, super quibus dictos iudicem et iuratos quietos et expeditos pronuncio harum mearum, quibus sigillum meum usuale subimprimere curavi, vigore et testimonio mediante. Actum coram honestis et fidedignis ac in uberius testimonium vocatis viris Christa Charnath[1] ac Lazaro Albyrt, concivibus oppidi Sochaw. Datum dominico die post festum Beate Dorothee Virginis, anno 1549.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi copie din 1555.)

DCCCLXXVII.

Turda, 1549, 11 Februar.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Scaunele săseşti, despre vama ce trebuie să plătească negustorii români.

Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius, locumtenens Reginalis Maiestatis et filii sui charissimi, ac iudex generalis regnorum Hungarie et Transsilvanie, etc., prudentibus et circumspectis iudicibus regiis et villicis ceterisque iuratis civibus et universis inhabitatoribus civitatum, oppidorum ac villarum, Sedium Segeswar, Meggyes, Kewhalom, Kewkellewwar et Enyed, presencium noticiam habituris, salutem et favorem. Intelligimus plerosque negociatores esse, tam in regno moldaviensi, quam eciam transalpinensi, necnon et in hoc regno habitantes, qui de rebus et mercibus secum in hoc regnum adductis, ac rursum eciam de rebus et bonis in Sedibus Vestrarum Dominacionum emptis et in extera loca educendis, iustas et ab antiquo consuetas vigesimatorum brassoviensium soluciones facere nollent. Cum autem filiales quoque vigesime istarum Sedium ac oppidorum ab antiquo ad vigesimam brassoviensem pertinuisse dicantur, nos, cives ipsos brassovienses in antiquis eorum libertatibus conservari facere volentes, requirimus vos, vobisque omnibus ac singulis, authoritate nostra qua fungimur, firmiter committimus ut deinceps universos illos proventus, qui racione filialis vigesime ad vigesimam brassoviensem, non solum tempore nundinarum, et in ipsis nundinis, sed ante et eciam post quoque tempus nundinarum, provenire de iure et consuetudine debent, ipsis civibus aut hominibus eorundem libere exigendos, ac in signum huiusmodi libere exactorum vexillum eisdem erigendum permittere; quin et contumaces et clam sese a solucione facienda subducere volentes, eciam per insurreccionem vestram, ad iustas ac debitas soluciones vigesime brassoviensis faciendas cogere et compellere modis omnibus debeatis et teneamini. Alioqui certi sitis quod nos et cives ipsos brassovienses in eorum libertatibus defendere et regios proventus vigesime in vero statu conservare ac tueri volumus. Secus non facturi. Presentes autem, post earum lecturam, semper reddi volumus exhibenti.

[1] Cristea Cernat.

Datum Thorde, feria secunda proxima ante festum Beati Valentini Martyris, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono.

Fr[ater] Thesaurarius, manu propria.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 144.)

DCCCLXXVIII.

Nemeşii din Inidora şi Haţeg către Sibiieni, pentru procesul unuia dintre ei. Băcia, 1549, 30 April.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Post salutem et amicicie nostre commendacionem. Noveritis quod nonnulli fratrum nostrorum, presertim Michael Warhely, habuerunt quasdam differencias et causas cum quibusdam hominibus Vestrarum Dominacionum in Sede iudiciaria dominorum iudicum et iuratorum civium de Zazssebes motas et suscitatas, quas de Sedibus suis iudiciariis iidem fratres nostri per modum appellacionis in presenciam Vestrarum Dominacionum accepissent maturius revidendum et discuciendum. Pro eo rogamus Vestras Dominaciones, tamquam fratres et vicinos nostros honorandos atque confidentes, per presentes, quatenus Vestre Dominaciones, ob respectum amicicie et vicinitatis nostre ulteriorem, atque communis iusticie, velitis et dignemini ex parte hominum Vestrarum Dominacionum, quos iidem prenotati fratres nostri eisdem Vestris Dominacionibus nominaverint in quibuslibet causis et differenciis ipsorum merum iudicium cum satisfaccione impendere et administrari facere. Quod nos Vestris Dominacionibus in similibus vel eciam maioribus recompensare et regraciare studebimus. Nam alioquin eosdem prelibatos fratres nostros in talibus damnis et oppressionibus permittere non possumus. In reliquis Vestras Dominaciones felicissime valere optamus. Datum ex loco congregacionis nostre Bachy, feria tercia proxima ante festum Beatorum Philipi et Iacobi Apostolorum, anno Domini 1549.

Universitas nobilium comitatus hwnyadiensis et districtus de Haczak, fratres et vicini Vestrarum Dominacionum, et cetera.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium ceterisque iudicibus et iuratis civibus civitatis cibiniensis, et cetera, dominis et amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCLXXIX.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre uciderea unor oameni ai săi. Iaşi, 1549, 7 Maiu.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte. Salutem et favorem. Conquerimur per homines nostros, videlicet nomina eorum Stzan [1] et Ywan ac Mathee, qualiter sunt [inter]empti quinque homines nostri, idest consanguinei eorum, per homines Vestre Dominacionis Prudentis de Borgho Maiori; nam et antea misimus literas nostras ad Vestram Dominacionem; super quam nullam iusticiam administrare fecistis. Itaque rogamus Vestram Dominacionem Prudentem quatenus eisdem secundum Deum et eius iusticiam omnem iusticiam administrare faciatis, quia ipsi conquesti sunt nobis accepisse ab eis octo centa florenis secundum usum huius terre nostri, et tres equos; insuper ut solvent *(sic)* mortem eorum secundum consuetudinem regni. Quod si feceritis, bene; sin autem non, sciat Vestra Dominacio quia nos in duplo re[s] accipere permittemus. Ceterum bene et

[1] Sztan?

elicissime valere desideramus. Datum ex oppido Foro Yas, in festo Stanislai Mariris, anno Domini XLVIIII.

[Vo: Prudenti et circumspecto domino iudici bistirciensi(s), amico et vicino nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXXX.

Suceava, 1549, 21 Iunie.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre acei oameni ai lui ucişi lângă Bârgău.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti amici et vicini nobis sincere dilecti, salutem. Scripsimus aliquocies in negocio interfectorum hominum preterito hieme in finibus Burgo perpessas (!). Dominacionibus Vestris iterum, tercia vice, scribimus ut iusticiam presencium exhibitoribus administrare absque dilacione ulla faciatis. Aliud nihil nisi bona et pecuniam quam acceperunt postulamus reddi fratribus interfectorum, quia nobis sic retulerunt hoc facinus perpetratum fuisse a subditis vestris ex Burgo. Itaque, tot iam laboribus fracti et sumptibus exhausti, iterum accurrunt ad nos, supplicantes ut nostram operam pro eis apud Dominaciones Vestras per literas interponeremus, quo iam tandem quod eis istic debetur sine ulteriori difficultate adipiscantur. Qua in re subditis nostris pro officii nostri debito deesse noluimus. Itaque postulamus, Dominaciones Vestre mandare velint iis ad quos pertinet, ut sine quibusvis ulterioribus dilacionibus satisfaccionem et res ablatas resarciant, neque eos denuo iusticie petende causa recurrere, aut novos sumptus facere cogant, nam, nisi hominibus nostris resarciantur omnia ita quemadmodum scripsimus, quorsum ea res spectabit [1], facile intelligere poterint Dominaciones Vestre. Cogemur querere raciones quibus subditos nostros vindicemus: utrum ad retinenda federa et bonam vicinitatem pertineat, Dominaciones Vestre iudicium estote [2]. Quas in reliquo bene valere optamus. Datum Sochavie, in crastino Sacratissimi Corporis Christi, anno Domini DMXLVIIII *(sic)*.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio N., iudici civitatis bistriciensis, eiusdemque iuratis civibus, amicis et vicinis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXXXI.

Suceava, 1549, 7 August.

Iliaş-Vodă către Bistriţeni, despre plângerea locuitorilor din Feldru că sunt opriţi a tăia pădurea pentru arături.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte, salutem. Queruntur nobis subditi nostri de Feldra quomodo eadem eos ex iustis metis et pratis terminorum terrarum eorum, id quod semper possederunt et ad eos concernent, eos prohibet ne quidquam iuris illic habeant et se inde abstineant, inter densam silvam si campum limpidare curaverunt [3]. Itaque postulamus, quod ad bonam vicinitatem pertinet, eadem ea curet, ne subditi nostri iniuria aliqua afficiantur hac ex parte, sed, quemadmodum tempore parentis nostri constitutum fuit, ita et nunc fieri

[1] „Ce-o să se întâmple."

[2] „Puteţi judecă d-voastră dacă aceasta poate fi spre întărirea legăturilor şi a bunei vecinătăţi".

[3] „Dacă fac curături în pădure."

omnem progressum optamus. Cetera oretenus fidelis noster servitor Ivon Huschar [1] nunciabit, quod a nobis in commissis habebit, nostro nomine; cui fidem dare velitis. Datum Soczavie, feria quarta post festum Transfiguracionis Domini, eiusdem anno 1549.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio N., iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXXXII.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, pentru hotarul Feldrului. Iaşi, 1549, 27 August.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte, salutem. Accepimus literas, tum et nunciata Dominacionis Vestre medio presentis servitoris nostri. Nihil aliud ex parte metarum Fewldro scribere voluimus Dominacioni Vestre preter hec: Scimus parentem nostrum defunctum hec omnia, de quibus metis Dominaciones Vestre litigare volunt, cum defuncta Maiestate et eiusdem filio, tum eciam cum Reverendissimo domino fratre Georgio thesaurario et cum ceteris pocioribus regnicolarum dominis in bonum finem composuisse. Insuper intelleximus Dominacionem Vestram misisse ad dominum Reverendissimum ut hominem suum specialem intromittet ad proponendas metas itidem, ut et nos illic mitteremus. Ne Dominaciones Vestre se aggravent quod mittere noluimus preter hec nostra scripta: ad composicionem parentis nostri et ordinacionem tenere nos volumus, et, quemadmodum ab antiquis observatum fuit, et eciam tempore Francisci Literati, olim camerarii in Rodna, constitutum per dominum Reverendissimum, nulla litigacio hactenus fuit; nostro vero tempore quid attentare Dominaciones Vestre volunt, ignoramus: locum autem illum audimus datum fuisse a Dominacionibus Vestris Fewldren[s]is. Ceterum, quod presens fidelis noster servitor Ioannes Huscherel [2] nostro nomine dixerit, illi fidem adhibere eadem velit. Quem bene valere desideramus. Datum ex oppido Ias, feria tercia post festum Divi Bartholomei, anno Domini 1549.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Seech, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXXXIII.

Ana Nadásdy, văduva lui Ştefan Majláth, către Sibiieni, despre trimeterea unor boieri făgărăşeni. Făgăraş, 1549, 27 Novembre.

Prudentes et circumspecti domini, nobis plurimum honorandi. Post salutem et nostre *(sic)* commendacionem. Misimus isthuc hos agiles boyerones nostros, videlicet ostensores presencium: Kompsa, Ballya, Sandor et Algya [3], certis de quibusdam negociis nostris erga Dominaciones Vestras. Quare Dominaciones Vestras uti dominos rogamus quatenus Dominaciones Vestre velint eosdem exaudire verbisque eorundem eisdem nomine nostro declarandis fidem creditivam adhibere, et deinde cum optata ad nos remittere relacione. In relinquo *(sic)*, Dominaciones

---

[1] Uşerul.
[2] Uşărel.
[3] Comşa, Balea, Şandru, Aldea.

Vestras felicissime valere optamus. Datum ex arce nostra Fogaras, feria quarta post festum Beate Catherine Virginis, anno 1549.

Anna de Nadasdh,
Spectabilis et Magnifici Stephani Maylath consors, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium et iudici regio ceterisque iuratis consulibus cibiniensibus, et cetera, dominis nobis plurimum honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCLXXXIV.

Făgăraş, 1549, 27 Novembre.

Mateiu Daczó, castelan de Făgăraş, către Sibiieni, despre o afacere a oamenilor săi.

Prudentes et circumspecti domini, plurimum honorandi. Post salutem et servicii mei sinceram commendacionem. Nunciavi nonnulla Dominacionibus Vestris de quibusdam negociis nonnullis per hos boyerones castri Fogaras, videlicet ostensores presencium. Quare Dominaciones Vestras rogo, uti dominos mihi confidentissimos, quatenus Dominaciones Vestre velint dictis suis eisdem nomine meo referentibus omnem fidem credencie prestare. Reliquum est, Dominaciones Vestras Deus felicissime conservare velit. Datum ex arce Fogaras, feria quarta post Catherine Virginis, anno 1549.

Matheus Daczo, provisor et castellanus castri Fogaras, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium et iudici regio ceterisque iuratis consulibus cibiniensibus, et cetera, dominis mihi plurimum observandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCXXXV.

Bahluiu (Hârlău), 1550, 5 Ianuar.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre numirea episcopului de Vad, Gheorghe.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte. Salutem et omne bonum. Misimus hunc Reverendissimum dominum Georgium episcopum de Rhew ut eidem dare autoritatem literasque colonorum in pertinenciis Bistricie, qui tenent et utuntur grecam fidem, ut eidem episcopo proventum dare et administrare debeant, auscultare ac honorifice servareque ob respectum nostrum vel bone vicinitatis. Quod si feceritis, gratam rem faciatis *(sic)*. Ceterum bene et felicissime valere optamus. Datum ex oppido nostro Balovie, in vigilia Epiphanie Domini, anno Domini 1550.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino iudici civitatis Bistircie, amico et vicino nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în „Analele Academiei Române", XXVII, pp. 21-2, nº v.)

DCCCXXXVI.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o cerere către ei a supuşilor săi din Rodna. . . . . 1550, 9 April.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis sincere dilecti. Salutem et omne bonum. Supplicant nobis iobagiones nostri de Radnabanya, hi Saxones qui venerant de Murwa *(sic)*, quatenus literas nostras scriberemus Vestris Dominacionibus. Itaque rogamus Vestras Dominaciones ob respectum nostrum ac nostri bone vicinitatis uti libere intrare ipsos permittatis apud Vestram Dominacionem, et, quidquid emere volunt ad suas necessarias, vel ad sustendendum quipiam, ne egre ferat Vestra Dominacio malicia eorum: quia non est nobis iudicare quemquam, sed Dei altissimi, quia nobis videtur homines recte vivere. Alioquin bene et felicissime valere desideramus. Datum † *(sic)*, 9 die mensis aprilis, anno Domini 1550.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, videlicet iudici ac civibus civitatis Bistricie et cum eorum assessoribus, amicis et vicinis nobis sincere dilectis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCLXXXVII.

Ioan, cămăraş de Rodna, către Bistriţeni, despre lemnele ce se taie pentru cetatea Gherlei. Rodna, 1550, 4 Iulie.

Prudens et circumspecte domine vicineque nobis plurimum honorande. Salutem et nostri commendacionem. Notum facimus Vestre Prudenti Dominacioni qualiter nobis literas misit Magnificus dominus frater Georgius, thesaurarius ac locumtenens regni istius, uti ligna aliqua ad edificacionem domus Wywar, quas eadem hic in alpibus succidere fecisset, per homines nostros per aquam deferre mittere faceremus usque ad Bethleen. Sciat eadem quod nos nullum lignum succisum illius necessitatis scimus, verum quidem venit ad nos Providus Gregorius Porkolab, servitor Vestrarum Prudentum Dominacionum, unacum literis eiusdem, qui locutus nobis fuit rogatumque nos habuit ut talia ligna hic succidere permittere dignaremus. Nos autem causa Vestre Prudentis Dominacionis libenter concessimus, tali autem modo, ut, si aliqui voluntarie succidere volunt, per pecunias Vestre Prudentis Dominacionis, succident; nos neque longitudinem, brevitatem vel grossitudinem lignorum scivimus. Insuper nunc tempus falcandi fruges et herbam in dies instat; aqua eciam navigalis [2] periit vel defecit; utcunque servicium illius Magnifici domini nunc perficere non possumus. Libenti animo Sue Magnificencie obedienciam, sicuti et domino nostro Graciosissimo, adhibebimus. Tandem Vestram Prudentem Dominacionem feliciter valere desideramus. Ex Rodna, feria sexta post festum Visitacionis Marie, anno Salutis Domini 1550.

Iohanes, et cetera, camerarius rodnensis,
Vestre Prudentis Dominacionis ad omnia paratus.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Pellioni, iudici bistriciensi, et cetera, domino vicinoque nobis plurimum honorando [3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLVI.
[2] Apa pentru plute.
[3] V. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLVI.

DCCCLXXXVIII.

. . . 1550, 24 Septembre. Sultanul Soliman către Regina Izabela, despre poruncile de intervenţie ce s'au dat şi Domnilor români.

Exemplum literarum Potentissimi Imperatoris Turcarum ad Serenissimam Reginalem Maiestatem, dominam nostram Clementissimam et filium eius Illustrissimum, per Haly-Chawz allatarum, feria quarta proxima ante festum Sancti Michaelis Archangeli, anno 1550.

Inter dominos Christianitatis et in Hungaria atque Transsilvania banderiatorum vexillatorumque dominorum [1] domino Stephano, filio regis Ioannis, et Serenissime Maiestati Reginali. Dum mandatum nostrum ad vos pervenerit, notum sit quod per homines vestros ad nos literas misistis, per quos nobis significatis quod Barath [2] in officio suo et administracione per nos sibi commissa non bene procederet, sive in thesauri dispensacione, sive in aliis. Postulastis autem Petrum Pethroych. Quia vero monachus [3] displicuit, ab eodem officium accepimus et cum potestate nostra officium gubernatoris dedimus Petro Pethroych; vobis autem ambobus dominium et regimen regni Hungarie et Transsilvanie dedimus, e numero chawzeorum [4] meorum Haly-Chawz postquam advenerit ad vos. Quare fortiter, militariter et strenue, tam in negocio thesauri, quam in allis regni negociis procedere et gubernare debeatis. Curam vero gubernacionis ad manus Petri Pethroych concedatis. Monachus est unus heremita, qui, si in aliquo angulo regni monachatui suo sastisfacere voluerit, in pace dimittatur. Si vero ad Portam nostram venerit, hic quoque panem illi prebebimus; si vero iuxta religionem et monachatum suum manere noluerit, et in regno aliquem tumultum excitaverit, et vel arces, vel civitates, vel thesaurum reddere vobis recusaverit, tunc nemini imputet, sed sibi ipsi, si periculum illi contigerit.

Passe budensi, zanchako zegediensi [5], symandriensi [6] et circa Transsilvaniam existenti[bus] vexillatis et banderitatis dominis, item duobus Wayvodis, moldawiensi et transalpinensi, mandavimus per literas ut, quandocunque vos volueritis et mandaveritis, vel Petrus Partrowych *(sic)* voluerit, statim parati sint et auxilium ferent; cum quibus unanimes sitis et mutua consilia habeatis, ac mutuum intelligatis. Et, si quis in regno vestro tumultum excitaret, cum et tales omnes cum istis predictis punire debeatis. Hoc non negligatis, neque obaudiatis *(sic)*, sed citissime statim transigatis.

Per Passam budensem el zanchakum symandriensem semper novitates nobis significare debeatis. Si vero Barath mali aliquid fecerit, paribus votis in eum irruatis insurgatisque et occidatis, sed nullo modo dimittatis.

Multa mandata nostra misimus antea monacho. Mandata nostra venerant ut Beeche [7] redderetur, sed infidelis noluit iuxta mandata nostra Beche reddere. Presens quoque idem mandatum nostrum est. Ob hanc rem Haly-Chyauzeum delegimus, ut nullo modo aliter fiat, sed arx Beeche reddatur, vel ad manus Passe budensis vel zanchaky symandriensis. Tibi, filio regis Ioannis, per hunc eundem Chauseum misimus *caphtan* vestem [8]. Accipe igitur regna tua, ac fortiter, militariter et strenue ea gubernes. Hoc certo intelligas, et firmiter credas, ac in mandatis nostris perseveres.

---

[1] Sangeaci, cu steag.

[2] Baratul, Martinuzzi; — aşà-i zice şi Mircea Ciobanul în scrisoarea de la Bogdan, *l. c.*, p. 191, nº CLXXVIII.

[3] V. nota precedentă.

[4] Ceauşi.

[5] De Seghedin.

[6] De Semendria.

[7] Becse, în Banat.

[8] Caftan de cinste.

[Vo:] Paria literarum Sulimanni Imperatoris Turcarum ad reginam Isabellam et filium suum, 1550 allatarum [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

DCCCLXXXIX.

Ioan Cămăraşul de Rodna către Bistriţeni, despre nişte oi furate.

Rodna, 1550, 26 Septembre.

Prudens et circumspecte domine vicineque nobis plurimum honorande. Post salutem et nostri commendacionem. Literas Vestre Prudentis Dominacionis bene intelleximus, ex parte autem istorum iobagionum domini nostri Graciosissimi, quorum perierunt in montanis oves quadraginta, nunc autem in Magno-Demetrio [2] invenerunt hominem apud quem ex ovibus perditis cognoverunt vivas duodecim, alteras mactavit; dixit autem emisse oves triginta. Quare rogamus Vestram Prudentem Dominacionem faciat eadem, causa domini nostri Graciosissimi nostrique respectu servicii, ut isti miseri iobagiones damnum ne paciantur. Illis eadem adiuvamine esse velit; nos rursum in quibus licitum fuerit eidem reservire et regraciare studebimus. Ceterum quidquid ille captus fassus est nobis, eadem aliqua ex illis significare velit. Cum his eandem feliciter valere desideramus. Ex Rodna, feria sexta ante ferias Sanctorum Cosme et Damiani, anno Salutis 1550.

Iohannes, et cetera, camerarius rodnensis, Vestre Prudencie ad omnia paratus.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Pellioni, iudici bistriciensi, et cetera, domino vicinoque nobis plurimum honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXC.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre chemarea unei diete la Turda.

Alba-Iulia, 1550, 31 Octombre.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris, prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici regio et ceteris iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, salutem et graciam. Licet proximis diebus cum fidelibus nostris dominis regnicolis ita concluserimus ut ad festum diem Sancti Martini proximum [=11 novembris] comicia in oppido nostro thordensi celebrarentur, tamen, cum videamus repentinum in hoc regnum adventum Thurcarum et Wayvodarum utrorumque, moldaviensis et transalpinensis, et res ac negociorum magnitudo moram tantam non paciatur, placuit nobis ut ad diem septimum, ab hodierno inclusive computandum, in oppido nostro thordensi predicto comicia generalia et conventum Universitati dominorum regnicolarum indiceremus, quemadmodum eciam indiximus. Mandamus igitur vobis quatenus ad predictum diem septimum quatuor precipuos fratres vestros cum centum peditibus pixidariis Thordam, qui de statu et dignitate Maiestatis Nostre et filii nostri Illustrissimi, necnon mandato Potentissimi Imperatoris [3] observando, ac modo et racione conservacionis regni et aversione Thurcarum aliarumque gencium externarum maturrime deliberare et decernere, simul cum aliis dominis regnicolis, possint,—mittere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Datum Albe-Iulie, feria sexta proxima ante festum Omnium Sanctorum, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo.

Ysabella, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Pentru înţelegerea acestei porunci, *hogèt*, v. *Geschichte des osmanischen Reiches*, II, pp. 31, 37.

[2] Dumitra-Mare.

[3] Sultanul.

DCCCXCI.

Mediaş, 1550, 6 Novembre.

Nicolae Schneider, judele Mediaşului, către concetăţenii săi, despre gătirile pentru apărarea ţerii şi veştile de atac moldovenesc.

Prudens et circumspecte domine, frater honorande carissimeque. Salutem et amiciciam. Accepi literas Vestre Dominacionis medio familiaris eiusdem. Quod autem hunc ita sustentavi, ne miretur eadem, nam eadem in causa qua ad me misit, habuimus nuncium nostrum Cibinii, ut hii domini nobis informacionem darent; tum de levacione gencium curetis mittendum ad dietam thordensem. Scripsit igitur nobis dominus magister civium civitatis cibiniensis quod media pars ex pertinenciis eorundem parata sit, armis suis bene instructa, ut, cum necessitas postulaverit, insurgere debeant; quod et nos pertinencias nostras quoque ita cerciores reddere debeamus. Iam igitur et nobis mandat dominus Reverendissimus ut per singula capita insurgere erga hostes debeamus; qua de causa quoque Cibinium misimus; tamen nuncius nondum rediit; vult enim dominus thesaurarius ut hi hostes qui intra limites huius regni essent, repellere. Ceterum de dieta quoque nobis scripsit dominus magister civium quod et iuratos fratres suos iam ad dietam transmisissent Thordam, quo et nos mittemus hodierna die, nam dominus iudex regius civitatis segeswariensis una cum iuratis fratribus suis et pixidariis iuxta mandatum Reginalis Maiestatis apud nos est, cum quibus, eciam cum pixidariis nostris ibimus. Accepi quoque a domino Paulo Bolckach, quod Wayvoda moldaviensis nuncium suum misisset ad dominum Thesaurarium ut illi dicetur quod cum Reginali Maiestate concordari ac uniri debeat; sin minus fecerit, extunc in Transsilvania hiemare oporteat, iuxta mandatum Cesaris Turcarum. De levacione gencium ex dieta iam fortasse intelliget Vestra Dominacio quid faciendum erit, sicuti et domini Cibinienses nobis scribunt,—dii tamen erumnas nostras felicius vertant! Eandem Vestram Dominacionem bene valere opto. Datum in civitate meggesiensi, feria 5-a post Emerici, anno Domini 1550.

Hec celerrime.

Nicolaus Sarctor, iudex, et cetera.

[Vo:] Kazum-Passa Budensis quoque dominis regnicolis scribit quod ad aures Serenissimi Cesaris Turcarum devenisset quomodo quidam a fide Cesaris Turcarum Reginalisque Maiestatis eiusque Illustrissimi filii, literis quibusdam acceptis et deceptis, descivissent. Eam ob causam eidem mandatum esset ut eos fidefragos investigaret ac a minimo ad maximum usque extirparet; sed, si fidem pristinam reacceperint ac iuramentum dederint Reginali Maiestati eiusque Illustrissimo filio, atque tandem in eadem persisterent, extunc rursus de facili ad propria redire posset; sin minus, tum fidefragos exstirpare una cum heredibus oporteat.

Non relecta.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Vincencio Pellioni, iudici civitatis bistriciensis, et cetera, domino et fratri honorando carissimoque [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXCII.

Suceava, 1550, 13 Decembre.

Iliaş-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Petru dregătorul de Cetatea-de-Baltă.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere dilecte, sa-

[1] Moldovenii năvăliseră cu Ştefan, fratele lui Iliaş-Vodă. Cf. vol. XI, p. 862, nota 1; *Documentele Bistriţei*, I, pp. XLV-VII şi *Istoria armatei*, I, pp. 288-9.

lutem. Iniunximus h[u]ic nostro ministro Petro, pertinenciarum nostrarum Kykellewar officiali, nonnula nomine nostro Dominacioni Vestre proferenda. Itaque eidem eadem fidem adhibere velit, que nostro nomine protulerit. Quem bene valere optamus. Datum Sochavie, in festo Beate Lucie, anno Domini 1550.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Zewch, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino sincere dilecto[1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCXCIII.

Iliaș-Vodă către Bistrițeni, despre procesul ce se purtă de un om din Valea Rodnei pentru un cal.

Iași, 1551, 29 Ianuar[2].

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis grate. Salutem et omne bonum. Queritur presencium [ostensor], videlicet subditus noster ex Valle Rodne, quomodo quidam subditus vestre civitatis plusquam florenorum precio decem illegitime accepisset propter rem unam confectam ante tribus annis coram Dominacione Vestra tempore Wasko, prioris camerarii qui erat in Rodna[3]. Controversia autem hec est ex parte unius equi qui repertus fuit apud hunc subditum nostrum; presencium vero [ostensor], subditus noster, sese rectificavit: a quo ipse equum emisset presens constitutus coram sede Dominacionis Vestre fuisset. Postulamus itaque ut mandare velitis et constringere subditum vestrum ut e converso restituat percepta, ex quo hec controversia revisa et semel coram Dominacione Vestra iudicata sit. Faciet nobis Dominacio Vestra rem gratam, et non minus suis proficuam. Quem bene valere desideramus. Datum ex oppido Ias, Valerii Martiris, 1551.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Zabo, iudici civitatis bistriciensis, et cetera, amico et vicino grato.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCXCIV.

Ioan Stroici, cămăraș de Rodna, către Bistrițeni, despre un proces între un om dela Sângiorz și altul dela Rebra-Mică.

Rodna, 1551, 2 Mart.

Prudens et circumspecte domine vicineque nobis plurimum honorande. Salutem cum honore. Ex quo presencium ostensor, Matheus videlicet de Sent-Ierg, preteritis temporibus damnum passus est propter bona sua iusta, uti scit eadem causam quam habuit cum quodam homine vestro de Rebre-Minori[4], nomine Craschun[5], et causam istam Vestra Prudens Dominacio iudicavit una cum fratre meo Vazko: quomodo vos invenistis, nos quoque taliter consensimus. Postmodum iamdictus Matheus de illa causa quesivit dominum nostrum Graciosissimum[6], cui Spectabilis Sua Magnificencia literas dedit ad Vestram Prudentem Dominacionem quo ut bona sua ne perderentur. Quare nos quoque rogamus Vestram Prudentem Dominacionem, uti vicinum bonum, ut illa bona ablata huic pauperi homini restituere velitis, qui nullam culpam hisce in negociis habet et damnum patitur. Saucius

---

[1] Cf. *Documentele Bistriței*, I, p. XLVII.

[2] Martirul Valeriu se serbează împreună cu Rufin la 14 Iunie. Atunci însă Iliaș nu mai era Domn. Aș admite că e vorba de Valeriu Episcopul, a căruia zi cade la 29 Ianuar. — Cf. *ibid.*, I, p. XLVII.

[3] V. scrisoarea lui Ioan Stroici din 2 Mart 1551.

[4] Rebra-Mică.

[5] Crăciun.

[6] Domnul Moldovei.

[sau sancius?] est nobis cum omni amicicia vivere quam, nihil ob causam, in discordiis [1]; si vero eadem bona iam dicta restituere non faciet, alio remedio providere nos oportet. Vestramque Prudentem Dominacionem feliciter valere desideramus. Ex Rodna, feria secunda post dominicam Oculi, anno Salutis Domini 1551.

Iohannes Stroitz, camerarius rodnensis, et cetera.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Pellioni, iudici bistriciensi, et cetera, domino vicinoque nobis plurimum honorando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCXCV.

Suceava, 1551, 10 Maiu.

Iliaș-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre nevoia ce are de a se împrumută grâu pentru lucrătorii săi de la Rodna.

Elias, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Egregie domine, amice et vicine nobis sincere grate, salutem. Intelleximus hoc anno satis fertilia in pertinenciis nostris Chycho non crevisse frumenta; ex quo ad sacietatem inde administrare ad Rodna-Bania laboratoribus nostris non potuerunt. Rogamus Dominacionem Vestram velit 200 cubulos tritici mutuo dare et ad manus camerarii nostri in Rodna consignare; tempore messis ex nostris pertinenciis id cum gravaminacione [2] soluturum plerumque. Quem in reliquo bene valere optamus. Datum Soszavie, dominica post Ascensionis Domini, eiusdem anno 1551.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Zabo, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino grato [3].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCXCVI.

Suceava, 1551, 24 Maiu.

Ștefan-Vodă, Domn al Moldovei, către Bistrițeni, despre niște oi găsite la Mogâldea Logofătul.

Stephanus Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis sincere grate. Salutem et

---

[1] „Decât în gâlceavă pentru o pricină de nimica."

[2] „Cu dobândă."

[3] V. *Documentele Bistriței*, I, pp. XLVII-VIII. Pentru Stroici (= fiul lui Stroe; un Stravici supt Alexandru-cel-Bun), v. vol. XI, p. XLVI. — Pentru începutul Domniei lui Ștefan e de notat că o inscripție la Păpăuți o pune la *11 Iunie (Studii și Documente*, XVI, p. 273). Solul de Domnie nouă sosiă la Brașov numai la 18 Iunie (vol. XI din această colecție, p. 783; socotelile Sibiiului — p. 863 — n'o pomenesc). Un raport din Polonia știă însă la 3 Iunie de plecarea lui Ilie *(ibid.*, p. 42, nº LVII), care după o cronică abdică la 1-iu Maiu (Ureche, p. 206). Altă cronică (Eftimie, în Bogdan, *Vechile cronice*, p. 167) dă ca dată de întronare a lui Ștefan *11 Iulie, ceia ce înseamnă tot 11 Iunie* din inscripția dela Păpăuți, care întărește data prin adausul — corespunzător — de „Joi". — Adevărul în această chestie pare a fi următorul: Turcii chiamă pe Iliaș la Poartă din cauza vre unei părî a boierilor, supt cuvânt de întărire a Domniei (așà se făcù și cu Petru Șchiopul, Domn muntean, mai târziu). Aici va fi fost *silit*, prin împrejurările în care se găsià, să renege. Aurul, argintul și scumpele vase ce dusese cu el, după Eftimie, vor fi fost menite să îmbuneze pe Turci. Numai după ce se văzù că Ilie nu se întoarce, Ștefan cerù Scaunul dela Sultan și, căpătând învoirea acestuia, se încoronează la 11 Iunie. — Cronica lui Azarie pomenește lupte ale lui Ștefan cu pribegi sprijiniți de Poloni înainte de a fi sfințit de Macarie al Romanului, pe care el îl adusese înapoi din surgunul de supt Iliaș; pp. 111-2. Acesta pusese în loc pe Mitrofan. V. *Istoria Bisericii*, I, p. 157: Mitrofan erà episcop la Rădăuți la 5 Iunie. Adăugim că în scrisoarea (inedită) a lui Stanislav Boianowski către regele Poloniei (se va tipări în vol. XXV din *Studii și Documente*) se anunță renegarea lui Iliaș: boierii cer ajutorul polon, oferind patru cetăți.

omne bonum. Literas Dominacionis Vestre intelleximus ex parte cuiusdam pastoris quem dicunt inde aufugisse cum nonnullis ovibus; qui hic repertus est una cum ovibus apud quendam boyaronem nostrum Migilda Logofeth. Is vero paratus est eas oves restituere, videlicet 70. Quod si eiusmodi homo venerit, cuius proprie sunt oves, vel fidedignum quem Dominacio Vestra miserit, — quia dicit presencium ostensori non esse adhibenda plena fides, ex quo hanc litigacionem finiendam in se suscepisset, insuper postulat fidelis noster boyaro precium hiemacionis talium ovium et consumpta [1]. Quem bene valere optamus. Datum Soczavie, dominica Trinitatis, anno Domini 1551.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Zewch, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino sincere grato [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCXCVII.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre monedele false care se bat la Rodna.

Lagărul de la Alba-Iulia, 1551, 5 Iunie.

Prudentes ac circumspecti amici, nobis honorandi, salutem. Cusionem adulteratarum monetarum intelligimus; de camerario aliter providebimus; monetarios tamen omnes, quotquot sunt ex Radnabanya, statim adducere et captivare faciatis. Secus non facturi. Datum ex castris ad Albam positis, feria sexta post octavas Corporis Christi, anno Domini 1551.

Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius ac locumtenens, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis [3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului)

DCCCXCVIII.

Ştefan-Vodă (Rareş) al Moldovei către Bistriţeni, trimeţând la ei pe Petru dregătorul de Cetatea-de-Baltă.

Suceava, 1551, 14 Iunie.

Stephanus, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie. Prudens et circumspecte amice et vicine nobis sincere dilecte. Salutem ac omnium rerum bonorum incrementum. Iniunximus h[u]ic Egregio nostro Petro, officiali pertinenciarum Kykellewar, nonnulla verba nostro nomine communicare cum Dominacione Vestra. Proinde eadem illi fidem adhibeat, que nostro nomine coram protulerit. Quem bene valere optamus. Datum Soczavie, die mensis iunii XIIII, anno Domini 1551.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Zewch, iudici civitatis bistriciensis, amico et vicino sincere dilecto [4].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Hrana.

[2] Ştefan scrià atunci încă numai în calitate de păzitor al Scaunului domnesc.

[3] V. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLVIII.

[4] Cf. şi scrisoarea din 13 Decembre 1550 a lui Iliaş-Vodă şi *Documentele Bistriţei*, I, p. XLVIII.

DCCCXCIX.

Sas-Sebeş, 1551, 9 Iulie.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre fuga unui servitor al lui „Francisc, boier moldovean" (cf. la data de 2 Decembre).

Prudentes ac circumspecti amici, nobis honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Dicit nobis Egregius Franciscus boyer moldaviensis quod his superioribus diebus quidam servitor ipsius, nomine Lucas, ipso inscio et clam una cum rebus suis ab eo aufugisset; qui nunc in pertinenciis civitatis vestre latitaretur. Res vero per servitorem ablatas apud Circumspectum Petrum Regeny, concivem vestrum, reperisset. Supplicans nobis ut de hac re vobis scriberemus. Committimus igitur vobis ut, ubicunque dictus servitor suus in pertinenciis vestris inveniri possit, capere ac res suas repertas iure eidem reddere et restitui facere debeatis et teneamini. Bene valete. Ex civitate Zaazsebes, feria quinta post festum Visitacionis Beate Virginis Marie, anno Domini 1551.

Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius et locumtenens, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCC.

Jeciu, 1551, 25 Septembre.

Francisc Kendy către Bistriţeni, despre trimeterea sa cu Nadásdy pentru „a ascultà la părţile moldoveneşti".

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Salutem et nostri commendacionem, et cetera. Novitates quas nobis scribitis grato accipiemus animo a Vestris Dominacionibus. Nos feria secunda proxime preterita [= 21 septembris] reversi sumus a Reverendissimo domino thesaurario ex Cibinio. Eciam Sua Reverendissima Dominacio commisit Vestris Dominacionibus ut talibus rumoribus et novitatibus, tam Suam Reverendissimam Dominacionem, quam eciam nos servetis. Nam nos cum domino Magnifico Nadasdy Sua Reverendissima Dominacio misit ad partes segesvaryenses inter medios Siculos, ut ad partes moldavienses auscultaremus. Igitur Dominaciones Vestre ad hos rumores moldavienses sint diligentes et solliciti. Habeant Vestre Dominaciones viros et bonos homines persc[r]utatores ad illas partes, ut assidue dominum Reverendissimum et nos veris et certis rumoribus servetis. Ceterum nos literas vestras mittere non possumus ad dominum Reverendissimum, quin nos pro nunc nostros servitores misimus ad diversas partes, ut nostri servi conveniant ad nos. Nam et nos hic non sedebimus, sed manebimus ad partes illas, quo nos misit dominus noster. Igitur Vestre Dominaciones per vestros homines mittant ad dominum Reverendissimum. Valete. Ex castro nostro Weecz, feria sexta ante Michaelis, anno Domini 1551.

Franciscus Kendi.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et amicis nobis honorandis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. XLVIII.

DCCCCI.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre străjerii ce s'au aşezat în munte.

Lagărul de la Lipova, 1551, 12 Novembre.

Prudens et circumspecte domine, amice honorande. Salutem et mei commendacionem. Studium et diligenciam Dominacionis Vestre quam in rebus patrie et regni huius prestitit et prestat eciam nunc, magnopere probo rogoque ut, si quid homines ad hoc constituti retulerint, faciat me Dominacio Vestra cerciorem. Fieri autem non potest ut nunc illos quos explorandi gracia sub alpibus tenet, illinc amoveantur, sed eos Dominacio Vestra tamdiu interteneat, donec bellum istud duraverit. Dominacionem Vestram bene valere opto. Ex castris ad Lyppam positis, secundo die festi Beati Martini, anno Domini 1551.

Frater Georgius,
episcopus waradiensis, thesaurarius et locumtenens, et cetera.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Vincencio Zewch, iudici bistriciensi, amico honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCII.

Episcopul-Tezaurariu Gheorghe Martinuzzi către Bistriţeni, despre Francisc Dobokay, pe care-l trimete în Moldova.

Lagărul de la Lipova, 1551, 2 Decembre.

Prudens ac circumspecte, nobis dilecte. Expedivimus hunc Egregium Franciscum Dobokay ad Wayvodam moldwayensem, presencium videlicet exibitorem, pro certis quibusdam negociis nostris exsequendis apud illum, ob eoque *(sic)* comittimus tibi firmissime ut, dum et quando ad te pervenerit, eidem Francisco Dobokay unum equum pro itinere suo ordinare et prestare debeas hominemque cum ipso pro tuicione et expedicione unum dare debeas quoque. Secus ne feceris. Ex castris ad Lippam positis, secunda die decembris, anno Domini 1551.

Frater Georgius, episcopus waradiensis, thesaurarius
ac locumtenens, et cetera.

[Pe o foiţă adausă:] Siquidem uno equo sufficere non posset, extunc duos eidem Francisco Dobokay ordinare et dare debeas.

[Vo:] Prudenti et circumspecto iudici civitatis byztriciensis, nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCIII.

Bistriţenii către Sibiieni, despre un proces al pribeagului moldovean Teodor.

Bistriţa, 1551, 9 Decembre.

Prudentes et circumspecti domini ac amici nobis honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Acta est in sede nostra iudiciaria causa quedam inter nobilem Theodorum Moldavum, uti actorem, parte ab una, contra Prudentem Petrum Renor, iuratum civem nostrum, uti reum, parte ab altera. Actor sic proposuit: Contigit ut, dum annis superioribus elapsis coactus fuisse derelinquere nedum hereditates et patriam ipsam, ob tyranidem videlicet Petri Wayvode moldaviensis, venissetque in partes terre maramarosiensis, tum unus suorum servitorum secum existencium furto sibi abduxisse certa bona in valore florenorum centum et quadraginta. Istum suum servitorem, furem videlicet, Prudens Petrus Rener, protunc iudex bistriciensis, apprehensum, vinctum in carceribus teneri fecisset atque bona furto ablata ab illo suo servitore accepisset; de quo negocio cum cercior fuisset

redditus, statim Bistriciam divertisset ac bona sua ab ipso Petro Rener, iure mediante, postulasset, idemque Petrus Rener coram Prudente Mathia Zaaz, iurato cive, ac Gregorio Thorozky, porkolabione, partem bonorum sibi restituisset, nempe in valore florenorum 40; cetera adhuc restarent. Apud quem itaque partem aliquam invenisset, apud eundem et residuam partem quereret, florenos videlicet centum.

Attractus, Petrus Rener, respondebat quod de negocio isto, bonorum videlicet ablatorum, dictum Theodorum actorem penitus absolvisset, ab eodemque liber et quietus esset pronunciatus, sicuti comprobari intenderet.

Prudens itaque Petrus Rener introduxit testes: Circumspectum videlicet Mathiam Zaaz, iuratum civem nostrum, et Gregorium Thorozky, porkolabionem, qui fassi sunt hunc in modum: Constat quidem nobis quod Prudens Petrus Rener in presencia eorum certa quedam bona Theodoro restituisset, sed an penitus eundem Theodorum contentum reddidit, vel an ab eodem liber et quietus pronunciatus sit, non satis ipsis constaret.

Auditis ergo parcium proposicionibus et responsionibus et intellectis fassionibus testium, pre oculis habentes Deum et eius iusticiam, talem tulimus sentenciam quod, ex quo Petrus Rener, attractus, suum responsum, nempe quod Theodorum de bonis contentum reddidisset et quod ab eodem liber esset pronunciatus, comprobare non potuit; igitur pro maiori assecuracione ac purgacione sui, idem Petrus Rener, iuramento mediante, se ipsum expurgare debeat factoque iuramento penitus absolutus sit. Hac nostra sentencia dictus Petrus Rener aggravatum se existimans, causam ulterius revidendam per viam appellacionis coram Sede iudiciaria Dominacionum Vestrarum transsumendam optavit; quod eidem, suadente iusticia, concessimus. Petimus Dominaciones Vestras velint, si quid secus visum fuerit, iuste discutere. Cupimus easdem bene valere. Datum Bistricie, die 9 decembris, anno 1551.

Iudex et iurati consules civitatis bistriciensis.

[V°:] Prudentibus et circumspectis dominis magistris civium, iudicibus et iuratis consulibus civitatis cibiniensis, necnon septem et duarum Sedium saxonicalium ac toti Universitati Saxonum transsilvanensium, et cetera, dominis et amicis honorandis.

[V°, de un contemporan:] 1552, die 12 ianuarii. Cause introascripte *(sic)* sentencia per dominos Bistricienses lata per dominos Saxones et in vigore conservata, ut attractus iuramentum deponere debeat, quo deposito liber et expeditus sit pronunciatus. Terminus deponendi iuramenti est datus feria sexta post Fabiani et Sebastiani proxime venturum [= 22 ianuarii] [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCIV.

Sibiiu, 1552, 1-iu April.

Sibiienii dau imputernicire Românului Neagu a opri pe iobagii nobililor de la lucrul câmpului în Ticuş.

Magister civium, iudices et iurati consules civitatis cibiniensis, universis et singulis presencium noticiam habituris secamus [=communicamus] quod, cum nos, attentis incommodis et difficultatibus que inhabitatoribus regie terre emergunt ex eo quando alieni de terra nobilium et territoriis Septem Sedium arant, atque id crebro usurpetur in territorio Thukos, neque tamen per iudices et alios iuratos Sedis Ruppes propter distanciam locorum arceri potest,—ideo nos huic presencium exhibitori, Valacho Nago, potestatis facultatem dedimus et contulimus, prout

[1] Teodor poate fi unul din cei citaţi de G. Coriolan, în *Neamul românesc literar*, II, p. 111. Poate fi Teodor Băloş, care trădă pe Rareş în 1538 şi mântui în călugărie *(ibid.*, p. 124).

damus et conferimus presencium vigore, ut colonos de terra nobilium ab aracione et seminacione ac usurpacione territorii Thukos arceat et inhibeat. Siqui vero ab usurpacione territorii desinere noluerint, nobis ut id referat; cui nos remedio opportuno providere volumus. Ac presencium post lecturam exhibenti restituendum. Cibinii, die prima aprilis, anno Domini 1552.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCCCV.

Cercetarea locuitorilor din Ocna-Sibiiului cu privire la un cioban care a tăiat oile stăpânului. Ocna-Sibiiului, 1552, 2 Iunie.

Prudentes et circumspecti domini, nobis honorandi. Salutem et officiosissimam commendacionem. Noverint Dominaciones Vestre quomodo coram nobis comparuerunt Providi viri Ioannes Ola, tamquam actor, ab una, necnon Valentinus Bolgar, idem quoque inhabitator noster, tamquam attractus, partibus ab altera, ubi predictus actor contra ipsum nominatum attractum proposuit hoc modo: „Carissimi domini. Habuimus nos simul in grege uno oves nostras; ex quo amisimus oves duas, quas existimo meas fuisse". Ex adverso attractus interrupit sermonem dicendo: „Oves non fuerunt tue, nam ex dica deprehendi fuisse meas". Rursum actor inquit: „Domini mei. Nos simul suscepimus ut diligenter inquireremus oves illas perditas, quod, si aliquis nostrum inveniet, alius alio indicare velit. Contigit quod Valentinus Bolgar audivit Valachum quendam ex Urmen, qui eciam opilioni suo oves pascere adiuvit, mactasse in Scheperczen oves duas, ibique carnes vendidisse. Inquirens diligenter de pastore illo, pastor, ab aliis hoc intelligens, de periculo sibi timuit valde, rem ipsam fratri suo in Urmen aperuit rogavitque eum ut, si quomodo fieri posset, propter oves illas duas ablatas negocium ipsum cum Valentino Bolgar componere vellet. Frater itaque furis, cuius nomen mihi nunc suppetit, Ioannem knesium de Armen[1] summopere petiit ut facimus illud nomen fratris sui cum Valentino Bolgar quoad melius posset, ne spani id intelligerent, sedaret sicque odium mei carissimi; ut sane intellexi, cum fure illo absque scitu meo et voluntate mea sese composuit, nec enim id ut suscepit mihi manifestavit. Qua de causa suspicor oves illas fuisse meas, et non presentis mei adversarii". Ad hec attractus ipse respondit: „Oves fuerunt mee, et non tue". Illis itaque sic coram altercantibus, interrogavimus partes utrasque, num certis testimoniis comprobare possent; ex quo ambe partes dicerent: „Oves rapte fuerunt mee, non tue", cuiusnam oves illae fuissent proprie? Valentinus Bolgar ad hec nobis respondit: „Ex dica intelligo meas fuisse oves (meas), nam duas ex grege non comperio". Quem lacius interrogavimus, num eciam iuramentum auderet ob hoc deponere. Qui respondit quod non iuramentum prestare vellet; satis fore hoc ipsum: dicam suam demonstrare. Ex adverso statuit supra commemoratus Ioannes Ola Walachum quendam coram in testem, quem iuris ordine examinare voluimus, sed, prius interrogantes ipsum Valentinum Bolgar, num pro teste sufficientem suscipere aut ipsum reicere vellet, qui dixit, non ipsum in testem assumans: „Quid ego scio quid Ioannes Ola illi dedit aut promisit pro premio! Fortasse testimonio ille suo caput meum perdere nititur." Auditis itaque ambarum parcium proposicionibus atque responsis, hanc tulimus desuper sentenciam: Ex quo Valentinus Bolgar iuramentum facere nollet quod oves fuissent sue, preterea quod furem excepit, neque illum iudicibus ostendit, ut in exemplum aliis condigna pena huiusmodi fur clancularius a dominis iudicibus punietur, ne ceteri tam libere furarentur, sed se ipsum absque scitu iudicum clandestine sese confederavit et composuit accepitque ab eo quantum voluit,—damnavimus in hoc ipsum ut penalis

[1] Armeniu.

et obnoxius in hac parte dominis iudicibus esse deberet. Insuper, quod eciam Ioannem Ola supradictis verbis contumeliosis coram inhonestavit, commisimus ut personis honore dignis honorem suum prestare illi deberet et teneretur. Qua quidem sentencia actor contentus, attractus vero, non contentus, causam ipsam, cum tota serie lacius revidendam, per appellacionis viam more solito coram Dominacionibus Vestris provocavit; cui quidem appellacioni nos libenter locum dantes, detulimus, rogantes easdem ut in premissis partibus ambabus omnimodam velint iusticiam administrare. Quas valere optamus. Ex Wyzackna, feria 5-a ante Penthecostes, 1552.

Villicus, iudex ceterique iurati et seniores oppidi Wyzackna.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudici regio ceterisque iuratis civibus cibiniensibus, dominis et amicis nobis semper honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCVI.

Sighişoara, 1552, 8 Iunie.

Locuitorii din Sighişoara către Sibiieni, despre gătirea de năvălire, la Trotuş, a Domnului Moldovei, cu Turci şi Tătari.

Prudens et circumspecte domine honorande. Salutem nostrique commendacionem. Ex veridica relacione certi hominis nostri segeswaryensis hesterna die ex Moldavia redeuntis intelleximus maximam Turcorum et Thartarorum copiam in Moldavia esse et Wayvodam una cum gentibus suis quoque penes illos assurgere et in oppido Thataros congregari, unde una dierum hic apud nos esse potuerit. Insuper capitaneus germanorum militum apud nos versancium hec quoque Egregio domino Andrea Brandis literaliter significare curavit. Quid hac in re cogitandum foret, eadem viderit, ne incauti et imparati obruamur. Et Vestram Dominacionem tandem felicem valere optamus. Datum ex civitate segeswaryensi, octavo die iunii, anno Domini 1.5.5.2.

Magister civium, iudices iuratique consules civitatis segeswaryensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Petro Haller, magistro civium civitatis cibiniensis, et cetera, domino nobis observando.

[Pe o foiţă adausă:] Ceterum, quicquid dominus Georgius Philippi, iuratus confrater noster, pro parte combustorum et possessionis Wolkan contulit, si nuncius Dominacionis Vestre a domino generali[1] rediit, nobis informacionem vel ad scitum dare velitis, qualiter nostrum negocium previa racione se habeat.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCVII.

Bahluiu (Hârlău), 1552, 12 Septembre.

Alexandru-Vodă al Moldovei (Lăpuşneanu) către Bistriţeni, despre solia la ei a lui Ioan din Bistriţa şi înlocuirea lui Vodă-Joldea.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice et vicine sincere grate. Salutem et omnis felicitatis continuum incrementum. Mittimus hic fidelem nostrum ministrum, nomine Iuon, camerarium rodnensem, ad Dominacionem Vestram, cuius medio nonnulla Dominacioni Vestre nunciavimus. Itaque postulamus que nostro nomine coram protulerit, eadem illi fidem adhibere velit. Quem bene valere optamus. Rogamus Dominacionem Vestram, velit illi conductorem dare quousque ille iter suum perficere poterit. Ceterum scire eadem debet de latrone et religione *(sic)* christiane

[1] Castaldo.

hosti, iam suum perfecisse et condignas penas iuxta facta sua suscepisse[1]. Ex quo autem Deus optimus maximus ad paternalem nostram elegit hereditatem, volumus esse fautor et bonus amicus christiane gentis. Quem in reliquo bene valere optamus. Datum Bachlovie, feria secunda post festum Nativitatis Marie, anno Domini 1552.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Zewch, iudici civitatis bistriciensis, et cetera, amico et vicino sincere grato.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCVIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre două care ce a comandat la ei şi nişte şofran ce-i trebuie. Suceava, 1552, 15 Novembre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Circumspecti, prudentes viri, domini et vicini nobis sincere grati. Salutem et summam bene merendi voluntatem. Significamus hisce literis nostris propter duos curros quos preparare predecessor noster Stephanus Wayvoda per Dominaciones Vestras instituit. Rogamus igitur, ob respectum mutue amicicie et vicinitatis, predictos curros finire iubeat. Crocum optimum ad racionem pecuniarum nostrarum similiter destinare pro florenis viginti velint; quod nos, facta solucione, in omnibus regratificari studebimus. Ergo Dominaciones Vestras bene ac feliciter valere optamus. Ex castro nostro Suczavie, die decimo quinto mensis novembris, anno 1552.

[Vo:] Circumspectis et prudentibus viris, dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis ac vicinis sincere gratis.

[Tot pe Vo:] Tofan.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCIX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre porci exportaţi din ţara sa şi pentru un ceasornic. Botoşani, 1552, 24 Novembre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti viri, domini amici et vicini nobis sincere grati. Salutem cum summa bene merendi voluntate. Significamus hisce literis nostris ad civitatem vestram aliquam summam porcorum ac scrofarum per certos homines nostros vendendi gracia misisse, quos auxilio consilioque Dominaciones Vestre in locum convenientem una cum servitoribus nostris destinare velint, ut ex illis expensas acquirere possimus. Postea misimus parvulum horologium destructum ad Dominaciones Vestras; rogamus uti reparare ac construi facere apud magistros idoneos huius artis velitis. Similiter hominem expertum horologii ad nos mittere, quem donis ac omni honore afficere studebimus. Summam vero pecuniarum nostrarum per hominem vestrum fidum nobis ut remittatis amice petimus. Propterea nos vicissim in omnibus ad libitum votumque Dominacionum Vestrarum agere et rependere semper conabimur. Tandem sanos ac incolumes esse Dominaciones Vestras cupimus. Ex castro nostro Botossenii, die vicesimo quarto mensis novembris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis et vicinis nobis sincere gratis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] E vorba de Ioan-Vodă Joldea, pe care-l înlocuise.

DCCCCX.

Târgoviște, 1553, 1-iu ianuar. Radu-Vodă (Iliaș) al Țerii-Românești către Sibiieni, despre trimeterea lui Petru Gerendy cu un om domnesc.

Prudens et circumspecte domine ac amice singularissime. Salutem et amiciciam paratam cum incremento bone vicinitatis. En misimus ad Vestram Dominacionem Egregium dominum Petrum Gerendy ac familiarem nostrum Ploop Wascult *(sic?* Vasile?) nominatum in certis nostris negociis Vestre [Dominacioni] palam oretenus in presencia refferentes. Quibus in dicendo vestra eadem fidem adhibere velit indubiam tamquam (h)ore nostro prolatam. Cui nos tamquam domino et fratri commendamus; quem et felicem valere optamus. Datum in oppido nostro Targovista, primo die mensis ianuarii, 1553.

Radwl, divina favente gracia Wayvoda,
dominus heresque perpetuus terre transalpinensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino N., magistro civium civitatis cibiniensis, domino et tamquam fratri singularissimo amando [1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCCCXI.

Gherla, 1553, 17 Februar. Ioan-Baptist Castaldo, generalul împărătesc din Ardeal, către Sibiieni, despre prietenia și nevoia de înțelegere cu Radu-Vodă.

Prudens ac circumspecte domine, amice honorande. Salutem et nostri benevolenciam. Quamvis proximis literis scripseramus ita a nobis ordinatum esse ut milites germani in pagis circumiacentibus distribuerentur, cum tamen modo aliqui tractatus cum Thurcis incepti sint, ad paucas dies maneant in eadem civitate Germani isti, quos intra paucos dies ad loca destinata collocare poteritis. Ceterum Radul Wayvoda, ex quo a nobis antea quoque omni favore et benevolencia prosecutus sit, et ille bonum vicinum et amicum futurum nobis se ipsum polliceatur, non committendus [=omittendus] esse videtur. Communicatoque cum dominis et domino Wayvoda consilio, placuit ut libere isthic milites stipendiarios conducere possit, nam et alio modo, si necesse fuerit, iuvandus erit. Datis ex arce Uywar, 17 die februarii, anno 1553 [2].

Vester: Ioannes Baptista Castaldo, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis domino Andree Byrkner, magistro civium civitatis cibiniensis, amico nobis honorando.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCCCXII.

Sântioan, 1553, 6 Mart. Francisc Kendy către Sibiieni, despre datoria de a primi bine pe Socol, Stolnicul muntean, cu ai lui, care e gata a-și vărsă sângele pentru creștini.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis observandi. Salutem, nostram commendacionem. Bene constat Dominacionibus Vestris res transalpinenses quantum in fluctibus et procellis sit iactata hactenus et nunc quam incertus sit status illius regni a parte Thurce. Quod, avertat Dominus, si, infelicitate pressi(i), in fugam sese receperint, peto Dominaciones Vestras, tamquam amicos atque fratres, ut, si Szakul Stolnik sese cum coniuge, liberis, familia et fratribus

---

[1] Pentru năvălirea și instalarea lui Radu Ilie, v. vol. XI din această colecție, pp. III-IV.

[2] Mircea-Vodă se gătia de întoarcerea cu Turcii (v. nota precedentă).

ad tutelam vestram contulerint, velitis ad vos recipere, nomine nostro, interim dum Dominus Deus ipsi et suis melius providerit[1]. Vel per nos, vel alium aliquem vos scitis, fratres carissimi, quam studiose et sanguine inserviret christianis, pro suis viribus! Quem unice commendatum habeant racione nostri, ut, quicquid officii in eum contuleritis, hoc erga nos fecisse sciatis. Nam non secus accipiemus. Quod pari officio in re vestra communi ac privata a nobis experimini. Et bene valete. Ex Szentyvan, feria secunda proxima post dominicam Oculi, 1553.

Franciscus Kendy, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici aliisque iuratis civibus civitatis cibiniensis, dominis et amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a se lăsà la dânsul lucrători străini, căci în ţară a fost ciumă, şi despre ceasornicul său. Iaşi, 1553, 25 Mart.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Providi prudenciisque ornati domini amici ac vicini, nobis sincere grati. Salutem ac omnis felicitatis perpetuum incrementum officiaque nostra promptissima, cum summa bene merendi voluntate. Cum sepissime literas nostras causa bone ac perfecte vicinitatis firmiter conservande erga vos misissemus, ob eandem causam atque opinionem et in presenti fidelem servitorem nostrum hisce literis nostris destinavimus, ut omnes homines causa victus acquirendi gracia, qui in terram nostram pertransire volunt, intuitu amicicie nostre nequaquam arrestari faciant, eciam atque eciam rogamus. Nam Pater noster Celestis in terra nostra plaga pestilencie aliquod [= aliquot] mille hominum e vivis sublevavit, ut agriculturam perficere sine auxilio extraneorum vix queamus. Ideo obnixe petimus, tam homines causa questus gracia, quam eciam eos qui in terra nostra victum acquirere cupiunt, liberos ingredi dimittant. Nos vicissim ex terra nostra qui exire optant propter res atque negocia eorum liberos dimittere volumus, ut amicicia nostra perfectissime connecta sit, — quam continue polliciti sumus, ut consuetudo inter ista duo regna tempore predecessorum christianorum semper habita est, nec Dominaciones Vestras preterire novimus. Horologium missum ad reparandum quamprimum nobis remittere studeant currosque duos quos predecessor noster[2] construere iusserat, ad racionem pecuniarum suarum, illos largiores et alciores artificibus idoneis finire committant; pro quantis autem appreciati, ex solucioneque in residuo remanserunt, cum graciarum accione persolvere curabimus. Exhibitori vero literarum, quidquid nostro nomine Dominacionibus Vestris narraverit, fidem creditivam illi adhibere velint. In reliquo fauste feliciterque valere Vestras Dominaciones ad annos nestoreos desideramus. Ex castro nostro yassiensi, vicesimo quinto die marcii, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tercio.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque nobis sincere gratis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Socol adusese şi sprijinià pe Radu-Vodă Iliaş.

[2] Înţelege pe Ştefan Rareş, nu pe Joldea.

DCCCCXIV.

Lagărul d'inaintea Târgoviștii, 1553, 20 Maiu.

Mircea-Vodă al Țerii-Românești către Sibiieni, despre un jaf al lui Panigrad, fost pârcălab de Târgoviște.

Circumspecte domine ac amice singularissime. Salutem et nostram commendacionem. Conqueruntur nobis nobiles Simon Literatus de Thargovista ac Petrus et Iarphas ac Sthan, familiares nostri, super eo quod nobilis Panigrad, condam castellanus oppidi Thargovista, parcium civitatis cibiniensis commorans, sine scitu ac voluntate sui prelati reculas suas universas, que medio tabellionum in presencia eiusdem palam declarabuntur, depredasset ac furtive ad domum suam reduxisset; quorum unus, Simon Literatus scilicet, a domino[1] tum proxime, racione cuiusdam equi Radwl Waivoda scilicet, Brassoviam delegatus fuisset, qui, nullo exulatu condemnatus, per eundem Panigrad damnum maximum passus fuisset; relique autem tres persone multiplicia damna passe dicuntur, que presente tabellione apertissime constant. Quare rogamus vos, tanquam dominos et amicos carissimos, eisdem nostris servitoribus predictis racione damnorum per Panigrad factorum omnimodam impendere curetis satisfaccionem. Ex hoc enim vestra in nos comprobatur amicicia et fraternitas haud facta [= falsa]; nam alioquin nostros haud sinimus fore damnificatos. Si autem ipse Panigrad, sese expurgare volens, [diceret] ut voluntas sui prelati[2] talis foret depredacio,—coram nobis, plurimis testimoniis, comprobatum est sese tale facinus clam ac occulte, nesciente suo prelato, commisisse, nec ad manus Wayvode, sed ad proprias reduxisse edes. Ex [i]is enim plenariam exspectamus relacionem. Datum ex castro nostro prope Thargovista metato, sabbatto ante Pentecosten, anno 1553.

Mirche, divina favente gracia Wayvoda,
dominus heresque perpetuus terre transalpinensis.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis magistro civium ac senatoribus universis civitatis cibiniensis, dominis ac amicis carissimis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

DCCCCXV.

Orăștie, 1553, 24 Maiu.

Mărturii, și de Români din Gealmar, Jeledinți și Pischinți, despre niște pământuri de la Romos, cu pomenirea năvălirii turcești în acele părți.

Fassiones testium Egregii Vallentini Ispan de Gealmar, quos adduxit una cum Generosa domina Katharina, sua coniuge, ad faciem terrarum arabilium et fenetorum contra iudices et senatores oppidi Zazwaras, immo contra universum oppidum Zazwaras. Qui quidem testes coram nobis, Georgium Kizer, iudicem regium civitatis Zazsebes, Christophorum Listium, iuratum senatorem civitatis cibiniensis, Matthiam Bornemizza, nobilem iudicem adoptatum, fide prestita fassi sunt super quasdam terras arabiles et feneta, quas sua asseveracione asseveraverunt in territorio ramazienzi esse Vallentini Ispan. Feria quarta festi Penthecostes, anno Domini 1553.

Primus testis, Andreas Gealmari, fide prestita sic fassus est quod, ab eo tempore quo ipse suam rem familiarem cepit curare agrumque colere, scit quod Albertus Parosi possedit unam terram arabilem magnam et unum fenetum. Post mortem vero eius devoluta sunt ea ad Vallentinum Ispan. Verum antea negavit se scire de quatuordecim terris arabilibus quicquam.

Secundus, Gregorius Vincze de Losad, tercius Petrus Zudor de eadem,

---

[1] De Vodă. E vorba de Radu Iliaș, cu care acum se luptă Mircea. V. și *Istoria armatei*, I, p. 293.

[2] A celui care l-a pus, a Domnului.

quartus testis Katharina, vidua Martini Farkas, de eadem, fide prestita fassi sunt unanimiter quod pater domine Katharine, coniugis Vallentini Ispan, nobilis de Losad, Matthias Gergel nuncupatus, possedit illas terras, ab avis sue coniugis ad se devolutas atque lege reversas, eas nempe terras quas coram ipsis demensi sunt. Hoc itaque se dixerunt scire quod illinc in Gealmar ad predictum nobilem frumentum convexerunt. At quot iugera sint, ipsi nescirent.

Quintus, Georgius Zazwarasi de Feierwar, fide prestita sic fassus est quod ipse olim emisset a Thoma Kako de Gealmar tria iugera et unum fenetum, que domina Katharina, consors Vallentini Ispan, dedisset in sortem sue sororis, coniugis Thome Kako. Cumque (ait Georgius Zazwarasi) voluisset migrare alibi, ambivit cum illis Franciscum Medwe et Georgium Baniaz, at illi noluerunt emere, et postea coactus vendere rursus domine Katharine coniugi Vallentini Ispan. Ceterum fassus est fuisse eas terras hereditarias ad dominam Katharinam devolutas.

Sextus, Franciscus Gealmari, fide prestita, taliter fassus est quod ipse scit undecim iugera habere Vallentinum Ispan, sibi invicem contigua, in uno ordine, in alio loco quatuor, in tercio loco penes limitem duo, cis fluvium tria; preterea feneta tria, unum Kerekret vocatum, alterum Nagret [1], tercium Rekete [2]. Has terras fassus est se scire esse hereditate ad Vallentinum Ispan devolutas.

Septimus, Iohannes Gealmari, fide prestita nihil scivit fateri.

Octavus, Petrus Haraj de Ramaz, fide prestita sic fassus est quod terre quatuordecim iure hereditario redierunt ad dominam Katharinam, coniugem Vallentini Ispan. Quia (inquit), cum olim Imperator Turcarum desolavisset eam provinciam, in Ramaz tantum septem fratres evaserant Turcam, in silvis moncium. Cum vero descendissent in pagum, habitaverunt una in cella vinaria, ac tales terras totque occupavissent cuiusmodi et quales eis placuissent. Ceterum alia iugera quoque fassus est iure reversa esse ad dominam Katharinam, qua [=que] quidem demonstraturum se promiserat. At, cum ad rem perventum est, tantum hallucinatus est.

Nonus, Ramazi Foris, fide prestita sic fassus est quod ipse citatus est loco sue matris, que iam senior est et egrota. Quidem sibi fassa est satis hereditatem habuisse matrem domine Katharine.

Decimus, Speth Kerestel de Ramaz, fide prestita sic asseveravit quod ipse ex sua matre didicit quod septem fratres in montibus evasissent Turcarum manum, cum vastavit eorum Imperator hoc regnum, et post cladem descenderint illi fratres et habitaverint in una cella vinaria. Quorum quidem virorum unus dictus fuisset Georgius Hadnag [3], qui habuit quandam filiam nuncupatum Uzan[4], que nupsisset cuidam nobili de Losad, Gregorio Losadi, qui una cum uxore satis superque egit in Ramaz, dein migravit in Losad, postremo in Gealmar, et inibi mortuus. Ceterum autem illi septem fratres relati, ubicunque voluerunt, et quales, tales occupaverunt terras, in paceque possiderunt. Verum fassus est alias fuisse terras prope pagum, que fuerunt illorum fratrum, sed Ianczi, alius vir domine Katharine, concambiavit illas. Quas terras 14 fassus est fuisse hereditarias.

Undecimus, Vinczi Kerestel de Ramaz, sic fassus est quod ipse scit a puericia possedisse dominam Katharinam illas terras tanquam hereditarias, neque quis contradixit.

Duodecimus, Laurencius Kws, fide prestita similiter fassus est.

Nomina et asseveraciones testium valachorum de Gealmar.

Primus Iohanes Koewer, secundus Bar Thoma, tercius Galie Ztoika, quartus Cziokan Iowan, quintus Solde [5] Bukur, sextus Fauur Iowan [6], septimus Solde Roman,

---

[1] Rădiul-Rătund, Rădiul-Mare.
[2] Răchita.
[3] Hotnogul.
[4] Uța.
[5] Joldea.
[6] Ioan Faurul.

octavus Thwrk Iwon. He persone unanimiter, fide prestita, fassi sunt taliter quod ipsis optime constat quod ille terre que dimense sunt, primo duodecim, secundo undecim, tercio due, quarto quatuor, et cis fluvium tria feneta fuisse hereditario devoluta ad dominam Katharinam ab avis. Quas demonstraverunt

Testes Valachi de Piskencz.

Primus Iowan Grüa [1], secundus Dan Grüa, tertius Czewka [2], quartus Dekul [3], quintus Mihul, sextus Czioban, septimus Thoder, octavus Serbatin [4], fide prestita, unanimiter fassi sunt quod ipsi sciunt 35 iugera et feneta 3, que hereditario iure devoluta sunt ad dominam Katharinam, que nobis demonstrata sunt. Cum vero coarctati fuissent illi sex iugera demonstrare, non potuerunt. Has fassiones harum personarum, quas fassi sunt in facie terre, nos fidelissime in has literas inscripsimus et sigillis nostris propriis obsignavimus, in maiorem rei evidenciam. Datum in Zazwaras, diebus et anno quibus supra.

[V°, de altă mână:] Dye pezeygenn auff den Romoserr irr Lanndt mitt denn Edlleyttenn vonn Iallmar inm Proserr Sthuell. Eynngeiuisenn *(sic)* am 24. Deg Mawy, im 1553 [5].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, XV, p. 291.)

DCCCCXVI.

Vinţul-de-sus, 1553, 12 Iunie.

Judele de Sas-Sebeș către tezaurariul Petru Haller, despre intrarea sa în Vinţ, pe care-l ține pentru rege.

Magnifice domine et domine mihique honorande. Post serviciorum meorum me[i] ipsius commendacionem. Quoniam notifico Vestre Magnificencie ut ex mandatum et commissum dominorum Saxonum cum omni paciencia ad castrum oppidi Alwyncz intravi, et in eo nunc sum, fecique cum isto castellano, qui hic intus erat in castro, talem convencionem; super quam rem ipse mihi fidem suam dedit. Cui similiter et ego sibi fidem prestiti, ita ut nos insimul Serenissimo principi, domino et domino nostro Graciosissimo, Ferdinando, Dei gracia regi Germanie ac Bohemie, et cetera, castrum istum servare volumus, quousque Vestra Magnificencia a Sua Magistate magis informacionem ac documentum habuerit. Quibus rogo Vestram Magnificenciam ut, quam citissime poterit, hanc rem per postam Sue Magestati ac Magnifico domino et domino Andree de Bathor, Waywode transsilvano et Siculorum comiti, significare ac transmittere velit. Tandem de solucione istis hominibus, qui hic in castro erunt, similiter et de hiis curam habere velit, et tandem de *(sic)* causam meam hic quam melius considerare potest mihi intimare, autem scriptis mittere velit. Valere Vestram Magnificenciam exopto. Ex castro oppidi Alwyncz, feria secunda post festum Barnabe Apostoli, anno Domini 1.5.5.3 [6].

Georgius Kyzdy, iudex regius civitatis Saassebes.

[V°:] Magnifico domino et domino Petro Haller, thesaurario ac consiliario Regie Maiestatis, cibiniensi, domino mihique honorando, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

---

[1] Gruia.
[2] Cioca.
[3] Diicul.
[4] Sâmbotin, Șerbotin ?
[5] Năvălirea Sultanului e acea a lui Murad al II-lea în 1438.
[6] Pentru apanagiul dat Domnilor munteni în Vinţ, v. Lăpădatu, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, II, p. 43 și urm.

DCCCCXVII.

Bistriţenii către Sibiieni, despre somaţia ce li s'a făcut de către Alexandru-Vodă al Moldovei de a se supune lui Ioan-Sigismund şi despre Ioan Zidarul. Bistriţa, 1553, 15 Iunie.

Prudens et circumspecte domine ac amice nobis plurimum honorande. Salutem et nostri commendacionem. In summis discriminibus et periculosissimis temporibus istis novi quid scitu dignum scribere non possumus preter quod sabbatho proxime elapso [=10 iunii] Alexander Wayvoda moldaviensis, proprium suum hominem mittendo, nobis, tamquam vicinis suis dilectis et bene de se meritis, certificacionis gracia indicere curabat ut, si patriam istam, nos ipsos, uxores et liberos salvos esse et permanere desideraremus, extum obedienciam filio Iohannis regis condam prestare et exhibere deberemus. Certo enim cercius huic *(sic:* hic) Imperator Turcarum huic regno transsilvanensi pre[e]sse vellet, cuius potencie neque Sacra Maiestas Romana, et cetera, dominus noster Clementissimus, neque vires istius regni resistendo pares futuri essent; alter enim alteri ex distancia locorum subvenire non posset. Id ergo quod melius ac conservacioni nostre salubrius videretur eligere, ac ista quibus conveniret communicare possemus. Siquidem et Siculi suos internuncios ad regem Polonie, quibus comitivam dedisset, misissent. Notum preterea ait esset Sue Magnificencie duos Wayvodas venire; nihil tamen et isti efficient. Quibus sic auditis, visum est nobis ea Dominacioni Vestre scribere. Quam et bene valere cupimus. Ceterum accepimus literas pro parte Iohannis Murarii. Rogamus autem Dominacionem Vestram, velit negocium illud differe donec Universitas dominorum Saxonum congregabitur. Datum Bistricie, feria quinta, die videlicet Viti et Modesti, anno 1553.

Iudex et iurati cives civitatis bistriciensis.

[V°:] Prudenti et circumspecto domino Andree Byrckner, magistro civium civitatis cibiniensis, et cetera, domino honorando.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXVIII.

Castelanul de Inidoara, Ioan Fanchy, către Sibiieni, despre preotul Ioan din Peşteana, numit Vlădică românesc, care merge la Târgovişte pentru hirotonie. Inidora, 1553, 15 Iunie.

Prudentes et circumspecti domini, amici mihi observandi. Post salutem et servicii mei commendacionem. Is venerabilis dominus Ioannes presbyter de Pesthyana, presencium ostensor (cui Walachorum istius regni transsilvanensis episcopatus per dominum Wayvodam est condonatus) nunc profecturus est in Transalpinum; pro cuius negocio et nos domino Myrche Wayvode scripsimus. Rogamus igitur Dominaciones Vestras ut et Dominaciones Vestre iuxta eum velint domino Myrche Wayvode scribere, ut eum velocius in episcopum confirmari et consecrari faciat; quos eisdem et nos imprimis studebimus. Quas bene valere optamus. Datum ex arce hwnyadyensi, in festo Beatorum Vitti et Modesti, anno Domini 1553.

Ioannes Fanchy de Gordowa,
prefectus, provisor et castellanus arcis hwnyadiensis, et cetera.

[V°:] Prudentibus et circumspectis magistro civium et iudici regio civitatis czibiniensis, et cetera, dominis amicis mihi observandis[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] Acest Vlădică Ioan trebuie aşezat lângă cei de cari s'a vorbit până acum (v. bibliografia în *Istoria Bisericii romăneşti*, I, pp. 136, 170-71 şi urm.). E urmaşul lui Cristofor, pus de regina Izabela, şi astfel al doilea din episcopii de Geoagiu ale căror nume au ieşit la iveală până

DCCCCXIX.

Suceava, 1553, 16 Iulie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre omul ce trimete pentru a urmări datoriile ce are la Ioan Zidarul.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici vicinique sincere nobis grati. Salutem et omnis felicitatis continuum incrementum. Nunciata per fidelem oratorem vestrum Matheum Gref intelleximus, ac pro muneribus missis ingentes gracias agimus. Nos vicissim in omnibus rem perfecte amicicie consentaneam prestare erga Dominaciones Vestras continue studebimus. Nunc vero mittimus hunc fidelem ianitorem nostrum nomine Warzair[1] ad civitatem cibiniensem pro exigendis debitis nostris a Iohanni Lapicida propterque amiciciam vestram perfectam, non in tam exiguis negociis, sed eciam maioribus, rogacionem vestram implere curabimus. Postea sepe scripsimus ut curros nostros destinare versus Brassoviam velitis et pro construendis illis artificibus plenarie solucionem facere studebimus. Ideo rogamus pannum londensem[2] coemere velint ut curri cum illo tegantur. In residuo quam felicissime valere Dominaciones Vestras exoptamus. Actum in Bachlowia, vicesimo octavo die mensis iunii, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tercio.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque sincere nobis gratis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXX.

Bahluiu (Hârlău), 1553, 28 Iunie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre cele 4.500 de cingători ce i-au lucrat şi plata ce o va face în boi.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, etc. Prudentes et circumspecti domini, amici vicinique nobis sincere dilecti. Salutem officiaque nostra promptissima cum summa bene merendi voluntate. Litteras per fidelem servitorem vestrum missas peroptime intelleximus et pro curro nobis misso quam possumus gracias inmortales agimus, ac in omnibus recompensare erga vos studebimus. Zonas vero quatuor milia, quas ad rogacionem nostram misistis, pro florenis 47 ungaricalibus presenti parata pecunia persolvere caremus, sed bovibus solucionem facere ad placitum vestrum curabimus. Exhibitori autem litterarum, quicquid nostro nomine retulerit, fidem plenam illi prebere velint, rogamus. In residuo quam felicissime valere Dominaciones Vestras cupimus. Ex castro nostro Suczavia, sedecima die mensis iulii, anno Domini M q[uingentesimo] quinquagesimo tercio.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis brassoviensis, amicis vicinisque nostris sincere nobis gratis.

[Pecete peste hârtie, prinsă în legătura cărţii; se desluşeşte: Воєводи и гин.]

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 283.)

DCCCCXXI.

Bistriţa, 1553, 12 August.

Bistriţenii către —, despre datoria lui Ioan Zidarul faţă de Domnia Moldovei.

Prudentes et circumspecti domini ac amici honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Scripsit et intimavit nobis Spectabilis et Magnificus Alexander

---

acum. Pentru Peştiana, în ţara Haţegului, lângă Grădişte, v. Iorga, *Neamul românesc în Ardeal şi Ţara Ungurească*, II, pp. 281, 290.

[1] Vărzarul.

[2] De Lund.

Wayvoda moldaviensis super eo quod, licet ex certis regestis in gazophilacio [1] repertis invenisset Iohannem Murarium quendam obligatum fuisse Petro Wayvode quondam florenos hungaricales trecentos et sexaginta; racione quorum debitorum florenos videlicet ducentos et sexaginta ex divendita domo accepisset. Restarent tamen adhuc floreni centum; quam pecuniam restantem omnino tanquam legitimus successor habere intenderet, adhortans nos ut seriem cause ex debito officii Dominacionibus Vestris transcribere velimus. Cuius peticionibus inclinati, presentibus significamus quod primum Petrus Wayvoda, scribens literas, mencionem quidem prefatorum debitorum faciebat, attamen, benignis verbis, interponens fidem suam, heredum, episcoporum ac omnium boyeronum, dictum Ioannem Murarium vocabat ad edificandum ecclesiarum quondam in Romano Foro atque, perfectis laboribus, cum condigna solucione et graciarum accione pacifice et illesum eundem ad nos remittere vellet. Iohannes Murarius ad vocacionem, tum primam, tum secundam, se iturum recusabat, dicens se esse hominem infirmum et demonstrans defectum in pectore. Iterum vocabatur et, nisi veniret vellet, omne debitum ab eodem exigere. Cum itaque Iohannes Murarius sentiret suas excusaciones nihil prodesse, spontebat coram nobis omnibus ut, si eques intrare non posset, vellet ascendere currum qui tunc temporis Petro Wayvode mittebatur. Interim clam se alio conferebat. Petrus Wayvoda, senciens se illusum, faciebat debita via iuris per quendam Matheum theoloniatorem repetere. Iohannes Murarius respondebat quod quidem pecuniam levasset, labores tamen susceptos quoque perfecisset; quod vero ecclesia corruisset, id non ex sua negligencia, sed culpa domini Wayvode esset factum; nullam ergo restituere vellet pecuniam. Quibus intellectis, sentencia mediante decrevimus quod Ioannes Murarius ad consuetudinem regni iuramento mediante se expurgaret. Econtra Petrus Wayvoda, intellecta nostra sentencia, iuramentum fieri et admittere nolebat, nam reges, Cesares verbis suis fidem darent. Rebus sic stantibus, Murarius huc Cibinium se conferebat. Ultimo dictus Matheus theloniator Ioannem Murarium requirebat, volens habere satisfaccionem quoniam sepedictus murarius pollicitis suis non stetisset: pollicitus enim esset se velle ingredi in curru, clanculum tamen profugisset et dominum suum illusisset. Sentencia itaque mediante, devincebatur ad solucionem, et, cum iterum ille idem Matheus theloniator pro solucione accipienda veniret, nihil preter domum ipsam ac currum onustum quibusdam reculis [2] inveniebat atque consortem eiusdem murarii, quam cum bonis arrestabat et prohibicionem super domum faciebat. Sub quo arresto hoc negocium stetit usque ad Eliam Wayvodam, successorem patris, qui simili modo debita instantissime requirebat, domum prohibitam occupare et vendere curabat [3]. Racione cuius cause Ioannes Murarius, tum coram Reginali Maiestate, tum coram Reverendissimo domino Thesaurario, multum conatus est, nihil tamen efficere potuit. Iste est ordo tocius cause, quam Dominacionibus Vestris conscienciose transcribere curavimus. Cupimus easdem bene valere. Datum Bistricie, die 12 augusti, anno 1553.

Iudex et iurati cives civitatis bistriciensis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie din 1555.)

DCCCCXXII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre omul său Grigore Brănişteanul, pe care-l trimete la ei. Suceava, 1553, 3 Septembre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et heres verus terre Moldavie, et cetera. Prudens et circumspecte domine, amice sincere nobis dilecte. Salutem

[1] Comoara,—cu archivele. Tot aşà se păstrează în vechea Comoară a Sultanilor actele de Stat din acel timp.

[2] Lucrişoare.

[3] V. mai sus, p. 456 şi urm., nr DCCCXLIX şi urm.

et omne bonum. Mittimus hic fidelem nostrum servitorem, Gregorium Branischar, cum nonnullis pecoribus isthac; itaque que nostro nomine coram protulerit, illi fidem adhibere omnimodam velit eadem. Quem bene valere cupimus et illi auxilio esse in vendenda pecora. Datum Soczavie, 3 die septembris, anno Domini 1553.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Mathie Zaz, iudici civitatis bistr[i]ciensis, et cetera, amico et vicino nobis sincere grato.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXXIII.

Viena, 1553, 9 Septembre.

Regele Ferdinand către Sibiieni, despre lucrurile oprite de la Radu-Vodă pe care Voevozii Ardealului l-au oprit de a trece.

Ferdinandus, divina favente clemencia Romanorum, Hungarie, Bohemie, et cetera, rex semper augustus, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Intelligimus Radwl Wayvodam et alios eius boyarones hominesque transalpinos, qui, cum, nuper, insciis Wayvodis nostris, cum exercitu in Transalpinam transire atque inde hostes contra regnum istud nostrum provocare non dubitarent, ab ipsis Wayvodis nostris repulsi et profligati sunt, habere inter vos et aliquos vestrum repositas res et pecunias non exiguo valore et numero. Quas omnes, cum, tamquam pacis quietisque istius regni turbatorum, intercipi pro nobis ubique iusserimus, prout racio postulat, Fidelitates Vestras clementer hortamur, vobisque firmiter et sub [gravi]ssime indignacionis nostre pena committimus et mandamus ut pec[unias et res repositas omn]es in medio vestri et apud quemcumque vestrum per prefatum Radwl vel ali[quos ex bo]yaronibus aut aliis hominibus transalpinis prefatis repositas, ad requisicionem et mand[atum fidel]ium Wayvodarum nostrorum, manibus fidelis nostri Egregii Petri Haller, thesaurarii nostri transylvaniensis, absque ulla mora vel difficultate integre ac fideliter assignare, in usum istius regni vestrumque omnium exponencium, debeatis et teneamini. Secus nullo modo facturi. Datum Vienne, die nono mensis septembris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tercio.

Ferdinandus, m. p.

Nicolaus Olahus, strigoniensis archiepiscopus, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis magistro civium, iudici et iuratis ceterisque civibus et senioribus civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXXIV.

Bistriţa, 1553, 26 Septembre.

Cheltuieli ale oraşului Bistriţa pe vremea năvălirii moldoveneşti în Ardeal.

Regestum super exposita civitatis bistriciensis, incipiens a feria tercia ante diem Beati Michaelis Archangeli [= 26 septembris], dum videlicet Wayvoda moldaviensis populum emisisset et Egregius Matheus Pestessy unaçum Mykola Horwat dictis Moldaviensibus obviam Rodnam versus mitterentur, denique super exposita castri Bethleen.

Ad commissiones itaque Spectabilium et Magnificorum dominorum Wayvodarum dedimus in auxilium Matheo Pestessy et Nicolao Horwath, tum equites,

[1] Pentru încercarea din August a lui Radu Iliaş, v. vol. XI, p. IV. Cf. şi *ibid.*, p. 789. Radu plecase din adăpostul său de la Andrei Báthory (Ostermayer, în *Quellen*, IV, p. 515).

tum pedites, ultra trecentos viros, singulis in hebdomadam per den. 75 solventes, facit . . . . . fl. 225, den. 0

Atque iste noster populus interclusit vias versus Moldaviam.

Item, cum, sabbato post Francisci Confessoris diem [=7 octobris], Spectabilis et Magnificus dominus Stephanus Dobo Wayvoda obsidione vallaret castrum Bethleen, omnium primitus dedimus ducentos colonos cum ligonibus et conchis, quibus solvimus in hebdomadam unam singulis per den. 75, facit. . . . . „ 150 „ 0

Statim postquam istos dedissemus, dedimus centum et quadraginta currus, circa quemvis currum tres personas, pro adferendis lignis necessariis; post hebdomadam dimissis istis, iterum dedimus triginta duos currus; terciario iterum dedimus decem currus, postremo tredecim currus; facit currus centum nonaginta quinque, personas vero quingentos et octoginta quinque; quibus eciam per hebdomadam cuique dedimus denarios 75, facit . . . . . „ 438 „ 75

Item secundo dedimus centum colonos cum legonibus *(sic)* et conchis, qui laborarunt per tres dies; solvimus eisdem, cuique pro die uno, per den. 10, facit. . . . . „ 30 „ 0

Item circa principium obsidionis dedimus tres centenarios plumbi, pro . . . . . „ 15 „ 50

Item centenarium unum pulverum salis nitri ad pixides manuales, pro . . . . . „ 12 „ 0

Item globulos ferreos bombardales de maioribus quinquaginta, pro. . . . . „ 5 „ 0

de mediocribus et minoribus trecentos, pro. . . . . „ 18 „ 0

Item ad commissionem domini Wayvode dedimus vecturam unam carbonum, pro . . . . . „ 2 „ 0

Item fecimus preparare centum et viginti octo clavos necessarios ad portam propugnaculi in castris facti, pro . . . . . „ 2 „ 0

fl. 903, den. 75

Item dedimus funem unum longum ulnarum 13, pro. . . . „ 0 „ 60

Item a sabbato ante diem Beati Galli incipiendo [= 14 octobris] misimus alternatim de hebdomada in hebdomadam octo lignifabros, quibus in hebdomadam, cuique videlicet per fl. 1, solvimus, facit. „ 8 „ 0

Item feria secunda, die videlicet Beati Galli [= 16 octobris], ad mandatum dominorum Wayvodarum misimus duos iuratos cives Rodnam versus, ad occludendas vias, quibus adiunximus certos Walachos; exposuimus pro necessitatibus eorundem . . . . . „ 12 „ 50

Item sabbato post Galli [= 21 octobris] rursum misimus octo lignifabros in sequentem hebdomadam, dedimus . . . . . „ 8 „ 0

Item dominico die post Undecim Mille Virginum [= 22 octobris], cum rumor esset Moldavos exire, misso Matheo Pestessy et Mykola in Radnam, addidimus illis centum et quinquaginta Walachos cum arcubus, demptis nostris stipendiariis; quibus solvimus in mensem cuique per fl. 2, facit. . . . . „ 300 „ 0

Item sabbato Simonis et Iude [= 28 octobris], iterum misimus in castra octo lignifabros, quibus dedimus . . . . . „ 8 „ 0

Item feria quinta post Simonis et Iud[e] [= 2 novembris], ad mandatum domini Wayvode, misimus Stephanum Barbitonsorem, nostrum concivem, versus partes marmarosienses cum certis Walachis, ad intercludendas vias versus Moldaviam; exposuimus. . . . . „ 10 „ 0

---

[1] Pare a fi în *ajunul* Sf. Martin, deci: 10 Novembre.

Item sabbato post Omnium Sanctorum [= 4 novembris] rursum misimus octo lignifabros in castra; quibus dedimus . . . . „ 8 „ 0

Item feria sexta post Martini [= 17 novembris][1] misimus in castra quinque murarios, quibus dedimus . . . . . „ 5 „ 0

Item sabbato in die Martini [= 11 novembris] misimus in castra octo lignifabros; quibus dedimus . . . . . „ 8 „ 0

Item ad scripta et commissiones domini Wayvode misimus in castra asseres centum et quadraginta quatuor, pro denariis 5 coemptos, facit. . . . . „ 7 „ 20

Nihilominus ad limitacionem Universitatis Saxonum super pedites mille tenendos tenuimus in castris partem supra nos cadentem, et cetera.

fl. 375, den. 30

Summa flor. 1279, den. 5.

[Vo:] Sumptus castri Bethleen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCC CXXV.

Mănăştur, 1553, 29 Septembre.

Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Sibiieni, despre fuga Moldovenilor şi datoria de a opri lucrurile Muntenilor.

Prudentes ac circumspecti domini et amici nobis honorandi. Salutem et nostram commendacionem. Rumores quos iam ante aliquot dies habuimus, credimus Dominaciones Vestras quoque intellexisse. Hec igitur causa fuit quominus pedites vestros domum mittere potuerimus; nunc autem domum misimus, et easdem rogamus atque hortamur et committimus eisdem quatenus levacionem gencium maturent et ad Seggeswar, locum scilicet constitutum, mittant; quo nos quoque iamiam movebimus. Miseramus versus Byzthriciam equites et pedites nostros, quos Moldavi non exspectarunt, sed, disiectis sarcinis eorum, aufugerunt. Nostrates autem eos insecuti sunt ad alpes usque. Iam nescimus quomodo cum illis sit actum. Ceterum en misit Regia Maiestas mandatum suum, presentibus inclusum, ut res omnes Transalpinorum, quas isthic ubicunque haberent, Dominaciones Vestre perquirant et iuxta regestum omnes huc ad manus nostras mittant, ubi erit nobiscum et dominus thesaurarius. Transalpinenses autem huiusmodi, si isthic aut in pertinenciis civitatis uspiam essent, ne isthic esse precamini. Valeant feliciter. In Kolossmonosthra, 29 septembris 1553.

Franciscus Kendy et Stephanus Dobo, Wayvode transsilvani.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis magistro civium, iudici et iuratis civibus civitatis cibiniensis, amicis nobis honorandis[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXXVI.

Mănăştur, 1553, 29 Septembre.

Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozi ai Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a păzi drumul spre Moldova.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Commisimus Egregio Matheo Pesthessy[2] ut, donec viam illam

[1] Cf. pentru această năvălire *Istoria armatei*, p. 293.

[2] V. nl precedent.

qua Moldavienses egressi fuerant[1], denuo includunt, cum illis sit. Quare requirimus Dominaciones Vestras, nihilominus auctoritate qua fungimur committimus, quatenus mox de pertinenciis Dominacionum Vestrarum colonos levare (ac) ad includendam viam penes dictum Mattheum Pesthessy; preterea hominem qui universas semitas occultas in alpibus sitas novit, penes Nicolaum Horwath (Mykola dictum) dare, ut unacum homine Dominacionum Vestrarum semitas visitet et includere faciat. Hec negligere nequaquam velitis. Easdem bene valere optamus. Datum in Colosmonosthra, in festo Beati Michaelis Archangeli, anno Domini 1553.

Franciscus Kendy et Stephanus Dobo,
Wayvode transsilvanenses et Siculorum comites, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis consulibus civitatis Bistricie, et cetera, dominis et amicis honorandis.

Ceterum in alpibus secus dispositos custodes imponant Dominaciones Vestre quam hactenus[2], ne quid vicii per illos eveniat deinceps.

[Vo, de mâna notarului:] Ad hanc itaque commissionem dedimus penes Matheum Pestessy et Nicolaum Horwat, tum equites, tum pedites, ultra trecentos viros, dando singulis per den. 75, qui vias et occultas semitas ubique incluserunt diligentissime, reversisque inde Matheo Pestessy et Nicolao Horwat, per medium mensem custodierunt. Facit flor. 225, den. 0.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXXVII.

Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimete spioni în Moldova. Beclean, 1553, 9 Octombre

Prudentes ac circumspecti domini et amici nobis honorandi. Salutem et nostram commendacionem. Dominaciones Vestras rogamus ut, siquid novi haberent ex parte Moldavorum, nobiscum statim participare velint. Ceterum easdem hoc quoque vehementer rogamus ut extra solitum morem expediant quamprimum Moldaviam duos aut tres homines suos, unum tamen post alterum, sed ita ut unus alterum non intelligat, nec alter alterius scitu Moldaviam ingrediatur. Hoc Dominaciones Vestre faciant in racionem pecuniarum nostrarum. Nos autem easdem assecuramus presentibus literis nostris de pecunia quam ipsis hominibus dederint, satisfacturi. Valere easdem optamus feliciter. Datum ex castris ad Bethlen positis, 9 octobris 1553.

Franciscus Kendy et Stephanus Dobo, Wayvode transsilvani, et cetera.

[Nota secretarului Gheorghe Seraphin:] A die acceptarum presencium continue et post vices, duos, nonnunquam tres homines exploratores tenuimus et habuimus in regno Moldavie. Exposita nostra non computavimus.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis, magistro civium et iudici civitatis byzthriciensis, amicis nobis honorandis[3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXXVIII.

Ştefan Dobó, Voevod al Ardealului, către Bistriţeni, despre meşterul de tunuri regal ce trimete la ei. „Din lagăr", 1553, 14 Octombre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi, salutem. Misimus ad Dominaciones Vestras hunc dominum magistrum bombardarum Regie Maies-

[1] E vorba de retragerea oştirii moldoveneşti a Lăpuşneanului.

[2] „Ca şi până acum?"

[3] Cf. şi *Documentele Bistriţei*, I, p. LI.

tatis, domini nostri Clementissimi, de quibusdam necessitatibus huc ad nos afferendis. Rogamus igitur easdem ut huic fidem adhibeant, et, quidquid huc pro presenti necessitate ducere voluerit, permittere velint. Nos enim de omnibus Dominaciones Vestras contentas reddemus. Quas feliciter valere optamus. Datum ex castris, 14 octobris 1553.

Stephanus Dobo de Rwzka, Wayvoda transsilvanensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis byzthriciensis, et cetera, amicis honorandis.

[De mâna notarului, înlăuntru:] Ad hanc commissionem dedimus globulos ferreos pro pixidibus barbatis mille, pro flor. 4.

Item globulos ferreos bombardales, de nostris maioribus, quinquaginta, per flor. 6.

Item globulos ferreos, de mediocribus et minoribus, trecentos, per flor. 18.

Item vecturam unam carbonum, per flor. 2.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXXIX.

„Din lagăr", 1553, 27 Octombre.

Ştefan Dobó, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Gheorghe Bărbierul din Moldova şi nevoia de a închide încă un drum.

Prudens ac circumspecte domine, amice nobis honorande; salutem. Intelligimus quendam Gregorium Barbel[1] ex Moldavia nunc rediisse, qui multo tempore illic fuisset. Rogamus igitur ut eum statim huc ad nos mittere velit. Ceterum intelligimus eciam quod viam quam nobis dominus Vincencius nominavit nondum intercludendum curasset eadem. Id quoque ut curet rogamus eandem et hortamur. Cetera dicet is dominus Vincencius Zewch, cui fidem adhibeat eadem; et valeat feliciter. Datum ex castris, 27 octobris 1553.

Stephanus Dobo de Rwzka, Wayvoda transsilvanus, et cetera.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino iudici bystriciensi, et cetera, amico nobis honorando.

[De mâna notarului, înnuntru:] Barbitonsorem misimus sub Bethleen. Hinc reversus misimus eundem cum certis Walachis ad intercludendas vias versus Moldaviam. Hic exposuimus flor. 10.

Similiter ex relacione Vincencii Zewch misimus duos iuratos cives Radnam versus, denuo ad occludendas vias, quibus adiunximus Walachos, exposuimusque pro eorundem necessitatibus flor. 12, den. 50.

Misso eciam Matheo Pestessy rursum ac Nicolao Horwat in Radnam. Addidimus illis centum et quinquaginta Walachos cum arcubus (demptis nostris stipendiariis), quibus Walachis solvimus in mensem cuique per flor. 2, facit flor. 300, den. 0.

Misimus et sub Bethleen[2] quinque murarios. In hebdomadam unam dedimus istis flor. 5.

Hic sciendum quod supra omnia ista habuimus eciam nostros pixidarios sub Bethleen, qui ex limitacione Saxonum supra civitatem cadunt[3], nempe ex mille: centum et sexaginta.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Pomenit şi în socotelile precedente.

[2] Cetatea care se zidià atunci.

[3] Sunt partea ce revine Bistriţei la împărţirea sarcinilor între membrii Universităţii Săseşti.

DCCCCXXX.

Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Sibiieni, despre nevoia ce este ca pribegii să treacă spre Cluj, Dej, şi alte părţi de sus. Şintereag, 1553, 8 Novembre.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Commisimus nos sepissime boheronibus omnibus qui in illis pertinenciis consederant[1] ut, egressi sedibus modernis, versus Koloswar, Des et partes his propinquas ultra Zamos commigrare deberent; similiter vobis ut e medio vestri emittere deberetis. Quod hactenus, ex temeraria quadam presumpcione ipsorum, neglectum est. Miramur autem quod vos, uni atque alteri cuiquam gratificari volentes, periculum reipublice et tocius regni vastitatem non reformidetis. Ad eos igitur primum delegimus et misimus nunc Egregios Nicolaum Haranglaby ac Ioannem Sykes de Tereweny. Quare vos hortamur et, auctoritate qua fungimur, committimus ut in boheronum prescriptorum punicione omni illis hominibus nostris auxilio adesse et res eorum universas in manus horum dare et sub certo regesto assignare debeatis et teneamini. Siqui fuerint qui eos retinuerint, ad horum hominum nostrorum ammonicionem coram nobis comparere deberent. Datum ex comiciis somkerekyensibus, 8 novembris 1553.

Franciscus Kendy ac Stephanus Dobo, Wayvode transsylvani, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistro civium, iudici et iuratis civibus civitatis cibiniensis, et cetera, amicis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXXXI.

Regele Ferdinand către Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, despre ruşinea ce ar fi să se mai caute averile lui Radu-Vodă şi ale boierilor lui. Viena, 1553, 14 Novembre.

Ferdinandus, divina favente clemencia Romanorum, Hungarie, Bohemie, et cetera, rex semper augustus, et cetera. Magnifici fideles, nobis dilecti. Committimus vobis ut a perquirendis bonis, rebus ac pecuniis Radwl Wayvode eiusque boyaronum apud quemcunque in isto regno nostro depositis abstinere, neque quemquam apud quem eas res pecuniasve vel earum partem depositam esse cognoveritis, ad earum rerum pecuniarumve restitucionem cogere ullo modo debeatis. Alienum enim de omni pietate nostraque auctoritate videtur esse eos qui sese, sub dicione nostra tutos futuros existimantes, in potestatem nostram confugerunt, rebus et bonis eorum despoliari. Secus igitur ne feceritis. Datum Vienne, die decimo quarto mensis novembris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tercio.

Ferdinandus, m. p.

Nicolaus Olahus, strigoniensis archiepiscopus, m. p.

[Vo:] Magnificis Francisco Kendy de Zenthiwan ac Stephano Dobo de Rwzka, Wayvodis nostris transylvanensibus ac Siculorum comitibus, fidelibus nobis dilectis[2].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

---

[1] E vorba de pribegii munteni, din ai lui Radu-Vodă Iliaş.

[2] V. nl precedent.

DCCCCXXXII.

„Din lagăr", 1553, 14 Novembre.

Ştefan Dobó, Voevod ardelean, către Bistriţeni, despre scândurile ce-i trebuie în războiu.

Prudens et circumspecte domine, amice nobis honorande. Salutem et nostri commendacionem. Quoniam ad modernam expedicionem asseribus pluribus opus est, hortamur igitur et committimus ut, statim acceptis presentibus, centum asseres, tales quales nuper admisistis, admittere curetis. Secus non facturi. Datum ex castris, 14 novembris 1553.

Stephanus Dobo de Rwzka, Wayvoda transsylvanus, et cetera.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino, iudici civitatis bistriciensis, amico nobis honorando.

[De mâna notarului, înnuntru:] Asseres misimus centum et quadraginta quatuor in totum: per den. 5 emptos, facit flor. 7, den. 20.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXXXIII.

Sas-Sebeş, 1554, 14 April.

Locuitorii din Sas-Sebeş către cei din Sibiiu, despre procesul unor aderenţi ai lui Radu-Vodă Iliaş.

Prudentes, circumspecti domini et patroni nobis honorandi. Post serviciorum nostrorum commendacionem. Tenore presencium recognoscimus, Dominacionibus Vestris significantes, quod, cum, die datarum presencium, more solito in consistorium nostrum consedissemus, consultantes in usum reipublice nostre, coram nobis comparuerunt ab una parte Nicola Horwath, civitatis nostre concivis, ab altera vero parte Nagy Dufla de Reckitha. Contra hunc Nicola Horwath causam suam in hunc modum proposuit: Anno preterito, cum se Radul Wayvode adiunxisset, in Alpibus a fidelibus Magnificorum dominorum Wayvodarum tamen oppressi ac prostrati [1], ipse autem, Deo auxiliante, mortem evaserit, bonis, que tunc secum habuit, omnibus amissis, et tempore tandem a Magnificis dominis Wayvodis literas ut, ubicunque bona in eo conflictu amissa inveniret, facultate cuiusvis iudicis recuperare posset, impetravit. Ex aliis autem bonis amissis Nagy Duffla equum, cui ipse insidebat, invenit testum *(sic)*, capeto, penula; in cuius equi ephipio, theca predam, vulgo thurba [2], appensa erat, flor. 38 continens. Hos Nicola Horwath una cum equo sibi reddi postulabat. Ad hec Nagy Duffla de Reckitha se equum cum omnibus enumeratis ornamentis invenisse respondit, attamen in thurba preter florenos septem se nihil invenisse affirmabat. Nos vero terminum quo hoc negocium melius componi posset prefiximus, ad quem uterque testes ad causam suam confirmandam adduceret. Prefatus itaque Nicola Horwath produxit testes, quos iuramento examinatos hec fassos esse recognoscimus:

Primus testis, Georgius Pellio, de villa Petri, fassus est quod quidam Walachus, Thatul nomine, ad se venerit et dixerit: Valachi qui equum ipsius Nicola invenerunt, habent flor. 30, quos restituere volunt, modo residuos flor. 8 inventori remittat. „Tu igitur hoc iudica illi." Alter vero Casparus Crauss, de eadem villa, filium Nagy Dufla altera die ad se venisse sibique equum Nicola Horwat inventum esse ostendisse affirmabat.

Nos igitur, cum presencium querelas et responsa accepissemus, cum testium fassione, sentenciam talem tulimus ut predictus Nagy Dufla ipsi Nicola Horwath reliquam pecunie partem numerare et persolvere debeat. Audiens autem hanc

---

[1] V. mai sus, p. 498, nº DCCCCXXIII şi nota 1.

[2] Torba.

nostram sentenciam Nagy Dufla, nimis gravem sibi esse arbitrans, causam igitur suam in iudicium Dominacionum Vestrarum differ[r]e eamque vobis discuciendam proponere statuit. Nos itaque causam, simul cum nostra sentencia bona fide conscriptam, Dominacionibus Vestris transmittendam esse duximus. Datum ex civitate sabesiensi, die 14 aprilis, anno 1554.

Iudices et iurati cives civitatis eiusdem.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistris civium, iudicibus et iuratis civibus septem et duarum Sedium saxonicalium, et cetera, dominis et patronis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXXXIV.

Regele Ferdinand către Saşi, despre datoria lor de a se întări şi a păzi de Moldoveni şi Munteni trecătorile. Pressburg, 1554, 17 April.

Ferdinandus, divina favente clemencia Romanorum, Hungarie, Bohemie, et cetera, rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie, dux Burgundie, et cetera, fidelibus nostris prudentibus et circumspectis magistris civium, iudicibus et iuratis ceterisque civibus et senioribus ac Universitati Saxonum nostrorum septem et duarum Sedium saxonicalium ac Brassoviensibus et Bistriciensibus terreque Barcza, salutem et graciam. Intelligimus municiones et instauraciones civitatum istarum aliquot proximis annis iussu nostro ad vestram omnium utilitatem, defensionem ac tutelam tociusque istius regni nostri transylvanici conservacionem communiri inceptarum prorsus intermissas esse, neque vos adduci posse ut municiones ipsas operibus ac laboribus colonorum vestrorum hominumque e medio vestri, prout sepius a nobis per literas et a Wayvodis nostris requisiti ea de re fuissetis, iuvare velitis; semitas preterea et itinera quedam versus Moldaviam ac Transalpinam, que per nonnullos vestrum ab antiquo observari custodirique solite essent, negligenter admodum observarentur custodirenturque, unde magna in istud regnum nostrum vobisque omnibus derepente clades posset aliqua evenire. Cum itaque civitatum et aliorum locorum in isto regno nostro communicio fortificacioque ad communem regni tranquillitatem vestrumque omnium, liberorum ac coniugum vestrarum securitatem pertineat, indignumque sit vos ab huiusmodi operibus iuvandis negligenciores exhibere, et pocius manifestis iugiter periculis subiectos esse velle, cum presertim non ignoretis quantos nos sumptus iugiter facere oporteat pro vestra et tocius istius regni nostri defensione ac conservacione, vos clementer hortamur vobisque ac vestrum singulis harum serie committimus ut, ad requisicionem fidelium Wayvodarum nostrorum, ad civitates locaque in isto regno et in medio vestri iam muniri incepta communiendas ac fortificandas omni auxilio atque opera vestra libenter ac prompte adesse periculaque que vobis, liberis et uxoribus vestris eventura sunt, si id facere neglexeritis, ante oculos vobis ponere; preterea semitas et itinera per vos vel aliquos vestrum olim custodiri solita diligenter custodiri facere, ne ex hac negligencia aliquid periculi alicunde possit contingere, modis omnibus debeatis. Nos autem, ut semper fecimus, in omnibus negociis et supplicacionibus vestris, et publicis, et privatis, graciam et clemenciam nostram, quatenus fieri potuerit, nullo loco aut tempore vobis deesse paciemur, Secus igitur ne feceritis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Posonii, die decimo septimo mensis aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto.

Ferdinandus, m. p.

Nicolaus Olahus, strigoniensis archiepiscopus.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXXXV.

Braşov, 1554, 23 Maiu.

Braşovenii către Sibiieni, despre gătirile de război ale lui Alexandru-Vodă al Moldovei şi ale lui Pătraşcu-Vodă al Ţerii-Româneşti.

Prudentes et circumspecti domini, amici observandi. Post nostri commendacionem, et cetera. Cupiunt eedem per nos de rumoribus undiquaque in circumiacentibus partibus emergentibus cerciores reddi. Cum autem quottidie fere nobis rediant *(sic)* rursusque exeant nostri speculatores, nihil aliud adhuc, neque cercius ostendunt, quam Wayvodam moldaviensem expedicioni sese preparare tormentis bellicis et omnis generis aliorum aparatuum bellicorum. Aliquot vasa vini ad exercitus adventum in Thatros vecta sunt. Pistores ibidem existentes pinsunt. Ipse Wayvoda spacio itineris unius diei a Thatros abesse dicitur. Singulis oppidis sui regni commisit ut singulos 20 ligones rostratos, totidem runcinas, decem terebra et quatuor currus expediant. Aperte nobis bellum vel erupcionem denunciat Petrasko Wayvoda, et, preter nunciata, aliquocies iam tandem scripto ostendit; cuius ex wallachico transsumpti copiam his inclusam Vestre Dominaciones habent. Ex oppido Bukaresth ipse sub montana usque movit, cum aulicis suis militibus. Preter hec eciam alius quidam fidus nobis amicus inter cetera de futuris regno huic periculis sic nobis scribit, ex crebris incitamentis et suggestionibus Regine et Petrowych coram Cesare declaratis, quemadmodum negocium illud iam in die est; instat vobis bellum Moldavi, Tatarorum et Transalpinensium, cum tribus zanghyacis, qui horum copias suas iungent, erupturi cum ingentibus suis exercitibus vastaturique partes ciculicas et terram barcensem. Zelyman-beeg cum 40.000 Thurcarum, habens regis Ioannis et sui filii vexillum, ad partes Dyn [1], ex opposito Karansebes, Transsilvaniam aggredietur. Huic manum suam iungent Mehmett de Bozna et Kazzon de Themesvar et Thingon-Passa, necnon reliqui zenghyaces, presidia circumiacencium fortaliciorum occupantes. Hi, simul omnes progredientes (nisi resipueritis filiumque Ioannis regis regem vestrum agnoveritis), undique vos invadent, limites vestros ferro et igne vastabunt et mancipia abigent. Rogo valde ut resipiscendo sanius consulatis vobis et patrie vestre. Hec sunt nova que in hunc usque diem certa habemus. Nos veremur ne eventus (quod tamen Deus avertere velit!) minus respondeat. Superest Vestras Dominaciones feliciter valere. Datum Brassovie, feria quarta post Trinitatis, anno Domini 1554.

Iudex et iurati brassovienses.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudicibus et iuratis civibus cibiniensibus, dominis et amicis observandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXXXVI.

Viena, 1554, 25 Maiu.

Regele Ferdinand către Sibiieni, despre gătirile Domnilor români şi sangeacilor pentru cauza zápolyană.

Ferdinandus, divina favente clemencia Romanorum, Hungarie, Bohemie, et cetera, rex semper augustus, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Intelleximus solicitari vos per Imperatorem Thurcarum ex instigacione Petri Petrovytth ad defeccionem a fidelitate nobis et universe Christianitati debita, ut scilicet eiusdem Imperatoris Thurcarum mandato obedientes essetis et filium Ioannis regis in Transsylvaniam mitteretis; qua de re mandatum eciam esse Wayvodis moldaviensi et transalpinensi ac aliis sanchacis, auxilio ipsi Petrowytth essent et vos quoque serio assidueque

[1] Diiul, Vidinul.

hortari ut super his rebus Petro Petrowytth consentiretis, et cetera. Scire potestis tales adhortaciones atque instigaciones plenas pernicie et periculis esse, et vobis, si parueritis, extremum excidium afferre. Nam hic hostis nominis christiani, quemadmodum ex aliis nacionibus a se subactis coniicere licet, tanto odio christianorum ardet, ut omnes, si fieri posset, sue dicioni et servituti, quacunque arte et modo, subiicere conetur. Quare hortamur Fidelitates Vestras clementer ut, consideratis aliis christianis, qui, similibus minis vel promissionibus primum allecti, postea, vel trucidati, vel in servitutem perpetuam redacti sunt, instigacionibus et solicitacionibus huiusmodi quorumcunque nullum locum detis, sed, permanentes in constancia et fidelitate erga nos vestra, fidelibus Wayvodis nostris adherere et eis in defensione vestra ac parcium istarum regni nostri transsilvanarum omnibus viribus vestris auxilio esse debeatis. Nam, sicuti vobis constare credimus, Serenissimam Reginam Isabellam et filium eius nos de rebus omnibus contentum reddidimus, qui, sponte ex Transylvania egressi, vos in fidem et fidelitatem nostram dederunt. Nunc vero causa queritur et modus quo vos tyrannidem sevissimam Infidelium pertrahere possitis; nec unquam credideritis hoc causa boni vestri aut filii regis Ioannis moveri, sed ut, avulsis vobis a fidelitate nostra et a corpore Christianitatis, pro suo libitu bonis vestris universis, uxoribus et liberis libere dominentur. Non paciamini igitur aliquorum adhortacionibus vos seduci, sed constantes estote in fidelitate erga nos vestra, — quam, tum ex iuramento vestro, tum ex religione christiana, nobis et universe reipublice christiane debetis. Certi autem sitis quod vos nullo modo derelinquemus, sed vobis omni auxilio aderimus. Nam ultra illas equitum et peditum gentes quas cum fidelibus Wayvodis nostris istic pro defensione vestra habemus, quibusque solucionem exnunc mittemus, nunc rursus aliquot centum cataphractorum et levis armature, equites cum peditatu, ad ipsos Wayvodas nostros, in defensionem vestri et illarum parcium, sine mora mittemus, ita ut in nullis rebus que ad defensionem vestram, uxorum, liberorum atque Christianitatis pertinebunt, simus vobis aliquo modo defuturi. Datum Vienne, die vigesimo quinto mensis maii, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto.

Ferdinandus, m. p.

Nicolaus Olahus, strigoniensis archiepiscopus[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXXXVII.

Regele Ferdinand către Ladislau Vass, administratorul veniturilor ardelene, despre cenzul satelor româneşti ale Sibiiului: Săliştea, Gaţeşul, Voila, Cacova, Sibiielul şi Tilişca. Viena, 1554, 13 Iunie.

Ferdinandus, divina favente clemencia Romanorum. Hungarie, Bohemie, et cetera, rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie, et cetera, fideli nostro Egregio Ladislao Was de Gyalw, administratorí proventuum nostrorum transsylvanicorum, salutem et graciam. Conquesti sunt apud Maiestatem Nostram fideles nostri prudentes et circumspecti Universitas Saxonum nostrorum septem et duarum Sedium saxonicalium esse certas quasdam possessiones ipsorum walachicales ipsis Saxonibus nostris incorporatas, videlicet Zelysthye, Gayles, Wayla, Kakova, Zebynyel et Thelyska vocatas; que, licet nonnunquam in medium comitatus in quo adiacerent, connumerate extitissent, nullum tamen unquam censum vel contribucionem in medium nobilium, sed solummodo Saxonum nostrorum, vigore privilegiorum eisdem Saxonibus nostris superinde per divos quondam

[1] Pentru înţelegerea acestor împrejurări, v. *Geschichte des osmanischen Reiches*, III, pp. 45-6.

reges Hungarie concessorum et per nos quoque graciose confirmatorum, solvissent. Et, licet mandatum quoque nostrum superioribus diebus, tum ad Wayvodas nostros, tum eciam comitatus albensem et kykewlliensem emanari fecerimus, ne videlicet bona et possessiones eiusmodi fidelium Saxonum nostrorum in medium nobilium connumerarentur, tu tamen prescriptas possessiones eorum walachicales nunc, instar bonorum nobilitarium, connumerare et ad solucionem censuum compellere velles, in preiudicium et derogamen privilegiorum et antique consuetudinis ipsorum exponencium, supplicantes nobis iidem exponentes humiliter quatenus ipsis hac in re graciose providere, neque antiquis eorum consuetudinibus et privilegiis derogari permittere dignaremur. Quorum supplicacione clementer exaudita, volentes ipsos fideles Saxones nostros in antiquis eorum libertatibus et consuetudinibus omnino illesos et indemnes conservari, Fidelitati Tue harum serie firmissime committimus et mandamus quatinus, acceptis presentibus, et premissis sic se habentibus, prescriptas possessiones ipsorum Saxonum nostrorum contra eorum antiquam consuetudinem et prerogativam ad instar iobagionum nobilium et aliorum possessionatorum hominum ad solvendam in medium comitatus contribucionem aliquam cogere et compellere, vel taxam seu dicam aliquam eisdem imponere nequaquam presumas, sed eosdem Saxones nostros sua libertatis prerogativa sine omni impedimento libere frui et gaudere permittere modis omnibus debeas et tenearis. Secus non facturus. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Vienne, decima tercia die iunii, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto.

Ferdinandus, m. p.

Nicolaus Olahus, strigoniensis archiepiscopus.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXXXVIII.

Bistriţa, 1554, 14 August.

Ioan Banul lui Socol, Marele-Vornic muntean, Barbu Clucerul din Buzău, frate cu Moga, si Stoica, omul lui Vlad, Comisul-cel-Mare, către Bistriţeni, despre lucrurile depuse, pe care le-au primit pentru cei ce i-au trimes.

Iwan, Ban Magnifici Zokol Provisoris Supremi[1] regni transalpinensis, item Barbwl Kwlchar in Bwzo, frater videlicet Egregii Moga[2], item Stoyka, Egregii Vladull, Commisarii Superioris, servitores et familiares fideles, fatemur et recognoscimus per presentes nostras literas quod, postquam dicti nostri domini nos in personis et nominibus suis propriis miserunt huc Bistriciam versus pro exsequendis certis negociis eorundem, quod Prudentes et Circumspecti Leonhardus Zewch, concivis bistriciensis, et Gregorius Thorozky, officialis pertinencie eiusdem civitatis, omnia illa bona et omnes illas res quas predicti Magnifici et Egregii domini ad fideles manus dictorum Leonhardi Zewch et Gregorii officialis, sub propriis sigillis sigillatas et consignatas, deposuerant, ea in forma plene et integre et absque omni aliquali defectu nobis assignaverunt. Super quibus bonis et rebus sic per nos acceptis dictos Leonhardum Zewch et Gregorium officialem, nominibus et in personis predictorum dominorum nostrorum, autoritate nobis in hac parte concessa, penitus liberos et quietos pronunciamus harum nostrarum vigore et testimonio mediante, sigillis propriis nostris signatarum. Datum Bistricie, die decima quarta mensis augusti, anno 1554.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; scris de notarul Gheorghe Seraphin.)

---

[1] A se înţelege: *Curie.*

[2] Un Moga e trimes adesea în Ardeal, şi cu câte zece slugi, de Mircea Ciobanul şi Petraşcu (vol. XI, pp. 791, 794-7, 865).

DCCCGCXXXIX.

Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre pacea ce e bine să aibă cu Moldovenii şi datoria de a trimete pe pribegi la Cluj. Jeciu, 1554, 17 Octombre.

„Franciscus Kendy et Stephanus Dobo, Wayvodę transsylvanienses, etc.“, către Braşoveni. „Inter Transsylvanenses et Transalpinenses tranquillitas publica est; necesse est igitur ut que verbis fertur, re eciam ipsa adimpleatur: diverse querimonię, tam per Dominaciones Vestras, quam dominum Waywodam transalpinum, nobis facte fuerunt; ut talia sedantur, committimus itaque Dominacionibus Vestris universos boierones simulcum eorundem familiaribus, Udram[1] quoque, per vos captum deten[tum], cum eisdem liberum emittere versus Coloswarinum, ubi pestis ipsa cessata, et in pertinenciis eiusdem. Com[m]isimus et illis tribus Sedibus ut, a minore ad maiuss, de medio eorundem quoque excidantur et versus Coloswarinum mittantur. Qui secus egerit, impune haud transibit. . . P. S. Res Ioannis Thwry aput vos retineatis, ne quid illi restituatis donec aliud a nobis habueritis. Reliqua dicit hic Mathias, familiaris vester. . .

In arce nostra Weech, secundo die festi Beati Galli Confessoris, anno Domini 1554.

[Vo:] Ferrum ad viginti flor. emendum S. et M. domino Waywodę transsalpinensi vestri in medio emendum permisimus: in reliquis, in eadem prohibibicione ferri per nos teneantur.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 150.)

DCCCCXL.

Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre averea lui Stoica Banul. Jeciu, 1554, 17 Octombre.

Prudens et circumspecte domine, amice nobis observande. Salutem et nostri commendacionem. Res Sthoyche Ban, per dominum Simonem Eothweos, alias iudicem eiusdem civitatis vestre, ablatas, per eundem restitui facere velit Dominacio Vestra, ne quid publici mali exinde oriatur. Cum et dominus Wayvoda nobis pro parte rerum illarum scripserit, nam et vos, cum aliqua arestacio per Transalpinenses facta fuerit, nos et vos requisitos habuistis. Consuletis itaque ne modico lucro maiora dampna publice paciamur. Dominaciones Vestras feliciter valere optamus. In Weech, secundo die festi Galli Confessoris, 1554.

Franciscus Kendy et Stephanus Dobo, Waywode transsylvanenses, etc.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Michaeli Weres, iudici civitatis brassoviensis, etc., amico nobis observando[2].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 291.)

DCCCCXLI.

Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre adunarea ce se va ţineà la Răşnov pentru împăcarea cu Muntenii. Jeciu, 1554, 1-iu Decembre.

„Franciscus Kendy et Stephanus Dobo de Rwzka, Waywode transsylvanenses“, către Braşoveni. „Nos ad dirimendum differencias regnicolarum cum Transsalpinis habitas homines nostros delegatos ad festum Beate Lucie Virginis [= 13

[1] În 1555 un Udrea e trimes în Ardeal (vol. XI, p. 792).

[2] Lui Stoica i se opriseră „bani falşi şi nişte lucrişoare“. Veniă să şi le ceară în 1555 *(ibid.)*.

decembris] nunc venturum ad Rosnyo transsmittemus. Quare hortamur te, et nichilominus tibi serio committimus, ut eisdem hominibus nostris de necessariis victualibus prospiceres modis omnibus...

Datum in arce Weech, sabatto proximo post festum Beati Andree Apostoli, anno 1554."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 286.)

DCCCCXLII.

Alba-Iulia, 1554, 16 Decembre.

Paul Bornemisza, episcopul de Ardeal, către Sibieni, despre ştirile din Ţara-Românească.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi, salutem et omne bonum. Agimus gracias Dominacionibus Vestris quod de rumoribus nos cerciores reddiderunt, quos ex Transalpinis habuerunt; qui nobis admodum suspecti videntur, partim quod nos illis contrarios aliunde habeamus, partim vero quod ex preteritorum negociorum racionibus quodam modo futura presciamus. Hostis enim cum maxime debilis fuit, tunc potissimum minas terroresque suas fulminare solitus est. Neque hactenus per hosce duos annos falsos rumores in hoc regnum hostes circumvicini frustra eiaculare pretermiserunt. Non deerit Dei adiutorio nostra sollicitudo et intercessio accurata apud Sanctam Regiam Maiestatem de defensione huius regni, neque poterit diucius celari Thurcarum Imperatoris Constantinopolim reditus [1]. Optamus Dominaciones Vestras prospere valere. Datum Albe-Iulie, die 16. decembris 1554.

Paulus Bornemizza, episcopus transsilvaniensis, et cetera.

[Vº:] Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, iudici regio ceterisque iuratis civibus cibiniensibus, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXLIII.

Viena, 1554, 24 Decembre.

Regele Maximilian către Braşoveni, despre nevoia de a se restabili legăturile de negoţ cu Ţara-Românească.

Maximilianus, Dei gracia rex Bohemie, archidux Austrię, dux Burgundię, etc. Prudentes ac circumspecti, nobis dilecti. Litteras vestras, quas ad Suam Maiestatem Regiam, dominum et genitorem nostrum observandissimum, dedistis, accepimus, et intelleximus, ubi vobis liberam permutandarum cum Transalpinis mercium vestrarum facultatem, quę vobis per Waywodas istic Sue Maiestatis iam a certo tempore interdicta esset, remitti supplicatis. Quum nobis non constet quam ob causam ipsi Waywodę eiusmodi permutacionem interdixerint, et id fortasse non sine racionabili aliqua causa, proque regni illius commodo fecerint, postquam ab eis hac in re lacius informati fuerimus, vobis benigne respondebimus. Quantum vero ad vigesimam, quam vobis more antiquitus consueto in arendam locari et sumptus in milites Suę Maiestatis per vos erogatos, de quibus vos contentare supplicatis, attinet, utrumque hoc negocium deliberacioni Sue Maiestatis Regię transmisimus, a qua vos brevi responsum habituros confidimus. Et interim hęc ad litteras vestras respondere voluimus. Datum Viennę, vigesima quarta decembris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto.

Maximilianus. *Ioannes Listhius, secretarius.*

---

[1] De fapt Soliman nu plecă spre Constantinopol decât în Iunie 1555 (*Geschichte des osmanischen Reiches*, III, p. 125).

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis brassoviensis, etc., nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 290.)

DCCCCXLIV.

Petru Haller, judele Sibiiului, către Braşoveni, despre căsătoria lui Toma Oláh, nepotul arhiepiscopului de Gran. Sibiiu, 1555, 8 Ianuar.

„Petrus Haller, magister civium civitatis cibiniensis", către Braşoveni. „Reverendissimus dominus archiepiscopus strigoniensis Dominaciones Vestras alterosque dominos Saxones ad nupcias Thomę Olah, nepotis sui ex fratre, ad tercium diem februarii in[vi]tavit. . . Accepimus dominum archiepiscopum propediem alias nupcias consanguineç suę maiori cum celebritate apparaturum...

Cibinii, die octava ianuarii, anno Domini MDLV [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 126.)

DCCCCXLV.

Pătraşcu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Sibiieni, despre plângerea Vistierului Tudor „de Orbaş". Bucureşti, 1555, 14 Mart.

Prudentes et circumspecti domini ac amici vicinique carissimi. Salutem et prosperorum omnem eventum. Conqueritur nobis Thudor de Orbasch, tesaurarius noster, super eo quod, is diebus proxime preteritis, tempore disturbii scilicet, quasdam suas reculas in solito hospicio suo apud quendam Ioannem Zewch Segesvarinum tute deposuisset; quarum rerum omnium curam ipse Ioannes Zwch in se assumpsisset. Quarum reposicio per quosdam assentatores in aures Spectabilium ac Magnificorum dominorum Wayvodarum incidisset, qui, missis suis servitoribus, quosdam de rebus illis locatis abstulissent ac dominis Wayvodis tradidissent. Residua quoque pars rerum repositarum aput eundem Ioannem Zwch remansisset; quas hactenus idem Ioannes Zwch, ad crebras sollicitaciones ac peticiones tesaurarii nostri, reddere voluisset minime. Nos enim, secundum nostra promissa, omnes damnificatos regni vestri transsilvanensis homines de damnis suis contentos esse ac contentari facere iussimus; que et in futurum facere promittimus. Cum enim sub iurisdiccione Dominacionum Vestrarum presens damnum sit commissum, Dominaciones Vestras hortamur ac monemus, dominos Spectabiles ac Magnificos Wayvodas de damnis illatis conveniant, siquid rehabere poterint; ipsum quoque concivem Ioannem Zwch Segeswarinum, qui residuam partem rerum repositarum apud se detinet, ad reddendum sollicitent. Dubium etenim [=est enim?] nobis, utrum tantas res per servitores dominorum Wayvodarum omnino depredant [=depredate]. Siquid domini Wayvode de rebus predictis habuerint, regesto inscribant, residuam vero partem, quam idem Ioannes Zwch habet, secundum regestum ab eo Dominaciones Vestre exigi debeant ac sub sigillo Dominacionum Vestrarum munitissimo ad nos deferant. Plurimi etenim ex pribegis nostris tempore disturbii reculas suas in diversis civitatibus transsilvanis tute deposuerunt, qui nullum damnum sunt passi preter hunc unum thesaurarium, qui plurima passus est damna. Quare Dominaciones Vestras, tamquam dominos ac amicos vicinosque carissimos, rogamus monemusque ut de ablatis rebus domini Spectabilis ac Magnifici villas consulant residuamque partem rerum apud Ioannem Zwch existentem restitui facere velint. Nam alioquin nostrum thesaurarium quovis modo nolumus

[1] Cf., pentru rudele lui Nicolaus Olahus, Iorga, *Sate şi preoţi din Ardeal*, Bucureşti, 1902, pp. 113-4.

tamen fore damnificatum. Quicquid Dominaciones Vestre in hac parte fecerint, omnem execucionem huius negocii nobis ordine rescribant. Quos tamquam dominos ac amicos vicinosque amantissimos felices valere optamus. Datum in oppido nostro Bukuresth, 14 die mensis marcii, anno Domini 1555.

Petrachko, Dei gracia Wayvoda, verus ac perpetuus heres terre districte (sic!) transalpinensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis Petro Haller ab Hallerstayn, magistro civium ceterisque iuratis civibus ac iudici regio universisque senatoribus civitatis cibiniensis, dominis ac amicis vicinisque carissimis confidentissimisque [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXLVI.

Viena, 1555, 29 April.

Regele Maximilian către Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, despre negustorii din Caransebeş, carî, înţeleşi cu Greci, Români şi Turci, fac negoţul lor incunjurând Braşovul şi Sibiiul.

Maximilianus, Dei gracia rex Bohemie, archidux Austrie, dux Burgundie, et cetera, Magnificis Francisco Kendy de Zenthyvan et Stephano Dobo de Rwzka, Wayvodis transsylvanis et Siculorum comitibus, salutem et graciam. Expositum est nobis in personis Prudentum et Circumspectorum universorum Saxonum septem et duarum Sedium saxonicalium quod, licet iam inde ab antiquissimis semper temporibus is fuerit mos et consuetudo ut mercatores valachi et greci et alii eciam merces suas ex Transalpina et Thurcia advehentes, eas per multas alias vias quam illas que ad Cibinium et Brassoviam, tanquam duo sola deposicionis loca, in Transsylvania tenderent, advehere, neque usque ubique locorum easdem venum exponere ausi fuissent, — nunc tamen Karansebessyenses, inita cum Grecis et Valachis et Thurcis eciam societate, merces non per solita deposicionis loca adveherent, sed illas, quesitis aliis obliquis viis atque semitis, et loca quoque tricesimarum Sacre Regie Maiestatis, domini et genitoris nostri Observandissimi, in dictis duobus locis deposicionum existencia pretereundo, exportarent, et passim ubique per regnum distraherent ac venderent, non mediocri, cum tricesimarum eiusdem Maiestatis Regie, tum vero exponencium ipsorum damno et detrimento libertatisque et prerogative eorundem antique preiudicio manifesto. Supplicantes nobis iidem exponentes humiliter ut, quum ista licencia ne pacatis quidem illis olim temporibus ulli unquam permissa fuisset, nunc tanto magis quod prefati Karansebesienses Thurcis adheserint illorumque partes foveant, illorum nemini permittere liberamque concedere dignaremur. Quorum supplicacione clementer exaudita, nolentes, cum Sacre Maiestatis Regie proventus tricesimales tali abusu et licencia imminui, tum vero damnum et detrimentum prefatis exponentibus inferri libertatesque ipsorum infringi, vos hortamur vobisque auctoritate prefate Sacre Maiestatis Regie committimus ut a modo deinceps dictos cives et incolas karansebesienses, qui, inita cum exteris mercatoribus grecis, valachis et thurcis negociandi societate, cum mercibus suis non per solitas et consuetas vias egrediuntur, et loca deposicionum predicta, cum dispendio tricesimarum regalium pretereunt, a tanta eorum licencia

---

[1] De la Pătraşcu-Vodă avem o scrisoare („30 Septembre") pentru vamă (Bogdan, *l. c.*, pp. 195-6, nº CXCI). O alta („23 Maiu") e în legătură cu solia Ceauşului „Muhup" (*ibid.*, pp. 196-8, nº CXCII). — Vornicul Socol scrie pentru cupele de argint şi şoimii pe cari Vodă i-ar trimete lui Selim (?), fiul Sultanului (*ibid.*, pp. 304-5, nº CLXXVI). Stănilă Vornicul îşi aduce din Braşov mama şi soţia (*ibid.*, nº CLXXVII).—*Disturbium* e înlocuirea lui Mircea Ciobanul cu Pătraşcu-Vodă: Bucureştii fură arşi şi boierii ucişi de Paşii dunăreni. De curând Pătraşcu se însurase cu fata Radului Logofătul, şi el erà în stare să trimeată pe Mircea Ciobanul „peste Mare" (vol. XI din această colecţie, pp. IV, 14, 792, 865).

prohibere, neque illis merces tales suas ubicunque per partes illas transylvanas distrahi venumdarique permittere; quin secus facere presumentes punire eciam debeatis, prefatosque exponentes in prescripta ipsorum libertate defendere et protegere debeatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Vienne, vigesima nona aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto.

Maximilianus rex, m. p. *Ioannes Listhius, m. p.*[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXLVII.

Mărturia Aiudenilor în procesul lui Ioan Zidarul.

Aiud, 1555, 3 Iunie.

Prudentes et circumspecti domini et amici semper honorandi. Salutem nostrique commendacionem. Supervenit ad nos Circumspectus hic Iohannes Lapicida, vobis adhabitans, presencium scilicet ostensor, ostendens se opus habere fassionibus quorundam testium nobis adhabitancium, nosque rogare cupit ut eorum fassiones fide mediante exauditas Vestris Dominacionibus transmitteremus. Moti itaque precibus eiusdem, tanquam iustis et legitimis, testes legitime coram nobis citatos examinavimus fide mediante, qui fassi sunt ut sequitur. Item primus testis, Christannus Aurifaber, qui olim Bistricie vicinus exstitit dicti Ioannis Lapicide, protunc autem adhabitans nobis fassus est fide mediante quod Petrus Wayvoda olim moldavus misisset hominem suum ad Ioannem Lapicidam, tunc Bistricie habitantem, ut intraret in Moldaviam, ibidem laboraturus. Ubi respondisset Ioannes se eo ire non posse quoniam esset valetudinarius et a multo labore contritus, et se iam laborare non posse, et Ioannem non intrasse in Moldaviam. Postea autem denuo misisse predictum Petrum Wayvodam hominem suum ad lapicidam, culpando debiti cuiusdam quo teneretur, et sic eum in ius attractum exstitisse coram iudice et senatu bistriciensi. Ubi sentencia edicta per eosdem fuisset ut manu metseptima iurare deberet se Wayvode debitorem non esse. Ait testis lapicidam paratum fuisse et Wayvodam misisse nuncium suum ad Bistricienses, dicendo: „Vos mihi non creditis, reges et Cesares mihi credunt". Addit testis se sciente postea neminem venisse a Wayvoda dicto, qui iuramentum suscepisset a dicto Ioanne Lapicida. Item secunda testis, Anna, uxor Christanni Aurifabri, precedentis testis scilicet, fide mediante fassa est in omnibus et per omnia sicut maritus, quoniam fuisset illorum vicinus Ioannes Lapicida et omnia sua acta consiliaque illis communicasset; paratum fuisse eum ad iuramentum manu metseptima; neminem autem ex Moldavia hoc audiendum supervenisse, quantum ipsa sciret. Hec itaque sic coram nobis acta Vestris Dominacionibus fide mediante transmittimus, easdem Vestras Dominaciones semper feliciter valere exoptantes. Datum ex Enyed, secunda die Pentecostium, anno 1555.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; cuprinsă într'un act din 1555.)

DCCCCXLVIII.

Francisc Kendy şi Ştefan Dobó, Voevozii Ardealului, către Braşoveni, despre veştile ce-i trebuie de la Turci şi din ţerile noastre.

Dipşa, 1555, 9 Iunie.

Prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi, salutem et nostram commendacionem. Quod Dominaciones Vestre literas Francisci presbyteri nobis mittere curaverint, bono accepimus animo; de cetero quoque in similibus

[1] O altă formă a scrisorii se îndreaptă către episcopul de Oradea-Mare, Matiaş Zaberdinus *(ibid.)*.

dent operam eorum diligentissimam, et eam ita sollicitam, ut nos rumoribus huiusmodi, et eis quidem verisimilibus, nec falso, ut ex wlgorum fama solet, sparsis, nos certos Dominaciones Vestre semper et sedulo reddant. Nam, sicuti in Meggyes eciam Dominacionibus Vestris commiseramus, sic et per presentes, et ex mandato et commissione Regie Maiestatis, domini nostri Clementissimi, superinde nobis per ipsam Maiestatem Regiam data, committimus ut unum post alium, sic et per consequens tercium, quartum nuncium vestrum fidum Constantinopolim missos habeatis, qui vos vera exploracione verisque rumoribus soleant fideliter tenere; sic et vos nos huiusmodi rumoribus, tam de Turcia, quam Moldavia et Transalpina, allatis, semper certos reddatis. Que Vestrarum Dominacionem diligencia et sollicitudo his in rebus Regie Maiestati, post Suam Maiestatem nobis quoque adhibenda sagacitas apud Suam Maiestatem, quoad prestitam et prestandam fidelitatem vestram, Sue Maiestati placida sinceraque reddatur et habeatur. Nobisque hac in re hoc gratum opus vestrum, quoad complacenciam nostram, vos morem in omnibus gessisse cernamini. Nos enim huiusmodi literas Dominacionum Vestrarum, que nobis per easdem mittuntur, in specie solemus Sue Maiestati mittere, ex quibus Sua Maiestas perspicuam habebit Dominacionum Vestrarum in hac re summam curam et diligenciam, quoad Sue Maiestatis integram fidelitatem cedendam, prestitisse ac serio sudasse. Easdem felices in reliquo valere optamus. Ex Dypse, 9o die iunii, anno 1555.

Franciscus Kendy de Zent-Iwan ac Stephanus Dobo de Rwszka, Waywode transsilvanenses et Siculorum comites, etc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus ac consulibus civitatis brassoviensis, etc., amicis nostris honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXLIX.

Braşov, 1555, 25 Octombre.

Braşovenii către Bistriţeni, cu alte mărturii în procesul lui Ioan Zidarul.

Egregii, prudentes et circumspecti domini, domini observandissimi. Post salutem et nostri commendacionem. Noverint Dominaciones Vestre quod Providus et Circumspectus vir Ioannes Cementarius, civis cibiniensis, in quadam causa contra Prudentes et Circumspectos senatores bistricienses mota subsequentem hunc testem, civem nostrum Ioanem Auner, pro facienda fassione quadam in nostram presenciam legitimo iuris ordine evocavit et statuit. Qui, ad fidem suam Deo debitam examinatus, hoc modo, ut sequitur, fassus est: quod idem Bistricie, apud dominum Martinum, cognomine Iesus, artificium didicerit sutorium; qui premissi Ioannis Fabri Murarii, dum hic ibidem adhuc habitaret, proximus fuit vicinus esseque sibi in recente memoria Wayvodam moldaviensem sepe intimasse illi ut Moldaviam intraret et debitum quo illi obligaretur redderet. Nolente vero hoc intrare, sed semper offerente, si convinci posset alicuius debiti quo Wayvode obligaretur, se pro uno denario duos redditurum, domini iudex et senatus bistriciensis cogere ut ingrediretur Moldaviam (quia Wayvoda illis quoque scripserat, et minis egerat) conabantur. Cumque hoc animadverteret et se proteccione senatus destitutum videret, ob metum, alio habitandum migravit. Interim senatum domum huius occupasse ait, sepe iure quoque cum hoc agentem nunquam alicuius debiti convincere potuissent, hunc vero semper in priori sua sentencia perstitisse se dupliciter, ubi convictus foret in iure suo, coram legitimo suo iudice debitum persolviturum *(sic)*. Hanc premissi testis fassionem fide nostra mediante ad instantes requirentis peticiones iusticiaque suadente ad iurium suarum cautelam transmittimus Dominacionibus

Vestris. Quas bene valere precamur. Datum Brassovie, feria sexta ante festum Beatorum Simonis et Iude, anno Domini 1555, et cetera.

Iudex et iurati brassovienses.

(Bistrița, Archiva Orașului; cuprinsă într'un act din 1555.)

DCCCCL.

Sibiienii către rege, cu judecata Universității Săsești în procesul lui Ioan Zidarul. Sibiiu, 1555, 16 Decembre.

Sacratissima Maiestas Regia, domine, domine nobis Clementissime. Post serviciorum nostrorum fidelium humillimam commendacionem, eidem Sacratissime Maiestati Vestre humillime significamus quomodo, coram nobis comparendo, considentibus die sabbato ante secundam dominicam Adventus [=7 decembris], comparens Circumspectus Ioannes Lapicida ut actor, ab una, contra Prudentes et Circumspectos iudices et iuratos cives civitatis bistriciensis, ut in causam attractos, proposuit hoc modo quomodo, temporibus superioribus, cum Petrus Wayvoda, cum plurimis eius terre hominibus, per Thurcarum Imperatorem sua provincia expulsus, in hoc regnum profugisset et ipse fugiens ad Bystriciam venisset, ubi domum iusto empcionis titulo comparasset, quam et octo annis pacifice possedisset, accidisset autem, cum Petrus Wayvoda a Porta Imperatoris domum rediisset, ipsum actorem domum revocasset, sed ipse propter adversam valetudinem et senium se venire non posse renunciasset. Ita igitur percitus Wayvoda debita in actorem finxisset et iuri eum in civitate bistriciensi per hominem suum convenisset, ac, cum per iudiciariam deliberacionem iudicum fuisset adinventum ut metseptimus iuramentum deponeret actor quod nihil deberet Wayvode, termino deposicionis iuramenti cum pars adversa non comparuisset, iudices ipsum ut saltem domum rediret iusserunt. Actor autem, cum voluisset deponere arram sentencionalem, ut moris est, ab eo recipere noluissent, sed eum domum ire iussissent, dicentes, si quis ab eo aliquid postulaturus esset, eum inventurus esset. Statim post mors Petri Wayvode subsecuta fuisset, actor domum voluisset vendere ac se Cibinium conferre, sed bistricienses cives vi et potencia mediante manus suas in domum actoris intromisissent ac pro se occupatam ipsi vendidissent, citra ullam culpam actoris. Quia actorem nemo iure mediante debitorem fecisset, nemo sui causa in minimo denario damnum passus esset; quod probare vellet. Quare domum suam in civitate bistriciensi exstructam, suis pecuniis, florenis trecentis et quatuordecim, iusto titulo emcionis comparatam, ac per cives bistricienses vi occupatam, detentam et divenditam, actor ab ipsis civibus bistriciensibus, ut in causam attractis, restituendam et manibus resignandam iure mediante postulabat, ac pro sua verificacione coram nobis proposuit literas missiles, sigillis munitas, partim vero nobis sonantes; quarum tenor erat talis.

[Actele lui Petru-Vodă din 1543 și 1545; mărturia brașoveană din 1555; cea bistrițeană din 1553; cea aiudeană din 1555.]

Item, feria quinta ante dominicam Palmarum proxime preteritam [=4 aprilis], idem actor in eadem sua causa hos subsequentes testes pro fassione facienda in presenciam Prudentum et Circumspectorum Mathie Ponzler et Valentini Sutoris, iuratorum civium civitatis cibiniensis, tunc vero in ea causa pro testibus examinandis subordinati iudices, iuris ordine legitimo evocavit. Qui quidem, ad fidem eorum Deo debitam examinati, fassi sunt hoc modo ut sequitur: Prudentes et Circumspecti Ioannes Weress, regius, et Augustinus Pellio, Sedis iudices civitatis cibiniensis, et Andreas Byrkner, iuratus civis eiusdem civitatis cibiniensis, uno

ore fassi sunt quod Wayvoda moldaviensis, nomine Alexander, quendam procuratorem suum huc Cibinium misisset, ut ex parte quorundam centum florenorum, quos actor sepe nominatus sibi deberet, eundem iure mediante requireret atque ab eo illos peteret. Cum autem procurator actorem iuri statuisset ac debitum ab eo postulasset, actor respondisset se ei nihil debere; si vero quid ei deberet, testibus hoc contra se probari postularet; bonum ius hic esset si iuri hic ei stare vellet. Cui procurator rursus dixisset quod Cesares et principes fidem haberent domino suo; igitur in hac causa quoque eidem fides adhibere deberet. Ista responsione et allegacione procuratoris iudices Universitatis Saxonum non contenti fuissent, sed probabiliora et sufficienciora testimonia per eundem adduci postulaverunt; postea idem procurator testimonia ex civitate bistriciensi produxisset, que similiter insufficiencia esse cogniti fuissent. Ita tandem iidem iudices Ioannem Lapicidam, videlicet ipsum actorem, ex parte illorum centum florenorum liberum et expeditum pronunciassent. Item Georgius Doliator, protunc villicus civitatis cibiniensis, fassus est quod, cum aliquando ipsum procuratorem Wayvode allocutus fuisset ipsumque interrogasset an aliquid in causa sua racione centum florenorum contra Ioannem Lapicidam motam effecisset, respondisset ei se nihil effecisse. Tandem alter quidam servitor eiusdem civitatis cibiniensis ad eundem procuratorem dixisset, dedecus esse quod dominus suus propter tam parvam rem miserum Ioannem Lapicidam molestaret et sollicitaret; equius esset ut ei adhuc tantum dono daret quam eum ita sollicitaret. Cui procurator secunda vice respondisset ac dixisset: „Hoc tibi promitto et addico quod dominus meus istos centum florenos non amplius ab ipso postulabit". Servitor vero ille prefatus ad hec verba manum sibi fide mediante dari postulasset quod dominus suus istos centum florenos non amplius esset postulaturus. Tunc eidem procurator dexteram porrexisset ac preterea dixisset quod, si cives bistricienses non fuissent, dominus suus hoc non curasset, neque postulasset.

Ad has actoris proposiciones et allegaciones Circumspecti Iacobus Vrdescher et Caspar Pellio, iurati cives civitatis bistriciensis, pro parte et in personis Prudentum et Circumspectorum iudicis et iuratorum civium ac universitatis predicte civitatis bistriciensis responderunt quod ipsi cives et civitas bistriciensis nihil acceperunt actori, neque ipsi domum litigiosam, sed Wayvoda moldaviensis, vendidit, quia actor suscepisset quod in Moldaviam proficisci vellet ad Wayvodam, hoc non fecisset, sed a facie iuris et ex ipso iure abiisset atque huc Cibinium se contulisset. Que omnia probare vellent, atque pro verificacione literas missiles Wayvodarum moldaviensem [=moldaviensium], sigillo eorundem Wayvodarum appresso signatas, coram nobis apposuerunt. Quarum tenor talis est ut sequitur.

[Scrisorile lui Petru-Vodă din 1546 şi ale lui Iliaş din 1546, 1547, 1549.]

Quibus exhibitis et coram nobis perlectis, partibusque a nobis ius et iudicium elargiri postulantibus, et, quia ex attestacionibus actoris constat Ioanni Lapicide actori fuisse iniunctum ex iudiciaria deliberacione iudicis et iuratorum civium bistriciensium ut iuramentum metseptimus deponeret quod Wayvode moldaviensi nihil debitorie obligaretur, quo facto ab inquisicione Wayvode Moldavorum liber esse deberet; termino igitur deposicionis iuramenti actorem paratum fuisse deponere iuramentum, sed procuratorem Wayvode noluisse iusiurandum suscipere, atque sic iuramentum non fuisse, neque appellacionem legitimam intercessisse. Quare, cum iusiurandum non videatur remissum ab adversario, ideo actorem iusiurandum sibi metseptimo iniunctum prestare debere, quo prestito, liberum et expeditum ab acquisicione debitorum prefatorum esse ac attractos in causam domum litigiosam actori in manus suas remittere et assignare debere per iudiciariam nostram deliberacionem adinvenimus. Sed, attracti in causam in hac nostra sentencia non contenti, causam suam in presenciam Sacratissime Maiestatis Vestre transmisimus. Eandemque Sacratissimam Maiestatem Vestram diu, felicis-

sime valere precamur. Cibinii, feria secunda ante festum Beati Thome Apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto.

Eiusdem Sacratissime Maiestatis Vestre fideles

Magister civium, iudices et iurati cives civitatis cibiniensis, Septem Sedium ac Universitas Saxonum Transsilvanie, et cetera.

(Bistrița, Archiva Orașului; cuprinsă în porunca din 1555 a regelui Ferdinand.)

DCCCCLI.

Mărturii ale locuitorilor Bistriței în procesul lui Ioan Zidarul.

Bistrița, 1555, 31 Decembre.

Serenissime ac Illustrissime rex et domine, domine naturalis et Clementissime. Post fidelitatis nostre constanciam et humillimam obedienciam. Cum nos, ad commissionem Universitatis Saxonum transsilvaniensium, Serenissime Maiestatis Vestre fidelium, sabbato infra octavas Nativitatis Domini [=28 decembris] in civitatem bistriciensem venissemus pro examinandis testibus in quadam racione cuiusdam domus vendite causa per quendam Ioannem Murarium, concivem civitatis cibiniensis, contra cives et inhabitatores prefate civitatis bistriciensis mota, ibidemque certis diebus ad adventum eiusdem Ioannis Murarii exspectassemus, et iste non veniret, nec loco sui aliquem mitteret, nos nihilominus, ad commissionem nobis in hac parte datam, ultima die mensis decembris testes coram constitutos iuris ordine, ad fidem Deo debitam et ad fidelitatem Sacre Maiestatis Vestre Regie ac Sacre Corone, interrogavimus et examinavimus. Qui fassi sunt modo tali: Georgius Dawm, iudex, Mathias Zass, Iacobus Wrescher, Gaspar Pellio et Martinus Lerrnescher, iurati consules civitatis bistriciensis, fassi sunt qualiter, temporibus retroactis, cum dictus Ioannes Murarius ex regno Moldavie sese Bistriciam contulisset, ibidemque domum emisset, post certum tempus Magnificus Petrus Wayvoda moldaviensis nuncium et literas misisset ac Ioannem Murarium super certa debita admonuerit et benignis verbis ac promissionibus vocare fecisset ut intraret, nam haberet edificare ecclesiam in oppido Romano Foro. Ioannes Murarius introire recusasset, quia esset debilis et egrotus. Rursum Petrus Wayvoda misisset literas, in quibus fidem suam, filiorum suorum, episcoporum et omnium boyeronum interposuisset et promisisset, dummodo ut veniret, et ecclesiam edificaret, confectis laboribus, omne debitum eidem remittere et cum condigna solucione ac graciarum accione (eum) illesum et pacificum domum remittere vellet. Iterum Ioannes Murarius se ob gravem infirmitatem ire non posse allegasset. Demum Petrus Wayvoda certum nuncium, Mathiam quendam theloniatorem, misisset, vocando eundem sub priori fideiussione, et, nisi veniret, omne debitum ab eo exigi facere vellet. Cum ergo Ioannes Murarius vidisset suas excusaciones esse inanes, coram senatu et dom[in]o[rum] consistorio, presente ibidem predicto Mathia theloniatore, pollicitus fuisset his verbis, quod, si eques intrare non posset Moldaviam, vellet sedere in currum et sic Brassoviam usque, dein in Moldaviam sese deduci facere vellet; et hoc promissum non perfecisset. Die vero quadam idem Ioannes Murarius accessisset in presenciam senatus, et dixisset: Vereor quod Petrus Wayvoda, non causa edificandi ecclesiam se vocaret, sed ad demonstrandos thesauros quorundam boyaronum, quos ipse recondidisset; quos si fortassis non posset reperire et demonstrare, timeret eciam torturas sibi imminere. Postremo misisset Petrus Wayvoda certum suum hominem et curavisset via et ordine iuris repetere debita. Ioannes vero Murarius negasset se esse debitorem. Sentencia itaque mediante, decretum fuisset quod Ioannes Murarius ad regni consuetudinem iuramento se expurgare deberet. Id cum Petrus Wayvoda intelleximus, misisset literas, et iuramentum fieri admittere noluisset, nam Cesares, reges verbis suis fidem darent. Rebus sic stantibus, Ioannes Murarius clandestine Cibinium, nulla accepta licencia, se contulisset. Id ubi Petrus Wayvoda percepisset,

domum Ioannis Murarii Bistricie habitam arrestari fecisset, sub quo arresto eadem domus stetisset usque post obitum Petri Wayvode. Elias, filius, succedens in regnum, debita instanter exigebat et domum per parentem arrestatam occupare ac vendere curabat et vendidisset.—Secundum testimonium literale erat, cuius tenor his *(sic)* est:

[Actul din 1549 dela Petru Uşerul.]

Tercium testimonium, eciam literale, cuius tenor talis est:

[Scrisoarea lui Iliaş-Vodă din 1549, 13 Ianuar.]

Ultimo supranominati testes fassi sunt quod, cum Petrus Wayvoda ex regno propulsus et Ioannes Murarius Bistriciam venisset habitandi gracia, cumque idem Petrus Wayvoda ex regno Transsilvanie deductus fuisset in Thurciam, Ioannes Murarius intrasset Moldaviam atque cum nonnullis equis bene onustis reversus fuisset. Nos itaque, iuxta commissionem supra nobis datam, ista omnia iuris ordine et sub fide percepta Serenissime Maiestati Vestre Regie pro fidelitate nostra transscribere curavimus. Datum Bistricie, ultima die decembris, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto.

Sacratissime Vestre Regie [Maiestatis] fideles:
Michael Roman et Georgius Kezler, iurati consules civitatis segeswariensis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; cuprinsă în alt act.)

DCCCCLII.

Pe la 1556. Cercetarea în procesul lui Ioan Zidarul cu Bistriţa.

Processus et ordo cause quam Iohannes Murarius, concivis civitatis cibiniensis, contra cives bistricienses movit.

Temporibus retroactis, cum Petrus, Wayvoda regni moldaviensis, illesus et quietus regno suo fungeretur, fecerat edificare ecclesiam in Romano Foro per magistrum Iohannem Murarium, protunc suum subditum; racione quorum laborum idem Petrus Wayvoda dicto Iohanni Murario dederat certam summam pecuniarum. Ecclesia tamen ipsa, tanquam opus indebito modo constructum, corruerat.

Interea temporis contigit quod Petrus Wayvoda potencia Imperatoris Turcarum e regno suo pelleretur ac universus populus moldaviensis profugeret. Sicque dictus Iohannes Murarius Bistriciam se conferebat et gracia permanendi ibidem coemebat domum.

Post certum tempus Petrus Wayvoda proficiscebatur Constantinopolim, ad Imperatorem. Sub tempore isto Iohannes Murarius intrabat Moldaviam hincque per certos equos clitellarios certa secum apportabat bona, et Bistricie quietus agebat, ac questum suum exercebat, nemine ipsum impediente.

Sed, cum Petrus Wayvoda iterum in regnum suum constitueretur et sedem suam teneret, mittebat Bistriciam frequentes literas ac Iohannem Murarium benignis verbis et promissionibus vocabat ut intraret ad edificandam ecclesiam in Romano Foro. Idem tamen Iohannes Murarius ingredere recusabat, quia esset debilis et egrotus vir.

Rursum Petrus Wayvoda, mittens nuncium specialem et literas, interponebat fidem suam christianam, filiorum suorum, episcoporum et omnium boeyeronum *(sic)*, et promittebat ut saltem veniret et ecclesiam, aliis demonstrando laborem [1], edificaret; qua confecta, omne debitum remittere et cum digna solucione ac graciarum accione vellet eundem pacificum domum remittere.

Iterum Iohannes Murarius introire in Moldaviam recusabat, per priorem excusacionem.

Petrus itaque Wayvoda excellenciorem prioribus mittebut nuncium, Mathiam

---

[1] Arătând cum să lucreze alţii, nu luând parte la lucru el însuşi, ca unul ce e bolnav.

videlicet theoloniatorem nomine, et rursum Iohannem Murarium vocabat, simili fideiussione ut supra, et, nisi veniret, omne debitum ab eodem exigi facere vellet, nam ab isto Mathia theoloniatore precipuam partem pecuniarum Iohannes Murarius levaverat.

Cum ergo Iohannes Murarius sentiret suas excusaciones esse vanas, vocatus per Mathiam theoloniatorem in presenciam tocius senatus bistriciensis et admonitus ut ingrediretur, promittens respondebat huiusmodi verbis: quoniam intelligeret quod secus fieri non posset, quare, si eques in regnum Moldavie introire nequiret, vellet sedere in curru(m) et sic Brassoviam versus, dein in Moldaviam, se deduci facere vellet.

Promissum hoc non complebat, sed una dierum in presenciam senatus accedebat, dicens: Vereor quod Petrus Wayvoda se vocare faceret, non causa edificandi ecclesiam, sed ad demonstrandos thesauros quorundam boyeronum quos recondere coactus fuisset; quos si fortassis, vel reperire non posset, vel demonstrare nollet, timeret sibi quod eciam coacte et per torturam demonstrare cogeretur.

Tandem senciens Petrus Wayvoda quod Iohannes Murarius nulla racione intrare vellet, faciebat eundem iure requirere et debita ab eodem postulare. Iohannes vero Murarius respondens aiebat se Petro Wayvode obligare. Ad quorum proposicionem et responsum sentencia talis prolata exstitit: Ex quo Iohannes Murarius se debitorem esse negabat, ad patrie itaque consuetudinem iuramento mediante se expurgare deberet.

Quam sentenciam cum Petrus Wayvoda intellexisset, scribebat literas et iuramentum fieri admittere nolebat, allegando quod reges et Cesares verbis suis fidem darent: iuramentum igitur Iohannis Murarii non esset maius quam sua verba [1].

Hec cum sic agerentur, Iohannes Murarius, nulla accepta licencia, aliorsum clandestine se conferebat.

De cuius Iohannis Murarii abiicione Petrus Wayvoda cercior factus, mittebat suos homines, et domum aut quidquid Iohannes Murarius Bistricie haberet, per arrestum arrestare et tenere faciebat.

Atque interim Petrus Wayvoda mortem subibat. In cuius locum Elyas filius succedens, instar patris debita postulabat et domum arrestatam rursum nova arrestacione prohibebat, addendo minas, ut, si secus fieret, vellet debita ab hominibus bistriciensibus exigi et accipere facere.

Preterea erat sermo quod Elyas Wayvoda domum istam alienis conferre statuisset; id quod contra civitatis libertates et privilegia vergere videbatur.

Postremo mittebat nuncios et instantissime administracionem solucionis debitorum postulari faciebat. Cum igitur nulla solucio fieri posset preterquam ex domo, domum ergo proclamari curabat, et, ne alienorum in manus deveniret, concivis noster Paulus Budaker contractum faciebat, et civitas pecuniam deposuit, prout litere clare omnia in se continent.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; Însemnări ale notariului Gheorghe Seraphin.)

DCCCCLIII.

Nicolae Gereb de Szentmihály, „conducătorul Românilor moldoveni", către Bistriţeni, despre datoria lor de a li dà provizii. Reghinul-Săsesc, 1556, 16 Ianuar.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Ex commissio[ne] ac mandato Suarum Maiestatum in direccionem gencium Volacorum electus sum et, in pertinenciis civitatis Vestrarum Dominacionum transituri, in p[ossessioni]bus Dypse ac Lekencze erit condescensio

[1] Vorbele lui Vodă adecă sunt mai *mari* decât jurământul meşterului.

exercitus. Igitur cum victualibus ita parati ac proni [esse] velitis, ne vestri miseri maius opprimentur. Mitatis unum vestrum hominem ad me; boyarones gencium velitis providere pro defensio[ne] horum *(sic)* possessionum. Et felicissime exoptamus valere. Datum ex Regen, feria quinta post Pauli Heremite, 1556.

Nicolaus Gereb de Zenthmyhal, Volacorum moldowanorum director.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici ac civibus civitatis Beztercze, dominis et amicis mihi honorandis[1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCCLIV.

Pressburg, 1556, 19 Mart.

Hotărârea Impăratului Ferdinand în procesul pentru casa ce fusese a lui Ioan Zidarul în Bistrița.

Nos, Ferdinandus, divina favente cle[mencia rex Romanorum], infans Hispaniarum, archidux Austrie, et cetera, [notum facimus quod coram nobis conquestum est pro Ioanne] Lapicida, actore, cum procuratoriis literis convent[...per...] iudices et iuratos cives civitatis nostre bis[triciensis], fidelium nostrorum, prudentum et circumsp[ectorum] cibiniensis Septem Sedium ac Universitatis S[axonum transsylvaniensium quod feria] tercia proxima post dominicam Letare nunc preterita [= 17 marcii...] diei dominice Oculi proxime preterite [= 8 marcii], [ ] citra et ultra Danubium ac aliorum comita[tuum...] adiudicare solite generaliter fuerat prorogate [ ], presente ibidem et adherente Ambrosio de [ ] civitatis bistriciensis, similiter cum procuratoriis literis [ ]; idem Petrus Bodo prescriptas dictorum magistri [civium...] Septem Sedium ac Universitatis Saxonum sub sig[illo eorundem confectas et emanatas nostre] prefate personali presencie in iudicio p[ ].

[Hotărîrea Universității Săsești din 1555.]

Preterea idem procurator in causam attractorum quasdam alias literas fidelium nostrorum, Prudentum et Circumspectorum Michaelis Roman et Gregorii Kezler, iuratorum civium civitatis segeswariensis, in papiro clause *(sic)* et sub sigillis eorundem confectas et emanatas, in iudicio eidem personali presencie nostre exhibuit et presentavit; huiusmodi sub tenore:

[Actul din 31 Decembre 1555.]

Quibus exhibitis et presentatis, prefati parcium procuratores per nos in premissis discussionem et deliberacionem debiteque iusticie complementum supplicarunt elargiri. Verum, quia, prout ex tenoribus et continenciis preinsertarum literarum adiudicatoriarum et transmissionalium edocebamur in persona prefati Ioannis Lapicide actoris, premissa accio eiusdem summarie et fundamentaliter eo modo proposita exstitisset, quod videlicet dicti iudex et iurati cives in causam attracti in prenotatam domum ipsius actoris vi et potencia mediante manus suas intromisissent ac pro se occupassent, et ipsi vendidissent, citra ullam culpam actoris, quia nemo eundem actorem iure mediante debitorem fecisset et nemo sua causa vel in minimo damnum passus esset, in cuius contrarium in personis dictorum in causam attractorum summarie et simpliciter responsum fuisset, se dictam [domum] ipsius actoris non occupasse, neque per eos, sed per Wayvodam moldaviensem illam venditam fuisse, quia actor, iuxta quod Moldaviam intrare promisisset, id facere recusasset, sed a facie iuris abiisset seque Cibinium contulisset, et, licet preinsertis, tam literis, quam eciam testimoniis, utraque ex parte productis, appareat inter prefatum actorem et prenotatum quondam Petrum Wayvodam moldaviensem racione certe summe pecuniarum coram prefatis iudice et iuratis civibus bistriciensibus causam et differenciam prenotatam motam exstitisse ipsique Ioanni Lapicide certum eciam

[1] V. *Istoria armatei*, I, pp. 293-4. Moldovenii veniau pentru ca să așeze în Scaun pe regina Izabela și pe tânărul Ioan-Sigismund Zápolya.

iuramentum deponendum adiudicatum fuisse, cumque suo termino huiusmodi suum iuramentum cum suis coniuratoribus deponere se paratum exhibuisset, tamen in persona dicti Wayvode huiusmodi iuramentum admissum non fuisse et deinde arrestacionem quoque pretacte domus in persona eiusdem Wayvode factam exstitisse, tamen hoc et id quod scilicet dicti iudex et iurati cives in causam attracti pretactam domum actoris vi et potencia mediante pro se occupassent et vendidissent, nec unius quidem hominis aut alio legitimo testimonio comprobatum esse dictam domum per prefatum Eliam Wayvodam, mediantibus preinsertis literis suis, iamfato Paulo Bwdekor cum expeditoria caucione in se assumpte venditam exstitisse comperiebatur. Ob hoc prefatus actor racione dicte domus non annotatos iudicem et iuratos cives in causam attractos simpliciter, sed annotatum Paulum Bwdekor, qui domum prenotatam lite pendente a prefato Elia Wayvoda emisse et possidere dinoscitur, cuius possessorem eiusdem domus iure acquirere debuisse. Quia autem prefatus Ioannes Lapicida actor suam accionem contra Prudentes et Circumspectos iudicem et iuratos cives civitatis bistriciensis, in causam attractos, racione premisse violencie pro se ipsis occupacionis et vendicionis dicte domus, ut idem actor pretendisset, motam et intentatam, minime comprobavit, ob hoc iudiciaria deliberacio prefatorum magistrorum civium, iudicum et iuratorum civium civitatis nostre cibiniensis ac Septem Sedium Universitatis Saxonum emendari causaque prenotata simpliciter et de plano condescendi, prefatusque actor accionem suam racione prenotate domus contra dictum Paulum Bwdekor, emptorem et possessorem eiusdem domus, si voluerit suis modis prosequi et acquirere debere, dicte personali presencie nostre magistrisque protonotarii et sedis nostre iudiciarie iuratis assessoribus, nobis in iudicio et examine presentis cause constitutis et existentibus, cernebatur manifeste. De quorum consilio prematuro et sana deliberacione premissum iudicium dictorum magistri civium, iudicis et iuratorum civium civitatis nostre cibiniensis ac Septem Sedium Universitatis Saxonum Transsilvanie emendandum et causam prenotatam condescendi faciendam dictumque Ioannem Lapicidam domum suam prenarratam a prefato Paulo Bwdekor, emptore et possessore, eandem legitimo iuris ordine, si voluerit, requirere debere decernendum et committendum causam parcium prenotatam ad prefatos magistrum civium, iudicem et iuratos cives civitatis nostre cibiniensis duximus remittendam. Datum Posonii, feria quinta proxima post dominicam Letare, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto.

[Vo :] [Fidelibus nostris] Prudentibus et Circumspectis [fidelibus] iuratis civibus civitatis nostre [bistriciensis] contra Prudentem et Circumspectum [Iohannem] Lapicidam, nunc inhabitatorem [civitatis] nostre cibiniensis, in presenciam [fidelium] nostrorum, Prudentum et Circumspectorum magistri civium, iudicis et iuratorum [civium] civitatis nostre cibiniensis ac Septem Sedium saxonicarum transsilvaniensium, remissio. — Lecta per Merey.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLV.

Tămaş, jude de Cotnari, către Bistriţeni, despre un om din Rodna. Cotnari, 1556, 18 Iunie.

Myr, Tamasch, Groff am Kottnersberg, myr thuen eych czu wyssen Eyrer Herschaff, Her der Rychter czu Neessenstat, wy das czu uns ist komen eyn Man aus der Rodna myt Nomen Steffen Treyber, und hot unss geklok [=geklagt] und uns czu versteen geben sseines Edem halben, myt Nomen Benedik, und hot yn geffon [=gesson] czu uns; sso hoben myr ym eyn Czeychen geben das her yn vor uns sol ruffen, vor unssren Rechtenstul. Also hot er nyt wellen komen, und yst gefflaun. Das geben myr Euch czu versteen, auff das Yr dyssem Man, dyssem Steffen Treyber, ssolt gelauben. Myt dem sseyt Got befolen. Anno Domini 1556, am Kottnersberg, am Donerstag vor Yohani Decola.

[Vo:] Dem erssamen, weyssen Herren, dem Rychter yn Nesenstat, soll dysser Bryff.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLVI.

Cluj, 1556, 24 Iunie.

Petru Petrovici, regentul Ungariei, către locuitorii comitatului Albei, despre scutirea de care trebuie să se bucure Sălişte a.

Petrus Pettrowyth de Swraklyn, comes ac infra reditum Serenissimarum Maiestatum Suarum in iurisdiccione earundem, tam in regno Hungarie, quam Transsilvanie, locumtenens, et cetera[1], egregiis et nobilibus comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium comitatus albensis, salutem et favorem. Ex quo nos ex literis privilegialibus Serenissimorum Divorumque Regum plane intelligamus districtum Zelesthye a solucione quorumcunque censuum exemptos esse et supportatos, proinde requirimus vos, et nihilominus vobis harum serie, auctoritate nostra qua fungimur, committimus et mandamus, quatenus a molestacione, depredacione et damnificacione prescripti districtus Zelesthye vos abstinere debeatis et teneamini. Secus ne feceritis. Datum ex Coloswar, in festo Decollacionis Beati Ioannis Baptiste, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCLVII.

Iaşi, 1556, 30 Iulie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Sibiieni, despre porunca ce are de la Sultan a restabili pe Izabela şi pe fiul ei.

Alexander, Dei gracia Wayvoda moldaviensis ac eiusdem terre dominus et verus heres, et cetera. Universis et singulis, Prudentibus et Circumspectis iudici ac iuratis civibus quarumcumque civitatum, oppidorum et villarum, cunctis eciam aliis cuiusvis status et condicionis hominibus, ubilibet et in quibuscumque Sedibus saxonicalibus constitutis et commorantibus, presencium noticiam habituris, salutem et mutue benevolencie nostre incrementum. Quoniam superioribus preteritis diebus Potentissimus et Invictissimus Imperator Turcarum nobis firmiter mandaverat ut cum exercitu Moldavie ad recaptivandam restituendamque Transsilvaniam Illustrissimo principi, filio Sigismundo, olim domini Ioannis Hungarie regis, sanctissime memorie, reducendasque Suas Maiestates exstirpandamque ex ea penitus germanicam faccionem, Transsilvaniam ingrederemur, — nos itaque, mandati[s] Sue Invictissime Maiestatis, ut tenemur, satisfacere studentes, valide cum exercitu Transsilvaniam intraveramus. Cum prope civitatem Brassovie castra metassemus, nomine et in persona Dominacionum Vestrarum supervenit Egregius Dormis Chiaws, prestitam vestram fidem et integritatem erga principem vestrum et naturalem heredem offerendo, supplicans nomine Dominacionum Vestrarum ne ulterius cum exercitibus nostris progrederemur, eo quod universa queque nacio transsilvanica integritatem prestasset et ad obsidionem Castri Novi[2] ipsi sufficientes essent. Supplicacione itaque vestra, medio dicti Dormis Chiaws coram nobis facta, admissa et graciose exaudita, in hoc regnum nostrum reversi sumus; vos autem intelligimus promissionem vestram in nulla re observare velle, quin pocius germanicam faccionem oriri finxistis et illi diligenter adherere contenditis. Quocirca vos requirimus, et nihilominus firmiter adiungimus, quatenus, statim visis presentibus, sine omni procrastinacione exercitum vestrum iuxta predictam vestram commissionem

---

[1] V. mai sus, pp. 478-9, nº DCCCLXXXVIII.

[2] Gherla.

ad Spectabilem et Magnificum dominum comitem et locumtenentem[1] transmittere arcemque obsessam oppugnare et manibus dicti domini comitis et locumtenentis dare et assignare. Nihilominus, si vicissitudo rei expostulaverit, armatis manibus et bellorum apparatibus contra germanicam faccionem ire debeatis; alioqui certo et indubitanter credatis, ex quo nos presentis rei incepte auctores sumus, valido cum exercitu ad execucionem rerum feliciter ceptarum propedie velle ingredere; nam de presenti eciam gentes in certo numero miltimus. Et, quidquid damni vel incommodi aut detrimenti vobis acciderit, non nobis, sed negligencie vestre imputandum erit. Nam nos, dempta depopulacione[2], omnium malorum genera, ob non observacionem premisse promissionis vestre, super vos exerce[bi]mus, neque e regno, interim donec res feliciter cepta effectum sorcietur, revertemur, in omnique fabulacioni fidem adhibebimus[3]. Preterea, si Illustrissimus princeps vester per aliquod[4] germanicas difficultates per partes Hungarie tuto et secure ingredere non posset, per dicionem nostram ingredere diligenter consultetis[5], ubi tuta et pacifica erit via, nosque Suas Maiestates honorificissime comitabimus, vel comitari faciemus. Et, quidquid in premissis feceritis, nos sine mora cerciores faciatis. Secus non facturi. Datum in civitate nostra Iaaz, 30 die iulii, anno Domini 1556.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCLVIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre redeschiderea drumului de negoţ. Suceava, 1557, 7 Ianuar.

Alexander, Dei gracia Wayvoda moldaviensis ac eiusdem terre dominus et verus perpetusque heres, et cetera. Prudentes et circumspecti amici vicinique nobis sincere dilecti. Salutem et iurium bone vicinitatis continuum incrementum. Harum serie voluimus Vestris Dominacionibus significare quod, cum, divino pocius quam humano presidio, salus et permansio patrie vestre affecte[6], regno incolumis restituta esset, sedatis tumultibus[7], viam negociatorum et mercatorum in alpibus ubique patefecimus. Propterea quicunque sint mercatores, in medio vestri vel ubique commorantes, cum eorum mercibus gracia questus vel alicuius negociacionis ad terram nostram venire voluerint hicque stare, negocia sua expedire tandemque, solutis vectigalibus et theloneis de iure et ab antiquo solitis, libere et pacifice ac sine quovis impedimento venire et ad propria redire possint. Mandavimus itaque omnibus inhabitatoribus terre nostre ne novis oneribus insolitis et non tolerandis mercatores aggraventur, sed solummodo proventus in thelonco usitata *(sic)* recipiant, testimonio presencium mediante. Datum Swchiavie, septimo die ianuarii, anno Domini 1557.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus et consulibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque nobis sincere dilectis[8].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Petrovici.

[2] *Afară* de jaf.

[3] „Şi vom crede orice zvonuri."

[4] *Aliquot.*

[5] „Să fiţi siguri că va întrà neapărat pe la noi."

[6] Iubite.

[7] Alexandru-Vodă şi Pătraşcu, vecinul său, restabiliseră în 1556 pe regina Izabela şi pe fiul ei, Ioan Sigismund.

[8] V. *Documentele Bistriţei,* II, p. LII.

DCCCCLIX.

Orăştie, 1557, 2 Maiu.

Locuitorii din Sighişoara către Universitatea Saşilor, despre procesul sătenilor din Romos pentru ogoare.

Prudentes et circumspecti domini, domini nobis honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Venerunt in presenciam nostram Volachi, ut actores, ab una, et villicus, cum suis iuratis, ut attracti, partibus ab altera, de Ramaz in possessione Zazwaras. Qui actores proposuerunt contra suos attractos de racione cuiusdam partis terre ibidem in Ramaz situate, quod qualiter de omnibus bonis decimalibus, ruralibus et de proventibus rectori schole debentibus, et vectigalia e medio ipsorum concernencia equali modo extradari contendentes, ita quod nihil solucionis factum, quod ipsi similiter cum christianis[1] onera non portarent; ergo quedam pars terre arabilis esset circa pagum Ramaz, que olim erat pars pagi domibus exstructa, nunc communiter destructa loca christiani arant, Volachis autem non faciunt copiam. Ipsi, inquiunt, omnia regi equaliter pendunt, de solucione et serviciis; igitur equalem porcionem de predicta parte terre cupiunt, ut de ceteris terris arabilibus. Villicus cum suis iuratis, ut attractis, de eadem Ramaz responderunt quod dudum colophon addita esset huic rei. Nam res devenit ad testes, qui eiusdem temporibus erant viri officiales. Adductis testibus, Michael Dawid, nostri oppidi iudex Sedis sub iudicatu regii Ioannis Vinczy, qui fide mediante coram nobis fassus est hoc modo: Cum esset iudex Sedis, cum duobus iuratis civibus, Bernardo Antal et Anthonio Varga, venientes ad faciem terre ex voluntate senatus tunc temporis existentis, et quod viri christiani et volachi, promittentes se quod, quicquid quidam isti duo viri senes, unus christianus, alter Volachus, Mathias Serpel et Syrb Demetrj, quasi electi viri, quicquid iure dicerent, utrum scirent si aliquando Volachis ex illa parte terre dedissent porcionem aliquam. Illi vero uno [ore] fassi sunt quod nunquam scirent ut illam partem terre fecissent christiani copiam Volachis, eo quod proprius labor esset christianorum sudoratus, et tandem, ut erat istis duobus definitum, ita in eadem res est consita et sedata. Nos talem legem protulimus ad hoc, quod qualiter isti duo viri ad hoc constituti rem protulerunt, quod Volachi nunquam habuerunt partem in terris illis, similiter neque hoc tempore habeant partem, sed, ut hactenus, christiani possideant. Actores, nostram sentenciam non contenti, rem totam deferunt ad senatum.

Ceterum venientes et in presenciam senatus, qui actores et attracti de prefato Ramaz existentes, qui Volachi ut actores proposuerunt coram nobis adversus attractos quod essent quedam terre in territorio Ramaz arabiles, que olim domibus extructe, nunc desolate per defectum, ita quod sint arabiles, si iure veniret, et ipsi equalem porcionem velint ex eis habere. Christiani attracti respondent quod ipsi purgassent eas terras lapidibus consitas, magno cum labore et sudore, et non Volachi. Volachi ad hec: „Eciam si christiani purgarent terram illam, tamen equale onus in solucione taxarum, in serviciis, in pendendis stipendiis et solucione salarii rectoris schole facimus. Nos equalem porcionem ut in terris ceteris optamus.“ Illi nequaquam inquiunt.

Nos, ambarum parcium propositis et responsis investigatis, talem protulimus legem inter partes litigantes, quod, quoniam, ut nos certo comperimus, terras illas de quibus lis est, non precio aliquo emptas, nec propria aliquorum certorum virorum esse, sed libere terre essent ille, et quidem annuatim divisionales, igitur, si Volachi actores de eadem Ramaz equale onus portant cum christianis, nihil exceptis que christiani solvunt et eos concernentes, eciam si christiani purgaverunt illas terras de lapidibus, tum habuerunt usum terrarum, similiter et terre ille communes sint cum Volachis, si ceteris solucionibus Volachi aggravantur, et in eis illis moram concernant, et prestent expetita Volachorum. Christiani, ut attracti,

[1] *Adevăraţi* creştini; Saşii. Cf. „Insula Christianorum“.

nostra sentencia non contenti, rem, prout est acta, detulerunt ad Vestras Dominaciones. Igitur et nos demisimus ad Vestras Dominaciones sub sigillo oppidi nostri, die dominico post Philippi et Iacobi. Valere Vestras Dominaciones exoptamus. Ex Zazwaros, 1557.

Iudices regius et Sedis, villicus ceterique iurati cives, fideles Vestrarum Dominacionum semper habiti, et cetera.

[Vo:] Egregiis, prudentibus et circumspectis dominis magistris civium, septem et duarum Sedium iudicibus, necnon toti Universitati dominorum Saxonum transsilvanensium, et cetera, dominis et amicis nobis honorandis.

[Vo, de altă mână:] 1557, decimo quinto die decembris, in causa hominum de Ramasz iudiciaria deliberacione dominorum Septem Sedium cognitum est, et sentencia dominorum iudicum in vigore rata, conservata est.

Ioannes Rhyszus, notarius, scripsit [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi in *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge,* XV, p. 418.)

DCCCCLX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nerecunoştinţa reginei Izabela, care nu dă voie a i se primi scrisorile închise şi despre zvonurile de năvălire moldovenească. Iaşi, 1557, 27 Maiu.

Alexander, Dei gracia Wayvoda moldaviensis ac terre eiusdem dominus et verus perpetuusque heres, et cetera. Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque nobis sincere dilectis. Salutem et bone vicinitatis augmentum. Quod nos literas nostras apertas ad vos mittemus, quod nunquam hactenus fuit in usu, non est mirandum, ex quo nos certo sciamus Maiestatem Reginalem prohibuisse ne literas nostras clause confectas quispiam auderet aperire et perlegere. Attamen, cum Maiestas Sua, infidelium suorum faccione paterno sede eiecta et privata fuerat, litere nostre Sue Maiestati non parvum emolumenti conferebant. Nunc autem illi inimicantur. Speramus autem divino presidio pristinam consuetudinem restaurari posse. Intelleximus preterea incolas vestros ab exitu nostro timere et formidare; quum nos, verorum christianorum principum vestigia sequentes, nolumus quempiam in suis iustis rebus et bonis opprimere vel opprimi permittere, igitur nullum metum exinde habituri sitis. Ceterum, racione curruum quod scribitis, seriose intelleximus, nam preparatum currum familiaris noster laudavit. Petimus itaque Dominaciones Vestras amicabiliter quatenus velint operam prestare; et ceteri quoque sint prompti cum attinenciis ad id consuetis [2], et nobis mittere, preciaque, prout eedem rescripserunt, residuorum rescribere; per omnia persolvere volumus. Quidquid autem eedem fecerint, pari favore et bone vicinitatis refundere studebimus, easdemque feliciter valere optamus. Datum in civitate nostra iasiensi, XXVII die maii, anno Domini 1557 [3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Lămuriri asupra colonizării şi împărţirii pământurilor din *fundus regius* al Saşilor, in Friedrich Teutsch, *Die Art der Ansiedelung der siebenbürger Sachsen,* Stuttgart, Engelhorn, 1895.

[2] Ce mai trebuie la car ca să se gătească.

[3] Cf. *Documentele Bistriţei,* I, p. LII.

DCCCCLXI.

Turda, 1557, 1-iu Iunie.

Regina Izabela a Ungariei către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete pentru Ivaşcu, Armeanul din Lemberg, care merge în Rusia.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudens, circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et graciam. Misimus isthuc ad vos fasciculum literarum quem nobili et famato Iwachko Armeno, civi et institori leopoliensi, qui istac in Rwzzyam iter facturus est, fideliter reddi volumus. Quod, si forte iam a vobis discessit, citra quamlibet dilacionem et moram per fidum veredarium hominem vestrum ad manus ipsius Iwachko memorati perferri curetis, ita ut quamprimum opera eius in Poloniam perferatur. Secus nullo modo facturi. Datum in oppido nostro Thorda, primo die iunii, anno Domini 1557.

Ex commissione Sacre Maiestatis Reginalis propria.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici civitatis nostre bistriciensis, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXII.

Iaşi, 1557, 12 Iulie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre rădvanele ce a comandat.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et verus perpetuusque heres terre moldaviensis. Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque nobis sincere dilectis. Salutem et iurium bone vicinitatis nostre continuum augmentum. Quoniam superioribus diebus de preparandis quinque curribus Dominaciones Vestras petieramus, intelligimus impresenciarum paratos fore. Quocirca misimus hunc fidum nostrum nomine Criste ad Vestras Dominaciones, rogamusque quatenus, ob intuitum bone convicinitatis nostre, predictos quinque curros illuc preparatos, reliquos duo[s] currus quos superioribus preteritis annis illuc reliqueramus, usque ad oppidulum Bereck provehi facere et hominem suum ad nos mittere et de precio earundem vel pecuniaria solucione, vel autem boves in precium levare [1] voluerit, plenarie persolvemus. Preterea aliquos argenteos Stephano Aurifabro, alias iudici civitatis kolosswariensis, ut aliquas res argenteas nobis prepararet, dederamus. Petimus quatenus mittatis hominem vestrum fidedignum ad eundem aurifabrum cum literis nostris ut ea que fabrifacta sunt ad Dominaciones Vestras mittat, et eedem tandem manibus hominis nostri assignent et exhibeant, qui ea nobis administrabit. Nosque, Deo iuvante, racione edificacionis cuiusdam monasterii [2], in montibus versus Bistriciam properabimus, ut homines vestri ad nos, si opus fuerit, pertingere queant. Ceterum, quidquid is presencium ostensor nomine nostro retulerit, fidem illi credere velint. 12 die iulii, in Iaas, anno Domini 1557.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXIII.

Alba-Iulia, 1557, 23 Iulie.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre legăturile lor cu Domnul Moldovei.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et graciam nostram. Que nobis

---

[1] Dacă vrea „să ieà boii în preţ", să plătească Vodă printr'o trimetere de boi.

[2] Slatina. V. Cronica lui Eftimie, în Bogdan, *Vechile cronici*, pp. 221-2 şi mai departe, la data de 27 Septembre 1559.

intimastis per literas, intelleximus; pergratum est autem quod funccioni vestre et fidei erga nos filiumque nostrum Serenissimum per omnia satisfacere conamini, nec autem aliquid officii domino Wayvode moldaviensi prestare volueritis quam nobis significaretis. Cum autem nos domino Wayvode moldaviensi iure vicinie singularem benevolenciam ostendere velimus, non displicet nobis, immo hortamur et committimus, ut currus ipsius ad locum idoneum a vobis benevole petitum deduci facere velitis et debeatis. Et bene valete. Date Albe-Iulie, XXIII die iulii, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo.

Ex commissione Sacre Maiestatis Reginalis propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici ac toti consulatui civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCCLXIV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre casa de oaspeți (hanul) ce ridică în munții Câmpulungului. Botoșani, 1557, 29 Iulie.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et verus perpetuusque heres terre moldaviensis, et cetera. Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque nobis sincere dilectis. Salutem et iurium bone vicinitatis continuum incrementum. Intelleximus vos aliquo metu et formidine perculsos fore eo quod nos in possessione nostra Hozzwmessoe aliqua stabula erigi facere cepissemus, existimantes vos nos cuipiam exinde damnum inferre vel inferri facere velle. Quocirca eedem certo et indubitanter credant nos ibi non aliqua spelunca malefactorum edificare, sed, cum superiori anno cum exercitibus nostris profisciscebatur, videntes illa loca in medio moncium et alpium fore, mox animadvertentes pro nomine Dei quendam domum peregrinancium edificari plurimum necessarium fore, ut peregrinantes montesque transscendentes racione condescensionis quietam domum habeant, — propterea illa domus pro eterna memoria erigitur, ut quandocunque et quocienscunque tum nostrates tumque vestrates montes transscendentes pro nomine Dei quietem, tranquillitatem quiescendi habeant. Per hoc nos assecuramus et certificamus, easdemque feliciter valere optamus. Datum in Bothos-an, in crastino festi Anne matris Marie, anno Domini 1557[1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCCLXV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre niște rădvane ce a comandat la ei. Suceava, 1557, 6 August.

Alexander, Dei gracia Wayvoda moldaviensis ac terre eiusdem dominus et verus perpetuusque heres, et cetera. Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis amicis vicinisque nobis sincere dilectis, salutem et mutue bone vicinitatis nostre continuum augmentum. Ea que Dominaciones Vestre nobis dono destinaverunt, grato animo accepimus. Intelligimus preterea currus ad plenum perfectos fore[2] et ad locum per nos optatum velle provehi facere: pergratum nobis accidit. Attamen precia earundem magna esse nobis estimatur, nam Brassovie aliquot curros nobis paraverunt, et longe leviori precio confecte sunt; vellemus si eedem leviori pretio vendere possent. Quocirca decimo

[1] Cf. *Documentele Bistriței*, I, p. LIII.

[2] „Au fost isprăvite *deplin*."

quinto die diei datarum presencium volumus hominem nostrum ad oppidulum Bereck [1] mittere, in quem diem et Dominaciones Vestre preparatos currus et currum nostrum pendelum [2] et alterum simplicem currum ad locum prefatum provehi facere velint. Precia earundem quoad plenum persolvi faciemus. Easdemque felices valere optamus. Datum Swchiawie, ipsa die Transfiguracionis Domini, anno Domini 1557 [3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXVI.

Cluj, 1557, 31 August.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre nevoia de a se observà pasurile şi a se prinde scrisori.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam nostram. Reddidit nobis literas vestras hic presencium ostensor, famulus vester, unacum illis literis inclusis. Itaque officium vestrum clementissime, una cum filio nostro Serenissimo, complexi sumus. Videmus vestrum erga nos studium, singularem affectum et integram fidem, ita ut non possumus vobis non ingentes gracias agere; de nostra quoque filiique nostri Serenissimi erga vos gracia et favore bene persuasi sitis. Et imposterum iubete custodiri itinera, si forte alique litere intercipi queant. Et bene valete. Datum ex civitate nostra coloswariensi, ultimo die mensis augusti, anno Domini 1557.

Ex commissione Sacre Maiestatis Reginalis propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et ceteris iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXVII.

Bahluiu (Hârlău), 1557, 18 Septembre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre preţul rădvanelor ce i s'au făcut.

Alexander, Dei gracia Wayvoda moldaviensis ac eiusdem terre dominus et verus perpetuusque heres, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici vicinique nobis sincere dilecti. Litere Dominacionum Vestrarum simul cum curribus nobis allate et restitute sunt; quas literas plane intelleximus. Quamvis currus preparatos valde gravi precio preparasse iudicavimus, eo quod aliquot currus in civitate Brassovie nobis prepararunt, quos presente homine Vestrarum Dominacionum ostendimus, qui illos solus [4] meliores esse iudicavit, et singulos curros pro decem et duobus florenis preparaverunt, sperabamus pro bona convicinitate leviori precio comparari posse facere, misimus tamen pro singulis curribus singulos decem et quinque paratas pecunias. Datum in civitate nostra Bahlovie, sabbato proximo post festum Exaltacionis Sancte Crucis, anno Domini 1557.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque nobis sincere dilectis [5].

Vo:] До вирѣ wт Бистриць [= la birăul din Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Breţc, în Secuime.

[2] „Pendulum". *Leagăn*, spânzurat pe arcuri, în deosebire de rădvanul fixat pe roţi.

[3] V. *Documentele Bistriţei*, I, p. LIII.

[4] Şi *singur* el, şi însuşi el a recunoscut că erau mai bune acele rădvane din Braşov.

[5] V. *Documentele Bistriţei*, l. c.

DCCCCLXVIII.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre măsurile ce trebuie luate pentru primirea Moldovenilor. Cluj, 1557, 5 Novembre.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Fidelibus nostris universis et singulis Egregiis nobilibus, agilibus, comitibus, capitaneis, officialibus, item Prudentibus ac Circumspectis magistris civium, iudicibus regiis, villicis et universis Saxonibus civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis presencium noticiam habituris, salutem et graciam. Expedivimus in occursum ac obviam gencium moldaviensium fideles nostros Egregios Stephanum Chereny et Nicolaum Erdely. Pro eo Fidelitatibus Vestris et vestrum cuilibet harum serie mandamus firmiter ut omnia genera victualium obviam et in occursum earundem gencium, ut a damnis vos liberi esse possitis, perferri et deduci facere, ac, quidquid iidem Stephanus Chereny et Nicolaus Erdely, presertim in negocio victualium, vobis dixerint, non solum credere, verum eciam facere et exsequi debeatis et teneamini, Secus nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis semper. Datum in Coloswar, feria sexta proxima post Omnium Sanctorum, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo.

Ysabella [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXIX.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre omul pe care-l trimete în Moldova. Cluj, 1557, 6 Novembre.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et graciam nostram. Committimus vobis firmiter ut statim huic presencium ostensori hominem vestrum, qui eum ad terminos usque Moldavie deducat, ac unum fortem equum, quo cicius eo pervenire possit, dare debeatis et teneamini, neque secus feceritis. Date Colosvarini, sexto die novembris, anno Domini 1557.

Citissime autem provideatis ut dies et noctes currere possit.

Ex commissione Sacre Maiestatis Reginalis propria.

[V°:] Prudentibus, circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXX.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre întoarcerea solului moldovenesc şi trimeterea lui Stanislav Niszowski în Moldova. Cluj, 1557, 11 Novembre.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et graciam nostram. Regreditur a nobis nuncius moldaviensis in Moldaviam, cum quo eciam fidelem nostrum Egregium Stanislaum Nysowzky, Aule nostre familiarem [2], ad Spectabilem, Magnificum dominum Wayvodam moldaviensem misimus. Commitimus igitur vobis ut ipsis equos fortes dare et omni ope auxilioque esse debeatis. Secus ne feceritis. Date Colosvarini, XI die novembris, anno Domini 1557.

Ysabella, m. p.

[V°:] Prudentibus, circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] Pentru acest ajutor dat de Alexandru-Vodă Izabelei, v. *Ist. armatei*, I, p. 295.

[2] Soţul Domniţei Zamfira, fica lui Moise-Vodă. Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. LIII.

DCCCCLXXI.

Sibiiu, 1557, 12 Novembre.

Sibiienii către Bistriţeni, despre chemarea în ajutor de Regină a Moldovenilor şi Muntenilor.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et amiciciam. Noveritis Sacram Reginalem Maiestatem Hungarie, dominam nostram Clementissimam, misisse ad nos die hodierna Egregium Georgium Homway cum literis credenciis, ubi Sacra Maiestas Reginalis nobis firmiter committit ut eiusdem dictis, Sacre Sue Maiestatis nomine nobis referendis, non tantum credere, verum eciam facere et exsequi debeamus; quibus nobis exhibitis, retulit nobis idem Georgius magnas necessitates incumbere et emergere Sue Maiestati ex eo quod rex Romanorum Ferdinandus non cessaret per suos exercitus fideles Reginalis Maiestatis captivare, diripere tumultusque et cedes ciere, iamque aliquot Sue Maiestatis dicionis comitatus eciam occupasset; propter quod vicina auxilia, puta Moldaviensium et Transalpinensium, atque eciam Turcas advocare fecisset. Ostendit preterea nobis idem Georgius Homway Turcam admirari unde id eveniat, et plane suspectos nos habere, eo quod nos in regno hoc non insurgimus et sineremus tam parvas copias Germanorum tam valide grassari et ob id nobilitatem obtulisse se decimum sextum virum exhibere velle. Proinde mandat Sua Maiestas ut ad conservacionem regni et defensionem publici boni duo milia virorum ab Universitate Saxonum daremus, sed, si populum dare non possemus, ut loco eorundem pecuniam numeraremus, et eandem immediate Sue Maiestati assignaremus.

Quapropter, audita hac relacione, diligenter consultantes cognovimus populum nostrum ad bellum ut maxime inermem esse, et, quia Sua Maiestas Reginalis, prout ex literis suis vobis transmissis intelligetis, convocat duos precipuos viros consulares ex medio vestri, quos ad dominicum diem proximum ante festum Sancte Catharine [21 novembris] Collossvariam mittere debeatis, quibuscum de tanti momenti regni negociis et necessitatibus colloqui et consulere possit, — proinde hortamur Dominaciones Vestras ut quantum de censu Sancti Martini ad partem vestram vobis pendendum cesserit, idipsum ad prefatum diem dominicum a Sua Maiestate indictum per fratres vestros Collosvariam mittendos una transmittere velint, ubi cum certis fratribus nostris cum Sua Reginali Maiestate in ea ipsa causa acturi sunt, si forte Sua Maiestas cum eadem pecuniarum summa complacari possit; nihilominus tamen populum vestrum certificare velitis ut, si evenerit Reginalem Maiestatem pro expedicione facienda nobis committere, parati inveniantur.

Ceterum, causa nostre congregacionis ad proximum hunc Sancte Catharine diem [=24 novembris] Cibinium convocate, quia eadem propter presentem hanc congregacionem per Reginalem Maiestatem Collosswariam indictam et mandatam impeditur, hortamur Dominaciones Vestras quo fratribus vestris committere velint ut illinc ex collosvariensi congregacione huc Cibinium plena cum informacione et auctoritate accedant. Easdem bene valere optamus. Datum Cibinii, 12 die mensis novembris, anno Domini 1557.

Magister civium, iudices ceterique iurati cives civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Brașoveni, despre prietenia ce li păstrează și măsurile ce le-a luat împotriva Germanilor.

Vasluiu, 1557, 15 Novembre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda moldaviensis ac eiusdem terre dominus et verus perpetuusque heres, etc. Prudentes et circumspecti domini, amici vicinique nobis syncere dilecti. Salutem et mutue benivolencie ac bone vicinitatis nostre continuum incrementum. Littere Vestrarum Dominacionum nobis restitute sunt, in quibus vos congratulare intelligimus quod in hoc postremo tempore utrique regno, tum Transsilvanie, tum Moldavie, Deus optimus tantos principes, et quidem calamitoso, concessisset, qui inter se mutua benivolencia et animorum promptitudine publice saluti certarentur. Propterea nos, ab exordio regiminis nostri in hac terra et iurisdiccione nostra a Deo nobis concessa, divina induccione vestigia verorum christianorum principum, predecessorum videlicet nostrorum, semper sequi studentes, puniolo (!) commodo principum vestrorum eque ac nostro publiceque salute *(sic)* hungari[c]e nacionis et omnium vestrorum tranquillitati equa sorte, prout republice *(sic)* nostre, divinitus nobis tradite, consuluimus, prestabimusque operam ut ea que adhuc deest, mutua benivolencia et vinculo amicicie bone vicinitatisque confirmentur, ut res publica utriusque regni publice tranquillitati uti, frui et gaudere valeret. Easdemque felices valere optamus. Datum in civitate nostra Wazlo, XV die mensis novembris, anno Domini 1557.

[V° :] Ceterum, anni[s] superioribus, proxime preteritis diebus adventum Germanorum adversum Maiestatum Regis et Regine Hungarie, principum vestrorum Clementissimorum, valido cum exercitu intellexeramus, nos quoque valido cum exercitu nostro ad reffrenandam illorum audaciam obviam illorum appromptueramus; cum autem ad presens reversionem illorum veraciter intelligimus, exercitum nostrum condescendi fecimus. Hec vobis significare volumus, ne eedem, aliquo metu perculsi, sese precingantur.

Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis brassoviensis, dominis amicis vicinisque nobis sincere dilectis.

† Бирꙋлꙋ и п[ѫ]кгаром ѡт Брашѡу [= birăului și pârgarilor din Brașov]. Anno 1557: colligat [adaus].

(Pecete mare, roșie, ruptă.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, II, n 163.)

DCCCCLXXIII.

Regina Izabela către Bistrițeni, despre scrisorile lui Alexandru-Vodă al Moldovei și prietenia acestuia.

Cluj, 1557, 15 Decembre.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam nostram. Literas vestras et Spectabilis, Magnifici domini Alexandri Wayvode moldaviensis accepimus, contentaque earum intelleximus. Credimus tamen scriptum id inanimadvertencia pocius notarii sui quam deliberato animo ipsius domini Wayvode commissum esse. Dominus enim Wayvoda nobis et filio nostro Serenissimo bonus semper amicus et vicinus fuit, et nunc est, ita ut neque vobis, neque aliis fidelibus subditis nostris ab eo timendum sit. Et bene valete. Date Colosvarini, XV die decembris, anno Domini 1557.

Ysabella, m. p.

[V° :] Prudentibus, circumspectis magistro civium, iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCCLXXIV.

Cluj, 1557, 22 Decembre.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete la Alexandru-Vodă şi la Hatmanul Moldovei.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et graciam nostram. Committimus vobis ut has literas nostras que vobis cum presentibus redduntur, statim ad Spectabilem, Magnificum dominum Alexandrum Wayvodam moldaviensem et capitaneum militum eius per fidum hominem vestrum mittere debeatis. Neque secus feceritis. Date Colosvarini, XXII die decembris, anno Domini 1557.

Ex commissione Sacre Maiestatis Reginalis propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis magistro civium, iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXV.

Reghinul-Săsesc, 1558, 13 Ianuar.

Nicolae Gereb de Szentmihály către sătenii din Dipşa, despre proviziile ce trebuie să gătească pentru Români.

Prudentes ac circumspecti amici honorandi. Salutem et nostri commendacionem. Hortamur vos ut res ac bona vestra in arcem introducere velitis, ne damna paciemini, nam Volacorum exercitus in possessione vestra erit condescensurus. Boves sex mactare velitis. De victualibus vicinorum Vestris Dominacionibus volumus vobis rectificare. Et bene valere exoptamus. Datum oppido Regen, feria quinta post Pauli Eremite, 1558.

Nicolaus Gereb de Zenthmyhal, victualium gencium exactor.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis villico ac civibus possessionis Dypse, amicis mihi honorandis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXVI.

Suceava, 1558, 14 Ianuar.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre ştafeta ce trimete la Regină.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et verus heres terre moldaviensis, et cetera. Prudens et circumspecte amice vicineque nobis sincere dilecte. Salutem et bone vicinitatis continuum incrementum. Quoniam nos hunc presencium ostensorem in velocl cursu ad Reginalem Maiestatem duximus destinandum, quocirca Dominacionem Vestram petimus ut, quamprimum ad te pervenerit, equum illi dare, quo cicius Maiestatem Suam perveniat; modo simili in reversione itineris sui idem faciat; pari favore reponendo. Datum Swchiavie, 14 die ianuarii, anno Domini 1558.

[Vo:] Prudenti et circumspecto N., iudici civitatis bistriciensis, vicino nobis sincere dilecto [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. LIV.

[2] Cf. *ibid.*

DCCCCLXXVII.

Nicolae Gereb de Szentmihály, „călăuzul ostaşilor moldoveni", către Bistriţeni, despre un trimes al său. Lechinţa, 1558, 15 Ianuar.

Ego, Nicolaus Gereb de Zenthmyhal, director gencium Moldowanorum, universis et singulis presencium noticiam habituris, salutem et amiciciam. Misi hunc meum famulum, presencium exhibitorem, in serviciis Suarum Maiestatum. Igitur rogamus Vestras Dominaciones presentibus quatenus, ubi necessitas ipsa postulaverit, equo ac aliis necessariis per eundem Vestris Dominacionibus referendis adesse velitis ac debeatis. Secus ne feceritis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum ex Lekencze, 15 die ianuarii 1558[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXVIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte porci îngrăşaţi ce trimete spre vânzare. Suceava. 1558, 23 Ianuar.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et verus perpetuusque heres terre moldaviensis, et cetera. Prudentes et circumspecti amici vicinique nobis sincere dilecti. Salutem et bone civinitatis felicem successum. Destinavimus in medium vestri in certo numero porcos venales bene grassatos medio Lazari, familiaris nostri. Petimus itaque quatenus in vendicione porcorum illi adherere et porcos vendere pecuniasque in manus illius administrare velitis; commisimus illi ut cuiuscunque generis pecuniarum accipiat. Nihilominus, quidquid nomine nostro retulerit, credere velitis; pari racione gratificate erimus[2]. Easdemque feliciter valere optamus. Datum Swchiavie, 23 die ianuarii, anno Domini 1558.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque nobis sincere dilectis.

(Însemnare de cancelarie: лазор сь свинии: „Lazăr cu porcii".)

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXIX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre boala sa de ochi şi medicul Andreiu ce i s'a trimes. Suceava, 1558, 23 Ianuar

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et verus perpetuusque heres terre moldaviensis, et cetera. Prudentes et circumspecti amici vicinique nobis sincere dilecti. Salutem et bone vicinitatis continuum incrementum. Quod Dominaciones Vestre Prudentem et Circumspectum Andream chirurgum, concivem vestrum, ad peticionem nostram ad nos destinaverunt, grato animo accipiemus, consimili favore et benevolencia atque vicinitate gratificare conabimur. Ostendidimus sibi defectuositatem oculorum cui subvenire deberet. Verum, ex quo virtutem herbarum tempore maii expululandarum[3], quo defectuositati subvenire posset, cognoscere posse significavit, remisimus illum ad Dominaciones Vestras. Petimus itaque Dominaciones Vestras quam amicabiliter ut ipsum vicissim in mense maii ad nos mittere velint; quem honorifice tractatum et muneratum honorifice ad Dominaciones Vestras remittimus. Pari gracia refundere studebimus. Easdem quam felices valere optamus. Datum Swchiavie, 23 die mensis ianuarii, anno Domini 1558.

---

[1] V. *ibid.*

[2] „Vă vom mulţămi."

[3] „Ierburi care cresc in Maiu."

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque nobis sincere dilectis [1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCCLXXX.

Suceava, 1558, 30 Ianuar.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimeterea la ei a Ușerului său Bolea și a Logofătului lui Mircea-Vodă, Domnul muntean.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et verus perpetuusque heres terre moldaviensis, et cetera. Prudentes et circumspecti amici vicinique nobis sincere dilecti. Salutem et bone vicinitatis nostre continuum incrementum. Quoniam nos hos boyarones nostros, Bolyam, ostiarium nostrum, nobis sincere dilectum, et cancellarium Spectabilis et Magnifici domini Myrche Wayvode transalpinensis in veloci cursu equi ad Serenissimas Maiestates Hungarie regem et reginam duximus destinandos, hortamur igitur vos quatenus, dum et quandocunque ad vos pervenerint, statim immediate equos veloces dare velitis et debeatis, ut quo cicius possint iter peragant. Secus non facturi. Datum Swchiavie, 30 die ianuarii, anno Domini 1558.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis vicinisque nobis sincere dilectis [2].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCCLXXXI.

Suceava, 1558, 2 Februar.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre sosirea la ei a ceaușului Abdi.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et verus perpetuusque heres terre moldaviensis, et cetera. Prudentes et circumspecti amici vicinique nobis sincere dilecti. Salutem et bone vicinitatis nostre continuum incrementum. Proficiscitur is Egregius et Strenuus Abdi, Potentissimi et Invictissimi Imperialis Maiestatis chiaws, cum nostris servitoribus, presencium videlicet exhibitoribus, in servicio eiusdem Imperialis Maiestatis ad Serenissimas Maiestates Hungarie regem et reginam. Propterea hortamur vos quatenus, dum et quandocunque ad vos pervenerit, debitum illi honorem prestetis, nihilominus equis necessariis ut quam celeriter ad Maiestates Suas pertingere posset, providere velitis. Datum Suczavie, 2 die februarii, anno Domini 1558.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, vicinisque nobis sincere dilectis [3].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

DCCCCLXXXII.

Cluj, 1558, 12 Februar.

Regina Izabela către Bistrițeni, despre ceaușul turc ce vine la ei și „jimblele proaspete" ce dorește însuși.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudens, circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et graciam nostram. Committimus Fi-

---

[1] Cf. *Documentele Bistriței*, I, p. LIV.
[2] Cf. *ibid.*, pp. LIV-V.
[3] V. *ibid.*, p. LV.

delitati Tue ut huic chawsio Potentissimi Imperatoris Thurcarum hominem qui eum per alpes deducere sciat, ordinare debeas. Nec secus facturus. Date Coloswarii, duodecimo die februarii, anno Domini 1558.

Ysabella, m. p.

Committimus preterea vobis ut similas recentes nobis mittere debeatis.

[Vo:] Prudenti, circumspecto iudici civitatis nostre bistriciensis, fideli nobis dilecto[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXXIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Bolea Uşerul. Suceava, 1558, 25 Februar.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus et verus perpetuusque heres terre moldaviensis, et cetera. Prudens et circumspecte domine vicineque nobis sincere dilecte. Salutem et bone vicinitatis incrementum. Quoniam nos hunc Egregium Bole, hostiarium nostrum, nobis sincere dilectum, in certis racionabilibusque de causis erga Sacras Maiestates regem et reginam Hungarie in veloci cursu equi destinavimus, quocirca vos requirimus quatenus equos necessarios illi dare ac per hominem vestrum erga Suas Maiestates comitari facere. Easdem felices valere optamus. Datum Swchiavie, 25 die februarii, anno Domini 1558.

[Vo:] Prudenti et circumspecto N., iudici civitatis bistriciensi[s], amico vicinoque nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXXIV.

„Radu fiul lui Socol Munteanul", către Bistriţeni, despre restituirea averii păstrate la Bistriţa a tatălui său. Bistriţa, 1558, 2 Maiu.

En Radwly Hawaselffeldi Zokoly ffya adom emlekezetire mindeneknek, hogy az en atyamnak az mynemew marhya Zewch Lenartnal volt Bezterczey hazanal, ennekem eppen es minden ffogyatkozas nelkewl azon pechetek alat kikelmegh voltanak pechetelwen en kezemben atta, kyrel ewneki menedeket attam es ez lewelet megh eresytetem kezem arassawal es pechetemel. Datum in civitate byztriciensi, feria secunda post festum Philipi et Iacobi Apostolorum, anno Domini 1558.

Eu, Radu, fiul lui Socol Munteanul, dau tuturora în ştire că toate vitele care le-a avut tatăl mieu la Zewch Lenart în Bistriţa mi s'au dat mie în mână întregi şi fără nicio scădere supt acele peceţi cu care au fost pecetluite, pentru care i-am şi dat deslegare, şi această scrisoare am întărit-o cu iscălitura şi cu pecetea mea.

Idem Radwly, manu propria[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. nr precedent.

[2] Pentru Radu fiul lui Socol v. vol. XI, tabla numelor. El luă pe o fată a lui Mircea Ciobanul. Cf. *Analele Academiei Române*, XVIII, p. 4, nota 3. Prin anii 60 apare în Ardeal ca pretendent.

DCCCCLXXXV.

Sibiiu, 1558, 6 Maiu.

Sibiienii către Bistriţeni, despre poruncile de năvălire ale Turcilor către Mircea-Vodă Munteanul şi zvonurile că au intrat Moldovenii în ţară.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi, salutem et amiciciam. Habemus ex Valachia transalpinensi, a quodam intimo et fideli amico, Cesarem Thurcarum nuncium et literas suas misisse ad utrumque Wayvodam, moldaviensem scilicet et transalpinensem, et mandasse ut ad vigesimam diem post festum Georgii proxime preteriti [= 23 aprilis] suma VI [sumatim ?] et copioso milite in regnum hoc egredi deberent; excusasset tamen Myrche Wayvoda transalpinensis se in propria persona ire non posse, nihilominus tamen populum et militem copiosum promisisset. Rediit preterea eciam nobis hesterna die quidam nostrorum familiarium ex Siculia, qui hoc nobis retulit, iam rumorem esse in Siculia Moldavum paratum esse et castrametari et in regnum hoc propedie ingressurum. Quod ut avertat, summis est precibus efflagitandus Deus. Volui autem hec Dominacionibus Vestris communicare, ut, si eveniant, tanquam previsa iacula cavere et effugere vobis vestrisque aliquo modo consulere valeatis. Et peto Dominaciones Vestras, non cessent homines suos indesinenter in Moldaviam mittere, quo rei veritatem cognoscant, et deinde nos de cognitis certificare velint, quo nostros quoque deinde certificare possimus. Easdem bene valere cupio. Datum Cibinii, sexto die mensis maii, anno Domini 1558.

Augustinus Zewch, magister civium civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXXVI.

Sibiiu, 1558, 22 Maiu.

Sibiienii către Braşoveni, despre sosirea lui Alexandru-Vodă al Moldovei la Trotuş.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et amiciciam. Arbitramur Dominaciones Vestras accepisse literas Serenissime Reginalis Maiestatis ante mensem emanatas, quibuscum parcialem congregacionem convocat Albam-Iuliam ad dominicum diem Sancte Trinitatis [= 5 iunii], ad audiendam legacionem oratoris regis Gallorum. Quocirca rogamus Dominaciones Vestras ut Serenissime Reginalis Maiestatis commissionem et mandatum exsequi et fratres vestros ad prefixum diem et locum, plena cum informacione et auctoritate, mittere velint.

Ceterum noverint Dominaciones Vestre nobis universis Saxonibus graves et difficiles causas incumbere, que, etsi nunc primo aspectu non magni momenti esse videantur, verendum tamen est ne magnum malum postremo secum trahant. Primum quidem est quod quedam causa moveri cepit coram regia tabula inter Magnificum dominum Franciscum Kendy [1] et Petrum Awner, nostrum concivem, ubi, postquam negocium iuris [2] ad iudicium deductum esset et ad testes remissum, mandatur nobis et aliis civitatibus per Regiam Maiestatem ut testes in propriis personis Albam-Iuliam venire et comparere debeant ad faciendam attestacionem, et ut quidam selecti arbitri, pena sub expressa, eosdem ad id prestandum cogant precipitur, contra libertatem et antiquam nostram consuetudinem et iura. Misimus fratres nostros ad Serenissimam Reginalem Maiestatem, supplicantes ut nos in nostris iuribus et antiquis libertatibus et consuetudinibus clementer conservare et manutenere dignaretur et ut, testes iure mediante recepti et examinati, illorum fassiones

[1] Fost Voevod de Ardeal.

[2] În copia Academiei: *viri*.

et attestaciones in scriptis literaliter sub fide iudicum, quemadmodum antea ad hec usque tempora semper factum est, transmitterentur. Verum, post longas nostras supplicaciones, nihil effecimus, et personalem presenciam testium omnino habere cupiunt [1].

Deinde, postquam multis laboribus tricesima in civitate colloswariensi esse desiit, emersit alia non minor aggravacio, et toti regno damnosa: quod videlicet locum deposicionis mercium ibidem esse volunt et, quotquot currus veniunt mercibus, utpote ferro et aliis, onerati, ibi exonerantur. Quid vero inde cessurum sit, Dominaciones Vestre perspicere poterunt [2]. Proinde rogamus Dominaciones Vestras quod, si quas literas aut iusticias super deposicione mercium et testium recepcione habuerint, ut una cum fratribus vestris ad prefatum diem Albam-Iuliam mitttere velint, quo simul colloqui et conferre ac causas et aggravaciones nostras Serenissime Reginali Maiestati proponere iusticiamque et iura ac libertates nostras defendere et tueri valeamus. Quas bene valere precamur. Datum Cibinii, 22 maii, anno Domini 1558.

Magister civium, iudices ceterique iurati cives civitatis cibiniensis.

[Pe o foiţă adausă:] Verum fertur nobis ex Brassovia, Wayvodam moldaviensem levare et cogere gentes regni sui, et iam non procul a Tattros in castris exsistere, pervenisse eciam partem in oppidum Tattros usque [3]. Quid autem propositi habeat, perscrutari, nec experiri poterat. Hec Dominacionibus Vestris communicare voluimus.

[Pe altă foiţă:] Ceterum rogamus eciam Dominaciones Vestras quod, si quid habuerint ex vicinia vestra, Moldavia, nobis communicare velint.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXXVII.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre ştirile cu privire la Moldoveni, ce trimete. Alba-Iulia, 1558, 31 Maiu.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et graciam. Grato et clementi animo a vobis accipimus quod sepius nobis novitates de rebus moldaviensibus perscribitis. Hortamur autem vos ut deinceps quoque diligenter vigiletis et de omnibus rumoribus nos cerciores faciatis, nec secus feceritis. Date Albe-Iulie, ultimo die maii, anno Domini 1558.

Ex commissione Sacre Maiestatis Reginalis propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXXVIII.

Sibiienii către Bistriţeni, despre veştile cu privire la năvălirea Moldovenilor. Sibiiu, 1558, 2 Iunie.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et amiciciam. Gratum fuit nobis quod Dominaciones Vestre participes nos fecerunt de condes-

---

[1] Această procedură luminează pe cea din procesele moldoveneşti pentru uciderea lui Wolfgang Forster şi împotriva lui Ioan Zidarul. V. mai sus.

[2] Cf. nr din 29 April 1555 cu privire la acest depozit comercial.

[3] Cf. n precedent.

censione expedicionis moldaviensis, agimusque Dominacionibus Vestris propterea gracias, pari amicicie officio recompensantes. Intelleximus nihilominus tamen hoc ipsum quoque a quodam homine ex Moldavia his diebus egresso, qui et ibidem quoque captus fuerit, rem ita ut nobis scripsistis se habere. Quod immediate Sacris Maiestatibus per literas nostras significamus, petentes si forte populi nostri mocio et expedicio posset intermitti. Et, quidquid habuerimus, sedulo nos Dominacionibus Vestris communicare volumus. Easdem bene valere optamus. Datum Cibinii, 2 die mensis iunii, anno Domini 1558.

Magister civium, iudices ceterique iurati civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCLXXXIX.

Sighet, 1558, 7 Iunie.

Antoniu Vass de Sighet, vice-şpan de Maramureş, către Bistriţeni, despre popa Teodor din Giuleşti, gazdă de hoţi.

Prudentes ac circumspecti domini, amici ac vicini mihi honorandi. Salutem ac officiorum meorum commendacionem. Ex relatibus hominum veridicorum intellexi quendam presbyterum volacalem sub dicione Vestrarum Dominacionum esse, nomine Theodorum, qui elapsis temporibus hic, Maramarossii, in possessione Dywlaffalwa, morabatur hicque infamatus et publicatus ex fassionibus quorundam suorum complicium latronum quod ipse principalis hospes et fautor latronum, predonum, furum viarum, grassatorum omniumque generum malefactorum fovusque[1] fuisset, in tantum quod, quidquid latrones suis rapinis, furticiniis acquirere potuerunt, ipsi presbytero cum suis similibus fuit conservatum illorum. Ille hinc Moldaviam ad suos socios auffugit, aliique qui ex suis complicibus ad manus nostras devenerunt, qui fassiones ad predictum presbyterum fecerunt, capitali pena iure mediante interemti sunt. Nunc quoque intelligimus predictum presbyterum cum plurimis latronibus intelligenciam habere ut partes nostras invadant. Cum autem sciam Vestras Dominaciones tale consciencia, probitate esse preditas, ut talium malefactorum, non ut fautor vel patronus esse vellet, sed magis punire et castigare illos curat,—eam ob rem rogo Vestras Dominaciones, tanquam dominos et vicinos honorandos, ut predictum presbyterum, et eciam alios quos ex suis complicibus intellexerint, captivare et secundum demerita punire velint, communi iusticia, tam divina, quam humana, requirente. Nos enim qui ad diciones istas et officiolatum meum ad manusque meas pervenerint, simili pena secundum sua demerita puniremus. Et cum his Vestras Dominaciones bene valere opto. Ex Zyget, 7 die iunii, anno 1558.

Anthonius Was de Zyget,
vicecomes comitatus maramorosiensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bystryciensis, et cetera, dominis et amicis vicinisque meis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXC.

Sighet, 1558, 15 Iunie.

Locuitorii din Sighet către Bistriţeni, despre afacerea lui popa Teodor, care e tras în ţeapă.

Prudentibus ac circumspectis viris iudici ac universitati senatorum, vicinis nostris plurimum observandissimis, salutem et amiciciam paratam, congruo cum

---

[1] De la *fovere;* tăinuitor.

honore. Humanissimi ac prudentes viri, nos nostra officia Vestris commendamus Amiciciis. Nuper audivimus apud Vestras Humanitates sacerdotem quempiam Valachorum captum esse ac vinculis detineri, qui hinc propter sua enormia flagicia (hinc) fuga sibi consuluerat; verum Deus optimus maximus talium scelerum est punitor acerrimus, et haud sinit eos inultos. Hic autem sacerdos, sicut veris ac certis comprobatum est testibus, fuit cohospes latronum ac vespilonum, et rerum depredatarum servator ac alitor; qui eciam bona ac res Benedicti Literati, anno elapso crudeliter trucidati, habuit ac detinuit, sicut suus iobagio hoc vive vocis confirmavit oraculo in loco suplicii, — qui palo est affixus, — et hoc idem affirmavit ac stabilivit Simon filius parochii de Bardfalwa[1], qui et ipse palo affixus est. Et, si iustus[2] fuisset, diem[3] constituerat Egregius dominus vicecomes quod se excuset; verum ipse ad diem determinatam non venit, sed aufugit, et nos multa mala ob latrones passi sumus, et in dies patimur, tam in bonis, quam in corporibus propriis ac nostrorum famulorum. Quare Vestras Observandas Amicicias ac Vicinitates obnixe oramus, petimus, ac intendimus ut tales homines pessimos ac socios latronum ac hospites fautoresque puniant secundum iuris iusticiam. Quod si Vestre fecerint Humanitates, in eternum reservire studebimus Vestris Amiciciis ac Vicinitatibus, tanquam dominis plurimum observandis. Hec autem generosa domina relicta Benedicti Literati anno elapso interfecti dixerit, Vestre Humanitates credant, ac eidem fidem adhibeant. Valere exoptamus Vestras Humanitates ad annos usque nestoreos. Date ex Ziget, ipso die Viti, anno 1558.

Iudex ac universitas senatorum oppidi Ziget, amici ac vicini Vestrarum Humanitatum.

[Vo, de mâna notarului Seraphin:] Anno 1558, feria quarta ante festum Divi Iohannis Baptiste [= 22 iunii], audita introscripte honeste domine relicte Benedicti Literati interemti proposicione contra presbyterum walachicum in vinculis hic tentum, Theodorum nomine, quod ipse videlicet omnium malefactorum hospes, fautor et rerum depredatarum conservator ac latrociniorum particeps esset et fuisset, id quod ex punitorum fassionibus aliorumque multorum proborum virorum fassionibus comprobatum est, licet presbyter se innoxium esse allegabat, nihilominus sentencia mediante adiudicatus est quod palo suffigatur. Hodie itaque palo suffixus est.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris iudici ac universitati senatorum Bistricie commorancium, dominis vicinisque nobis plurimum observandis[4].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXCI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un vas de vin, jimble şi prune ce-i trebuie. Suceava, 1558, 20 Iulie.

Elexader *(sic[5])* Wayvoda, Dei gracia terre Moldawye. Kozonetemet es solgalatomat tw kegelmeteknek byro wramnak es az egez tanacnyak towaba kozonomety kegelmeteknek mynden tystesegteket. Ha az wr Ysten eltet ezmeth baratsagaly akarok leny kozonom kegelmeteknek, hogy ty kegelmetek az

Mulţămită şi slujbă d-voastră, d-le birău şi întregului Sfat: vă mulţămesc de toată cinstea. Dacă mă va ţineà Dumnezeu, iarăşi vreau să fiu cu prietenie. Vă mulţămesc d-voastre pentru darurile trimese, un butoiu de vin, jimble şi pere. Deci şi eu vreau să vă fiu îndatoritor la toate, când veţi trimete cevà pentru

[1] Berbeşti, în Maramureş.

[2] Dacă ar fi fost drept, fără greşeală (preotul).

[3] Îi *pusese* zi, ca să se îndreptăţească, după dreptul românesc.

[4] La 10 Iulie Ioan-Sigismund întăreşte vechiul privilegiu al blănarilor *(ibid.)*. V mai sus şi tabla lucrurilor.

[5] Scriitorul, un Ungur, aveà în minte forma maghiară: Elek (Alexie).

menemü ayandekot kwldot egy hordo bort es semlet es kortowelt, igen kozsonom kegelmeteknek azsert en ys kegelmeteknek myndenek akarok leny azsert, ha kegelmetekbe kwld walameneü barommert azsert myndenely akarok leny czseny kerem kegelmeteket, hog mykor wala my emberym menek kegelmetek, tegen igaz torwent neky en ys kegelmetekert myndent mivelek. Isten tarcya megy kegelmeteket mynden jo serencyewely.

Ez lewel kolt Swcwyan Sent Margyt azson nappan, ano Domini 1558.

[Vo:] Ez levely adassek az Bestercey byronak es az egez tanacnak.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

vite. Vă rog pe d-voastră ca, dacă vi se înfăţişează oamenii miei, să li faceţi lege dreaptă, căci şi din partea mea voiu face tot ce voiu puteà.

Să vă ţină Dumnezeu în tot norocul cel bun!

Această scrisoare s'a făcut în ziua de Sf. Margareta 1558.

Această scrisoare să se dea birăului Bistriţei şi a tot Ţinutul.

DCCCCXCII.

Alba-Iulia, 1558, 6 Octombre.

Hotărirea reginei Izabela de a se dà minele Rodnei lui Wolffgang Forster fiul [1].

Nos, Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod nos, ad nonnullorum fidelium nostrorum supplicacionem Nostre, pro parte Prudentis, Circumspecti Wolffgangi Forster, Bistriciensis, factam, Maiestati, eidem Wolffgango Bistriciensi clementer annuendum et concedendum duximus ut ipse aurifodinas illas in territorio oppidi Radna-Banya exsistentes, quas eciam pater suus elaborasse[2] dicitur, libere elaborare possit et valeat; ita tamen ut totum et aurum omne ex eis perveniens ad cementum nostrum[3] administrare debeat. Immo annuimus et concedimus presencium per vigorem. Quocirca vobis, fidelibus nostris camerariis et magistris cementi nostri, item iudici et iuratis civibus dicti oppidi Radna-Banya harum nostrarum serie committimus et mandamus firmissime quatenus, acceptis presentibus, prescriptas auri fodinas libere ipsi Wolffgango Bistriciensi elaborare permittere debeatis, et nec ipsum existentem *(sic)* quovis modo turbare aut damnificare presumatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Alba-Iulie, sexto die octobris, anno Domini 1558.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie de pe la 1650.)

DCCCCXCIII.

Sibiiu, 1559, 26 Ianuar.

Sibiienii către Bistriţeni, despre zvonurile de năvălire şi nevoia de a se luà ştiri din Moldova.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et amiciciam. Circumferuntur varii rumores de Thurcarum Cesare eiusque magna expedicione; nihil tamen certi cognosci aut intelligi potest, ad quas partes sese apparet et que eius sit intencio: Vienne civitatis quidem mencio fit; oblique tamen, et quasi limis oculis, Transsilvaniam spectare dicitur. Ne vero tanquam incauti et de improviso obruamur et ut ceteros nostros fratres in tempore certificare possimus, rogamus propterea Dominaciones Vestras ne intermittere velint certum aliquem familia-

[1] Tatăl fusese tăiat de Petru Rareş. V. mai sus şi tabla numelor.

[2] L-a lucrat, exploatat.

[3] Monetăria.

riorum aut hominum vestrorum in Moldaviam expedire, qui, tum de moldavico statu, tum eciam de intencione thurcica, diligentissime omnia cognoscere et nobis certam relacionem referre possit. Quidquid impensarum superinde factum fuerit, ad racionem provincialem reputetur. Easdem in reliquo bene valere optamus. Datum Cibinii, 26 ianuarii, anno Domini 1559.

Magister civium, iudices ceterique iurati civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXCIV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Luca pârcălabul de Cetatea-de-Baltă. Iaşi, 1559, 7 Februar.

Alexander, von Gottes Genaden Wayda und rechter, natturlicher Erb inn Molde.

Unnsern freindtlichen Grues und alles Guetts zuvoran. Ersame, weise, fuersichtige, liebe Herren und Nachbarn, wyer schikhen hiemit Zeiger diser Brieffen und unsern lieben Getreuen, den Lucam Burggraffen unsers Markhs Kyköllö. Was er derhalben mit Euer Weisheit und Freindtschafft in unserm Namen handlen wurde, ist solchs unser Begern an Euer Weisheit und Freindtschafft, wollen im in allen seinen Reden Glauben geben. Solchs wyer von Euer Weisheit und Freindschafft zu yeder Zeit in Guettem erkhennen und vergelten, als unsere liebe, guetten und gunstige Nachbarn. Geben zu Jazzowässär, den 7. Tag Februarii, im 1559.

[Vo:] Dem ersamen und weysen, auch fursichtigen Herren Richtter und Ratte der Stadt Bestrycze, unsern lieben Herren Nachbarn zu Hannden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXCV.

Regina Izabela către Sibiieni, despre fugarul muntean Mircea, care a murit la ei. Alba-Iulia, 1559, 21 Mart.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudentes, circumspecti fideles, nobis dilecti. Salutem et graciam. Intelligimus quendam boeronem transfugam transalpinensem, Myrche nomine, hiis diebus proximis e vita decessisse et res eiusdem diversis locis repositas esse. Ad quarum quidem rerum diligentem inquisicionem fidelem nostrum, Prudentem, Circumspectum Mathiam Brwz, iudicem regium oppidi nostri Zazwaras, delegeramus, qui nonnullas ex rebus dicti Myrche boeronis, licet isthic Cibinii apud Circumspectum Valentinum Warga invenisset, tamen manibus ipsius non fuissent assignate. Mandamus itaque vobis harum serie firmissime quatenus statim universas res dicti Myrche boeronis, tam apud prefatum Valentinum Warga, quam eciam apud alios quoscumque existentes, quas eciam per iuramentum modis omnibus inquirere, et manibus dicti Mathie Brwz dare et assignare debeatis. Secus nullo modo facere presumatis. Date Albe-Iulie, 21 marcii, anno 1559.

Ioannes, m. p.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis magistro civium, iudici regio ac toti senatui civitatis nostre cibiniensis, fidelibus nobis dilectis.

[De altă mână, contemporană:] 29. tag Merss begert Ir Maiestet doss Muorsche, einess Biuieren aus Bleschennlannt, sein Gotter durch dem Her Matiass

---

[1] La 4 Februar Sibiienii arătau Bistriţenilor că Regina cere 400 de puşcaşi pedeştri de la Saşi; vor trebui să meargă la Cluj *(ibid.)*.

fom Bross, Konickssrichter, als nemlich 24.000 Asper, dy zu dem Ffeltenn-Schuster bliben saint. 1559.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

DCCCCXCVI.

Sibiu, 1559, 24 Mart.

Sibiienii către Bistriţeni, despre veştile de la Turci.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et amiciciam. Quamquam maxime voluissemus ut operarios tales Albam-Iuliam misissetis, sed, quia intelligimus Serenissimam Maiestatem specialiter huiusmodi operarios a vobis postulare ad reficiendum castrum Gergen, videbimus igitur ut aliunde resarciemus ut mandato regio satisfiat. Ceterum, cum plurimi et varii rumores his proxime superioribus diebus de Thurcarum expedicione in bellum hinc inde spargerentur, miseramus certum quendam nostrum hominem in Thraciam, qui, 18 die huius mensis marcii reversus, nobis retulit et indicavit certum quidem fuisse Cesarem Thurcarum expedicionem Viennam versus constituisse, et quo alioquin animum eius intendisset; interea vero intercessissent inter eiusdem duos filios maxime inimicicie de regno pociendo [1]; quibus intellectis, Cesar ab expedicione animum deflexisset, cogitans quomodo inter liberos concordiam facere et quem illorum post se successorem ponere deberet. Ita quod hoc anno (id quod faxit Deus!) a Thurcis nihil nobis esset timendum. Hec Dominacionibus Vestris communicanda duximus; siquid amplius vero habuerint, nobis quoque communicare velint oro. Quas in reliquo bene valere cupio. Date Cibinii, 24 die mensis marcii, anno Domini 1559.

Augustinus Zewch, magister civium civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXCVII.

Suceava, 1559, 31 Mart.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Jitian cu porci de vândut.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr zu allen Zeitten in Mold. Unsern freundtlichen Grues, auch alles Guetts zuvor. Ersame, hochweyse, fuersichtige, liebe Herr Nachbarn. Wyer schikhen hiemit bey Zaiger der Brieffen, unserm getreuen Schythyan, hundert und zwayntzig gemeste Schweyn, von welchen unser freindtlich Begern ist E. F. khain Mauth nemen wöllend und uber das, unss zu sonderm Gefallen, dieselbigen gnandten 120 Schweynn auff das Höchst (wie es sich begeben mag) thuen verkhauffen. Sölchs wier von E. F. zu sondern Gefallen auffthun nemen wöllen, auch sölchs in Besten gegen E. F. widerumb bedenkhen und thuen vergelten. Geben in unserm Scnloss Zwchwan, den letzten des Mertzen des 59isten Jars, et cetera.

[Vo:] Denn ersamen, hochweysen und fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stadt Nesen, unsern geliebten Herren Nachbarnn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Pentru lupta în Azia a lui Selim cu Baiezid, v. *Geschichte des osmanischen Reiches*, II, p. 128 şi urm.

DCCCCXCVIII.

Gheorghe de Revelles, secretarul moldovenesc, Bistriţenilor, despre aplecarea sa de a-i îndatori. Bahluiu (Hârlău), 1559, 22 April.

Ersam, weyss, fuersichtig, gunstige, liebe Herren, meyn Grues mit Erbiettung meynner beraytten, altzeit guettwilligen Diensten. Ich hab, ersam, weyss, fuersichtig Ambyetten und Anlangen an mich gethon durch den erbarn, et cetera, Adam Grob, vernomen. Welchs ich mich nit wennigs erfreyen tue, ersam, weyss, fuersichtig, zukhünfftigen Freindtschafft und Khundtschafft zu erlangen; dan auch ich genaigt bin von Hertzen und gantzen Begyerden Guets zu gynnen und zu diennen allen und yedem deytscher Nation. Hiemitt meynn genaygt Guetwilligkhait an ersam, weyss, fuersichtig durch Gnandten und Zayger diser Brieffen thue ich weittläufftig erklärn; welchen ersam, weyss, fuersichtig Glauben geben sollen. Dennen ich mich auch underthennig hiemit thue bevelchen. Geben zu Bachloo, den 22. Tag Aprill des 59-isten Jars.

Ersam, weyss, fuersichtig, alzeitt getreuer Freindt und beraytter Dyenner
Georg de Revelles, manu propria.

[Vo:] Den ersamen, weysen und fuersichtigen Herren Rychter und Ratt zu der Stadt Nesen, et cetera, meinem gunstigen Herren zu Hannden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

DCCCCXCIX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre darurile ce i s'au făcut. Bahluiu (Hârlău), 1559, 22 April.

Alexander, von Gottes Genaden Weyda und rechter Erb inn Mold. Unnsern Grues unnd alles Guetts, wist von unss yeder Zeitt zuvor. Ersame, weyse, fuersichtige, lieber Herr Nachbarn. Eur Bryeffen, mit sambt dem Geschannkh des Weynnes und der Letzeltten, haben wyer empfangen; des wyer unss höchst gegen Eur Ersame, Weyss Fuersichtigkhaitt thuen bedankhenn. Auch derselbigen Bottschafft durch den erbarn Adam Greb an unss woll vernomen. Ist derhalb unnser gäntzliche Mainnung das Ersame Weyse Fuersichtigkhaitt sich in allen Nötten und Mangl zu unss sich thun gentzlich versechen; welchen wyer yederzeitt gantz treulichen Begerns sind beyzuesten und hilfflich zu sein. Weyttleyffiger dieselben unsern Willn und Mainung durch Zayger der Brieffen vernemen werden. Welchen Eur Ersam Weyse Fuersichtigkhaitt Glauben geben sollen. Geben in Bachloo, an Sankt-Georgen Abent des 59. Jars.

[Vo:] Denn ersamen, weysen, fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stadt Nesen, unnsern geliebten Herren Nachtbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

M.

Cristofor Oräş, dregătorul „locului pustiu" al Ciceului, către Bistriţeni, despre rândul unor hoţi prinşi şi pedepsiţi de dânsul. Reteg, 1559, 27 April.

Prudentes et circumspecti domini, nobis observandi. Salutem et servicii nostri commendacionem. Az en kegyelmes uramnak Alecsander Vajdanak kegyelmetek jo baratia es jo zomsettsagal vagjon. En is ẅ Nagysaganak meg eskẅttem az mel lator tjẅ kegyelmeteknek sok karara volt es az kegyelmetek tartomanianak az Zazocknak az en nekem kezembe essek hog ha en azt

.... Milostivul mieu Domn Alexandru-Vodă vă e prieten şi vecin bun. Şi eu m'am jurat Măriei Sale că pe lotrii cari vă vor fi de mare pagubă d-voastre şi în Ţinutul Zazock (?), de mi-ar cădea în mână, dacă eu i-am dat pe mână şi pentru fapta lor rea s'a pedepsit şi au perit, precum aţi poftit *(sic)*. Şi a mai fost unul aici închis, pe care-l prinseseră atunci slugile mele, dar care

keszbe attam es az ẅ gonoz kelekedeteert meg bẅnttetet es meg holt ẅ mint kegyelmetek kiwanta mas is vala ith fogwa kit akar meg fogtak volt az en zolgaim ki az latoral nem volt eggẅth hanem kẅlön volt az fẅ lator is meg monta halalakor hog vele nem volt es az kegyelmetek nepi azt mind hallotak, azert en azt el bochiattam az ẅ tiztartoia lewelere mert nyolcz ember lött keses erette es az is meg mentette magat hogy igass ember es ssemit nem hallotak hozza joval egebet, thẅ kegyelmetek esmet rea kẅlgöt volt ala Desre a szekbe; ezert kegyelmetek ne munkaltattot volna mert engem az en lelkem nem vytt rea hogh bẅntelen embert kezbe agiak kegyelmetek engem ebbe, higen meg, mert en is hitẅss vagjok az en uramnak Elecsander Vajdanak es kegyelmeteknek es az orsagnak nag hyẅsegel tartozom mert ha az törwen kegyelmeteknel lött volna en meg hinem kegyelmeteket, kegyelmetek is meg higen engemet kerem kegyelmetek Imar ess utan esst tobzeor nem indichiok. . . de keozeottwnk. Isten tarchia meg kegyelmetek. Rettegröl adatot, feria 5 ante festum Beati Philippi et Iacobi Apostolorum, anno Domini 1559.

nu a fost cu hoţul, ci deosebit; şi căpitanul hoţilor a spus la moartea lui că nu a fost cu el,—ceia ce au auzit şi oamenii dumneavoastră toţi. De aceia, şi fiindcă opt inşi s'au pus chezaşi pentru el, şi aceia l-au îndreptăţit că e om drept şi că numai bine au auzit despre el, i-am dat drumul, după scrisoarea dregătorului lui. Dumneavoastră iarăşi aţi trimes după el, în jos, la Dej în Scaun; ci dumneavoastră să nu fi făcut aşă, că nu m'ar fi lăsat inima să slobód un om nepedepsit; să-mi credeţi fiindcă şi eu îi sunt credincios Domnului mieu Vodă-Alexandru, şi sunt dator cu credinţă mare, şi dumneavoastră, şi ţerii. Căci, dacă ar fi fost judecata la dumneavoastră, eu v'aş fi crezut pe dumneavoastră: aşa şi dumneavoastră să mă credeţi pe mine, vă rog. Despre aceasta să nu mai fie vorbă între noi de aici înainte. Dumnezeu să vă ţină.

Reteg . . . .

Christophorus Arros, officialis pertinenciarum castri deserti Chicho, et cetera.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis dominis, N., iudici civitatis Bistricie, et ceteris civibus iuratis, et cetera, dominis et vicinis nobis observandissimis et confidentissimis, et cetera.

[Pe Vo:] Jelou.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MI.

. . . . 1559, 6 Maiu.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre porcii ce a trimes să se vândă.

Alexannder, von Gottes Genaden Weyda, rechter Erb und Herr inn Moldonn [1], et cetera. Unnsern Grues, et cetera, zuvor. Ersame, weyse, fuersichtige, liebe Nachbarn, eur Schreiben haben wyer vernomen, unserer Schweynn halben, welcher noch 92 on einen Hatter hin und wider zerstret warn, aber durch euch in einen Hauffen beysamen erhalten, einen Thayll darvon verkhaufft worden; derer wyer 25 Schweynn zu 300 d. thuen rechen: so rest noch 170 Schweynn. Dan wyer zway hundert minder 5 (fünff) Schwein euch gesandt haben, welche alle wyer allhie in unserm Landt ain bar zu 3 Dukhatten verkhauffen heten mügen, und yer unsere Schwein gar leichtlich alle sambt, aines ins andere, zu dreyhundert Pfenning verkhauffen hetet mugen. Aber yer einen wunderlichen Rattgeber under euch habt,

[1] *Moldenn;* în cele precedente: „Mold".

welchs Ratt yer gevolgt; der unss unbekhant ist. Derhalben, auss sondern Eingeben eurs Rattgebers, wolt yer uns numals an unsern Schweinen lassen Schaden nemen. Begern auch derhalben euch zu erinnern was massen wyer bisher alle freindtliche Nachbarschafft mit euch gehalten, euch den Pass auss unserm Landt durch eur Gebiet (auff eur vil Bitten und Supplictziern an unss geton) geöffnet; so haben wyer euch vormals mit Schwein oder durch die Unserigen in nichten belaidigt. Warumben yer derhalben unser Freindtschafft so balt vergessen und mued worden seit, ist unss unwissend. Sollen(d) demnach hiemitt wissen das wier den genandten Pass auss unserm Landt durch eur Gebiett widerumb sperren und gar khein Vych bassyeren lassen, auch eurm kheinen auff derselben Strassen zu raisen frey sol sein. Begern hiemitt auch vom andern Rest der Schweinen (welcher wyer 170 thuen rechen), auch vom yegliechen in Sonderhaitt zubetzalt werden, mit zwayhundert und funffzig Phening; der andern verkhaufften wyer 25, rechen zu dreyhundert Phening verkhaufft worden sind. Sölchs unser endtliche Mainung ist; wolt yer unss anderst auch hinfueran fuer Nachbarn und Freindt thuen erkhennen. Geben den 6. May des 59-isten Jars.

Revelles, manu propria.

[Vo:] Denn ersamen, weysen und fursichtigen Rychter und Ratt der Stadt Nesen[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MII.

George de Revelles, secretarul lui Alexandru-Vodă al Moldovei, către Bistriţeni, despre porcii trimeşi spre vânzare de Vodă prin Jitian.

Bahluiu (Hârlău), 1559, 6 Maiu.

Ersamer, weyser, günstiger lieber Herr Rychter. Meynem Verheissen nach, durch den Adamum vergangnen Tagen Euer Weisheit gethon, hab ich Willens gehabt denselben nachzukhomen. Gib hiemiet freindtlichst Euer Weisheit zu vernemen wye meyn genediger Herr der Weyda am Schreiben und Entbietten Euerer Weisheit grossen Ungefallen gehabt hat; den auch ych selbst des mit nichten vergessen bin, was massen der Weyda durch mich Euerer Weisheit, geschriben hatt: nemlich es war Seiner Gnaden freindtlich Begern an Euer Weisheit dieselben wollen seine Schweyn verkhauffen, so er durch den Schithian Euer Weisheit zuegesandt hatt[2], auff das Theuerst als es gesein möcht. Er hatt der Weyda die seinigen Schwein Euer Weisheit zu verkhauffen und der selbigen Sorgen zu haben begert mit dem Schythyan. Demnach, wasmassen es Euer Weisheit yetzmals obersechen haben, ways ichs nit. Mein Ratt ist, Euer Weisheit wollen ditzmall des Weyda Begern nachkhomen, damit Euer Weisheit villeicht sich hinfürran nit zu unfreindtlichen Nachbarn dadurch machen, und solchs vileicht entgelten würden zu seiner Zeitt. Welchs Euer Weisheit am [= an] sich ain Mangl sein würd. Allen Arghwon aber mögen Euer Weisheit (mitt Betzallung der Schwein, nach des Weida Begern, zu 250 Denar, auch einer khleinen Verehrung) widerumb ablegen und des Herren Zorn stillen. Bins wol gewiss das Euer Weisheit des Weydas Zorn nicht achten, denoch in Villen entgelten mügen. Und hiemit was Euer Weisheit von myer lieb ist, etc. Geben zu Bachloo, den 6. Tag May, des 59.

Euer Weisheit altzeitt beraytter Feind und Dyenner

Geörg de Revelles, m. p., secretarius.

Ich bytt auch Euer Weyshaitt, als meinen günstigen Herren und Freindt, wöllend mier diser Zeit mitt einem Stükhl Gallerleinbatt und fünff Ellen Damaschth,

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. LVII.

[2] V. mai sus, p. 542, nº DCCCCXCVII

sey was Farb es wöl, zu Hilff khomen; mit dem ich mich besser auff mein Breittschafft einrichten möcht; mier auch solchs Gelt biss Iohanni Baptiste zukhünfftig [= 24 iunii] borgen. Wölchs ich, neben meinen vermüglichen Diensten, in barem Gelt Euer Weisheit auffrichtig wil betzallen und yederzeit umb dieselbigen verdiennen.

[Vo:] Dem ersamen, weysen und füersichtigen Herren Richter der Stadt Nesen, meinen günstigen Herrn und Freindt, zu Hannden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MIII.

Orheiu, 1559, 5 Iunie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, în aceiaşi chestie a porcilor, cu arătarea boilor şi porcilor îngrăşaţi ceruţi de el pentru fier.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Wayda unnd Herr in Moldenn. Ersam, weyss, lyebe Nachbarn. Wyer vernemen wasmassen yer euch vor der Khinigin unserer Schweyn halb ser beschweret habt. Wyer wöllen euch aber auch hiemitt erinnern wasmassen yer von euch selbst unss mit eurem Bitten anlangen thett, nemlich euch zu senden Schlachtoxen, Schweyn und wolgemestess Vyech, dess yer unss yederzeitt in ser guetten Verdt willig seydt zu bezallen. Schikhten demnach auff eur hohes Begern und Anlangen an unss 70 Oxen guettes gmestes Schlachtvyech, fuer welhe yer euch bewilligte unss Eysen hereyn zu schikhen, aber wyer biss in den heuttigen Tag weder Gelt, noch Eysen fuer unser Oxen nit empfangen haben. Zum andernmal schikhten wyer, abermals auff eur Begern, 100 Schweyn. Zum drittenmal, schikhten wir euch, widerumb, zwayhundert Schweyn minder 5, auss welchen yer ettliche zu 100 Denar hungrisch, ein Tayl aber zu 80 Denar, einen Thayl wider zu 70 Denar, verkhaufft habt; wyer demnach auff eur Worth und Verhayssen dye Bezallung unsers Vyechs, und sonst nichts, von euch fordern thuen. Demnach wisset euch darein zu verichten. Geben zu Orhe, beym Fluss Nesther, den 5. Juny des 59. Jar.

G. de Revelles, manu propria.

[Pe o foiţă adausă:] Werd yer unnss unsers Vyechs halben zufriden stellen, wol und guett, — und sölchs auff das Erst. Wo nit, so habt Acht auff euch selbst!

[Vo:] Denn ersamen, weysen und fuersichtigen Rychter und Ratt der Stadt Nösen, unsern Nachbarn, zu Handen[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MIV.

Suceava, 1559, 5 August.

Alexandru-Vodă Lăpuşneanu către Bistriţeni, despre plângerea unui om din Câmpulung împotriva lui Ion Lehaciu din Sângeordz.

Alexander, Dei gracia Wayvoda ac verus perpetuusque heres terre moldawyensis. Prudentes, circumspecti fratres nobis carissimi. Salutem et omne bonum. Is enim Izayko Valachus de Hozzumezeo, iobagio noster, nobis conquestus est quomodo Iwon Lehacz de Zentgeorgy, vester iobagio, alias pastor et servitor dicti iobagionis nostri Izayko, clam oves mugibiles[2] decem et octo, lanas vero quadraginta quinque iobagionis nostri Izayko abduxerit et ademerit; quas ad sepissimas requisiciones ipsius iobagionis nostri hactenus reddere minime voluerit, prout nollet eciam de presenti. Quare Vestras Dominaciones rogamus quatenus dictas oves decem et octo mugibiles ac lanas quadraginta quinque iobagionis nostri per

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. LVII.

[2] De muls.

predictum Iwon Lehach abductas iure mediante dari et reddi restituique facere velint. Quas Deus conservet. Datum ex oppido nostro Zwchwa, sabbato proximo in vigilia Transfiguracionis Domini, anno Domini 1559.

Sin secus, totidem pro damno iobagionis nostri fore nos accepturos esse cognoscatis; quod fortassis hominibus vestris multo difficilius continget[1].

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici ceterisque civibus iuratis civitatis byzthriciensis, et cetera, dominis fratribus nobis honorandis[2].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MV.

Regina Izabela către Bistrițeni, despre nevoia ca ei să fie gata de luptă. Alba-Iulia, 1559, 22 August.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera.

Prudentes, circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et graciam. Cum status presentis temporis et adversariorum nostrorum circumiacencium tumultuantes conatus ad solertem curam pro communi bono suscipiendam sedulo nos exhortentur, eam vobis quoque curam et vigilanciam pro salute et conservacione patrie vestre obeundam summopere necessariam iudicamus. Mandamus itaque Fidelitatibus Vestris harum serie firmissime quatenus, statim visis presentibus, sub pena amissionis capitis et omnium bonorum vestrorum, viritim, iuxta constitucionem fidelium nostrorum dominorum regnicolarum in precedentibus comiciis hic Albe-Iulie celebratis factam, cum bombardis, pulveribus, globis, vexillis, timpanis, pro vetere consuetudine vestra militari, et bellico modo bene instructi et ornati ac in promptu esse debeatis, ita ut ad secundas literas nostras possitis absque ulla mora, vel in toto, vel ex parte, iuxta mandatum nostrum movere et eo quo necessitas regni publica postulaverit, proficisci. Secus pena sub premissa nullo modo feceritis. Date Albe-Iulie, feria tercia proxima post festum Beatissime Marie Virginis, anno Domini 1559[3].

Ysabella, m. p.

[Vo:] Prudentibus, circumspe[ctis magistro civium], iudici regio iuratisque civibus civitatis nostre bistr[iciensis, fidelibus nobis dilectis].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MVI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre nevoia de a se înnoi vechile legături de negoț. Suceava, 1559, 7 Septembre.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr in Moldenn. Unnsern freindtlichen Grues und alles Guetts wist von yederzeitt zuvoran. Ersame, weyse, fuersichtige, liebe Herren und Nachbarn. Ich thue Euer Ersamen Weyse Fürsichtigkheitt hiemitt freindtlichst erinnern wasmassen dieselben und derselbigen Vorfordern mitt unsern Vorfordern, Herren und Weyden dises Landts Moldenn, yederzeitt in guetten Friden, Einigkhait und freindtlicher Nachbarschafft gelebt, also sich gehalten und erzaigt, das sie alweg eines Sinns und Verstandts warn; dye Weyden yderzeitt umb ein Billichs allerlay Viech zur Schlachtung denselbigen und Vorfordern geschikht und den Pass offen und sicher zuegelassen. Wöllen derhalben, aus genaigter und angeborner fuerstlichen Guetwilligkhait, ietzt nit ertzellen was schendlicher Sachen sich in vergangen Schaden sich zu-

[1] Amenință cu zăberire.

[2] V. *Documentele Bistriței*, I, p. LVII.

[3] Poate fi și în legătură cu vre-o primejdie din partea noastră.

getragen, auch des Schadens nit mer gedenkhen, sonder es sol also bey unss darfuer gehalten werden, als wer es sölchs nie gewest und hinfueran mit Eur Ersamen Weysen Fuersichtigkhaitt auff ein Neues in freindtlichen Pakht[1] und fridliche Nachbarschafft anfangen und hinfuer yederzeitt halten. Des sollen sich und alles Guetts Eur Ersame Weyse Fuersichtigkhaitt zu unss thuen versehen. Auch begern wyer, es wöllen dyeselben disem unserm getreuen Crista, Zayger dieser Brieffen, in allen seinen Reden Glauben geben. Hiemitt Gott dem Herren bevolhen. Geben in unserm Schloss Zwchwa, den 7. Septembris des 1559.

[Vo:] Denn ersamen, weysen unnd fuersichtigen Herren Richter unnd Ratt der Stadt Nesn, unsern freindtlichen lieben Herren unnd Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MVII.

Alba-Iulia, 1559, 15 Septembre.

Regina Izabela către Bistriţeni, despre intervenţia sa pe lângă Alexandru-Vodă al Moldovei în chestia minei de la Rodna.

Isabella, Dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et graciam. Ea que nobis de negocio fodine Radnabanya scripsistis, faventer intelleximus. et scripsimus ad Wayvodam moldaviensem ut nobis significet si ea que scribitis ex voluntate et commissione sua contigerunt, annon. Vos tamen a cultura fodine illius nequaquam cessabitis, immo diligencius et maiore sollicitudine quam antea fodinam ipsam et rivulos laborabitis, et, siquis eo venerit et vos molestaverit, aut a cultura fodine prohibere voluerit, vel quidpiam aliud egerit, statim et quamprimum nobis significabitis. Nos enim fodine illius curam habere volumus, et vos in ea modis omnibus defendemus. Secus igitur nullo modo feceritis. Et bene valete. Date Albelulie, 15 die septembris, anno Domini 1559.

Ex commissione Sacre Maiestatis Reginalis propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus et toti consulatui civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MVIII.

Sibiiu, 1559, 18 Septembre.

Sibiienii către Bistriţeni, despre moartea reginei Izabela şi nevoia de pază bună către Moldova.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et omne bonum. Ex relacione Serenissime Maiestatis familiarium et aliarum fidedignarum personarum certe et serio accepimus Serenissimam Reginalem Maiestatem (pro dolor!) feria sexta proxime preterita [=15 septembris] circa horam vesperarum ultimum sue vite finem obiisse. Quapropter Dominaciones Vestras rogamus ut de vestra vicinia, Moldavia scilicet, diligentem animadvertenciam habere et, siquid illinc habuerint, nobis rescribere et secare [= communicare] velint. Nos similiter, quidquid habuerimus quod in usum earundem fuerit, fideliter communicabimus. Quas in reliquo bene valere optamus. Datum Cibinii, 18 septembris, anno Domini 1559.

Magister civium, iudices ceterique iurati cives civitatis cibiniensis, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] *Paclum.*

MIX.

Regele Ioan către Bistriţeni, despre îngăduirea ca Tudor Logofătul să poată locui lângă oraşul lor. Alba-Iulia, 1559, 26 Septembre.

Iohannes secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris, universis et singulis magnificis, egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus, prefectis, provisoribus, castellanis et officialibus quarumlibet arcium, item prudentibus, circumspectis iudicibus, iuratis civibus civitatum, oppidorum, villarum et quorumcunque locorum in regno nostro Transsilvanie, presencium noticiam habituris, salutem et graciam. Quoniam nos, ad supplicacionem Thodor Logofet, profugi boieronis transalpinensis, id clementer annuendum et concedendum duximus ut ipse una cum uxore, liberis et familia sua libere alicubi prope Bistriciam propria sua pecunia, citra aliorum damnum et molestiam, agere et commorari possit et valeat, ita tamen ut isthic ipse nullas practicas in regnum transalpinense movere et excitare debeat, quemadmodum annuimus et concedimus per presentes, — quapropter Fidelitatibus Vestris harum serie committimus firmiter ut ipsum Thodor Logofet isthic prope Bistriciam libere, pacifice manere permittere, neque eandem propterea in personis rebusque eorum impedire et damnificare debeatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Date Albelulie, vicesimo sexto die septembris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie de mâna notariului Gheorghe Seraphin.)

MX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un vas cu vin ce-i trebuie la sfinţirea mănăstirii sale. Hârlău, 1559, 27 Septembre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus ac verus heres Moldavie. Prudens, circumspecte, nobis sincere honorande, salutem et omnis felicitatis continuum incrementum. Per famulum Aule nostre misimus aureos florenos decem, quibus eadem Vestra Prudencia unum vas vini veteris velit comparare, quoniam ad dedicacionem monasterii nostri[2] plurimum esset necessarium. In istis partibus similia vestrorum minime comperiuntur; tandem, si in dicionibus vestris vina istius anni pro certis preciis invenire possemus, rogamus Vestram Prudenciam quatenus pro amicicia nostra mereatur operam in hoc incumbere ut nos informare per hunc presencium exhibitorem. Nos quoque in maioribus recompensare volumus. Vestram Prudenciam bene valere optamus. Datum in oppido nostro Harlo, XXVII die mensis septembris, anno Domini 1559.

[Vo:] Prudenti, circumspecto iudici bystriciensi, et cetera, amico nobis sincere honorandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre Stroic (Stroici?) Vistiernicelul, trimes la ei. Roman, 1559, 5 Octombre.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr in Moldenn. Unnsern Grues zuvor. Ersame, hochweyse, liebe Herr Nachbarn. Wier [schikh]en hiemitt unsern getreuen und lieben Stroyo (=Stroyc) Vyczthernyk, unsern

[1] Cf. vol. XI, p. 583, nota 4.

[2] Slatina. V. şi p. 526 şi nota 2. Alte lămuriri, în *Documentele Bistriţei*, I, p. LVII.

Schatzmayster, [an] Eur Ersamen Hochwessheit, durch wölhen wyer Eur Ersame Hochweissheit unser Anligen und Notturfft zu [wissen] gethon. Ist demnach unsern freindtlich Begern an dieselbigen, wollen im [nach] unser Bryeffen in allen seinen Fuerbringen Glauben geben und alle Eeren erzay[gen. Wir sind bereit] widerumb stet zu vergleichen. Geben zu Romawassar, den 5. Tag Octobris [des 15]59 Jar, et cetera.

[Vo] Den ersamen, hochweysen Herren Rychter und Ratte der Stadt Nesen, unsern gliebten Herren Nachbarn, zu Handen[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXII.

Reteg, 1559, 1-iu Novembre.

Un Vistier al Moldovei către Gechö, pârcălab de Rodna, despre cele ce a făcut în folosul acestuia.

Keozeometemet es magam ajanlasat irom te kegyelmednek mint bizot baratomnak. Tekegyelmed emlekeszek meg arrol az mit ¸en zoltam otth az kegyelmetek ¸varasaba bertekew az uraimnak az keves adossag feleöl az mel vagyon az ¸kegyelmetek varosaba te kegyelmedet ¸kerem mint bizot baratomat emlekeszek megh biro uramnak feleole es az mit uraimnak mert ¸az mit ẅ nagysaga en ream bizot vala Chichio tartomaniaba en azt el vegesztem es reowid ẅdön kegyelmeteknel leszek. Ne esnek nekem otth fen berchettken mulattsagon lenne kesz adék az adossag mygh en innet fel menneek. Erre igen kerem te kegyelmedet. Thowaba valamit te kegyelmed ream vet en is kegyelmede leszek mert egywth eottwnck es ittwnck mulattwnck kegyelmetekel. Isten tarchia kegyelmed kegyelmedet. Rettegröl adatot, feria quarta, die Sancti Omnium Sanctorum, anno Domini 1559.

Alexander
ẅ Nagysaga szolgaia Vizternek te kegyelmed baratia, etcetera, m. p.

[Vo:] Witezlö ¸uramnak Gecheo porkolabnak Radnai tiztartonak nekem bizot baratomnak adassek ez level Berchetken, et cetera.

Îţi scriu mulţămirea mea şi închinăciunea melea d-tale, ca prietenului mieu credincios. Adu-ţi aminte ce am vorbit în oraşul d-voastre, în Breţc (?), domnilor miei despre puţina datorie ce este în oraşul d-voastre. Te rog pe d-ta ca pe un credincios prieten să-i aduci aminte dumisale judelui şi domnilor miei, căci ceia ce mi-a încredinţat Măria Sa în Ţinutul Ciceului, am isprăvit, şi în scurt timp voiu fi la d-voastră. Să nu-mi cadă mie acolo sus în Breţc (?) cu lipsă; să fie gata datoria până mă voiu duce acolo. Despre asta te rog foarte mult pe d-ta. Apoi, orice mi-ai da asupră-mi, şi eu voiu fi al d-tale, fiindcă împreună am băut, am mâncat şi am petrecut cu d-voastră. Să te ţină Dumnezeu.

Reteg. . . Sluga d-voastre Vistierul lui Alexandru-Vodă, prietenul d-tale.

Viteazului domn Gechö pârcălab, locţiitorului din Rodna, prietenului mieu credincios, să se deă această scrisoare în Breţc (?), etc.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXIII.

Alba-Iulia, 1559, 26 Novembre.

Regele Ioan către Bistriţeni, despre pribegii munteni adăpostiţi la ei, cari gătesc năvălire.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris prudentibus, circumspectis iudicibus, iuratis civibus ac uni-

[1] Cf. *ibid.*

versitati inhabitatorum civitatis nostre bistriciensis, salutem et graciam. Crebris iam literis nostris ad vos datis vobis serio mandavimus ut profugos boerones transalpinenses in illa civitate nostra bistriciensi persequi et illos e medio vestri eicere deberetis, ita ut nusquam illis locus profugii esset. Intelligimus tamen nonnullos ex illis nunc eciam isthic latitare et in dies sedicionem et tumultus moliri. Nos itaque, animadvertentes quod Potentissimus Imperator, benefactor noster Clementissimus[1], in hoc regno nostro nusquam illos pati constituerit, quin pocius eiciendos mandaverit, volentes itaque illorum temeritatem compescere, ne per illos curis oneremur et hoc regnum nostrum damnis afficiatur, Fidelitatibus igitur Vestris et vestrum singulis harum serie firmiter committimus et mandamus quatenus, acceptis presentibus, huiusmodi profugos baiarones transalpinenses ubique persequi, nec eisdem hospitalitatem sub pena amissionis omnium bonorum vestrorum prebere ullo modo debeatis, aut sitis ausi modo aliquali. Secus pena sub premissa non facturi. Date Albe-Iulie, vicesima sexta die novembris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono.

Ioannes, electus rex, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXIV.

Sultanul Soliman către Alexandru-Vodă al Moldovei, pentru ajutarea lui Ioan-Sigismund Zápolya. De la 1560[2].

Paria literarum Imperatoris Turcarum, 12 februarii nocte, per Mustapham Chausum presentatarum in Bachlo Alexandro Wayvode.

Scias nos diebus superioribus literas Stephani regis Hungarie Transsilvanieque accepisse, nosque informatos esse qualiter Germani in quibusdam locis regni sui Hungarie ac Transsilvanie impetum cum magna devastacione depopulacionique fecissent, nosque pro auxilio tandem implorans illi subveniendi gracia curam clementissime haberemus. Admittimus [= mittimus ad] idcirco literas nostras mandatorias ex Sublimi Excelsaque Porta potencie nostre ad te Fidelitatique Tue (erga nos semper sincere conservata hucusque) precipientes firmissime mandamus quatenus, modo visis his nostris literis mandatoriis, continue omnibus tuis rebus bellicis exercituque tuo sis promptissimus, sciscitandoque semper, sic animadvertendo ad partes dicti regis Stephani secundum ut ab eo informaberis melius. Premissis itaque nostris mandatis te memorem esse volumus ac eadem sinceritate fidelitateque qua hactenus nobis inservivisti, et modo et deinceps illum te nobis firmissime permanentem volumus; ac videas te bene omnibus rebus bellicis compositum inveniri, precipue cum litere nostre proxime per fidelem nostrum Mustapha Chausum ad te deferentur. Si tamen casu predictus Stephanus rex a suis hostibus molestari videretur teque suis literis pro auxilio invocaverit, tu ipse personaliter cum omni tuo bellico apparatu procedere debeas et tenearis quo ipsum regnumque eius ab suis quibuslibet hostibus protegere et tueri queas. Ac iterum atque iterum mandamus te in hoc vigilantissimum bellicoque tuo apparatu promptissimum sicque fideliter erga nos constantem persistere, ut hactenus te erga nos animadvertimus. Cum autem te tuosque movere proponis, prescire nos fac quam citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie de mâna notarului Gheorghe Seraphin.)

---

[1] Sultanul.

[2] E data ce se află în copia Academiei.

MXV.

Suceava, 1560. Tudor Vameşul şi Marcu Armeanul, Vameşul-cel-Mare al Moldovei, către Bistriţeni, despre voia de negoţ pentru ai lor în Moldova.

Anno Domini 15 — *(sic)*.

Meinem Gruss undt gutt villen Dinst zu ffor, meynem lliebenn Herr undt Ffraindet undtt Herr Birou[1] ffonn der Bisstrisse, undtt allenn Kauffherrenn. Ich bitt dich, mein lliebor Herr Birou, dass der ssoll ssogenn dem allenn Koffmannenn dass ssollenn czu unss komen czu fferkauffenn undtt kauffenn. Virdt etffass ssein, sso ssolle(mer) mer dass bessollenn[2]. Ich bitt dich, mein lliober Herr Birou ffon Bisstrisse, ich, Todor Vamess, undtt mett Marko Ormeenyen, das ihr soltt dem Kauffherrenn ssogenn, alle mitt eynander, ver hatt ettvass czu kauffen oder fferkauffenn, dass ssollenn her komen czu unss undtt unserhe Koffeherren ssollen czu euch genenn[3], czu kauffenn undtt fferkauffenn. Ir ssolltt euch nichtt fferchtten: nichtt, virdtt etvass ssein, sso ssoll (mer)mher dass bessollenn. Mitt dass sseytt Gott dem Herren beffellenn. Datt Sosavia, anno Domini 1560.

Ich, Marko, Gruss-Maytter.

[Vo:] Meinem Gruss undtt Gutt, Herrenn Birou ffon Bisstrisse, czu sseynem Handtt.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXVI.

Sighet, 1560, 10 Ianuar. Melchior Pogan, vice-spanul Maramureşului, către „pârcălabul" Bistriţei, despre prinderea popei din Giuleşti şi paguba lui Ioan Domba.

Egregie domine, amice nobis observande. Post salutem et amicicie commendacionem. Venit ad nos is nobilis Ioannes Domba de Szerfalwa[4], qui per modum querimonie nobis retulit quomodo annis superioribus, videlicet tempore quo Theodorus presbyter de Gywlafalwa in civitate byztriciensi captivus detineretur[5], eo tempore et ipse e Moldavia rediens moram facere et residere coactus est in possessione Thelcz[6], unde, nescitur quo timore motus, aufugiens, reliquerat unam equam cum filio, insuper res in valorem florenorum sedecim istic dereliquisse dicit. Ut autem nobis datur intelligi, omnia sua bona et equa simul cum filio ad manus Vestre Egregie Dominacionis devenissent. Super qua re rogamus Vestram Dominacionem Egregiam, tanquam dominum et amicum nobis observandum, velit huic predicto Ioanni Domba equam suam cum filio et res suas reddere et restitui facere. Nos similiter, in quibus nostram amiciciam postulaveritis, semper paratos nos eadem senciet. In reliquo eandem bene et feliciter valere optamus. Ex Szyget, 10 die mensis ianuarii, anno 1560.

Melchior Pogan de Cheb, vicecomes comitatus Maramaros, et cetera.

[Vo] Egregio domino Gecheo, porkolab in civitate byztriciensi commoranti, et cetera, domino et amico observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Birău.
[2] *Bezahlen.*
[3] *Gehen.*
[4] Sârbi.
[5] V. nº DCCCCXXXIX, p. 538.
[6] Telciu.

MXVII.

Regele Ioan-Sigismund către Sibiieni, pentru primirea averii pribegilor munteni. Alba-Iulia, 1560, 22 Ianuar.

Nos, Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fatemur et recognoscimus per hasce literas nostras, fideles nostros, Prudentes et Circumspectos magistrum civium, iudices, iuratos cives et totum senatum ac incolas civitatis nostre cibiniensis omnes res transfugarum boieronum transalpinensium (quos iussu Potentissimi Imperatoris Turcarum e dicione nostra expulimus), isthic inter eos repertas et iussu nostro, ad commissionem predicti Imperatoris Turcarum, exquisitas, ad manus hominis nostri Egregii Michaelis Geroeffy, quem allatum illas [1] eo expediveramus, administrasse et assignasse ac ad nos misisse. Super quarum exquisicione ac ad manus nostras missione eosdem quietos reddimus et expeditos harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Date Albe-Iulie, vigesimo secundo die ianuarii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo.

Ioannes electus rex, m. p.

[Vo, de altă mână:] 29 tag Jenner bracht dy Kitung, von den Buieren ir Goter; 1560.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MXVIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre medicul ce-i trebuie pentru o umflătură la picior. Suceava, 1560, 2 Februar.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus ac verus heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti domini vicinique nobis sincere Colendissimi. Salutem et omnis bone vicinitatis continuum incrementum. Diebus superioribus, casu aliquo, nescimus quenam nobis successerat fortuna seu omen, pedem unum lesimus, per quem ictum, propter ipsius tumorem, magnum patimur dolorem. Rogamus atque amanter hortamur Vestras Prudencias, tanquam nostros vicinos bonos, ut vestrum medicum seu barbitonsorem, quem excellentem in suis artibus et in vindicandis huiuscemodi ictibus ab aliis et a nostris fidelibus audimus, velint, et non dedignentur, quam citissime, una cum famulo nostro nobile Christophoro, mittere. Nos pollicemur eum in magna reverencia et honore servare et eum de labore ipsius contentare. Tandem quidquid noster famulus memoratus nobilis Christophorus Vestris Prudenciis dixerit, in omnibus fidem adhibere velint; non enim aliud dicturus quam quod a nobis dicendum accepit. Quod superest, Vestras Prudencias felicissime valere optamus. Datum in arce nostra Zwcwa, tercia die mensis februarii, anno Domini 1560.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici iuratisque civitatis bystriciensis, vicinis et amicis nobis sincere dilectissimis [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXIX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre prunele uscate ce-i trebuie. Suceava, 1560, 5 Februar.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti vicinique nobis sincere dilecti. Sa-

[1] „Ca să le aducă."

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, pp. LVII-VIII.

lutem et omnis bone vicinitatis continuum incrementum. Quoniam, ex voluntate et ex concessione Altissimi, iamiam apropinquantur dies penitencie[1] quibus piscium manducacionem minime (secundum legem et consuetudinem veterem nostram) frequentabimus; quas ob causas hortamur atque amanter Vestras Prudencias rogamus ex quo per suos homines certos tribus seu quatuor vasibus pruna sicca bona, bystriciensia, velint mittere. Vestras Prudencias autem, tum de empcione prunorum, tum eciam de labore hominum Vestrarum Prudenciarum contentos faciemus. Et in literis Vestrarum Prudenciarum nos informare, tum de precio, tum eciam de labore hominum vestrorum haud dedignentur. Nos quoque in similibus et in maioribus recompensabimus. Quod superest, Vestras Prudencias rectissime valere optamus. Date in arce nostra Zwcwa, 5 die mensis februarii, anno Domini 1560.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis bystriciensis, amicis nobis honorandis[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXX.

Hârlău, 1560, 12 Februar.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre medicul ce-i este de nevoie.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres terre moldvensis, et cetera. Prudentes, circumspecti vicinique nobis sincere dilecti. Salutem et omnis bone vicinitatis continuum incrementum. Binas ad Vestras Prudencias literas nostras dedimus pro negocia et causa cuiusdam medici[3], ut, pro nostra inita amicicia et coniuncta, quam citissime ad nos mittere velletis; quem hactenus nullo pacto misistis. Quare nunc quoque rogamus pro amore Dei Vestras Prudencias quatenus velitis pro nostra amicicia et vicinitate bona ad nos per hunc Ioannem Klucher[4] mittere velocissime. Nos in omnibus secundum vestrum optatum obtemperare et gratificari volentes. Quod superest, Vestras Prudencias rectissime valere optamus. Date in oppido nostro Harlo, 12 die mensis februarii, anno Domini 1560.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis bystriciensis, amicis vicinisque semper honorandis.

Cito, cito, cito.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXI.

Bahluiu (Hârlău), 1560, 26 Februar.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea meicului lor şi deschiderea drumului pentru exportul de boi, cari se pot schimbă cu postav şi altele.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda in der Moldenn. Unnsern Grues mitt Erbiettung unser freindtlichen Nachbarschafft zuvor. Ersame, hochweyse, fuersichtige, liebe Herren und Nachbarn. Wyer schikhen hiemitt bey unsern Khämerling den Wundtartzt (so Eur Ersame, Hochweyse Fuersichtigkhaitt auff unser Begern herein geschikht hat) und bedankhen unss höchst gegen Eur Ersame, Hochweyse Fuersichtigkheitt. Bitten auch dyeselbigen freindtlichst, wöllen unss ym den Wundtartzt oder andere dergleichen Mayster auff hinfueren unser

---

[1] Postul-Mare.

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. LVIII.

[3] În copia Academiei: *needici*.

[4] În copia Academiei: *Keuches*. E un Clucer.

Begern widerumb hereinschykhen. Sölchs wyer yederzeytt umb Eur Ersame, Hochweyse Fuersichtigkheitt vergleichen wöllende. Wyer sölchs von unss gespuert wöllen haben, das man auch hinfueron erkhenne das nemlich Eur Ersame Hochweyse Fuersichtigkheitt Gesandten bey unss in Eern gehalten sollen werden. Weytter, so wölln wyer verschafft haben bey den Unsern das dye Strassen sollen Eur Ersame Hochweyse Fuersichtigkheitt frey und sicher sein; den wyer vernemen das zschwyschen Eur Ersamen, Hochweysen Fuersichtigkheitt ettlich Khauffleytt sein sollen, so da Lust hetten sich Oxen zu khauffen,—dyeweyll auch das Fleysch bey Eur Ersamen, Hochweysen Fuersichtigkheitt so theur ist. So erbyetten wyer unss gegen dieselbigen und yeren Leytten unss in einen zymlichen Khauff zu finden lassen. Wyer sein auch wol zufriden das wyer Thuech und andere Whar am Oxenkhauff nemen wöllen, darneben bares Gelt. Wyderumb auch, so ist unser freindtlich Begern an Eur Ersame, Hochweyse Fuersichtigkheitt, wöllen ein Einsechen thuen damit dye Unserigen (wan sie mit Vyech zu Eur Ersamen, Hochweysen Fuersichtigkheitt khumen) nicht also unkhristlich ubrigs von denselbigen inwonenden Fleischhakhern geschetzt werden wye bissher geschehen, den wier vernemen das Eur Ersame, Hochweyse Fuersichtigkheitt derselbigen Fleyschakher zu Zeitten auch unbillich wider alle Recht von den Unsern das Vych gleych schier, on Gelt und minder dan halb Gelt, gnomen haben. Sonst wyer unss in Allen gegen denselbigen thuen erbietten. Datum in Bahlo, den 26. Februarii des 60, et cetera.

[Vo:] Den ersamen, hochweysen und fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stadt Nösen, unsern gliebten Herren Nachbarn zu Handen[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre solul lor, trimeterea la ei a lui Albert Bistriţeanul şi starea sănătăţii sale. Iaşi, 1560, 5 Mart.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti et amici nobis sincere dilecti. Salutem et bone vicinitatis continuum incrementum. Nunciata Vestrarum Prudenciarum satis superque uberrime intellegimus, et, quantum ad sanitatem nostram attinet, pristin(n)am lenito [=lento] gradu[2], ut arbitramur, brevi assequi poterimus sanitatem. Agimus gracias Vestris Prudenciis, tum de muneribus, tum eciam de benevolencia vestra quod ad nos hominem vestrum minime dedignati sunt mittere, qui nobiscum de plurimis, nempe ex commissione Vestrarum Prudenciarum, rebus tractavit accurate. Nos quoque sciatis in posterum fore omni amicicia et vicinitate bona et, quandocunque Vestris Prudenciis necessarii fuerimus, vestros homines ad nos semper mitti optamus, sine opinione[3] aliquali. Tandem agilis Albertus Bystriciensis, concivis Vestrarum Prudenciarum, nomine nostro si aliquid dixerit, in omnibus fidem illi adhibere velitis; non enim aliud dicturus quam quod a nobis dicendum accepit. Vestras Prudencias felicissime valere optamus. Date in oppido Iassi, 5 die mensis marcii, anno 1560.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis bystryciensis, amicis vicinisque nobis semper dilectissimis[4].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, *l. c.*

[2] Pe încetul.

[3] Fără vre-o părere=frică.

[4] V. *Documentele Bistriţei*, I, *l. c.*

MXXIII.

Huşi, 1560, 10 Mart.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii pietrari ce-i trebuie, la el fiind rari.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti et amici nobis sincere dilecti. Salutem et omnis bone vicinitatis continuum incrementum. Ex voluntate et concessione Altissimi habemus animum hoc anno presenti erigendi aliqua edificia in regno nostro ex lapidibus, sed lapicide in regno nostro quam pauci et rarissimi comperiuntur, et illis plurimum in modum indigemus. Rogamus ob eas causas Vestras Prudencias quatenus haud dedignentur lapicidas Vestrarum Prudenciarum huc ad regnum nostrum Moldavie mittere. Nos vero pro laboribus ipsorum contentos reddimus et omnem clemenciam dominii nostri sencient et cognoscent. Si id fecerint Vestre Prudencie, regratificari studemus nos quoque. Ceterum Vestras Prudencias rectissime valere optamus. Date in oppido nostro Hwzt, 10 mensis marcii, anno 1560.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis Casparo Zwch, iudici iuratisque civibus civitatis bystriciyensis, amicis et vicinis nobis sincere dilectis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXIV.

Huşi, 1560, 20 Mart.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea unui om ca să-i dea floci de lână şi lucruri pentru zidirea mănăstirii, precum şi despre pergamentul ce ar dori pentru vinul ce a trimes.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudens, circumspecte et amice nobis sincere dilecte. Salutem et omnem bonum. Misimus familiarem nostrum, hunc presencium ostensorem, ad Vestram Prudenciam pro comparandis floccis seu massis panni et aliis quoque rebus diversis, que nobis pro edificacione monasterii nostri maiorem in modum sunt necessarie. Hortamur pro nostra amicicia coniuncta itaque Vestram Prudenciam, quatenus velit circa emendis rebus predictis familiari nostro memorato omni auxilio ac adiumento subvenire. Precia enim ligonum ex preciis vinorum nostrorum, quemadmodum Vestram Prudenciam prioribus nostris quoque literis informavimus, habebit. Vale quam plurimum. Date in oppido nostro Hwzt, vicesima die mensis marcii, anno Domini 1560.

[Pe o foiţă adausă:] Ceterum solita consuetudine regni nostri frequentissime celebrantur leges [2] hic apud nos, et pergamenis haud maculatis maiorem in modum indigemus. Rogamus itaque Vestram Prudenciam quatenus velit in racionem nostram centum pergamena non maculata comparare et precia eorum ex nostris vinis eadem habere poterit. Si vero eadem ex preciis vinorum nostrorum habere noluerit, extunc faciat nos cerciores per hunc presencium ostensorem, et nos Vestre Prudencie quam citissime remittimus. Tandem floccos, seu massas panni quos sollent panni tonsores tondere de pannis, quam plurimos ad nos mittat [3].

[Vo:] Prudenti, circumspecto domino Casparo Zwch, iudici civitatis bystriciensis, amico nobis semper dilecto [4].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. *Documentele Bistriţei*, I, *l. c.*

[2] „Se fac legi" = judecăţi.

[3] Poate pentru pus în tencuială.

[4] Cf. rezumatul din *Documentele Bistriţei*, I, p. LVIII.

MXXV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii pietrari ce-i trebuie pentru o fântână. Huşi, 1560, 6 April.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti domini vicinique nobis sincere dilecti. Salutem et omnis bone vicinitatis continuum incrementum. His peractis diebus quoque per familiarem Aule nostre [1], videlicet Christophorum, pedisequum nostrum [2], dederamus nostras literas, quibus plurimum Vestras Prudencias hortati sumus de negocio et ex parte lapicidarum, quatenus, ob respectum et intuitum future nostre bone vicinitatis et amicicie nostre coniuncte, velint ad nos Vestrarum Prudenciarum lapicidas, quoscunque voluerint, mittere, quibuscum aliquem fontem et alia quoque negocia que nobis (ut presens postulat tempus) maiorem in modum sunt necessaria. Rogamus (ob) eas ob res Vestras Prudencias ex quo haud dedignentur predictos lapicidas, sive viginti, seu eciam plures, quocunque mittere eedem voluerint, mittant ad nos; et ipsos de laboribus ipsorum contentos faciemus et aliis quoque adiumentis quam benignissime providebimus, ut Vestre Prudencie et ipsi nostram erga vos amiciciam cognoscant nequaquam esse vulgarem [3]. Fore quod, si eedem tantam erga nos amiciciam monstraverint et fecerint, sciatis nos quoque tempore suo in similibus et in maioribus quoque nequaquam immemores fore. Vestras Prudencias rectissime valere optamus. Date in oppido nostro Huzt, sexta die mensis aprilis, anno 1560.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis Casparo Zwch, iudici iuratisque civibus civitatis biztriciensis, amicis vicinisque nobis dilectissimis [4].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXVI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii pietrari ce-i trebuie şi despre berarul lor cel ce pune ierburi alese în bere. [În lagăr], 1560, 13 Maiu.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda in der Mold. Unnsern Grues, mit Erbiettung alles Guettes zuvor. Ersame, hochweyse, fuersichtige, liebe Herren und Nachbarn. Wyer haben Eur Ersamen, Hochweysen Fuersichtigkheitt Schreiben an unss vernomen und demselbigen darauff khundt zu thuenn, nemlich das wier selbst sölhs balt durch unsere Getreuen vernomen haben wye das Eur Ersame, Hochweyse Fuersichtigkheitt der Stainmetzen und Maurer zu yerer Khirchen hoch von Nötten seyd. Ist derhalben unser freindtlich Begern an dieselbig, wöllen unser Bitt so hoch nit antziehen als wo wier der selbigen Arbaytleit nit geratten khindten. Es sollen auch dieselbigen dergleichen nichts vor ubel haben unsers Begeren. So aber denselbigen was von Nötten ist, in ander Weg wöllen wier sölchs (als unsern getreuen, lieben Nachbarn) in khainerlai Weg vorhalten. Wo aber mittlerzeitt dieselbig Eur Ersame, Hochweyse Fuersichtigkheitt ettlicher Brunnengraber und Fontanenmacher [5] geradten wurd, so ist demnach unser hochfreindtlich Bitt an dieselb, si wöllen uns sölhe Leitt auff das Fuerderlichst herein schikhen; welhe wier mit erlicher Betzallung wider in Khürtz zu Hauss abfertigen nit unterlassen wöllen. Datum den 13. May des 1560.

[Pe o foaie adausă:] Weytter haben wyer vernomen wie das Eur Ersame,

---

[1] Curtean.
[2] Paic.
[3] „Nu e obişnuită."
[4] V. *ibid.*
[5] Fântânari.

Hochweyse, Fuersichtige einen khostlichen und geschikhten Pyerbreyer haben, so das Byer mit khostlichen Khreyttern vermischen khan. Bitten derhalben Eur Lieb hochst, wöllen im den Byerbreyer unss zuzuschikhen nicht versagen, so unss nuer bey 4 Fesser Byer breyen soll. Welchen wier mit guetter Betzallung und Geschenkh balt wider zu Hauss schikhen wöllen, et cetera.

[Vo:] Den ersamen, hochweysen, fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stadt Nösen, unsern geliebten Nachbarn [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXVII.

„În lagăr", 1560, 13 Maiu.

Alexandru-Vodă către Bistriţeni, despre pietrari şi un vas de vin.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti et amici nobis sincere dilecti. Salutem et omne bonum. Misimus ad Vestras Prudencias per fidelem hunc, presencium ostensorem, viginti florenos ungaricales pro ordinandum unum vas vini boni, rogantes obnixe Vestras Prudencias quatenus pro nostra futura amicicia velint nobis unum vas vini boni ordinare, famuloque nostro haud dedignentur omni auxilio subvenire. Tempore suo, necessitate exigente, nos quoque in similibus et in maioribus quoque regratificari volentes. Tandem famulo nostro velint Vestre Prudencie unum hominem vestrum adiungere, qui una cum famulo nostro ad nos prenotatum unum vas vini in vasculis portare curet. Nos de laboribus hominem Vestrarum Prudenciarum benignissime contentari faciemus. In posterum Vestras Prudencias rectissime valere optamus. Date in campis, 13 die mensis maii, anno 1560.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis byztriciensis, amicis vicinisque nobis sincere dilectis [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXVIII.

„În lagăr", 1560, 14 Maiu.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre untdelemnul de mâncare ce-i trebuie şi plata ce se va face din vinul său.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Herr und Weyda der Moldenn. Unnsern Grues, mit Erbiettung alles Guetts zuvor. Ersam, hochweyse, fuersichtige liebe Herren und Nachbarn, wyer schikhen hiemit unsern getreuen Mandra zu Eur Ersamen, Hochweysen Fuersichtigkheitt und die selbigen freindtlich begern das unss Eur Ersame, Hochweyse Fuersichtigkheitt wöllen bey Zayger dis Brieffs zechen Sämpherdt laden thuen mitt Öll, gmaynen Speyssöll, und die Bezallung da auss des Weinskauffs Gelt abzychen. Solchs wier gegen den selbigen zu gleyner Zeit wider treulich erkhennen thuen. Geben im Felt, den 14. May des 60 [3].

[Vo:] Dem ersamen, hochweisen und fuersichtigen Herren Richter und Ratt der Stadt Nösen, unsernn lieben Herrn Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. *Documentele Bistriţei*, I, pp. LVIII-IX.

[2] V. *ibid.*

[3] Alexandru ieşise „în lagăr" împotriva pretendentului Despot.

MXXIX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea la ei a „medicului de răni“ Andreiu. „În lagăr“, 1560, 18 Maiu.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr in der Moldenn. Unnsern Grues, mit Erbiettung alles Guetts zuvoran. Ersame, weyse, liebe Nachbarn, wyer schikhen hiemit euren Mitburger, den fuersichtigen Mayster Andre, Wundartzt, widerumb zu Hauss, mit eerlicher und bequemlicher Abferttigung und bedankhen unss hiemitt höchst gegen denselbigen, so unss beykhomen ist, auff unser Begern nit versagt worden ist; sölhs wier hinfueran allergnedigst gegen denselbigen thuen erkhennen, auch wider einbringen. Auch, merers, wollen wier, das sich Eur Weissheit zu unss in allen anligunder Sachen und Mangln sich an unss thuen versehen, alle Notturfft begern; denen es von unss und durch die Unsern in kheinerlay Weg sol abgeschlagen werden. Des sollen sich dieselbigen yeder Zeit zu unss thuen versechen. Geben im Felt, den 18. May des 1560, et cetera.

Georg de Revelles, secretarius, manu propria.

[Vo:] Den ersamen, hochweysen und fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stadt Nösen, unsern geliebten Herrn Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre vinul ce i s'a dat şi arama ce-i trebuie. „În lagăr“, 1560, 28 Maiu.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti et amici nobis semper sincere dilecti. Salutem et omne bonum. Literas Vestrarum Prudenciarum accepimus, in quibus iucundissimum nobis fuit quod Vestras Prudencias, tum in ordinacione vini optimi (quod nobis generosissimum visum est), tum eciam in aliis negociis nostris necessariis semper sedulos esse cognovimus; quod et in posterum fore semper confidimus. Rogamus per presentes nostras literas nunc quoque Vestras Prudencias, quatenus ob intuitum bone vicinitatis et amicicie inter nos coniuncte velint hominibus nostris, cum tum[1] eedem requisite fuerint, omnem opem ferre: nos quoque in similibus et in maioribus quoque regratificare volentes. Quod superest, Vestras Prudencias rectissime valere optamus. Date in campis, vicesima octava die mensis maii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo.

[Pe o foaie adausă:] Ceterum funiparatori pro suis laboribus per agilem Vincencium, concivem Vestrarum Prudenciarum, misimus florenos ungaricales sedecim. Rogamus iterum Vestras Prudencias quatenus velint nobis quinquaginta centenaria cupri boni ordinare pro preparandis ahenis libetibus et campanis; quorum precia sine omni diei procrastinacione, si informati fuerimus per literas Vestrarum Prudenciarum, mittemus, et, si nos quoque in similibus et in maioribus inventi per Vestras Prudencias fuerimus, sciant nos eedem in omnibus occasionibus temperare, quo magis bone vicinitatis mutue vinculum augeatur. Ita quidem nostram vicinitatem Vestris Prudenciis declarare ac demonstrare volumus, quod et alii in confinibus regni nostri clare intelligant nostram nequaquam esse vulgarem.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bystriciensis, amicis vicinisque nobis semper dilectissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Tum cum.

MXXXI.

Cașovia, 1560, 6 Iunie.

Iacob Heraclidul (Despot) către Brașoveni, despre cele ce a suferit de la Alexandru-Vodă al Moldovei.

Heraclides Basilicus Iacobus, Dei gratia Despota Sami, princeps Moldaviae, Doridos, Pari et caeterarum insularum dominus et haeres terrarum Valachiae, etc., etc. A tyranno regni nostri Moldaviae, quod nullo iure possidet, quum extra omnem nostrum meritum iniuste persequeremur, quanta nobis a vobis illata iniuria sit, non ignoratis. Ita quod et nocte clam despoliatus et deprędatus a vobis fugere me oportuit. Quanta postea contra famam nostram latrata sunt, nos non ignoramus. Tamen pietate christiana et magnanimitate principis vobis ignoscimus, nec huius iniuriae memores esse cupimus. Tantum volumus ut praesentium exhibitori, Generoso Stamatio Condostaulachi, ex Grecorum nobili familia orto, sincere nobis dilecto, ea quae apud vos vestes, argentum et aurum reliquimus, tradere fideliter velitis, et, siquidem quasi pignore pro quinquaginta florenis tenetis, tamen a vobis damni in centuplo magis contra officium bonorum virorum passi sumus. Volumus igitur omnino ut praedictas res praedicto Stamatio tradatis, quandoquidem et ipsa iusticia postulat. Si autem, de nostris rebus penitus desperantes, vendidistis, praetium praedicto dare non recusetis; si autem aliter facietis, nostrum erit postea cogitare: nos omnino decrevimus nulla ratione velle ferre ut vos nostra teneatis. Datae Cassoviae, sexta iunii, anno Domini 1560. *Despotas.*

[Vo] Iudici et toti civitati brassoviensi seu Coronae, in Transylvania.

(Autografă. — Pecete mare, acoperită cu hârtie, reprezintând stema lui Despot cu bourul moldovenesc la mijloc; de-asupra vulturul cu aripele întinse și: Ἡρακλείδου Πάρου δες., Σα., Μολ. κ. [τ. λ.].)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, III, nº 157.)

MXXXII.

Suceava, 1560, 7 Iunie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre dorința de a se urmă cu vechea prietenie.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti et amici nobis sincere dilecti. Salutem et bone vicinitatis continuum incrementum. Iam sepissimis ac creberrimis peticionibus nostris Vestras Prudencias penitus diffatigavimus; sed, quod Vestras Prudencias nobis amicos singulares esse cognovimus, et quod in omnibus nostris negociis sedulos esse cognovimus, quod et in posterum semper fore credimus, rogamus atque iterum eciam rogamus Vestras Prudencias quatenus, ob respectum amicicie nostre bone future, velint ad nos agilem Andream medicum mittere quam citissime. Nos de bene meritis ac officiis Vestrarum Prudenciarum tempore suo recordari studebimus. Quam felicissime Vestras Prudencias valere optamus. Date in arce nostra Zwcwa, septima iunii, anno Domini 1560.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis byztriciensis, amicis et vicinis sincere dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MXXXIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre oprirea de bani făcută de un om al lor unui Sucevean. Suceava, 1560, 10 Iunie.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti et amici vicinique nobis sincere dilectissimi. Salutem et omne bonum. Ex querelis et supplicacione fidelis nostri plebani [1] honorabilis Anthonii oppidi nostri zwchwensis coram dominio nostro factis accepimus, non sine displicencia, quod, cum, his diebus proxime preteritis, certus concivis Vestrarum Prudenciarum, videlicet Emericus nomine, quem apud nos quoque intra spacium aliquot dierum in compedibus coniici feceramus, pro suis evidenter perperis [2] sceleribus, qua [=que] committere nequaquam debuisset, et pro quibus iuxta legis administracione[m] ac celebracione[m] mortem subire debuisset, sed nos ex nostra clemencia longe favorabilius secum agere fecimus quam meritus fuisset, quo magis in futurum se ab omnibus conviciis perversis et incompetenciis [3] custodiret. Sed nunc, nescitur quibus respectibus assumtis [4], ipse Emericus a quodam debitore prenotati honorabilis plebani nostri in racionem eiusdem plebani nostri XIIII florenos ungaricales ipse memoratus Emericus levasset, et nunc quoque cum sua quadam vi et potencia apud se tenet et nullo pacto hactenus eidem plebano nostro reddere et solvere voluit. Quod autem certo sciamus plebanum nostrum sibi debitorem minime fuisse, nec esse, voluimus itaque requirere ac hortari Vestras Prudencias amanter ut dignentur pro nostra vicinitate bona, statim acceptis presentibus, dictos quatuordecim florenos ungaricales in monetis absque ullo defectu et renitencia ac occasione aliquali eidem plebano reddi facere, remittere rectificareque ac superinde modis omnibus contentum facere. Nos quoque in similibus, et in maioribus quoque, si requisiti fuerimus, recompensare volemus; alioquin nostros ubique locorum, si occasio certa concessa fuerit, tueri ac protegere volumus et eosdem contentari de omnibus iacturis ipsorum perpessis. Quod superest, Vestras Prudencias rectissime valere optamus. Date in oppido nostro Zwcwa, decima die mensis iunii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo.

Ceterum dicit idem plebanus noster quod famulus ipsius quendam suum equum cuidam homini in oppido radnensi pro quodam certo precio vendidisset. Rogamus Vestras Prudencias quatenus velint ex parte istius quoque equi iusticiam et legem celebrari facere [5]; eo quod equus plebani nostri fuerit famulus suus, nemini vendere potuisset, sed ipse furtim ac clam vendidit absque scitu ipsius.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis byztriciensis, amicis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXXIV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi unui om din Sucevita. Suceava, 1560, 24 Iunie.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti vicinique nobis semper honorandi. Salutem et omnis bone vicinitatis continuum incrementum. Ex querulosa declaracione fidelis nostri Prudentis Zawe de Zwchawyza coram dominio nostro facta, accepimus

[1] Poporan, supus.
[2] După *perperam*, fățiș.
[3] Necuviinţe.
[4] „Cuvinte închipuite."
[5] A-i dà lege.

quod, cum, his diebus proxime preteritis, nonnulli fures ac malefactores certos quatuor equos prenotati Zawe de Zwchawyza abstulissent, quos intelligimus apud Vestras Prudencias arrestasse ac nunc quoque in medio Vestrarum Prudenciarum detineri, hortamur atque amanter Vestras Prudencias rogamus quatenus velint, pro nostra futura vicinitate, illos memoratos equos quatuor subdito nostro reddere absque ullo defectu ac reticencia. Ac occasione aliquali, nos quoque, si in similibus requisiti fuerimus, Vestris Prudenciis semper recompensare studebimus ac regratificari. Quod superest, Vestras Prudencias rectissime valere optamus. Date in arce nostra zwcwensi, vicesima quarta die mensis iunii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis byztriciensis, amicis et vicinis nobis semper dilectissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MXXXV.

Suceava, 1560, 30 Iunie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre retrimeterea lui Andreiu Bărbierul.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti et amici nobis semper honorandi. Salutem et omnis bone vicinitatis continuum incrementum. Hunc fidelem cubicularium nostrum, presencium ostensorem, misimus una cum discreto Andrea barbitonsore, concivi Vestrarum Prudenciarum, usque Cibinium pro diversis negociis nostris plurimum necessariis ordinandis. Rogamus itaque Vestras Prudencias quatenus, ob intuitum vicinitatis nostre mutue, velint omni subsidio ac auxilio eisdem in aggressione et in accommodacione itineris succurrere quo magis sese arccius itineri astringere queant; quod si eedem tantam rem gratam nobis fecerint, nos quoque in similibus recompensare volentes. Vestras Prudencias rectissime valere optamus. Date in arce nostra zwchwensi, ultima die mensis iunii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis byztriciensis, amicis et vicinis nobis dilectissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MXXXVI.

Suceava, 1560, 4 Iulie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimeterea lui Ionașcu Ușerul ca să-i aducă un medic din Sibiiu și sosirea lui Crâstea dregător de Iași.

Alexander, Dei gracia Wayvoda, dominus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes, circumspecti et amici nobis semper plurimum confidentes. Salutem et omnis vicinitatis bone continuum incrementum. Hunc fidelem nostrum nobilem Ivanasco hostiarium, nimirum presencium exhibitorem, misimus pro medico cibiniensi, cuius opera nunc impresenciarum maiorem in modum indigemus. Quas ob res rogamus Vestras Prudencias, amicabiliter ac ob intuitum amoris Dei, quatenus velint omni auxilio eidem in ducendo doctore seu physico cibiniensi fieri equosque Vestrarum Prudenciarum in usum ipsorum concedere. Nos recipimus attestando Vestris Prudenciis pro equis duplo excellenciores et generosiores dare, ac in omnibus recompensare studere[1]. Rectissime valere optamus Vestras Prudencias. Date in arce nostra zwchwensi, quarta die mensis iulii, anno Domini 1560.

[1] Cere a i se dă lui Ionașcu cai de două ori mai buni ca de obiceiu.

[Pe o foiţă adausă:] Ceterum fidelis noster familiaris nobilis Chrizta, officialis oppidi nostri iazwasariensis, si quid nomine nostro Vestris Prudenciis dixerit, rogamus Vestras Prudencias quatenus velint in omnibus fidem indubiam adhibere; non enim aliud dicturus est quam quod a nobis dicendum accepit.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis byztriciensis, amicis vicinisque nobis semper dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXXVII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea medi- 1560, cului lor Andreiu. 1-iu August.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr in der Mold. Unnsern Grues, mit Erbiettung aller Freindtschafft zuvor. Ersame, hochweyse, fuersichtige, liebe Herren und Nachbarn. Nachdem das unss Gott der Allmechtige mitt einer schwären Khrankhait haimgesucht hatt und wier der selbigen zu rathen on Hilff Eur E. W. F. nit gesein[1] möchten, wölhe unss auff unser freindtlich Bitt und Ersuechen mit yerem Stadtartzt, dem Mayster Andres, zu Hilff khomen sein und sich mit einem Doctor auss der Hermanstadt in der Eyl zu bringen unverthalb *(sic)* ser bemuett, wier sölhs treulich gespuert haben, und, nachdem unss der Allmechtige Gott wider zu der Gesundthaitt gebracht hatt, thuen wier yetzt Eur Er. W. F. gnandten Artzt mit vleissiger hocher Dankhsagung wider haim schikhen, in der Weiss solchs von unss unvergolten gegen dieselbigen nit soll bleiben. Wier haben auch im, den Artzt, mit Wenigen ditzmals begabt; wölhs wier zuckhünfftigkhlichen wöllen bessern. Auch ist unser freindtlich Begern, wölln Zaiger diser Brieffen, unserm Getreuen, dem Chrysta Wscherwl[2], seinen Wortten in unserm Namen Glauben geben. Hiemitt Gott dem Herren bevolchen. Geben den ersten Augusti des 1560 Jars.

[Vo:] Den ersamen, hochweysen, fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stadt Nösen, unsern freindtlichen lieben Herrn Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXXXVIII.

Sibiienii către Bistriţeni, pentru nevoia ştirilor din Moldova. Sibiiu, 1560, ... Octombre.

[Se arată fixarea noului termin pentru apeluri.]

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi, salutem et omnem felicitatem. . .

Atque eciam rogamus ut, si quid ex Moldavia habuerint, nobis rescribe[re non] gravarentur. Easdem [Prudencias et Circumspecciones val]ere optamus. Datum [die...] octobris 1560.

[Magister] civium, iudices et iurati cives civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] *Sein.*

[2] Uşerul pare a fi altul decât dregătorul de Iaşi din scrisoarea precedentă.

MXXXIX.

Sibiiu, 1560, 21 Octombre.

Sibiienii către Bistriţeni, despre zvonul că o oaste ardeleană e gata a năvăli în Moldova.

Prudentes et circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et amiciciam. Literas Serenissimi principis, domini nostri Clementissimi, his diebus ad nos allatas transmittimus Dominacionibus Vestris, easdemque hortamur ut secundum illarum contenta agere velint. Deinde ex quorundam certa relacione accepimus quomodo quedam copie militum in partibus superioribus congregate irrupcionem facture essent in Moldaviam. Quapropter rogamus Dominaciones Vestras quod, si quid harum rerum intellexerint, nobis ut rescribere et significare velint. Easdem in reliquo bene valere optamus. Datum Cibinii, 21 die octobris 1560.

Magister civium, iudices et iurati cives civitatis cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXL

Suceava, 1560, 31 Octombre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Luca pârcălabul de Cetatea-de-Baltă.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Wayda und Her in der Molden. Unnsern Grues und alles Guetts zu[v]or. Ersame, hochweyse, liebe Herren und Nachbarn. Wyer schykhen hiemit gegenwyerttigen Luca, unsern getreuen Burggraffen zu Kuköllo, unserer Herschafft, welchen Euer Weysheit in allen seinen Reden wöllen Glauben geben. Solchs wier in Guettem gegen Euer Weysheit widerumb wollen bedenken. Geben zu Zuchva, den letzten Octobris, des 1560-isten.

Ge[orgius] de Revelles, manu propria.

[Vo:] Denn ersamen, weysen, fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stat Nösen, unnsern freundtlichen lieben Herren Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXLI.

Suceava, 1560, 31 Octombre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte păslă de acoperit trăsurile, ce-i trebuie.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr in Lande Moldenn. Unnsern Grues und alles Guetts, Lieber Herr Nachbar, wyer schikhen hiemit unsern getreuen Zayger diser Brieffen, und ist unser freindtlich Begern an Eur Weisheit, wöllet unss hundert Stukh schwartzen Fyltz (fekete zyrth) schikhen, zu verdekhen dye Wägen und nebenbey ein Person schikhen, auch antzeygen was sye gestenn werden sölhe hundert Stukh Filtz: wöllen wier alsdan eerlich betzallen. Hiemit Gott bevolhen. Geben in Zuchva, den letzten Octobris des 1560-isten Jars.

[Pe o foaie adausă:] Es stet unss noch ein Rest auss der Wein halb; dieselbig Schulden sollen Eur Weisheit an den schwartzen 100 Stukh Filtz behalten, und, wo es nit zuraycht, das Ubrig wöllen wyer in barem Geld Eur Weisheit erlegen.

[Vo:] Dem ersamen und weysen Herrn N., Richter zu Nösen, unserm Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXLII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Rodneni, despre trimeterea la ci a Uşerului „Kefei". Suceava, 1560, 1-iu Novembre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda heresque Moldavie, et cetera.

Circumspecte, et cetera, salutem et graciam. Adhortamur te tamquam vicinum nobis dilectum de accomodandis equis pro posta huic; suis verbis fidem adhibeas, illi presencium exhibitori, Kefei Wsseri. Ac vale. Date raptim Zuchva, Calendis Novembris 60.

[V°:] Circumspecto, prudenti viro iudici oppidi Rodna, amici *(sic)* dilecto.

cito
cito
cito
} citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXLIII.

Regele Ioan-Sigismund către Bistriţeni, cu porunca de a prinde pe fugarul Despot. Turda, 1560, 1-iu Novembre.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris Prudentibus, Circumspectis magistro civium, iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, salutem et graciam. Intelligimus quod quidam Despotus, qui regnum Moldavie affectavit, proximis diebus particulari quodam exercitu Moldaviam invaserit et nunc, relictis militibus suis et universo apparatu bellico, turpiter aufugerit, nec scitur quo diverterit. Ne igitur ille turbas quoquomodo concitare possit, Fidelitatibus Vestris harum serie mandamus firmiter ut, acceptis presentibus, ipsum Despotum, si forte ad partes illas diverterit, in medio vestri et pertinenciis civitatis illius et Sedis nostre ubique persequi, captivare captumque ad nos adducere debeatis. Secus nullo modo faciatis. Datum in oppido nostro Thorda, in festo Omnium Sanctorum, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo.

Ioannes, electus rex, m. p. [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXLIV.

Alexandru-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea lui Neagoe pârcălab de Hotin. Suceava, 1560, 29 Novembre.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und rechter Herr in der Molden. Unnsern Gruess mit Erbiettung unser willigen und freindtlichen Nachbarschaft zuvor. Ersame, weyse, fuersichtige, liebe Herrn Nachbarn. Wier schikhen hiemitt unsern Getreuen Nagoy Porkolab von Huthyn, Zayger dieser Brieffen, zu Euer Weysheit und Freindtschaft; welchen innen woit lassen bevolhen und unserthalb im guetten Willen erbietten. Solhs wier wider wollen vergelten. Auch seinen Wortten Glauben geben. Geben zu Zuchva, am Freitag [nach] Catharine, des 60-sten.

[V°:] Den ersamen, weysen und fuersichtigen Herren Richter und Ratt der Stadt Nosen, unnsern lieben Nachbarn, zu Handen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. mai sus, Octombre 1560. — Cf. *Istoria armatei*, I, p. 296.

MXLV.

Gilău, 1560, 5 Decembre.

Regele Ioan-Sigismund către Bistriţeni, despre nevoia de a conduce spre ţara lui pe un trimes al Domnului Moldovei.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti fideles nobis dilecti, salutem et graciam nostram. Volumus et Fidelitatibus Vestris committimus ut, visis presentibus, statim homini domini Wayvode moldaviensis, qui nunc a nobis in Moldaviam regreditur, aliquot comites itineris, qui eum per alpes usque commode deducant, dare debeatis. Nec secus feceritis. Date in arce nostra Gyalw, quinto die decembris, anno Domino 1560.

Ex commissione Sacre Maiestatis Regie, manu propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici regio, iuratis civibus ac toti consulatui civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXLVI.

Cetatea Sucevei, 1561, 1-iu Ianuar.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre pierderile ce sufăr negustorii moldoveni la schimbul banilor şi admiterea de el a circulaţiei „banilor albi".

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr in der Moldenn. Un[sern Grue]s mitt Erbiettung aller Freyndtschafft zuvor. Ersame, weyse, fuersichtige, liebe Herren un[d Nac]hbarn. Wyer vernemen wye das unsere Underthanen auff Nösen zu Eur W. und F. ray[sen], alda Oxen, Khuen, Schweyn und dergleichen verkhauffen, umb yere Whar weisses Gelt emphangen und dasselbig Gelt widerum Eurer Er. We. F. thuen verwexlen, also das sie auff yede 100 Pfenning alt Gelt 32 Denar weys Gelt zu Gwyn auff geben. Welches ietzt hinfort nit sein sol mer, den wier des Begerens sind das das weyss Gelt in unserm Landt Molden gleicherweiss wie in Sybbenwurgen sol ghen und gemein sein; und, wo Eur E. W. F. in unserm Land etliche Whar (es sey um Oxen oder anderley) kauffen wöllen, hinfort so sollen sich dieselbigen zu unss mit weyssen Gelt versechen, yer und derselbigen Underthanen, dan wyer des weyssen Gelts gleycher Weiss in Gmein völlig wie in Sibbenwurgen hinfurt gebrauchen wöllen. Solchs wier Eur E. W. F. freindtlichen haben wöllen zu khundt thuen. Geben im Schloss Zuchwa, am Neuen Jarstag nach Christj unsers Heyllannts Gebuert des 1561.

Georg de Revelles, secretarius, manu propria.

[Vo:] Denn ersamen, weysen und fuersichtigen Herren Rychter und gemainen Ratt der Stadt Nösen, unsern lyeben Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXLVII.

1561, 13 Ianuar.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre apa de trandafir ce doreşte să aibă în seama banilor pentru vinurile sale.

Alexander, von Gottes Gnaden erbgeborner Wayda in der Molden. Ersamer, weyser, lieber Herr Richter. Wir bitten euch, wöllet unss 6 Glöser grosse mit Rosenwasser des allerbösten hieher schikhen in Eyl und dafuer das Gelt zu Rodna von unsern Weinen empfangen, und die selbigen Glöser einmachen damit sie nit zerbrochen oder gefroren werden. In Eil, 13. Januar 61.

G. de Re[velles], se[cretarius]), manu propria.

[Vo:] Dem ersamen, weysen Herrn Rychter zu Nösen, unsern lieben Herrn Nachbarn.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MXLVIII.

Alexandru-Vodă către Bistrițeni, despre rănirea unui om al lor în Bârgău, de unul din spălătorii lui de aur. 1561, 18 Februar.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr im Land Moldenn, Unnsern Grues zuvor. Ersame, weyse Herr Nachbarn. Wyer haben E. W. Schreiben emphangen, und, wye yer allen und yeden unsern getreuen Underthanen gnaigt seid Eer und Freindtschafft zu beweysen umb unsert Willen, solhs wier gar wol vernomen, und bedankhen unss gegen dieselbigen allerhöchst. Widerumb, wie E. W. in yeren Schreiben melden, des Unfals halben, so sich zuetragen hat im Thorff zu Burghau, das nemlich durch unsern Wschern einen Yerer Khu. Maiestät Underthanen Einem ein Handt sey abgehauen worden, — welhs unss ser layd ist —, so sollen E. W. wissen das wier yeden unsern Getreuen gebietten zu allerzeit damit si sich mit Erbarkhayt und Zychten, auch Bedankhnuss halten sollen gegen allen denen so inen umb unsert Willen was dar geraycht wyerde. Die weil aber sich der Unfal also hat zuetragen und, so der schadhafft Mensch nit stirbt, so soll unser Dienner sein Byrschäg[1] mit Gelt erlegen und sich auskhauffen und den schadhafften Menschen zufriden stellen. Würd aber der schadhafft Mensch mit Dod abgen (das Gott vor sey!), so ist unser hochfreindtlich Bitt an E. W., wöllet unserm Underthanen am Leib nit Schad thuen, noch mit im mit Recht nit fort faren, biss wier des schadhafften Menschen Dod erkhundigt sein worden, oder aber biss wier E. W. gar balt noch einen andern Brieff schreiben werden. Sölhs wöllen wyer E. W. in ander Weg wider gniessen lassen. Hyemit Gott dem Herren bevolhen. Geben am Faschangtag, im 1561 Jar.

Georg de Revelles, secretarius, manu propria.

[Pe o foaie adausă:] Wyer bitten auch, E. W. wöllen dise Brieffen unsern Getreuen, dem Joann Balogh zu Chycho, zuschikhen.

[Vo:] Dem ersamen, weysen, fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stadt Nösen, unsern lieben Herren Nachbarn.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MXLIX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimeterea la ei a lui Luca pârcălabul de Cetatea-de-Baltă. 1561, 18 Februar.

Alexander, von Gottes Gnaden erbgeborner Wayda in der Molden. Unnsern Grues mit guetten Willen zuvor. Ersame, weyse liebe Herrn Nachbarn. Wyer schikhen disen unsern Getreuen, den edlen Lucam, Unser Herrschafft Khuköllö Burggraffen, zu Eur Ersame Weysheit, durch welhen wyer ettlich unser anligunde Sachen Eur Ersame Weysheit antzutzeygen bevolhen haben. Bitten hiemit, Eur Ersame Weysheit wollen im, Zayger der Brieffen, in allen seinen Reden und Fuerbringen stätten Glauben halten und geben, auch im umb unsert Willen alle Eern und Freindtschafft beweisen. Welchs wier umb Eur Weysheit wider thuen vergleichen. Geben den 18. Februarii des 1561.

Ge[orgius] de Re[velles], se[cretarius], manu propria.

---

[1] Birșag, răscumpărare.

[Vo:] Den ersamen, weysen und fuersichtigen Herrn Rychter und Ratt der Stadt Nösen, unsern lieben Herren Nachbarn[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

ML.

1561, 31 Mart. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre şofranul ce-i trebuie.

Alexander, von Gottes Gnaden erbgeborner Weyda und Herr in der Molden. Unnsern Gruess zuvor. Ersame, weyse, fuersichtige, liebe Herrn Nachbarn. Wyer bitten Euer Ersame, Weyse, Fuersichtige, die wollen unss zu Freundtschafft umb hundert Dukhatten in Golt Saffran verordnen und dasselbig schikhen. Welches wyer das Golt on Vertzug schikhen wollen und dasselb umb Euer Ersame Weyse Fuersichtige in ander Weg verdiennen. Geben in Eil, den letzten Mertz des 61.

Ge[orgius] de Re[velles], se[cretarius], manu propria.

[Vo:] Den ersamen, weysen und fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stadt Nosen, unsern lieben Herrn Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLI.

Iaşi, 1561, 7 April. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre roţile ferecate cu care va aduce marmură din Haţeg pentru o biserică.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr in Moldenn. Unnsern Grues mit Erbiettung aller Freindtschafft zuvor. Ersame, hochweyse, fuersichtige, liebe Herrn Nachbarn. Wyssend das wier vor ettlichen Tagen von Eur E. H. F. Mayster etliche begerend haben, so unss Reder machten zu Märbelstain zu fueren von Häczägh; welchs nach unsern Begern geschechen. Bedankhen derhalben unss hoch gegen Eur E. H. F., dan unss dieselbigen Mayster die Reder nach unsern Willen und allen Gefallen machen, nach unsern Gefallen. Aber, dieweil wier auff den selbigen Redern von Häczägh Marmelstain zu einer Khierchen zu bauen bringen wolten lassen durch einen ser stainigen Weg und felsige Strassen, so bedunkht unss das die Reder zu Schanden wurden, wo man sie unbeschlagen sol brauchen, und das man sie beschlagen sol. Ein solchen Maister dartzu haben wier nit in unsern Land; bitten derhalb gar freindtlichst Eur E. W. F., als unser liebe Herrn Nachbarn, die wöllen, unss zum besondern Gefallen, den bösten Schmid so er sein mag zu Nösen, herein schikhen und, wo khein bösser[2] nit vorhanden wär, wöllet alsdan unss den Mayster Petter, Schmid in der Ungergassen, hereinzuschikhen nit versagen. Sölchs wier in grossern Sachen gegen Eur E. W. F. verdiennen und verschulden wöllen. So wöllen wyer dem Mayster alle sein Arbaytt gar treilich und auffrichtig in bar betzallen und mit Eern allenthalben versechen und bevolhen lassen sein, und im den Mayster uber sein Begern nit auffhalten, sonder im zum Fuerderlichisten wider zu Hauss schikhen. Hiemit Gott dem Herren bevolchen. Geben zu Jäzz, den 7. April des 61 Jar.

Georg de Revelles, secretarius, manu propria.

[Vo:] Den ersamen, hochweysen, f(e)uersichtigen Herren Rychter und gmainen Ratt zu Nösen, unnsern lieben Herren Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Pentru altă trimetere a lui Luca, v. mai sus, nº MXL, p. 374.

[2] *Besserer*, mai bun.

MLII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea la „Craiu“ a lui Dimitrie Vlad, pârcălab de Hotin şi a lui Iacob diacul din Trotuş. Suceava, 1561, 22 Maiu.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et Circumspecti domini amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumcumque successum. Misimus ad Maiestatem Regiam Hungarie (et), dominum et vicinum nostrum Observandum, Demetrium Wlad, capitaneum arcis nostre szwczaviensis, et Iacobum Literatum totrusiensem, fideles nobis sincere dilectos, pro expediendis quibusdam nostris rebus arduis. Quibus ut Dominaciones Vestre Spectabiles conductorem et redam, si postularint, cum equis, usque ad Maiestatem Regiam accomodare adhibereque velint diligenter petimus; his gratam rem Spectabilitates Vestre nobis prestituri. Valereque easdem quam optime volumus. Date ex oppido nostro szwczaviensi, 22 die maii, anno Domini 1561.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis nobis sincere dilectis.

[Tot pe Vo:] До Родна, Бистриц (= la Rodna, Bistriţa).

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre zăbava retrimeterii meşterilor fierari. Iaşi, 1561, 3 Iunie.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda und Herr im Land Moldenn. Unnsern Gruess mitt Erbiettung aller freindtlichen Nachbarschafft zuvor. Ersame, hochweyse, fuersichtige, liebe Herren Nachbarn. Wier haben Eur E. H. F. Brieffen an unss (von wegen der Schmid und Rederer) emphangen und wol vernomen; geben derhalben freindtlichen denselbigen wider zu verşten das wyer der May[s]ter in gar khleinen Sachen noch von Nötten sindt[1]. Bitten derhalb Eur E. H. F., die wöllen gar ein khleine Gedultnuss haben, dan gar khurtzlichen die Mayster unser Arbayt vollendet werden haben; welche wier eerlichen betzallen erbiettig sind und uber das auch begaben und zum Fuerderlichisten (mit hocher Dankhsagung gegen Eur E. H. F.) dieselbigen Mayster zu Hauss zu den Yerigen abferttigen. Auch, wo wier denselbigen Euren E. H. F. mugen hilfflich sein, so sind wier auch hinfueren erbiettig und wilferttig in allen yeren Begern und Anligen. Hiemitt Gott dem Herren bevolhen. Geben in unserm Markh Jäzz, den 3. Tag Junii des 1561.

Georg de Revelles, secretarius, manu propria.

[Vo:] Denn ersamen, hochweysen, fuersichtigen Herren Rychter und Ratt der Stadt Nösen, unsern lieben Herrn Nachbarn zu Handen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLIV.

Alexandru-Voevod al Moldovei către Bistriţeni, despre statornicirea iarmaroacelor pentru negustorii bistriţeni. Bahluiu (Hârlău), 1561, 17 Septembre.

Alexander, von Gottes Genaden erbgeborner Weyda unnd Herr im Lande Moldenn. Unnsern Grues, mit Erbiettung aller freindtlichen Nachbarschafft zuvor.

[1] „Pentru prea puţin lucru-i mai sunt de nevoie.“

Ersame, hochweyse, fuersichtige, lieb Herr Nachbarn. Wyer haben Eur Weyshaitt[1] Schreyben an unss emphangen unnd von wegen der Järmarkh wol vernomen. Es sollen aber E. W. wissen das nit unser Wil ist ein aynigen Jarmarkh allein zu halten in unserm Land, sonder meer. Dan in unserm Land Molden bey Hwthyn, auff dye polnisch Grennytz, sibenmal im Jar Jarmarkh gehalten wyerd. Also seyn wyer Begerens auch mit E. W. unss zu verainen, der Khu. Maiestät, unserm gunstigen Herr Bruedern, zu Lieb und E. W. zu Nutz, das im Jar siben Zeytt werden genomen darinnen Jarmarkh zu halten. Yedoch nit alle siben Jarmarkh in der Molden, auch nit alle 7 Jarmarkh zu Nösen; sonder der erst alhye in der Molden, in unserm Markh Bayna, so auff deytsch Moldenmarkh gnendt wyerd, der Ander zu Nösen, der Dritt wider alhie, der Vyerd wider zu Nösen. Und also ye Einem umb den Andern gewexlet, wye hinach dye Zeyt vertzeychnet werden. Dan bisshер ein grosser Yerthumb in Khauffen und Verkhauffen der Vyech eingerissen ist. Es sol auch freindlicher Verdrag und Vereinigung sein zwyschen beder Lender Khauffleytten, also, wo dye Moldener yer Whar zu Nösen bringen wurden und ynen von den Sybenwyrgern sölche Whar villeycht dazzumal nit möhte bezalt werden, so sol ein freindtlicher Vertzug und Harrung geschechen zwischen Khauffleytten und Khauffleytten, damit solcher Ausstand und Schulden geschechen in Sybenwurgen sol negstes hernach volgendes Jarmarkh im Land Molden von den sybenwyrgerischen Schuldnern erlegt und richtig gemacht werden, und dergleychen Mass sol es geschechen in Sybewurgen: den Moldnern wye den Sybenwwrgern, den Sybenwurgern wye den Moldnern. Und wye sie sich selbst dye Khauffleyt zwyschen einander zum Freindtlichisten vertragen mügen. Es sol auch khaynerlaye Whar von hinen aus der Molden in Sybenwyrgen, noch von Sybenwurgen herein in dye Molden zu fueren verbotten werden. Und dy Maut, dye sol fuer sich ordentlich fortghen. Solichs E. W. auff yeren Gebyett sollen durch Ausrueffen verkhundigen allen Khauffleytten und Khrämern.

Der erst Jarmarkh, wie gmelt, sol in der Molden seyn, unsers Markh Beyna (Moldenmarkh auff deytsch), auff den 14. Octobris, welchen dye Moldener nennen zu yer Sprachen *Venere Mayra*[2], der zechent Tag nach S. Francisci. Der ander Jarmarkh sol seyn zu Nösen, auff den 6. Tag Decembris, das ist S. Nicolai. Der Dritt sol sein wider in der Molden, unsers vorgnandten Markhs, auff den ersten Sunabent in der erst Vastwochen, welchen die Wallachen nennen *Zbethy Thoydar*[3]. Der vyerd Jarmarkh sol sein wider zu Nösen, auff den Heylligen Dreyfaltigkhait, auff wallachysch *Dominica Mayra*[4]. Der 5. Jarmarkh sol sein wider in unserm Land, auff den 29. Tag Junii, das ist Petri et Pauli. Der 6. Jarmarkh sol sein wider zu Nösen, auff den 20. Tag Julii, das ist S. Helie Prophete. Der sybend Jarmarkh sol wyder seyn in unserm Landt Molden, zu Beyna, auff der Moldenmarkh, auff den 8. Septembris, das ist Natalis Beate Marie. Und also, ye Eynner umb den Andern, den 8. Jarmarkh wider zu Nösen, den 14. Octobris; und et cetera. Sölchs E. W. yeren Khauffleytten und Underthenen sollen zu versten geben, alles treylich und eerlich in Freindtschafft nachbarlich auff beden Seytten ghalten. Hiemitt Gott dem Herren bevolhen. Geben in unserm Markh Bahlo, den 17. Septembris des 61. *Georg de Revelles, secretarius, manu propria.*

[Vo:] Denn ersamen, hochweysen, fuersichtigen Herren Rychter unnd Ratt der Stadt Nösenn, unsern freindtlichen, liebenn Herren Nachbarn, zu aygen Handen[5].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] În copia Academiei: „Weyshafft".

[2] Vinerea-Mare, Sf. Paraschiva.

[3] Sfeti Toader.

[4] Dumineca-Mare.

[5] Cf., pentru Trotuş, Bogdan, *Documente moldoveneşti*, p. 63 (înştiinţare slavonă). — V. *Documentele Bistriţei*, I, pp. LXI-II.

MLV.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, poruncindu-li a nu mai primi şi transmite pe agenţii lui Despot. Alba-Iulia, 1561, 13 Decembre.

(Transsumpta literarum a Serenissima Regia Maiestate, domino nostro Clementissimo, nobis porrectarum per istius anni 1562 circulum.) 1561.

Dominica secunda Adventus Domini [= 7 decembris] venerat ad nos Georgius Literatus [1], Alexandri Wayvode propulsi per Despotam [2] secretarius, missus ab Despota in legacione ad Regiam Maiestatem, et cetera, et, quia eundem pertransire et Suam Maiestatem accedere permiseramus, antequam Maiestatem Suam certificassemus, sequentes literas Sacra Regia Maiestas nobis mittebat:

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et graciam. Quod hominibus Despoti et aliis nonnullis clanculariis ex Moldavia in hoc regnum descendere, hinc eciam in Moldaviam, per Alpes ad civitatem illam nostram bistriciensem positas, ire et circumcursitare ac quelibet loca pervagari, licet nihil nisi vestram in hac parte summam negligenciam causare possumus, deberetis enim, cum civitas illa sub Alpibus posita sit, eciam iure quodam vias obsidere et observare, prout Brassovienses et alii fideles nostri ubique factitare solent, — mandamus itaque vobis firmiter ut vias per Alpes diligenter observare et obsideri faciatis et clancularios illos qui, vel ex Moldavia in hoc regnum, vel hinc in Moldaviam iter facere et literas apud se habere inventi fuerint, detinere, sed et eos qui publice legati ad nos venire voluerint, ibidem conservare et, antequam adventum eorum nobis significaveritis, dimittere aut ad nos venire non permittatis. Secus non faciatis. Datum Albe-Iulie, 13 die decembris, anno Domini 1561.

Prudentibus, circumspectis magistro civium, iudici regio ac iuratis consulibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

Ioannes, electus rex.

Ad commissionem itaque prescriptam feria sexta ante diem Beati Thome Apostoli [= 19 decembris] misimus duos Walachos in regnum Moldavie racione exploracionis. His dedimus ad expensas et pro fatigiis flor. 4., den. 50.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie.)

MLVI.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre trimesul său la regele Poloniei, de sigur în afacerile Moldovei [3]. Alba-Iulia, 1562, 6 Ianuar.

Ioannes, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris, universis et singulis comitibus, vicecomitibus, iudicibus nobilium, capitaneis, prefectis, provisoribus eorumque vices gerentibus, necnon iudicibus et iuratis civibus civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, item tricesimatoribus, theloniatoribus et aliis quocunque officio et prefectura fungentibus ubilibet in regno nostro Hungarie et Transsilvanie existentibus, presentes visuris, salutem et graciam. Misimus hunc fidelem nostrum Generosum Nicolaum Niegosowssky [4], cubicularium nostrum, ad Serenissimum regem Polonie, avunculum nostrum Observandissimum, in certis negociis nostris. Fidelitatibus igitur Vestris harum serie mandamus firmiter ut, dum et quando ipse Nicolaus Niegossowssky ad vos ves-

[1] De Revelles.

[2] V. *Istoria Armatei*, I, p. 297 şi urm.

[3] În ziua de 28 Octombre 1561 se trimesese în Polonia prin Bistriţa Francisc Károly; la 27 Iulie precedent Procopie Lipski, pentru ca să aducă doi muzicanţi (*ibid.*).

[4] Aşă e numit şi de Bistriţeni.

trique in medium pervenerit, eidem de equis ubique et aliis necessariis, immo eciam in locis opportunis de tuta comitiva, tam in eundo, quam in redeundo, providere debeatis et teneamini, Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, sexta die mensis ianuarii, anno Domini 1562.

Ioannes, electus rex.

Huic legato dedimus comites duos viros et quatuor equos, qui eundem deduxerunt usque in oppidum Zyget, terre Maramoros, miliaria videlicet decem et quatuor. Exposuimus florenos 8.

Die 12 ianuarii misimus servitorem cum literis Cibinium, ad dominum magistrum civium, significantibus ea que ex regno Moldavie et ex Rivulo Dominarum de defeccione Melchioris Balassa[1] intellexeramus, et cetera. Expense flor. 1.

(Bistrița, Archiva Orașului; copie ca precedente.)

MLVII.

Alba-Iulia, 1562, 13 ianuar.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistrițeni, despre oamenii lui Despot opriți la ei și despre o năvălire de Unguri din Moldova (cu lămuriri ale Sfatului).

In die Epiphaniarum Domini [=6 ianuarii], cum nullus antedictorum Walachorum[2] reverteretur, misimus duos inhabitatores de oppido Radna, quibus committebamus ne reverterentur nisi prius accessissent ubi Despota ageret, fuissentque; exposuimus fl. 6, den. 50.

Hac die, Epiphaniarum videlicet, venerant ex regno Moldavie in oppidum Radna hungari equites, de quibus rumor hinc inde ferebatur eorum esse trecentos; de quorum eciam adventu(m) tota vicinitas usque oppidum Dees, Bwza et Reghen perterrita erat. Nos itaque, ad mandatum Sacre Maiestatis Regie absque ulla mora movimus in civitate equites et pedites pixidarios circiter centum, ex propinquioribus vero villis pene ducentos viros, pixidibus aliisque armis bene instructos, denique Walachos ultra trecentos, cum arcubus et lanceis armatos, sicque manu militari prefatis Ungaris in valle radnensi, ubi via est angustior, obviam ire properamus atque eos in civitatem venire coegimus ibidemque tenuimus donec de eorum egressu Sacram Regiam Maiestatem significabamus.

Misimus autem nuncium nostrum et cum eo precipuos duos dictorum Hungarorum ad Sacram Regiam Maiestatem, qui, reversi, reportabant literas istius tenoris:

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et graciam. Clementi animo a vobis accepimus quod itinera in Moldaviam diligenter observaveritis et eos quos istic deprehendistis, detinueritis, et duos ex illis ad nos miseritis. Cum autem illi viri militares sint, eos apud nos retinendos statuimus. Committimus itaque vobis ut ipsos libere et pacifice dimittatis ac deinceps quoque universa itinera sedulo observetis. Et, si quos deprehenderitis, nobis statim significare debeatis. Nec secus facite. Date Albe-Iulie, 13 ianuarii, anno Domini 1562.

Ex commissione Sacre Maiestatis Regie, manu propria.

Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

Rursum misimus specialem hominem cum istis militibus, comitem videlicet, usque ad Sacram Regiam Maiestatem.

---

[1] Care trece, cu Sătmarul și Baia-Mare, la Ferdinandiști.

[2] V. nr precedent.

Exposuimus ergo ad expedicionem prefatam, que in triduum usque durabat, ultra florenos 40.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; original, şi în copie ca precedentele.)

MLVIII.

Sibiienii către Bistriţeni, despre veştile trimese de aceştia cu privire la lucrurile din Moldova. Sibiiu, 1562, 16 Ianuar.

Ersame, fürsichtige, weisse Herren unnd Freundt. Meinen Gruss mit aller Gutwilligkeit unndt Freundtschafft zu jeder [Zeit] bevor. Mir haben Eur W. Schreibenn vernomen, und bedanckenn unns kegen Eur W. des was Eur W. uns des Despots unnd des Alexanders Wayda und anderer Sachenn halben mitgeteilt hat, unnd bitten, Eur W. woll auch hinfort derley was Eur W. zukömpt, unns mitteilenn. Was aber die Sache des Balassa Mynharth belangt, wirdt Eur W. aus den Pryeffen sso mir Eur W. in diesen Tagen zugeschickt hann, ve[r]stehen und vernemen. Nachdem aber Eur W. aus gemelten unsern und Kön. Majestett Pryeffen vernemen wirdt was uns widerumb auff ein Neues zukomen ist, bitten mir, Eur W. wolt auff den nehestenn zukümfftigenn Dynstag, nemlich auff Fabiani und Sebastiani [=20 ianuarii], eur Mittbrüder hieher in die Hermanstadt schickenn; da denn auff gemelten Tag von allen Stedtenn und Stuelen die Herren die Deutschenn auch hieher komen werdenn. Hiebey will ich Eur W. Gott befohlen hann. Geben aus der Hermanstadt, am 16. Tag Januarii, im 1562 Jarr.

Augustinus Zewch, Burger-Meyster in der Hermanstadt, et cetera.

[Vo:] An die ersame, fürsichtige unnd weysse Herrenn, den Richter unnd Radt der Stadt Nösenn, unserenn lieben Freundenn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLIX.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre omul lui Cristofor Hagymássy care se întoarce la el în Moldova. Alba-Iulia, 1562, 18 Ianuar.

Iohannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Remisimus hunc presencium ostensorem, hominem fidelis nostri Magnifici Cristophori Haghmass de Beregzo, et cetera, ad eundem. Mandamus itaque vobis firmiter ut ipsi presencium ostensori, quo tuto et libere per Alpes illas ad dominum suum reverti possit, omni auxilio esse debeatis. Secus non faciatis. Datum Albe-Iulie, 18 die ianuarii, anno Domini 1562.

Ex commissione Sacre Maiestatis Regie propria.

Prudentibus, circumspectis magistro civium, iudici regio et iuratis consulibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

Huic dedimus duos comites, exposuimus flor. 2.

Decima nona die ianuarii iterum egressi hungari equites ex regno Moldavie qui, ad adhortacionem per nos factam, quamvis inviti, civitatem ingrediebantur et perseverabant, donec Sacram Regiam Maiestatem de eorum presencia certificabamus; accepta relacione, eos per hominem nostrum Coloswar versus deducere fecimus. Exposuimus flor. 3, den. 50.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie ca precedentele.)

MLX.

Mănăştur, 1562, 24 Ianuar. Ioan-Sigismund Zápolya către Sibiieni, despre crucea de aur a lui Alexandru-Vodă, oprită la ei.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Clementer intelleximus contenta literarum vestrarum super retenta aurea cruce Alexandri Wayvode. Licet autem nos ante paucas horas mandaverimus crucem reddi, tamen postea, statim, certis quibusdam instruccionibus edocti, placuit eam retineri, ne dolus virtutis loco estimaretur. Itaque placet nunc quoque crucem illam tamdiu apud vos retineri, una cum omnibus rebus Alexandri Wayvode, quoad a nobis aliam habueritis informacionem. Placet autem quod aurifabris pro labore ilorum satisfactum sit, quod iam amplius illis non debebitur. Itaque remittatis nuncios libere ad dominos suos, dato illis hoc responso, quod, pro tumultuum racione, ad tempus crux illa mandato nostro apud vos retenta sit. Nec secus facite. Et bene valete. Date in Colosmonostor, die vigesimo quarto ianuarii, anno Domini 1562.

Ioannes, electus rex.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis magistro civium, iudicibus et iuratis civibus *civitatis* nostre cibiniensis, *fidelibus nobis sincere dilectis* [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bielz, *Transsilvania,* Sibiiu, 1862, II, p. 43.)

MLXI.

Sibiiu, 1562, 28 Ianuar. Hotărârea regală despre crucea lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu.

Im 1572. Jarr, am 28. Tag Januarii, hat Königliche Maiestet hieher geschriben, welche Pryeff allhieher gelangt, und beffohlenn das man das gulden Creutz, so marcas sechs und Messig 21½ sampt den zveen Stückeln Goldt und ettliche klein Perlen unter eins weigt, welchs Creutz der Alexander Wayda aus der Moldaw hie hat lassen machen, nit ausgeben, sonder bis mir von Kön. Maiestett weiter Bericht werden han, hie behalten sollen. Den Macherlohn aber, nemlich fl. dreyhundertt, welche des Alexander Botten gebracht, han die Goldschmidt volkömlich entffangen, und ist dises zum Gedechtnus auffgezeugnet. Im Jarr und Tag wie oben.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bielz, *Transsilvania,* II, p. 43.)

MLXII.

Mănăştur, 1562, 13 Februar. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre Grigore Lippay, trimes în Moldova.

Iohannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis, Egregiis nobilibus, item Prudentibus, Circumspectis iudicibus, iuratis civibus civitatum, oppidorum, villarum et quarumlibet possessionum regni huius nostri transsilvanensis, cunctis, et iam aliis cuiusvis status presencium noticiam habituris, salutem et graciam. Expedivimus in Moldaviam hunc fidelem nostrum Egregium Gregorium Lypay, Aule nostre familiarem, in certis quibusdam et arduis nostris negociis. Mandamus itaque Fidelitatibus Vestris firmiter quatenus, visis presentibus, statim et sine omni mora ipsi Gregorio

[1] Cf. şi vol. XI, Socotelile Sibiiului, la această dată.

Lypay, cum in medium vestri pervenerit, de equis necessariis tutaque comitiva ubique prospicere debeatis. Secus nullo modo facite, presentes autem post earum lecturam exhibenti restitutis. Datum in Colosmonosthra, 13 die februarii, anno Domini 1562.

Ex commissione Sacre Maiestatis Regie propria.

Huic Gregorio Lyppay dedimus sex equos et tres comites usque in presenciam Wayvode. Exposita flor. 6, den. 75.

Insuper perseveravit in oppido Radna duobus diebus et duabus noctibus, non ausus se committere itineri; in liberis expensis ubi Radnenses exposuerunt ultra flor. 4, den. 50.

Dominica Invocavit [= 15 februarii] iterum egressi ex regno Moldavie hungari pedites centum et quatuor pixidarii, quos in suburbium civitatis venire coegimus et de eorundem adventu Sacram Regiam Maiestatem certificavimus ac, accepto responso, per iuratum civem eos Coloswar versus deducere fecimus. Exposita flor. 5.

Feria quarta ante dominicam Letare [= 4 marcii] misimus in regnum Moldavie iudicem radnensem cum duobus Walachis, cum literis Regie Maiestatis Despote principi sonantibus, et, quia Despota constitutus erat in castris contra Tartaros, in finibus videlicet sui regni [2], exposita sunt flor. 10, den, 40.

(Bistrița, Archiva Orașului; în copia citată.)

MLXIII.

Ioan-Sigismund Zápolya către Sibiieni, despre crucea lui Alexandru-Vodă Lăpușneanu. Mănăștur, 1562, 3 Mart.

Nos, Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, recognoscimus per presentes quod fideles nostri Prudentes, Circumspecti Petrus Haller, iudex regius, Augustinus Zewch, magister civium, una cum senatu civitatis nostre cibiniensis, illam crucem auream que Spectabilis, Magnifici Alexandri Wayvode moldaviensis fuerat, iuxta mandatum nostrum ad nos attulerunt ac manibus nostris assignaverunt; super qua eosdem quietos et expeditos reddimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Colosmonosthor, tercia die marcii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo secundo.

Ioannes, electus rex.

[V°, de altă mână:] 7 Tag Mers bracht dy Czewtung des Alegschander Waida seines Kreiss halben, 1562.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; publicată și în Bielz, *Transsilvania*, II, p. 43.)

MLXIV.

Despot (Iacob Heraclide Basilikos) către Bistrițeni, despre trimeterea la rege a lui Ioan Vrânceanu. Iași, 1562, 17 Mart.

Herakhlydes Jacob Basilicus, von Gottes Gnaden erbgeborner Fuerst zu Samy, et cetera, und Weyda im Lanndt Molden. Ersame, liebe Nachbarn. Wyer schikhen hyemitt unsern Getreuen Joan Wranchyon [1], Zayger diss Brieffs, in ettlichen Sachen zu eurem Khunig. Haben hiemitt euch was entbotten, welhs fur lieb

---

[1] Cf. *Istoria armatei*, I, p. 305.

[2] Pentru Vrânceanu, v. tabla numelor.

in unserm Namen wol vernemen solt. Hiemmit was euch lieb ist. Geben in unserm Markh Jäzz, den 17. Mertz, des 62.

Auss des Fuersten selbst Bevelh.

Gesehen und gelesen, manu propria *(sic)*.

Ge[eorgius] de Revelles, sec[retarius], manu propria.

[Vo:] Den ersamen und fuersichtigen Rychter und Ratt der Stadt Nösen, unsern lieben Nachbarn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXV.

Suceava, 1562, 24 Mart.

Doi Suceveni către Bistriţeni, despre un Trimes al lor pentru afaceri.

Unnser freundlich Diennst unnd alless Gutz zuvorn. Ersamer, weyser, gonnstiger Herr Richter, wir wollen euch nicht vorhalten dass wir unnserer heusslichen Geschefft halben itzundt daheim zu thun haben. Derwegen wir dann Tader, Brives Zeyger, inn unnsern Sachen zw euch abgefertiget haben. Demselben wollet anstadt unnser volkommenen Glauben geben unnd in mit guttem Bescheidt auf dass Eheste wider zu unns alher abfertigenn. Unnd wollet unns zu vorgebener Muh unnd Unnkosten weitter nicht reitzenn, dann unnss bissher gar vil darauff auffganngen ist. Werdet Ir solchs tun, so vorprenngt Eur Weissheit hiran unnsers Gnędigisten Fürsten und Herren Willenn unnd Meinung; wo aber nicht dem also beschech, wurd hernocher gewisslich wess darauss entstehen das Eur W. nit lib sein wurde. Himit Gott bevohlen. Dattum Sotscha, dem Dinstag noch Palmarum, anno 1562, et cetera.

Valten Hantschen sein Sohn unnd der Rotte Falten.

[Vo:] Dem ersamen, namhafften und weysen Herrnn Richter unnd Rath der Stadt Nesen in Sibenburgen, unserm gonstigen Herrn unnd guttenn Gonnern czu Hannden, Nesenn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXVI.

Bistriţa, 1562, 25-6 Mart.

Cheltuieli făcute de Bistriţeni pentru afacerile Moldovei.

Istius Francisci Karoly servitores venientes per terram Maramoross equos, tanquam iumenta, agere coacti sunt trans Alpes: dedimus itaque a villa Magni-Demetrii usque in oppidum Bwza[1] duos currus, quibus iniuncti erant duodecim equi. Solvimus pro vectura flor. 6.

Die vicesima quinta marcii rediit ex regno Moldavie Stephanus Literatus, iudex radnensis. Misimus ergo nuncium in Cibinium, scribentes ea que attulerat nova; expense flor. 1.

Die vicesima sexta marcii rediit ex Polonia Generosus Nicolaus Niegossowsky; de quo supra. Hunc fecimus vehere Coloswar usque; exposita flor 2, den. 50.

(Urmează menţiunea soliilor în Polonia ale lui Ioan Kamieniecki — April — şi Stanislau Olszowski — Iunie, precum şi a Sârbilor trimeşi în Maramureş, la Hust, lui Hagymássy.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Aici ca şi mai sus pare a fi vorba de Borşa, întâiul târg maramureşean după trecerea munţilor.

MLXVII.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre anume gânduri rele ale lui Despot asupra lor. Mănăştur, 1562, 29 Mart.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Literas Despoti, Wayvode moldaviensis, ad vos missas intelleximus; cui proxime literis nostris abunde satis de negocio scripseramus, et, licet ille fastum et impacienciam ostendat, vos tamen quod ad eam rem attinet pacato et tranquillo sitis animo: nostre enim cure ea negocia incumbunt. Observabitis semitas omnes et itinera per Alpes, ne post hec illhac ad eum ingredi queant, quemadmodum proximis diebus quendam ingressum esse certo intelleximus, et nimis displicenter accipimus. Cavebitis autem in posterum ne tutus illis transitus pateat, immo captiventur et ad nos una cum literis apud eos inventis deducantur. Et bene valete. Date in Colosmonostor, vicesimo nono die marcii, anno Domini 1562.

Ex commissione Sacre Maiestatis Regie prop[r]ia.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXVIII.

Sibiienii către Bistriţeni, despre ştirile acestora din Moldova şi ale lor din Ţara-Românească. Sibiiu, 1562, 29 Mart.

Ersame, fursichtige, weise Herren unnd Freund, meinen Gruss unnd Freunndschafft zu yder Zeitt, et cetera. Mir haben Eur Weisheit Schreibenn entpfangen unnd die Sache des Despots unnd Alexanders Wayda, so unns vonn Eur Weisheit zu vissen gethan, vernommen unnd verstanden, — unnd bedanken unns ken Eur Weisheit sehr vleissiglich. Was unns auch czukummen unnd Eur Weishait Nott wird sein czu wissen, wollen mir unns Eur Weisheit mittczutheilenn nicht sparenn. Mir haben hie bei unns nichts sonnderlichs, allein das one Czveivel auch Eur Weisheit vleicht czukummen ist wie das Konigliche Maiestet sollen Tyrckenn czu Hulff kommen und das sie sich an ettlichtenn Orten besamletten[1]; können aber nichts grundlichs wissen, wo unnd wie viel der seinn. Fur funnff Tagen ist unns ein Diener aus der Walachey heimkummen, der zeigt an das es gar stille unnd fridsam dorttin im Lanndt ssey unnd der walachisch Waida[2] wer in seiner Sitze unnd ruhe, unnd hett kein Hehrvolk nit gesehenn, noch darvon gehört, unnd das es auch in der Tyrkey stille were, et cetera. Weitter, mir hatten im Nechsten mit Eur Weisheit Diener die Confession vom Heilig Abentmal des Herrenn, welche unns durch unnsere Pristerherren unnd Gesanten vonn Wittenberg gebracht war, zugeschikt; können nicht wissen ob es Eur Weisheit von im gereicht unnd wberantwort ssey oder nit. [Unnd nicht m]er, sondern wolle Eur Weisheit Gott dem Herrenn [befehlenn. Gegebenn] in der Hermannstadt, am Ostertag 1562.

Augustinus Zeuch, Burgermeister in der Hermanstadt.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Încă din 1561 se începuse lupta lui Ioan-Sigismund cu Germanii. Cf. şi *Geschichte des osmanischen Reiches*, III, cap. I.

[2] Petru Şchiopul.

MLXIX.

Mănăştur, 1562, 10 April. Ioan-Sigismund Zápolya către preoţii români, despre înlocuirea lui Gheorghe de Geoagiu ca episcop românesc cu Sava.

Iohannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis honorabilibus plebanis et presbyteris wolachalibus, rutenicis et grecam fidem tenentibus, tam in districtu de Haczad et Karansebes, quam alibi in regno nostro, presentes visuris, salutem et graciam. Quamvis nos superioribus temporibus, ad instantem supplicacionem Melchioris Balassa[1], episcopatum walachalem Ecclesie Feldyod honorabili Georgio Wyzaknay contulerimus, tamen nunc, visa et comperta manifesta prodicione ipsius Melchioris Balassa, eundem episcopatum Ecclesie Feldyod, quem antea eciam Sacra quondam Maiestas Reginalis, mater nostra desideratissima[2], una nobiscum fideli nostro Reverendo Zawa episcopo contulerat, ad supplicacionem nonnullorum fidelium nostrorum, eidem Zawa episcopo remittendum, dandum et conferendum duximus, quemadmodum remittimus, damus et conferimus presencium per vigorem. Quapropter Fidelitatibus Vestris harum serie committimus et mandamus firmiter ut a modo deinceps prefatum Zawa episcopum pro vestro vero, legitimo et per nos deputato episcopo habere et recognoscere, in omnibus rebus honestis et licitis ipsi parere et obtemperare ac proventus illius solitos racione predicti episcopatus sui provenire debentes integre ad manus ipsius administrare et administrari facere debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Colosmonosthor, die decimo aprilis, anno Domini 1562[3].

Iohannes, electus rex.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie a notarului Gheorghe Seraphin; o a doua în Copiariul II (1561-72), de notarul Mateiu Henrici; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, p. 22, nº VI.)

MLXX.

Gilău, 1562, 1-iu Maiu. Albert Waldörffer, jurat al Bistriţei, către judele oraşului, despre nevoia pazei de spre Moldova.

Namhafftiger, fürsichtiger, weyser Her Richtter, meinenn Grues unnd Freundtschaft, mitt Wunschung aller seligenn Wollfartt yederzeitt zuvor, et cetera... Es ist auch des Herrnn König-Richters Meinung unndt Rath das E. W. gahr fleissige Specherey auf der Strassenn gegenn der Moldaw hiellte; wann gleich ettwas darauff ginge, dan das Geldt was mann drauff verthuenn wirdt, das wirdt man in die Rechenschaft nemen. Unndt, so E. W. wirdt innenn werdenn unndt erkundigenn das der Moldtner Weyda sich ettwa mitt Volck wurde aufmachenn unnd bewegenn, herein ins Lanndt zue brechenn oder aber durchzuzihenn, solches wölle E. W. alsbaldt dem Herrnn Burgermaister in die Hermanstadt unndt dem Herrn Königs-Richtter hieher zuschreibenn... Damit befehle ich E. W. Gott dem Allmechttigenn in seinen Schutz unndt Schirm. Gegebenn zur Iallo, den ersten May im 1562-isten Jahr, et cetera.

Albertus Walldörffer, geschworner Burger zu Nösenn, et cetera.

[Vº:] Dem namhafftigenn, fursichtigenn, weisen Herrnn Gregorio Dohm, Richter zu Nösen, meinem gunstigen, liebenn Herrnn unndt Freundt zu Hanndenn, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. mai sus, nº MLVI, p. 582.

[2] Izabela murise în Septembre 1559. V. mai sus, p. 548, nº MVIII.

[3] V. mai sus, nº DCCCCXVIII, p. 495: Ioan e *predecesorul* lui Cristofor şi *întâiul* episcop din aceste părţi.

MLXXI.

Sibiienii către Bistriţeni, despre ştirile din Moldova şi mişcările Secuilor. Sibiiu, 1562, 17 Maiu.

Fuersichtige, weise Herrenn unnd Freunndt. Unnserenn Grwss unnd Freunndschafft, mit Winndschung alles Heils unnd Gwts zu ieder Zeit bevor. Mir habenn Eur W. Schreiben enntpfanngen, unnd bedannken unns sehr kegenn Eur W. der neuer Zeittung so unns Eur W. des Despots unnd des Procops Dieners halbenn anngetzeigt hat, Bitten, Eur W. wolle auch hinfort nit underlassenn unns mitzutheilenn was Eur W. zukommenn oder verstehenn wirdt. Desgleichenn wollenn mir awch allwegh was mir habenn werdenn, Ewr W. theilhafftigh machenn. Das aber Eur W. schreibt wie das die Zeckell einenn Tabor gemacht unnd Ewr W. entpotenn hettenn das sich Eur W. auch zw innen haltenn wolle unnd gesagt wie das sie unns auch der Sachenn halbenn besucht hettenn, soll Eur W. wissenn das bisher vonn innen der Sachenn halbenn Niemanndt tzw unns kommen ist, unnd, wo Jemannd kommenn were, so hettenn mir mitt innen gethan, wie unns denn König. Maiestät befolenn hat; welches Befehl denn auch one Zweiffel Eur W. von König. Maiestet tzugeschikt ist. Denn mir haben eine Oberkeit im Lannde, der mir gehorchenn sollenn, unnd solche Tumult wider die Oberkeitt antzwfahenn wider Gott unnd wider unnsere Getreuikeitt ist. Darumb, wo Sie Eur W. weitter der Sachenn halbenn beswchen werdenn, so mag Eur W. nach Kön. Maiestet Befehl mit innenn handlenn. Hiebei willenn mir Ewr W. Gott befelenn. Actum in der Hermanstadt, am H. Pfingstag, im 1562 Jar.

Burgermaister, Richter unnd der ganntze Radt von der Hermanstadt.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXXII.

Sibiienii către Bistriţeni, despre scrisorile dela Despot către aceştia. Turda, 1562, 7 Iunie.

Namhafftige, ersame, fursichttige, weyse Herrenn unndt Freunde, unnsernn Gruess unndt Freundtschafft, mitt Wunschung aller seligenn Wollfahrtt, et cetera. Wier habenn des grossmechtigenn Herrnn moldtner Weyda Despotes Schreibenn ahnn Euer Namhafft Weysheit, auch Euer Namhafft Weysheit Schreiben ahnn unns empfangenn; welchenn Inhaltt wier vernomen habenn unndt dennselbigenn Ihnhaltt wier dem Herrnn Cantzler als baldt ahngezaigt habenn. So hatt ehr unns befohlenn, Euer Namhafft Weysheit zue schreibenn das Euer Namhafft Weysheit ohne Befehlich Koniglicher Maiestet keinenn Weg nicht aufraumen soll; zu welchem Befehlich sich Euer Namhafft Weysheit haltenn wirdt. Euer Namhafft Weysheit Klagenn unndt unnser aller gahr zaigenn wier Koniglicher Maiestet unndt der Herrschaft zeittlich gnugsam ahnn, sondernn wier könnenn wenig Gnade ehrlangenn, denn sie zaigen des Lanndts noch hefftiger ahn, als das wier unns beklagenn können. Hiemitt befehlenn wier Euer Namhafft Weysheit Gott dem Allmechttigenn, et cetera. Gegebenn zue Torneburgck, den siebennden Tag Junii, im 1562 Jahr, et cetera.

Ich, Petrus Haller, Königsrichtter in der Hermanstadt, mit sampt denn andern Herren den Deutschenn, die allhie bey Koniglicher Maiestet versamlett seinndt, et cetera.

[Vo:] Dehnn namhafftigenn, fursichttigen, weysenn Herrenn Richtternn undt Rath zu Nösenn, et cetera, unnsernn gunstigenn liebenn Herrenn unndt Freundenn, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXXIII.

Alba-Iulia, 1562, 20 Iulie. Ioan-Sigismund Zápolya către Braşoveni, despre solul său la Poartă.

Ioan al Doilea către Braşoveni. Li recomandă trimesul său la Poartă, pe Paul Baky.

„Datum Albę Iulię, vigesimo die iulii", 1562.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 305.)

MLXXIV.

Szt.-Mihály, 1562, 25 Iulie. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre Ioachim solul lui Despot.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris, universis et singulis Egregiis nobilibus, item Prudentibus, Circumspectis magistris civium, iudicibus iuratisque civibus civitatum, oppidorum, villarum et quarumlibet possessionum, presencium videlicet noticiam habituris, salutem et graciam. Regreditur a nobis cum dato responso Generosus Ioachim [1], nuncius Illustrissimi domini Despote, moldaviensis Wayvode. Fidelitatibus igitur Vestris mandamus firmissime quatenus, acceptis presentibus, ipsi de equis et aliis necessariis ubique prospicere et eum libere ac secure dimittere debeatis. Datum sub Rupe Sancti Michaelis, vicesimo quinto die iulii, anno Domini 1562.

Ioannes, electus rex.

Huic Ioachimo dedimus duos comites et duos equos usque in regnum Moldavie. Exposita flor. 2, den. 50 [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copiile citate.)

MLXXV.

Alba-Iulia, 1562, 13 August. Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, desore sosirea solilor lui Despot la dânsul.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudens, circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et graciam. Bene

---

[1] Nu poate fi profesorul Ioachim Rhaeticus, care nu veni în Moldova, unde fusese chemat.

[2] Din Alba-Iulia, la 2 August, principele recomandă apoi pe Emeric Nagylaky, care merge la Hust; la 21, pe Paul Scidnowski, trimes în Polonia; la 17 încă pe Ioan Rupnowski, care îndeplineşte o misiune tot acolo.

Copia din Archivele Bistriţei are această însemnare de cheltuieli:

„A possessione Teltsch trans Alpes usque in Maramorosium, oppidum videlicet Zygeth, equos clitellarios octo et quatuor Walachos, quibus solvimus flor. 6.

„Expense vero donec apud nos essent, tum hominum, tum equorum, extendunt sese ultra florenos 10."

Când, în Decembre Toma Daczó e trimes la Muncaciu şi Hust se înseamnă:

„Hastas prefatas vectores de Dees portabant usque in villam Mettersdorff; abhinc fecimus eas vehere usque in possessionem Teltsch, sub alpibus constitutam, tribus in curribus; insuper pro rebus ipsius Thome Daczo currum specialem dedimus; a Teltsch usque in Maramoros novem equos clitellarios, quorum unum retinuit. Ex circumiacentibus villis miseri Walachi, persone videlicet sexaginta sex, coacti sunt super humeris portare hastas trans alpes per quatuor miliaria. Dedimus miseris hominibus florenos 32."

În Octombre, la trecerea în Polonia a lui Ioan Dzelawski:

„Huic dedimus tres Walachos et quatuor equos, fl. 3., d. 50. A festo Sancte et Individue Trinitatis [=24 maii] continuando, tenuimus in regno Moldavie duos Walachos, et, cum isti reverterentur, misimus in locum eorum alios duos, atque, si quid scitu dignum referebant, scripsimus et per hominem specialem literas Cibinium mittere curavimus, iuxta eorundem commissa.

„Hic certo cercius exposuimus ultra florenos 60."

În Septembre se dau 5.000 de cărămizi din Bistriţa pentru întărirea Gurghiului.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copiile citate.)

factum quod adventum nunciorum Spectabilis, Magnifici domini Dezpoty nobis significastis; quod clementer accepimus a vobis. Mandamus autem ut et in posterum nos de cunctis rebus significacione dignis cerciores faciatis. Secus non faciatis. Datum Albe-Iulie, 13 die augusti, anno Domini 1562.

Ex commissione Sacre Maiestatis Regie propria.

[Vo:] Prudenti, circumspecto iudici regio civitatis nostre bistriciensis, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXXVI.

Ioan-Sigismund Zápolya către Secui, despre datoria lor de a plăti vicezima când trec în Moldova ori Ţara-Românească. Alba-Iulia, 1562, 8 Decembre.

Ioan al Doilea către Secui. „Ex querelis fidelium nostrorum prudencium, etc., civium civitatis nostrę brassoviensis accepimus qualiter plerique ex vobis questum in regnis circumiacentibus, Moldavie videlicet et transsalpinensi, exercentibus essent, qui cum mercibum eorum vigesimam nostram brassoviensem preterirent . . ., plurimos eciam alios incolas regni nostri transsylvaniensis et moldaviensis per partes nostras siculicales pecora agentes mercesque alias educentes in professis suis rebus eandem vigesimam brassoviensem preterire...“ Să nu se mai întâmple aşà [1].

„Albę-Iulię, octava die mensis decembris“, 1562.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 306.)

MLXXVII.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre nevoia de a se opri şi mai departe cei ce vin din Moldova. Alba-Iulia, 1563, 13 Ianuar.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et graciam. Clementi animo a vobis accepimus quod itinera in Moldaviam diligenter observaveritis et eos quos isthic deprehendistis, et duos ex illis ad nos miseritis. Cum autem illi viri militares sint, eos apud nos retinendos statuimus. Committimus itaque vobis ut ipsos libere et pacifice dimittatis ac deinceps quoque universa itinera sedulo observetis, et, si quos deprehenderitis, nobis statim significare debeatis; nec secus facite. Date Albe-Iulie, 13 ianuarii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tercio.

Ioannes, electus rex.

Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie în *Copialbuch*, II (1561-72), de notarul Mateiu Henrici.)

MLXXVIII.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre pedeştrii ce trimete la Bistriţa (în legătură cu stările de lucruri din Moldova). Alba-Iulia, 1563, 29 Iunie.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis dominis, Magnificis, Egregiis nobilibus,

---

[1] Aceiaşi poruncă se dase, din Turda, 5 Maiu 1561 (*ibid.*, nº 304). Înoire la 1570 (*ibid.*, nº 320).

comitibus, castellanis, provisoribus, officialibus, item Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus nostris regiis, villicis ac iuratis civibus et universis inhabitatoribus quarumcunque civitatum, oppidorum ac villarum ac possessionum, cunctis eciam aliis presencium noticiam habituris, salutem et graciam. Expedivimus certos pedites nostros Bistriciam versus. Mandamus igitur Fidelitatibus Vestris harum serie firmiter quatenus, dum et quamprimum cum presentibus requisiti fueritis, seu alter vestrum fuerit requisitus, illico ipsis peditibus nostris de equis et curribus necessariis ubique sine omni mora et difficultate prospicere velitis et debeatis. Secus nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, feria tercia proxima post festum Decollacionis Ioannis Baptiste, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tercio

Ioannes, electus rex.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie în registrul citat.)

MLXXIX.

Alba-Iulia, 1563, 5 Iulie.

Ioan-Sigismund Zâpolya către Bistriţeni, despre nevoia de a se păzi de o surprindere a Moldovenilor, fiind şi bâlciul afară de ziduri.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles, nobis dilecti. Salutem et graciam. Non desunt quidam consilia in ruinam illius civitatis nostre bistriciensis agitantes; unde et regno nostro multa mala (quod Deus avertat) provenire posse non dubium est. Mandamus itaque Fidelitatibus Vestris firmissime ut posthac custodie civitatis illius diligenciorem quam antehac curam habere et maiore custodia munire debeatis. Cavebitis autem vobis a Moldaviensibus, et ea cura vobis sit, ne et vobis ipsis et toti regno nostro periculum aliquod inde confletur. Hoc autem nobis visum consultum est ut forum ad tempus in suburbio illius civitatis cellebretur, ne videlicet captandis occasionibus locus ullus relinquatur. Secus non faciatis. Date Albe-Iulie, quinta die iulii, anno Domini 1563[1].

Ioannes, electus rex, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus ac toti senatui civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXXX.

Alba-Iulia, 1563, 19 Iulie.

Cancelariul Mihail Csáky către Bistriţeni, despre nevoia unei bune paze şi dorinţa Craiului de a i se trimete Vlădica ce este la dânşii.

Prudentes et circumspecti domini, amici observandissimi. Salutem et servitutis commendacionem. Ex que *(sic)* nobis Dominaciones Vestre de vigilancia illarum scripserunt, statim post redditas literas, Sacre Maiestati Regie, domino nostro Clementissimo, retulimus. Mandat Maiestas Eius ut deinceps quoque diligenciam omnem in custodiendo et vigilando adhibere Dominaciones Vestre debeant; Wladikam autem secreto apud illas existentem statim ad Maiestatem Suam transmittant. Colloquetur enim Maiestas Eius cum illo. Dominaciones Vestras feliciter valere cupio. Date Albe-Iulie, 19 die iulii, anno 1563.

Vester: Michael Chyaky, cancellarius Sacre Regie Maiestatis, et cetera.
Idem Chyaki cancellarius, manu propria.

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, pp. LXIII-IV.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis observandissimis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXXXI.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, invitându-i la nunta lui Petru-Vodă (Şchiopul), Domnul Ţerii-Româneşti, cu Elena Cherepovich. Alba-Iulia, 1563, 16 August.

Publicată în vol. XI, p. 581, ca nº VII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXXXII.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Ioan Vrânceanul, solul lui Ştefan-Vodă al Moldovei (Tomşa), cu Ioan Daczó. Sibiiu, 1563, 21 August.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis, Magnificis, Egregiis nobilibus, comitibus, castellanis, provisoribus, officialibus eorumque vices gerentibus, item Prudentibus et Circumspectis iudicibus et iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum et villarum, cunctis eciam aliis presentes visuris, salutem et graciam. Regreditur a nobis hic nobilis Ioannes Wranczany, nuncius Spectabilis, Magnifici domini Stephani Wayvode Moldavie, et cum eo una iturus est fidelis noster Egregius Thomas Daczo, arcis nostre Munckatz prefectus, in certis et arduis rebus a nobis missus in dictam Moldaviam. Proinde Fidelitati Vestre harum serie committimus et mandamus firmissime quatenus prefatis Ioanni Wranczani et Thome Daczo citra moram, quamprimum presentibus requisiti fueritis, de equis ad conficiendum istud iter eorum necessariis prospicere debeatis et teneamini. Secus nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra cibiniensi, vicesima prima die mensis augusti, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tercio.

Ioannes, electus rex.

[Notiţă adausă:] Exhibite sunt nobis die vicesima tercia augusti. Hunc curavimus vehi usque Radnam; pro vectura solvimus 2 florenos [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie a notarului Mateiu Henrici.)

MLXXXIII.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, cerându-li contingentul pentru lupta din Moldova. Alba-Iulia, 1563, 30 August.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles, nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Misimus ad vos fidelem nostrum Egregium Franciscum Nyakazo, capitaneum nostrum, cum omni et plenaria informacione. Mandamus igitur Fidelitati Vestre harum serie firmissime quatenus in omnibus rebus et negociis cum ipso mutuam habeatis intelligenciam et, quidquid vobis nomine nostro dixerit, facere et exsequi. Et, si necessitas ipsa postulaverit trecentos aut quadringentos pedites pixidarios bonos, iuxta requisicionem eiusdem capitanei nostri dare. Et, siquid novi de rebus undique emergentibus habueritis, nos de illis cum primum cerciorem facerev elitis et debeatis. Secus ne feceritis. Datum Albe-Iulie, penultima die mensis augusti, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex, m. p.

---

[1] Nu se poate identifică Vlădica fugar din Moldova. Nici cronica lui Azarie (p. 115 şi urm.) nu-l ştie.

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. LXIV. Pentru Ioan Vrânceanul, mai sus nº MLXIV, p. 585.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

[Notă a lui Henrici:] Exhibite sunt nobis die sabbatho post Egidii [= 4 septembris].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXXXIV.

Alba-Iulia, 1563, 31 August.

Ioan-Sigismund Zápolya către căpitanii Ladislau Radak, Mihail Rácz ş. a. despre Ioan Nyakazo, trimes ca pârcălab la Rodna.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris Egregiis Ladislao Radak, Michaeli Raz et universis militibus nostris, equitibus et peditibus, sub capitaneatu ipsorum exsistentibus, item Prudentibus et Circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, salutem et graciam. Misimus ad Radna hunc fidelem nostrum Egregium Franciscum Nyakazo, capitaneum nostrum, cum plena informacione; quem inibi ad presens capitaneum supremum vobis omnibus prefecimus. Mandamus itaque Fidelitatibus Vestris firmissime quatenus prefatum Nyakazo pro capitaneo vestro habere, ipsum audire et iuxta informacionem quam a nobis habet, dicto sibi obtemperantes esse debeatis; alioquin commisimus eidem ut sontes et contumaces iuxta demerita eorum punire debeat. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, ultima die augusti, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex.

(Bistriţa, Archiva Oraşului, copie de notariul Henrici.)

MLXXXV.

Alba-Iulia, 1563, 4 Septembre.

Ioan-Sigismund Zápolya, recomandând pe căpitanii ce trimete în Moldova, Ladislau Raday şi Francisc Nyakazo.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Expedivimus fidelem nostrum Egregium Ladislaum Radak, capitaneum nostrum, cum equitibus et omnibus peditibus sub se et sub fideli nostro Egregio Francisco Nyakazo, supremo capitaneo nostro, exsistentibus, preterea sexaginta septem equitibus per Egregium Michaelem Rascz ipsi adiungendis, in Moldaviam opem laturum Spectabili, Magnifico domino Stephano, novo Wayvode, contra Despotam. Proinde Fidelitati Vestre firmiter committimus et mandamus ut, statim visis presentibus, iuxta rei exigenciam que publicum bonum regni atque tranquillitatem vestram concernit, prefato Ladislao Radak vos quoque centum sexaginta pedites pixidarios selectos, item ex Radna auri fossores montanistas, pro faciendis cuniculis et fossis subterraneis, centum ac duodecim centenarios pulverum bombardiorum, citra quamlibet moram et excusacionem dare et una cum Radak in equis baiulis sive onerariis in Moldaviam deduci facere debeatis. Pro quibus quidem pulveribus bombardicis, pro voluntate vestra, vel paratam pecuniam, vel pulveres bombardicos, ex arce nostra Wywar dare, re intellecta, iubebimus. Secus nullo modo faciatis. Date Albe-Iulie, quarta die mensis septembris, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex, m. p.

[Pe o foiţă adausă:] Et, si eum numerum montanistarum de oppido Radna explere non poteritis, ex pertinencia illius sine mora complere debeatis. Secus nulla racione feceritis.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis civibus et toti consulatui civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

[Altă însemnare:] Exhibite sunt nobis feria secunda ante diem Nativitatis Marie [= 6 septembris]. Dedimus itaque 12 centenarios pulveris ac pedites ex civitate nostrates, pulvis quidem redditus, at stipendiariis coacti sumus deponere suum, et multa insuper, que simul computata sic se habent ut sequitur... (lipsă).

MLXXXVI.

Baltazar Marci către studentul din Wittenberg Andreiu Marci, despre proclamarea lui Vodă-Ştefan (Tomşa). Cluj, 1563, 19 Septembre.

Meinen freundlichen Gruss und alle Gutvillikeith czw vorr ann, et cetera. Lieber Bruder Endres, deine Gesundtheith ist uns allesampt eine grosse Fraide czw hörenn....

Naye Czeittung ist diese: Die Meerr ist bey uns das der twerkesch Kayser endlich gestorben ssolt ssein, in diesem Jar. Item die Bwgeren in der Molda haben einen nayen Wayda auffgeworffen, 14 Tag fyrr Bartholomee [= 10 August], mith Namen Stefann Wayda, und der Despoth ist kaum in das Schloss Soczswa genanth einkinden kommen; do ist er nun bilegerth bis auff diesen Tag. Wie es im ergehenn wirdt, kinden myr nicht wiessen, im anders nicht Hilff wirdt kommen...

Datum aus Klausenburg, am Sunttag fyer Matie, im Jar 1562.

Balttizar Marcy, dein Bruder.

[Vo :] Dem erbaren und weysenn Gesellenn Andree Marci, Nözner, seinem lieben Bruder, zu eigner Hand.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXXXVII.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cositor ce-i trebuie Suceava, 1563, 8 Octombre.

Stephanus, Dei gracia Wayvoda moldaviensis, princeps Walachie[1], et cetera. Prudentes ac circumspecti viri, amici vicinique nobis honorandi. Salutem. Kerywk kegyelmetteketh mynth yo zomzedinkath es baratinkath, hogy myndyarasth kylgien my nekwnk penzwnkerth harom masa onnoth howa hamareb leheth awagy barmoth awagy penigh penzth akar wenny erette kegyelmeteknek megh kylgywk akar wgyan azon embertoly az ky az onnaly bejw ismeth töb baratsagaly akarwnk erette lenny kegyelmeteknek. Ebben egyebeth ne tegyen kegyelmetek. Isten tarcza megh kegyelmeteketh. Datum Szwchawie, 8 die octobris, anno 1563.

... Vă rugăm pe d-voastră ca pe bunii noştri vecini şi prieteni, să ni trimeteţi îndată pe banii noştri trei măji de cositor cât se poate mai răpede. Ce vreţi să luaţi pe el, vă trimetem, sau vite sau bani, chiar prin omul acela care aduce cositorul. Voim să vă fim iar cu multă prietenie d-voastră. Într'aceasta să nu faceţi altfel. Dumnezeu să vă ţină.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris iudici ac iuratis civibus civitatis besztricensis, et cetera, amicis ac vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] Interesantă numire; nu Domn al Ţerii-Româneşti, ci Domn românesc.

MLXXXVIII.

Suceava, 1563, 15 Octombre.

Toma Daczó, comandantul unguresc înaintea Sucevei, către Bistriţeni, despre praful de tun şi de puşcă ce-i trebuie Domnului Moldovei.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandissimi. Salutem ac servicii mei commendacionem. Im wayda wram ew nagysaga kereth kegyelmetektoly walamy algyw porth es pwska porth ewtven forintara algyw porth es ewtwen forintara pwska porth. Azerth ennys kerem kegyelmeteket, hogy ew nagysaganak ne zegye kedweth ez mostany zyksegeben kegyelmetek hanem howa hamareb leheth ew nagysaganak Waywoda uramnak az porth kylgie kegyelmetek be sietsegely kyth yöwendere hyszem hogy ew nagysaga io newennys wezen kegyelmetektoly es ew felsegenekys nylwan tudom hogy nem lezen ellene hanem wronk ew felsege yo newen wezy kegyelmetektoly merth Wayda wramnak mostan igennagy zyksege wagyon az porra. Az pornak az arath kegyelmeteknek penigh myndyarasth megh agya Zwchy Lenarth wram ha megh nem adnays en kegyelmeteknek myndyarasth meghadom; ebben kegyelmetek semmyth ne ketelkegyek merth az arath nylwan megh agyak kegyelmeteknek. Isten tarcza megh kegyelmeteket yo egessegben. Datum in Szwchawia, 15 die octobris, anno Domini 1563.

... Iată Măria Sa Domnul mieu cere de la d-voastră ceva praf de tun şi de puşcă, praf de tun de 50 de florini şi de puşcă de 50 de florini. De aceia vă rog şi eu pe d-voastră să nu-i stricaţi pofta Măriei Sale în nevoia de acuma, ci cât să poate mai curând să-i trimeteţi praful Măriei Sale Domnului mieu. Că pe viitor cred că Măria Sa va luà în nume de bine de la d-voastră, şi de sigur că nu va fi împotrivă Măria Sa, ci Măria Sa Domnul nostru o va luà în nume de bine de la d-voastră. Şi Domnul mieu are nevoie mare de praf. Preţul prafului vi-l dă d-voastră îndată Leonard Zoch, şi, chiar dacă nu vi l-ar dà, eu îndată îl dau. De aceasta să nu vă îndoiţi că sigur i se va dà preţul. Dumnezeu să vă ţină în bună sănătate.

Tomas Daczo, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris domino iudici ac iuratis civibus civitatis besztirciensis, et cetera, dominis amicis ac vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MLXXXIX.

Alba-Iulia, 1563, 16 Octombre.

Ioan-Sigismund Zápolya către Braşoveni, despre nevoia de a se trimete un bărbier la Toma Daczó şi Ladislau Radak.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Quoniam nos fideles nostros Egregios Thomam Daczo et Ladislaum Radak, capitaneos, cum militibus nostris, equitibus et peditibus, ad expugnandum castellum Zwchywa in Moldaviam, in subsidium Spectabilis, Magnifici domini Ştephani, Wayvode moldaviensis, benevole expedivimus; qui, sicuti debebant, neque chirurgos, neque barbitonsores ullos necessarios secum exceperunt,—cum autem bellica negocia plerumque vulnera et sanguines secum trahant, mandamus Fidelitatibus Vestris firmissime, aliud nullo modo habere volentes, ut, acceptis presentibus, statim e medio vestri

unum chirurgum, quem meliorem apud vos habetis, ad curandos vulneratos eligere, et ipsum simul cum omnibus suis medicamentis, instrumentis necessariis in Moldaviam, ad fideles nostros Egregios Thomam Daczo et Ladislaum Radak, per equos vestros baiulos[1] citra ullam moram deduci facere debeatis et teneamini. Secus nullo modo facturi. Date in civitate nostra Alba-Iulia, in festo Beati Galli Confessoris, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

[Adaus în copie:] Exhibite sunt nobis feria quinta post festum Galli Confessoris [=21 octobris]. Mittimus igitur post, die sabbato [= 23], in Moldaviam Andream et Emericum barbitonsorem. Expensa: flor. 8, den. 0.

(Bistriţa, Archiva Oraşului *Copialbuch*, II.)

MXC.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre nevoia de ajutor în Moldova. Alba-Iulia, 1563, 22 Octombre.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Fidelitati Vestre harum serie firmissime mandamus, aliud nullo modo habere volentes, ut, visis presentibus, statim de medio vestri centum pedites pixidarios optimos ordinare, illis fidos et artis militaris peritos homines preponere, et illos quam citissime in Moldaviam, ad castellum Zwchywa, erga fideles nostros Egregios Ladislaum Radak et Thomam Daczo expedire debeatis et teneamini. Secus nullo modo feceritis. Datum Albe-Iulie, 22 octobris, anno Domini 1563.

De sumptibus ad hos pedites erogatis et expensis, suo tempore clementer recordabimur.

Ioannes, electus rex, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis civibus ac toti consulatui civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXCI.

Francisc Nyakazó către Bistriţeni, despre graba cu cari sunt chemaţi de rege şi nevoia de casă de popasuri pentru ostaşii ce se întorc. Dumitra-Mare, 1563, 26 Octombre.

Bizodalmas wraim kewzewnethemnek es zolgalatom ayanlasanak wthanna. Nylwan wagyon az thw kegyelmeteknek hogy az ew felsege hada megytert; azert thw kegyelmeteket kerem mynt bizot wraimat hogy az gyalognak zerzzetek hatwan zekereth merth az feyedelem igen siettet hogy hozza siesswnk, azerth eczersmynd holnap oda mennyen az hatwan zeker el iwth addegy ismet hatwan zekeret zerezzenek hogy mingyarast wegessek ewket, merth ha ith mwlath az gyalog tehat[2] az Bezterczey iozagokban nagy karth tezen. Azert thw kegyelmetek eb-

Domnilor miei credincioşi, după mulţămită şi oferirea slujbei mele. Ştiţi bine că oastea Măriei Sale s'a întors; de-aceia vă rog ca pe domnii miei credincioşi să-i căutaţi şeizeci de care pedestrimii, fiindcă Măria Sa ne grăbeşte tare, ca să zorim spre Măria Sa. De aceia să meargă mâne toate cele şeizeci de care acolo, şi până atunci iarăşi căutaţi şeizeci de care, ca îndată să-i ducă. Căci, dacă petrece aici pedestrimea, face pagubă mare în Ţinutul Bistriţei. Deci să nu faceţi alta; şi cele şeizeci de care să-i aştepte aici în Bistriţa. Apoi flăcăilor săraci cari au fost

[1] Ca şi mai sus: cai de povară.

[2] Original: tahat.

ben egyebet ne tegien es az hatwan zeker ith varya Bezterczen ewket. Thowaba az mely zegeni legienek oth woltak az warban ki adasson egy ffalwt nekik hogy legienek oth es mynd enniek walo es mynd inniok walo legien megy ew felsegetwl walazok lezen, merth czyak egy fillier kewlczegek sinczen, azerth ha kegyelmeteknek walami dolga lezen tehat[1] kegyelmetek engem holnap Lekenczen talal megy. Es az darabantok elewth Pap Lazlot hattam es ewtet keresse kegyelmetek kerem hogy tw kegyelmetek ebben egiebet ne mywellien es az mely zekerek Radnara mennek wigienek kenyeret az darabantoknak rayta, mert megy halnak ehel hogy ninczen kenyerek. Isten tharcza megy thw kegyemeteket. Ez lewel kewlt Demeteriben, kedden 1563.

acolo în cetate, să li se deà un sat unde să steà, şi să li se deà de mâncare şi de băut, până vor aveà răspuns de la Măria Sa, căci n'au de cheltuială niciun filer. Deci, dacă aveţi vre-o afacere, mă găsiţi mâine în Lechinţa. Înnaintea drăbanţilor am lăsat pe Pap László; pe el să-l întrebaţi, vă rog. Şi altfel să nu faceţi în aceasta. Şi carăle merg la Rodna să ducă pâne drăbanţilor, fiindcă mor de foame, căci n'au pâne. Dumnezeu să vă ţină. Scrisoarea aceasta s'a dat în Dumitra, Marţi, 1563.

Franciscus Nyakazo, capitaneus exercitus Sacre Regie Maiestatis.

[Vo:] Circumspectis iudici civibusque iuratis in civitate bistriciensi, et cetera, dominis et amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXCII.

Suceava, 1563, 30 Octombre.

Toma Daczó către Bistriţeni, despre bărbierul lor trimes la dânsul.

Közönettemnek zolgalattomnak utanna mynth yo wraimnak es barattimnak. Im ertem az myth irth kegyelmetek az borbely felöly, azerth itt semmy karth nem wallonak es karokra sem lezen az ith walo letelek. Towaban im izentem thy kegyelmeteknek az en szolgamtoly Damankos Tamastoly kerem thy kegyelmeteket hogy hygie megh zawath myndenben az myth mond es kerem kegyelmeteket hogy megys mywelie az en baratsagomerth kegyelmetek. Isten tarcza megh kegyelmeteket yo egessegben. Datum in Swchavia, 30 octobris, anno 1563.

După mulţămită şi slujba mea, domnilor miei buni şi prietenilor miei. Iată înţeleg ce-aţi scris d-voastră despre bărbier; de-aceia nu vă face nicio pagubă, şi nici spre paguba lor nu va fi fiinţa lor aici. Apoi iată v'am trimes vorbă prin sluga mea Toma Domankos; vă rog să-i credeţi cuvântul în toate ce spune, şi vă rog să-l trataţi bine, pentru prietenia mea. Să vă ţină Dumnezeu bine sănătoşi!

Thomas Daczo, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris dominis Caspari Szwchy, iudici ac iuratis civibus civitatis besztriciensis, et cetera, dominis et amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXCIII.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre trimeterea lui Ioan Irsey la ei într'o „afacere foarte însemnată“ [1]. Alba-Iulia, 1563, 2 Novembre.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis Magnificis, Egregiis nobilibus, capitaneis, comitibus, castellanis, provisoribus, prefectis, officialibus et eorum vices gerentibus, item Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus iuratisque civibus quarumcunque civitatum, oppidorum aut villarum, cunctis eciam aliis cuiusvis status hominibus presentes visuris, salutem et graciam. Misimus hunc fidelem nostrum, nobilem Ioannem Irsey, presencium ostensorem, in quodam negocio nostro valde arduo Bistriciam versus. Proinde Fidelitatibus Vestris harum serie sub pena capitis mandamus firmissime quatenus, quacunque hora prefatus Ioannes Irsey ad vos prevenerit, statim citra omnem moram de equo ad hoc iter continuandum necessario eidem prospicere debeatis et teneamini. Secus nullo modo pena sub premissa facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 7 novembris, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie; şi în *Copialbuch*, II.)

MXCIV.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre Emeric Nagylaky, pe care-i trimete, „într'o afacere foarte însemnată“, în Moldova. Alba-Iulia, 1563, 9 Novembre.

Ioannes, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis Egregiis nobilibus, capitaneis, vicecapitaneis, comitibus, castellanis, officialibus arcium et aliorum quorumcunque locorum prefectis, item Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus iuratisque civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis ubilibet in hoc regno nostro transsilvaniensi commorantibus, presentibus scilicet requirendis, salutem et graciam. Misimus in Moldaviam in arduo quodam negocio nostro hunc fidelem nostrum Egregium Emericum Nagylaky, Aule nostre familiarem. Fidelitatibus igitur Vestris harum serie mandamus firmissime quatenus, acceptis presentibus, statim et citra ullam moram de equo necessario ipsi Emerico Nagylaki prospicere et citissime eum expedire debeatis et teneamini. Secus nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, nona die mensis novembris, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex.

Exhibite sunt nobis he litere, die ipsa Divi Martini Episcopi [= 11 novembris]. Huic equum dedimus Radnam usque.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie a notarului Mateiu Henrici.)

MXCV.

Cancelariul Mihai Csáky către Bistriţeni, despre cheltuielile făcute de ei cu războiul din Moldova şi despre moartea lui Despot. Alba-Iulia, 1563, 12 Novembre.

Prudentes et circumspecti domini, amici observandissimi. Salutem et servitutis commendacionem. Benevole et amanter accepi literas Dominacionum Vestrarum, et mentem intellexi; significavi statim Sacre Maiestati Regie, domino meo

[1] Se pare că e în legătură cu împrejurările din Moldova.

Clementissimo, simul et tenorem supplicis libelli vestri Sacre Maiestati Regie oblati in eandem sentenciam intellexi. Recordabitur Maiestas Sua Sacra et sumptuum et damnorum vestrorum suo tempore; interim consultum iudico conscribi universa et singula damna, simul et sumptus quos ad mandatum Sacre Maiestatis Regie exposuistis aut preter omnem exspectacionem perpessi estis. Quia vero iam fatorum et malignitatis Despote finis fatalis usu venit, Sacra Maiestas Regia iussit totum equitatum et peditatum suum sub capitaneatu Egregii Francisci Nyakazo et aliorum, relicto isthic loco excubiarum in Radna et aliis locis, statim ad se redire et Dominaciones Vestras in tran[quillitate] relinquere. Quas rectissime valere cupio. Ex Alba, in crastino festi Beati Martini Episcopi, anno Domini 1563.

Servitor: Michael Chyaki, cancellarius, manu propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bysthriciensis, amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXCVI.

Gherla, 1563, 15 Novembre.

Gheorghe Novák, dregător de Gherla, către Bistriţeni, despre un ofiţer trimes după un tun în Moldova.

Prudens ac circumspecte domine, amice honorande. Salutem ac servicie *(sic)* commendacionem. Quoniam diebus proxime preteritis hunc decurionem Sue Maiestatis in Nova Arce residentem miseram penes bombardam Moldaviam versus motam, qui, cum ad pertinencias civitatis Bistricie devenisset, forte aliquo[1] damnum aliquod perpetrasset; quod clarius a persona propria Vestra Dominacio intelligere poterit,—cuius dictis Dominacio Vestra fidem creditivam adhibere velit negociumque suum iuridice rectificare velit. Exinde Dominacionem Vestram valere opto. Datum in Nova Arce, 15 novembris, anno Domini 1563.

Georgius Nowak, provisor castri Wywar.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Casparo Zywlcz, iudici civitatis bistriciensis, et cetera, domino et amico honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXCVII.

Alba-Iulia, 1563, 28 Novembre.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre boierul moldovean Crăciun, care vrea să se aşeze în cetatea lor sau la Rodna.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Mandamus vobis firmiter ut hunc baeronem, Karachon nomine, presencium exhibitorem, illuc profectum, vel in illa civitate nostra bistriciensi, vel oppido Radna, si id maluerit, quiete agere permittatis. Id quod eciam iudici dicti oppidi Radna per vos iniungi volumus. Secus nullo modo faciatis. Date in civitate nostra Alba-Iulia, vicesima quinta die novembris, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex, m. p.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Alicui.

[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. LXV.

MXCVIII.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete căpitanului său Mihail Rácz în Moldova. Alba-Iulia, 1563, 28 Novembre.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etcetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Mandamus vobis firmiter ut, statim visis presentibus, has literas nostras ad Egregium Michaelem Rasz, capitaneum nostrum in Moldavia existentem, scriptas, cum presentibus vobis exhibendas, per fidum hominem vestrum ad ipsum Michaelem Rasz in Moldaviam mittere et in proprias manus eius assignari curetis. Secus nullo modo faciatis. Datum Albe-Iulie, 28 die novembris, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MXCIX.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre boala de ochi a lui Alexandru-Vodă al Moldovei şi nevoia de a i se trimete bărbierul Andreiu. Alba-Iulia, 1563, 29 Novembre.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Cum intelligamus Spectabilem, Magnificum dominum Alexandrum Wayvodam moldaviensem dolore oculorum laborare et ibi apud vos quendam Andream barbitonsorem curandorum oculorum gnarum exsistere, ad postulacionem ipsius domini Wayvode clementer permittimus ut ipse ad eum venire et oculos eius mederi possit, presertim cum et alias apud eum frequenter fuisse dicatur. Itaque libere ad ipsum dominum Wayvodam proficisci poterit. Ceterum dentur per vos comites itineris tres, quatuor vel circiter qui deducant Chyawzium [2] et Ioannem Balog per Alpes ex Radna usque in fines regni Moldavie. Secus igitur nullo modo facturi. Date Albe, penultimo die mensis novembris, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis [3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MC.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre veştile din Moldova ce doreşte. Alba-Iulia, 1563, 12 Decembre.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Mandamus Fidelitatibus Vestris firmiter ut in omnes partes, presertim versus Moldaviam, diligenti cura vigilare et, siquid novi inde accepistis vel accepturi estis, id quod per certum statim et fidum hominem vestrum in eandem Moldaviam expediendum fieri volumus, nobis citra moram significare debeatis. Secus non facialis. Date Albe-Iulie, duodecima die decembris, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex, m. p.

---

[1] V. *ibid.*

[2] Ceaşul cu vestea Domniei nouă a lui Alexandru Lăpuşneanu.

[3] V. *Documentele Bistriţei*, I, pp. LXV-VI.

[Vo :] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis [1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCI.

Alba-Iulia, 1563, 27 Decembre.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistrițeni, despre niște lucruri oprite unui Rodnean întors din Moldova.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et graciam. Intelleximus incolam quendam de Radna, qui proximis diebus in regno moldaviensi conversatus est, per vos captivatum esse atque eum res certas, aurum, argentum, loricam et id genus consimiles, non parvi momenti, e Moldavia secum eduxisse; quin quendam Circumspectum Matthiam Barbel, Bistriciensem, in domus sue fundamento non contemnendam auri conflati massam reperisse. Que omnia cum ad nos spectare iudicentur, mandamus Fidelitatibus Vestris ut, visis presentibus, statim, tam incolam de Radna, una cum rebus omnibus eductis, quam Matthiam Barbel Bistriciensem cum auri conflati massa per manus fidelium nostrorum Egregiorum Ambrosii Literati, camerarii deesiensis, et Matthie Fychywr, citra quamlibet moram, ad nos transmittere debeatis. Secus non facturi. Datum Albe-Iulie, vicesimo septimo die decembris, anno Domini 1563.

Ioannes, electus rex, m. p.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici, iuratis civibus et toti senatui civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCII.

1564—1568 [2] (1564 ?).

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre lucrurile curteanului Nicolae Rat rămase la Andreiu Bărbierul și știrile ce dorește despre pribegi.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Preteritis aliquot temporibus reliquerat aulicus noster Nicolaus Racz apud Andream chirurgum, concivem Spectabilitatum Vestrarum, vestimenta quedam tenenda: unam vestem militarem ex scarlatino et aliam strictam ex alba carasia [3], item caligas et calciamenta; propter quas vestes libertatem eundi propter occupaciones servicii nostri in presenti minus habet. Misimus itaque Egregium Matheum Wser [4], exhibitorem harum, ad Spectabilitates Vestras ut ex consensu Nicolaui *(sic)* vestimenta, chirographo eiusdem Nicolai dato, ab Andrea Barbitonsore recipiat et ipsi Nicolauo fideliter referat. Petimus Spectabilitates Vestras ut in manus fideles eius tradant predicta vestimenta. [Valere Spectabilitates V]estras quam optime volumus. Date ex oppido nostro Ias, ultima die [5]. . .

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Pe o foaie adausă:] Denique rogamus diligentissime Spectabilitates Vestras ut, siquid de inimicis nostris, exsulibus et aliis, intellexerint, nobis per literas

---

[1] V. *ibid.*
[2] Data de pe copia Academiei.
[3] Pentru postavul caragiu, v. *Analele Academiei Române*, XX, p. 491.
[4] Uşerul.
[5] Rupt.

significare velint. Et, quidquid Matheus, exhibitor harum, nomine nostro Spectabilitatibus Vestris dixerit, fidem creditivam illi prestare dignetur et per eum relacionem optatam dare velint.

Idem Alexander Wayvoda.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre „cânepa" (vata) ce i-au dat pentru ochi şi despre omul ce trimete în Hust la prietenul său Cristofor Hagymásy. Iaşi, 1564, 14 ... *(sic)*.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, et cetera. Post salutem felicium quorumcunque successum. Exactis hisce temporibus petivimus a Spectabilitatibus Vestris ut nobis emerent canabes in usum cuiusdam scaturiginis; in qua re amanter nobis morem gesserunt Spectabilitates Vestre, emptasque transmitti fecerunt. Quod nobis fuit gratissimum, studebimusque pari honore et diligencia studium Spectabilitatum Vestrarum recompensare. Homines vero peregrinantes, ut in proximis literis nostris significavimus, ex parte nostra liberum iter semper habituri sunt, tam intrandi, quam exeundi. Quod, si ab aliquibus molestati fuerint, tantummodo Spectabilitates Vestre nobis significent, inulti non evadent. Nunc autem, cum temporis racio sic requirat, misimus et nos homines nostros legatos cum literis in Maramaros, ad arcem Husst, exhibitores presencium. Itaque rogamus Spectabilitates Vestras ut illis comitem aliquem, ut tucius transire ad amicum nostrum Christophorum Hagmasi possint, accommodent, propter amiciciam nostram. Quod si fecerint, in pluribus nos gratificaturos Spectabilitatibus Vestris. His valere quam optime Spectabilitates Vestras volumus. Datum in oppido nostro Ias, XIIII° —, anno Domini M.D.LXIIII°.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis dilectissimis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCIV.

Francisc Nyakazó, căpitan ardelean, către Bistriţeni, despre lucruri din Rodna şi Baia-Mare. Vaşarheiu, 1564, „Duminecă".

Kewzewnethemnek es zolgalatom ayanlasanak wthana. Thw kegyelmeteknek azt irhatom hogy az nemet had Nagy-Banyanal ment fel az hawasra. Azert tw kegyelmetek wigyazzon mynden fele. Ezennel tw kegyelmetek Radna Banyara kwlgiewn fel, thw kegyelmetek kwlgyewn Maramaros fele ys. Ebben peniglen thw kegyel-

După mulţămită şi oferirea slujbei mele. Pot să vă scriu d-voastră că oastea nemţească a suit la munte pe la Baia-Mare. De aceia să veghiaţi în toate părţile. Deci să trimeteţi în sus spre Baia Rodnei şi să trimeteţi d-v. şi spre Maramureş. Într'aceasta să nu faceţi altceva, ci îndată să-mi trimeteţi veste, că şi eu să vin cu oastea Măriei Sale

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. LXVI.

metek egiebet ne tegien, hanem ez mingyarast megh legien hogy engemet hirrel ertessetek megh en is az ew felsege hadawal oda erkezem. Ewel penigh thw kegyelmetek eyel nappal siessen es thw kegyelmetek erre szorgalmatosson gondot wisellietek. Az isten tarcza megh tw kegyelmeteket. Kewlt Zekel-Wasarhelt, wosarnap, 1564.

acolo. Cu asta însă să vă grăbiţi d-voastră zi şi noapte, şi să purtaţi bine de grijă. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră. Dat în Vaşarheiu, duminecă.

Franciscus Nyakazo, capitaneus Sacre Regie Maiestatis.

[Vo:] Circumspectis iudici iuratisque civibus in civitate bistriciensi, dominis et amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCV.

Făgăraş, 1564, 19 Ianuar.

Gheorghe Daczó, dregător de Făgăraş, către Braşoveni, despre oile luate unui Român făgărăşean, din Vineţia.

„Georgius Daczo, provisor castri Fogaras", către Braşoveni, pentru oile luate „iobagioni nostre", din care o parte s'a aflat în Ţinutul Braşovului. „Conquestus quidem est Providus vir iobagio noster, videlicet Koman Salamon de Wenecze. . .

Ex castro Fogaras, 19 die ianuarii, anno Domini 1564."

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 168.)

MCVI.

Suceava, 1564, 4 Februar.

Mitropolitul Grigorie, despre un sălaş de Ţigani al Moldoviţei trecuţi la ei, pe cari-i reclamă Toader Păharnicul.

Laus Deo, anno 1564 Domini, 4 die februarii. Wir, Gregorius Bischof von der Sotzaw, empit meynen freundtlichen Gruss den Ersamen, Namhaftigen, Weysen Herren Richter unnd Radt der Stadt Nösen, et cetera. Unnser Schreyben ist nichts meh[r] den das wir euch bitten, als unns[er] gutt Nochpar, den vor 20 Jaren ist ein Salasch Czigainer zu euch gewesen, von unns, zu des Richters des Peter Rener sein Gezeit; so sein die Callegirgen von der Moldowiza komen, so haben die Ziganen dieselbigen gebeten, sie solten sie ausnemen. So haben sie dem Richter ein Ross geschenckt, das heer sie hat lassen zihen, weil sie aus diesem Landt sein [1]. Nu aber findt sich der Toder Poharnick des die Ziganen sein, der begert dieselbigen Ziganen als die Seinen. So sagen die Callegirgen die do die Ziganen zu derselben Zeit genomen haben, sie hetten sie von dem Peter Rener gekauft, nemlich umb 40 Duckatten unnd 2 Ross. So bitten wir Ewr Namhaftige Weysheit, mit sampt dem ersamen, weysen Radt, Ihr wolt unns ein Antwort schreyben wie es doch zugangen ist —, als unnsere gutte Nachpar unnd Freundt, ein Brif mit dem Stadtsiegel, den es ist gar eine grose Tedig darumb. Datum Sotczawie, anno ut supra.

[Vo:] Dem ersamen unnd namhaftigen weysen Herrer Richter unnd Radt der Stadt Nösen, unnseren getreuen Nachparn unnd Freundn, zu Handen [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Calul se dă ca preţ de răscumpărare, la pripas.

[2] E unul din ultimele acte care pomenesc pe Mitropolitul Moldovei Grigorie Roşca.

MCVII.

Bistriţenii către Sibiieni, despre ceata ce se adunase pentru a prădă mănăstirea Putnei şi despre spionii ce au în Moldova. Bistriţa, 1564, 4 Februar

Prudens ac circumspecte domine amiceque nobis plurimum honorande. Salutem ac officiorum meorum commendacionem. Literas Dominacionis Vestre accepimus ac intelleximus; quare dabimus operam ut curam eius rei diligentem geramus. Ceterum quod Dominacio Vestra nova scire cupit, noverit quod non ita pridem Vallachus noster ex terra Maromoros rediit, qui illud quod illic vidit et intellexit, nobis retulit. Nimirum quod fuerunt fortasse circiter 3.500 militum, qui voluerunt proficisci in Moldaviam eo consilio (quantum videlicet homo noster intelligere potuit) ut ad claustrum Pwtna proficiscerentur ac idem despoliarent; sed quod rumor fuit introducendi Wayvodam novum, illud comperire non potuit. Sed, cum vix esset in Alpibus tam magna in copia (ad Alpes enim usque profecti erant) ut transire non possent, reversi sunt post triduum. Tamdiu enim inter Alpes delituerunt, interim autem illos Melchior Balassa exspectavit, ac post reversionem illorum profecti sunt rursus ad Rivulos Dominarum, simul, vel quocumque tandem, nam et illud nescitur; sed ex terra Maromoros abierunt. Sed illud eciam noverit Dominacio Vestra quod princeps noster Serenissimus nunc sit in arce Wywar ac ibi fuerit tres iam dies hac die datarum; sed quorsum proficisci intendat aut quid consilii captet, nos ignoramus. Nam milites Sue Maiestatis Regie in pagis pertinencie nostre delitescebant, qui illico eciam nocte revocati sunt versus oppidum Des, seu in illas partes. Ex Moldavia autem novi nihil intelligere possumus; habemus forte triplices excubias vel exploratores, sed hactenus intelligere nihil potuimus. Hec sunt que scire Dominacionem Vestram cupimus, atque in reliquo eandem felicissime valere exoptamus. Datum Bistricie, die 4 februarii, anno Domini 1564.

Gregorius Dawm, iudex, unacum ceteris iuratis civibus civitatis bistriciensis.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Augustino Hedwig, magistro civium civitatis cibiniensis, domino ac amico nobis plurimum honorando [1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MCVIII.

Sibiienii către Bistriţeni, despre bucata de coroană, inelele şi mărgăritarele lui Despot îngropate la Terpiiu. Sibiiu, 1564, 4 Februar.

Fürsichtige, ersame, weisenn Herrn unnd Freundt. Wnserenn gancz freundligen Gruss und alles Gutts zuvorann. Es ist am gesterigen Tag für dato dieses Brieffs ein Waal hiehehr zukommen und befundenn wordenn, welcher sich hatt hinn unnd wider hörenn lassenn unnd berümmelt wie er auss der Moldaw ein Stuck vonn des Despotenn seiner guldnener Kronen, auch zehn güldene Ring mitt köstlichen Steinen unnd darnebenn ettwa zwohundertt Perlenn heraussbracht hett, und dieselbe Gutter in Ewer Weisheit Gebiedt, bey Treppenn, begrabenn hette. Nachdem aber, wie es Ewer Weisheit woll wisslich ist, solche frembde Gütter Königlicher Maiestett zugehörig seinn und von Königlicher Maiestett auch gefoddertt und offtmals begehrett werdenn, derhalbenn habenn wir gedachten Waaln

[1] Despre acest gând de pradă, v. şi Forgách, *Rerum hungaricarum sui temporis commentarii XXII;* Pressburg-Caşovia, 1788, p. 340: „Post haec Balassa et Franciscus Zay novam expeditionem suscipiunt, et monasterium quoddam in Moldavia, principum donariis aureis atque argenteis opulentissimum, in quod, praeteritis bellis, plerique cariores res comportaverant, reponunt [= reposuerunt], diripiendum et, celebritatem cum primis necessariam rati, quam maxime occulte dies noctesque iter faciunt. Ardua et inculta erat per Alpes ruthenas via, eoque etiam tempestatibus sunt prohibiti." Urmează menţiunea morţii Împăratului Ferdinand. Ipoteza că e vorba de Slatina *(Istoria armatei,* I, p. 311) cade prin acest document.

Königlicher Maiestet zuschickenn wollenn, damitt er selbs Seiner Maiestet anzeige, wo er solche Gütter hingethan unnd geschaffett habe. Dieses aber habenn wir nicht wollenn unterlassen Ewer Weisheit kürczlich anzuzeigenn und zu erkennenn gebenn, auff das Ewer Weisheit in diesenn Sachen gewarnett sey. Und thuen Ewer Weisheit hiemitt dem liebenn Gott befehlenn. Datum in der Hermannstadt, am 4. Tag Februarii, im Jar 1564.

Burgermeister, Richter und Radt in der Hermanstadt.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis dominis iudici et ceteris iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis plurimum honorandis [1].

[Pe o foaie adausă:] Es wolle auch Ewer Weisheit denn Zinns, so vonn den flor. 18.000 auff Ewer Weisheit gefellt, hereinn verschaffenn, nach dem Sankt-Valentini Tag [=14 februarii] nahend ist und Königliche Maiestet denn Zinns nun zum andern Mal begehrett hatt.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCIX.

Bistrița, 1564, 13 Februar.

Baltazar Marci către fratele său, student în Wittenberg, despre lupta dintre Alexandru-Vodă și Ștefan-Vodă (Tomșa).

Meinen Grwss und alle Guttvillikeith czw vorr ann, et cetera. Lieber Herr Bruder Andrec... Nach der Czeith heer liegt der Allexander Woyda mith den Twrkken stedts czw Feldt wider den nayen Steffan Wayda. Ich denkk das der nay Woyda auch nicht die Lengst herschen wirdt. Jezundt nich meer... Datum aus Nözen, am 13. Tag des Hornung im Jarr 1564...

Balttizar Marcy, dein williger Bruder alle Czeith.

[Vo:] Erbarenn und wollgelertten Marcy, iczts czw Wittenberg der Schwll, seinem Brudern, czw Handen [2].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCX.

București, 1564, 2 Mart.

Petru-Vodă al Țerii-Românești către Brașoveni, despre veștile cu privire la fuga lui Tomșa, ce dorește.

Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis honorande. Post salutem et nostri commendacionem. Rogamus Vestram Dominacionem ut, si aliquas rumores habetis, nobis perscribere velitis ex partibus regni Moldavie, quia de Tomsa nihil possimus intelligere, nec audire quo evenit: si in partibus regni Hungarie aut in partibus Polonie effugit. Valde rogamus ut nobis ad scitum dare velitis de omnibus quid Vestra Dominacio audistis aut intellexistis. Deinde, quid servitor noster Ztanchwl Wataf nostro nomine Vestre Dominacioni dixerit, rogamus ut fidem eius credere velitis. Sicut nobis Deus conservet Vestram Dominacionem. Datum ex Bokoresth, secundo die mensis marcii, anno Domini 1564.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus, verus heres regni transalpinensis.

---

[1] E vorba de una din cele două coroane de aur pomenite de Sommer (în ediția Legrand, *Deux vies de Jacques Basilicos*, Paris, Maisonneuve, 1889, p. 35 și urm.), poate aceia slujì la încoronarea lui Despot în ziua de Bobotează a anului 1562. Biograful domnesc arată că la acest prilej un curtean se făcù a fi văzut trei îngeri, — Arhanghelii — cari se închinau lui Ioan-Vodă cel nou.

[2] V. *Istoria armatei*, I, p. 308.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Luce Hyrsser, iudici, iurati civitatis brassoviensis, vicino et (et) amico nostro semper honorandissimo.

[Pecete peste hârtie cu cele două chipuri lângă copac şi inscripţia: Печать Петръ Воеводъ и гнъ влашкои.]

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, nº 166.)

MCXI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, cerând a i se trimete bărbierul Andreiu. Iaşi, 1564, 10 Mart.

Alexander, Dei gracia princeps ac heres perpetuus regni Moldavie. Salutem ac benevolenciam nostrique commendacionem vicinis et amicis sincere nobis dilectis, iudicibus scilicet civibusque iuratis civitatis bistriciensis, et cetera. Ceterum rogamus Dominaciones Vestras quam firmiter, tamquam amicos vicinosque nobis unice dilectos, ut, propter amiciciam nostram benivolenciamque futuram, quam citissime nobis, cum ardue quedam necessitates requirant, barbitonsorem nomine Andream, in civitate vestra inhabitantem[1], mittatis cum presencium exhibitore Markos. Quod si feceritis, in pluribus Dominacionibus Vestris nos gratificaturos, eidemque magistro graciam nostram et omne bonum promittimus. Valete quam optime. Datum in oppido nostro Ias, 6 idus marcias, anno 1564.

Ex mandato principis proprio,
Stephanus Literatus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus ac circumspectis viris iudici primario civibusque civitatis bistriciensis, amicis vicinisque sincere nobis dilectis, et cetera.

Cito, citissime[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni şi alţi negustori, despre reluarea legăturilor de negoţ după întoarcerea sa în Scaun, cu vama cunoscută. Iaşi, 1564, 11 Mart.

Alexander, Dei gracia princeps legitimusque heres regni Moldavie, et cetera, et cetera. Salutem, graciam et omne bonum. Negociatoribus universis et singulis, sed presertim signanterque negociatoribus Bistricie exsistentibus, circumspectis et amicis nobis dilectis, et cetera. Ceterum notum dare Dominacionibus Vestris volumus quatenus Deus optimus contra omnes insultus malevolorum in manus nostras dominium sceptrumque pristinum dederit regni huius, scilicet Moldavie. Quibus exactis, cum terram sub principatu nostro exsistentem volumus esse statuereque bene moderatam et rem publicam liberam, adhortamur Dominaciones Vestras ut, quemadmodum pristino tempore, comercia vestra in regno nostro absque ullo timore et molestia exercere, emere et vendere valeatis, telonio tamen solito restitit (prestito?), nec quidquam superadditur quantum telonii[3] pristino tempore secundum consuetudinem regni nostri dedistis. His valere vos quam optime cupio. Date in oppido nostro Ias, 5 idus marcias, anno MDLXIIII.

Ex mandato principis proprio,
Stephanus Literatus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis viris negociatoribus universaliter in Bistrice exsistentibus, amicis nobis dilectis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. şi mai sus, p. 563, nº MXXXVII.
[2] Cf. *Documentele Bistriţei*, I, p. LXVI.
[3] „Peste câtă vamă se dădea."

MCXIII.

Iaşi, 1564, 5 April. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimetera bărbierului Andreiu, care nu-i poate lecui ochii.

Alexander, Dei gracia princeps legitimusque heres regni Moldavie, et cetera. Salutem nostrique in omnibus commendacionem, tanquam amicis vicinisque sincere nobis dilectis, et cetera. Ceterum agimus ingentes maximasque gracias Dominacionibus Vestris Spectabilibus quod, peticionibus nostris satisfacientes, Andream barbitonsorem et Michaelem interpretem, concivem vestrum, transmisistis quodque bone vicinitatis leges confirmandas nobis obtulistis; que nobis periucunda fuere. Deinde magistrum Andream cum suo comite secundum peticionem Spectabilitatum Vestrarum quatenus potuimus reverenter excepimus et, officio suo ipsi commisso satisfaciente, eundem bene et humaniter expeditum iterum ad Spectabilitates Vestras in loca sua incolumem et salvum transmisimus, nam in hoc defectu quo nos laboramus, artificio suo uti non possumus (colliguntur enim ex oculis nostris aliqua stercora), cui ipse artificio suo resistere minus possit. Denique, quia declarastis amiciciam, benevolenciamque vestram erga nos in transmissione Andree, in pluribus Spectabilitatibus Vestris, et expeditis istis, videlicet Andree et Michaeli, viris honestis, nos gratificaturos. Valere quam optime Spectabilitates Vestras cupimus. Datum in oppido nostro Ias, nonis aprilis, anno Domini 1564.

Ex mandato principis Alexandri proprio,
Stephanus Literatus a Dees.

[Vo :] Spectabili ac circumspecto viro Gregorio Dawm, iudici iurato civitatis bisstriciensis ceterisque civibus iuratis eiusdem civitatis, amicis et vicinis nobis dilectis, et cetera [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXIV.

Bucureşti, 1564, 22 April. Petru, Domnul Ţerei-Româneşti, către Braşoveni, despre oprirea negoţului cu ei cât vor ţineà la dânşii pe pribegi: nu se vor exportà din ţară oi; datoriile negustorilor săi va şti să le împlinească de la ai lor prin zăberire; de mazărea lor n'are nevoie; dacă vor prigoni pe negustorii din Ardeal, aceia sunt Greci, şi vinovaţii vor aveà să răspundă deci Sultanului.

Publicată în vol. XI, pp. 581-2, nº VIII [2].

MCXV.

Iaşi, 1564, 12 Maiu. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, rugând a se dà ajutor în cale până la Câmpulung soţiei lui Ioan Bálogh.

Alexander, Dei gracia princeps legitimusque heres regni Moldavie, et cetera. Salutem nostrique in omnibus in graciam Dominacionum Vestrarum Circumspectarum commendacionem. Ceterum coniux honesta Egregii fidelis, sinceri nobis dilecti Ioannis Balog ex mandato nostro transitura in regna nostra per civitatem Dominacionum Vestrarum Circumspectarum; cui liberum iter ut detis Dominacionem Vestram rogamus et eandem mulierem, si necesse erit, equis aut simili aliquo auxilio usque ad Campum Longum comitemini, propter amiciciam nostram. Quod si fecerint idem Dominaciones Vestre Circumspecte, gratissimum nobis erit in pluribusque nos gratificaturos Dominacionibus Vestris Circumspectis. Valere quam

---

[1] V. *Documentele Bistriţei*, I, pp. LXVI-VII.

[2] Pe p. 582, r. 5 de sus trebuie „mercatores vestri", nu „nostri".

optime Dominaciones Vestras Circumspectas cupivimus. Datum in oppido nostro Ias, 12º maii, anno Domini MDLXIIIIº.

Quidquid nomine nostro exhibitor presencium Gregorius dixerit, fidem illi adhibeatis.

Ex mandato principis proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus ac circumspectis domino Gregorio Daum, iudici primario civitatis bisstriciensis, ceterisque iuratis civibus, vicinis amicisque nobis dilectis, et cetera [1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCXVI

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre meșterii ce-i trebuie pentru baia ce face în Iași.

Iași, 1564, 19 Maiu.

Alexander, Dei gracia princeps legitimusque heres regni Moldavie, et cetera. Post salutem et felicium quorumcunque in graciam Dominacionum Vestrarum Circumspectarum prosperum successum, et cetera. Cum nos antiquo eciam tempore in principatu fuimus, cum Dominacionibus Vestris Circumspectis pacem inviolabilem et vicinitatem bonam semper habuimus; cui autores esse et a modo studebimus, ut amicicia nostra semper sit firma. Amicicia autem hominem in re incerta dignoscitur. Itaque, cum nobis hoc tempore sit maxime necessarium, rogamus Dominaciones Vestras Circumspectas quam firmiter ut ex civitate vestra nobis mittant eedem Dominaciones Vestre Circumspecte aliquos muratores bonos, nam unum balneum in hoc oppido nostro facere volumus. Quod si fecerint Dominaciones Vestre Circumspecte, in pluribus nos Dominacionibus Vestris Circumspectis gratificaturos. Muratoribus vero, mercede iusta soluta, superaddemus singulis diebus duos denarios supra mercedem. Denique, sicuti et antiquo tempore, vicinitas nostra sit in pace rogamus; et liceat peregrinantibus ire et redire, emere et vendere tuto, sicuti fuit prius; ex parte nostra nos omni racione contra omnes insultus malevolorum vestrates defensuri sumus. A vobis quoque idem optamus, ut sit vicinitas nostra pacifica. Valere quam optime Dominaciones Vestras Circumspectas cupimus. Datum in oppido nostro Ias, 19 maii, anno Domini MDLXIIIIº.

Et mandato principis,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis viris iudici primario civitatis bistriciensis ceterisque iuratis civibus, et cetera, amicis vicinisque nobis observandissimis [2].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCXVII.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistrițeni, despre îngăduirea, după cererea lui Alexandru-Vodă, a negoțului cu Moldova.

Cergăul-Unguresc, 1564, 27 Maiu.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et graciam. Quia Spectabilis Magnificus Alexander Wayvoda moldaviensis, vicinus noster, per literas suas requisivit nos benevole, cupiens itinera moldaviensia ubique aperta patere,

---

[1] V. *Documentele Bistriței*, I, p. LXVII.

[2] V., pentru cele d'intâiu băi la noi, Lăpĕdatu, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, III, p. 89 și urm. Cf. *Neamul românesc literar*, II, p. 563.

ut institores et cuncti alii questu rem suam promoventes e Moldavia in Transsilvaniam et hinc rursum in Moldaviam liberum et securum iter sub proteccione nostra haberent, itaque, volentes peticioni illius faventer respondere et nostram bonam viciniam erga eum declarare, mandamus ut in posterum itinera omnia in Moldaviam nostris et in Transsilvaniam Moldavis libera pateant citra vestrum et quorumvis impedimentum, caventes modis omnibus nequis in mediis itineribus viatores turbare aut damno quopiam afficere ausit; quin pocius, solutis vectigalibus, teloneis et tricesimis consuetis, ubique libere dimittantur. Secus non facturi. Datum in Magyar-Chergewd, vicesima septima die maii, anno Domini 1564.

Ioannes, electus rex, m. p.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici, iuratis civibus et toti senatui civitatis nostre bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXVIII.

Iaşi, 1564, 10 Iunie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii zidari ce-i trebuie.

Alexander, Dei gracia princeps legitimusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini vicinique nobis dilecti. Post salutem boneque vicinitatis vinculum. Intelleximus literas Spectabilitatum Vestrarum secundum seriem, in quibus scribit studiositatem et diligenciam Spectabilitatum Vestrarum in acquirendis muratoribus, qui, cum fere omnes sint variis occupati laboribus, inter alios inventus unus terciusmet qui cupit cercior fieri de mercede sua, insuper ut, perlustrans edocensque collegas suos ad laboranda apud nos necessaria, iterum recedere ad sua loca velit. Sed ut sciant[1] Spectabilitates Vestre nos magistro magno[2] non indigemus, nam magistrum primarium habemus, verum muratoribus communibus, quibus certe, ut per ante significavimus, solucionem bonam et ultra quam aliis daturi sumus. Si itaque, racione habita amicicie nostre vicinitatisque bone, aliquos nancisci possunt Spectabilitates Vestre, nobis gratissimum erit (et tanta solucio illis dabitur bona fide quanta fortassis contenti erunt, nam ultra quam aliis dabitur, tam de prebenda victualium, quam de mercede pecunie). Sin minus, amicicia vicinitasque nostra ob eam causam non infirmabitur. Sed tamen in hoc Spectabilitates Vestre quam diligenter studeant rogamus ut aliquos nancisci possint propter amiciciam nostram. His valere Spectabilitates Vestras quam optime voluimus. Datum in oppido nostro Ias, 10 iunii, anno Domini MDLXIIIo.

Ex mandato principis proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis Gregorio Dawm, iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bisstriciensis, vicinis et amicis nobis observandissimis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXIX.

Iaşi, 1564, 12 Iunie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre apa tare ce-i trebuie pentru săpături.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, vicini amicique nobis observandissimi. Post

[1] „Să ştiţi."
[2] „Meşter mare."

salutem nostrique commendacionem. Notum dare Spectabilitatibus Vestris voluimus nos hoc tempore indigere aqua illa que eligit separatque metallum auri, que comedit aurum cum sculpi alique li[te]re debent, autem sectilia aliqua[1] (vulgo autem dicitur arany valaszto). Misimus itaque Marcus, servum nostrum fidelem, ut exhibeat Spectabilitatibus Vestris taleros quinque, pro quibus, empta ea aqua, mittant Spectabilitates Vestre; necessitate enim cogimur eam petere. His valere quam optime Spectabilitates Vestras volumus. Datum in oppido nostro Ias, 12 iunii, anno Domini MDLXIIIIo.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario civitatis bisstriciensis ceterisque iuratis civibus, dominis et amicis nobis observandissimis, et cetera.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCXX.

Petru-Vodă al Țerii-Românești către Brașoveni, despre două care ce-i trebuie. București, 1564, 17 Iunie.

Prudens et circumspecte domine, amice et vicine nobis honorande. Post salutem et nostri commendacionem. Damus ad scitum Vestre Dominacionis quia et pridie destinaveram literas propter duos curros ut nobis velitis mitere facere et preparare. Quare rogamus et nunc ut, sicut pridie vos Vestram Dominacionem rogaveramus, velitis eas mitere facere ex lignis levis *(sic)* et siccis. Et quid nobis postulabitis, nos eciam voluntatem et peticionem facere volumus in omnibus, et precium persolvere volumus. Deus conservet Vestram Dominacionem. Datum ex Bokoresth, sabato die post Vitti, anno Domini 1564.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus, verus heres regni transalpinensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Luce Hyrsser, iudici, iurati *(sic)* civitatis brassoviensis, amico et vicino nostro honorandissimo.

(Pecete mare roșie, ruptă. Scrisoare de duct săsesc.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, III, no 164.)

MCXXI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre trimeterea la ei a lui Cristea Ușerul și a lui Lazăr. Iași, 1564, 18 Iunie.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni moldaviensis, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, vicini amicique nobis observandissimi. Post salutem felicium quorum[cum]que successum. Misimus Egregium fidelem nobis dilectum Christophorum Wsarum, exhibitorem presencium, cum comite suo Lassaro, in legacione quadam ad Spectabil[itat]es Vestras. Itaque, quidquid nomine nostro dixerit Spectabil[itat]ibus Vestris, fidem illis in omnibus adhibeant. Hic valere Spectabil[itat]es Vestras quam optime voluimus. Datum in oppido nostro Ias, XVIII iunii, anno Domini M. D. LXIIIIjo.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis, domino iudici primario civitatis bisstriciensis ceterisque iuratis civibus, amicis vicinisque nobis observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

---

[1] *Autem* e pentru *aut*. *Sectilia* înseamnă săpături, „tăieturi".

MCXXII.

Aiud, 1564, 1-iu Iulie.

Listă de nume ale Românilor din Șchei.

Sentința comitelui și dregătorilor săi în procesul Brașovenilor: „Kryzta, Negole. Ztoyka Chametscha, Ztan Seykwle, Petrw Grekwl, Radwl Boysa, Dan Wtsse, Ztan Boloye, Flayko Ferentz, Opra Zwrdwl, Sorban Dankwl, Ztoya Mygh, Bwrle, Wlaykwl, Ztank Zborye, Ztan Iwgodth, Opra Wezner, Opra Ztrembwl, Iwan Bomffa, Nanchywl Dorssa, Opra Othnele, Iwan Banch, Ztan Cherchynele, Radwl Porchan, Wladislaw Ztanyle, Krachyon Ztan, Nagy Kochayle, Koman Kochayle, Kende Abran, Ztan Morthey, Wana Blunch Beled, Kozta Newche, Iwan Porkar, Ztoyka Bynecz, Radulya Opra Dwpletitwl, Jakob Molnar (urmează nume ungurești).

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, II, nº 170.)

MCXXIII.

Iași, 1564, 9 Iulie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre vata ce-i trebuie pentru ochi.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis dilectissimi. Post salutem et felicium quorumcunque successum. Volumus notum dare Spectabilitatibus Vestris quod volumus nunc temporis facere scaturiginem quandam, in qua conficienda canabi indigemus maxime. Cum autem sciamus apud Spectabilitates Vestras inveniri abunde, freti in bona vicinitate Spectabilitatum Vestrarum, misimus per servitorem nostrum fidelem, exhibitorem presencium, ducatos in auro sex. Itaque rogamus Spectabilitates Vestras ut propter amiciciam nostram emant nobis optimas canabes mundas per eundem, que servum nostrum nobis transmittant. Idem [= sciant] Spectabilitates Vestre quod, si fecerint Spectabilitates Vestre, in pluribus nos gratificaturos Spectabilitatibus Vestris, tanquam amicis vicinisque nobis observandissimis. Valere quam optime Spectabilitates Vestras volumus. Datum in oppido nostro Ias, VII idus iulii, anno Domini MDLXIIII.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario, ceteris civibus iuratis civitatis biztriciensis, amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

[Tot pe Vo:] до Бистриц.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCXXIV.

Iași, 1564, 22 Iulie.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre solia credinciosului său Lazăr, care se întoarce de la ei.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, et cetera. Post salutem, felicium quorumcunque successum. Egregius, fidelis nobis dilectus exhibitor presencium Lazarus in serviciis nostris, tam in exilio, quam in dominio exsistentibus sedulo occupatus, reliquerat coniugem suam in partibus Spectabilitatum Vestrarum ut contra insultus inimicorum nostrorum defendere possit. Qui, cum a nobis in pristinum statum propter servicia eius fidelia esset restitutus, nobisque humiliter fuisset supplicatus, postulata illius graciose exaudivimus, ut in reducenda coniuge eius auxilio eidem essemus. Cum itaque sciamus expertumque

satis habeamus benevolenciam et amiciciam Spectabilitatum Vestrarum erga nos in multis declaratam, rogamus easdem Spectabilitates Vestras ut in hac quoque re propter amiciciam nostram non desint Spectabilitates Vestre, servo nostro fideli verum una cum coniuge sua in regnum nostrum et ad eum pertinentibus transmittere in pace velint. Quod si in hac re gratificari Spectabilitates Vestre voluerint, nobis gratissimum erit. Nos quoque pari studio recompensare studebimus. Valere quam optime Spectabilitates Vestras volumus. Datum in oppido nostro Ias, XI calendas augusti, anno Domini MDLXIIII.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Pe o foiță adausă:] Deinde quidquid nomine nostro Lazarus, fidelis noster, dixerit Spectabilitatibus Vestris, fidem indubiam ipsi adhibeant Spectabilitates Vestre rogamus.

Idem princeps, et cetera.

[Vo :] Dominis Biztriczіensibus et amicis, et cetera.

[Apoi:] Spectabilibus et circumspectis dominis domino iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCXXV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre cercetarea ce va face cu privire la vama luată unor „săraci".

Iași, 1564, 5 August.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, et cetera. Post salutem, felicium quorumcunque successum. Accepimus literas Spectabilitatum Vestrarum amore plenas, in quibus commonefaciunt nos Spectabilitates Vestre de promissa a nobis pace peregrinancium vicinitateque bona, cuius certe nos secundum nostrum posse, donec vixerimus, cultores semper erimus, volumusque fedus bone vicinitatis esse quam firmissimum. Quod autem Spectabilitates Vestre conqueruntur nobis de teloniatore et scribunt amanter aliquos peregrinantes egenos ab illis molestatos esse in hoc ut exigerent ab illis ultra quam consuetudo antiqua fuisset, id profecto contra mandatum nostrum fecerunt. Nam tantum abest ut nos in Spectabilitates Vestras tam insulsi essemus, quin omni studio et diligencia studebimus amiciciam et vicinitatem bonam confirmare, ut prescripsimus; idem et a Spectabilitatibus Vestris optamus. Acceptis quoque literis Spectabilitatum Vestrarum, mandatum teloniatoribus nostris dedimus severum ne quidquam extra consuetudinem antiquam a peregrinantibus cuiuscunque status et condicionis exigant; quod si a modo fecerint et nobis significatum fuerit, nulla racione evadent quin capite priventur. Volumusque et expetimus a Spectabilitatibus Vestris ut, quandocumque tale nefas acciderit, nobis significent idem Spectabilitates Vestre propter conservacionem bone vicinitatis; non enim volumus agere contra fedus bonum, verum eam confirmatam volumus cum Spectabilitatibus Vestris. His valere Spectabilitates Vestras quam optime volumus. Datum in oppido nostro Ias, nonis augusti, anno Domini M.D.LXIIIIo.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo :] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis biztriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCXXVI.

Iaşi, 1564, 20 August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre retrimeterea unui medic al lor chemat înapoi pentru nişte cetăţeni bolnavi.

Alexander, Dei gracia Vaivoda verusque haeres regni Moldavię, etc., etc. Spectabiles et circumspecti domini, amici et vicini nobis dilectissimi. Post salutem foelicium quorumque successum. Accepimus litteras Spectabilitatum Vestrarum periucundas, in quibus petunt a nobis amanter ut dominum doctorem phisicum, a nobis in necessitate postulatum, ob causam egrotancium civium remiteremur ad Spectabilitates Vestras; itaque, cum nobis gratificati Spectabilitates Vestrę in plurimis sint, postulata a nobis eorundem graciose exaudivimus, dominum doctoremque prefatum, ut egroti Spectabilitatum Vestrarum in absencia eius, ne deficiant, remitere in duobus aut tribus ad summum diebus post discessum exhibitoris presencium statuimus bene et honeste, uti decet humanitatem eius, expeditum. Ut autem ob moram ipsius diuturnam apud nos Spectabilitates Vestrę ne graventur, ecciam atque eciam quam amanter Spectabilitates Vestras adhortamur rogamusque. His valere quam optime easdem volummus. Datum in opido nostro Ias, XIIjo kalendas septembris, anno Domini MDLXIIIIo.

Ex mandato Vaivodę proprio,
Stephanus a Dęes.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis, iudici primario cęterisque iuratis civibus civitatis coronensis, etc., dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, etc.

(Pecetea obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 3!1b.)

MCXXVII.

Iaşi, 1564, 21 August. Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre pităreasa ce a găsit în ţară, aşă că nu-i mai trebuie pitari de la dânşii.

Alexander, Dei gracia Vaivoda verusque heres regni Moldavię, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimmi. Post salutem et felicium quorumque successum. In multis quidem Spectabilitates Vestrę amanter nobis gratificatę sunt, de quibus eisdem agimus ingentes gracias, studebimusque pari diligencia et honore Spectabilitatibus Vestris recompensare, quandocumque opera nostrum uti voluerint. Sed, cum proximis temporibus postulatis nostris in transmissione duorum pistorum civium civitatis Spectabilitatum Vestrarum morem graciose gesserint, iucundum nobis fuit. Inter adventum tamen eorum, cum maxime indigeremus pistore, perquirere in regno nostro fecimus, invenimusque mulierem quandam, cuius arte hoc tempore contenti sumus, diligenciamque Spectabilitatum Vestrarum boni consulentes, et amanter suscipientes, pistores cum presentibus salvos et remuneratos remisimmus. Rogamusque Spectabilitates Vestras ut in bonam partem accipiatis, quandocunque, necessitate coatti, operaque eorum uti volentes, postulaverimus. Spectabilitates Vestrę propter amorem nostrum remitere non recusent. Quod si fecerint Spectabilitates Vestrę, in multis gratificari eisdem volumus. His valere quam optime Spectabilitates Vestras optamus. Datum in opido nostro Ias, XXI augusti, anno Domini MDLIIIIo *(sic)*.

Ex mandato Vaivodę proprio,
Stephanus a Dęes[1].

---

[1] Ştefan, diacul din Dej, nu era secretariu domnesc la 1554. — Şi copia Academiei, revăzută de mine, are sus data: 1564.

[V°:] Spectabilibus et circumspectis dominis [iudici] primario cęterisque civibus, iuratis civibus [civitatis] coronensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimmis.

(Pecete mare, peste hârtie, cu bourul şi: печать . . .)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, n° 46.)

MCXXVIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre gătirile pe care le face, împotriva lui, ginerele lui Ioan Benckner în Ungaria. Iaşi, 1564, 5 Septembre.

Alexander, Dei gracia Vaivoda verusque haeres regni Moldavię, etc., etc. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, etc. Post salutem et fęlicium quorumque successum. Ex quo tempore [1], Deo maximo iuvante Imperatoreque Invictissimo mediante et pręside, dominium sceptrumque regiminis regni nostri adepti summus, continua pace eo federi inviolabili cum Spectabilitatibus Vestris usi summus, tutissumamque defensionem secundum nostrum posse a nobis Spectabilitates Vestrae semper habuerunt, quandocunque necessitas id expostulavit. Nunc autem inhabitator civitatis Spectabilitatum Vestrarum, gener Ioannis Benkner, nescimus quonam suo telo, egressus in Hungariam, ad partes Germanię, ibique exercitum nobis inimicantem conscribit et contra regnum nostrum pręsidium auget. Quod nobis minime placet, nam scimus eciam cum Dezpote, inimico nostro, eum consensisse. Sed non sibi persuadeat hanc rem eventurum secundum vota eius. Nam pręside et iuvante Deo strenuiores quam prius esse volummus. Igitur sibi velim persuadeant Spectabilitates Vestrę ut, si aliquid gravius aliquando in Spectabilitates Vestras inciderit, id non alterius quam eius causa, videlicet generis ipsius Ioannis Benkner. His valere quam optime easdem volumus. Datum in opido nostro Ias, 5 septembris, anno Domini 1564.

Ex mandato Vaivode proprio,
Stephanus a Dęęs.

[V°:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario cęterisque civibus iuratis civitatis coronensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis.

(Pecete peste hârtie cu bourul având crucea între coarne, şi inscripţia: † печать. . . и гдвк.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, n° 311ª.)

MCXXIX

Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre darurile ce a primit de la ei: postav şi o pungă, despre şoimii pe cari nu i-a putut primi, fiind prea mici şi proşti; despre răspunsul ce va da în curând pentru deschiderea drumului de negoţ; despre porunca ce a dat Banilor săi de a căută caii de furat aduşi din Ardeal şi despre răspunsul verbal ce aduce omul lor, Mihail Toth. Bucureşti, 1564, 5 Septembre.

Publicată în vol. XI, pp. 581-2, ca n° VIII.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MCXXX.

Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre redeschiderea drumului de negoţ, închis un timp din causa pribegilor adăpostiţi în Braşov fără a se îngăduì însă ca iobagii acestora să li ducă merinde şi despre hotărârea lui de a închide iarăşi drumurile dacă „pribegii vor umblà între dumneavoastră". Bucureşti, 1564, 6 Septembre.

Publicată în vol. XI, p. 583, ca n° IX.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

[1] În copia mea: *tenure.*

MCXXXI.

Iaşi, 1564, 11 Septembre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre ginerele lui Ioan Benckner[1], care nu i-a adus din Polonia colorile pe care le-a plătit

Alexander, Dei gracia Vaivoda verusque heres regni Moldaviae, etc. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, etc. Post salutem et fęlicium quorumque successum. Cum transiret in Poloniam per regna nostra gener Ioannis Benkner, inhabitator civitatis Spectabilitatum Vestrarum, nosque convenisset, dederamus illi paratam pecuniam, asprones 4.500, ut nobis emeret in Polonia colores quasdam illis indictas. Qui huc usque temporis, nec pecuniam, scilicet quatuor millia et quingentos asprones, nec colorem prędictum nobis rettullit. Itaque rogamus Spectabilitates Vestras ut, visis his litteris, lege mediante, pecunia nobis restituatur. Nam et iusticia comunis et amor in nos Spectabilitatum Vestrarum hoc requirit. Quod si fecerint Spectabilitates Vestre, eisdem nos in pluribus gratificaturos. Valere quam optime Spectabilitates Vestras optamus. Datum in opido nostro Ias, XI septembris, anno Domini 1564.

Ex mandato Vaivodę proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario cęterisque civibus iuratis civitatis coronensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, etc.

† за Петрѣ.

(Pecete peste hârtie cu capul de bour având steaua între coarne, semiluna la dreapta, o floare la stânga; scut în câmp impodobit, legenda: † Печать Іѡ Алеѯандръ Воеводъ и гдинъ.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, II, nº 167.)

MCXXXII.

Suceava, 1564, 6 Octombre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete prin Moldova solul lui Ioan-Sigismund Zápolya la Poartă,

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, et cetera. Post salutem et felicium quorumcunque successum. Notum dare Spectabilitatibus Vestris volumus quod nunc primum attulerunt nobis literas quasdam ex Turcia, civitate Imperatoris Invictissimi const[an]inopoliensi, a servitore Sacre Regie Maiestatis Hungarie, domini et amici nostri Observandissimi, ibidem exsistente in legacione, sonantes eidem Regie Maiestati; quas Spectabilitatibus Vestris cum presentibus transmisimus. Itaque rogamus easdem quam diligenter ut quam primum eas Sue Maiestati Regie transmittant, ne commorentur litere Sue Maiestatis transferende. His valere quam optime Spectabilitates Vestras optamus. Datum in oppido nostro szuczaviensi, 6 octobris, anno Domini 1564.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Pentru acest ginere al lui Benckner, care ajutase o conspiraţie impotriva lui Lăpuşneanu, v. mai sus, p. 605, nº MCXXVIII.

MCXXXIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nevoia ce are de a i se trimete medicul Andreiu pentru boala sa de ochi. Suceava, 1564, 8 Octombre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, et cetera. Post salutem et felicium quorumcunque successum. Cum in multis negociis pernecessariis opera Spectabilitatum Vestrarum uti soleamus, in quibus nunquam nobis idem defuerunt, freti nunc quoque in benevolencia eorundem amiciciaque pristina, quoniam morbo quodam oculorum laboramus, rogamus Spectabilitates Vestras quam diligenter ut nobis magistrum medicum Andream, qui et prius nobis inservivit, transmittant. Persuasum enim habemus, iuvante Deo, eius arte et opera nos sanitati pristine restitui posse. Quem, peracto suo officio, Spectabilitatibus Vestris, Deo volente, bene solutum remittemus. Hec si fecerint Spectabilitates Vestre, propter amiciciam et graciam nostram in pluribus et maioribus negociis eisdem gratificari tanquam amicis volumus. His valere quam optime Spectabilitates Vestras volumus. Datum in oppido nostro szuczaviensi, VIII octobris, anno Domini M. D. LXIIII°.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXXXIV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea medicului Andreiu pentru ca să aducă anume leacuri. Suceava, 1564, 14 Octombre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, et cetera. Post salutem. Proximis literis petivimus a Spectabilitatibus Vestris Andream medicum, concivem Spectabilitatum Vestrarum; quem nobis benevole Spectabilitates Vestre transmiserunt. De quo beneficio ingentes agimus gracias eisdem Spectabilitatibus Vestris. Cum autem ad nos pervenisset, vidit nos laborare morbo oculorum predictus Andreas, et pollicitus est Deo preside se nobis profuturum, ea tamen condicione, ut eum propter species quasdam adducendas remitteremus ad Spectabilitates Vestras. Quem remisimus ut decimo die ad nos revertatur cum illis speciebus adhibuimusque illi comitem quendam fidelem servum nostrum. Itaque rogamus Spectabilitates Vestras diligentissime ut predictum Andream medicum nobis quam citissime transmittant. Arbitramur enim, iuvante Deo, eum nobis subvenire posse. Quod si fecerint Spectabilitates Vestre, in pluribus nos eisdem gratificaturos. His valere quam optime Spectabilitates Vestras volumus. Datum in oppido nostro Szuczavic, XIIII octobris, anno Domini MDLXIIIIo.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXXXV.

Suceava, 1564, 20 Octombre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre porcii ce-i are de vânzare şi omul ce trimete la Cluj.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici et vicini nobis observandissimi, et cetera. Post salutem et felicium quorumcunque successum. Volumus notum dare Spectabilitatibus Vestris nos abundare hoc tempore porcis venalibus. Itaque rogamus Spectabilitates Vestras ut publicent omnibus in civitate earundem exsistentibus ut cuicunque fuerit voluntas emendi porcos, ad nos veniat cum moneta aurei ducati aut talleri, propterque paratam pecuniam a nobis emere poterit. Deinde misimus exhibitorem presencium, servum nostrum, in aliquibus negociis privatis expediendis ad Regiam Maiestatem Hungarie. Itaque rogamus diligenter Spectabilitates Vestras ut ei comitem dare velint qui eum comitet usque ad civitatem colosvariensem ad Magnificum dominum Michaelem Czykhy. Hinc vero comes a Spectabilitatibus Vestris datus reverti poterit. His valere easdem quam optime volumus. Datum in oppido nostro szuczaviensi, 20 octobris, anno Domini 1564.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[V°:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

[Tot acolo:] До виръѹл ѡт Бистрицѣ [birăului din Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXXXVI.

Suceava, 1564, 31 Octombre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre pucioasa ce a trimes să i se cumpere.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici et vicini nobis observandissimi, et cetera. Post salutem et felicium quorumcunque successum. Agnita amicicia et benevolencia in nos Spectabilitatum Vestrarum sincera, tuto opera earundem, occasione nacta, utimur in omnibus ubi necessitas postularit. Freti igitur nunc quoque in benevolencia Spectabilitatum Vestrarum, misimus per fidelem nostrum, exhibitorem presencium, ioachimicos[1] vel taleros quinquaginta, ut nobis Spectabilitates Vestre pro moneta parva hungarici denarii permutarent proque congesta summa denarii sulfur nobis in varios usus emerent. Itaque rogamus Spectabilitates Vestras diligenter ut nobis emant sulfur pro ista summa a nobis missa et, adiuncto comite, cum homine nostro usque ad Campum Longum, villam nostram, nobis transmittant, describentes quanti ponderis sit. Quod si fecerint Spectabilitates Vestre, gratissimum nobis erit in pluribusque eisdem nos gratificaturos. Denique misimus in presenti hominem nostrum quendam in legacione ad Maiestatem Regiam Hungarie, vicinum nobis observandissimum, et cetera, cui ut comitem usque ad Suam Maiestatem Spectabilitates Vestre dent, firmiter rogamus eundemque, videlicet servum nostrum, bono animo excipiant Spectabilitates Vestre. His valere quam optime easdem volumus. Date ex oppido nostro szuczaviensi, ultimo octobris, anno Domini 1564.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

---

[1] Bani din Brandenburg.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

[Tot pe Vo:] Бирьѹл и пъргар ѡт Бистриц [=birăului şi pârgarilor din Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXXXVII.

Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre ştirile ce i-au trimes şi pribegii ce se opleşesc la ei. Bucureşti, 1564, 8 Novembre.

Prudentes et circumspecti domini, amici et vicini nobis semper honorandi. Post salutem et nostri commendacionem. De rumori[bu]s nempe quas nobis ad scitum dedistis, gracias agimur, et eti[am] et nunc rogamus Vestras Dominaciones ut quid novi erunt ac accident a Regni *(sic)* Hungarie, nobis ad scitum dare velitis. Deinde audivimus et intelleximus nos quod ex illis profugis boyeronibus fuerunt et sunt in civitate Vestris Dominacionibus. Quare rogamus Vestras Dominaciones ut ipsos in civitate vestra et in pertinenciis Vestris Dominacionibus non velitis esse, eos mitere ad nutricandum, sicut difinimus cum concive ac fratre vestro qui hic apud nos fuit. Quia, si ista iterum intellegamus, vias iterum includere faciamus: postea ne dicatis quia nostra culpa est et erit; quia nos cum Vestris Dominacionibus sic difinivimus. Ceterum, quid Michael Literatus, servitor vester, domino nostro nomine Vestris Dominacionibus dixerit, fidem eius credere velitis rogamus. Datum ex Bokoresth, feria quarta ante Martini, anno Domini 1564.

Petrus, Dei gracia Wayvoda et dominus, verus heres regni transalpinensis.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis Luce Hirsser, iudici et ceteris civibus civitatis brassoviensis, dominis et amicis nostris semper honorandissimis.

(Pecetea obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, no 165.)

MCXXXVIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre sumanele sure, ceara, mazărea, uleiul ce trimete să-i cumpere. Suceava, 1564, 9 Novembre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, et cetera. Post salutem et felicium quorumcunque successum. Misimus ad Spectabilitates Vestras per servum nostrum, fidelem exhibitorem presencium, talleros quadraginta ut nobis pro ea summa emerent Spectabilitates Vestre gausapas vel vestes ex lodicibus nigri coloris et mixti, scilicet qui miscitur cum albo et nigro [1], ut nec album, nec nigrum, sed mixtum habeat colorem ex his duobus generibus,—quantum ea summa emere possunt. Item misimus per eundem alios taleros 40, ut nobis pro ea summa emant [Spectabilitates] Vestre ceram puram quantum emere possunt. Insuper taleros 15, ut pro decem tale[ris pi]sa, pro quinque autem oleum. Itaque rogamus Spectabilitates Vestras quam diligenter ut propter amicicia[m nostra]m emant nobis pro predictis taleris 40 gausapas nigri et mixti coloris quantum [invenire] possunt paratas, quod, si tot parate non invenirentur, eciam inpostea [2] emant; nos enim [solver]e faciemus. Ceram item pro aliis 40 taleris, quot libras emere possunt, nobis des[criban]t descriptasque in presenti una cum gausapis et oleo pi-

---

[1] Cu fire amestecate, albe şi negre.

[2] Copia Academiei: inpescia.

saque transmittant. Quod si fecerint [Spectabilitates] Vestre, gratissimum nobis erit, in omnibusque, ubicunque opera nostra uti idem Spectabilitates Vetre voluer[int, gr]atificari volumus, tanquam amicis nobis dilectissimis. His valere easdem quam optim[e vo]lumus. Datum ex oppido nostro szuczaviensi, 9 die novembris, anno Domini 15[64].

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

[Tot pe Vo:] Ао Бистрица [=la Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXXXIX.

Suceava, 1564, 2 Decembre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre ţiglarii ce-i trebuie pentru a învăli mănăstirea Slatina.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, et cetera. Post salutem et felicium quorumcunque successum, et cetera. Notum damus Spectabilitatibus Vestris nos edificasse ad honorem Dei monasterium quoddam nomine Slatina, quod nondum perfecte iuxta statutum nostrum [1] confecimus. Decrevimus enim testa ex luto confecta eam tegere, ut solent in aliis regionibus. In quo conficiendo placuit nobis autoritate et opera Spectabilitatum Vestrarum, nobis periucunda, uti, quemadmodum in maioribus quoque et gravioribus solemus. Cum itaque regnum nostrum talibus magistris penitus careat, sciamusque civitatem Spectabilitatum Vestrarum illis non indigere, in tantum rogamus Spectabilitates Vestras diligenter ut in hoc negocio morem gerere nobisque tales magistros (quorum arte in tegendo monasterio prefato utamur) mittere velint. Qui cum apud nos hoc negocium confecerunt, mercede eorum bene soluta, cum summa graciarum accione in pace ad loca sua Spectabilitatibus Vestris honeste transmittemus. Si autem arbitrantur hoc tempus hibernum ei arti esse incommodum, diferre ad tempus statutum idoneumque possunt, — saltem tempore commodo ne illis destituamur, verum ex mandato Spectabilitatum Vestrarum ad nos transeant. Lutum enim optimum idoneumque pro caramidibus faciendis in oppido nostro Bania invenitur. Quod si Spectabilitates Vestre in hoc negocio nobis non defuerint, in pluribus nos eisdem gratificaturos. Valere Spectabilitates Vestras quam feliciter optamus. Date ex oppido nostro szuczaviensi, 2 decembris, anno Domini 1564.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

[Tot pe Vo:] Ао Бистриц$ [=la Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] După hotărârea sa.

MCXL.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre diacul Iacob din Trotuş, pe care-l trimete la Ioan-Sigismund Zápolya. Suceava, 1564, 12 Decembre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandissimi, et cetera. Post salutem et felicium quorumcunque successum, et cetera. Misimus Egregium fidelem nobis dilectum Iacobum Literatum totrusiensem, exhibitorem presencium, ad negocia quedam ardua apud Maiestatem Regiam Hungarie, dominum et vicinum nostrum Observandissimum, et cetera, expedienda in posta. Itaque rogamus quam diligenter Spectabilitates Vestras ut, pro fidelitate quam debetis Maiestati Regie et ob respectum amicicie nostre, visis presentibus, accommodare absque ulla mora servo nostro prefato aut redam aut equum velint, ut quam citissime ad Suam Maiestatem perveniat ad expedienda negocia ipsi iniuncta. Quod si feceritis, gratissimum nobis erit. His valere quam optime Spectabilitates Vestras optamus. Date ex oppido nostro szwczaviensi, 12 decembris, anno Domini 1564.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisztriciensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, et cetera.

[Tot acolo:] Ао Бистриц [= la Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXLI.

Ioan-Sigismund Zápolya dă un pas lui Ioan Vaida, pe care-l trimete în Moldova. Alba-Iulia, 1564, 19 Decembre.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus, castellanis, officialibus arcium et aliorum quorumcunque locorum prefectis, item Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus iuratisque civibus civitatum, oppidorum, villarum et quarumlibet possessionum in partibus regni huius nostri Transsilvanie ubilibet constitutis et exsistentibus, salutem et graciam. Misimus in Moldaviam hunc fidelem nostrum Egregium Ioannem Waida, Aule nostre familiarem, in certis et arduis quibusdam negociis nostris et regni. Mandamus itaque Fidelitatibus Vestris harum serie firmissime ut, quamprimum ipse Ioannes Waida in medium vestri pervenerit, citra ullam dilacionem equos necessarios illi dare et de tuta eciam comitiva prospicere debeatis et teneamini. Secus nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, decimo nono die decembris, anno Domini 1564.

Ioannes, electus rex.

(Bistriţa, Archiva Oraşului, copie în *Copialbuch* II.)

MCXLII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre nişte boi pe cari vrea să-i scutească de vamă. Suceava, 1565, 30 Ianuar.

Alexander, Dei gracia Waivoda verusque haeres regni Moldavię, etc. Spectabiles et circumspecti domini, amici vicinique nobis observandi. Post salutem et felicium quorumque successum. Intelleximus litteras S[pectabilitatum] Vestrarum

in quibus cupiunt a nobis ut ducentos boves absque ullius telonii exaccione, in usum civitatis S[pectabilitatum] Vestrarum, regno nostro offerre permiteremus. Nos itaque, racione amicicie S[pectabilitatum] Vestrarum habite, peticioneque eorundem graciose exaudita, permisimus et concessimus prefatos boves, in usum civitatis, in regno nostro libere emere et absque ulla telonii exaccione eferre, ut, quandocunque voluntas S[pectabilitatum] V[estrarum] fuerit, id expedire per fideles suos velint. Valere quam optime S[pectabilitatem] Vestram volumus. Datę ex oppido nostro szwczaviensi, 30 ianuarii, anno Domini 1565.

[V° :] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis coronensis, dominis et amicis vicinisque nobis observandissimis, etc.

[Tot acolo:] до бирѣоу ѡт Брашок и пъргаром ѡт там [=la biräul din Braşov şi pârgarii de acolo].

[Pecete mare ruptă. Scrisoare elegantă pe o foaie largă de hârtie.]

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, n° 172.)

MCXLIII.

Alba-Iulia, 1566, 5 April.

Ioan-Sigismund Zápolya, despre trimeterea în Moldova a unui om al curteanului său Wolfgang Vuković.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis Magnificis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus, iudicialium quorumcunque comitatuum prefectis, castellanis, provisoribus et officialibus eorumque vices gerentibus, item Prudentibus et Circumspectis iudicibus, iuratis civibus civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis cuiuscunque status et condicionis hominibus presentes visuris, salutem et graciam. Proficiscitur hic Wolffgangus Kozzirowith, familiaris fidelis nostri Egregii Wolffgangi Vkchywith, Aule nostre familiaris, presencium ostensor, in certis quibusdam negociis suis in regnum Moldavie. Quocirca Fidelitatibus Vestris harum serie mandamus firmiter ut, acceptis presentibus, dum et quando dictus Wolffgangus Kozzirowith, familiaris dicti Wolffgangi Wkchwith, ad terras vestras, tenuta, possessiones, officiolatus vestrique in medium pervenerit, eundem ubique libere, tam euntem quam redeuntem, dimittere ac per vestros citra quodlibet impedimentum pacifice dimitti facere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, 5 die aprilis, anno Domini 1566.

Ioannes, electus rex.

22 die aprilis exhibite.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie in *Copialbuch* II.)

MCXLIV.

Iaşi, 1566, 3 Maiu.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre prunele ce doreşte bolnava Doamnă Ruxandra.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Notum dare Dominacionibus Vestris Spectabilibus volumus quod Generosa domina nostra Roxanda, morbo quodam infirmans,

optavit pruna que in regno nostro invenire minus possumus. Misimus itaque ad Spectabilitates Vestras exhibitorem presencium Policzanum ut nobis adferret, rogamusque Spectabilitates Vestras ut sine ulla mora pro ista pecunia quam per eundem misimus, emere et mittere pruna pulcherrima velint quanto cicius. Quod gratum nobis erit, et Spectabilitatibus Vestris in omnibus gratificare amanter pollicemur. Valere quam obtime Spectabilitates Vestras optamus. Date ex oppido nostro Ias, 3 die maii, anno Domini 1566.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis, et cetera. Cito, cicius.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXLV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre gătirea la Bârgău a duşmanilor săi. Suceava, 1566, 10 Iunie.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Accepimus ex quibusdam fide dignis quod nunc temporis aliqui inimicorum nostrorum circa villam Borgo vocatam ad comitatum et tenuta Spectabilitatum Vestrarum principem quendam elegerunt[1] et contra nos exercitum festinanter congregant, sine dubio turbare dicionem nostram volentes. De qua re miramur a Spectabilitatibus Vestris: nihil hactenus cum sciamus eos latere, minus posse accepimus ut eorum malis propositis obstare possemus[2]. Rogamus igitur Spectabilitates Vestras, tanquam amicos, firmissime ut amiciciam vestram in hac re nobis declarare velint, ut, eorum pravum propositum avertere conantes, nos de his rebus cerciores sine ulla mora reddant, ut autoritate Spectabilitatum Vestrarum illis obstare agilius queamus. Valere Spectabilitates Vestras quam feliciter volumus. Date cita manu in oppido nostro szuczaviensi, 14 die iunii, anno Domini 1566.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees, secr[etarius] Wayv[ode].

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXLVI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre măsurile hotărâte ce trebuie să iea, cu toate puterile lor, împotriva „lotrilor şi nebunilor" pe cari-i va întâmpină cu „oaste şi strajă gătită". Iaşi, 1566, 15 Iunie.

Publicată în vol. XI, p. 584, ca nº 1.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Pe Ştefan Mâzgă. V. vol. XI, p. 584 şi urm.

[2] „Credeam că nu se poate să ajungem a ne împotrivi gândurilor voastre rele."

MCXLVII.

Suceava, 1566, 20 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre duşmanii săi ascunşi în munţi, pe cari merge să-i caute omul său, Marian, şi despre aceia dintre duşmani cari au fost prinşi şi trebuie să fie puşi la chinuri spre a-şi arătă gândul pentru care „au ieşit".

Publicată în vol. XI, pp. 584-5, ca nº II.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXLVIII.

Suceava, 1566, 21 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre răspunsul lor că au înştiinţat pe rege despre fapta duşmanilor săi adunaţi în Ţinutul lor şi că acesta a poruncit să-i urmărească Românii lor, ceia ce i-a făcut pe duşmani a se ascunde; rugându-i a stărui pentru găsirea lor, mai ales puind la chinuri pe Bârgăoani, cari ştiu de sigur unde se află aceia.

Publicată în vol. XI, pp. 585-6, ca nº III.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXLIX.

Suceava, 1566, 25 Iunie. Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre scrisorile ce trimete „Craiului".

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti, et cetera. Salutem et felicium quorumque successum. Misimus per Egregium fidelem nostrum Matheum, exhibitorem presencium, literas Regie Maiestati Hungarie sonantes[1], quas ut Spectabilitas Vestra Sue Maiestati citissime transmittant diligenter petimus; nam non solum utilitati nostre, verum et Maiestati Regie spectant. Denique quidquid Spectabilitati Vestre prefatus servus noster nomine nostro dixerit, fidem creditivam illi adhiberi *(sic)* in omnibus velint. His gratam rem Spectabilitas Vestra nobis prestant. Valere Dominacionem Vestram volumus. Date ex oppido nostro suczaviensi, 25 die iunii, anno Domini 1566.

Ex mandato Wayvode, manu propria,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCL.

Suceava, 25 Iunie[2]. 1566, Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre duşmanii săi cari au fugit la dânşii, după întâlnirea cu ostaşii săi supt cetatea Neamţului.

Publicată în vol. XI, p. 586, ca nº IV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] De sigur tot în privinţa „duşmanilor" de mai sus.

[2] Pentru legăturile Moldovei cu Bistriţa în 1565, v. *Documentele Bistriţei*, I, p. LXVIII.

MCLI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre lupta sa cu lotrii lui „Sava", ca pretendent: Ştefan-Vodă (Măzgă) veniţi de la ei, despre uciderea lor în munţi, „înecarea (necati) lor în apă", ducerea unora în Iaşi, pentru a fi decapitaţi, tăiaţi în patru bucăţi, puşi în frigare („bătuţi în frigare": „in veru verberari"), doi dintre ei arătând că i-au trimes Bistriţenii, ceia ce-l pune foarte mult în mirare; cu lămurirea că, dacă a închis şi el drumurile, a făcut-o tocmai pentru a se opri astfel de lotri şi cu amintirea faptului că „trăiesc în ţara şi Domnia mea ostaşii cari vă încunjurau odată cetatea, de mai că periaţi de foame şi sete"; sau va aduce lucrul la cunoştinţa Sultanului. Bistriţa, 1566, după 29 Iunie.

Publicată în vol. XI, p. 587, ca nº v.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLII.

Albert Sutor, senator al Bistriţei, către judele oraşului, despre lupta cu Ştefan-Vodă (Măzgă) în Secuime şi urmările ei. Cluj, 1566, Iulie-Novembre.

Salutem. Vist vonn uns, ihrveisenn Herrenn allenthalbenn, et cetera.

Ihr Namhafftich Veyshayth solth vissenn vie das de gnedich Her der im des Kuniges Stel ist, Ewer Namhafftiger Veishaith zwenn Brieff sendeth: de Eynenn sol Ier Namhafftich Veysheyth in die Molda sendenn, unde dach und nocht eylenn, und es nicht anders seynn; denn Anderenn denn Horvath Lucach, viderum dasgleychenn Eylenn.

Viderum sol Ier Namhafftich Veisheyth vissenn vie das der Grosmechtich Her verstandenn hath vie das mann de neyenn Voida[1] geschlann hath in dem Czekelland; da gebeyth ehr Irer Namhafftiger Veysheyth das Ier Namhafftich Veysheyth auff denn Strassenn hiethenn volth lassenn, und alle die herczu komen, gefenklich volth halthenn, — es sayenn ves Jobayenn das es villenn. Viderum sol Ihr Namhafftich Veysheuth vissenn das der Grosmechtich Her heymenn entschreibenn thueth, vo seyner Jobayenn Underthenner seym verd, der mitth im gehalthenn hann verdh, denn salt mann gefenklich nomenn und ihm alle seynn Gyether on fernn. Nu aber sol Ihr Namhafftich desgleychen, vo Underthennenn vird findenn, die in unser Gebyeth geherrn, die sol mann gefenklich nomenn; vo mann sie aber nicht findenn vird, solth Ihr ihm al ihr Gitter on fernn, und das solt Ihr nicht vinch annemenn, sunder das Gesuind aus vorthenn *(sic)*.

Und viderum sal Ihr Namhafftich Veysheith vissenn das mich der Grosmechtich Her hath thuenn frogenn vo ich vonn Eurer Namhafftich Her Veysheyth ervelth ver. So hab ich gesacht, ich ver nicht ervelth; so hath ehr gesocht vie das ehr noch lang geschriebenn heth das mann eynenn Burger solth schikenn, und sachth: „Du solth mihr nicht heymenn, es say denn eynn anderer in der Stel". Drum vil ich Ehr Namhafftich Veisheyth gebethenn hann das ihr ein anderen sendenn volth in meynn Stel. Mitt dem sayth Gott befolen. Gegebenn czu Klausemburch, 1566.

Her A. S.[2].

[Vº:] Dem namhafftigenn und veyssen Herrenn Her Kaspar K., dem Richter czu Nesenn, inn sein eygene Hand.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. nr precedent. În Novembre Lăpuşneanu cereà să se taie duşmanul său, dar Bistriţenii îi opriau trimesul. V. vol. XI, *l. c.*, şi aici, mai departe.

[2] Albert Sutor, senator al Bistriţei, adauge d. Albert Berger, copiatorul actului.

MCLIII.

Iaşi, 1566, pe la 1-iu Iulie.

Bistriţenii către Alexandru-Vodă al Moldovei, despre urmărirea duşmanilor săi învinşi.

Spectabilis ac magnifice domine, domine vicine ac amice nobis graciosissime.

Post serviciorum nostrorum perpetuorum [= perpetuam] commendacionem. Binas accepimus literas a Magnificencia Vestra allatas, quarum quidem altere, postremo emanate et emisse, die videlicet 25 iunii[1], prius nobis in manus venerunt, die videlicet 28 iunii, altere vero, prius emisse, die videlicet 20 iunii[2] postremo in manus nostras venerunt, videlicet die 29 iunii[3]. In iis autem quas prius emisit ad nos, et que postremo nobis reddite sunt, petit Magnificencia Vestra quatenus diligenter auxilio esse velimus quo propositum inimicorum Magnificencie Vestre protinus palam fiat. In postremo emissis, prius autem nobis redditis, indicat confessionem quorundam captivorum ex sediciosis latronibus dispersis, simul reliquis, et profligato eciam supremo latrone, capitaneo ipsorum. Quod autem scribit Magnificencia Vestra quosdam captivos et dispersos reliquos, et simul fugam ductorem [= ductorem fugam] arripuisse, id equidem nobis pergratissimum est, ac vellemus omnes usque ad unum in manus Magnificencie Vestre incidisse. Ceterum quod scribit Magnificencia Vestra eos fassos esse ex nostra commissione eos profectos esse eo, certe hac in re minime sese probabunt, et sermo illorum prorsus vanus reperietur. Nam, si nostra fuisset hec commissio, nos non fecissemus Magnificenciam Vestram cerciorem quamprimum eandem causam serio intelleximus. Quin eciam qui ex nostris vel in minima suspicione deprehendebantur, captivi apud nos detenti sunt aliquamdiu, quousque se immunes redderent plane a culpa ista. Quocirca captivi illi quos eciam nominat Magnificencia Vestra[4] sunt de terra nobilium dominorum plerique, et procul dubio (nam hec est natura illorum qui vident se pecasse, usque ad supplicium), tantum ideo sic fatentur, ut eo facilius veniam consequi possint ac culpam in alios transferre. Sed petimus Magnificenciam Vestram quatenus fidem nostram plus valere sinat quam istorum nebulonum; nam nostra commissione et voluntate certe nihil movent, neque in nostra terra, sed plerumque in terra nobilium delituerunt. Certe sentencia nostra et voluntas hec est, si ex nostratibus aliquis inter ipsos repertus et captus est, nostra voluntate et scitu id non fecit quod nebulones et hostes Magnificencie Vestre secutus est; quare neque excusatum volumus quemquam ex nostris. Scit Magnificencia Vestra quid tales sediciosos deceat et quid meruerint. Nos vero eciam hic, adhuc presentibus hominibus Magnificencie Vestre, emisimus porkolabium nostrum, una cum iurato cive civitatis nostre, ut diligenter inquirat si qui inter nostros[5] interfuerunt; qui adsunt, reperientur[6], eos captos et vinctos adduci, et in corpore puniemus; si vero qui aufugerunt, eosdem in bonis puniemus, nec impuniti exsistent. Quod autem petit Magnificencia Vestra ut aut ipsum quem in nostra tenuta et terras aufugisse credat, aut certe caput eiusdem decollati mittamus, nihil sane constat nobis in nostram dicionem sese contulisse hunc prefectum nebulonum[7]. Attamen serio commisimus porkolabio nostro ut id committat

---

[1] P. 614, nº MCL.

[2] P. 614, nº MCXLVIII.

[3] Cele de la 21 (p. 615, nº MCLI) veniră deci şi mai târziu.

[4] Numele sunt date une ori foarte stricat: par a fi Tănase fiul lui Mai (?) Dumitru din Bârgăul-de-jos, Toader *(Toder;* în text: *eodem)* din Dumbrava, fiul lui Gliga; Simion din Dumbrava, Teodor Nágy *(Nath,* în text = *Nach),* fiul acelui Teodor Nágy („Nigertenant); Ioan fratele lui Trif din acelaşi sat, Mateiu, Petru, fiii *(filium)* lui Ioan din Bârgăul-de-sus. Alexandru-Vodă eră gata să-i dea pentru „nebunul care a fost căpetenia acestor lotri, împrăştiaţi şi prinşi acuma".

[5] „Cinevà *dintre* ai noştri."

[6] „Cari se vor găsi că au fost."

[7] E terminul întrebuinţat de Alexandru cu privire la Ştefan Mâzgă.

clam ut insequantur et sciscitentur sicubi captivari poterit. Quod, si in manus nostras inciderit, nihil dubitet Magnificencia Vestra nos, quomodo nobis id licebit, agemus, superiorum nostrorum scitu, quidquid in graciam Magnificencie Vestre facere possumus. Quare Magnificencia Vestra de nostra fide non dubitet, nec credat verbis talium nebulonum, nam nos sumus nobis conscii; res eciam veritate mediante secus non apparebit: quod nos nullo assensu fuimus hac in re, sed e contra fidi amici Magnificencie Vestre, — id quod eciam deinceps omnibus modis facere conabimur omnibus viribus. Ac, in reliquo, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; concept în *Copialbuch*, II.)

MCLIV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre îndreptăţirile lor, prin Mateiu, cu privire la năvălirea „lotrilor" lui Ştefan-Vodă (Măzgă). Iaşi, 1566, 7 Iulie.

Publicată în vol. XI, p. 588, ca nº VI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre răspunsul lor că n'au ştiut de năvălire, dorinţa lui ca fugarii să fie urmăriţi; despre fugarul călugăr Eftimie, compromis în răscoală, care se află la ei, ascuns la un anume Lazăr între satele Bârgău şi Sângiordz şi dorinţa lui de a-l prinde, precum şi despre cele trei rădvane *(currus)* din lemn uscat („asseribus siccis"), roşii, fără florî, câte de opt cai, trimeţându-se în postul Crăciunului acoperite cu pânză proastă *(lodices)* neagră, despre cele două sute de sumane *(lodices vel gausape)*, albe ori negre (pentru dat de pomană la Anul Nou), şi în sfârşit despre uleiul de in sau cânepă ce-i trebuie pentru aducerea unui izvor; făgăduind că, după biruinţa Sultanului, va deschide trecătorile. Iaşi, 1566, 17 Iulie.

Publicată în vol. XI, pp. 588-9, nº VII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLVI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un nou duşman (Bogdan-Constantin?), zis „fecior de Domn", ce se ascunde la ei, despre oamenii trimeşi ca să-i aducă lui capul duşmanului şi pe cari ei i-au oprit, ameninţând că altfel nu va deschide drumul pe la Suhard. Iaşi, 1566, 23 Novembre.

Publicată şi în vol. XI, p. 590, nº VIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLVII.

Locuitorii din Sighişoara către Sibiieni, despre un proces pentru pământ al Românilor din Romos. Sighişoara, 1566, 3 Decembre.

Prudentes, circumspecti domini, nobis plurimum observandi. Salutem ac officiorum perpetuam commendacionem, et cetera. Significamus Dominacionibus Vestris quandam litem inter Prudentes et Circumspectos seniores possessionis Ramaz Georgium Hoschower, villicum, et reliquos eiusdem fratres coniuratos, ut

actores, ab una, et Providum Raduly Belde, de possessione Kwczyr [1], ut in causam attractum, ab altera parcium, de damno quodam in silva incedua facto motam. Qui quidem litigantes, postquam et coram dominis iudicibus et coram senatu contendissent, nec tamen causa ipsa medio appellacionis coram Universitate dominorum Saxonum deducta fuisset, sed tantum questionem instituendi causa Prudentem et Circumspectum dominum magistrum civium cibiniensem convenissent, ac ab eodem, ut ex eorundem litigancium utraque parte accepimus, commissum esset ut quatuor ex fratribus nostris iuratis exirent, ac in facie terre de damno estimacionem facerent, ac, si reconciliari possent, bene, sin minus, istam revisionem ac damni estimacionem literis Dominacionum Vestrarum descriptam transmitteremus, non existimavimus totam seriem litis, quomodo coram dominis iudicibus ac senatu acta est, transcribendum fuisse, preter id quod Ramazienses, sive actores, et coram dominis iudicibus et coram senatu causam obtinuere. Proinde nos, commissioni Prudentis et Circumspecti domini magistri civium satisfacere volentes, prout tenemur, ac studentes, misimus ad locum seu faciem terre ubi damnum factum fuisse perhibebatur, Prudentes et Circumspectos dominos Bartholomeum Litto, villicum nostrum, cum Ladislao Nemes, ex ordine seniorum, et Briccio Sutore Valentinoque Moldway, ex ordine iuniorum senatoribus. Qui quidem, inde redeuntes, retulerunt nobis quod, primum omnium, cum ad locum predictum pervenerunt cum utraque parte litigancium, ipsos actores fide mediante fateri fecerunt, quousque et quantum ipsi in causam attracto sua sponte arbores frondesque desecari concessissent. Qua questione conscienciosa facta, extra et preter id quod actores sua sponte in causam attracto desecandum permiserunt, iusticiam Dei pre oculis habentes, estimarunt ac conscienciose iudicarunt per in causam attractum damnum constituens flor. 14 ipsis actoribus illatum esse. Preterea (ne et eius Dominaciones Vestre sint nescie) et casam seu tuguriolum quoddam in illa eadem plaga terre sive silve idem in causam attractus extruxit, quam demoliendum iusserunt. Hec est revisio et damni estimacio, quam nos, ut iussi sumus, Dominacionibus Vestris, fide mediante nostra, cum tota serie in tabellis sigillo nostro publico obsignatis descriptam, pro ulteriore ac maturiore Dominacionum Vestrarum revisione ac discussione transmisimus. Ac rogamus Dominaciones Vestras, eedem velint iisdem litigantibus omnem iusticiam, prout solent, administrare. Ceterum easdem quam feliciter valere cupimus. Datum Saxopoli, 3 die decembris 1566.

Hancque revisionem ac estimacionem damni domini iudices nostri, hic domi quoque intellectam, a prefatis dominis nostris in suo vigore conservarunt. Inde, coram senatu deducta, iterum in eodem vigore relicta est, sicque tandem via appellacionis coram Universitate Dominacionum Vestrarum deducta per attractum.

Iudices ac totus senatus oppidi eiusdem.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis magistris civium, iudicibus ac reliquis dominorum Saxonum senioribus, Cibinii pro litium discussionibus nunc coactis, dominis et amicis nobis plurimum observandis.

[Vo, de altă mână contemporană:] 1567, die 19 iunii, in causa introscripta Radul Belde pro damno in silva incedua contumaciter dato Ramasiensibus in solucione fl. 14 convictus esse debet, iuxta sentenciam senatus zazwarosiensis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge,* XV, p. 437.)

[1] Cugir.

MCLVIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre deschiderea drumului Suhardului. Iaşi, 1567, 29 April.

De vie per Zohar apercione Wayvode Alexandri litere.

Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti, et cetera. Salutem et felicium quorumcunque successum. Ob quorundam insultacionem invitati et adducti[1] in hoc eramus ut exitus et viam per montes Szohard ad civitatem Spectabilitatum Vestrarum interrumperemus clauderemusque. Nunc itaque placuit nobis ut eandem aperiremus liberamque publicaremus, et mandavimus fideli nostro Mattheo Wserel[2], officiali Campi-Longi, oppidi nostri, ut eam usque ad alpes Szohard purgare cum subditis nostris faciat. Idem autem et Spectabilitates Vestras adhortamur ut ex parte earum citra Szohard purgare et aperire velint, quo peregrinantes et negociatores solito et antiquo more ire et redire in ambas terras libere possint et sine omni impedimento. His rem gratam Spectabilitates Vestre nobis prestant. Valere Spectabilitates Vestras feliciter volumus. Date ex oppido nostro Ias, 29 die mensis aprilis, anno Domini 1567.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dres.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch* II.)

MCLIX.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cireşele ce poftеşte bolnava doamnă Ruxanda. Suceava, 1567, 1-iu Iunie.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini nobis observandi, et cetera. Salutem et felicium quorumque successum. Misimus ad Spectabilitates Vestras ducatum in auro per exhibitorem presencium. Rogamus itaque Spectabilitates Vestras ut, si apud eas vel eciam alibi in propinquo nancisci cerasa istius anni possunt, nobis pro eo ducato emant per exhibitoremque presencium mittant. Rem gratam nobis Spectabilitates Vestre prestant. Valere quam feliciter Spectabilitates Vestras volumus. Date ex oppido nostro swczaviensi, prima die iunii, anno Domini 1567.

Optat enim domina coniux nostra generosa Roxanda, gravi morbo agravata, ut Spectabilitatibus Vestris proximis in literis significavimus.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis, amicis, vicinis sincere nobis dilectis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. şi mai sus, p. 615, nº MCLI.
[2] Uşerelul.

MCLX.

Sighişoara, 1567, 5 Iunie. Locuitorii din Sighişoara către Sibiieni, despre procesul pentru pământ al Românilor din Romos.

Prudentes, circumspecti domini, nobis plurimum observandi. Salutem ac officiorum perpetuam commendacionem. Non fugere debet Dominacio Vestra causam quandam inter Prudentes et Circumspectos Clementum Ramaziensem, villicum eiusdem nominis possessionis, cum suis adiuratis civibus, tanquam actores, et Providum Radul Belde de Kwczyr, ut reum, racione incendii in silva facti, motam esse[1], quorum illi, coram dominis iudicibus constituti, contra hos in hunc modum proposuerunt: „Honorandi domini iudices, hac de causa hunc bonum virum in ius vocavimus, quod, cum esset illi pratum quoddam in ipsa silva, in territorio nostro, ibi operando ac ignem excitando, relicto igni illinc discessit; a quo igni tandem silva accensa, multe arbores glandifere cum infinitis sive innumeris minoribus arboribus perierunt, ac maximum damnum in silva fecimus; quod pluris estimavimus fl. 100. Quare tantum ab eo requirimus, nisi culpam transferat seu transferre possit". Hac proposicione facta, in causam attractus respondit: „Ego", inquit, „cum ignis ascensus [= accensus] est, non fui ibi, sed domi in vinea, ac, iure eo quo domini Saxones uti solent, probabo ignem non ab isto meo igni excitatum esse". His utriusque litigancium partibus probe intellectis, domini iudices remiserunt causam ad testium fassiones. Qui quidem, suo sibi prefixo termino adducti, videlicet per actores, in hunc modum fassi sunt:

Petrus, filius Opra Leb, iuratus, fassus est sic: quod, cum incendium vidisset, accurrere cepit ac obvium sibi habuit filium Radul Bölde plorantem, causamque quesivit. Qui respondit: „Quia ab igne patris mei silva accensa est, a trunco magno" (vulgo: az nagytenkötul). Ad hec illi vicissim: „Non, noli accurrere; sunt enim adhuc duo illic, sed nihil agunt. Eciam dimidia pars pagi vix extinguet."

Iowanos Lazarian, iureiurando examinatus, fassus est eadem que hic proxime testificata sunt.

Petrus Sztanka de Wyfalw (ut procedens Wyfalwiensis fuit) fide mediante fassus est: „Cnesius exclamabat in pago ut singuli accurrerent extinguendum silvam accensam. Ego quoque, — tum enim veneram domum ex agro, — tantummodo porcione panis in manus accepta, cepi accurrere, iamque ceteri omnes abierant, veneramque ad pastores Raduly Belde ac obiurgebam eos; sed ipsi dicebant: „Non nos incendimus silvam, sed ab igni ipsiusmet Radul Belde incendium ortum est, nam toto triduo continue truncus arsit. Ecce res sive pecus ipsius: agite cum eis quidquid lubebit".

Andreas Bukuryel, Ramassely, iuratus, fassus est hoc modo: Obtulerat se mihi Raduly Belde in itinere Sabesum versus suscepto, penes possessionem Pyen[2] vocatam, ac querebam ubinam fuisset. Respondebat: „Cibinii, literasque attuli. Viden quid mali acciderit mihi causa incendii silvarum?". Dicebam illi: „Quidam incole possessionis Wyfalw dicte venerant in medium nostri ac dicebant te presepe accendisse". Respondens dixit: „Sic est, sed rursum extinxi". „Quidam", inquit testis, „de Wyfalw dicebant mihi te truncum quendam incendisse, ab eoque incendium ortum." Sed ipse in causam attractus ad hoc, sive de trunco, nihil respondebat mihi.

Auditis igitur utriusque partis proposicionibus ac defensionibus, ac testium fassionibus legitime receptis ac examinatis, domini iudices tamen sentenciam ferre mox noluerunt, sed ex voluntate tocius senatus emiserunt quosdam iuratos fratres, dominos Briccium Sutorem, Valentinum Moldway et Matheum Maggiary, in locum

---

[1] Cf. pp. 617-8, nº MCLVII.

[2] Pian.

damni accepti, ut rem penitus cognoscerent quomodo se haberet, ac unde factum fuisset damnum ac ortum. Qui redeuntes dixerunt Deum posse tantum damnum estimare, ac faciliori computacione ac estimacione acciderit damnum fl. 100, nam magne ac frugifere saltem arbores numero 22 perierint, minores vero innumerabiles, ac quod incendium a prato in causam attracti inicium habuerit.

His quoque intellectis, nempe revisionem dominorum nostrorum cum testimoniis probabilibus, aliam sentenciam proferre non potuerunt quam ut in causam attractus damnum recompenset, nempe fl. 100, quos requirunt actores. Preterea multam[1] que posita est eis, pro more nostro, qui silvas incendunt, similiter senatui persolvat, nimirum fl. 40. Hac dominorum iudicum sentencia reus aggravatus ac minime contentus, eandem pro maturiori revisione coram nobis in senatum appellavit.

His igitur ipsis litigantibus termino suo coram nobis ab utraque parte comparentibus, et postquam nos ambarum parcium, tum proposiciones, tum eciam responsiones, allegaciones et probabilia documenta, prout coram dominis iudicibus nostris proposita, responsa, allegata et attestata extiterunt, intellexissemus, Deum eiusque iusticiam pre oculis habentes, iure mediante partes inter prefatas pronunciandam dominorum iudicum sentenciam in reliquis, tanquam legitime prolatam, in suo vigore servandam duximus ac approbavimus, nisi quod loco fl. 100 tantum fl. 22 solvendum pronunciavimus, eo quod arbores numero 22 magnas ac frugiferas igni perdidit ac inutiles redidit. Qua quidem sentencia nostra attractus male contentus, pro ulteriori cause et iusticie sue defensione ac discussione in Vestrarum Dominacionum conspectum medio appellacionis provocavit. Quapropter oramus easdem ut negocium hoc ulterius discutere et cognoscere ac utralibet *(sic)* parti iuris ordine iusticiam administrare velint; quod nos Amiciciis Vestris amicicie officiis perpetuo reponere velle promittimus. Quas et bene valere cupimus. Datum Saxopoli, 5 die iunii, anno Domini 1567.

Iudices totusque senatus oppidi saxonicalis szazwarossiensis.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis magistris civium, iudicibus ceterisque Universitatis dominorum Saxonum senioribus Cibinii pro litium revisione constitutis, dominis plurimum observandis.

[Tot acolo:] 1567, die 19 iunii, in causa introscripta ab Universitate dominorum Saxonum talis lata est sentencia ut Radul Belde pro damno per incendium in silva dato, quia arbores glandifere 22 combuste sunt, fl. 22 Ramasiensibus persolvat. Pro violencia autem et succensione silve iudicibus fl. 20 deponat.

(Sibiiu, Archiva Oraşului; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge,* XV, p. 439.)

MCLXI.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre uleiul şi vata („cânepa") primite de la ei şi funiile ce doreşte pentru „ridicatul şi trasul tunurilor". Suceava, 1567, 13 Iulie.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldawie. Spectabiles ac circumspecti domini, amici, vicini nobis sincere dilecti, et cetera. Salutem et felicium quorumcunque successum. Recepimus oleum et canabos a Spectabilitatibus Vestris missum, pro pecunia nostra emtum, agimusque gracias Spectabilitatibus Vestris quod ad peragenda negocia nostra quecunque studium et diligenciam sincere [=sincero] effectu prestant. Deinde volunt Spectabilitates Vestre rescire a nobis,

[1] *Mulctam* = amenda.

funes petitos in quem usum optemus confici. Sciant itaque Spectabilitates Vestre nos optare et facere velle in usum tormentorum, ad elevandum et trahendum ubi necessarium fuerit. Rogamus itaque eciam atque eciam Spectabilitates Vestras ut tenore peticionum nostrarum pristinarum quamprimum confectos nobis transmittant et de precio nos certificent. His gratam rem Spectabilitates Vestre nobis prestant. Valere Spectabilitates Vestras quam optime volumus. Datum ex oppido nostro sutczawiensi, decimo tercio die iulii, anno 1567.

Ex mandato Wayvode proprium,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et amicis, vicinis nobis sincere dilectis, et cetera.

[Tot acolo:] До биръѹл и до пръгари ѡт Бистрицѹ [= Către birăul şi pârgarii din Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXII.

Suceava, 1567, 19 August.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte dobitoace luate de doi Moldoveni trecuţi în Ardeal.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini nobis sincere dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Conqueruntur nobis subditi nostri Thomas de Szalom et Ignath, exhibitores presencium, qui, ingressi ante aliquot tempus in regnum nostrum ex Transsilvania, cogente paupertate et caritate anone, ad hoc usque hic vitam iuste egerunt; non ita diu autem, causa mercis[1], abegerant ambo iumenta quedam, videlicet Ignath bovem unum et vaccam unam, Thomas vero unam equam, ut ibidem quibus deberent persolverent et, satis factis omnibus, ad loca sua redirent. Spectabilitates Vestre vero illis, tam equam, quam bovem et vaccam, acceperunt sine causa. Ut itaque, iusticia mediante, prefatis subditis nostris iumenta restituantur, Spectabilitates Vestras petimus, illi[s] vero quibus debuerint satis facientes omnibus iuste, ad loca sua, Spectabilitatibus Vestris permittentibus, sine impedimento redeant. Gratam rem Spectabilitates Vestre prestant; quibus volumus in similibus gratificare. Valere Dominaciones Vestras quam optime volumus. Date ex oppido nostro szuczaviensi, 19 augusti, anno Domini 1567.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis, etc. Rustici[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] „Spre vânzare", ca *marfă*.
[2] Probabil e indicaţia cuprinsului, fiind vorba de cei doi ţerani.

MCLXIII.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre retrimeterea medicului Andreiu şi unsorile ce-i trebuie pentru ochi, adăugând şi dorinţa de a i se dă meşteri de bere, funii şi fier. Suceava, 1567, 20 August.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini nobis sincere dilecti. Salutem et felicium quorumque successum. Agilis vir Andreas chirurgus, concivis Spectabilitatum Vestrarum, exhibitor presencium, recedit a nobis, officio suo diligenter sagaciterque expedito; ob cuius operam summas Spectabilitatibus Vestris quoque et eidem agimus gracias. Iniunximus quoque ei ut, quamprimum aliqua unguenta contra dolorem oculorum conficiat, ad nosque confecta personali presencia solus adferat; ipseque humaniter operam et diligenciam suam nobis obtulit et promisit. Rogamus itaque Spectabilitates Vestras firmiter ut, confectis ab eo unguentis, cicius ad nos e(i)um mittant. Tandem duos magistros qui ceravisiam bonam coquere noverint, una cum predicto Andrea chirurgo, nobis mittant, ut pro gustu nostri ipsius aliquantulum ceravisie nobis coqueant, et cicius, negociis suis perfectis, bene persolutos dimittemus. Denique de funibus mittendis et ferro dimittendo libere, de quibus fusius et liquidius per fidelem nostrum Matheum literas ad Spectabilitates Vestras dedimus, amore nostri solliciti sint ut minus retarderetur, — nam illis omnibus maxime indigemus. His gratam rem Spectabilitates Vestre nobis prestant. Quibus pari diligencia in omnibus gratificare volumus. Date ex oppido nostro swczaviensi, 20 die augusti, anno Domini 1567.

Ex mandato Serenissimi Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXIV.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre apa distilată ce trebuie să-i aducă medicul Andreiu. Suceava, 1567, 29 August.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumque successum. Promisit nobis Andreas chirurgus, concivis Spectabilitatum Vestrarum, se in usum nostrum aliquam aquam destillaturum illaque destillata se adventurum; quod nobis gratissimum est. Cum itaque aqua eiusmodi non parvum indigeamus, rogamus Spectabilitates Vestras ut, confecta et destillata aqua, e(i)um ad nos mittant. Adhibeant quoque ei duos magistros v[estr]os, qui ceravisiam bonam coquere sciant, ut pro usu nostro et domine consortis nostre ceravisiam faciant, nam in infirmitate sepius eiusmodi potum optamus, magistrum autem in promptu minus habemus qui ad vota nobis concoquat. Quod si Spectabilitates Vestre ad vota nostra in his fecerint, rem gratam nobis prestant eisdemque pari diligencia in omnibus gratificare volumus. Magistris vero predictis mercedem et ultra persolvemus, tandem in pace, bene et honeste expeditos, dimittemus. Eosque una cum predicto Andrea chirurgo in duabus hebdomadis ad nos mittant. Valere Spectabilitates Vestras quam optime volumus. Date ex oppido nostro swczaviensi, 29 augusti, anno Domini 1567.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis, nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXV.

Iaşi, 1567, 18 Septembre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimesul său Cristea Sulică.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini nobis sincere dilecti, et cetera. Salutem et felicium quorumque successum. Misimus Egregium fidelem nobis sincere dilectum Christie Szwlicas, exhibitorem presencium, cum comite suo ad Maiestatem Regiam Hungarie, dominum, amicum, vicinum nobis Observandissimum, pro rebus quibusdam arduis expediendis; quibus iniunximus ut transirent per civitatem Spectabilitatum Vestrarum. Rogamus itaque Spectabilitates Vestras ut illis redam et equos accomodare velint usque ad Maiestatem Regiam, ut tam in reversu, quam eundo, gradu velociores sint, homine[m] quoque Spectabilitates Vestre illis adhibeant, amore nostri. Rem gratam Spectabilitates Vestre nobis prestant, quibus pari diligencia requalificare studebimus. Valere Spectabilitates Vestras quam optime volumus. Datum ex oppido nostro Ias, 18 die septembris, anno Domini 1567.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis amicis, vicinis nobis observandis, et cetera.

[Tot pe Vo:] До Кистрицѫ [= la Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXVI.

Iaşi, 1567, 30 Septembre.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte leacuri recomandate de medicul Andreiu, despre preţul unor funii şi despre supuşii lui pă-gubiţi în averile lor pentru „un prins care a scăpat", — cu pomenirea procesului lui Lazăr din Vama.

Anno Domini 1567 hec litere scripte, retente, ob litem quam movebat Lazar de Vam[1], anno Domini 1568:

Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis ac amicis nobis sincere dilectis.

Alexander, Dei gracia Wayvoda ac legitimus heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Ex dictis agilis Andree chirurgi, concivis Spectabilitatum Vestrarum, intelleximus in usum nostri ipsius aliquibus speciebus eum indigere, ob quas species emendas exhibitorem presencium, servum nostrum, misimus. Cui ut cicius Spectabilitates Vestre emant et in omnibus morem gerant, diligenter petimus. Deinde precium duorum funium a Spectabilitatibus Vestris acceptorum, recedente a nobis prefato Andrea chirurgo, integre remittemus. Quod autem attinet ad illos subditos nostros, qui causa cuiusdam captivi evadentis ad Spectabilitates Vestras privati in bonis suis erant, amore Spectabilitatum Vestrarum omnia illis, re ipsaque agnita veritate, restituimus. His valere

[1] Vama Câmpulungului.

Dominaciones Vestras quam optime volumus. Date ex oppido nostro Ias, ultima die septembris, anno Domini 1567.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus de Dees.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch* II.)

MCLXVII.

Ioan-Sigismund Zápolya către păstorii bisericilor reformate româneşti, despre plângerile Vlădicăi superintendent Gheorghe de Sângeordz. Alba-Iulia, 1567, 2 Octombre.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris honorabilibus universis pastoribus ecclesiarum walachalium in hoc regno nostro Transsilvanie ubique constitutarum presentes visuris, salutem et graciam. Ex significacione ac querelis fidelis nostri honorabilis Georgii de Zentgyeorgh, episcopi et superintendentis ecclesiarum wallachalium, intelligimus non deesse plerosque ex vobis qui, contumacia ducti ac spreto verbo divino, neque ad synodos super professione purioris doctrine Evangelii per eundem superintendentem certis et statutis diebus ac locis pro sua funccione episcopali in anni circulum celebrandos venire, neque solitum censum ac legitimos proventus ipsi superintendenti pro antiqua consuetudine pendendos reddere curarent, quin pocius turpibus et ignominiosis verbis ac vituperiis variisque iniuriis eum lacessere non cessarent, in scandalum publicum ac ceterorum presbyterorum. Cum autem, in sane et purioris doctrine christiane cursum et divulgacionem, per fideles nostros regnicolas, in comiciis eorum Thorde, anno proxime preterito, celebratis, publice sancitum sit ut universi presbyteri et pastores papisticam religionem profitentes ubique in dicione nostra a suis stacionibus et officiis amoveri et privari debeant, volentes itaque et nos ut omnis error et abusus in ecclesiis wallachalibus tollatur ac Evangelii veritas opera piorum elucescat, Fidelitatibus igitur Vestris harum serie committimus et mandamus firmiter quatenus, dum et quando prefatus Georgius Zenthgyeorgy, superintendens vester, synodos super doctrina Evangelii Dei vobis indixerit et vos ad eas convocaverit, statim ad diem locumque per ipsum vobis prefigendum convenire ac ibidem placide de eadem tractare et concludere, solitumque censum et proventus legitimos per vos eidem superintendenti vestro pro consuetudine veteri solvendos suo tempore reddere et restituere modis omnibus debeatis et teneamini. Alioquin serie presencium comitibus, vicecomitibus, prefectis, provisoribus, castellanis, officialibus eorumque vices gerentibus, item magistris civium, iudicibus et iuratis civibus civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, necnon wayvodis et keneziis, cunctis eciam aliis subditis nostris presentibus requirendis committimus firmissime ut eiusmodi contumaces qui, vel ad synodos venire, vel censum solitum eidem superintendenti reddere recusarent, tam ad synodos per ipsum superintendentem super doctrina christiana celebrandas venire, quam omnes legitimos proventus et censum solitum eidem superintendenti pendendum reddere per omnia opportuna remedia cogere et compellere debeant et teneantur. Secus nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Date Albe-Iulie, 2 die mensis octobris, anno Domini 1567.

Ioannes, electus rex.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch*, II; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, p. 23, nº VII.)

MCLXVIII.

Ioan-Sigismund Zápolya comunică hotărârile dietei în privinţa Vlădicăi românesc Gheorghe şi a introducerii cu sila a limbii româneşti în Biserică. Alba-Iulia, 1567, 11 Novembre.

De episcopo Walachorum.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis Magnificis, Egregiis nobilibus, comi-

tibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium quorumcunque comitatuum, item provisoribus, castellanis, officialibus eorumque vicem gerentibus, necnon Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus regiis et iuratis civibus quarumcunque Sedium et civitatum, cunctis eciam aliis quocunque officio et prefectura ubilibet in regno nostro constitutis, presentes visuris, salutem et graciam.

Ertywk az my hywnknek Georgh papnak az olah egyhazak fw pwspökenek panaszolkodo jelenteseböl hogy volnanak sokan az olah papok es kalwgerok keozzwl kik wakme, roesegre wettwen magokat az elebi tewelgesnek az papan setetsegnek ellene nem akarnanak mondani es az Evangeliumnak igassagara es tizta twdomanyara terni orzagunk wegezesenek is parancholatwnknak is ellene, kik az egyhazbely zolgalatokat is es Isteni diczireteket nem akarnak a koesseg ertesere twlaydon olah nyelwen myelni es zolgaltatni de idegen racz nyelwen. Akarwan azert a my orssagunknak vegezese sserynt ez fele ssofogadatlan olah papokat minden keppen arra kenzeriteni, hogy az Isten igeyeth tystan es igazan twlaydon olah nelwen hirdessek az keossegnek epweletere, ez meg mondot Gycorgy papnak el igazitasa sserynt parancholywk twe hwesegteknek ez lewelnek rendibe eroessen, hogy a fele wakmerö ssofogadatlan olah papokat kik az ewangelium igassagat nem akaryak wenny es olah nelwen nem akariak az Isteni diczireteket ssolgaltattny walamikoron a my lewelewnkel ez meg mondot Georgy pap awagy az ew embere twetoeket megtalal minden bwentetes alat orssagwnk wegessese sserynt az Ewangelium Igassagara es az Isteny diczireteknek olah nelwen valo ssolgaltatasara ugh a mint Geörgy paptol meg igassyttattok wolt a keppen kemssericzetek es Georgy papnak a wagy az eo emberynek e dologban segytsegel legyetek.

Înţelegem din plângerea credinciosului nostru popa Gheorghe Mitropolitul bisericilor româneşti că ar fi mulţi dintre popii şi călugării români, cari, dedându-se la îndrăzneala greşelii de mai înainte, a întunecimii Papei, nu vreau să spună astfel şi să se întoarcă la dreptatea şi ştiinţa curată a Evangheliei împotrivă hotărârii ţerii şi poruncii noastre, şi nu voiesc să facă slujba bisericească şi laudele lui Dumnezeu pe înţelesul obştii în limba ei românească, şi să slujească aşa, şi în limba sârbească (rácz). De aceia, voind, după hotărârea ţerii, pe acest fel de popi români neascultători cu tot chipul să-i silim ca să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu curat şi drept în limba lor adevărată, românească, spre edificarea obştii, după îndreptarea zisului popă Gheorghe vă poruncim cu tărie, pe temeiul acestei scrisori, credinţei d-voastră că pe astfel de popi români îndrăzneţi, neascultători, cari nu vreau să primească dreptatea Evangheliei şi cari nu vreau să slujească lauda lui Dumnezeu în limba românească, când va veni zisul popă Gheorghe, sau omul lui la voi, supt orice pedeapsă, după hotărârea ţerii noastre, să-i siliţi la dreptatea Evangheliei şi la slujba laudei dumnezeieşti în limba românească, aşa precum aţi hotărât cu popa Gheorghe; şi să-i fiţi în acest lucru de folos popei Gheorghe sau oamenilor lui.

Secus nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Datum Albe-Iulie, undecimo die novembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo.

Ex commissione Sacre Maiestatis Regie propria.

(Bistriţa, Archiva Oraşului, *Copialbuch*, II; publicată şi în „Analele Academiei Române", XXVII, p. 24, nº VIII.)

MCLXIX.

Alexandru-Vodă al Moldovei, despre un Ţigan al mănăstirii Humorului. Iaşi, 1567, 24 Novembre.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini nobis sincere dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Conqueruntur nobis monachi monasterii nostri humoriensis, quod, elapsis hisce temporibus, aufugit ab illis unus Cziganus qui sese recepit in tenuta Dominacionum Vestrarum. Tandem miserunt predicti nostri monachi unum eorum subditum causa coemendorum quorundam mercium non ita diu; cui cum Cziganus fugitivus obviasset, sponte cum eo homine ad pristinum locum reverti volens, iter versus regnum nostrum aggressus est. Quos officiales Dominacionum Vestrarum in itinere libero impedierunt et, Czigano reducto, violenter hominem spoliarunt acceperuntque illi unum equum et duos florenos ungaricales. Quod fieri, respectu induciarum nostrarum cum Maiestate Regia vel toto regno, haud debebat. Sed, ut iam in animo perpendimus, plus iusto talia mala ex tenutis vestris oriuntur, et de die in diem pullulant, latronumque malicia super subditos nostros crescit, cum vestrates in pace ad vota sua in terra nostra peragrant negociacionesque et merces exercent. Respectu igitur induciarum nostrarum amicicieque et tranquillitatis mutue, adhortamur Dominaciones Vestras ut malefactores puniant et exhibitori harum, tam Cziganum, quam res ablatas, restituant, ut ea in monasterium nostrum referat; nam, nisi fecerint, alie raciones nobis sunt querende. Valere Dominaciones Vestras quam optime volumus. Datum ex oppido nostro Ias, 24 die novembris, anno Domini 1567.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis et porkolabo civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXX.

„Popa Gheorghe şi Vlădică românesc“ către Bistriţeni, despre soborul popilor româneşti, hotărârea luată de a se face slujba în româneşte, exemplul dat de Braşoveni şi datoria lor de a-l urmă. Tiuş, 1568, 14 Ianuar.

Keozeonetemet es szolgalatomot aianlom kegyelmeteknek mynt bizott uraymnak. Kegielmetek zwkseges dolgot teot az keossegnek Istennek penig kedwest, hogy ez papokot ide kwldeottek kegyelmetek; iollehet az gywles megh leot wala, de wyonnan walo tractatosom leon az zent irasbol welek leon hat dologrol kyt olahwl irwa wiznek, de eok ys iowa hattak. De fw dolog kyralhaza mennek ez, hogy az Zentegyhazban mynden zolgalatott olah nyelwen mongyanak, hogy az keosseg erche, az mynt ew felseghe kyraly is paronchollya. Az brassayak harom eztendeie hogy olah praedicatort tartnak kereztyeneket my discipuluswnkot. Kegyelmed legyen ezeknek segitseggel mert az fogattak hogy eok ys el kezdyk: tartozyk es

Vă închin mulţămita si slujba mea d-voastră, ca oamenilor miei credincioşi, D-voastră aţi făcut lucru folositor obştii şi plăcut lui Dumnezeu că aţi trimes pe aceşti popi aici; se poate să fi fost adunarea, dar Sfatul din nou cu ei din Sf. Scriptură a fost despre un lucru pe care îl duc scris româneşte; dar şi ei au primit aşa. Însă lucrul de căpătenie cu care merg acasă e acesta: ca să facă în Sfânta Casă toată slujba în limba românească, ca obştea să înţeleagă, precum porunceşte şi Măria Sa Craiul. Braşovenii ţin de trei ani predicator român, fiind creştin, ucenic deai noştri. Dumneata să li fii acestora de ajutor fiindcă s'au prins că şi ei vor începe: şi eşti chiar dator dumneata să-i aperi, la aşă ceva să-i şi sileşti, pe cei în-

kegyelmed otalmazny, effelere reia ys kenzeriteny az wakmereoket megh feddeny es amovealny ab officio, mynt az orzag wegezte, hizem hogy kegyelmed kez lezen; ez iffiabik kywaltkeppen ember lezen. Ha kegyelmed kezzel fogya az isteny dolgot, ezwtan ys kegyelmed kwlgie ide az protopapot ys. En kegyelmednek eoreomest myndenbe zolgalok. Ide fele sok kereztyen olah pap wagyon. Isten tarcha megh kegyelmeteket.

drăzneţi să-i ameninţi şi să-i scoţi din slujbă cum a hotărît ţara. Cred că dumneata vei fi gata a o face; mai cu seamă acesta mai tânăr va fi om potrivit. Dacă dumneata te apuci de lucrul lui Dumnezeu, şi după aceasta să mai trimeţi dumneata aici pe protopop: eu te slujesc bucuros în toate pe dumneata. Prin partea asta sunt mulţi preoţi români creştini. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră.

Ex Tywys, 14 die ianuarii 1568.

Georg pap az olahok pwspeoke [=Popa Gheorghe şi Vlădică românesc].

[V°:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici iuratisque civibus civitatis bistriciensis, dominis mihi honorandis.

[Pe o foiţă anexată:] Ceteri in subsidium conferant istis aliquid pro expensis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, p. 25, n° IX.)

MCLXXI.

Iaşi, 1568, 15 Mart.

Alexandru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nevoia ce are de medicul Andreiu.

Alexander, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini nobis sincere dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Rogamus Dominaciones Vestras Spectabiles firmiter ut quanto cicius amore nostri Andream chirurgum, inhabitatorem vestrum, ad nos mittant, nam maxime eius arte et opera in presenti indigemus. Laboramus enim morbo quodam, quod vitare eius opera, iuvante Deo, arbitramur. Rem gratam Spectabilitates Vestre nobis prestant; quibus parati erimus in pluribus complacere. Predicto quoque magistro, ut decet, bonam mercedem dabimus et, honeste tractantes, eum sine mora remittemus Spectabilitatibus Vestris. Valere quam optime Spectabilitates Vestras volumus. Date ex oppido nostro Ias, quinta die marcii, anno Domini 1568.

Ex mandato Wayvode proprio,
Stephanus a Dees, secretarius.

[V°:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis, et cetera.

[Tot acolo:] до бирѣꙋл ѡт Бистрицѣ [=către birăul din Bistriţă].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXXII.

Iaşi, 1568, 16 Mart.

Bogdan-Vodă al Moldovei, despre medicul Andreiu pe care-l retrimete, tatăl său fiind mort.

Bogdanus, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Ad petita Spectabilis et Magnifici domini,

sanctissime memorie, parentis nostri Alexandri Wayvode Dominaciones Vestre Andream chirurgum transmiserant, qui postquam e vita parens noster predictus excessisset ad nos pervenit. Cum itaque nos in presenti eius opera minus indigemus, Spectabilitatibus Vestris remisimus, animo tamen grato, tam operam Spectabilitatum Vestrarum, quam illius accipentes. Valere Spectabilitates Vestras quam optime volumus. Date ex oppido nostro Ias, 16 die marcii, anno Domini 1568.

Ex mandato Spectabilis principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees, secr[etarius].

[V°:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis, et cetera[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXXIII.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre ştirile primite de la ei. Iaşi, 1568, 23 Maiu.

Bogdanus, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti, salutem et felicium quorumque successum, et cetera. Nunciata et dona Dominacionum Vestrarum Spectabilium per agilem et honestum virum Petrum Lanium, exhibitorem harum, concivem earundem Dominacionum Vestrarum, animo grato accepimus; de quibus sumas agimus et habemus gracias. Remisimus autem eundem tabellarium vestrum, cui nonnulla oretenus dicenda iniunximus. Quidquid itaque nomine nostro retulerit, fidem indubiam eidem prestare velint. Valere Dominaciones Vestras Spectabiles quam optime volumus. Date ex oppido nostro Ias, 23 die maii, anno Domini 1568.

Ex mandato S[erenissimi] principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees, s[ecretarius], et cetera.

[V°:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis nobis sincere dilectis, et cetera.

[Tot acolo:] до Бистричѣи [=către Bistriţeni].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXXIV.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre înlocuirea lui Petru-Vodă al Ţerii-Româneşti cu Alexandru-Vodă şi voia de a nu se opri de la întors pribegii. Alba-Iulia, 1568, 19 Iunie.

[Ioan al II-lea, rege, către Braşoveni.] Licet antea vobis commiserimus ut boerones profugos ab ingressu in Transalpinam regionem prohiberetis, Petro Wayvoda in illis partibus adhuc dominante, tamen, quia novus Wayvoda eisdem partibus transalpinensibus ab Imperatore Potentissimo prefectus iam est, abdi-

---

[1] Piatra de mormânt de la Slatina a lui Alexandru are însă data de 5 Maiu (*Inscripţii*, I, p. 48). Să trebuiască a se cetì: 16 Maiu în data documentului nostru? Dar şi Letopiseţul lui Azarie şi, după el, Ureche au „Mart". La 9 April venià la Constantinopol vestea morţii lui Alexandru, despre care un raport din aceiaşi lună afirmà numai că e slab (cf. vol. II, p. 578; XI, p. 78, n° cxx şi nota 3). Bogdan ar fi fost făcut Domn, tatăl său aflându-se încă în viaţă (vol. II, *l. c.*). La 11 Maiu, ambasadorul imperial la Poartă ştie despre moartea lui Alexandru (*ibid.*, p. 579, n° DLVII). La 13 ale lunii se întorceà capugiul plecat de la Adrianopol, la începutul lui April (*ibid.*, p. DLIX). Să se fi arătat Alexandru ca mort atunci când el erà adăpostit la mănăstire? Socotelile Braşovului (vol. XI, p. 805) au soli moldoveni în Mart şi April, fără a se arătà rostul lor.

cato Petro Wayvoda, mandamus vobis firmiter ut boerones transfugas ab ingressu in Transalpinensem Terram minime prohibeatis, sed eisdem liberum ingressum pro obtinendis bonis atque confitiendis rebus suis concedere debeatis...

Albę-Iuliç, 19 die iunii, anno Domini 1568.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 512.)

MCLXXV.

Alba-Iulia, 1568, 5 August.

Ioan-Sigismund Zápolya despre Cerchezii, răscumpăraţi dela Tatari, cari trec spre Rodna.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, universis et singulis Generosis, Magnificis, Egregiis nobilibus dominis comitibus, castellanis, provisoribus, tributariis, teloneatoribus poncium et vadorum custodibus eorumque officialibus, item Prudentibus, Circumspectis iudicibus iuratisque civibus civitatum, oppidorum, villarum, possessionum, cunctis eciam aliis quocunque officio et prefectura ubilibet, tam in regno nostro Hungarie, quam aliis regnis fungentibus, presencium noticiam habituris, amicis nobis sincere dilectis, salutem et felicium quorumcunque prosperum successum, subditis vero nostris graciam nostram. Tres Czerkezii, presencium ostensores, proximis annis per Tartaros abducti et Turcis divenditi, nunc a captivitate turcica liberati, per regnum nostrum Transsilvanie et partes Rwscie in patriam eorum regrediuntur, supplicantes nobis humillime dignaremur literas nostras salvi conductus clementer ipsis concedere. Quibus nos, ad eorundem humillimam supplicacionem, hunc salvum conductum nostrum tucioris itineris gracia benigne concessimus. Proinde Amicicias Vestras rogamus benevole, subditis vero nostris mandamus firmiter, velint, Amicicie Nostre respectu, predictos tres Czerkezios ubique libere, pacifice et citra impedimentum dimittere; facturi nobis quoque rem gratam, ipsis vero Czerkeziis pernecessariam; subditi vero nostri debeant et teneantur. Presentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, quinta die mensis augusti, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo.

Exhibite sunt 11 die augusti [1]. *Ioannes, electus rex.*

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie în *Copialbuch* II.)

MCLXXVI.

Turda, 1568, 18 Novembre.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre oamenii pe cari-i trimete în Moldova Wolfgang Wucevič.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, universis et singulis fidelibus nostris Magnificis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus, iudicibus nobilium, capitaneis, prefectis, provisoribus, castellanis et officialibus arcium et aliorum quorumcunque locorum prefectis, item Prudentibus, Circumspectis iudicibus et iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis cuiuscunque status et condicionis hominibus ubivis in hoc regno nostro Hungarie et Transsilvanie existentibus et commorantibus, presentes visuris, salutem et graciam. Fidelis noster Egregius Wolffgangus Wgchyowyt, Aule nostre familiaris, expediturus est in Moldaviam duos servitores suos, Thomam Racz et Wolffgangum Kozyrowyt, ad Spectabilem et Magnificum dominum Wayvodam et alios fratres et amicos suos in illis partibus

[1] Poate şi Doamna Irina a lui Petru Şchiopul erà dintre asemenea Cerchezi răscumpăraţi; în orice caz ţiitoarea lui, Maria Cercheza.

existentes, ex clementi annuencia nostra, qui inde secum equos et porcos adducturi sunt. Mandamus itaque Fidelitatibus Vestris harum serie firmiter ut prefatos Thomam Racz et Wolffgangum Kozyrowyt in hoc itinere ipsorum, tam eundo, quam redeundo, una cum porcis et equis, si quos adducturi sunt, quiete ubique et pacifice dimittere et per vestros dimitti facere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Datum in oppido nostro Thorda, 18 die mensis novembris, anno Domini 1568.

Ioannes, electus rex.

Exhibite sunt nobis die 25 novembris.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie in *Copialbuch* II.)

MCLXXVII.

Bogdan-Vodă către Bistriţeni, despre sodăşii din Vama păgubiţi de tatăl său, pescuitul pe apa Dornei şi cosirea fânului din livezile vecine. Iaşi, 1568, 19 Novembre.

Bohdanus, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Literas Spectabilitatum Vestrarum intelleximus, in quibus scribunt de damnificatis sponsoribus ex villa nostra Vama, quos genitor noster pie memorie privavit. Nos itaque una cum consulibus[1] nostris statuimus ac decrevimus ut ea quecumque tempore parentis nostri, tam in regimine nostro, quam extra acta sunt, omnia posthabeamus, et non amplius iudicemus. Cum itaque ista respondencium in tempore domini parentis nostri acta sunt, eam rem immemoratam esse volumus. Ut autem de Dorna fluvii piscacione et falcacione feni eiusdem prati scribitis idque optatis ut liberi vestrates utantur omni fruge, id concedere minus possumus; nam habemus eciam ultra Dornam villas, quos privari facultate Dorne et prati eius minus possumus, nec volumus. In hac re igitur Dominaciones Vestre nobis parcant, et quam optime valeant. Date ex oppido nostro Ias, 19 die novembris, anno Domini 1568.

Ex mandato Illustrissimi principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis amicis, vicinis nobis sincere dilectis, et cetera.

[Tot acolo:] до бирѫѹ ѡт Бистриц [= birăului din Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXXVIII.

Bogdan-Vodă către Bistriţeni, despre paguba unor oameni din Ţinutul cetăţii Neamţului. Iaşi, 1568, 23 Novembre.

Bohdanus, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Conqueruntur nobis subditi nostri Andreka et Ioon ex Borczest Petrusque de Toplica, ex tenutis arcis nostre Nemcz, quod preteritis hisce temporibus transierunt ad partes Dominacionum Vestrarum cum quibusdam iumentis venalibus, videlicet cum undecim bobus et quinque vaccis, una equa et uno equo. Summatim autem ex fassione eorum intelleximus illos, videlicet prefatos subditos nostros, habere damnum in prefatis iumentis quinquaginta

---

[1] *Consiliariis:* Domnul minor lucră cu sfetnici.

ducatorum in auro, nam telonium quoque, tam in terra nostra, quam in terra Dominacionum Vestrarum, iuste persolverunt. Dominaciones Vestre vero illos, sine causa, et captivarunt, et pecoribus privarunt, illosque criminarunt ut homines illius terre furtim in nostrum regnum transferrent. Sed isti nihil horum perpetrarunt, verum alius quidam ex illis villis predictis, diu in terra nostra commoratus, parentes et sorores egenos intulit; isti vero minus sunt in causa. Cum itaque homines Dominacionum Vestrarum iniustis causis non solum non molestantur in nostro regimine, verum et defendantur, rogamus Dominaciones Vestras amanter ut amore nostri illis omnia ad unguem restituant, ne damnificati ad nos redeant; parati et nos in similibus Dominacionibus Vestris gratificare. Valere Dominaciones Vestras quam optime volumus. Date ex oppido nostro Ias, 23 die novembris, anno Domini 1568.

Ex mandato Illustrissimi principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis, et cetera [1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCLXXIX.

Bistrița, 1569, 11 Ianuar.

Bistrițenii către Alexandru-Vodă al Moldovei, despre pagubele oamenilor din Ținutul cetății Neamțului.

Anno Domini 1569. Excusacio quedam Wayvode moldaviensis facta.

Spectabilis ac magnifice domine, domine vicine ac amice nobis graciosissime. Salutem ac serviciorum nostrorum commendacionem. Intelleximus literas Magnificencie Vestre ex parte duorum subditorum eiusdem Magnificencie Vestre, Ioannis et Andreka de Borchest (nam ii duo tantum ad nos venerunt, tercius, Petrus, nusquam apparet, in literis eiusdem Magnificencie Vestre comprehensus), quod conquesti sunt de bobus undecim, quinque vaccis, equa una, equo uno, quasi nos iniuria in iisdem suis iumentis et damno affecissemus. Voluimus itaque Magnificencie Vestre rem clare per nostros transscribere ut ostenderemus certe nos non esse eo animo, ut quemquam, nedum subditos Magnificencie Vestre iniuria aut damno afficiamus, sed pocius,—id quod multi testari cogebuntur, si verum fateri volunt,— defendamus et adiuvemus; quod deinceps parati erimus facere. Horum autem res sic se habet nimirum: Cum iidem primo e Moldavia egressi essent, non solito more, sed diverso,—in telonio sese indicarunt, ita ut, in manifesto mendacio deprehensi, suspectos sese redderent. Et id quidem fecit Petrus cognominatus Bompa, qui omnia pecora sua esse dixit prefata. Cum itaque rem cognovissemus, eo quod huc in civitatem ingredi nollent et solitum vigesimum deponere, pro iisdem misimus, ac, cum servitor noster aliiscum tamen prorsus illis dixisset conspectus esset Petrus Bompa, qui alias famosus fur hic est, et eciam intra hoc tempus, postquam fuga hac elapsus est, quendam interfecit,—fugam quam potuit celerrimam apprehendit ac in silvam sese coniecit. Reliqui duo unacum pecoribus introducti; et, quia cum fure fugitivo et manifesto socii fuerant, in vincula coniecti, aliquamdiu, ad dies quinque aut sex, detenti, fassi sunt (tametsi diverso modo ac mutila [2]) se illic non amplius habere quam pecora octo, — reliqua esse fugitivi Petri Bompa dicentes. Sed nos, respicientes amiciciam Magnificiencie Vestre, cum nos orarent

---

[1] Cf. *Documentele Bistriței*, I, p. LXX.
[2] *Mutilo.*

penes illos[1] et alii e regno Magnificencie Vestre (nomina si opus est), ac simul pro illis fidei iuberent, etsi lege et iure regni huius, quo nimirum socii furum et fugitivorum, non solum bona sua amitterent, verum eciam pena capitis seu suspendii seu alterius supplicii, unacum sociis suis, quibus sese adiungunt, demererentur, striccius cum iisdem agere poteramus, tamen id facere noluimus. Et sepissime coram nobis susceperunt, nos tantum eosdem emittere debere, se in manus nostras prefatum Petrum Bompa traditurос; nos itaque, ut diximus certe, potissimum habito respectu autoritatis et vicinitatis Magnificencie Vestre, sub his condicionibus, quibus ipsimet sese coram nobis alligarunt, sponte se firmiter observaturos, eosdem emisimus, ad fideiussionem, ut diximus, quorundam subditorum Magnificencie Vestre, prima: Ut, quod susceperunt, in manus nostras adducant prefatum famosum furem et maleficiarium Petrum Bompa, deinde ut sese de suis rebus et pecoribus que sua dicerent, sufficientibus testimoniis iustificarent ac intra quatuor septimanas, prout sese alligarunt et susceperunt, omnino coram nobis rursum comparerent. Sed iidem omnia hec neglexerunt, nam die prefixa neque huc venerunt, neque Petrum huc statuerunt, neque sese iustificarunt. Nos tamen illos exspectavimus eciam sex aut octo septimanas, ac, cum tamdiu rem protraxerint, pecora illorum plane perierunt, ipsi autem tardissime iam adsunt, utpote post diem Natalem Domini iam exactis undecim septimanis, sicque, neglecto tempore prefixo, prorsus sesemet in suspicionem inducunt. Cum autem lex regni huius non a nobis, sed nos ab ipsa dependeamus, obnixe et humiliter petimus Magnificenciam Vestram quatenus nihil hac in parte erga nos gravari, sed, si quam concepit indignacionem, eandem graciose remittere dignetur. Nam profecto non est nostrum quemquam damno afficere, sed pocius defendere, potissimum vero subditos Magnificencie Vestre; id quod certe et his contigisset si causam suam, quamvis suspectissima erat, non neglecto tempore rectificassent. Sed et in posterum Magnificencie Vestre, in omnibus nobis possibilibus, nos semper amiciciam et bonam vicinitatem erga Magnificenciam Vestram et defensionem erga subditos eiusdem observaturos bona fide esse promittimus ac officia nostra deferimus. In reliquo eandem Magnificenciam Vestram altissimo Deo commendamus, et cetera. Datum Bistricie, die 11 ianuarii, anno Domini 1569.

(Bistrița, Archiva Orașului; *Copialbuch* II.)

MCLXXX.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre nunta surorii lui Cheajna. Iași, 1569, 12 Ianuar.

Bohdanus, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti, et cetera. Salutem et felicium quorumque successum. Quoniam ex ordinacione divina, iuxta ritum sancti matrimonii, locavimus Magnificam et Generosam sororem nostram Knesnana, naturaliter nobis dilectam, cuidam fideli boiaronum nostrorum, cuius nupcie future sunt celebrande ad ultimum diem mensis ianuarii, — scientes itaque Dominaciones Vestras nobis esse amicos, qui non minus nobis quam sibi gratulentur, rogamus easdem diligenter ut ad prenominatum diem nupciarum apud nos presto sint nobiscunque una congratulentur. Quod si Dominaciones Vestre amore nostri fecerint, pari diligencia in omnibus eisdem gratificari volumus. Valere Dominaciones Vestras quam optime volumus. Date ex oppido nostro Ias, 12 die ianuarii, anno Domini 1569.

Ex mandato Illustrissimi principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[1] „În folosul lor."

[Vo :] Prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis sincere nobis dilectis [1].

[Tot acolo:] Де Бистриц [= la Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXXXI.

Iaşi, 1569, 20 Ianuar. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre plângerile oamenilor din Ţinutul Cetăţii Neamţului.

Bogdanus, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudentes et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumcunque sucessum, et cetera. Literas et nunciata Dominacionum Vestrarum intelleximus, in quibus accusant culpantque Dominaciones Vestre subditos nostros Ioannem et Andream ex Borczest damnificatos, duabus ob causis, primum quia Petro Bompa, furi manifesto, sese associassent cum eoque iter suscepissent, ob quam causam et captivati iumentisque privati sunt; secundo, quod, spondentibus aliis, dimissi, ad statutum diem coram conspectu Dominacionum Vestrarum cum testibus presto non fuerunt. Verum est quod, iuxta scripta Dominacionum Vestrarum, si qui quibuscunque sceleribus contaminatis sese associant, comprehensi simili pena puniuntur; tamen, quia Dominaciones Vestre amore nostri subditis nostris Ioanni et Andree cursum puniendi mitigarunt, gratum nobis est. Deinde, quamprimum tabellarius Dominacionum Vestrarum ad nos pertinxit, homines prefati subditi nostri una cum Petro Bompa et testibus fide dignis in conpectu nostro cum homine Dominacionum Vestrarum astiterunt; ex quorum fassione intelleximus illos emisse iumenta per Dominaciones Vestras ablata ab hominibus bonis terre nostre, nec sciebant Petrum Bompa furem esse. Cum itaque ex relatis et fassione eorum manifestum sit eos non ex contumacia, sed ex simplicitate eorum in hunc casum incidisse, rogamus Dominaciones Vestras diligenter ut prenominatis Ioanni et Andree propria iumenta restituant. Quem vero Petrum furti Dominaciones Vestre accusant, quamvis ipse se testibus adhibitis excuset, tamen suis iumentis careat. His gratam rem Dominaciones Vestre nobis prestant. Valere Dominaciones Vestras quam optime volumus. Date ex oppido nostro Ias, 20 die ianuarii, anno Domini 1569.

Ex mandato Illustrissimi principis Waywode proprio,
Stephanus a Dees, et cetera.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis, et cetera.

[Tot acolo:] Де Бистриц [= la Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXXXII.

Iaşi, 1569, 21 Ianuar. Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre procesul oamenilor săi din Ţinutul cetăţii Neamţului.

Bohdanus, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini sincere nobis dilecti. Salutem et felicium quorumque successum. Postquam contenta literarum Dominacionum Ves-

---

[1] V., pentru această căsătorie a Chiajnei cu Apostolachi Comisul, Iorga, *Viaţa femeilor în trecutul românesc*, Vălenii-de-Munte, 1911, p. 46.

trarum accepissemus, una cum homine Dominacionum Vestrarum, subditi nostri damnificati, cum Petro Bompa et testibus, coram conspectu nostro presto fuerunt et se iustificarunt[1]. Ut itaque in execucione iuris Dominaciones Vestre clementer cum illis egerunt prius, idem et nunc rogamus ut amore nostri faciant, et pecora Ioannis et Andreke restituant pro amicicia nostra, Petrum autem, quem furti accusant Dominaciones Vestre, privent suis pecoribus propriis. His rem gratam Dominaciones Vestre nobis prestant. Valere Dominaciones Vestras quam optime volumus. Date in oppido nostro Ias, 21 die ianuarii, anno Domini 1569.

Ex mandato Illustrissimi principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCLXXXIII.

Ioan-Sigismund Zápolya recomandă pe Vlădica românesc reformat Pavel din Turdaș. Mediaș, 1569, 8 Februar.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis Spectabilibus, Magnificis, Egregiis nobilibus comitibus, castellanis, provisoribus, officialibus eorumque vices gerentibus, item Prudentibus, Circumspectis iudicibus iuratisque civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis cuiuscunque status et condicionis hominibus ubilibet in regno nostro Transsilvanie constitutis et commorantibus, presentes visuris, salutem et graciam. Cum nos, inducti vita, erudicione et morum honestate honorabilis Pauli de Tordas, ipsum ad supplicacionem nonnullorum fidelium nostrorum in episcopum seu superintendentem generalem ecclesiarum wallachicarum regni huius nostri Transsilvanie per alias literas nostras elegerimus et episcopatum quem antea honorabilis quondam Georgius de Zenthgyeorgy tenuit, eidem contulerimus,—ut igitur ipse Paulus de Thordas in hac funccione sua commodius et utilius procedere ac verbum Dei in ecclesiis wallachicis lingua wallachica pure et sincere propagare possit, Fidelitatibus Vestris harum serie mandamus firmiter quatenus, dum et quando prefatus Paulus de Thordas aut eius nomine homo ipsius, vos aut quemlibet vestrum cum presentibus requisierit, eidem Paulo de Thordas aut homini suo in hac funccione sua episcopali omni auxilio adesse et ipsos ad docendum verbum Dei et reformanda sacramenta atque ceremonias iuxta institucionem Christi, immo universa et singula que sui muneris sunt exsequenda admittere, solitos item proventus episcopales predecessori suo, quondam Georgio Zentgyeorgy, administrari consuetos, per ministros wallachicos ecclesiarum dicioni vestre subiectarum ad manus suas aut hominis sui ad id per ipsum deputati administrari facere ac personas ipsorum ab omnibus violenciis tueri et defendere, quin pocius, sicuti necessitas postulaverit, securitatis gracia ad loca tuta deducere et concomitari modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Datum in civitate nostra Meggyes, octava die mensis februarii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono.

Ioannes, electus rex.

(Bistrița, Archiva Orașului; *Copialbuch* II; publicată și în *Analele Academiei Române*, XXVII, p. 27, nº x.)

[1] V. p. 535, nº MCLXXXI.

MCLXXXIV.

Iaşi, 1569, 25 April.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o pagubă a lui Teodor din Vama.

Bohdanus, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini nobis sincere dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Ex conquestione Teodori de Vama et aliorum testimonio, subditorum scilicet nostrorum, intelleximus quod, cum his diebus idem Teodorus de Vama pro suis rebus necessariis in tenutis Dominacionum Vestrarum commoraretur, quidam civis ville Taldros iniuste equum Teodori sibi vendicari voluit, affirmans ab ipso fuisse furatum; Dominaciones Vestre vero diem et tempus proscripserunt ut Teodorus bonis testibus sese iustificaret. Ex commissione itaque nostra, videntes eum iniuste ab homine taldrosiensi molestatum, Ioannes Kokoska, czikoviensis, septimusmet, una cum Teodoro, Dominaciones Vestras accedet, a quo equus est emtus. Ut autem fidem Dominaciones Vestre illi prestent, et alios equos ex eadem turma vel grege idem Ioannes ducet et signum ipsius; unde subditus noster condemnari minus potest. Rogamus itaque Dominaciones Vestras ut amore nostri legem subditis nostris administrent eumque liberum reddant et, lege iusta mediante, damnum suum restitui faciant, quod causa civis taldrosiensis accepit. Gratam rem Dominaciones Vestre nobis prestant; quibus parati et nos erimus in similibus gratificari. Valere Dominaciones Vestras quam optime volumus. Date ex oppido nostro Ias, 25 aprilis, anno Domini 1569.

Ex mandato Illustrissimi principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees, manu propria.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis sincere nobis dilectis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCLXXXV.

Şieu, 1569, 24 August.

Ioan Dunca, vice-şpan de Maramureş, către Bistriţeni, despre o ceartă pentru nişte oi ale unor Români.

Keozeonetemet es zolgalatomat irom kegyelmednek mint bizot zomzed uramnak. Thowaba ertem az kegyelmed levelit meljben kegyelmed ir az olahok dolga feleol, hog azt mongia az az olah, hog az ẅ marhaia volt es ẅ azt atta el es azt is mongia hog meg bizoniltia hog ẅ marhaiat altal el es ẅ neky tulaydona volt, azirt a hwn ẅ azt mongia hog zolgalt igaz hog zolgat azt mw is nem tagagiuk, de nem tugiuk michia gondolattiaban el ment s az Bufftia Lwkach zallasat es az Bufftia Ianoset az hawason fel gwtota s meg igete. Egik dolga ez es hog [e] dolgot meg mwelte perbe fogtak es zaz forintot keowetek rayta es nag nehezen 12 forintba zerzik el es az mi kewes

Îţi scriu mulţămirea şi slujba mea d-tale ca domnului, vecinului mieu credincios. Apoi am înţeles scrisoarea d-tale în care scrii d-ta despre afacerea Românilor, că acel Român spune cum că au fost vitele lui, şi el le-a vândut, şi mai spune că va dovedì că a vândut vitele lui, şi că au fost lucrul lui. De aceia, unde spune că a slujit credincios, nici noi nu tăgăduim; dar nu ştim cu ce fel de gând s'a dus de a aprins şi a ars stâna lui Luca Buftea şi a lui Ion Buftea; sus pe munte. Fapt e aceasta, şi pentru că au făptuit-o l-au dat în judecată şi i-au cerut 100 de florini, şi cu multă greutate l-au scăpat cu 12 florini, şi a plătit cu puţinele oi câte le-a avut. Lucrul l-au făcut atunci Vlad Balea, Gheorghe

iwha volt ẅ abba fizete azt azirt az dolgott akor Balia Lazlo, Balia Georg, Iody. Janos, Maros Jakab es Bizo Mihal ezek zerzetek akor el golgat ezt az 12 forintot az espanak fizete tudni illik Pogan Menihartnak, az kike penig az zallas volt azonak esmet 4 forintot fizetet abba atta ẅ az my reze volt meg az melj embernek iwha volt vele meg azt is fizetisbe ejtete miaiatta. Thowaba el ment s az erdeon ez embernek iwhat eg kosarba be rekeztete es ug hatta ott es az embernek eg fiat es ebejt el vite ereowel es Moldowaba howa hordota az germeket es az ember 4 forintot fizetet eg nemes embernek hog segitete keresnj mind Orozfeoldben s mind Moldowaba et ott son meg nem talaltak hanem itt az kegyelmed tartomaniaban tudni illik Maioron az Lazarne fianal meg, meg az ajambor vote *(sic)* el hog meg eotete *(sic)* hog illien moldon kapta volt el az giermeket esmet eg medwe fiat tiltot volt meg az espan hog el ne vezessik s w elment s agion uteote, aba is 3 forintot fizete. Kossma azirt eny niomorusagot vallot ez ember az w zolgallatia miat. Thovaba ez eozel kit meg is irtam vala kegyelmednek hog ez embernek mas ember iwhawal wezet volt zaz iwhok el es mind anẅt kerestik mind oroz feoldben s mind Moldowaban de sehwl meg nem talaltak hanem Borgon Zabados Griganal talaltak meg lenni; azirt kirwnk kegyelmedet mint bizot zomzet uraimot hog kegyelmed az regin nemesembereket karba ne hagia a hwn megtalaltak az marhat kegyelmed onnet fizetessen meg nekik mert egiebwn nem mehetnek hanem az ẅ marhaiokat meg talaltak. Melj dologban esmet vizont zolgalni akarunk mint bizot zomzed urunknak. Isten tarchia meg kegyelmedet minden iawaval.

Balea, Ion din Iod, Ion Mareș și Iacov Mihai Bizo; acești 12 florini i-au plătit șpanului, adecă lui Meinhard Pogan; acelora a cui a fost stâna, iarăși li-a plătit 4 florini; și partea de oi a omului aceluia, care erà cu el, și aceia a dat-o în plată. După aceia s'a dus prin pădurea Sasului, oile omului acestuia le-a închis într'un staul, și așà le-a lăsat acolo; și pe feciorul omului și pe cânii aceluia i-a dus cu puterea în Moldova. Și omul a plătit 4 florini unui nemeș pentru că l-a ajutat să-și caute feciorul, atât la Ruși, cât și în Moldova; și acolo nu l-au găsit, ci aici, în Ținutul d-tale, adecă în Maier, la feciorul Lăzăroaii; păzitorul l-a luat și l-a... (?), că în felul acesta a putut luà feciorul; iar șpanul a poruncit să nu ducă de-acolo un puiu de urs, și el s'a dus și l-a omorât, și pentru asta a plătit 3 florini. De-aceia Cozma a destăinuit atâta năcaz, acest om, din pricina slujbei lui. Apoi, ce ți-am scris d-tale că omului acestuia, împreună cu oile altui om, i s'au pierdut 100 de oi, și atâta le-au căutat și la Ruși și în Moldova, dar nu le-a găsit nicăiri, ci erau la Griga Sabadaș în Birgău. De-aceia vă rog pe d-voastră, ca pe vecinii și domnii miei credincioși, ca d-v. să nu lăsați în pagubă pe săracul boier unde au găsit vitele, ci de acolo să-i plătiți d-voastră, că altundeva n'au unde se duce: ei au găsit vitele lor. Lucru în care voim să ne slujim între noi, ca domnului, vecinului nostru credincios. Dumnezeu să te țină pe d-ta cu tot binele!

Date ex Saio, 24 augusti 1569.

Ioannes Donka, vicecomes maramorosiens s.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro domino Gregorio Dawm, iudici primario civitatis bisstriciensis, mihi domino, vicino honorando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCLXXXVI.

Alba-Iulia, 1569, 30 Novembre.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre articolele înfăţişate de Vlădica Pavel pentru organizarea bisericilor româneşti reformate.

Nos, Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera, memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod fidelis noster honorabilis Paulus, episcopus ecclesiarum wallachalium, nostram personaliter veniens in presenciam, exhibuit nobis et presentavit certos quosdam articulos super nonnullis statutis et ordinacionibus in causa religionis, universis plebanis ecclesiarum wallach[ic]arum consencientibus, in synodo et conventu publico presbyterorum wallach[ic]orum in oppido Enyed ad sedecimum diem mensis octobris anni presentis paribus votis conclusos et deliberatos, supplicans nobis humiliter ut nos, eosdem articulos ac omnia et singula in eisdem contenta ratos, gratos et accepta habentes, perpetuo valituros graciose confirmare dignaremur. Quorum quidem articulorum tenor talis est:

Die sedecima mensis octobris, Pal az ola nyelwen valo pyspeoke mind ez olahbely papokal Enyedi synodba es gywlesbe mely gywlest wrunk ew felsege kegyelmes akarattiabol teortenek wolt az Liturgiaioknak zolgaltatasa feleol; ot eok Enyeden egyenleo akaratbol az keowetkezendeo articulusokat wegeztek:

Elseo articulus: Hogy minden dolgok kik isten igeie zerynt az isten newe tizteseget es dyczyeretit nezik azok mind eleo vetessenek es helyen maragyanak. Az my emberek zerzesek penig isten igeye kŵwl az kereztyeny gywlekezetbe be hozattatak azok mindenek hatra hagyatassanak az w felsege byrodalmaba.

Item masod articulus wegeztettet hogy az megholt zenteknek es egieb holtaknak Liturgiat awagy keonyergeost ne teggyenek.

Harmand articulus: hogy jol lehet az eleot az mely egyhazy zolganak awagy papnak felesege megholt ha az papsagot holtaig akarta wyselny annak nem wolt zabad masadzor meghazaswlni. Most Enyedi sinatba igy wegeztettet, hogy ha iambornak teokelletesnek es az zolgalatra elegendeo zemelnek itéltetik, annak zabad legyen meg hazaswlni es hogy tanito pap legyen.

Negyedzer wegeztetet hogy minden pap awagy egyhazy zolga az hwtnek agait a credot es az my attyankot a keonyergest tartozzek az kereztien keossegnek gyakran mynden heten meg magyarazny es rea meg tanytany. Va-

Pavel episcopul celor de limba românească cu toţi popii româneşti în sinodul din Aiud, adunare ce din voinţa Măriei Sale Domnului nostru s'a ţinut, pentru slujba Liturghiei, acolo în Aiud cu aceiaşi voinţă au isprăvit următoarele articole:

Articolul întâiu. Toate lucrurile care după cuvântul lui Dumnezeu privesc cinstea şi lauda numelui lui Dumnezeu să se urmeze şi să rămână. Cele făcute de oameni însă în afară de cuvântul lui Dumnezeu s'a hotărât în adunarea creştină să se lase la o parte în Ţinutul Măriei Sale.

Al doilea articol, s'a hotărât ca Sfinţilor celor morţi şi altor morţi să nu li se facă Liturghie sau rugăciune.

Al treilea articol: se ştie că mai înainte oricărui slujbaş al bisericii sau popă i-ar fi murit soţia, dacă voia să poarte popia până la moarte, acela nu avea voie să se însoare a doua oară. Acum, în sinodul din Aiud s'a hotărât că, dacă se socoate de pe deplin evlavios şi la slujbă destul de destoinic, acela să aibă voie să se însoare şi să fie popă învăţător.

Al patrulea, s'a hotărât că orice popă sau slujbaş al bisericii să fie dator a lămuri adese ori, în fiecare săptămână, şi a predă obştii creştineşti temeiurile credinţei, Crezul şi Tatăl Nostru şi rugăciunea. Dacă vre-un popă nu se va ţinea de această învăţătură, unul ca acela să nu mai fie slujbaş al bisericii.

Al cincilea articol, că, dacă obştea de supt un popă învăţător nu s'ar duce la biserică să asculte cuvântul lui

lamely pap pedig ez tanitasba el nem jarna effele pap egyhazy zolga ne lehessen.

Eoted articulus hogy ha az igazan tanito pap alat walo nep keosseg az templomhoz az ísten igeienek halgatasara es az keonyergeo imatsagnak es az credonak tanulasara nem menne tehat azokat halaloknak orayan az pap ne communicalia meg.

Hatadzor wegeztetet hogy az a mely racz nyelwen walo papok az olahok keozeot az papsag tyztyt vyselik ha az keosseget olahwl az zentsegekre nem tanytyak, azok papok ne lehessenek.

Myert pedig hogy sokan talaltatnak kik az isten igeienek es orzag articulusinak kiket ew felsege orzagawal egyetembe egy nehany gywlesebe kegyes zywel el wegezet azoknak engedetlenek, wegeztetet azyrt hogy effele engedetleneket w felsege feydelmy meltosaga zerynt dyrectora altal orssag articulusi tartasa zerynt kemenien meg bwntetessen.

Dumnezeu şi să înveţe rugăciunea şi Crezul, pe aceia să nu-i cuminece popa în ceasul morţii lor.

Al şeselea, s'a hotărât ca popii de limba sârbească cari slujesc ca preoţi între Români, dacă nu vor învăţă obştea pe româneşte la cele sfinte, aceia să nu mai poată fi preoţi.

Dar, fiindcă se găsesc mulţi cari sunt neascultători cuvântului lui Dumnezeu şi articolelor ţerii pe care Măria Sa le-a hotărât cu inimă milostivă, împreună cu ţara, în câteva adunări, de aceia s'a hotărât că astfel de neascultători să fie pedepsiţi aspru, potrivit cu demnitatea Măriei Sale, prin „diregătorul" Măriei Sale, după cuprinsul articolelor ţerii.

Nos igitur, premissa supplicacione, Nostre modo quo supra porrecta Maiestati Regie, benignitate [= benigniter] exaudita et clementer admissa, prescriptos articulos ac omnia et singula in eisdem contenta ratos, gratos et accepta habendos, approbandos, ratificandos et confirmanda duximus, immo approbamus, ratificamus et clementer confirmamus harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die ultima mensis novembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono.

Ioannes, electus rex.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch* II; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, pp. 27-8, nº XI.)

MCLXXXVII.

Ioan-Sigismund Zápolya, despre vigezima mărfurilor venite din Moldova, Ţara-Românească şi Caransebeş, arendată Braşovenilor.

Mediaş, 1570, 11 Ianuar.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc., fidelibus nostris universis, singulis Magnificis, Egregiis nobilibus ac Providis et Circumspectis comitibus, vicecomitibus, castellanis, officialibus quorumcunque castrorum ac eorum vices gerentibus, item iudicibus, villicis et civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum, possessionum, cunctis eciam aliis quocunque officio et prefectura ubilibet in hoc regno nostro Transsilvanie fungentibus et constitutis presentibus requirendis. Salutem et graciam. Cum nos, perpensa fide et fidelitate fidelium nostrorum Prudentum, Circumspectorum iudicis, iuratorum civium et universorum incolarum civitatis nostre brassoviensis ac tantorum sumptuum in usum publicum ac civitatis brassoviensis magnitudine, quin eciam ob oculos habentes curam eorum in intertenentibus [=intertenendis] exploratoribus habere, consuetam vigesimam illius civitatis brassoviensis vigore aliarum literarum nostrarum superinde confectarum in annum presentem, millesimum quingentesimum septuagesimum,

ipsis civibus solita arenda locaverimus, ac simul ex ipsorum relatibus intelligamus eosdem in recipienda et exigenda vigesima hiis libertatibus, prerogativis et consuetudine usos fuisse, quod videlicet, in oppidis Enyed, Meggyes, Segeswar, Kykelleowar, Byrthalom et Kewhalom, ac aliis solitis et consuetis locis de omnibus rebus mercimonialibus que ex Moldavia, Transalpino et Karansebes in hoc regnum inferuntur et que ex hoc regno nostro in easdem provincias quoquomodo educuntur, iustam et veram vigesimam recipientes, plenariam et omnimodam habuerint potestatis facultatem, proximis vero annis per complures in eorum libertatibus non parum impedimenti fecissent, et ob hoc vigesime nostre emolumenta in manifestam iacturam lucri Camere nostre, ad quam ipsa vigesima spectat, decrescere et extenuare dinoscatur, supplicaverunt nobis humiliter ut eiusmodi incommodis tempestive obstare niteremur. Nos vero, volentes usibus, utilitati et commoditatibus Camere nostre consulere, Fidelitatibus Vestris harum serie committimus et mandamus firmiter quatenus, dum et quando per predictos cives brassovienses cum presentibus fueritis requisiti, in exigenda vera, iusta, solita ac legittima vigesima ac puniendis illis qui res suas quomodocunque a vigesimatoribus occultarent, omni auxilio, favore et subsidio adesse debeatis et teneamini. Secus ne feceritis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Date in civitate nostra Meggies, undecimo die mensis ianuarii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo [1].

Ioannes, electus rex, etc., m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, 317.)

MCLXXXVIII.

Alba-Iulia, 1570, 11 Mart.

Ioan-Sigismund Zápolya către Bistriţeni, despre oprirea exportului pieilor, lucrate de Sibiieni, în Polonia.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et graciam. Intelligimus non deesse quosdam qui cervorum ac cervarum cutes, immo caprinas, quoque ovinas, panterinas, vulpinas, lupinas, mardurinas ac alias ferinas pelles in civitate nostra cibiniensi elaboratas ex hoc regno nostro transsilvanensi per Byztriciam in Poloniam educere non vererentur. Cum autem publicis articulis cautum sit ne eiusmodi pelles ex hoc regno nostro per quospiam educantur, mandamus vobis harum serie firmiter quatenus, acceptis presentibus, a modo deinceps diligenter advigilare, et, si quospiam eiusmodi cutes ferinas ac ovinas et caprinas elaboratas educi comperieritis, statim cutes ipsas adimere ac in racionem nostram occupare, ipsum vero institorem captivare et citra moram nobis significare, nec prius quam accepta a nobis instruccione quoquo modo dimittere aut eliberare debeatis et teneamini. Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die undecimo mensis marcii, anno Domini 1570.

Ioannes, electus rex, manu propria.

[Vo :] Prudentibus, circumspectis iudici ac iuratis civibus civitatis nostre byztriczienſis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Acelaşi ordin se repetă pentru anul 1571, la 18 Novembre *(ibid.)*.

MCLXXXIX.

Gaşpar Bekes către Bistriţeni, despre trimeterea în Moldova a omului său, Lazăr Nagy. Alba-Iulia, 1570, 16 Mart.

Prudentes, circumspecti domini, amici nobis observandissimi. Salutem et amicicie nostre commendacionem. Expedivimus familiarem nostrum, nobilem Lazarum Nagy, in Moldaviam, ad Spectabilem et Magnificum Bogdanum Wayvodam super quibusdam certis nostris negociis; quem ubique Dominaciones Vestre libere transire permittant amicicieque nostre ob respectum in locis adversis et timidis[1] tutis comitivis comitare velint. Quod eisdem in maioribus regratificare non pretermittemus. Superest ut eisdem omnia felicia exoptamus. Datum Albe-Iulie, die 16 marcii, anno Domini 1570.

Caspar Bekes de Kornyak, cubicularius, et cetera.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis dominis iudici ceterisque civibus iuratis civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXC.

Ladislau Pop de Nádasd către Bistriţeni, despre planul de năvălire al unui „fiu de Voevod" în Moldova. Jeciu, 1570, 5 April.

Szolgalatomat es közönetemeth irom kegyelmeteknek mynt baratomnak. Thowaba egy wayda fiu ky Moldoway terekeszik hogy be menne Moldowaba. Ertywk hogy titkon gywlekezik, azert im urunk engemeth ide kwldötth Vechbe es Görgenbe, hogy tudakoznank es hogy meg keresnek. Im a szekel feldere ys myndefele el irtham, eddig meg soha semmi hirt nem kaphatunk felele. Ertem köz hirrel hogy az Bezterczie feldere fogatt volna. Azert kerem kegyelmeteket intem ys az en kegielmes uram kepibe, kegyelmetek ebbe egyebet ne mywellien, hanem kegyelmetek bocziasson titkon embereketh mynden falukra a kyk Bezterczichez valok volnanak hogy meg erthenek. Im mi es czyak valamy embereket varunk azonnal oda megywnk kegyelmetekhez, merth hiszem hogy egyeboth nem leszen hanem otth az kegyelmetek felden; azerth kegyelmetek ollj gondott visellien titkon hogy a myg my oda megywnk addig el ne mennyen. Isten tarczia meg kegyelmedet mynden iowaiwal.

Vă scriu slujba şi mulţămita mea d-voastră ca prietenului mieu. Apoi iată că un fiu de Voevod din Moldova caută să între în Moldova. Înţelegem că se adună în taină; de-aceia m'a trimes Domnul nostru pe mine aici în Jeciu şi Gurghiu ca să aflăm şi să-l căutăm. Iată că şi în Secuime am scris în toate părţile, dar până acum nicio ştire nu am putut căpătă despre dânsul. Aflu din zvon că ar fi apucat prin Ţinutul Bistriţei. De-aceia vă rog pe d-voastră, ba vă şi poruncesc în numele Domnului mieu milostiv, ca d-voastră într'aceasta să nu faceţi altfel, ci să daţi drumul la oameni, în taină, prin toate satele ce se ţin de Bistriţa, ca să-l ajungă. Iată şi noi aşteptăm numai oameni, şi îndată mergem acolo la d-voastră, căci socot că în alt loc nu va fi, ci acolo, în Ţinutul d-voastră; de-aceia d-voastră să purtaţi astfel de grijă în taină ca, până mergem noi acolo, până atunci să nu năvălească. Dumnezeu să te ţină cu tot binele.

Date ex Vech, 5 die aprilis, anno Domini 1570.

[1] „De temut."

Ha kegyelmetek az en lewelembe ketseges volna, im az w felsege paranczіolatyanak massat vettem es kegyelmetekhez kwltem ; kegyelmetek olwassa el.

Dacă d-voastră vă îndoiţi de scrisoarea mea, iată am luat copia poruncii Măriei Sale şi am trimes-o la d-voastră, şi d-voastră s'o cetiţi.

Ladislaus Pap de Nadasd.

[V°:] Prudenti et circumspecto iudici primario opidi Beztercze ac iuratis civibus in eodem, et cetera, dominis et amicis mihi semper observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXCI.

Suceava, 1570, 16 Maiu.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre „lotrul Ştefan-Vodă".

Bohdanus, Dei gracia Wayvoda verusque heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini nobis sincere dilecti. Salutem et felicium quorumcunque successum. Accepimus literas Spectabilitatum Vestrarum amore plenas, in quibus significant quod diligencia et studio earundem latro quidam exul, qui se nominaverat Stephanum Wayvodam, iniuste captus ad Maiestatemque Regiam missus esset; quod nobis res grata omnimodo est ut Spectabilitates Vestre amore nostri id strenue prestiterunt; et rogamus diligenter ut et fore [1] in amore nostri et amicicia incepta perdurent. Ubi autem occasio sese obtulerit, parati et nos Spectabilitatibus Vestris gratificari erimus in omnibus. His valere quam optime Spectabilitates Vestras volumus. Date ex oppido nostro szwczaviensi, 16 maii, anno Domini 1570.

Ex mandato Illustrissimi principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees.

[V°:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, dominis amicis, vicinis nobis sincere dilectis, et cetera [2].

[Tot acolo:] до биръѹл ѡт Бистриц [= către birăul din Bistriţa].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXCII.

Baia, 1570, 8 Iunie.

Locuitorii din Baia către Bistriţeni, despre o datorie de bani a unuia din cetăţenii acestora.

Gnodt und Frydt in Christo Jesw, wnsserem Heylandt, say alzeidt myt uns. Ersame, namhefftige und weysse Herren, wen Euere Weysheit wer das, wer uns ein Frait zw hörren von Euer Weisheit, wnd wissett uns auch in czimliger Gesundthayt von Gnoden Gottes, et cetera, et cetera.

Ersame, forsichtige, namhefftige und waysse Herren. Wir tuen Euer Ersam Weisheit kundt wie das 2 Man Einwonner und Mitbürger zw uns fir uns, fir den ganczen Rott, kumen sein wnd hoben eingeczaigett mitt iren Sellen und Wissenhaitt, die Mener sindtt Nomen Toyde [3] und Gliga, und hoben bezayget das der

---

[1] *In fore = in futurum.*

[2] Această scrisoare şi cele ungureşti în legătură cu dânsa adaugă la cunoştinţele despre învinsul de la 1566, care fusese bătut în Secuime, cum credeau unii Saşi. Cf. Iorga, *Pretendenţi domneşti în secolul al XVI-lea*, „Analele Academiei Române", XIX, p. 32.

[3] Todea.

gutt Man von euch, mitt Nomen Alberth, Einwoner zw euch, hott sich scholdtmesyg geben, den Lasse[1] von uns mitt 14 Toller, und ist auch gettedigett vorden fir dem Her Gregorio Daum, Richter gewessen zw euch. Dorumb bitten mir Euer Weisheit, alz nomhafftige und waysse Herren, das Euer Weisheit dissem unsserem Lasse Rechtt sollIt helfen, den der gudt Mann mitt Nomen Alberth von euch ist im schuldik, wie die 2 Mener fir uns bezaygen. Izundt nitt mer, sunder sait Gott befolen. Dattum auf der Molda, den 8. Tag iunii, anno Domini 1570.

Iudex et iurati oppidi Bany.

[Vo:] Dem ersamen, nomhafftygen und wayssen Herren, Her Caspar, Richtter zw Nössen, und dem ganczen Rott zw Henden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXCIII.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre Mateiu, dregător de Câmpulung, trimes să cumpere fier. Iaşi, 1570, 19 August.

Bohdanus, Dei gracia Wayvoda verusque ac perpetuus heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini amici, vicini nobis sincere dilecti. Salutem et felicium quorumque successum. Misimus hunc Egregium aulicum nostrum, Matheum, Campilongi prefectum, ad Spectabilitates Vestras ut nobis pro centum et viginti talleris ferrum emat. Adhortamur itaque et Spectabilitates Vestras ut eidem in coemendo ferro opem fovant et quanto melius invenerint pro missa summa emant, per eundemque aulicum nostrum sine ullius telonii exaccione transvehi permittant. Parati et nos Spectabilitatibus Vestris in similibus complacere. Valere Spectabilitates Vestras quam optime volumus. Date ex oppido nostro Ias, 19 die augusti, anno Domini 1570.

Ex mandato Illustrissimi principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees, sec[retarius], manu propria.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis nobis sincere dilectis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXCIV.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre duşmanii săi ce se gătesc a năvăli. Iaşi, 1570, 26 Septembre.

Bohdanus, Dei gracia Wayvoda ac legitimus heres regni Moldavie, et cetera. Spectabiles et circumspecti domini, amici, vicini nobis sincere dilecti. Salutem et filicium *(sic)* quorumcunque successum. Non nos latet quanto amore studioque genitori nostro pie memorie Alexandro Wayvode et nobis, successori eius legitimo, Spectabilitates Vestre semper gratificati sint; quorum certe arcta amicicia et bona vicinia fructuose usi sumus, eandemque recompensare et nos studuimus amanter, et fore[2] studebimus, dummodo Spectabilitates Vestre ab incepta inter nosque firmata amicicia non desistant. Deinde allati sunt nobis in presenti rumores quod inimicorum nostrorum exsulum aliqua congeries in comitatibus vestris bistriciensibus et banaiensibus exercitum ad turbandum regimen nostrum pararet[3]. Quod

[1] Lazea.

[2] „În viitor." V. p. 642, nota 1.

[3] Pare a fi în legătură tot cu ultimele încercări ale lui Ştefan-Vodă Mâzgă. V. p. 642, nº MCXCI.

cum non satis certo nobis constat, vestre fidei id commisimus ut amore nostri explorare velint nosque sine mora certificare ut sciamus nos ipsos et dominium nostrum contra inimicorum insultus tueri. De qua re summopere Spectabilitates Vestras petimus. His rem omni modo amicicie boneque vicinie dignam Spectabilitates Vestre nobis prestabunt. Valere quam optime Spectabilitates Vestras optamus. Date ex arce nostra iasiensi, 26 die septembris, anno Domini 1570.

Ex mandato Illustrissimi principis Wayvode proprio,
Stephanus a Dees, secretarius, manu propria.

[Vo:] Spectabilibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus iuratis civitatis bisstriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis nobis sincere dilectis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCXCV

Baia, 1570, 6 Novembre.

Gheorghe (Grigore?) Kirschner, judele Băii, către Bistriţeni, despre învoiala lui Andreiu (Enderlein), medicul lor, de a lecui în paisprezece zile pe un om al lor.

Wnseren Gruss wnd alle wyllyge Frendschaft wisst fon wns, namhaftyger, weisser Her Gasper. Wist wnss noch alle in selygem Gesund fon Gottes Genad wnd Baremherziket. Das fon Eiren Weysheit zu heren ist wns allezeit eyn grosse Frayd. Namhafthiger, weyser Her Gaspar. Ich, Gregorius Kyrschner, eyn gesatzther Graff fon der erbaren Gemeyn des Marks Bayna, ich thun eych, mytt sampt dem gantzen Rott, zu wissen wye das der gottselyg Man Petrus Schneyder, bey wns wonhaftig, zu wns ist kommen wnd hott wns angezeigtt wye das in Gott heymen gesucht hott, wye sein getlyger Willen ist gewesen, mytt eynen Schmertzen an den Fissen; so hott sich seyner angenommen der Enderlein fon eich, der Artz, yn yn firzen Thogen zu heillen fur XVIII Toller, wnd hott yn nicht geheylett, sonder noch mer ferderbelt wnd yn auch fill geplogt wm sonst; hott dornoch nicht lenger wollen beye im bleyben yn zu heilen, wie es recht wnd kristlyg ist, sonder ist fon im gezogen, hott den gutten Man mytt grossem Schmertzen gelossen; seynen Lon aber willen hoben gantz wnd folkymlig. So ist der erbar Her zu wns kommen, für den gantzen Rott, wnd hott wns seynen Schmertzen gezeigt wnd hott bewert das er der Bezolunk nicht wert ist gewesen. So hoben myr, der gantze Rott, das Recht gemacht[1] das er ym nyx sol geben byss das er in geheilet. So ist er also dorfon. Wo er aber, weisser Her, dem erbaren Herren wirt eyn Nochred wollen machen, er hob in geheilet wnd er hob ym nicht wollen zolen, so bekennen myr mitt wnserer Gewissenheit das es nicht also ist, sonder das dye Bezolunk wer folkommen gewesen wen er yn hett geheilet. Dorum sey Eyr Weisheit nu fyrbas eyn frommer wnd eyn gottseliger Richter dorynnen. Myt dem befelen myr eich alle dem ewygen Gott yn seyn Hand wnd Gewald, amen.

Gegeben an dem Montag für Martini, im Jor 1570.

Georgius (sic) Kirschner, Groff in dem Mark Bayna.

[Vo:] Dem fürsichthygen wnd weyssen Herrn, Her Gaspar, Richter yn der kyniklyger Sthatt Nesen, zukom der Briff zu eygner Hand.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] „I-au făcut lege."

MCXCVI.

Ioan-Sigismund Zápolya către Secui, despre negustorii din părţile lor, ca şi despre Ardelenii şi Moldovenii cu oi şi marfă cari nu plătesc vigezima arendată Braşovenilor. Alba-Iulia. 1570, 18 Novembre.

Ioannes Secundus, Dei gracia electus rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc., fidelibus nostris Egregiis agilibus Universitati Siculorum terre nostre siculicalis, salutem et graciam. Ex querelis fidelium nostrorum, Prudentum et Circumspectorum iudicis et iuratorum civium civitatis nostre brassoviensis accepimus qualiter plerique ex vobis questum in regnis circumiacentibus, Moldavie videlicet et transalpinensi, exercentes essent, qui cum mercibus eorum vigesimam nostram brassoviensem preterirent et absque solucione iuste et legitime vigesime, nunc per directa, nunc indirecta itinera, hac atque illac pertransirent, plurimos eciam incolas regni nostri Transsilvanie et moldaviensis per partes nostras siculicales pecora agentes, mercesque alias educentes, in professis suis rebus eandem vigesimam preterire in manifestum damnum proventuum vigesime per nos in annum sequentem solita arenda, millesimum quingentesimum septuagesimum primum, eisdem collocate. Quod nos nullo pacto fieri volentes, commisimus eisdem civibus nostris brassoviensibus ut ab huiusmodi questuariis et negociatoribus, clam per vetitas semitas, aut alio quovismodo per partes nostras siculicales ad quascunque partes, absque iuste vigesime nostre solucione preterire et se subtrahere volentibus, non solum legitimam vigesimam exigant, sed et solita pena et antiqua regni consuetudine observata illos puniant. Fidelitatibus igitur Vestris et vestrum cuilibet harum serie firmiter committimus et mandamus ut, dum et quando ac quociescunque per prefatos cives nostros brassovienses, aut ipsorum homines, presentibus nostris fueritis requisiti, statim preter omnem moram insurgere et eisdem in exigenda huiusmodi vigesima nostra, ac eciam in puniendis de more et consuetudine regni huiusmodi negociatoribus clanculam vigesimam preterire volentibus aut vigesimam persolvere recusantibus omni ope et auxilio adesse debeatis et teneamini. Secus nullo modo facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die decimo octavo mensis novembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo.

Ioannes, electus rex, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 320.)

MCXCVII.

„Popa Pavel din Turdaş, Vlădică românesc“, către Bistriţeni, despre sinodul chemat la Cluj şi pentru ca preoţii români să-şi cumpere Psaltirea şi Liturghia românească. Lancrăm, 1570, 9 Decembre.

Szolgalathomat es isteni imatsagomat ayanlom kegyelmednek mint bizot uramnak. Towabba az kiralj eo felsege akarattyabol mostan kis karachon nappyan ugj vagion az kiralj eo felsege parancholattya hogj mind az olah papok mind feyenkint Kolosvarat legyenek az synatban; melj pap pedig ott nem lezen kiralj eo felsegenek feyevel maradot az ispanoknak marhaiokkal ugj annyira meg bwntetik hogj mas is peldat vezen rolla. Kerem ez okaert ke-

Slujba şi ruga mea către Dumnezeu ţi-o înfăţişez d-tale ca domnului mieu căruia-i sunt credincios. Apoi din voinţa Măriei Sale Craiului acum în ziua Crăciunului Mic e porunca Măriei Sale Craiului ca toţi popii românești să fie la sinodul din Cluj; care popă însă nu va fi acolo, a poruncit Măria Sa Craiul şpanilor ca în vitele lor aşă fel să se pedepsească, încât şi alţii să iea învăţătură. Deci te rog să porunceşti, în tot locul supus d-tale, popilor ca să fie la

gyelmedet, parancholj az papoknak minden helyen az kegyelmed tiztessegeben hogj az feliul meg mondot napra Kolosvarat legjenek. Synad lezen ezert egy dologert hogj en azt mondom az zent irassal, mert eok igazan nem comunikalnak mikeppen Christus parancholj; masod dologert ezert mikeppen az szent iras szol, hogj sok hamis prophetak iconek, en azt mondom az zent irassal, hogj eok vadnak azok. Ezt is tuttokra adom az olah papoknak, hogj keolcheget hozzanak mellyel olah keonjveket vegyenek: soltart az fizesse flor. 1, mas keoniw lyturgia az fizetesse den. 32. Isten tarcha meg kegyelmedet es algia mind lelki s mind testi iovaival. Datum ex Lankerek, 9 decembris 1570.

Tordasi Pal, pap az olah pïspeok.

[Vo:] Ez level adassek Bezterczen kiralj bironak nekem mindenkor bizot uramnak kezében.

sus-numita zi în Cluj. Va fi sinod pentru aceia că eu zic că ei în adevăr nu se împărtăşesc cu Sf. Scriptură cum porunceşte Hristos; al doilea pentru că, aşà cum spune Sf. Scriptură, vin mulţi prooroci mincinoşi şi eu zic, cu Sf. Scriptură, că ei sunt aceia. Şi aceasta li-o dau de ştire popilor româneşti, ca să aducă bani cu cari să-şi cumpere cărţi româneşti: una, Psaltirea, să o plătească un florin, altă carte, Liturghia, să o plătească cu 32 de dinari. Dumnezeu să te ţină şi să te binecuvinteze cu darurile lui sufleteşti şi trupeşti.

Popa Pavel din Turdaş, episcopul românesc.

[Vo:] Să se dea această scrisoare în Bistriţa, în mâna judelui regesc, domnului mieu totdeauna credincios.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, p. 29 no XII.)

MCXCVIII.

Alba-Iulia, 1571, 17 August.

Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului, către Braşoveni, despre vicezima pe care au dreptul s'o iea la Aiud, Mediaş, Sighişoara, Cetatea-de-Baltă, Ghiertan şi Cohalm.

Ştefan Báthory, Voevod, confirmă Braşovenilor privilegiul de vicezimă „in oppidis Enyed, Meggyes, Segeswar, Kykelleowar, Byrthalom, Kewhalom et aliis consuetis locis, de omnibus rebus mercimonialibus quę ex Moldavia, Transalpinio et aliis exteris regionibus in hoc regnum inducerentur, vel ex hoc regno in easdem exteras provintias educerentur [1]. . .

Datum Albę Iuliç, decima septima die augusti", 1571.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 515.)

MCXCIX.

Hotin, 1571. 7 Septembre.

Bogdan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre pretendentul Bogdan-Vodă ce se găteşte la Bistriţa şi despre hotărârea sa de a se plânge Sultanului dacă nu se ieau măsuri.

Bohdanus, Dei gracia dux et Palatinus verusque heres terre moldaviensis. Significamus vobis, domine advocate de Bystrzycza atque scabinis, quoniam data est nobis opera [2] ut unus latro, nominat se esse Bohdanum Palatinum, qui mansionem habet in civitate Bystrzycza et congregavit sibi eciam tales latrones, ut solus quinque aut sex centum, et vult nobis facere aliquod damnum in terra nostra

[1] V. mai sus, no MCXCVI, p. 645. Confirmat la 1574 (*ibid., Urkunden*, no 530).

[2] „Ni s'a dat de ştire!"

cum his latronibus. Sed nos non speravimus de terra Ungaria [1] his rebus [= has res], quoniam terra Ungaria cum terra nostra Moldavia pro una est sub iugo Cesaris Turkarum, et, sicut optamus ut hunc latronem retinuerint, alias poymawssy /*polon.* prinzându-i] ut incarceraverint, et hos latrones qui cum eo sunt repelleretis, alias odignaly /*polon.* să-i alungați]; quoniam, si ipse latro cocquitaverit in terram nostram, nos dedissemus operam de his rebus Cesari Turcarum, et Cesar Turcarum valde in terram Ungariam irascebatur, et in hos qui operaverunt eam, si non incarcerabunt illum. Si ea vera sunt, ut est data nobis opera, si [=se] parabunt in terram nostram. Et sic in his rebus misimus ad vos famulum nostrum dictum Zacharia, et rogamus, domine advocate, ut nobis dedistis operam si ea vera sint aut non, pro his rebus, per hunc famulum nostrum. Et cum his valete in Christo Iesu, domino nostro, qui omnes regat et benedicat. Datum in Choczin, die VII mensis septembris, anno Domini 1571.

[Vo:] Providibus advocato et scabinis civitatis Bystrzycza, in terra Ungaria, in manus proprias, dilectis, vicinis nostris [2].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCC.

Ștefan Báthory către Bistrițeni, despre trimeterea lui Gheorghe Barbély, cu ostași, împotriva pretendentului Ștefan, care se găteşte lângă Gilău. Alba-Iulia, 1571, 5 Octombre.

Prudentes, circumspecti, nobis dilecti. Salutem et favorem. Fovebatur in arce Gyalw stipendio nostro miles quidam Stephanus, qui se ex Wayvodarum Moldavie stirpe oriundum dicebat. Is nunc Bistriciam versus profugisse et circa Eormenyes [3] latrunculorum manum colligere dicitur ad tumultum in Moldavie terra concitandum. Cum autem quietem, tranquillitatem et bonam vicinitatem Moldavorum nulla occasione impediendam putemus, et hoc presertim rerum statu in hoc regno quoque eiusmodi motus excitari minime expediat, immo periculosum videatur, expedivimus Egregium Georgium Barbel, servitorem nostrum, cui, adiunctis certis equitibus et peditibus nostris, dedimus in mandatis ut adversus Stephanum Wayvode filium proficisci, latrunculos eius dissipare ipsumque, si fieri potest, captivare debeat. Hortamur igitur vos ut ad ipsius Georgii Barbely requisicionem ad hanc rem perficiendam pedites quanto plures potestis dare et sine mora mittere debeatis, ne lacius malum serpat, si non in tempore provideatur. Secus ne feceritis. Datum Albe-Iulie, 5 octobris, anno Domini 1571.

Stephanus Bathori de Somlyo, manu propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudicibus et iuratis civibus civitatis bistriciensis, nobis dilectis [4].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCI.

Ștefan Báthory întăreşte pe Vlădica românesc Eftimie. Alba-Iulia, 1571, 5 Octombre.

Nos, Stephanus Batori de Somlyo, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, memorie commendamus tenore presencium, significantes quibus

---

[1] Țara Ungurească.

[2] Stilul ciudat al acestui act se lămureşte prin întrebuințarea la Hotin a vre unui scriitor polon din Cameniţa vecină. — Pentru pretendentul Bogdan-Constantin, care fu bătut în acest an de trupele ardelene, v. *Pretendenții domnești, l. c.*, p. 214.

[3] Ormeniș.

[4] Se poate ca pretendentul să fie tot Ștefan Mâzgă. V. p. 643, nº MCXCIV.

expedit universis quod nos, dignum habentes respectum doctrine, erudicionis, morum honestorum ac pie conversacionis honorabilis Euphthymie calugeri, quibus ipse divinitus ornatus esse palam denunciatur, atque eciam accedentes commendantes [= commendacioni] et supplicacionibus dominorum nostrorum consiliariorum, ac nonnullorum aliorum, eciam pietati ac propagacioni evangelice veritatis faventes, ne igitur predicacio evangelice veritatis et morum dirigendorum, corrigendorum cura quoquo modo cessare iudicetur, eidem igitur Euphtymie, tanquam persone idonee, id graciose annuendum duximus et concedendum ut ipse in ecclesiis wallachalibus suam professionem et religionem tenentibus, accedente consensu patronorum, ubivis in dicione nostra cum plena autoritate verbum Dei purum et sincerum docere, sacramenta Ecclesie et ea que ad religionem [= religionis] professionem et ritum spectare videbuntur, ubique libere, pacifice et citra quodlibet impedimentum peragere et alios eciam ministros suam religionem et ceremonie administracionem recipere et amplecti volentes, citra ullam partis dissencientis molestacionem et renitenciam, iuxta se, veluti sue fidei et possessionis adminiculos, habere, proventus quoque ecclesiasticos ubi complectitur et recipitur pro loci antiqua consuetudine in usus suos percipere possit et valeat, immo annuimus et concedimus presencium per vigorem. Quocirca vobis, universis et singulis Magnificis dominis, Egregiis nobilibus, capitaneis, prefectis, castellanis, provisoribus, officialibus eorumque vices gerentibus, item iudicibus regiis quar umcunque Sedium siculicalium et saxonicalium, necnon Prudentibus, Circumspectis iudicibus et iuratis civibus civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis cuiuscunque status et condicionis hominibus ubivis in dicione nostra existentibus et commorantibus, presentes visuris, autoritate nostra qua publice fungimur, committimus et mandamus firmiter quatenus a modo deinceps prefatum Euphtimiam ubicunque in bonis, possessionibus et pertinenciis vestris valachalibus suam religionem et fidem profitentibus circumambulare ac eidem verbum Dei predicare, sacramenta et ceremonias iuxta ritum suum administrare atque in aliis omnibus iustis licitisque funccionem suam spectantibus eidem liberam et plenariam autoritatem concedere ac de proventibus eciam legitimis eidem Euphthimie vel homini suo respondere et per vestros responderi facere, immo et ministros quoslibet qui libera eorum voluntate sue professioni et religioni adherere nitentur citra ullum vestrum impendimentum sese eidem coniungi permittere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, quinta die mensis octobris, anno Domini 1571.

Stephanus Bathori de Somlyo, manu propria.

Franciscus Forgach de Gymes.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch*, II; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, pp. 30-1, nº XIII.)

MCCII.

Măierău, 1571, 7 Octombre.

Paul Bánffy de Losoncz către Bistriţeni, despre pretendentul moldovenesc care trebuie prins.

Prudentes et circumspecti domini et amici vicinique mei observandi. Post serviciorum meorum commendacionem, et cetera.

Az minemew haborwsagy most ez orzagyban wagyon tew kegyelmeteknel az imar nylwan wagyon, kyert mostis az ur eo nagsaga hadath bochhatotta az Zekelyekre. Ez elmult ideokben is twdgya azt tew kegyelmetek michoda wayda fiw tamadoth wala,

Ce fel de războiu este aici în ţara aceasta a d-voastră se ştie, pentru care şi acum şi-a trimes Domnul Măria Sa oastea asupra Secuilor. În timpurile acestea trecute ştiţi d-voastră că un fiu de Voevod s'a fost răsculat, pe care şi d-voastră l-aţi fost prins. Şi acum

kyth tew kegyelmetek is megh fogoth wala. Mostis az tew kegyelmetek tartomanyaba wagyon egy wgyan azon wayda fiw, ky maganak waydasagoth akarna nyerny, hadot is zerzet, merth en az Georgeny wdwarbirowal Aknay Gyeorgyel egyetembe annak imar wegere mentem, mely dology az orzagnak wezzedelmere lezen es az chazzar portanis suspitiot fogwnk magunknak zerzeni. Azert kerem tew kegyelmeteket minth zerelmes uraimath es io zomzedimath es intem kegyelmeteket eo nagsaga kepeben, hogy praevenialya tew kegyelmetek azt es wigyazon tew kegyelmetek a fele emberre, ne zemwedgye oth, ha kegyelmetek eo magat nem fokhatya is es oth nem lezen, megis hadat elozoltassa kegyelmetek, ne zerezen ez orzagnak wezedelmet, twdokozek tew kegyelmetek minden feleol felleole hol legyen. Merth urunk eo nagsaga is megh hatta, hogy walahwl a fele embert halnak ez orzagba, ne zemwedgyek ith, hanem menten megh fogyak, ne legyen ez orzagnak wezedelmere. Kyth az ur eo nagsaga is tew kegyelmetekteol io newet wezen es mwy is orzagwl megh keozeonywk kegyelmeteknek. Oth wagyon az tew kegyelmetek tartomanyaba, oth gywlekzcyk, myw azt nylwan ertyewk. Isten tarcha megh tew kegyelmeteket minden iawaywal bodogwl. Ez lewel Mogyoron keolth, Zenth Ferencznap utan walo wassarnap, 1571.

este în Ţinutul d-voastră tot acelaşi fiu de Voevod, care ar vrea să câştige pentru sine Voevodatul, şi-a strâns şi oaste. Că eu i-am dat de urmă, împreună cu judele Curţii din Gurghiu, cu Gheorghe de la Ocna, lucru care va fi spre peirea ţerii, şi ne vom face bănuiţi şi la Poarta împărătească. De-aceia vă rog pe d-voastră ca pe domnii miei iubiţi şi bunii miei vecini şi vă îndemn pe d-voastră, în numele Măriei Sale să-i luaţi înainte şi să băgaţi de seamă la astfel de oameni, să nu-l suferiţi acolo. Dacă pe el însuşi nu l-aţi puteà prinde şi nu va fi acolo, totuşi d-voastră să-i împrăştiaţi oastea, să nu facă peirea acestei ţeri; să cercetaţi d-voastră în toate părţile despre el, unde să fie. Pentru că şi Măria Sa Domnul nostru ni-a lăsat vorbă că, unde se va auzì despre astfel de om în ţara asta, să nu-l sufere aici, ci îndată să-l prindă, să nu fie spre peirea acestei ţeri. Ceia ce o va luà Măria Sa Domnul dela d-voastră în nume de bine, şi noi, cu toată ţara, vă vom mulţămì d-voastră. Acolo este în Ţinutul d-voastră, acolo se adună; noi o ştim bine. Dumnezeu să vă ţie cu toate bunurile sale fericiţi. Această scrisoare s'a dat în Măierău, în Dumineca de după Sf. Francisc.

Paulus Banffy Lossonczy de Mogyoro.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis Gasparo Pellioni, iudici primario ac ceteris iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis amicis ac vicinis meis observandissimis [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCIII.

Ştefan Báthory către Braşoveni, despre veştile din Moldova şi vama Bretcului. Turda, 1571, 26 Octombre.

Prudens, circumspecte, nobis dilecte. Salutem et favorem. Quod de rebus moldavicis per hominem vestrum nos certiores feceris, id nobis pergratum extitit; deinceps quoque curam et solertiam vestram in iis expetimus. Expostulationem vestram contra prefectos castri Varheg [2] in negotio diminutionis vigesime quę ob

[1] E vorba de Ştefan Mâzgă. V. mai sus.

[2] Varhégy, în Secuime.

thelonei bereczkiensis exactionem admitti solet, accepimus. De qua egi cum altero prçfectorum, nunc hic apud nos constituto, ne inusitatas exactiones contra illius vigesime preiudicium instituant agitentque; quos facere non dubitamus. Licet, quod ad thelonium ipsum attinet, nunc de eo nihil deliberabimus; cupimus enim id in eo statu relinquere in quo tempore Serenissimi principis defuncti fuit. Verum iniuriosas et inconsuetas exactiones vitare volumus.

Allatum est nobis Malvaticum[1], quod, cum vetus sit, bene factum est quod plus ex eo non miseris; hornum *(sic* =novum?) enim et recens mitti postulabamus. Si quando tamen hornum [=novum?] isthuc adducitur, volumus, uno vasculo in quo adduci solet, in rationem nostram retineri. Vale feliciter. Datę Thordę, 26 die octobris, anno Domini 1571.

Stephanus Bathori de Somlyo, m. p.

[Vo:] Prudenti, circumspecto Luce Hyrsel, primario iudici civitatis brassoviensis, nobis dilecto[2].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 324.)

MCCIV.

Braşov, 1572, 29 Ianuar.

Ştefan Báthory către dregătorii ardeleni, şi mai ales către pârcălabii de Varhégy, pentru contrabanda ce se face de peste munte.

Ştefan Báthory, Voevod, către dregătorii Ardealului, „signanter vero Georgio Daczo et Valentino Kalnaky, prefectis castelli Warhegy“[3], pentru că „essent plurimi homines inter vos qui canabum aliasque res prohibitas, imo et concessas, per clancularia et indirecta itinera ex hoc regno Transsylvanie in exteras regiones contra statuta publica citraque solutionem tricesimę et vigesimę educere non vererentur.“

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 523.)

MCCV.

Iaşi, 1572, 5 Iunie.

Ioan-Vodă al Moldovei (cel Cumplit) către Bistriţeni, despre o oprire de boi, vaci, cai, făcută în Ţinutul lor.

Iohannes, Dei gracia princeps heresque verus terre Moldavie, et cetera. Salutem plurimam et omnem felicitatem precamur ut amicis et vicinis nostris, et cetera. Item rogamus et obsecramus et scitum damus Providencie Vestre quod subditus noster, nomine Bumpa Peter, venit ad nos conquerendo quod Providencia Vestra accepistis ei duodecim boves et vaccas septem et duas equas et unum equum, pro furticio eum obligans[4]; pro qua obligacione furticii ipse idem prefatus Bumpa Peter satis in iure astitit et non est inventus in causa pene huius furticii. Et iam fere bis literas duxerat ad Providenciam Vestram a Budano [=Bogdano] Wayvoda, et erat constitutum ut ei reverteretis, et, postquam audivistis eum profugum esse, ex regione re(te)tinuistis. Ob hanc causam rogamus, tanquam amicos et vicinos nostros, ut aliter ne faciatis, et, si iam ex contractu[u]m iure (quod) ullam pene causam habuit, ut et modo revertatis[5] ei. Et nos quoque, cum ad nos venerint litere nostre in aliquibus necessitatibus, volumus promptam iusticiam fa-

---

[1] Vin de Malvasia.

[2] Duminecă după Sf. Lucia (16 Decembre) se întăreşte de Báthory învoiala între Saşi şi Făgărăşeni pentru daune — v. no DCCCLXVIII, pp. 467-9 (Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti).

[3] V. pp. 649-50, no MCCIII.

[4] Socotindu-le cu furtişag.

[5] A-i întoarce cele oprite.

cere. Valete feliciter cum omnibus vestris. Datum ex oppido nostro iasiensi, 5 iunii, anno Domini 1572.

[Vo:] Providis viris et dominis supremo iudici, una cum toto consulatu civitatis bistriciensis, vicinis et amicis nostris dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; regest în vol. XI, p. 892.)

MCCVI.

Ioan-Vodă al Moldovei (cel Cumplit) către Bistriţeni, despre păgubirea unui supus al său. Iaşi, 1572, 15 Iunie.

Iohannes, Dei gracia princeps heresque verus terre Moldavie. Salutem, amiciciam et vicinitatis perpetue commendacionem. Item significamus quod subditus noster Lazar de Koze venit ad nos plorans et obsecrans pro literis ad Providenciam Vestram quod ipse idem Lazar, facultate accepta a Francisco Literato, vicem gerente Harini Farkasii in villa Zazarom[1], et profectus fuit libere per itinerem, prout decet bonum et iustum hominem; in [suo] progressu servus Providencie Vestre, Stefanus Literatus, provisor vester, accepit ad eo tam multum[2] quam sedecim florenorum, ex bonitate huius hominis, quam ipse miser habuit. Pro quo rogamus ut Providencia Vestra iubeat ei revertere, nam nullam causam pene habet. Nos eciam simili modo faciemus erga [eum] cum contigerit ad nos. Valete cum omnibus vestris. Data ex oppido nostro iassiensi, die 15 iunii, anno Domini 1572.

[Vo:] Providis et honestis viris iudici substituto bysstriciensi, una cum consulatu toto, amicis et vicinis nostris gratissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; regest în vol. XI, p. 892.)

MCCVII.

Ioan-Vodă al Moldovei (cel Cumplit) către Bistriţeni, despre aşezarea sa în Scaun şi voia de negoţ ce li dă. Iaşi, 1572, 12 Iulie.

Ioannes Wayvoda, Dei gracia verus heres terre Moldavie. Salutem ac omne bonum, tanquam vicinis ac amicis.

Ezt adwk twttotokra mint io ssomzidẅnnak, hogi az hatalmas chiazar minket bochiathot az mẅ orssagwnba es mostan az uristennek akarattiabol heliwben wogwnk. Ertiwk hog az elottẅnk valo urakkal io ssomssidsaggal voltatok, mẅ is azt kiwaniwk hog mẅ vellwn is io ssomssidsagal legietek mert ez keet orssag Moldowa orssag es Magarorssag az hatalmas chazar birtoka alat wagion es az Bathori Istwan az tw wratok mẅ nekwnk attiank fia es io urwnk. Annak okaert ezt ielentiwk tw nektek hog az mw orssagwnkba ssabatsagal be merizkedietek iönötek mikeppen annak elotte walo urak ideiben, marhat hozzatok tw is az mw orssagwnban vegietek az mẅ marha netek szwkseg, az

Vă dau aceasta de ştire ca bunilor noştri vecini că puternicul Împărat ne-a aşezat în ţara noastră, şi acum suntem aici cu voia lui Dumnezeu. Înţelegem că aţi fost buni vecini cu Domnii de înaintea noastră, şi noi dorim ca şi cu noi să fiţi cu bună vecinătate, fiindcă aceste două ţeri, Moldova şi Ţara Ungurească, sunt supt stăpânirea puternicului Împărat, şi Ştefan Báthory, Domnul vostru, e ruda noastră şi Domnul nostru bun. De aceia vă vestim că în ţara noastră puteţi îndrăzni să veniţi slobod ca în timpul Domnilor de înainte, să aduceţi vite şi voi în ţara noastră şi să luaţi vitele de care aveţi nevoie. Şi săracii noştri, când merg în ţara voastră, să umble în pace printre

[1] Săsarm.

[2] „Atâta cât."

mw szeginink is mikor az tẅ orssagtokba mennek iarhassanak bikiwel kegelmetek között. Ezeknek utanna az mit ez mẅ hyw ssolgank ez Mathe mẅ ssonkal meg mondand, kegelmetek meg hidgie. Kiwaniwk az wr istentül egissigteket. Ez lewel kolt lazvasart bwitmas honak tizen kettedik napian, anno 1572.

[Vo:] Ez lewel adassek Bezthercze warossaban az bironak es az egez tanachnak kezekben nekwnk io ssomzidinnek minden tiztessiggel.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

d-voastre. După acestea ce va spune această slugă credincioasă a noastră, Mateiu, cu cuvintele noastre, d-voastră să credeţi. Vă dorim sănătate de la Domnul Dumnezeu. Această scrisoare s'a dat în Iaşi, în luna [Iulie]. ziua a 12-a, anul 1572.

[Vo:] Această scrisoare să se dea în Bistriţa, în mâna judelui şi întregului Sfat, bunilor noştri vecini, cu toată cinstea.

MCCVIII.

Sighişoara, 1572, 25 Iulie. Locuitorii din Sighişoara către Braşoveni, despre primejdia ciumei.

Locuitorii din Sighişoara către Braşoveni. „Ex quo periculum pestis videlicet iam est prae foribus; unde maxima clades expectanda est, etc.

Ex Segeswar, feria sexta proxima post festum Dive Margarete", 1572[1].

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, I, nº 164.)

MCCIX.

Alba-Iulia, 1572, 25 Iulie. Ştefan Báthory dă un pas călugărului Avram care se întoarce în Moldova.

Stephanus Batory de Somlyo, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, universis et singulis Magnificis dominis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus ac iudicibus nobilium quorumcunque comitatuum, prefectis, castellanis, provisoribus ac officialibus quorumcunque locorum eorumque vices gerentibus, item Prudentibus et Circumspectis iudicibus ac iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis quocumque officio et prefectura ubilibet in hoc regno Transsilvanie et partibus regni Hungarie fungentibus et commorantibus, presentes visuris, salutem et favorem. Regreditur in Moldaviam hic kalugier Avram, presencium videlicet ostensor; pro eo harum serie committimus et mandamus vobis firmiter, ut, dum et quando prefatus Avram, presencium videlicet exhibitor, in dominia, terras, tenuta, possessiones et officiolatus vestros vestrique in medium pervenerit, eundem ubique libere et pacifice absque impedimento dimitti facere debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, 25 die mensis iulii, anno Domini 1572.

(Bistriţa, Archiva Oraşului, copie în *Copialbuch* II.)

MCCX.

Dej, 1572, 30 Iulie. Ştefan, diacul Domniei moldoveneşti, către Bistriţeni, despre fuga unui copil de casă, Veveriţă.

Spectabilis et circumspecte domine, amice mihi observande. Salutem et omnem prosperitatem Dominacionis Vestre cupio, et cetera. Notum dare Domina-

[1] Cu privire la ciumă v. Iorga, *Contribuţiuni la istoria Munteniei*, în „Analele Academiei Române", XVIII, p. 20.

cioni Vestre volo quod habui unum puerum nomine Vevericza, qui re vera, non cum parvo meo damno, cum quibusdam Volachis moldavis nocte preterita clam aufugit. Fretus itaque in beneficio Dominacionis Vestre, misi meum servitorem persequendum puerum, cui iniunxi ut autoritate Dominacionis Vestre in hac re utatur. Rogo igitur firmiter Dominacionem Vestram ut vias custodire diligenti cum observacione sine mora mandet, ne puer aliqua racione evadat; si autem inventus fuerit, Dominacio Vestra per meum servitorem, exhibitorem presencium, mihi remittere dignetur. Nam, ut dixi, magno cum detrimento discessus illius mihi accidit. Ego Dominacioni Vestre in omnibus gratificans reservire volo. His valere quam optime Dominacionem Vestram volo. Datum ex Dees, 30 die iulii, anno Domini 1572.

Dominacioni Vestre deditissimus et benevolus amicus

Stephanus Literatus, Aulae Wayvode familiaris.

[Vo:] Spectabili et circumspecto domino Gregorio Tymar[1], iudici primario civitatis bisstriciensis, domino, amico mihi observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXI.

Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre întărirea la Ipec (Peć) a Vlădicăi românesc Eftimie. Alba-Iulia, 1572, 3 August.

Stephanus Bathory de Somlyo, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, universis et singulis Magnificis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium quorumcunque comitatuum, capitaneis, prefectis, castellanis, provisoribus, officialibus eorumque vices gerentibus, item Prudentibus, Circumspectis iudicibus iuratisque civibus civitatum, oppidorum, villarum, possessionum, cunctis eciam aliis cuiuscunque status, condicionis et preeminencie hominibus ubilibet in hoc regno Transsilvanie et partibus Hungarie dicioni nostre subiectis commorantibus, signanter in comitatu Maramoros exsistentibus, salutem et favorem. Cum ex literis Macharie patriarche de Pegy intellegamus honorabilem Euphtimiam presbyterum wallachum in episcopum creasse seque in bonis et dicione nostra Wallachos erudire et instituere velle,—ideo nos, considerantes fidem eiusdem Eufthymie et in promulgando verbo divino summam diligenciam, ubique in pertinenciis arcium nostrarum ac eciam nobilium eorum qui videlicet doctrinam et religionem suam amplecti voluerint, inter eos facultatem docendi, predicandi et ceremonias pias exercendi concessimus, prout concedimus presencium per vigorem. Quocirca committimus vobis firmiter quatenus, acceptis presentibus, dum et quando prefatus Eufftimia episcopus ad possessionem arcium et dicionem nostram ac eciam nobilium eorum qui eam professionem admittunt pervenerit, eidem et ministris suam professionem tenentibus ubique citra quodlibet impedimentum pausare, morari, predicare et ceremonias exercere et sacramenta administrare proventusque antiquitus licitos et debitos eidem prestare et per vestros prestari facere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, 3 die augusti, anno Domini 1572.

Stephanus Bathory de Somlyo, m. p.

Franciscus Forgach de Gymes[2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie în *Copialbuch*; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, p. 31, nº XIV.)

[1] Timarul, pielarul: Pellio, Szöcs.

[2] Cf. *Istoria Bisericii*, I, iar, pentru Scaunul din Ipec, Jireček, *Der Gross-Vezier Mehemed Sokolović und die serbischen Patriarchen Makarij und Antonij*, în „Archiv für slavische Philologie", IX. Cf. *ibid.*, vol. X, p. 43 şi urm.

MCCXII.

Oradea-Mare, 1572, 12 Septembre.

Cristofor Báthory porunceşte în numele fratelui său Voevodul să se dea ascultare Vlădicăi românesc Eftimie.

Christophorus Bathory de Somlyo, et cetera, universis et singulis Magnificis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium, provisoribus, officialibus et eorum vices gerentibus, item Prudentibus, Circumspectis iudicibus, iuratis civibus oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis ubivis in partibus regni Hungarie exsistentibus et commorantibus, presentes visuris, nobis dilectis, salutem et favorem. Ex literis Illustrissimi domini Stephani Bathory de Somlyo, Wayvode transsilvaniensis ac comitis Siculorum, et cetera, intelligere potestis honorabili Euphtimie presbytero, episcopo Walacorum, ubique in regno Transsilvanie ac partibus regni Hungarie verbum Dei libere annunciare, sacramenta suam professionem tenentibus ubique pacifice administrare eundem dominum Wayvodam, fratrem nostrum Observandissimum, annuisse. Quocirca requirimus Dominaciones Vestras faveater, quorum interest autem firmiter committimus ut dictum Eufftimiam episcopum in prescripta annuencia domini fratris Wayvode nequaquam turbare et molestare debeatis. Preterea autem intelligimus in his inferioribus regni Hungarie partibus multis in locis officiales eorundem locorum in divorcio divino mandato abuti, quod videlicet, si quispiam Walacus, spreta uxore, aut femina, contempto marito, se invicem posthabere voluerint, officiali eiusdem loci, datis florenis sex, statim vir et femina liberi a matrimonio redditi sunt[1]. Quam consuetudinem cum contra divinum mandatum receptam esse videamus, volumus ut a modo in posterum nullum divorcium sine autoritate episcopi aut sui substituti hominis inter Walacos fieri possit. Quocirca vobis, officialibus quorumcunque locorum, harum serie committimus ut a modo in posterum ab eiusmodi consuetudine vestra malo usu recepta immunes esse et totam divorcii causam prefato Valacorum episcopo concedere modis omnibus velitis et debeatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Waradini, 12 septembris, anno Domini 1572.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie în *Copialbuch*, II; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, p. 32, nº xv.)

MCCXIII.

Iaşi, 1572, 5 Octombre.

Ioan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte scrisori ale lui către Ştefan Báthory.

Iohannes, Dei gracia princeps terre Moldavie, dominus et heres, et cetera. Salutem, vicinitatis perpetue commendacionem, et cetera. Rogo Dominacionem Vestram, ut amicum et vicinum nostrum dilectum, ut literas quas misi ad vos per hominem nostrum ad principem Dominacionis Vestre, rogo ut eas sine mora Sue Magnificencie mittere dignetis per hominem vestrum, nam homines nostri in alias partes sunt profecturi. Rogo, iterum rogo ne aliter faciatis quam ut has literas sine mora mittere dignetis. Nos quoque simili modo faciemus Dominacionibus Vestris quum aliquid ad nos contingerit necessitatis. Valete, iterum valete ut amici nostri dilecti. Datum ex civitate iasiensi, 5 octobris, anno 1572.

Dominacionum Vestrarum dilectus amicus.

---

[1] Cf. observaţia analogă a lui Sommer, în *Vita Despotae* (Legrand, *Deux vies*, Paris 1889), pp. 31-2.

[Vo:] Providis viris iudici et consulibus civitatis bistriczyensis, amicis ac vicinis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; regest în vol. XI, p. 192.)

MCCXIV.

Ştefan Báthory dă un pas lui Frederic Pongrácz de Ovár, care merge în Moldova pentru a luá nişte oi. Alba-Iulia, 1572. 12 Octombre.

Stephanus Bathori de Somlyo, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, universis et singulis Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium quorumcunque comitatuum, item prefectis, provisoribus, castellanis et officialibus arcium et aliorum quorumcunque locorum tricesimatoribus, teloneatoribus vectigaliumque exactoribus, poncium, passuum vadorumque custodibus ac eorum vices gerentibus, necnon Prudentibus, Circumspectis magistris civium, iudicibus, villicis et iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis cuiuscunque status et condicionis hominibus ubivis in dicione nostra fungentibus et commorantibus, presentes visuris, salutem et favorem. Proficiscitur Egregius Fridericus Pongarach de Owar, servitor Spectabilis ac Magnifici domini Ioannis Rweber [1], et cetera, presencium ostensor, una cum conservis suis, ex annuencia nostra, pro adducendis quibusdam pecoribus in racionem dicti domini sui in Moldaviam. Pro eo harum serie committimus et mandamus vobis firmiter ut, dum et quando prefatus Fridericus Pongarach vestri in medium pervenerit, eundem una cum conservis suis, tam euntem, quam redeuntem, ubique libere et pacifice dimittere et per vestros dimitti facere debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, die 12 mensis octobris, anno Domini 1572.

Stephanus Bathori de Somlyo, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch* II.)

MCCXV.

Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre întărirea Vlădicăi Eftimie de către Patriarhul de Ipec. Alba-Iulia, 1573, 13 Februar.

Stephanus Bathory de Somlyo, Wayvoda transsilvanus ac Siculorum comes, et cetera, universis et singulis Magnificis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus et iudicibus, nobilium quorumcunque comitatuum capitaneis, prefectis, castellanis, provisoribus, officialibus eorumque vices gerentibus, item Prudentibus, Circumspectis iudicibus iuratisque civibus civitatum, oppidorum, villarum, possessionum, cunctis eciam aliis cuiuscunque status, condicionis et preeminencie hominibus ubilibet in hoc regno Transsilvanie et partibus regni Hungarie, dicioni videlicet nostre subiectis, commorantibus, signanter in comitatu Maramoros exsistentibus, salutem et favorem.

Miwel hogy Macharyas Pegy patriarkanak lewelybewl ertywk hogy Eufthymiat az Olahoknak puspeokek eo zentelte wolna es Euffthymia ez okaert

Cum că înţelegem din scrisoarea Patriarhului de Ipec, Macarie, că pe Vlădica Românilor, pe Eftimie, el l-ar fi sfinţit, şi Eftimie din pricina aceasta ar vrea

[1] Căpitanul de Caşovia, pentru Împăratul-rege.

az my byrodalmunkban es waraynk tartomanyaban leoveo Olahokat akarna tanytany my es meg tekyntetwen es meg gondolwan Euffthymianak az isten igit hirdetesseben walo ssorgalmatossagot, megengetwk neky, hogy az my biradalmunkban es waraynk iossagynk tartomanyba mindenüt a hol az eo wallasat eo tanitassat akaryak wenny, szabadon tanithasson predicalhasson es ceremonyakot gyakarolhasson az mikeppen engeggywk ez my jelen leweo levelünk ereynek altala. Annak okayert haggywk es parancholywk nektek ereossen, hogy ez my lewelewnket wewen walamikor effelwl newezet Euffthymia olah pyspek az my byrodalmunkba waraynk iozaghink tartomanyba tudni illik ahol az ew tanitasat wessik menend awag iwtand mindenwl eo neky es az eo utanna walo olah papoknak kik az eo wallasat tartyak ssabadon minden bantas nelkwl haggyatok es allatatok walok es haggyak iarni mullatny praedicallny tanytany az ceremoniakot gyakorlany szentsegeket ssolgaltatny; az tyztartok pedig az ew tiztekbe awagy ieowedelmeknek vetelyben ne meressellyek magokat avatni. Ebben egyebet ne chelekeggyetek.

să învețe pe Românii din Domnia noastră și din Ținutul cetăților noastre, și noi, luând în seamă și socotind silința lui Eftimie în vestirea cuvântului lui Dumnezeu, i-am dat voie ca în Domnia noastră și în Ținutul cetăților moșiilor noastre în tot locul unde vreau să primească alegerea și învățătura lui, să învețe slobod, să propoveduiască și să facă slujbe precum îi îngăduim în puterea acestei scrisori a noastre de față. De aceia vă lăsăm și vă poruncim vouă cu putere ca, primind scrisoarea aceasta a noastră, când va merge sus-numitul Vlădică în țara noastră, în cetățile și Ținutul moșiilor noastre, adecă unde primesc învățătura lui, sau oriunde va ajunge, în tot locul, pe el și pe popii români de după el cari țin legea lui, să-i lăsați slobozi fără nicio atingere, și supușii voștri să-i lase să umble, să petreacă, să propoveduiască, să învețe, să facă slujbele, să săvârșească Sf. Taine; dregătorii însă să nu îndrăznească a se amestecă în dregătoria lor sau în luarea venitului lor. Într'aceasta altceva să nu faceți.

Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, 13 die februarii, anno Domini 1573.

Stephanus Bathory de Somlyo. *Franciscus Forgach de Gymes.*

(Bistrița, Archiva Orașului; *Copialbuch* II.)

MCCXVI

Ják, 1573, 17 Mart.

Episcopul de Oradea-Mare către Bistrițeni, despre Dimitrie Rácz, care merge din nou în Țara-Românească.

Prudentes ac circumspecti domini et amici nobis honorandi. Salutem et amicicie nostre commendacionem. Intelleximus ex hoc servitore nostro Demetrio Racz, presencium exhibitore, quod, cum his superioribus temporibus in negociis nostris versus partes illas transalpinas fuisset profectus, Dominaciones Vestre respectu nostre amicicie illi auxilio fuerunt et in conficiendo suo itinere opem ei prestiterunt. Quod nos sane gratissimo audivimus animo et libenter ab eisdem accepimus, et eo quidem animo, ut, si se aliqua offerret occasio, nos maiori amicicia vicissim istud Dominacionibus Vestris rependere parati sumus. Sed, quia nunc denuo per nos in certis negociis nostris is idem famulus noster missus est ad illas partes, rogamus Dominaciones Vestras amicissime, eedem velint ampliorem quoque racionem habere nostre future amicicie, atque, si qua in re famulus iste noster operam Dominacionum Vestrarum in deducendo illo imploraverit, eedem illam eidem non denegent, sed pocius omni auxilio adsint, sitque diligenter Dominacio-

nibus Vestris is famulus noster commendatus. Nos, prout in maioribus nos offerimus, omni amicicia in omnem eventum repensaturi sumus quidquid, prout speramus, nostre cause fecerint. Valere feliciter Dominaciones Vestras optamus. Datum ex castro nostro Iazo, 17 marcii, anno Domini 1573.

Episcopus Waradiensis, manu propria.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici et iuratis civibus civitatis bizthryciensis Transsilvanie, et cetera, dominis et amicis nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCXVII.

Ștefan Báthory către Bistrițeni, despre omul ce au trimes la Domnul Moldovei și oprirea de a mai face de la sine. Alba-Iulia, 1573, 13 April.

Prudentes ac circumspecti, nobis dilecti. Salutem et favorem. Ex literis vestris animum vestrum intelleximus, quod nimirum ad Wayvodam moldaviensem hominem vestrum cum munere aliquo honorario, cum ob bone vicinitatis respectum, tum vero tucioris itineracionis gracia velletis immittere. Sed hec vestra intencio certis de causis, tam nobismet ipsis, quam eciam dominis consiliariis nostris displicet. Siquid itaque apud Moldavum conficere vultis, id volumus ut medio nostri ac per literas nostras conficiatis. Nec secus feceritis. Datum Albe-Iulie, die 13 aprilis, anno Domini 1573.

Stephanus Bathori de Somljo, manu propria.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCXVIII.

Ioan-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre plângerea supușilor săi Văscan și Avram de Baia împotriva supușilor lor, popa Ioan și popa Trifu. Iași, 1573, 22 Iunie.

Ioannes, Dei gracia princeps terre Moldavie, dominus ac heres verus, et cetera. Salutem ac vicinitatis perpetue commendacionem. Significamus Providencie Vestre, ut vicinis ac amicis nostris, quod subditi nostri, venien[te]s et conqueren[te]s ad nos super subditos Providencie Vestre, prefati subditi nostri, nomine Waskan et Abraam de Bana, super prefatos subditos Providencie Vestre, nomine Popa Iwon et Popa Triph, quod ipsi, acceptis bonis, remanserunt debiti prefato Waskan 131 taleros et unam quartam partem taleri ac prefato Abraam 18 taleros. Pro quibus rogamus Providenciam Vestram ut eis digneretis facere iusti[ci]am sine mora; quod et nos simili modo facere promittimus, nam iam tempus preteritum est quod ipsi subditi nostri obligati sunt solucione. Valere cupio. Data Iaswasar, die 22 iunii, anno Domini 1573.

Providencie Vestre amicus.
Ex mandato Ioannis Wayvode Moldavie.

[Vo:] Spectabili sapiencia ornatis Gregorio ac iuratis bistrici(ni)ensibus, amicis ac vicinis nostris observandissimis [1].

(Bistrița, Archiva Orașului; regest în vol. XI, p. 892.)

---

[1] La 3 August Ștefan Báthory trimete pe Dimitrie Nagy în Turcia „pro certis quibusdam negociis nostris", și poruncește a i se face o căruță „ex rubeo panno, sive karasie, sive stameti" (*ibid.*) (Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 327).

MCCXIX.

Sibiiu, 1574, 27 April.

Hotărâre a Sibiienilor şi Universităţii Saşilor într'un proces al „obştii Românilor din Orăştie“ cu fostul jude, Valentin Molday.

Nos, magistri civium, iudices, iurati cives ac seniores cibiniensis aliarumque civitatum septemque ac duarum Sedium saxonicalium in Transsilvania, damus pro memoria quod, cum nos in presenti congregacione nostra pro complanandis publicis negociis faciendoque moderativo iudicio causantibus pariter consedissemus, exhibite et presentate sunt nobis in personis universorum Volachorum incolarum zazwarossiensium extra id castrum degencium, ut actorem, ab una, contra Prudentem et Circumspectum Valentinum Moldaj, iudicem Sedis oppidi istius zazwarossiensis, veluti in causam attractum, ab altera, partibus, quedam litere transmissionales adiudicatorie dicti oppidi iudicum et iuratorum civium, seriem cuiusdam litis inter partes mote nobis referentes, in qua hanc fuisse actorum proposicionem comperimus, quod ipse attractus tempore villicatus sui eosdem actores, citra eorum demeritum, sepius et diversimode mulctavisset; quarum mulctarum repeticionem, licet remittere et haud prosequi parati essent, at, quia eciam tres arietes de armentis suis: duos e caula, tercium e campo, indebite abduci et hunc mactari curaverit, damnorum refusionem iure admittendam habere vellent. Ad quam ipse attractus breviter respondit se ipsos multo lenius quam demeriti fuissent mulctavisse, siquidem vix post tercium vel quartum quodque delictum mulctati fuerint. Duos eciam arietes iustam ob causam, nimirum quod armenta ovium in vetito prato deprehenderit, abactos esse, tercium autem a publicis custodibus, postquam diu detentus, neque ab actoribus ablatus esset, mactatum fuisse, eius vero precium se soluturum polliceretur. Post parcium allegaciones testiumque fassiones intellectas, domini iudices talem iuridice protulerunt sentenciam, quod, quoniam actores a reliquarum mulctarum repeticione cedere vellent, duorum saltem arietum in causam attractus exsolvere teneatur precium. Qua ipse aggravatus sentencia, in presenciam senatus appellavit. Qui et ipsi, licet testes comprobarint iuste arietes detentos esse, attamen, quia de ceteris quesitis actores cedunt, dominorum iudicum sentenciam ratam habuerunt. Et, ea attractus non contentus sentencia, in nostram Sedem iudiciariam maturioris revisionis gracia causam provocavit. Itaque, partibus ipsis coram nobis comparentibus et exhibitis literis transmissionalibus, tocius cause statum acurate revidimus, ac, tam iudicum, quam senatorum in hac latam sentenciam emendantes, hanc iure mediante protulimus sentenciam quod, quia constet ipsis actoribus, tam mulctas, quam duorum arietum ablacionis penam condigne irrogatam esse, in causam attractus ab omni eorum aquisicione liber esse cognoscatur, unius duntaxat arietis precium per eos qui hunc mactarunt ipsis actoribus debere reddi. Post cuius quidem cause decisionem significaverunt nobis Prudentes et Circumspecti domini Stephanus Banyaz, iudex, et Matthias Wargah, iuratus, in propriis ac reliquorum iuratorum universorumque civium zazwarossiensium [nominibus], qualiter dicti actores universi extra castrum degentes sese publicis serviciis internis oppidanorum petulanter ingerere, eaque una cum reliquis civibus communiter subire niterentur, insuper pro sepeliendis suis diversa quererent et occupare vellent loca, denique iumentorum oviumque suarum greges continue in territoriis eorum citra datam licenciam factamque convencionem alerent; que quidem omnia in preiudicium libertatum territorii, devastacionem et magnum ipsorum exponencium damnum attentarent. Proinde et in his iudiciaria nostra deliberacione

---

Tot la 3 August Ştefan Báthory recomandă Braşovenilor pe „Generosum Alexandrum Morosinum Italum, [qui] proficiscitur Brassoviam, ad vitrearios, pro confectione quorundam vitrorum quorum formam idem Alexander demonstraturus est“ *(ibid.,* nº 326). — Încă de la 2 August acelaşi cere aceloraşi şese cai pentru „oratoribus nostris pro deferendo tributo Potentissimi Imperatoris Turcarum ad Excelsam Portam eiusdem“ *(ibid.,* nº 325).

ipsis obviari et hec arceri instanter postularunt. Cui iuste eorum peticioni nos benevolos exhibentes et super his talem, equitate iuris dictante, protulimus sentenciam, ut dicti actores Volachi universi plane nihil novi, tam in adfectandis et obeundis cum civibus publicis serviciis internis, quam in occupandis diversis sepulture locis adfectent vel presumant, verum, sicuti hactenus, sic et postmodum, segregatim ab oppidi civibus suas habeant mansiones et servicia, priorique sepulture cum loco contenti maneant. Insuper, si armenta ovium vel alia iumenta, super quibus eciam generali edicto cautum est a dominis regnicolis, ut, si quis eiusmodi alere vult, ipsis propria querat et conducat pascuorum loca, similiter ipsi quoque alere et habere voluerint, non in dicti oppidi territorio ea alant et interteneant, sed alibi de pascuorum locis sibi prospiciant, vel, cum dictis iudicibus, iuratis reliquisque istius oppidi civibus superinde inita convencione, ab eisdem alendi ibidem greges obtineant licenciam. In quorum omnium evidenciorem firmitatem presentes nostras literas sub minori sigillo nostro provinciali pro ipsarum parcium iurium tuicione emanari fecimus, iusticia requirente. Datum Cibinii, in congregacione nostra, vigesima septima die aprilis, anno Domini MDLXXIIII.

(Sibiiu, Archiva Universității Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge*, XV, p. 444.)

MCCXX.

Ştefan Báthory către Bistriţeni, despre ştirile ce-i trebuie din Moldova. Alba-Iulia, 1574, 5 Maiu.

Prudentes, circumspecti nobis dilecti, salutem et favorem. Obsequenciam atque diligenciam vestram in eo quod nova de Moldavorum statu presenti scribere non pretermiseritis, grato acceptum esse animo noveritis. Ad ipsum ut quam diligentissime eciam deinceps factitetis, volumus et committimus, dispositis per itinera fidelibus custodiis, ut, si qui illinc forte hanc institerint viam, elabi manus custodiencium nequeant, — re omni, quidquid tale emerserit, cum Ioanne Thorma iuxta mandatum nostrum communicata. Secus ne feceritis. Date Albe-Iulie, quinta die maii, anno Domini 1574 [1].

Stephanus Bathori de Somlyo, manu propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXXI.

Ştefan Báthory întăreşte pe Vlădica românesc Cristofor, urmaşul lui Eftimie. Alba-Iulia, 1574, 6 Iunie.

Nos, Stephanus Bathory de Somlyo, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod nos, cum, ad singularem intercessionem nonnullorum dominorum consiliariorum nostrorum nobis pro parte religiosi Christophori presbyteri factam, tum vero inducti meritis ac virtutibus et singulari sciencia eiusdem, quibus ipsum predictum insignitumque intelleximus, eundem igitur Christophorum presbyterum in episcopum Valachorum presbyterorum transsilvanensium, romanam [2] videlicet seu grecam religionem profitencium, per spontaneum discessum discreti Euphthimie ipso episcopatu vacante, durante beneplacito nostro, eligendum, nominandum et instituendum duximus, ita tamen ut ipse religionem romanam sive

[1] Începuse lupta Turcilor şi Muntenilor pentru scoaterea lui Ioan-Vodă-cel-Cumplit şi aşezarea lui Petru Şchiopul.

[2] Aici nu inseamnă *romană*, latină, catolică, ci *românească*, „legea românească".

grecam illis quibus interest, libere profiteri ac erudire, perversos vero ac malis moribus imbutos castigare ac omnia sui muneris officia diligenter exsequi possit et valeat, immo eligimus, nominamus et instituimus presencium per vigorem. Quocirca vobis, universis et singulis discretis kalugeris, presbyteris walachis ac alterius cuiusvis status et condicionis hominibus grecam, ut premissum est, seu romanam religionem profitentibus, modernis et futuris, presentes visuris harum serie committimus et mandamus quatenus vos quoque annotatum Christophorum presbyterum ubivis in dicione nostra pro vestro vero et legitimo, tempus infra beneplaciti nostri, episcopo tenere et agnoscere, eidem in omnibus iustis, licitis et consuetis, funccionem videlicet suam spectantibus, obedire et obtemperare solitos proventus eidem ubique, vel homini suo ad id transmisso, presencium scilicet ostensori, e medio vestri administrare et per vestros citra omnem renitenciam administrari facere debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, die sexta iunii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto.

Stephanus Bathory de Somlyo.

Martinus Berzevichius, consiliarius et secretarius.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch* II; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, pp. 32-3, nº XVI.)

MCCXXII.

1559-92 [1] (de fapt: Iunie 1574-91). Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre paguba de oi a unui om al său.

Nos, Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus verus et perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudens ac circumspecte domine, amice, vicine nobis plurimum dilecte. Salutem ac vicinitatis bone commendacionem. Ceterum notum facimus Dominacioni Vestre qualiter hic presens noster iobagio nomine Mariam [2] de Plopj nobis intercessit lacrimans propter iacturam suam de parte ovium. Dederat enim mutuo centum oves pro quadraginta talleris cuidam homini in regno Dominacionis Vestre degenti in pago Makod [3], nomine Lewcha Mikita, hucusque nondum illi proposuit precium ovium. Rogamus itaque amice Dominacionem Vestram ut satisfacere velit huic nostro predicto misero homini. Nos quoque in simili vel pari negocio sumus recompensaturi Dominacioni Vestre. Illumque iterum pacifice dimittere velitis in nostrum regnum. Datum ex arce nostra vaivodali Iazwasar, 3 die iuni.

Ex autoritate nostra wayvodali, et cetera.

[Vº:] Prudenti ac circumspecto domino Gaspari Zwch, iudici primario urbis bistricziensis, amice vicineque nobis plurimum dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXXIII.

După 1574, 15 August. Cristea Armeanul şi Sfatul din Baia către Bistriţeni, despre caii furaţi lui Hagymassy.

Meinen Gruss czufor, sampt alles Gutts, wünschen mir Euhr Weisheitt alleczeitt. Weisser, lieber Herr der Richter, wen es Euhrer Weisheitt woll gieng

[1] E însemnarea de pe copia Academiei. Intre 1559 şi 1574 niciun Petru-Vodă n'a domnit însă în Moldova. Dacă Gaşpar Szöcs (Zewch, Pellio, Kürschner) a fost jude la 1559-60, el a rămas senator şi după 1565, „cel mai vechiu în rang dintre senatori şi *proiudex*“, până la moartea sa, în 1577 (v. Albert Berger, în *Festgabe der Stadt Bistritz*, Bistriţa, 1897, p. 88, nota 3). La 1574 începe Domnia moldovenească a lui Petru Şchiopul.

[2] Marian.

[3] Mocod.

sampt den Euhren, das wer uns eine grosse Fraydt czu hören. Gott sey gelobt, mir weren auch noch gesundt. Weiser, lieber Herr der Richter, mir thun Euhrer Weisheit czu vissen wie das mir mitt Euhrer Weisheit Brieff der verstolen Ross halben, des Hadymaschs, für unserm gnedigen Herrn, dem Petter Woyden, gevest sein, und ich, Kerste, bin vleissig im Dienst gevest, bin hin und her geczogen; hoben aber nicht können befunden. Dornoch thun mir euch czu vissen wie das der Mensch velchen Euhr Weisheitt geschickt hott, sich mit dem Dieben sich begegnet hott, und mir hoben im den Menschen in die Hendt geben, mit Namen Peter Bulka, von dem Dorff Oglincz [1], und der Botten von euch, als nemlich der Atanasi, hott mitt dem Dieben die gancze lange Nacht getruncken und hott geleugnet, es wer nicht der selbige Mensch der Dieb. Daher kan Euhr Weisheitt woll obnemen das er selbst ein Dieb ist, und er muss gutt wissen umb denselbigen Handel. Dorumb bitten mir, Euhr Weisheit wollt diese Leutt nicht im Schoden lossen, sondern inen das Euhrige viderstellen was inen genommen ist worden; den der Dieb ist im in Henden gevest, er aber hott in verleugnett und mitt im getruncken wie ein Dieb mitt dem Andern. Dornoch thun mir Euhr Weisheitt czu vissen, mir Elsten [2] aus unserm Marck, Groff und Bürger, wie das der Kerste unserm gnedigen Herrn, dem Petter Woyden, euhren Brieff in die Hendt geben hott, dorczu auch den Dieben geczeuget; her aber, der Thanasi, von euch hott der Sach nicht ausgeworth [3] czu vas er geschickt ist worden, sondern mitt dem Dieben sich vertrogen und mitt im getruncken. So vill bekennen mir mitt unseren Gevissenden. Mitt diesem seitt Gott bepholen. Geben aus der Socza, am Freitag noch Assumpcionis Marie [= 15 Augusti].

Ich, Kerste Armener, Euhr Weisheitt Diener alleczeitt.

[Vo:] Dem weissen und forsichtigen Herrn, dem Herrn dem Richter der kögniklichen *(sic)* Stadt Nösen, czukomb dieser Prieff.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXXIV.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte Armeni din Suceava. Iaşi, 1574, 11 Septembre.

Nos, Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus verus terre Moldavie, et cetera. Prudens ac circumspecte domine, amice, vicine nobis plurimum dilecte. Salutem atque vicinitatis nostre promptissimam commendacionem.

Te kegyelmednek ezt akaryuk tuttara adni az mj lewelẅnknek rendiben hogy az mi szegeny iobbagink de Szwchawa kiknek newek im ez: Embey Hancho, Thodor Andronik, Zahar Kyrkos, Krezta Hochyn, Azwador Zwchbey *(alb)* ezek Armenok felette igen es syrwa panaszolkodanak mi eleolttẅnk ennek okaerth hogy miwel kereskeodeo nepek voltanak es az uton menwen Bogdan Paschkowa Persanal az kegyelmed hataraban keozell rea tamattanak tolwayssaggal es az kegyelmed thartomanyabeliek vele voltanak az latrokkal es tolwajokkal, az hely pedig honneth valok voltak im ez: Rodna, Niarwl, Zalowa

Vrem să-ţi dăm de ştire d-tale, prin rândurile scrisorii noastre, că săracii iobagi ai noştri din Suceava ale căror nume sunt acestea: „Embey" Hanciu, Tudor Andronic, Zaharia Chircos, Cristea Hocin, Asvadur „Zwchbey" *(alb)*, aceşti Armeni plângând foarte s'au jăluit înaintea noastră că, fiind ei negustori, şi mergând pe drum la Bogdan Paşcova Persianul, în hotarul d-tale s'au năpustit cu pietre asupra lui, cu tâlhărie, şi cei din Ţinutul d-tale au fost cu ei, cu lotrii şi cu hoţii; locurile însă de unde au fost, iată-le sunt acestea: Rodna, „Niarul" (Mierlău?), Salva, Sângeordzul şi Bârgăul. Au luat de la ei 500 de florini; atâta face

[1] Oglinzi.
[2] Eltesten, Ältesten, bătrânii.
[3] Ausgeführt.

es Szentgeorgy, Borgorwll; vettek el azert tẅlẅk eott zaz forinthot teott az kar kitt el vettek es eott Ioh. Te kegyelmedet kerywk mint io szomzed barathonkat, hogy te kegyelmed visellien gondoth ez meg mondot karwallasrwl meg tekinthwen az mi towabba valo szomzedsagwnkat es kegyelmedhez valo attiafiwsagos barattssagwnnkath, mywel hogj ennek eleotte walo wdeobben effele karvallas és tolwajlas nem esetth az kegyelmed emberejtwl es annak utanna is w nagysagath az mi szomzed urwnkath es barathonkath Bathory Istwanth meg ne talalnok minden kewes dologerth, kegyelmed vegeze el es elegitesse meg az mi zegenynket az kegyelmed hataryban valo emberekkel mellieknek az w lako helith meg mondok feljwll, kit ha kegyelmed meg mywel ismeth mjtwlwnk hasonllo barátt-ssagoth varion es kegyelmed barattssagath commendalliwk w nagjssaganak is Bathorj Istwan uramnak es barathomnak. Ha hol pedig kegyelmed az en szegen iobbagionnak karat meg nem fizetteti az meg mondoth falwkrwl, mi vizontak rea gondolwnk szorgalmatossaggal es semmikeppen karban sem haggjwk wket. Ezt akarek kegyelmednek tuttara adni; kegyelmed vegezen az tiztartowal is ez dolog felẅl hogj karba ne maragjanak szegenek. Isten tarcha meg kegyelmedet.

paguba care le-au făcut-o, şi cinci cai. Te rugăm pe d-ta, ca pe un bun prieten şi vecin, ca să porţi de grijă pentru această păgubire, având în vederea vecinătatea noastră pentru mai departe şi prietenia noastră strânsă către d-ta. Pentru că înainte de aceasta astfel de păgubiri şi hoţii nu au fost din partea oamenilor d-tale, şi după aceia pe dumnealui vecinul şi prietenul nostru Ştefan Báthory să nu-l căutăm pentru orice lucru mic; isprăveşte d-ta şi mulţămeşte pe săracii noştri cu oamenii din hotarul d-tale a căror locuinţă am spus-o mai sus. Ceia ce dacă vei face-o d-ta, şi de la noi poţi aşteptă aceiaşi prietenie, şi prietenia d-tale o lăudăm şi Măriei Sale domnului şi prietenului mieu Ştefan Báthory. Dacă însă d-ta nu vei face să se plătească paguba săracilor miei iobagi din satele acelea, noi în schimb ne vom gândi sărguincios la ei şi cu niciun chip nu-i vom lăsă în pagubă. Aceasta voiam să ţi-o dau de ştire d-tale. D-ta isprăveşte şi cu dregătorul despre acest lucru, ca să nu rămână în pagubă săracii. Dumnezeu să te ţină.

Datum ex Aula nostra wayvodali Iasvasar, 11 die mensis septembris, anno Domini 1574.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Gregorio, iudici primario urbis celeberrime, satis clarissime, Byzthrichya, amico vicinoque nobis plurimum dilecto, presententur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXXV.

Alba-Iulia, 1575, 24 Februar. Cristofor Báthory către Sibiieni, despre fuga unui iobag din Alămor la Bungard.

Prudens, circumspecte domine et amice nobis honorande. Salutem ac officiorum nostrorum commendacionem. Egregius Georgius Zalanczy, officialis noster, signif[ic]avit nobis quendam colonum nostrum, Zyntyn Boy vocatum, ex possessione nostra Alamor nulla racionabili de causa ad possessionem Bongar vocatam, dicioni Dominacionis Vestre subiacentem, clam aufugisse, nunc quoque ibi delitescere. Rogamus itaque Dominacionem Vestram, dominum et amicum carissimum, velit colonum illum nostrum fugitivum cum omnibus suis rebus ad dictam possessionem nostram Alamor libere reduci permittere, quod iterum simili bone vicini-

tatis officio gratificaturi sumus. Eandemque felicissime valere optamus. Date Albe-Iulie, die 24 februarii, anno Domini 1575.

Christophorus Bathory de Somlio.

[Vo:] Prudenti, circumspecto domino Simoni Miles, magistro civium civitatis cibiniensis, amico nobis honorando.

(Sibiiu, Archiva Universitătii Săsești.)

MCCXXVI.

Reteganii către Bistriţeni, despre nişte Români fugari în Moldova cari au pus să se ardă târgul. Reteg, 1575, 9 Maiu.

Prudens et circumspecte domine, nobis plurimum honorande. Salutem et officiorumque promptam paratamque commendacionem, et cetera. Notum facimus Prudentibus Dominacionibus Vestris quod hic apud nos qui victus est [1], videlicet Ioannes Pellio, prorsus fassus est Petrum Henczel actorem et principem esse incendii. Nam hec supradictus captivus fassus est ut Petrus Henczel capiatur, et ille omnia sciret edicere que ipse ignoraret eciam. Nam quidam scelesti viri, isti Kerse Nekjta, Loran, Ianos Dragian, cum Moldavie egressi essent, multa ac copiosa pecunia etulissent, ita deinde Petro supradicto solvissent, ut combureret totam civitatem; deinde Petrus Henczel movit nos ista scelesta ac facinora faceremus *(sic)*. Itaque requirimus Dominaciones Vestras ut ita eum vincatis et teneatis tanquam istius incendii actorem, donec nos ad dominum nos conferimus. Deinde statim ad vos erimus brevi. Feliciter valere optamus Dominaciones [Vestras]. Date Rettegini, 9 die maii 1575.

Albertus Henczel, iudex primarius, et ceteri iurati cives.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Gregorio Dawm, iudici primario bezterczіensi, domino nobis semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXXVII.

Ioan Giczy către Bistriţeni, despre nevoia de a se închide drumurile ca să nu fugă pe la ei duşmanii prinţului. Gilău, 1575, 1-iu Iulie.

Prudentes ac circumspecti viri, domini et amici mihi colendi. Post salutem et servitutis mee benevolam commendacionem.

Urunk ew nagysaga feiedelmwnk paranchyolattya altal intem ty kegyelmeteket, hogy onneth az ty kegyelmetek alath valo nepeth vegyetek feel mindiarasth es az hawason es hegyeken valo utakoth kegyelmetek vagassa be vélek sietseggel, mellyen ez orzagnak es az my kegielmes feiedelmwnk ellensegynek ky menese lehetne. Im my es inneth az ew nagysaga magyar orzagy nepewel minden oraban kezzen vagywnk vagy az ellenssegre syetni vagy penigh az minth ew nagysaga ha paranchyolangya ew maga zemelye melle menny. Errewl ew nagysaga a-

Prin porunca Măriei Sale Domnului nostru vă aduc aminte să luaţi îndată poporul d-voastră şi să-i puneţi să taie grabnic drumurile de prin munţi, pe care ar puteà să iasă duşmanii acestei ţeri şi ai milostivului nostru Domn. Iată şi noi de aici suntem gata în orice ceas împreună cu poporul Măriei Sale din Ţara Ungurească să ne grăbim asupra duşmanului, sau precum ar porunci Măria Sa să mergem lângă Măria Sa. Din voinţa Măriei Sale am voit să vă amintesc despre aceasta,

[1] „Care e legat aici, la noi."

karattyabol akaram inteny ty kegyelmeteket az minth ew nagysaga meg paranchyolta. Isten tarchya megh ty kegyelmeteketh.

precum a poruncit Măria Sa. Dumnezeu să vă țină.

Datis ex Gyalw, 1 iulii, anno Domini 1575.

Ioannes Giczy.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris dominis iudicibus regiis, primario iudici totique senatui et iuratis civibus civitatis beztriczіensis, et cetera, dominis et amicis mihi colendis [1].

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCXXVIII.

Iași, 1575, 17 Iulie.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre niște dușmani ai lui prinși de dânșii.

Nos, Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus verus et perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudens ac circumspecte domine, amice, vicine nobis plurimum dilecte. Salutem ac vicinitatis nostre deditissimam paratamque commendacionem. Ceterum notum facimus Dominacionibus Vestris quod eciam certo cercius intelleximus quosdam adversarios, tam capitis nostri, quam eciam regni nostri, esse captos per fideles homines Dominacionis Vestre, quorum nomina ista sunt: Macherina Thoma, Rezthewl Putthna, Petra Nagoy, Iowan de Iazwasar, Demetrius de Berlad, Capatich, Garazw Iowan, filius Theodori de Iazwasar, et cetera. Quoad enim litere non fuerint pervente Illustrissimi domini vestri Stephani Bathori, et cetera, ad Dominacionem Vestram de statu et modo illorum exsulum pessimorum, non dimittere velit Dominacio Vestra eo usque, sed, quidquid Tuam Dominacionem docuerit Magnificus dominus Stephanus Bathori, id totum exsequendum pro fraterna nostra vicinitate. Speramus enim brevi ad Dominacionem Vestram perveniri literas principis vestri. Feliciter valere desideramus Dominacionem Vestram. Datum ex Aula nostra wayvodali, 17 die iulii 1575.

Ex propria autoritate nostra wayvodali, et cetera.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Francisco Zwch, iudici primario urbis bezthrychyensis, amico vicinoque nobis plurimum dilecto, presententur.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCXXIX.

Cluj, 1576, 29 Mart.

Cristofor Báthory către un om al lui Cristofor Hagymásy, comite de Solnoc, care merge la Suceava.

Christophorus Bathory de Somlyo, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, universis et singulis Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus, provisoribus, castellanis, officialibus vicesque eorum gerentibus, item Prudentibus et Circumspectis iudicibus iuratisque civibus civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis presentes visuris, salutem et favorem. Spectabilis, Magnificus dominus Christophorus Hagymasy de Berekzo, comes perpetuus comitatus Zolnok Mediocris ac generalis capitaneus regni Transsilvanie, affinis noster Observandissimus, expedivit hunc presencium ostensorem versus oppidum Sochw.

[1] E vorba de pretendentul Gașpar Bekes, Român de neam, care venise din Cașovia cu ajutoare imperiale și, ajutat și de Secui, asediase Dejul (Fessler-Klein, III, p. 614).

Quocirca vobis harum serie committimus ut eidem ubique citissime equos necessarios dare eunti, quam redeunti debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum ex civitate nostra coloswariensi, 29 die marcii, anno 1576.

Christophorus Bathory de Somlyo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch* II.)

MCCXXX.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cai opriţi. Cotnari, 1576, 26 Septembre.

Petrus, Dei gracia Wayvoda terre Moldavie, dominus heresque verus, et cetera. Salutem, amiciciam vicinitatisque perpetuam commendacionem, et cetera. Namhafftiger, weyser Herr Caspar, wir thun Euer Namhafftigen Weisheit czu wissen das dieser Iwun, der Czeiger des Prieffs, für uns erschinen ist, das im (wie er ins Fürsten Dienst gereiset ist) auffgehalten ist worden das Ross und genomen vor des Tanasi sein Strincz, die man im in unserem Landt hatt auffgehalten auff der Mautt, den er hatt die Strincz one des Gnedigen Fürsten Gewalt wollen ausfieren. Euer Namhafftige Weisheit weis das man sie nicht lest uber die Maut füren. Darum wir Euere Namhafftige Weisheit bitten, wollt diesem Iwun sein Ross geben; wirt jener komen, wir wöllen im die Strincz nicht verhalten, sondern geben: er erlangs nur das die Meuttner nicht bekümert werden. Hiemit befelen wir Eure Namhafftige Weisheit Gott. Geben vom Kottnar, am 26. Tag Septembris, im Jar des Herren 1576.

Eurer Namhafftigen Weisheit getrawer Freundt.

[Vo:] An den Namhafftigen und Wollweysen Herrn, Herr Caspar Budicker, Richter czu Nösen, unserem getrawen und günstigen Freundt und Nachpar, kom der Prieff czu eygner Handt.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXXXI.

Cristofor Báthory către Braşoveni, despre nobilul Dimitrie Furcă, fiul Martei Majláth. Sighişoara, 1577, 21 Ianuar.

Cristofor Báthory către Braşoveni, pentru „nobilis Demetrius Furka de Zunyogzegh, filius quondam Coztę Furka ex nobili olim domina Martha Maylad, filia Egregii quondam Matthię Maylad, primum quondam Vayko Curyak relicta, deinde vero ipsius Cozta Furka consorte".

Sighişoara, „feria secunda proxima post festum Beatorum Fabiani et Sebastiani Martyrum", 1577.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 47.)

MCCXXXII.

Ioan Gerendy, jude de Alţina, declară liber pe morarul Ion Mohor, crescut între Saşi. Alţina, 1577, 6 Mart.

Ego, Ioannes Gerendi, iudex regius Sedis saxonicalis Olczona ac iuratus assessor Sedis iudiciarie Illustrissimi principis transsilvani, et cetera, fateor et recognosco per presentes quod, cum ad nonnullorum proborum virorum intercessionem, tum vero ad sedulam et frequentem peticionem Providi Demetrii, filii Iwwon Mohorra, moleatoris in mola olczonensi, iobagionis mei hereditarii, tum eciam habito respectu quod, quamvis ipse nacione fuerit volachica, tandem, quia

a teneris inter Saxones nutritus et educatus fuerit, eorumque religionem et ritum imbiberit uxoremque ex eadem gente acceperit, ad obnixam, inquam, peticionem ipsius, ut a vinculo iobagionatus ipsum absolutum et expeditum redderem, offerendo in redempcionem ipsius certam summam pecunie, — itaque, acceptis ab eo florenis viginti, abhinc ipsum prefatum Demetrium Mohorra postmodum ab omni vinculo iobagionatus quietum, expeditum et liberum reddo et restituo presencium testimonio mediante. In cuius rei memoriam et firmitatem perpetuam has presentes literas, manu propria conscriptas sigilloque meo usuali consignatas, eidem dandas duxi. Datum in possessione Olczona, sexto die mensis marcii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MCCXXXIII.

Tiuş, 1577, 19 April.

Cristofor Báthory către Bistriţeni, cerând pe „prinsul român de la ei".

Prudentes, circumspecti, nobis dilecti. Salutem et favorem. Literas vestras accepimus. Proinde vobis committimus ut captivum illum Volachum de quo nobis scripsistis, sub fida et diligenti custodia statim ad nos mittere debeatis. Nec secus facite. Datum in oppido Theowis, die 19 aprilis, anno Domini 1577.

Christophorus Bathori de Somlyo, manu propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXXXIV.

Turda, 1577, 28 April.

Cristofor Báthory mută, după cererea Sibiienilor, locul de depozit al mărfurilor de peste munţi de la Tălmaciu la Şelimber.

Nos, Christophorus Bathory de Somlyo, Wayvoda Transsylvanie et Siculorum comes, et cetera, memorie commendamus, tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod, licet in proximis comiciis dominorum regnicolarum ad dominicam Misericordie, vigesimum videlicet diem mensis aprilis, anno millesimo quingentesimo septuagesimo septimo presenti, ex edicto nostro in hoc oppido Thorda celebratis, publico ipsorum dominorum regnicolarum voto et decreto, ut ne quispiam ex ordine institorum et mercatorum exterorum, sive is Grecus sit, sive Turca, sive Valachus, aut alie eciam cuiusvis condicionis, cum mercibus in hoc regnum versus civitatem cibiniensem ingressurus, ab oppido Tholmach citerius in hoc regnum progrediatur, sed omnia sua mercimonia in ipso oppido Tolmach deponat et divendat, cautum sit et prohibitum, verum, cum, ex humili requisicione magistri civium, iudicum ac Universitatis civium civitatis cibiniensis, intelligamus locum illum in oppido Tolmach ad deposicionem talium mercium, cum ob alias certas causas, presertim autem ob metum furum et aliorum scelestorum Walachorum, qui, intempesta nocte obambulantes, sepius merces venditorum et emptorum furtim abripere attemptant, minus commodum et idoneum, quin pocius, propter premissa, formidulosum et damnosum esse, id a modo imposterum, ad supplicacionem dictorum universorum civium cibiniensium, esse annuendum, concedendum et admittendum duximus, ut talium mercimoni[ali]um deposicio in possessione saxonicali Schelemberg vocata fiat, cum locus ille cellis et cameris ad conservanda huiusmodi mercimonia sit preparatus, et tam ipsis civibus, quam mercatoribus longe aptior et commodior; imo annuimus et concedimus presencium per vigorem. Quocirca vobis, universis et singulis Magnificis, Egregiis, nobilibus, comitibus, ca-

pitaneis, prefectis, castellanis, provisoribus, officialibus, tricesimatoribus, theloniatoribus, poncium, pass[u]um et vadorum custodibus, cunctis eciam aliis subditis nostris presentes visuris, harum serie committimus et mandamus firmiter quatinus vos quoque prefatos universos mercatores et institores grecos cum mercimoniis suis ad dictam possessionem Schelemberg libere proficisci ac eadem ibidem deponere et divendere minime prohibere aut propterea eosdem turbare seu molestare nequaquam debeatis, nec sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in oppido Thorda, die vigesima octava mensis aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo.

Christophorus Bathory de Somlyo, m. p.

Emericus Sulyok, cancellarius, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universitătii Săsești.)

MCCXXXV.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriteni, despre o reclamație privată. Iași, 1577, 2 Maiu.

Petrus, Dei gracia Wayvoda terre Moldavie, dominus ac heres verus, et cetera. Salutem omniumque prosperum successum, et cetera. Intelleximus ex literis Dominacionis Vestre causam huius tabellarii, qui nobis tradit literas Dominacionis Vestre pro causa debiti ipsius, et eciam pecunias vidimus, quam Dominacio Vestra nobis ad videndum miserat: bene intelleximus quod nullius valoris sit. Ob hanc causam dedimus literas nostras huic subdito Dominacionis Vestre ut certam solucionem haberet ab his quos ipse accusat; alias subditi Dominacionis Vestre verbis narabunt Dominacioni Vestre. Eandem Dominacionem Vestram quam diuturne valere cupio. Data ex Curia nostra iasiensi, die 2 magigi *(sic)*, anno Domini 1577.

Dominacionis Vestre fidus amicus.

[Vo:] Iudici ac iuratis civitatis besterciensis, amicis, vicinis nobis plurime dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului; regest în vol. XI, p. 894.)

MCCXXXVI.

Petru-Vodă al Moldovei către Ștefan, pârcălabul de Bistrița, despre prinderea unor hoți. Iași, 1577, 3 Maiu.

Petrus, Dei gracia Wayvoda, terre Moldavie dominus ac heres verus, et cetera. Salutem omniumque prosperum successum. Gracias agimus pro tanta amicicia Egregietati Vestre, quod Egregietas Vestra tantam amiciciam erga nos habeat quod hos latrones qui inter nos et regiones nostras litigaciones tantas et damna inferunt, aripistis; quam graciam nos repensuri sumus. Rogo pro scitu quod cum eis aderit circa Magnificenciam Suam [1]. Eandem Egregietatem Vestram diuturne valere cupio. Data Iyas, die 3 maij, anno Domini 1577.

Egregietatis Vestre fidus amicus.

[Vo:] Egregio domino Stephano Literato, porkalabo bisterciensi(s), amico nobis vicinoque nobis dilecto.

(Bistrița, Archiva Orașului; regest în vol. XI, p. 894.)

---

[1] „Să dea de știre când i-i vor aduce înainte."

MCCXXXVII.

Rodna, 1577, 26 Maiu.

Tanczy Bártos, birău de Rodna către Bistrițeni, despre niște hoți de cai.

Salutem et pacem [ad] Vestram Dominacionem, et cetera.

Kessenetemet es ssolgalatomatt ysszennek kegyelmednek tysstellendy byro uram, et cetera. Ezokayrtt yrunk kegyelmeteknek hogy Radnarol be mentt harom Olah Moldawaban es kyrtyk levellet hogy ott ben ssenky eket nem bantana, mert my asst tutunk hogy yamborok, atunk lewelet nekyk; ott ben egy masstol ellwalanak es ketten wyssa terynek es egy lowat meg lupak; azyrt nekynk meg mundak hogy a ket Olah Marmarussban wadnak. Tysstelendy byro uram azon kyrunk kegyelmedet mynt uramott agy kegyelmet tanaczott my kypen kell czelekednem, a kett Olahnek newett meg mongyok egyik Hawrylcza Ecze az massodyk Byressny ffya, mert enekem ysszentyk hogy utanok yoynek. Azyrt en nem akarok kegyelmett hyry nellkyl ssemy tenny. Isten tarczon kegyelmedet nagy bykessegel, et cetera. Datum de Radna, pynkes utan kettden, anno Domini 1577.

Radnay byro, Tanczy Bartoss.

Mulțămita și slujba mea ți-o trimet d-tale, cinstite domnule jude, și altele. Vă scriem d-voastră pentru că din Rodna au plecat trei Români în Moldova, și am trimes scrisoare ca acolo nimeni să nu-i atace: fiindcă noi am știut că sunt oameni buni, li-am dat scrisoarea. Acolo s'au despărțit unul de altul, și amândoi s'au întors îndărăt, și au furat un cal. Deci ni s'au spus că cei doi Români sunt în Maramureș. Cinstite domnule jude, te rugăm pe d-ta ca pe domnul mieu să ni dai sfat cum trebuie să facem. Vă spunem numele celor doi Români, unul e Gavrilcea „Ecze", al doilea e fiul lui „Byressny". Fiindcă mi-au trimes vorbă că vin după ei, de-aceia eu nu vreau să fac nimic fără știrea d-tale. Dumnezeu să te țină în multă pace ș. a. Dată în Rodna, Marți după Rusalii, anul Domnului 1577.

[Vo:] Ez lewelet adassek a my urunknak Bysztryczey byronak kezyben, et cetera.

[Vo:] Această scrisoare să se dea dumisale judelui din Bistrița în mână.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCXXXVIII.

Iași, 1577, 10 Iunie.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre cearta între un călugăr de la Moldovița și niște oameni ai lor.

Nos, Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie. Prudens ac circumspecte domine et amice, vicine nobis plurimum dilecte. Salutem ac bone vicinitatis nostre paratam commendacionem. Ceterum notum facimus Dominacioni Vestre qualiter et quomodo conquestus est coram persona nostra wayvodali unus monachus vel caluger a nomine Akaya[1] de quibusdam inhabitatoribus oppidi Rodna et de iudice primario eiusdem oppidi Rodna. Miserat enim literis suis sigilloque suo affixo inhabitatores oppidi Rodne, Mihailam fratrem Hawrillche et cum socio suo Andrecha. Illi enim, tanquam fures, rogaverunt iudicem ea condicione scribere literas ad provisorem nostrum Dan de Campalung ut haberent aliqua negocia conficienda pro rebus suis. Ubi enim illi predicti fures, Mihayla videlicet et cum socio suo Andreca, perlustrarunt monasterium nostrum Moldavice, regredientes ad suum iter, Rodne furtim sunt furati unum equum calugeri nostri Akakie ex villa eorum, que vocatur villa Vama. Considerans ergo Do-

[1] *Anume* Acachie. V. mai jos.

minacio Vestra amiciciam nostram vicinitatemque, administrare velit Dominacio Vestra iustam legitimamque legem hominibus iis quos legaverint legacione eorum calugeri nostri vel monachi monasterii Moldavice cum illis predictis furibus ex Rodna, Mihaylla scilicet et Andreca. Quod cum executa fuerit Dominacio Vestra hanc rem nostre amicicie causa, nos quoque in aliis rebus simili amicicia sumus recompensaturi Dominacioni Vestre, feliciterque valere Dominacionem Vestram plurimum desideramus. Datum ex Aula nostra wayvodali Iazwasar, 10 die mensis iunii 1577.

Ex propria autoritate mandatoque nostro wayvodali.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Caspari Bwdaky, iudici primario civitatis Byzthrice, amico et vicino nobis plurimum dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; regest în vol. XI, p. 894.)

MCCXXXIX.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii ce-i trebuie pentru a lucrà la mănăstirea Galata. Iaşi, 1577, 24 Iunie.

Petrus, Dei gracia princeps terre Moldavie, dominus ac heres, et cetera. Salutem, amiciciam omniumque prosperum successum, et cetera. Nunc significo Dominacioni Vestre, ut amico nostro, quia proposui in animo meo ad laudem nomini[s] Domini aliquod monasterium construendum; ad quam construccionem in regione nostra magistros ad satisfaccionem habere non possumus. Ergo nunc Dominacionem Vestram ut amicum postulamus tribuere nobis aliquanti tales magistros, qui essent experti in fabricacione murrorum, et nos volumus eis bona precia dare, et non tantum precia, sed bona munera quoque. Nisi rogamus ut Dominacio Vestra eos nobis mittat, quanti possint esse, 15 vel 16, vel quanti possint esse. Et nos hanc graciam adeptam a Dominacione Vestra, amico nostro, gratis repensare volumus, et cetera. Eandem Dominacionem Vestram quam diuturne feliciterque valere cupio. Datum Aule nostre iasiensis, die 24 iunii, anno Domini 1577.

Dominacionis Vestre amicus ac vicinus dilectus.

Ex mandatum *(sic)* proprio Petri Wayvode terre Moldavie.

[Vo:] Quos iterum cum graciarum accione ad manus Dominacionis Vestre policemur reddi bene ac honeste: tantum Dominacio Vestra scribat nobis nomina eorum et mittat nobis ad manus nostras, et unum ex eis constituat Dominacio Vestra gubernatorem esse, quia volumus ut nemo imperet eis in regione nostra.

[Vo:] Prudenti ac honesto viro domino N., iudici ac iuratis civitatis bistri(n)ciensis, amicis, vicinis nobis quam plurime dilectis[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; regest în vol. XI, p. 894.)

MCCXL.

Cristofor Báthory, Voevodul Ardealului, ordonă Bistriţenilor a prinde pe „un Român anume Ivan, care se ziceà coborâtor al Voevozilor Moldovei“ (Ioan Potcoavă), care, năvălind în Moldova, a fost bătut şi izgonit. Alba-Iulia, 1577, 14 Septembre.

Publicată în vol. XI, p. 601, ca nº XXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Cronica înseamnă lucrul Galatei numai după lupta cu pretendentul Alexandru-Vodă, în 1578 (Ureche, p. 233). Biserica nu mai păstrează vechea ei inscripţie.

MCCXLI.

Iaşi, 1577, 29 Novembre.

Ioan-Vodă al Moldovei (Potcoavă) către Bistriţeni, despre „întoarcerea sa în Domnie".

Ioannes, Dei gracia princeps regni Moldavie, dominus ac heres verus, et cetera. Salutem, amiciciam ac vicinitatis bone perpetuam commendacionem, et cetera. Scitum damus Egregietati Vestre quod Deus omnipotens qui nos penis afflictus est in profugio de patria nostra, modo iterum Deus favore suo restituit. Ob hanc causam rogamus ut Egregietas Vestra sit nobis in omni amicicia bona et homines ad necessitatem nostram nobis tribuat. Nos quoque prout alii principes, intercessores nostri, fuerunt, volumus esse, et cetera.

Eandem Egregietatem Vestram quam diuturne valere cupio, et cetera. Datum ex oppido nostro iasiensi, die 29 novembris, anno Domini 1577.

Egregietatis Vestre fidus amicus.

Ex mandato proprio Ioannis Wayvode terre Moldavie.

[Vo:] Egregiis dominis iudici ac iuratis civitatis bistergenciensis, vicinis, amicis nobis quam plurime dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în vol. XI, p. 894[1].)

MCCXLII.

Uioara, 1577, 2 Decembre.

Cristofor Báthory, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, dându-li ordine cu privire la un „nou Voevod", care, după ştiri de la Petru-Vodă, a năvălit în Moldova şi care, dacă a fost învins, nu trebuie lăsat să treacă; adăugindu-se şi scrisori către Gaşpar Kornis în acelaşi sens.

Publicată în vol. XI, p. 602, ca nº xxx.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXLIII.

Iaşi, 1577, 28 Decembre.

Ioan-Vodă al Moldovei (Potcoavă) către Bistriţeni, despre întărirea lui de Turci.

Nos, Ioannes, Dei gracia princeps Moldavie.

Közönetemet irom mint io szomsedimnak. Tovabba meg ertettem az kegelmetek leveleböl minden hozzam valo io akarattyat es io szandekat es azt is ertem, hogy kegyelmetek akarna erteni es tudni mi modon vagyon dolgunk. Istennek kegelmessegeböl mostan is vala mi hozzank az hatalmas chasartul egy chauuz ki mi nekünk io hirt hozot hogy az hatalmas chasar mi hozzank io kedvel es io akarattal vagyon hozzam es Wrasagot adot nekem Moldvaban. Azert azon kerem kegyelmeteket mint jo szomsedimat, hogy ki ne bochasson nepet be az orsagban hogy az hatalmas chasar orsagaban kart ten-

Vă scriu mulţămita mea ca bunilor miei vecini. Apoi am înţeles din scrisoarea d-voastră toată bunăvoinţa şi gândul bun faţă de mine, şi aceia înţeleg că d-voastră aţi vrea să aflaţi şi să ştiţi cum stăm cu lucrul nostru. Din mila lui Dumnezeu şi acum a fost la noi un ceauş de la puternicul Împărat, care ni-a adus ştire bună că puternicul Împărat e faţă de noi cu voie bună şi cu bunăvoinţă faţă de mine, şi mi-a dat Domnia în Moldova. De aceia vă rog pe d-voastră, ca pe bunii miei vecini, să nu lăsaţi pe oamenii din ţara d-voastră să facă pagubă în ţara puternicului Împărat. De aceia, precum

[1] Am reprodus această scrisoare, ea aflându-se, de şi întreagă, dar în afară de ordinea documentelor, între regeste.

nenek; azert az mikeppen az elöt tartottatok az szovetseget es rendet az elot valo vaydak idieben, hogy mikoron valami kar löt az ty orszagtokban az my nepcingtŵl es nem hattuk karba kegyelmeteket azert mostan is az en idemben is io modal meg akarom tartani az rendet es modot kegyelmetekkel. Azert hogyha kegyelmetek az régi rend szerent es mod szerent meg nem akaryatok tartany es valami mas dolgot akar kegyelmetek szerezni, azert ennekem aggya tuttomra kegyelmetek, hogy en is tuggyam mihez tarcham magamat es hogy en is meg irhassam az hatalmas chasarnak, mert en az ö akarattia ellen semmit nem akarok chelekednem. Azert en hogyha kegyelmetek veszy tellies szyvel es io akarattal vagyok mind az en tanachymal es minden Boarimal egetemben; kegyelmetek vizontak hogyha ugyan meg nem akaryatok tartani velem az io szomsedsagot mely az elot is volt ide az orszaghoz es kart teznek az en orszagomban az ty nepeitek en az en kezemel igazat nem akarok vennem, hanem en meg irom az hatalmes chasarnak; tudom hogy gongya lezen rola es az mint igerte magat, hogy meg chak egy tyk lab sem vesz el az mi marhankban hogy kiert ket annit nem kellene fizetnetek. Tovabba ezen is kerem kegyelmeteket, hogy aggyatok tuttara o nagysaganak, hogy en hozzam az chazar minden io akarattal vagyon. Isten tarcha meg kegyelmeteket mint feyenkent.

înainte aţi ţinut legătura şi rânduiala, în timpul Voevozilor de mai înainte, căci, când a fost ceva pagubă în ţara noastră din partea poporului nostru, nu v'am lăsat în pagubă pe d-voastră, deci şi acum în timpul mieu ,vreau să ţin bine rânduiala cu d-voastră. Astfel, dacă d-voastră nu voiţi să ţineţi după vechea rânduială şi în vechiul chip şi voiţi să faceţi d-voastră alt lucru, să-mi daţi de ştire ca să ştiu şi eu ce este şi să-i scriu şi eu puternicului Împărat, fiindcă nu vreau să fac nimic împotriva voinţei lui. Deci eu, dacă d-voastră primiţi, sunt cu toată inima şi bunăvoinţa, împreună cu tot Sfatul mieu şi cu toţi boierii miei; dar, dacă d-voastră nu voiţi să ţineţi cu mine buna vecinătate care a fost şi mai înainte cu ţara şi poporul vostru, şi voiţi a face pagubă în ţara mea, eu cu mâna mea nu vreau să-mi ieau dreptatea, ci vom scrie puternicului Împărat şi ştiu că va aveà grijă, precum a făgăduit, ca niciun picior de găină să nu se piardă din ale noastre. Şi astfel de două ori pe atâta n'ar trebui să plătiţi. Apoi vă rog şi pentru aceia să-i daţi de ştire Măriei Sale că Împăratul este cu toată bunăvoinţa faţă de mine. Dumnezeu să vă ţină pe fiecare din d-voastră.

Datum ex Iazvasar, 28 decembris 1577.

Ex proprio mandato Ioannis, Dei gracia principis terre Moldavie.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro iudici ac iuratis civitatis bezterciensis, amicis ac vicinis nobis quam plurime dilectis [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXLIV.

Mărturie românească din Maramureş, despre hotarele bistriţene spre Moldova (regest). 1578.

Copia translati literarum de Máramoros idiomate vallachico, ratione metarum versus Moldaviam, Bistricium datarum, de anno 1578 [3].

---

[1] 7 de la urmă lipseşte în original.

[2] Pe calea Braşovului veniau împotriva uzurpatorului Ştefan Báthory cel Tânăr şi Vlasie Kamuthy (vol. XI, pp. xxxiv-v).

[3] Înainte de acest act se notează tot acolo: „Copia literarum Alexandri, Moldaviae Voivodae, ad magistratum bistriciensem patenter emanatarum, dd. Ias, die 7 maii 1557".

(În „Index literalium instrumentorum limites versus Moldaviam tangentium"; publicată, după copia d-lui Andreiu Veress, în N. Iorga, *Documente geografice*, extras din „Buletinul Geografic", trimestrul IV, 1899, p. 9.)

MCCXLV.

Zamova, 1578, 5 Ianuar.

Ahmed-Ceauş către Bistriţeni, despre zăbovirea sa, la întorsul din Polonia, de luptele din Moldova.

Generose vir, domine et amice mihi carissime. Post salutis et serviciorum meorum perpetuam commendacionem, et cetera. Significo Generositati Vestre quod a Cesare meo Potentissimo racione negociorum quorundam arduorum missus fueram in Poloniam ad Regiam Maiestatem; unde cum dimissus a Sacra Regia Maiestate fuissem et ad Cesarem meum Potentissimum redire contenderem, nunciatum mihi certo est tumultum non parvum in Moldavia, per quam iter facere debebam, esse motum et Palatinum Cesaris mei esse pulsum regno. Unde moram mensis integri, cum damno et detrimento regni tocius, facere coactus sum. Tandem, videns nullo pacto iter mihi per Moldaviam dari, nutu Sacre Regie Maiestatis per regnum hoc redire ad Cesarem meum compulsus sum. Voluntate autem Dei optimi maximi salvus et incolumis itinera difficilia et periculosa peregi: cras Deo volente futurus sum Bistricia, urbe nobilissima et autoritati Generositatis Vestre subiecta. Cum autem sciam Generositatem quoque Vestram unum ex fidelibus Cesaris mei esse, tuto adventum meum significo et ut de hospicio digno et capaci victuque mee persone et omnibus ad me pertinentibus necessario prospiciat, peto; habeo famulos circiter triginta, quibus hospicio est opus. Ne autem mora fiat aliqua, statim enim hunc tabellarium sequor. Hoc suo facto et mihi rem gratissimam et Magnifico domino Wayvode Cesarique meo acceptissimam faciet et suam fidelitatem Generositas Vestra declarabit. Eandem Generositatem Vestram felicissime valere cupio. Datum in Zamova, 5 die ianuarii, anno Domini 1578.

Amicus Generositatis Vestre sincerus: Ahmat Czaus.

[Vo:] Generoso domino Casparo Budas *(sic)*, iudici primario bisztriciensi, prudentissimo domino et amico mihi carissimo [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXLVI.

Iaşi, 1578, 30 Iunie.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un hoţ de cai de la dânşii.

Petrus, Dei gracia Wayvoda regni Moldavie, dominus ac verus heres, et cetera. Salutem, amiciciam ac vicinitatis bone prosperum omnium successum.

Meg attak ennekem az kyelmetek levelet, mivel hogj ezeket iria kegyelmek hogj ennekem mindenbe kezek voltotak es vattok minden zolgalatval mellyet kegyelmeteknek meg keozeonem mint io zomzed baratimnak. Annak utana ismeglen azt iriatok, hogj vagion it egj lator ormely egj nehan eztendeteol fogra nagj sok kart miwelt, sok zegennyeket nyomoritoth, lovaikot el erezte. Ezt en az kegyelmetek

Mi-au dat scrisoarea d-voastră; acestea mi le scrieţi d-voastră cum că mi-aţi fost în toate gata şi sunteţi cu toată slujba; pentru care vă mulţămesc ca unor buni prieteni şi vecini. După aceia iarăşi scrieţi că este aici un lotru care de câţivă ani încoace multă [şi] mare pagubă a făcut, pe mulţi săraci i-a adus în sapă de lemn; caii lor i-au lăsat. Pe acesta l-am prins după pofta d-voastre şi-l ţin la închisoare straşnic,

[1] Pentru Ahmed-Ceauş, dese ori întrebuinţat în asemenea misiuni, v. vol. XI, tabla.

kedveert meg fogattam, ereos fogsagban tartom, kegyelmetek iöien rea es lassunk teorvent rea mivel hogj nagj kart mivelt az kegyelmetek birtokaban.

d-voastră să daţi de el, şi să-l judecăm fiindcă a făcut mare pagubă în moşia d-voastră.

Eandem quam diuturne feliciter valere cupimus Dominacionem Vestram. Datum ex Curia nostra iasiensi, tricesima die mensis iunii 1578.

Dominacionum Vestrarum vicinus ac amicus.

Ex proprio mandato Dei gracia Petri principis terre Moldavie.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ac iuratis civibus civitatis biztriciensis, amicis ac vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXLVII.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un hoţ de la ei care a făcut pagube mari. Iaşi, 1578, 19 Iulie.

Petrus, Dei gracia Wayvoda terre Moldavie dominus ac verus heres, et cetera. Salutem, amiciciam ac vicinitatis bone omniumque prosperum successum, et cetera.

Ez el mult napokban irt vala kegyelmetek egy ember feleol mely it az my orzagunkban lakik mely mia az kegelmetek birodalmaban nagj sok karok estek es sok zegenyeket nyomoritot meg lopassagval. Ezt en meg fogattam vala es kegyelmeteknek hire attam vala es sok ideig heverth az teomleczben. De mivel hogj senki rea nem iöve az attyafiai kezessegre ky vivek. Azert ha kegyelmeteknek akarattja lezen akar mikor en teorven eleiben alatam es teorven latatok reaia.

În zilele trecute mi-aţi fost scris dumneavoastră despre un om care locuieşte aici în ţara noastră, din pricina căruia în ţara dumneavoastră s'au căşunat multe, mari pagube, şi pe mulţi săraci i-a prăpădit cu hoţia. Eu l-am prins, şi dumneavoastră v'am dat de ştire, şi mult timp a zăcut în închisoare. Dar, fiindcă nimeni nu i-a dat de urmă, rudele l-au scos pe chezăşie. Deci, dacă dumneavoastră aveţi voie, oricând eu îl pun să steă înaintea legii şi îi fac judecată.

Eandem Dominacionem Vestram quam diuturne, feliciter valere cupimus. Data Curie nostre iasiensi, 19 iulii 1578.

Dominacionis Vestre fidus amicus ac vicinus.

Ex proprio mandato Dei gracia Petri principis terre Moldavie.

Vo :] Prudenti ac circumspecto viro, domino iudici civitatis bisstriciensis, amico, vicino nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXLVIII.

Cristofor Báthory către Braşoveni, despre vinul şi argintul ce vrea să treacă prin Moldova în Polonia. Alba-Iulia, 1578, 13 August.

Prudens, circumspecte, nobis dilecte. Salutem et favorem. Quoniam nos certis de causis vinum, argentum nostrum per Moldaviam in Poloniam transferri volumus, unde requirimus vos, et nihilominus committimus et mandamus harum serie firmiter quatenus, acceptis presentibus, prescriptum vinum, argentum vestrum absque ullius vigesime vestre solucione dimittere et per vestros dimitti face[re debe]as et tenearis; secus non facturus. Datum [Albe-I]ulie, 13 die augusti, anno Domini 1578.

Christophorus Bathory de Somlyo, m. p.

[Vo:] Prudenti, circumspecto Petro Hersely, iudici primario civitatis brassoviensis, etc., nobis dilecto.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 333.)

MCCXLIX.

Cluj, 1578, 23 Octombre.

Cristofor Báthory judecă fuga unor Români din Turdaş, Romos şi Pricaz.

Christophorus Bathory de Somlio, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, nobilibus Martino Deesy, Ioanni Giarmathy, Thome Kopoczy, Gregorio Coloswary, Ioanni Mogiory, Valentino Stephano Wasarhely, Christophoro Chieffey, salutem et favorem. Exponitur nobis in persona Egregii Ladislay Szalanczy de Braniczka qualiter annis superioribus Providi Awram et Petrus, filii Vlad Chiora, item Parczie Opra et Thodor Brathy, alias iobagiones ipsius exponentis in possessione Thormas vocata, in comitatu huniadiensi existente, commorantes, clam et inscio exponente aufugassent, nuncque Abraham et Petrus Chiorra in Thordhas et Parczi Op[r]a in Romaz ac Thoder Brathj in Parkaz possessionibus vocatis, in Sede saxonicali Zazwaros existentibus, personales foverent residenciam; quos vellet idem exponens, vigore publicorum articulorum dominorum regnicolarum super reduccionibus huiusmodi fugitivorum colonorum addictorum, unacum uxoribus, liberis ac omnibus rebus suis ad priorem residencie eorum locum reducendos medio vestri a Prudenti ac Circumspecto Ioanne Kis, iudice regio oppidi Zazwaras, sub oneribus singulorum ducentorum florenorum repetere et rehabere, iure admittente. Quare committimus et mandamus vobis harum serie firmiter, ut, acceptis presentibus, simul vel duo vestrum, sub oneribus alias in talibus observari solitis, erga prefatum iudicem regium oppidi Zazwaras accedentes, qui, si personaliter reperiri poterit, eundem ibidem personaliter, alioquin de domo habitacionis sive solite sue residencie ammoneatis, dicatisque et committatis eidem valore nostro, ut ipse prefatos Abraham, Petrum Chiora, Parcze Opra et Thoder Brathy, iobagiones ipsius exponentis fugitivos, sub premissis oneribus singulorum ducentorum florenorum ad priorem residencie sue locum reducendos, eidem exponenti reddere et restituere debeat et teneatur. Qui si fecerit, bene quidem, alioquin evocetis eundem ad octavum diem a die evocacionis vestre computandum in Curiam nostram, nostram scilicet in presenciam, prima racione coram lacius declarandum iudicium receptare, certificantes eundem ibidem ut, sive ipse termino in predicto coram nobis compareat, sive non, nos ad partis comparentis instanciam id faciemus in premissis quod iuris erit ordo. Et posthec vos seriem huiusmodi ammonicionis, evocacionis et certificacionis vestre, ut fuerit expedita, nobis terminum ad predictum suo modo fide vestra mediante referre vel rescribere debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate Coloswar, feria quinta proxima ante festum Beati Demetrj Martyris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octavo.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge,* XV, p. 457.)

MCCL.

Cluj, 1578, 28 Novembre.

Cristofor Báthory, în aceiaşi afacere.

Nos, Christophorus Bathory de Somlio, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera. Damus pro memoria quod, nobis, feria quarta proxima post festum Beate Chaterine Virginis proxime preteritum [=26 novembris], instante scilicet termino celebracionis iudiciorum octavi diei festi Beati Luce Evangeliste novissime transacti, ad quem utputa terminum universe cause dominorum regnicolarum transsil-

vanensium ab obitu Serenissimi quondam principis et domini domini Ludovici regis Hungarie, et cetera, felicis reminiscencie, pie memorie, ex publica eorum constitucione adiudicari solite, per nos generaliter fuerant prorogate, una cum magistris nostris prothonotariis et iuratis Sedis nostre iudiciarie assessoribus, pro faciendo causantibus iudicio moderativo, in eadem Sede nostra iudiciaria pro tribunali sedentibus, in quadam causa que inter Egregium Ladizlaum Szalanczy de Braniczka, ut actore, ab una, ac Providos Awram et Petrum Chyiora, filii Vlad, item Parczw Opra et Thodorum Barathi, alias iobagiones ipsius exponentis, commorantes in possesione Thormas vocata, in comitatu huniadiensi existente, partibus ab alia vertitur, nobilis Franciscus Haiosy de Finthahaza pro prefato actore cum procuratoriis literis nostris in figura iudicii nostri comparens, idem procurator actoris exhibuit et presentavit nobis in iudicio binas quasdam literas, primas evocatorias, ammonitorias et certificatorias pro parte exponentis, secundas vero nobilium Thome Kopocy et Ioannis Giarmathj, notariorum Sedis iudiciarie exinde rescripcionales nobis sonantes. Quo percepto, Egregius Martinus Radwancy de Abosfalwa, procurator legitimus prefatorum in causam attractorum, simul cum nostris literis procuratoriis, in figura iudicii nostri comparens, paria prescriptarum literarum per nos sibi dare postulavit. Primarum autem evocatoriarum, ammonitoriarum et certificatoriarum tenor talis est:

[Nº MCCXLIX, p. 674.)

Secundarum autem relatoriarum verbalis continencia hec est:

(Cf. nº MCCXLIX, p. 674.)

Quas nos de verbo ad verbum sine ulla diminucione et augmento aliquali transsumi et transscribi, presentibusque literis nostris patentibus inseri et inscribi facimus, memorato domino, iuris ipsius uberiorem ad cautelam, necessarias dandas duximus esse et concedendas, communi iusticia et equitate suadente. Datum in civitate Coloswar, feria sexta proxima post festum Chaterine Virginis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octavo.

Lecta.

(Sibiiu, Archiva Orașului; publicată și în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Neue Folge,* XV, p. 459.)

MCCLI.

Christofor Báthory, pentru datoria unui negustor din Suceava. Alba-Iulia, 1579, 28 Septembre.

Christophorus Bathori de Somlio, Wayvoda Transsilvanie et Siculorum comes, et cetera, universis et singulis Spectabilibus, Magnificis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium, quorumcunque comitatuum capitaneis, prefectis, castellanis, provisoribus arcium et aliorum quorumvis locorum officialibus, tricesimatoribus, teloniatoribus eorumque vices gerentibus, item Prudentibus, Circumspectis iudicibus et iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis quocunque officio et prefectura fungentibus ubivis in hoc regno Transsilvanie et partibus Ungarie dicioni nostre subiacentibus, exsistentibus, habitis, constitutis, presentes visuris, salutem et favorem. Exponitur nobis in persona Nobilis Elie Nemes, in pertinenciis arcis Keowar commorantis, qualiter Providus Nicolaus Teknyes de Zochywa, negociator moldaviensis, ipsi exponenti certa pecuniarum summa liquide et manifeste obligaretur, quam ad sepissimas eiusdem exponentis requisiciones hactenus reddere et restituere non curasset. Unde supplicavit nobis idem exponens humillime ut, cum in presenti nullus alius recuperandi prescripti debiti modus supersit, de via arresti sibi prospicere faventer dignaremur. Cuius humili supplicacione exaudita, nolentes eciam eundem exponentem, sicut et ceteros nostros subditos, iustis suis rebus et manifestis debitis privari et destitui permittere, committimus vobis et mandamus

harum serie firmiter quatenus, habita presencium noticia, dum et quandocunque cum presentibus fueritis requisiti, vel aliquis vestrum fuerit requisitus, extunc prefatum Nicolaum Teknyes vel eius loco quemvis alium mercatores et negociatores moldavienses medio vestri repertum simul cum universis rebus suis secum habitis ubique in bonis, officiolatibus et tenutis vestris, tamdiu donec et quousque annotato exponenti ad plenum satisfactum fuerit, arrestare et in arresto detinere modis omnibus debeatis et teneamini, autoritate nostra presentibus in hac parte vobis attributa et concessa, iureque et iusticia mediantibus. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, vicesima octava die septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie.)

MCCLII.

Iaşi, 1579, 29 Octombre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un cal schimbat de unul dintre supuşii săi.

Petrus, Dei gracia Wayvoda regni Moldavie, dominus ac verus heres, et cetera.

Salutem, amiciciam ac officii nostri commendacionem.

Az my iobagyunk panazolkodik my nekunk es tudassunkra attha Gyurgessi Zthan myvel hogj ment volna az kegyelmetek orzagaban es mikor iuttoth volna az hawasson altal egj Stephan newu emberrel Iadulj ola nielven czyerel lowat, mely dolog teortent volt meg Bogdan vajda ideiben. Imar ith valamy emberek azt mongiak, hogj az a lo a mellyel az Stephan new emberteol czyerelt volt az my emberunk eo marhaiok s partyat fogiak es eo marhaioknak mongyak. Azert kerink kegyelmedet hogj kegyelmed legien segitsegul az my emberunknek, hogj azaz ember Stephan agion bizonsag lewelet az my emberunknek, hogj igaz marha volt eo neki az a lo, hogj ith az zegen embert ne habargatnak ez utan.

Ni se plânge iobagul nostru Stan Ghiurgheş şi ni-a dat de ştire că s'ar fi dus în ţara dumneavoastră, şi, când ar fi ajuns peste munţi la locul numit în limba românească Iad, a schimbat calul cu un om anume Ştefan, lucru care s'a întâmplat în timpul lui Bogdan Voevod. Iară aici spun unii oameni că acel cal pe care l-a schimbat omul nostru cu acel om Ştefan e al lor, şi-i ieau partea şi zic că-i al lor. Deci te rugăm pe dumneata ca dumneata să-i fii de ajutor omului nostru ca acel om Ştefan să-i deă scrisoare adeveritoare omului nostru că acel cal a fost al lui adevărat, pentru ca aici să nu-l mai supere pe dânsul săracul după aceasta.

Eandem *(sic)* Dominaciones Vestras quam diuturne feliciterque valere cupimus. Data curie nostre iasiensis, 29 octobris 1579.

Dominacionibus Vestris fidus amicus.

Ex proprio mandato Dei gracia Petri principis regni Moldavie, et cetera.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro iudici civitatis biztriciensis, amico, vicino nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLIII.

Beclean, 1579, 10 Decembre.

Cristofor Báthory către Bistriţeni, despre doi ostaşi, cari au fost şi în Polonia şi se întorc prin Moldova.

Prudentes, circumspecti nobis dilecti. Salutem et favorem.

Megh ertetthwk leveleth feleol mitth iriathok azok feleol kik Moldowabol ide az orzagba akarnak iöny. Azerth haggywk hogy azoknak kwlgyethek eleikbe es az kik ky ieonek bantasok ne legien, kywalkeppen ha az gyalogok kik oda be Lengielorzagba volthak legyethek minden segitseggel nekiek hogy iohessenek ky.

Am înţeles scrisoarea ce aţi scris despre aceia cari vreau să vină din Moldova aici în ţară. De aceia vă poruncesc să trimeteţi înaintea acelora, şi cei cari iese să nu fie atacaţi. Cu deosebire pedestrimii care a fost în Polonia, să-i fiţi cu tot ajutorul, ca să poată veni.

Nec secus feceritis. Datum in arce nostra Bethlen, die 10 decembris 1579.

Christophorus Bathorj de Somljo, manu propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, et cetera, nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLIV.

Gheorghe Borbély, căpitan de Chioara, către Bistriţeni, despre o datorie în Moldova. Chioara, 1580, 12 Februar.

Zolgatattomatt irom kegyelmenek myatt bizotth wramnak barathomnak. Thowabba wrunk eo nagsaga iobbagia ieowe hozzam ielenthe megh azt ennekem mywel hogy Moldwaban wolth walami adossaga mellyet wgian ottis theorwenniel el erth wolth az Moldway emberem mellieth nilvabban megh erthett kegyelmed az wrunk eo nagsaga paranczіolattiabol mellieth mi oda wizen az urunk iobbagia kegyelmenek keonieorge ennekemis hogy irnek the kegyelmenek is, hogy ha talalhattna oli emberth ott az kegyelmed tisstiben kytt megh tarthattam erette, kegyelmed az wrunk eo nagsaga paranczіolattia zerynth tarczia megh, enis meg zolgałom kegyelmenek myath wramnak barathomnak. Tharczia megh az ur isten kegyelmedeth minden iawaiban.

Îţi făgăduiesc slujba mea dumitale, domnului, prietenului mieu credincios. Apoi iobagul Măriei Sale Domnului nostru a venit la mine, şi mi-a dat de ştire cum că a avut ceva datorie în Moldova pe care şi acolo a căutat-o cu judecată omul mieu din Moldova, cum poţi înţelege mai curat din porunca Măriei Sale Domnului nostru, pe care o aduce iobagul Domnului nostru. S'a rugat şi de mine să-ţi scriu cu milostivire dumitale, dacă ai găsi un astfel de om acolo în dregătoria dumitale, să-l fi oprit pentru el. Dumneata [să faci] după porunca Măriei Sale Domnului nostru: opreşte-l, şi eu îţi voiu sluji pentru aceia, ca prietenului, domnului mieu. Dumnezeu să te ţină în tot binele.

Datum in arce Keowar, die 12 mensis februarii, in anno Domini 1580.

Georgius Barbeli, capitaneus Illustrissimi principis in arce Keowarr.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro, domino iudici ac primario civi civitatis bistriciensis, et cetera, domino et amico mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLV.

Cristofor Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oprirea în Bistriţa a unor Moldoveni de către Ştefan diacul din Dej şi Ilie Nemeşul. Alba-Iulia, 1580, 24 Februar.

Prudentes, circumspecti nobis dilecti. Salutem et favorem. Intelligimus literas vestras, in quibus scribitis Stephanum Literatum Deesy[1] et Eliam Nemes

[1] Fost secretariu domnesc în Moldova.

nonnullos homines moldavicos cum rebus et mercibus eorum, vigore cuiusdam mandati nostri, apud vos arestasse. Itaque mandavimus illis ut ab huiusmodi arestacione Moldavorum desinant, vos vero illos qui apud vos detenti sunt, statim cum omnibus rebus eorum libere dimittite. Datum Albe-Iulie, 24 die februarii, anno Domini 1580.

Christophorus Bathorj de Somljo, manu propria.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis senatoribus civitatis nostre bistriciensis, et cetera, nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLVI.

Iaşi, 1580, 10 April.

Iancu-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte hoţi din ţara lui, pe cari e gata să-i pedepsească.

Nos, Iancula, Dei gracia Wayvoda regni Moldavie, dominus ac verus heres, et cetera. Salutem ac felicium quorumcunque prosperum successum, et cetera.

Meg ada my nekunk az kegyelmetek embere az kegyelmetek kuldette leweleth, melben ir kegyelmetek my nekunk valamy gonoz teweo emberek feleol, kik oth az kegyelmetek birtokaban es mind egye[bwet is] nagy sok kart tennenek latorsagokal es lopassokal az zegenseg keozeoth, kiknek lowayt ide be hozak es ith elagjak kiknek neweket is megirta kegyelmetek my nekunk, es ker kegyelmetek bennunket, hogy my effele latrok es orokra vigyaznank. Azert myhelt my az kegyelmetek lewelet el olwaswan es ez dolgokat megerth wen ottan my emberunket elkuldeok, hogy ez meg newezet embereket kiknek neioeket kegyelmetek irwa be kulthe, eleonkbe hoznak, mert my orz[ag]unkban effele latrot oroth nem zenthywk seoth minden io zomzedsagal baratsagal bekessegessen elny akarok kegyelmetekel. Azert ha my imar az orokert elkulthunk, ide eleonkben hozattywk is kegyelmetek is jeoten rea es igaziczyatok el minden dolgokh az latroknak es oroknak kiket kegyelmetek my nekunk meg irth es my mindennekreol igazat latatunk kegyelmeteknek mindenek feleol mellyet mys varyuk kiek feleol is hallany.

Omul dumneavoastră mi-a dat scrisoarea trimeasă de dumneavoastră, în care ni scrieţi despre nişte răufăcători, cari ar face mare, multă pagubă, pe moşia dumneavoastră şi în alte părţi, cu furtişaguri şi hoţii între sărăcime, ai căror cai îi aduc aici şi îi vînd. Numele lor ni l-aţi scris d-voastră, şi ne rugaţi dumneavoastră să păzim pe astfel de lotri şi ucigaşi. Deci, îndată ce am cetit scrisoarea dumneavoastră şi am înţeles aceste lucruri, am trimes acolo pe omul nostru pentru ca pe aceşti oameni ale căror nume dumneavoastră ni le-aţi trimes în scris, să-i aducă înaintea noastră, fiindcă în ţara noastră astfel de lotri, ucigaşi nu suferim, ba chiar vreau să trăiesc cu dumneavoastră cu toată buna vecinătate şi prietenia, în pace. Deci, de vreme ce noi am trimes după ucigaşi, îi vom aducem aici înaintea voastră, şi dumneavoastră veţi veni asupra lor şi veţi isprăvi toată afacerea lotrilor şi ucigaşilor, pe cari ni i-aţi scris dumneavoastră. Şi noi pentru toate vă vom face dreptate dumneavoastră, în toate privinţile, — ceia ce aşteptăm şi noi să auzim despre dumneavoastră.

Eandem *(sic)* Dominaciones Vestras quam diuturne feliciterque valere cupimus. Data Curie nostre iasiensi, 10 die mensis aprilis, 1580.

Dominacionibus Vestris fidus amicus ac vicinus.

Ex proprio mandato domini Generosi Iancule, principis regni Moldavie, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ac ceteris iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis, vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLVII.

Iancu-Vodă către Bistriţeni, despre nişte supuşi ai lui opriţi acolo pentru reclamaţii. Iaşi, 1580, 3 Mart.

Nos, Iancula, Dei gracia Wayvoda regni Moldavie, dominus ac verus heres. Salutem, amiciciam ac vicinitatis bone omniumque prosperum successum precamur.

Megadak my nekunk az kegyelmetek, lewelbeol erthyuk, hogy az erdely vayda eo nagsaga meg paranczioltа volna kegyelmeteknek, hogy az myarol nepemket meg tartoztassa kegyelmettek egy Desy new Istwan Deak adossagaerth es egy Nemes Illyes adossagaert melljek ith az my orzagunkban volnanak, a mint erthywk pedig hogy megis tartoztatok kegyelmetek bennek, mely dolgot bizon bannyuk mert ha io nagsaga az my orzagunk belieket megtartoztatja my s megtartoztat hattywk az eo nagsaga orzagbeli[eket honn]an vegre io nem keowetkeznek beleole, mostan pedig istennek kegyelmessegebeol ez zeken vagyunk, sem Istwan Deak adossaga miat sem Nemes Illyes adossagaert el nem futtunk, czyak be jenenek my ith igazat lattattnal nekynk de hogy es hazugsagokal az mi orzagunkbely aros nepeket fostany akariak, azt iol nem myellik, mert akar mely orzagban is teorwen vagyon istenteol vagion az igaz teorwen mys ugy teczyk poganok nem vagjunk czyak k[er]nesnenek meg. Azert irtunk az feiedelmeteknek is eo nagsaganak ez dolog feleol. Kegyelmeteket keryuk, hogj kegyelmetek az aros nepeket boczjassa el bekewel had iarhassanak bekessegel, a mykeppen az kegyelmetek orzagabelyek is ith orzagunkban bekessegel el iarhatnak. My pedig inkab io zomzedsagot arkarnank tartani eo nagsaganal kegyelmetekel egjetemben söt mindenben kezekis vagjunk eo nagsaganak mindenben zolgalny czyak eo nagsaga paranczyollis.

Am înţeles din scrisoarea d-voastră că Măria Sa Voevodul Ardealului v'ar fi poruncit d-voastră, ca pe . . . să-l opriţi, pe Dejean, pentru datoria lui Ştefan diacul şi pe unul pentru datoria lui Nemes Ilieş, cari ar fi aici în ţara noastră. Precum înţelegem însă, totuşi aţi oprit din ei, lucru de care zău ni pare rău, căci, dacă Măria Sa opreşte pe cei din ţara noastră, şi noi îi putem opri pe cei din ţara Măriei Sale, de unde la sfârşit nu ar ieşi bine. Acum însă din mila lui Dumnezeu suntem în acest Scaun, nu fugim nici pentru datoria lui Ştefan diacul, nici pentru datoria lui Nemes Ilieş, — numai să vie aici la vederea dreptăţii noastre. Dar că vreau să prade cu minciuni pe oamenii din ţara noastră, aceia nu fac bine, fiindcă în orice ţară este judecată; de la Dumnezeu este judecată dreaptă. Aşă-mi pare că nici noi nu suntem păgâni, numai să ne cercetaţi. De-aceia i-am scris şi Măriei Sale domnului vostru despre acest lucru. Pe d-voastră vă rugăm să lăsaţi negustorii să umble cu pace, precum şi cei din ţara d-voastră pot umblă cu pace aici, în ţara noastră. Noi mai bine am vrea să ţinem vecinătate bună cu Măria Sa şi cu d-voastră, ba chiar în toate suntem gata să îndatorim pe Măria Sa, numai Măria Sa să poruncească.

Eandem *(sic)* Dominaciones Vestras quam diuturne feliciterque valere cupimus. Datum Curie nostre iasiensi, 3 die mensis martj, 1580.

Dominacionibus Vestris fidus amicus ac vicinus.

Ex proprio mandato domini Generosi Iancule, principis regni Moldavie, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ac ceteris iuratis civibus civitatis biztriciensis, amicis, vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLVIII.

Suceava, 1580, 29 Octombre.

Iancu-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte oameni răi ai lor fugiţi în ţara lui.

Nos, Iancula, Dei gracia Wayvoda regni Moldavie, dominus ac verus heres. Salutem, amiciciam ac vicinitatis bone quorumcunque prosperum successum precamur Dominacionibus Vestris.

Meg ada my nekunk az kegyelmetek embere az kegyelmetek lewelet melben ir kegyelmetek nemw nemw latrok es orok feleol, kik onnan idebe orzagunkban zeoktek volna, kik miat az kegyelmetek alata valok nagy sok kart es niomorussagot vallattanak volna es kegyelmetek nilvan megertette volna, hogy azokban nemely ith nalunk fogwa wolnanak. Azert ker kegyelmetek bennunket hogy my ezekre gondot visselnenk es az eo erdemek zerenth meg bwntetetneok. Azert my azt irhattyuk kegyelmeteknek hogy az kik kezwnkben afele gonoz teweo emberek keozul akadhatanak nylwan wele el nem megyen a mykepen edegis czyelekettunk. Ez utanis meg higye kegyelmetek hogy ertek lezunk mindenfele pedig meg parancziol-tuk hogy ertek legyenek. Kegyelmetekettis keryuk, hogy kegyelmetek legyen minden segitsegwel es igazat latasson kegyelmetek az my embereinknek kik kegyelmeteket karvvallassok miat meg kezdik talalnyos ez utanis kegyelmeteknek hasonlo baratsagal lehessunk erette.

Scrisoarea d-voastră ni-a dat-o omul d-voastră, în care scrieţi despre nişte lotri şi hoţi (?), cari ar fi fugit de acolo aici, în ţara noastră; pentru cari ar fi suferit supuşii d-voastră mare pagubă şi nevoie, şi d-voastră aţi fi înţeles curat că unii dintre aceia ar fi închişi aici la noi. Deci ne rugaţi d-voastră să nu-i pierdem din vedere şi să-i pedepsim după păcatul lor. Deci vă putem scrie d-voastră că aceia cari vor cădea în mânile noastre dintre acei răufăcători, bine de ei nu va fi, cum am făcut şi până acum. Şi după aceasta să credeţi că vom fi pe urma lor; apoi am poruncit în toate părţile să se ieà pe urma lor. Vă rugăm şi pe d-voastră să fiţi cu tot ajutorul şi cu dreptate oamenilor noştri, ca să fim şi după aceasta cu asemenea prietenie.

Eandem Dominacionem Vestram quam diuturne feliciterque valere cupimus. Data Curie nostre zusczyawiensi, 29 die octobris, anno Domini 1580.

Eiusdem Dominacionis Vestris (sic) fidus amicus ac vicinus.

Ex proprio mandato domini Generosi Iancule, principis regni Moldavie, et cetera.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ac ceteris iuratis civibus civitatis bisstriciensis, amicis ac vicinis nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLIX.

Beclean, 1580, 31 Decembre.

Nicolae Szabó către Bistriţeni, despre nişte porci ce a vrut să cumpere în Moldova şi un suman uitat de trimesul Domnului acelei ţeri.

Szolgalatomat ayanlom kegyelmednek mint byszodalmas uramnak. Ezert kellettek kegyelmedet megh tallalnom, hogh emlekezhettyk rea te kegyelmed hogh ez eöszell am oda be kweltwenk

Îţi făgăduiesc slujba mea ca domnului mieu celui credincios. Deci a trebuit să te cercetez pe d-ta ca să-ţi aduci aminte că în toamna aceasta am trimes în Moldova să se ieà nişte porci. La ducere

vala disznok veny Mol[d]ovaba, be menwebe hattanak volt Feldczen *(sic)* az kenesz hazanall es ez levell uwevo ollah urwnk eö nagysaga iobagia felettet ott egh szwkmant kyt mingarast hogh kymentek az fallubwl ezybe veött, vysza ys ment volna de arra hattak hogh vyssa ieovobe megh talljak; azert vyssa ieovin nem atta megh neky az zwkmant eltagatta maga mind byszionssagy vadnak az kyk velle voltanak hogy ott hatta. Azert kerem kegyelmedet hogh kegyelmed adassa megh. Isten tarczya megh kegyelmedet.

au fost tras în Feldru la casa cnezului, şi aducătorul acestei scrisori, iobagul Măriei Sale Domnului românesc, a uitat acolo un suman, şi, îndată ce a ieşit din sat, şi-a adus aminte; s'ar fi şi întors, dar a lăsat ca la întoarcere să-l găsească. Deci, întorcându-se, nu i-au dat sumanul, au tăgăduit; are mărturii care au fost cu el, că l-a lăsat acolo. De aceia te rugăm pe d-ta să faci să ni se dea. Dumnezeu să te ţină.

Datum ex arce Bethlen, ultimo die decembris, anno 1580.

Nicolaus Zabo.

[Vo :] Prudenti ac circumspecto viro, domino Casparo Bwdaky, iudici primario, civi civitatis besterciensis, et cetera, domino et vicinoque observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLX.

Cristofor Báthory, despre întoarcerea lui Toma Nagy, căpitanul străjii ungureşti în Moldova. Alba-Iulia, 1581, 11 Februar.

Christophorus Bathori de Somlio, Wayvoda transsilvanus et Siculorum comes, et cetera, universis et singulis Magnificis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus et iudicibus, nobilium quorumcunque comitatuum capitaneis, prefectis, provisoribus, castellanis arcium ac quorumvis locorum officialibus, tricesimatoribus, teloniatoribus poncium, passuum, viarum vadorumque custodibus, item Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus et iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis presentes scilicet visuris, salutem et favorem. Hic presencium exhibitor, Egregius Thomas Nagy, capitaneus peditum pixidariorum Wayvode moldaviensis, venerat ad nos pro quibusdam negociis suis, qui vicissim reversurus est. Pro eo harum serie committimus et mandamus vobis firmiter ut eundem ubique libere, pacifice et citra quodlibet impedimentum dimittere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, undecimo die mensis februarii, anno Domini 1581.

(Bistriţa, Archiva Oraşului, *Copialbuch* II.)

MCCLXI.

Cristofor Báthory, Voevodul Ardealului, către Bistriţeni, poruncindu-li a opri pe Iancu-Vodă, dacă, sprijinit de Ungurii din straja sa, ar încercá să fugă, fie şi în Maramureş, pe drumul întrebuinţat odată de Anton Szekély: un ceauş a venit să-l zugrume ori să-l ducă la Poartă. Alba-Iulia, 1581, 10 Mart.

Publicată în vol. XI, p. 648, ca nº LXXXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXII.

„Zaarhegy", 1581, 31 Mart.

Andreiu Lazăr de Gurghiu către Bistriţeni, despre hoţii ce trec în Moldova şi pe cari va căută să-i oprească.

Prudentes et circumspecti domini amicique mihi observandissimi. Salutem et officii mei commendacionem.

Istenteol tw kegyelmeteknek kevanok hozzw ideig valo eletett es minden io zerencziekett, kit engegyen meg eo zent felsege tw kegyelmeteknek. Meg ada ennekem az kegyelmetek jambor zolgaya az kegyelmetek levelett melibeol ertem az latrok miatt kegyelmeteknek sok kwleomb kwleombfele bwzzw zenwedesitt es kar vallasitt kyk cziak mostan is teortentenek volna. Ertem hogy kegyelmetek abban gondolkodyk, hogy ide az en birodalmamban adnanak nyomott es ezen wynnek be Moldowaba; ker tw kegyelmetek azon hogy wygyaztattnek rea es ha meg kapattatthattnek bennek ertesere adnam tw kegyelmeteknek: Azertt kegyelmetek meghigye hogy bizony en is banom az kegyelmetek karatt es bwzzwyatt az kegyelmetek tekyntetyertt es baratsagaertt nagy gondom lezen rea wgi is vagion peneg hogy kewalkeppen arrol kegyelmetek feleol akar meljk wton jeonenek be de az en jozagomon kel el jeonyek. Im mingiarast be hywattam az falwkbeli birokatt es meghattam hogi az uton allasiak ha Moldowara akarnak menni njlwan kezembe is akad es az kegyelmetek baratsagaertt en tw kegyelmeteknek mindenbe eoreomest zolgalok cziak kegyelmetek poronczioliom; seott kerem is tw kegyelmeteket hogy kegyelmetek en welem vessen esmeretseget es poroncziolion, en is eoreomest zolgalok kegyelmeteknek.

Isten tarczia meg kegyelmeteket minden jawawal.

Vă doresc d-voastră de la Dumnezeu viaţă lungă şi tot norocul, ceia ce să vă dea Sfântul. Buna slugă a d-voastră mi-a dat scrisoarea d-voastră, din care înţeleg multe şi felurite suferinţe şi pagube din pricina lotrilor, care şi acum s'ar fi întâmplat. Înţeleg că d-voastră vă gândiţi că aici în ţara mea să li daţi de urmă şi pe aici ar merge înapoi în Moldova; mă rugaţi d-voastră să grijesc şi, dacă i-aş prinde, să vă dau de ştire. De aceia să credeţi că şi mie-mi pare rău de paguba şi de necinstea d-voastră; pentru cinstea şi prietenia d-voastră voiu avea de grijă; şi aşă am. Că mai cu seamă aceia vreţi să ştiţi pe care drum ar întrà, că totuşi pe moşia mea trebuie să vină. Iată că îndată am chemat pe juzii din sate şi li-am spus să li ţină drumul dacă vreau să meargă îndărăt în Moldova; de sigur îmi şi cad în mână, şi, pentru prietenia d-voastră, în toate vă voiu slujì bucuros, numai să porunciţi. Ba chiar vă rog pe d-voastră să-mi faceţi cunoscut mie şi să porunciţi, şi eu vă slujesc d-voastră bucuros. Dumnezeu să vă ţină cu tot binele.

Date ex Zaarhegy, ultimo die marcii, anno 1581.

Andreas Lazar de Gyergyo, manu propria.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis dominis Casparo Budaky, iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis et amicis meis semper observandis.

[Pe o ţidulă adausă:]

Kewalkeppen kegyelmedet zereteo biro uram miert twdom hogi az zegeni uramnak atiamnak kegyelmed bizott baratia vala az okaertt en is kerem ke-

Cu deosebire pe d-ta dragă domnule jude, fiindcă ştiu că d-ta îi erai prieten credincios tatălui mieu, domnului din Zegen, pentru aceia te rog pe d-ta

gyelmedet hogi kegyelmed engemet esmeryen es poroncziolion, en is nagi zeretettel zolgalok kegyelmednek mind peneg az teob urainnak kegyelmed wtan valoknak.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

să-ţi aduci aminte de mine şi să-mi poruncești, şi eu cu multă iubire iţi slujesc, atât d-tale cât şi celorlalţi domni, ce vor fi după d-ta.

MCCLXIII.

Toma Nagy, căpitanul (hotnogul) străjii ungureşti a Domnului Moldovei, către Bistriţeni, despre o scrisoare ce trimete şi despre nişte cai opriţi.

Iaşi, 1581, 15 April.

Keozeonetemet zolgalatomat irom kegyelmednek mint bizodalmas uramnak, kewanok istenteol ti kegyelmednek minden lelky testy iokat. Magunk allapattya feleol kegyelmednek azt irhattjuk, hogy istennek hala legien mind urunkal eo nagysagawal egessegben vagjunk kitt kegyelmed feleöl is kewanunk hallani. Te kegyelmed ennekem parancziollion az myre eleg lessek, mint ennek eleote is meg montam itt eo nagysaganal eoreomest zolgalok kegyelmednek. Towabba kegyelmedet kerem mint bizodalmas uramat, ha walamy fele ember menne oda az my varasunk fele Thordara kegyelmed az en zolgalatomert iktatna el az en levelemet. Az melly dolgokat kegyelmed ot letemben en reyam bizot wala en myhelt be jewtem eö nagysaganak en meg attam erteny es az kegyelmed hozzam valo io woltat io gazdasagat, ket ew nagysaga is io newen veot kegyelmedtewl es io akarattal. Erre ugjan felette igen kerem kegyelmedet mintt bizodalmas uramat, hogy kegyelmed ezt az en levelemet kewlgie olly bizonios embertewl hogy meg aggia hazamhoz; mert itt ez orzagban nem jew most oly bizot emberem hogy kire bizwast mernem bizny, azt sem tugiak ha bekevel jewteme ide be ez orzagban vagj nem. Ezen is kerem kegyelmedet hogy mikor kegyelmed zolgaiat boczjattja ide eö nagysagahoz kegyelmed iria meg ennekem, ha meg kegielmezette ew nagysaga az ide valo zolganak kinek lovait meg tartoztatta vala eö nagysaga. Isten tarczia meg kegyelmedet io egjssigben.

Mulţămita şi slujba mea ţi-o trimet d-tale ca domnului mieu credincios. Doresc de la Dumnezeu toate bunurile trupeşti şi sufleteşti pentru d-ta. Despre starea noastră putem să-ţi scriem că, slavă Domnului, suntem sănătoşi împreună cu Măria Sa Domnul, ceia ce dorim să auzim şi despre d-ta. D-ta să-mi poruncești la ce voiu fi în stare; cum am spus şi înainte de aceasta, eu slujesc bucuros aici la Măria Sa d-tale. Apoi te rog pe d-ta ca pe domnul mieu credincios, dacă vre-un om ar merge într'acolo către oraşul nostru, Turda, d-ta, pentru slujba mea, să adaugi scrisoarea mea. Lucrurile pe care d-ta, fiind eu acolo, mi le-ai fost încredinţat, eu, cum am sosit, i-am şi dat să înţeleagă Măriei Sale şi bunătatea d-tale faţă de mine, ajutorul asemenea, ceia ce şi Măria Sa a luat-o în nume de bine şi cu bunăvoinţă. La aceasta chiar foarte te rog pe d-ta ca pe domnul mieu credincios, ca d-ta să trimeţi această scrisoare a mea printr'un astfel de om sigur, ca să o dea acasă la mine; fiindcă aici în ţara aceasta nu vine un astfel de om de credinţă al mieu, la care să îndrăznesc a i-o încredinţă, nici nu ştiu dacă a venit bine aici în ţară sau nu. Te mai rog pe d-ta ca, atunci când iţi trimeţi slugă aici la Măria Sa, d-ta să-mi scrii dacă Măria Sa a iertat slugii de-aici, ai cărui cai i-a fost oprit Măria Sa. Dumnezeu să te ţină în bună sănătate.

Datum in Moldavia, ex oppido Iazwasar, die 15 aprilis, anno 1581.

Nagj Thamas, Moldoway feogialog hadnagy, kegyelmed zegeny zolgaia.

[Vo:] Egregio ac viro nobili domino iudici primario bisstriciensi, et cetera, domino mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXIV.

Succava, 1581, 17 Octombre.

Iancu-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre hoţii din cele două părţi cari se vor pedepsi.

Nos, Iancula, Dei gracia Wayvoda terre Moldavie, dominus eiusdem ac heres verus. Salutem et rerum omnium felicem prosperumque successum precamur, et cetera.

Meg ertetük szomszéd baratink az kegyelmetek embereteol kegyelmeteknek panaszat a mi nezi az gonoz teweo embereket, kik sokan wadnak az mint naponkent hallyuk mind it az mẅ orszagunkban s mind pediglen oda ki tẅ kegyelmetek hatariban. Mẅ azerton io szomszedsagnak es bekessegnek okkaert seot keozenseges igassagert is minden felé istrassat tettetünk es az kiket gonossagokban meg erhetünk mind kétt fél keozt semmi kedvezes nem leszen a dologban, meg latya kegyelmetek, hanem teorwen szerint es érdemek szerint meg büntetyük. Kegyelmetek is hassonlatos képpen chyelekegyék mindenekel az kiket kegyelmetek walamyben meg foghat. Továbot kegyelmeteknek keöszenyük mint szomszed baratinknak az kegyelmetek aiandekat; ha isten ẅ szent felsége ez wilagban éltet bennünket, haladatlanak nem leszünk, hanem minden baratsagal es io szomszedsagal igirkezünk kegyelmeteknek.

Am înţeles, prieteni şi vecini, de la omul d-voastră plângerea d-voastră cu privire la răufăcători, cari sunt mulţi, precum auzim în fiecare zi, atât aici, în ţara noastră, cât şi acolo, la hotarele d-voastră. De aceia noi, pentru buna vecinătate şi pace, ba chiar pentru dreptatea obştească, am pus strajă în toate părţile, şi pe cari îi vom prinde la răutatea lor, nu va fi nicio părtenire într'aceasta între cele două părţi. Veţi vedeà d-voastră că-i vom pedepsi după lege şi după fapte. Şi d-voastră să faceţi la fel cu toţi cei pe cari îi veţi prinde cu cevà. Apoi vă mulţămim de darul d-voastră, ca prietenilor noştri şi vecini. Dacă Dumnezeu Sfântul ne lasă să trăim pe lumea aceasta, nu vom fi nerecunoscători, ci vă făgăduim a vă fi d-voastră cu toată prietenia şi buna vecinătate.

Easdem Dominaciones Vestras bene feliciterque valere exoptamus. Date ex Curia nostra szuchyaviensi, 17 octobris, anno 1581.

Idem qui supra, Dominacionum Vestrarum amicus ac vicinus:
Iancula, princeps Moldavie.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris iudici ceterisque civibus iuratis civitatis bistriciensis, amicis et vicinis nobis devinctissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXV.

Sigismund Báthory, principe al Ardealului, despre vigezima, culeasă de Braşoveni, asupra mărfurilor din Moldova şi Ţara-Românească. Alba-Iulia, 1582, 8 Ianuar.

Sigismundus Bathori de Somlio, Wayvoda Transsilvanie et Siculorum comes, etc., universis et singulis Magnificis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus, capitaneis, prefectis, provisoribus, castellanis ac quorumvis locorum officialibus eorumque vices gerentibus, item Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus, villicis et iuratis civibus civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis subditis nostris, presentes visuris, salutem et favorem. Quoniam nos vigesimam civitatis brassoviensis in annum Domini millesimum quingentesimum octuagesimum secundum presentem Prudentibus et Circumspectis iudici, iuratis civibus atque toti communitati eiusdem civitatis in arendam locavimus, et ex relatibus eorundem intelligimus eosdem in exigenda vigesima his prerogativis et consuetudine usos fuisse, quod videlicet in civitatibus Meggies et Segeswar ac oppidis Enied, Kykelleowar, Berthalom, Keohalom et aliis locis consuetis, de omnibus rebus mercimonialibus que ex Moldavia, Transalpina et aliis exteris regionibus in hoc regno in quaslibet provincias alienas educerentur, plenariam iidem, iustam et veram vigesimam exigendi habuerint potestatem et facultatem, verum proximis annis per complures in eiusmodi libertatibus vigesime turbati et impediti fuissent, non sine magno vigesime incommodo,—supplicarunt ideo nobis dicti iudex et iurati cives ut nos in hac parte usibus et emolumento ipsius vigesime de opportuno remedio prospicere dignaremur. Pro eo committimus vobis et mandamus harum serie firmiter ut, acceptis presentibus, et rebus sicut prefertur stantibus et se habentibus, in predictis locis, pro consuetudine alias usitata, de rebus mercimonialibus ex regionibus exteris in hoc regnum deinceps indicendis atque hinc educendis iustam et veram vigesimam prefatis iudici et iuratis civibus brassoviensibus tempore nundinarum quarumcunque liberam exigendi facultatem permittere, ac eisdem in exigenda vigesima atque puniendis pro more illis qui res suas a vigesimatore occultare presumerent omni ope et auxilio adesse debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Date Albe-Iulie, octava die mensis ianuarii, anno Domini millesimo quinquagesimo octuagesimo secundo.

Sigismundus Bathori de Somlyo, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MCCLXVI.

Nicolae Gavay către Bistriţeni, despre un spion din Moldova ce a fost trimes la Bălgrad. Şomfalău, 1582 (?) [1], 1-iu April.

Keöszönetemet es zolgalatomat irom kegyelmednek mint io szomzed wramnak. Toaba ma hallam hogy egy Moldoway kimet kwldöt kegyelmetek fogva Feyervara. Talam nem kellet volna kegyelmeteknek hirtelenkedni; hizem az kegyelmetek tömlöczebe is el alhatot volna. Ertetwnk volna elözör az wrtol, nem az wr megh hatta valakinek; enis

Mulţămită şi slujba mea ţi-o scriu d-tale ca bunului mieu domn vecin. Apoi azi am auzit că pe un spion din Moldova l-aţi trimes d-voastră prins la Bălgrad. Poate nu ar fi trebuit să vă grăbiţi d-voastră; cred că şi în temniţa d-voastră ar fi putut să zacă. Să fi înţeles întâiu de la Măria Sa, că Măria Sa n'a lăsat cuiva (această voie); şi eu ţi-am

[1] Cu această întrebare în copia Academiei. Din acelaşi an este o scrisoare datată a lui Gavay.

hattam vala kegyelmednek hogy kegyelmed hirem nelkwl Feyervara ne kwlgion. Nem is hinem azert hogy kegyelmed ezt miwete volna. Isten tarczia megh kegyelmedet.

Datum ex Sofalva, 1 die aprilis.

fost spus d-tale ca d-ta fără ştirea mea să nu-l trimeteţi la Bălgrad. De aceia nici nu aş crede că d-ta ai fi făcut aceasta. Dumnezeu să te ţie.

Nicolaus Gaway.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro domino Gasparo Budaki, iudici civitatis bisstriciensis, amico et vicino mihi honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXVII.

Sighet, 1582, 3 Iulie.

Gaşpar Kornis, şpan de Maramureş, către Braşoveni, despre nevoia de a se zăbovi adunarea pentru hotar, căci e zvon de fuga Domnului Moldovei şi el e trimes pentru pază.

Prudens et circumspecte domine, amice vicineque honorande. Post salutem et officii commendacionem.

Ertheom mychioda napot rendelt wolt kegyelmed ez espannal, hogy az howason eozwe gyeollyeon kegyelmetek az hatar megh jaarny. Azert ennekem most illyen hyrem vagyon, hogy Moldowaba had vagyon es ez mostany wayda megh akarra fwtanny; seot eo felsegeteol ugian paranchiolatom vagyon hogy rea wygyazzak ha erre ez feelre fogh, erte legyek. Azert im most en magam is itt vagyok Zyget, az warmegye pedig mind ispanostol az utakot allyak, semmikeppen nem lehet, hogy most az ispan mehessen sem pedigh az nemessegh, hanem ha ez a dologh lechyendezedik oztan megh irom en kegyelmednek es az napot is el rendellywk mely nap legyen az oda gyewles. Mert ezt ezt eo felsege [paranchiola]ttyat semmykeppen most el[ ][1] halgatny.

Înţeleg ce zi ai fost hotărât d-ta cu ispanul ca să vă adunaţi pe munte să umblaţi hotarul. Deci am acum de ştire că în Moldova este oaste şi că Voevodul ce este acum ar vrea să fugă; ba încă am poruncă de la Măria Sa să-l supraveghez dacă o ieă încoace, să mă ieau după el. Deci iată-mă că sunt şi eu aici în varmeghia Sighetului împreună cu şpanul ca să păzesc drumurile. Nu se poate în niciun chip ca acum să meargă ispanul, nici nobilimea, ci, dacă acest lucru se linişteşte, apoi îţi scriu eu d-tale, şi hotărâm şi ziua în care să fie adunarea acolo. Căci această poruncă a Măriei Sale acum nu se poate să nu o ascultăm.

Eandem feliciter valere opto. Ex Zyget, 3 iulii 1582.

Caspar Kornis de Rwzka, comes et prefectus maromarosiensis.

[Vo] Prudenti et circumspecto viro domino Casparo Bwdaky, iudici primario bistriciensi, et cetera, domino et amico vicinoque honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] Rupt.

MCCLXVIII.

Patru locuitori din Grossdorf către Bistriţeni, despre ivirea unor cete duşmane de Moldoveni. Grossdorf, 1582, 4 Iulie.

Unsern Gruss und stetten Dienst zu vor an, et cetera. Fürsichtiger, weiser Herr Richter, ein Patron und Vatter des armen Nösnerland. Euer Weisheit woll nit sich beschvern aus diesem unsern Schreiben an Euer Weisheit, wie wir den auch verhoffen, Euer Weisheit wird solches nach seiner Weisheit Verstand uns zum Besten hellffen wenden. Es ist heutt Greff Hannes, ein alter frommer Man unser Gemein, seiner gewisser Geschefft halben zu Etelsdorff gewesen; da hat er verstanden von dem etelsdörfer Greffen, wie das moldner Wolachen in dem Wald gegen Minstdorff und Netz zu sind, welchen ire Hirten die Narung und Auffenthaltung zubringen müssen, und diese Hirten haben dem etelsdorffer Greben verheissen, sie wolten im zegen der moldner Wolachen iren Zalesch[1]; welches der Greb von Etelsdorff verheissen hatt auszurichten bis die Trabanten und ander Volk herzu komen würden. Es ist sich zu besorgen, wo man dem nit schnel und eilend zuvorkompt, so werden sie etliche Dörffer verbrennen und rauben, wie wir verstanden haben. Solches haben wir Euer Weisheit willen antzeigen schrifftlich, auff das es nit offenbar werdet, und wir von inen verderbet würden; es ist heimlich, den unser vier allein wissen das, und der Greff zu Etelsdorff, welcher auch in Heimlichkeit zu verbringen offenbaret hat; es ist dem Zeiger dieses Brieffs auch verborgen; es ist auch nit Nott das sie es vissen solten. Euer Weisheit bitten wir, wolte nach seiner Weisheit das Beste dazu ratten und seinen Helff nit abschlagen. Hiemit befehln wir Euer Weisheit in Gottes Schutz. Geben auss Grossendorff, am 4. Tag Julii, im Jar 1582.

Simon Minerkner, sampt den drey elsten Bürgern,
Euer Weisheit unterthenige Diener.

[Vo:] Dem fürsichtigen und weisen Herren Herr Caspar Budicker, Richter zu Nösen, unserm günstigen Herren.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXIX.

Gaşpar Kornis, şpan de Maramureş, către Bistriţeni, despre gândul de năvălire la Bistriţa al Domnului Moldovei. Bârsana, 1582, 10 Iulie.

Szolgallattheomatt ireom kegyelmednek mintt io somzyd uramnak baratheomnak. Theowaba azt hizzem hogy the kegyelmednel nilwan vagyon az moldoway vaydanak dolgaj. Azerth en nallam ig vagyon megh erttwe, hogy Radnan volna thaborban es Berczyettczye fele akarna menye. Kerem azertt kegyelmedett hogy engemett is certificalyon ez dolgeokban bizeoneos hirekre, mertt en is itt vagyeok az hattareokban az hawasok alat minden felle. Isten tarczya meg kegyelmedett. Kwltt Barczyanfalvan, 10 napjan Iuliusnak, anno 1582.

Îţi scriu slujba mea d-tale ca bunului mieu domn vecin, prietenului mieu. Apoi cred că la d-ta sunt cunoscute afacerile Voevodului Moldovei. Deci mie aşà-mi vine ştirea că ar fi în tabără în Rodna şi ar vrea să meargă spre Bistriţa. Şi te rog pe d-ta să-mi dai despre lucrurile acestea ştiri sigure, fiindcă şi eu sunt aici la hotară supt munţi cu ochii în toate părţile. Dumnezeu să te ţină. S'a dat în Bârsana, Iulie în 10 zile, anul 1582.

Caspar Korniz de Rwzka, comes, et cetera.

---

[1] Sălaş.

[Vo:] Provido et circumspecto iudici primario Casparo Bwdaky, civitatis birczettczyensis *(sic)*, domino et amico vicinoque honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului)

MCCLXX.

Hust, 1582, 19 Iulie.

Gaşpar Kornis către Bistriţeni, despre straşnica pază ce fac ca să nu poată fugi Domnul Moldovei pe la ei.

Prudens et circumspecte vir, domine amice ac vicine nobis semper observande. Salutem et serviciorum meorum paratam commendacionem.

Thowabba te kegyelmedeth megh is kelletek erreol megh talalnom, hogy immar teob keth holnapianal hogy nekem, mind ollyan hirth hordoznak hogy az moldway vayda czyak azerth czyawarogh zellel az orzaghban hogy mikeppen onneth ha futamasa teortenik mely fele bizvasban foghasson. Ennekem penigh eo felsegeteol kemeny paranczolatom vagyon feleole hogy ha valamikeppen erre teortennek futamasa el ne boczatanam semmikeppen hanem meghfognam. Kyre ennekem ez ideygh bizoni igen nagy zorgalmatos vigyazasom volth seotth mindeneoth az uthakat allottak ez kedigh. Te kegyelmedeth ezen kerem mynd io zomzed byzoth uramath baratomath hogy kegyelmednek is legien zorgalmatos gongia es vigyazassa rea, hogyha valamikeppen arra ertene [ ][1] akarattiath kegyelmed ell ne boczassa ha penig kegyelmed mit ert hogy mint erre akarna fogny kegyelmed eyel nappal nekem aggya tuttomra, Iam Rhodna ty kegyelmetekhez nem mezze, kegyelmed onneth mindennap uyab uyab hirth ertheth. En im ugyan emberemetth boczattam oda kegyelmedhez kinek megh hattam hogy oth legyen kegyelmednel es ha my byzoniost ertheth kegyelmed en hozzam eyel nappal egyarant kewlgye; en is ha mith ertek ith minth hogy ha kegyelmetek fele akarna fogny te kegyelmednek eyel nappal ertesere adom. Merth ha valamikeppen el teortennek zaladny kit isten ne engegyien eö felsegeteöl nagy haragban esnenk miatta, kegyelmedeth azerth kerem eyel nappal vigiaztasson kegyel-

Apoi a trebuit să mă îndrept la d-ta pentru că iată de mai mult de două luni îmi aduc tot astfel de ştiri că Voevodul Moldovei numai de aceia cutreieră ţara ca, dacă se întâmplă să fugă de acolo, să ştie în care parte să apuce în siguranţă. Eu însă am poruncă tare de la Măria Sa ca, dacă s'ar întâmplă cumva să fugă pe aici, să nu-l las cu niciun chip, ci să-l prind. Asupra acesteia zău până acuma am veghiat sârguincios; ba încă în toate părţile au păzit drumurile. Pe d-ta te rog, ca pe un bun, credincios vecin şi domn prieten, ca şi d-ta să îngrijeşti cu sârguinţă şi să bagi de seamă ca, dacă poate pe acolo ai înţelege că-i este voia, d-ta să nu-l laşi; dacă însă d-ta înţelegi că pe aici ar vrea să apuce, d-ta să-mi dai de ştire zi şi noapte. Iacă Rodna nu e departe de d-voastră: d-ta poţi aveà de acolo în fiecare zi ştiri tot mai noi. Eu mi-am trimes omul acolo la d-ta, şi i-am lăsat vorbă să stea acolo la d-ta, şi, dacă d-ta vei aflà cevà sigur, să-l trimeţi la mine, zi ori noapte, tot una e; şi eu, dacă aflu aici că ar vrea să apuce spre d-voastră, îţi voiu da de ştire d-tale, zi şi noapte. Căci, dacă poate s'ar întâmplà să fugă, ceia ce să nu lase Dumnezeu, s'ar supărà tare Măria Sa. Te rog de aceia ca, zi şi noapte, să fii cu pază şi, dacă înţelegi cevà sigur, d-ta dă-mi de ştire; eu aici păzesc sârguincios.

[1] Rupt.

med es ha mi byzoniost ertheth kegyelmed aggya tudasomra; en ide zorgalmatoson vigyaztatok.

Eandem feliciter valere exopto. Datum ex arce Hwzt, 19 iulii, anno 1582.

Vicinus Dominacionis Vestre: Caspar Kornis de Rwzka, comes, et cetera.

[Vo :] Prudenti et circumspecto viro, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino, amico et vicino nobis observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXI.

Luca Hirschel, judele Braşovului, către Gaşpar Budaker, jude al Bistriţei, recomandându-i Cazania românească, tradusă şi tipărită prin îngrijirea sa pentru „sădirea Cuvântului dumnezeiesc între săracul popor românesc al acestei ţeri": au aprobat-o Vlădica ardelean, Sibiienii, Cozma Horváth, domnul Făgăraşului, cei doi Domni de peste munte şi Vlădicii lor, cari au şi cerut multe exemplare. Braşov, 1582, 14 August.

Publicată în vol. XI, p. 656, ca nº XXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXII.

Nicolae Gavay către Bistriţeni, despre paza ce trebuie să facă spre Moldova. Şomfalău, 1582, 2 Septembre.

Köszenetemet zolgalatomat irom kegyelmednek mint io zomsed uramnak. Az feiedelem kwlde visa feiervarol, mel dolgot hiszem hog meg ert kegyelmed az ö nacaga leveleböl, kegyelmed mingarast Moldvara erösen vigaztason hog az urakat is hirel tarthasa kegyelmed. Igen regel en is ot lessek es böveben besselek kegyelmedel. Drabanti kesen legen, kegyelmednek meg is irtak hog egetercen kegyelmed velem. Isten tarca meg kegyelmedet.

Iţi scriu mulţămita, slujba mea d-tale ca bunului domn vecin al mieu. Domnul nostru m'a trimes înapoi din Bălgrad, lucru pe care cred că-l înţelegi d-ta din scrisoarea Măriei Sale. D-ta îndată să păzeşti tare către Moldova ca să ţii şi pe domni cu ştiri. Foarte de dimineaţă voiu fi şi eu acolo, şi voiu vorbi mai pe larg cu d-ta. Drabanţii să fie gata. D-tale ţi-a şi scris să te înţelegi cu mine. Dumnezeu să te ţină.

Date ex pusta Sofalw, 2 septembris anno 82.

Nicolaus Gavaj.

Az utakra is io kegyelmed vigazni.

Apafi igen beteg. Pongrrachoz ment magat gogitalni, meg mondam Lukac diaknak.

[Vo:] Ez level adasék az Bestercej fö bironak Budaki Gasparnak, nekem io szomsedomnak.

E bine să păzeşti şi drumurile.

Apaffy e foarte bolnav. S'a dus să se lecuiască la Pongrácz; i-am spus diacului Lucaciu.

[Vo :] Să se dea această scrisoare judelui celui d'intâiu din Bistriţa, lui Gaşpar Budaker, bunului mieu vecin.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXIII.

Rodna, 1582, 8 Septembre.

Gheorghe Schorser, căpitan de hotar, către Bistriţeni, despre ostaşii ce comandă şi aşteptarea ceauşului, cu adausul scrisorii lui Dimitrie Nagy către el.

Unsren Grus, sampt Wunschunk eynes schligen und gutten Glücks zw vorn an, et cetera. Fwrswchtiger und namhafter, weyser Herr. Nachdem mihr alhie den Auszwch Euer Weisheit schiken, nemlig aus dem Brieff den der Nagy Demetter geschiktt hat, bitten mihr, Euer Weisheit wollen uns bald ein Underrichttwnk schrewben. Czum Andren, wie mihr verstehen das der Czaus auch hinauff komen will, wie mir verstehen aus dem Brieff, wird vill Folks beysamen komen, und mihr vermerken das wenich Narung verhanden ist. Darczu das Wenig das verhanden ist heben sie schon Gewald an den Lewten czw weben und ohne das Geld von den Lewten czu nemen: kompt uns schon eyn Gekleg uber das ander. Bitten mihr der halben Euer Namhafte Weisheit, derweil nicht Profand verhanden ist, Euer Weisheit wollen auch in diesem Fall neben uns besorget sein damit das Armett nichtt czw weitt geplaget werde und Profand hinauffen verordnett werde. Noch Euer Namhaften Weisheit Radt und Befelchg wollen mihr uns in diesem Fall verhaltten. Czum Andren wissen mihr Euerer Weisheit kein gewis Botschafftt nicht czw schrewben wie [es] im Land czugehet; wen warum? es kompt noch [keine] Botschafftt heraus. Hewttiges Thages aber haben [mihr w]iderum von newes Botten hinein geschiktt so [ ]er [1]; als mihr werden was Newes verstehen, wollen mihr Euerer Weisheit als bald Warnunk thuen. Czum Dritten beklagen sich die Drabantten, sie hetten nicht Czerung. Bitten derhalben Euere Namhafte Weisheit, wo es Euere Weisheit für gwett an sichtt, und wo sie auch fort zihen sollen, Euere Weisheit wollen innen mehr Beszuldung schiken. Und, wie mihr auch verstehen von den Hauptlewtten, sie wollen keinen Weg nicht ausczihen, sie wüsten den nicht gewisse Botschafft wie es im Land czugehet: hat her sich ingedan aber nichtt; wissen derhalben bis hieher nichtt wie weit sich dieser Ausczuch belangen werde. Kompt den der Czauss auch, auch hinauff, der selbich wird auch wol gehaltten wollen sein; bitten mihr derhalben, Eure Weisheit wollen in diesem Fall bedacht sein was man anfahen soll und uns in diesem Fall Warnung thuen; wen es wird mitt Sorgen czugehn müssen. Datum ex Rodna, 8 die septembris.

Jeorgius Schorser und Hauptman, Eurer Namhaften Weisheit Getrewer.

[Vo:] Prudentibus ac circumspecto domino, domino Casparo Budiker, iudici bistriciensi, nobis domino observandissimo, presententur.

[Adaus:] Kozenettemet es zolgallothomat irom kegyelmeteknek mind uramnak es barathamnak, et cetera.

Towaba urunk ő nagysaga engemet is ide kwldet hogy hogy te kegyelmeddel egywt ertczem. Kerem azert te kegyelmedet hogy te kegyelmed io gondot wisselyen es ennekem tuttamra adgyon ha ennekem fell kel mennem mert többen is wadgyunk. Az hattalmas Czaszar szolga ys wellünk wagyon. Ha kelletwnk kegyelmed izenye meg,

Mulţămită şi slujba mea v'o trimet d-voastră ca domnului şi prietenului mieu ş. a.

Apoi Măria Sa Domnul nostru m'a trimes şi pe mine aici ca să mă înţeleg cu d-ta. Te rog ca d-ta să porţi bine de grijă şi mie să-mi dai de ştire dacă trebuie să mă duc în sus, fiindcă şi suntem mai mulţi. Şi omul puternicului Împărat este cu noi. Dacă e nevoie de noi, d-ta înştiinţează-ne, şi îndată vom merge în sus, şi necontenit în-

[1] Rupt.

miniarast fell megyunk es mind untalan izenyen kegyelmed nekunk mw [ ][1] lezzen. Isten tarczan meg kegyelmedet.

Kegyelmednek baratgya

ştiinţează-ne cc . . . va fi. Dumnezeu să te ţină.

Prietenul d-tale

Nagy Demetter.

Datum Bezterczen, septembris 7 napian, 1582.

Ha az Czaust semikeppen meg nem tarthattam, kegyelmetek gondot visselyen hogy kegyelmeteket iermeg modra nem talallywk hogy az seregnek is modgya legyen.

Dacă pe ceauş nu l-am mai putut ţineă cu niciun chip, d-voastră purtaţi de grijă ca pe d-voastră să nu vă găsim cu neajuns (?), ca şi oastea să aibă rostul ei.

Diesen Brieff hat hewttiges Thages der Nagy Demetter aus Nösen den Hauptlewtten geschikt. Haben mihr derhalben eyn Ausczuch draus genomen und Eurer Weisheit wollen schiken, damit das Eure Weisheit auch was Underichttung uns kan geben und entpietten.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXIV.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un om care a trecut oi în Ardeal fără a dă vamă şi despre alte datorii către vama Câmpulungului.

Iaşi, 1583, 5 Ianuar.

Nos, Petrus, Dei gracia Wayvoda, dominus verus perpetuusque heres regni Moldavie, et cetera. Prudens ac circumspecte vir, amice ac vicine nobis sincere dilecte. Salutem ac felicium quorumcunque prosperum successum, et cetera.

Ioanasko, ky volt hozwmezey vamos, panazolkodok my elöttunk egy Kerztt newu embere is az eo tarsaira, kik innet az my orzagunkbol az kegyelmetek orzagaban mentek walo es wgy mint hetzaz iuhat wittek ky velik es az wamot el keroltek wolt es mostan azok az emberek kegyelmeteknek birtoka alat wadnak, kik az 700 juhnak wamawal tartoznak edegis ez megnewezet Ionasko wamosnak, mely wam az my zamunkra wagion annak wthana egy Galuca nevw Olah is tarlozik neky eoth tallerval barmoknak wamaban es egy Bala Peter new Olah is tartozik barom wamaban 5 tallerwal, mely ket ola mostan az kegyelmetek birtoka alat wagion azert kelletek meg talalnunk kegyelmedet lewelunk altal, es keryuk kegyelmedet mint bizodalmos zomzed baratunkat, hogy kegyelmetek latasson igazat az my zolganknak Ionasko wamosnak kit jowendoben is kegyelmeteknek meg tugywk kozeonny. Isten tarczya meg kegyelmedet.

Ionaşcu care a fost vameşul Câmpulungului s'a plâns înaintea noastră de un om cu numele de Cârstea şi de soţii lui, cari au mers de aici, din ţara noastră, în ţara d-voastră şi au dus cu ei 700 de oi, şi vama au ocolit-o, şi acum acei oameni sunt pe moşia d-v., cari şi până acum datoresc numitului vameş Ionaşcu vama celor 700 de oi, care vamă e pe seama noastră. După aceia şi un Român Găluşcă îi datoreşte 5 taleri vama vitelor, şi un Român anume Petru Bală îi datoreşte 5 taleri vama vitelor; cari aceşti doi Români sunt acum pe moşia d-voastră. De aceia a trebuit să te cercetăm pe d-ta cu scrisoarea noastră, şi să te rugăm ca pe prietenul nostru şi vecin credincios, ca d-voastră să-i vedeţi de dreptate omului nostru, vameşului Ionaşcu, ceia ce şi în viitor vom ştî să mulţămim d-voastră. Dumnezeu să te ţină.

Datum ex curia nostra Ias, 5 die mensis ianuarii, anno Domini 1583.

Ex propria auctoritate mandatoque nostro wayvodali.

[1] Rupt.

[Vo :] Prudenti ac circumspecto viro iudici primario civitatis biztriciensis, amico ac vicino nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXV.

Nepolomice, 1583, 13 Mart. Regele Ştefan către judele Secuilor şi castelanul Făgăraşului, despre oile lor date pe pământul Saşilor.

Stephanus, Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussie, Masovie, Samogitie, Kiovie, Volinie, Podlachie, Livonieque, et cetera, dominus, dominus, necnon Transsilvanie princeps, fidelibus nobis dilectis Magnifico et Egregio Volfgango Banfi, consiliario nostro ac iudici regio Chyk, Gyorgio et Kazon capitaneoque arcis nostre Udwarhely, item Cosmo Horwath Petrythiewith, arcis similiter nostre Fogharas prefecto, tam modernis, quam futuris, salutem et graciam nostram regiam. Expositum est Maiestati Nostre gravi cum querela nominibus et in personis fidelium nostrorum universorum Saxonum septem et duarum Sedium per legatos ipsorum quod Fidelitates Vestre magnos ovium et porcorum greges ex prefatarum arcium nostrarum districtibus in agros et silvas glandiferas territorii predictarum septem et duarum Sedium Saxonum, expulsis ipsorum propriis pecoribus, per pastores immittere curent ac, conculcatis segetibus et devast[at]is glandibus, ramisque arborum disectis, agros et silvas eorum vastari in maximum detrimentum ipsorum, supplicatumque nobis humilime exstitit ut eosdem ab eiusmodi iniuriis et damnis iniustis in posterum immunes prestare dignaremur. Cum autem indignum sit quemquam, non modo in re sua propria turbari, sed eciam eius usu prohiberi, proinde, supplicacione eorum tamquam iusta benigne exaudita, Fidelitatibus Vestris harum serie committimus et mandamus firmiter ne greges arcium nostrarum in posterum in terras prelibatorum Saxonum immitti vel divagari paciantur, nisi forte extrema necessitas et penuria defectusque glandium silvarum nostrarum cogat, quo casu tamen nolumus id sine scitu et permissione magistrorum civium eorum locorum fieri, et quidem citra impedimentum et exclusione porcorum saxonicorum. Caveantque Fidelitates Vestre ne arboribus et segetibus eorum ullum damnum afferatur. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in arce nostra regia nepolomicensi, decima tercia die mensis marcii, anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo tercio, regni vero nostri anno septimo.

Martinus de Berzevice, cancellarius.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MCCLXXVI.

Nepolomice, 1583, 18 Mart. Regele Ştefan al Poloniei către judele Secuilor şi către castelanul de Făgăraş, despre negustorii cari-şi strecoară marfa pe poteci în Ţara-Românească, lăsând la o parte trecătorile cunoscute: Turnul-Roş, Branul, Teleajenul, Prahova.

Stephanus, Dei gracia rex Polonie, magnus dux Littuanie, Russie, Prussie, Masovie, Samogitie, Kiovvie, Volinie, Podlachie Livonieque, etc., dominus, necnon Transsylvanie princeps, fidelibus nostris Egregiis Stephano Pernezij de Oztopan, trium Sedium nostrarum siculicalium, Sepsi, Kisti et Orbaij, regio iudici et capitaneo arcis nostre Warhegij, ac Cosme Horwatt Petritiewith, arcis nostre Fogarass prefecto, similiter eciam Prudentibus ac Circumspectis, tam cibiniensibus, quam brassoviensibus magistratibus, presentibus et pro tempore constituendis, salutem et graciam nostram regiam. Cum ex fidedignis hominibus edocti simus multa

occulta et obliqua itinera, tam ex terra Siculie, quam districtu Fogarass in Transalpinam patefacta esse, neglectis veteribus viis publicis, nempe per Rubram Turrim, in districtu cibiniensi, et arcem Teorch, ittem Telese et Praho in terra barczensi, unde, preter alia regni nostri incommoda, verendum est ne ex earum viarum inusitatarum patefaccione hostibus vicinis invadende prefate Transsylvanie eo maior relinquatur occasio, his itaque incommodis tempestive occurrere volentes, mandamus atque committimus fidelibus vestris hisce presentibus serio ut omnes inusitatas et noviter adapertas vias obstrui et claudi faciant, ac ne quisquam aliis quam antiquis publicis utatur viis, sub pena amissione mercium, seu rerum, quoad mercatores, quoad alios vero, sub mulcta homagii, seu capitis redempcione, authoritate nostra interdicant, idque in locis limitaneis et celebrioribus publicari curent. Quod si quis forte a publicacione edicti nostri transgressores fuerint deprehensi, in eos iuxta penam supradictam animadvertant. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in arce nostra regia nepolomicensi, decima octava die mensis marcii, anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo tercio, regni vero nostri septimo.

Stephanus rex. *Martfinus] de Berzevice, cancellarius.*

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 336; copie.)

MCCLXXVII.

Ştefan Báthory, regele Poloniei, către castelanul de Făgăraş, despre pagubele ce Românii supuşi lui aduc Saşilor. Cracovia, 1583, 6 April.

Stephanus, Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussie, Massovie, Samogitie, Kiovie, Volinie, Podlachie Livonieque, et cetera, dominus, necnon Transsilvanie princeps, fideli nostro Egregio Cosmo Horwath, arcis nostre Fogaras prefecto, moderno item et futuris, presentes visuris, salutem et graciam nostram regiam. Expositum est Maiestati Vestre a fidelibus nostris Universitatis Saxonum legatis gravi cum querela qualiter subditi seu iobagiones nostri valachi ad arcem nostram predictam Fogaras pertinentes et ipsis Saxonibus contermini, in eorum territoriis, silvis, agris, pratis, pascuis, vineis, aquis et hortis, partim ipsimet, partim iumentis suis passim multa damna inferrent. Cum tamen ipsi Valachi satis alias amplos campos pascendis pecoribus haberent, supplicatumque nobis humiliter ut eos, tamquam fundi nostri homines, contra omnem iniuriam et quoslibet violentos impetitores clementer defendere dignaremur, cum autem ex officio nostro regio subditis nostris defensionem debeamus, neque ex nostra dignitate sit nostros fundos a quoquam invadi, vestrum singulis harum serie firmiter committimus et mandamus ut omnino curent ne iobagiones nostri predicti fundis nostris saxonicis vim inferant damnave in illis ulla dent, sed penitus ab illis abstineant, nostros denique subitos Saxones nulla iniuria afficiant; alioqui nos qualemcunque eorum violenciam opportunis remediis coercendam non pretermittemus, quemadmodum aliis literis nostris presidibus regni nostri Transsilvanie mandavimus ut Saxones in eorum territoriis a quorumlibet iniuria vindicent atque defendant. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in arce nostra regia cracoviensi, sexta die mensis aprilis, anno domini millesimo quingentesimo octogesimo tercio, regni vero nostri septimo.

Stephanus rex. *Martinus de Berzevicze, cancellarius.*

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXVIII.

Tuţora, 1583, 22 Septembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre lotrii ce s'au adăpostit la el.

Nos, Petrus Dei gracia Wayvoda, terre Moldavie dominus ac perpetuus heres Valachie. Honesti ac circumspecti viri, amici ac vicini nobis singulariter dilecti. Salutem ac felicium quorumcunque prosperum successum, et cetera.

El veottuk az kegyelmetek lewelet, melybeol erthyuk az kegyelmetek panazolkodassat, hogy mykeppen egy nehanyon latrok orok es tolvaiok mennek innet ky orzagunkbol az kegyelmetek orzagaban es oth az kegyelmetek alevalojnak nagy sok kart eytenenek, tolwailassokal es orozassokal. Azert ker azon kegyelmetek bennunket hogy my azokat az latrokat meg fogatalnak, kik neweket es lakohellyeket megirta kegyelmetek. Azert my ezt io newen weottuk kegyelmetekteol, hogy kegyelmetek ezt my nekunk tudnia attha io idein, inne minden feleol ertek bocziatok talan isten kezbe agya az latrokat meg lattja kegyelmetek is, hogy meg bwntettunk eoket, annak utana az kempalungj vamosnak is feiere meg parancziottuk, hogj a fele lator kereskedes nekul el legyen mert ha ez utan valamit ertunk hoza, eo sem fog kwlemben jarni mint az teob tolwajtarsaj. Kegyelmetek is ha az teob kolvaioknat oroknak neveket meg tudhattja, agyatok értésemnek, my mind eiel napal ezen lezunk, hogy efele hitwan lator nepet orzagunkban meg kereshessuk.

Am primit scrisoarea d voastră, din care înţelegem plângerea d-voastră, cum că nişte lotri, ucigaşi şi hoţi, se duc de aici, din ţara noastră în ţara d-voastră şi acolo fac mari pagube supuşilor d-voastră cu hoţii şi ucideri. De aceia ne rugaţi d-voastră pe noi ca să-i prindem pe acei hoţi ale căror nume şi locuinţe ni le-aţi scris d-voastră. Deci noi am luat aceasta în nume de bine de la d-voastră, că d-voastră ni-aţi dat aceasta de ştire din timp. De aici trimet în toate părţile după ei; poate ni-i dă Dumnezeu pe mână pe lotri; veţi vedeà si d-voastră că-i pedepsim. După aceia am poruncit şi vameşului din Câmpulung să fie fără negoţ de acela de lotri, căci, dacă după aceasta auzim cevà despre el, nici el nu va umblà altfel decât ceilalţi tovarăşi de hoţie. Şi d-voastră, dacă aţi şti numele celorlalţi hoţi şi ucigaşi, daţi-mi să înţeleg; noi vom fi zi şi noapte cu grijă ca sa căutăm în ţara noastră astfel de prăpădiţi de lotri.

Eandem *(sic)* Dominaciones Vestras quam diuturne feliciterque valere cupimus. Datum in campo pencs fluvium Pruth in Coczora, 22 die mensis septembris, anno Domini 1583.

Dominacionibus Vestris fidus amicus ac vicinus:

Idem qui supra.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris, domino iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis ac vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXIX.

Siliştc, 1584, 23 April.

Cozma Petricevici, castelan de Făgăraş, către Bistriţeni, despre un boier trimes de Domnul Moldovei şi care, neputând stà la el, să fie primit în Ţinutul lor.

Prudens et circumspecte domine, mihi plurimum observande. Serviciorum meorum paratam commendacionem.

Kewanok Istenteol kegyelmednek mynden sok jokat adattnya. Thowaba kegyelmedet ez dologban akaram lewelemel meghthalalnom, Moldoway vajda uram eo nagysaga thalalt wala megh

Îţi doresc d-tale să ţi se deà de la Dumnezeu toate cele bune. Apoi am voit să te cercetez cu scrisoarea mea în afacerea aceasta. Măria Sa Domnul Voevod al Moldovei mi-a cerut ca,

engemett hogi ha ez boyernak ith my nallonk maradasa lehettne Fogaras feolden lennek othalommal nekye; de mierthogi ez mostany allapathoz kepest itt Fogaras feolden maradasa nem lehete kere azon hogi te kegyelmednek irnek melethe hogi vagi ott az varoson kegyelmetek keozeott vagi pedigh ott az kegyelmetek tarthomanyaban egi ideigh lehettne maradasok, chyak adegh megh Moldowabol valamy tanwsaga ieohettne vaydatoll. Kegyelmedet azert kerem mynt biszodalmas uramatt hogi te kegyelmed ott kegyelmetek keozeott ithezeon valamy helythykett nekyeok hogi lehessen valamy bekeseges maradasok. Az mytt kegyelmed vellek chyelekezyk en ys megzolgalom kegyelmednek. Tharchia megh Isten kegyelmedet.

dacă ar puteà să rămână acest boier aici la noi, pe pământul Făgăraşului, să-i fiu de apărare; dar, fiindcă, după starea de acum, nu poate să rămână aici, pe pământul Făgăraşului, m'a rugat să-ţi scriu d-tale pentru el ca, sau acolo în oraş, între d-voastră, sau acolo în Ţinutul d-voastră, să rămână un timp, numai până atunci, până când din Moldova i-ar veni ceva ştire de la Voevod. Deci te rog pe d-ta ca pe domnul mieu credincios ca d-ta să-i afli acolo între d-voastră vre-un loc al d-voastră ca să poată rămâneà în pace. Pentru ceia ce vei face d-ta cu el, îţi voiu slujì şi eu d-tale. Dumnezeu să te ţină.

Datum ex possessione Zelestat, 23 die aprilis, anno 1584.

Servitor: Cosma Pettrithyewith.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Casparo Budaky, iudici primario civitatis besterciensis, et cetera, domino amico observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXX.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a i se scuti de vamă un leagăn şi o cocie.

„Tabăra de la gura Prutului", 1584, 26 Iulie.

Petrus, Dei gracia Vajvoda terrae Moldaviae, dominus ac hęres verus Walachiae. Salutem et rerum omnium felicem prosperumque successum precamur, etc.

Ebbeol kelletek szomszed barátunk kegyelmedet ez mostanj irassunk altal talalnúnk hogy mikeppen ez eleot kegyelmetek hinto szekerek es kochjktol kiket ez orszagba hoztanak Vajvoda szamara, vámot nem weott. Azon keppen keriuk mostanis kegyelmedet mint szomszed baratunkat hogj az vámot engedni meg kegjelmetek. Mẅ ha Isten eltet bennünket ieovindeoben hassonlatos baratsagal es io szomszedsagal akarunk leonnj.

De aceia a trebuit, prietene şi vecine, să te cercetăm cu această scrisoare a noastră pentru că, precum înainte de aceasta nu ai luat vamă pentru leagăne şi trăsuri pe care le-au adus în ţara asta pe seama Domnului, tot aşà te rugăm şi acum pe d-ta, ca pe prietenul nostru şi vecin, ca să ni cruţaţi d-voastră vama. Noi, dacă ne ţine Dumnezeu, vom să fim în viitor tot cu acea prietenie şi bună vecinătate.

Egregiam Dominacionem Vestram bene et feliciter valere exoptamus.

Datae ex castris ad profluentem Prut existentibus, 26 iulii, anno 84.

Dominacionis Vestrae vicinus, amicus: *Idem qui supra.*

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino, domino Lucae Hirsero, iudici primario civitatis brassoviensis, amico et vicino nobis singulari.

Лист до биръѹ ѡт Брашок радї єдни вози и кочїи гспдствами [= scrisoare către birăul de Braşov pentru un car şi o cocie a Domniei Mele].

(Pecete peste hârtie cu bourul în scut şi legenda: † Мастно бжю Іѡ Петрь Воєвода и гспдинь.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, II.)

MCCLXXXI.

Iaşi, 1585, 16 April.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte Ţigani fugari ai Moldoviţei.

Nos, Petrus, Dei gracia Wayvoda, regni Moldavie dominus ac verus heres Valachie, et cetera. Prudens ac circumspecte domine, amice nobis singularis. Salutem ac felicium quorumcunque prosperum successum.

Tovaba mostan cziak ebol kellettek kegyelmek irnunk, talala meg bennunket Moldovicay monostorbely jegoman miert hogj ket ciganyok zokeot volna ky innet az kegyelmetek orzagba es mostan ot volnanak az kegyelmetek varossaban, kere bennunket hogj irnank kegyelmeteknek mellettek. Azert keryuk kegyelmeteket, hogy kegyelmetek agya meg ezeket az ciganokat az jegomannak kit kegyelmek jövendeobennis meg tugyuk kozennj.

Apoi acum numai pentru aceia a trebuit să vă scriem că ne-a cercetat egumenul din mănăstirea Moldoviţa pentru că doi Ţigani ar fi fugit de aici în ţara d-voastră şi acum ar fi acolo în oraşul d-voastră; ne-a rugat pe noi să vă scriem d-voastră despre ei. Deci vă rugăm pe d-voastră să-i daţi pe aceşti Ţigani egumenului; ceia ce şi în viitor vom şti a vă mulţămi d-voastră.

Eandem Dominacionem Vestram quam diuturne feliciterque valere cupimus. Datum ex curia nostra Ias, 16 aprilis, anno Domini 1585.

Eiusdem Dominacionis Vestre sincerus amicus ac vicinus:

Idem qui supra.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bisstriciensis, amicis, vicinis nobis singulariis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXXII.

Iaşi, 1585, 27 April.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cară şi trăsuri făcute la ei prin vameşul de Trotuş.

Nos, Petrus, Dei gracia Vayvoda regni Moldaviae, dominus ac verus hęres Walachiae. Prudens ac circumspecte domine, amice, vicine nobis singulariter dilecte. Salutem ac felicium quorumcunque prosperum successum.

Tovaba, cziak ebbeöl kellettek kgdet meg talalnunk lewelunk altal, mivel hogy meg paroncziołtuk wala az my vámossinknak Tatroson, hogy az my zamunkra czynaltatnanak oth az kgdek varossaban 9. ereöss zekeret, es koczit 6. kiket elis kezitethnek wolt, es nehant bennek elis hoztanak, nemelly pedig meg hatra marattanak ot az kgtek varossában, mely zekereken ketelkedet kgd, hogy nem az my zamunkra hoztak wolna be my hozank, es kezesseg alat a mint erthyuk hogy elzabadittotta kgd. Azert kgdnek keriuk mint bizodalmas baratunkat, hogy k. ebe ne ketelkegyek, mert az my zamunkra czinaltatunk ezeket az zekereket es kgd ereze bekessegel az teobbitis kit kgnek jövendeobenis meg keözeönhessuk.

Apoi numai pentru aceasta a trebuit să te cercetăm pe d-ta cu scrisoarea noastră, pentru că am fost poruncit vameşilor noştri din Trotuş să facă pe sama noastră acolo în oraşul d-voastră 9 cară tari şi 6 trăsuri, pe care le-a şi fost făcut, şi pe câtevă din ele le-a şi adus; unele însă au rămas în urmă, acolo, în oraşul d-voastră, — de care te îndoiai d-ta dacă pe seama noastră să le fi adus aici la noi — şi supt mărturie să înţelegem că li-ai dat drumul. De aceia te rugăm pe d-ta ca pe prietenul nostru credincios ca d-ta de asta să nu te îndoieşti, fiindcă pe sama noastră am făcut aceste cară, şi d-ta să laşi cu pace şi pe celelalte. Pentru care îţi vom mulţămi d-tale şi în viitor.

Eandem D[ominaciones] V[estras] quam diuturnae faeliciterque valere cupimus. Datum ex Curia nostra Ias, 27 aprilis, anno Domini 1585.

E[iusdem] D[ominacionum] V[estrarum] sincerus amicus ac vicinus:

Idem qui supra.

[Vo :] Prudenti ac circumspecto viro domino Lucę Hirsero, iudici primario civittatis brassov[iensis], amico, vicino nobis singulari.

Pecete peste hârtie cu bourul în scut și legenda: ✝ млстию Бжию Iѡ Петрь Воевода и гсдрь].

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, no 340.)

MCCLXXXIII.

Sigismund Báthory, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre oamenii ce trec prin Rodna în Moldova și nevoia de a împiedecà tulburări acolo. — Alba-Iulia, 1585, 31 Maiu.

Publicată în vol. XI, p. 687, ca no CXXXVII.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCLXXXIV.

Sigismund Báthory, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre nevoia de a păzi muntele, la Rodna și aiurea. — Alba-Iulia, 1585, 12 Iunie.

Prudentes, circumspecti, nobis dilecti. Salutem et favorem. Accepimus literas vestras, et ex eis diligenciam vestram in observandis secrecioribus semitis plane cognovimus. Qua in re studium et industriam vestram vehementer approbamus, et deinceps quoque ut eadem cura vias omnes custodiri faciatis, ingredientes et egredientes observetis, et, si quos suspicioni obnoxios deprehenderitis, ad nos continuo cum rebus apud eos repertis mittere debeatis eciam atque eciam committimus. Et hoc ipsis presertim Radnabaniensibus per vos serio mandatum esse volumus. Secus non facturi. Datum Albe-Iulie, XII iunii, anno Domini 1585.

Sigismundus Bathori de Somlio, m. p.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, et cetera, nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCLXXXV.

Ioan Fasching, medicul lui Petru Șchiopul, către Bistrițeni, cerând a fi rechemat de ei, fiind „sătul de această țară" (Moldova) și trimețându-i două năstrape (Nahtrapen = Nasstrapen) pentru copii. — Iași, 1585, 14 Iunie.

Publicată în vol. XI, p. 688, ca no CXXXIX.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCLXXXVI.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre pedeapsa pe care o vor primi dregătorii Câmpulungului pentru călcare de pace. — „Tabăra de la Prut", 1585, 23 Iulie.

Petrus, Dei gracia Wayvoda terre Moldavie, dominus ac heres verus Walachie. Salutem et rerum omnium felicem successum, et cetera.

Meg ada new nekunk az kegyelmetek embere Andras Porkolab kegyelmetek leveleth, szobol is meg ielente new nekunk mindenkeppen az kegyelmetek akaratjat azerton az kegyelmetek kevansaga szerint beszedeben kegyelmessen meg halgatuk es minden io vallassal kegyelmetekhöz vissa bochatuk. Az Hossumezej tiztartokath mivel hogj hirunk nelkül es akaratunk ellen kegyelmeteketh meg bantotak es az közeotunk valo io ssomssedsagnak voltanak meg bentoj, emberunk altal meg büntetyuk es meg veretetyuk, annak feletle paranczolyuk es altalam vegel azt akariuk, hogj kegyelmeteketh minden kararol meg elegiczek. Az staroztat tiz tibeol ki vettetuk es az tiztet kegyelmetek akaratya szerinth az eleobelinek engetuk es azt parancholtuk hogj kegyelmetekel io ssomssedsagoth tarczo; az vamosnak bodog asson napiakorttelik el eztendeit, akorra aztis kivessuk es olyat tegjunk, hogy ki minden fele igassagal es io ssomssedsagal legjen, mert mẅ nem akariuk hogj valaki nagyobb vamoth szerezen, hogj nem minth ez eleob volt, ebben sem volt mẅ nekunk sem hirunk sem tanacsunk hogy ez mostani ugy chielekedeth minth az kegyelmetek embere mw nekunk beszelette. Mi az orrok dolgath nezi, kikre kegyelmetek panaszol, azokerth el kultunk es fogva behozatiuk, annak utanna hirt teszunk kegyelmeteknek, hogy kegyelmetek külgye emberet ide reaiok, mely eleot mw meg akariuk büntetni erdemek szerint. Vegezetre, az kegyelmetek hozank valo attyafiusagath es aiandekath igen keoszeonyuk, ha Isten eo szent feolsege eletunketh agya nem akarunk miis kegyelmetek feleol el feletkeznunk. Tarcza meg Isten kegyelmeteketh nagj io egessegben.

Omul dumneavoastră, pârcălabul Andreiu, ni-a dat scrisoarea dumneavoastră, şi prin viu graiu ni-a arătat în tot chipul voinţa dumneavoastră. Deci după dorinţa dumneavoastră i-am ascultat vorba cu milostivire, şi cu bună despărţire l-am trimes înapoi la dumneavoastră. Pe dregătorii din Câmpulung, fiindcă fără ştirea noastră şi împotriva voinţei noastre v'au atacat pe dumneavoastră şi au fost cei cari au călcat buna vecinătate dintre noi, îi vom pedepsi prin omul nostru şi îi vom bate. Peste aceia poruncim şi, în sfârşit, voim neapărat să vă mulţămească pe dumneavoastră pentru toată paguba. Pe staroste l-am scos din slujbă, şi dregătoria i-am dat-o celui de înainte după voinţa dumneavoastră, şi i-am poruncit să ţină bună vecinătate cu dumneavoastră; vameşului în ziua de Sântă-Mărie [1] i se împlinesc anii: atunci şi pe acela îl vom scoate şi vom pune unul care să fie în toate părţile cu dreptate şi bună vecinătate, fiindcă noi nu voim să strângă cineva vamă mai mare, nu cum a fost mai înainte. Nici întru aceasta nu am avut noi nicio ştire, niciun îndemn, — că aceasta a făcut-o el aşà, cum ni-a povestit omul dumneavoastră. Cât priveşte afacerea ucigaşilor, de cari vă plângeţi, am trimes după ei, şi-i aducem prinşi; după aceia vă dăm de ştire dumneavoastră să trimeteţi pe omul dumneavoastră aici după ei, înainte ca noi să-i pedepsim după cuviinţă. În sfârşit, vă mulţămim foarte mult pentru prietenia şi darul dumneavoastră; dacă Sfântul Dumnezeu ni dă viaţă, nu vom uitâ nici noi de dumneavoastră. Să vă ţină Dumnezeu în mare, bună sănătate.

Date ex castris ad profluentem Prut existentibus, 23 iulii, anno 1585.

Earundem Dominacionum Vestrarum vicinus, amicus:

Idem qui supra.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, amicis et vicinis nobis singularibus.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] Când se luau vămile în arendă.

MCCLXXXVII.

Ioan Cheffey către Bistriţeni, despre pagubele unor Moldoveni de la „călugări". Beclean, 1585, 21 August.

Prudens et circumspecte domine, amice et vicineque mihi semper confidende et observande. Post serviciorum meorum commendacionem.

Istenteol mynden iokath kewanok kegyelmednek megh adattny.

Towaba ezek urwnk eö nagysaga iobagy panazolkodnak ennekem, hogy sok karok vagyon az Moldawayak mya kyth twlleok el veottek kyket kegyelmed az eo lewelekbol meg erthett kegyelmed mykeppen az vayda parancholy nekyk hogy megh adgya, de semykeppen megh nem elegythettek. Kerem azerth kegyelmedet minth jo zomzed uramath barathomath hogy kegyelmed engedne megh hogy az kegyelmetek tarthomanyaban engedne megh, hogy karokerth es keolchegekertt tarthhattnanak kywalthkeppen ha az kalugyereket kaphathnak. En is megh zolgalom kegyelmednek. Isten tarchya megh kegyelmedet mynden jawaywal.

Doresc să-ţi dea Dumnezeu toate cele bune.

Apoi, iobagii Măriei Sale Domnului nostru mi se plâng că au multă pagubă din pricina Moldovenilor cari au luat de la ei; ceia ce poţi înţelege dumneata din scrisoarea lor cum că Voevodul li porunceşte să li se dea, dar cu niciun chip nu-i poate mulţămi. De aceia te rog pe dumneata, ca pe un bun domn vecin, prietenul mieu, ca dumneata să-i îngădui, să-i laşi în Ţinutul dumneavoastră să-şi caute de pagube şi cheltuieli, mai cu deosebire dacă ar găsi pe călugări. Şi eu îţi voiu sluji dumitale. Dumnezeu să te ţină pe dumneata cu toate cele bune.

Datum ex arce Bethlen, 21 die mensis augusti 1585.

Ioannes Cheffey.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Casparo Bwdaky, iudici civitatis bezterchyensis, domino amico et vicino nobis observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLXXXVIII.

Sigismund Báthory către Braşoveni, despre cei ce ascund averile lui Petru-Vodă Cercel (fugit prin Ardeal şi oprit la Hust) şi despre o afacere a lui Aldea Postelnicul, pribeag. Turda, 1585, 17 Octombre.

[Sigismund Báthory către Braşoveni.] Intelligimus litteras vestras in quibus scribitis quod in negotio recolligendarum reliquiarum thesauri Petri Vaivodę secundum instructionem commissariorum nostrorum operam adhiberetis. Verum plurimi essent qui, vel odio vel malevolentia inducti, innocentissimos etiam huic causę immiscerent, occultatoresque eorum bonorum esse affirmarent, uti id ex tribus illis causis quas nobis perscripsistis, manifeste constaret Ad quod vestrum scriptum hoc breviter vobis respondere volumus: Nos, in ista re innocentes, nec antea cupivisse aliqua molestia afficere, nec quidem nunc cupere; id duntaxat e manibus illorum excipi volumus quod ad illos ex direpto tesauro Petri Vaivodę devenit quodque sibi astutissime reservari conantur. Et, cum liquido constet etiam ex literis vestris certas res Petri Vaivodę ad manus illorum hominum quorum mentionem in literis vestris facitis, devenisse, illi ergo plenam de eis reddant rationem. Cuius rei ut diligentem curam habeatis, vobis mandamus. Quod autem ad profugum boiarum Aldoyle Postelnik attinet, illum moneatis ut curam sui habeat, et diligenter

de permansione sua provideat. Si enim a nobis repetetur, id nemini, sed suę tantum incurię imputari debebit...

Datum in oppido nostro Thorda, die 17 octobris 1585 [1].

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 590.)

MCCLXXXIX.

Iaşi, 1585, 2 Novembre.

Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre păgubitorii lor prinşi la Câmpulung, cari, luptându-se la Suceava cu străjerii, au fugit.

Egregie domine, amice, vicine nobis honorande. Salutem et felicium quorumcunque prosperum successum.

Megh adak ennekem az kegyelmed levelevel egyetemben az kegyelmed kẅlte ayandekyath melly kegyelmednek ayandekyath igen keozeoneem es io neven weoltem kegyelmedteol minth bizodalmas zomzed uramtol, thoaba aztis megh ertettem az kegyelmed levelebol mivel hogy kegyelmedeknek gonoz emberek mia vezer[k?] volna el harom lowa. Azokath penigh az gonoz leveo embereket az mi orzagunkban Hozzumezeon megh fogtak es az kegyelmetek lovayth teolleok el vettek, eoket pedigh foghsagban tettek. Onnath pedigh Hozzumezeoreol küldeottek eoket Zwczywarra, oth pedigh eoket foghsagban tartthwan teob bewneos emberekwel eizaka az sztrasara tamattanak es egyyket megh eoltek. Az masodikatth holtth zamban hattak es az teobbivel egyetemben el zallattanak mikeppen az ked embere zoval is meg mondhattia kegyelmednek. Azerth hogy ha eln em zallattanak volna vellem hogj sem kegyelmeteknek sem penigh mas embernek ez uthan kart nem tettenek volna. Azerth hogj ha ez uthann is kezben akadnak ugjan azon büntetesel bewntettem megh eoketh. Az Hozzumezei vorniknak penigh megh hattam, hogj az kegyelmetek lovaith megh adgiak. Azt is penigh hattam az vorniknak, hogj kegyelmetekell bekesegesen ellyenek mynth zomzedunkal. Thoaba hogj ha ez uthan az fele kar teoweo emberth megh foghnak, megh

Mi-au dat, împreună cu scrisoarea d-tale, darul trimes de dumneata, pentru care dar îţi mulţămesc foarte, şi am luat în nume de bine ca de la domnul mieu vecin credincios. Apoi am înţeles şi aceia din scrisoarea dumitale cum că din pricina oamenilor răi ţi s'ar fi pierdut trei cai. Pe acei oameni răufăcători însă, din ţara noastră, în Câmpulung i-au prins, şi caii domniei voastre i-au luat de la ei; pe ei însă i-au pus la închisoare. De acolo însă, din Câmpulung, i-au trimes la Suceava; acolo însă ţinându-i în închisoare, împreună cu mai mulţi oameni păcătoşi, au năvălit noaptea asupra străjerilor şi pe unul l-au omorât, pe al doilea l au lăsat aproape mort, şi împreună cu ceilalţi au fugit, precum îţi poate spune omul dumitale şi din viu graiu. Deci, dacă nu ar fi fugit, socot că nici dumneavoastră, nici altor oameni după aceasta nu li-ar fi făcut pagubă. Deci, dacă şi după asta îmi cad în mână, îi pedepsesc cu aceiaşi pedeapsă. Vornicului din Câmpulung i-am poruncit să vă deă caii dumneavoastră. Şi aceia i-am poruncit Vornicului să trăiască în pace cu dumneavoastră, fiind d-voastră vecinul nostru. Apoi, dacă după aceasta prind astfel de oameni răufăcători, li-am lăsat ca îndată să-i spânzure. De aceia dumneata, cu ce mă vei cercetă, îţi voiu fi cu toată prietenia şi vecinătatea, ca domnului mieu vecin, credincios. Dum-

[1] Acest Aldea venise la Braşov în Novembre 1584 (vol. XI, p. 828).

hattam hogj mingiarazt fellakazza eoketh. Kegyelmed azerth az mibeoll meghtalal kegyelmednek mynden attyafiwsagal es zomzedsagal lezek mynth bizodalmas zomzed uramnak. Isten tarczia megh kegyelmedet nagj jo egesegben.

nezeu să vă ţină în multă bună sănătate.

Datum ex Iass, 2 die novembris 1585.

Pettrus, Dei gracia Palatinus ac dominus terre Moldavie.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino, domino Gasparo Budaki, iudici primario bezterciensi, et cetera, domino, vicino honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXC.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre lotrii din Moldova cari trebuie răspinşi de vărul său Baltazar. Şinca-Mare, 1586, 28 Iulie.

Prudentes, circumspecti, nobis dilecti. Salutem et favorem.

Banffi Boldisar jelenthe mi nekewnk hog ez elmult napokba walami latrok jewttenek woltt ki Moldwabol es lowakath is kapdostanak wolna itth el. Kik mostan ismett ki akarnanak jewni kapdosni. Hadgiuk azertt es parancholliuk hog valamikor Banffy Boldisar meg talal benneteketh adgiatok mindiarast drabantholkatt neky az latrok kergetesere.

Baltazar Banffi ni-a dat de veste că în zilele trecute au fost venit nişte lotri din Moldova şi ar fi luat şi cai de-aici. Cari acum iarăşi voiesc să vină să apuce ceva. Vă lăsăm deci sarcina şi vă poruncim ca, atunci când vă va cere Baltazar Banffy, să-i daţi îndată trabanţi spre alungarea lotrilor.

Secus non facturi. Date ex oppido nostro Nag-Senk, 28 iulii, anno 1586.

Sigismundus Bathori de Somlio, m. p.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXCI.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre Cazacii bătuţi de Petru Şchiopul. Aghireş, 1587, 12 Decembre.

Publicată în vol. XI, pp. 703-4, ca nº CLXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXCII.

Sigismund Báthory către Braşoveni, despre măsura ce a luat, după cererea lor, de a nu se mai culege trigezima la Varhégy de la negustorii din Moldova, lăsându-se numai vechea vigezimă, pe care o culeg ei. Alba-Iulia, 1588, 2 Mart.

Publicată în vol. XI, pp. 709-10, ca nº CLXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXCIII.

Alba-Iulia, 1588, 6 Mart. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre oprirea drumului către Moldova.

Prudentes, circumspecti, nobis dilecti. Salutem et favorem. Mandamus vobis ne quemquam dicionis huius nostre hominum per illas partes in Moldaviam ire permittatis, sed, eis advigilantes, si qui deprehendentur eo euntes, spoliatis omnibus eorum rebus, ipsimet repellantur, facultasque omnis in Moldaviam eundi eis eripiatur. Nec secus facturi. Datum Albe-Iulie, die 6 marcii, anno Domini 1588.

Sigismundus Bathori de Somlio, et cetera.

[Vo:] Prudentibus, circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis bistriciensis, nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXCIV.

Iaşi, 1589, 7 Iulie. Petru-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre hoţii din ţara lui ce pradă în Ţinutul lor şi măsurile ce a luat.

Petrus, Dei gracia Wayvoda terre Moldavie, dominus ac heres verus Walachie. Salutem et rerum omnium felicem successum precamur, et cetera. Literas Dominacionum Vestrarum probe intelleximus, sane. Ubi itaque Dominaciones Vestre conqueruntur de maleficio furum quorundam ex provincia nostra oriundorum, sic velimus sibi persuasum habeant Dominaciones Vestre nos non delectari in damno alicuius, immo optaremus ex animo omnes vivere in bona pace. Quemadmodum ergo et antea aliquocies mandavimus omnibus officialibus nostris ad confinia illa existentibus, ita et nunc, visis ac intellectis literis Dominacionum Vestrarum, serio admodum precepimus ut sibi caveant ac, memores officii sui, sic in malefactores illos animadvertant, ne plus querelarum ad nos propter negligenciam ipsorum deveniat. Quod reliquum est, Dominaciones Vestras bene et feliciter valere exoptamus. Data Iassie, 7 iulii, anno 89.

Earundem Dominacionum Vestrarum vicinus, amicus:

Idem qui supra.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici ceterisque senatoribus civitatis bistriciensis, amicis et vicinis nobis singularibus.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXCV.

Iaşi, 1589, 13 Iulie. Andreiu, Hatmanul Moldovei, către Bistriţeni, despre înlocuirea dregătorilor de Câmpulung pentru pagube făcute lor.

Keozeonnettemet es magam aianlassath irom kegyelmednek. Istenteol kivanok kegyelmednek nagh jo egeseghet megh adattny.

Thowaba kegyelmed bochattot vala egi emberth az mj kegelmes urunkhoz ez el multh napokba illj okon hogh nagh sok kar walasok esnek ott, ugi mjnth hogh tehen barmoth es lovakath ide ez orszaghba oroznak. Annak okaerth mostan az mj kegelmes wrunk mas tiztartot bochatot oda es olj ereoseghet

Îţi scriu dumitale mulţămita mea şi recomandaţia mea. Îţi doresc dumitale de la Dumnezeu să-ţi dea multă, bună sănătate.

Apoi dumneata ai fost trimes un om la milostivul Domnul nostru în zilele trecute pentru că mari si multe pagube sunt acolo, căci vite, vaci şi cai se prăpădesc aici, în ţara aceasta. Din pricina aceia acum milostivul nostru Domn a pus alt dregător acolo şi i-a dat aşa putere Măria Sa că, unde va

adott eo nagysaga nekj, hog valahol affele gonoz emberth talal a vagi hal hat mjndenẅth megh foghasa ez orzaghba akar kalugjer falvaba legien, akar Vladica falvaba legien, akar hol az mj kegelmes urunk birodalmaba mjndenẅth az fele gonoz chelekedeo emberth megh foghason és kegelmeteknek, igaz teorujnth-zolgaltason. Azerth valamikor kegelmetek olj kara lene irion kegelmetek ez mostanj tiztartonak, minden feleol igazath zolgáltat. Isten tarcza megh kegelmedet nagh io egheseghben.

găsì astfel de om rău, sau de va auzi oriunde în ţara aceasta, să-l prindă, ori de va fi în sat călugăresc, ori de va fi în sat vlădicesc, oriunde în Ţinutul milostivului nostru Domn; în toate părţile să-i prindă pe astfel de oameni răufăcători, şi d-voastră să vă slujească cu judecată dreaptă. De aceia, de veţi aveà cândvà astfel de pagubă, scrieţi dregătorului de acuma, şi oriunde vă va slujì cu dreptate. Dumnezeu să te ţină pe dumneata în multă şi bună sănătate.

Datum Iassje, 13 die iulii 89.

Andreas, Supremus Hatman, generalis campiductor regni Moldavie.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino nobis observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCXCVI.

Sigismund Báthory, despre voia ce a dat lui Filip Cavac, vameşul Moldovei, de a-şi urmà afacerile de negoţ la Baia-Mare. Alba-Iulia, 1590, 8 Februar.

Sigismundus Bathori de Somlio, Wayvoda Transsilvanie et Sicolorum *(sic)* comes, et cetera. Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis nobilibus comitibus, vicecomitibus et iudicibus, nobilium quorumcunque comitatuum capitaneis, prefectis, provisoribus, castellanis arcium ac aliorum quorumvis locorum officialibus, tricesimatoribus, teloniatoribus poncium, passuum, vadorum viarumque custodibus eorumque vices gerentibus, item Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus, villicis et iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis quocunque officio et prefectura fungentibus, ubivis in dicione nostra constitutis et commorantibus, presentes visuris, salutem et favorem. Quoniam nos presencium exhibitori, nobili Philippo Kawak, vigesimatori moldaviensi, id graciose annuendum et concedendum duximus ut ipse pro transigendis negociis suis que ei cum certis dicionis nostre hominibus intercederent in hoc regnum nostrum, presertim ad civitatem nostram rivuliensem venire peractisque his, rursum is in Moldaviam regredi possit, — ideo vobis harum serie committimus et mandamus firmiter ut, acceptis presentibus, vos quoque eundem Philippum Kawak, tam in hoc regnum venientem, quam in Moldaviam redeuntem, una cum servis rebusque suis secum habitis non tamen *(sic)* velitis ubique libere, pacifice et citra quodlibet impedimentum, solutis tamen de iure solvendis, dimittere et per quorum interest dimitti facere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, die octava mensis februarii, anno Domini 1590.

Sigismundus Bathori, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch* II.)

MCCXCVII.

Alba-Iulia, 1590, 16 August. Sigismund Báthory către Braşoveni, despre sabia cerută grabnic de Domnul muntean.

Prudens, circumspecte, nobis dilecte, salutem et favor.

Elvettük leweledeth, kiben irod hogy az mely zablia feleol irtunk volt, emberedett bothyattad volna hawaselfioldeben erette, ky feleol az Wayda minemü keotest, es conditiot kiwanna mierthogy tanussagod arrol theolẅnk nem volt, rea nem mehetett volna. Kiwanod erthenny mihez tarthyad magadath benne.

Azerth, lathyuk my is mind az Vayda leveleöbeol, s mind az the irassodbol az Waydanak erreol valo kiwansagath. Ird meg az Waydanak magadrol, es azt kiwanniad theole hogy az mely egy holnapot az zablianak vagy az arrunak meghviteleöre kivan, keött holnap legyen, lehessen iob modunk, es alkalmatossaghunk, mind az zablyanak ide hozatasaban, s megh latasaban, s mind az arrunak ha meghwettettyẅk megh küldeseben, ez az Waydanakkis nem sokat tezen. Ha penigh semmikeppen az keött holnapra nem akarna menny, wegyettek fel az egy holnapy conditiott is, es hozassatok, ky az zablyatt, my latwan vagy meghwettettyük, vagy az zablyatt meghkeölgyük neöki.

Am primit scrisoarea ta, în care scrii că sabia despre care am fost scris noi că ţi-ai fi trimes omul în Ţara-Românească pentru ea, pentru care Voevodul ar cere cevà legături şi condiţii, fiindcă nu ai avut mărturie despre aceia de la noi, nu ar fi putut-o aveà. Doreşti să înţelegi întru aceasta ca să ştii de ce să te ţii.

Deci vedem şi noi, atât din scrisoarea Voevodului, cât şi din scrisoarea ta, dorinţa Voevodului pentru aceasta. Scrie-i Voevodului pentru tine şi cere de la el că luna pe care o cere pentru ducerea săbiei sau a lucrurilor să fie: două luni, ca să avem chip mai bun şi prilej, atât la aducerea ,şi vederea săbiei, cât şi la trimeterea lucrurilor, dacă le cumpărăm. Şi şi Voevodului nu-i face multă pagubă. Dacă însă cu niciun chip nu vrea să primească cele două luni, luaţi şi condiţia de o lună, şi aduceţi sabia; noi, văzând-o, sau o cumpărăm, sau îi trimetem lui sabia.

Secus non facturi. Datum Albę-Iulię, die 16 augusti, anno Domini 1590.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, no 346.)

MCCXCVIII.

Alba-Iulia, 1590, 19 Septembre. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre negustorii de peste munte cari calcă dreptul lor de primire a mărfurilor în depozit.

Sigismund Báthory către Braşoveni, cari au arătat privilegii prin care „singuli mercatores, institores ac alterius cuiusvis conditionis hominum qui cum eorum mercantiis et rebus suis venalibus ex Transalpina et Moldavia et Polonia in dictam civitatem nostram brassoviensem venirent, illic easdem merces deponere ibidemque et non alibi distrahere vel commutare possent, tamen essent plerique, praesertim ex Moldavia venientes, qui, hac eorum immunitate locoque depositionis non curato, practergressa civitate, merces suas ad alias, et quidem interiores regni nostri partes adducendo, sensim divenderent, commutarent et rursus alias res hinc educerent, in derogamen praerogativae eorum detrimentumque reditus vigesimae ibidem erectae manifestum.“ Se opreşte aceasta.

(Braşov, Archiva Oraşului, *Urkunden*, no 602.)

MCCXCIX.

Huscin-Ceauş către Sigismund Báthory, despre judecata lor, turcirea lui Mihnea-Vodă şi darurile ce i-a făcut acestuia Sultanul. București, 1591, 11 April.

Spectabilis et magnifice domine, nobis plurimum honorande, salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Megh adok az nagd levelétt my nekünk melly nagd leveleböl megh ertettük, hogy az Brassayaknak volna valami peoreok ugyan az nagd byrodalmabol walookal, es hogi kivannja my*teollünk hogy parontsyolnank, azoknak az falubelyeknek az kyk az varoshoz keozel laknanak, hogy oda mennenek az hogyoth hellyre, es hütek zerinth modanak megh az myth eok abban az dologban tudnanak, melly dolgoth az naga kivansaga zerinth hogy eoreomest tüztha zybeol megh tsyelekedettem volna, de myvel hogy az hatalmas Chyazar, es az feo Vezer-Passa nekeünk megh parantsyoltha legyen hogy az orzagbelyeket mas orzaghra ne botsyatanuk addig az migh Raduly Vajda orzagaban be nem giüne es ez volth az oka, azerth mykeppen hogy ez elcott is nagdk mindenkoron kez voltham zolgalnia ez uthanis nagd énnékem parantsyollyon, nagd hogy eorömest zolgalok mynd ebben az orzagban es mynd az Porthan. Isten tartsya megh nagdhath jo egessegben.

Ni-au dat scrisoarea Măriei Tale, din care scrisoare am înţeles că Braşovenii ar aveà o judecată cu cei din Domnia Măriei Tale şi că doreşti de la noi să poruncim acelora din sate cari ar locuì aproape de oraş ca să meargă acolo la locul orânduit, şi după credinţa lor să spună ce ar şti ei în afacerea aceia. Lucru pe care după dorinţa Măriei Sale bucuros din inimă curată l-aş fi făcut, dar, fiindcă puternicul Împărat şi Marele-Vizir ni-au fost poruncit nouă ca pe cei din ţară să nu-i lăsăm în altă ţară până când Voevodul Radu nu ar venì în ţara lui, şi aceasta a fost pricina, de aceia, precum şi înainte de aceasta am fost gata totdeauna să te slujesc, şi după aceasta Măria Ta porunceşte-mi, bucuros te slujesc, atât aici în ţară, cât şi la Poartă. Dumnezeu să te ţină pe Măria Ta în bună sănătate.

Datum in Bukuresty, 11 die aprilis, anno Domini 1591.

Ill[ustris] Sp[ectabilis] Mag[nificae] Do[minationis] Vestrae servitor:

Huzayn Chyans.

Toaba Nagk uy hyrek egyebet nem irhatok. Myhne Vayda hogy Chyazarhoz be menth eonnean maga jo akarathyabol teorökké let az Chyazar eoreomiben mindgyarast mynden ruhayath az kyben fel colteozve volth rea attha. Byzonnyal bezelljk hogy az eovet 30 jo terek ozporara beotsyültetek gyüreoyevel es ruhayaival egyetemben zaz io terek penzre beotsyültették es affellet Beghler-Beghséget adoth Chyazar neky.

Apoi alte veşti nouă nu pot scrie Măriei Tale. Cum s'a dus Vodă Mihnea la Împărat, acolo de bună voia lui s'a turcit. Împăratul, de bucurie, îndată i-a dat pe el toate hainele cu care erà îmbrăcat. Se spune cu siguranţă că brâul i l-au preţuit la 30 de aspri buni turceşti, împreună cu inelul şi hainele lui 100 de bani buni turceşti le-au preţuit; şi peste aceasta i-a dat Împăratul şi beglerbegatul.

(V°: Adresa către Sigismund Báthory.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, n° 204.)

MCCC.

Stan Clucerul către Braşoveni, despre zăbava lui Radu-Vodă şi judecata lor. București, 1591, 11 April.

Aegregie, prudens et circumspecte domine, vicine nobis honorande salutem et vicinitatis nostrae commendationem.

Megh adák nekeönk az kegyelmetek lewelet melly levelben kivannja kegd hogy paranchyolnek azoknak az falubelyknek, az kyk az hatarhoz keozel laknanak, hogy hyteok zerinth mondanak megh az myth az dologban tudnanak hogy eoreomest tyztha zybeol az kegmetek kivansaga zerinth megh chyelekedettem volna es myvel hogy ev naga zekjben eddigh az ideigh el nem gyeoth legyen, ez volth az oka, hogy az kegyelmetek kivansaga zerinth nem chyelekedhettem, azerth Isten eo nagank orzagaban behozván, akkor bochyassa bé kegyelmetek emberet es hogy eoreomest lezek myuden segitsegel eo naganak, Isten tarchya megh kegyelmeteket jo egessegben.

Ni-au dat scrisoarea dumneavoastră, în care scrisoare dorești dumneata să poruncesc acelor săteni cari ar locui aproape de hotar ca să spună după credința lor ceia ce ar ști ei în afacere; bucuros, din inimă curată, aș fi făcut după dorința dumneavoastră. Și, fiindcă [Vodă] nu a venit până acuma în Scaunul Măriei Sale, aceasta a fost pricina că nu am putut face după dorința dumneavoastră. Deci, aducându-l Dumnezeu pe Măria Sa în țară, atunci trimcteți dumneavoastră omul dumneavoastră, și voiu fi bucuros, ca și Măria Sa, cu tot ajutorul. Dumnezeu să vă țină pe dumneavoastră în bună sănătate.

Datum ex Bukuresty, 11 die aprillis, a[nno] D[omini] 1591.

Aeg[regiae] Do[minationis] Vestrae servitor

Sztan Kulchyar.

[Vo :] Egregio, prudenti et circumspecto domino Iohanni Fuz, iudici primario brassoviensi, domino vicino semper honorando.

(Pecete peste hârtie, neînțeleasă.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, III, no 205.)

MCCCI.

București, 1591, 11 April.

Husein-Ceauș către Brașoveni, despre așteptarea lui Radu-Vodă [1], judecata lor și vinarsul ce dorește.

Aegregie, prudens et circumspecte domine et amice, nobis plurimum honorande, salutem et benevolam commendationem.

Thoaba megh adak nekem az kegd levelet, es az kegd keülthe ayandékath kyth en kegdtöl jo neven vettem es kegdnek myuth atthyamfianak barathomnak ha Isten eltet megh igyekezem zolgalnia es halalni.

Thoaba megh ertettem az kgd levelebeol az kegyelmetek peoryth es kivannia kegd teollünk hogy paranthyolnek az falubelyeknek az kyk az hatarhoz keozel laknanak hogy hyteok zerinth mondanak megh az myth tudnanak az dologban, nagy eoreomest tyztha zybeol az kegmetek kivansaga zerinth megh chyelekettem volna, de myvel hogy az hatalmas Chyazar es az feo Vezer-Passa megh paranthyoltha legyen nekeẅnk hogy ez orzagbelyeket, mas orzaghra ne bothyatanuk ad-

Apoi mi-au dat scrisoarea dumitale și darul trimes de dumneata, ceia ce am luat în nume de bine de la dumneata, și, dacă Dumnezeu mă lasă să trăiesc, mă voiu sili să te slujesc și să-ți mulțămesc dumitale ca unui cumătru, ca prietenului mieu.

Apoi am înțeles din scrisoarea dumitale judecata dumneavoastră, și dorești dumneata ca să poruncim sătenilor cari ar locui aproape de hotar ca după credința lor să spună ce ar ști în afacere. Cu bucurie mare și din curată inimă aș fi făcut după dorința dumneavoastră, dar, fiindcă puternicul Împărat și Marele-Vizir ni-au fost poruncit nouă ca pe cei din țara aceasta să nu-i lăsăm în altă țară până când nu va veni Radu-Vodă în țara lui, și aceasta a fost

[1] Cf. *Pretendenți domnești, l. c.*, și Prefața la vol. X.

digh az migh Raduly Vayda orzagaban bé nem jünne es ez volt az oka, azerth eo naga zekyben be giünén kegdtek keüldgye be emberet hogy eorömest tyztha zybeol teorcokeodcom eo nagaval énnén magam veghez vyzem az kegmetek dolgath.

Kegdet kerem mynth byzoth uramoth es athyamffiath kegd keülgjeon nekem valami jo egetet borth kyth zolgalyak megh kegdnek. Isten tarthya megh kegdet jo egessegben.

Kegd jo akaro barathya es zolgalni akar.

pricina, deci, venind Măria Sa în Scaun, dumneavoastră trimeteţi omul dumneavoastră. că mă silesc bucuros din inimă curată; cu Măria Sa eu singur voiu duce la capăt afacerea dumneavoastră.

Pe dumneata te rog ca pe domnul mieu credincios şi cumătru să-mi trimeţi dumneata puţin vinars bun, pentru care să-ţi slujesc dumitale. Dumnezeu să te ţină pe dumneata în bună sănătate.

Prietenul binevoitor al dumitale şi care vrea să te slujească.

Husein-Ceauş.

Datum ex Bukuresty, 11 die aprilis 1591.

Huzayn Chyaus.

(V°, adresa către judele Braşovului.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, n° 207.)

MCCCII.

Stan Clucerul către Sigismund Báthory, despre lipsa Domnului, prezenţa Ceauşului în Bucureşti şi o judecată a lor. Bucureşti. 1591. 13 April.

Spectabilis et Magnifice domine, nobis plus honorande, salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Megh adak my nekeünk az nagd jeẅelet melly nagd leẅelebeol meg ertettük, myẅel hogy az Brassayoknak volna valami peoreok ugyan az nagd byrodalmabol valookall es kivannya nagd hogy paranthyolnank azoknak az falubelyeknek az kyk az hatarhoz keozel laknanak, hogy oda mennenek, es hytek zerinth mondanak megh az myth ahoz az dologhoz tudnanak, melly dolgoth az nagd kivansaga zerinth nagy eoreomest megh chyclekettcünk volna az Chyaussal, egyetemben es myẅell hogy eo, naga orzagaban bé nem gyöth legyen az volth az oka.

Isten tharthya megh nagdath jo egessegben.

Ni-au dat scrisoarea Măriei Tale, din care scrisoare am înţeles cum că Braşovenii ar avea o judecată cu cei din Ţinutul Măriei Tale şi doreşti Măria Ta să poruncim acelor săteni cari ar locui aproape de hotar să meargă acolo şi după credinţa lor să spună ce ar şti despre lucrul acela. Lucru pe care după dorinţa Măriei Tale cu bucurie mare l-am fi făcut împreună cu ceaşul, şi, fiindcă Măria Sa nu a venit în ţară, aceasta a fost pricina.

Dumnezeu să te ţină pe Măria Ta în bună sănătate.

Datum ex Bukuresty, 13 die aprillis, a[nno] D[omini] 1591.

Sp[ectabilis] Mag[nificae] D[ominationis] Vestrae servitor paratissimus

Sztan Kulthyar.

[V°:] Spectabili et Magnifico domino Sigismundo Báttory de Somlyo, Vayvodae transylvano et Siculorum comiti, domino nobis plurimum honorando.

1591. In causa communizationis responsum Wayvodae transalpinensis.

(Pecete mică, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, III, n° 206.)

MCCCIII.

Suceava, 1591, [18] Iulie.

Filip Cavac, vameşul Moldovei, despre judecarea slugii sale Drăghici.

Gottes Gnade undtt Barmherzigkeitt, samptt Wuntschunk aller glukseliger Wollfart, wuntsche ich Euer Namhaft Weysheit allezeitt. Wen Euer Namhaft Weysheit allezeitt gar woll gehett, dass ist mir eine sonderliche undtt herzliche Freyde zu hören. Euer Namhaft Weysheit wisse mich auch noch in zimlichen Gesundtt. Nach demselben, Ehrsame, Weyse Hern, H[er] Richter, samptt dem ganzen ehrsamen Radtt, es ist [mir kun]dtt geth[an] worden wie d[ass] bei Euer Namhaft Weysheit meiner D[iener] Einer mitt Namen Dragitch soll gefangen gehalten werden; dass wass Ursachen aber, ist mir nicht ganzlich bewust. Ich hör aber dass mein Diener Euer Namhaft Weysheit woll anzeiget wie er mein Diener wer, aber Euer Namhaft Weysheit ihm nicht woelle gänzlich Glauben geben; daher ich den beweget bin worden diss mein Schreiben an Euer Namhaft Weysheit zu geben: in solchem kegen Ewer Namhaft Weysheit vertrawen dass Ewer Namhaft Weysheit mir es vor gutt halten werde, undtt thu Ewer Nahmhaft Weysheit zu wissen dass der oben gemalte Dragitsch gewiss mein Diener iss, ja schier, mag ich sagen, mein leyb-eigner Knechtt. Darneben ist auch mein untertänige undtt ganz vleissige Bitt an Ewer Namhaft Weysheit dass sie mir so vill wolle zu Gefallen sein undtt mir denselben Dragitsch, meinen Knechtt, wolle zuschiken, samptt einem Schreiben, awss welchem ich verstehen kenne solches meines Dieners wider Gott unndtt Landtsordnungk oder Gerechtigkeitt Ubertrettungen. Darauff ich ihn alsden nach seiner Verwirkungk zu straffen werde wissen. Solches, wo mir es Ewer Namhaft Weysheit zu Gefallen thun wirdtt, will ich hinwiderumb mich bevleissigen in gleichen Fällen oder ander Sachen Ewer Namhaft Weysheit zu dienen, so vill mir immer mueglich sein wirdtt. Undtt thu hiemitt Ewer Namhaft Weysheit dem lieben Gott in sein Schuz undtt Schirm befhelen, der wolle Ewer Namhaft Weysheit gnädigklich gesundt erhalten lange Zeitt. Geben auff der Soczawa in der Moldaw, den 18. Tag Julii des alten Kalenders ihm Jar 1591.

Ewer Namhaft Weysheit dienstwill[ig]er undtt gehorsamer Diener allezeytt,
Philippus Kawack, Mewttner, et cetera.

[Vo:] Circumspectis, providis ac multiplici pietate ornatissimis viris iudici primario ac iuratis civibus civitatis bistriciensis in Transylvania, dominis ac vicinis suis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCIV.

Beclean, 1591, 8 Septembre.

Iacob Bakó către Bistriţeni, despre fuga lui Petru-Vodă al Moldovei, turburările din ţară şi adăpostirea unui Trimes al principelui la mănăstirea Moldoviţa.

Prudens ac circumspecte domine, mihi observande, et cetera. Salutem ac servicii mei commendacionem.

Akaram kegyelmedeth ez dologbul lewelem altal meg thalalnom hogy urunk eẅ nagysaga keẅite vala be Moldwaba Peter Waydahoz Istwan uramat az udwarbyrot nemyneww kewleömb kewleömb fele szewkseges dolgayert, es be meneseben zallot volt megh Hozzwmezeö nevẅ faluban. Oth oly hyrt mondnak Istwan uramnak hogy az orzagh megh bodult awagy megh hasonlot volna es az Waydat ys

Am voit să te cercetez pe dumneata cu scrisoarea mea în afacerea aceasta că Măria Sa Domnul nostru a trimes în Moldova la Petru-Vodă pe dumnealui Ştefan, judele Curţii, pentru deosebite lucruri trebuincioase, şi în ducerea lui acolo s'a oprit în satul Câmpulungului. Acolo ii spun dumisale Ştefan vestea că ţara e tulburată şi s'ar fi împotrivit stăpânirii, şi nu ştiu nici Voevodul unde ar fi dintre ei Auzind această

nem thudnak keozcotteok hol wolna. Ez hyr halwan Istwan uram Modwaycza neww kalastoromba ment volna be, kyt immar byzonnyal nem thudunk ha onnan el menth volna awagy myben volna allapattya. Az okayert kegyelmedet kernem kegyelmedet mynt byzodalmas uramat kyt urunk ew nagysaga ys igen io newen wenne kegyelmedtewl, hogy kegyelmed chyak addig az Modwaycza neww kalastoromig kewldene egy byzonyos emberet ky valokeppen thudna megh mynt es hogy s miben volna allapattya, el mente onnan, awagy wyzza akarna jewny, lehete az waydawal zemben awagy nem, hogy thudhatna urunk ew nagysaga byzoniosskeppen myben legien dolga. Wgyan ezen lewell uiweö emberthewl irya megh kegyelmed ennekem, ha ezben az dologban theorekedik a kegyelmed awagy nem es ha elkewlde kegyelmed awagy nem, hogy tehessem ew nagysagat byzonyossa myngyarast ez dologbol. Ha pennegh el kewld kegyelmed es onnan valazza iwne kegyelmednek, ezenn is kerem kegyelmedet myngyarast byzonyossa tegyen kegyelmed, hogy en ys innen eyell nappal tehessem urunkat byzoniossa ez dologbol. Isten tarchya kegyelmedet mynden kywanta iokkal nagy io egessegben.

veste dumnealui Ştefan s'ar fi dus la mănăstirea Moldoviţa, şi hotărât nu ştim dacă s'ar fi dus de acolo sau cum îi va fi starea. De aceia te-aş rugă pe dumneata, ca pe domnul mieu credincios, ceia ce şi Măria Sa Domnul nostru ţi-ar luà-o în nume de bine, ca dumneata să trimeţi un om sigur de-al dumitale numai până acolo, până la mănăstirea Moldoviţa, care în adevăr să afle cum şi ce e şi în ce stare ar fi, s'a dus de-acolo sau ar vreà să vină înapoi. Poate să fie faţă cu Vodă ori nu. Ca să ştie Măria Sa Domnul nostru cu siguranţă ce să facă. Tot prin acest aducător al scrisorii scrie-mi dumneata dacă-ţi dai silinţa în afacerea aceasta sau nu, şi dacă vei trimete dumneata sau nu, ca să pot să-l asigur pe Măria Sa îndată de acest lucru. Dacă însă ai trimete dumneata, şi de-acolo ţi-ar veni răspuns, te rog şi pentru aceasta, să mă asiguri îndată, ca şi eu de-aici să pot asigurà, zi şi noapte, pe Domnul nostru despre acest lucru. Dumnezeu să te ţină pe dumneata cu tot binele dorit în multă şi bună sănătate.

Datum ex arce Betlen, 8 die septembris, anno 1591.

Servitor et amicus: Iacobus Bako de Nagybessenyeö, castellanus.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Casparo Budaky, iudici primario civitatis bystriczіensis, et cetera, domino mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCV.

Poiana, 1591, 8 Septembre.

Ştefan de Sângeordz, castelan de Beclean, către Bistriţeni, despre tulburările în Moldova după fuga lui Petru-Vodă şi despre apropiata venire în ţară a lui Ştefan fiul lui Iliaş Rareş.

Prudens ac circumspecte domine vicineque observandissime.

Isten minden iokk algia megh kegyelmedet.

Hala Istennek bekevel haza iutottam az eszeveszett vadnep keszüll iob reszere futna szaladek. Ott igen rosszul vadnak az dologban. Az parasztsagh igen biria magat, tisztartoiokra tamadnak, ha el nem szalad meg is eolik;

Dumnezeu să te binecuvinteze cu tot binele pe dumneata.

Slavă Domnului am ajuns în pace acasă. Din poporul cel nebun bună parte a fugit. Acolo stau foarte rău lucrurile: ţerănimea se ţine tare, atacă pe dregători; dacă nu fug, îi şi omoară; puţini câţi au rămas acasă, nu îndrăznesc să

az boiczok az mi kevesen hon marattak nem mernek szem elcott iarni; az vaidanal a hol mi fw ember volt mind el mentenek Vladikak, Metropolitak, Hetman; most immar nem tudnak kit varni, hanem ez el mult czeoteortcokeon ment az kintztartо az Portara, hogy az Iliies vaida fiat vaidasagra hozhassa, Istvan vaidanak mongiak nevet. Ennekem az urat eo nagysâgat menteol hamareb megh talalhatom megh kell keresnem. Im egy czismat kwltem be, kegyelmedet kerem mint bizott szomszed uramat, poronczollion az lakatosnak mingiarast patkollia megh igen alaczonon menteol kwsseb sarkantiut is verien ra, czak egy izni legien az mint most szoktak czenalni. Holnap Demeteriben leszek Kalman gerebnel ebeden; ott varom megh az czizmat. Hegies sarkantiu legien menteol kwsseb es reoaidgieb. Isten eltesse kegyelmedet.

li umble înaintea ochilor; toţi oamenii de frunte, începând de la Voevod, s'au dus: Vlădici, Mitropoliţi *(sic)*, Hatman. Iată-i că acum nu ştiu pe cine să aştepte, ci în Joia trecută [= 5] s'a dus Vistierul la Poartă ca să aducă în Domnie pe fiul Voevodului Iliaş, ce-i zic pe nume Ştefan-Vodă. Eu trebuie să caut pe Măria Sa Domnul cât se poate mai curând să-l găsesc. Iată am trimes nişte cizme; te rog pe dumneata ca pe domnul mieu vecin credincios, porunceşte-i fierarului îndată să le potcovească, foarte jos, şi cât de mici pinteni să-i bată; să fie numai de un deget, cum se face acum obişnuit. Mâne voiu fi în Dumitra, la prânz la Kalman gherebul; acolo aştept cizmele. Să fie pintenii ascuţiţi, cât mai mici şi scurţi. Dumnezeu să te ţie pe dumneata.

Datum ex villa Nyrmezeo, 8 septembris 91.

Dominacionis Vestre vicinus et amicus
Stephanus Szentgeorgy, arcis Bethlen prefectus.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Caspari Budaki, civitatis bistriciensis iudici primario, et cetera, vicino amicoque observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCVI.

Iaşi. 1591, 26 Decembre. Aron-Vodă către Braşoveni, despre suirea sa în Scaun, la Iaşi, oferind prietenie.

Publicată în vol. XI, p. 752, ca nº CCXXIV.

(Bistriţa, Archiva Orasului.)

MCCCVII.

Succava, 1592. Barnovschi Marele-Păharnic către Bistriţeni, despre o oprire de boi care va aduce răsbunare din partea lui Aron-Vodă.

Zolgalatomath ayanlom kegyelmeteknek mint bizot urayimnak, az uristentul kyvanok kegyelmeteknek minden jo egesseget meg adatni mint bizodalmos zomzed uraymnak.

Tovabba illien dologbul az en levelem altal meg talalnom, hog ponoszolkodnak az feyedelem jobagy Draganes falusy Gorgy pap es Andreyka neweo ugy mondvan hogy el haytottak volt egy nehany eokrett oda Erdelbe eladni; az

Vă ofer slujba mea dumneavoastră ca domnilor miei credincioşi; de la Dumnezeu vă doresc dumneavoastră toată buna sănătate ca domnilor miei vecini credincioşi.

Apoi te cercetez cu scrisoarea mea pentru că se plâng iobagii lui Vodă popa Gheorghe din satul Draganci *(sic)* şi numitul Andreica, zicând că au fost duse câţivă boi ca să-i deă acolo în Ardeal; oamenii din Bârgău au oprit 34 de boi

Bargoy emberek harmincz nig eokrett meg tartoztottak wala juhokerth, azoknak juhoknak my megattunk az aratt es meg elegytettunk. Annak okairth [ ] Wayda eo nagysaga irt en nekem levelet hog meg tartoztassak mit onnat valo aros embereketh. Annak okairt kyrem kegyelmeket mint bizadalmas uraymath hogy kegyelmetek meg czelekedgyk [ ] adassa meg vele kegyelmetek, hog ne ontassanak teob szer [ ] feleole, kyth hasonlo dolgokban eremest meg czieleszẅnk az kegyelmetek kedveirt. Az uristen tarczia es iltesse meg kegyelmeteket mind io egisségben, keolt Szwczyvan, 92.

Kegyelmetektul io walaszt warok

Barnowszky feo paharnik az kegyelmeteknek io akaro baratia.

[Vo:] Ez level adassek az vitezleo Beztreczey feo bironak es parkolabnak en nekem mindenben mindenkor bizodalmas zomzed uraymnak tezteletes kezeben.

pentru niște oi: prețul acelor oi noi l-am dat, și i-am mulțămit. Din pricina asta [ ] Vodă Măria Sa mi-a scris scrisoare ca să opresc pe negustorii de-acolo. Deci vă rog pe dumneavoastră, ca pe domnii miei credincioși, ca să faceți [ ] să dați dumneavoastră prin el, ca să nu toarne de mai multe ori [ ] din aceia, ceia ce în asemenea afaceri bucuros facem pe pofta dumneavoastră. Dumnezeu să vă țină și să vă alduiască pe dumneavoastră toți în bună sănătate. Dat în Suceava, 92.

De la dumneavoastră aștept răspuns bun.

Barnovschi Vel Păharnic, prietenul dumneavoastră binevoitor.

[Vo:] Această scrisoare să se dea viteazului jude-întâiu din Bistrița și pârcălabului, mie întru toate și totdeauna credincios domn vecin, în cinstita-i mână.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCVIII.

Udrište și Toma Postelnic vând Râșnovenilor muntele Baiul.

Copia des Kaufcontracts vom Geburge Bajul.

. . . . 1592 sau 1593, 4 Februar.

Szkrisz-am supan Udristan si supan Thoma Posztolizka acsazte kártye noásztre oresanilor Rosnyovenilor, anumye lui George sudietzu și Kerzte porgárul si Thoma deen Brassov si luj Nyeguletz den Rosneo, ka sze sztepuniázke un muntye kárye sze tyáme Bajul, prekum lau sztepunit si maj de ennayntye vrieme, en zilele mosilor nostri si en zillelye perintzilor nostri, si sze sztepuniazke si fie, si fitsori lor, si nepótzi lor, si nyamu lor, si totsz deen nyamu lor, si sze sztepunyazke acseszt muntye tse sze tyáme Báju, prekum ke jezte a lor, ka szel pázke ku kaje lor. Si voi, zerenilor, sze ve feritz de atsázte moschia noasztre, si de akum sze stytz ke márje ruschine etz petzi si márje szuperarje, si sze nu maj venitz la acseszta sztene dupo mosía nóasztre si sze aibe triábe atsetst oamin, kárye maj szusz am zisz, anumje ku atsezta muntye si ku atsázte sztene den Válye Cserbuluj; gjáre *(sic)* atsel om cse szár szuy la csela lok, atschela szc fye prokliet. Szi acsászte sze stytz, si enter ált typ sze nu chie, dupo zisza noasztra. Szkriszam en luna luj Faur en patru zille, de la Nastyer aluy Christos 1592, en anu Lumi 7101.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată și în *Buletinul Geografic* pe 1899, pp. 16—17.)

MCCCIX.

Rodnenii către Bistrițeni, despre sosirea Turcilor la hotarele lor.

Rodna, 1592, 28 Maiu.

Unnsern Grues unnd underthenige gehorsame Diennst sein Euer Herschafft von unns, armen Underthone, alzeit berait. Diss onnser Schreiben an Eure Weisheiten, aigentlich Potschafft khomen ist aus der Moldaw, das ein grose Anzall

Türckhen ankhomen sein, auch noch teglich im Anzug sein, aber bisheer noch Niements ir Furnemen waiss, wo aus ober wo hin das sy wellen. Solches haben mir Eur Weisheit nit verhalten wollen; gewarten derhalben von Eur Weisheit Bevelch ob man irgents einen Poten hinein schickhen sollen, aber sonst Wacht halten, darmit vor Schaden behuet mocht werden. Dormit sein Eur Weisheit Got dem Hern in sein Schucz und Schirm bevolchen. Datum Rodna, am Tag des Hern Fron Leichnam, anno 15[9]2 Jar.

Wenn das Euer Weisheit Bevelch thun das man irgents Huet halten soll, so wellen Euer Weisheit ain Petschier mit senden, darmit unsere Nachpern ale von S. Georgn und Mayrhoff auch neben onns Beistandt thuen bei Tag und Nacht.

Euer Weishaiten arme Underthonen in der Rodna.

[Vo:] Dem ersamen, weysen Herrn Richter und Rat der kuniglichen Stat Nossn, onnsern gebiettunden Hern, zu Hennden.

Nossn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCX.

Alba-Iulia, 1592, 10 iunie.

V[alentin] K[irschner] către Bistrițeni, despre porunca de a se opri Aron-Vodă al Moldovei, mazîl, dacă ar voi să fugă.

Prudentes et circumspecti, nobis dilecti, salutem et favorem.

Az Chyazar paranczyolattya ywtot hozzank az portarol Moldoway Aaron Vaydanak meg waltoztatasa feleol es hogy wigyazasunk lenne rea, ha erre ez my birodalmunkban fogna. Azert haggiuk ty nektek hogy mingyarast az oda valo hawasokra Moldowa fele embereteket boczy [ ]nak es minden feleol azokon az utokon, kik arra tartnak legyetek erette minden wigyazastokkal gondviselestekkel; hogy ha az vayda eo maga vagy embery marhay affele fognanak, tartananak el ne mennyenek, hanem kezbe akaggianak kireol mingiarast tegyetek bizonyossa ezt benünket megtartwan addig coket yo eoryzet alat.

Ni-a sosit porunca Împăratului, de la Poartă, despre schimbarea Voevodului Moldovei, Aron, şi că să băgăm de seamă dacă ar apucă pe-aici, în ţara noastră. Deci vă poruncim vouă ca îndată să trimeteţi oamenii voştri pe munţii de-acolo de către Moldova şi în toate părţile, pe drumurile acelea care merg într'acolo, să fiţi pentru el cu toată băgarea de seamă şi purtarea de grijă; dacă Voevodul el însuşi sau oamenii lui, vitele lui ar apucă într'acolo, ar ţineà, să nu se ducă, ci să vă cadă în mână. Despre care să ne înştiinţaţi îndată, ţinându-i până atunci supt pază bună.

Secus non facturi. Datum Albe-Iulie, die 10 iunii, anno Domini 1592.

Ad mandatum Illustrissimi principis
V. K.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, et cetera, nobis dilectis.

Cito,
Cito,
Citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXI.

Nicolae Kirschner din Baia către Bistriţeni, despre caii unor Ţigani. Baia, 1592, 6 August.

Fürsichtiger, weyser, lieber Herr Anndrea, meynem frenttligen unndt willinckligen Dienst, sampt Wunschung aller Seeligkeyt jederer Czeytt zuvoran, et cetera. Demnach, lieber Herr Anndrea, sein fur mir erschienen in nehligenn vergangenen Tagenn die Pauren aus der Wama mitt Eur Weyssheitt unndt des Namhaftigen Herren des Richters Befell unndt Wortten, unndt habenn angeczeygett wie das Eur Weissheitt sampt dem Namhaftigen, Weysen Herren dem Richter die Sach mit dem Pharonen der Strintzen wegenn aus der Moldovitza mir solt habenn befohlenn, das nemlich der Edelman der dem Pharonen die Strintze verkauft hatt, soll fur mir erscheynenn unndt sich fur mir gerecht machen das die Strintz gerechte Gütter sey. Welchs Eur Weissheitt Befell beyde, des Herren des Richters, auch eures, ich gernn angenomen unndt mich in denselbigen Sachen Eurer Weyssheytten beden zu gefallen nicht habe wollen sparen, woll auch ernachmals, so viel mir möglich wyrd sein, solchen meynen günstigen Herren unndt Verwandten zw Dienst bereit sein gantz willinklichen. So ist derhalbenn derselbige Edelman vor mir erschienen unndt hatt offentlich inbekandt unndt auch selb syebentt nach des Lanndes Recht geschvoren das dieselbige Strintz so er dem Pharonen verkauft hatt, sey sein gewesen unndt sey gerecht Gütter, unndt spricht das dieselbige Strintz sey brum, unndt habe auch diesen Czeychenn, welchen Czeychen der Edelman selber gibt, denselbigen Czeychen schücken wir Eur Weyssheitt auch mitt. Wyrdt die Streintz nusbrum sein unndt diesen Czeychen haben, so ist sie gerechte Gütter; wyrdt sie aber diesen Czeychen nit haben an [und] nicht braum sein, so ist es nicht des Edlenmannes sein Gütter, sonder falsche oder verstollen Gütter. Solches thuen ich Eur Weissheitt als meynen günstigen Herren zw wissen unndt zu gefallen, unndt hiemit dem lieben Gott in seine gnädige Handt, Schutz unndt Schürm befohlen. Aus der Banya, den Tag Transfiguracionis Domini, anno Domini 1592.

Nicolaus Kyrschner auf der Banya,
Eur Weyssheitt guttvilliger Frendt alzeyt.

[Vo:] Dem namhaftigen unndt weysenn Herren Andrea Porkolabenn in der königlichen Stad Nössen, seinen günstigen Herren unndt sönderligen Freundt, zu eygnen Henden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXII.

Vornicul Oräş către Bistriţeni, despre grija lui Petru-Vodă al Moldovei pentru oastea ardeleană de la hotar şi hotărârea lui de a luptă. Baia, 1592, 26 Septembre.

Fürsichtiger, namhaftiger unnd weyser Herr der Richter, sampt Ewrer Weyssheytt ersamen Rhatt in der königklichen Stadt Nössenn, unnsernn frentlichen Gruss nebenn Wünschung aller Seeligkeyt zuor an. Demnach wir, Orosch Wörnyck, Feldtheuptman über das grosse Heervolck unter dem Gebuerge, itzt versamlet in Moldnerlandtt, sampt den anndernn günstigen Herrnn mitt mir, thuen Eurer Namhaftigen Weyssheytt zwkundt unnd offembar wie das unnserer gnädiger Herr der Fürst, der Peter Wayda, itzt vonn Gottes Gnaden erwehleter Fürst des gantzen moldneryschen Landes, gewar ist worden wie das sich das Volck bey Eurer Weyssheytt königlicher Stadt Nössenn in Kryeg samlett unnd, dieveil Seine Gnad nicht ebenne Sache weyss wohin oder warumb sich das Volck bey Eurer Weyssheyt Stadt rüstett, so getrawet Seine Fürstliche Gnad auch nicht gar woll unndt dencket als hetten sie bey Ewrer Weyssheytt Stadt einen Willenn in seine Landt einezubrechen. Darumb dann Seine Fürstliche Gnad besorgt hatt, uns gebotten unnd befohlenn das wir alle Tag auch fertig sein mitt Kozzakken und

anderen gewältigen Krügsleutten unserenn Wydersachernn mit Gottes Hylf zu wehrenn, so Jemand were aus Eur Weyssheytt Landt die in unsers gnädigen Herrn unnd Fürsten Landt einbrechen wölten. Thuen derhalben mit kegenvertigen Pryeff Eure Namhaftigen Weyssheyttenn zu vermanen unndt treylich warnenn das Eure Weyssheytten wol fryedlich unndt unbekümmert lebenn; so soll Eure Weyssheytten auch mit unserem gnädigen Herrn dem Fürsten und mitt uns auch getreyliche, fromme unnd chrisliche Nachbarschaft haltenn, welches Eure Weyssheytt auch allzeyt soll wartten sein von unserm gnädigen Herren dem Fürsten. Solches bitten wir und warnen Eure Weyssheytt gantz treylich und ernstich das Eure Namhaftige Weyssheytt alsbald unnd behendt im und uns Botschaft thue, welches Syn oder Willen Eure Weyssheytt ist kegen ihn; meynet Ir es mit gutter Nachbarschaft mit im zu haltenn, wye Ihr auch bey andern Wayden gethan hatt, aber nicht, und was das Hehrvolck bey Eurer Weyssheytt Stadt vor einen Syn habe und wohin. Wyrdt Eure Namhaftige Weyssheytt dem gnädigen Herren, unserm Woyda, verheissen gute Trey und mit aller christlicher Lieb in zu meynen, so wyrdt er sich ernachmals kegen Eure Namhaftige Weyssheytt erczeygen viel frentlicher und brüderlicher als zw vor kein Fürst nicht hat gethan; welches Eure Namhaftige Weyssheytt enttlich und in der Warheyt erfahren wyrdt. Drumb bitten wir, Eure Namhaftige Weyssheytt wölle alsbaldt unnserem gnadigen Herrn dem Fürsten schreyben und im eure getreye Nachbarschaft (wies den christlich ist) befehlenn und was das Volck bey Euch fur einen Willen hatt. Werden wir an Eurer Namhaftigen Weyssheytt solches spüren, so wöllen wir wyderumb Eurer Namhaftigen Weyssheytt und den Eurigen gern alzeyt geneigt sein mit Trey und Rhatt zu dienen. Hiemit thuen wir Eure Namhaftige Weyssheytt dem lieben Got in seine gnädige Hand Schutz und Schirm befehlen. Datum aus Banya, anno Domini 1592, die 26 septembris.

Eurer Namhaftigen Weyssheytt gutwillige und allczeyt getreyer Nachbar Orosch Wornik, der Öberst-Heuptman uber das Heervolck unter dem Gebürge in Moldnerland.

[Vo:] Dem Fürsichtigen, Namhaftigen unnd Weysenn Herren Herr Gasparo Budecker, Richter in der königklichen Stadt Nösen, sampt dem ersamen unnd weysen Rhatt, et cetera, unnseren günstigen Herren unnd Frenden zu eygnen Henndenn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului

MCCCXIII.

Alba-Iulia, 1592, 22 August.

Sigismund Báthory către Braşoveni, despre paguba făcută de un om din Zărneşti lui Oprea Vâlcul.

Prudentes et circumspecti, nobis dilecti, salutem et favorem.

Vulkul Opra Brassay atta erteneönk hogy elmult volna egy eztendeie miulta egy Ztoyka new ember zernesti veot volna az musgai paptol ket hordo bort, hitelben, kiert ez Vulkul Opra leot volna kezes, es az keotet napra, az az Ztoyka, megh nem aduan az bor arrat, ezen ugymint kezesen megh vette volna, mostan immar semmikeppen ez Opra megh nem vehetne penzet az adosson kit erte fizetet. Keonierge nekeünk azon hogy tŵ altalatok megh elegittet-

Braşoveanul Oprea Vâlcul ni-a dat să înţelegem că ar fi trecut un an de când un om din Zărneşti cu numele Stoica ar fi cumpărat de la popa din Mâzga două butoaie de vin, pe datorie, pentru care acest Oprea Vâlcul ar fi fost chizeş, şi, la ziua hotărâtă, acel Stoica neavând preţul vinului, l-ar fi luat de la acesta, chizeşul. Acum iată acest Oprea cu niciun chip nu-şi poate luă banii de la datornic, pe cari i-a plătit pentru el. S'a rugat de noi ca

neok kararol. Az dologh azert igy leven hadgiukhogy mingiarast ez mi levcleönk lattvan teorven zerint elegittessetek megh, ne maradgion ez zegen ember kárba miatta.

prin d-voastră să-l despăgubim. Fiind lucrul aşà, vă poruncim ca indată, văzând scrisoarea aceasta a noastră, să-l mulţămiţi după lege, să nu rămână acest sărac om in pagubă din pricina lui.

Secus non facturi. Datum Albę-Iulie, die 22 augusti, anno 1592.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 350.)

MCCCXIV.

Petru Binder, jude, şi alţi orăşeni din Baia, despre reclamaţia unui cetăţean al lor.

Baia, 1592, 14 Decembre.

Fürsichtiger, Namhaftiger Herr der Richter, unnserenn frenttligenn Gruss, nebenn Wunschung aller Seeligkeyt jederer Czeyt zuvoran. Demnach wir, Petter Bennder, Richter auf der Banya in Moldnerlandt, sampt den 12 erbarenn geschvornen Rhatheren, thuen Eurer Namhaftigen Weissheit zw kundt unnd offembar mitt kegenwertigen Schriften wie das der erbar Mann der Merten Schmedt. Ewrer konigkligen Stadt Einwohner, durch Bewegung ettliger Schrift (welche Schrift der erbar Pitter Milner, bey uns auf der Banya itz wonhaftig, im vor ettligen vergangenen Wochenn zugesandt hatt) sich zw uns gemühett hatt und ist vor uns erschynen mitt Ewr Namhaftigen Weyssheit Bittprief, das wir sollenn dem erbaren Merten Schmidt von euch in der Gerechtigkeyt Beystandt thuen. So habenn wir denselbigen Prieff (welchen der Petter Milner hatt lassen schreyben) in unnser aller Kegenwertigkeytt vleissig lassen überlesenn, da beyde Partt kegenwertig sein gewesen, das ist der erbar Merten Schmid unndt der erbar Pitter Milner, daraus wir denn nach unnserer Seelenseeligkeytt erkandt habenn wie das der Petter Milner diesem erbaren Mertten Schmid aus grossem Unmuth geschrieben hat lassenn, welches er nicht gut kennen zum Ende bringen. Derhalbenn sich denn dieser erbarer Man, der Merten Schmidt, mit dem Eyd rädlich frey unnd quitt gemacht hatt, unndt seine Ehr in unnserer Kegenwertigkeytt vor dem erbaren Rhatt unndt vor dem weysen Herren Ne k [ ] bey uns wonhaftig erlangt das niemandt nicht annders denn rädlich und fromlich von im reden khan. Derhalben wir Ewr Namhaftig Weyssheit solches mit unnserer Seelenseeligkeyt bezeygen unnd mit kegenwertigem Zydel solches Ewer Namhaftig Weyssheit zuschykenn. Bitten derhalben Ewr Namhaftig Weyssheit diesen erbaren Merten Schmyd wyderumb wöll helfenn bey den erbarn Zechherren das er Ehre habe, wie er sie auch in unnserer Kegenwertigkeit rädlich erlangt hatt. Was des erbaren Pitter Milners sein Sach anlangt, haben wir ihm die Straffe aufgelegt. Er wyrd dron gedencken, et cetera. Hiemit thuen wir Ewr Namhaftig Weyssheit dem lieben Got in seine gnädige Handt, Schutz unnd Schürm befehlen. Geben auf der Banya, in Kegenwertigeyt des erbaren Rhats, 14 decembris, anno Domini 1592.

Ewr Namhaftig Weyssheit guttwillige Nachbar alzeit:
Peter Bender, Richter, sampt dem erbaren Rhatt auf der Banya, et cetera.

[Vo:] Dem fürsichtigen, namhafftigen unnd weysen Herrn Herr Urbano Weydner, Richter der königligen Stadt Nösen, unsernn günstigen Herren und Nachbaren, zw eygnen Henden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXV.

Miercurea, 1592, 16 Decembre.

Scaunul Miercurii către Sibiieni, despre hotărârea luată cu privire la „sărmanii Români" din Rod, Poiana, Cărpeniş şi Sălişte.

Nach dem, auss wolbedachtem Radt und reyffem Bedenken ehrsamer, fursichtiger, weyser Herren des Rodts Hermenstadt und Sybenrichter saxischer Universitet, eine unnütze Wustungkauff Zelister Hatterdt bemelten Herrn Richtern untersessen czur Enthaltungk armer Walachen czum Rodt, Poyan, Carpenisch in Reyssmarker Stuell ligenden, untergeben ist worden czu gebrauchen, fur langer Czeyt benente Wustungk auch im Brauch von unsren Walachen bis dises 1592. Jar gewesen ist, damit sich aber unser Walachen nicht als heredes aber legitimos dictorum pratorum dominos halten möchten, ist eben bemeltes Erb oder Wisen Erbguet den Unsrigen genommen worden von den weysen Herren des Radts Hermenstadt und der Nutz den Unsren entzogen. Auff unsre hefftige Klagen aber, nach Verwilligungk der loebliger Universitet, haben die Ehrsame, Weyse Herren der Hermenstadt die gemelten Wisen sampt dem ganczen Nutz unsren Walachen czu gebrauchen volkömlig czugesagt, mit diser Condition, das unsre Walachen järlig solten gewönlige nngrische Mintz erlegen flor. 40 dem Weysen Herren Burgermeyster der Hermenstad und sich czu den Wisen gehaltten, aber auch also das bemelte Wisen erbliger Weyse den Zelisteren bleyben sollen, der Nutz den Unsrigen ist czugesagt und den Unsren bleyben soll, von Keinem nicht widerumb möcht auffgehoben werden. Solcher unser Czusagungk, das mir nicht domini dictorum paratorum sein möchten, denn nur auss Gnaden auffgenommene heredes oder Erben, und auch das Geld jörlig erlegen sollen. Geben mir unsren iebligen[1] gewonligen Sigill, mehrer Sicherungk und Glaubens. Actum anno Domini 1592, den 16. Decembris.

Des Stuels Reyssmarck Richter, Geschwornen undt Radt, et cetera.

[Pe V°, contemporan:] Concessio usufructus nonnullorum pratorum fenilium in possessione Zilistie, in comitatu albensi Transsilvanie existenti territorio adiacentium Providis incolis dicte possessionis Zilistie in et pro flor. 40 annuatim magistris civium persolvendis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MCCCXVI.

Alba-Iulia, 1593, 18 Februar.

Sigismund Báthory, ascultând plângerile Bistriţenilor, hotărăşte ca Vlădicii români să nu mai cerceteze satele cu alaiu mare.

Nos, Sigismundus Bathori de Somlio, princeps Transsylvanie et Siculorum comes, et cetera, memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis quod nos cum, ad nonnullorum dominorum consiliariorum nostrorum singularem intercessionem, nobis propterea factam, tum vero intelligentes ex humili supplicacione Prudentum et Circumspectorum iudicis et iuratorum civium civitatis nostre bistriciensis, universas possessiones valachales in districtu bistriciensi existentes ac ad dictam civitatem bistriciensem pertinentes, ab episcopis superintendentibusque ecclesiarum valachalium, quorum dicioni eedem possessiones subiacerent, in maximam desolacionem devenisse ac, ni in tempore eis succurratur, in maiorem deventuras, quippe cum iidem episcopi valachales, multa sibi adiuncta comitiva, in easdem possessiones preter solitum ac quam frequentissime venientes, ibi, re id nequaquam requirente, diucius quam deberent, morarentur, ac nihil utile vel saluti eorum conducibile, sed maximas tantum eis expensas faces-

[1] În copia Academiei: *liebligen*.

serent, unde paupertas et alia quoque incommoda easdem possessiones in dies subsequerentur,— volentes igitur huic abusui prefatorum episcoporum valachalium obviare ac utilitati et incremento dictarum possessionum valachalium in prenotato districtu bistriciensi existencium consulere, id eisdem annuendum duximus et concedendum ut in posterum predicti episcopi valachales, re ita postulante, gracia visitandi ecclesias vel ad suos proventus percipiendos aliaque negocia medio eorum perficienda atque dirigenda in dictas possessiones valachales non ipsimet ire, sed unum [dum]taxat vel duos homines suos ad id idoneos transmittere, qui nullas ibi moras inutiles nectere ac ipsis incolis expensas facessere, sed, negociis suis expeditis, inde in tempore redire debeant, prout annuimus et concedimus presencium per vigorem. Quocirca vobis, universis et singulis episcopis et superintendentibus predictarum ecclesiarum valachalium transsilvaniensium, signanter vero districtus bistriciensis, eorumque vices gerentibus, cunctis eciam aliis quorum interest seu interercit, modernis et futuris quoque pro tempore constituendis presentes visuris, harum serie committimus et mandamus firmiter quatenus a modo in posterum nullus vestrum dictas possessiones valachales in districtu bistriciensi existentes, quovis sub pretextu, cum tali tantaque, et non necessaria comitiva, prout hactenus soliti fuissetis visitandi gracia adire presumatis, verum unum, ut premittitur, vel duos saltem vestros homines, legis et consuetudinis Valachorum non ignaros, in eas transmittere ac omnia negocia, si que ibi pro racione temporis dirigenda obtigerint, per eos expedire expedirique facere debeatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die decima octava mensis februarii, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tercio.

Sigismundus Bathori, m. p.

Wolffgangus Kowachoczy, cancellarius, m. p.

Georgius Theoreok, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXVII.

Aron-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre supărarea supuşilor săi de către ai lor. Iaşi, 1593, 9 Mart.

Aron, Dei gracia princeps Moldavie. Prudentes et circumspecti domini, vicini, amici nobis honorandi. Salutem ac felicium quorumcunque prosperum successum.

Isten adgion minden kewansaga zerint valo sok jo zerenchyeket kegyelmeteknek.

Az my orzagunkbelij zegeni nepeink kik kegyelmetekkel hatarosok talalanak meg mynkeot panazolkodvan hogi az kegyelmetek birtoka alat valoktol sok bantasok es haborgatasok volna az my magunk hatarinkban. Akarok azert kegyelmeteketh meg talalni feleolle hogy az mint regteol fogva az hatar volt kegyelmetek abban az my zegeni nepeinket meg ne haborgassa, birhassak bekewel mint ennek eleotte valo feiedelmek ydeieben az io zomzedsagnak okaert. Az Erdely feiedelmet is nem akartuk addig megtalalni eo nagysagat feleolle, my kegyelmetekhez min-

Dumnezeu să vă dea mult şi bun noroc după toate dorinţile dumneavoastră. Săracul popor al nostru din ţara noastră, care este în hotar cu dumneavoastră, a venit la noi plângându-se că în hotarul nostru au multe neajunsuri de la cei de pe moşia dumneavoastră. Vreau să vă cercetez pe dumneavoastră pentru aceasta, ca, precum a fost de mult hotarul, dumneavoastră într'aceia să nu supăraţi poporul nostru, să aibă pace, ca în timpul Domnilor d'inainte, pentru buna vecinătate. Şi pe Măria Sa prinţul Ardealului nu am voit să-l cercetăm pentru aceasta până acum; noi voim să vă fim dumneavoastră cu toată bunăvoinţa şi vecinătatea; dacă totuşi poporul nostru va fi supărat în hotarele

den io akarattal zomzedsaggal akarunk lenni, ha penig megis haborgattatnak az my nepeink az my hatarinkban mas gondviselesunk is leznek rea. Tarchia meg ísten kegyelmetekett.

noastre, vom avea şi altele de grijă. Dumnezeu să vă ţină.

Datum ex oppido nostro Ias, die 9 mensis marcii, anno Domini 1593.

Ex commissione Sue Celsitudinis.

[V°:] Prudentibus et circumspectis magistro civium regio et Sedis iudicibus ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, amicis, vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXVIII.

Iaşi, 1593, 28 Iunie.

Aron-Vodă către Bistriţeni, despre hotarul dintre Moldova şi Ţinutul lor.

Aron, Dei gracia princeps Moldavie, et cetera. Prudentes ac circumspecti amici, vicini nobis observandissimi. Salutem et felicium quorumcunque prosperum successum.

Hac de causa voluimus Dominaciones Vestras medio literarum nostrarum requisitas esse quod incole territorii nostri nos requisiverint et per querelas suas significarunt quod ab incolis confiniariis territorii Dominacionum Vestrarum multas iniurias et iacturas paciantur, qui infra antiquitus limitatum territorium longe in hanc partem cum iumentis suis venirent, ubi tamen huiatibus de territoriis illis limitales a principibus antecessoribus meis in specie exstant litere; que limitacio hoc modo sonat: Limites per apicem Sirep descendunt infra ad Fontem Frigidum, ex Fonte Frigido deorsum tendit ad locum Kosma appellatum, usque Bancko Palitenes, inde pergit ad Magnum Kosinora, hinc ad Zohard appellati montis pedem usque se extendit; inde continuatur per summitatem ipsius Zohard usque ad torrentem qui vallachice Ruczai Obersia appellatur, inde deorsum tendit iuxta torrentem usque ad rivum Bistricz, iuxta hunc item rivum deorsum pergit usque ad pratum Hidegkutpataka dictum, inde rursus retro tendit ad apicem montis Sirep usque.

Quoniam intra has limites Moldavi ab antiquo possiderunt iuxta literarum continencias, voluimus Dominaciones Vestras requirere. Desuper, obsecro, intuitu permanende bone vicinitatis, committant Dominaciones Vestre confiniorum incolis ne infestent subditos nostros, ac deinceps eciam differencie in confiniis fiant, et [=ne] Illustrissimus eciam princeps affligatur, nec offendamus propterea Celsitudinem Suam. Servet Deus Dominaciones Vestras incolumes. Datum ex oppido nostro Iaas, die 28 iunii, anno 1593.

Ex commissione propria Sue Celsitudinis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie din veacul al XVIII-lea; publicată şi in *Buletinul Geografic* pe 1900, p. 44.)

---

[1] În inventariul citat, comunicat de d. Andreiu Veress, publicat in *Documentele Geografice, l. c.,* se ceteşte:

„Copia literarum Aaronis principis Moldaviae, in quibus allegatis privilegium monasterii moldaviczensis, et iuxta hoc limites ab ipsis praetensi describuntur. Datum: Iass, 28 iunii 1593."

MCCCXIX.

Aron-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un călugăr duşman al său fugit în Ţinutul lor. Iaşi, 1593, 17 August.

Aron, Dei gracia princeps Moldavie. Generose, prudens, circumspecte domine amice, vicine nobis honorande. Salutem ac bone vicinitatis commendacionem.

Kegyelmedet ebbeol kelletek meg talalnunk lewelewnk altal mint io szomszed baratunkoth. Egy kalagor vagion ott az kegyelmetek tartomaniaba Szahia nevew ky mew nekewnk nagy arulonk es ez mew orzagunknak sok hitlen leveleit is talaltuk melj levelek nalunk vadnak; az mew artalmunkra valo dologba sokba teorekedet. Keriewk azert kegyelmedet mint io szomszed baratunkot, hogy kegyelmed az kalugiert fogassa meg es tartassa fogva addig az mig az Erdelj feiedelmet eo nagysagat meg talalliuk, mert gonoz arwlo ember nem igaz ember. Valamiben kegyelmed is mewnkeot megtalal az mew baratsagunk az mibe kelletek semmiben meg nem vonszuk, hanem minden io szomszed saggal akarunk kegyelmednek lenni. Tarcha megh isten kegyelmedet io egessegbe.

A trebuit să te cercetăm cu scrisoarea noastră ca pe un bun prieten vecin, pentru că, acolo, în Ţinutul dumneavoastră este un călugăr, cu numele „Szahie“ (Acachie?), care ni este nouă mare vânzător, şi i-am găsit multe scrisori viclene faţă de această ţară a noastră, scrisori care sunt la noi; în multe afaceri stricăcioase nouă s'a străduit. Te rugăm pe dumneata, ca pe un bun prieten vecin, ca dumneata să pui să prindă pe călugăr şi să-l ţii închis până atunci până când vom găsi pe Măria Sa prinţul Ardealului, căci un om rău, vânzător, nu este om drept. Oricând ne-ai cerceta şi dumneata, nu-ţi vom opri prietenia din nimic ce va trebui, ci voim să-ţi fim dumitale cu toată buna vecinătate. Să te ţină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum in oppido nostro Ias, 17 augusti, anno 1593.

Ex commissione propria Suè Celsitudinis, et cetera.

[Vo:] Generoso ac circumspecto domino N., iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, amico, vicino nobis honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXX.

Aron-Vodă al Moldovei, despre hoţii ce pradă de amândouă părţile. Iaşi, 1593, 30 August.

Aron, Dei gracia princeps Moldavie, et cetera. Prudens, circumspecte domine amice, vicine nobis honorande. Salutem ac bone vicinitatis commendacionem.

Az kegyelmed levelet mew nekewnk meg adak, melybeol az kegyelmed irasat megertettewk es az kegyelmetek io szomszedsagat barátságat eszewnkbe veottewk, melliet kegyelmetekteol igen io neven veottewnk; mew is kegyelmetekkel io szomszedsaggal baratsaggal akarunk elni es az mibe az mew zolgalatunk kevantatik semmiben nem vonszuk kegyelmetekteol meg magunkot. Az mely embereket az havasrol el hozattunk kegyelmeteknek az semmi artasara ninchen mert giewlekeztenek innet is az mew orzagunkbol onnat is

Ni-au dat scrisoarea dumitale, din care am înţeles scrisul dumitale, şi am luat aminte buna vecinătate, prietenia dumneavoastră, pe care am luat-o în nume de bine de la dumneavoastră; şi noi vrem să trăim cu dumneavoastră cu prietenie, cu bună vecinătate, şi, în ce se cere slujba noastră, în nimica nu ne ferim de dumneavoastră. Oamenii pe cari i-am adus de la munte nu vă sunt dumneavoastră spre nicio stricăciune, fiindcă s'au adunat şi de-aici din ţara noastră, şi de acolo, din ţara dumneavoastră, astfel de oameni răufăcători,

az kegyelmetek orzagabol affele gonozteveo emberek, kiket nem akartunk hogj az ket orzagnak valami artalmara legien. Tarcha meg isten kegyelmeteket io egessegbe.

pe cari nu i-am vrut să fie spre cevá stricăciune celor două ţeri. Dumnezeu să vă ţină în bună sănătate.

Datum in oppido nostro Ias, 30 die augusti, anno 1593.

Ex commissione propria Sue Celsitudinis.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino N., iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, amico, vicino nobis honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXI.

Bistriţa, 1593, 25 Septembre.

Postscript la scrisoarea lui „Matthias Fridericus“ către Ioan Erek, doctor în drept şi mai mare peste ocnele de la Baia-Mare, despre Tatarii din Moldova şi numirea lui Mihai Viteazul.

Publicată în vol. XI, p. 774, nº CCLII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXII.

Cluj, 1593, 17 Octombre.

Urban Weidtner, jude al Bistriţei, către orăşeni, despre paza de hoţi în munţi.

Meinen Gruess und Freundtschafft, samptt Wunschung glukseligen Wollffart. Wen ess Ewer Weysheit allsamptt recht und woll gehet, Frisch und Gesund wehret, wer unss ein Fraid tzu horen; gottlob Ewer Weysheit visse unss auch nach dem Villen Gottes in tzimlicher Gesundheit.

Ersame, Vorsichtige, woll Weise Heren, ess mag sich Ewer Weysheit on allen Tzveibel vervundern uber unss das mir Ewer Weysheit gantz und gar nix tzu vissen thun, wie ess unss alhier gehet und stet, dennoch unss biss auff den heutigen Tag gantz und gar nix gesagt, noch auffenbaret ist, varum Furstliche Gnaden unss alhier begeret hat sampt den andern teutschen Heren auss den andern Stetten, und auch von Niemanden gar nix gevar werden können, was die Sach sein verd. Allein ich verhoff disen Morgen das man unss die Sach antzeigen vird; sobald ich dasselbige verstehen werd, will ich esz Ewer Weysheit durch einen Diener tzu vissen thun tzu vas sich Ewer Weysheit halten soll. Allein Ewer Weysheit soll mit Fleiss das Gelt welches vom Korn ein Korn ist, alsbald tzusamen machen, ob manss den von unss begeren wird, wie mir den hören, alsbald herauff schicken, und mir haben flor. 500 alhier entlehnt, alsbald Andern tzu geben. Dieselbige soll Euer Weysheit auch an irgend einen Vertzug samptt dem Korngelt herauff schicken, den mir haben unseren Trabantten ihre Besöldung auffs tzukunfftig Monat noch geschickt, dieveil sie itzunder in der Nehent sein, domit mir ernochmals die Sorg und Muhe und Gefar darneben biss kegen Wardein ersparen mögen. Doch soll Ewer Weysheit derveil nix schicken, biss ich nicht einen andern gevissen Diener heim schicken verd. Was aber unser Gebirg belangt, soll Euer Weysheit geschickt sein, nachdem Furstliche Gnaden sein Herfolck dohin schicken will, die Dieben tzu suchen; sintemoll Furstliche Gnaden so manigfaltig Gekleg kompt, so konnen mir von unss nicht abweisen, mir wollten woll gern das sie beim Regen anfangen solln, vissen aber nicht wohin sie haltten verden. Darum soll Euer Weysheit dem Porckolaben beveln das ehr ernsten Fleiss haben soll

und still und heimlig mit den Sachen umgehen und Steg und Veg uberall durch gevisse Walachen lassen verhutten, ob man sie irgent ervischen kan, die herauss komen sein auss der Moldau und auch sunst im Land hin und vider rauben und stelen. Hiemit in Gottes Schutz und Schirm bevoln. Geben auss Clausenburg, den 17. October, anno 1593.

Weidner, Richter tzu Nosen.

[Vo:] Dem ersamen, fursichtigen, wollweisen Hern Hern Neckles Schmid, gelassenen Richter der Statt Nösen, samptt einem erbaren, wollweisen Rath tzukom diser Prieff tzu getrayen Henden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXIII.

Dragoş Vornicul către Bistriţeni, despre nişte hoţi şi lipsa ştirilor cu privire la Domn.

Şieu, 1593, 22 Decembre.

Zolgalathomat aianlom kegyelmednek, minden jokatt adgion isten kegyelmednek.

Effeleol akarok irnom kegyelmednek, hogi ez napokban fogtunk volt egi kimeth, ki leghfeöb volt az teöbbj közt es az Radnai biro kezebe attam, kegyelmed azert kerye kezbe, en is megh hattam, hogi kegyelmed kezebe vigie. Erre kegyelmedet kerem visellien gondot, mert ez keözeönseges dolgot nez nem egi ember dolgat. Ismegh Zentgeorgieon lakik egi Danisor newe ember; azt is kegyelmed hozassa be, mert azt mondotta, hogi eo megh tudgia az cinkosokat mondani.

Isten eltesse kegyelmedet.

Ex Sayo, 22 die decembris 93.

Kegyelmed barattja:
Dragus Vornik.

Iţi făgăduiesc slujba mea dumitale, tot binele să ţi-l dea Dumnezeu.

Despre aceasta vreau să-ţi scriu dumitale că în zilele acestea am fost prins un spion, care erà cel mai de frunte între ceilalţi, şi l-am dat în mâna judelui din Rodna. De aceia dumneata cere-l, şi eu am poruncit să-l aducă în mâna dumitale. Te rog să porţi grijă de asta, fiindcă acest lucru este obştesc. Iarăşi în Sângeordz locuieşte un om cu numele de Dănişor; şi pe acela să-l aduci, fiindcă a spus că el ştie să-i spună pe tovarăşi.

Dumnezeu să te alduiască.

Prietenul dumitale:
Dragoş Vornicul.

[Vo:] Az ur feleol megh eddegh semmit nem halhatunk.

[Vo:] Despre Domn până acuma nimic nu am putut auzi.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Urbano Zabo, iudici primario civitatis bistriciensis, amico observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXIV.

Jurj Pogan, şpan de Maramureş, şi Toma, jurat, către Bistriţeni, despre năvălirea Tatarilor.

Săliştea (Maramureş), 1594, 2 Maiu.

† Cire iast[e] pan Pogan Jurjŭ, şpan ot Maramoreş i pan Toma jurat wт тиѫ scriem închinăciure şi slujbă pan Orban birov i pan Simion părcălabŭ ot Bistriţă. Dup' acia de ci-aţŭ tremes omul vostru la noi, de rândul aceştii oştŭ cia au trecutu prim Maramureş, vă dăm a şti că au fost a lui Corneş o mie de omiiri năimiţi în ban[i]. De altă latură acmu nu ştim, că au fost doi omiiri a noştri în

Țara Leașiască, ce i-au dzis că nu e acolo nece o veaste ria. Deicia înrainte pe ce vrem ști, și ce vrem audzi noi. vă vrem da a ști, ca somsidzilorŭ[1] noștri. Derept acia și acmu avem om acolo: de ne va aduce vr'o viaste, vă vrem da a ști, și iară vă rugăm, ce vrețŭ audzi din Moldua, c'am în[ț e]les că avețŭ omeari în Moldua, ce viaste vă vorŭ aduce, ne rugăm se ne dațŭ a ști, au de rău, au de bire. И п[а]снтет сѧ гн амннь [= și mântuiți-vă în Domnul, amin].

[Vo:] Пнс. ѹ Сєлнщоу, мс. маи в̃ дн. [Scris în Săliște, luna lui Maiu 2 zile].

[Vo:] † Пан Ѡрбан бировь ѡт Бнстрнцн. [Dumisale Orban birăul de la Bistrița.]

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței,* I, pp 1-2, nº II.)

MCCCXXV.

C. 1594, Maiu.

„Esac Pogan, biv Vornicŭ glutnii" către Bistrițeni, pentru un năpăstuit în folosul „Rusălor" [2].

(Bistrița, Archiva Orașului; regest din *Documentele Bistriței,* I, p. 2, nº III[3].)

---

[1] Vecinilor; ung.

[2] Rușilor, Rutenilor.

[3] Până la această dată se află în Archivele Bistriței aceste acte slavone:

1. 29 Maiu 7023. Bogdan-Vodă, pentru Iacob de Cotnari care merge în Ungaria.

2. 26 Iulie. Dan, pârcălab de Câmpulung. Cere știri pentru Petru-Vodă.

3. Roman, 11 Octombre. Ștefan-Vodă către „Anastasie episcopul de Vad". A văzut scrisoarea lui către Mihul pârcălabul. Să poftească pe Simion pârcălabul a se întoarce, „făcând slujbă cu acest Petru Voevod".

4. Hârlău, 29 Decembre. Ștefan-Vodă. Pentru slugile sale Năseală Ion și fratele lui, Sima.

5. Suceava, 28 Octombre. Ștefan-Vodă. Pentru cele „șepte *cantare* de praf" trimese lui și pentru *lotrul* ce urmărește, „în slujba cinstitului domn Împăratul și în slujba Craiului și a noastră".

6. Suceava, 16 Octombre. Ștefan-Vodă către Hâra biv Chelar, că l-a uitat „pentru greșeala ce ni-ai greșit".

7. Bârlad, 11 Ianuar. Ștefan-Vodă, pentru Crăciun și Ioan Stângaciu, „oamenii lui Alexandru". Trimete pe Grozav vătaful.

8. Suceava, 26 Maiu. Huru Mare-Vornic. Pentru o datorie de 1.900 de zloți, ascunși de soția lui care mersese la Bistrița cu copiii când cu fuga lui Petru-Vodă.

9. Maer, 29 Septembre. „Matiaș Vistearnicul" către birăul Tamăș, rugându-se a-i ținea soția, mama, copiii, averea, fără a-i dà Craiului Ianăș (Zápolya) sau lui Petru-Vodă (Rareș).

10. Câmpulung, 2 Octombre. „Toma, Logofătul dumisale lui Ștefan Voevod al Țerii Moldovenești", către același, pentru Țiganii lui fugiți, la 1538, în Ardeal, de unde-i luase. A pierdut „și case și sate și mori și bunuri și oi și albini și vase și haine și încălțăminte": va mulțămi cu un „bidiviu" de o sută de zloți.

11. Suceava. „Huru, Mare-Vornic de Țara-de-jos", către același, pentru soția lui adăpostită de Turci acolo.

12. Maer, 29 Septembre. Pătrașco Comisul, Toma Logofătul, Miron Medelnicerul, Bălțatul Ușer și Sturdzea Postelnicul către același, pentru o scrisoare.

13. 13 April 1564. Birăul Bistriței Grigore pentru cearta de hotare între oamenii din „Săndzordzu" și cei din Ilva. Pomeniți: Capotă Mihul, judele din Maer, Jurjea. Mihoc, Trif, Andreica din Feldreu. Legătură de 40 de zloți pentru cine calcă învoiala.

14. 13 April. Călugării de la Moldovița, pentru datoriile lui Sava, ce „are uric la Câmpulung".

15. Patru frați din Moldova pentru vamă.

16. 1568, 26 Februar. Scrisoare din Sluck pentru negoț.

17. 4 Maiu 1568. Alta asemenea.

18. Hotin, 6 Octombre. Bogdan-Vodă. Pentru lotrul ce se gătește a-i năvăli în țară, rugându-se a-l legà.

19. Iași, 24 Maiu. Ioan-Vodă, pentru „călugărul Tofan, fost Mitropolit, și alți trei călugări", fugiți de la el cu avere.

MCCCXXVI.

Valentin Klein către Bistriţeni, despre pregătirile de războiu ale lui Aron-Vodă, despre ostea lui de Greci, Cazaci, Unguri şi Turci, gândul lui de a merge spre Braşov poate, răscoala ţerii împotriva străinilor, scăderea lefilor Ungurilor, cari depun armele, părerea de rău a Domnului, care li creşte iar leafa şi li dăruieşte două vase de vin, despre bătaia la tălpi ce se dă la Curte celui ce nu se înfăţişează gata de luptă, despre felul cum se face prin Câmpulung spionagiul, cu adausul că şi Mihail Wagner, paroh la Rodna, e gata a strânge ştiri. Rodna, 1594, 17 Iunie.

Publicată în vol. XII, pp. 3-4, nº VI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXVII.

Volfgang Kovacsócsy, Cancelariul Ardealului, către Bistriţeni, despre frica de năvălirea Tatarilor. Alba-Iulia, 1594, 3 Iulie.

Prudens ac circumspecte domine, amice honorande. Salutem et nostri commendacionem. Accepi literas Dominacionis Vestre, quibus de hoc conventu ad primum diem iulii indicto a me certior fieri cupit. Nulla itaque hec comicia, sed in castra ad Sabesium posita congregacio, in qua inter ceteros dominos Saxones pro sua eciam parte id quod ipsis ex officio incumbit erit prestandum. Quare secundum antiquam consuetudinem ipsa quoque pedites loci illius huc transmittat. Preterea id eciam ad ipsam perscribere volui quod, cum Tartarorum magna copia confluat in Moldaviam et, nunc hac, nunc illac irrumpere conentur, ut ex illis partibus ipsa eciam undique excubias constituat, vias diligenter custodiat. Ipsius erit igitur ad hec eadem summa opera et diligencia invigilare. Bene valeat. Datum Albe-Iulie, die 3 mensis iulii, anno Domini 1594.

Dominacionis Vestre amicus:

Wolffgangus Kowachoczy, cancellarius, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Ioanni Budaky, iudici civitatis bistriciensis, et cetera, amico honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXVIII.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre paza Tatarilor în Moldova, nevoia de a se păzi pasurile şi trimesul său în acest scop, Ştefan Boer. Alba-Iulia, 1594, 4 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 4, nº VIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

20. [1574.] Ioan-Vodă, pentru negoţul ce a deschis iarăşi.

21. Lemberg, 23 Iunie 1574. Ostafie Postelnicul către Matiaş Fliandrişevici, negustor în Bistriţa, pentru „calul bun turcesc" ce va dà la întoarcerea în Domnie a stăpânului său Bogdan.

V. regeste în *Doc. Bistriţei*, II, pp. 109-116; text în Nicolaescu, *l. c.*, p. 167 şi urm.

MCCCXXIX.

Baia-Mare, 1594, 8 Iulie, st. n.

Luca Meszaros, judele din Baia-Mare, către Bistriţeni, despre năvălirea Tatarilor.

Prudens ac circumspecte domine vicineque nobis semper plurimum observande. Serviciorum nostrorum addictissimam paratamque et officiosam commendacionem.

Az wr Istenteol kewanunk kegyelmednek jo egesseget es sok jokatth. Kegyelmednek ezt akarok ertysere adny egy jo akaro bizodalmas urunk Kornis Gaspar ma oda ertyseonkre lewele altal, hogy neky bizonyosson megh hoztak az hyrett, hogy az Thathar ben wagion Moldowaba es semmit ott nem kyssik hanem megh indwl, de azt immar bizoniosson nem twdhattya hogy ha Lengyel orszagh feleye awagy ide Radna fele lyszen jeowyse; melly hyzzeok aztt hogy kegyelmeteknek ys wagion eddigh ertysere. Annak okayert kegyelmedet mint bizodalmas jo akaro wrunkatth kyryeok bizodalmason, hogy kegyelmed zorgalmatosson wigiaztasson mynd oda Radna fele es mind egyeb zeokseges helyekre, es hogy ha my bizonyos hyrtt kegyelmed ertt awagy mostan awagy ha ez uthan leszen is kegyelmednek walami bizonyos hyre mentheol hamarebb lehet wagy iyel wagy nappal aggya ertyseonkre ide nekeonk ys kegyelmetek hogy my is lehesseonk wigyazasban es twggyok magunkatt my is mihez tarthanunk; kytt kegyelmeteknek es kegyelmednek thwggyonk zolgalatunkall megh halalny es keozeonny.

Kegyelmedteol erre walaztt warwan.

Îţi dorim de la Domnul Dumnezeu dumitale bună sănătate şi mult bine. Vreau să-ţi dau de ştire dumitale aceasta; Gaspar Kornis, un domn credincios şi binevoitor, ni-a dat de ştire azi, prin scrisoarea lui, că lui i-au adus ştirea cu siguranţă că Tatarul este în Moldova şi acolo nu întârzie de loc, ci pleacă: dar aceia sigur n'o poate şti, dacă merge către Polonia sau încoace, spre Rodna, va veni: ceia ce credem că şi dumneavoastră aveţi în ştire până acum. Din pricina aceia te rugăm prietenește pe dumneata, ca pe domnul nostru credincios şi binevoitor, ca dumneata să păzeşti sârguincios, atât acolo către Rodna, cât şi prin alte locuri trebuitoare, şi, dacă înţelegi vre-o ştire sigură sau acum, sau după aceasta vei afla vre-o ştire sigură, cât se poate mai răpede, noaptea sau ziua, daţi-ni-o şi dumneavoastră de ştire aici nouă, ca şi noi să fim de pază şi să ştim şi noi de ce să ne ţinem; ceia ce să ştim, dumitale şi dumneavoastră să vă mulţămim şi să vă slăvim. Aşteptând răspuns de la dumneata.

Tandem eandem felicissime atque diutissime valere exoptamus. Date in civitate Nagy-Banya, die 8 iulii novi calendarii, anno Domini 1594.

Dominacionis Vestre vicini paratissimi:

Lucas Meszaros, iudex ceterique cives iurati civitatis Nagy-Banya.

[V°:] Prudenti ac circumspecto domino Ioanni Bwdaky, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino et vicino nobis semper observando. Eo vero absente, suo substituto, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXX.

Gheorghe Vass către Bistriţeni, despre intrarea Tatarilor în Moldova. Gherla, 1594, 8 Iulie.

Prudens et circumspecte domine vicine et compater mihi observande. Serviciorum meorum paratam commendacionem.

Algia meg isten kegyelmedet minden javaival. Towabba hizem hogy kegyelmed is erti, hogy az Tatar Moldowaban vagjon es hogy chiak chiavarog utat vezt nem tuggia ember alnoksagot melj fele akar ẅtni. Eo nagysaga nekem is paranchiolt hogj vigiaztassak, de semmi bizoniost nem erthetek, melj fele bochiassam az itt walo hadat, hizem hogy kegyelmednek jeonek mennek emberi, kegyelmed mindeneket bizoniosson ert. Kerem kegyelmedet, ha mi hirej vadnak kegyelmednek az Tatarok felcoli es mindenek feleoll, aggia ertesemre kegyelmed mindeneket, tuggiak enis hozza tartoznj. Kegyelmednek meg zolgalom mint jo koma uramnak. Kegyelmedteol valazt varok sietseggel. Tarchia megh isten kegyelmedet.

Dumnezeu să te binecuvinteze cu tot binele. Apoi cred că şi dumneata înţelegi că Tatarul este în Moldova şi că umblă de colo colo, pierde drumul: nu ştie omul în care parte vrea să bată. Şi Măria Sa mi-a poruncit să păzesc, dar nu pot înţelege nimic sigur, în care parte să trimet oastea deaici. Cred că dumitale îţi tot merg oamenii; dumneata de sigur afli toate. Te rog, ce ştiri ai despre Tatari, şi despre toate, dă-mi de ştire dumneata despre toate, ca să pot şi eu să mă ţin de ele. Dumitale îţi vom sluji ca domnului mieu cumătru bun. De la dumneata aştept răspuns în grabă. Dumnezeu să te ţină.

Ex arce Ujwar, 8 iulii 1594.

Vestre Dominacionis servitor, vicinus et compater:

Georgius Vass.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Ioanni Bwdakj, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino, vicino compatrique observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXXI.

Sigismund Báthory către oraşul Bistriţa, despre trecerea Tatarilor în Polonia şi trimeterea la Gaspar Kornis a lui Ştefan Boer. Alba-Iulia, 1594, 11 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 5, nº XI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXXII.

Laurenţiu Diacul, jude al Dejului, către Bistriţeni, despre trecerea Tatarilor şi biruinţa lor asupra lui Kornis. Dej, 1594, 13 Iulie.

Prudentes, circumspecti domini, vicini nobis observandi. Serviciorum nostrorum perpetuam commendacionem.

Kegyelmednek ezt akaram tudasara adnom, hogy ma eg ora utan juta Kornis postaya, ky jelen volt az harczon. Kornis uram hadat az Tatar le vagta eo maga az varba zaladot. Harom taborral vadnak, de zamtalan az nipe; chyak Husztnal zashatvan ezeren vadnak. Tarchya megh Isten kegyelmedet.

Irtam Desen, 13 Iulii 94.

Dumitale am voit să-ţi dau aceasta de ştire, că azi a sosit după un ceas ştafeta lui Kornis care a fost în luptă. Oastea dumisale Kornis a tăiat-o Tatarul; el însuşi a fugit în cetate. Sunt cu trei tabere, dar au mulţime nenumărată; numai la Hust sunt 160.000. Să te ţină Dumnezeu.

Laurencius Literatus, iudex oppidi Des.

[Vo :] Prudenti, circumspecto domino iudici primario civitatis bistriciensis, domino et vicino honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXXIII.

Alba-Iulia, 1594, 14 Iulie.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre trecerea Tatarilor.

Prudentes et circumspecti, nobis dilecti, salutem et favorem. Accepimus literas vestras, ex quibus intelligimus quid ex Moldavia de transitu Tart[ar]orum in fines Polonie ad vos scribant. Quare bene facitis quod ex vicinis illis locis de omnibus cognoscatis, dandaque vobis opera est ut in posterum eciam quid in provincia illa geratur sciatis et ad nos primo quoque tempore perscribatis efficiatisque ut ab illis partibus ea qua iam incepistis diligencia omnia procurentur. Nec secus faciatis. Datum Albe-Iulie, 14 iulii, anno 1594.

Sigismundus Bathory, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, et cetera, nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXXIV.

Baia-Mare, 1594, 20 Iulie.

Luca Meszaros, judele de Baia-Mare, către Bistriţeni, despre trecerea Tatarilor spre Tisa.

Prudens ac circumspecte domine et amice observande. Salutem ac officii mei deditissimam commendacionem.

Istenteol kewanok kegyelmednek sok jokatt adatny.

Az kegyelmed levelet megh adak melyben akar kegyelmed ertekezny az poghan ellenseghnek ide fele lyweo allapattya feleol. Azerth kegyelmednek eztt bizoniosson irhatom feleolleok, hogyanny keozell woltak itt zomzidsagunkban hogy chyak harom melyfeold hozzank az holl igetett s az hol puztytott nypett le wagotth. Byzonios emberem penigh zynthe mostan jwtha megh ky oda wolt uthannok Zakmarigh, hogy feleolleok hyrtt halhasson, mely bizonnyal bezylly, hogy thegnapy napon az az kedden indult es mentt ell

Doresc să-ţi deá Dumnezeu mult bine.

Scrisoarea d-tale mi-au dat-o în care vreai să te lămureşti despre starea de aici a duşmanului păgân. Deci pot să-ţi scriu dumitale cu siguranţă despre ei, că aşă de-aproape au fost aici, în vecinătatea noastră, numai trei [mile aproape] de noi, unde au ars, au pustiit, au tăiat lumea. Un om al mieu însă chiar a ajuns aici care a fost după ei până în Sătmar, ca să afle ştire despre ei şi el spune cu siguranţă că ieri, adecă Marţi, au plecat şi s'au dus aproape de Sântău şi Tăşnad. Iar de-atunci până unde au ajuns, cât au mers,—după ast-

Zantho ès Thasnad keozzeol. Immar az ultha meddigh irkezett menny myntt hogy az fele pogansagh uthan az ember nem jarhatt ugy hogy keozell mehessen hozzayok, az, az myntt nem twdhattak megh bizonyosson de oda ala Debreczen fele irkezett az mintt ertthetthyk igetest es puztytast byzon sokatt chyelekeznek mindeneott az holl ell menthek; de my legyen egieb igekezetek nem ertthyeok. Ha my hyrtt ennek uthanna ys feleolleok halhatok es ertthetek bizonyost feleolleok kegyelmednek menteol hamarebb lehett ertysere igyekezem adny.

fel de păgâni omul nu poate umblà sau să se ducă aproape de ei, adecă să poată ştì toate cu siguranţă. Dar acolo supt Dobriţin au ajuns, precum a putut înţelege, ard şi pustiesc, cu adevărat, mult, în toate părţile unde s'au dus; dar spre ce alta se silesc, nu înţelegem. Dacă auzim vre-o ştire şi după aceasta despre ei, şi înţelegem ceva sigur despre ei, mă voiu sili să ţi-o dau dumitale de veste cât mai curând.

Et tandem eandem felicissime valere desidero. Date in civitate Nagy-Bany, die 20 iulii 1594.

Dominacionis Vestre vicinus et amicus sincerus:
Lucas Meszaros, iudex civitatis Nagy-Banya, et cetera.

[Vo :] Prudenti ac circumspecto domino Ioanni Bwdaky, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino et amico semper mihi observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXXV.

Toma Urmeniş, jude de Suceava, către Bistriţeni, despre oamenii ucişi în munţi şi pâra lui Andreiu Pârcălabul. [Suceava,] 1594, 22 Iulie.

Gottes † Genod zu for an.

Unsseren frendtlygen Gruss und ge[f]lyssene Dinst mitt begyrlycher Wynschung aller Glückselykeytt zu for an. Woll Weyssen Herren, unsser wylyg Dinenst sind eyh alle Zeitt mitt begyrlychen Vleys von uns berett zu foran. Lyeben, Weyssen Herren, et cetera. Woo Eyer Namhafftyger Weyssett Frysch und Gessundt werett, so ist uns ein Fraydt, wo eyh zu Herren Gott sey Lob und Dangk gesogt; mir sein auch noh gessundt noh der Willen Gottes. Namhafftygen, Weyssen Herren, mir thun eyh zu wissen von den Leyden dy de ehrschlogen sein im Gebyrg, wie das der Andreas Porkelab ist fyr unssern genedygen Fyrst kommen und geklogt hott auff uns wie sein Willen ist gewest; mir sein nyht gegenwerttyg gewest, so hott in der Fyrst sein fraye Bryff geben das ehr sein Schuld von uns soll foderen; und ist komen und berobt hott. So sein mir auffgestanden und for unssern genedygen Fyrst komen und dy Sah angeczegt wie es mitt dem Leyden stett; so hott der Fyrst sein Bryff geben das der Parkalab mitt uns for den Fyrst gegenwerttyg soll sten. So sein mir komen und in geloden hoben; so hott ehr nyht gewult, sonder Alles gelossen und ist hynaus gezogen. Noh demselben so hott ehr sein Dyner wiederumb zum Fyrst geshykt und auff uns geklogt. So hott in der Fyrst zu Elsten der Statt geshykt, Volahen, Urmenygen, das sy sollen ryhten mitt yrem Sellen wie sie werden fynden. So sein dy Elsten der Statt, Rychter und Deky [1] und Geriht, mit ihren Sellen, und der Reht ist in wiederforen [2] das mir nyht shuldyh; so hoben mir unsser Shynet [3] gesaczt vor des Reht, wie unsser Reht

[1] Dicheul Mitropoliei.
[2] Li s'a făcut lege.
[3] Sinet (turc. *sened*), act, zapis.

im Land ist [1], und hoben syh gereht Leitt gehalten. Noh dissem so wissen mir niht noh unseren Reht wie es zugangen ist, hott der Porkolab den Fyrsten ein Briff geshykgt, aber, wie mir wissen nyht, so hott der Fyrst sein Briff geschygt und uns gehessen das myr hy bey eyh solen komen und Eyer Namhafftyger Weissett solt ryhten mitt eyren Gewissen wie ihr werdt wissen: darumb mir sein nyht schuldyh, weder Byrg vor in gewest, sonder gereht Leytt. Sendt das der Herr Andreas Parkelab hott angehoben des Dedyh [2], fyl Shoden hoben mir und fyll Flyh [3] auff sein Heptt von armen Folk, gezonder auh sein fyl Koflheren dy sy willen kommen, und getoren [=getrauen] niht seinthalben. Mitt diesem seytt Gott befollen.

Ausgeben am Tog Marye Magdalene, im Jor 1594.

Toma Urmenysch, Grooff, mitt samptt sein ganzen Byrgern und Elsten der Statt.

[Vo:] Den ersamen und namhafftygen weyssen Herren, Herr Ryhter und Burgerrn in der kynyglyger Stadt Nissen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXXVI.

Baia-Mare, 1594, 17 August

Luca Meszáros, jude de Baia-Mare, către Bistriţeni, despre trecerea altui rând de Tatari.

Prudens ac circumspecte domine vicineque et amice semper plurimum observande. Serviciorum meorum addictissimam amicabilemque et officiosam commendacionem.

Kewanok az wr istenteol kegyelmednek minden haza nepewel egyetemben sok jokatt egessegett es hozzw iletett adathny. Kegyelmedett chyak ez feleol kelletek ez mostany lewelem altal es ez lewellel kegyelmedhez bochyattatott emberem altal megh talalnom: Iwtha ismett wyobban ide myhozzank illyen hyr, hogy ez ell mwltt napokban ide ez orzaghra ky jeott Thatharokon kyweoll mostan ismett wyobban mas rendbely Thathar wolna ott ben kyszen, wg mint negyven ezer zamw mellyek ismett wyobban akarnanak ky jeony. Mywel penigh hogy kegyelmetek oda az Moldowa hatharahoz keozelben lakyk, hyszewk aztt, hogy ha az az hyr igaz es walosagos dologh az hogy az Thatar kyzewlettben es indulatban wagyon kegyelmeteknel az hyre bizonyosban es nylwabban wagion. Kegyelmedett azertt myntt bizodalmas zomzyd es io akaro wramatth felette ighen kyrem, hogy az kegyelmed

Îţi doresc de la Dumnezeu dumitale împreună cu toţi ai casei mult bine, sănătate şi viaţă lungă să ţi se dea. Numai pentru aceasta a trebuit să te cercetez pe dumneata cu scrisoarea de acum şi prin omul meu trimes cu această scrisoare: pentru că a ajuns iarăşi mai de curând pe aici pe la noi ştire că, în afară de Tatarii veniţi zilele trecute aici în ţară, acum iarăşi ar fi gata acolo alt rând de Tatari din nou, adecă 40.000 la număr, cari iarăşi ar vroi din nou să iasă. Dar, fiindcă dumneavoastră locuiţi acolo aproape de hotarul Moldovei, credem că, dacă acea veste e sigură şi lucru adevărat, că adecă Tatarul se pregăteşte şi este să plece, la dumneavoastră va fi ştirea cea mai sigură şi mai limpede. De aceia te rog foarte mult pe dumneata, ca pe domnul meu vecin credincios şi prieten binevoitor, ca pentru arătarea bunăvoinţii creştineşti să nu ieai în nume de rău că pe dumneata trebuie să te caut şi să

[1] „Cum ni este legea în ţară."
[2] *Tedig*, proces.
[3] *Flüche.*

keresztyeny jo indulattyanak megh muthatasayertt ne wegye nehez newen, hogy kegyelmedet kell feleolle megh keresnem s megh thalalnom, hanem ha my byzonyos hyrey vadnak kegyelmednek feleolle wagy most vagy ez uthan keowettkeznek, legyen kegyelmed hozzank oly jo akarattal es jo zomzidsaggal, hogy ha most wagion kegyelmednek ertysere valamy oly wgyan ezen levelem wyweo emberem altal lewele altal aggya ertyseonkre. Ha hol penigh ez uthan irkeznek ys kegyelmeteknek walamy byzoniosb hyre ugyan kegyelmetek embere es lewele althal is adna ezuthan ys erthyseonkre, hogy my es itt ez zegeny helyben twdnank ellenek magunk olthalmazasara es megh maradassara walamy gondott vyselneonk. Kyrem azertt kegyelmedet megh ys wgyan felette ighen hogy theob gongyay keozeott ne felettkezzek megh ezben az dologhban feleolleonk ys. Melyben lyveo kegyelmed jo akarattyatt es farattsagatt my es hasonlo zolgalattal megh igyekezeonk halalny; kegyelmedteol jo akarattal valo walaztt warwan.

te găsesc, ci, dacă aveţi cevă ştiri sigure despre aceia, acum sau după aceasta urmează să ni fii dumneata cu o astfel de bunăvoinţă şi cu bună vecinătate. Că, dacă acum ai dumneata cevă ştire, dă-ni de ştire prin scrisoarea dumitale, prin omul mieu care vă duce scrisoarea mea. Dacă însă şi după aceasta vă sosesc dumneavoastră cevă ştiri, să ni aduci la cunoştinţă, şi prin omul dumneavoastră, şi după aceasta, ca şi noi să ştim să ni purtăm grijă aici, în acest loc sărac, spre apărarea noastră şi spre păstrarea noastră. Te rog deci pe dumneata, şi încă foarte mult, ca între multele-ţi gânduri să nu uiţi nici de noi în această afacere; la care fiind bunăvoinţa şi osteneala dumitale, şi noi ne vom sili să vă mulţămim cu asemenea slujbe; aşteptând de la dumneata răspuns cu bunăvoinţă.

Tandem eandem quam felicissime es *(sic)* prospere valere desidero.
Date in civitate Nagy-Banya, die 17 augusti 1594.
Dominacionis Vestre Prudentis addictissimus vicinus et servitor

Lucas Meszaros, iudex civitatis Nagy-Bania, et cetera.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Ioanni Bwdaky, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino et amico vicinoque semper plurimum observando. Eo vero absente, suo substituto vel surrogato exhibeantur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXXVII.

Alba-Iulia, 1594, 8 Octombre.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre solul Domnului Moldovei.

Sigismundus Bathori de Somlyo, princeps Transylvanie et Siculorum comes, et cetera, universis et singulis Spectabilibus, Magnificis, ienilosis [= Generosis], Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium quorumcunque comitatuum, capitaneis, prefectis, provisoribus et castellanis arcium ac aliorum quorumcunque locorum officialibus, tricesimatoribus, teloniatoribus, poncium, passuum, vadorum viarumque custodibus, item Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus, villicis et iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum eorumque vices gerentibus, cunctis eciam aliis quocunque officio aut prefectura fungentibus presentes visuris, salutem et favorem. Presencium ostensor, nuncius Spectabilis et Magnifici domini Wayvode moldaviensis, his diebus ad nos missus, revertitur rursus in Moldaviam. Ei pro comitiva adiunximus Egregium Ioannem Racz, Aule nostre familiarem. Quare committimus vobis et man-

damus firmiter quatenus eisdem ubique de equis ad iter necessariis ac victu prospicere. Huic aut[em] familiari nostro similiter in redeundo equos suppeditare modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, octava die mensis octobris, anno millesimo quingentesimo nonagesimo quarto.

Ad mandatum Illustrissimi principis.

Stephanus Iosica, Cancellarius.

Rezumat în vol. XII, p. 10, nº XXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXXXVIII.

Alba-Iulia, 1594, 7 Decembre.

Pas al lui Sigismund Báthory pentru un Trimis al lui Răzvan Aga.

Sigismundus Bathory de Somlio, princeps Transsilvanie et Siculorum comes, et cetera, universis et singulis Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium quorumcunque comitatuum, capitaneis, prefectis, provisoribus et castellanis arcium ac aliorum quorumvis locorum officialibus, tricesimatoribus, teloniatoribus, poncium, passuum, vadorum viarumque custodibus, item Prudentibus et Circumspectis magistris civium, iudicibus, villicis et iuratis civibus quarumlibet civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis eciam aliis quocunque officio, dignitate et prefectura fungentibus ubivis in dicione nostra commorantibus presentes visuris, salutem et favorem. Nobilis Alexius, servitor Generosi domini Rezman Age, campiductoris moldaviensis, proficiscitur ad possesionem Expion indeque in Moldaviam. Quare harum serie committimus et mandamus vobis firmiter quatenus eidem ubique de equis ad iter necessariis prospicere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albe-Iulie, septima die mensis decembris, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quarto.

Sigismundus Bathory.

Stephanus Iosica, cancellarius. *Ioannes Bernadffy, m. p.*

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch* II; publicată în parte în vol. XII, p. 21 ca nº LIII.)

MCCCXIX.

1595.

Scrisoare din Moldova către Bistriţeni, despre unirea Moldovei cu Ardealul prin aşezarea lui Ştefan-Vodă Răzvan.

† Scriem închinăciune şi multă sănătate domnului Budachi Ianăşu, birăul de cetatia Bist[r]iţei, şi prăgarilor, şi prăcălabului, şi la tot Svatul domnitale. După acea ne rugăm domnilor voastre să faceţi bine să nu să oprească oamenii şi neguţătorii prin pări şi pren datorii, că acmu, cu mila lui Dumnădzeu, să fie Măriia Lui Craiu sănătos şi Domnu nostru Ştefan-Vodă, iaste o ţară ca alaltă: cine va avea pără de oamenii de ceasta parte, noi vrem trimite la domneavoastră să-i legiuiţi domneavoastră; ai domnilor voastre vor avea liage la Domnu nostru şi la noi. [Apoi o afacere privată.]

(Pecete de ceară galbenă ruptă. Adresa românească; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 2-3, nº IV.)

MCCCXL.

Sigismund Báthory dă ordine Bistriţenilor pentru trecerea pe la ei a solilor obişnuiţi ai lui Mihai-Vodă. Braşov, 1595, 17 Februar.

Publicată în vol. XII, p. 32, ca nº LXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXLI.

Sigismund Báthory recomandă Bistriţenilor pe cei o sută de ostaşi pedeştri şi o sută călări ai săi cari merg în Moldova. Alba-Iulia, 1595, 24 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 38, ca nº LXXX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXLII.

Mitropolitul Moldovei Mitrofan către Bistriţeni, despre cele ce se petrec în ţara sa: hotărârea de luptă a lui Aron-Vodă, cu 6.000 de Unguri, Cazaci şi alţi ostaşi ce are, luarea, cu măcel mare, a Ismailului, asediul Tighinei, plecarea Domnului împotriva unei cete de duşmani şi frica Turcilor de dânsul, având ştiri din Ungaria şi Germania. Suceava, 1595, 7 April.

Publicată în vol. XII, p. 40, ca nº LXXXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXLIII.

Mihai-Vodă recomandă Bistriţenilor pe Martin Borbély, hotnogul de pedeştri, unul din luptătorii săi ardeleni. Bucureşti, 1595, 10 April.

Publicată în vol. XII, pp. 40-1, ca nº XC.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXLIV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea lui Martin Borbély în Ardeal pentru a luà oaste cu plată, oferind 5 taleri pe lună pentru călăreţi, 3 pentru pedeştri, haine, carne, pâne şi „dobândă slobodă". Bucureşti, 1595, 10 April.

Publicată în vol. XII, p. 44, ca nº XCII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXLV.

Gaşpar Kornis către oraşul Bistriţa, despre o plângere a călugărilor de la Moldoviţa cu privire la muntele acestora, ce-l ţin de „peste două sute de ani", rugându-i, acum când „Dumnezeu a unit ţerile acestea" supt Sigismund, a nu strică pacea. Iaşi, 1595, 2 Iunie.

Publicată în vol. XII, pp. 66-7, ca nº CXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXLVI.

Suceava, 1595, 24 Iunie.

Mihai Tolnay, „Hatman și căpitan de Suceava", către birăul Bistriței, despre niște Cazaci ce au trecut din Polonia pe la hotare, supt cuvânt că merg în Maramureș.

Publicată în vol. XII, p. 72, ca nº CXXIX.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCXLVII.

Iași, 1595, 24 Iulie.

Ștefan-Vodă (Răzvan) către Bistrițeni, despre lipsa veștilor cu privire la Tatari, pregătirile Polonilor și despre Cazacii ce au fost la Sătmar și acuma vin spre Ardeal.

Publicată în vol. XII, p. 78, ca nº CXLVII.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCXLVIII.

„Tabăra lângă Jijia", 1595, pe la 1-iu August.

Știri bistrițene din Moldova, despre planurile Tatarilor asupra Moldovei (gătiri a 2-3.000 de Tatari din cetăți, cari se retrag apoi), gătirile polone și începuturile luptei între Munteni și Turci la Dunăre (Mihai-Vodă și Albert Király chiamă contingentul bistrițean la ei; Bosniacii au sosit la Mihai-Vodă).

Publicată în vol. XII, pp. 96-7, ca nº CLIV.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCXLIX.

Alba-Iulia, 1595, 15 August.

Sigismund Báthory către Bistrițeni, despre ostașii ce a trimes în Țara-Românească.

Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium comitatus dobocensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

Sigismundus, Dei gracia Transsilvanie, Moldavie, Valachie Transalpine et Sacri Romani Imperii princeps, parcium regni Hungarie dominus et Siculorum comes, et cetera. Egregii nobiles, fideles nobis dilecti, salutem et graciam nostram.

Hadgiuk es paranchyolliuk hogy valakiket onnet az varmegyebeol valohowa rendetẅk volt wagy Lugas fele vagy Hawas feoldiben, onnet keulgietelk, utanna eleseket es hopenzeket, megh circallyatok penig eo magokatt is, hogy valakik vagy ew magok vagy kepekbely emberek oda nem mentek az howa rendeltettek volt; azzonkeppen az kik hon marattak es az taborban nem mentek iozagokat foglallyatok el az ollyanoknak. Az huzad emberekbe is penigh az kik vizza ieotteok volna es nem volna az hadnagyoktul az wizza bochyatasrol valo lewelek megh fogdassatok es ide kẅlgietek fogywa.

Vă lăsăm și vă poruncim ca acelor ce i-am orânduit undevă de acolo din comitat, sau către Lugoj sau în Țara-Românească, să li trimeteți după ei de acolo mâncare și leafă, să-[i mustrați] însă și pe ei, că nici ei, nici oameni de-ai lor nu s'au dus unde au fost orânduiți; tot așă la cei cari au rămas acasă și nu s'au dus în tabără, la aceia să li luați moșiile. Și pe cei 20 de oameni cari ar fi venit înapoi și nu ar avea de la ofițer scrisorile de întoarcere, să-i prindeți și să-i trimeteți aici prinși.

Nec secus facturi. Datum Albe-Iulie, die 15 augusti, anno Domini 1595.

Sigismundus princeps.

Stephanus Iosica, cancellarius. *Ioannes Balassy, secretarius.*

(Bistrița, Archiva Orașului; *Copialbuch* II.)

MCCCL.

Nicolae Kirschner către oraşul Bistriţa, despre starea lucrurilor în Moldova cu cei doi Domni, Ieremia în Scaun şi Ştefan la Trotuş, şi cu vecinii. Baia, 1595, 12 Septembre.

Publicată în vol. XII, p. 103, nº CLXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLI.

Ştiri din Rodna, de la judele Tanczy Bártos, către oraşul Bistriţa, despre prezenţa în Moldova a Cazacilor, cari taie drumul spre Iaşi. Rodna, 1595, 22 Septembre.

Publicată în vol XII, p. 107, nº CLXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLII.

Vlădica de Roman Agafton şi egumenul de Moldoviţa Mitrofan către Bistriţeni, despre pacea ce domneşte în Moldova şi drumul său, cu Domnul, la Sultan. Moldoviţa, 1595, Octombre-Novembre.

† Cu mila lui Dumnedzău eu, plecatul Vl[ă]d[i]ca Agathon şi popa Mitrofan, egumenul de la mănăstirea de Mold[o]viţă, scriem multă pace şi sănătate laa domnealui, la censtitul birău şi la tot Sfatul Mărie[i] Tale de în oraşul Bistriţeei. Cătră aceasta poftem de la prea-m[i]l[o]stiv Domnul Dumnedzău să dăruiască bună pace şi sănătate Măriilor Vostre, amin. Alta, de veţi vrea Măria Voastră să ştiţi cum i într'această ţară de rândul veştilor, cu mila lui Dumnedzău acum iiaste pace bună şi s'aau curăţit ţara de toate oştele, şi am fost şi noi cu Măriia Sa cu Vodă la Împăratul, şi să ştiţi Măriia Vostră că multŭ am înblat pre la toţi Başii şi la cei Veziri pentru cei vrăjmaş[i] de Tătari, că era să vie fără grişi pre aicia să treacă, ce cu voia lui Dumnedzău şi cu nevoinţa ce am nevoit şi am spus Başilor cum i ichisă calea pri aicia. Deace, cându-i acmu, noi rugăm pre domneaavostră să faceţi să slobodzi calea, să să hrăneaască aceşti săraci de omene, — că dentr'acoce nu-i nece o grije. Alta, forte rugăm pre domneaavostră că am tremes doi cai cu treabele mănăstirii să cumpărăm neşte săcuri şi de alte ce ne va mai trebui. Deace forte rugăm pre domneaavostră să faceţi bine să ertaaţi vama acestor doi cai; noi mai multŭ avem a sluji Măriilor Vostre. Şi să fiţi Măriia Vostră sănătoşi de la m[i]l[o]stivul H[risto]s. Amin [1].

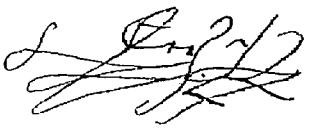

La censtita mână a birăului de oraşul Bistriţeei şi la tot Sfatul Măriei Sale să să dea.

(Pecete neagră, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documnntele Bistriţei*, I, pp. 12-3, nº XV.)

MCCCLIII.

Ştiri din Rodna, de la judele Tanczy Bártos, către oraşul Bistriţa, despre înţelegerea dintre Ieremia-Vodă şi Turci, anunţată şi călugărilor din Voroneţ,— după veşti de la spionii lor. Rodna, 1595, 1-iu Octombre.

Publicată în vol. XII, pp. 109-10, ca nº CLXXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] Agafton a fost episcop de Roman în c. 1584-91 şi 1595-1606. Cf. *Istoria Bisericii*, II, p. 343. Data când în acest timp un Domn al Moldovei să fi întâlnit pe un Sultan n'o pot găsi. E mai probabil însă că Împăratul e aici Hanul. Ar fi vorba deci de întrevederea dintre Han şi Ieremia Movilă în toamna anului 1595. Cf. aceiaşi carte, I, p. 423.

MCCCLIV.

Rucăr, 1595, 5 Octombre. Sigismund Báthory către orăşenii din Bistriţa, cerându-li plată şi provizii pentru contingentul lor.

Publicată în vol. XII, p. 116, ca nº CLXXXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLV.

Rucăr, 1595, 9 Octombre. Sigismund Báthory către orăşenii din Bistriţa, cerând, între altele, ca ei să-şi plătească ostaşii.

Publicată în vol. XII, pp. 116-7, ca nº CLXXXVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLVI.

Baia, 1595, 28 Octombre. Nicolae Kirschner către birăul Bistriţei, despre năvălirea Hanului în Moldova, ivirea Cancelariului polon, unirea lui cu oastea moldovenească, frica Tatarilor din cari „n'ar fi rămas nici picior", „închinarea" lor către Zamoyski: „ţara e a Polonilor, cetăţile ale Turcilor şi se dă bir Turcilor ca mai înainte".

Publicată în vol. XII, p. 138, ca nº CCXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLVII.

Şieul-Mare, 1595, 3 Novembre. Vital Chiegezi către Bistriţeni, despre nevoia pazei bune despre Moldova şi ştirilor dintr'acolo despre noul Domn şi legăturile lui cu Turcii.

Publicată în vol. XII, pp. 154-5, ca nº CCXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLVIII.

Alba-Iulia, 1595, 10 Decembre. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre scrisoarea lui Ieremia-Vodă, trimeasă de ei şi nevoia de ştiri.

Publicată în vol. XII, p. 193, ca nº CCXCIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLIX.

Dumitra, 1595, 13 Decembre. Andreiu Iso către Bistriţeni, despre rămânerea sa în Moldova cu Ştefan-Vodă şi despre nenorocirea ce li s'a întâmplat, silit fiind a se retrage la satul Dumitra.

Publicată în vol. XII, p. 194, ca nº CCXCVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLX.

Şieul-Mare, 1596. Bogdan, fiul „lui Ieremia Domnul Moldovei", către Bistriţeni, despre un car dus la Rodna.

Publicată în vol. XII, p. 210, ca nº CCCXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXI.

Principesa Ardealului, Maria-Cristina, către Bistriţeni, anunţându-li că a oprit trecerea în Moldova. Alba-Iulia, 1596, 11 Ianuar.

Publicată în vol. XII, p. 220, ca nº CCCXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXII.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a face dreptate iobagilor lor. Alba-Iulia. 1596, 17 Ianuar.

Publicată în vol. XII, p. 223, ca nº CCCXXXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXIII.

Principesa Ardealului, Maria-Cristina, către Bistriţeni, despre pregătirile duşmanilor, Turci, Tatari şi Poloni, în Moldova şi nevoia de ştiri şi de ajutoare militare. Alba-Iulia, 1596, 28 Februar.

Publicată în vol. XII, p. 232, ca nº CCCXLV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXIV.

Principesa Ardealului, Maria-Cristina, către Bistriţeni, despre ştirile ce a primit de la ei cu privire la Moldova, cu care să se facă a mai ţineà prietenia. Alba-Iulia, 1596, 11 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 239, ca nº CCCLII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXV.

Ştefan Bocskai către Bistriţeni, poruncindu-li a încredinţà nişte Moldoveni ce vor prinde, lui „Daniil fiul Voevodului Ioan“, care vine la dânşii. Alba-Iulia, 1596, 23 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 242, ca nº CCCLVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXVI.

Ştiri de la Nicolae Sonych către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Sigismund Báthory, despre solul englez la el, apropiata dietă, făgăduielile de ajutor germane şi mişcările Turcilor contra Ţerii-Româneşti, unde vreau să aşeze un nou Domn, din Moldova, pentru care s'a şi trimes lui Mihai un ajutor de 400 de trabanţi. Alba-Iulia, 1596, 28 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 243, ca nº CCCLIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXVII.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre întoarcerea principelui şi supărarea ce i-a făcut lui în Ardeal un „om rău şi lotru“, arătând că are legături de scrisori şi cu Bocskay. Suceava, 1596, 2 April.

Publicat în vol. XII, pp. 245-5, ca nº CCCLXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXVIII.

Cluj, 1596, 10 Maiu. Clujenii către Bistriţeni, despre ştiri din Moldova, spre care ar veni Tatarii, şi acţiunea Turcilor în Banat, împotriva Lipovei apărate de Gheorghe Borbély.

Publicată în vol. XII, pp. 254-5, ca nº CCCLXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXIX.

Cluj, 1596, 27 Maiu. Judele Mihai Kathonay şi ceilalţi Clujeni către Bistriţeni, despre ştirile din Moldova ce au primit şi mai doresc.

Publicată în vol. XII, p. 259, ca nº CCCLXXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXX.

Turda, 1596, 27 Maiu. Nicolae Farkas către Bistriţeni, despre veştile din Moldova cu privire la Tatari, nevoia de a se păzi pădurile şi apropiata lui sosire, cu îndemnul de a strânge provizii.

Publicată în vol. XII, p. 258, ca nº CCCLXXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXI.

Suceava, 1596, 2 Iunie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre un popă al lor, Lazăr, care-şi avea datorie în ţara lui la Fration.

Publicată în vol. XII, p. 260, ca nº CCCLXXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXII.

Suceava, 1596, 16 Iunie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre tăierea de ai lor a unei păduri pe teritoriul său.

Publicată în vol. XII, p. 262, ca nº CCCLXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXIII.

Cluj, 1596, 21 Iunie. Clujenii către Bistriţeni, despre ştiri asupra Turcilor şi Tatarilor ce au din Moldova prin scrisoarea lui Ieremia-Vodă către „starostele Skarusky din Kazon".

Publicată în vol XII, pp. 263-4, ca nº CCCLXXX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXIV.

Gilău, 1596, 26 Iunie. Maria-Cristina către Bistriţeni, despre apropiarea Tatarilor, porniţi de la Nistru, cerând ştiri şi trimeterea de 200 de pedeştri puşcaşi.

Publicată în vol. XII, p. 264, ca nº CCCLXXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXV.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nişte oameni ai lor ce pretind a fi fost păgubiţi în Moldova. Suceava, 1596, 2 Iulie

Publicată în vol. XII, p. 265, ca nº CCCLXXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXVI.

Ieremia Vistierul şi Bogza Logofătul către Bistriţeni, despre nişte „piei de cerb văpsite frumos“ şi „şese bucăţi de zeghi“ ce vreau să li se trimeată de dânşii. Suceava, 1596, 7 Iulie.

Publicată în vol. XII, pp. 265-6, ca nº CCCLXXXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXVII.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, mulţămind pentru ştiri din Moldova. Alba-Iulia, 1596, 13 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 266, ca nº CCCLXXXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXVIII.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre ştirile căpătate de la ei. Gilău, 1596, 16 Iulie

Sigismundus, Dei gracia Transsilvanie, Moldavie, Valachie Transalpine et Sacri Romani Imperii princeps, parcium regni Hungarie dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fidetes nobis dilecti. Salutem et graciam nostram.

El wcottwk leweleteoket megh ertettŵk emberetek által a mynemeo dolgokrol bizoniossa teottetek, igen yo neven veottŵk, hogy gondwiselestek es vigiazastok vagion, ky ez mostany ŵdeoheoz kepest feleotte kywantatik. Ez okaert intŵnk, hogy ez utan ys azra gondwiselessel es zorgalmatos vigiazassal vygiazzatok, mynket ys mynden yllendeo dolgokrol kesedelem nelkŵl byzoniossa tegieteok.

Am primit scrisoarea voastră, am înţeles prin omul vostru despre ce fel de lucruri ne înştiinţaţi; am luat în nume de bine că purtaţi grijă şi veghiaţi, ceia ce pentru timpul de acum se şi cere. Deci vă îndemnăm ca şi după aceia să veghiaţi sârguincios şi să purtaţi de grijă, şi pe noi să ne asiguraţi despre toate lucrurile ce se cade, fără întârziere.

Secus non facturi. Datum ex arce nostra Gialw, die 16 mensis iulii, anno Domini 1596.

Sigismundus princeps, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis nostre bezterczyensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXIX.

Clujenii către Bistriţeni, despre un spion din Moldova al celor din urmă, care a fost trimes la principele Ardealului, pentru a-i dă ştiri. Cluj, 1596, 17 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 267, ca nº CCCLXXXVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXX.

Suceava, 1596, 9 August. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nişte datorii ale supuşilor săi, hotarul ce i s'a încălcat, ceia ce ar puteà aduce şi războiu, şi trecerea Tatarilor.

Publicată în vol. XII, p. 270, ca nº CCCXCIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXXI.

Suceava, 1596, 20 August. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nişte oameni ai lui cari au suferit pagube de la un supus al lui Andreiu Iso în Ardeal (florini şi cinci iepe).

Publicată în vol. XII, p. 273, ca nº CCCXCVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXXII.

Alba-Iulia, 1596, 17 Octombre. Ştefan Bocskai către Bistriţeni, despre pregătirile ce trebuie să facă împotriva Tatarilor, păstrând prietenia cu Domnul Moldovei şi trimiţând ştiri.

Publicată în vol. XII, pp. 280-1, ca nº CCCCXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXXIII.

Cluj, 1597. 27 April. Clujenii către Bistriţeni, despre nişte oameni din Moldova, ce s'a zis şi de Ieremia-Vodă, din greşeală, că sunt opriţi la ei.

Publicată în vol. XII, pp. 296-7, ca nº CCCXXXLII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXXIV.

Suceava. 1597. 7 Maiu. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre oprirea unor oi sau miei din Moldova în Ţinutul Bistriţei.

Publicată în vol. XII, pp. 297-8, ca nº CCCCXLIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXXV.

Rodna, 1597, 12 Maiu. Rodnenii către Bistriţeni, despre spionii, Turci. Greci din Constantinopol, ce vin din Moldova, prin Câmpulung, în Ardeal şi despre cele două poveri de bani trimese de Sultan lui Ieremia-Vodă, despre Polonii aduşi de Logofăt, despre solul moldovenesc la Ţar.

Publicată în vol. XII, pp. 298-9, ca nº CCCCXLVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXXVI.

Suceava, 1597, 23 Iunie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nişte hoţi de cai, pe cari i-a prins şi aşteaptă pe păgubaşi, pentru a li dà ce se cuvine.

Publicată în vol. XII, p. 305, ca nº CCCCLIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXXVII.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, poruncindu-li să-şi ţie, în înţelegere cu Vlasie Zabo, căpitanul de Hust, trupele gata şi să deà ştire, mai ales despre Tatari. Alba-Iulia, 1597, 26 Iunie.

Publicată în vol XII, p. 306, ca nº CCCCLV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXXVIII.

Battista Amorosi şi Teodor Chiriac, vameşi moldoveni, către Bistriţeni, despre aplecarea lor de a păstrà vechile legături de comerţ. Suceava, 1597, 2 Iulie.

Publicată în vol. XII, pp. 307-8, ca nº CCCCLIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCLXXXIX.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre legăturile de negoţ ale Moldovei cu oraşul lor şi omul ce trimete pentru vânzări şi cumpărături. Suceava, 1597, 2 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 308, ca nº CCCCLX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXC.

Căpitanul Vlasie Zabo către Bistriţeni, despre sosirea spionilor săi din Polonia cu ştiri despre Tatari şi nevoia de ajutor pentru a-i răspinge. Hust, 1597, 25 Iunie st. v. (5 Iulie).

Publicată în vol. XII, p. 305, ca nº CCCCLIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXCI.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre ştirile rele ce a primit din Ardeal şi nevoia de veşti sigure de la ei. Suceava, [1597?], 29 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 311, ca nº CCCCLXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXCII.

Scrisoare din Suceava către Bistriţeni, despre luptele dintre Han şi Calga, cei 3.000 de Tatari ce au mers la Silistra, dorinţa de pace a Sultanului, nevoia de a se dà lui Mihai-Vodă 3.000 de oameni şi de a se păzì vadul Brăilei şi despre spionii turceşti din Ardeal. Suceava, 1597, [toamna].

Publicată în vol. XII, p. 313, ca nº CCCCLXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXCIII.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre măsurile de pază ce trebuie să ieie, ştirile ce doreşte şi nevoia de a se opri cetele supt orice cuvânt ar pătrunde în ţară. Alba-Iulia, 1597, 4 Novembre.

Publicată în vol. XII, pp. 324-5, ca nº CCCCLXXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCXCIV.

Târgoviște, 1598, 17 Mart. Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre călugărul Dionisie (Rallì?) ce călătorește pe la ei.

Publicată în vol. XII, p. 338, ca nº DVI.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCXCV.

Brașov, 1598, 26 Mart. Chiril Greissing, judele brașovean, către Bistrițeni, despre călugărul muntean ce călătorește.

Publicată în vol. XI, p. 339, ca nº DVIII.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCXCVI.

Alba-Iulia, 1598, 9 Maiu. Principesa Ardealului, Maria-Cristina, către Bistrițeni, despre zvonurile din Moldova și frica unei năvăliri polone în Ardeal ori Țara-Românească.

Publicată în vol. XII, p. 349, ca nº DXXVII

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCXCVII.

Suceava, 1598, 25 Iunie. Ieremia Movilă către Bistrițeni, despre călcarea de către ei, în dauna mănăstirii Moldovița, a hotarelor vechi ale Moldovei cu Ardealul, arătate încă de un act din vremea lui Alexandru-Vodă Lăpușneanu.

Publicată în vol. XII, p. 363, ca nº DLIII.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCXCVIII.

Suceava, 1598, 29 Iunie. Ieremia Movilă către Bistrițeni, despre certele în privința hotarului pe care nu-l va lăsa cu niciun preț și despre apropiata sosire a Hanului la Tighinea.

Publicată în vol. XII, p. 367, ca nº DLVII.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCXCIX.

Suceava, 1598, 9 Iulie. Ieremia Movilă către Bistrițeni, despre călcarea păcii prin închiderea călugărilor din Moldovița veniți în afacerea hotarelor.

Publicată în vol. XII, p. 372, ca nº DLXV.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCC.

Suceava, 1598, 15 Iulie. Ieremia Movilă către Bistrițeni, despre mărturia bătrânilor în cearta pentru hotar.

Publicată în vol. XII, p. 375, ca nº DLXXII.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCCI.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, cu privire la 200 de măji de aramă ce-i trebuie pentru clopote. Suceava, 1598, 15 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 376, ca nº DLXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCII.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre comanda sa de aramă pentru clopote şi tunuri. Suceava, 1598, 11 August.

Publicată în vol. XII, p. 378, ca nº DLXXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCIII.

Ştefan Bocskai către Bistriţeni, despre nevoia de a se găti de oaste şi despre veştile din Moldova de unde se zvoneşte că Domnul ar fi plecat. Aiud, 1598, 6 Octombre.

Publicată în vol. XII, p. 403, ca nº DCXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCIV.

Albert Huetth, judele Sibiiului, către Bistriţeni, despre trupele ce se gătesc contra Turcilor şi întâmplările de peste munţi: veşti rele din Moldova şi luarea Nicopolei de Mihai-Vodă, căruia „i s'a închinat toată Bulgaria". Sibiiu, 1598, 7 Octombre.

Publicată în vol. XII, p. 404, ca nº DCXVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCCV.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre dispoziţia sa de a face dreptate unor negustori ai lor, cari s'au plâns. Iaşi, 1598, 1-iu Novembre.

Publicată în vol. XII, p. 417, ca nº DCXXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCVI.

Gheorghe Comnen (Γεώργιος Κομνηνός) către Bistriţeni, în favoarea lui Toma iobagul din Sângeordz. Rodna, 1598, 19 Novembre.

Publicată în vol. XII, pp. 418-9, ca nº DCXXXVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCVII.

Statele Ardealului, despre despăgubirea de războiu pe care Sigismund Báthory o cere Ardelenilor. Mediaş, 1599, 29 Mart.

Nos, universi domini proceres et nobiles ceterique Status et Ordines trium nacionum transsilvanenses memorie commendamus per presentes quod, nobis, feria secunda proxima post dominicam Iudica noviter elapsam [=29 marcii] in generali congregacione nostra in civitate Meggyes ad dominicam Letare proxime preteritam [=21 marcii] in eadem civitate ex edicto Serenissimi principis et domini Sigismundi, Dei gracia Transsilvanie, Moldavie, Valachie, Transalpine ac Sacri Romani Imperii principis, parcium regni Hungarie domini et comitis Siculorum ac domini nostri Cle-

mentissimi, celebrata insimul constitutis, eadem Sua Serenitas in proposicione sua coram nobis per certos dominos consiliarios suos in scriptis exhibita significare curavit in hunc modum, quod, cum Sua Serenitas, ad necessitatem huius regni in proxima expedicione nostra bellica contra Turcas et Tartaros, hostes fidei nostre, suscepta, florenos quadraginta quinque millia in auro ex propriis aureis exponere et erogare coactus fuerit, postularet itaque eam summam aureorum per nos eidem refundi. Nos itaque, habito superinde mutuo tractatu, rebusque sicut proponebatur existentibus, postulacioni eiusdem Sue Serenitatis satisfaciendum esse censuimus atque statuimus, verum, considerantes miseram plebem, ob varias exacciones iumentorumque interitum, sumptibus et rebus exhaustam, ad extremam paupertatem devenisse et sic premissam summam Sue Serenitati non essemus pares solvendi, ob hoc crucem illam auream, margaritis, gemmis et lapidibus preciosis ornatamque alias apud manus Prudentum et Circumspectorum iudicis regii, magistri civium ceterorumque iuratorum consulum civitatis cibiniensis tuicioris conservacionis gracia in eadem civitate cibiniensi per nos regnicolas reposita habebatur, ad humillime supplicacionis nostre instanciam a Sua Serenitate pro omnimoda satisfaccione et contentacione premissorum quadraginta quinque millium aureorum florenorum acceptatam eidem Sue Serenitati deputavimus. Qua quidem cruce per eosdem iudicem regium et magistrum civium et senatores cibinienses ex commissione nostra huc ad predictam civitatem Meggyes allata atque adducta, nobisque in frequenti conventu nostro in ecclesia parochiali in eadem civitate fundata personaliter existentes, manibus nostris assignata atque restituta, super huiusmodi restitucione et assignacione dicte crucis auree prefatos iudicem regium et magistrum civium ceterosque cives et senatores cibinienses quietos, expeditos et modis omnibus absolutos commisimus atque reddidimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in prescripta generali congregacione nostra in eadem civitate Meggyes, feria secunda proxima post ipsam dominicam Iudica supra notata, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo nono.

Gaspar Kornis, Sennyey Pongracz, Christophorus Kereszturi, Georgius Ravazdy, Baltassar Bornemyzza de Kapolna, Tholdj Istvan, Gabriel Banffy Losonczi, Benedictus Mindszenti, Stephanus Bodoni, Ladislaus Thoroczkaj, Gabriel Haller, Ioannes Szentpali, Nicolaus Vitez, Nicholaus Farkas de Harinna, Franciscus Teke, Kornis Farkas, Kolosvari Zabo Dangel, Meggyesi Kiralybiro, magister civium segeswariensis, Valentinus Hersel iudex coronensis, viceiudex bistriciensis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; publicată şi în Bielz, *Transilvania* II, p. 44.)

MCCCCVIII.

Suceava, 1599, 7 Aprilie. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre un om trimes pentru cumpărături de „funie sau aţă".

Publicată în vol. XII, p. 427, ca nº DCLI.

(Bistriţa, Arhiva Oraşului.)

MCCCCIX.

Rodna, 1599, 4 Iunie. Un Clujean, Petru Zok, către Bistriţeni, despre o afacere de hoţi şi plecarea de soli la Turci şi la Tatari: Nicolae Gavay şi Ştefan Ováry, precum şi despre gândul de năvălire tătărească.

Publicată în vol. XII, p. 435, ca nº DCLXVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCX.

Pangratie Sennyei către Bistriţeni, despre un negustor grec, Ştefan, ce merge „cu vite“ în Moldova. Cluj, 1599, 4 Iunie.

Publicată în vol. XII, pp. 435-6, ca nº DCLXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXI.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre solii la Poartă ai Ardealului, ce trec prin Moldova, şi scrisorile sale proprii către principe. Suceava, 1599, 23 Iunie.

Publicată în vol. XII, p. 437, ca nº DCLXXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXII.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre un om ce vine să cumpere porci în Moldova: i-a îngăduit aceasta, după straşnica boală de vite care a sărăcit Moldova. Suceava, 1599, 8 Iulie

Publicată în vol. XII, p. 439, ca nº DCLXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXIII.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nevoia de a se înştiinţă grabnic cardinalul Andreiu Báthory într'o afacere de taină. Cotnari, 1599, 26 Octombre.

Publicată în vol. XII, p. 472, ca nº DXCCLVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXIV.

Ioan Budacker, judele Bistriţei, şi tovarăşii săi către orăşeni, despre întrarea lui Mihai-Vodă în ţară şi scrisorile ce trimete judele către Ieremia-Vodă, de la Kornis şi Sennyey, cu porunca de a-şi trimete neîntârziat contingentul la Sibiiu. Alba-Iulia, 1599, 27 Octombre.

Publicată în vol. XII, p. 474, ca nº DCCLI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXV.

Mihai-Vodă către Orăştieni, despre un împrumut de 1000 de florini care-i e de nevoie. Alba-Iulia, 1599, 3 Novembre.

Publicată în vol. XII, p. 485, ca nº DCCLXXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXVI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni despre împrumutul de 1000 de florini care-i e de nevoie. Alba-Iulia, 1599, 3 Novembre.

Publicată în vol. XII, p. 486, ca nº DCCLXXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXVII.

Cluj, 1599, 5 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre pasul ce a dat familiei lui Gaşpar Kornis ce merge la Iernot.

Publicată în vol. XII, p. 487, ca nº DCCLXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXVIII.

Alba-Iulia, 1599, 6 Novembre. Mihai-Vodă către Sibiieni, despre voia ce au ei a îngriji şi mai departe de Turnu-Roş.

Publicată în vol. XII, p. 491, ca nº DCCLXXXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXIX.

Alba-Iulia, 1599, 9 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte meşteri lăcătuşi şi rotari ce-i trebuie.

Publicată în vol. XII, p. 492, ca nº DCCLXXXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXX.

Alba-Iulia, 1599, 10 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre strămutarea dietei de la Cluj la Alba-Iulia

Publicată în vol. XII, p. 504, ca nº DCCCVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXI.

Alba-Iulia, 1599, 11 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un privilegiu de negoţ cu vitele dat lui Benedict Mindszenty.

Publicată în vol. XII, p. 494, ca nº DCCXCI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXII.

Alba-Iulia, 1599, 12 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre proviziile ce-i trebuie pentru vremea dietei.

Publicată în vol. XII, pp. 494-5, ca nº DCCXCII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXIII.

Alba-Iulia, 1599, 14 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, mulţămind pentru scrisorile ce i-au dat în mână şi îndreptându-se la ei pentru cele pe care le-ar mai dori.

Publicată în vol. XII, p. 495, ca nº DCCXCIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXIV.

Alba-Iulia, 1599, 14 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre lemnele de foc ce-i trebuie.

Publicată în vol. XII, pp. 495-6, ca nº DCCXCV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre dregătorii săi Damian (?) Postelnicul şi Tudor Spătarul pe cari-i trimete pentru confiscarea averilor nobililor fugari după lupta din Şelimber. Alba-Iulia, 1599, 14 Novembre.

Publicată în vol. XII, p. 496, ca nº DCCXCVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXVI.

Banul Mihalcea către Bistriţeni, poruncind a se înfrână hoţii ce pradă pe nemeşi, aşà încât aceştia fug din Ardeal. Alba-Iulia, 1599, 15 Novembre.

Publicată în vol. XII, pp. 500-1, ca nº DCCC.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie.)

MCCCCXXVII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, cerând 500 de ferdele de ovăs pentru caii săi. Alba-Iulia, 1599, 16 Novembre.

Publicată în vol. XII, p. 503, ca nº DCCCIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXVIII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre postavul roşu şi vânăt de care are nevoie pentru oastea de pedeştri. Alba-Iulia, 1599, 17 Novembre.

Publicată în vol. XII, p. 505, ca nº DCCCVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXIX.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, recomandându-li familia şi averea lui Gaşpar Bornemisza, distributorul său de cvartire. Alba-Iulia, 1599, 17 Novembre.

Publicată în vol. XII, p. 506, ca nº DCCCXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXX.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, dând pas oamenilor din Bistriţa ce-i aduc ştiri. Alba-Iulia, 1599, 22 Novembre.

Publicată în vol. XII, pp. 509-10, ca nº DCCCXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXXI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre restituţia averii, ce se află la dânşii, a lui Petru Huszár de Abafaia, al cărui vechil a fost omorât de oamenii din Craifalău. Alba-Iulia, 1599, 25 Novembre.

Publicată în vol. XII, p. 514, ca nº DCCCXXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXXII.

Alba-Iulia, 1599, 25 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte oameni ce-şi ridică vitele din oraşul lor.

Publicată în vol. XII, pp. 514, ca nº DCCCXXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXXIII.

Alba-Iulia, 1599, 28 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre Gaşpar Kun, domnul de pământ la Mănăştur, Bogata-Românească şi Strâmba, ce i s'a supus, şi nu se cuvine a mai fi tulburat.

Publicată în vol. XII, p. 516, ca nº DCCCXXX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXXIV.

Alba-Iulia, 1599, 29 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre opt cară de lemne de clădit ce-i trebuie la Bălgrad.

Publicată în vol. XII, p. 517, ca nº DCCCXXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXXV.

Alba-Iulia, 1599, 29 Novembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre Ştefan Bodony şi Marele-Armaş, dregătorii ce-i trimete la ei pentru ca să li iea jurământul către Împărat şi către el însuşi.

Publicată în vol. XII, pp. 517-8, ca nº DCCCXXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXXVI.

Alba-Iulia, 1599, 4 Decembre. Armaşul Sava către Bistriţeni, despre dania domeniului Jeciu, fost al lui Sigismund Báthory, ce i s'a făcut de Mihai-Vodă, cu însemnarea tuturor localităţilor la care s'a trimes înştiinţarea.

Publicată în vol. XII, pp. 528-9, ca nº DCCCXLVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXXVII.

Alba-Iulia, 1599, 6 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre furnituri ce-i trebuie pentru oaste: 1000 de securi, 500 de fiare pentru securi, 100 de bucăţi de taftă roşie, dacă se poate: sârbească.

Publicată în vol. XII, p. 534, ca nº DCCCLII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXXVIII.

Badea Stolnicul de Grădiște și Iani (Iene) Comisul de Coșești, pârcălabi de Făgăraș, către Bistrițeni, pentru niște postav. Făgăraș, 1599, 26 Novembre st. v. (6 Decembre.)

Scris-am eu Badea Stolnicul și Iani Comisul, prăc[ă]labi[i] de în Făgaraș, aicea această carte a noastră pâna la Budachiu Ianăș. Să ști[i] că am luat 110 teancuri de postavu roșiu[1] de la Pop Lazar și de la Șincher Gherghe. Așa să se știe. Пис. ѹ град Фагарашv. Пис. Ноем. кѕ дни, вл҃кт ꙁрꙁ. [Scris în cetatea Făgărașului; scris în Noiemvre 26 de zile, anul 7107.]

(Pecete cu o camee, statuie de tânăr. Fără adresă.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, pp. 3-4, nº VI; în vol. XII, p. 534, nº DCCCLIV, forma latină a scrisorii, cu data de 7 Decembre.)

MCCCCXXXIX.

Mihai-Vodă către Bistrițeni, pentru Martin Borbély, pe care să-l lase în pace. Alba-Iulia, 1599, 12 Decembre.

Publicată în vol. XII, pp. 541-2, ca nº DCCCLXVII.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCCXL.

Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre armele ce-i trebuie, securi și fiare de securi, pe bani. Alba-Iulia, 1599, 15 Decembre.

Publicată în vol. XII, p. 543, ca nº DCCCLXXI.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCCXLI.

Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre proviziile (100 de ferdele de ovăs, 4 de prune uscate, 5 de morcovi, 3 de ceapă roșie, 2 de pătrunjel) și carăle ce-i sunt de nevoie. Alba-Iulia, 1599, 16 Decembre.

Publicată în vol. XII, pp. 543-4, ca nº DCCCLXXII.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCCXLII.

Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre proviziile ce-i trebuie pentru ostașii săi sârbi, Mihai Raț cu 900 de cai, trimeși într'acolo. Alba-Iulia, 1599, 17 Decembre.

Publicată în vol. XII, p. 545, ca nº DCCCLXXIV.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCCXLIII.

Mihai-Vodă către tot Ardealul, recomandându-i pe Armașul Hrizan. Alba-Iulia, 1599, 18 Decembre.

Publicată în vol. XII, pp. 545-6, ca nº DCCCLXXVI.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCCXLIV.

Mihai-Vodă către Bistrițeni, despre trimeterea la dânșii a Vornicului Dragoș. Alba-Iulia, 1599, 18 Decembre.

Publicată în vol. XII, p. 546, ca nº DCCCLXXVII.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

---

[1] „Fodor igler vocati“, zice forma latină.

MCCCCXLV.

Alba-Iulia, 1599, 18 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte zahereà (grâu, ovăs, orz ş. a., din dijma lor), rămasă de la Ştefan Bodony, ce-i trebuie.

Publicată în vol. XII, p. 548, ca nº DCCCLXXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXLVI.

Alba-Iulia, 1599, 22 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, dându-li chitanţă pentru suma de 158 de florini din arenda vămii lor pe anul 1600.

Publicată în vol. XII, p. 550, ca nº DCCCLXXXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXLVII.

Alba-Iulia, 1599, 24 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre douăzeci de butoaie de vin ce trebuie în cetatea Chioara.

Publicată în vol. XII, p. 556, ca nº DCCCXCVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXLVIII.

Alba-Iulia, 1599, 25 Decembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre carele de lemne şi 4.000 de lumănări îndoite ce-i trebuie, în seama dijmei lor.

Publicată în vol. XII, pp. 557-8, ca nº CM.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXLIX.

Şieu, 1599, 26 Decembre. Ştefan Bodony către Bistriţeni, despre cercetarea oştilor.

Prudens ac circumspecte domine, amice observandissime. Serviciorum commendacionem.

Aggion Isten kegyelmednek kewansaga zerentt iokatt meg adattny. Meg irtam wala kegyelmednek, hogy az Rachokatt az feyedelem oda rendelte, engem es Dragus Vornikott az egez orzagban valo seregek lattny bochatot. Holnap Pattko oda Basahoz indulok Desre, onnat tertemben kegyelmedhez beterek, ha az Rachok el erkeznek addig, kegyelmed rendellyen embert oda az ky zaz zamra ozzon nekik mindent, tarchyanak zamott rolla. Azon lezek ha lehet hogy fizetesekbol vonnjak ky awagy az adobol defalcalliak. Kegyelmed nem ira az buzanak walo hely feleol, kegyelmednek legien gongia rea. Isten kegyelmedet sokara eltesse.

Date ex Sayo, 26 decembris 99.

Să-ţi dea Dumnezeu după dorinţă binele. Ţi-am fost scris dumitale că prinţul a orânduit pe Sârbi acolo: pe mine şi pe Vornicul Dregoş ne-a trimes să vedem oştile din întreaga ţară. Mâne, Vineri (?), plec la Paşa, la Dej la întoarcere trec pe la dumneata. Dacă Sârbii sosesc până atunci, dumneata, să orânduieşti un om acolo, care să li împărţească tot, pe număr de 100, să ţină seamă de-aceia. Voiu căutà ca, dacă se poate, să li scot din plată sau să scot din dare. Dumneata nu mi-ai scris despre locul pentru grâu: să ai grijă dumneata de el. Dumnezeu să te ţină mulţi ani.

Servitor et amicus vicinusque Dominacionis Vestre
Stephanus Bodony.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Ioanni Bwdaky, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino amico vicinoque observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCL.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nutreţul trebuitor pentru caii săi. Alba-Iulia, 1599, 27 Decembre.

Michael, Valachie Transalpine Wayvoda, Sacre Cesaree Regieque Maiestatis consiliarius, per Transsylvaniam locumtenens ac eiusdem cis Transsylvaniam parciumque eidem subiectarum fines exercitus generalis capitaneus, et cetera. Prudentes ac circumspecti, nobis dilecti. Salutem et favorem.

Miertt hogy mi azt elest melliett ott az Beztercze videken rendeltetŵk, az mi az zab, arpa es egieb abrakott negy, aztt az lonay lovainknak taplalasara es tartasara convertaltuk. Hadgiuk azertt, hogj affele abrakott lovak valo eledett oda lonara zolgaltassatok be, az mi ott valo lovainknak zŵksegere.

Pentru că mâncarea pe care am orânduit-o în Ţinutul Bistriţei, adecă ovăs, orz şi alt nutreţ, aceia am întrebuinţat-o pentru hrănirea şi ţinerea cailor noştri din Lona, de aceia vă lăsăm şi vă cerem a ni dă acolo în Lona astfel de nutreţ, hrană pentru cai, pentru nevoia cailor noştri de acolo.

Secus non facturi. Datum Albe-Iulie, 27 decembris, anno Domini 1599.

Michael Vaivoda, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis nostre bezterczіensis, et cetera, nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre podul de la Várad, ce trebuie să se facă. Alba-Iulia, 1599, 30 Decembre.

Michael, Valachie Transalpine Wayvoda, Sacre Cesaree Regieque Maiestatis consiliarius, per Transsylvaniam locumtenens eiusdemque cis Transsylvaniam parciumque ei subiectarum fines exercitus generalis capitaneus, et cetera. Prudentes et circumspecti, nobis dilecti. Salutem et favorem.

Hadgyuk hogy mingyarast ide az varadgyai hidnak chinaltatasara onnet az districtusbol kŵlgyetek tiz ach mester embereket.

Vă poruncim ca îndată să trimeteţi zece meşteri dulgheri din Ţinut de acolo pentru facerea podului din Várad.

Secus non facturi. Datum Albe-Iulie, die 30 decembris, anno Domini 1599.

Michael Vaivoda, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis et districtus bistriciensis, et cetera, nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLII.

Bistriţenii către regele Poloniei pentru ca un Polon să fie silit a plăti la mărfurile lui aduse din Moldova vigezima arendată de ei. Către sfârşitul veacului al XVI-lea [1].

[1] Notă în copia Academiei. Precum se vede din context, regele pare a fi Ştefan Báthory.

De vigesimo supplicacio.

Serenissime rex, domine noster naturalis Clementissime. Serviciorum fidelium debitorum oblacionem humillimam. Cum nos, ex benignitate et innata clemencia Sacre Maiestatis Vestre, quotannis ex arenda vigesimum eiusdem Maiestatis Vestre in civitate ista bistriciensi accipiamus, id quod cum humillima graciarum accione suscipimus, contigit hoc tempore quod nemo ullam mercaturam exercet e regno Moldavie, ita ut proventus vigesimi maxime pauci sint. Exercet autem mercaturam huc frequenter quidam Polonus, nomine Petrus Lowicz, qui est absoluta et non coniugata matrimonio nominatque se Leopoliensem; cum tamen nec hic vel illic certam habitacionem habeat, nec quidquam contribucionis Sacre Maiestati Vestre pendit ac solvit, hic pretextu literarum privilegialium Sacre Maiestatis Vestre nihil de bonis suis vigesimo civitatis huius persolvere vult, in preiudicium eiusdem non parvum. Supplicamus itaque Sacre Maiestati Vestre quam humillime quatenus dictum Petrum Lowicz de mercanciis suis vigesimum in ista civitate ex innata sua clemencia reddi facere clementer dignetur.

Vestre Sacre Maiestatis fidelissimi:

Iudex ac iurati cives civitatis bistriciensis.

Clementem exspectant relacionem.

(Bistrița, Archiva Orașului; *Copialbuch* II.)

MCCCCLIII.

Suceava, sfârșitul veacului al XVI-lea, (28 April).

Andrei Accesman din Suceava, către Bistrițeni, despre un furt de cai.

Soli Deo gloria, et cetera.

S. Meinenn Grues, sambtt Wunschunck alles Guetts, et cetera. Ersamer wnd weiser Herr Richter, mitt samtt dem Weisenn Herren Herr Andreas wnd dem Porkolabenn, wen das ich herenn das Eur Weisheit allesambdt gesundt seydt, das ist mir ein grosse Freydt zu herenn. Gott sey Lob und Danck gesacht, ich wer auch noch in einem zimligen Gesindt, et cetera.

Ersamer wnd Weiser Herr Richter, mitt sambtt dem Weisenn Herren, Herr Andreas! Ich wollt Euer Weisheit gar fleisig gebettenn habenn, wie guette, weisenn Herren wnd Freindt, Euer Weisheit woll so woll thuen wnd wollt de Knechtt mitt Namen Jacob, den der Herr Wallttenn hatt lossenn fenn[1] bis fon wegenn der Ross halbenn die er entfyrdt hatt, das Ir in wollt fragenn mitt wess seinem Wiessen wnd Willenn das er die Ross entfyrdt hatt,—den der Herr Wallttenn, der beschuldigtt mich darmitt, als wer es mitt meinem Wiessen wnd Willenn geschenn, wnd er meindt auch gleich als wer ich Burg für in wordenn, derweill er zu mir auf der Herberig ist gevest. Das wiederrott ich, Weiser Herr Richter, den ich geb gar fillenn fromen Leydenn Herberig, aber ich weis nicht was ein Jederer fir im hatt. Derhalben bitt ich Eure Weisheit allesambtt, wie Weisen Herren, Eure Weisheit wollt in doch fragen fir dem ersamen Ratt: da wirdt Eure Weisheit doch sein Antfordt herenn; was erein virdt bekenenn, das wollt mir Eure Weisheit vonander wiederumb schreibenn zuruck. Den ich weis mich unschuldig darann, den der Herr Wallttenn wollt auff mir den selbigenn Schaden suchenn, wnd den selbigenn Schadenn kan ich im nicht bezallenn, den ich gar nichtcz umb die Sach weis. Ersamen Herren wnd Weiser Her Richter, Eure Weisheit gebyett mitt[2] wiederumb zu dienenn:

---

[1] *Fahen, fangen.*

[2] *Mir.*

ich wollt ungeshwardt sein Eurer Weisheit zu dienen, nun wnd allczeidt. Mitt diessem beffellen ich Eure Weisheit in den Schutcz des Herren.

Ausgangen den 28. Aprilis Tag.

Ich, Herr Andreas Accesman, Wonen auf der Zuschaffa, Euer Weisheit Freindt allczeidt.

[Vo:] An den Weyssenn Herren Herr Richter in der kineghligenn Statt Nessenn, zu ewgner Handt.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în Iorga, *Studii şi documente*, V, p. 609.)

MCCCCLIV.

Holtig walo zolgalatunkatt ayanliunk kegyelmeteknek minth bizodalmas zomszed uraymnak, az uristentul kyvanwnk kegyelmeteknek mind lelky es testi mind hozzu es bodog eletett meg adatnj.

Thovabba tuttara adgiunk ti kegyelmeteknek mind feientkynt mint zomzed bizodalmas oraymnak hogy a mely emberek kegyelmeteknel tharthoztatva wadnak melliekrul az my urunk eo nagysaga Ieremia wayda iria kegyelmeteknek, azon kypen mis az my urunk levele melley keoniorgwnk thovab valo zomzedsagos baratsagirth nag keonieorgisvel kyrwnk kegyelmeteket, kegyelmetek czielekeggyk tovab valo baratsagert bocziassa el wkett. Hog ha kegyelmetek az my baratsagunkirth meg czielekeztek mis hasonlo dolgokban nagiub baratsagot adossok vagiunk meg czielekedni az kegyelmetek kedveirth, mert my mind az egiz Szwczwaiak az my lelkwnkvel tudgiunk es bizonycziunk, hog ezek az emberek semy gonos jarasba nem jarnak, hanem igaz aros emberek vadnak. Az uristen eltessen kegyelmetketh mint io egessegben.

Keolt Szwczyvan, anno Domini, 28 de nomine [1].

Kegielmes walazt wariunk kegyelmetektul.

Zwczyvay fiwbiro mind az tizenketh polgarokal mind az my thanaloziaval az kegyelmetek mindenben mindenkor io akaro zomzed baraty.

Vă oferim slujba noastră până la moarte, ca domnilor mieĭ vecini credincioşi. Vă dorim de la Dumnezeu să vă deà viaţă sufletească şi trupească lungă şi fericită. Suceava, sfârşitul veacului al XV-lea.

Apoi vă dăm de ştire la toţi, ca domnilor noştri vecini credincioşi, că, despre oamenii cari sunt opriţi la dumneavoastră, despre cari vă scrie Măria Sa Domnul nostru Ieremia-Vodă, aşà vă rugăm noi şi Domnul nostru, pentru prietenia mai departe dintre noi, să îi daţi drumul. Dacă dumneavoastră veţi face aceasta pentru prietenia noastră, şi noi suntem datori în lucruri asemenea cu prietenie şi mai mare, după placul dumneavoastră, — căci noi toţi din Suceava ştim cu sufletul nostru să adeverim că oamenii aceştia nu umblă în niciun lucru rău, ci sunt negustori adevăraţi. Dumnezeu să vă ţină sănătoşi.

Suceava, anul Domnului, 28 anume.

Aşteptăm răspuns de la dumneavoastră.

Judele din Suceava cu doisprezece cetăţeni şi toţi pârgarii, binevoitorii dumneavoastră în toate, şi totdeauna prieteni buni, vecini.

---

[1] Sau 1528, 1628?

[Vo:] Ez level adassek az tiztelendeo Beztreczey fẅ bironak mind az tizenketh polgarokal egietemben mind az egiz thanal czianak minekwnk bizodalmas zomzed uraymnak tizteletes kezeben.

[Vo:] Să se dea această scrisoare în mâna judelui de Bistriţa împreună cu cei 12 cetăţeni şi cu întreg Sfatul domnilor vecinilor noştri credincioşi.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în Iorga, *Studii şi documente*, V, p. 610.)

MCCCCLV.

Râşca, Sfârşitul veacului al XVI-lea.

Călugării Râşcei către Bistriţeni, despre nişte Ţigani fugari.

Unsern frendlichen Gruss und Dinst vist vonn uns alleczeitt.

Numhafftticher wisser Herr Richter, mitt sampt dem weissen Raht auss der kinichell Sthatt Nössen, mir bitten als voll weissen Herren, es sein vonn unserm Kloster mitt Nomen Rischia Czegonen gefluen: vo sie gefonden verden czu Eihr Nonhafftichen Veisset, das sie sollen gegeben verden. Und ihr sollt gelauben das mir disse unserm Leitt gesant haben mitt Nomen Solim und Daniell vom Kloster Rischia auss dem Kloster auss der Molden. Hiemitt Gott befollen.

Eihre guette Frendt, die Michen auss dem Kloster Rizka auss der Molden bitten gar fleissich.

[Vo:] Disser Briff czukom dem Nonhafftigen, Veissen Roht czu Nössen czu egen Henden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLVI.

Suceava, 1600.

Dragoş Vornicul către Bistriţeni, despre nişte oameni fugiţi din oastea sa, cari trebuie globiţi.

Szolgalathomat irom kegyelmednek mint uramnak; adgion isten kegyelmednek minden kivanta sok iokat.

Tovaba azt akaram kegyelmednek ertesere adnom, hogi az kegyelmetek hada nepe keozẅl zeoket el innet az hadbol zaz negiven kilencz ember, kik nagi bẅntetest erdemlenenek de azert bẅntetes nekẅl ugian ne hagion eoket, hanem kegyelmedet kerem mint uramat kegyelmed giwtse egiben eoket, kegyelmed vegien mindeniken harom harom tallert az harmada bator kegyelmede legien, az teobit kegyelmed kẅlgie ennekem, megh zolgalom kegyelmednek az kegyelmed munkalkodasat; ugian igen igen kerem kegyelmedet, ke-

Îţi scriu slujba mea dumitale, ca domnului mieu; să-ţi dea Dumnezeu tot binele dorit.

Apoi am voit să-ţi dau dumitale de ştire că din oastea dumitale au fugit de aici 149 de oameni, cari ar fi vrednici de pedeapsă mare. Deci fără pedeapsă să nu-i laşi, ci te rog pe dumneata, ca pe domnul mieu, ca dumneata să-i aduni, să ieai de fiecare câte trei taleri: a treia parte să fie a dumitale în toată voia, pe ceilalţi să mi-i trimeţi mie; îţi răsplătesc eu munca dumitale. Chiar te rog foarte mult ca dumneata să faci aşă precum ţi-am scris dumitale, atât pentru caii miei, cât şi pentru taleri. Dumneata să-mi

[1] *Sic.*

gyelmed, azt chelekegie az mikepen irtam kegyelmednek mind az lovaim feleöl mind tal taner feleol. Kegyelmed ennekem is paranczollion az mire elegh lezek evrömest zolgalok kegyelmednek. Isten tarcza megh kegyelmedet minden iovaival. Irtam Zuczaban, anno Domini 1600.

Dragus Vornyk.

Az mikepen kegyelmednek irtam az masik levelemben az talak talneok felöl es az giertia tarto feleol mind penigh az lora valo zerzam feleöl keotelet nieregeot panivat zerezzen kegyelmed, kegyelmed abol az penzbeol mind megh fizesse, az teobit kegyelmed kẅlgie ennekem.

[Vo] Ez level adassek az vitezleo Budaki Janosnak az Bezterczey bironak nekem bizodalmas uramnak barathomnak.

poruncești și mie; la ceia ce voiu fi în stare, te îndatorez bucuros. Dumnezeu să te țină cu toate bine. Am scris în Suceava, anul Domnului 1600.

Dragoș Vornicul.

Precum ți-am scris dumitale în scrisoarea cealaltă a mea despre farfurii și despre sfeșnic, cât și despre hamurile de pe cal, frânghie, șea, . . ., să-mi afli dumneata: să le plătești toate din banii aceia; pe ceilalți să mi-i trimeți.

[Vo:] Această scrisoare să se dea vrednicului Budaki Ioan, judelui Bistriței, domnului, prietenului mieu credincios.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MCCCCLVII.

Nemțenii către Bistrițeni, despre o afacere privată (cumpărarea unui cal la târg în Neamț). Pe la 1600.

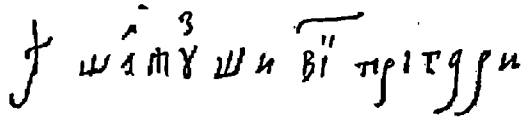

† Șoltuz și 12 prăgari scris-am la Bistriț[ă], la priiatinii noștri, prăcălab de Bistriță. Sănătate și închinăciune trimeatem domniia voastră, și de la toți bătrânii de târg de Neamțu, și dăm știre dumniiavoastră de rândul acestui om, anume Văscan de Câmpul Lungu, cum au cumpărat 1 iapă de la Petrea Șotra, iară Petrea Șutra o au cumpărat la zi de târg den târg de[n] Neamțu, di la noi: când cumpără dobitoc la zi de târg, nimeni nu ceare săduș. Iară Petrea Șotra el iaste mărtu[1], ci noi știm că o au cumpărat la zi de târg. De aceasta dăm știre. И здрастѣви w хе амин. [=Și să fiți sănătoși de la Hristos, amin].

(Pecete mică, ruptă.)

[Vo:] † Priiatiinăi noștri, giupânul prăcălabul de Bistriță.

Verdyschtt[2] dass diser sprich, er kyndt sein Zabdass[3] nichtt bekomen: er wer auff Ongeren.

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 4, nº VII.)

---

[1] Mort.
[2] *Verdeutscht.*
[3] Chizeș.

MCCCCLVIII.

Pe la 1600.

Gheorghe de Câmpulung către Bistriţeni, într'o afacere privată de despărţenie a unui om din Sângeordz.

† Eu, Gheorghe de Cânpulugŭ, scriu închirâciuri şi sârâtatie birăului de Bistrâţâ şi Sfatoloi dominii sale, de-i dau ştiria de rându lu Ionaşcŭ de Sâmjorzu, că'u treamâsŭ cartie domnii de Bistrâţâ la muiar[ea] lui Ionaşcŭ: moeria au zâsŭ că no va vini la desŭ [= dânsul] pără va custa. Dupâ aceasta, acmu socru lu Ionaşcŭ cu o moia[re] de Câpulungu au adusŭ caar[te]a Românilor: mărŭgându acasâ, iar apoi au mărsu sucru lu Ionaşcŭ la jode în Sâmŭjorzu, şi au chemato prea Ionaşcŭ; decie'u zâsŭ aşiè, dupâ fa'sa să no îmble mai multu, ce l-au erŭtato diraintea dumisale (?) jodele Alŭbulŭ Cozŭma, popa Irmie Creţulu, preaotolu satului diîn Câpulugu, Gheorghie şi M.... şi Văşcano şi Platono. Şi dămŭ ştiria domilor de Bistriţâ; şi să fie sărâtoşi într'ai molţi şi buri, ca prietini noştri ceia bori; amin.

(Pecete pe ceară albă. Fără iscălitură.)

[V°:] Aceastâ cartie să să deia mâra birăului de Bistriţâ.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie a d-lui Iulian Marţian.)

MCCCCLIX.

Pe la 1600.

Scrisoare grecească de salutare de la mai mulţi negustori greci din Moldova către vameşii din Bistriţa: Gheorghe şi Ştefan.

(Pecete peste hârtie.)

(V°: adresa grecească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Doc. Bistriţei*, I, p. 5, n° IX.)

MCCCCLX.

Pe la 1600.

Bistriţenii către Sibiieni, pentru o afacere de bani a unui Ionaşcu.

Eu, birâuliu de Bistriţâi, scriu închirâciure şi mo[l]tâ sârâtate, domnele sotoze de tâ[r]goliu Sireatoliu, c'aţi trimâsu ca[r]te la noe, la domni de Bistriţâ pritro Ionasco de la voe, c'as trimâs ca[r]te de lia voe, şe-aţi dziso c'a dato Ionasco în mâna veciuroliu [=fecioruliu] Coşumiliu *(sic)* de Rona 30 dzeci de voriţi [=florinţi] şi u caliu de doi voriţi (sus: cuvinte neînţelese). Deci ne rogâmo domneloriu vastre se trimeateţi o ca[r]te la noe: liat-a veceriuliu Coşomiliu bani de la Ionasco detre voe a[u] ba. Eliu tâgâdoiaşte înraintea nostriâ câ no i-a liuato ma molt [ca] trei ponotrici [=potronici]. Şi dopa aceaa lu nâmito [=năimit] Ionasco veciurliu Coşomiliu să dea in totâ săptâmânâ câte 5 potronici, pria a liu slojito dosprâvdzeace viriţi: pre eşte doi să le face leage. Съ (со) здравствѣе от гна Томѧ Єцан [cu sănătate de la dumnealui Toma Eţan].

(Hârtie cu vulturul bicefal.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Doc. Bistriţei*, I, n° I.)

MCCCCLXI.

Alba-Iulia, 1600, 5 Ianuar.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, cerându-li nişte meşteri: patru rotari şi patru covaci.

Publicată în vol. XII, p. 586, ca n° CMXXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre oprirea circulaţiei pe drumul Breţcului, trimeterea la ei a lui Ştefan Bodony şi scrisoarea ce trebuie s'o facă ei către Ieremia-Vodă. Alba-Iulia, 1600, Ianuar.

Publicată în vol. XII, p. 666, nota 2.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXIII.

Leca Aga, Căpitanul de Gherla şi Chioara, către Bistriţeni, cu privire la plângerea unui popă Andreiu, că i s'au oprit cinci „ferdele“ de grâu la Craiu-Nimăt. Gherla, 1600, [Ianuar].

Publicată în vol. XII, p. 669, nota, nº 6.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXIV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, întărindu-li vechiul privilegiu de comerţ. Alba-Iulia, 1600, 10 Ianuar.

Mihail-Vodă întăreşte Braşovenilor privilegiul de supt nº 515 al Archivelor, din 1571.

„Datum Alba-Iulia, die decima ianuarii, anno Domini millesimo sexcentesimo.“

Iscălit: *Io Mihail-Vod[ă].*

(Pecete cu cei doi sfinţi lângă copac şi legenda: † Io Mihailŭ Voevoda.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului, *Urkunden*, nº 621.)

MCCCCLXV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre „200 de găini, o sută de gâşte, şese vedre *(sic)* de unt curat de vacă“ trebuitoare la „cuhnea“ lui şi pe care ei le vor scoate din dijma ce-i sunt datori. Alba-Iulia, 1600, 11 Ianuar.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXVI.

Mihai-Vodă dă un privilegiu la doi magistraţi muncipali: Luca Enyedy şi Albert Süvegh, acordându-li dijme de „vin, grâu, sâcară, orz, meiu, ovăs, cânepă, in“, etc., în mai multe sate. Alba-Iulia, 1600, 12 Ianuar.

Publicată în vol. XII, p. 627, ca nº CMLXXXVII.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MCCCCLXVII.

Mihai-Vodă vesteşte despre o iertare de dajde, corespunzătoare la suma de 4.000 de porţi, acordată Saşilor. Alba-Iulia, 1600, 13 Ianuar.

Publicată în vol. XII, pp. 613-4, ca nº CMLXXII.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MCCCCLXVIII.

Alba-Iulia, 1600, 16 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre mărfurile şi lăzile lui Matiaş Diacul, pe care a pus mâna Bogáthy Balázs.

Publicată în vol. XII, p. 667, nota 3.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXIX.

Alba-Iulia, 1600, 18 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre ştirile ce-i trimeteau aceştia din Moldova şi despre îndemnul ce trebuie să facă străjilor moldoveneşti de a nu se apropiá de hotar, căci el nu e duşman.

Publicată în vol. XI, p. 668, nota, nº 3.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXX.

Alba-Iulia, 1600, 20 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, cu privire la douăzeci de butoaie de vin care trebuie să se trimeată la Chioara.

Publicată în vol. XII, p. 668, nota, nº 4.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXI.

Alba-Iulia, 1600, 28 Ianuar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, cu privire la ştiri din Moldova şi la pagubele făcute de „Sârbii" Domnului.

Publicată în vol. XII, p. 668-9 nota, nº 5.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXII.

Alba-Iulia, 1600, 1-iu Februar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea la ei a lui Gheorghe Farkas, pentru iernat de trupe în satul Dumitra.

Publicată în vol. XII, p. 666, ca nº MXXX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXIII.

Alba-Iulia, 1600, 2 Februar. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nevoia de a se păzi bine hotarul de către Moldova.

Publicată în vol. XII, p. 668, ca nº MXXXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXIV.

Suceava, 1600, 2 Februar. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre pricina pentru care şi-a apropiat de hotar straja.

Publicată în vol. XII, p. 669, ca nº MXXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXXV.

Mihai-Vodă întăreşte Râşnovenilor muntele Baiul. 1600, 5 Februar.

Copia privilegii B.

Ivon Michael Voyvod, ku mila luj Dumniezeu Dom toáte záre Ardjaluluj, datam Domnia Mie atsázte porenka a Domnye Mielje atseztui orás, anumje Rosnyovuluj, ka sze chie volnits ku atsázte kártye a Domnii Mielje ka sze sztepuniázke un muntye cse sze tyáme Bájul, kum la sztepunit si maj enaintje vrieme pentru ke asa au szpusz enaintye Domnij Mielje, kum ke au kumperat atsezt muntye de la supan Udristianu si de la supan Thoma Posztolnykul, si am vezut enszum Domnia Mie kártye lor, kum ke au vendut acsiezt bojer maj szusz zisz atsezt muntye Bajul orasuluj Domnii Mielje, Rosnyovenilor, ka szel aibe yei de moschie; pentru atsázte am dat si dumnia mje ka szel sztepuniazke muntjelje Bajul, prekum lau kumperat. Si nimin sze nu endreznyazke a buntuji prestye acsázte kártye domnij mielye. Entr'alt typ sze nu fye, dupo ziszu Domnij Mielje: si enszum am zisz Domnia Mye. Skriszam en Februarii en tsints zillye, en anul 7106 *(sic)*.

L. S.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Buletinul geografic* pe 1899.)

MCCCCLXXVI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte lucruri ce-i trebuie la Curtea din Bălgrad: 5.000 de pari bătrâni, lungi de 3 stânjeni şi 500 de ferdele de ovăs, cerând şi pe meşterul Iliaş. Alba-Iulia, 1600, 10 Februar.

Publicată în vol. XII, p. 687, ca nº MLII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXVII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre scrisoarea ce au primit ei de la Ieremia Movilă. Alba-Iulia, 1600, 14 Februar.

Publicată în vol. XII, p. 704, ca nº MLXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXVIII.

Mihai-Vodă către nobilii, şpanii, viceşpanii, juzii şi locuitorii comitatului Doboca, despre cenzul lor de Sf. Martin, care e încă neplătit. Alba-Iulia, 1600, 18 Februar.

Publicată în vol. XII, p. 715, ca nº MLXXX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXIX.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, pentru vitele oprite, la vama lor, unui negustor. Alba-Iulia, 1600, 19 Februar.

Publicată în vol. XII, pp. 75-6, ca nº MLXXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXX.

Agnita, 1600, 24 Februar. Mihai-Vodă către Luca Ungler, superintendentul săsesc, cerându-i să-şi dea partea la un împrumut: 10.000 de florini.

Publicată în vol. XII, p. 734, ca nº MXCVIII.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXXI.

Braşov, 1600, 4 Mart. Mihai-Vodă către Bistriţeni, chemându-i la dieta din Braşov, pe ziua de 12 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 751, ca nº MXCVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXXII.

Braşov, 1600, 5 Mart. Mihai-Vodă către Sibiieni, pentru a plăti din dajdea lor nişte postav dat din Bistriţa lui Mihai Kalmandy: 76 de bucăţi de postav caragiu, câte 16 florini.

Publicată în vol. XII, p. 758, ca nº MCXXIII.

(Siibiu, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXXIII.

Bistriţa, 1600, 24 Februar, (5 Mart). Adeverinţa boierului Bărcan pentru darea a 76 de bucăţi de postav caragiu

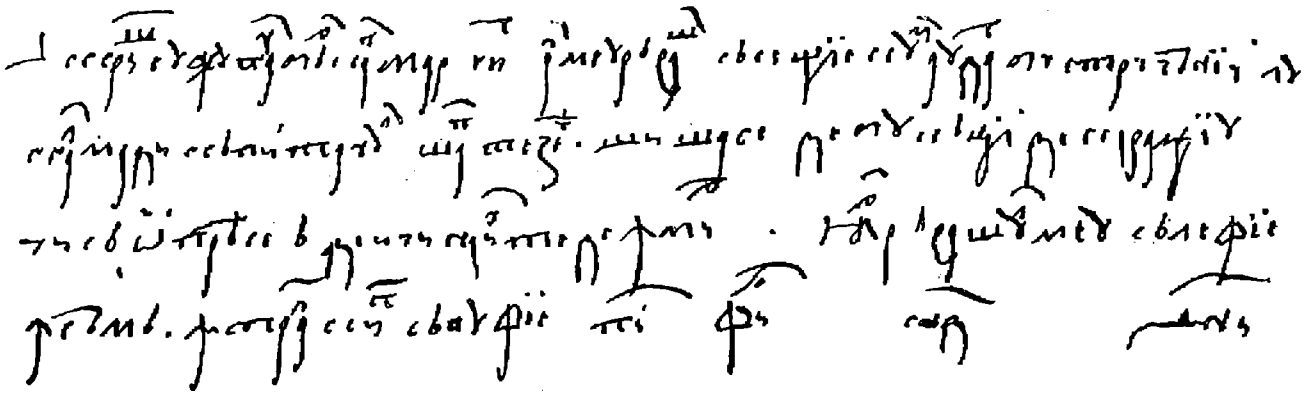

† Scriu eu, jupanŭ Bărcanŭ mar. cit. (*sic*; Vist?) alŭ meŭ răvaşŭ. să se ştie cumŭ aŭ datŭ Bistriceanii lu Calma[n]di căpitanul şaptezeci şi şasă de bucăţi de caragiu; ci să oprească de'ici nainte de în birŭ. Iarŭ răvaşulŭ meŭ să le fie în seamă. Într'altŭ chipŭ să nu fie. Пис Фев. кд дни.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XX, p. 491.)

MCCCCLXXXIV.

Braşov, 1600, 8 Mart. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre mulţămirea cu slujbele lor.

Publicată în vol. XII, p. 763, ca nº MCXXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXXV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte spioni, Francisc Köver şi Grigore Donat, ce trimete în Moldova la Toma Csomortány, după o înţelegere cu Moise Székely. Codlea, 1600, 15 Mart.

Publicată în vol. XII, pp. 775-6, ca nº MCXLIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXXVI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, pentru spionii pomeniţi mai sus, ce trimete în Moldova. Codlea, 1600, 16 Mart.

Publicată în vol. XII, pp. 782-3, ca nº MCXLVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXXVII.

Logofătul Teodosie către Bistriţeni, despre un cal ce i s'a făgăduit. Făgăraş, 1600, 18 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 793, ca nº MCLIV.

Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXXVIII.

Aga Leca către Bistriţeni, despre nişte ostaşi ce trimete, cu Francisc Lugassy, în vidicul lor. Gherla, 1600, 23 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 799, ca nº MCLXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCLXXXIX.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre 400 de ferdele de ovăs ce trebuie să i se trimeată. Alba-Iulia, 1600, 25 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 804, ca nº MCLXVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXC.

Legofătul Tudose către Bistriţeni, despre calul de trăsură ce-i trebuie. Alba-Iulia, 1600, 25 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 806-7, nº MCLXX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXCI.

Moise Székély către Bistriţeni, despre un om ce se trimete în Moldova, despre pielea nelucrată ce a lăsat şi hamurile ce-i trebuie pentru 12 cai. „Bany", 1600, 26 Mart.

Publicată în vol. XII, p. 807, ca nº MCLXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXCII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre caii jupânesei lui Teodor Kolbász. Alba-Iulia, 1600, 2 April.

Publicată în vol. XI, p. 818, ca nº MCLXXXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXCIII.

Alba-Iulia, 1600, 3 April. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre oprirea de a stà nemeşi în cuprinsul oraşului, reţinându-li bucatele, de grâu, orz, secară, ovăs.

Publicată în vol. XII, p. 818, ca nº MCLXXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXCIV.

Alba-Iulia, 1600, 3 April. Mihai-Vodă către Sibiieni, despre acelaşi lucru.

Publicată în vol. XII, p. 819, ca nº MCLXXXIV.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MCCCCXCV.

Alba-Iulia, 1600, 10 April. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nevoia de a fi, până în zece zile, trupele lor la Alba-Iulia.

Publicată în vol. XII, pp. 833-4, ca nº MCXCIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXCVI.

Alba-Iulia, 1600, 12 April. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre îngăduirea ce a dat nemeşilor de a puteà stà în oraşe.

Publicată în vol. XII, p. 835, ca nº MCCI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXCVII.

Alba-Iulia, 1600, 12 April. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un pârcălab Andreiu, ce trebuie căutat la ei şi dat pe mâna Stolnicului Ioan Nemeş.

Publicată în vol. XII, p. 835, ca nº MCCII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXCVIII.

Alba-Iulia, 1600, 13 April. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre meşteri (covaci, rotari, tâmplari) şi materiale (1000 de scânduri de fierăstrău) ce sunt a se trimete la Arsenal.

Publicată în vol. XII, p. 835, ca nº MCCIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCCCXCIX.

Alba-Iulia, 1600, 16 April. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre numirea a doi Voevozi ai Ţiganilor din Ardeal şi părţile ungureşti, hotnogul de călări Grigore Kis şi Mateiu Bihary, legate cu dânsul.

Publicată în vol. XII, p. 844, ca nº MCCIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MD.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre voia ce a dat nemeşilor din comitatul Dobocei de a-şi scoate bucatele de prin oraşe. Alba-Iulia, 1600, 17 April.

Publicată în vol. XII, p. 847, ca nº MCCXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDI.

Mihai-Vodă către judele Bistriţei, chemându-l la el, în Făgăraş, la 26 April, cu încă cinci dintre orăşeni. Alba-Iulia, 1600, 19 April.

Publicată în vol. XII, p. 848, ca nº MCCXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre ce trebuie să facă din dajdea ce s'a aruncat asupra Scaunului lor. Alba-Iulia, 1600, 20 April.

Publicată în vol. XII, p. 857, ca nº MCCXVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului)

MDIII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, recomandându-li pe Vornicul Dragoş. Alba-Iulia, 1600, 21 April.

Publicată în vol. XII, p. 880, nota 1.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDIV.

Mihai-Vodă către Sibiieni, despre banii din dajde, ce-i trebuie. Făgăraş, 1600, 28 April.

Publicată în vol. XII, p. 872, ca nº MCCXXVII.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MDV.

Rodnenii către Bistriţeni, despre imposibilitatea în care se află de a dă proviziile ce i se cer de Vornicul Dragoş: ovăs şi fân. Rodna, 1600, 21 April st.v. (1-iu Maiu).

Publicată în vol. XII, p. 880, ca nº MCCXXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDVI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un curier al său ce trece pe la ei. Prejmer, 1600, 3 Maiu.

Publicată în vol. XII, pp. 886-7, ca nº MCCXXXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDVII.

Roman, 1600, 11 Maiu. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre proviziile de care are nevoie în tabără: pâne, vin, ovăs şi altele.

Publicată în vol. XII, p. 900, ca nº MCCLIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDVIII.

Alba-Iulia, 1600, 11 Maiu. Gheorghe Pitarul, pârcălab de Alba-Iulia, către judele Bistriţei, despre carele cu lemne de care are nevoie.

Publicată în vol. XII, p. 900, ca nº MCCLV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDIX.

Suceava, 1600, 16 Maiu. Mihai-Vodă către „juzii regali ai celor şapte oraşe săseşti", despre voia ce au a se duce îndărăt la Braşov, de unde veniseră.

Publicată în vol. XII, p. 909, ca nº MCCLXII.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MDX.

Suceava, 1600, 16 Maiu. Mihai-Vodă către Bistriţeni şi Sibiieni, despre biruinţa ce a câştigat în Moldova, luând ţara.

Publicată în vol. XII, p. 909, ca nº MCCLXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MDXI.

Vaşarheiu, 1600, 18 Maiu. Gheorghe Vadady, locţiitor de căpitan al Scaunului Murăşului, către judele Bistriţei, despre dorinţa unor nemeşi de a şti ce se petrece cu oastea în Moldova.

Publicată în vol. XII, pp. 911-2, ca nº MCCLXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXII.

Hotin, 1600, 20 Maiu. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre cucerirea Moldovei, cu unele amănunte despre gonirea lui Ieremia-Vodă peste Nistru.

Publicată în vol. XII, p. 913, ca nº MCCLXXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXIII.

Lagărul de la Prut, 1600, 20 Maiu. Mihai-Vodă către judele Bistriţei, despre nişte scrisori româneşti ce trimete lui Aga Leca.

Publicată în vol. XII, p. 914, ca nº MCCLXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXIV.

Udrea Hatmanul către Bistriţeni, despre provizii primite. Suceava, 1600, 24 Maiu.

† Пан Ѹдрѣ гетманѹ и прькълабѹ сѹчавскїи пишем живот и много здравие [=dumnealui Udrea Hatman şi pârcălab de Suceava scriem viaţă şi multă sănătate] la domnealui Budac Ianăş, birăul de Bistriţă. După aciia dau ştire domitale că au adus iliş[1] giuratul din Iad la noi 80 de fărtari de fănină şi 2550 de pită făcută. Păntru aceaia dăm ştire domiitale. Şi să te veseleşti de la Dumnedzău, adevăru. Пис. ѹ Сѹчав, мсца маи кд. [=Scris în Suceava, luna lui Maiu în 24.]

† Şi voi, schelarilor, nime să n'aibă a băntui preste dzisa noastră.

(Pecete ruptă.)

[Vo:] Quietantia super victualibus in Zochja administratis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 4-5, no VIII.)

MDXV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte salitră ce-i trebuie. Alba-Iulia, 1600, 25 Maiu (= Mart ?).

Publicată în vol. XII, pp. 920-1, ca no MCCLXXXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXVI.

Gaspar Kornis către Bistriţeni, despre o scrisoare ce trimete unei rude la Iernot şi despre starea fericită a lucrurilor din Moldova. Suceava, 1600, 26 Maiu.

Publicată în vol. XII, p. 921, ca no MCCLXXXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXVII.

Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre tunuri, praf, cară cu „rogojini şi coviltir", ce trebuie să se trimeată lui Mihai-Vodă din oraş. Mediaş, 1600, 30 Maiu.

Publicată în vol. XII, p. 925, ca no MCCXCVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXVIII.

Bistriţenii către orăşenii din Vaşarheiu, despre nişte cai de poştă nereclamaţi. Bistriţa, 1600, 30 Maiu.

Publicată în vol. XII, pp. 925-6, ca no MCCXCVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXIX.

Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre nişte lucruri de războiu ce-i trebuie: praf, gloanţe, cai de tunuri. [Mediaş], 1600, 31 Maiu.

Publicată în vol. XII, p. 929, ca no MCCC.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] Dare în natură.

MDXX.

Iaşi, 1600, 4 Iunie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre vitele unui Ungur, Iliaş Kakuczy.

Publicată în vol. XII, p. 935, ca nº MCCCVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXI.

Dej, 1600, 9 Iunie. Căpitanul Petco, supus lui Aga Leca, către Bistriţeni, despre porunca de la Mihai-Vodă de a se opri ieşirea din ţară a Cazacilor.

Publicată în vol. XII, p. 938, ca nº MCCCXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXII.

Chioara, 1600, 9 Iunie. Leca Aga către Bistriţeni, despre porunca primită de dânsul de a opri pe Cazacii ce ar fi să iasă din Ardeal şi înştiinţarea despre aceasta de la Logofătul Teodosie.

Publicată în vol. XII, p. 939, ca nº MCCCXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXIII.

Iaşi, 1600, 10 Iunie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre urmărirea, cu Ştefan Tholdy, a unor ostaşi de-ai lui Ioan Zelestyey, apoi Cazaci, Sârbi, Români, ce rătăcesc, prădând.

Publicată în vol. XII, p. 939, ca nº MCCCXVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXIV.

Sibiiu, 1600, 13 Iunie. Balthazar Bornemisza către Bistriţeni, despre cererea dăjdii Saşilor, în sumă de 30.000 de florini, făcută de Mihai-Vodă.

Publicată în vol. XII, p. 942, ca nº MCCCXXIV.

(Bistrita, Archiva Oraşului.)

MDXXV.

Alba-Iulia, 1600, 17 Iunie. Logofătul Teodosie către Bistriţeni, despre porunca lui Mihai-Vodă de a se trimete, în cinsprezece zile, din oraşele săseşti ostaşi în tabăra de la Orăştie.

Publicată în vol. XII, p. 944, ca nº MCCCXXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXVI.

Roman, 1600, 20 Iunie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea dăjdii pe trei luni la Gheorghe Raţ.

Publicată în vol. XII, p. 946, ca nº MCCCXXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXVII.

Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre trimeterea cu strajă a dăjdii comitatului Doboca prin Nicolae Harinnay. Cluj, 1600, 22 Iunie.

Publicată în vol. XII, p. 947, ca nº MCCCXXXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXVIII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre cinzeci de Poloni ce i-au fugit din oaste. Oşorheiu, 1600, 24 Iunie.

Publicată în vol. XII, p. 948, ca nº MCCCXXXVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXIX.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre o ceată de soldaţi ce aşează, cu Francisc Lugassy, în Ţinutul lor, la Lechinţa şi Vermeş. Prejmer, 1600, 26 Iunie.

Publicată în vol. XII, p. 950, ca nº MCCCXLII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXX.

Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre urmărirea, poruncită de Mihai-Vodă, a hoţilor de orice neam. Cluj, 1600, 27 Iunie.

Publicată în vol. XII, pp. 950-1, ca nº MCCCXLII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXXI.

Dragoş Vornicul către Bistriţeni, pentru nişte dezertori din contingentul lor, cerând şi farfurii, sfeşnice, o şeà şi o funie. 1600, Iunie-Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 954, ca nº MCCCXLIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXXII.

Ioan Swlyok de Zopor către judele Bistriţei, despre 2.000 de Sârbi lefegii, al căror drum ar trebui îndreptat pe aiurea. Zopor, 1600, 4 Iulie.

Publicată în vol. XII, pp. 962-3, ca nº MCCCLIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXXIII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre plângerile făcute de dânşii împotriva Cazacilor. Alba-Iulia, 1600, 9 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 963, ca nº MCCCLV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXXIV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni şi Sibiieni, chemându-i la dieta de la 20 Iulie. Alba-Iulia, 1600, 12 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 964, ca nº MCCCLVII.

(Sibiiu, Archiva Oraşului; Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MDXXXV.

Alba-Iulia, 1600, 13 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un om ce trimete cu lefi la ostaşii săi din Moldova.

Publicată în vol. XII, p. 964, ca nº MCCCLVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXXVI.

Alba-Iulia, 1600, 14 Iulie. Mihai-Vodă către Sibiieni, despre nişte lucruri ce-i trebuie: saltele, perine, apă de trandafir şi de „spichinard".

Publicată în vol. XII, p. 965, ca nº MCCCLIX.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MDXXXVII.

Alba-Iulia, 1600, 20 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, ca să dea cai unui curier.

Publicată în vol. XII, p. 968, ca nº MCCCLXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXXVIII.

„Bany", 1600, 20 Iulie. Moise Szekély către birăul Bistriţei, despre nişte bani trimeşi lui de Mihai-Vodă.

Publicată în vol. XII, p. 969, ca nº MCCCLXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXXXIX.

Alba-Iulia, 1600, 24 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre scutirea de bir a soţiei lui Martin Borbély.

Publicată în vol. XII, p. 971, ca nº MCCCLXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXL.

Alba-Iulia, 1600, 24 Iulie. Mihaiu-Vodă către Bistriţeni, despre înapoiarea unor vite, cerută de soţia lui Martin Borbély.

Publicată în vol. XII, p. 971, ca nº MCCCLXXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXLI.

Alba-Iulia, 1600, 26 Iulie. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre banii ce ei trebuie să trimeată, după arătarea lui Moise Székely.

Publicată în vol. XII, p. 974, ca nº MCCCLXXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXLII.

Alba-Iulia, 1600, 28 Iulie. Mihai-Vodă către Comitatul Albei, despre o cercetare ce a orânduit pentru numărul porţilor (ca unitate de impozit).

Publicată în vol. XII, p. 976, ca nº MCCCLXXX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXLIII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre treizeci de măji de praf de puşcă ce-i trebuie. Alba-Iulia, 1600, 28 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 976, ca nº MCCCLXXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXLIV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre locul de păşune ce trebuie să dea unor oi aduse din Moldova. Alba-Iulia, 1600, 29 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 978, ca nº MCCCLXXXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXLV.

Mihai-Vodă acordă paşaport unui curier. Alba-Iulia, 1600, 29 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 978, ca nº MCCCLXXXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXLVI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea dăjdii lor de 6 florini. Alba-Iulia, 1600, 29 Iulie.

Publicată în vol. XII, p. 978, ca nº MCCCLXXXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXLVII.

Banul Mihalcea către Bistriţeni, despre niște câble de grâu date unui Ungur. Homorod, 1600, 31 Iulie.

Publicată în vol. XII, pp. 979-80, ca nº MCCCLXXXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXLVIII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre niște meşteri (bărbieri, covaci, rotari, croitori, cojocari, tăbăcari, lăcătuşi, curelari ş. a.) ce-i trebuie în tabăra de la Sas-Sebeş. Alba-Iulia, 1600, 2 August.

Publicată în vol. XII, p. 986, ca nº MCCCXCIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXLIX.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre o sumă de bani, 5.000 de florini, de care are nevoie neapărat, pentru plata Cazacilor. Alba-Iulia, 1600, 3 August.

Publicată în vol. XII, p. 986, ca nº MCCCCI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDL.

Mihai-Vodă acordă un privilegiu pentru judele Albert Süvegh din Sibiiu. Alba-Iulia, 1600, 3 August.

Publicată în vol. XII, p. 987, ca nº MCCCCII.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MDLI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un curier al lui ce trece pe la ei. Alba-Iulia, 1600, 3 August.

Publicată în vol. XII, p. 987, ca nº MCCCCIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLII.

Alba-Iulia, 1600, 1 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre cei 200 de trabanţi pe cari ei trebuie să-i trimeată la Inău.

Publicată în vol. XII, p. 988, ca nº MCCCCVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLIII.

Alba-Iulia, 1600, 11 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un trimes al său pentru a păzi pacea drumurilor.

Publicată în vol. XII, p. 995, ca nº MCCCCXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLIV.

Alba-Iulia, 1600, 11 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre 500 de scânduri şi 500 de luntri ce-i trebuie.

Publicată în vol. XII, p. 995, ca nº MCCCCIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLV.

Alba-Iulia, 1600, 11 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre ajutorul ce trebuie să deă lui Nicolae Harinnay pentru stârpirea hoţilor.

Publicată în vol. XII, p. 995, ca nº MCCCCXXI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLVI.

Alba-Iulia, 1600, 12 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trabanţii lor, pe cari să i-i trimeată.

Publicată în vol. XII, p. 996, ca nº MCCCCXXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLVII.

Alba-Iulia, 1600, 14 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea fără zăbavă a ostaşilor lor în lagăr la Sas-Sebeş.

Publicată în vol. XII, p. 998, ca nº MCCCCXXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLVIII.

Alba-Iulia, 1600, 14 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea sumelor ce i se cuvin.

Publicată în vol. XII, p. 998, ca nº MCCCCXXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLIX.

Alba-Iulia, 1600, 15 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre nişte lucruri ce-i sunt de nevoie (100 de ferdele de ovăs, 2.000 de lumânări, 4 butoaie de vin).

Publicată în vol. XII, p. 999, ca nº MCCCCXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLX.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre zece măji de praf ce sunt de trimes la Arsenal. Alba-Iulia, 1600, 15 August.

Publicată în vol. XII, p. 1000, ca nº MCCCCXXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre un Trimes al său la dânşii, Nicolae Viteazul. Alba-Iulia, 1600, 19 August.

Publicată în vol. XII, pp. 1003-4, ca nº MCCCCXXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre proviziile ce trebuie să i se trimeată în tabără: oi, boi, grâu, făină, ovăs, orz, vin ş. a. Alba-Iulia, 1600, 21 August.

Publicată în vol. XII, pp. 1005-6, ca nº MCCCCXLI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXIII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre merindele ce-i trebuie în lagăr: ovăs, grâu, orz, făină, pâne, slănină, vite, oi ş. a. Alba-Iulia, 1600, 24 August.

Publicată în vol. XII, p. 1011, ca nº MCCCCL.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXIV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, pentru curierii ce trimete Ioan Zelestey din Moldova. Alba-Iulia, 1600, 25 August.

Publicată în vol. XII, p. 1011, ca nº MCCCCL.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXV.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre carele de marfă, „cu coviltire şi rogojini", trase de şase cai, ce-i trebuie în lagăr la Sas-Sebeş. Alba-Iulia, 1600, 25 August.

Publicată în vol. XII, p. 1011, ca nº MCCCCLII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXVI.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre arama ce o lăsase la dânşii Ieremia-Vodă, şi care trebuie trimeasă la Bălgrad. Alba-Iulia, 1600, 25 August.

Publicată în vol. XII, p. 1012, ca nº MCCCCLIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXVII.

Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre merindele ce trebuie ca ei să trimeată la Bălgrad: ovăs, făină, vite, oi, găini. Alba-Iulia, 1600, 25 August.

Publicată în vol. XII, p. 1012, ca nº MCCCCLIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXVIII.

Alba-Iulia, 1600, 27 August. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea unui om ca să confisce averea nemeşilor fugari.

Publicată în vol. XII, p. 1013, ca nº MCCCCLVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXIX.

Chioara, 1600, 31 August. Aga Leca către Bistriţeni, despre 700 de Cazaci ce vreau să iasă din ţară.

Publicată în vol. XII, p. 1016, ca nº MCCCCLX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXX.

Alba-Iulia, 1600, 1-iu Septembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre trimeterea unui dregător pentru confiscarea averilor nemeşilor fugari.

Publicată în vol. XII, p. 1018, ca nº MCCCCLXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXI.

Alba-Iulia, 1600, 1-iu Septembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre averile nemeşilor fugari.

Publicată în vol. XII, p. 1018, ca nº MCCCCLXIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXII.

Lagărul de la Turda, 1600, 2 Septembre. Statele revoltate ale Ardealului către Bistriţeni, despre motivele de răscoală şi datoria lor de a dă ajutor.

Publicată în vol. XII, p. 1019, ca nº MCCCCLXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXIII.

Alba-Iulia, 1600, 2 Septembre. Mihai-Vodă către Bistriţeni, despre o reclamaţie particulară (un depozit).

Publicată în vol. XII, p. 1020, ca nº MCCCCLXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXIV.

Alba-Iulia, 1600, 2 Septembre. Mihai-Vodă către Sibiieni, cerându-li neapărat a dă hrană în lagărul lui.

Publicată în vol. XII, p. 1021, ca nº MCCCCLXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXV.

Lagărul de la Turda, 1600, 8 Septembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, cerând pază de spre Moldova, ştiri de acolo şi oprirea averii oamenilor lui Mihai-Vodă.

Publicată în vol. XII, p. 1025, ca nº MCCCCLXXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXVI.

Sfatul din Mediaş către Ioan Regeny, despre trupele secuieşti ce trebuie să trimeată. Mediaş, 1600, 9 Septembre.

Publicată în vol. XII, pp. 1026-7, ca nº MCCCCLXXV.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MDLXXVII.

Revoltaţii din Ardeal către Bistriţeni, despre nevoia venirii trupelor lor în lagăr şi pazei în Ţinut şi la hotare, tăindu-se orice Sârb sau Român de-ai lui Mihai-Vodă. Turda, 1600, 10 Septembre.

Publicată în vol. XII, p. 1029, ca nº MCCCCLXXIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXVIII.

Mihai-Vodă către Sibiieni, îndemnându-i a rămânea credincioşi şi a sfătui la credinţă şi alte oraşe săseşti, despre femeile tăiate de Secui şi nevoia lor de bani pentru lefi, poruncind a se oprì averile Muntenilor. Sas-Sebeş, 1600, 14 Septembre.

Publicată în vol. XII, pp. 1033-4, ca nº MCCCCLXXXIX.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MDLXXIX.

Sigismund Báthory către Ardeleni, despre apropierea sa, cu Polonii şi Ieremia, şi hotărârea de a intrà în ţară. Lagărul de la Siretiu, 15 Septembre.

Publicată în vol. XII, pp. 1034-5, ca nº MCCCCXC

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXX.

Valentin Hirscher, judele Braşovului, către Sibiieni, despre sosirea de trupe româneşti, sârbeşti şi ungureşti prin pasul Oituzului şi omorurile făcute de Secui. Braşov, 1600, 17 Septembre.

Publicată în vol. XII, pp. 1035-6, ca nº MCCCCXCI.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MDLXXXI.

Sfatul din Sas-Sebeş către Sibiieni, despre înfrângerea lui Mihai-Vodă. Sas-Sebeş, 1600, 18 Septembre.

Publicată în vol. XII, p. 1036, ca nº MCCCCXCII.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MDLXXXII.

Statele revoltate ale Ardealului către Bistriţeni, despre biruinţa asupra lui Mihai-Vodă „între Teaca şi Mirislău". Mirislău, 1600, 18 Septembre.

Publicată în vol. XII, p. 1040, ca nº MCCCCXCV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXXIII.

Mediaş, 1600, 20 Septembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre luarea de prinşi, Sârbi, Greci ş. a., şi confiscarea averilor, după înfrângerea lui Mihai-Vodă.

Publicată în vol. XII, p. 1041, ca nº MCCCCXCVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXXIV.

Mediaş, 1600, 20 Septembre. Orăşenii din Mediaş către Sibiieni, despre bucuria lor că s'a făcut unirea contra lui Mihai-Vodă, „Faraonul valah".

Publicată în vol. XII, p. 1041, ca nº MCCCCXCVIII.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MDLXXXV.

Câmpulungul Maramurăşului, 1600, 21 Septembre. Moise Székely către judele Bistriţei, despre nevoia de a se pregăti drumurile pentru oastea lui şi a se găti fier de securi, potcoave şi cuie de potcoave.

Publicată în vol. XII, p. 1042, ca nº MCCCCXCIX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXXVI.

Lagărul de la Sibiiu, 1600, 24 Septembre. Statele revoltate ale Ardealului către Bistriţeni, despre nevoia ce este de a se închide drumurile.

Publicată în vol. XII, p. 1043, ca nº MDI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXXVII.

Teaca, 1600, 27 Septembre. Ioan Giereöffy către Bistriţeni, despre paza drumurilor şi dusul scrisorilor

Publicată în vol. XII, p. 1045, ca nº MDIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDLXXXVIII.

Cohalm, 1600, 27 Septembre. Orăşenii din Cohalm către Sibiieni, despre frica lor de Secui şi de Mihai-Vodă, care „vrea să ucidă pe toţi Saşii".

Publicată în vol XII, p. 1046, ca nº MDV.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MDLXXXIX.

Porumbac, 1600, 30 Septembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre soarta lui Mihai-Vodă şi a oştirii lui. Şi despre nevoia de a se păzi drumul de către Moldova.

Publicată în vol. XII, pp. 1047-8, ca nº MDVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXC.

Iad, 1600, 10 Octombre. Ioan Giereöffy către judele Bistriţei, despre războiu şi deosebite afaceri de graniţă (trimetere de oi la Câmpulung, la Vornicul Grigore; cumpărare de porci graşi).

Publicată în vol. XII, pp. 1058-9, ca nº MDXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXCI.

Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre supărările ce au cu Moldova şi ce se cuvine a scrie acolo, la Vornicul de Câmpulung. Leţfalău, 1600, 15 Octombre.

Publicată în vol. XII, p. 1066, ca nº MDXXXVI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXCII.

Ioan Gieröffy către Bistriţeni, despre nişte scrisori privitoare la afaceri mărunte ale războiului, despre contingentul militar al ţehurilor şi „feciorul de boier" de la Andrei Vegh. „Gubahay", 1600, 18 Octombre.

Publicată în vol. XII, p. 1067, ca nº MDXXXVIII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXCIII.

Dimitrie Barnovschi, Păharnicul moldovean, către Bistriţeni, despre nişte afaceri de graniţă, între care şi a „feciorului de boier" prins, despre oi din Moldova şi boii duşi de negustori armeni din Suceava până la Turda. Cotnar, 1600, 31 Octombre.

Publicată în vol. XII, pp. 1073-4, ca nº MDLI.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXCIV.

Cocrişel, nepotul de frate şi fiul „jurat" al lui Mogâlde Vornicul, prins în Ardeal, către „tatăl" său Spiridon şi „mama" Costanda, despre slujba lui în oastea lui Mihai-Vodă şi robia lui. 1600, înainte de 1-iu Novembre.

† Scriu închinăciune şi moltă sănătate părinteloi meu S[pi]r[i]don şi maici meale Costandeei, şi dup' acia vă dau ştire că simtul viu până acmu, n'ius perit, ce amu scăpat de la Belgrad, când au bătut Mihaiu-Vod[ă] [1] războiu cu Ungorie. Deciu m'au prinsu neşte Sasi; deci a vrut să mă tae. Eu m'amu rugatu, şi a[m] spu[s] că simt fecior Mogâldei. Deci nu m'auo perdut. Deaci eu amo tri[mi]s carte la Andriiaş din Bistriţ[ă]; ei au trimis la Sas[i] de m'au cerşit; ei au cerşiut 300 tal.; iară Andriiaş m'au scos dereptu 100 tal., şi m'au adus la Bistriţ[ă]. Eu amu spus că m'a prinsu Mihaiu-Vod[ă] la Hotin [2], şi m'au dus în Ţara Ungurească. Deci mă rog domnalor vostre ca lui Domnedzău den ceriu să nefoiţi [să] mă scoteţi lângă voi, în ţară creştină, şi [să] nevoiţi să daţi ştire părintelui miu Mogâlde Vornicoloi că eu dzacu în timniţă de mănăcu liutul şi pâ[du]chie. Şi eu amu spos cătră Andriiaş că simtu nepot de frate şi fecioru de soflet giorat în besea-[re]că. Deci iară mă rog domilorvostre să no mă zăbăviţ aice, ce să mă scoteţ; macar niumai d'aş presi co trupol, încă să es în ţara, ca să nu mor de dorol vostru. Şi înbătrânesco, şi am făcot o barbă până în brău. Şi să afle aiasta scrisore a mea sănătoş pre domeavostră w rv. [=de la Domnul], amin.

Iскаа [=am iscălit]:

† F[e]ciorol vostru: *Coscrişel (?).* Şi săntu nomai co că[meşa].

† La părin[te]le miu, la Spiridon.

(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Doc. Bistriţei*, I, pp. 6-7, nº XI.)

[1] La Mirislău.

[2] În Maiu-Iunie 1600. — Pentru scrisoare, v. vol. XII, p. 1014, nº MDLII.

MDXCV.

Rodna, 1600, 1-iu Novembre. Ioan Gieröffy către judele Bistriţei, despre oştile ce sosesc, nevoia pazei la Bârgău şi nişte scrisori româneşti, de la Barnovschi şi Petraşcu, pentru anume oameni ai lui Ieremia Movilă aduşi de Mihai-Vodă din Moldova şi dela „Cocrişel".

Publicată în vol. XII, pp. 1074-5, ca nº MDLII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXCVI.

Leţfalău, 1600, 7 Novembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre o permisie de ieşire de la strajă a oamenilor lor.

Publicată în vol. XII, p. 1077, ca nº MDLV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXCVII.

Rodna, 1600, 4 Novembre. Ioan Gieröffy către Bistriţeni, despre ştiri privitoare la înfrângerea lui Mihai-Vodă, despre nevoia de a se deschide pasul „Armenilor şi Moldovenilor", unii dintre cei d'întâiu fiiind acuma închişi, precum şi despre o scrisoare a lui Gheorghe Galaczy.

Publicată în vol. XII, p. 1079, ca nº MDLX.

(Bistriţa, Archiva Oraşului,)

MDXCVIII.

Alba-Iulia, 1600, 16 Novembre. Ştefan Csáky către Bistriţeni, despre negustorii moldoveni ce se află în oraşul lor, nevoia de a se închide calea şi „feciorul de boier" de la ei.

Publicată în vol. XII, p. 1080, ca nº MDLXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDXCIX.

Iaşi, 1600, 22 Novembre. Ieremia Movilă către Bistriţeni, despre nişte negustori ai săi opriţi în drumurile lor.

Publicată în vol. XII, p. 1090, ca nº MDLXXIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDC.

Cluj, 1600, 30 Novembre. Circulară de la Clujeni, pentru boierii români Miron, Bobric, Gligore, Petraşco, închişi la ei din porunca lui Ştefan Csáky.

Publicată în vol. XII, p. 1100, ca nº MDCXII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCI.

Ieremia Movilă către Bistriţeni, pentru negustori de ai săi, Români şi Greci. Iaşi, 1600, 4 Decembre.

Publicată în vol. XII, pp. 1102-3, ca nº MDXCIV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCII.

Ioan-Baptist Amoroso, Mare-Vameş a toată Moldova, către Bistriţeni, despre omul său oprit, Dima Palavră. Iaşi, 1600, 5 Decembre.

Publicată în vol. XII, p. 1103, ca nº MDXCVII.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCIII.

Paşaport de la Ştefan Csáky, pentru solii moldoveni ce se întorc în ţara lor. Alba-Iulia, 1600, 20 Decembre.

Publicată în vol. XII, p. 1115, ca nº MDCXV.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

Biblioteca Metropolitană
Bucureşti
Patrimoniu
NR. INVENTAR